1095

Sermones M. Benedicti
Hesse

Utrum Maria Magdalena carnaliter peccaverit. Et videtur quod non. Circa dicit Christus omelia super [illegible] [illegible] Et Math. hec enim fuit meretrix, sed soror Lazari de qua Lucas loquitur [illegible] et Math. hec enim fuit honesta et studiosa circa obsequium domini ergo si honesta non meretrix, ergo non peccavit carnaliter. Hic dicit Albertus in apparentia superbi habitus et capitis et sensuum peccavit ex quo fuit domina magna, unde castrum Magdalum et Bethaniam, non est possibile quod ipsa peccasset carnaliter. Nam status et condicio personarum multos retrahit a carnalitate. Sed hec summa simplex contradicit [illegible] et dicta sanctorum. Nam Marci dicit c. xvi. Surgens Jesus [illegible] apparuit primo Marie Magdalene de qua eiecerat vii demonia, et Gregorius in omelia [illegible] per septem demonia nisi universa vicia designat. Septem ergo demonia Maria habuit que universis viciis plena fuit. Manifestum est autem quod per demonia non peccata venialia ut apparentia tantum sed mortalia intelliguntur, que [illegible] omnibus plena fuit, utique et temporali luxuria. Item Math. xxi dicit Jesus Judeis Amen dico vobis quod publicani et meretrices precedent vos in regno dei. Glossa publicani ut Matheus, meretrices ut Maria Magdalena. Item Jeronimus in originali super Math. Mariam Magdalenam manifeste meretricem appellat. Et Innocentius super [illegible] [illegible] dicit tamen [illegible] dicit Christus in [illegible] de passione sive de passione domini. Accessit meretrix vas alabastrum manibus portans et unguentum super caput [illegible] effudit. Grandem fidem, multam reverentiam, mirabilem [illegible] [illegible] ostendit [illegible] [illegible] subito predicta processit et perfudit obvium pius portum serenitatis intrat. Et [illegible] fecit comparacionem inter ipsam et Judam. [illegible] Et quod prostituta lupanar exivit, tunc discipulus gehennam intrat, quia illa mercedem sui corporis abdicabat, tunc iste precium magistri sanguinis postulabat; quod ista osculabatur pedes ut susciperet, tunc iste precium labia osculabatur ut proderet. Ideo dixi tunc sit non magnum infirmitatis [illegible] quod discipulum repente proditorem magistri etiam vitutem doctoris ostendit, quomodo et meretrices ad obediendum suo magistro convolare fecerit. [illegible] igitur quam meretricum mores valuit immutare discipulum non potuit retinere. Valde mira et mentitatem hic. Et Augustinus super [illegible] domine dicit. Illa mulier que erat in civitate peccatrix, et accessit ad pedes [illegible], illa impudica quondam formosa ad fornicacionem, formosior postea ad salutem irrumpit in domum alienam, sed quam ibi [illegible] non erat aliena. Et sic patet et [illegible] sanctorum apertissimis quod Maria fuit quod meretrix. Et hoc est. Voluit enim deus de singulis [illegible] et maioribus [illegible] exempla ponere [illegible] peccatoribus ne desperarent, sed ad veniam respirarent. Ut in Paulo patet de superbia, in Matheo de avaricia, in Magdalena de luxuria, et de David tempore adulterii, et de [illegible] [illegible]. Ad racionem de [illegible] Christus [illegible] quod Maria [illegible] [illegible] quod [illegible] fuit in civitate Naym ut dicit Luc. vii. Alia in Bethania Joh. xi. quod non in alio et in alio statu fuit. Uno alio modo [illegible] patitur. Illa [illegible] unctionem fecit ut peccatrix, secundam fecit ut [illegible] [illegible] amatrix. Illa duxit in loco recitatorum dicitur. Et non est mulier reputanda adultera post perfectam penitenciam, quod a [illegible] ut Maria reputanda est meretrix post penitenciam, quod Christus [illegible] de ea ut iam quiesca et sanctita et iam non peccatrix, quia iam in alio statu quam prius, quamvis in veritate una et eadem fuerit in natura.

Hoc [illegible] scriptum est non ut coram hominibus [illegible] et [illegible] Nam coram [illegible] [illegible] non sit [illegible] propter reverenciam sancte Marie Magdalene que [illegible] sancte vite fuit, et ut apostola [illegible] in ecclesia [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod non erat [illegible] scandalum in clero sed in populo. Nam ista non [illegible] in turpitudinem beate Marie Magdalene sed magis in maiorem sanctitatem et reverenciam [illegible].

Corpus meu dedi percucientibz Scribitur ysa
ẏmo Certa mr eccia recolens passiom acer
bissimaz domi nri ihu xpi mr mltagē
de ipo condolendo flebilit̃ recitat verbu
istud per pphàm ysa· longe ante prolatu
refert in persona eiusd domi nri dicēs Corpꝰ me
um d· percucient quo quid verbo tria ingit̃ ↄsidare
debemꝰ Primo passionis magnitudinez cu dicit
corpꝰ meū ·2o pacient̃ promtitudinez cu d̃ dedi 3o
insligentis iniquitudinez cu d̃ percucientibꝰ Primo
dico qp considerare debemꝰ dnice passiōis magni
tudinez quā exprimit cu dt Corpus meu ·s· absolu
te totale · no designado aliquaz partem p hoc
innuens qp in qualz parte et in quolz mebro et
in quolz sensu fuit vehemet̃ cruciatu · fuit enī
capite arudine percussu · et in frōte thcorona spinea
fuit ↄpunctu · in facie alapis cesu ꝛ sputis deturpa
tu · in collo collapisatu · in brachys distentu · in ma
nibꝰ clauis pforatu · in latē lancea apertu · in ti
bys contortu · in pedibꝰ clauis affixu · et in toto cor
pe flagellatu · et totu in brachys appesu In ipo ca
ligant visus · intumuit vultꝰ · exriut auditus ·s· con
uicia et vituperia · offensꝰ fuit olfactus odore fetidis
amaritatꝰ fuit gustꝰ pp̃r fel et acetu et vinu mir
ratu · et in eo summe doluit tactꝰ p omnia mebra
corpis · Vnd ergo dt corpꝰ meu ·s· totu · corpꝰ quid
innocentissimu · corꝰ pciosissimu · corꝰ diuinitati co
niūctu · in psona diuina substantinatu fuit sic vehemē
ter tremens ↄtrusu sic dc hic Corpꝰ meu d· p · pp̃r qd
in fia scdi mach vj dixit ille Eleasarꝰ in figura xpi
diuros corpis dolores sustineo · Scdo dico qp debemꝰ
considerare pacientis promtitudinez · quaz exprimit cu
dt dedi ·i· liberalit̃ ꝛ voluntarie exposui · summa ca
ritas qp pr̃ dt pro nob filiu suu Joh iijo Sic eni
deus dilexit mundu ut filiu suu vnigenitu daret
Et no solu hic de prē legit̃ s etiaz de filio ·s· xpo · qz
dedit semetipm ad Titu 2o dedit seipm pro nob
ut nos redimet ab omi iniquitate · pp̃r qd Jere
pp̃ha bn̄ pdixit 12o xpo loquens in psona xpi Reliqui

Domum meam, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam me-
am in manus inimicorum eius. Tercio dico quod considerare de-
bemus infligentis ipsi ingratitudinem, quam insinuat
cum subdit percucientibus. Summa ingratitudo populi iudaici
Illud enim qui pro ipsis Egyptum multis percusserat pla-
gis Exodi x° et ps. Percussit Egyptum cum primogenitis
eorum, percusserunt, quam percussionem preuiderat
Job xvi. Exprobrantes percusserunt maxillam meam, satu-
rati sunt penis meis, conclusit me deus apud iniquum, et
manibus impiorum me tradidit, tenuit ceruicem meam
confregit me et posuit me quasi sibi in signum, circumdedit
me lanceis suis, convulneraverunt lumbos meos, non
pepercit michi, et effudit in terram viscera mea, concidit
me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas, infremu-
it dentibus suis in me, hostis meus terribilibus oculis
intuitus est me, facies mea intumuit fletu, et palpe-
bre mee caligaverunt, hec passus sum absque iniquitate
manus mee. hoc est ordinauerat deus pater quod Christus
innocentissimus ut eius percussio esset plagarum nostrarum curacio Ysa
liii°. propter scelus populi mei percussi eum, et percussi primo sed
Et ipse Christus voluntarie sustinuit ymmo ad hoc se expo-
suit Tren iii°. Dabit percucienti se maxillam, saturabi-
tur obprobriis. Et bene dicit obprobriis quia percucientes
illudebant ei dicentes, prophetiza nobis Christe quis
est qui te percussit Math xxvi. Et quia Christus pro nobis sic
passus et percussus est, magnam hodie debemus habere
materiam flendi et tam lugendi, si intime cogitemus
eius passionem, et quod nos sumus occasio percussionis eius.
Maledictus est igitur istis temporibus qui non dolet, qui non
luget, qui non vigilat ad bene operandum, et qui non
armatur contra peccatum, Christus enim propter hoc passus est ut nos
compaterentur sibi. Dicit enim quod adeo amat filios propter sanguinem
agni illius cor enim nemo cui adeo amat dominus
non scindit dolore quando cogitat et audit percussionem agni
veri. Dicit enim Gen. xxxvii quod quando Jacob vidit tunicam Jo-
zeph edi sanguine conspersam scissis vestibus, indutus est ci-
licio lugens filium suum multo tempore, et oculi nostri erunt sic
quod i. carnes eius cruore roseo tinctam, sed cor lapideum qui non lacrimatur quando audimus tunicam,
sic non recordatur de passione Christi nec imitatur. Et ideo tercio quod
suo tempore ad paciendum. Dicitur in homine dies suos, et
non considerat quid ventura pariet dies, si nos aliud sic
consideremus eius passionem, ut non sit hora diei quin nos
simus consciti de eius passione, per quam liberati sumus a nostris
peccatis

Occurrit nunc ut passionem domini nostri ihesu christi tractemus
de qua ad minus septies in die recordari deberet christianus
Unde dicit Bernardus quod quottidiana lectio christiani debet esse recor-
datio dominice passionis, et quod nichil sic accendit cor huma-
num quemadmodum sepe et sedulo recogitata passio et humani-
tas redemptoris. Cum ergo in cruce et passione domini desideras
gloriari, sedula meditatione debes in ipsa persistere que precipue
michi ceteris debet cordi meo esse infixa, ut sicut in suo corpore
cicatrices et vulnera semper tenet et de eius corpore non de-
lentur, ita et in corde meo per memoriam teneam et nunquam
de eo deleri debent. Cuius quidem passionis misteria et que circa
eam facta sunt, si toto mentis intuitu perspiciantur, in novum vi-
te quasi statum meditantem adducerent. Nam ex profundo corde
et totis viscerum medullis eam perscrutanti multa passionis in-
sperata occurrerent, ex quibus novam compassionem novum amo-
rem, novas consolationes et per quas novum quemdam statum
dulcedinis susciperet que sibi presagia et participalia glorie vi-
dentur. Unde quedam monialis devota intantum circa pas-
sionem christi erat affecta ut nunquam crucifixi ymaginem inspi-
cere posset nisi caderet in terram quasi totaliter absorpta a se de-
ficeret. Oportet ergo ut quasi presentem se exhibeat affectuose di-
ligenter et morose omnibus et singulis que circa dominum
contigerunt passionem et quod illuc totam mentis aciem vigi-
lantibus oculis cordis oblitusque aliis curis et sollicitudinibus
exterioribus dirigat perseveranter. Et scias quod si in hac scientia que
super omnes alias scientias est volueris proficere cum magno stu-
dio oportebit te a cibo et potu delicato abstinere et ad ni[illegible]-
tatem tamen parte de utroque sumere. Cena quoque nocturna
sive potius impedit multum orationem et contemplationem, quapropter
esse pro posse abstinendum. A vestibus quoque et lectis mollibus
et delicatis abstineat et in vestitu sic et victu humilioribus gros-
sioribus utendo et vilioribus. Oportet etiam quod caveas a multiloquio
et leticia vana et inepta, quia non decet eum qui vult
christi passionem seu dolorem sentire in verbis risibus et lusibus
ac gaudio vano se inutiliter occupare. Utilissimum enim erit
ut aliquando ita cogites te esse presentem cogitatione tua ac si
tunc temporis ibi presens fuisses quando passus fuit et ita te habe-
as in loquendo in providendo in dolendo ac si dominum tuum coram
oculis tuis cerneres patientem. Ita enim et ipse dominus in spiritu presens
tibi erit sicut a te cogitabitur presens esse et accipiet tota vota
et acceptabit tua facta. Et ut breviter dicam oportebit te a delectatione

et consolacione carnali cum magna diligencia elongari et
ut amara et dura tibi dulcia et suavia fiat si in christi do-
loribus et passione consolacionem et dulcedinem anime sapere
cupis invenire. Non enim secundum Bernhardum conveniunt consolacio carnalis
et contemplacio dominice passionis sed contraria sunt. Nonnunquam se
senciunt, nec possunt simul caro et spiritus delectari. Immo secundum apostolum
sibi invicem adversantur. Unde secundum Bernhardum: Crux christi voluptati adversa
et voluptas cruci. Et quomodo possunt excusari voluptatum ama-
tores ut non sint christi persecutores, sed cum sint mortis christi
et si non ut persecutores tamen ut tante rei contemptores. Et iterum:
Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi per
quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. Non
solum dicit mortuus mundo sed et crucifixus quod est ignomi-
niosissimum genus mortis. Ego illi et ipse michi. Omnia que
mundus amat crux michi sunt, delectaciones carnis, divicie, hono-
res, vane hominum laudes. Que vero mundus reputat crucem
illis affixus sum, illis adhereo, illa toto amplector affectu.
Crucis in hiis apostoli verbis illud quoque non incongrue in-
telligi crucifixum ei mundum reputacione, ipsum vero mundo
crucifixum compassione. Crucifixum cum videbat mundum obliga-
cionibus viciorum et ipse crucifigebatur ei per compassionis affectum,
hec Bernhardus. Et quia ut dicit Gregorius sine delectacione anima nunquam
potest esse, Nazareus [?] infimis delectatur aut summis. Heu multi conso-
lacionem divinam non meminerunt [?] protinus inhiat ad aliud
et sic sibi iuste subtrahitur divina. Unde Bernhardus: Renuat consola-
ri anima tua [illegible] si [illegible] in dei memoria delectari. Cumque
ad alias delectaciones mens inhiat et non penitus in caducis
et transitoriis renuit consolari, ipse sibi profecto celestis subtrahit
graciam consolacionis quam si digna devocione pleno affectu
desiderio vehementi petere querere pulsare satageret, sine du-
bio petens acciperet, querens inveniret, pulsanti aperiretur. Non
ergo queras consolacionem aliam si cupis habere divinam, quia ut ait
ibidem Bernhardus: Delicata est divina consolacio que non datur admit-
tentibus alienam. Nec duplicitatem [?] vel duplici affectu queras
divinam, quia indignum te redderes ad eandem. Unde idem Bernhardus:
Indignus benediccione celesti iudicatur qui dubio querit affectu,
duplici petit intencione, aliud sibi refugium parans si forte eam
obtinere non contingat. Hec Bernhardus. Manna defecit filiis israel
postquam comederunt de frugibus terre. Per manna quod habebat
in se omne delectamentum et omnis saporis suavitatem signi-
ficatur suavitas ihesu que defecit filiis israel id est claustralibus
cum incipiunt comedere de frugibus terre id est dare se terrenis con-
solacionibus. Unde Augustinus: Cum animus [illegible] delectet extrinse-
cus sine delectacione manet intrinsecus. Ideo vir sanctus debet
dicere cum propheta: Renuit consolari anima mea scilicet externis.
Et ideo ibi sequitur: Memor fui dei et delectatus sum. Consequenter

Nusquam intellectus ad celestium contemplacionem perfecte attollitur
nisi raro in intimis forte recluditur. Unde et Gregorius: Si a carne
hec quodlibet abscindimus mox in spiritu quod delectet invenimus. Com
paciaris igitur salvatori nostro ihesu memoriam passionis et vulne
rum eius in corde tuo habendo certissime confides quod eius
consolacionis fovens in futuro efficieris si eius tribulacionis
in presenti memineris. Sicut ii pro ipso pie lugentibus gloriam
suam negabit. quin ut magdalene dolenti et ipsum que
renti resurrectionem suam occultare voluit. Unde bene propheta
dixit dicens: Qui seminant in lacrimis in exultacione me
tent. Unde apostolus: Si tamen compatimur ut et simul glorificemur.
Unde et dominus: Qui manducat carnem meam et bibit meum
sanguinem habet vitam eternam hoc est si compatimini et
conregnabitis. Et non solum corde verum eciam corpore compaciendum
est ipso. Unde Ambrosius: Qui enim compatitur non per fictorie compati
atur sed ut tribulaciones christi in corpore suo impleat sicut imple
bat paulus. Unde et in canticis: Pone me ut signaculum
super cor tuum diligendo scilicet me per affectum et in te conformando
per amorem operacionis. Signaculum enim formam suam imprimit
rei que sigillatur. Et merito debes me diligere utroque mo
do quia fortis est ut mors dilectio. Sic est. tam fortiter te dilexi
quod pro amore tuo mortuus sum et dura sicut inferni emula
cio: quia nullis temptamentis hostium a me solicitus cura revo
cari potuit sicut infirmus nullis cruciatibus mitigari. Semper
instas ergo tribulacionis oportet nos intrare in regnum celorum. Quod
bene significatur et figuratur per hoc quod crux ponitur inter chorum
seu cancellos ecclesie. ut qui in chorum intrare voluerint vadant
sub cruce. quia ab ecclesia militante ad triumphantem nemo nisi
per crucem potest intrare. Istud quippe placet deo quod homo
memoriam passionis et vulnerum eius portet in corde suo.
Narratur enim quod cum quidam heremita sanctissime vite insta
ter dominum exoraret ut sibi ostenderet quid inter cetera servicia
sua magis acceptaret vidit hominem nudum trepidantem
frigore et crucem magnam super se baiulantem et sibi quis esset
interroganti dicentem: Ihesus christus ego sum. Rogasti enim me ut
ostenderem tibi quod inter cetera servicia magis michi complaceret.
Et nunc tibi dico quod homo iuvet me portare crucem me
am et vulnera et passionem in corde suo. Et hec dicens e
vanuit. Crucem domini debemus baiulare et iuvare eum
portare et hoc in corde per recordacionem et compassionem in
ore per crebram et devotam graciarum actionem in corpore per flagella
cionem et castigacionem ut salvatori nostro corde ore et opere gracias
agamus. Cuidam eciam matrone incluse multitudinem et numerum
omnium vulnerum christi scire cupienti et pro hac re deum flebiliter
oranti vox celitus emissa dixit: Quinque milia quadringenta

nonaginta vulnera mei corporis extiterunt que si venerari vo-
lueris oracionem dominicam cum salutacione angelica quindecies cot-
tidie in memoriam passionis mee replicabis sicque anno revo-
luto quinquiesdecies vulnus venerabiliter salutabis. Hec oracio valde
placet deo prout postmodum revelatum fuit cuidam solitario Et
accipitur hic numerus secundum annum bisextilem ut semper sufficere
possit quia minor numerus quem quidam ponunt scilicet quinque milia
quadringenti septuaginta quinque annis aliis tantum sed hic anno non
sufficit De hoc numero vulnerum sunt versus isti quibus utitur ut
legitur olim per celica lenis Cor refundendo fletus flebile
ut sequuntur: Sunt undecies centum decies simplice quinque sondere
misisti vulnera cuncta sies Tot quippe fuerunt vulnera Christi
accipiendo iuxta qualibet plagam flagellacionis pro vulnere
uno et singulas spine puncturas pro uno Eius quidem numeri
partes singule congruunt misterio passionis dominice.
Millenarius enim qui est ultimus limes maior ultimam
et supremam perfeccionem in hac vita hominum possibilem insinu-
at. quam utique Christus in passione sua in summo adimplevit
Quinarius autem ad quinque sensus refertur ut sensus nostros prius
corruptos reintegraret. Centenarius eciam perfeccionem notat
et ideo per ipsum perfeccio novi testamenti quod in quatuor ewangeliis
consistit accipi potest. quod quidem testamentum in sanguine
passionis Christi dedicatum est Nonagenarius quod ipsum constat
ex ductu denarii in novenarium. designat novem ordines
angelorum inter quos ducimur per observanciam preceptorum decalo-
gi. et hic non nisi per meritum passionis Christi Multa quidem
et magna bona proveniunt homini passionem Christi fre-
quentanti. et se circa eam sedule occupanti Si enim ad di-
vinitatis cognicionem pervenire desideras. restat ut prius assump-
tam humanitatem et humanitatis passionem tamquam per viam re-
giam gradatim ascendas ad altiora dictas. Anima non
datur pervenire ad divinitatis altitudinem vel insuetam
dulcedinem nisi tractus pio quodam fidei ac dilectionis affectu
per humanitatis Christi amaritudinem Et quanto hoc neglecto quis
ascenderit alcius tanto cadit profundius. hec est via per
quam itur hec porta per quam introitus ad desideratum finem
conceditur Per fructiferam namque hanc venerabilem Christi pas-
sionem cunctorum nobis spiritualium bonorum materia copiosissime
ministratur Ubi enim est gladio nostra. ubi spes et leticia cordis
nostri Generata in Christo vero summo et vero bono. et precioso
eius passionis thesauro Et ideo tam inpreciabilem thesaurum
delectat iugiter in corde tenere. et continue de ipso loqui ac cor-
pore mente et corpore in ipso occupari. Optimam quidem et in cordibus
indigna marcescat sed semper redimiva pullulacione virens
existat. Felix profunde tuo gloriosissimum limen Cenaculi qui.

archanum divinitatis attingens abissum claritatis divine
oculis purioribus intuendo introisti. ac verba que non licet
homini loqui audisti. et tu ad yma descendens affectu
quodam mellito passionis huius ob preconium de cordis
thezauro in modum eructuasti dicens Nichil arbitratus sum
me scire inter vos nisi dominum ihesum christum et hunc passum cru-
cifixum. O verbum mellifluum dulcius super mel et favum
devotis mentibus iugiter ruminandum de quo liquor emanat
qui miseris largitur gaudia salutis comprimit Ceterum qui-
cumque eternam salutem et premiorum magnitudinem desi-
derat habere. arcem quoque civitatem virtutum optat conscende-
re sciam etiam atque sapientiam obtinere inter prospera et adversa equ-
animiter stare et securam viam ambulare necnon amari-
tudinem passionis christi eiusque passionis et etiam consolacionem
potum suavissimum desiderat pregustare debet ihesum christum cruci-
fixum iugiter in suo corde portare. frequens passionis huius
memoria indoctum quemque reddit doctissimum ac imperitos
et ydiotas facit profice in integros magistros inquam
non scientie que inflat sed caritatis que edificat. Ipsa est
velud quedam liber vite in qua omnia saluti necessaria
inveniuntur. hic liber de omnibus docens. mellea quadam
dulcedine premitus sentitur. felix qui eius studio seriose
intendit. quia in contemptu mundi et in amore dei proficiet
cunctarumque virtutum et graciarum incrementum sumet. Memoria
passionis christi debet fieri non perfunctorie nec cum festina acce-
leracione maxime cum tempus adest sufficiens et oportunum
sed cum matura ac morosa et precordiali rememoracione et
flebili quadam compassione. Nisi enim hoc dulcissimum
lignum dentibus affectuose discrecionis masticatum fuerit
sapor eius licet dulcis nequaquam movebit. Quod si stupidus
flere cum flente aut dolere cum dolente non poteris saltem in
affectum devoto de tantis beneficiis tibi per eam gratuito ex-
hibitis gaude et gratias agere debes. Quod si nec affectu
compassionis nec gratulacionis desiderio moveris sed dura
quadam affectione te in eius recordacione depremi se-
ntis. nichilominus in duricia cordis tui ad laudem dei me-
moriam huius salutifere passionis qualitercumque perage. et
quod a te habere non potes ipsius manibus piissimis committe
perage bis simpliciter. interiori vero recordacione et corporali nichi-
lominus labore te exercens ad pietatem per extensionem
sinarum manuum. sed et oracionem ad crucifixum. sublevacionem vel pectoris
tunsionem aut genuflexiones devotas seu disciplinas et
flagellaciones vel cetera similia pietatis officia continuando
donec egrediantur aque lacrimarum largissime ut oracio

bibat devocionis aquas. et corpus male eius experiencia
attensum ad graciam habilitetur Verbo passionis xpi fre
quentem meditacionem inter alia commencia ad quorum p
cipue tibi noveris prodesse solacia scz ad tria principa
lia vicia que in mundo sunt repellenda ad tribulacioz
et penam mitigandam. ad tristiciaz inordinatam repelle
dam. et penaz purgatorij diminuendam De primo patz
in Tren iij. dz Recordare paupertatis mee transgressionis
et vilitatis transgredientis omnes alias vilitates et felles.
Concupiscencia ergo carnis dz crucifigi per crucifixi amari
tudinez Concupiscencia oculorum per eius paupertatem. superbia
vite per eius vilificacionem Et z voluptuosi contrariantur crucifixo xpo
qz xpus in ea sustinuit amaritudinez Item vane glo
rie. qz xpus in ea sustinuit ignominiaz Item avari sunt ini
mici xpi crucis. qz xpus sustinuit in ea paupertatez De
scdo etiaz ex hic apparet. qz cibus aliquando de se insipidus
per salsam appositam ut condimentum fit sapidus. sic tribu
lacio et pena de se sunt insipida. sz apposita salsa pas
sionis xpi que sunt amara. efficiuntur dulcia et sapida.
Tercium aut scz qualiter dolorez animi expellat exemplo
tibi pocius quam verbo mostrabo Erat namqz quidam quez
tum conversionis sue inicia quedaz tristicia inordinata
letaliter oppressit. ita ut nec legere nec orare nec quicquam boni
[illegible] facere posset. qui dum die quadam in cella residens
ab hac passione fortius urgetur. et incredibili dolore affli
geretur. factum est ad eum qui vox intellectualis dicens Quid
hic sedes ociosus. et in tempore tabescens Surge nunc et
meaz devote pertracta passionem. et cum mea amaritudine
tuum devinces dolorez. Quo audito frater ille surrexit. et se
ad meditandum passionem contulit. et statim meditacione hac
salutari sanatus. per eius continuam replicacionem. nequaquam
plus de cetero talez unquam sensit animi passionem Certum
vero scz qualiter hec utilissima meditacio penaz purga
torij relaxare habeat tibi indicabo Cum auctor nature
omnis inordinacionem in sua nunquam reliquit. sz nec divina in
sticia quicquam mali impunitum dimittit quod non aut
hic aut in futuro debite correccioni subiciet. Cum igitur
putas finez habitura esse pena alicuius peccatoris. qui multis crimi
nibus obnoxius. condignam satisfaccionem pro quolibet mortali
pro millesima parte non implevisset. quaz exsolvere
cum lectis purgatorij decedens cogeretur usqz ad minimum
quadrantem. O nimis longa misere anime expectacio. O
diuturna et acerba nimium cruciacio. dolor perseverans

et immensus quam pena communior omni terrestri cruciatu Sed vide quod
hanc penam levissima et brevissima satisfactione com
pensare posset, quoniam utique ipsam de thezauro passionis a:
tyin dmactati recipe faret. hic namque thezaurus preciosis
simus propter caritatem maximam personamque dignissimam ac
dolores immensissimos sufficiens est et superhabundans
Et ideo taliter posset se homo ad huius applicare et de eius
merito et satisfactione devote ad se trahere, ut si mille an-
nis purgari deberet in brevi de toto liberaretur. Si vis
ergo penam purgatorii longam et acerbam inportabilem brevem
et levem commutare studeas hec facere primo omnium debes
corde contrito et spiritu contribulato cum gemitu cordis, enor
mitatem peccatorum tuorum diligentissime ponderare confitendo ad
versum te divisticiam tuam domino amarissime recogitando
quid offenderis quid feceris quid ve merueris peccati
iniquitates dicere super numerum arene maris, Deinde debes teipsum
coram oculis eterni iudicis humiliter despicere et vilem estimare
ita ut cum publicano oculos ad celum nec audeas levare, nec
labiis pollutis nomen eius gloriosum nominare, Sed neque teipsum
hominem sed vermem dumtaxat estimare sed et opera tua satisfa
ctoria quasi nullius momenti sunt annichilare. et sic miser et
miserabilis ante fores impetrande gratie iudicis, et cum pro
fundo gemitu cordis tui dicere, pater mi peccavi in celum
et coram te. et non sum dignus vocari filius tuus. fac me
sicut unum ex mercenariis tuis. Postea meritum passionis Christi
debes quam summo affectu extollere et magnificare. cogitan
do quia apud eum est copiosissima redemptio, et quod minima
gutta preciosissimi sanguinis. quem per omnes partes corporis
sui vulneribus repleti largiter effluxit pro redemptione et
satisfactione totius mundi suffecisset. copiose ipsum effundere
voluit in augmentum magni amoris et superaffluentissi
me pietatis in solamen omnium miserorum, Tandem debes
hinc quidem et secundo summo affectu mentium auxiliatorem que
rere. et misericordissimum redemptorem multum infirmitatum in
subsidium postulare, nichil hesitans quod promotor est fons, et
pietate ingenti satiaturus ad misericordiam. Qui tu ad petendum
O verbum graciosum et pluribus miseris peccatoribus cum summa ex
ultatione suscipiendum, eo quod in Christi passione sic comperitu
dueninius unde possumus peccata abluere penas delere
gratiam impetrare, et gloriam sempiternam promereri. Memo
riam igitur passionis Christi in corde tuo semper debes habere
et omnes tribulaciones et adversitates quas pateris ad
ipsam referre, ipsius quod plenitudinem quantum possibile est indu
ere Et cum ex occulta dispensatione tibi complacencia sibi tibi

et desolatus relinqueris debes adinstar viri crucifixi non
aliunde consolacionem querere sed pacienter expectare et sursum ad
patrem qui in celis est respectum habere terrena deserendo
et omnem cogitatum tuum in ipsum iactando Que sine dubio
quanto fuit maior hominis exterioris pressura et desertio
hominis interioris cum voluntate deo vnita tanto similior
crucifixo et amabilior patri pro amando eris Quia revera hec est
precium adversitate per quod milites probatissimi in acie
christi constituti strictissime examinantur Iste omnia infortunia
et cuncta tristabilia clemencie divine debes committere et sic
te libere in omni facto tenere sicut homo qui in procinctu mi-
graturus est de hoc mundo Refugium quoque continuum in vulnere
lateris ihesu christi debes querere tamquam columba in foraminibus
petre Quia in hoc loco semper invenies copiosissimam peccatorum
remissionem graciarum plenitudinem et a cunctis malis immine-
tibus securam protectionem Ad iteracionem itaque proposita acte
damnus Si igitur vigilanter attendisti premissa que de vita
christi sunt dicta hic multo vigilancius totum apponas animum to-
tamque virtutem Quia hic maxime apparet illa eius caritas que
corda nostra deberet totaliter consternare Non solum autem illa
penalis et mortalis crucifixio domini sed et ea que eandem
precesserant sunt vehementissime compassionis amaritudinis
et stuporis Quid enim excogitare est quod ipse dominus noster super
omnia benedictus deus ab hora qua de nocte cum facibus
et armis tamquam latro quesitus fuit et captus usque ad sextam
crucifixionis sue scilicet horam fuit in bello continuo doloris magne
obprobrii et tormentis Non enim sibi dabatur vel modica re-
quies Sed in quali bello vel conflictu audiamus et videamus
alius eum tradit alius comprehendit alius ligat alius
ducit alius impellit alius exclamat alius insurgit
alius vexat alius contumeliat alius interrogat alius
contra eum falsos testes inquirit alius inquirentem associat
alius falsum testimonium contra eum dicit alius accusat alius
deludit alius blasphemat alius in eum expuit alius
faciem velat alius faciem cedit alius colaphisat alius
veste alba induit alius spernit alius illudit alius eum
ad columnam ducit alius eum ducens percutit alius vociferans
alius eum insultans ad vexandum suscipit alius in eum impetum
facit alius expoliat alius ad columnam ligat alius flagellat
alius eum purpura in contumeliam vestit alius spinis eum
coronat alius arundinem in manum eius ponit alius fu-
ribunde reaccipit ut spinosum caput feriat alius genuflexione
Iterum flectit alius ut regem salutat Ista et
multa similia non solum alius sed et alii plurimi intulerunt

Ducitur et reducitur de iudicio ad iudicium de obprobrio in
obprobrium de supplicio in supplicium. spernitur et respuitur vol
uitur et circumflectitur huc atque illuc tamquam stultus et rebellis
sed et tamquam latro et impiissimus malefactor, modo ad annam
modo ad caypham modo ad pylatum modo ad herodem et
iterum ad pylatum et ibidem moritur. modo foris deus meus
quid est hoc. Sed expecta parum et duriora videbis. Astantem
eum instant vehementissime principes scribe et pharisei et multa
populi clamatur ab omnibus unanimiter ut crucifigatur. Circumdant
undique canes et adveniunt tam maiores quam eciam vilissimi
ribaldi vini quam potatores non ad compaciendum sed ad deridendum.
Nemo est qui eum recognoscat sed luto et immundicie eum sper-
nit et affligunt. Et dominum suam portat ignominiam factus est illis
in parabolam. Contra eum loquebantur qui sedebant in porta et
in eum psallebant qui bibebant vinum. Compellitur et ancia
bitur et accelerat et sic fatigatus flagellatus cruciatus totus
que maceratus et obprobriis saturatus usque ad summum non sinie
tur requiescere non esse in odio otio vix per respiracionem spiritum quo
usque pervenitur ad calvarie locum. Et hec omnia eum impetu
et furore fecerunt. In ipso autem loco finis et quies negocio
de quo tractamus imponitur. Sed que est illa quies. crucifixio
et luctus dolore. Circumque qualis asperior bello est. vides ergo quo
usque ad horam sextam passus est longum et durum prelium seu bel
lum vere intimum atque usque ad animam suam. et vere circumdederunt
eum canes multi et ferores et terribiles qui dure et ut gladi
um bis acutum exacuerunt in eum linguas et manus suas.
In passione autem christi tria fuerunt in summa ad que rediguntur
ceteta omnia et in quibus prime summa exprimitur et vere parte
perfecto exprimitur. Primum est tercium ablacio et nudacio bonorum
totempti lucrifio. tercium pena et corporalis affliccio que omnia
in christo sive domino fuerunt in summo. Denudatus est a crucifixoribus ita
ut ne femoralia in eo remaneret quod multi virum latinum
factum fuisse legimus et pannicula a pia matre sua non mo
rtue credit involutus denudatur ergo crucem ita nudus ascendit
ut si per sepulturam illius terram interest omnem corporum volumus
et intelligere recte possit ei et ad terram quemire quod situs
Nos autem denudus egressus sum de utero matris mee et nudus
revertar illuc. Sed dicimus. Refert igitur considerare crucem
dominum qualis ascendat / nudum inideo. Talis ergo ascendit
qui secundum virtutem pensat. ut secum admincta non operat
scilicet est adam qui vestimenta quesivit. venit ille qui
tegumenta deposuit. Et tale ascendit qualem nos deo au
ctore deo natura formavit. tales in paradyso homo pri
mus habitaverat. tales ad paradisum homo scivit redit habitor

Sed quis narrare sufficiat qualia et quanta ludibria, qualis
et quantus a quibus et qualibus passus sit. Hec enim et apte infere-
nti et apte illatorum pensanda sunt ut aliquantulum et utinam vel sic digne
pensari possint. Vide qualia passus est. Item ad gladiis et
fustibus tamquam ad latronem exierunt comprehendere eum. Venditus
est captus ligatus velatus conspuitus alapis et colaphis
cesus accusatus in veste alba illusus flagellatus purpura in
obprobrium indutus spinis choronatus arundine pro sceptro signatus
et capite percussus derisorie adoratus et salutatus ac multis aliis
illusionibus et contumeliis affectus et demum cruci est affixus.
Ad consummandam quippe hominis humilitatem universa in eum con-
tumeliarum genera exercebat. Sed quis novit quanta passus sit
Credimus enim sanctos evangelistas brevitatis causa irrisionum tantum
species non etiam omnium expressisse. Quis enim scire quis narrare sufficeret
quot et quotiens in tanta multitudine que tunc ibi erat eum
irriserit. In augmentum etiam irrisionis et verecundie confusionis
et ignominie accedit ubi et quando passus est. Ubi utique inter
cognatos et notos in urbe in civitate regia famosa et
populosa extra portam in loco punitionis sceleratorum scilicet in
loco calvarie fetido et immundo ubi occidebantur homicide
et latrones. Ubi in medio latronum in cruce tamquam ad specta-
culum elevabatur flentibus amicis et insultantibus inimicis.
Quando in precipua sollempnitate iudeorum ad quam et propter
reverentiam templi et pulcritudinem et propter istam festivitatem
confluebat non solum ex iudea sed etiam ex diversis generationibus
nationibus maxima multitudo et que maxime illa die
ad tantum spectaculum concurrebat. Coram quibus dominus velut ludibrio
expositus omnibus spectaculum est factus. Sed de afflictione
corporali quid dicturi sumus. Caro enim Christi beatissima atque
mundissima quanto erat purior quanto ab omni labe peccati
sincerior fuit tanto utique passibilior extitit ad tormenta.
Unde in persona ipsius Ieremias lamentabatur dicens. O vos
omnes qui transitis per viam attendite et videte si est do-
lor sicut dolor meus. Quasi diceret non. Etenim enim multi mar-
tires multa et magna tormenta passi sunt. Verumtamen nullus
tamen in carne ex peccato corrupta tam sensibilis esse potuit
ad tormenta. Cum etiam eum ipse martires suos in passionibus
non solum roboraverit aut certe in refrigerium et oblecta-
mentum frequenter converterit. Et quamvis hec martiribus suis Christus
ex potentia divinitatis contulerit beneficia, pie tamen credimus et
fideliter confitemur eum non sibi hec de sue humanitati fecit be-
neficium prestitisse sed in carne illa mundissima quantum do-
lorem naturaliter sustinere potuit tantum usque ad exitum anime sus-
tinuisse et omni doloris voluntate parte tolerasse. Ecce qua-
lia et quanta passus sit vidimus. Sed iam qualis et quantus
sit qui hec passus est videamus. Sed ideo ipse est innocens

manibus et mundo corde qui peccatum non fecit nec inventus
est dolus in ore eius Nonne ipse est mitis ille et humilis
corde Nonne ipse est qui cuncta fecit tenet regit gubernat
et protegit Nonne ipse est qui intuetur abyssos cuius oculis
omnia nuda sunt et aperta qui novit omnia antequam fiant Nonne
ipse est qui novit cogitationes angelorum et sanctorum quomodo
et quas ipse nec inspirat nec format demonum et hominum peccatorum
Nonne ipse est qui vult omnes homines salvos
fieri et ad cognicionem veritatis venire Ipse quippe est dei fi-
lius deus verus summe potens sapiens et bonus Unde
animus etiam a quibus et qualibus hec omnia passus sit
Cum augmentum eius doloris et decoris non hec ab extraneis
sed a domesticis passus sit cum augmentum eius doloris et de-
coris non hec ab extraneis sed a domesticis passus est in ac-
cerbissimis verbis et notis a filiis et fratribus de quibus ipse dixit
Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus
Iudeos scilicet filios vocans et gentiles canes Et david
in persona ipsius loquens ad patrem Narrabo nomen
tuum fratribus meis id est iudeis ex quibus ipse erat secundum carnem
Qui etiam filii et fratres quales sint ostendit in ysaia ubi
ait Filios enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me
et in canticis filii matris mee pugnaverunt contra me Contra
quos etiam in evangelio sepe invehitur et ve eterne dampna-
cionis comminatur Ecce qualia et quanta qualis et quantus
a quibus et qualibus passus est dominus ut ex hiis omnibus
adiutamque quantum ipsi domino qui pro nobis neque mala penas hec
omnia voluntarie passus est vicissitudinem debeat qui igitur
letali duricia laborat qui talem amicum non amat
Ad intrandum autem sapienciam domini passionis et ad compatiendum
domino nostro ihesu christo crucifixo hoc attente christo studeas quantum
potes te unire illi per ferventem amorem Nam quanto fer-
vencius eum diliges tanto magis sue passioni compacieris
Et quanto plus ei compassus fueris tanto plus erga eum tuus
affectus accendetur Sicut sic se mutuo augebunt dilectio
et compassio donec venies ad perfectionem nisi hic remaneas
fecit propter aliquam tuam miseriam Et proprie studeas
abicere omnem presumpcionem diffidenciam et negligenciam
Si enim homo tam nobile opus aggreditur hoc mihi considerat
et instanter et tum quanta potest mundicia cordis Et quamvis hoc
sibi videatur indignus tamen nequaquam desistat quia ipse christus
pro peccatoribus crucifixus est Primo igitur sic conveniat sibi
amore ut cor tuum intret in ipsum totaliter et ex ipsum
reputa nichil esse ac de te et ipsum tamquam de nichilo
curabis Tota vita tua vertatur circa eius vitam domini tuum
passum nec de te aliquid exhibeas alteri nam cum es quidem es

Sic ergo totaliter transformatus in christum non possum credere quin eius
vulneribus vulneretur et plenitudine eius contumeliis illusionibus
et obprobriis Et ad hec omnia addas orationem ut ipse continue
deprecaris dominum ihesum christum ut suis vulneribus vulneret mente
tuam et ad ipsa vulnera tu semper dirige cordis affectum
et per tuam nimiam importunitatem a sua misericordia impe
tres quod intendis Deinde de modis considerandi passio
nis ihesu christi scire debes quod anima passionem domini per hec modo
habere se sex modis Consideret eam primo ad imita
dum Secundo ad compatiendum Tercio ad admirandum Quarto ad exul
tandum Quinto ad resolvendum Sexto ad quiescendum Primo
ad imitandum consideret Nam imitacio christi est summa perfectionis
religionis perfecte hec est regula et exemplar perfectionis om
vite et virtutis scilicet christum imitari in passione et in morte
Sit ergo nostra regula vivendi passio salvatoris Nam tanto
amplius displicent quanto ab hoc exemplari et regula e
longantur amplius Semper ergo quantum in nobis est veli
mus ab omnibus conculcari deici et vilipendi illudi persecucionem
pati flagellari et in diversis obprobriis ab omnibus expro
brari Simus nudi cum nudo et nichil penitus cupiamus
habere immo habere aliquid sit nobis gravissima pena et dolor inte
sus Abhorreamus delectabilia et dulcia degustare et potius
velimus vilibus et amaris cibari quia ipse fuit felle et ace
to potatus Et sic breviter dicam Consideremus que pro nobis
sustinuit et qualiter se in passionibus habuit et nos pro
modulo nostro quantum possimus conformemur eidem Secundo debemus
eam considerare ad compatiendum Debemus enim considera
re ad compatiendum christi flagella illusiones et obprobria
et in corde nostro ruminare et ymaginari quanta sit deiectio
et contemptus erga dominum nostrum quantus dolor quanta vero afflictio
in corde et corpore suo et quia racio passionis et compassi
onis sue peccata nostra sunt Magnam habemus materiam flendi
et causam lugendi si intime cogitemus quod sumus occasio necis
unigeniti filii dei et lese maiestatis eius Consideremus
quanta tunc amaritudine repletus erat angelorum dul
cedo quantum etiam affligebat eum non tantum pene illate sed et nostra
ingratitudo sed etiam assistere matris ~~ingratitudo~~ afflicte quam
sic diligebat et quam deficere pre compassionis dolore videbat
Nam ergo transfigat cordis intima eius continua flagella
et vulnera ut in nobis sit quod non perfundatur compassione
et non affligatur dolore immenso Tercio consideremus quis
que pro quibus et a quibus passus est multum mirari debemus

Quis scilicet dei filius deus verus summe potens sapiens et
bonus. Secundo que peregrinacionem fugam famem sitim frigus
calorem tempestates errores persecuciones obstinaciones vin
cula flagella illusiones et dolores, conspuitur colaphizatur conspuitur
iusticia iudex iudicatur innocens culpatur innocens condempnatur
deus blasphematur speciosus contemptus vita occiditur, sol obscuratur
luna denigratur, sidera dispergitur. Tercio pro quibus hec patitur
pro sceleratissimis inimicis et pro nequissimis malignis
pro contemptoribus divine maiestatis et pro ingratis divine pietati
Ergo talis et tantus talia et tanta pro tam vilissimis
abiectis passus est. Quarto a quibus a specialiter dilectis et aliis
prelectis quibus omnem benignitatem ostendit et a vilissimis a stul
tissimis ab impiis maximus sapientissimus summe pius et
a summe fetidissima splendor eternus. Et in hiis omnibus
in divine pietatis admiracione elevemur. Quarto consideremus
eam ad exultandum. Exultare in ea debemus de redempcione
humana restauracione angelica et clemencia divina. De
redempcione humana sine dubio nimie gaudere debemus
facta per Christi passionem et mortem. Quis queso non exultet et
gaudeat cum cernat se per hanc redemptum a dampnacione eterna
a culpe ignominia ac potestate dyabolica. Exultemus eciam
quia per Christi passionem restaurata est angelica ruina. Magna
prerogativa est esse nobis cum videmus per Christi mortem tam nobile
collegium reparari de nobis ut fiat unum ovile et unus pastor
et singulorum in unos. Precipue ac exultare debemus cernen
tes in predictis omnibus summam domini nostri clemenciam. Ubi queso
magis apparet benignissima domini nostri clemencia quam in passi
one sua. Ubi tam pure turpia et humana sustinere voluit
pro inimico suo liberando et glorificando qui pereundus erat
quadam morte eterna. Quinto consideremus beatissimam Christi pas
sionem ad cordium nostrorum resolucionem in Christum et hec est per perfectam
transformacionem in Christum quod fit cum non solum imitatur compatitur admi
ratur et exultat sed eciam totus homo quodammodo conditur in Christum
scilicet dominum Ihesum Christum crucifixum ut iam sibi ubique et semper sibi
crucifixus occurrat, ymmo tunc vere in Christum resolvitur quando ex se exi
ens homo et super appositus ymmo ymmo totus super se totum
abstitus ab omnibus totus est conversus in dominum suum passum ut
non videat senciat quam nisi seipsum nisi Christum crucifixum illusum
exprobratum et passum pro nobis. Sexto consideremus illam beatissimam
passionem ad quietem dulcorem quod fit cum iam resolutus in domi
nicam passionem ruminare non cessat intrat secundum
suum posse in illum passionis thezaurum humiliter et devote

et liquescit amore devoto et fundat devotionem desistat a se
et quiescit in Christo crucifixo Et quanto plus desistit amore et
devotione tanto plus eius dilecto pro se mortuo inheret
et plus requiescit in ipso Et sic mutuo se augeat adhesio
et amoris devotio donec totus desistens absorbeatur ab illo
camino amoris dilecti passionis Sic in amplexibus sponsi
sponsa delectatur et quiescit quin clamat et dicit Adiuro
vos filie Syon ne evigilare faciatis dilectam donec ipsa
velit Sic ergo passionem domini debet esse imitatio ad purgationem
et directionem compassio ad amorem et unionem admira
tio ad mentis elevationem gaudium et exultatio ad cordis
dilatationem resolutio ad perfectam conformationem quies et pausa
tio ad devotionis consummationem / Docet autem passio Christi attenta
scilicet quam odiosa sint deo vicia. quam lacrimosa inferni sup
plicia quam gloriosa celi gaudia. Christus enim passus est pro
viciis delendis pro suppliciis nobis auferendis et pro gau
diis celi conferendis / Hec in quadam generalitate sunt
dicta sed videamus diligenter singula. Non enim nos decet
tedere illa cogitare que dominus Christus non tenduit tolerare
et pati debet non solum semel pro omnibus hec tolerare sed etiam
iteratio pro peccatoribus singulis esset si necesse esset omnia sustinere
delibavit et paratus fuit O deus meus unica mea quid est
hoc. Cuius ad tantam pietatem non obstupescet / Unde sanctus
vir Carpus dicebat se aliquando contristatum a quodam infideli
viro qui quendam bonum ab ecclesia seduxerat Cum staret
in divino colloquio indignatus non esse iustum dicens
Si veniret impii subvertentes rectas vias domini perirent
a deo igne celesti sed utrosque misericorditer consumi Et vidit
subito visione Christum hominum conformiter in dorso celi angelis
ipsi astantibus dicentem sibi Accipe Carpe paratus sum pro ho
minibus resaliendis iterum pati / Expeditis sex partibus
evangelii sancti Mathei In quarum prima dicebatur quod evangelista
determinabit de Christi incarnatione In secunda de eius mani
festatione In 3a de eius baptisatione In quarta de eius
a diabolo temptatione In quinta de eius doctrina et exortatione
In sexta de eius miraculorum operatione In hac septima tractatur inci-
pit agere secundum estimationem Crisostomi de eius fructu-
osa passione de qua beatus Matheus tractans pro duo cala
mita omisit que per alios tres evangelistas sunt adimple
ta Secundo ita hunc librum aut residua capitula Mathei impe
sequendo literam non intendo solum tractare textum beati Mathei
sed et dicta aliorum evangelistarum inserendo que obmissa
sunt per beatum Matheum de passione domini nostri Ihesu Christi eo dicere

Et factum est cum consumasset ihesus
sermones hos omes dixit discipulis
suis Scitis quia post biduum pascha
fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur

Supra evangelista ondit xpm esse regem deinde legis
latorem et pq gnalem iudicem seu solem hic ondit
eu mdi salvatorem Ondit ergo pmo quod salvavit nos
a culpa p passionem Scdo quod salvat a miseria p resurrectionem
cao 28 Primo agit de passione et morte per quam
liberamur a morte eterne dampnationis 2o de sepultura
xpi et exequiis per quas liberamur a debito mortis temporalis
infra 27 cao ppe medium ibi Cum sero factum esset In prima
exprimit condempnationem xpi pmo procuratam per iudeos
2o consummatam per gentiles cao 27 ppe principium Circa con
dempnationem xpi procuratam per iudeos ondit pmo circumstan
tias traditionis 2o circumstancias comprehensionis ibi Tunc
accesserunt et manus iniecerunt in eum 3o circumstancias illu
sionis ibi Principes autem sacerdotum et omne consilium Re
spectu autem traditionis ondit ewangelista in xpo fuisse pscientiam
sue traditionis quia pq biduum In prima parte declaratur
pmo consilium traditionis quod fuit remotum Scdo execucio
facta p traditorem discipulum ibi Cum autem esset ihesus in bethania
in domo simonis Et sic convenerunt in passione et mor
te domini ihu discipulus iudas cum traditore iudei cum pro
curatore gentiles cum condempnatione Et sic nec in extraneis nec
in propinquis erec scilicet in domesticis invenit refugium
ymo contumeliam et supplicium Circa consilium determinatur pmo
pscientia traditionis in xpo 2o consilium de ipso tradendo
ibi Tunc congregati sunt principes Dicit ergo Et factum est
processus hystorie sic se habet Ad intellectum autem pme partis
est sciendum quod sicut scribitur Joh 12 Ante sex dies phasce in
sabbato scilicet ante ramos palmarum venit xpus in betha
niam ubi factum est ei convivium quia mos erat iudeorum
ante tantum tempus solempnizare festum phasce Et lasarus re
suscitatus unus fuit de discumbentibus Tunc maria unxit
eum sup caput ihu de quo infra statim post In crastino
sedens sup asinam intravit urbem Et veniens in templum
eiecit vendentes et ementes et circa vesperam iterum rediit
in bethaniam In crastino scilicet feria scda iterum rediens ad
urbem intravit in templum et docebat ibi Et tunc presentata est
ei adultera quam liberavit feria tercia docens in templo

consiliantur scribas et phariseos sicut habetur supra zz et eadem die cum ostenderent ei edificia templi ait Non relinquetur lapis super lapidem Respexe autem exivit cum discipulis in montem oliveti et ibi predixit signa excidium et iudicii futuri et dixit eis hec verba Scitis quia post biduum pascha fiet Secunda feria tercia principes sacerdotum conspirantes quomodo possent eum capere et occidere, quod cum iudas audisset eos congregatos venit ad eos in atrium cayphe et pepigit cum eis de tradendo domino pro triginta argenteis Et hoc est quod dicitur Et factum est cum consummasset ihesus sermones hos omnes quorum commemoratur precedenti capitulo scilicet de consumacione seculi de discussione iudicii secundum scelus, dixit discipulis suis in secreto et non coram turbis Scitis quia post biduum pascha fiet id est hoc die qua ymolabatur agnus paschalis, et preterea legi terminum scilicet i. scire debetis ne interrogatis Et ego addo quod nescitis scilicet quod tunc etiam filius hominis i. virginis tradetur ut crucifigatur et pascha faciet transeundo de hoc mundo Ex quo patet quod non fuit ex ignorancia traditus sed ex sua potestate et voluntate Pene autem dicit filius hominis quia secundum formam humanam tentus et crucifixus est non secundum divinitatem in qua semper immortalis est Et verbum impersonaliter posuit tradetur, quia sunt traditionis ubi diverse voluntates exprimuntur Nam deus pater tradidit filium propter caritatem et generis humani utilitatem, econtra iudas iudeus propter avariciam et lucri sui cupiditatem Item spiritus sanctus propter suam benignitatem Econtra iudei pylato propter invidiam et malignitatem Item ipse filius seipsum ut impleret beneplacitum divinum Econtra pylatus crucifigi ut satisfaceret perverse voluntati iudeorum Item dyabolus propter timorem ne per ipsum doctrinam et miracula evelleretur genus humanum de manu sua non advertens quod magis erat per ipsius mortem eripiendum quam fuerat per doctrinam et miracula ereptum Ecce opus unum sed voluntates diverse valde Ergo pater et filius et spiritus sanctus non solum amandi sed etiam glorificandi Iudas autem et alii non solum non solum detestandi sed etiam condempnandi sunt, quia quod pater et filius et spiritus sanctus bona hoc illi mala intencione fecerunt Predicit autem discipulis se tradendum, premuniens eos ne prius quam audiant que eventura fuerant subito videntes tradi ad crucem magistrum obstupescant Ipse dominus tradendum se noverit quia omnia novit, et tamen non declinavit insidias, nec perterritus fugit sed ad passionem perrexit intrepidus Et nos membra eius pro modulo nostro debemus conformari capiti, si quid adversitatis miserie indigencie passionis et doloris deo permittente nobis acciderit pacientes et voluntarii esse debemus, quia non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis

Pascha nota

Et quia hoc nomen pascha in diversis locis reperitur et de ipso diversa
significat. Ideo ne in equivocatione erremus diversas eius ac-
cepciones videamus. Sciendum ergo ad solucionem questionum con-
trarietatum quod pascha apellatur primo tota septimana seu sep-
tem dies azimorum quibus iudei panes azimos hoc est
sine fermento comedebant. Nam et a id est sine et zima fer-
mentum significatur. Unde in actibus volens producere post
pascha tunc populo. Secundo autem et ultimus dies illius septima-
ne magis solennis erat quam precedens. Tercio dicitur hora immo-
lacionis agni scilicet vespera qua agnus immolabatur que
est inicium primi diei azimorum qui solempnior erat. Et hoc satis
quia post biduum pascha fiet. Unde cantat ecclesia: Quartadecima
die ad vesperam pascha domini est. et in quintadecima sole-
mnitate celebrabitur. Dies autem precedens illam horam non pascha
dicebatur nec solempnis erat. Quarto dicitur primus dies azimorum
qui erat celeberrimus scilicet quintadecima luna primi mensis
quo egressus est de egipto ut ibi appropinquabat dies festus
azimorum qui dicitur pascha et ibi una dierum festum pasche. Quin-
to dicitur festivitas epule paschalis ut in paralipomenon. Non
fuit phase simile huic in israel. Sexto dicitur agnus paschalis
qui paratus comedebatur ut ibi: Ubi vis paremus tibi come-
dere pascha. Et ibi venit dies azimorum in quo necesse
erat occidi pascha. Sexto panes azimi vel quecumque cibi
paschales ut ibi non introierunt in pretorium ut non contami-
narentur sed manducarent pascha id est panes azimos seu pa-
schales. quia ad comedendum pascha seu azima septem
diebus oportebat eos mundatos esse. et ideo quolibet septem
dierum non poterat in pretorium introire. Septimo dicitur ipse christus
per agnum paschalem signatus ut ibi: pascha nostrum immola-
tus est christus. Ipse enim vere est pascha nostrum. De predictis
pasche accepcionibus est iste versus: Ebdomadas hora di-
es epule pecus azima christus. Continet. tamen pascha vocatur
dies in qua immolabatur agnus. Declinatur autem pasche
vel paschatis. Et dicitur pascha non a passione sed a transitu. Ipsa
enim origo huius vocabuli pasche vel paschatis ex hebreo
habetur. quia pascha dicitur quasi phase quod in hebreo idem
est quod transitus. Dicebatur autem pascha iudeorum transitus propter
duo. scilicet quia ea nocte qua immolatus est agnus angelus
exterminator videns sanguinem agni in foribus israhelitarum
pertransiit non puniens eos. et quia filii israel fugientes illa no-
cte de egipciaca servitute mare rubrum transierunt et deinde
ad terram promisse olim hereditatis et patrum pervenerunt. et

Dnca

Ideo festum istud bn pascha vocat' Quo transitu etiam psignatus
est etiam transitus xpi de hoc mundo ad patrem, et transitus suo de vi
tiis ad virtutes et de terrenis ad celestia Et ideo pascha sicut
hebreorum sonat in nostro transitus quia in eo dns per mortem transiit
de hoc mundo ad patrem Et significat quod eius exemplo fide
les xpiani sequentes vel primam et inmaterialem assumendo secundum
illud transimus p ignem et aquam Vel vehementi desiderio ad
celestia anhelando, secundum id Transite ad me omnes qui con
cupiscitis me Transituri sunt pro xpi sanguine fuso ad celeste
patrie promissionem Sanguinis enim xpi est ponere super utrumque
postem s. superliminare denote recogitando et super affectum
devote imitando Quod secundum Aug. signum crucis
a nobis repellit exterminatorem, si tu cor nostrum xpum habeat habitatorem
cuius sanguine illinite postibus ... de cuius crucis signo
signate frontibus ... a perditione huius seculi tamquam a
captivitate Egyptiaca liberamur, et agimus saluberrimum transitum
a dyabolo transimus ad xpm et ab isto instabili seculo ad eius
fundatissimum regnum Secundum Bedam Tercia pasche dies
in azimis panibus est celebrari preceptus, et primo die agno
immolato ad vesperam septem ex ordine dies secuntur azimorum
ihus semel pro nobis passus et de hoc mundo exiens transies
per omne nos huius seculi tempus quod septem diebus agitur in
azimis sinceritatis et veritatis precepit esse comedendum et qui pascha
perpetuum faciendo semper mente desideria seculi qui egipti retinenda
fugere et qui a mundana conversacione secretum solitudinem
iter nos ammonet subire solitudinem Hic ponimus tres diu
versitates Prima vocatur pascha et azima sunt idem Secunda vocatur
pascha et phase et pascene differunt Tercia vocatur dies pa
sce et dies festus pasche sunt idem Ad primam secundum quod lucas
et marcus pro eodem videntur accipere azima et pascha Nam
lucas sic incipit Appropinquabat autem dies festus azimorum
qui dicitur pascha Et marcus dicit Erat autem pascha et azima
post biduum Prima tamen erat secundum Bedam, quia azima dicebantur
omnes illi dies vii pasc[h]ales a xiiii die usque ad xxi diem
mensis aprilis in quibus fermentatum in domibus iudeorum non
debebat inveniri sicut patet Exod 12 Secunda pascha solum dies in qua
agnus paschalis comedebatur proprie nominabatur Iudeorum quia omnes
illi dies in quibus iudei azima comedebant paschales dicebantur
... pro eodem accipiunt communiter Dicitur tamen pascha dici
pro solum dies in qua agnus paschalis comedebatur Nominatur
ipse agnus occisus pascha nominatur sicut patet luce xxii Venit
dies azimorum in qua necesse fuit occidi pascha Unde quod
xpus figuratus per illum agnum paschalem occisus dicitur pascha
sicut patet per apostolum i Cor v Item pascha nostrum immolatus est xpus

Immolatus est enim pascha. Ad secundum dicendum quod hic est dies
quia pascene dicebatur preparatio eorum que ad agnum paschalem
comedendum spectabat. Unde dicitur Exod 12 Nichil operis facietis
in eis preter excepto hiis que ad vescendum pertinent. Et quia
preparatio incipiebat a vespera 14e lune et proxima die copu
labatur vespera ad vesperam eius diei ideo nuncupata dicitur.
Altera autem die que est post pascene. Pascha vero id est quod
phase excepto quod secundum Jeronimum pascha grece hebraice dicitur phase
latine vero dicitur transitus. quia sicut dicitur Exod 12 in omnibus domibus in
deorum in quibus erat sanguis in liminaribus super utrumque
postem angelus percussor Egypti nichil mali fecit sed pertransi
ens solum percussit egyptum. Unde eodem loco scribitur quod phase id est
quod transitus domini. Ad terciam videtur quod refert dicere di
es pasche et dies festus pasche. Dies enim pasche est luna
xiiii. Dies festus festum pasche luna xv sicut et lege Leviti
ci. primo mense primo xiiii die ad vesperam phase domini est
i. pascha. Et quintadecima die mensis huius solemnitas azimorum
domini est. Et ita dicit beatus Johannes ante diem festum pasche
i. solemnitatem pasche que fuit luna decimaquinta. Sed decima
quarta die facta fuit cena. Et per ignoranciam huius diei
greci errant dicentes christum cenam fecisse tredecima die.

Tunc congregati sunt principes sacerdotum
et seniores populi in atrium principis
sacerdotum qui dicebatur Cayphas et con
silium fecerunt ut Jhesum dolo tenerent et occi
derent. Dicebant autem non in die festo

ne forte tumultus fieret in populo. Hic ponitur consilium de ma
chinatione tradendi dominum. Circa iudei audiebant Christum dicentem feria 2a pro
xime videbitis autem. Sequitur: dominus Jhesus cum discipulis suis recessit in
Bethaniam et mansit apud Lazarum et sorores eius Martam et
Mariam docens eos more solito et confortans ~~videntes autem~~
~~iudei~~ et deinde sicut consueverat in ultimo die antequam fecerat usque ad
diem cene. Et sic iudei locum habebant tractandi machinacionem de sua
morte et passione. Videntes igitur iudei eum abisse et puta
tes eum recessisse fuge ab eis congregaverunt consilium. Et hoc est
quod dicit Tunc scilicet feria quarta ante passionem congregati sunt
principes sacerdotum secundum id psalmi principes convenerunt in unum
adversus dominum. Et secundum Cristostomum illos nominat principes sacerdotum
qui de principibus sacerdotum erant. Quia secundum legem Moysi solum
debebat esse unus princeps sacerdotum quo moriente alius de
bebat eligi. Sed propter dissolucionem scismatum et avariciam iudeorum
annuatim deponebant et eligebant alium. Omnes igitur qui prius
fuerunt principes sacerdotum congregati sunt in consilium quos
in veritate debebat sanctitas. Cedo sacerdotes qui accedunt
ad dominum sanctificentur. Et seniores populi qui erant misericordiam

a quibus egressa est iniquitas Danielis 13 Ex nos debebat re
lucere a malicia sapiencia et honestas, quia in antiquis est sapien
12 cia Job [illegible] Et venerabilis senectus virtutibus adornata
In alium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas Erat enim
pontifex .i. sacerdos anni illius, qui dederat consilium Iudeis
prius de morte Christi Johannis 11 Expedit vobis ut unus debebat re
lucere a malicia dignitas quia summus sacerdos, Cayphas autem
ore proprio interpretatus, quod pessimum et inimicabile consilium
dederat contra dominum. Et consilium fecerunt Gen. penultimo Sime
on et Levi vasa iniquitatis bellancia. in consilium eorum
non veniat anima mea. Ut Jhesum dolo tenerent et occi
derent, quia scilicet morte tamen in eo invenire poterant. insi
cam dolose confingerent contra Ps. dolos tota die me
ditabantur, et postea [illegible] meditati sunt in anima scilicet Jhesum prius
te detinere Primus quid determinaverant ipsum interfecisse et
deliberaverunt de festo quando querebant consilium de faciendo
modo, et qualiter possent facere occulte et sine populi seditione
Non in die festo Cum debuerat pascha solemniter celebrare, vitas
lavare templi pavimenta et parietes solvere vasa mundare
Et secundum ritum legis purificari et esu agni digni fieret, con
verum agnum magis et potius se armare et hoc factum et do
lo et consilio, timentes ne eis auferet populi auxilio. Non dicunt
hito consilio Non in die festo scilicet azimorum in solemni pascha
li imminente de primo scilicet feria [illegible] capiendum eadem
deliberando, quod non dicebat propter reverenciam festi
Ne forte tumultus fieret in populo propter diversa studia populi scilicet di
ligentes Jhesum et odientes, credentes et non credentes [illegible]
propter solempnitatem pasche venerat in Jerusalem. Et quia aliqui reputa
bat esse Jhesum verum Christum. timebat si durante solemni pa
schali in eum manus mitteret ne populus qui eum diligebat
et sic prophetam habebat insurgeret minores defenderet et
sic sepe manus eorum evaderet. Timebat quia plebem non
de suis manibus tolleret [illegible] timentes hominem [illegible] ne
nus [illegible] postea festum, postea tamen mutaverunt istud con
silium, quia invenerunt opportunitatem eum capiendi secrete per suum
discipulum Attende hic, quia maiores principes querebant
Jhesum perdere, sic et hodie per maiores [illegible] contra eum insur
gunt et maiora scandala [illegible] facinus [illegible] Bernardus O bone
Jhesu, totus mundus vendit contra te conspirasse, et hii in [illegible]
bone tuo [illegible] qui vendet regem populum et [illegible] principatum
Et licet quia omnem malicia excecat intellectum tamen specialiter
avaricia excecat oculos sapientum contra quam [illegible] multiplicat
predicavit Et et hic conceperunt contra dominum invidiam Et videntes
audiverunt certam [illegible] sic doctrinam eius suavissimam
sic opera eius miraculosa contra dominum inierunt consilium sic hoc fit

Ubi concipitur odium contra aliquem ibi non fit rectum iudicium
¶ Hic possunt tres dubitationes Prima utrum consilium iude
orum contra xpm fuit dolosum Secunda utrum conveniens fuit tem
pus in die festo Tertia utrum conveniens fuit ipsum pati in
loco publico scilicet in urbe Ad primam est dicendum quod consilium iude
orum adversus xpm fuit dolosum ex tribus Primo ex parte illorum
qui consilium petebant Secundo ex parte illius qui consilium dabat Et
tertio ex parte rei super qua consilium petebant Primo scilicet petentes consili
um fuerunt principes sacerdotum et seniores populi, et in eo quod prin
cipes sacerdotum, debebant esse pleni sanctitate et prudentia, quia sa
cerdotes idem sonat quod sacra dantes vel sacra recipientes
Unde primi machabeorum iiii° scribitur Et iudas machabeus elegit sa
cerdotes sine macula ut sancta mundarent, Secundo vero erant seni
ores populi debebant esse pleni sanctitate prudentia Secundo ut
scribitur Iob xii In antiquis est sapientia et in multo tempore pru
dentia Et isti duo debent habere volentes consilium petere sanctitatem et
innocentiam ut quod sint sine malitia maculati et prudentiam ut
quod non sint ignorantia cecati Quale autem consilium isti petebant
patet Ioh. xi Ubi dicitur quod collegerunt pontifices et pharisei consilium
dicentes Quid facimus quia hic homo multa signa facit si di
mittimus eum sic omnes credent in eum et venient romani et
tollent nostrum locum et gentem Super quo verbo dicit Origenes, quod
magna erat cecitas et insipientia sic consiliantium, quia con
fitebantur xpm multa signa et mirabilia facere, et tamen credebant
se posse adversus eum conmulari et insidias sibi ponere quas
ipse non posset destruere Quod autem dicunt de adventu romanorum dixe
runt ad concitandum populum contra xpm Ac si diceret secundum Lyram Si
dimittemus turbas sequi eum romani dicent quod volumus nos sub
trahere a dominio ipsorum et tirannum habere et regnum in tirannidem
convertere et ideo venient et tollent nostrum locum et gentem, et sic
tandem factum est per contrarium, quia romani post mortem ihesu xpi ve
nerunt et locum et gentem iudeorum destruxerunt / et ideo, ut vel
Remigius dicit Quanto plures et magis sapientes convenerunt in con
silio adversus xpm, tanto maiori pena fuerunt digni et maiori
ignorantia obcecati ¶ Ex parte vero eius a quo consilium petebant
fuit dolositas, quia consilium petitum fuit a Caypha vel in atri
um principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas congregati sunt
ut dicit Matheus ut eius auctoritate et potestate consilium firmaret et exe
cutionem mandaret ut dicit Crisostomus Et Ioh. refert quod iste Caiphas
existens pontifex anni illius quo anno scilicet xpus passus est
in quo anno ut refert Iozephus pretio summum sacerdotium com
paraverat, consilium dedit vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expe
dit vobis ut unus homo moriatur pro populo et non tota gens pereat
Ac si diceret vos pauce perspicacitatis et pigri estis et timidi dum
salutem hominis unius non vultis ponere pro salute totius reipub
lice, quod tamen sic esse expediens ut necessarium debet esse factum
Tale autem consilium erat presagium futurorum quod xpus pro toto populo

dna

sibi

Motiuus erat a spiritu sancto erat, et non a semetipso, tamen ipse dolosa cogi
tatione dixit et dolosum consilium fuit. Certo fuit dolosum et parte
rei de qua petebat consilium super occisione et interfectione ipsi
us mortis tamen eum nullam inveniret cogitaverunt eum dolo
se tenere et occidere sicut dicit ewangelista. Quod secundum dominum, quod
Annas et princeps sacerdotum nolebat Christum pati in die festo
non tamen eodem motivo. Nam Annas hic procurabat sicut occulte
Jhesus occideret. Ut ejus passio sua non fieret manifesta, quia semper
erat in dubio ne morte eius sua preda spoliaret. Princeps sacer
dotum timentes populi tumultum quia aliquem dicebat quia bo
nus est. Alii autem non sed seducit turbas. Nec et tali tumultu ca
peret de manibus eorum. Nolebat eum pati in die festo. Quod
sicut dicit Augustinus divino consilio debemus intelligere hic dispositum fu
isse sicut principes sacerdotum qui seviendo in Christum sepe occa
sionem quesierat solum in die festo potestatem exercendi eorum fu
rorem acciperet propter duo. Primo sicut manifeste impleret effectum
que diu fuerat figurata et occulto misterio promissa. Cum enim
saret ymolato vero agno figurata res
ipsa cessaret sacerdotum legalium, et veniente sacerdote
dotum, quia et eo proprie mortem ipsi procuraverunt principum sacer
dotio removeret, et sic inviceto proditore ambi de morte eum
fiat. Eum occiderunt unde hic disposuerat quod non caveret eum in
die festo multitudinis accepta oportunitate ferimus. Sicut et hic domi
na dispositione sicut veritas videt figure quod xv luna primi mensis
eduxerat populum hebreorum de Egypto et eadem die mors Christi
eduxit populum suum de tenebris. Item hic invenitur de officio mis
sale. Ergo hoc dicit porro disposito sacerdotum cum dispositionem dei non
valere non potuit qui disposuerat sicut verus agnus in diebus
paschalibus ymolaretur. Ex quo quidem veritas non concordet hic ymag
agnus typicus ymolatus xiiii die vero eius ad agnus. Sed Christi quod ymo
lacio videt ymolationi licet non omnino sicut dicunt ymolacio enim veri
agni inchoata fuit luna xiiii quia xiiii luna post cenam scilicet nocte
incepit pati cum factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurren
tis in terram Luce xxii. Item nocte illa fuit captus ligatus conspuitus
et alapis cesus. Christus xiiii vero nocte illa inchoata fuit ymolacio
et die sequenti consummata. Unde figure sive umbre videbat res sive
veritas. Unde super illud Luce xxii venit autem dies azimorum dicit
glosa licet sequenti die idest xv luna sit crucifixus hac tamen nocte
qua agnus ymolabat et carnis sue sanguinisque suis discipulis
sacramenta celebranda tradidit, et a iudeis tentus et ligatus est ymolationis id est passionis sue sacrauit exordium. Alii per dicti secundum
veritatem legis quia dies solennes incipiebant a vespere in vesperam secundum
legem xiiii a vespere usque in vesperam celebrabitis sabbata vestra unde
istud plane determinatum est de festo pasche. Unde Exodi xii primo mense
xiiii die mensis ad vesperam comedetis azima usque ad xxi eius
dem mensis ad vesperam. Ecce quod incipiebat festa a vespera usque in vesperam

Vn t. xiiii die ad vesperam debuit immolari agnus typicus sic
hec ecio xv immolabit qz eum vniuersa multitudo filiorum isrl ad
vesperam Vesperam illud fuit de die sequenti et ita eodem die fuit immo
latus agnus typicus et verus Facio aut fuit qz ille solemtes
fuit signe solemnitatum prie temporis gre in quibz tingi ordo
obseruabit et maxime solemnitatum gre prie que secuti ad mortem
tribulacionis mee Ad terciam tendendo dz qz passio xpi per
principes sacerdotum fuit procurata per satisfacta iudeorum fuit fi
gurata salute totius mundi fuit operata et per eum humilitas maxima
sweete fuit portata Et propter ista quatuor congruum fuit vt sicut
dicit qz in loco publico puta in vrbe patetur Nam ibi prin
pes sacerdotum eius mortem procurantes habitabant Ibi satisfacta x
mortem figurativa offerebantur. ibi erat locus medius qz totius
mundi vnde ps ait qz deus in operatus est salutem in medio terre
Ibi eciam quanto locus erat eminencior et solemnior. tanto passio
ibi recepta ignominior et obprobriosior ac per hec humilitas pa
cientis maior et profundior &c.

Cum aut esset ihus in Bethania in domo Symonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrum vngenti preciosi et effudit sup capt

ipius recumbentis Post tradicionis consilium. subdit hic etem
co facta per proditorem discipulum Vbi ponit primo pietas mulieris
ponit primo prima eius acto scdo discipulorum indiscreta reprehe
sio ibi videntes aut discipuli 3o eciam xpi approbacio ibi dicens
aut ihus Circo mulierem ponit ad imitacionem. reprehensio di
scipulorum ad declinacionem / approbacio xpi ad retribucionem Circa
actionem mulieris tria implicat. s. fiduciam in hoc qz accessit. li
bertatem in hoc qz attulit. pietatem in hoc qz effudit / Dicat ergo
Cum aut esset ihus in Bethania Bethania enim fuit castellum
in quo morabatur magdalena martha et lazarus / Distans
a ierlm quasi stadiis 15 ad quod venit ihus ante sex dies pa
sche scz in sabbato palmarum vt habetur Ioh 12 / et fecerunt ei
conuiuium ad quod venit ista mulier / Vnde hec vnccio anticipatur
hic in serie narracionis per recapitulacionem. qz ante festum fuit
et congregacio principum sacerdotum in atrium cayphe sequebatur
Vnde glo Accessit aut ad eum dicens qui erat ante sex dies pasche
vt scitum Iudas conuolat ad consilium sacerdotum Nam effusio
vngenti fuit occasio quare Iudas tradidit dominum / Damna dap
num qd videbatur se habuisse ex effusione vngenti sup capt
domini volebat recompensare / Dicit ergo Cum aut esset ihus in Betha
in domo Symonis leprosi Iohes ait cap 12 melius expresse declarat
dicens ante sex dies pasche scz sabbato ante Ramispalmarum
venit ihus Bethaniam Per quod intelligitur quartadecima dies
primi mensis in qua ad vesperam immolabatur agnus paschalis
fi xiiii. scz illam in qua passus est xpus que tota erat festiua

et solemnis in theophania. Deciat autem die quartadecima agni immolacio cepit
hymno laudem in festo pasche extitit cum festiuitatibus celebrabat solle-
mpnis. Quapropter in die que est nona mensis et precedit sextam diem
ante pascha epulatur splendide et exordium festi hanc diem constituunt.
Quo fit ut ihesus quoque pergens bethaniam cenaret. hec Iosephus.
Ideo autem venit bethaniam ut lazari resuscitatio renouaretur
ad memoriam omnium actus imprimeretur et ut inexcusabiles iudei
de morte tanti resuscitatoris tractantes consideraret et ex more
tia miraculi ibidem facti turba populi moueretur ad eum honorifice
recipiendum in ierusalem ante suam passionem sicut fuerat predictum per zachari-
am prophetam dicentem Exulta satis filia syon iubila filia ierusalem ecce
rex tuus venit tibi etc. Sciens ergo dominus iudeos conspirasse in mor-
tem suam appropinquante pascha in quo agnus paschalis ymmola-
batur venerat eo. venit ergo agnus ad victimam ut sic agnus
verus immediate post ymmolacionem agni paschalis ymmolaretur
pro nobis ut veritas figure succederet et finem pascha haberet.
Et erat in domo symonis prius leprosi tunc autem mundati qui
fuerat leprosus et a domino sanatus sed tamen adhuc pristinum nomen
ad memoriam miraculi retinebat ut virtus curationis appareret
sic adhuc dicitur matheus publicanus licet esse publicanus desi-
erit. Hinc colligere possumus quod licet a peccato nostro mundati fuerimus
semper tamen ipsum in memoria ad penitendum habere debemus. Hunc
symonem leprosum tradunt fuisse beatum Iulianum sic postea
vocatum et factum cenomanensem episcopum quem ipsi iter agentes dicunt pater
noster ut bonum habeant hospitium. Fecerat autem domino cenam ibi et
martha ministrabat et lazarus invitatus a symone unus discum-
bentium erat. Hinc credendum est quod cena honesta et absque luxu fu-
erat quia fecerat ei qui paupertatis et amator et
extitit. Martha etiam ministrabat ei quia secundum quosdam domus marthe semper
possessione sed symonis habitatione. alias ibi non ministrasset. Vel
ut dicitur quod iste symon erat marthe maritus et propter hoc ipsa mini-
strabat in domo eius sicut homines solent facere in domibus
amicorum suorum. et maxime propter reverenciam ipsius christi comeden-
tis. Ibidem vero lazarus erat unus de discumbentibus cum eo invi-
tatus a symone. et hoc factum est ad dilatationem veri miraculi
de eius suscitatione ut ex hoc quod post suscitationem cibum sumeret
non fantastica sua suscitatio esse probaretur. Non enim sic puta-
rent homines fantasma esse factum quod mortuus resurrexit lazarus
unus erat ex recumbentibus comedebat. loquebatur. epulabatur. confutabat in-
credulitatem iudeorum eo quod epulabatur et considebat. Et sicut
eius lazarus diu discubuit in convivio quamvis interrogantibus
eum tristia loca penarum que sedes alta morte obscuratas indi-
caret diligenti narratione per ordinem. et ita inferni leges
hominibus occultati et ignorati tandem invenerunt proditorem.

de ubus dni li 3 ... 17

Nota

Ante autem sex dies venit hoc mysterio conveniunt dominice pass-
ionis. Et primo quantum ad primi conditionem. Sicut enim senarius perfectus
est numerus et deus opera creationis perfecit sex diebus ut dicitur Gen.
primo. Et per hoc decuit ut sex diebus quodammodo compleatur opus
passionis quo omnia sunt restaurata secundum illud Colos. 1. pacifi-

tans per sanguinem crucis eius siue que in celis siue que in terris sunt. Et 2 Cor 5 Deus erat in christo mundum reconcilians sibi. Secundo congruunt misterio passionis christi ad figuram. Preceptum enim erat Exod 12 c. decima die primi mensis tollat unusquisque per familias suas agnum paschalem immolandum. Unde et dominus decima die primi mensis hoc est in dominica palmarum ciuitatem Ierusalem introiuit quasi ad locum passionis accedens ut ostenderet agnum typicum suam prefigurasse passionem. Tercio quo ad doctrinam quia sex diebus precedentibus ad sabbatum conuenit. Prima domini doctrina Ioh 12 Ambulate dum lucem habetis. Secunda spei solidatio. Tercia caritatis sanctificatio. Quarta gratia per gratis illustratio. Quinta mentis in deum eleuatio. Sexta voluntatis conformatio. Septimus sabbatum quietis gratie et glorie in christo qui est uerum pascha. De primo Ysa. 19 In die illa cognoscet Egyptus dominum deum suum et colliget eum in muneribus. De secundo Ezech. 8 Septem dies domini et nocte coniurationi. De tercio Cant. 2 Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia. De quarto primus Eo. ad sinistrorum semita est. De quinto Philip. 3 Nostra conuersatio in celis est. Sexto Matth. 26 Non mea sed tua voluntas fiat. Ysa. 78 In die requiei domini vol. x. De septimo Exo 20 Sex diebus operaberis et ... ex qua hic fit mencio de senario in quo notatur perfectio. Secundo propter perfectam humani generis redemptionem copiosa enim fuit redemptio. 1 Pe. 1 Non corruptibilibus etc. 1 Cor. 6 Empti estis. Ioh. 12 Si exaltatus fuero omnia traham ad me ... perfecto. Tercio propter operum creationis et recreationis adinuicem assimilationem. Sex enim diebus creauit omnia septimo quieuit. Sic et in ope recreationis ipse enim qui creauit hominem recreauit mundum. Tercio propter perfectam omnium virtutum exemplificationem. In passione christi est corporalis gaudii restrictio. Doloris mitigacio. Spei erectio. Quia pro filio suo pepercit deus. Timoris remissio. Sed enim in mundi est etiam quatuor affectionum ordinacio. Certo blandimes? sunt ibi Nazarenum. Cuius tam pauper spiritus sit qui nuda in cruce pependit. Cuius tam mitis sit qui crucifixoribus suis orationem pro eis effudit. Luxit pietatem Hebr. v. et exauditus est pro reuerencia sua. Estimet et sicut istaz iusticiam. Ipse ille misericors samaritanus qui tibi infudit vinum et oleum. Sanans qui tibi fecit purgatorium peccatorum pacificus de se ... passa ... tue sui ... cum homine. Maxima humilitas contra superbiam. Liberalitas contra auaritiam. Nostra sine exhibuit. De latere suo fluentibus sanguinem effudit. Carnem igne amoris assum cibum dedit. Latronem hospitio suscepit et in ... dei suo ... suscipe. Mortuos in limbo existentes infirmos consolatus est. Quid ... est passio christi nisi consolacio miseri. Sex enim mirauit sol ... secreta operum. Consilia ... In enim tuas etc. Castigat dedo. Consummatum est. Consolatus est matrem. Remisit latroni. Tulit ... Creauit pro miris. Audit conuicia que tu inuenia. Videt crudelia tormenta que tu libidinosa. Odorat fetida que te mitem ... delectabilia gustat amara que tu suauia. Manus configet et pedes ...

Passio Figura

3 Doctrine

tolerat

attendas aut curas ad turpia Exod 27 Inspice et fac secundum exem-
plar Item sciendum xpi passionem debemus considerare ad sex Primo
ad imitandum 1 pe 2 xpus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum
dedi vobis Math 16 Si quis vult venire post me etc Secundo ad vi-
dere Math 26 Sustinete etc Tercio ad admirandum considerans que
patiendum Ps Sustinui qui simul contristaretur Trenos 1 attendite et vi-
que pro quibus et a quibus Abac 3 Consideravi opera tua et expavi Quarto ad exultandum nos de eius penis secundum do[minum] ipsius boni-
tatis et caritatis erga nos manifestatione Ysa 12 haurietis
aquas in gaudio de fontibus salvatoris Quinto ad resolvendum
i. cordium nostrorum resolutionem et hoc fit per prestationem in xpum crucifixum
Philip 2 hoc sentite etc in corde per meditationem in ore
per confessionem in tota vita per configurationem Gal 2 Cum xpo confixus sum cruci
sit carnem suam crucifixerunt Sexto ad quiescendum in xpo per amo-
rem sicut columba in foraminibus petre Can 2 Venit ihesus in Be-
thaniam Erat autem vicus prope Ierusalem et interpretatur domus obedientie
Et tum congruit misterio passionis quo ad duo Primo quantum
ad causam passionis secundum id Philip 2 factus est obediens usque
ad mortem Secundo quantum ad fructum passionis qui consistit soli
qui ei obediunt Heb 5 factus est omnibus sibi obtemperantibus causa
salutis Non pro illis solum orabit ad passionem iturus Joh 17 non
pro eis rogo sed pro mundo etc 21 Dominus venit filius hominis
dare animam suam pro multis non pro omnibus efficaciter Signatur alius
quod in domo obedientie illi qui sunt per naturam mortui in peccatis et
iusticie reducti ad vitam iusticie [illegible] Per obedientiam unius constituuntur multi Fecerunt et cenam sibi convivium
ibi i. in Bethania quod convenit misterio quod domus in domo
obedientie specialiter reficitur et delectatur i. in obedientia Apoc 3
Si quis audierit vocem meam et aperuerit michi ianuam
intrabo et cenabo cum eo Vel Bethania dicitur domus afflictionis
et est domus penitentie Ps Humiliasti nos in loco afflictionis et umbra
mortis operuit nos Videte In hac domo pascit ihesus tot
fercula quot in ea conteruntur et in primordio conversionis offerunt et
tot generibus ciborum inebriatur quot lacrimas De cibo Joh
nunc ad hoc cibus est De potu Cant 5 Bibi vinum meum optimum dilecto meo
ad potandum Nota sciendum quod triplex convivium legimus domino factum
Primum a Matheo publicano quando Luc 5 Eo discumbente in domo
eius multi publicani et peccatores discumbebant cum eo Hoc est convi-
vium penitentium Secundum a Symone
pharizeo Luc 7 Rogabat ihesum quidam phariseus ut manducaret cum eo
hoc est proficientium Pharisei enim legem servabant quantum ad proficientes
Tercium a Martha
et Lazaro in Bethania i. in religionis obedientia in qua
homines sunt in statu perfectionis secundum id Math 19 Si vis perfectus
esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo et veni et sequere me Hic est convivium perfectorum Super
quo et ad propositum est figuratio in quo tres erant per quos
xpo ministrabatur scilicet Martha Lazarus et Maria Per Martham prelati
designantur qui ad ministerium in ecclesia constituuntur secundum id 1 Cor
4 Sic nos existimet homo ut ministros xpi et dispensatores misteriorum dei

3 Convivium

1

2

3

Martha

Quod dicitur Martha autem ministrabat describit obsequium Christo exhibitum
a singulis in speciali. Et Luce x Martha satagebat circa frequens ministerium.
Per Lazarum resuscitatum significantur subditi ministerio prelatorum a
peccatis ad statum iusticie reducti, qui sunt quasi domus Christi consci-
pulcri et exultent in conspectu dei et delectentur in iusticia. Unde
dicitur Lazarus erat unus ex discumbentibus cum eo. Per Mariam signa-
tur contemplativi. Unde Luce x quod Maria sedens secus pedes domini
audiebat verbum illius. Circa tercium misterium tanguntur in textu aliqua
per ordinem. Primo unguentum in quo Christo exhibuit obsequium. Unde
dicitur Maria ergo accessit ad Ihesum tamquam ad fortem omnes levantem de-
bilitates mentis et fregit et aperuit alabastrum continens unguenti
nardi pistici preciosi, id est vasculum alabastrinum, scilicet factum de alaba-
stro quod est genus marmoris candidi et variis coloribus
distincti, in quo bene et incorrupte servantur unguenta, plenum
unguento precioso, et effudit unguentum super caput Ihesu recumbentis
id est ad mensam sedentis sicut effunditur aqua rosacea propter refrigeri-
um et odorem, et etiam unxit unde pedes eius apud quos
alios tanta gratia invenit et capillis suis extersit, quod prius ea
unxit. Ordine alio factum sunt quam hic scriptum sit, quia prius lavit
pedes et postea unxit. Et domus repleta est ex odore unguenti
effusi. Prima enim de re aromatica erat, longe lateque poterat
odor eius diffundi. Unde est possibile quod esset aliquid grosse materie sicut
unguenta que dicta, quod indecens esset tale quid ponere super caput
hominis sedentis in mensa. Et ideo dicendum quod hic vocatur unguenti
liquor preciosus de re aromatica expressus sicut aqua rosacea
exprimitur de rosis. Aliter dicitur quod fuit lacrima manans a frutice de
arbore aromatica que est multum preciosa et valet ad multa
medicinalia. Dicunt etiam aliqui quod nardus est herba mi-
nora faciens spicas in autumpne. Et propter hoc dicitur nardi spicati quia
de illis spicis extrahitur liquor predictus per artificium. Alii secundum alios
fiunt per magnum. Alii dicunt quod est frutex et arbor parvula et inde
fiunt vel extrahitur liquor modo predicto. Pistica secundum quosdam nomen
est loci ubi crescit herba ubi talis liquor exprimitur. Sed melius
dicitur pistici id est fidelis. Pistis enim grece fides est latine. Sic est dictum
quod iste liquor erat purus et verus non habens aliquid aliud admix-
tum nec sophisticatus, preciosus quod valebat trecentos denarios id est
nummos usuales. Erat enim ille liquor refrigerativus et conforta-
tivus membrorum et consolidativus et valde odoriferus utilis ad al-
leviationem laboris et contra estum solis et distemperanciam aeris
et ad multa medicinalia. Et quo prius preciositas unguenti, et devo-
cio ac pietas mulieris, que laborem Christi compaciens et pedes et
caput eius unxit et rem tam preciosam in obsequium eius expendit
in tipo et nos docemur quod ea que preciosissima sunt apud nos
deo offerre debemus. Et quod alia vice peccatrix dicitur que Christus
fecit in eadem domo ex contricione secundum quod iam dictum est, et peccata multa
ei dimissa sunt eo quod multum dilexit. Nunc iustificata et fa-
miliaris deo effecta facit ex devotione. Sic tunc tamen pedes unxit
Nunc gradatim a pedibus ad superiora proveniens ~~unxit~~ et caput et pe-
des ungere meruit. Tunc unxit domini unguento prime nunc
unguento devotionis. Ibi ex rudimenta penitentium hic iusti-
cia perfectarum describitur mulierum. Diligebat enim Ihesum super omnia
et de obsequendo ~~eius~~ non poterat saciari. Flagrantia fidei

Lazarus

Maria

Nardi pistici

1

2

3

&

7

caput domini et pedes eius odore aromatum perfundit / qui divinitatem
et humanitatem eius digna laude attollit. nunc de pedibus ad caput
ascendens, nunc ad pedes a capite per fidem descendens. secundum apostolum
caput Christi deus est. Itaque caput Christi ungit qui ad honorem dei omnia
opera sua facit / secundum id apostoli omnia in gloriam dei facite / qui vero
vestigia Christi sequitur pedes ungit. Item caput Christi ungit qui ipsum
Christum veneratur, pedes vero qui eius fidelibus obsequitur. Ubi Augustinus que
tuque anima fidelis vis esse cum Maria unge pedes domini preti-
oso unguento. unguentum illud mystica fuit / ideo libra fuit. unge pe-
des eius [illegible] sectare / vestigia / capillis terge. si habes
superflua da pauperibus, et pedes domini tersisti. Capilli enim superflua corporis
et videtur. Domus eius impleta est odore. mundus impletur
est bona fama. Nam odor bonus fama bona est. Cum enim male
vivunt et christiani vocantur iniuria Christo faciunt, de quibus dicitur quod
per eos nomen dei blasphematur. Si per tales nomen dei blasphematur
per bonos nomen dei laudatur. Unde apostolus Christi bonus odor sumus
in omni loco / Dicitur et in Canticis canticorum 2 unguentum effusum no-
men tuum. Hec Augustinus. Ubi et Beda: aspice ad hec devoto animo
quid mulieris fidem ac pietatem designet ecclesie site que loquitur
in amore cantico dicens. Dum esset rex in accubitu suo nardus
mea dedit odorem suum. Cuius unguenti [illegible] verba et [illegible]
manibus Marie compleverunt, et quotidie in omnibus suis [illegible]
spiritualis implere non desinunt que toto diffusa orbe gloriatur
et dicit: Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Ihesu et odo-
rem notitie sue manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus
odor sumus deo / Cum tu potentiam divine virtutis eius qua illi
una cum patre est digna veneratione confiteris laudas et predicas
caput perfecto illius unguento perfudit pretioso / Cum vero assumpte in-
firma mysteria humanitatis eius digna veneratione suscipit in
pedes eius domini unguento Marie perfusa fidele ac [illegible] perfudit
quia illam eius naturam qua terram tangere hic est cum homines [illegible]
ei dignatus est [illegible] caritate condit ac devote venera-
obsequiis / Domus autem repleta est ex odore unguenti quoniam
tat odorem sanctitatis Christi implesse etiam ad quos odorem de-
festinat. Ubi et Augustinus: Cum elemosinas et alia que [illegible]
que ad utilitatem hominum sunt facis in christianos pedes domini
ungit. qui ad castitati studet et in ieiuniis et orationibus per-
manet et cetera que tamen ad gloriam dei perficiunt ungit
caput Christi / aut doctrinam que necessaria est hominibus hic est unguentum
quo pedes domini unguntur. Cognitio ac fidei que ad solum pertinet
deum est unguentum quo ungitur caput Christi. Capillis ac pedes ex-
tersit qui ea que fluunt a mente tamquam capilli de capite in ob-
sequium dei retorquet. Unde dicitur in Canticis: Vulnerasti cor
meum soror mea sponsa in uno oculorum tuorum et in uno crine
colli tui. Hic est caritate affecisti me per simplicitatem oculorum
tuorum me contemplando, et per simplicitatem cogitationum tuarum
que in me continue diriguntur / Hic non sine devotionis affectu
a pedibus Christi quamquam in eis est lassitudinis et tarditatis quibus
bus ad nos aliquid tardat venire / Et nota quod hac die
scilicet sabbato Maria fovit pedes domini unguento in memo-
riam huius diei / eodem die sabbato dicit [illegible] convenit lavare
et intendere pauperibus, danda elemosinam et pedes pauperum

Nota

lauacio / q(uia) in cena diu xpc officiu(m) magnitudinez ad h(oc) p(ro)
vacat intendere et medicaciu(m) celebrare / pauper(es) eiu(s) sunt pedes
diu sedente in celo adhuc deambulante in t(er)ra Cui(us) rei
occupacione ead(em) die stacionu(m) ad missa(m) celebranda(m) non
facit sic(ut) ceter(is) dieb(us) x(l) fac(er)e (con)suevit / et id vacat h(oc) sabbato a
ipso misse officio / Moralit(er) ista iam dicta faciendu(m) s(ecundu)m s(an)c(t)u(m) tho(mam)
c(ontr)a per libraz vngenti qua(m) xp(ist)us a Maria accepit desig(na)t op(er)a
iusticie Nam ad iusticia(m) p(er)tinet singula librare et ponderare
Ezech(iel) xl Dole (?) mensura(m) thorz erit libracio eor(um) / op(us) aut(em) iusti
cie adiudatoe quadruplicat(er) (con)stitute p(er)ficit(ur) / p(ri)mo p(ro)p(ter) (?) vnd dicit(ur)
Maria accepit libraz vngenti quod leuiu(m) e(st) et minus sufficit
dat(ur) ... iudiciu(m) sine mia ei qui no(n) fecit mia(m) / 2o humilite
vnd dicit(ur) nardi Nardus est herba humilis humilitez significans
Ecclesiastici ... Quanto maior es humilia te in omnib(us) / tercio fide
vnd dicit(ur) pistici i fidel(is) Abac(uc) 2 Iustus ex fide so ... Quarto caritate
vnd dicit(ur) preciosi Colo(ssenses) eiu(s) caritas p(ro)nd p(re)stat ... p(er)fec(t)a Cor(inthios)
... Si distrib(ue)ro ... o(mn)ia ... Ope aut(em) iusticie vngunt(ur) pedes
ihu et capt p(er) pedes intelligit(ur) humanitas xp(ist)i p(er) capt v(er)o
diuinitas s(ecundu)m id i Cor xi Capt xp(ist)i deus. Capt (er)go et pedes ihu
vngit q(u)i op(er)ib(us) iusticie diuinitate(m) et humanitate(m) xp(ist)i venerat(ur)
vel capt possum(us) intellige(re) ... xp(ist)i personam / Ihu
dedit caput sup(er) omne(m) eccl(es)ia(m) / per pedes aut(em) xp(ist)i fideles
de quib(us) ... ... / Vnde
capt xp(ist)i vngit qui ipsu(m) xp(ist)m venera(tur) / pedes ... qui eius
fidelib(us) obsequit(ur) ... capillis et supfluitatib(us) ... pedes
diu capill(is) tergit(ur) qui ... ... que sibi supfluunt deficie(n)tib(us)
subuenit ... ... quod sup(er)e(st) date elemosina(m)
vnd Aug(ustinus) ... ... pauperib(us) et diu pedes tersisti
... p(er) hoc quod dicit(ur) et domus repleta est ex odore vngenti significat(ur)
q(uia) p(ro)pt(er) op(er)a iusticie bona fama tota(m) replet eccl(es)ia(m) 2a Cor(inthios) 2o
odorem sue noticie manifestat p(er) nos in omni loco / xp(ist)i en(im)
bonus odor sum(us) ... s(an)c(t)u(m) tho(mam) / Vel Maria significat a(n)i(m)a(m) peni
tentez ... 2 Magna ... maris / vngentum
preciosu(m) e(st) suauitas deuocionis ... ... alabastru(m) ser
uans vngentu(m) e(st) cor seruans dulcedinez spiritualez Apoc 7 phi
alas aureas ... alabastru(m) frangit(ur) q(ua)n(do) cor p(er)fecte in contricione
minuit(ur) vngentu(m) effundit(ur) q(uan)do cordis deuoto deo aperitur
... ... tota domus replet(ur) ex odore
... ... capt ihu / Capt e(st) diuinitas que delectat(ur)
in ... deuocione et contricione ... ... Capt et pedes ihu
signant p(ri)ncipiu(m) et finez xp(ist)i s(ecundu)m carnez h(oc) e(st) ingressu(m) et
egressu(m) eius natiuitatez et passionem / Vngit (er)go pedes et
capt qui de passione eius que p(er) pedes et de incarnacione
que p(er) capt deuoto meditat(ur) affectu ... / Vngentu(m) caritas
est quod capiti et pedib(us) domini debemus qui ... ...
et pacientez totius (con)sistenti ... debemus ... ...
capite ... ... legit(ur) maria lacrimas fudisse ... ...
cione p(er)... ... q(uia) passio xp(ist)i exigit ... affectum
vnd p(ro)b(at) Augustinus ... ... et incarnacio ... ma
gn(um) ... gaudiu(m) ... Luce 2 Euangeliso vobis gaudium magnu(m)

Moralit(er)

1

2

3

4

flet ergo sup pedes ihu qui compat' patienti Vngit qui grate agit pro
benficio passio' hec sz Veterum eid qui lez sufi 2 Veid passiom de
bem' deuocom sz dolorez natiuitati iubilacom p' bu' pplus
qui fit iubilacom Vnd dies passionis totalit' lugubris est sta
tiuitatis totar solemps Et respond q' prius legit' vnxisse pedes qm
caput / qr passio xpi licet sit natiuitate tpe posterior vel incar
nacone / est in dignitate prior Vtre nichil enim nobis nasci psfuit
nisi redimi profuisset / sic ergo textus e prior glosa tpe glosa tamen
prior cognitione / sic incarnacio xpi tpe est prior inspecto aute
in carne gessit Vnd et in symbolo quicut sibi inmuez pass
onis et incarnacionis considerans vbi dr tho facte e crucifix
etiaz pro nobis et vtriusqz exaltate magis elucescat Vnd et eod
mense sz marcio et eod die sz feria sexta conceptus et passus est
Alias h' lucd pt moralisari Ruaer inuenit hic duo exhibita
que nos spectat duo sibi exhibe debemus primo quib' ab his
scdm a martha qr ministrabat tercium a lazaro qui cenaui ei faciebat
discumbebat / quartu a maria qr dnm vngebat Circa primu
pro q' cena faciamus dno ihu in quisione nostra Apoc 3 Ego sto
ad hostium et pulso sz arbitrii / si quis audierit vocez et apperu
erit michi ianuam i voluntatez intrabo ad eu et cenabo cu illo
hanc cenam faciunt maria i amaritudo contritionis que mul
tum placet deo ps Sacrificiu deo spiritus contribulatus 2a Item mar
tha i sollicitudo confessionis qr dr luce x martha sollicita es
et turbaris erga plurima Sollicitate enim et cu turbacoe in cte
dz fieri confessio Job x Dimittam aduisum me eloquiu meum
loquar in amaritudine anime mee 3a Item lazarus i labor
satisfactoris in quo hic indiget auxilio dei Joh xv Sine
me nichil potestis facere 2 Cor 3 Non sumus sufficientes et nobs
Vnd lazarus interpretatur auxiliatus a dno ps labores manuum tuarum
qui manducabis et ar 3 facite dignos fructus pnie 2 Circa scdm
ministrare exemplo marthe p sctam operacom debemus dno
adeo dicas torq et res tpales / De primo ministrag ei p interi
orez deuocom ps anima mea illi vivet / De 2o p corpis
afflictoz i Cor 9 Castigo corpus meum et in seruitutem sz xpi
redigo / De 3o p elemosinaz largicom pv 3 honora dnm
de tua substancia et de primicijs frugum tuarum da pauperibus
hec aut' permaneo dz fieri iudicia iustie ps Ambulans in
via inmaculata hic mi ministrat Item cu sollicitudine operis
Et ideo dr xpi marthe luc x martha martha sollicita es ze
Apq ke Sollicitudine non pigri Item cu rectitudine intencoms
Vnd dictum est eidem porro vnum necessarium s rectitudo intencionis
ps Innocentes et recti adheserunt michi Circa terciu q' post
ad ministracom s bone opacoms debemus discumbere cum
iesu exemplo lazari p deuocom / Et nota q' xpus discu
buit primo cu vincerent cu hoibus in quiuio Et de hoc
dr hic et in luca i ingressus domu pharisei discubuit
Iste discubitus fuit humilis qr 2m Aug' humiliauit se

xpus sesez ad participacionem mortalitatis humane / hic cum distribuis per imitacionem aut. ij Distite a me quia mitis sum et Secundo distribuit in crucis patibulo cum latrone Ubi eis petiit bibere / Joha 19 Sitio Iste distribuitur sine caritate / hic tum eo distribuimus per compassionem Cant 1 Indica michi ubi pascas ubi cubas in meridie Cant 2 Sub umbra illius quem sz desideraue ram s. sub umbra crucis sedi per meditacionem et compassionem et fructus illius z pene que fuerunt nobis valde fructifere dulcis gutturi meo Tercio distribuit et distribuit mo cum sctis et btis spiritibus luc 22 Ego dispono vobis sicut disposuit michi pr meus regnum et edatis z Iste distribuitur e felicitatis / hic cum eo distribuimus per desiderium et devocionem ps Quando veniam et apparebo ante faciem dei // Circa tercium principale qualiter ero maria unxit debemus ibidem Est ad sensum huius triplex ungentum sz contricionis devocionis et pietatis Primum conficitur et herbis amarissimis amarum quibus hz copiam s. de pctis / Her. n. herba crescit in orto orto 1 Joh 2 Si dixerimus quia peccatum non habemus / Hee sunt colloquintide pro quibus clamaverunt filii prophetarum 4 Re 4 mors in olla vir dei farinula elizei est spes de venia quia ta rent Judeas et ideo in olla sua mortem recepit Vel farinula est consolacio gracie dulcoratis quam infudit dominus secundum multitudinem dolorum / hec herbe congeri dut in mortariolo consciencie pilus conterens eas est timor dni ps Confige timore tuo carnes meas et conterti pedes meos z Et ideo Congregatis sic in ytre aquas maris Bullire dum igne doloris et pudoris ps Concaluit cor meum intra me z Oleum quod apponi dz et ungentum perficiat est hylaritas consciencie / hic oleum ypocrite caret hinc ideo in operibus suis sunt tristes Con quod dicitur mt 6 Tu autem cum ieiunas unge caput tuum oleo / hoc est oleum paupertatis anime que cum pt habere pre ciosa pigmenta amaritudo Et dicitur ungentum pedum quia in consideracione miserie et iusticie dei que sunt duo pedes dei contricio generatur / hoc ungentum figuratur per ungentum quo maria unxit pedes dni luc vii Secundum ungentum s. devocionis conficitur de preciosioribus aromatibus que de remotis partibus afferuntur / hec sunt beneficia dei et diversa amaritudo quia que nobis de celis venit Jac 1 Omne datum optimum z hec congerenda in olla cordis ps Studiens audiviya dum quam apparatur z Conteruntur pilo crebre meditacionis Trenz me moria memor ero z ysa 6 amaritudo domini memorabor Bullientur igne sancti desiderii Cant 8 Lampades eius lampades ignis z Condiuntur oleo exultacionis / hic e dominus spiritualibus et carismatibus / hic est ungentum capitis xpo ait 26 Cum esset ihus in domo Symonis accessit ad eum mulier habens alabastrum ungenti preciosi z Caput xpi divinitatem significat Ab ipo enim scitur quod deus e sit bona creatura Joh 1 Omnia per ipsum facta est hoc ungentum devocionis ei debetur quoniam ad locum unde exeunt flumina revertantur sicut scribitur Eccs 1 Tercium sz pietatis fit de herbis vilissimis Est enim ex tribulationum ceteris prosunt fit enim de miseriis pauperis necessitatis z infirmorum et huiusmodi hec enim herbe in mundo collecte

Nota

generatur

Nota devotionis

herbis

3 pietatis

Vngentu pietatis consistit hec herbe dnt coteri pilo compassionis
sm aplm Cor 12 quis infirmat et ego non infirmor Dulcitam
igne caritatis et oleo pme condiri De hc etiā 9 oleū d' capite
tuo non deficiat hc vngentu est cetis preciosius q est totius corpus
de hc ait vel de qn sta marie magdalene 2o Eme ato vt ve pn 2
Non dicit pedes vel capt misericordia eius se ad oms extendit Nom
est bonum zm melius zm optimum De pmo ps Cor contritu et hum
iliatu deus non despicies De scdo ps Sacrificiu laudis honorificabit me et
de 3o pind 28 vngento et variis odoribus delectat cor Craz pro
pedes xpi sut paupes qui diuites portat in celiu p oros lu 16
facite vobis amicos 2 Istos pedes pmittit deus esse in luto offe
di lapidibz i. expom tribulacionibz Enos tu hz maiores debitz i.
captoribz homo ponit pedez in luto sebi no poner dentez
et tu maiorez hz pedez qm dentez i. te 2 pedes suos custodi vnoris
seruabit Non fuit aut melius quo maria no pezmiz pedi
bus xpi Oculis flebat ore osculabat manu vngebat capil
lis tergebat Sic in elemosina paupm oculus respiciat compas
sibiliter ob videat dulciter manus det largiter et de pro non
de alieno hc est terge capillis suis Sz mo diuites aut
occlat ne videat paupes aut si videt ridet Si dat aliquid
exasperat verbis pcientes ore qd manu confecit sic candela
tu manu laboriose accendit et modico oris flatu extinguit
Nec dat q mo hnt manus vnctas si piccas similes porco a
quo nichil habet nisi moriat et vas integro a quo nichil
nisi frangat // Hic ponunt due dubitatoes Prima vtrum
vtrum maria magdalena vnxit ihm xpm vngento in domo
Symonis leprosi Ad pma est dcdm q augs in libro d' conss
euangeliorum hac ratione scit mat luc qn scribit q rogabat ihm qui
dam phariseus vt manducaret cu illo Et recubente eo in domo
pharisei accessit ad eu mulier q erat in ciuitate peccatrix et stans
retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis
terge et vngento vngere Cu aute eu murmurasset phariseus dixit
ihus xps Simo habeo tibi aliq dicere et ponit tunc similitudinem
duorum debitorum Sz aut et alt dicunt Cu esset ihs in Bethania in do
mo symonis leprosi accessit ad eu mulier hns alabastru vngenti
preciosi et effudit sup capt ihu Sed q in augs fuit ille Symo
qui scdm lucam rogat ihm vt manducaret cu eo et in cuius domo
in Bethania comedit ihus xpus sabbato an ramos palmarum
et sic bis a dicto symone inuitatus e vel fuit alius Ad quod
videt augs Et si viri ho pt habe duo nomina multo fortius
duo homines pnt hre vna nomine Tenet igr pro certo q alius
fuit ille Symon de quo scribit matheus lucas q ille no dicitur
fuisse leprosus nec esse in Bethania et alius de quo faciunt
mencionem mat et ma q iste dr fuisse leprosus et in Bethania
fuisse Tn scdm augs eodem libro eadem mulier fuit q vnxit xpm
ihm in domo Symonis pharisei de quo loquit lucas et hec
vnxit ihm xpm in domo Symonis leprosi de quo loqr mat
et marc ita q maria magna bis vnxit ihm xpm primo tu ee
peccatrix et qn ihu xpo erat aliena et ignota in domo Symonis

Dna

|

pharisei. Et tunc stetit retro et unxit pedes et fuit satis ante
passionem. Secundo cum iam esset ihesu christo familiaris facta et sibi
plene nota et iam a peccatis dimissa in domo symonis leprosi
unguentum tunc unguentum effudit super caput eius. et hoc fuit ante sex dies
pasche in sabbato ante ramos palmarum. Nam Joh. xi scribitur
quod venit ihesus in bethaniam ad suscitandum lazarum fratrem marie
magdalene et marthe. et preterea quod maria esset que unxit pedes
domini et capillis suis tersit. Ante igitur suscitationem lazari unxit
ihesum christum. Postmodum infra capitulo xii dicitur quod ante sex dies pasche
venit ihesus in bethaniam. et factum est ibi sibi convivium et laza
rus qui fuit resuscitatus unus erat de discumbentibus. et in eo
convivio maria magdalena fracto alabastro effudit unguentum
super caput ihesu christi de qua unctione discipuli indignati sunt et judas
accepit occasionem ihesum vendendi. Sed de prima unctione non
legitur quod fuerint indignati. Secundo quod secunda est domini quod ista est dubia
propter contrarietatem ewangelistarum. Nam matheus et marcus expresse dicunt
cum esset ihesus in domo symonis leprosi accessit ad eum mulier ha
bens alabastrum unguenti. Johannes vero dicit quod ante sex dies pa
sche venit ihesus in bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus
et fecerunt ei cenam et martha ministrabat. et tunc maria
accepit libram unguenti pistici preciosi et unxit pedes ihesu. Quod
non est contrarium eius quod dicunt math. et mar. eam unxisse caput
Secundum augustinum. Plus unxit caput in hac unctione de qua
tres ewangeliste faciunt mentionem. Aliquid tamen potuit remanere
in vase de quo postmodum unxit pedes. Cum igitur maria
et martha fecerunt hanc cenam constat quod in domo earum
fecerunt. Unde dicit glosa super dicto verbo. et martha ministrabat
quod in domo sua constat convivium factum esse. Ex quo ipsa mini
strabat. et sic non in domo symonis leprosi sicut dicunt alii duo
ewangeliste. Ad hoc igitur dicunt aliqui quod domus illa in qua convivium
factum est et ihesus christus unctus est realiter erat lazari et sororum
eius. Sed pro illo tempore habitabat ibi symon leprosus vel commoda
tione vel pensione conducta. Ideo omnes ewangeliste non dicunt
Est magis probabile prius quod dicit Jeronimus quod ihesus tempore proximo
passioni morabatur in bethania in domo hominis
que eciam fuit symonis leprosi. Nam symon obediens [illegible]
Secundum igitur Jeronimum factum est in domo marie magdalene et
marthe. Sed non est inconveniens quod in domo alterius vel alio
[illegible] faciente convivium tam nobilis domina ministraret. Sed in
bethania vel domus ista aliquando fuerat symonis leprosi et dicta
martha et maria in domo eius contraxit fuisse [illegible]. Sed sic
retinebat sibi nomen leprosi non obstante quod esset a lepra mun
datus. quia ab eo nominabatur domus non obstante quod domus
esset alterius. et specialiter quia ipse forte convivio interfuit. eo quod
multi iudei de ierusalem venerunt ad dictum convivium non solum
propter ihesum sed ut viderent lazarum quem suscitaverat a mortuis

Videntes autem discipuli indignati sunt Ut dicit
dicentes ut quid perditio hec potuit ... istud.

Venundari unguento et dari pauperibus. Post unguentis vn
gentis pietatem subdit hic discipulorum reprehendencium indi
gnacionem. Ubi reputat primo indignaz, quod accessit prodigaliter
quod effudit. Secundo quod pauperibus non tribuit. Et quo videntes
tes discipuli mulierem accedentem, unguentum preciosum effundentem
indignati sunt quod conversus indignaz dicentes, set quod perditio hec
et ipse est verbum Iude. Testatur Ioh. xii. Dixit unus ex discipulis
eius Iudas Scarioth qui erat eum traditurus. Quare hoc un
guentum non venit ccc denariis et datum est egenis. Ex tribus
manifestat persona proditoris. Primo ex dignitate cum dicitur
unus ex discipulis eius. Set innuat quod nullus in quantacumque
excellencia constitutus de se debet presumere, quia Job xv. dicit ecce in an
gelis suis reperit pravitatem. Secundo ex nomine cum dicitur
Iudas Scarioth. Iudas interpretatur confitens et significat
propter confessionem viciosam de qua Ps. x dicitur dicere ad confessio
sit ad salutem. Est enim quedam confessio vituperabilis et viciosa
de qua Ps. Confitebitur tibi cum benefeceris. Et Scarioth interpretatur
memoria mortis. In quo ondit eius radicata malicia
que sic repente processit sed diu ymaginacione cogitata pervenit et
de morte Christi in corde tractat, quia a sabbato ante dominicam pal
marum usque ad feriam quartam maioris hebdomade. Tercio descri
bitur a termino cum dicitur qui erat eum traditurus. Ps. Qui edebat
panes meos et cetera. Hic autem proditor nequissimus de bono odore
unguenti spiritualiter mortuus erat. Odor enim vite bonum
odorem unguenti sustinere non potuit. Displicebat ei ergo quod un
guentum non erat venditum sed effusum in obsequium Christi. Ideo dixit:
ut quid perdicio hec unguenti facta est. Reputabat enim unguenti
perditum propter hoc quod non habebat precium apud se. In quo verbo
non solum increpat mulierem quare hoc faciebat sed et Christum
qui hoc fieri permittebat. Ecce quod in obsequium Christi po
nebatur perditum reputabat. Consimiliter aliqui faciunt qui omne
quod ex devocione deo in oracione vel meditacione impenditur
perditum esse dicunt, quia nos utilitati proximorum intendere
non cernunt. Similiter si aliquis religionem intrat talem multi
fatuum reputant; si autem activis secularibus se implicet talem
prudentem esse dicunt. Non enim dicitur de persona cum debilis
est et infirma quod nichil valet nisi ad dandum pro deo. Tres
etiam sepe pro deo quod datur donum deteriorate videtur. Unde
dicit panem tempestas, vermi tonitrua, vestem tinea pauperibus
dat, inmissa sentellaz. Poterat enim unguentum istud vendi
plusquam trecentis denariis. In hoc innuitur occasio vendicionis
Christi ab ipso Iuda pro triginta denariis vendere. Fuerat secundum quos
dam consuetudo Christi erat quod decimam partem eorum que sibi dabantur
pauperibus erogabat. Vel cum Iudas procurator domini esset crede
bat secundum consuetudinem suam accipere sibi decimam daturum dicto
et ideo voluit vendi istud unguentum ut haberet triginta de
narios quos non sit decima pars trecentorum. Propterea Iude visum est, quod in

Vngento sup(er) xpm effuso triginta denarios perdi(disse). Vn(de) ab ia(m)
hora cogitauit vt xpm triginta denarijs venderet vt sic p(er)dita(m)
suam recuperaret. Vel sc(d)m alios illi triginta denarij argentei
pro quibus d(omi)n(u)m vendidit valebant trecentos denarios vsua
les. et sic recuperauit totu(m) p(re)ciu(m) vngenti. Vnde sic d(icitu)r 2 ad Cor(inthios)
11 q(uod) ministri iniquitatis transfigurat se in ministros iusticie
Vn(de) iniquitate(m) suam sub spe(cie) equitatis iudas occultat. ysaie
Cor eius iniquitatem faciat et p(er)ficiat simulacio(n)e(m). 2 ad Thimo
3o habentes quidem speciem pietatis et c(etera) et loquitur ad d(omi)n(u)m frau
dulenter. et talis erat iudas. Vn(de) dicit. et datum est egenis. Sic hic
in textu d(icitu)r de discipulo. Et dari pauperibus. Ecce sub textu pi
etatis celat affectu(m) no(n) pietatis s(ed) cupiditatis. Hic enim dixit
simulans pietatem ad operiendu(m) suam cupiditatem. Per hunc desi
gnant(ur) detractores bonorum opera sub spe(cie) pietatis denigrantes. Sz
d(icitu)r q(uod) hic in textu d(icitu)r q(uod) discipuli videntes effusionem vngenti
indignati sunt dicentes. Et quid perdicio hec vngenti facta est. po
tuit venu(n)dari plus q(uam) ccc d(enariis) et dari pauperibus. Et ait tamen addit. Et fre
mebant in eam. i(d est) tanq(uam) cum indignacione et p(ro)digam mulierem. Quo
modo Joh(annes) dicit 12 co solum iudam murmurasse. Respondet q(uod) iudas
solus primo murmurat. reputans vngentum effusum esse perditum
more cupidorum qui omne id perditum reputant quod ad eorum ma(n)9
no(n) p(er)uenit ~~ecce~~ [illegible]. Ociosus malus ad mala et ideo saciabitur
pane indigens. Equaliter fecit mencionem de ccc denarijs. in
sinuat occasio(nem) vendicionis xpi ab ipso iuda. Erat .n. procurator
domini. Et sc(d)m consuetudinem antiquam procuratorum que tunc lege
licebat. et ideo voluit id vngentum vendi vt haberet 30 denarios so
q(uo)m sint decima pars ccc(orum). et q(ui)a venditum no(n) fuit s(ed) effusum xpm
vendidit. Vn(de) glo(sa) iuda. Dampnu(m) de effusione vngenti voluit
p(re)cio magistri compensari. Et aut si q(uod) illos 30 argenteos valuisse
ccc(n)tos denarios vsuales. et sic magistrum vendendo totum pre
ciu(m) recuperauit Judas quo solus p(ost) murmurauit et ab eo sunt
Judam ceteri alij discipuli indigne ferebant et tu de perdito vn
gento murmurabat. Isti quidem emoti p(re)terea q(uia) pauperes indige
bant. no(n) attendentes esse perditum simpliciter s(ed) in comparacione
ad subleuacionem pauperum. audierat enim a d(omi)no misericordiam
volo et no(n) sacrificium. Et ideo forte credebat q(uod) dare pauperibus
esset magis bonum. Iudas no(n) emotus cupiditate p(ro)pter lucra sua
que(m) ceteris sub p(re)textu i(d est) velamento seu sp(eci)e pietatis indignabatur
dicebat .n. h(oc). no(n) q(uia) de egenis p(er)tinebat ad eum. i(d est) no(n) q(uia) separet
pauperibus vel curam de eis. s(ed) q(uia) dolebat q(uod) vngentum no(n) fuerat
sibi traditum vt eius p(re)ciu(m) furando sibi retineret. Vn(de) theo
philus. Discipuli pluries mulierem arguerunt eo q(uod) sepe xpm
audierant de elemosina dicere. Iudas vero no(n) eadem indi
gnacione. interiore indigne tulit. s(ed) p(ro)pter amorem pecunie
et turpe lucrum. Vn(de) et Johes ipsum solum commemorat tanq(uam)

32 Cor

fraudulenta intencione inlicere argentum tamquam et hec occasione
furandi consuetudinem tradidit continuandam. Theophilus: Licet
enim portaret ea que dabantur Christo ad dandum pauperibus, pro tamen hoc
faciebat sed sibi retinebat. Unde in ministerio eius ad crimen por
proprio cum pauperum haberet, sed isto furto primo voluit quare
fur erat et loculos habens sicut est bursarius domini et custos
eorum existens, ea que mittebantur in loculis donata in ele
mosinam a fidelibus ad usum et necessitatem discipulorum et pauperum
furto asportabat / portabat quidem ministerio sed asportabat fur
to / habebat loculos duos ad ea que dabantur mittenda / et
loculos proprios ad ea que furabatur reponenda. Et secundum Augustinum
ea que furabatur dabat uxori et filiis suis. Sic multi habe
tes loculos et facultates ecclesie, ea que divino cultui vel pau
peribus erogare deberent subtrahunt et sibi retinent ac inde di
tari et inclyti fieri student. Multi eciam bona ecclesie que sunt
pauperum dant filiis et meretricibus ad sacrilega studia, ut tale
surripiunt pauperibus et expendunt illicite. Unde de sacerdo
tibus Beli legitur, quod filii et uxores eius comedebant illa
que super altare ponebantur, et rex credebat quod Bel ea come
disset. Multi eciam custodes loculorum existentes monasteriorum vel
ad usum fratrum deputata largiuntur magis quibus non de
bent, et magis in suis superfluitatibus quam aliorum necessitatibus
expendunt / et alias illicite et male consumunt / Et quia omnes
predicti loculos Christi cum Iuda fure portant et eum in scelere
sequuntur / ideo eciam post eum in tenebris demerguntur. Mos sunt
huius post. Et Iudas nesciens misterium nostre fidei sub numero xxx
denariorum expressit. Numerus iii fides ac denarius enim fides
numerus i res fidei scilicet vita eterna. Hec enim ac decem ac observa
tionibus que ideo dicuntur denarius quia in observationibus eas nomine
et ymago regis summi in anima reformatur ut a Christo Christi
anum et adeo dicatur. Sunt autem quinque sensus v interiores
et v exteriores. Per istos x sensus completur decalogus mandatorum
per quorum complementum triplicatam per corpus animam et spiritum et per x sen
sus fides numerus i vita eterna erunt. Unde si vis habere vitam eternam
serva mandata Mathei 19. Oportet ergo ut ad complementum cuiuslibet man
dati applicentur x sensus et ita ad complementum x mandatorum x
sensus decies triplicantur et sic sunt centum sed decies decem. Ita
decem sensus decies replicati ad singula mandata sunt c de
narii. 30 replicata sunt et 30 replicata sunt trecenti. Debent
replicari per corporis administrationem per voluntatem et desiderium a
morosum confessionem et secundum spiritum per meritum recte rationis et sic
decalogus completur. Hic ponuntur due dubitationes. Prima
quare dominus Ihesus habuit loculos pro conservatione elemosinarum.
Alia quare dominus furi loculos commisit et avarum suum dispensa
torem fecit. Ad primam dicendum quod non derogat perfectioni si
elemosine loculis conservantur. Unde quod dicitur Mathei vi Nolite
solliciti esse in crastinum, non intelligitur quod nichil in
crastinum debeat reservari, cum dominus hec fecerit qui fuit summum
exemplar perfectionis. Unde labor prudentie sue dampnatur.

D. a

sed sollicitudine omnium suffocatus exhibetur. Dominus ergo cum angelis
ministrant condescendens infirmis loculos habebat in quibus
oblata fidelium servabantur suorum et indigencium necessitatibus
[illegible] in signum quod etiam loculos ecclesia haberet et in hoc dat formam eccle-
sie serviendi gratia. Hanc ei docet vocatam paupertatem non habe-
bat loculos propter suam utilitatem sed ad pauperum suorum supplementum et
necessitatem. Unde Augustinus: habebat dominus loculos et a fidelibus oblata
conservans suorum necessitatibus et aliis indigentibus tribuebat. Tunc
primum ecclesie pecunie forma est instituta, ut intelligeremus
quod precepit non cogitandum esse de crastino non ad hoc fuisse pre-
ceptum ut nihil pecunie conservetur a sanctis, sed ne deo propter ista
serviatur et propter inopie timorem iusticia deseratur. Unde et
Nicolaus tertius in declarando regulam fratrum minorum
dicit quod abdicatio proprietatis omnium rerum tam in speciali quam in
communi meritoria est et sancta quam Christus viam perfectionis ostendens
et verbo docuit et exemplo firmavit. Nec huius quisquam putet
obsistere quod interdum dicitur Christum loculos habuisse. Nam sicut Christus cuius
perfecta sunt opera in suis actibus viam perfectionis exercuit
quod infirmiorum imperfectionibus condescendens et viam
perfectionis extolleret et imperfectorum infirmas semitas non
dampnaret. Sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis
sic et in quibusdam aliis non tamen carne sed et [illegible] condescen-
dit infirmis. Fecit ergo Christus et docuit perfectionis opera egit etiam
infirma sicut in fuga patet et loculis, sed utrumque perfecte perfi-
ciens ut perfectis et imperfectis viam salutis ostenderet. Sed si [illegible]
ad scandalum videtur quod ei occasionem peccandi dedit. Dicendum
quod Iudas primo fuit bonus quando vocatus fuit ad apostolatum et
officium dispensationis sibi traditum, sed postea lapsus est in peccatum
et Christus sciebat eum futurum furem et malum. Tamen pluribus de
causis tradidit sibi istud officium. Primo ut eius ecclesia exemplo
sui fures et malos comparatos toleraret. Non est enim bonus
qui malos tolerare non potuit. Secundo ut ei occasionem peccandi
[illegible] auferret tamen et loculis mitigatam concupiscentiam haberet. Tertio
ut doceret quod minoribus temporalia sunt tradenda, sed maioribus
spiritualia sunt committenda. Ieronimus: Ut nos instrueret omnibus
docet quod parum temporalia curarent qui bursam pecunie sunt et de
tractatori tradidit, claves autem ecclesie Petro cum magna gratia
[illegible] commisit. Quod est contra illos qui suas animas vel
[illegible] illis committunt ad regendum quibus bovem vel asinum non
committeret ad vendendum. Ex premissis ergo patet quod Christus et discipuli
eius de elemosinis et oblationibus fidelium tamquam pauperes vivebant.
[illegible] ergo cum discipulis suis et pauperibus [illegible] Maria Magdalena
et Iohanna uxor Cuse et Susanna et alie multe ministra-
bant ei de facultatibus suis.

**Sciens autem Iesus ait illis: Quid molesti estis
huic mulieri? Opus bonum operata est in me.
Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non**

Unde actum [illegible] non [illegible] temporalia [illegible] dei [illegible] ministracio [illegible] Christus inde vilioribus temporalia [illegible] temporalia commisit [illegible] spiritualia [illegible] discipulis

Unde [illegible] sic habet [illegible] Non enim habebat dominus propter desiderium pecunie sed propter [illegible] loculos habebat [illegible] non amplectitur pecuniam.

Cam

Semp habebitis. Mittens eni hec vngu(en)tum in corpus meu(m) ad sepeliendu(m) me fecit. Amen dico vobis vbicu(m)q(ue) p(re)dicatu(m) fuit h(oc) eu(a)ngeliu(m) in toto mu(n)do dicet(ur) q(uod) hec fecit in memoria(m) eius. Post discipulor(um) rephendencium indignacio(ne)m ondit hic xp(istu)s comedate approbacio(ne)m. Qu(am) introdu(ci)t p(ri)mo discipulos arguens, s(e)c(un)do mulieris factu(m) defendens ibi: Opus eni(m) bonu(m). Dicit ergo Sciens aut(em) ih(esu)s .s. eor(um) indignac(i)o(ne)m et mal(ici)as cogitacio(n)es. Ait illis eciam molesti estis huic mulieri malu(m) cogitantes, huic mulieri .q.d. sine causa in quo rephendit eor(um) indignac(i)o(ne)m ista vir(tute). Quia ut pa(tet) molestos esse ho(m)i(ni)bus q(ui) mole(sti) verbi s(e)c(un)d(u)m s(e)c(un)d(u)m Bernardu(m). q(uod) m(u)lta bona op(er)a su(n)t de q(ui)b(us) si peteret(ur) consiliu(m) anteq(uam) fiant, co(n)sul(er)emq(ue) q(uod) fierent, q(ui)a forte possent fieri meliora, postq(uam) t(ame)n ia(m) inceperint fieri d(um)mo(do) bona sint no(n) sunt p(ro)hibenda. Sicut ergo iniuste p(ro)hibent(ur) q(ui) bona faciu(n)t, sed opus marie bonu(m) erat, i(de)o co(n)t(ra) ea(m) discipuli no(n) debuerunt indignari. Ideo dicit eis d(omi)n(u)s Sinite ea(m). Et co(n)seq(ue)nt(er) cepit defende(re) mulierem a tribus q(ue) ei(us) ca(usa) disc(i)puli rephendebant. P(ri)mo eni(m) discipuli rephenderant in ea impietate(m). Sed co(n)t(ra) h(oc) dicit d(omi)n(u)s. Opus bonu(m) op(er)ata e(st) in me. Vn(de) de bono ope pietatis et deuoco(n)is no(n) lapidetis eam ...

In margin: Et s(e)c(un)d(u)m sic forte (...) ut magis effunderet (...) vngentu(m) elegisset (...) id d(ar)e pauperibus (...) q(uia) ia(m) factu(m) erat co(n)uenit ...

Impietas

... indignatib(us) v(er)bis. Infirmi eni(m) xp(istu)s su(n)t pauperes. Erat opus pietatis, sed p(re)ut deus opus deuoco(n)is erat. Vnde Bonu(m) e(st) ... mariam in caritate operante(m). P(ro)bat aut(em) opus marie esse bonu(m) et maius pauper(e)s semp habetis vobiscu(m) me aut(em) no(n) semp habebitis .q.d. s(e)c(un)d(u)m ... Opus pietatis magis exhibe(n)du(m) est d(omi)no recedenti q(uam) semp(er) remanenti, t(ame)n p(re)t(er) h(oc) opus no(n) sit pauper ergo opus co(n)ueniens pietatis fecit in me. Quia exhibuistis pauperib(us). Vnde Eccl(esiasti)ci .4. Congregac(i)o(n)i pau(peru)m affabilem te facito. Quia semp(er) vobiscu(m) fui t(ame)n iam familiares. Et de Luce .xvii. Venient dies in quibus desiderabitis videre vnu(m) die(m) filii ho(min)is et no(n) videbitis. Vobis no(n) est ... addit Et cu(m) volueritis potestis illis bene facere. Deut(eronomii) .xv. no(n) deerunt pauperes in t(er)ra habitac(i)o(n)is tue. Sed q(ueritur) quid e(st) q(uod) d(omi)n(u)s dicit: me aut(em) no(n) semp habebitis. Et Matth(ei) vlt(imo) Ecce ego vobiscu(m) sum vsq(ue) ad co(n)summac(i)o(n)em seculi. R(esponde)tur q(uod) hic loquit(ur) s(e)c(un)d(u)m ad corpalem p(rese)ncia(m) vel conuersac(i)o(n)em s(e)c(un)d(u)m Bern(ardu)m. Id ... no(n) ... no(n) e(st) ... hec eni(m) corporalis p(rese)ncia p(er) morte(m) xp(ist)i auferenda discipulis erat. Math(ei) .ix. venie(n)t dies qu(ando) auferet(ur) ab eis sponsus. Et s(e)c(un)d(u)m p(rese)ncia(m) sp(irit)ualem vel sacramentale(m) vel co(n)fessio(n)em fidei semp(er) est p(rese)ns suis ... et bonis et malis loquit(ur) de p(rese)ncia corporis sui. Credet .n. q(uod) de ... postq(uam) in celu(m) ascendit, et s(e)c(un)d(u)m corp(us) no(n) est hic q(uia) p(rese)ncia maiestatis semp(er) e(st) hic. Et t(ame)n ad bonos p(rese)ns semp habet xp(istu)m in p(rese)nti p(er) fide(m) p(er) signu(m) p(er) baptismatis

Co(ntra)

sacramentum pro altaris tibi et potius quam alibi. Dicit eius Ecce ego
vobiscum sum usque ad consummationem seculi, quia semper erit cum fidelibus
presencia spiritualis et sacramentalis. Quod habuit vel potuit hec fecit
vel quod habuit et potuit hec fecit in tempore pietatis opere. Preveniens
enim ungere corpus meum in sepulturam / meam futuram designando
quia in hoc facto prefigurat eam in proximo futuram, quasi dicit
Simile ut faciat unus de proximo / quod velit facere mortuo
si non poterit. Vel aliter Significat se moriturum et
ad sepeliendum aromatibus esse ungendum. Ideo mulier ista
ad contactum corporis preveniens suo licet. Donatum sit commertii
adhuc impendere obsequium quod post mortem celeri resurrectione
preventa non egeret. Vel et Theophilus preveniet enim sic a deo ducta
ungere corpus meum in signum sepulture future in quo perdito
rem effudit. At si ei diceret quia costiam unguentum effudisti que
in sepulturam corporis meum ungit / et tempus non confundit
qui in mortem trades me. Hoc et quod dicit Pauperes semper
habetis vobiscum. Datur intelligi familiaritatis quam divites
debent habere ad pauperes, quia pauperes maxime facti sunt per divi-
tes. Littera ista Hanselmus ad sororem suam sic scribens dicit
Gaude quod prius habuit cum esse convivio singulorum distinguere
officia. Martha ministrabat / discumbebat Lazarus, ungit Maria
hoc postremum tuum est frange ibi alabastrum cordis et quicquid devo-
cionis, quicquid amoris, quicquid desiderii, quicquid affectionis totum effunde
super caput sponsi tui adorans in homine deum, in deo hominem.
Si fremit si murmurat ~~invidus~~ perditor si invidus proditor
si perditionem reputat devotionem non sit tibi cure. Phariseus murmurat
invidens penitenti / murmurat Judas de effusione unguenti. Sed
Judas occasionem non recepit / accusata absolvitur. Sinite illam.
Bonum enim opus operata est in me. Laboret Martha
ministret paret hospitium peregrino esurienti cibum sitienti potum
vestem algenti, ego soli Marie. Et iam in totum prestat quod sibi me
totum optat expectet. Hec Anselmus. Secundo defendit Mariam a pro-
digalitate quia eius est potius unguentum quod effudit quam super-
fluum quod fecit / sed quemens et mittens / Mittens enim hoc
unguentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit quasi dicit Sinite
eam. Hoc quod vos putatis perditionem unguenti officium est mee
sepulture / sed mulier mulier in hoc opere intendebat ipsum sepul-
turam / vel eam preveniat ante mortem. Sed Thomas sic intel-
ligebat mulier quod fecit sed quedam instinctu interiori inducta est
ad hoc faciendum. Et hoc est quod dominus dicit ad sepeliendum me fecit
q. d. Servavit unguentum hoc ut reservatum in diem sepulture
mee. Ideo Johannes 12 dicit Sinite ut in diem sepulture mee
servet illud. Sed si ad sepulturam eius servavit, quare super caput
effudit. Ideo habetur quod dixerim preveniet ungere corpus meum in
sepulturam. Parata enim ipsa passione Maria preparaverat
unguentum ut officium sepulture ipso exhiberet. Sed preventa erat
celeri ipsius resurrectione. Ideo dicit preveniet ungere me q. d.

2 prodigalitas

Nota

Non p(ro)hibeatis eam michi facere iam v(iv)o q(uo)d no(n) poterit
michi facere mortuo. Vel ad sepeliendum me fecit i(d est) in si-
gnum mee sepulture. Ac si dicat ra(ti)o erat indecore (con)gruenter morti-
bus suos. Vel sic Emite illa(m) ut [illegible] ut in die(m) sepulture
mee servet id (est) devotionem cu(m) qua id p(er)fecit unge(n)ti de effusionem
q(uam) devotione mota co(r)p(us) domini mortuum ungere deside-
rabat. Vel sic Servet id ut h(oc) finaliter opponatur sicut q(uo)d
corpore q(uo)d d(icit) aug(ustinus) ungendo unge(n)tum no(n) p(er)didit s(ed) fragrat. Sicut
id no(n) perdit q(uo)d corporib(us) mortuorum fetore exhibet/ Non
p(er)diit q(uo)d p(er)dito unge(n)ti fetu(m) s(ed) (con)servavit eu(m) diem sepulture
p(re)meriendo. Vel sic q(uo)d d(icit) servet id (est) p(ar)te(m) unge(n)ti no(n) illius
in mu(n)do s(ed) in ipse ut in ope(re) unctionis/ ut q(uo)d eu(m) die sepulture
q(ue)rat me ungere in toto corpore. et no(n) potuit q(uo)d simile ut
si me unge(n)to p(er)fudit et michi bonum odorem [illegible] Item nunc
dicit tu ergo p(ro) ea mox [illegible] sed sanguinem sue fidei de
anima mea(m) patitur q(uo)d domin(us) arguit iudam avaritie et da(n)t(u)r
pauperi(bu)s eu(m) dixisse q(uo)d dixit/ s(ed) obsequium marie (com)mendavit
videns q(uo)d esset moriturus et ad sepeliendum armatibus ungere
[illegible] Tercio defendit eam ab indignatione discipulorum
q(uo)d d(icit) vos putatis eam indignam et io [illegible] indignatione(m) s(ed) [illegible]
q(uo)d p(ro) h(oc) factu(m) dignum eternum [illegible] memoriale q(uo)d [illegible] pre-
dicatu(m) fuit p(re)dicatum evangeli(u)m h(oc) eu(m) universo mundo h(oc) opus
commemorandum in dulcem memoriam eius (et) ad laudem eius reci-
tandum tamq(uam) factum p(re)ciosum ubicumq(ue) in toto mundo p(re)dicatum fuit
h(oc) evangeli(u)m (et) h(oc) factu(m) mulieris p(ro)pter quod ipsu(m) evangeli(u)m [illegible]
gen(era)t erat sc(ri)pta. q(uo)d d(icit) vos insipientes eam rep(re)hendistis p(ro) eo
pro quo ipsa laudanda e(st) in universo mu(n)do ubicumq(ue) p(re)dicatu(m)
fuit h(oc) evangeli(u)m (et) (per)p(e)tuo dilatabitur eius p(er) mundum/ q(uo)d me-
moriale se(m)p(ite)rnum habebit et h(oc) q(uo)d [illegible] fecit/ Ubi [illegible]
[illegible] domin(us) [illegible] duas p(ro)phecias s(ed) q(uo)d evangeli(u)m [illegible]
p(re)dicabitur in universo mundo/ et q(uo)d opus mulieris laudabitur
[illegible] Et h(oc) domin(us) dictum iam p(er) adimpletum ubi [illegible]
Nondum [illegible] sic maria adepta e(st) toto orbe [illegible] etiam [illegible]
diffusa e(st) de obsequio q(uo)d d(omi)n(u)s p(ro)pria devotione exhibuit [illegible]
[illegible] ille q(uo)d eu(m) [illegible] eius [illegible] temeraria lingua no(n) [illegible]
[illegible] p(er)fidie nota longe lateq(ue) infirmatus e(st)/ et deo p(ro)p(ter)
remuneracionis futuras imp(er)ii [illegible] [illegible] laude digna
In toto mundo dicitur q(uo)d fecit s(an)c(t)a maria h(oc) idem obsequium [illegible]
exhibitum eu(m) memoriam eius ide(m) in laudem et (com)memorare(m) michi
[illegible] memoria [illegible] laudibus Nondum q(uo)d d(omi)n(u)s ihesus fuit de-
fensor marie magne a tribus et de tribus rep(re)hense. et tu pariter
sustinentes Primo [illegible] phariseus rep(re)hendit eam tamq(uam) peccatricem
s(ed) d(omi)n(u)s ihesus defendit eam [illegible] eam [illegible] esse [illegible]
lectricem [illegible] Secundo martha soror eius rep(re)hendit eam tamq(uam)
ociosam (et) neglectricem s(ed) d(omi)n(u)s ihesus excusavit eam [illegible]
auditricem [illegible] Tercio discipuli rep(re)henderunt eam tamq(uam) pro-
digam et dissipatricem/ s(ed) d(omi)n(u)s defendit eam [illegible] eam [illegible]

1 2 3 [margin numerals]

[margin: Indignantes]

et benefactricez diceb opus bonum operata est in me / Nō enim repu
tat dominus inutilis expensum quod valet ad deuotionem offerencium
augmentandam / Sicut et asellus Christi sustinuit ut vestimenta sibi
in via sternerent Et dicit super Lucam Theoph. quod semper faciendum est quod est
magis necessarium si remaneat locus implendi id quod est magis
necessarium / proferti si tollat locum faciendi id quod est magis necessarium et
ideo dominus licet magis necessarium fuisset quod unguentum datum esset paupe
ribus quam quod me ungeret / eo quod id adhuc id tunc pauperibus fieri pos
tunc posset fieri nobis / ideo dominus permisit id fieri quod magis necessarium videbatur /

¶ Moraliter tamen hec littera breuiter sciendum quod hec mulier Christum ungentis
fidelem animam et penitentem significat que caput domini ungit / quando
celeritate deuotionis dominum attrahit / et non differt suam gratiarum
indebitam tarditate usque ad tempus vite sue / tandem tunc domino
offerendo / hec unctio fit in Bethania quod domus afflictionis
uel auditio interpretatur et est status penitentie De quo in psalmo humiliasti
nos in loco afflictionis et cooperuit nos umbra mortis
Mors est pena eterna sed afflictio mortis umbra est afflictio penitentie
Et ita ipsa dicitur est mortis umbra / et tegit ista est mortis penam
gehenne et penitentie seu penam temporalem et eternam Sed ista umbra
mortis operit nos quia opus penitentie nos ab ira tremendi iudicis
abscondit Prima enim est sicut veste teget nos a nuditate et nos
proteget a tempore In hac Bethania pascit Ihesus tot fercula
quot modis utitur ut dicitur est in ipso gustionis principio ei offerimus
et tot generibus vini inebriatur quot genera lacrimarum coram eo fundimus
De hoc vino Iohannes Christus eius tibus est de vino Cant. vinum
optimum dilecto meo dignum ad potandum / hec mulier habet alabastrum
unguenti preciosi quia anima penitens habet sanctitatem ordinem De hoc
ungento etiam pro Christi moueretes pedum suauitatem De hoc
alabastrum conseruatum unguenti est ipsum cor conseruans spiritualem unguenti
redimentem Apoc. v. phialas aureas plenas odoramentorum que sunt
orationes sanctorum Alabastrum frangitur quando cor petoris in contritione quasi
minuitur Sed unguentum effundit quando orationes deuote deo pandit Sic
Apprinquet deprecatio mea in conspectu tuo Tota domus repletur
ex odore unguenti quia totum cor redigitur in puluerem aroma
ticum ut sic redoleat tam in domo militantis quam in domo tri
umphantis ecclesie Apoc. 8 Ascendit fumus incensorum de manu an
geli i. orationes sanctorum Et in effusione largitate sicut Trenorum
2. Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini ut sic in
corde nichil remaneat diabolici liquoris i. peccati Sed hoc un
guentum effunditur super caput ipsius recumbentis i. Ihesu Christi eum in co
nuersio et deuotio est recumbens domini Apoc. 3 Ego sto ad ho
stium et pulso / hec unctio letificat caput domini id est signa
rit eius diuinitatem que est auctoritate peccata dimittere et
confessit angelorum ponit in admirationem Cant. 3. Que est
ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi est hec unctio
voluntatem domini implet in qua vita est eternam inuenit
Sic vita in voluntate eius et ira in indignatione eius hinc vng inn.

Moraliter

Hec secundum hug de s victore per mulierem dominum ungentem contemp
lacio intelligitur que dicitur mulier i molliens mentem secundum seueri
tatem diuine iusticie precibus emollit unguentum est deuocio
qua contemplacio in ipsam diuinitatem ascendit Sic effudit pauli
qui ait Eph 3 flecto genua mea ad patrem et talibus quibus
hic contemplatiue displicent, que contemplacio sic indignantur quorum personam
cum quidam totaliter perditum quod super unguento sicut est, putat
expendit, estimantes deo magis acceptum fore operibus acti
ue vite insistere, talibus indignacio erat inter martham et ma
riam in domo et sicud in sacra congregacione ubi martha
domus sicut moleste fert hunc modum que sua emollit
dulcedine q. d. quod interrupit dulcedinem sic contemplacionis
sinite eam in secreto et sancto otio, Nam pauci semper habent vo
luntatem potestatem illius beneficii, quod etiam posite operibus
actiue vite insistere et in nobis erit sicut ac necesse habebitis
Cuius dulcedo contemplacionis cito auolat Bernardus felix hora
breuis mora, parua enim domus in contemplacione dulcedine
dum queritur tarde inuenitur cito amittitur Cant 5 pessulum ho
stii mei et Cant 3 anima mea liquefacta est et querit cene
glo i in qua contra indignacia hora solis 3 sponsus ubi repli
sinam contemplacionem in corpus meum per deuotam recogitacionem
passionis mee quam pro ea sustinui Ad sepeliendum
me fecit. in sepulcro cordis sui sicut at deuota michi
aliud est nisi sepulcrum domini nostri et ingrediente in habitu
Sepellite me in spelunca duplici Genesis 49 dixit Iacob i ipse
in spelunca exteriori i in intellectu quia est filius spiritus in eo
at sepelliri voluit in spelunca duplici s. in superiori que est circa
i in ferventi dilectione et inferiori que est in ipsius cogitacione
vel dicat in spelunca duplici propter diuinitatem et humanitatem
ipse Nam quo ad utrumque debemus eum in nobis sepellire
Amen dico vobis vbi predicatum fuerit eum hic i obsequium in impensum
Sic obsequium et bethsamiem i et obedienciam ipse exhibere
nos propter Regum fit Hec 3 Re. 2. de semei cui dictum erat
a salomone Edifica tibi domum in ierusalem et habita ibi et non
egredieris inde cap xiiii additur Quod hunc fecit i ipse hunc
in corde exhibuit opere, non ut multi sunt signatores et inde pareri
enter ipsa propono venerunt filii usque ad partum et non
erat virtus pariendi enim proprium sunt signatoribus dicens

vnus de duodecim qui dicebatur iudas
Tunc abiit scarioth ad principes sacerdotum et dixit
eis Quid vultis michi dare et ego vobis eum tra
dam At illi constituerunt ei xxx argenteos Et ex
inde querebat oportunitatem vt eum traderet Quia
pietate mulieris in devoto obsequio, hic subdit impietas
discipuli in tradicionis maleficio vnde dicit crisostomus Tunc scilicet feria
quarta post effusionem vngenti in vigilia palmarum factam
Abiit motus spontanee non ductus necessitate non victus coaccione
non vocatus invitacione sed propria scelerate mentis voluntate hec
Beda Vel abiit propria motus malicia, Iero Filius confusionis
Iere 17 Domine omnes qui te derelinquunt confundentur A perfe
ctissima scola summi doctoris tam corpore quam mente et sanctissi
ma societate, quod Job 21 Sciam viarum tuarum nolumus sit
tamen certa, ideo periit post quam elongavit se a te et cetera Iste abiit
a via salutis in viam perdicionis Job 17 Non perdidi ex eis nisi
filium perdicionis, Et non bonum est esse in sancta congregacione
Primo propter donum paciencie Canticum 18 Ubi duo et cetera Secundo propter efficaciam
tam resistenciam Io pugna vnanimiter aggressa victoriam pa
rit prov 18 frater qui iuvatur a fratre quasi et cetera 3o propter mutuam edificacionem
Ecclesiastes 4 Vnus quid calefiet et cetera Quarto propter oracionis exaudibilitatem vero
singulare est multorum preces non exaudiri Canticum 18 et cetera Exemplum de vivo
carbone qui ab aliis semotus moritur, Vnus ex duodecim scilicet
numero Job 6 Nonne duodecim elegi et vnus ex vobis dyabolus est
Et hec notatur addit propter criminis inde aggravacionem quia erat vnus
de primis et principalibus apostolis, et ideo bona societas debuit eum re
trahere a perpetracione tanti facinoris, vt patet in primo de custodia sancte
crucis et cetera Et hoc detestabile vicium proditoris Nam et alii discipuli
erant quam fuit ipse libri, sed illi non in tanta confidencia so
ciati, vt illis interiora secreta commissa sint Isti ad duodecim
fuit comprobati hec erat cautela regalis de hoc thoro iudas egres
sus est Et de hac conversacione proditor malignus exivit Non
igitur videndo meretricem de tua liberacione desperes, sed
iudam cogitando non debes esse securus Utique enim periculosum
est et confidencia et desperacio Nam confidencia et desperacio
iterum statum evertit et post lapsum non admittit exurgere
Et ideo paulus exortatur dicens Qui se putat stare videat ne
cadat habens exemplum vtriusque scilicet discipulus, n. cum se stare
putaret cecidit Meretrix cum se cecidisse arbitraretur surre
xit Mens humana facile labitur et omnibus multis sensus
est, Non nos vndique tutare properemus Sed per hec quod dicitur vnus
ex x ondit maliciosa iudeorum colligacio quia per vnum de sectatoribus
toribus christi discipulis mortem eius procuraverunt Abiit ergo

a sua societate nō tm̄ corpe sȝ etiaȝ mēte recedendo in regioȝ
longinquaȝ .i. in vicioꝝ pfunditatez Item dicebat iudas
scarioth ad drām alterius iude apli qui fuit fr̄ Iacobi
minoris Scarioth est nomē loci · de quo Iudas oriundus fuit
Iudas interpretatur ofitens · hanc rez nois nō hint sȝ videbat̄
hr̄e Scarioth interpretatur memoria mortis / qr nō repente p
suasus sȝ diuinus meditat xpm in mortez tradidit nā
qtuor dieb; stetit antiquȝ iret · qr sabbato incepit cogitare de tra
dicione sȝ fers qrta abijt et vendidit Ad principes sacerdo
tum et magistratus Prius abijt adusus vnū principez sacerdotum
qui factus fuerat sacerdos intimus et qui die trastina in cena
iuit verus sacerdos et pontifex missaȝ institue͂ et panez in
corpus suū trāssubstanciare decreuit · sacerdotes qz et pōtifices
spiritualitate consecrare Ab isto vno et vero sacerdote ac po
tifice abijt ad plures principes sacerdotū in totalem malig
congregacionis vt illud venderet p vili precio qui precio sanguinis
sui volebat redime͂ totū mūdū saluare qz geno huiusmōi
Et dr̄ venit ad principes sacerdotū qui congregati erant cum
senioribz ppli et magistratib; in alto camphe vt iesū dolo
teneret et occideret Pz principes sacerdotū queuenerunt domū
Et̄ ex alto pontificis factū est atrium tortoris Item isto
depinat̄ isti et eorū crime assignat̄ · tū qr principes, tū qr
sacerdotes, tū qr seniores, et qr magistri · quo enī plures ad
aliquod malū ppetrandū queuenit · et quo sublimiores et nobi
liores fuerit eo deterius hēt̄ malū ab eis cōmissū et eo
maior pena illis pparat̄ Pro quo sciendū ad officiū sacer
dotū spectat innocentes a piculis et maxime a morte li
berare pu̇ ez Eruē eos qui ducunt̄ ad mortez Sacerdos n.
nch̄ noīe sȝ omnib; dz valere pdesse Et nomie eī sacerdotis
colligit̄ opus sanctitatis eiusdē Dr̄ n. qsi sacrū dans Exo ɪz Sa
cerdotes qui accedunt ad deū sanctificent̄ Sic n. rex a regendo
sic sacerdos a sanctificando dr̄ vñ sacerdotes dñi et angeli nū
cupant̄ Et ideo ordo sacerdotalis regali pemiet dignitati
hinc sanctitatis hij mali sacerdotes immemores dolosum
consiliū cōn xpm dederūt In senioribz denotat̄ antiquitas
et consiliȝ sanctitas Iob ɪz In antiquis ē sapiā · ffacilius eī
inueniunt̄ quod a plurib; senioribz querit̄ Et ideo a seni
orib; consilia sunt querenda Et ad hos seniores spectat
ex maturitate etatis in quo consilio resiste͂ Sz qm̄ illi fe
cerūt Ideo de eis dr̄ Dan ɪz A senioribz egressa ē iniquitas
qui videbant̄ rege͂ pplm̄ In magistris legis sapiā denotat̄
ad hos ptinet alios dirige͂ ad bonū et ad malū declinā
tes reuocare͂ Sȝ qr intrografe in eis dnat̄ supbia ideo tanquā
excecati alios ad viaz veritatis non valet reduce͂ vñ luce xi
dicit̄ eis ve vobis legisptis qui tulistis clauez scie͂ .i. absti
listis a vobis humilitatez prou xi Vbi humilitas ibi sapiencia

xxvi

Sed quia hi magistri superbia tumebat, ideo contra xpm humili
tatis doctorem convenerunt. Gen. penultimo. In consilium eorum
non intret anima mea. Ecce sacerdotum sanctitas convertitur
in turpitudinem, magistrorum scientia labitur in errorem, et in furo
rem convertitur matura senectus. Omnes enim convenerunt contra
veritatem et innocentem occidere mollientes. Ps. Corrupti sunt
et abhominabiles facti sunt in studiis suis. Sic verebantur ihesum
non tamen magis ut eum tamquam regem adorarent. Non sic parentes
ut eum tamquam puerum custodirent. Non sic turbe ut eum tamquam ma
gistrum adorarent audirent, sed sic lupi agnum ut eum interfice
rent. Unde Gregorius. Ecce quanta eorum perversitas, convenerunt enim inter
ficere salvatorem. Ad hoc concilium tam crudele in intentione
tam malignum in sermone, tam sacrilegum in dolosa con
gregatione venit Judas Scarioth ut dominum venderet, male sue
consulens cupiditati. Unde Leo papa. Anima lucri cupida etiam
pro exiguo perire non metuit, nullum enim in illo corde est iustitie
vestigium in quo sibi avaritia facit habitaculum. Hoc veneno
perfidus Judas inebriatus impie lucrum sitit ut dominum venderet
veritatem quam magistrum. Unde sequitur. Et ait illis. Quid vultis mihi dare
et ego eum vobis tradam ad occidendum, sic lupus agnum. In hoc
vilem reputat magistrum quia illud sub pretio ponit. Unde Beda. Sicut in
venditione magistri certum postulat summam ut de re cara fieri
solet, sed quasi vile tradens et venale exponens mancipium, in potestate
emptorum posuit quantum dare vellet. Cum enim vilia exponuntur
solet querere venditor ab emptore quantum dabis, cum autem cara
equus dicit quantum dabis. Ecce ad quantam turpitudinis detestationem perduxit in
Judam avaritia, fecit enim eum ex doctore proditorem. Unde Crisostomus dicit
Juda omnium sceleratissime, hec te magister edocuit, hec tibi tantus
doctor ondidit. Certe non. Divitias esse contempnendas predicabat.
Ideo amonebat te cum aliis mittens ad predicandum, ne possidea
tis aurum vel argentum aut es in zonis vestris, ubique tibi audiam
pecuniarum cupiditatem excludens. Et subdit. Dic michi que est causa
huius traditionis. Est ne ideo quia tibi tradidit super demonia potestatem
subvenire languentibus et mortuos suscitare. Sic has benefactore
vices exolvis, sed tanta mala in te cupiditas generavit. Unde Ecclesiastici
decimo. Nichil iniquius quam amare pecuniam. Et I Thimothei ultimo.
Radix omnium malorum cupiditas. Ephesios 5. Avaritia ydolorum servitus.
Ecce quod in hac venditione impletum est id mirabile quod scribitur
Jacobi 3. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et ama
ram aquam. Prius enim ex ore inde effluxit aqua dulcis predica
tionis, modo incipit effundere amaram aquam proditionis. Quid vultis mihi dare.
Volentes mihi dare. In quo summum bonum quod est inestimabile exhibens
venale. Et ego vobis eum tradam. Ecce ingratitudo cupiditatis et
proditio. Et gavisi sunt, quia videbant ipsum letati, eum male fecerunt. Zacharias.
gaudium extrema luctus occupat. Prov. 14. Et gavisi sunt quia ille modum
capiendi eum videbant magis convenientem et secretum, propter quod inti
muerunt consilium scilicet de differendo mortem eius usque post festum

Prima .i. traditorem invenerunt in ipsa solempnitate xpm occiderunt
Sed ait sanctus Leonem papam dominus intelligimus dispositum fuisse consilio
competebat eum ut manifesto impleret effectum que diu ordinata
figurata fuerunt premissa misteria Et pepigit iudas cum eis
de ihesu tradendo pro triginta argenteis Propter quod subdit At illi
constituerunt .i. ex pacto firmiter promiserunt ysa. xxviij pepigimus
fedus cum morte et cum inferno fecimus pactum Vel consti
tuerunt ei .i. numeraverunt ei xxx argenteos Zach. xi Appende
mercedem meam xxx argenteis Glo. idem precium quo venditus
est ioseph a fratribus Beda Mirum est sine fuit sua venditionis
xpi Nota argenteus unus valebat x nummos usuales
et per consequens xxx argentei valebant trecentos nummos usuales
patet per multiplicationem Et sic in venditione xpi recuperavit valorem
predicti unguenti Ecce ad quantam cecitatem venit iudas ex avaricia
quod dominum tradidit pro parva pecunia qui scitissimus et dispositione
mea ... efficacissimus et in quo sunt thesauri omnium
virtutum absconditi Super hoc dixit sapiens Avaro nil est scele
stius et nil iniquius quam amare pecuniam Eccli x Et exinde
querebat oportunitatem ut eum traderet ... ut addit opportune
Luce 22 exponit .i. sine turbis Querebat .i. proditor
opportunitatem loci temporis et societate ut dominum sine turbis tradere
volebat .i. consumare quod spopondit Hom. id ysidorus In malis
promissis rescinde fidem In turpi voto muta decretum Ecce iude
multi imitantur qui ad promissa mala adimplenda velociores
sunt quam ad bona promissa exsequenda Et iam dictis patet secundum .N. Gor.
quod iudas multa crimina commisit Primo avariciam cap. 26 Quid vultis
michi dare Secundo furtum Iohan 12 Fur erat Tertio proditionem luce
22 pacti sunt illi pecuniam dare et spopondit Quarto apostasiam cap. 26 a
bijt unus ex duodecim Sexto desperationem cap. 27 proiectis argenteis
in templo abijt Septimo homicidium in xpo quem tradidit et in seipso
quia laqueo se suspendit Ecce quomodo immundus spiritus per penitentiam confessionem
de corde iude expulsus rediens adduxit secum septem alios spiritus
nequiores se Luce xi Nota iudas ad congregationem iniquorum ivit ubi xpm
vendidit sic multi ad spectaculum vadunt ubi xpm pro modica
temptatione et modico precio ipse dedit pro xxx argenteis si peccatores
sepe dant pro precio minori ut dicit Leo papa ... ut supra Infe
lix mercator iudas qui tantum dedit pro tanto deum pro nummo
verum pro vano et eternum pro transitorio Mistice per iudam significantur
iudices ac prelati et sacerdotes qui iudicia ac beneficia et sacramenta
vendere non cessant dicentes sepe Et si non verbo tamen facto Quid
vultis michi dare et ego vobis eum tradam Bernardus dicit O quanti hodie
de hijs qui christianos regem susceperunt quod sine miserabili gemi
tu dicendum non est xpi obprobria flagella clavos lanceam
crucem mortem in fornace avaricie conflant hoc solo a iuda
differentes quod ille omnium horum emolimentum denariorum numero conpe
savit Isti ab voratoria ingluvie lucrorum infinitas exigunt

pecunias / huius inhiat timet ne amittat / in horum amore
quiescit / amarum apud eos nec carius reputat nec salus / cum sit
de patrimonio crucifixi cummunt impinguati incrassati dilatati
non compaciuntur super contricione ioseph / hec Bernhardus Propter avariciam
non iudas factus est talis quia ut leo papa dicit Omnia licet re nullum
quod est in illo corde vestigium in quo sibi fecit avaricia habitaculum
Et hec autem articulo vendicionis christi tria thematis notabilia dociune
tur Primum ut nos caveamus ne et nos tam detestandum facinus
scilicet vendicionis christi umquam perpetremus / quod utique duobus modis intelligimus
contingere Reda multi hodie iude scelus quod dum ac ingratum dominum quod
suum pecunia vendiderunt vero immane et nepharium exhorret nec
tamen timet Nam cum pro muneribus falsum contra quemlibet testimonium dicit
profecto quod veritatem pro pecunia negat / dum pro pecunia vendunt
Ipse enim dixit Ego sum veritas Cum societatem fraternitatem discordie
peste comaculant dum produnt quod deus caritas est Cum eciam si nullus
pecuniam det dum argenteus vendunt quod principis sceculi ymaginem
et exempla hostis antiqui / neglecta conditoris ad quam creati sunt
ymaginem sumunt Nam secundum ieronimum Iohannes baptista qui non
pro christi confessione sed pro defensione veritatis occubuit Ideo tamen pro
christo quod pro veritate martirium sustepit Item Gregorio qui caritatis et
veritatis iura spernit christum utique qui est veritas et caritas prodit
Ymo colligitur sic dicit origenes / omnis qui pro temporalibus et mundialibus rebus
iusticiam deserit deum qui est iusticia vendunt Ille eciam deum
vendit qui eius timore et amore neglecto terrena et caduca
ymo eciam criminosa plus amare et curare convincitur Deum eciam pro
temporali pecunia eciam vendit qui bona sua pro vana gloria ex
pendit Gilbertus dominum vendit qui iusticiam vel consilium vendit quia
ipse iusticia ac spiritus sanctus / et angelus consilii / et quod symonia per
tum est tam in dante quam in recipiente / ideo non solum peccat Iudas
in vendendo christum sed eciam iudei in emendo ipsum Gregorius Cum adulator
dat michi laudes falsas ex qua cor meum extollitur aufert mi
christum / et ego consenciendo vendo pro vana laude christum Item
dans mi pecunias qua allicit me ad peccatum mortale aufert mi
christum et ego consenciendo vendo ipsum Nec tamen ie emendo reti
inet sibi eum ego sed nec mi nec tibi Sic fuit de Iuda et iudeis christum
nemo christum retinuit / sed acquisitus est nobis christianis Unde Sabarum
Stulta christiane in commodo inimicorum tuorum vicisti Ecce iudas ven
didit et iudeus emit sed tu acquisisti Noster enim est christus non iude
orum qui eum emerunt Nondum quod symonia ortum habuit in novo
testamento a symone mago cum spiritum sanctum pecunia comparare
voluit Actuum octo Cum petrus dixit pecunia tua tecum sit in
perdicionem Unde symoniaci ipse dicuntur emptores spiritualium Giesite vendi
tores a iesi qui voluit vendere sanitatem Naaman siro / et
graciam sanitatis gratis data ab helizeo propheta ut habetur quarti regum quinto
Et quamvis iesi non legitur super hoc pactum fecisse symoniam tamen commisit
Nondum quod christus venditur hodie a quatuor personis Primum ad
Corinthios 1. Quia christus factus est a nobis a deo sapiencia et iusticia sanctificacio et redempcio

De primo sciendum Est quod xpc est factus nobis sapiencia Cuius ergo doctrinam
sacram scripture uel predicantes verbum dei principaliter propter pecuniam uel humanum
favorem xpm vendere nituntur Si tamen doctor sacre scripture aut
predicator necessitatis careat ab hiis quos docet sibi est prouidendum
quia Dignus est operarius cibo suo Et i Cor 9 Quis militat suis
stipendiis unquam Si nos uobis spiritualia seminamus magnum est
si carnalia vestra metamus Ita dominus ordinauit hiis qui euangelium
annunciant de euangelio viuere Secundo vendentes xpm qui nobis
factus est iusticia sunt iudices spirituales et seculares xpm qui iusticia
est in iudicio vendentes Cum enim sicut dicit n· nidex non intendit prin
cipaliter tueri innocenciam et ipsam protegere et culpam commissam
punire sed fauore odio munere uel timore iudicium peruertit xpm vendere videtur hiis enim quatuor modis iudicium peruertitur Fauore
quidem amici uel propinqui propter carnalem amorem contra censuram iusticie
auxilium prestare contendimus Odio quidem contra quemlibet aduersarium suum
ipsius demerentur fructum iusticie illius in amaritudinem dampna
cionis conuertimus Munere quidem precio animum iudicis corrumpimus Ti
more quidem metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus hiis
modis peruertitur iudicium quod institutum est ut innocencia protegatur
3o xpc est sanctificacio nostra que principaliter nobis in sacramentis et
spiritualibus bonis confertur Ideo omnes symoniaci vendunt xpm
Quarto xpc est redempcio nostra Xpus enim mortuus est iustus pro iniu
stis et seipsum deo patri offerret iterum disposuit redempcionem Ro v
xpc cum adhuc infirmi essemus pro impiis mortuus est Et se glo
riam per dominum ihesum xpm per quem reconciliacionem recepimus hii
ergo vendunt xpm qui amaritudinem passionis eius non recogitantes ingrati sunt de beneficiis eius Quod tamen dicitur hebr xii Re
cogitate eum qui talem est Et qui liberet propter modicam delectacionem se se
iciunt diabolo De quibus hebr vi Rursum crucifigentes filium dei et ostentui habentes
Et qui in modicis tribulacionibus a caritate dei deficiunt et
confidencia hebr xii Nondum usque ad sanguinem restitistis pro
repugnantes Vnde hebr x dicit apostolus Nolite amittere confidenciam que
magnam habet remuneracionem Secundum est ut eciam et nos vendi
et vilipendi pro laude dei paciamur Cum enim rem aliquam
vendit id pro quo rem vendit plus appreciat quam rem ipsam
Vnde si quis te maioris valoris in corde suo et factis estimet
quam forte sis non perturberis et maxime cum in causa dei Si enim
ipse dominus et saluator noster qui est summum bonum et infinite
bonitatis In quo sunt omnes thezauri reconditi dignatus est
pro nobis tam vili exiguo precio estimari ac vendi ac vilipen
di iniuste Nos qui veraciter viles et ob hoc vilipensibiles su
mus si condicionis nostre miseriam aspicere volumus cur non a pro
ximo vilipendi ymmo nichilipendi paciamur in iuste Vnde
ps Ego autem propter te sustinui obprobrium Tercium documentum est quod
homo debet vendere seipsum pro regno Si enim regnum celorum
venale est et tantum valet quantum habes sed tu nichil habes melius
teipso Vende ergo teipsum pro regno celorum sicut xpc voluit vendi

ut nobis acquireret regnum celorum In recolendo istum articulum re-
cogitet homo vilitatem suam, quia si iusto precio estimari deberet
vix unum obulum valeret, ymo nichil est in comparatione Christi quem tam vili
et exiguo precio venditus est Item recogitet an ipse unquam vendidit
Christum et mandata eius pro re temporali vel pro delectatione transitoria
deserendo Item recogitet quanta ipse Christum sit venditum quem suis sua me-
ra bonitate acquisivit Item quia Christus adhuc hodie venalis est
Ideo sicut iudas nequiter vendidit Christum, sic tu per graciam tuam elemo-
sinis eme Christum vel si ad non habes da pro eo cor tuum, hoc enim
ipse desiderat pro omni re mundi dicens id sap. prebe fili cor tuum
michi Vel alio modo Item quilibet conturbatus perfecte non presumat
de se cum audit Christum apostolum iniquum et dominum suum ymo deum et cre-
atorem omnium prodidisse Et quia quarta feria fuit dominus venditus
sic sexta fuit crucifixus Ideo in memoria huius vendicionis
dum per totum annum in memoriis communibus principalibus feria
quarta sicut pro sexta tenet locum, sicut et causa quod et multi et quar-
tis et sextis feriis ieiunare consueverunt, multi quoque abstinent a car-
nibus iiii feria, quia tunc caro Christi fuit vendita Sextum etiam post
feriam quartam illam qua fuit venditus tribus diebus sequentibus matutina
et fines horarum obmittimus, quia nobis ablatus fit alpha et o et
impiis traditus. Facta igitur pactione querebat opportunitatem scilicet loci
et temporis et societate ut traderet eum occulte et sine turbis scilicet quando
populus non erat circa eum sed secretus erat cum discipulis quod et fecit
tradens eum post cenam de nocte cum in orto esset cum eis ne populus concur-
reret et impetum populi tolleret quem de die eum sequebatur.

Dna

Hic ponuntur tres dubitationes Prima utrum ihesus Christus
solum a iuda fuerit traditus vel ab alio Secunda utrum
iuda petente iudei promiserint sibi dare xxx argenteos
Tercia utrum feria quarta qua Christus ihesus est traditus sit ie-
iunanda Ad primam dicendum, quod dicitur esse traditus a deo pa-
tre, a seipso, a iuda, a principibus sacerdotum, a pilato Inter
quas tradiciones hec est differentia, quia a patre est traditus mi-
sericordie pietate Magna enim pietas fuit quod proprio filio
non pepercit deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum ut dicit
apostolus ro. viii In cuius pietatis admiracionem Gregorius
exclamat dicens: O magna dei pietatis dignacio ut servum
redimeres filium tradidisti A seipso vero traditus est propria
voluntate Accepit enim sua voluntate informata caritate
pati et mori pro salute humani generis Unde dicitur i petri
ii° Et tradebat autem se iudicanti iniuste quia peccata nostra pertu-
lit in corpore suo A iuda autem traditus est avaricie cupi-
ditate, quia ex cupiditate recipiendi precium de unguento
effuso super caput eius dixit principibus sacerdotum Quid
vultis michi dare et ego vobis eum tradam A principi-
bus vero sacerdotum traditus est invidie dolositate Unde super

illo verbo Joh. xviii Gens tua et pontifices tui tradi-
derunt te michi / dicit glosa / quod dolo invidie contra Christum iudei
torquebantur et pontifices iudeorum / et quod regem iudeorum
se dixerat, et quia filium dei se fecerat. Non de utroque co-
ram pilato eum accusabant / et de tercio de sapiencia et
prudencia quod dixerunt / hunc invenimus subvertentem
populum et gentem nostram et prohibentem tributa dari ce-
sari / Sed et pilato traditus iudaica cupiditate Nam
ut scribit Joh. xix statim iudei dixerunt Si hunc dimit-
tis non es amicus cesaris / Omnis enim qui se regem facit
contradicit cesari / tradit pilatus ipsum ihesum ipsis iudeis ut
crucifigeretur Super quo verbo dicit Augustinus quod manifeste
contra cesarem pilatus visus fuisset facere si iudeis dicentibus
non habemus regem nisi cesarem / et ipse illum qui se regem
asserebat impunitum dimisisset / Unde timens eius indi-
gnacionem incurrere tradidit ihesum christum Tradicio ergo patris
fuit pietatis / tradicio sui ipsius fuit caritatis / tradicio iude
fuit cupiditatis / principum vero et sacerdotum fuit invidie
et dolositatis Sed tradicio pilati fuit iudaice cupi-
ditatis Ad secundum est dicendum / quod iudas vendendo ihesum
christum nichil certitate petiit / quod patet ex eius interrogacione
et ipsorum responsione Nam super Mat. xxvi dicit Quid vultis michi
dare et ego vobis eum tradam / quod certitatem summam
pecunie iudas in tradendo ihesum christum non postulabat
ut ex magnitudine precii ab ipsa empcione ne remo-
veretur / Sed quasi vile mancipium tradens / totum posuit in potesta-
te ementium / ut tantum darent quantum vellent dare / Ex sua
igitur interrogacione patet / quod ipse nichil certitate petiit Istud
secundo patet ex iudeorum responsione Nam iudei videntes inde
constituerunt ei xxx argenteos. Certa igitur summa promissa
est iude pro ipsos iudeos ementes Sed quare pro xxx arge-
nteis voluerunt ihesum christum emere potest assignari triplex racio Primo
propter annorum computacionem / computaverunt enim iudei an-
nos quibus ihesus christus fuerat cum eis conversatus / et xxx argenteos
denarios promiserunt traditori ut sic xxx annis ab eo
se offensos punirent Et hanc racionem assignat Orig. Secundo
propter implendam figuracionem Nam ioseph venditus
est a fratribus suis pro xxx argenteis / cuius vendicio
figurabat vendicionem christi Ut igitur hec figura impleretur
xxx argenteis ihesus christus venditus est Et hanc racionem

assignat Jeronimus dicens quod non xxx argenteis aureis ut qui
dam putat Ioseph venditus est sed xxx argenteis ne preciosior
servus domino venderetur. Tercio propter inde satisfactionem. Vole
bant forte iudei saltem aliquam indignationem. Unde contra
xpm et audierunt eum forte dicentem in convivio ibi facto po
tuit unguentum istud vendidari iii denariis et dari pau
peribus. Volentes ergo satisfacere cupiditati unde quia magis
erat ccc denariis putans se fraudatum promiserunt
ei dare xxx argenteos quia secundum quod aliqui dicunt ccc de
narios usualis monete. Ad tercium dicendum quod multum est
primum quod eo die fidelis christianus a carnibus abstineat quo
die caro tradita et vendita est auctoris. Et quia quarta feria
talis vendicio et tradicio facta est ideo primum est tali die
ieiunium celebrare. Unde de consecratione di. iii dicitur quia ieiunia
quarta et sexta feria non sunt solvenda quia quarta feria iudas tra
dicionem cogitabat et sexta feria crucifixus est salvator. Videtur
ergo quod sine necessitate statuta ieiunia in hiis diebus solveret
vel cum tradente dominum tradere vel cum crucifigentibus crucifigere diceretur
Illud tamen quod dictum est de quarta feria ut glozator innuit
intelligitur quantum ad consilium. Sed quod dicitur de feria sexta intelli
gitur quantum ad preceptum.

Prima autem die azimorum accesserunt ad Ihesum discipuli
dicentes Ubi vis paremus tibi comedere pascha. At Ihesus
dixit Ite in civitatem ad quendam et dicite ei magister dicit
Tempus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis me
is. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Ihesus et parave
runt pascha. Postquam ewangelista determinavit de xpi vendicione
Nam prosequitur de ipsius veneranda passione. Et quia sacramentum
eucaristie in memoriam xpi institutum est Ideo primo prosequitur
de ipsius sacratissima institutione. Ad quam introducendam
primo introducit figuram utriusque tam ipsius passionis quam
et sacramenti institutionis. Utriusque enim per immolacionem agni pa
schalis figurabatur. De cuius immolacione prosequendo dicit Math. 26
Prima die asimorum. Pro quo sciendum Ut patet Exodo 12 et Levitici
23 et Numeri 28 et Deuteronomii 16 precepit dominus filiis Israhel ut 14 die
primi mensis i. aprilis ad vesperam omne fermentum tolleretur de domibus
filiorum Israhel et ut tunc agnum paschalem immolarent. Quem agnum
filii Israhel comedere deberent cum azimis panibus ipso sero eiusdem diei
Et quod septem diebus immediate sequentibus tantum azimis uterentur
Et dies azimorum durabat usque ad diem vicesimum primum eiusdem
mensis. Ex quo patet xpm in azimo confecisse. Nam ipso die Cene
dominice secundum legis observanciam fermentum in domibus iudeorum
non inveniebatur.

3

Nota solempnitates eciam Iudeorum incipiebat a vespa et termina
bant eciam in vespa. Prima enim secundum lunam que de sero
primo apparet dies computabat et eos de uno sero in aliud
computabat. Sic ergo aliquid factum in vigilia festi, pro
festo factum. Item quod modo ewangeliste tres seruan
tes dixerunt cenam factam esse prima die azimorum, que facta
fuit die precedenti ad vesperam que tamen ad primam diem azimorum
pertinebat. In qua scilicet vespera fermento de domibus suis ab
iecto Iudei agnum ymolare i. occidere solebant. Unde Mar.
14 Cum [illegible] pascha ymolabatur. Et Luce 22 In
qua necesse erat occidi pascha. Unde et dies 14a pascha dice
batur. Sic ergo sero precedentis diei ad quintamdecimam diem
pertinebat. In hac die prima accesserunt ad ihesum discipuli
quia viderunt tempus congruum legali sacrificio. In quo notatur
diligencia et prouidencia discipulorum. Sollicitati non erant
de ingressu et legis obseruancia que precipiebat agnum pa
schalem ymolari, dicentes Ubi vis paremus tibi comedere pascha. In quo apparet maxima paupertas. Nam
quia ita pauper erat, quod nec domicilium nec susceptaculum ha
bebat, et unde pascha tibi emere poterat. Et ideo discipu
li interrogabant ubi pascha parari deberet.

Cris.

Christus. Domum propriam non habebat neque ipsi discipuli. Sepius ha
buerunt mansiones. Unde Christus ait Vulpes fove
as habent etc. Et discipuli ad Math. 19 Ecce nos reliquimus
omnia etc. Et quia propria habitacione caruerunt ideo dixerunt Ubi

Raban.

vis paremus tibi comedere pascha. Rabanus. Audiat
et erubescat quibus cura est in edificandis magnis do
mibus et ambiciose pallaciis et congregandis thezauris
[illegible] quia locum ubi reclinaret caput
non habebat. Attendat se parum distare ab infidelibus
ydola et opera manuum colentibus. Studium enim ponere
in magnis edificiis nec thezauris
quid aliud est quam colere lingna et lapides et argentum et
aurum cum gentibus. Et notanter dicit Ubi vis. Quia discipulus non
facere voluntatem meam. Et posita discipulorum prouidencia
sequitur potencia. Unde sequitur Et mittit duos ex di
scipulis. Ait Rabanus. Duos premisit ut eius aduentus
notus fieret ad ostendendum quod non timebat mortem sed spontanee
veniebat ad ipsam ut sit oblatus est quia ipse voluit. Mi
sit autem duos scilicet petrum et Iohannem. Luce 22. Primo propter

73
22

dno testamenta quorum vnum in cena erat terminand[um] et altum
inchoandum primum sc[ilicet] vetus significat[ur] in petro qui erat vng[us]
et legis duobus et aplis traditionis Scdm sc[ilicet] nouum in
Johanne qui erat doctor generalis in azia | Secundo misit du
os sc[ilicet] petrum et Johanem propter significationem duorum qui requi
runt[ur] ad esum agni mistici / quorum primum est scientia veritatis
in intellectu / scdm est gracia puritatis in affectu | 1 Cor 5 Epu
lemur in azimis sinceritatis et veritatis sinceritatis ad cari
tatem / vitatis et ad fidem ptinet | hos duos misit dicens ite
in ciuitatem s[cilicet] ierusalem vt sic faceret scdm legem Deut 16 Immola
bis in loco quem dns deus tuus elegerit / Ad quendam Bor[ro]
Non prie ciuitatis erat homo cui apostolus secundus pponitur
et si tamen fuit aque baiulus quanto maior erat dns eius Joh
16 Non est seruus maior dno suo Et qui fuerit ille ad quem
misit dicit chrisostomus et Lucas quod fuit pater familias domus
Et causa breuitatis matheus et persona sua nominat eum quendam
Ne tamen ad personam ignotam omnino apostoli mitteret insignium
datum eis a xpo ponitur alii euidentius dicens Introeuntibus vobis
in ciuitatem occurret vobis ho[mo] amphoram aque portans cui ho
scdm Lucam familiariter erat illius patris familias de quo ihesus
dixit eis Vnde et tali insignio apostoli eum inuenerunt Vnde
sequitur Et occurret vobis homo lagenam aque baiulans sic habet[ur]
in marco Luce vero dicit Amphoram aque portans Iste dominus
victoriam presagiens loquitur discipulis de hijs que alibi gerunt[ur]
ut ostenderet se nosse omnia preterita et futura etiam continua
quia occulta Joh 16 Nunc scimus quia scis omnia Et ut per hoc stabi
liret in fide discipulos et se voluntarie passurum ostenderet
facit autem mentionem de lagena vel amphora aque et ipsius
baiulo ad literam tulit amphoram seu lagenam aque ut in
tanto festo haberet apud se aquam expiationis qua mundaret
se et significat quod vbi xpus renatum et lagena aque la
uatorium in expiatorem sed precede per aquam etiam vniuersis fonte
baptisma designat Vnde Beda dicit quod hoc dixit primo ut ostendit
hominis pascha pro ablutione hominum fragilium esse celebrandum
Aqua enim gratie lauacrum gratie / lagena fragilitatem designat
eorum quibus hec gratia erat amministranda In quorum persona dicit
paulus 2 Cor 4 habemus thezaurum in vasis fictilibus / Secundo ut
innuat quod illa multiplex aqua intima est apud quem dominus
dixit facere pascha spirituale Prima baptismalis sanctificationis Ezech
36 Effundam super vos aquam mundam 2 Joh 3 Nisi quis re
natus fuerit etc 3o perfecte contritionis Tren 2 Effunde sicut
aquam cor tuum Ps Exitus aquarum deduxerunt etc 4o feruide
deuotionis Jo 4 fiet in eo fons aque salientis etc Et non
dum quod dominus dicebat discipulis missis Ite in ciuitatem ierusalem
que per anthonomasiam ciuitas dicitur Ad quendam Et occurret

2
Bor
2
1
Beda
2
1
2
3

Segnum eius in dom in qua intrauerit 2d prefatus dominus domus ... quos ... indeterminate

Nobis homo ... omnia inmediate posuit nec hospitem neque aque
baiulum nominando. Ad ciuitatem quod ad quemlibet quantum est se est
diuitie et non est ad quem discipulos suos .i. inspiraciones su-
as non mittat Job 38 Nubes spargunt lumen suum. Sed
secundum Rab. pretermissa sunt nomina ut omnibus verum pascha ce-
lebrantibus .i. xpm sacramenta querentibus danda facultas
designetur. Bona ... ad quendam sine nomine designatur
ne velud pauper estimetur qui a domino eligitur. Cuius sanctitas in
hoc apparet quod in eius cenaculo dominus cum discipulis suis cenam
beare voluit. Et dicite ei magister dicit. Non dicit dominus quia cum inte-
perat usus domini cessare quia communis erat dominus omnium cre-
aturarum tunc tunc incepit ondere signa maxime humilitatis et
subiectionis. Et usus magistri non cessabat. Nunc enim perinde
cepit eminencius suum magisterium orando paciendo inte-
rudendo. In quibus eum imitari debemus quantum nobis fuerit
possibile. Cum omnis xpi accio nostra sit instruccio. Tempus
meum prope est id est tempus mee passionis quod singulariter est meum
quod a me ab eterno predestinatum. Hic tempus prope est quod hodie
per cenam incipietur et cras consumabitur. Apud te facio pa-
scha cum discipulis meis .i. volo parari apud te que exigun-
tur ad esum agni paschalis. Ubi est ergo refectio mea
ubi pascha cum discipulis meis manducem. Mar. xiiij. Luc.
22 dicit. Ubi est diuersorium. Ex quo patet dominum quietis et pacis
esse amatorem. Non enim locum tumultuosum sed secretum
tam refectorium vel diuersorium querebat. Non in diuersorio
concordiam bonum cum discipulis suis manducare voluit.
ut quieti fuerant participes sue tribulacionis fierent eciam
participes sue consolacionis. Roma viij. Si compatimur et
conregnemus. Et .2. ad thi. 2. Si sustinemus et conreg-
nabimus. Et ondet vobis cenaculum grande stratum. Unde
verisile est quod ille erat discipulus xpi occultus. Vel si non tunc esset appa-
rens eius inclinat et illuminat ut esset paratus ad recipiendum
dominum quod cor hominis in manu eius est ad quacumque per-
tem voluit vertet id. Cuius magnanimus iste fuit quod non
timuit propter indecorum inimicicias indecorum xpm suscipe-
re. Accepit enim dominum inclitorum propter nimium amorem. Et dicit cena
cenaculum magnum. Bona vere magnum cenaculum in quo
magna cena celebrata est. De qua Luc. 14 homo quidam
fecit cenam magnam. Secundo quod in eo magnum sacramentum institu-
tum est xpm 22. Ad mensam sedisti attende quo sunt posita an-
te faciem tuam. Tercio quod in eo maxime humilitate exemplum in lo-
cione pedum prestitum est Joh. 13. Cenaculo quod in eo sermo magnus
et deuotissimus a xpo de caritate factus. Quinto in quo domini

Crys

1

2
3
4
5

pfectissimi sz spus scts discipulis datus est Magnum go cenaculum et si non sedm continentiam tu sedm factorum magnitudinem Et ibi parate nobis Ubi non in palacio pontificis non in pretorio pylati vel herodis Omnibus hospicium pauperum anfertur nobilium domibus amplis Jac. 2 deus elegit pauperes.

Deinde ponit preceptum xpi potencia quod ponit discipulorum obediencia Unde seq. Euntes ac invenerunt sicut dixit illis ihesus Ubi bat go non se excusantes nec procrastinantes sz statim ut veri obedientes et invenerunt sic dixerat dominus Non enim poterat falsum dicere verbum veritatis Et fecerunt sicut precepit illis Et mito quod nil precipit nisi salubre Et ideo quando ihesus precipit est faciendum festinanter quod tempus grie breve est Et letanter quod premium grande est Et pparaverunt Cum enim pparaverunt in finem hic salutis erit aure desiderantes quia sermi velorem docet sermones regibus letatur quia amaritudo et clamor non nominentur inter sermones dei pparaverunt quod per seueritatem agricolarum est de frugibus manducare Et paraverunt pascha i. agnum paschalem refectionem Sz q. d. videtur quod dominus non debuit ymolare pascha quod lex et prophete usque ad Johannem Luc. xvi. sz Johannes iam mortuus erat ergo legalia cessaverant Etiam Johannes dixit finis legis quod ex tunc lex desinere cepit per evangelii divulgationem Non tamen lex omnino usque ad passionem penitus cessare debebat tamen tunc finis in cena domini imponebat Decebat enim synagogam cum honore sepeliri et ideo dominus ante suam passionem agnum legalem verum agnum figuratum manducare voluit ut umbram veritas repelleret et ut legalia observando nos a dura malediccione legis redimeret Et est notandum quod dominus in cena habuit se sicut minister pedes lavando sicut sic magister in docendo Sicut minister pedes lavando Sicut cibus et potus in sacramento se dando Sicut dominus cibum et potum omnibus paterfamilias discipulis distribuendo Omnia amabilia magister cordis minister humilis cibus delectabilis dominus liberalis

Mistice 4 cibus domini est opus bonum Joh. 4 Meus cibus est ut faciam voluntatem patris mei hoc cibo vescebantur etiam sub lege sz non sine fermento quod ad implendum domini voluntatem non caritate sz vel timore penarum vel cupiditate rerum temporalium movebat Et et erat duplex fermentum Ideo dicitur po. 4 ad cor. 5 Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio Quoniam autem agnus paschalis ad vesperum ymolatus est i. sexta etate passus est et resurrexit incipiunt dies azimorum Azima est passio xpi sine fermento corrupcionis morte temporalis contrarit et per gloriam resurreccionis aptabile desiderium dirigit ad eternam quasi prima dies azimorum

// predicatores

Fuit tempus ecclesie primitive ad se discipuli domini ad predicandum passionem Christi et sanctum evangelium preparaverunt. Unde Apocalypsis 8o: Angeli preparaverunt se ut tuba canerent. Septem angeli sunt universi predicatores novi testamenti. Hii, sicut ipse Christus par tibi, cum passus esset in oratione, primus consulunt domini voluntatem, qua instruuntur ab eo quo ire vel quibus evangelium predicare debeant. Job 37: Nubes spargunt lumen suum que circumquaque voluntas gubernantis eas duxerit. Sicut duxit. Sicut Actuum x dicitur: Ascendit Petrus in superiora domus ut oraret circa horam sextam et cecidit super eum mentis excessus, et dixit ei spiritus: Ecce viri tres querunt te, surge itaque et descende et vade cum eis nil dubitans, quia ego misi illos. Sed predicatores moderni quia raro in oratione consulunt dominum, ideo sepius infructuose laborant. Unde improperat eis dominus dicens Ysa. 30: Os meum non interrogastis. Illos ad instruendum dicit: Ite in civitatem. Civitas est mundus, sicut dicitur: Civitas magna Ninive. In hanc missi sunt ire per universum mundum, Marci ultimo. Euntes in mundum universum etc. Vel quendam, id est ad populum gentilem, sicut Tobias nondum quia pater precepit filio ut ad gentes transiret. Ysa. xlix: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Israel et feces Jacob convertendas. Dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre. Et iii Regum 17 dicitur: Dominus Helie, id est Christus filio: Surge, vade in Sarepta Sidoniorum et manebis ibi; precepi enim mulieri vidue, id est ecclesie de gentibus, ut pascat te. Sed ideo Christus precepit discipulis suis precedere eum dominus: Ite in civitatem. Non enim voluit solus ire sed cum familia sua ut vos predicatores prepararent sibi viam. Luce x: Misit Christus binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat venturus. Ad quendam non nominat eum, quia ecclesia ante conversionem non habebat nomen apud deum sicut et quilibet peccator. Qui cum incipit habere gratiam incipit etiam habere nomen. Hinc provenit quod in baptismo nomina imponuntur. Vel dicit ad quendam ut relinquat liberum arbitrium in illis quibus predicant, ut dicatur: Ite ad illum qui accipit vos, quicumque sit ille. Vel dicit ad quendam particulariter, quia non omnes predicatores predicatores evangelium erant recepturi. Matthei 24: Duo in agro, unus assumetur alter relinquetur. Et dicite ei predicando. Psalmus: Dicite in gentibus quia dominus regnavit. Ysa. 48: Annunciate et auditum facite et ferte illud usque ad extremum terre. Tempus meum prope est, scilicet ut transeam de iudeis ad gentes. In passione enim domini abiecti sunt iudei et electe gentes. Et merito iudei eiecti sunt, quia tunc dominum eiecerunt dicentes Johannis xix: Non habemus regem nisi cesarem. Et per hoc desierunt esse populus dei. Daniel ix: Non erit ei populus qui negaturus eum. Ysa. vo

Citto veniret gradiens ad aperiendum scilicet fidem gentibus transis in tenebris infidelitatis et errore peccatorum. Et occurret vobis homo amphoram aque portans. Homo ille christus est. Ipse enim eos quos mittit preuenit per gratiam et preparat auditores. Sicut tunc signum stella antecedebat magos Mathei 2. Hic Acti x. Domus eius preparauit cornelium, postea misit ad eum petrum. Amphoram aque portans id est mensuram gratie. i. Cor. 12. Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. 2 Ad Ephe[si]. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis gratie christi. Aquam pfert domus animarum que aquam humilitatis ad sustentandum hospitium. Vel aquam id est gratiam lacrimarum quam portat ante te ut tribuat potum in siti et in esu tribulationis. Vel ad lauandos pedes id est affectus a puluere venalium que contrahuntur in via. Sequimini eum. Qui enim sequitur non ambulat in tenebris Joh. viii. Et dicite ei id est cenaculi. Magister dicit apud te facio pascha cum discipulis meis. Ubi nondum quantum dulce quam apud dicitur facere pascha id est spiritualem refectionem in cordibus quorum dominum et apostolorum faciunt voluntatem. Gaudet enim christus in conversione peccatorum Ysa. lxii. Letabitur coram te sicut qui letantur in messe. Vel discipuli dicuntur angeli qui per gratiam obseruacionem mandatorum transierunt ad custodiam generis humani. Sicut de eis Ysa. xviii. Ite angeli veloces ad gentem conuulsam et dilaceratam. Cum epulatur cum domino in nobis, quia gaudium est non tantum super iusto sed super vno peccatore penitenciam agente. Cauendo autem frigescente caritate subtrahimus ei cibum dum pauca bona facimus. Vnde timendum est ne improperet nobis illud Mat. xxv. Esuriui et non dedisti mihi manducare. Ubi ter seruum sic precepit eis ihesus. Non dicit quod preparat sicut sic preparat. Quia in suo perfecto obumbra comedat. Gen. xxvii. Afferri sic precepisti dixit Jacob ad ysaac. Et parauerunt pascha id est refectionem spiritualem domino. Vel parauerunt pascha immutando homines ad transitum de vitiis ad virtutes de temporalibus ad eterna. Hic ponuntur quatuor dubitationes. Prima vtrum christus in cena sua corpus suum confecit in pane azimo. Secunda vtrum corpus christi potest confici et in pane fermentato. 3a vtrum christus fuit passus ipso die pasche. Quarta sit quarta dies azimorum luna existente decimaquarta. Christus sit transitus. Quinta. Cur patrisfamilias apud quem christus pascha agnum paschalem comedit debuit nominari manifestari. Ad primam dicendum quod Ebrei dicunt christum cenasse cum discipulis suis ante passionem suam tredecima die primi mensis. Sicut quod anticipauit immolationem agni paschalis per vnam diem quia preuidebat se passurum in

Nota

dna

crastino qn debebat agnus ymolari scdm legez / hec at
pbat ex euuā° Joh 13 Ante diez festu pasche sciens ihc
qz eet transiturus de hoc mundo ad prez Sz dies festus pasche erat
15 die / go hoc fuit an 15 diez Itez Joh 18 habr qr q Judei
ducetes xpm ad pilatu no intrauerunt ptoriu ne co
taminarent pasche sz manducarent pascha Et quo quilz
dicit q eadez die passus est / in qua ymolabat agnu
paschalez sz 14 die pmi mes. et p osequens die 13 ce
nauit cu discipulis Et quo vlteri9 cocludit q xpc confe
cit corp9 suu in pane fermetato / qr iudei no vescebant
azimis an vesperam xiiij die / et quo cet vlteri9 dicunt
taz insanie prupuerunt ac tn luc et mar scripsisse fals
sū qr scribut xpm cenasse cu discipulis aplis / qr pma die
azimorū / in quo agn9 paschalis ymolabat / ppr qd vlti9
dicut / q Joh qui posteri9 scripsit in hoc correxit eos 13 Ante
diez festu pasche qn lauit pedes discipulorū suorū
et eadez nocte tradit9 est Et ex osequenti dicut nos no co
ficere / qr in azimo osiciuu9 Sz ista sut falsa et erronica
qr in scriptura canonica esse aliquid falsu est erroneu / cu
sit tradita a spu sco / Et itm si ocedat esse falsa in aliquo
loco / p quis no pt hre aliquid firmitatis in aliis locis
ut arguit btus Augus in epla ad btm Jeron Itm qd dicut
xpm ofecisse in fermetato qm sunt Contra doctor / qm dt
sup mth Aptissime dns demostrat qr a pricipio creacionis
sue / usqz ad diez pasche azimoru / no erat contrari9 scripture diui
nam legis In lege aut pcipiebat q carnes agni paschalis
comederet cu panibz azimis / go in illa solenni cena in q
ofecit corp9 suu erant panes azimi Et io bn scribit mat / qr
pma die azimorū Itm pz hoc p mar h' in textu
pma die azimoz ze Itm Lucas xxij / pa die azimoz / qn
pascha ymolabatur / dicut ei discipuli / quo vis eamus et pa
remus tibi ut manduces pascha Itm Luc xxij Venit dies a
zimorū in qua nece erat occidi pascha / et misit petru et Jo
hanez dicens / Euntes parate nob pascha ut manducemus / Ex qz
bus tribz euuagliste clare pz / q xpc comedit agnu paschalez
xiiij luna ad vesperm / z luna xv que fuit sollemnitas azimoz
crucifix9 fuit / sm io innoz xxxv cha ste fo xiiij die mesis
pascha dom erit / et xv sollemnitas / cu go sm legem
xiiij luna ad vesperm / no debebat inueniri fermetu in
domibz iudeorū / seqr q xpc no ofecit de fmetato sed azio
qr p9 illa cena ofecit in qua agnu paschalez comedit /
Itm dns no venit soluere legez sz adimplere / sz pceptu fuit Exo.
xij et deu. xvi q comederet pascha cu azimis / go come
dit azima Sz in illo pane cofecit quez in cena comedit go ze

Item dominus debuit illo modo conficere quo magis sacramento
illi conveniret. Sed azimum ratione sue integritatis sive purita-
tis magis convenit. Unde 1 Cor. 5: Non in fermento veteri
sed in azimis etc. Et hic videtur istud quod supra. Quod autem arguitur
Ioh. 13: Ante diem festum pasche, dicendum quod 17 a sexta die mensis
primi illa erat dies festivitatis paschalis. Unde Levit. 23: In-
de sollempnitatem celebrabitis. Que tamen festivitas a vespere diei
precedentis inchoata. Et propter hoc illa eadem die incipiebat comedere
azimos panes in vespere, ut et predicitur. Item quod arguitur de
Ioh. quod dicit quod Iudei non introierunt pretorium ne impedirentur
a manducatione pasche, dicendum quod pascha non accipitur ibi
pro agno paschali qui fuerat immolatus nocte precedente
sed pro azimis panibus quibus utebantur septem diebus, ad quorum
comestionem requirebatur quod homo esset mundus immunditia le-
gali. Sciendum tamen iste potest solvi per dubia prima duo, ita
illud tertium. Satis quia post biduum pascha fiet. Communiter solvitur
per secundum dubium et secundum per primum. Ad secundum dicendum quod
circa materiam huius sacramenti duo possunt considerari, scilicet quid sit ne-
cessarium et quid conveniens. Necessarium quidem est ut sit panis
triticeus sine quo non perficitur sacramentum. Non est autem de neces-
sitate sacramenti quod sit azimus vel fermentatus quia in utroque con-
fici potest. Unde Greci sepe conficiunt corpus Christi. Dicit enim Anzelmus
in epistola de azimo post principium: De sacrificio in quo Greci
nobiscum non conveniunt, multis catholicis videtur quia
quod agunt non est contra fidem christianam. Legitur enim de Christo quod
corpus suum de pane confecit, quia accepit panem et benedixit,
nec additur azimum vel fermentatum. Et infra: Non differunt
azimus et fermentatus substantialiter. Conveniens autem est ut unusquisque
servet ritum sue ecclesie in celebratione sacramenti. Super hoc autem
diverse sunt ecclesiarum consuetudines. Dicit enim Gregorius in Regi-
stro: Ecclesia offert azimos panes, propter quod dominus sine ulla
commixtione suscepit carnem. Sed Grece ecclesie offerunt fermentatum
pro eo quod verbum patris indutum est carne sicut et fermentum mi-
scetur farine. Unde sicut peccat sacerdos in ecclesia Latinorum
celebrans de pane fermentato, ita peccaret presbiter Grecus
in ecclesia Grecorum celebrans de pane azimo, quasi sue per-
vertens ecclesie ritum. Conveniencius tamen est de pane azimo
confici, cuius ratio manifesta sit. Dicit Innocentius de officio misse
parte 2a capitulo: fermentum corruptionem significat, testante Apostolo
qui ait: Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ut ergo
nichil corruptum sive corrumpens sed totum sincerum atque sin-
cerum in hoc esse sacramento monstretur, et ideo non fermen-
tatum sed azimum consecratur. Et hec convenientia potest ostendi ratione
multiplici. Prima ratio est ex debito conformacionis corporis
quod est ecclesie ad caput Christi qui de huiusmodi pane confecit

2

Item alia est expressio puritatis singlaris sacramenti tu re
contenta Panis em azimus racione qua e omnino sine fer
mento reputat expressime puritatez singlarez humane nr̃e
in xpo. que sit azima de fermento supra est / sic xpc de
massa corrupcionis sine omni corrupcione
Itez alia ro est expssio simplicitate singlare sacramenti tu
re contenta Sic em in gne panis azimus e simplicissi
mus qz in mozi no posset esse grad panis Sic xpc in
gne homi simplicissimus et minime divisus In xpo
em sint omis virtutes et dona et comusalit bona
omnia in medio indivisibili Itez alia ro est insinuaco
diligentie adhibende ut mebra corpis mistici con
firmet se in puritate tu corpe. vo / puritas em azimi
diligenti observancia spatur ut extra mediu sind de
met Sic simectes asmna carnez xpi se diligetissime
spazat ut in se mediu puritat custodiat Secd huiusq
In lege enim fere omnia in figura fiebat / pceptum
fuit in pascha azimum panez comede / ut onderetur
qz xpc quez p expectabat purus z mundus futurus esset
et nos qui manducaturi eramus corpus eius. sic esse mo
nemur mundi ab omni fermento malitie et neqmacie et
hi habere pnt ab Anselmo in epla de azimo dicte apet
tissimu e qz melius sacrificat de azimo q̃ de fermta
to. tu qz valde aptus et purus z diligeagit. tu qz dos
hic fecit Aptus dr rone expssiois singlar simplicitate
qua qnet sacramntu tu re. purus racione expressionis
singlaris puritat qua qnet sacramntu tu re / Diligeus
rone insinuacois diligetissime adhibende et parte
mebrorum ut se capiti conformet Greci aut dicut nos
esse hereticos. qz no conformamus nos xpo qui consecrauit
in fermentato. sz hc solutu est in dno precedenti Itez dicut
nos iudaisare. tu agnu paschalez comedimus tu azimus
sit iudei quaz adveniente veritate cessat figa. ergo adve
niente xpo qui veritas est iam cessare dz umbra. ergo
existente vere pane sz xpo. Iohis vi Ego sum panis vi
vus / dz cessare panis figuratus sz azimus. ergo de cetero
no dz qfici in azimo. aliqui vr esset iudaizare Itez
lex precepit observanciaz qfitu ad azima quo ad licz dz
z ad aliorez z dz sicut occidit spus aut vivificat. ergo sic
faciendo no meremur sz demeremur. tu observancia legalis
mortez generat Ite dicut q sub leone ppa etiam qficiebant
de fermentato Ez ista Grecos no relevat quaz ritus conse
cracionis eccie Romane et azimo lz et institucione aplorum

qui fuerunt tunc ad dicendum quod est maximum argumentum ad
confirmandum quod debet fieri ex azimo. Secundum Innocentium. Illud so-
lum sufficit latinis contra Grecos, quod Constantinopolitanam
etiam multarum heresium corruptio fermentavit, ut non solum
hereticos verum etiam heresiarchas produxit. Romana autem ecclesia
super apostolice fidei petram stabili soliditate fundata, nulla pe-
nitus heretice pravitatis procella potuit conquassari. Sed illibatam
semper integre fidem servavit. Quod ab ipsis apostolis accepit
quam etiam principalis sacris instructa doctrinis, et etiam sacri-
ficii regulam docuerunt. Ab ipsis ergo beatis apostolis Petro et Pau-
lo quos et patronos habuit et defunctos custodit huius sa-
crificii ritum accepit, quod hactenus inviolabili cultu servavit.
Ad argumenta autem eorum videndum. Ad primum quod nos iudai-
zaremus dicendum, quod ut dicit Anselmus facere aliquid quod fiebat
secundum legem non est iudaizare nisi intentione adimplendi
legem, ut qui ex infirmitate circumcidi se faceret non ut ritum
legis observaret. Secundum Anselmum. Sic autem nos iudaizare non est
unde quod non sacrificamus de azimo ut legem potius servemus
sed ut hic diligentius fiat. et ut dominum qui hic non iudaizando
fecit imitemur. Cum enim facimus aliquid quod ut iudaismum
servaremus iudaizaremus, sed cum facimus aliquid non ut illud quod ser-
vatum in iudaismo, non propter iudaismum, sed propter aliquam aliam
causam non iudaizamus. Si enim in diebus pasche azimum panem
aliquis comedit sive quod non habet alium sive quod magis illo de-
lectatur quam fermentato. Aut si quis propter infirmitatem proponi
circumcidi cogitur. Aut si bovi suo os trituranti ne esuriat
non obturat. Nullus nisi insipiens hic agentem iudaizare in-
dicabit. Cum ergo nos pane azimo sacrificamus, non ut per azimi
figuram verum dominum Ihesum futurum significemus, sed ut ipsum
panem in corpus eius divina virtute operante sic ipse sacrificavit
nequaquam in hoc legis sanctitatem sinamus sed evangelii veritatem
celebramus. Item nec hac ratione ipsi debent offerre ex fermentato
quod preceptum fuit in lege levitici ii. Sic offerret panes pri-
mitiarum fermentatos. Secundum Innocentium. Si propter hoc repudiandum est
azimum quod lex illud admisit, pari ratione repudiabis ferm[enta]
fermentum, quod lex autem in levitico offerre panes fermentatos in
hostia gratiarum que offertur pro pacifice. Ad hoc quod obicit 2
quod littera occidit. Videt Anselmus sic vos constituere de fermentato
quod dicit propheta in Amos iiii. Offerte mane victimas vestras
tribus diebus decimas vestras et sacrificate de fermento laudem.
Cum ergo Anselmus aut hic dicit propheta approbando aut reprobando.
Si reprobando, ergo ex hoc non debetis assumere auctoritatem conficiendi
ex fermentato. Si approbando, sed vos observatis hoc ad literam

et littera occidit / ergo vos subiacetis illi dampnacioni qua dampnatis
nos Unde cristi. Nec nos obest quod dicitur occidere littera obiciunt Greci
aut assumunt de propheta Venite in Galgal et impie agite
et sacrificate de fermentato laudem Intelligendum est esse dictum
aut approbando tale sacrificium aut reprobando Ergo si hoc
precipit propheta ut secundum eos loquor illos occidit littera secundum litteram
servando de fermento sacrificant Aut si hic exprobando dictum
est / qua fronte sacrificant quod propheta in sacrificium execratur
aut qua racione in auctoritatem sibi assumunt Quod autem hic propheta
non iubendo sed reprehendendo dixit dubium non est cuilibet
ipse accionem associavit Dixerat enim Venite ad Bethel et
impie agite / et paulo post continuata in tempore ait / et sacri-
ficate de fermentato laudem Ad tercium de Leone papa dicendum
Primus tempore Leonis pape propter ereticos Ebyonitas qui dicebant
legalia servanda cum ewangelio et in azimo conficiendum propter preceptum
legis Ecclesia tunc de consilio spiritus sancti statuit ad tempus conficiendum
in fermentato quousque iste error cessaret Romana ecclesia primo tota
conficiebat de azimo / secundo de fermentato / tercio cessante
hac causa et supradicta heresi extincta redijt ecclesia Romana ad
ritum primum et conficit ex azimo Greci vero tamquam superbi non
luerunt ad ritum primum redire et ex hoc contra Ecclesiam se tueri
et defendere / Ad quartum dubitacionem dicitur quidam quod Christus
non fuisset passus die pasche secundum litteram xv / patet quia passio
Christi figurabatur per ymolacionem agni paschalis Unde Apostolus
i Cor. v pascha nostrum ymolatus est Christus Et agnus paschalis
figuralis ymolabatur xiiii die ad vesperam ut dicitur Exodi xii ergo
eciam agnus verus ymolari debebat die eodem et per quem fiunt
Et quod xv die Iudei sunt festum pasche Sed in die pasche
nichil operis servilis debebat fieri Exodi xii prima dies erit
sancta atque sollempnis / et dies octava eadem festivitate venerabilis
nichil operis facietis in eis exceptis hiis que ad vescendum
pertinent / et quia patet quod in illa die non licuit aliquid facere
Sed de sanctis mulieribus legitur Luce xxiii quod viso monumento in quo
positum fuerat corpus Ihesu revertentes paraverunt aromata et
unguenta / et sabbato secundum legis mandatum siluerunt hec
ad peracta sancta sunt in die passionis domini / et si Christus passus
fuisset die pasche in tanta sollempnitate non licuit eis hoc
facere Ante super isto talo dixerunt principes Non in die festo
ne forte etc. et ergo patet quod non est passus in die festo. Preterea quia
Christus passus est et crucifixus in die pasche indecorum Nam passus
fuit die xv Kalendas Aprilis que fuit dies pasche Et ad
argumentum primum dicitur quod sicut signato seu umbra et veritate
rei quod ita agnus typicus die fiebat sed ymolatus se vice
sacrificio / sicut ad comestionem umbra respondet veritati et figura rei

quia xiiii luna scilicet in cena domini comedebatur et agnus
typicus et agnus verus / Finita autem cena de agno paschali de
dit dominus agnum verum discipulis scilicet corpus suum Similiter immo
latus videret immolacionem / Licet enim omnino ut dicitur / immolacio
enim veri agni inchoata fuit luna xiiii. quia xiiii luna post
cenam scilicet nocte Iouis incepit pati quando factus est sudor eius
sicut gutte sanguinis decurrentis in terram luce 22. Item nocte 22
illa fuit captus ligatus consputus colaphizatus cesus et alapis
cesus xiiii Unde nocte illa inchoata fuit immolacio et die sequen φ m
ti consummata Unde figure sine umbre videbat res sine veritas
Unde super id luce xxii Venit autem dies azimorum et glossa / Licet x
sequenti die id est xv luna sit crucifixus / hac tamen nocte qua agnus x φ φ n
immolabatur et carnis sue sanguinis quasi suis discipulis sa
cramenta celebranda tradidit, et a iudeis tentus et ligatus
est incipit immolacionis i. passionis sue sacramentum exordium
Alia potest dici secundum veritatem legis, quia dies sollempnes currebat a
vespere in vesperum Unde levitici xxiii A vespere usque in vesperam ce
lebrabitis sabbata, Et istud plane declaratum est de festo pa
sche Unde exodi xii primo mense xiiii die mensis ad vesperum come
detis azima usque ad xxi mensis eiusdem ad vesperum Ecce quod
currebat festum a vespera usque ad vesperam Unde et xiiii die
ad vesperam debuit immolari agnus typicus Sicut habetur exodi xii
immolabitque eum omnis multitudo filiorum israel ad vesperum
Vesperum id est fuit de die sequenti / et ita eodem die fuit immolatus
agnus typicus et verus Christus obiit / quia ante adventum domini dies pre
cessit noctem, Nunc autem nox precedit diem quia ad vespere in ve
sperum computabatur dies Item quia ille ordo quo dies precessit no
ctem fuit secundum cursum communem temporum / nichilominus speciali ordina
cione ordinatum fuit in lege / quia in sollempnitatibus nox pre
cedit diem, et currerent dies sollempnes a vespere in vesperum Ro
autem fuit / quia ille sollempnitates fuerunt sic sollempnium temporis
gratie in quibus huiusmodi ordo observatur et maxime sollem
nitatem pasche que sequitur ad noctem tribulacionis Ioue
Ad aliud dicendum quod sic dicitur prima die azimorum scilicet die passionis 2
domini, interdicta erant servilia sicut patet levitici xxiii Vobis de
primus dies erit vobis celeberrimus, omne opus servile non facietis
in eo Unde in illa die solum fuerunt interdicta servilia, huius
autem preparacio que congruebat defunctis quia fuit opus misericordie non
reputabatur inter servilia Ad quod dicitur in exodi: Nichil operis
facietis in eis exceptis hiis que ad vescendum pertinent, dicendum
quod lex non comprehendebat quando opera superalia fieri non poterant
qualia fuit opus mulierum istarum, dicendum ergo quod ille mulieres ab
hora qua viderant Christum positum in monumento Sicut dicitur luce xxiii
usque ad vesperum eiusdem diei preparaverunt unguenta que habebant et
ad vesperum a preparacione siluerunt secundum legem propter sabbatum

de quo preceptu fuit in lege q̄ seruaret a vespa usq̄ ad ve
speram sine aliquo ope Dies eni nō licebat pparare que ad cibu
erant necia nulla erat dies sabbati int omnia sabbata anni
fuit celeberima ppter pascha, ppter sabbatum igit nō poterant
attēdē ad sepulcrum xpi, ideo nocte an sabbatum et in sabbato
et nocte post sabbatum sancierunt vngenta sua usq̄ ad post sabbatu
Et tunc venerunt cu aromatibz ut vngerent corp domini Vel ergo
dici q̄ licent vngenta pparare lua ... hc fuit opq̄ ime et
ideo nō seruile Et ... vi chr... Et cu transisset sab
batum maria mag. et maria iacobi et salomee emerunt aro
mata ut venientes vngerent ihm ergo die veneris ut dictu
est nō parerunt q̄ nō du empta fuerant Solito sm gloz
Emerunt et empta parerunt Quod eni residuu erat nō pa
uerunt die veneris parerunt cu transisset sabbatum Vel aliter
iudei multos sumptus solebant ponere in funerali ... lc. s. ... ad ro
... Venit ergo Nichodemus qui venerat ad ihm nocte
primu ferens mixturam mirre et aloes qsi libras C. erate sup
tus magnos, mulieres igitur videntes nō sufficere vngenta
que parerat die veneris i. die passionis domini post sabbatu
plura emerunt et iam parerunt Sic dicit marcus enarrati Sed
nō est h' contrarias, licet videatur dicere glo sup ... in prin
pio que incipit Et cu transisset Vel aliter pt dici q̄ mulieres
ille iam instructe in fide xpi nō curabant huiusmodi legalia ob
seruare Sed immo et at mulieres die festo pasce dicitur
vngueta nō obest q̄ nō erant sub ... gra Vel pt
aliter dici q̄ ille mulieres cognoscentes mortem xpi futuram an
mortem eius parauerunt maria ad condiendu corp eius Sed pri
mo mulieres recedentes sm lucā portauerunt aromata et vn
gueta que an longe pparauerunt q̄ frequenter audierant dominu
moriturum, nonne magdalena iam parasse videtur, et p inspiratione
precipasse misterium actionis teste veritate que dicit mittens
hoc in corp meum hoc vngentu ad sepeliendum me fecit et vnu
simile illa ut in die sepulture mee servet id Et vngueta
nō pure incepat ... qsi ... ait dicit ... Et cu transiss
sabbatum emerunt aromata hoc pt intelligi sic vult gloza
ibidem Et vngueta illa empta an nō sufficiebant, ppter quod
tunc aliqua emebat, ita tenenda videtur opinio. Secundo
Nota qd dominu q̄ licet disposuerunt q̄ nō crucifiger eum in die fe
sto nihilominus nacti opportunitate fecerunt contrariu, et hoc
diuina dispositione vt veritas videtur sic q̄ sicut luna primi mensis
conterat pplm hebreorum de egipto et eadem die mors xpi
conterit pplm suum de tenebris peti Sed immo. porro dispo
sito sacerdotio tm dispositor dei pnaler nō potuit qui di
sposuerat ut verus agnus in diebz paschalibz ymolaretur
Nota quartum dubiu, dicit q̄ Ex ... dicit q̄ ille piscinas apud quem xpe
ihesus cu discipulis suis agnum paschalem comedit duplici
admiratione et commendatione dignus fuit Primo q̄ ignotu

et no cognoscebat ihesum xpm / et tu qr stat ad ihesum xpd disci
pulorum requisitor cum hospicio recepit Scdo qr multorum odium
contempsit Cum enim iudei ordinassent iam tales immundos omnes ihesum
xpm recipientes magno periculo se exposuit dum odium omnium
iudeorum contempsit Et quomodo iste imnabilis et commendabilis reddit / ihesus
xpc tamen nomen non expressit eius nominaliter Ad hoc rndet hilarius dicens
hic ideo fuisse qr non dum adeo xpianum nomen credentibus erat proscri
ptus Ambrosius vero dicit patrefamilias huiusmodi hominem pauperem / fuisse
nominatum in plebe diuiciarum multitudine vel nobilitate magni
dine Ideo licet ihesus xpc sciret nomen eius / ne tamen crederet quod fuit
homo nobilis et magne reputacionis noluit nomen eius ex
primere Sz theophilus dicit quibusdam iudeis quod ideo ihesus xpc nomen
eius non expressit ne iudas proditor eius cognito nomine domum
panderet pharizeis qui venientes cepissent ihesum antequam cenam
faceret et antequam sacramentum corporis et sanguinis sui discipulis traderet

Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis

posita discipulorum prouidencia diligencia in prouidendo
cenam d. Vobi vis paremus pascha Et sequitur xpi potencia in or
dinando / qr rndit Ite in ciuitatem etc Iam ponitur xpi humili
tas in discumbendo cum dicit vespere autem facto etc In quo patet
xpi humilitas Primo qr quamuis sub lege non erat tamen erat
lator legem tamen volebat implere / secundum quod mandatum erat
Exo 12 Et filii israel decimaquarta luna primi mensis ad vesperam a
gnum paschalem manducarent / huic legi se subicit Vnde dicit
mat 5 Non veni soluere legem etc Scdo patet eius humilitas ex co
mmuni sue paupertatis societatis / qr discumbebat cum duodecim di
scipulis suis sic pater cum filiis dominus cum seruis magister cum discipu
lis amicus cum socius hoc sic filii tamen sic nouelle oliuarum in circu
itu mense tue / Hec refectio mistice signabat spiritualem refec
cionem quia discubuit cum discipulis suis i. cum eciam generum in
eius bonis operibus delectatur / que refectio facta est vespere s.
quando verus sol ad occasum properabat Vel vespere i. accidente so
le gracie in iudeis / Etiam significabat refectionem in fine mundi
futuram qua dominus cum communitate electorum suorum discumbet
luc 22 Vt edatis et bibatis super mensam meam in regno
meo Vel vespere comedit agnum ad designandum quod verum
sacrificium erat in fine et occasu Vnde statim cena celebrata
nouum sacrificium incepit / Discumbens ergo dicit eis

Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum i. val
de desideraui antequam paciar i. moriar / Et notandum dicit desiderio
desideraui hoc pascha manducare vobiscum In signum maxime dilec
tionis circa nos habite Vnde cirillus Desiderio desiderat q. d. hec
est vltima cena quam facio vobiscum / id est in amabilis
Sicut qui peregrinatur ad remotas partes a seminatem vltima
verba dulciter proferunt et desiderat intime solet multo cum

luc 22
cena vltima

No

Sz sciendu q dominus geminat vocabulu desiderij dicens de
siderio desideraui ut innuat se hre duplex desideriu primu
de consumacione veteris testamenti / 2m de inchoacione no
ui sacramenti quod erat sibi in desideriu / cogita quam sen
q longo tpe hc desideriu domini fuit protelatu et non
deficit / si quis ad tpus tuu differt desideriu tpe caritatis
omnibus diebus vite sue p9 nos cucurit in sui feruetissimi
desiderij salutis nre Et nos si quis non valemus habere de
sideria bona saltem habeamus voluntatem habendi desideriu
nre id / Concupiuit aia mea desiderare iustificaciones tuas / 2
tur acceptabit voluntatem pro facto Dicat aut dns h ut se
pati voluntarie ondat / tunc passionem immolato agni typici
et pascha iudaicu psignabat / et ut demostret affectu que
hz ut legalia cessent et vitas eiusdem cret Scdm Bedam
desiderat primo typicu pascha cu discipulis manducare, et
passionis sue misteria mundo declarare / et quatinus 2 legis
pasche pbatorem cristat et hc figuram vi pasche fuisse dote
eo veter ultra carnaliter exhiberi sm q rei figura defecit
manna pqm comederunt filij isrl de frugibus tre promissi
onis nec vsi sunt vltra cibo illo / vnde dt / hoc pascha discretive
sz qd est omnibus predentibus nobilius siue sub moyse siue
sub Ezechia siue sub yozne celebratis Manducare vobiscu
primo vetus id terminando / deinde nouum id instituendo Et
in hc quod dicit Desiderio desideraui notatur eius liberali
tas et fauor dandi Sz in eo q dicit hc pascha notatur va
lor dati Sz in eo qd dicit Manducare vobiscu notatur amor
dantis Sz in hc qd dicit Antequam paciar notatur oportunitas tpis
Deinde apposito desiderio conandi subiungit tam sui deside
rij dicens Dico enim vobis q ex hc non mand id donec impleat
in regno meo, q.d. Non comedam vobiscu amplius id pascha
legale in figura et signo / sz in figura veritate et signato
i. manducabo vobiscu vnu pascha s. corporis mei que statim
etiam ipsis cenatibus sibi ipsi 2 discipulis suis corporis et sanguinis
tradidit misteria / Et hc est qd dicit No ma vobis s vetus pascha
donec impleatur i. nouum pascha instituatur vel institutum ce
lebretur in regno meo i. in ecclia mea Vel sic secundum Bedam
No mad vo id q.d. Amplius non manducabo vobiscu pa
scha corporale, donec in ecclia manducetur pascha spirituale sic in
lr donec teneatur ecclesie vt sit sensus Nunq vltra vetus pa
scha manducabo Manducat aute et manducat pascha spirituale
le, primo p sacrati eucaristie institucionem que in die cena facta
est / 2o p sue passionis consumacionem que sequenti die facta est / 3o per
passionis 2 vnionis annualem et deuotam recordacionem De hc 1 Cor
v. pascha nrm ymmolatus est xps / Certo p vite veteris mutacionem

qui s. homines transeunt de culpa ad gratiam Ro. vi. Ut in novitate vite ambulemus / Tertio quando electi transeunt de hoc mundo per mortem ad premium / Et hoc in generali ratione per corporum et animarum de egipto ad terram promissionis translacionem Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre / Et hoc secundum ipse non manducabo illud s. vetus et legale pascha . donec sacramentum dominici corporis et sanguinis in hoc veteri pascha spiritualiter intellectum in regno dei i. in ecclesia unitate impleatur i. instituatur ut institutum celebretur / q. d. Non comedam ut celebrabo amplius in figura et signo sed in veritate et signato Ipse enim postea suppositum corpus Christi suum sub sacramento et instituit omnium hodie in ecclesia vetus et figurale pascha impletum manducat quia ea que lex rudi populo carnaliter observanda precepit, ipse in membris suis que est in ecclesia sua spiritualiter creavit In hoc igitur regno concedit corpus suum i. nos illud in eo comedere facit sic postulat pro nobis i. postulare nos facit Sacramentum enim eucaristie quo nos per fidem spiritualiter manducamus et ipse manducat nobiscum incorporando nos sibi per istud sacramentum / quod alloquens Augustinus dicit Cibus sum grandium non mutaberis in me sed tu me mutaberis in te Non donec hic non ponitur exclusive sed inclusive / Et accepto calice s. vini quo ad pascha indiguit gratias egit frequenter et dixit Accipite et dividite inter vos / Gratias egit quia instabat complendi desiderium ut post immolationem agni typici sequeretur immolatio agni veri s. Christi / et quia vetera transiebant et nova fiebant omnia dum vinum et azima in corpus et sanguinem domini eius benedictione transsubstanciabantur Non ait enim bibam a modo de geniminie vitis s. materialis i. de vino quod generatur in vite s. typicum potum donec veniet regnum dei quod intellige ut supra de cibo est dictum Unde Beda Sic super typici agni esum sic etiam potum pasche negat se ulterius gustaturum, donec consistit et manifesta omnibus gloria regni dei fides mundo adveniat ut per duo maxima legis edicta esum vero potum quod paschale spiritualiter immutata discerneres omnia legis sacramenta ut iussa que carnaliter sonare videbantur ad spiritualem iam observantiam fuisse transferenda Et secundum Augustinum Lucas de duplici calice mentionem facit Primo de calice vini predicto quo ad pascha indiguit Secundo de calice sanguinis sui de quo infra est dicendum Calix domini argenteus duas habet et inde habens ansulas [crossed out] et potare galliciam mensuram capit / Legale igitur pascha cessavit et impletum fuit in regno ecclesie cum omnia sapientia paravit mensam novi sacramenti Ubi posuit panem corporis et miscuit vinum sanguinis sui / Legalia enim habuerunt esum suum et obligacionem usque ad Christi passionem in qua oblatum est unum perfectum sacrificium evacuativum legalium / Et ideo usque tunc Christus

Calix domini qualis fuit

legalia seruaint · et simlr alijs seruada madaint / Unde
dicit Augus Et legalia tn̄ fuerut an passionē domini viua
pq passionē mortua sꝫ pagim tlazunt vitas etiam p̄ mūdi
fuit sepulta Exta vo sacta usqꝫ ad finez mūdi in silo vigo
re manebunt / hic pomnt̄ dne bitacos p̄ma Notum
dns ihūs xpc volunt vetus pascha madutare Sc̄a no
dns ihūs agnum paschalez comedit scdm ritū iudeo
Nd p̄maz videt̄ q̄ non Enī enī pnte luce vmbra
cedat s̄ pnte vitate fia Sz ipse erat vitas z pnis zoz
go q̄ non debunt vti agno paschali Sz q̄ xpc agnum
paschalez comedit Naz dt petro comestor in hystoria sco
lastica / Nusqꝫ legit̄ dns comedisse carnes nisi agni
paschalis Et hꝫ multiplici ratōne Primo ꝑpter legis adhuc
durātis impletom̄ ne iudeos scand alizaret Scriptū enī erat
Omnis aīa que no fecerat ꝑse phase pibit illa aīa de
isrl Scdo ꝑpt legis pro tpe suo approbacom̄ cōn futuros
hereticos qui dicturi erat ipaz no fuisse a deo data / ymo
nouā a deo · vetem a dnalo esse datā / zo ꝑpt sacra
mētorū legaliū tmiacoz · q̄r finis legis xpc scdo se z no
uorū institucoz / Qrto ad manifestandū suiez habebat
ad nos tenerrimū amorez / Joh zꝫ Enī dilexisset suos
qui in mūdo erant usqꝫ in finez dilexit eos Et patz
q̄ dns tūc memorē vetus pascha ymolabat Nd scdm
q̄ de forma maducacōnis agni paschal scribit̄ Exo zꝫ
ymolabit agnū sine macula vniūsa multitudo filiorū
isrl ad vesperū pasche et sumet de sanguine eius et
ponet sup vtrūqꝫ postem et in sup liminaribus domorū
in quibz comedet illū / et edent carnes illas nocte as
sas igni et azimos panes cū lactucis agrestibz / no
comedetis ex eo crudū q̄ nc coctū aqua sꝫ assū tm̄ igni
caput cū pedibz eius et intestinis vorabit · nc rema
nebit ex eo quicq̄ usqꝫ mane / si quid residuū fuit igi
comburetis Sic aūt comedetis illū · renes vros accinge
tis calciamenta habebit in pedibz · tenetes baculos in
manibz z comedetis festinat̄ Enī go dns ihūs xpo dicat̄
q̄ vespe aūt facto recūbebat cū duodeci discipulis
no videt̄ q̄ scdm ritū legis illū agnū paschalez co
mederit Nd hac igit̄ dubitacōz sic rndet Theophilus
dicens Si quis querat qualit̄ dns recūbere dicit̄
cū iudei states pascha maducaret · dicāq̄ q̄ dum
maducarēnt pascha steterūt et states comederūt iu
legez / p̄mo sō vo accūbuerūt maducates alios ci
bos Vn̄ Joh zꝫ pq lotom pedū reassūpsit vestimēta
sua et itm̄ recūbunt Sz cūr quint eug Sz ihs xpc more

dna

Vna

1

2

Iudeorum pascha comedit. Nunc nos eum imitari debemus
in hoc ut pascha non ritu iudeorum comedamus. Ad quod
inducet quod ihesus christus factus est sub lege, non ut eos qui sub
lege erant sub lege relinqueret sed ut ex lege eos educeret.
Aliqua tamen carnaliter celebrata in comestione agni paschalis
hec spiritualiter observamus in susceptione corporis christi quem in
azimis sinceritatis et veritatis dicente apostolo accipere debemus.
Primo igitur filii israel sanguine agni utrumque postem et super-
liminare liniebant. Sanguis agni est sanguis christi. Volens
igitur corpus christi suscipere utrumque postem eius sanguine lini-
at, id est eius passionem in intellectu per veram fidem et affectu
per devotionem recogitet. Hebr. xii Recogitate eum etc. Luc. xxii
hoc facite in meam commemorationem. Superliminare autem inte-
rius est super quam sanguis christi ponitur, quando corpus christi recta
intentione suscipitur vel eius passio recogitatur. Sicut enim
superliminare hostio sic intentio preminet actioni. Dicitur
autem in plurali in superliminaribus, quia duplex est superliminare,
scilicet cordis de quo dictum est, scilicet intentio. Aliud corporis, scilicet dominice
passionis per configurationem imitatio, id est Petri 2: christus passus est pro nobis etc.
Secundo volens manducare verum agnum, id est corpus christi debet come-
dere ipsum cum panibus azimis, per castitatis puritatem, id est Cor. 5 In
azimis sinceritatis quo ad caritatem sine qua nullus accedere
debet. Vel secundum Gregorium panes sine fermento comedit qui
se ad commixtionem ... bona opera sine corruptione
vane glorie facit. Matth. 6 Attendite ne iustitiam vestram faciatis
coram hominibus. Tertio debet comedere cum lactucis agrestibus, per ama-
ritudinem cordis contritionem, sine qua peccatori peccatum non dimittitur.
Osee 14 Sanabo contritionem eorum et diligam eos spontanee.
Quarto nichil crudum vel aqua coctum sed tamen igne assum
debemus comedere. Iste enim agnus non fuit crudus sed tripli-
ci igne assus, scilicet igne spiritus sancti conceptus Luc. 1 Spiritus sanctus
superveniet in te etc. Secundo igne divinitatis plenus Col. 2
In ipso habitat omnis plenitudo corporaliter. Tertio igne passionis adustus
ps. Igne me examinasti etc. Debemus ergo ipsum assum igne
suscipere per fervorem devotionis precedentem. Quinto debemus caput
cum pedibus vorare et cum intestinis. Iste agnus habet caput, scilicet di-
vinitatem, id est Cor. 11 Caput christi deus. Habet pedes, scilicet carnem. ps. Ado-
rabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Habet media, precipue
secundum interiorem compassionis in sermone cene dominice, scilicet ... ma-
ducat. Hic enim ... omittitur. Sexto debet comedi a ...
... per veteris conversationis depositionem, quod renibus accinctis per
castitatem, pedibus calceatis per affectionum a terrenis elongationem,
Cuius signum fuit esse quod dominus prius lavit pedes discipulorum

qui daret eis hec sacramentum Iste vero bachis in manibus per sen
prius custodiam diligeter, predicte conditiones requiruntur
quantum ad declaratorem mali et quantum ad operatorem boni requi
rit primo quod in domo vna comedatur per caritatem vnitatem
Secundo quod a vicinis per fraternam concordiam et amorem, 3o festi
nanter per spiritualem auiditatem et desideratam comitatem, Quarto
totaliter per fidei integritatem Quinto sine ossium comminutione
per simplicem sacramenti venerationem.
Et edentibus illis dixit Amen dico vobis quia vnus vestrum
me traditurus est Et contristati valde ceperunt singuli
dicere Numquid ego sum domine At ipse respondens ait Qui in
tingit mecum manum in parapside hic me tradet filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de illo / Ve autem homini illi per
quem filius hominis tradetur Bonum erat illi si natus non
fuisset homo ille Respondit autem Iudas qui tradidit
eum dicens Numquid ego sum rabbi Ait illi Tu dixisti Cum
prius dominus manifestat suam passionem facto / quia per esum agni pa
schalis qui erat figura passionis eius Nam manifestat suam pas
sionem verbo Et primo suam traditionem dicens vnus vestrum qui di
scipuli qui amici qui domestici estis tradet me magnam
veritatem animam fidelem, totum innocentem / Et est vnus non duo
vel plures quia vnus malus non facit collegium malum Et vobis
vnio si non vnito. i Ioh 2. Et vos prodierunt sed non erant ex vo
bis Sibi sciens Et sic ipse suam predixit passionem ut manife
staret se sponte passurum Sic hic manifestat suam passionem
traditionem primo ut traditor peniteat et a sua resiliat ma
litia quia videbat ipsum non latere heb 4 Omnia nuda sunt
2o ut se voluntarie pati ostendat / potuisset enim si voluisset ipsi
tam traditoris malitiam declarasse / 3o ut se verum deum demo
straret cui et corda hominum patuerunt heb 4 Non est inuisibi
lis vlla creatura in conspectu eius Quarto ut discipuli videntes
eius futura prescognoscere in fide roborarentur Ioh 13 Sic dico prius
quam fiat ut cum factum fuerit credatis Quinto / ipse vendicat proditorem
illis edentibus Tertio ut maior appareat iniquitas tra
ditoris Magna enim est ingratitudo tradere suum comensalem do
minum et nutritorem Vnde de hoc conqueritur dominus Apocalipsis 6
Qui edebat panes meos 4 Secundo edentibus predixit suam tradi
tionem, ut ipse numquam delicias suorum memores tristitie eius
ne mane letitia despoliant Amos vi Qui impetrant quibus
dam qui ipse epulari tristitie domini sui immemores
Qui comeditis agnum de grege et vitulos de armento
qui canitis ad vocem psalterium bibentes vinum in phialis
quia in nullo compatiebatur super contritione Ioseph Sexto pretera
dominus discipulis suis primo tractatur ostendit deum dicens

habetis aliquid quod maducet hic vlt. Et hoc ideo
ut gaudium nrm amaritudine temperet. Proditore
tn suu no nominat. pmo ne manifeste correctus impude
cior fieret et tanto pssipsiosy pectaret. Scdo ne aliquis
discipulorum et maxime petrus eu occideret. 3o ne pcedi
occulta crimina occasionem pberet. 4to ut iudas sic tacite
occulte apd se tamq consciu peniteret. Sumitur quare do
mi9 rector optim9 in scola sua sacratissima taz repro
bu tolerauit. Re. Augu. Et hoc fecit ad exemplu nre
patientie. qz nce erat ut int malos viuem9 z ut
malos siue scientes siue nescientes tolerarem9. Vn
Aplo. Scola xpi in malo non deficit. Non nulli cristes
bon9 habitas cu malignis deficere. Atho Millini col
legiu tam scitu est. qui alquis pctor ul malg ibi
inueniat. Iob. 1. Cu venisset filii dei ut starent coraz
dno. affuit et sathan int eos. Concordat Greg. pns
vita int celu et infernu sita est. sic in medio. et lo
vtraqz partiu recipit. ciues pri celi et inferni. i. bonos
et malos. Si igr boni in hac vita estis malos equa
nimiter tolerate. qz quicuqz malos no tolerat. ipe
sibi per intolerancia testis est. qz bon9 no est. Abel
em esse renuit quem caym malicia non exercet. Va
sa em figuli probat fornax et homines iustos prob
tribulacio. Vn cu quidaz heretic9 vincenag nocie de se
cta donatistarum btm Augum reprehenderet qr alios p suas
correctões emedare nitebatur. cu tn aliquos inordchos in suo
claustro hrt viciosos. Scribit Augu. Quantumlibz vigeat disciplina
na dom9 mee ho sum et inter homines viuo nec in
arrogare audeo ut dom9 mea melior sit qm archa noe
ubi int octo hoies vn9 reprbs inuent9 est. s. cham. Gen. 9.
Aut melior sit qm dom9 habrae. tm dictu est. Eice ancil
lam et filiu ei9. Aut melior sit qm dom9 ysaac. cui de
duob3 gemiis chal. i. dictu est. Iacob dilexi. Ezau aut odio
habui. Aut melior sit qm monasteriu ihu xpi ubi sub
optimo rectore tociq vniuisi ceteris discipul proficientib3
vn9 pessim9 inuent9 est. qui no proficit s3 tm deficit ut
eciaz in mortem sui rectoris machinaret. s. iudas. De
quo hic dr Vn9 vrm tradz me. Vn z alius ewanta sic
dicit. Ecce man9 tradentis me. mecu est in mensa. hoc
id posset hodie dns dicer de multis sacerdotib3 qui me
scm dom indigne attingere psumunt. qui tursu quo

Item

in se est mito peccatorum filius dei crucifigendus traditur per hoc enim quod in mensa denunciat suum proditorem designat quod multi proditorie veniunt ad suam mensam. Neque est peius est tradere spiritum peccatoribus membris quam ambulantem in tribus peccatoribus iudeis sunt sed et hodie quam et in sempiternum ve homini illi qui ad mensam domini indignus accedit qui insidias mente condit qui preceptis aliquo scelere polluto misteriorum christi secretis participare non metuit. Et ille enim in exemplum iude filium hominis tradit non quidem iudeis peccatoribus sed tamen peccatoribus membris suis qui ad inestimabile domini corpus violare presumunt ve michi illi homini de quo illic qui altaribus sacrosanctis in prolatis utpote proposita consecraturus adesse non dubitat astantibus sibi ministris assistentibus queret cogitacio ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Hec Beda. Et ut dicit Aug. tales sunt omnes in ecclesia qui insidiantur fratribus suis cum quibus ad eandem mensam frequenter sunt. Posuit autem dominus de proditore et eum quodammodo revelavit tripliciter de causa. Primo ut ostenderet se deum qui futura contingencia prenoverat. Secundo ut ostenderet se sponte nec pati quod prescire potuerat mortem quam presciebat. Tertio ut proditorem peniteret qui se non sed patrem latere credebat. Unde Ieronimus et in de passione predixerat et de proditore predicat dans locum penitencie ut cum intellexisset sciri cogitaciones suas et occulta cordis consilia peniteret eum facti sui et tamen non desistunt eum spectare ne

[Nota] manifeste coargutus impudencior fiat sed mittit crimine in numero ut tostius penitenciam agat. Hec Ieronimus. Et notandum quod a mali perpetracione solet aliquos quatuor modis retrahi quibus et magnitudine inmense sue temptavit dominus proditorem suum a tanto scelere perpetrando

[1] ad primam revocare sed pudorem. Unus ex vobis tradet me. Et manus

[2] tradentis mecum est in mensa. Timore per comminacionem supplicii cum dicit ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. ut qui pudorem non primat

[2] timorem corrigatur. Beneficii exhibicione cum illum ad mensam recepit et ei pedes lavat.

[3] Affectuosa oracione in blanda allocutione cum dicit amice ad quid venisti. Sic exemplo christi debent prelati subditis etiam malis exhibere beneficia et quantum in se est eos revocet a sua vita mala. Sed iudas ullo horrore flagicii hominem tradat quem dei filium noverat. Passionem ergo ihesu christi pie considerare volenti occurrit prima perfidia proditoris qui tante fuit fraudis veneno repletus ut magistrum et dominum proderet. tanta cupiditatis flamma succensus ut deum argento venundaret et preciosum christi sanguinem vilis mercedis precio compensaret. tante demum ingratitudinis ut ei qui sibi omnia commisit et ad culmen apostolici honoris provexerat venderet ad mortem. tante duricie ut nec familiaritate convivii nec humilitate obsequii nec suavitate colloquii nec [illegible]

osculi a concepta malicia potuit revocare. O mira benigni-
tas xpi in discipulis suis dum in suum nequissimum vi-
lis inexplicabilis fuit proditoris impietas. in immensum ty-
eam extirpat agnus de dulcissima mansuetudo / in exemplum
data mortalibus ut iam non dicat ab amico stupata huma-
na infirmitas Si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem
utique / quia ecce homo unanimis qui dux videbatur et notus
qui panes xpi edebat et in sacra illa cena dulces cibos cape-
bat cibos magnificavit super eum supplantacionem et levavit
calcaneum suum contra eum quia conabatur suppeditare eum Sic ho-
die multi prelati clerici religiosi qui laute vivunt de pa-
trimonio crucifixi levant calcaneum contra xpm in membris
suis suppeditantes ea et affligentes calumpniis et exactionibus
iniustis Sed sic mali letantur de maleficiis ut dicitur prov. 2.
Sic econtra sancti de eius contristantur. proprium enim est sanctorum de
peccatis proximorum contristari unde apostolus Ro. 9 Tristicia magna
est michi et continuus dolor cordi meo. Et ideo discipu-
li audientes dominum dicentem unus vestrum tradet me Con-
tristati sunt valde / Augo. primo quia eum valde dilige-
bant / 2o quia in tam sancto collegio aliquem tam nequis-
simum esse vehementer dolebant / 3o secundum Orig. Eciam
cum discipulorum et doctrina xpi sciebat naturam humanam
ad malum esse pronam et in certamine huius vite debilem
et ideo quilibet eorum valde timuit / unde Augo. Sic in
discipulis xpi erga magistrum suum erat karitas ut tamen inter
eos alterum de altero humana stimularet infirmitas unde
Joh. 13 dicitur Aspiciebant adinvicem discipuli hesitantes de quo
diceret Tho. Secundum discipuli habebant maximam ad xpm
caritatem et maxime fidei puritatem firmitatem. Ex ca-
ritate quidem presumebat quilibet et se quod nullus eum erat nega-
turus / sed et fidei firmitate certissime tenebat quod ver-
bum xpi falsum esse non poterat / et ideo licet sibi ipsis non es-
sent conscii alicuius mali tamen premunicionem xpi propriis cogita-
cionibus veriorem et credibiliorem putabant / unde homines
esse memores et alterabiles esse affectu circa adhuc pro-
nectorum ita ut nunc non velit id quod prius voluit de se
dubitabat / et non aut de veritate verborum xpi Et quod aspiciebant
adinvicem hesitantes de quo diceret / unusquisque enim dubitabat
de altero / quia interiores et mutacione faciei reus esse
cognoscitur Sed quia dubitacio instigat hominem ad inqui-
rendum / ideo discipuli timore attoniti / ceperunt singuli
dicere Nunquid ego sum domine Marc. 14. Omnes discipuli tan-
quam ut fiat armonia in cithara Sed omnes nescien-
tes tensi / consona voce respondent Nunquid ego sum
domine / Crisost. Ex tedio et veri presciti de futuro malo

timuerit. quantu nos infirmos timere oportet qui nesci si in cari
tate sumus nescimus. Ecce q. Nesciat ho utr pe dileccoe q̄ms in
telligit. Et an finalit in gra uel extra eam discedemus
1 ad cor. 6. Qui se existimat stare videat ne cadat. Et Job
9. Et si lotus fuero q. aquis nivis etc. Luc 22. Et ceperunt
querere inter se quis esset et eis qui esset hoc facturus. Cor
ra triplicat quesierunt primo quilibet in consciencia sua dilige
ter cogitando an aliqui de xpi tradicione cogitasset 2o
inter se mutuo colloquendo 3o a domino inquirendo
Sed salvator nr ad discipulorum inquisitionem statim reddit
proditorem suum manifestando, sz tam generalit ut articula
te cognosci no posset dicens Qui intingit etc. Omnes de uno
vase edebat sz aliis magis retrahentibus iudas cum dno ma
num misit in catinum ut audacia bona consciam mentiret.
Ecce humilitas xpi et paciencia qua proditorem ad mensam
et scutellam suam admittit. Et secundum Petro. sicut hic mira
domini apparet paciencia, qr primo dixerat. vnus ex vobis
me tradet, perseverat proditor in malo, manifestius arguit
et tn nomine proprio no designat. Vn per hoc cerbum xpi nō pote
rat determinate apprehendere quis esset. qr omnes duodecim de
eodem vase in communi cum dno suo edebant. Ceteri aut di
scipuli seorsum in alia mensa comedebant. Quasi dicat vnus
ex duodecim me tradet. Et ex hoc satis apparet qd aliqui di
scipuli presentes erant. Et aut Matheus parapsidem et marcus ca
tinum dicat. vnus quadraturam vasis alter qd esset ficti
le opus designat. Est enim parapsis vas quadratum hns
pares absides i. latera et extremitates. Catinus vero
vas fictile seu luteum ad immittendum liquorem et ad pla
alia aptum. Conspice nunc bn discipulos et compatere tam dno
quam eis. qr in magno dolore sunt positi. Ille aut proditor
ne verba haec ad eum pertinere videns comedere no cessat int
ceteris enim contristatis ac retrahentibus manus et intermittentibus
eciam suos cibos. Judas temeritate et impudencia qua pro
diturus erat intinctum manum mittit cum eo in parapside ut sic
ex audacia bonam consciam mentiret. Et debes scire qd ipa men
sa erat in terra et more antiquo in terra sederunt ad cenam
in cenaculo strato qui iacendo recumbentes. Erat aut ut credit
quadra, de pluribus tn tabulis facta. Et prout narrant e
qui eam rome in ecclesia lateranensi viderunt in vno qua
dro est duorum brachiorum et palmi. ita qd licet stricte et arte
tn ut creditur tres discipulorum in vno quadro sederunt
Et duo similiter in aliquo angulo et Johannes iuxta eum erat
ita qd omnes de vno vase comedere poterant. Ubi adverte
dominum humilitatis et caritatis. qr cum pauperibus illis disci
pulis et iuda proditore in eadem mensa eodem cibo et potu

eodem catino et calice mgr et dns participat Non sic
hodie multi religiosi faciunt qui dissimiliter a fratribus
refici no erubescunt Sz videtur q dominus no debuit ma
nifestare crimen suis sm occultum mt 18 Si peccauerit in
te fr tuus etc q occulta correctio debet occulto peccato
si peccator corrigibilis est Iudas aut velud pscitus erat incorri
gibilis Ioh 17 dr Non pdidi ex eis nisi filium pditionis
Deinde saluator scelus proditionis replicat ut saltem pro
ditor sit correctus a malo pposito pedem retrahat d. Filius
quidem hominis etc vgimus. Nominat aut se filium hominis Naz
scdm qd homo passus est Traditur s. ad mortem turpissima
iuda tradente Sic scptum est de illo ysa liii Sic ouis ad
occisionem ductus est Et dan 9 post sep lx hebdomadas oc
cidetur xps Et nequaquam enim christus passus est prius a prophe
tis sic fuit pdicta Et ideo dicit Sic scptum est de illo Ted
nonnt addidit scdm glo Ad consolacionem et confirmacionem
discipulorum q no estimaret infirmitatis q erat passurus
sz diuine pordinacionis et voluntatis Sz d q Ex quo ita scp
tum erat p prophas xpm debere pati et ab vno discipulorum
suorum tradi videtur q iudas excusetur a scelere et precipue
cum per tradicionem et passionem xpi salus mundi facta est Et
d. Nichilominus incusatur iudas Non enim tradicio iude
mundi salutem opata est sz xpi sapia qui malicia ne
quicia iude ad id qd nob expediebat vsus est Nec
iudas tradendo dnm hominis intendebat salutem sz sue
consulere cupiditati Deinde dominus proditori suo
cominatur eternum supplicium d. Ve aut homini illi p quem
tradetur etc z. Ve duplici cordis et labiis scelerati pre
dicat aut ei dns penam ut timore pudore criminis non
retraxit denunciata saltem supplicia torqueat ut sic a crimine
perpetrando retrahatur Et quia incorrigibilis pmansit ideo co
minacionem exaggerauit d. Mt 26 Bonum erat illi si no
natus no fuisset ho ille Sz d q Si no esset natus neque
ei bonum neque malum esset. Dicitur scdm glo ordi Et me
to melius est omnino no esse q male esse, Et sic simpliciter
melius fuisset iude no fuisse q eternaliter male esse Et
hic dicitur glo intelligi Sz no simplr sz ad intencionem dam
natorum qui magis vellent no esse q esse in perpetuis pe
nis Vnde dr luc 23 Tunc incipient dicere montibus cadite
sup nos et collibus operite Simplr enim loquendo melius
est iudam esse in penis perpetuis q ipm no esse quia mi
est in rerum natura qui ad bonitatem in se includit diabolus
enim hz in se ad bonitatem quia creatura dei est et executor
diuine iusticie et tortor malorum Et breuiter omnia a deo
creata bona sunt Nec datur in rerum natura purum malum

quia si esset dabile primu malu tunc esset dabile primu
ens nichil existens quod includit contradictionem et in idem eciam dicere
in rerum natura est ens. sed ens et bonum convertuntur. Ideo secundum Aug. Ecclesiastes
secundum visitatum modum loquendi homines loquitur quia eligit magis
non esse quam in penis perpetuis male esse. Alio modo exponitur
de nativitate ex utero sic. Bonum erat illi id est minus ma
lum. si natus non fuisset homo ille. scilicet ex utero sed in utero ma
tris mortuus. quia tunc tantum penam dampni pro originali peccato
pateretur. et non penam sensus pro actuali. Tercio exponitur de
nativitate spirituali ex diabolo sic per peccatum sic. Bonum erat
si natus non fuisset. id est si semine diabolice suggestionis sibi immis
sum interius non concepisset. et ad perniciosum fructum oper
acionis illud non produxisset. Et de hac nativitate Ioh. 8.
Vos ex patre diabolo estis. Quarto exponitur de nativitate
spirituali ex Christo qua nascebatur qui ad lumen fidei et Christi di
scipulatum vocabatur. Melius enim ei fuisset si tante dignitatis
apicem non attigisset. secundum id. 2. Pe. 2. Melius erat eis non
cognoscere viam iusticie etc. Et tacite quia illos acerbissimo pun
ciens supplicio. Sed ne proditor ceteris interrogantibus tacens
nocteretur sub accusacionis silencio. Ait illi scilicet Domino Nunquid
ego sum rabbi. Glossa. Non vobiscum Dominum sic alii. quia iam a
se magistrum Dominum excusserat aliis sub eius magisterio remanentibus
Et Iudas quodammodo sceleris prodicionis reclamat ut et vno
cens tu ceteris credetur. Vel secundum Ieronimum Rabbi dixit non
domine ut aliquale excusacionem habeat. si dominum negato ma
gistrum tradet. quasi diceret Non est ita generale et scandalosum si
quis magistrum prodit. sicut si quis dominum cum tenetur serue
et in omnibus obedire. Ait ille scilicet Ihesus Tu dixisti quasi diceret
Tu te prodisti non ego. Rabanus. Eadem responsione confutatus est pro
ditor qua Pylatus magis indicatus. Tu dixisti. Remigius. Hanc respon
sionem domini non omnes discipuli intelligebant sed solum
ille qui in prodicionis sceleris conscius erat. Nondum totam
discipulis eius exprimit ne delictum suum in hoc aliis publicaret
sed consciencie iude se eius delictum scire significat. Poterit enim per
hoc veram intencionem iude sic moneri quod alios latebat. Secundum
potest sic intelligi. Ego non dico sed tu dicis. Vel potest exponi de
asserecione cordis. quasi diceret. Quid interrogas quasi nescias. sed corde
dicis et ratum habes te esse proditorem. Et te miser videbis
dominum omnia scire ut tu adgustiam cum late. Confessa igitur et
confitere. Hic ammonemur ut peccatorem post eius iniquitatem
arguamus postquam si peccaverit quamvis ad ultimum clemissime hanc
enim formam nobis dominus reliquit qui primo dixit vnus ex
vobis me tradet. secundo qui intingit mecum in paropside hic me
tradet. Tercio tu dixisti. Glossa. quia discipuli nondum proditorem co
gnoverunt ideo non cessaverunt studiose inquirere quis
dominum esset traditurus unde dicitur Ioh. 13. Erat ergo recumbens vnus

Et discipulis eius in sinum ihesu quem diligebat ihesus Innui
it ergo huic petrus et dixit ei Interroga quis est de quo
dicit Tho. hic discipulus erat beatus Joh. qui de se ipso tamquam
de alio loquitur volens vitare iactanciam secutus in hoc mo
rem aliorum qui sacras scripturas conscripserunt scilicet Moysen
qui in libris suis de se tamquam de alio loquitur ut locutus
est dominus ad moysen etc. Sic et matheus ix vidit
deus hominem etc. Et paulus 2 Cor. xii scio hominem etc.
Tria autem tangit Johannes hic de se ipso primo amorem
quia quiescebat in pectore ubi dicit Erat unus ex discipulis
recumbens i. quiescens in sinu ihesu Job xx Tunc super
omnipotentem delicijs affluens Ps. super aquam refec
tionis me Secundo secretam noticiam quia ei Christus revelavit
et specialiter in conscriptione sui ewangelij ubi dicit quod recumbit
in sinum ihesu per sinum enim secretum significatur Joh. i unigenitus
qui est in sinu patris 3o specialem dilectionem
quia eum Christus diligebat ubi dicit Quem diligebat ihesus non
quidem singulariter, omnes enim discipulos suos Christus dilige
bat Joh. xv Sicut dilexi vos, Sed quia quadam excellencia pre
alijs Sunt autem Joh. preceteris dilectus a Christo secundum sanctum
Thomam propter tria primo propter munditiam puritatis quia virgo
erat electus a domino prover. xxii Qui diligit cordis munditiam
habebit amicum regem 2o propter sublimitatem sue sapie
quia ceteris altius intuitus est altissima divinitate unde
et aquile comparatur prover. xiiii Acceptus est regi minister in
telligens 3o propter vehementem fervorem affectus sui ad Christum
prover. viii Ego diligentes me diligo. Innuit discipulo innue
bat Simon petrus Et dixit ei mihi etc. Sed cur innuit et non absque
verbo ad insinuandum quare Joh. dicit innuit et dixit Sanctus Tho.
Nos dicimus aliquid dicere quando ad interius cogitamus secundum id
ps. Dixit insipiens in corde suo etc. Crisostomus aliquid dicere
dicimus innuendo exterius quibuscumque signis id quod fuerat
in corde conceptum Et sic est sensus Innuit et dixit i. innuendo
dixit Vel per dictum quod post innuit signo idem dixit verbo
Sed quid est quod hic petrus tacet et alterum inquisitorem innuit
tamen cum tamen ubique in ewangelijs propter ferventem caritatem semper audax
fuit et primus ad respondendum Secundum Cris. Quia petrus notabat quod
Christus noluit publice manifestare proditorem et ipsum confunderet
Et quia in sessione remote a Christo distabat Jo. Johannes qui propin
quior erat qui innixus pectori Christi dormiebat ut occulte et secre
te de proditore interrogaret Vel misterice secundum sanctum Tho. per
Joh. contemplativa vita, per petrum activa significatur petrus vero
mediante Johanne a Christo instruitur quia activa vita de divinis
mediante contemplativa a Christo instruitur ut luc. x dicit quod maria sedens
secus pedes ihesu martha autem satagebat circa frequens ministerium

Si in hec hic argumentum et figuram quod contemplativus non intromit
tit se de actibus extrinsecis vindictam etiam non expetit de ipsis dei
officiis sed inde interius gemit et per orationem se ad deum convertit
ac fortius per contemplationem approximans ei quod adhereret omnia sue
dispositionem committit Et hoc de tempore vacationis intellige cum
copiam sponsi habet apud se Nam aliquando tempore contemplationis et zelo
dei et animarum vel ratione officii imminente extrinsecus exit et
similiter cum sponso ut revocet audiendo et teneat fortius ad
tempus recedente non sentit solitam consolationem in activa se re
ducit ut vel sic sponso fructificet Non enim dicit contemplatorem
esse desidiosum / hinc etiam potes colligere quod contemplativus secrete
tum domini non debet revelare nisi forte fraterne salutis
urgeret zelus vel superne revelationis dictaret instinctus

Nunc ergo conspice domini benignitatem quomodo suum dilectum disci
pulum in sinum super pectus suum recumbit / in quo et magna
humilitas claret / O quam tenerrime se invicem diligebant
Et ideo de pectore et sinu id est secreto sapientie domini sacramentum
divinitatis et spirituales et eterna quod scripsit hauriebat et bibens
inebriatus est. unde hugo Certus nam ille est rogo te quem
super pectus eius recubuit et in sinum eius caput reclinavit
felix contingit est / O certe certe iam video Iohannes est nomen eius
O Iohannes quid est dulcedinis / quid gratie et suavitatis / quid lu
minis et devotionis hauriebas ab illo fonte / Ubi certe omnes
thezauri sapientie et scientie dei absconditi sunt / ibi fons misericordie
ubi domicilium pietatis / ibi favum eterne suavitatis Unde tibi
O Iohannes omnia ista Numquid tu sublimior petro Andrea sanc
tior / aut certe omnibus apostolis gratiosior Speciale hic cognoscite
privilegium quod virgo es electus a domino atque inter ceteros magis
dilectus Iam nunc exulta virgo attende propius et aliquid huius
dulcedinis portionem vendicare non differas Si potiora non
potes / dimitte Iohannem pectus ubi sapientie vino letitie in divini
tatis cognitione inebriatur / tu currens ad humanitatem ubera
lac exprime quo nutriaris hoc Anselmus Et est notandum

quod cum petrus innuit Iohanni ut interrogaret / Iohannes recumbebat in sinum
domini Sed postquam Iohannes interrogat tunc super pectus domini recu
buit pectus enim vicinius est ori quam sinus / Iohannes ergo secretius
cupiens audire / voces et magis silentia de sinu ascendit ad
pectus / per quod datur intelligi quod quanto magis homo vult
divine sapientie secreta capescere tanto magis conari debet
ut propinquior fiat christo / secundum illud ps. Accedite ad eum et illu
minamini / Divine enim sapientie secreta illis precipue revelantur
qui deo intimi sunt per amorem / Iob 36 Annunciat de ea amico
suo quod possessio eius sit / proverbiorum 18 Vir amicus erit magis amicus quam frater
solitudo Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens
innixa super dilectum suum Et dicit hugo de Iohanne quod secreta celestium

de xpo sacro domini pectoris fonte potauit in quo sunt omnes
thezauri sapientie dei absconditi Cumque cum ille recubuisset
sup pectus ihesu dicit ei. domine quis est qui te tradit Respondit
ihesus ille est cui intinctum panem porrexero. et cum intin
xisset dedit panem iude symonis scarioth Glosa. per panis in
tinctionem proditoris significat fictionem et simulatorem Nam sicut
panis intinctus infectus est exteriori cum intingitur et mutatur colo
rem, non tamen omne quod intingitur ablinitur. Ita et simulator
dum aliud gerit in corde et aliud pretendit ore quodam in
tinctus id est colore mutatus non autem ablutus esse dicitur Dando
igitur dominus iude panem intinctum voluit monstrare eundem
non simplici et pura intentione sed dupplici et infecta venisse
ad cenam domini ut loquebatur patet cum primo scio mala
autem in cordibus eorum. 2o per hoc quod iude panem intinctum porre
xit eius manifestat ingratitudinem panis enim intinctus magis
sapidus est. ut quo ostendat quod licet iudas a xpo multa bona
acceperat eorum tamen immemor prodit eum pane sibi intinctum
porrigit psalmista Tu vero homo unanimis dux meus qui me
cum dulces capiebas cibos etc. 3o quod ut per hoc excitatus fuit
ad penitendum. Ideo sequitur Et post buccellam introiuit in
eum sathanas. hec buccella intincta secundum augustinum non
erat corpus xpi sed panis merus licet autem cum ceteris discipulis
corpus xpi recepit Intrat autem in eum sathanas ut eum quem
ad prodendum sanguinem innocentem instigaverat. iam ad
suggestum exequendum plenius possideat Dicitur enim luce 22 In
trauit in eum sathanas scilicet quo ad proditionis faciende sug
gestionem sed nunc intrauit in eum ad eam exequendam et complendam
Hic ponuntur quatuor dubitationes Prima utrum potius sit eligen
dum non esse omnino quam perpetue miserum esse Circa v. Nunc
xpi in buccella panis intincti suum corpus dedit iude 3a
utrum post acceptam buccellam intrauit in eum sathanas 4a utrum sa
thanas in hominem intret Ad primum videtur quod non per
beatum augustinum in 3o libro de libero arbitrio qui sic dicit
Considera quam bonum est esse quod et beati et miseri volunt
Magis enim est esse et esse miserum quam omnino non esse Alte
rum augustinus perfecto presuppot electorem sed non esse non est eligi
bile. quia omne eligibile habet apparentiam boni sed ipsum non esse
non habet apparentiam boni igitur etc Alterum omnis appetitus est conformis
nature sed natura semper appetit quod melius est. sed natura semper appetit esse igitur
Alterum magis malum magis est fugiendum sed magis ma
lum est quod magis adimit de bono sed corruptio in non esse ad
imit totum bonum pena vero non totum ymmo multum relinquit igitur etc
Contra in oppositum videtur hic esse dictum salvatoris Bonum erat ei si
natus non fuisset homo ille, hec autem non sunt nisi propter esse mise
rie quod ei inhibebat igitur etc Alterum ratione. maior est tristitia
et miseria perpetua quam sit delectatio ex esse, et cum potius eligendum

Dubia

ordinatum

sit fuga maioris tristabilis quam prosecutio minoris delectabilis ergo potius homo debet eligere non esse quam perpetue miser esse. hic est ponendum quod duplex est miseria pene scilicet et culpe. Et secundum istas duplices modum questio habet difficultatem. Quantum ad miseriam pene tractat eam beatus Augustinus in 3o libro de libero arbitrio. quantum ad miseriam culpe tractat eam philosophus in 9o Ethicorum. Quantum ad primam scilicet ad miseriam est notandum. Et appetitus voluntatis non solum est in electione boni sed in fuga mali seu incommodi. Et sic pono duas conclusiones. Prima magis est appetendum non esse quam eternaliter torqueri. Secunda de appetitu qui refugit incommodum corporis quia annichilatio vel carentia in non esse est incommodum momentaneum, sed eternaliter torqueri est incommodum eternum et magis fugibile et per consequens magis appetendum. Et hoc est intelligendum ubi oportet alterum incurrere. aliter neutrum est magis appetendum. Et quo ad hoc mens indicat magis esse portabile decollationem quam diuturnam ignis adustionem. Et hoc innuebat sapiens dicens: laudavi magis mortuos quam viventes, et feliciorem utroque iudicavi qui nec dum natus est nec vidit mala que sub sole fiunt. Secunda conclusio. Magis est appetendum eternaliter torqueri quam omnino non esse. Secundo de appetitu qui est in electione boni et honesti. propter rationem beatus Augustinus. Non esse privat toto bono, miserum esse non privat per penam nisi aliquid de bono et aliquid de bono relinquitur. Et sic magis est appetendum id quod habet aliquid boni quam quod nullum habet totum bonum. Et sic in hiis conclusionibus sequitur prima. Et corruptio in non esse excedit intensive corruptionem penalem perpetuam. Sed ergo corruptio penalis eterna excedit extensive corruptionem in non esse. Secundo sequitur quod considerata quantitate utriusque pene scilicet annichilationis et eterne cruciationis magis eligendum est non esse quam eternaliter in penis esse. 3o sequitur quod non esse adimit totum bonum, pena partem. Ideo magis fugiendum est simpliciter non esse quam esse in penis eternaliter. Quantum ad miseriam culpe pono istam conclusionem. Secundum regulam recte rationis magis appetendum est non esse quam continue in peccato mortali esse. Conclusionem determinat philosophus in 8o et 9o Ethicorum. Contra beatus Jeronimus dicit ad Heliodorum melius est non vivere quam male vivere, et similiter hic melius abusive comparationis maioris mali pro minori malo. Et Anselmus libro Cur deus homo dicit. Et quamvis homo magis debet annichilari quam facere contra preceptum morale. Et propter rationem non esse et esse vitiosum ambo habent totum privationis et corruptionis non esse boni nature vitium autem boni moris et gratie. Sed deterior est corruptio viciosa quam naturalis, quia melius est bonum moris et gratie quam bonum nature quia bonum gratie elevat creaturam ultra bonum nature scilicet ad bonum divinum. Et de quanto aliqua corruptio est maioris et nobilioris boni de tanto est peior. Contra magis malum est non esse quam continue esse in offensa et blasphemia dei, sed dampnati qui sunt miseri miseria culpe continue sunt in offensa et blasphemia dei. Quomodo igitur. Ad istud intelligendum est dictum salvatoris de Iuda: Bonum erat ei si natus non fuisset

Quod dominus non dixit tantum propter penam que imminebat sed
propter culpam que ei inherebat, propter quam erat perventurus ad eternam
penam. Vnde Beda super eodem dicto: Melius est non esse quam
ad tormentum esse, et hoc propter culpam. Vnde appetitus dampnatorum
est secundum rationem quo appetunt non esse. Iuxta illud Apoc. 9: In diebus
illis desiderabunt homines mori et fugiet mors ab eis, quia
sunt in continua blasphemia et ira et invidia, non tamen appetunt
non esse ex ratione, quia nec ex detestatione peccati sed potius ex passione,
scilicet ex furore et ira, secundum dicta vobis prius solvi.
Ad secundam dicendum quod in buccella intincta Ihesus Christus suum corpus non
dedit Iude, quia tunc non reiterabat formam consecrationis. Non
enim legitur dixisse Hoc est corpus meum, sicut cum dixerat quando corpus
suum dedit omnibus discipulis, quia autem panem intinctum so-
li Iude dedit, Augustinus dicit ibidem: per panis intinctionem fictio Iude
intelligitur. Vnde et enim inficiuntur nonnulla tinguntur. Si autem
bonum aliquid hic significat tinctio, scilicet dulcedinem bonitatis divine,
quia panis ex intinctione sapidior redditur, eidem bono in-
grato non immerito secuta est dampnatio, et propter hanc ingra-
titudinem id quod est bonum factum est ei malum, sicut accidit
multis sumentibus corpus Christi indigne. Et sic Augustinus ibidem dicit: In-
telligendum est quod dominus iam antea distribuerat omnibus disci-
pulis suis sacramentum corporis et sanguinis sui ubi et ipse Iudas
erat, sicut Lucas narrat. Ac deinde ad hoc ventum est ut secundum
narrationem Iohannis dominus per buccellam tinctam atque porrectam
suum exprimit proditorem. Ad tertiam est dicendum quod Augustinus de hoc
de consensu euangeliorum movet hanc dubitationem dicens, quod de introi-
tu dyaboli in Iudam non solum alii euangeliste quam manifeste dicunt
tunc dyabolum in Iudam intrasse quando iuit ad principes sacerdotum
dicens: Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam. Et ipsi pacti sunt et pro-
miserunt illi pecuniam dare, quod fuit tertia feria. Sed etiam Iohannes
contrarius sibi ipsi videtur. Nam Iohannes 13 dicit: Ante diem festum pasche
sciens Ihesus quia venit hora eius, cum dyabolus iam misisset in cor,
ut traderet eum Iudas Symonis Scariotis, premisso, vero infra
subditur, quod post buccellam intinctam introivit in eum Sathanas.
Ad hoc igitur dicit Augustinus, quod dyabolus bis introivit in Iudam. Primo
sibi suggerendo et cogitationes malas immittendo ut Ihesum
Christum traderet, quod fuit quarta feria, secundo plene ipsum tamquam
suum possidendo et per eum omnia sua beneplacita implendo,
tunc in eum intravit quando panem intinctum a domino accepit. Sicut
apostoli prius receperunt spiritum sanctum statim post resurrectionem, sed plenissime
receperunt eum in die penthecostes. Vnde dicit Beda quod prius intravit
in Iudam dyabolus tamquam alienum temptando, sed secunda vice tamquam
suum possidendo et per eum omnia agenda implendo. Et tamen
istis assistit Crisostomus dicens, quod quamdiu Iudas in collegio aliorum
apostolorum fuit, dyabolus non fuit ausus in eum intrare. Vnde nec tunc in
eum dicitur intrasse, sed immisisse in cor eius ut traderet Ihesum Christum. Sed
iam manifestato per Ihesum Christum quod esset proditor et per consequens expulso

de collegio bonorum libere in eum intrauit et potissime quia sumptio
ihu xpi indigna et recepto buccelle panis non sinebat eum
amplius cum ihu xpo stare unde dicit Orig super illo verbo, et post buc-
cellam continuo exiuit, ego opinor quod dyabolus post panem receptum
ingressus in iudam non tolerabat eum esse in eodem loco cum xpo
Et Crisostomus ait in omelia de machabeis, quod post comunionem mense
in iudam dyabolus introiuit, ut discatis quod indigne et ficta mente
misteriorum secreta recipientibus, celebrantibus, dyabolus frequenter assidue
et magis ac magis ad temptandum illos qui non equo animo
comunicare festinant, quia satisfactum domini cibus spiritualis est qui non
nutrit nisi animam vicijs omnibus expurgatam sicut cibus corporalis
non nutrit corpus nisi prius sit malis humoribus evacuatum
Ad quartum sciendum quod sathanam intrare in hominem potest dupliciter
intelligi, quia vel intrare in corpus hominis sicut patet in demoniacis
et sic potest essencialiter intrare in hominem, vel intrare in mentem
ita quod menti essencialiter illabatur et vel sic potest intrare in hominem
nisi solus deus Anima enim racionalis non habet dimensiones quantitatis
ut aliquid in ea esse dicatur cum infra dimensiones eius contentum et
nichil potest in ea esse nisi quod ei dat esse quod est per potenciam suam
ubi autem est potencia dei ibi et essencia, et ideo deo essenciale est dona-
cius solus est implere naturam sine substantiam ab eo creatam dicitur
tamen sathan illabi menti humane per affectum et effectum malicie in quan-
tum scilicet homo ab eo seductus recipit eum ad perpetrandum malum
quod suggerit et sic per fraudulentam deceptionem et maliciam habitare
dicitur in eo quod implet et hoc modo intrauit in iudam ut plenius pos-
sideret et ad perpetrandum malum induceret, in cuius cor prius miserat
ut deciperet et ad prebendum assensum malo induceret. Anselmus quando
hostium est ita forte quod latro nec violenter nec latenter potest intrare
tunc quidem latrunculum per fenestram submittit qui prius hostium
latroni aperit, et sic latro intrat, latro est dyabolus, domus
fortis voluntas, latrunculus mala cogitacio vel delectacio. Cum
ergo dyabolus potest intrare per aliquam concupiscenciam sine complacenciam
hic aperit hostium consensus, et sic dyabolus intrat et spoliat animam
bonis suis unde Orig Cavendum est nobis ne dyabolus intrandi in
cor nostrum aliquem ignitorum telorum suorum, nam si introierit in-
sidiatur deinde ut ipse introeat Sed hic ait quod buccella sumpta am-
plius introiuit sathanas in iudam secundum quintum est consulere aliquem
esse iniustum et bufonem immemorem. Deinde post proditorem promis-
sio. non enim poterat aliquid facere nisi xpo permittente, ideo dixit
Quod facis scilicet velocitate fac. id est facias cicius. Et unde dicat quod facit
quia velocitate crimen pro facto reputat festinat dominus in bonum
salutis fidelium quod iudas operatur sed non sibi, quia multi quippe
bonum ut iudas faciunt sed omnino nichil eis proficit quia bonum
facere non intendunt. Non tamen dominus impellit iudam ad peccatum
culpam sed ondit se stare salutem, nam unde dicit hic non precipi-
endo faciens vel consulendo quia preceptum diuinum vel consilium non
potest esse de faciendo malum sed tamen predicendo et vel permittendo dicit
in se prestatum, quia vidit eius animum pre nimio desiderio et eo completi
quod cepit accelerare non posse quiescere sed implere non po-
terat nisi ipse dominus permitteret. Dicit ergo hic dominus crimen predicendo

illi

cxprobrando ut ondere quod dum ipse buccellam offerret illi ille mor
tem intemptaret. Erat insuper hec ad opus nostre redemptionis
anhelando non tamen in primatem perfidi serviendo quam ad salutem
fidelium festinando. Cum ergo iudas buccellam de manu
domini accepisset et comedisset et exiit continuo ad querendum
cohortem que ipsum caperet. In quo significatur quod sacerdos si
mens corpus christi indigne magis elongatur a deo. Sicut enim
bono male usus est hec presumptio peccata auxit ut ingra
tus buccelle domini apte ab eo recederet. Erat autem nox quod
expressit evangelista ad ostendendum opportunitatem temporis ad peragendum
proditionem et ad denotandum in iuda mentis tenebrositatem.
Convenit hec huic sacramento erat enim ipse cum filius noctis
faciens opera tenebrarum ibatque in noctem seu tenebras et
mortem. Sicut ergo iudas ex bonorum societate non profecit
ob hoc maiori pena dignus fuit. Unde Crisostomus: Sicut et boni et
perfecti dupplici sunt digni honore quoniam et benigni sunt facti
et nulla mala nocivi fecerunt. Sic et mali dupplici pena
sunt digni quia possent boni effici mali facti sunt et quod nulla bo
ni lucrati sunt. Cum ergo exisset iudas ad procurandam christi mor
tem dixit ihesus nunc clarificatus est filius hominis id est eiecto tene
broso remanserunt soli mundi cum mundatore. Unde michi quod ca
ligo noctis et tenebrarum recessit a discipulis meis nunc filius
hominis clarificatus est quia nil caliginis et tenebrarum sentit
in eis. Unde Crisostomus. Hic qui erat mansuetudinis tue domine
ihesu quod perfidum illum in tenui statu palam detegere et confundere
noluisti sed leniter momentum accelerare iussisti quod parabat.
In hiis omnibus non est auditus furor eius maligna dicte sed egis
sus foras sathagebat circa frequens maleficium. Tunc clarifi
cata est familia christi in modum societatis angelice. Sed ille
nunc erat hic res significantes tamquam ille que significat accipi
tur nunc quidem clarificatus est filius hominis in se in causa non in effectu
quia iam inchoata est tradito passionis eius cuius merito et contrario dan
ci claritas resurrectionis et ascensionis. Similiter in corpore mistico
est clarificatus quia inde exitus malorum a bonis significat segre
gatorum et deus clarificatus est in eo quia scilicet non quesivit insi
gniter prius. Hec ergo facto separationis inde a societate christi et apostolorum
prefigurata fuit reproborum separatio tempore iudicium a consortio christi
et electorum quia tunc apparebit gloria magna christi et membra adhe
rebunt capiti palee que amovebuntur cremande ignis dextra fig
bili. Unde Augustinus: Sicut iam mundo omnes mundi cum suo munda
tore remanserunt tale aliquid erit cum zizaniis a tritico separatis
iusti sicut sol fulgebunt in regno patris sui. Hic futurum prevides
domino discedente iuda tamquam zizaniis separatis remanentibus
tamquam tritico apostolis sanctis nunc inquit clarificatus est filius hominis
tamquam diceret ecce in illa mea clarificatione quando erit
ubi malorum nullus erit ubi bonorum nullus perhibit

Cenantibus autem illis accepit ihesus panem et benedixit

Sequitur de lo
tione pedum

Vide extra post sexcentum et sextum folium

ac fregit dedit q3 discipul sius et ait Accipite et co
medite hoc est corpus meu Et accipiens calicez
gras egit et dedit illis dicens Bibite ex h' omes h'
est sanguis meus novi testamenti qui pro multis ef
funditur in remissionem peccatorum Dico autem vobis no
bibam amodo de hoc genimine vitis usq3 in diez illu
tum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei
Volens ergo dns ihus finez dare legalibz sacrificiis z novi
incipe testamenti sempiternum novum fieri sacrificium et post cenam
legalem inchoat spiritualez cenam sponsorum preparat ut de lege
ad evangelium de veteri ac transitorio testamento ad novum et eter
num testamentum de figuram ad veritatez de carnalibz ad spiritualia
transeat Unde Beda Finite veteris pasche solemnis que in comme
moracionem antique de egipto liberacionis agebatur transit ad no
vum quod in sue redempcionis memoriam eccliaz frequentare desi
derat pro carne et sanguine agni sui carnis et sanguinis
sacramentum in panis et vini figura substituens factus sacerdos
in eternum secundum ordinem melchisedech Et quantum datur intelligi
ante preterite tradicionis Ubi tanguntur tria primo institucio
sacramenti nove legis 2o destructio cerimoniarum legis veteris
ibi Dico autem vobis no bibam 3o pro pro beneficiis habitis graciarum
accionis ubi et primo dicto Institucio sacramenti nove lege
ostenditur primo sub specie panis 2o sub specie vini ibi Et accipiens
calicez Dicit ergo Cenantibz autem illis scilicet adhuc ibidem adhuc
residentibz in cena post esum agni typici Accepit ihus panez
scilicet triticeum ad consecrandum quia illa est materia apta et ideo dns se
grano comparans frumenti comparavit Joh xii in alio pane puta
de spelta vel ordeo vel de castaneis non fit consecracio Et in ma sol
fitur 2o vinum vitis Et ideo se dns ligno vitis comparavit Joh
xv Et sic in alio vino quam de vite non potest confici sanguis et hoc
declaravit consilium Carthaginense hic est quo ad substanciam elementi
Sed quo ad qualitatez non sit diversitas sive vinum sit rubeum
sive album sive sit calidum sive frigidum dummodo non sit acetum
nec sit acetum hoc Eodem modo de pane sive sit fermentatus sive non
fermentatus licet peccaret conficiendo in fermentato propter institutum
secundum ritum Romane ecclesie sive calidus sive sit frigidus Sed quo
ad qualitatez utrum sacerdos possit ordinare quantitatemque materie scilicet an
totum panem in foro Ad hoc aliquando dicitur voluerint non possit
panez de foro immo etc nisi servet ritum ab ecclesia institutum
no conficit sacerdos quia sic non potest conficere nisi sacerdos sic nec
ipse sacerdos conficit nisi modum et ritum sacerdotum servet
conficiendo Et hoc dicunt finisse revelatum quando autem aliter facit
non sacerdos sed sacramenti temerator secundum modum eorum reputa
tur Sed hoc posito nimis est arta quia sic dicit bonus Augustinus et hoc
dicta est constat alia esse addita ad sollemnitatez valde mo
do est Et si assit intencio et verbum et elementum est sacramentum
in quantitatemque materie Unde si sacerdos totum panem de foro inten
deret conficere confectum esset Et similiter totum vinum de celario Sed hoc et

dum

posito nimis est ampla . et dum nimis tribuit verbo z mi-
sterio infert contumeliam sacramento Hec h' credendu e q' xpc
hic dixerit sicut sapiens ho dictam h' esse dixit z ipe sapi-
entissime omnia fecit et maxime cum hoc sacramentum instituit
Et ppterea sine preiudicio dictum est . Et non sit contritione verborum quo
nisi assit intentio conficientis institutori ecclesie q' sic dicit hugo
Omne sacramentum veritatem renouat' si contra institutorem celebrat'
Intencio autem ecclesie et instituentis est quod ad usum fidelium
fidelium ad tantam materiam se extendit ad quantam pl' sacerdos
confice' q' debeat et cognoscit suum in usum fidelium Et p
hic p3 q' sacerdos volens confice' totum panem de foro nichil facit
Benedixit . i . p quadam oronem gratias egit Sicut hic dedit
nob exemplum q' cum scriptorem huius sacramenti dz mens eleuari in
deum Ac fregit . s . in partes panem p usui discipulorum glo
fregit vt ondat corporis sui fractorem non sine sponte sue fore
Dedit q3 discipulis suis . ad designandum q' illi tm sunt discipuli
dni istud sacramentum sumunt & no alii Sed quos erat iudas
ut dicit scti quidam . licet hi dicat contrarium Ideo cum hoc ipe suum
corpus dedit iude sicut et ceteris cum erat discipulis occultus / Et
pp'ter hoc in ecclesia obseruat' q' peccatori occulto eukaristia non ne-
gat' . Et ait accipite . non rapite / contra illos qui non accipiunt sz
rapiunt qz nis cum hunc ad corpus xpi sumunt Et comedite ma-
ducatione sacramentali vel spiritualiter accipite p fidem & comedite
p caritatem Jo . 6 . Qui manducat meam carnem et bibit meum
sanguinem & hoc est corpus meum / hec est forma consecrationis quam
dns dixit cum corpus suum conficeret . et hanc formam discipulis suis
ad conficiendum dedit hoc est corpus meum sic . quod sub specie panis
videtur / Quibus verbis hoc sacramentum instituit & tante promissio
destituit Sicut credit' cum dominus dixit hoc e corpus meum hic est
sanguis meus mutasse panem & vinum in carnem z sanguinem
et tunc equum eorum contulisse illis verbis in posterum / Et ideo
non pferunt' in canone et continue eorum sit transsubstanciatio quia
verba consecrationis efficiunt quod significant / Si enim verbum xpi tante
est virtutis q' fecit de nichilo omnem creaturarum non est minus
si unam creaturam conuertit in aliam . Sicut exemplum Sicut illa vox
que dicit / crescite & multiplicamini et replete terram semel quidem
dicta est sz omni tempore sentit effectum ad generatorem operante na-
ita & vox ista semel quidem dicta est sz p omnes mensas ecclesie usque
ad hodiernum diem z usque ad eius aduentum prestat sacrificio fir-
mitatem hec contra ista / Est autem ibi altare vbi dominus ordi-
nauit hoc sacramentum eukaristie / Quod autem institutum e q' in
hac die cum omnes hore sint flebiles sola missa que est sol-
lempnis tamquam in suo natali . s . in die sue institutionis Eodem
die crisma consecrat' quo fratres liniunt' Aspice michi bonum quo
diligenter' & fideliter ac deuote dominus predicta facit . et pp'terea
manibus illam dilectam z benedictam familiam suam cibat Vnde non
est enim intelligendum q' discipuli sumpsit corpus de manu do-
mini sibi ministrata sz qui consecrauit ipe z ministrauit Sicut in co

Nota hic quod xpc suspsit corpus et sanguinem suum gustando apostolis

signu omes religiosi deberet in die cene recipe corpg xpi de
manu plati sui Suspsit etia ipe sacramtu corpis et sanguis sui
no pp̃ter sui indigenciaz et ut aliquez a sacramto q̃sequer̃
tur effectu, sed gra exempli s. ut alijs darz manducandi ex
emplu Suspsit aut illud mo sacramtali tm̃ no spualr
per hoc aut q xpc morti q̃pingq no solu agni typici sed etia
corpg suu vim sacramtaliter cu aplis manducat ondit q q̃li
xpianq piculo mortis iminente d3 si pt sacramtalr q̃municare
si no pt q̃municet saltez fide· scdm id vbu Augq / Crede et
manducasti Attende etia sacramti dignitatez et reuerenciaz
et ordinez circa ipm· quia pmo gras egit pro tanto mi
sterio ita quod diuina virtus opatur secreciq et pro tanto
beneficio ut corpq et sanguinez suu det nobis Qui hoc etia tribuit
nobis exemplu glorificandi dnm in omi bona honoracone
Vn Beda Et sic de veteribq tradendis egerat sic et de nouis
incipiendis gras agit nobis pariter in exemplu tribuens
in omi bono inchoacone opis ul pfectone prez qui est
in celis esse glorificandi Deinde benedixit dicendo vba que
sequunt hoc est corpq meu hoc s. qd sub spe panis videtis
qd nunc do et qd nunc sumite qd pro vobis et vra redempcione
tradetur ad flagellandu et crucifigendu Ex quo videt q hic
hoc no demonstrat speciem panis simplr nec corpq xpi simplr sed corpq
xpi sub spe panis apparens Vn etia videtur q nulla alia in
telligat benediccio qua sacerdos verboru prolato transmutacio
aut fit pu solemmo instituti prolate oronis Vn hic demo
strat corpq xpi no pro tpe in quo profertur sed pro tpe pro
quo pfertur s. q̃pleta orone ut cu dr hoc est bonu verbu
dedu tune / Et tunc fregit ut scdm Bedam ondet corporis sui
fraccoz et passionu no sine sua sponte / et ope futuram
frangimq et nos in signu q fregit sed inuisibiliter integ
pq manz, pane enim in corpq xpi transsubstanciato frangi dr
no quod corpq xpi qd integru sub qualz parte manet
frangat sed accidencia sub quibq corpq manet frangunt Debz
aut fraccio fieri in tres partes in signu q est fraccio triplicat
xpi s. flagellis an passionem clauis in passione lancea
pq passionem Vel ppter tres partes ecclie Nam pma pars
notat ecclie sctos in celis / scda saluandos qui sunt in pena
tercia vero viuos quos adhuc hec vita retat in terre De
inde dedit discipulis suis ad usu ut ad se panis spes q̃uerte
ret sed ipi in ipm q̃uertere Vn Augq Dictu est a dno nec
tu me mutabis in te sic cibu carnis tue sed tu mutaberis
in me / Et ait accipite et comedite Vbi vtraqz hq sacramti
innuit comestioz sacramtalez s. et spualez ut accipiat inde
et corpe et comedat fide et ore ac gustet et videat deuo
cone qm suauis est dominq Est enim manna in sapore hns
in se ome delectamentu et omis saporis suauitatez ac sibi in
corporet recogitacone seruacem in corde pciu redempcionis
sue hic est dubiu utrum xpi prius cofecit qm vba q̃secracionis
protulit Et vr q sic p textu q2 hic dr Cenatibq illis ac
cepit ihus panez et benedixit ac fregit etc Et pq dixit hoc est corpq meu

dum

A Non est ergo sic intelligendu q prius fregerit et darz discipulis
et pqea diceret vba q̃secracionis Sz sic est intelligendu q
talis sit ordo vboz Accepit panez et benedixit dicens hoc est corpq
meu et dedit discipulis suis, d. accipite et manducate et
hec omnes

go prius benedixit quam verba consecracionis protulit, sed benediccio
fuit consecracio. go prius benedixit et consecravit quam verba proferret
Item arguit de alio, quia prius fregit quam verbum protulit, sed fra
ccio consequitur consecracionem in hoc sacramento sicut patet
go prius consecrat quam verba proferret. go non instituit verba
consiciendo. Dicendum quod circa hec sunt tres opiniones satis
probabiles. Prima est quod dominus prius consecrat quam verbum insti
tuit, sicut prius baptisatus est quam formam baptismi instituit
eret. Et racio est quia ipse est verbum dei patris et ideo fecit corpus
sine verbo. Nos autem qui indigemus virtute verbi debet
forma post consecracionem. Alia opinio est quod dominus consecrat sic
et verba protulit sed bis protulit primo in occulto et ceteris in
aperto ad formam institutam manifestandam. Primum quando
dixit scilicet occulte, secundo hoc est corpus meum. Tercia opinio
est quod dominus sic consecrat et verbum instituit et sic semel tantum co-
secrat ita semel tantum verba protulit, et illud videtur convenientius.
Ad quid enim tacens verba proferret ut sic primus posset
consicere sine verbo. Debuit tamen consicere verbum ideo ut
formam traderet, quia dominus non tamen ibi suam potenciam ostendebat
sed eciam discipulos informabat. Et hec posicio est communior et
probabilior. Et hanc sustinendo dicendum quod dominus consiciendo
verba protulit consecracionis. Et quod dicitur prius benedixit
benediccio illa non fuit consecracio sed fuit quedam
vel magis quedam oracionis sive graciarum accionis preparacio
In quo ostendit nos ultimum cibum accipiendum nisi primo benediccione
premissa. Ad aliud quod obicitur de fraccione dicendum quod dicitur
de ea potest esse fraccio vel ad figurandum vel ad distribuendum
ut supra dictum est de fraccione. Et sic si aliquis vellet consicere pro
pro multis et non haberet nisi unum panem, sed primo frangit
iterum istum panem in tot partes quot quantandi sunt et postea co
ficeret sic bene fieri. Item notandum quod dicitur accipite et comedite
Ex quo est manducacio illius cibi scilicet spiritualis et sacramentalis
Spiritualis est per fidem et caritatem. Ubi notandum quod manducacio huius
fieret a corporalibus ad spiritualia. De integritate manducacionis
corporalis est manifestacio et incorporacio, sic manifestacio est vero
gitacio illius cibi scilicet carnis christi pro nobis exposite in precium ad
redimendum et in cibum ad reficiendum. Incorporacio vero attendis
ad recogitans caritatem amore eius quod cogitatur unitur et sic in
corporatur. Ad hec ergo quod quis spiritualiter manducet requiritur
cogitacio fidei et affeccio caritatis. Item notandum quod christus in
cena consecrat corpus suum et ideo tempore erat conveniens sicut signum
redderet signato. Sed tempus consiciendi eukaristiam ab ecclesia insti
tutum est magis conveniens ad reverenciam sacramenti. Utrumque
tempus christus donavit, sed hic ad significacionem, ideo ad reverenciam,
hic operando, ideo inspirando. Item quia cenavit christus sibi cena

Marginal notes:

sic sacerdos fra-
git d altari po-
consecracionem tres
partes in signum
quod fraccio sunt
christi triplicat

spe corpus et sanguinem suum dedit. Hmoi [sic] innocencius tres
pot cas ponit hec fit propter augmentum meriti quod ibi ho
credit et aliud cernit quia fides habeat meritum ubi hu
mana ratio non prebet experimentum. Secundo propter dignitatem sacramenti ad
malos. Tercio propter imbecillitatem creature ad homines et
hic ad euitandum errorem et horrorem sensui. quia si oculis videret
christum sub propria specie utique animus abhorreret quia non consue
vimus carnem vel sanguinem crudum comedere. Quarto ad
euitandum ridiculum ne paganus vel iudeus insultaret
cum id ageremus vero sumimus occulte christum ne tibi sensi
te horror vel risus minuat fidem tibi visus non in
noscens. hac ergo christus sub specie principali edulii sumendus
proponit eucaristiam ut foueretur sensus in uno et fides in
altero edificaretur. proponetur enim sensus dum solitatur percipit
edificatur fides in altero. dum id quod videt quale sit credi
sit cognoscit. Dum tercium dubitatur quare sub speciebus panis et
vini tradetur. quia deus in hoc sacramento proponit nobis ut ci
bus reficiens et quia in nutrimento vtilitati humane in hiis
duobus habetur plenior et melior refectio. Vnde innocen
cius dicit proponuntur nobis species panis et vini quibus in
susceptione corporis et sanguinis christi plena et perfecta esse re
fectio possit. plena enim refectio est cibus et potus. Cibus autem
et potus panis et vinum principaliter est secundum. Secundo quia per hec
species ad signum corporis christi veri et mistici est expressior. pa
nis propter compactionem assimilatur corpori christi. Vinum eo quod liquor
est sanguini. et de mistico sic et multe vues exprimuntur vinum
et sic ex multis granis panis fit. sic nos multi unum corpus
christi misticum sumus. Tercio quia hec species ad ostensionem sua sui
sinceritatem et mundiciam est decentior. Quarto quia ad figuram vete
ris sacrificii melchisedech vicinior. Quinto quia ad compara
cionem similior. Dominus enim nunc se comparauit nunc grano nunc
se pani semine comparauit. Dubitatur. Et sacerdos demo
strat cum dicit. hoc est corpus meum. Non potest dici quod panem
quia non est vera predicatio hoc scilicet panis est corpus meum. Nec
accidencia ibi sensibilia eadem racione. Nec corpus christi. quia
non dum protulit verba illa ad consecrationem spectantia. Sed si di
citur obiectum sit et conuerte enim dicitur hoc vinum est mortuum posito
quod in platone subiectum sit viuit. et in platone predica
ti mortuum. Innocencius dicit Quinto distat oriens ab oc
casu, tamen refert inter miraculum et naturam. Ab hinc questione
quidam soluit. et sic an platonem hec verborum sunt corporis
christi et sic dicendum est. Et christus corpus suum demonstrat et co
secrat cum id verba pronunciat. Et sic innocencius Et
sacerdos nichil demonstrat. quia illis verbis non vtitur

dum
Hoc

enunciative seu demonstrative sed solum recitative et ita
sensus talis est: Dominus dixit hec verba: hoc est corpus meum,
quemadmodum Dominus dixit: Ego sum lux mundi, Ego sum vitis
vera etc. et in multis aliis. Richardus de sancto Victore li. [?]
de trinitate dicit quod in ista oratione: hoc est corpus meum, fit de-
monstratio partim ad sensum et partim ad intellectum, ita quod
sit sensus: illud quod continetur est hoc: est corpus meum.
Tertia via dicit quod in ista oratione: hoc est corpus meum, per
hoc hoc demonstratur corpus Christi non pro tempore quo profertur
hoc pronomen hoc, sed pro tempore in quo prolata est complete to-
ta oratio. Verbi gratia in simili si quis diceret: hoc est bonum verbum,
tunc demum hoc pronomen hoc non demonstrat iam orationem tunc demum
prout profertur, sed pro hoc: hec oratio demum tunc est completa. Similiter
videtur dicere Scotus super quarto sententiarum, quoniam sic dicit: oratio non
causat sensum seu conceptum in animo auditoris nisi sint prolata totaliter
et finita. Et hoc sic declarat: sicut se habet syllaba ad dictionem,
sic dictio ad orationem. Sed syllaba non causat aliquem conceptum nisi
dictione totaliter prolata, sic similiter et oratio. Et ideo dicit quod hoc
pronomen hoc demonstrat corpus Christi, et sic oratio non causat sensum
nisi totaliter prolata, ita ista non est vera: hoc est corpus
meum, nisi oratione totaliter prolata. Quarta via dicit quod in ista
oratione: hoc est corpus meum, per hoc pronomen hoc demonstratur
corpus Christi ratione instantis istius quo finitur ista oratio etc. fit
demonstratio ad intellectum. Et Petrus comestor dicit: cum totum
est dictum, totum est factum. Et nota quod certissime credendum
est quod istis verbis prolatis et prolata sint cum intentione conficien-
di et super materiam debitam, quod panis in corpus Christi convertitur et
patet ex primo dicto. Et est utique magnum et eximi-
um est miraculum. Et tantam vim deus dedit verbis sacerdoti
conficienti, super quibus verbis Innocentius [?] hec
verba: hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei etc. pa-
nis et vinum in carnem et in sanguinem convertitur illa potestate
qua verbum caro factum est et habitabit in nobis, in qua deus
ipse dixit et facta sunt, mandavit et creata sunt, cum ipsa
qua feminam mutat in statuam, aquam in vinum conver-
tit, et virgam in colubrum. Nam si verbum Helie potuit ignem
de celo deponere, multo magis verbum Christi potest panem in car-
nem mutare. Ambrosius [?] opinari de illo cum non
verbum est impossibile, quam magis est creare quod est et in
[?] quod aliquid in aliud transmutare, et hoc quottidie
fit, de quo nemo dubitat. Hec enim verba tante sunt profun-
ditatis ut intellectus humanus non sufficit ea penetrare.
Et Innocentius: Verum fiunt verba Christi in instanti prola-
tione illorum verborum quasi dubitationis ambiguitate
a cordibus Christi fidelium remota celi aperiuntur celesti-
um turme adveniunt [?] dei [?] Et ut alius
loquar: tota sancta trinitas ibi principaliter assistit. Unde

Gregorius sic loquitur. Quis fidelium dubium habere possit in ipsa
immolationis hora ad vocem sacerdotis aperiri celum, in illo
misterio angelorum choros adesse, summis yma sociari, ter-
rena celestibus iungi [illegible] dicere nullus. Et felices igitur vos di-
terim o sacerdotes si tamen sacerdotalis compareatis quorum
manibus panis angelorum misterio panis vite mor-
talibus cottidie preparatur. O sacramentum pietatis. O signum
unitatis. O vinculum caritatis. O quali honore honorati estis
[illegible] mensa potentiam quam angeli videntes contremiscunt
et neque sine timore aspicere audent. Magnificavit dominus
facere vobiscum ut vos ipsum conficiatis in altari, quod ipse ipse
propriis manibus confecit in cena paschali. O regale sa-
cerdotium. O felix presbiterium. O felicitatis presbiter cum dominus
opus optimum et officium excellentissimum attribuit. Quis umquam
audivit talia, quis vidit huius similia. Quod iste qui cuncta
creavit se [illegible] et dicat quod [illegible] se creari tibi dedit. Super
qua potestate vestra o sacerdotes et super tam insignem privile-
gio celum stupet, terra miratur, [illegible] contremiscit. Agitur
quidem in hiis misteriis [illegible] officium verum celestibus nego-
cium contingere. Aspice sacerdos tamen privilegium dignitatem.
Non enim homo, non angelus nec archangelus, non aliqua alia
creatura, nec virtus, sed ipsius solus hic munus contulit, atque ad-
huc manens in carne fungi prestitit misterio angelorum.
Non rex nec princeps terre nec angelus nec archangelus, non
cherubin nec seraphin hac singulari potestate fulget, sed vos.
[illegible] Ideo ad terribilem mensam domini cum debita reve-
rentia et amore cum timore ad eius corpus tractandum ac-
cedere cogitetis nullo odio maculati, nulla malignitate
suffocati, nullo veneno invidie inquinati. Si enim a car-
nalibus viciis debetis esse impolluti, multo magis a spiritu-
alibus debetis esse sinceri. Corporalis cibus cum ventrem [illegible]
a diversis humoribus occupatum amplius ledit magis nocet
nullum auxilium prestat. Sic iste spiritualis cibus si aliquem
reperit malignitate pollutum magis perdit quam salvat
magis dampnat quam liberat, non natura sua sed accipi-
entis. Hec Augustinus. Illud est notandum quod in nominis consecracionis
hoc corpus est [illegible] dicere verbum [illegible] ita quod exponatur
pro consistit et non accipitur significativum ut heretici insipientes
intelligunt. Dicunt enim exponentes verba consecracionis hoc est
i. sit corpus meum non credentes in veritate ibi verum corpus
Christi quod totaliter est erroneum. Sed quod sic exponi hoc est
consistit in veritate corpus meum. Et ipse adiungendo speci-
ficavit dicens quod pro vobis tradetur. Sic quod corpus vere trade-
batur ita vere demonstrat non in figura que cessaverat sed
in veritate que advenerat. Idcirco dicit caro mea vere
est cibus. Et accipiens calicem. Hic declaratur institucio
sacramenti sub specie vini. Dicit quod et accipiens calicem
i. vinum cum aqua mixtum in calice ad [illegible] [illegible]

suis. Item cum non sit hic mencio de aqua videtur quod non
debeat apponi aqua ad vinum, quia aqua non est de es-
sencia huius sacramenti. Sed tamen apponitur propter exemplum
Christi, item propter significacionem, quia sicut quod sanguis cum aqua exi-
vit de latere Christi, item signat vinum vinum et aque unio-
nem membrorum cum capite scilicet Christo pro quorum amore passus
est. Unde cum nec panis sine aqua conficitur, nec vinum sine
aqua offertur, per aquam populus significatur qui nec sine passione
Christi salvatur, nec sine eius amore Christus passus est.
Oportet ergo ut nos ei uniamur ut ipse in nobis maneat
et nos in ipso. Item id est gratias tibi calicem agens pro suo
pro humani generis redempcione que in crastino effun-
denda erat future. Vel calicem id gracias egit quod retribuit patri
pro omnibus defectibus cuius virtute vinum et aqua in sanguinem
transmutari voluit. Quia vel iam fuerat quasi. ~~id gracias~~
egit eo quod iuxta sentenciam Jacobi primo capitulo Omne datum optimum
et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum.
Vel secundo id tibi pro gracias egit ut nobis donaret formam
quod in omni opere nostro prius ipsum innotaremus iuxta doctrinam
Boecii 3o de consolatione: Innotandus nostri est rerum omnium principium
et demum gratiarum acciones devotas agerem. Non solum in pro-
speris sed eciam in omni nostra tribulacione et angustia et
in cunctis adversitatibus. Et hic significat calix quod pro passione
in sacra scriptura sepius ponitur. Sic Christus dixit Jacobo et
Johanni: Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum id est po-
testis passionem mortis tolerare quam ego passurus sum
in cruce. Hunc igitur Christus agens gracias deo patri benedixit
id est vinum et aquam in suum sanguinem convertit, vel sic benedi-
xit id est dono spiritus sancti adimplevit, vel benedixit id est sancti-
ficatori tradidit, quia benediccio est sanctificacionis tradicio ut ha-
betur extra de baptismo et eius effectu primo. Dedit discipulis
suis grose et largiter dicens: Accipite et bibite ex eo omnes
humiliter devote fideliter et votiose. Et ideo quod et dedit
discipulis suis. Non enim bibit de calice Christi nisi sint di-
scipuli Christi. Discipuli autem Christi est qui sic non erubescit
nomen audire magistri sic ut confidenter gestare speciem. ~~confiteor~~
Christi ut magister abbas Bernardus et Isidorus dicens: Demum
talis discipulus innotescat, affectu retinet affectum locutum
veritatem, habitu simplicitatem portat, gestu sanctitatem redolet,
victu paritatem parsimoniam recolit, actu vite sanctitatem
reputat. Quod hic hic locum inde perditori facto in quo licet
discipuli habeat speciem, tamen meritis est communitas sibi.
Dicit ergo dedit discipulis ad designandum quod isti sunt disci-
puli Christi qui id sacramentum digne percipiunt et non aliis.
Discipuli Christi essent si ea firmiter crederent que credenda
ondere. Unde multi abierunt retro et non cum ihesu iam ambulant.

Et dicit Christus gracias egit docens nos qualiter oportet hoc misterium
conficere et erudiens nos quemadmodum patimur in congregacione fratres vero
et Beda eciam nichil dignum professione exhibent humiliter in
professione benedixit hunc et magister videlicet ondat quod congruentissime
flagellis culpe proprie facere debebat sicut ipse equanimiter flagella
culpe aliene portat ut hic erit ondat quid in correpcione fecerit
sufficit si in flagella positus patri gracias agit ei unde
benedixit dicens

et eo quod verbis eius non crediderunt dicentes durus est hic ser
mo et quis potest eum audire Joh vi. Unde Bernhardus in sermone
de cena domini. Per hunc solum panem poterit digne
manducare qui fide katholica nolunt inflorari. Disci
pulus xpi es si feceris ea que tibi precepit dominus
secundum quod dicit discipulis suis dicens Beati eritis si feceritis
ea que precipio vobis patet in eodem Joh. Cum mandatum do
mini non ignorat nemo est ut scriptum id unde eius negli
gat Nam servus sciens voluntatem domini sui et non faci
ens plagis vapulabit multis. Qui autem fecerit divinis
et honoribus ditabitur multis. Discipulus merearis esse
xpi si in caritate fundaris. Unde dicit Joh. xiiio In hoc
cognoscent omnes quod discipuli mei estis si dilectionem
habueritis adinvicem. Super hoc dicit Bernhardus In hoc enim di
scernuntur filii lucis a filiis tenebrarum discipuli xpi a
discipulis diaboli si communionem caritatis adinvicem et ad omnes
expendunt. Hec caritas audit reges celum et non timet
intrare ad deum confidenter intrat lectulum Salomonis
et regine dedignatur nisi super pectore xpi. Et si nunc
vos fratres ornabit hec regina profecto cognoscent omnes
pusilli et magni quod vere estis discipuli domini. Qui
caritatem non habet non est eius qui dedit mandatum caritatis
nec huius sacramenti dignus receptor. Et credite michi
fratres Si quis de hac scola caritatis et scola xpi et do
ctrina spiritus sancti caruerit et in hac doctrina non perseve
raverit absque dubio mortem perpetuam bibit. Et ideo bibite ex
hoc omnes. Quia omnibus hoc poculum est necessarium teste sal
vatore Joh. 6o Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc.
De hoc poculo et pane dicit Zacharias ixo Quid enim est
bonum eius quid pulchrum eius nisi frumentum electorum et
vinum germinans virgines. Et ante hoc dicit Tu vero
in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de la
cu in quo non est aqua. Et subdit Dominus exercituum pro
teget eos et bibentes inebriabuntur quasi vino et salvabit
eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui. Sobrietatem
notare censuimus ratione eorum qui accipiunt digne huius po
tum bibentes. De hoc potu etiam dicit Cant. 5 Bibite
amici mei et inebriamini carissimi amici dei mei
existentes in caritate bibentes communicant per fidem et devocionem
huius sanguinem bibunt. Confluunt gratiam dei. Amici vero caris
simi inebriantur quia quandoque tales virtute istius sacramenti rapi
untur in excessum vel in extasim mentis quia obliviscentes hec
que in conspectu eorum sunt mente et animo in celestibus conver
tuntur. Mondum sic erat in primitiva ecclesia omnes qui
missis intererant sumebant sacramentum communitatis vel corporis

xpi sub spe panis secundum id Act. ii^o Erant perseverantes
in communicatione fractionis panis. Quia et quamvis non possunt omnes
digne sumere, sumunt saltem signum unitatis et ostensum
panis. quod tradens sacerdos dicat Accipite unionem
panis, id est ac si diceret sumite. Et hec omnes. Sed queritur
quare hic addit omnes et non supra ubi dixit comedite
quia scilicet ab omnibus accipiatur sub spe panis non ita sub
spe vini propter periculum. Magister debuit dicere. Sume
dite et hec omnes. Quia bibite ex hoc omnes. Hec prevenit
dominus quia debuit a pluribus sumi sub spe panis. In con
fusionem contra hereticorum ne aliquis crederet quod corpus christi et
sanguinis minus sumeretur quod non sumebatur sub spe
vini sicut panis. Dicit bibite ex hoc omnes Sed quia presenti tempore
Boemie ac Morawie preter secta sanguinea presente
dimisere heresiam persona invaluit. que laudabilem
consuetudinem Romane ecclesie sanctorum quam patrum sanctiones
de perceptione sacratissimi corporis domini nostri ihesu christi a
populo laico infringere conatur. Sicuti alias iam in concilio
Constanciensi sit condempnata. Nichilominus tamen contra eos circa
predicta est annectendum. Dicunt enim quomodo sub utraque spe
esse necessariam ad salutem inducentes id Joh. vi^o Nisi man
ducaveritis etc. Sed secundum glosam quia hoc intelligendum est de solis
sacerdotibus etiam consistentibus hoc sacramentum. Secundus est de
populo laicali et quem ritum tenet romana ecclesia que in hiis
que sunt de salute humani generis non potest errare quia regitur
a spiritu sancto et est spiritus veritatis Joh. 16. Communicare populum
laicalem sub utraque spe est contra voluntatem christi. Et contra
consuetudinem Romane ecclesie. Contra intellectum sancte scripture.
Contra reverentiam tanti sacramenti. Primum patet quia cena christi
et per omnes civitates quam scribunt de hac cena. si christi voluntas
fuisset populum laycalem communicare sub utraque spe utique in
me saltem matrem suam admisisset aut mariam magdalenam
aut lazarum quos specialiter diligebat et aliquem de .72. disci
pulis. quorum nullus affuit. quod non fecisse dicunt sancti
quia non fuit voluntas eius ut populus laicus sub utraque
spe communicaret Sed dicunt Matth. xxvi dixisse discipulis Bi
bite ex hoc omnes. Verum dicit ad eos qui in cena erant con
gregati scilicet apostolos propter traditorem suum ne eum per decret
condendo futurorum contingentia Sed dicitur quod christus dixit quod communi
cando omnibus, dicitur verum est omnibus in suo statu ac
condicione existentibus; Sed christus in cena porrigendo disci
pulis corpus suum et sanguinem consecravit eos sacerdotes
Secundo est contra consuetudinem Romane ecclesie que est omnium etiam

dum

Integra com secundum articulum fidei sita est et extrac no pte
quae hic strinunt, 3o e com intellectum sacre scripture Et
primo ve te tho dt Oportet ut veritas videcat combe
i noua lex veteri, leuit vide quod populus no habebat
partem libaminis i. Fluidorum Deut 12 Exod 12 Azimis hosti
arum ipse s. aaron vesere sanguinem fundens in altari i comit
tes sacerdotibus Bile leuit 3 r. Gen 14 Melchisedech
rex salem obtulit panem et vinum erat enim sacerdos
altissimi, Helias figura sacerdotalis propter gratiam prophe
talem comedit et bibit et ambulat et Exod filii israel quin
significabat populum laicalem edebat azimos panes
Exod 12 et xps dt panem celi dedit eis inl dicendo de
potu Et in multis aliis In nouo testato ubi legitur
satiasse homines no fit mentio de potu in cenacio et
de curribus in Emaus Et Joh vi sepe fit mentio de pa
ne no de vino sic patet Eue ad reuerenciam hoc sacra
menti primo ad va apud Nisi manducaueritis et Ter de spud
ali h omnes doctores intelligunt No porrigit dicens et nisi
manducaueritis et subiungit verba quae locutus sum spiritus et vita
sunt Vel no duplicem hominis satiati considerator quo ad
esse et quo ad refectorem et Potus datur sub specie panis quod
vini propter abiliorem litatem, 2o propter ministracionem 3o per
periculorem euitacionem Item Licius papa dt c. ad abolendam
Omnes qui de sacramento corporis et sanguinis apud alios
sentire et dicere no metuunt quod sacrosancta Roma ecclesia
dicat et seciat vinculo perpetue anathematis innodamus
De hac at materia clarius vide poteris in articulis contra Bo
hemos facte in Concilio Basiliensi Erunt in libro meo
quem inuenies in libraria de quindone sub utraque
specie Sequitur hic est calix sanguinis mei, hec verba
sacerdos proferre cum intencione continendi sanguinem
Et per hic methonomice continens pro contento Et e sensus
hic e calix sanguinis mei, iste e sanguis meus pro modo
bibendi, Ore xps addit dicens hic e calix sanguinis meus
no dixit hic e sanguis meus absolute sic dixit hoc est
corpus meum Racio quod hoc fit ideo quod sanguis et se no sit cibum
potabile ideo addit hic calix quod in calice ad potum prebet
sanguinem xps quem nos in poculum salutare exhiberi
Nota quod hec verba hic e calix sanguinis mei sic et ista
hoc e corpus meum intrinsice a sacerdote proferrit ut ibi
in eis sacerdos facere intendat quod xps fare intende
bat continendo et consecrando corpus et sanguinem suum, hec
aut verba proferuntur cum pronoie possessiuo s. mei et meum

In signum huius quod in operatione illa exhibet et gerit omnibus
modis sacerdos vices et personam christi Nam dicens hic est ca-
lix sanguinis christi non conficit quia verborum forma mutata est
et quia de altero forma dicta alienum quid faceret sacerdo-
tem a persona et vice christi Vnde dicit dominus de sacerdo-
te Sermones mei quos dedi in os tuum non deficient ex
ore tuo i. nomine et munera mea accepta erunt super
altari meo Nam si omnino sunt unitates verba christo et
in christo sit ipse dixit Qui manducat carnem meam et
bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo Christo
amplius sacerdotes conficientes et distribuentes christo uni-
unt Dicit ergo sacerdos hic est calix sanguinis mei et
id dicit id faciens id conficiens quod christus dixit fecit
et confecit christo in illo manente et id agente de persona sa-
cerdotis et sacerdos in persona christi Quod autem actu conse-
crationis quod christus egit in solemni cena paschali et de propria
persona sic legitur de quodam monacho ordinis Cister-
ciensium monasterii Walcestensis Habuit enim ille sa-
cerdos singularem gratiam adeo in missarum celebratione
ut de verbis intenderet et factis que gerit et proferret in of-
ficio misse et datus sunt illi horum plenior intelle-
ctus Cum enim more consecrationis verba de forma conse-
crationis proferret aliquotiens occurrit illi in mente cogi-
tatio dei Ecce nunc unum es cum christo christus in te et tu
in illo [illegible] quos mentes orant Perficiat domine Ihesu
christe gratia tua in me per fidem veram et caritatem hanc
beatificam unitatem et [illegible] ut ego maneam et de-
lapsum effugiam mortalis culpe et pericula euadam
presentis vite Iudicium et penam gehenne tam non desi-
it divina consolacio Visum enim est illi quod missam cele-
brans et ad ea verba veniens cogitatum eundem quasi eundem
replicans et ecce se vidit videlicet in hostia et totum christum
et in se ita mirabiliter ut duo corpora diversis speciebus
et liniamentis corporalibus distincta eundem tunc locum occupa-
ret Totum in christo sacerdotis corpore quod in hostia salutari
Sic potuit ille sacerdos in omnibus creature huius vir-
tutis dignum habere exemplum aut sufficientes documentum
amodo hi legentibus hic expressit in ferro ignito species
calorem et rigorem hi ignis hic tamen ferro continuat fer-
rum autem hi species figuram et magnitudinem que sibi
ferrum non negatur Sic in ista visione duorum corporum
vna loci duplex effigies apparebat In qua monstrare
ostendere voluit quo unum esset cum sacerdote in actu
consecrationis Ista vere gens cuius est dominus deus eius populus
quem elegit in hereditatem sibi Beator illa in tam
miram et beatificam unitatem electa gens sancta

populus acquisitionis · gens electa regale sacerdotium Gau
dete ergo sacerdotes quoniam vos elegit dominus in hereditatem
sibi et vos sacerdotes domini vocabimini et ministri dei vestri · ho
norate ministerium vestrum · quia christus vos suscepit in hono
rem dei · date nomini eius magnificentiam · et eius custodiam
actibus custodiam · Et confitemini illi in voce labiorum ve
strorum ob magnum ministerium vestrum reverentiam ut omnes vestris
inculti moribus aut doctrina vel seducti moribus prestre
pentes in vestris fructibus et bonis operibus vos considerantes
glorificent deum et patrem omnium qui est benedictus in secula seculorum
Amen · Et subditur collatio Novi et eterni testamenti Aeter
num testamentum sit collata bonorum retributio seu distributio
morte testatoris firmata seu constitutio vel traditio de or
dinatis bonis a testatoribus legittimis firmata recta
fides / Et lex christi est testamentum novum novitatem vite
constituens et hereditatem christi et fratribus suis fidelibus
distribuens et promittens / et hec in virtute morte christi in
quia sanguis effusus est Utrumque enim testamentum dedi
catum est in sanguine / Vetus enim testamentum confirmatum est
in sanguine animalium que ymolabantur / Moyses enim accipiens
sanguinem hircorum ipsum librum et omnem populum aspersit dicens
hic est sanguis testamenti quod ad vos mandavit deus Ecce sicut
Ubi predixit Moyses quo christus usus est in cena Sic
novum vero testamentum dedicatum et confirmatum est in morte
et ymolatione et sanguine christi / hec testamentum dicitur novum
quia homines ad novam vitam ponit puta ad vitam gratie
et glorie De hoc testamento novo predixit Jeremias Ecce
dies veniunt dicit dominus et consummabo super domum israel
et super domum iuda testamentum novum Jeremie xxxi · Hoc
testamentum potest dici novum id est ultimum Novissimum enim
testamentum hominis immobile permanebit quia testatoris
morte firmatur / Et ideo subiungitur Et eterni Porro te
stamentum novum dicitur scriptura seu promissio quemadmodum dicit
apostolus Ideo novi testamenti mediator est ut promis
sionem accipiant qui vocati sunt heredes Et secundum hunc
modum dicitur hic est sanguis mei novi et eterni testa
menti id est confirmatio nove et eterne promissionis Quoniam ipse
dixit et promisit / qui manducat carnem meam et bibit
meum sanguinem habet vitam eternam / Dicit etiam id testamentum
esse eternum et alio quia non est transitorium et revocabile
sicut vetus lex sed est irrevocabile et eternum Vetus enim te
stamentum promittebat homini temporalia · novum vero eterna · Quare
videtur quod sit contradictio quia cum sit novum est eternum Dicendum
est id testamentum dicitur novum respectu veteris testamenti et dicitur
eternum id est perpetuum a parte post quia eternaliter permanebit et non evacuabitur

Et hoc est contra hereticos qui dicunt quod sicut post vetus testa-
mentum quod fuit testamentum patris successit testamentum
novum scilicet filii, sic post id erit tertium testamentum scilicet spiritus sancti.
Contra hoc expresse est id psalmi: Tu es sacerdos in eternum secundum
ordinem melchisedech. Sequitur Misterium fidei id est sacrum
secretum fidei quod potest referri ad passionem et ad mortem
christi que fuit sacratissimum secretum sub figura in ceteris
testamenti absconsum et fide antiquorum patrum progenitum tanquam
misterium generalis redemptionis humane. Vel misterium
fidei potest referri ad sacramentum id est ad sanguinem christi quia sanguis
eius christi sub sacramento est occultatio secretum fidei quia aliud
videtur aliud creditur et sine fide hoc sacramentum nec apprehen-
di nec intelligi potest secundum ymo. Tria sunt in hoc sacra-
mento discreta et distincta scilicet forma visibilis, veritas corporalis
et virtus spiritualis. Forma panis et vini, veritas carnis et
sanguinis, virtus unitatis et caritatis. Primum oculus cernit, secundum
animus credit, tertium corde percipitur. Primum est sacramentum et
non res, secundum est sacramentum et res, tertium est res et non sacramentum.
Sed dubitatur quare magis dicitur in textu misterium caritatis
sit fidei cum tamen sit crucis calix sint crimine signum caritatis.
Et item quare baptismus non dicitur misterium fidei cum tamen
in fide conferatur et in fide suscipiatur. Ad hoc dicendum secundum Alexandrum
de hales, licet in omnibus sacramentis aliud credatur quam
cernitur, tamen in illo scilicet corporis christi cum sit omnium sacramentorum
nobilissimum tamen propter questionem tamen propter accidentium ibi rema-
nentium solitariam subsistentiam sine certam per plura miracula.
Et ergo plus dicitur misterium fidei quam caritatis, quia sine fide nec
apprehendi nec intelligi potest. Sequitur Qui pro vobis effunde-
tur et pro multis. Glossa pro vobis presentibus et pro multis futuris
effundetur. Illos exprimit quos salvare disposuit id est pre-
sciuit presentes scilicet discipulos apostolos quia duodecim erant cum illo et filios
[illegible], et futuros quales nos esse speramus, de quibus
dixit Non pro eis rogo tantum sed pro eis qui credituri sunt
per verbum eorum in me. Dubitatur quare dicit pro multis et
non pro omnibus, cum tamen ipse dicitur agnus dei qui tollit peccata
totius mundi Johannis i. Sequitur secundum ymo Cum sanguis christi non
erat effundendus quantum ad efficientiam nisi pro electis, quamvis
quo ad sufficientiam effusus sit in remissionem peccatorum totius
mundi. Sed quare magis hoc additum est in consecratione
sanguinis quam in consecratione corporis quod pro vobis tradetur.
Dicitur quod ideo quia in sanguine magis videtur passio christi quia
non nisi per vulnerationem effluit de corpore. Et novi et eter-
ni, quia contra aliam formam dicitur habere conficiendi sed
contra putant habere: hic est sanguis meus novi testamenti qui
pro vobis et pro multis effusus est in remissionem peccatorum. Vel
igitur apud nos consistit ut sit plures forme. Sequitur quod habent

hanc formam eis traditam a btō paulo. z ē eadē forā
intellectualis ad verā licz nō sit eadē verbalis. Sequitur
In remissionem pctōz. Ubi nō pctm dupr remittitur
s. quo ad reatum culpe z quo ad debitum pene Sanguis
enim xpī precium sufficiens est ad remissionē pene z culpe
Assumpsit enim in se penā pro omnibus. ut dat gtam
omnibus Effusio eius sanguinis iusti sufficiens ē preciū pro
iniustis Et si omnes istas crederet. nullā penitus dubi-
tatem retineret Item notandū q in omnibus consecrationis
corporis et sanguinis xpī ea commemorat que nullus evan-
gelista conscripsit s. elevatis oculis in celum / etiam testati
misterium fidei / Unde primo 3o et evangelis multa de verbis
et factis xpī pretermiserunt que apli suppleverunt Nullus
enim tante presumptionis existit z audacie ut hic de corde
suo testamentum interponere / Sed istam formam apli recepe-
runt a xpō et etiam ab aplis Sed quod multa sunt ab aplis
tradita que obmiserunt evangelie in multis locis patet
sacre scripture Scribit enim aplus sicut ad Cor. xvo Et
dicit ihc post tres primo visus ē cephe / 2o visus ē plus
quam quingentis fratribus. deinde visus ē iacobo. deinde
aplis omnibus. novissime autem tamquam abortivo visus
ē michi. z h nullus evangelistarum describit Similiter z alia mul-
ta evangelistas quod obmittitur ab uno que suppletur ab alio Etc
circa verba consecrationis Nam omnes tres evangeliste commemorant hoc
est corpus meum. Sed plus lucas addit quod pro vobis
tradetur / Et tunc matheus et marcus dicunt pro multis
Sed matheus addit in remissionem peccatorum Unde propter ista
que hic ponuntur ē notandū quod evangelistarum scriptura circa sunt
evangelias conscribere historias magis quam tradere formas sa-
cramentorum. quas formas apli a principio sicut a domino ac-
ceperunt promulgaverunt z ecclesie sancte tradiderunt. sicut etiam
aplus ut patet prima ad Cor. xi Ego enim accepi a dno quod et tra-
didi vobis Unde enim quod scripta erant evangelia per aliquos
annos sed erat sacramentorum usus et institutio Non ergo mirum
si in canone misse quo servatur etiam verbi forme verbo-
rum xpī consecrantur aliqua addita inveniuntur ut ē ista
quando enim que nō ponitur in evangelio sed apposita est propter con-
tinuationem ad precedentia. quam b. petrus sicut quod a xpō acce-
pit creditur addidisse et invenitur in missali secundum
pe. rōne ecclesie Ideo etiam istam quattuor addi volunt
z tamen ista que hic adduntur patent et aliis locis evangelii
baze spar id Elevatis oculis in celum Iustus enim in aliis
is factis legitur oculos elevasse ut in resuscitatione lazari
levat oculos in celum dicens Gratias ago tibi pater quoniam exaudi-
sti me ut patet in evangelio Joh. In sermone quem fecit post
cenam ibi oravit pro humanitate sua clarificanda / et
pro discipulis suis tamen oculos suos in celum levavit
ut scribitur Joh. xvii hec locutus ē ihs z sublevatis

oculis in celum dixit pater clarifica filium tuum Et tunc elevavit
oculos in celum ad patrem cum animam lazari resuscitavit ad corpus
multomagis seu quantomagis credendum est quod tunc oculos ad
celum levavit cum panem et vinum in propriis corpus et sanguinem
suum convertebat Quare autem christus levavit oculos in celum ad
patrem licet tamen esset deus Prima ut insinuaret omnia
se habere a patre et nichil a seipso Secundo ut erudiret nos
quod in principio actionum nostrarum oculos mentis nostre interioris
ad deum tamquam ad auctorem omnium erigere debemus iuxta
id psalmi Oculi mei semper ad dominum etc. Tercio Minor dicit utriusque
ad nostram instructionem agebat ut et nos oculos cordis
non deprimamus in terram sed elevemus in celum si quid
orantes velimus impetrare Quamvis vero licet ha-
beatur diversa forma consecrationis una corporis alia
sanguinis, ex hoc non est estimandum, Quod corpus christi divi-
sum et seorsum est sine sanguine et sanguis seorsum et
divisim sine corpore, quia nec est corpus sine sanguine nec
sanguis sine corpore, ymo totus christus est sub utraque specie
et quidquid est corpus anima et deitas, ac per hoc utrobique est
unum et simplicissimum sacramentum sub specie namque panis
est corpus christi per conversionem, sanguinis per concomitanciam, anima per
concomitanciam, et deus per unionem Constat enim quia quamvis non preiu-
dicium nec ab invicem separari sed corpus et sanguinis anima et
deitas Sed remanet dubium Et quo sub utraque specie
tam panis quam vini utrumque sit corpus et sanguinis christi
ymmo et totus christus sumitur. Quare sub diversis speciebus fit consecratio
videtur enim quod una consecratio vel species superfluat Et videtur
quod separatim fit consecratio corporis et sanguinis ad deno-
tandum quod sanguis ~~separa~~ separatus fuit a corpore in passione
Nota de effusione sanguinis christi Primo sanguis subti-
lis intercutaneus per sanguineum sudorem effusus fuit Secundo
sanguinis magis grossus eciam intercutaneus per flagellacionem
extractus Tercio sanguinis capite per spinee coronae
impressionem Quarto sanguinis nervorum effluxit per clavorum
infixionem Quinto sanguinis alens cor et vitam effluxit
per lancee transforacionem Et totus sanguinis in passione christi
extractus et separatus fuit a corpore christi ideo in memoriam
istius fit separatim consecracio corporis et sanguinis christi Minor
dicit licet sub utraque specie contineatur corpus et sanguinis christi si-
mul tamen utraque species seorsum sumpta consecratur et neutra
superfluit ut ostendatur quod christus totam naturam humanam assump-
sit ut totum redimeret Panis ergo refertur ad carnem, vi-
num ad animam, quia vinum sanguinem operatur in quo est
sedes anime ut in levitico scribitur Unde animam carnis in sanguine
Moyses esse testatur ideo in hoc Et caro pro corpore, sanguinis
pro anima offertur ut in libro dicitur Quod panis et vinum
seorsum in sacrificium offeruntur ad designandum quod corpus
et sanguinis christi ad tuicionem corporis christi plena dicitur re-
fectio Plena enim refectio est cibus et potus Cibi autem et potus

dum

Alibi aut(em) 2 potius panis et vini principalis est. Secundo
dubio aliud consurgit. Et quo eucaristia sub duplici specie
consecratur, an debeat dici unum sacramentum vel plura.
Videtur quod quia ad contentum est unum tantum sacramentum quia
unus 2 idem sub utraque specie s. totus christus continetur. Quo aut(em)
ad species continentes sic potest dici quod sunt diversa sacramenta secundum
alios sic dicitur. Sacramentum potest capi active vel passive i.
sacramentum significans vel sacramentum significatum. Active tunc
sunt diversa sacramenta significantia. Sed passive tantum est
unum sacramentum quia unum est significatum scilicet christus. Et ergo dicitur
in complenda perficiant nos quesumus domine sacramenta que sump-
simus et fit relatio ad continentia seu significantia. Sed ad secundum
in singulari ut hoc sacramentum, fit relatio ad contentum et
significatum. Considerandum tamen quod sub utraque specie est totus
christus indivisus s. corpus et sanguis quia anima et deitas, ac per
hoc utrobique est unum et simplicissimum sacramentum aliter
tamen et aliter. Sub specie namque panis est tantum corpus ex vi
conversionis vel sacramenti, cetera aut(em) sunt ibi ex concomitantia
reali seu naturali et inseparabili quia sanguis est ibi per concomitanti-
onem et anima per concomitationem et divinitas per unionem. Ista enim
quatuor non possunt dividi nec abinvicem separari. Similiter sub
specie vini est tantum sanguis ex vi conversionis et sacramenti, cetera
aut(em) ex concomitantia sunt ibi. Et licet in primitiva ecclesia po-
pulus sub utraque specie communicaret, postea tamen provide ordina-
tum est ut non communicaret sub specie vini propter periculum effusi-
onis 2 quia sub specie panis quodammodo sanguis accipi-
tur ... ibi continetur. Eucaristia itaque sacramentaliter 2 perfe-
ctissime est unum sacramentum, materialiter vero plura, quia ibi
concurrunt duo s. cibus et potus 2 propter hoc quamvis exprimatur
pluraliter sic in collecta perficiant nos quesumus domine sacramenta
2 subditur post singulariter, 2 precor ut hoc tantum sit corporis
sacramentum panis ... est sacramentum est corporis et vini
sanguinis. Aqua vero que apponitur vel illius aque ...
sentit de christi latere vel fidei ecclesie ut neque christus sine
ecclesia neque ecclesia sine christo sit. Sed enim carnem et animam ...
quia caput et membra i. christus et ecclesia unum corpus. Sunt aut(em)
tria in sacramento isto consideranda. Unum quod tantum est
est sacramentum scilicet species sensibiles panis et vini. Aliud quod
est sacramentum et res s. caro christi propria et sanguis. Tertium quod
tantum est res et non sacramentum s. mistica caro christi scilicet ecclesie vi-
delicet quod sunt ... res non contenta sed tantum significata
est corpus christi misticum quod ... capiti per caritatem
de hoc corpore christi vero mistico scilicet unitate ... ecclesie
dictum est supra de verbis domini, per quibus quidam recto
habuerunt. Est carnem corpus ... sacramentum incarnate

diuinitatis. Unde Augustinus: Illud corpus visibile et palpabile
sacramentum est panis celestis, quo vivunt angeli. Sicut
enim nil in corpore gessit anima Christi generaliter nisi quantum verbi
cui coniuncta est inspirabat, ita non verum corpus esse sacra-
mentum inhabitantis divinitatis. Et tamen visibilis forma nobis
modo invisibilis res est. Visibilis sacramenti altaris est visibilis
forma celestis panis quo vivunt angeli, res est visibilis
et palpabilis forme Christi. Est utique Christus et sacramentum
et res sacramenti. Multa mirabilia sunt in hoc sacramento.
Primum quod ibi est corpus Christi in tanta quantitate sicut fuit in cruce
et sicut iam est in celo. Nec tamen excedit illius persone [illegible]
[illegible] vel quantitates. Unde mirum quomodo sub tam modica
specie tanta homo lateat. Secundum est quod ibi sunt accidentia sine
subiecto. Forma enim in Deo non recipit accidens propter inmen-
[illegible]. Ideo accidentia que prius erant in subiecto scilicet in pane, postea
sunt sine subiecto. Tertium quod panis ita convertitur in corpus Christi
quod tamen nihil est materia corporis [illegible]. Quartum est
quod corpus non augetur ex multitudine hostiarum consecratarum
et consumptione non minuitur ex earum sumptione. Quintum est
quod idem corpus sit in pluribus locis, scilicet sub omnibus hostiis con-
secratis. Deo enim convenit esse ubique semper et proprie,
creature vero in loco uno tantum esse, corpus vero Christi medio
modo se habet. Cum enim sit creatura non potest coequari creatori
in hoc quod sit ubique. Quia vero sit coniunctum divinitati potest in hoc
tempore aliqua excedere seu excellere ut sit et semel possit
in pluribus locis esse sub isto scilicet sacramento. Sextum est
quod cum dividitur hostia non dividitur Christi corpus sed sub qualibet
parte totus est Christus. Unde fractura hec in forma est panis,
non in Christi corpore, quia totus Christus indivisus sumitur sub qualibet
parte. Sicut integro speculo tota et coniuncta forma relucet
in toto et in fracto speculo fit forma eiusdem modo et totius
integre forme et qualibet speculi fracturam reflexio. Septi-
mum est quod cum tenetur hostia in manibus et videtur oculis, corpus
tamen Christi nec tangitur manibus nec videtur oculis sed hec tantum circa
species agitur, sicut et quod dividitur. Octavum quod licet ibi non sit pa-
nis vel vinum, tamen accidentia eorum quecumque prius huius efficiunt
ut satiare et inebriare sepe [illegible]. Nonum est quod statim
quando desinit ille species, tunc etiam ibi desinit esse corpus Christi
et sanguinis. Unde secundum Hugonem: [illegible] corporalis asseritur
corporalis presentia non aufertur, sed deinceps corpus [illegible] ore
ad cor et manum [illegible] ac presentia spiritualis tandem. Et licet
post sumptionem desinat ibi esse corpus et sanguis Christi, cau-
tum est communicantes ne post [illegible] spuat maxime ante re-
fectionem in loco immundo vel ubi possit sputum [illegible]
[illegible] propter periculum et ob reverentiam tanti sacramenti.
Cum tibi tales occurrunt dubitationes scilicet quomodo fieri potest, tunc tibi debes
ad memoriam revocare omnipotentiam Dei, cui nichil est
impossibile. [illegible] in [illegible] non debes querere rationes. [illegible]
[illegible] in fide experimentum [illegible] fides [illegible] habet meritum [illegible]

humana racio percipere sufficit. Item ad memoriam debes
revocare sanctos patres et doctores Augustinum Jeronimum Ambrosium Gre-
gorium Albertum etc. qui de isto sacramento salutaria tradiderunt
documenta. Sanctos apostolos qui de hoc sacramento et virtute eius per
Christum sunt edocti et cetera, omnes sancti nomine testati
quod id sacramentum firmiter crediderunt et adoraverunt
et cum ista fide discesserunt et eterna gaudia acceperunt.
Qui et si errassent et ydolatriam commisissent in adorando
hoc sacramentum, nullatenus ad eterna gaudia pervenissent.
Et quia omnes isti sancti firmiter id sacramentum et mirabilia
eius crediderunt, nullus nostrum dubitare debet quin fides nostra
in istis articulis sicut in omnibus aliis sit verissima, et
quod non sit fides preter fidem romane ecclesie per quam homo
possit salvari. Ipsa enim ecclesia super apostolice fidei pe-
tram solida stabilitate est fundata quam nullius procelle
heretice pravitatis procella potuit conquassari. Sed semper
integritatem fidei servat quam ab ipsis apostolis recepit
qui principaliter in ea sacramenta instituerunt et ecclesiasticos
ritus regulariter docuerunt. Ab ipsis ergo apostolis scilicet Petro
et Paulo quos et vivos habuit et defunctos custodit
ritum huius sacrificii ab eis accepit quod hactenus
inviolabili cultu servatur. Tandem quia dominus in actu
recordacionis subiunxit: Hoc scilicet sacramentum facite id est conficite vel
celebrate, accipite et date in meam id est in mee passionis
commemoracionem, quia eukaristie consecracio est quedam dominice
passionis rememoracio. Hoc exposuit apostolus dicens: Quo-
cienscunque manducabitis panem hunc et calicem bibetis
mortem domini annunciabitis donec veniet scilicet ipse dominus
ad iudicium. Pascha enim legale fuit in prefiguracione
pasche futuri, sed ewangelicum fuit in commemoracionem
preteriti scilicet passionis Christi. Unde in memoriam ergo illius beneficii
inexpressibilis Christus instituit sacramentum altaris dicens: Hoc
facite in meam commemoracionem. Ordinavit eos sacerdotes
et dedit eis potestatem conficiendi sacramentum corporis et sanguinis
sui. Hoc igitur tocius eciam passionis retractat, nam id corpus
consecrat, et sacerdos cum levat corpus domini representat quod Christus
in cruce sit levatus. Illud enim est corpus quod et ipse sump-
sit quod crucifixum est et mori sustinuit. Hoc est id me-
moriale quod anima christiani ipsum suscipit manducando
et bibendo vel eciam fideliter meditando debeat deberet
totam ignire et inebriare et in ipsum dominum per amorem et
devocionis vehemencia totaliter transformare. Nichil
enim magis carius dulcius nec sotilius nobis relinquere po-
tuit quam semetipsum. Ipse namque quem in sacramento altaris
hodie per eius constitucionem sumimus ille idem est qui de virgine
incarnatus et natus ubera eius suxit qui pro te crucifixus
mortem sustinuit et qui resurgens et gloriose ascendens

sedet a dextris dei. Ipse est qui creavit celum et terram et
qui gubernat et moderatur universa. Ipse est a quo depen
det salus tua in cuius voluntate et potestate est tibi dare paradi
si gloriam. Ipse in tali hostia modica sit oblatus tibi quam exili
bilis. Ipse dominus Ihesus de quo loquitur filius est dei vivi.
In excellentissima eukaristia id est bona gracia dicitur quia in hoc sacra
mento non tantum augmentum virtutis est et gracie sed ipse totus sumitur
qui est fons et origo totius gracie. Secundo commemoracionis. Hanc voluntariam
memoriam nobis reliquit quemadmodum si quis peregre
proficiens aliquod pignus ei quem diligit relinquit ut quo
ciensque illud viderit possit et eius beneficia et amiciti
as memorari. Quem si ille perfecte dilexerit sine magni
desiderio et fletu non potest videre. Ideo hoc salvator tradidit
sacramentum ut per hoc semper commemoraremur quod pro nobis
mortuus est. Etiam et ideo cum ipsum accipimus a sacerdotibus
commemoramur quod corpus et sanguinem Christi ut non simus in
grati tantis eius beneficiis. Hieronimus. Triplex ergo est
memoriale dominice passionis. Primum quantum ad visum in
scripturis et picturis. Ymagines enim in libris et ecclesiis depi
guntur ut in memoriam Christi nos inducant. Secundum me
moriale habemus quantum ad auditum scilicet quantum ad predica
cionem de dominica passione devote audimus. Tercium
quantum ad gustum et hoc ad sacramentum altaris quo pas
sio Christi patenter exprimitur. Ex quo igitur in oblacione huius
sacramenti recolitur commemoracio istius excellentissime karitatis quam
Christus in sua passione demonstravit per quam deus pater placatur pro
nostris offensis. Quia nullum sacramentum est isto salubrius quo
peccata purgantur virtutes augentur et mens omnium carismatum
spiritualium habundancia impinguatur. Nullum eciam ita efficax
est ad delendum peccata tam vivorum quam mortuorum sicut oblacio
eukaristie in missa cum presidet ibi ille qui peccata dimittit.
Ideo bonum est et salubre et ut quilibet in ordine sacerdotali con
stitutus studeat se ad hoc sacramentum percipiendum cum devocione
et vite sanctimoniam ita aptare ut valeat id in remissionem
peccatorum suorum accipere. Melius enim est vivus et ut bonum quod
uniuscuiusque spectat sibi post mortem per alios fieri tam in missis ede
quam in aliis piis operibus agat ipse per se dum vivit. Unde beatus
Gregorius in libro dialogorum sic dicit. Pensandum est quod tucior via
sit ut bonum quod quisque post mortem suam sperat agi per alios
agat ipse per se dum vivit. Beacius quippe est ante resolucionem
corporis liberum exire et habere vitam quam post vincula libertatem
querere. Debemus itaque pronis sensibus tota mente compunccione quot
tidiana deo lacrimarum sacrificia offerre. Quotidianas enim
carnis eius et sanguinis eius hostias immolare. Sed est nece
ssarium ut cum hoc agimus nos metipsos deo in cordis contricionem
aptemus. Quia qui passionis dominice misteria volumus
celebrare quod agimus debemus imitari. Item in alio
loco idem sic dicit. Si quis sacerdos perfacili proposito non habet
quotidie celebrare debet ne privet sanctam trinitatem, magna

laude et gl(ori)a, q(uia) maior gl(ori)a in t(er)ris deo exhiberi no(n) p(otest)
q(ua)m in misse officio. q(uo) sacrificiu(m) laudis s(cilicet) ip(s)e dei filius
deo p(at)ri offertur. Et ne angelos letitia, vivos gr(ati)a, defun
ctos venia, im(m)o q(uia) o(mn)ia op(er)a meritoria p(re)cellit, i(de)o missa
Institutu(m) e(st) ig(itur) hoc sacramentu(m) altaris p(ri)mo in recorda
tione(m) d(omi)nice passionis et liberationis. Sc(un)do in signu(m) p(ro)p(ri)e
dilectionis et imitationis. Tercio in robur (con)firmationis (contra) lap
sus humane fragilitatis. Q(ua)rto in purgatoriu(m) sp(e)s ho(min)is et nu
trimentu(m) vite sp(irit)ualis. Q(ui)nto in viaticu(m) p(rese)ntis peregrinationis.
Sexto in pign(us) et arra(m) habende hereditatis. Septimo in
remediu(m) satisfactionis pro p(e)cc(at)is. S(ecundu)m sanguine ip(s)o corp(us) et
an(im)a liniu(n)t(ur) q(ui)a sa(n)guis agni sup(er) utru(m)q(ue) poste(m) dom(us)
liberat hebreos ab angelo exterminatore. S(ecundu)m hoc aut(em) sa

no(n) hic

cramento duo requiru(n)tur ex parte recipientis s(cilicet) desideriu(m)
(con)iunctionis ad xp(istu)m quod amor facit et reverentia sacramenti
que ad donu(m) timoris p(er)tinet. P(ri)mu(m) ad quottidiana(m)
hui(us) sacramenti frequentatione(m) invitat. S(e)c(un)d(u)m retrahit. Unde
si aliquis ex(per)imentaliter cognosceret ex quottidiana sumptione (sumpc(i)o(n)e)
ne fervore(m) amoris augeri et reverentia(m) no(n) minui, tal(is)
deberet quottidie communicare. Si aut(em) sentiret p(er) quottidia
na(m) frequentatione(m) reverencia(m) minui et fervore(m) [illegible] minime
augeri, talis deberet interdu(m) abstinere ut cu(m) maiori re
verencia et devotione p(ro)ximos accedere. S(ecundu)m (con)siliu(m) ad
hoc conquirens est suo iudicio relinquendu(m). Modus aut(em)
sumendi tripliciter distinguitur. Comestio en(im) alia fit
ore et est sacramentalis, alia fit corde et est realis, alia
fit ore et corde et e(st) sacramentalis et realis. In altero
sacramentu(m), in altero res sacramenti. Sola sac(ramen)talis tantu(m)
malorum est, qui et si sub visibili spe(cie) elementoru(m) corp(us)
xpi accipiunt, tu(m) q(uia) nec ore credu(n)t nec diligu(n)t, pane(m) ce
lesti co(m)munem no(n) p(er)cipiu(n)t. Sola realis tu(m) bonoru(m) e(st), qui
et si sub visibili sac(ramen)to carne(m) xp(ist)i no(n) sumant, tu(m) fide
et dilectione pane(m) celeste(m) manducant et ei co(mm)unicantur.
S(ecundu)m Aug(ustinus): Q(ui)d paras dentes et ventre(m)? Crede et manduc
asti. Realis v(er)o et sacramentalis comestio iungitur [illegible] ac
cipientes in pane quod pependit in ligno, accipientes
in calice quod manat de latere, (con)tinguit [illegible] ipsos
ad e(ss)e panis vite. [illegible] p(ro)p(ri)e et incorp(or)ate sacrame(n)ta
est comestionis cordis qua manducamus cu(m) d(omi)no carne(m)
sua(m) et bibimus cu(m) eo sanguine(m) suu(m). Hec e(st) p(er) efficaciam car
nis sue et sanguinis sui manemus in eo et ip(s)e in nobis.
Itaq(ue) alii accipiunt corp(us) domini ad morte(m) q(ui)a no(n) at
tingunt pane(m) vite. Alii accipiunt ad vita(m) q(ui)a (com)municant
cu(m) verbo vite. S(ecundu)m Crisostomum. Credimus itaq(ue) q(uonia)m s(icut) nu(n)c illa
cena e(st) in qua et ip(s)e recumbit. Nichil en(im) illa ab hac
differt. Neq(ue) en(im) hanc quide(m) ho(mo) operatur, illa(m) aut(em) ip(s)e,
s(ed) hanc et illam ip(s)e. Q(ua)n(do) ergo sacerdote(m) d(e)dere tibi videris,
no(n) sacerdote(m) estima esse q(ui) hoc facit, s(ed) x(rist)i manu(m) que
tibi extenditur. Sic igit(ur) cu(m) baptizare no(n) ip(s)e sacerdos

baptisat sz deus est qui detinet tunc tempt invisibili
virtute. ita sz nunc nullus itaqz iudas assit. nullus auarus
nullus in luxuriis accedat actibus nullus crudelis z dimisse
iracz. nullus comixtus communionis. si quis non est
discipulus discedat Non recipit eos qui non sunt tales
hec mensa. cum discipulis enim meis ait facio pascha. h
est illa mensa et nichil minus illa hz. hic id est cenaculum
ubi tunc fuit. hinc ad montem oliuarum exierunt Exe
amus sz nos in manus pauperum. hec enim regio mons
est oliuarum. oliue enim sunt plante in domo dominum. id
est pauperum multitudo stillat oleum quod illic est vtile
nobis. ita enim sz deum propicium habebimus et multam
habebimus mercedem. h Cass. et crisostomus. Recedamus si quem
monet cum cenat saluator apostolis suum corpus z sanguinem
tradidit quare prius ieiunium eandem sacrata perpiam
cludiat. qz tunc vete erat typicum pascha primus consumari
et sic ad verum pascha transire ac veri pasche sacra
substitui Placuit autem in honorem z pro reuerencia tanti
sacramenti placuisse magnum esse primo nos diuine pas
tionis preparatione muniri et spiritualibus epulis saciari
deinde terrenis dapibus corpus refici Sunt autem tria sacri
ficia gratia scilicet domini corporis. altum gratia cordis.
tercium mortificatione carnis Oportet ergo sacrificium humilitatis
precedere in mente. afflicionis in carne ut deuocio habe
atur in domini corporis consecratione et recepcione Appro
pinquas tu ad hanc cenam cum eo in cenaculum medicitate
ut elemosinam inde accipies Ad quod exhortatur Aug
dicens Iam nunc ascende cum eo in cenaculum grande stra
tum et salutare cene interesse delicijs stimulare. vincat
verecundiam amor. timorem excludat affectus ut saltem
de mice mense illius elemosinam prebeat mendicanti. ut
a longe sta et qui pauper attendere in diuitem ut aliquid
accipias extende manum. fame lacrimis prode hec Aug
Nota cena domini olim in manna prefigurata fuit quod
deus filius israel in deserto dedit. Dedit iudeis figuram
veri panis sz panem spiritualem z temporalem nobis autem veritatem
scilicet supersubstancialem z eternalem manna creatum fuit a deo in
celo aereo sz panis nobis datus scilicet christus descendit de celo vero
Cena domini eciam prefigurata fuit in agno paschali quem
deus primo precepit filius israel manducare qui deberet eos
de captiuitate egipciaca liberare Ista christus sacramentum cultum
iste tunc primum instituit qui nos a diaboli potestate eripere vo
luit Cum filius israel agnum paschalem manducabat succincti
erant baculos pretenti fidei firmitatem Debet eciam certi sta
re in bona vita quam inchoauerunt et non se vnum ponit
in lutum de quo iam surrexerunt Agnus comedebatur cum la
tucis z aggrestibus que sunt amara z nos debemus corporis

domini manducate cum amara lactuca. Item comedebant
agnum tenebant pedes suos calciatos. Sic communicantes
debent pedes suos i. affectus et desideria custodire caven-
do ne aliqua maculent sorde. Agnus paschalis non fuit
coctus aqua sed assatus igne et manducans debet esse igni-
tus caritate. Christus rex et sacerdos verus eukaristiam sub
specie panis et vini dedit et hoc sacramentum instituit quod olim
Melchisedech rex et sacerdos dei altissimi prefigurabat.
Unde apparet Christus et sacerdos secundum ordinem Melchisedech
appellatur quia hoc sacramentum in oblatione Melchisedech
prefigurabatur. Item quinto videndum de quibus singulariter
est memoria domini habenda per istud sacramentum. Videtur
quod de tribus secundum tres differentias temporum de preterito presenti et futuro.
De preterito quia reducenda est ad memoriam nostram recordando
per mortem Christi. Trenorum 3º Recordare paupertatis et transgres-
sionis mee absinthii et fellis. De presenti et omnium inspe-
ctoris quia deus ibi et occultatur presentia omnes actus nostros con-
siderat. Cantica. En ipse stat post parietem nostrum respiciens
per cancellos. Que verba exponens Thomas de Aquino dicit Christus sub
sacramento indutus pariete nostre carnis qui per cancellum est
velatus aliena specie omnia facta nostra considerat. De futuro
ut iudicans qui venturus est iudicare vivos et mortuos. Item
ad quid valet huius triplex rei memoria. Videtur Thomas
quod prime rei memoria scilicet passionis Christi valet ad nos mentem di-
vino amore inflammandam. Luce 12 ignem veni mittere
in terram et tantum amorem. Sic ignis est cum calore sic pas-
sio Christi cum amore. Secunde rei memoria scilicet consideratio divine
presentie valet ad custodiam a peccato. Ioco dicit Glosa super Ezechielem. Si
deum presentem et omnia cernentem cogitaremus vix aut nunquam
peccaremus. Item de bonis secundis presentibus domine. Tercie
rei memoria ut districti iudicis valet ad excitandum et preparandum
nos ad iudicium. Item dicit Sophonias propheta ut sis parati
in diem tuum quia die illa descendit dominus coram omni plebe.
Primus dies est nostre nativitatis. secundus dies est nostre conversationis
tercius est dies mortis vel dies iudicii. Item ex quo dicit hoc
facite in meam commemorationem. Queritur quando et quotiens est comme-
morandum. Pro quo nota quod ecclesia instituit quod semel ad
minus in anno scilicet in festo pasche quilibet christianus communicet nisi
de licencia et consilio proprii sacerdotis duxerit abstinendum alio-
quin ingressu ecclesie arceatur et moriens christiana sepultura. De penitentia et remis-
sione. Omnis. Et istud statutum factum est contra negligentes et tardos
qui communicare non curabant multis annis vel per totum tempus
vite sue. Et ideo dicitur ibi in textu communicet in festo pasche.
Item secundum antiqua iura decretorum statutum est quod homines ter in
anno communicent. De consecratione distinctione ii. Et si non frequencius. Ubi
dicitur si non frequencius saltem ter in anno homines communicent
nisi forte quis maioribus criminibus i. mortalibus impediatur
scilicet in pascha penthecostes et nativitate domini. Item concor-
dat distinctio. Seculares qui in nativitate domini pascha et
penthecosten non communicaverint katholici non credantur nec
inter katholicos computentur nisi propter delicti confessionem abstineant.

Sed ista capitula non loquuntur districto precepto sed de utro
sit melius sepe communicare vel raro dicit Augustinus super epistola
ad hebreos Sunt plurimi qui et hoc sacrificio semel participant
in anno ut in pascha. alii bis alii sepius alii rarius
Sed quos plus acceptamus Respondeo nec istos qui semel nec
qui raro nec qui sepius sed eos qui mundo corde vel
munda consciencia et vita irreprehensibili isti semper accedant
Eciam qui tales non sunt nec semel accedant quia indignum
sibi manducant et bibunt Sed quis est qui munde et irre
prehensibiliter semper communicat et laudabimus eum Sed cum in
cibum prius corruptio incidit cibus quamvis maximi meriti totum
corrumpitur et occasio morbi efficitur Sed ergo cum fueris
mensa regali et deinde iterum scene polluimus ob tuum refugium
infecto precioso labia tua et os tuum et iterum fetoribus
adimples. quid aliud restat nisi error posterior peior
priore et maior pena tibi debita pro ingratitudine
Et subdit Augustinus Dic michi qui semel tamen scilicet in pascha
communicat Non sufficiunt tibi quadraginta dies pro emundacione
peccatorum et iterum tradis te sordibus. Dic michi si salvus factus
facta es quadraginta diebus a longa egritudine et deinde
iterum te cibis mortiferis tradidisti Nonne primum laborem
perdidisti Verum non tantum una vice in anno sed sepe vo
lo vos digne accedere et dignos quottidie mane et
non iterum relabi in sordibus peccatorum, quia relabentes sunt similes
porcis qui per mediam horam ad aquam pelluntur et tota
die in sceno seu fimo quiescunt Augustinus contra Anglos de
verbis domini dicit Sed quia iste est panis quottidianus quem
quottidie petis a deo, cur post annum sumis accipe
quottidie ut quottidie tibi prosit, sic vive ut quottidie
merearis accipere Item cum vulnus habes peti medicinam
querat Vulnus hic sanati Sed quottidie accipis Christus tibi
quottidie resurgit Item faciendum est sepe pascha secundum
Ambrosium pascha enim transitus dicitur Item volens Christi corpus
sumere debet assisti ad virtutes et a virtute in virtutem ingr
gratie Sed dicis libenter acciperem sepe sed non habeo graciam
Bernardus in quodam sermone Omne quod fit nisi nobis
deesse gratiam sed iusticia conqueritur ipsa gratia sibi nonnullos
deesse Item ingredior dyalogum cuiusdam doctoris de gracia
et racione Aliquis enim voluit accedere nisi presentit dei
viventis inspiracionem quam dicunt se sentire quod dulciter et arde
ter desiderat corpus Christi et querit per suspiria et lacrimas
et hec est optimo consilio, tamen non concordat sed hic certitudinem
agnoscens quod hoc tibi deus inspirat non tamen debes ex
pectare donec tibi deus inspirat hoc faciendum sive hoc signum
Verbi enim secundum communem scripturam habetur quomodo agendum sit
tibi petere signum et expectare est generacionis perverse et
deum temptare Item non est expectanda inspiracio verbi tamen
fallax signum habetur et nulla certitudo Augustinus enim contra

sit digam in reverencia dei delitari quis dubitet quod se
pe illos quos scit indignos instiget ad communicandum quare
et sic deum inhonoraret et iudicium sibi manducaret. Cum tamen
dicatur quod iudas inspiratione divina cum aliis discipulis ac
cepit corpus christi cum per buccellam sumptam introivit in eum
sathanas Ioh. xiii. Et dicet ergo tamen debeo sed ergo sine de
siderio accedere. Nota aliud est habere desiderium aliud
sensibiliter desiderium percipere. Nullus enim sine desiderio debet
accedere quia iste talis requirit debitam preparationem in suscipiente
devotionis et puritate. Et cum sic aliquando ita contingit ut sic
mereatur accipere. Ideo magis debet esse sine desiderio dulci
et totiens sumendo quoties sic videtur expedire. Nam multi
certam tamen solent sibi prefigere totiens in anno communicare et non
pluries quia hoc est ponere obicem gratie dei. Et quod ipse misera
tionem domini in sua potestate constituunt. Ita ut si etiam deus
vellet vere per gratiam plures quam ipsi sibi preposuerunt communi
care ipsi sunt obstinati ad oppositum. Et quo enim secundum [illegible]
Omni fervore dignius esse in maioribus, dolore [illegible] odium in
dignius esse ad divinum, quia quantumcumque esset placitum divine maiesta
ti tunc quantum in nobis est essemus parati. Non et sensibilia la
crimarum effusione et multis fervore non semper est indicata
dispositio, quia multotiens in talium habentes sunt in magno
statu gratie apud deum, et habentes sunt omnino extra gratiam. Racio est
quod sepe contingit hominem ab huiusmodi affectibus impediri sine
culpa sua ymmo cum magno merito ut de senibus et la
guentibus et cure debite et laboribus sanctis intendo et orando
Vel serviendo infirmorum vel pupillorum occupati, immo non esset
divinum cum istis laboribus non impediat a discussione con
scientie sue confessione et ad alia ad que tunc deinde tenentur
Eo secundum quod aliqui corde compungimur lacrimas fundimus sentimus
dulcedinem in orationibus, tamen et quo tunc aliena retinemus
vel pravum odium vel adhuc mentem solicitam sumus
talia nolentes ista dimittere tunc extra gratiam sumus ut patet
de mulieribus cursatricibus. Si enim essent in gratia dei et lacri
me per eas fuse et gratiam reciperent non compaterentur secundum peccata
mortalia. Non non per huiusmodi lacrime et sensibiles fervores
alii recipimus omnino preter gratiam, heretici enim in erroribus
iudei in [illegible] gentiles in superstitionibus multotiens fun
dunt lacrimas sentiunt fervores que omnia recipiunt preter gratiam
et aliquando dyabolo id suadente et procurante ut non retrocedant
et [illegible]. Aliquando huiusmodi sensibiles fervores veniunt cum gra
[illegible] bonum simplices movent ad dulces affectus et sua
vi [illegible] ne organi. Et gratia vero venimus lacrime fervore
[illegible] videt quod non sunt magne [illegible]
isti affectus [illegible] gradus quam pro [illegible] maxime la
borat. [illegible] ait [illegible] [illegible] [illegible] testimonium conscientie mee, quod

id testimoniu nō adest hō nō est certus et signum predictis
de vera deuotione Cum aut̄ adē testimoniu conscie tue hō
sit cercior de talibus signis deuocionis Sz que sunt ista que at
testant̄ sup recta confessione Credo q̄ frequens pctī displicentia prop̄
et alienu / zelus animarum · decoris ministerie · continua humiliacio / z
vilificatio sui ipsius · desiderium celestium · promptitudo ad carendum
omnibus que sunt in mundo quantumcumque dilectis voluntarie · z sustinendum
quecumque supervenire permiserit · contemptus et fuga vanitatum /
Vel si contingit eis adesse q̄ hoc nō fiat ex dilectione vel ex
deliberata complacentia · Et ita volt Augustinus vi musice Et hoc
est dilectio quia boni semp̄ hnt̄ habitualem confessione si bn̄ accipio
tur abstinere a communione quantum est nichil prodest Sz si quis
videt̄ prodesse hoc est per accidens Racio Magister nō et abstine
ntia longa a cibis hō perdit appetitum edendi Ita q̄ op
portet postea sit abstinentem cum honore cibum sumere ut pos
sit appetitum renovare Sic etiam est z de spiritualibus z plus Unde
dicit Gregorius in quadam omelia Corporales delicie cum nō ha
bent̄ grave desiderium accendunt Cum vero habent̄ animum prop̄
sacietatem in fastidium vertunt Sz econtra spirituales cum nō habe
ntur fastidio sunt Cum vero hnt̄ desiderio Unde dicit sapiens
Qui me edunt adhuc esurient z qui me bibunt adhuc si
tient Sed / dicis Ego timeo accedere q̄ scio id opus esse tre
mendum · Dico q̄ nō valet si sine timore accederes q̄ si prop̄
timorem esses abstinens tunc per ceteris deberes abstinere ma
gis scilicet q̄ alii plus timent Unde Centurio dixit ipse Augustinus
Domine nō sum dignus et sic timore suo preteritis laudari me
ruit Item ihesus dixit Amen dico vobis nō inveni tantam
fidem in israel Sz que est causa timoris confessione q̄ magis periculosum
est accedere quam abstinere q̄ magis periculum vertitur d̄ in
digne accipiendo q̄ iudicium manducat z bibit sibi Apostolus xi
Sz in abstinendo solum carentiam augmento gratie Dico q̄ aut̄ si
semel indigne accederes in eternum deberes abstinere Sz si
propter dubium q̄ dubitas · de humilitate vis abstinere / z ex quo
illud dubium semp̄ manet tibi in hac vita tunc nunquam acce
deres Et ideo nota finaliter q̄ nō est vno modus omnium di
sponendi se ad hoc sacramentum Incipiens z de novo conversus
probet se utrum peccasse se doleat z confessus sit peccata
saltem mortalia · et contrarium habeat voluntatem peccata vitandi
et deo serviendi et an faciat ad hec diligentiam suam secundum
oportunitatem loci et temporis et q̄ memoria sua et fantasia nō
sit occupata delectabilibus preteritorum peccatorum Unde dicit Bernardus super
Cantica sermone iiio Cerneti adhuc recessus proclive per ora
sacra contingens hec tractus de luto hodie vestim gl[illegible]
putaris q̄ d · Non decet et hoc culpatur scilicet qui hodie co
mittens crimina peccata tamen semel cras communicat Item Sz considerare
si nō hz notabile deuocionis impedimentum animi distractorem
vel magnum tedium Sz proficienti qui sepe aut frequentius
communicare proponit nō sufficiunt predicta · Sz tota vita sua debet
esse preparata ad tantum sacramentum in mortificando vitia · fugiendo

Que sunt que attestant̄ sup recta confessione

vanitates occasiones etiam venialium peccatorum per que homo pla-
ceret a seriosa cordis custodia excutiendo se in solitudine et sanctis
meditationibus actuum xpi et eius passionis . ut dicat cum apostolo
ad Gal ii Vivo ego iam non ego . vivit vero in me xpc
Et quodcunque quod opus ad ista promovet et istis amplius
ad ea commode disponit ut per lectionem meditationem orationem predicationem
opera inquam corporalia et spiritualia Unde multi errant qui nimis affligunt
se ieiuniis orationibus et vigiliis sic quod ab omni devotione
impediuntur tamen aliquis habent in se carnales affectus ad homines
vel ad divicias Aliqui etiam quantitatem nimis se subtrahunt ab
hominibus ut hominibus magne indigentibus consilii recusent
in tantum ardentius quod ipsos reddunt plus indispositos ad corpus
xpi quam disponit / Profecti non per vehementi desiderio quod habent
ad xpm non possunt sustinere eius absentiam . et quia non possunt eum
revelata facie contemplari in gloria . saltem pro sua consolatione
volunt eo frui modo tali quo possunt et in eius presentia delectari Unde
aspirant ad amplexum presentie corporalem videre cupiunt et corporaliter
gustare quia suavis est dominus ut in dulcore suavitatis
et in fortitudine cibi illius ambulet usque ad montem domini
eterne patrie pro qua consequenda corpus xpi est nobis datum pro via-
tico Sed magister mathias de Cracovia in quodam suo tractatu Et
quia circa hanc materiam plurimi errant et presertim curati presbiteri
quia nemo sit dignus amore sacro nisi solus deus cuius oculis
omnia nuda sunt et aperta Ad heb iiii hic presente nomine quod sit
dignus Unde sciendum quod si constat sacerdoti de bona vita et lauda-
bili firma per probabilia indicia non debet repellere tales subditos
sepe communicare volentes saltem diebus dominicis Et que sunt hec
probabilia signa Respondet quidam doctor / Primum est si libenter
verbum dei audit / secundum si promptus est ad bonum operandum / tertium est
si bonis gaudet et malis contristatur / Quartum si defectum iniuriam
aut lesionem sibi erogatam propter deum dimittit Et quamvis ista
quatuor in se invenerit quamvis de lege communi nescit utrum amo-
re vel odio dignus sit / etiam si occultum peccatum habeat in susceptio-
ne eucharistie indulgetur et hoc videtur sentire Augustinus in
sermone quodam super Iohannem dicit Quod corpus xpi manducatum
vivificat mortuos . hoc sic intelligo quod corpus xpi tepidos
et desides ad bonum agiliores facit non tamen peccatum mortale
scienter commissum et non confessum habita copia sacerdotis memoratum
tollit nisi forte prehabita diligencia dum confitebatur contritus de omnibus
alius aliquod mortale non occurrebat sue memorie Et quamvis
existens in peccato veniali tamen et suscipiens hoc sacramentum peccat
venialiter Respondet Richardus super quarto dist. vi quod non peccat
venialiter quia peccatum veniale compatitur secum effectibus huius sacramenti
et eius caritate, Et quia non potest esse sine veniali peccato nisi per modi-
cum tempus sed sine mortali potest esse per totum tempus vite sue, immo
dicunt plures doctores quod de peccato veniali non est necessaria confessio
Et quia per multa remedia deleri potest ut patet [illegible] sexti / Et
si per totum annum non peccaret mortaliter tenetur ad satisfaciendum
statuto ecclesie talis tenetur semel in anno saltem venialia confiteri

Marginal notes: pro quo opus disponit — Signa devotionis et quod sunt digni communione frequenti — [illegible]

xxvj

Prio confitetur sacerdoti. Consulo tamen layce comunicare devo-
centibus adminus semel in anno communiter consteri. Eius racionem
nullum mortale peccatum tunc coram constat gravet. quia eius veniale
peccatum gratiam dei et caritatem non impedit fervorem tamen caritatis
minuit. Et ideo comunicans non solum debet intendere ad caritatis
perfectionem sed etiam ad eiusdem diminutionem. Super dicti quod sacerdos
homines sic disponendo ab eukaristie susceptione de octo diebus
in octo dies non debet a communione repellere. Unde Augustinus de consecratione
dist. ii dicit Quotidie eukaristie communicare percipere nec laudo
nec vitupero. omnibus tamen diebus dominicis communicandum suadeo
si tamen mens in affectu peccandi non sit. Nam habentem adhuc
voluntatem peccandi gravari magis dico eukaristie perceptione
quam purgari. Unde quisque faciat id quod secundum suam fidem pie
credit esse faciendum. Et hoc probat per exemplum zachei et centurionis
quorum primus recepit dominum in domum gaudens Luce xix Alter
vero dixit Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum
Ambo tamen honorem sunt consecuti dei misericordiam. Et hoc dictum de communicando
per viii dies intelligendum est si non est per decretum summi ponti-
ficis interdictum et si non obstat aliquod statutum synodale episcopi
aut etiam consuetudo. Unde Augustinus ad Januarium dicit Totum hoc
genus rerum liberas habet observationes et loquitur de frequentatione communionis
omnis enim nulla disciplina in hijs melior quam prudentis
christiano nisi ut eo modo agat quo agere viderit ecclesiam ad quam for-
te devenerit. Quod enim neque contra fidem neque contra bonos mo-
res esse convincitur indifferenter habendum est propter eorum inter quos vivit
societatem servandam. Unde dicit idem Augustinus ubi supra Et sepe mu-
tacio consuetudinis que utilitate adiuvat novitate perturbat
Et ideo attendenda est consuetudo ecclesie ad quam quis declinat.
Nam licet persona que communicare frequentare cupit non quottidie
deo uniatur sacramentaliter tamen sibi per suum desiderium uniri
mentaliter et spiritualiter. Et non quod in primitiva ecclesia quando fides incepit
augmentari quia ad personas credentes homines quottidie communica-
bant. de conse. dist. ii peracta. Ecclesia tunc habebat puritatem per
baptismum quia nomine erat baptisati et mundati a peccatis et habebat
devocionem ardentem. Sed quia postea caritas refrigvit et remissa
sunt in cordibus hominum tunc sunt relicti quibus sic conscientie quotiens
appetebant se voluntate communicare. ut quilibet attenta dispositione fa-
ceret secundum discretionem sibi a deo datam. Et ideo si homo sentit se
fore in statu primitive ecclesie frequenter communicet. Si in statu medio
medium teneat ut in magnis festivitatibus anni istud
sacramentum percipiat. Si vero in statu finalis ecclesie prout nunc
sumus in qua caritas propter habundanciam iniquitatum nimie
refrigvit raro communicet. hoc tamen attendat communicans quod si per frequentem
communionem sentit augmentum fervoris divini et reverenciam ad sacramentum
in se non minui eo frequencius communicare potest. Si autem reverencia
in eo minuitur et fervor caritatis sic quod aliis temporalibus utrique consistit
ad tempus communione abstineat. Sed tamen apostolus .i. Cor. xi Consulit communi-
care volenti. Et probet seipsum et de pane illo edat et de calice
bibat. Quia vero in quo consistit hec probacio Rudeo quod de examinacione
conscientie que debet esse pura et munda. Sed que est ista dicat

non dignus

quo

Singo, que noscat de peccatis noterna / de presentibus non habet noti-
ciam quampiam / et in futurum non noscat malam voluntatem sci(licet)
peccandi propositum non habet / hec est illa vestis nupcialis et casta
apti sitis nupciis quia sine a nupciis istis spiritualibus non recedit
de qua Richardus in quodam sermone de resurrectione domini
sic inquit: Nemo accedit dignus ad sacramentum altaris nisi veste candi-
da albis induatur ut dicatur sibi confessionem et decorem indui-
sti. Ergo volens Christum in se sacramentaliter sepelire debet ipsum in
sindone munda involvere. Exemplo Joseph ar(imathie) qui corpus Christi
facit eciam quod corpus Christi non involvit in panno serico
aut aureo sed in lineo et mundo corporale. Et sic in corporali
sunt tria, primo textura. Sic et in volente communicare et munda
consciencia sunt tria moraliter dinoscuntur reperiri. Primo secundum Theologum corporale
abluitur acuto lixivio. Sic tu volens recipere corpus Christi per
contricionem et lacrimas lavare debes consciam et dicere cum propheta
Amplius lava me ab iniquitate mea. Secundo corporale in tor-
culari / sic tu per ieiunia et abstinenciam et opera [illegible] in
sensualitati. Tercio temperium debes artare ne defluat de norma
libidinem. Tercio ad solem ponitur ut humiditas nociva inde
extrahatur. Sic tu debes te exponere devocionem et commemo-
racionem operum Christi ut tunc humiditas id est amor temporalium extrahatur
per solis fervorem et secundam caritatem / Dico autem vobis
hic consequitur predictis eterne vite inchoacio quod precepto sumpcio
sacramenti dat vitam eternam secundum quod dicit salvator Joh. 6. Qui manducat
ducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam
Dicit ergo Dico autem vobis non bibam amodo id est ab hora qua
instituit hoc sacramentum / de hoc genimine vitis, hoc est de vino
quod generatur in vite / usque in diem illum quo id bibam
vobiscum novum id est novo modo / hoc fuit impletum quando post resurrec-
cionem comedit et bibit cum apostolis ad declaracionem sue resurreccionis ut
habetur Luc. ult. / et tunc bibit novo modo quia corpus suum non
erat tunc passibile et mortale sed gloriosum / non indigens cibo
nec potu sed solum comedit ad declarandum ~~delectandum~~ veritatem
sue resurreccionis ut dictum est / In regno patris mei id est tunc ego exi-
stens in regno patris mei bibam vobiscum modo predicto / licet
enim Christus fuit beatus ex parte anime ab instanti concepcionis / et par-
te tamen corporis erat viator et passibilis ante suam mortem / sed post resurrec-
tionem fuit beatus in corpore et anima. Mistice secundum Bedam

plebis — vitis est ~~[illegible]~~ iudaica quia vinea domini sabbaoth domus
Israel est. Genimine cerimonie / nominatur conversio eius ad fidem
regnum patris eciam conmitatur / Dico autem vobis q. d. [illegible] suavissimis
delectabilissimis oblacionibus indicare plebis in qua erat aliquando Rome
et nunc sacratum sumpsimus sacramentum paschalis agni, propinquum fuit
sed a modo non bibam de hoc genimine vitis id est de cetero non delectabor
in talibus usque in diem illum cum id bibam vobiscum novum id est secundum
per id quod delectacionem michi affert in vobis renovatum per fidem
in regno patris mei id est in eterna vita / Alio modo sic exponitur
per [illegible] hucusque designatur genimine eius est mortalitas
/ Dicit ergo amodo non bibam de genimine vitis huius id est participabam

[N]Propter reuerenciam sacrati bonum vinum et electum debeat esse in sacro ad usum
sacramenti. Videtur quod deceret quod ad honorabilissimum sacratum in usu optima
querantur elementa ex quibus conficiatur. Unde sicut non deceret ad purificacionem baptismi
aquam lutulentam accipere et paludosam et putridam, cum in tali aqua quamvis
alia haberi non potest possit fieri baptismus. Ita non deceret ad optimum saporum
sacramentum vinum accipere lutulentum et malum, cum et tali vino aliquando
propter necessitatem possit sacramentum confici. Hest. i. Vinum quoque ut magnificencia
regia dignum erat abundans et electum ponebatur. Convivium enim Assueri quod
vinum fit Christi. N. es. vi. Vinum omnem mentem convertit in securitatem et honestatem et
iocunditatem nec meminit omnem tristiciam. Tale ergo vinum signum habet ad effundendum
sanguinis Christi, quod in securitatem et honestatem animum convertit et facit oblivisci tristicie
antique. Huius signum est quod cum vinum in sacrificio veteris testamenti offerretur, fecit Dominus
fieri acceptabula et libatoria vasa in quibus probaretur vinum libandum Domino an esset
acceptum vel non. Exod. xxv. Parabis et acceptabula et fialas et turibula et ciatos in
quibus offerenda sunt libamina. Acceptabula enim sunt vasa in quibus probabatur
liquidum an esset acceptum ad gustum. Phiala autem in qua probatur ad visum an
esset in colore bonum. Turibulum autem in quo probabatur ad odorem, et ciatus
in quo probabatur ad haustum et fusionem an esset pendulum vel infirmum. Cum
ergo tota ista diligencia adhibita sint ad vinum quod erat offerendum in sacramenti
huius figuram, multo magis ista adhibenda sunt in vino quod adhibetur
ad ipsam sacramenti veritatem. Hec autem n. es. ij. dicuntur libatoria. Libare enim est de-
gustare. Et vasa in quibus ad gustum probabatur an vinum tali sacrificio esset
dignum, libatorium appellatur. Unde n. es. n. dicitur quod Darius misit vasa que referri
fecit ad templum, referri fecit libatoria Domino argentea. Hic autem describitur, i. calices

quod inter alia vasa que de templo accepit Anthiochus. De templo accepit li-
batoria et phialas. ex quo itaque ostenditur quod ad probacionis experimentum debet
esse electum vinum quod offertur. Si enim in aliis oblacionibus debet esse
quod offertur, tunc multum magis id quod ad sanguinem xpi offertur debet
esse electum. Dicitur autem Mal. I Maledictus qui habet in grege suo masculum
hic est perfectum et offert deo debile. Ergo multomagis maledictus est qui ad
mensam suam statuat sibi vinum electum, et debile valde affine in sanguinis
domini sacrificium. Et multo maledictus est qui vinum in vasis mundis
et preciosis bibit in mensa sua, et in vasis fetidis et ampullis cor-
ruptis vinum infectum permittit. Et sic fetidum offert in calice in domini
sacrificium. Dominus enim precepit quod non solum vasa sed etiam ministri vasorum
in sacrificio suo mundi esse. dicit Ysa. lii. Mundamini qui fertis vasa do-
mini. Sic ergo eligendum est vinum quod offertur ad sacrificium domini sanguinis corporis
Nec tamen negamus quin de quocumque vino saporem vinosum habenti et communem naturam
adhuc retinente possit fieri sacrificium. Ex expressis auctoribus patet pro certo quod
peccat qui magnum ad corpus suum et parvum vel nullum ad domini san-
guinis poculum adhibet studium

separacio corporis non assumam illud usque in diem illum quo illud novum
tu bibam id est novo modo i. post resurrectionem meam in statu immortalitatis
innovatum vobiscum. Quinto in quo dixit discipulos resumpturos
corpora immortalia licet non eodem tempore

Hic ponuntur septem dubitaciones. Prima est an sacramentum eukaristie
possit confici in alia materia quam in pane et vino. Secunda an hec
sit forma conveniens consecrationis panis hoc est enim corpus meum.
Tercia an hec sit conveniens forma consecrationis vini: hic est enim calix
sanguinis mei novi et eterni testamenti misterium fidei qui pro vobis
et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Quarta an Christus
in cena sua corpus suum sub sacramento sumpsit. Quinta quare Christus
discipulis corpus suum velatum sub aliena specie dare voluit di
scipulis suis. Sexta an Christus corpus suum passibile dedit discipulis.
Septima an Christus corpus suum dedit Iude traditori. Ad primam
respondetur quod hoc sacramentum non potest confici de alia materia quam de pane
et vino quia Christus hoc sacramentum de tali materia confecit et conficiendum
instituit. quod fuit congruum et propter sacramenti celebracionem et significacionem.
hoc enim sacramentum debet celebrari valde munde. et ideo congruum est
ipsum celebrari in pane et vino, quae mundius possunt tractari quam
caro et sanguis animalium vel alie materie convenientes ad usum
humanum. Secundo hoc etiam sacramento significatur v. scilicet res contenta que
est corpus Christi verum et res non contenta per corpus Christi verum significata
que est corpus Christi misticum, et Christi passio, et suscipientibus hoc sacramentum
spiritualis refectio, et salus corporis et anime sicut dicit Augustinus in quodam
dicit [illegible] in suo [illegible], panis autem et vinum racione sue constitutionis
convenientissime representat corpus Christi verum et misticum, quia sicut panis
constituitur ex pluribus granis, et vinum ex pluribus acinis consti
tuitur, sic corpus Christi verum constitutum est ex pluribus membris, et corpus
eius misticum ex pluribus personis. Racione etiam sue preparacionis
convenientissime representat Christi passionem, quia panis in clibano
igne coquitur et vinum in torculari exprimitur. Sic aliquo
modo a simili, corpus Christi fuit igne passionis quasi decoctum, et de
cruce quasi in torculari fluxit sanguis de illo corpore, et quia
tunc fuit sanguis a corpore divisus, ideo in hoc sacramento corpus
et sanguis conficiuntur de materiis distinctis et distincte.
Racione etiam refectionis panis et vinum convenientissime repre
sentant spiritualem refectionem suscipientis hoc sacramentum. sicut enim dicitur
in glossa super id i Cor. xi, hoc facite, sicut panis pre ceteris cibis
corpus reficit et sustentat et vinum hominem letificat. Vel sic
panis et vini efficaciam constituunt corporis refectionem que
in cibo et potu consistit. Sic spiritualis refectio anime integratur
et potu per fidem in intellectum et spiritualem delectacionem, per
caritatem in affectum et quia hec refectio ordinatur ad salutem
corporis et anime, ideo et consequenti panis et vinum representant
utramque salutem. Unde ut dicitur in glossa de con. dist. [illegible] et [illegible] reperitur
in quodam dicit [illegible], caro Christi pro salute corporis, sanguis
vero pro anima nostra fusus est. Sic prefiguratum erat in veteri
lege dicens, caro pro corpore vestro offertur, sanguis
vero pro anima. Et hec est causa quare hoc sacramentum debuit [illegible] celebrari

Quia

Ex hoc sequitur aliud quod [illegible]

acinis

Sed quare de grano tritici? Respondeo quia Christus se grano tritici
comparavit dicens Joh. xii: Nisi granum frumenti cadens in terram mor-
tuum fuerit ipsum solum manet. Quia cum sint multa genera seminum
nulli tamen Christus se comparavit nisi frumento quod proprie et antonomastice
dicitur triticum. Et ideo mos est ecclesie ut de isto grano solo conficiatur
corpus Christi. Et ideo dicit Thomas: nobis semper sic ... Et quarto dominus nunc
dedit corpus suum sub specie panis tritici. Secundo propter huius grani
preceteris naturalem nobilitatem que probatur ex eo quia hoc granum est
purissimum, et quia hec species sola inter alias granorum species sola
attingit complementum scilicet summam puritatem. Quia ut dicunt natura-
les et alchimiste, quia licet multe species esse videantur in speciebus
diversarum rerum tamen una est que contingit complementum, et alie
sunt differentes ab ea quibusdam egritudinibus. Quia de metal-
lo purgatione naturali in aurum post transmutatur, sic omne
granum bonitate terre purgatur et siligo in triticum in aliquibus
locis commutatur. Et ideo cum civitati dicit: Precepit panem ab-
solute propter puritatem excellentem panis tritici intelligendus
est. Tertio dat dominus corpus suum sub specie panis tritici propter
fidelium discretam in ipso significationem. Sicut enim triticum sum-
ptum tripliciter statum habet consideratum, sic status fidelium seu communio
in tres status distinguitur. Triticum enim consideratur uno
modo quod stat in agris, uno modo quando grana separantur a
paleis, uno modo quando grana iam purgata locantur in grana-
rium seu in horreis. Similiter inter fideles tres sunt differentie,
scilicet incipientium, proficientium et perfectorum. Primi signantur
per triticum stans in agris, secundi per grana purgata a pale-
is, tertii per grana purgata que locantur in granarie. Primi
desiderant optimam doctrinam predicatorum. Job xxxvi: Frumen-
tum desiderat nubes et nubes spargunt lumen suum que
lustrant cuncta per circuitum. Super quo dicit Gregorius: Electi sunt frumentum
dei celestibus horreis recondendi. Frumentum nubes desiderat
quia quilibet electus predicationem sanctorum predicatorum exoptat. Nubes
lumen spargunt quia predicatores sancti exempla vite eorum bona
gerendo ad bonum loquendo dilatant. Nubes autem cuncta per circuitum
illustrant quia predicatores divina luce mundi fines illu-
minant. Secundo proficientes desiderant frequentem purgationem
peccatorum, de quo Judicum vi: Cum autem Gedeon excuteret et pur-
garet frumenta in torculari ut fugeret Madian, apparuit
ei angelus domini. Hunc locum exponens beatus Thomas dicit: Gede-
on quilibet electus significat qui se cum sub [illegible] ...
rectitudine iudicii confessionis ... triticum suum a contorio
paleis peccatorum mittitur. Huic angelus apparet quia pro-
tecta ope celestis consolatio eum contra demonum temptationes
qui per Madian intelliguntur ne temptatione interpretatur
confortat. Tertii scilicet perfecti desiderant perfectam requiem bonorum.
Job v°: Increpationem domini ne reprobes et ingredieris
in habundantia sepulchrum, id est locum tibi in regno dei paratum,
sicut infertur acervus tritici in tempore suo, id est tota multitudo bonorum

Unde sicut Mt° dicit Joh. de Xpo: venit fortior post me cuius
ventilabrum in manu sua et purgabit aream suam et congre-
gabit triticum in horreum suum paleas autem comburet igni inextin-
guibili. Item dat dominus corpus suum sub specie panis tritici
propter corporis sui expressam similitudinem. Triticum enim tri-
bus modis considerari ut iacet in acervo ut iacet
in agro et ut existit in pane completum. Primo modo
dicitur scilicet prout consideratur iacens in agro significat corpus Xpi
ut conceptum in virginis utero. Certe unde [illegible] venter tuus
sicut acervus tritici vallatus liliis. Venter est corpus beate
virginis [illegible] beata vero [illegible] portat acervus tri-
tici munda membra Xpi ut conservata in utero virgina-
li ut decor omnimode castitatis quo ornantur membra ut
sensus beate virginis. Secundo scilicet modo prout consideratur
ut iacens in agro significat corpus Xpi ut pro nobis passum. Unde
agno Joh. xii nisi granum frumenti cadens in terram mortuum
fuerit multum fructum non affert. Xpus enim per mortem suam
genus humanum de morte liberat et usque ad crucem venit. Comen-
dat autem caritatem suam in nobis deus quoniam cum adhuc peccatores es-
semus Xpus pro nobis mortuus est. Tertio modo prout
consideratur in pane completo significat corpus Xpi prout in celo glo-
rificatum. De quo Zach. in fine ix capitulo: Quod bonum est
pulcrum frumentum electorum, id est panis pulcherrimus et nobilis-
simus dulcissimus corporis Xpi in gloria beatorum, quia beati ha-
bebunt in eo triplex bonum. Primo omnium deliciarum [illegible].
Sap. xvi: panem de celo prestitisti eis domine omne delecta-
mentum in se habentem. Secundo [illegible] quod oculus non vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus
diligentibus se. Secundo omnium desideriorum impletione.
Ps. lauda Ierusalem dominum quia posuit fines tuos pacem
et adipe frumenti satiat te. Ier. xxxi inebriabo animam
sacerdotum pinguedine et populus meus bonis meis adimplebitur.
Tertio omnium bonorum securitate. Sic enim fruitur [illegible] tam
beatus qui manducabit panem in regno dei et [illegible] super omni
bonorum securitatem sine fine fruitur secundum Thomam. Ad
secundum dicendum quod hec equivoces forma consecrationis panis. Dictum est enim
quod hec consecratio consistit in conversione substantie panis in corpus Xpi. Oportet
autem formam sacramenti significare id quod in sacramento efficitur. Unde forma
consecrationis panis debet significare ipsam conversionem panis in corpus Xpi. In
qua tria considerantur scilicet ipsa conversio et terminus a quo et terminus ad quem.
Conversio potest considerari dupliciter: uno modo in fieri, alio modo ut
in facto esse. Non autem debuit significare conversio in hac forma ut in fieri
sed ut in facto esse. Primo quidem quia hec conversio non est successiva ut
supra dictum est sed instantanea. In huiusmodi autem mutationibus fieri non est
nisi factum esse. Secundo quia ita se habent forme sacramentales
ad significandum effectum sacramenti sicut se habent forme artificiales ad re-
presentandum effectum artis. Forma autem artificialis est similitudo ultimi ef-
fectus in quem fertur intentio artificis sicut forma artis in mente edificatoris

e forma domus edificate prius. edificator autem per consequens
Christus et in hac forma dicit exprimi gustio ut conficto esse ad quod
fertur intencio, et quia ipsa gustio exprimitur in hac forma ut confecto
esse necesse est quod eterna gustionis sacramenti ut se habent de facto
esse gustionis, non autem tempus in quem fit propter presenciam sue sed
secundum tempus a quo non manet secundum suam formam sed secundum actum
quibus ipsum subiacet et ad ipsum deriuatur, per hoc quod concedunt
tempus gustionis a que exprimitur per pronomen demonstratiuum relatiuum
ad actum ipsius que manet, tempus autem ad quem exprimitur
per nomen signans materiam eius in quod fit gustio, quod quidem
est totum corpus Christi et non sola caro eius ut dictum est
secundum hec formam esse conuenientissima hoc est enim corpus meum
3 Quarto tertiam est dubium quod ita hanc formam est duplex opinio quidam
enim dixerunt quod de substancia forme huius est hec solum quod dicitur
hic est calix sanguinis mei, non autem ea que sequuntur sed hec videre
conuenerunt, quia ea que sequuntur sunt quedam declaratio potestatis sanguinis
Christi que ueniunt pertinent ad integritatem benedictionis Ceterum
hoc sunt alii qui melius dicunt quod omnia sequencia sunt de substancia
forme usque ad hoc quod precedit sequitur, hoc quotienscumque est que
pertinet ad usum huius sacramenti que non sunt de substancia forme
Et inde est quod sacerdos eodem ritu et tenendo calicem manibus
omnia hec verba profert, hic est etc. interponuntur verba se
quencia verbis pertinens ad dictum hic calix nouum testamentum est sanguinis
meo, secundum est ergo quod omnia predicta verba sunt
de substancia forme, sed per prima verba hic est calix sanguinis mei signatur
ipsa gustio vini in sanguinem eo modo quo dictum est in forma
consecracionis panis, per verba autem sequencia designatur virtus san
guinis effusi in passione que operatur in hoc sacramento que
quidem ad tria ordinatur primo quidem et principaliter ad adipi
scendam eternam hereditatem secundum illud Hebreorum x habentes fiduciam
in introitu sanctorum per sanguinem eius, et ad hoc designandum dicitur
noui et eterni testamenti Secundo ad iusticiam gratie que est per fidem
secundum illud Romanorum iii quem proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine eius
ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est Christi Ihesu
et quantum ad hoc subditur, misterium fidei Tercio ad remouendum
impedimenta vtriusque predictorum scilicet peccata secundum illud Hebreorum ix
Sanguis Christi emundabit conscienciam nostram ab operibus mortuis id est
a peccatis, et quantum ad hoc subditur, qui pro vobis et pro multis
effundetur in remissionem peccatorum Sed dubitatur si congruit
ta vini per sanguinis consecrationem talia imponere quod fieret de illa
[illegible] Christi, quia non [illegible] posset dici quod transit de san
guinem posset dici quod non transeat sed commisceatur sanguini, quia tunc gutta
ista seorsum a sanguine manet segregata quod tamen non apparet
alba tamen est quod gutta non apparet seorsum alba quandam
esse voluerunt quod sic aqua pura per aque benedicte
consecratio et transit in sanguinem quorum assignacionem minime suffragatur
Primo quod videtur quod id vinum nec transit in sanguinem nec sanguini commiscetur

sed retractis speciebus in sua natura permanet et accidentibus probabiliter vini commixtum corpori quod sub eis latet condicio quis confundere non madidat confusio. Item pro tamen aqua vino appositum videtur efficere quod deinde quidam est stagnia pro ea fuit apposita quae vini saporem assumit. Credit quippe natura immo apposita et vini saporem assumpsit. Cedit quippe natura vini stilo et totus super contradicionem operatur. Alii dicunt et si gutta adderetur vino consecrato illa gutta quantum ad statum corrumpitur dumtaxat in mactis speciebus remanentibus nec mutatur speciebus probare vinum. Verba si mittatur de vino post de vino ad cenam gutta sanguinis sic quod fit ablutio tunc ibi desinit esse sanguis. Et species vini illius gutte sub qua est sanguis absorbetur a multo vino apposito. Ad quartum dicendum quod Christus in cena corpus suum sub sacro sumpsit. Unde glossa super illud Ruth iii Cum comedisset Booz dicit quod Christus quod prius commendaverit corpus et sanguinem et ipse participat eiusdem. Sed hoc fecit non ut aliquem effectum consequeretur per sacramentum sed ut aliis similiter daret exemplum. De qua comestione scribitur versus: Rex sedet in cena turba cinctus duodena. Se tenet in manibus se cibat ipse cibus. Ad quintum dicendum quod prima ratio sumitur ex Thomas ubi supra sexta iii. Indignitas sumentis que exigit ut velaret. Sicut eger oculus requirit ut sol et gloria lumen sibi tegat, et in hoc benignissime agit tamen eis in sua salvatoris. Si enim primum in modo corpus videretur a fidelibus manducari, et ipso aspectu multiplicaret scandalizaret eum praeter quam ad eos Ioh. vi dixisset Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Exemplum ibi ex hoc multi discipulorum eius abierunt retrorsum et abhorrentes verba de humana carne manducando. Secunda ratio est fides bonorum quae exigit ut corpus Christi velaret. Quia Heb. xi fides est rerum apparentium. Unde dicit Augustinus fides est credere quod non videtis i. credere vobis dei de re occulta que vere est et tamen earum oculis non videtis. Quia de re quam videtis non haberemus fidem. Tertia propter infidelitatem veniendum exigit ut corpus Christi velaret, sicut culpe infidelitatis correspondeat modus congruus satisfactionis. Unde sicut primorum parentum infidelitas incepit et auditu consilium diaboli suadentis cibum habere quodammodo mortem velatam, et in eo sunt filii eorum vane delectati. Sic oportuit ut fides salvatoris suadentis cibum habere vitam secretam absconditam fit ~~fides et auditu verbi Christi~~. Hoc figuratum est Gen. xxvii in benedictione Iacob ubi filius Ysaac decepti sunt putantes se tenere Esau dum fecit salutem amicum eius quia velatus erat Iacob. Unde sciendum quod dei facta domini corporis. Flos erat persone scilicet Ysaac et Rebecca Iacob et Esau. Ysaac ~~et Rebecca~~ qui masculus quae magis solet esse magis infestus et exterioribus plus intendit sit exteriorem hominem in corpus unum et sensibus suis. Femina que domi residens familiam regit sit ~~duas partes in nobis~~ interiorem hominem et fidelem animam que sue salutis et aliorum curam gerit. Iacob domus et formosus habitans in tabernaculis quem diligit Rebecca

Nota: 1.

Nota hic figuram de Ysaac et Iacob et Esau in ordine ad corpus Christi

2 non

3

perfectus quod auditu verbi Christi

Figura est hic introducta per modum consensus

vbi est fidelis anima sit venditum corpus Christi apud Esau quem amat Ysa-
ac id est corpus quod de cibis eius vescitur sit substantia panis cum acci-
dentibus suis colore sapore et ceteris. Quod itaque Ysaac cibi
homo exterior id est sacerdos benedicere debet Esau recedit substantia panis
sed similitudo Esau scilicet vestes cum odore pelles pilose cibus
cum sapore id est accidentia panis sine similitudine scilicet color et sapor
odor quandoque manent cum Jacob id est cum corpore Christi. Quod hinc
omnibus sensibus Ysaac id est corporis animi falluntur. Ubi fallitur visus
Ysaac caligiosus id est debilitas corporis Christi quod putat se videre
habere Esau id est panem. Et hic cum vestes eius id est speciem panis
et sub illa latet Jacob velatus id est corpus Christi. Ubi fallitur
gustus Ysaac id est corporis animi quam putat se gustare et comedere
cibum Esau scilicet panem et gustat cum similitudinem eius. Item fal-
litur olofactus Ysaac id est corporis animi quam putat se sentire o-
dorem Esau id est panis quam vere non est ibi post consecrationem sed
sentit odorem vestimentorum eius id est foraminis eius quibus vestitus
est Jacob id est velatum corpus Christi. Ubi fallitur tactus Ysaac id est corporis
animi quod putat se tangere Esau id est panem et pelliculas simili-
Esau id est similitudinem sine specie panis quibus velatum est Jacob
id est corpus Christi. Sapiens erat Ysaac sed in iudicio cognoscendi
Esau fallebatur. Sic homo animi exterior in iudicio panis alterius
fallitur ~~tactus~~ sensibus perceptis in auditu. Unde ait Ysaac vox quidem vox
Jacob est sed manus sunt Esau. Nichil falsius. Sed vox quam audio
Ego sum ~~[illegible]~~ Jacob. Simile veris. Filius factus quod tango substantia pa-
nis est. Nichil falsius. Vox Christi dicentis hoc est corpus meum me-
rius. Propterea igitur infidelitate remedium exigit quod corpus
Christi detur velatum ut quia sensus primi parentis in cibo prohibitio
vane delectabatur sensus animi corporis in cibo benedictionis adiustare
Ysaac decipiatur ita cum quod vellet id est fidelis anima de fide sua non
fallitur. Credere enim debet de benedictione sua sacramentum esse Jacob id est corpus
Christi esse velatum similitudine Esau id est specie panis sed omnino ibi
non esse Esau id est substantiam panis. Et quibus patet quod fidei meritum
etiam exigit ut corpus Christi veletur. Unde ut dicit Gregorius fides
non habet meritum cui humana ratio prebet experimentum scilicet sufficit. Unde
latum igitur voluit dominus dare corpus suum quod in hoc credere debe-
sensus plus quam sensibus meritis magnum hoc meritum Johannes vii. Beati qui
non viderunt et crediderunt. Unde i Petri i. Credentes in Christum quem
non videtis exultabitis letitia inenarrabili et glorificata reportan-
tes finem fidei vestre salutem animarum vestrarum. Item alia ratio
quare dominus corpus suum velatum dedit imbecillitas hominum quia hoc omni
oculus hominis nisi velatum intueri. Unde in figura Exodi xxxiiii dicitur
et filii Israel videntes et propterea sermonis dei cornutam faciem Moysi
timuerunt prope accedere unde posuit velamen super faciem suam
quando loquebatur ad eos. Facies enim Moysi tam magna cepit
radiositate ex frequenti et familiari appropinquatione ad deum
claritatem quod videbat ~~[illegible]~~ oculis quam cornuta. Unde filii Israel non
potuerunt claritatem vultus eius sustinere nisi velata. Item propter
creatio accidenti unde dei matrie que non potuit sustinere

claritatem gloriosi filii dei

claritatem et gloriam filii dei nisi esset obumbrata carne aut
cognitus velata maiestas ope spiritus sancti facta est passibilis
filii a virgine et vidi etiam a nobis Cum verbum caro factum est
et habitavit in nobis Sed carne illa post passionem per resurrectionem
glorificata non potuit videri nuda in propria forma ab oculis mor
talium nisi esset velata aliqua specie visibili Quod sectam
videt innocentia Ergo credo quod divina sacramenta magis sunt
veneranda quam discutienda Et dicatur quod tale dedit quale vo
luit Et si quaeratur quale dedit ipse noverit Fuerunt tamen quidam
qui dixerunt quod dominus dedit discipulis suis immortale et impas
sibile Et quidam dixerunt Sicut idem veraciter erat qui dabat et qui
dabatur ita in eo quod dabat erat passibilis et mortalis Et
in eo quod dabatur erat immortalis et impassibilis sic visibiliter gusta
bat invisibiliter gustabatur invisibiliter inquam quantum ad formam
Christi non autem quantum ad speciem sacramenti Nam in eo quod gustabat quod
erat hic apparebat in eo vero quod gustabatur quod erat ipse non
videbatur Ut ergo appareret quod mortalis erat non necessitate sed
voluntate in eo quod immunis erat ab omni culpa liber erat
ab omni peccato suscepit sponte mortalitatem quia mortem
sustinere volebat quia si mortalitatem non suscepisset omnino mori
non potuisset Ut ergo probaretur quod mortalis esset quando voluit mor
talitatem deposuit et immortalitatem suscepit Legitur enim de eo cum
eum iudei duxissent Christum ad supercilium montis ut praecipitarent
eum ipse transiens per medium ipsorum ibat Quia cum esset dimittens se
sic passibilem tenere tolerabat Sed cum esset praecipitandus fregit
impassibilem per medium illorum ibat Item non solum sunt quattuor proprieta
tes corporis Christi glorificati scilicet subtilitas et claritas agilitas
et impassibilitas Singulas has proprietates Christus sigillatim et
divisim assumpsit ante resurrectionem et mortem naturam
corporis glorificati induisset Subtilitatem cum nasceretur ex virgi
ne quia transiit per uterum virginis non corrupto [illegible]
tatem Claritatem cum transfiguraretur in monte Thabor Agili
tatem cum incedebat et transiit super mare Sed impassibilitatem
accepit cum manducaret in cena Sicut enim passibilitatem exhibuit
in corpore immortali cum post resurrectionem ostendit manus et latus sic in
corpore mortali signum impassibilitatis ostendit cum carnem et sangui
nem ante passionem exhibuit Et licet ista subtiliter sint dicta tamen
contra ea gravis oritur difficultas Nam ponito quod aliqua pars sa
cramenti per triduum mortis Christi fuisset reservata sequitur quod idem
corpus sic iacuisset mortuum in sepulchro et mansisset vivum
sub sacramento Et quod idem corpus in ara crucis patiebatur et sub
forma panis non laedebatur Et ergo alii aliter dicunt Sic in
notetur salva fide et secundum magistrum in scripto dist. xi Quod
Christus tale corpus dedit discipulis suis quale voluit ut habu
it Sed sic tunc habuit mortale et passibile Ergo ipsis tale dedit
Sed tamen sub speciebus panis et vini non habebat se passibiliter
Nam si corpus Christi sub sacramento fuisset reservatum usque ad horam
qua fuit realiter perforatum et postea in cruce mortuum Dico quod
existens sub specie sacramentali sensisset dolorem et illa perfora
tione causatum sed postea fuisset mortuum

6

nc tn ut ibi extitit fuisset ab illis extrinsecus pforatum sensus
eius dolorem et ingens corpus conveniens absolute non per comparationem
ad locum. Et aliqui pforderi extrinsecus rei non convenit nisi magnitudine
et huius similitudines ad locum, tn eius tactus actio sit per contactum
localem, ergo id in quod talis actio transit est aliquibi ut de lo
co corporis pinde servatum posset replere dolorem innatum
si non illatum convenit illi. Et hic dicere si dominus in cena dedit
discipulis suis passibile corpus quod ledebatur per masticationem
dentium. Respondeo licet Christus passibilis erat humane nature non tn
ledebatur ratione divine potentie per quam facere potest quod vult. Nec
aut quia nobis sumitur immortale et impassibile. eo quod id corpus
sumitur est glorificatum. Nec tn minus maiorem efficaciam habuisset
nec maiorem potenciam. Et si dicis tunc sacratum mutare et
id quod dedit tunc non esse eiusdem rationis. Respondeo quod solum differe
bat penes proprietatem accidentalem scilicet passibile et impassibile. Et
diversitas illa non facit diversitatem sacrati quia eadem est anima in
sic tunc et eadem forma et idem contentum sub speciebus sicut tunc et nunc

A [A]d septimam dicendum quod de isto dubio controversia videtur esse inter
evangelistas. Lucas ostendit Iudam fuisse cum aliis ex eo quod statim
post donationem calicis traditorem commemorat dicens: hic est
calix novi testamenti in sanguine meo qui pro vobis effundetur
verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Luc. x..
Ino ex non quot aut fuerunt eukaristiam acceperunt Mar-
co testante et biberunt ex hoc omnes. Nisi quod Christus preceperat teste
Mattheo bibite ex hoc omnes. Et in evangelio quod Iudas ibi non fuit
ostendit sic Mat. secundum quod ihesus dixit bibentibus calicem non
bibam a modo ex hoc genimine vitis usque in diem illud cum bi
bam id novum vobiscum in regno patris mei. Iudas quo
cum aut non accipies aut pro vobis effundetur scilicet aliorum me
torum multos excepit cum nunquam pro multis effundetur in
remissionem peccatorum. Item secundum Iohannem. Cum Christus discipulis di
xisset. Beati eritis si feceritis ea statim excepit non de omnibus
dico. Scio enim quos elegerim, et iterum vos mundi estis
sed non omnes. Alter quod Iudas non acceperit eukaristiam videtur esse
id Ioh. xiii. Ultima cum Iudas accepisset buccellam panis
exivit continuo. Erat autem nox. Christus autem post alios nobis
tradidit eukaristiam. Luca testante qui autem dicit et calicem
postquam cenavit dominus ut videtur ergo quod Iudas prius exivit
priusquam Christus tradidit eukaristiam. Relinquitur ergo id dicendum quod
nemo sit tenendum. Primo videtur illud forte esse te
nendum quod sine preiudicio aliorum evangelistarum ut Iohannes
commemorat dicens quod Iudas antequam Christus tradidit eukaristiam
exivisset et per quos non accepit. Et aut Lucas post calicem com
morat traditorem per recapitulationem potest intelligi quod
sepe fit in sacra scriptura ut hic prius quod prius factum est
posterius enarratur. Matheus enim dicit et Marcus ante diem pasche
commemorat effusionem unguenti esse factam. Ioh. ca. sex

dies pasche. Vtrum tamen Bernhardus in sermone super cena domini
cum exponit id Quod facis fac cicius dicit Et Iudam putat quod
(corpus) tunc corpus christi accepit. Sed est sciendum Et iam omnibus distribuerat
sanctificati corporis christi membris quos Iudas fuerat Et alibi dicit
O bone ihesu de vna mensa comedunt petrus et Iudas. petrus
ad salutem Iudas ad dampnacionem. Et sic plurimi expo
sitorum concedunt Sed quod Iohannes dicit quod Iudas postquam intinctam buc
cellam accepit continuo exiuit Vnde isto loquitur Hugo de
concordia ewangeliorum. Et corpus christi prius erat distributum an
tequam dominus panem intinctum Iude porrexit Vnde Bernhardus
sic loquitur per buccellam intinctam intelliguntur mali christiani (et percipiunt et fi...)
et ficti religiosi Multi enim sunt falsi religiosi et falsi
tonsurati. tamen pie religiosi omnes corpus domini accipiunt
sed ab istis discretum non percipiunt nisi per buccellam intinctam que
est detraccio. murmuracio. inobediencia. vox lascivia
occulta peccata et forte commissa peccata. Cum talis est monachus
non est tamen videtur traditorem sequitur. Sed quisquis ille miser
est timeat perimendo quod semper hec in Iuda traditore
dampnetur Et exclamat hortando dicens Nos igitur qui si
mus discipuli christi vindicamus ne panem intinctum vendamus
religionem qua tenemus in veste. seruiemus in mente
Et sanctitatem quam habitus exterior pallet ita animus teneat
ne in hora mortis exeamus a domino reprobati in stagnum
ignis et sulphuris cum dyabolo cremando. Sed tunc dubium est (dum)
et premissis Quare medicus salutis medicinam dedit egroto
quam sciebat ei esse mortiferam. sciebat enim quod ad iudi
cium manducaret. quia indigne manducaret Dicendum est
quod dominus fecit hic sacerdotibus in exemplum Nam secundum Raymundum
sacerdos non debet negare illi eukaristiam quem scit esse in mor
tali crimine. dummodo illud non sit notorium vel manifestum ecclesie
neforte non sit correptor sed proditor Commoneat ergo debet sacer
dos eum ut non accipiat et si ille non vult desistere non debet
ei negare. quia peccatum erit accipientis et non dantis Vnde Augustinus
de penitencia distinctione ii Nemo prohibeat dispensator pinguis terre
vel peccatores mensa christi manducare. Sed exactorem
id est eum quem instat peniteat moneat timere. Sed instat contra di
cta Augustinus malum est reddi suspectum de crimine quam committere
crimen. sed de duobus malis tunc alterum sorget minus malum
est eligendum. Igitur videtur quod discretus sacerdos debet negare
criminoso eukaristiam. quia minus malum incitat et maius
malum euitet vel reddat suspectum ne manducet indigne
Ad hoc videtur primo Cum nemo vnum mortale peccatum debet
committere. nec proximus ad mortale committat eligendum
est potius sacerdoti non posse perdere quam quod iste non peccaret
Sed iste committendo potius debet eligere ut abstinendo reddat
suspectum quam quod manducet indigne Et vltimus dicendum est

Et reddi suspectum in se et intensive est magis malum quam commit-
tere tamen manducando indigne. Et ultimum dicitur quod malum
est eligere abstinendo esse suspectum quam manducare indigne.
Dignum extensive seu ad alios extendendo reddi suspectum
est magis malum quam indigne manducare. Decima: ex tali su-
spicione oritur scandalum ex quo cum plures offenduntur. Sed
ultimo potest queri an Christus Iude dedit eucharistiam ad bonum
vel ad malum. Non videtur quod dedit ei ad bonum, quia alias Christus
sua intencione fuisset defraudatus. Iudas enim non accepit
ad bonum sed ad malum. Respondetur sibi dedisse ad malum
quia Christus non est auctor malorum sed ultor. Unde dicitur precessisse
propter quod illa proposicio ad denotat intencionem vel affectum falsa
est, propositio autem vero consecucionem vel effectum denotat, tunc est vera propositio.
Sed quia hic fit mencio de missa, ideo hic aliqua
dubia sedecim per ordinem de misse officio per ordinem
movebuntur. Prima: utrum hoc sacramentum corporis et sanguinis
Ihesu Christi presbiter respondet. Secunda: utrum illa que dicuntur sine pre-
ab aliquo possunt pretermitti. Tercia: utrum in preparacione confec-
cionis istius sacramenti debeat dici aliud quam introitus. Quarta:
utrum ad instruccionem sumencium hoc sacramenti debeat dici ad epi-
pistola. Quinta: utrum ad oblacionem materie istius sacramenti debeat
dici ad quid offerenda. Sexta: utrum in consecracione istius
sacramenti debeat dici aliud quam hoc est corpus meum. Septima:
utrum in sumpcione istius sacramenti debeat dici ad quid pro nobis.
Octava: utrum in gratiarum accione istius sacramenti debeat dici aliud
quam postcommunio. Nona: utrum in serie misse sint septem
ordines crucium. Decima: utrum in primo ordine sint tres cru-
ces continentur. Undecima: utrum in secundo ordine vii cruces fieri
debeant. Duodecima: utrum in tercio ordine sint solum quinque cru-
ces. Tredecima: utrum in quarto ordine sint cruces fiende. Quar-
tadecima: utrum in quinto ordine sint fiende alie tres cruces.
Quintadecima: utrum in sexto ordine sit fiende quinque cruces,
tres infra calicem et due extra calicem. Sextadecima: utrum in
septimo ordine solum sint tres cruces. Ad primam
dicendum quod in hoc sacrosancto sacramento continetur ipse gloriosus
Ihesus Christus salvator noster non solum per gratiam sed per operacionem
virtutis eius sed mente sacris, verum eciam ipse totus realiter
continetur. Ideo est tractandum cum maiori reverencia, cum ma-
iori munditia et cum maiori diligencia et efficacia. Cum ma-
iori reverencia quia est omnibus dignius. Sic enim scribitur de eucharistia:
Glorificate eum quantum potestis, maior est enim omni laude.
Cum maiori munditia quia est tenere sanctius. Sic enim dicitur
Ecclesiastes: Custodi pedem tuum ingrediens domum dei. Cum
maiori diligencia quia est tenere periculosius. Unde eodem libro:
Omni diligencia serva cor tuum quia ex ipso vita procedit.
Et hoc enim sacramento sperat ... movemur ... sumus sit
corpus fiat et vita cordis possimus quod dicitur quod in missa

Nona

xxvi

Ponuntur sex per ordinem que faciunt ad reverenciam indi-
ciam et diligenciam istius sacramenti. Primum est digna
preparacio, secunda est fidelium instruccio, tercium est materie sacrande
oblacio, quartum est materie oblate consecracio, quintum est ipsius sacramenti
sumpcio, sextum est sumpcionis graciarum accio. Contra quod ad ista
sex perfecte istud sacratissimum sacramentum reputatur in missa
secundum quod sex ipsa missa habet sex partes. Prima incipit ad
introitum et durat usque in epistolam. Secunda incipit in epistola et durat
in offerenda. Tercia incipit in offerenda et durat usque te igitur
clementissime pater. Quarta incipit in te igitur et durat usque pater noster.
Quinta incipit in pater noster et terminatur in postcommunione. Et sexta
incipit a postcommunione et durat usque in fine misse. Ad secundam
est dicendum quod eorum que dicuntur in missa aliqua pertinent ad
ipsius misse celebrande ordinacionem. Aliqua vero ad
ipsius materie ut panis et vini consecracionem. Et aliqua pertinent
ad misse solempnitatem et decoracionem. Illa enim que pertinent
ad misse celebrande ordinacionem post ab apostolis tradita sunt.
Dicitur enim de consecracione di. pa. quod Iacobus frater domini secundum car-
nem tamen contradicta est primo ierosolima ecclesia et Basilius
Cesariensis episcopus cuius claritas per totum orbem refulsit consti-
tuit addiderunt nobis misse celebracionem. Quia ordo celebrandi
missam post eos eis constitutus est ut glosa ibi dicit. Illa vero
que pertinent ad misse consecracionem immediate a domino nostro Ihesu
Christo prolata sunt, quia ut dicit Ambrosius et habetur de consecracione di. 2a. Sermonibus
prolatis a domino Ihesu Christo panis convertitur in corpus Christi et
vinum in sanguinem. Sed multa alia dicuntur in missa que spe-
ctant ad celebracionem misse que per successores apostolorum
ut per Gregorium et alios doctores addita sunt que non fa-
ciunt ad eius decoracionem et instruccionem significacionem ac devocionem
reputacionem per ecclesiam sunt approbata approbatam sicut dicit di. xi
cap. Ecclesiasticorum. Quia non solummodo dicimus in missa que in
ewangelio continentur vel ab apostolo Iacobo inserta sunt de secretis
sed plura alia adicimus magis que concedentur quedam tamen misterii
Omnia igitur predicta quia ecclesia a spiritu sancto etiam accepit vene-
randa et observanda non licet alicui permittere sed omnia
pietatis affectu inviolabiliter convenient observare ut dicit di. xi. supradicto
Ad terciam est dicendum quod in prima parte misse agitur de digna prepara-
cione accedendi ad sacramentum corporis Ihesu Christi. Cuius ac horum que
faciunt ad hanc dignam preparacionem primum divine laudis decan-
tacio. Nam per cantum divine laudis nobis panditur iter et
via qua pervenimus ad salutem nostram iuxta illud Sacrificium lau-
dis honorificabit me et illic iter quo ostendam illi salu-
tare dei. Secundum misericordie subvencio. Nam et pro defectibus in mi-
seriam ignorancie miserie et pene in quibus indigemus
nobis per divinum adiutorium misereri et subvenire. Tercium
est celeste glorie pax et quietacio. Nam enim in presenti numquam sor-
sit inquietudo non possumus perfectam pacem habere donec refectionis

In domino Christo et domine gratie largitio quia nisi ipse deus
sua gratia preueniet et subsequatur sibi nostra opera nec accep-
ta nec placida esse possunt. Ista ergo quatuor que faciunt ad di-
gnam preparationem istius sacramenti petuntur in prima parte mis-
se nam domine laudis decantatio petitur per introitum qui
ut in pluribus accipitur de psalmis, quia sicut dominus in fine super
per modum laudis totam sacram scripturam continet. Secunda vero mi-
serie subuentio petitur per kyrieleyson quod interpretatur domine mi-
serere, et repetitur ter aliquotiens ad impetrandum triplicem hie-
rarchie angelorum, vel contra triplicem defectum, ignorantie
culpe et pene que peti ut supra dictum. Est celeste autem
glorie pax et quietatio per gloria in excelsis deo petitur quod dum in
festiuitatibus sanctorum dicitur quorum consortium nobis promittitur
dimittitur tamen in missis deplorationis et luctus et specialiter a septua-
gesima usque pascha a lxxma, quia sicut creatio hominis gaudium
contulit angelis per cuius successionem reparanda erat eorum
ruina, ita peccatum eius cuius memoria agitur in predicto tempore
intulit eis dolores et tristiciam que tamen leticia primordiis eis
et nobis per christum ipsum restituta est sicut dicitur de consecratione distinctione pa-
Quarta domine gratie largitio petitur per orationem et quia gratia et veritas per
ihesum christum facta est, ideo semper in fine orationis dicitur per dominum
nostrum ihesum christum et cetera. Quod autem est dum quod in hoc sacratis-
simo sacramento potissime est necessaria instructio fidei, quia nisi
credamus non intelligemus iuxta illud ysaie nisi credideritis
non intelligetis super quo verbo dicit augustinus quod nisi credideri-
tis hic per fidem non intelligemus hic in patria per apertam visionem.
Ad perfectam autem instructionem fidei sunt quatuor necessaria. Primum
est prophetica pronunciatio que per apostolos est diuulgata iuxta
illud in omnem terram exiuit sonus eorum. Secundum est dulce doctri-
ne delectatio et augmentatio. Debet enim homo delectari in doctrina
ihesu christi iuxta illud Letabor ego super eloquia tua sicut qui
inuenit spolia multa, et sic incipit homo quasi quibusdam gradibus
ad dei cognitionem ascendere iuxta illud Ibunt de virtute in virtutem,
videbitur deus deorum in syon. Tercium est primus doctrine
fidei traditio, et quamuis traditio doctrine sit prior quam eius pronun-
ciatio via perfectionis, in via preparationis est prior pronunciatio
quam traditio. Quartum est doctrine confirmatio et roboratio et defensio
vel infallibilis adhesio. Ista ergo quatuor per ordinem ponun-
tur in secunda parte misse in qua sicut dicebatur de fidei instruc-
tione agitur. Primum per hoc legitur vel cantatur epistola sine prophetia
qua commemorat doctrina fidei pronunciatio vel predicatio.
Secundo cantatur graduale cum alleluia in festis sed tractus
in diebus luctus et ploratoris, per quod intelligitur et denotatur
doctrine fidei delectatio et progressio. Tercio legitur vel cantatur
euangelium in quo exprimitur dulce doctrine traditio per ihesum
christum qui fuit dux et legifer noster. Quarto cantatur credo
potissime in festis christi et apostolorum per quos fides fuit

defensata et confirmata et roborata sicut ait legenda de festo
Johannis baptiste. quia tempore suo quasi fidei doctrina erat in
carcere inclusa licet in se erat lucerna ardens et lucens
apud dominum. Ad quartum est dicendum quod in omni oblatione aliquid
considerandum est ex parte rei oblate aliquid ex parte eius qui
offert. Nam ex parte rei oblate debet esse simplicitas et
dilectio quia hylarem datorem diligit deus ut dicit apostolus 2 ad
Cor. Ex parte vero offerentium debet esse devocio sicut
dicit david primo paralipomenon 29° capitulo Scio domine quod probas et
simplicitatem diligis unde ego in simplicitate cordis
mei obtuli universa hec que de manu tua accepi
Et ex parte eius qui offert debet esse laudis confessio
et expressio Sicut enim scribitur ysaie non recedat (?) et vox
laudis semper sit in ore tuo Et sic ista tria in tercia
parte misse ponuntur pro re oblata delectacio et simp-
licitas. Nam populus offert aliquid deo ad ministrorum suste-
tacionem quia sic dominus constituit ... in missa quod aliquid
offerat unde dicitur de conse. di. i. Omnis christianus ad mis-
sarum solemnia aliquid offerat et reducat ad memoriam
quod dicitur deut. xvi Non apparebis in conspectu domini
vacuus. Sacerdos vero offert panem et vinum et aquam
ad ista sacramenti conficienda quia ut dicitur de conse. di. ii Ad confi-
ciendum corpus et sanguinem domini nostri ihesu christi nichil preter
panem vinum et aquam debet offerri. Delectacio vero oblacionis
que fit a populo exprimitur in tribus orationibus quas di-
cimus. Nam supplicat pro sua et aliorum salvatione quod dicit
ut michi et illis proficiat ad salutem per divinam accep-
tionem quod dicit In conspectu tue maiestatis cum odore sua-
vitatis ascendat. et pro sanctorum intercessione qui ait. ut
ipsi pro nobis intercedere dignentur in celis. quorum memoriam
agimus hic in terris. Secundo ponitur et exprimitur offerentium
devocio et hoc in prefacione quod dicit Sursum corda. et ponitur
in canone ix prefaciones ut dicitur de conse. di. pa. quarum prima est
de sancto spiritu. secunda de sancta trinitate. tercia de apostolis. quarta de ihesu
christi nativitate. quinta de eius apparicione ~~quinta~~ sexta de ieiu-
nio. septima de cruce domini nostri ihesu christi. octava de resurrec-
cione domini. ix de ascensione. Addita est decima de
gloriosa virgine maria ut dicitur ibi di. eo. Sanctorum canonum.
Tercio ponitur illius qui offert laudis confessio et expres-
sio debemus enim confiteri et exprimere ihesu christo laudem
primo ad eius divinitatem cum angelis et hoc facimus cum
dicimus sanctus sanctus sanctus dominus deus sabbaoth. sicut cherubim
clamant ysaie vi. et primo ad eius humanitatem cum pueris
hebreorum et hoc facimus cum dicimus Benedictus qui venit
in nomine domini sicut clamabant pueri Math. xxi.
Ad sextum est dicendum quod verba consecracionis sicut dicit

sacerdos in persona sua sed in persona christi dicit statim
in maiori canone qui pridie quam pateretur omnibus aliis verbis usque
finita est consecratio corporis et sanguinis christi in persona ipsius
christi dicit In consecratione ponit aliquando petitio et post consecrationem
fit aliquando rememoratio Petitur autem quinque ante consecrationem
pro pace ecclesie et specialiter omnium sublimium et maiorum quando dicit
In primis que tibi offerimus Secundo salutis vivorum et omnium bene
factorum quando dicit memento Tercio patronorum omnium sanctorum et ma
xime maiorum quorum auxilio indigemus ad consecrationem
tante rei quando subditur communicantes Quarto petit consecrandi facere
quod adimplet hanc igitur oblationem quando dicitur quam oblationem
tu nos iubeas grege numerari Quinto effectum sacramentorum quando
proponitur quam oblationem tu deus in omnibus Post consecra
tionem vero de quinque fit rememoratio primo ipsius ministerii
ut eius passionis resurrectionis et ascensionis quando dicit unde et
memores nos domine Secundo devotionis patrum aliquorum sanctorum
illorum per quos sacramentum fuit figuratum ubi supra que propicio ac
sereno vultu Tercio presentationis angelorum quando adimpletur iube
hec perferri per manus sancti angeli tui Quartum enim Gregorius
in dialogorum infallibiliter credendum est ad vocem sa
cerdotis dicentis hoc est corpus meum celos aperiri angelorum
choros adesse et infima summis coniungi Sed unde quo primo
denotat corpus misticum ecclesie militantis quod petimus re
putari et transferri per angelos in sublime altare ecclesie
triumphantis Quinto fit rememoratio absolutionis et liberationis
defunctorum ut quando sacramentum hoc sacratum summe non pre
per nostram oblationem liberentur unde additur memento domine
Sexto remissionis nostrorum peccatorum quando proponitur nobis quoque peccatoribus
Ad septimam eodem quod in tercia parte istius sacramenti aliquid dicitur
in persona totius populi quibus sacramentum est dispensatum aliqui
vero in persona sacerdotum et ministrorum ecclesie per quos sacra
mentum est ministratum et aliqui in persona cooperantium bonorum pace
et obstante Ad populum quo sancti devota receptione sacerdos dicit
In voce dominicam orationem in qua petimus panem non solum cor
poralem sed sacramentalem et spiritualem fidelibus dari Ad ministrorum
vero a malo libera nos sacerdos dicit secrete libera
nos quesumus domine sed ad cooperantium pacis et dilectione ac coniunctione
unionem dicit Agnus dei qui tollis et dicit ter quia tria sunt
tempora scilicet gracie et glorie et quia prima duo tempora sunt misericordie
tercium vero erit pacis ideo in primis duobus dicit miserere nobis
in tercio vero dicit dona nobis pacem In missis vero defunctorum
conveniunt pax sed dicit dona eis requiem Ad octavum est di
cendum quod sicut benedicto sacramento nostra est consecratio quod christus sacra
cena suis discipulis suis et dato eis corpore suo sub specie panis
et sanguine sub specie vini ipse primus dixit ut in hoc sunt
autem tria necessaria in quolibet actione Primo populus assistentis

gratiarum et hec fit in prefacione secundo sacerdote celebrante relacio et hec fit in oracione in qua semper refert gratias deo de preceptis muneribus Tercio deprecacionem tractat et hec fit in ista missa est . vel in benedicamus domino vel in requiescant in pace
Sunt enim tres partes corporis ihesu christi misticu vel ecclesie fide lium . quia aliqui sunt in exultacione . aliqui vero in peregrina cione . et alii in expectacione . pro sanctis ergo qui iam beate de ista missa est . tamen si dicitur hostia primus a patre nobis missa est per incarnacionem . et nunc a nobis missa est per memoriam passi onem . ut festinemus ingredi ad illam requiem ubi sancti iam exultant . pro communibus vero peregrinantibus dicitur benedicamus domino set pro existentibus in purgatorio requiem expectantibus dicitur Requiescant in pace Nona est quod crux christi fuit causa nostre salutis sanctificacionis . et fuit causa nostre inimici eieccionis . et quia in missa totum misterium crucis commemoratur ideo congrue septem ordines crucis continentur propter ista tria Primo propter sanctificacionem que perficitur septiformi gracia spiritus sancti Secundo propter nostram sal vacionem / ut sic opus creacionis vii diebus intelligitur esse comple tum . sic opus nostre salvacionis et redempcionis septem ordinibus cruci um consumatum est Tercio propter diabolicam eieccionem quia sic muri Jericho in septem diebus corruerunt ut scribitur Josue vi . sic vii or dinibus crucis diabolica eiectum est foras et corruit potestas eius
Primus ergo ordo crucis incipit ubi dicitur accepta habeas hec dona et cetera ubi crucis oblacio fit in omnibus benedictis Secundus ibi offerimus maiestati tue . Tercius ibi sacrosanctum filii Quartus sunt tria benedicta per quem hec omnia domine semper bona creas Quintus ibi per ipsum et cum ipso Sextus ibi pax domini Septimus ibi commixtio et cetera . In primo ordine propter tria que est quod tres cruces fiunt in primo ordine propter tria que significat apponuntur propter tria que intelliguntur propter tria que petuntur Apponuntur enim tria que in corpus et sanguinem christi transmutantur scilicet panis vinum et aqua Prima et sanguinem christi transmutantur scilicet panis vinum et aqua Prima vero illa que sunt magis substancialia certe humane similia sunt ut in corpus et sanguinem ihesu christi transformentur Tria in istis intelliguntur fides que in aqua ad distinctione . imitatur In vino quod ascendit intelligitur spes In pa ne vero quia confortat intelligitur caritas Vel in pane quia fortificat intelligitur filius qui est noster gaudium In aqua que lavat intelligitur spiritus sanctus iuxta id effun dam super vos aquam mundam Vel in aqua intelligitur munditia castitatis In pane fortitudo operis pietatis . et in vino quod ascendit rectitudo intencionis equitatis hiis gradibus convenit omnes esse vestitos qui digne volunt hoc sacramentum recipere et ministrare Tria autem significat Nam per tres cruces significatur quod christus fuit traditus ad crucem . a deo patre a iuda et a iudeis Set tria petuntur Nam ut sint accepta deo bona communia . nature . bona gracie et bona glorie Set deo dicimus hec dona hec munera . hec sancta

sacrificia illibata, ut dona referantur ad naturam, munera ad graciam, et sancta sacrificia ad mortem passionis gloriam
Ad condecenciam. Est dicendum quod septem cruces facimus propter eorum que
fuerunt in ihesu christo consideracionem, propter eorum que sunt nobis
necessaria ad peticionem, et propter eorum que significantur representacionem.
Consideramus namque in ihesu christo in suo corpore et sanguine
apposita transformari septem prerogativas. Primo donorum et
graciarum bonitatem, secundo honoris dignitatem, tercio eternam
potestatem, quarto geminam caritatem ad deum et ad proximum,
quinto benediccionis sanctitatem ad transformandum panem et vinum
in corpus et sanguinem suum. Per tres ergo cruces primas designatur
quod apposita sint benedicta bonitate eius donorum, sint accepta
eius honoris dignitate et sint rata eius eterna
potestate. Et per duas sequentes significatur divinus quod per eius
geminam caritatem, qui animam et corpus pro nobis ponit, fiet
nobis illud quod appositum est corpus et sanguis eius. Et
per duas cruces tercio loco positas benedicimus panem
transformatum in corpus et vinum transformatum in sanguinem,
quia ipse christus ihesus benedicendo panem et vinum in suum corpus
et sanguinem transmutat. Et signatur per cruces tercio loco
positas talis transformacio fit, quia cum sint tria tempora, ante legem,
sub lege et post legem, quod est tempus gracie, in quo ihesus
christus venit in mundum, talis transformacio non fit virtute nature
nec virtute legis sed solum gracie et virtute ihesu christi. Secundo propter
eorum que sunt nobis necessaria peticionem. Nam per tres primas
cruces petimus propter timorem eius potestatis preceptorum observanciam,
propter honorem eius dignitatis morum honestatem et conversacionem,
et propter dona eius bonitatis eternorum premiacionem. Per duas vero sequentes
cruces petimus ex participacione corporis eius angelorum
et beatorum associacionem, et ex participacione eius sanguinis peccatorum remissionem. Sed per alias duas cruces tercio loco positas petimus panis
in corpus christi transformacionem et vini in eius sanguinem conversionem.
Tercio propter eorum que significantur representacionem. Nam per tres cruces pro-
factas super utramque apposita representatur triplex vendicio ihesu christi.
Fuit enim venditus sacerdotibus, scribis et phariseis. Per duas
vero sequentes diuisim representatur venditus et venditor. Sed per alias
duas representatur quod sumpto hoc sacramento valet nobis ad salutem anime
et corporis. Quinto enim est dicendum quod secundum consecracionem corporis et sanguinis
non fecimus cruces ut iam eum qui est sanctus sanctorum nostris
benediccionibus sanctificemus, sed ut per eius presenciam digne hostiam tam
sanctam et puram sumamus et offeramus. Et ideo in tercio ordine quinque
cruces facimus. Secundo ad representandum, nam per quinque cruces eius quinque plage
representantur, quas sustinuit in manibus, in pedibus et in latere. Ergo
ad animum commemorantur. Nam ihesus christus fuit hostia pura in passione,
fuit hostia sancta in resurreccione, fuit hostia immaculata in ascensione,
fuit panis vite eterne caritate esurientibus, et fuit calix salutis

Perpetue iusticia sitientibus Unde dicimus ob memoriam
passionis resurrectionis et ascensionis domini nostri ihesu christi Nam per imi-
tacionem passionis eius efficimur primum et offerimus hostiam
puram Et imitacione eius passionis resurrectionis efficimur sancti et offe-
rimus hostiam sanctam. Et imitacione vero eius ascensionis efficimur
mundi et offerimus hostiam immaculatam. Et participacione autem
panis sancti vite eterne consequimur fortitudinem dileccionis et per
participacionem calicis salutis perpetue consequimur gaudium eterne
exultacionis Ad nonam est dicendum quod in quarto ordine tres
cruces facimus propter tria significata propter tria requisita et propter
tria operata Nam per duas cruces quibus signamus corpus
et sanguinem ihesu christi significantur vincula et flagella que
in passione sustinuit. Per terciam vero crucem qua signamus
nos ipsos significatur quod illa que sustinuit nostre salutis fue-
runt remedia Requisita vero ad consecracionem istius sacramenti sunt
tria. ordo. accio. et intencio. ordo ut sit sacerdos. accio ut
proferat verba que in cena ihesus christus dixit intencio ut dicat
verba intencione consecrandi Ideo propter ista tria sancta consecracione
tres cruces facimus. Vel tercio quia hoc sacramentum sumptum digne
operatur tria Primo peccata purgat et reliquias peccatorum abstergit
Secundo virtutes roborat et augmentat. tercio ad vitam eternam reficit
Ad decimam est dicendum quod in quinto ordine tres cruces facimus propter
tria que a ihesu christo obtinemus quibus potissime indigemus
Nam indigemus peccatorum remissione baptismali regeneracione
et donorum ac graciarum consecracione. id est dicimus sanctificas peccatorum
scilicet remissione vivificas baptismali regeneracione et benedicis
donorum consecracione. Vel propter tria que de ihesu christo confitemur
Nam confitemur quod ipse est deus largitor [illegible]. id est nos sancti-
ficat. est deus fons vite. ideo nos per vivificas. et deus
rex eterne glorie id est per benedicis. et primus nos creavit quod omnia
per ipsum facta sunt tamen in verbo creacionis quod dicimus per quem
hec omnia bona creas non facimus crucem. quia nondum humana
natura a statu sue institute lapsa posset stare non tamen poterat
proficere sine gracia et virtute ihesu christi Vel propter tria que de christo
ihesu recitamus Nam ihesus christus in cruce existens tres oraciones
fecit Primam pro persecutoribus eius quando dixit pater dimitte illis
quia nesciunt quid faciunt Secundam pro liberacione a morte quando
ait deus meus ut quid dereliquisti me Terciam pro consecracione
glorie quando dixit pater in manus tuas commendo spiritum meum
Has tres oraciones tres cruces facte in hoc quinto ordine representant
Ad undecimam est dicendum quod in sexto ordine quinque cruces facimus
propter quinque genera operacionis et propter quinque genera rectitudinis
ascendimus nam ad cognicionem veritatis per virtutem sancte crucis
quinque gradibus sine quibus salvari non possumus primo per trinitatis
eternitatem. secundo per filii equalitatem. et tercio per spiritus sancti conmitatem

Ideo facimus tres cruces super illis verbis per ipsum et cum ipso
et in ipso / vbi nos qui sumus extra personas diuinas
credimus duo de istis per diuinis puta quod sit pater deus
et trinus id est scilicet duas cruces facimus Vel secundo propter
gradus operacionis Nam per ipsum intelligitur creacio / cum ipso
vero intelligitur operacio / et in ipso intelligitur conseruacio per
filium enim pater omnia creauit / cum ipso ihesu opera omnia operatur
et in ipso in vnitate spiritus sancti omnia conseruat cui est honor
et gloria / et ideo facimus tres cruces Vel quia in humana natura
quam dei filius assumpsit scilicet naturam diuinam extitetit verum
corpus et veram animam suscepit / id est scilicet duas cruces
facimus Vnde quia verus et integer homo fuit filius dei iace
ens in hunc mundum in vltima etate ideo in duabus crucibus
facte in hoc sexto ordine corpus ihesu christi integrum ma
nibus tenemus Vel tercio propter ordinem redempcionis Nam per tres
cruces factas post super scilicet tres hore representantur quibus
ihesus christus pependit in cruce Extitit namque in cruce ab hora
sexta vsque ad nonam sicut quas sunt tres hore Vel quia
iudei ter clamauerunt Crucifige eum Vel quia tres cru
cifixus in cruce passus est in manibus in pedibus et in latere
Duas autem facimus scilicet propter separacionem anime a corpore
vel propter aquam et sanguinem que fluxerunt de latere
Ad xviijam est dicendum quod in septimo ordine tres cruces facimus
quia in tercia die dominus ihesus christus resurrexit / qui nobis veram
pacem annunciat Vnde quociens crucibus sacerdos se vertit ad populum
quia v. vicibus in die resurreccionis se christus manifestat pacem annunci
ando Aliter possumus dicere / quod triplex est vita prima anime cum
corpore / secunda anime separata a corpore / tercia anime reassumpto corpore
In prima igitur vita nostra est pax que longe facit a cri
mine et peccato Nam est pax inferiorum et superiorum que est ordi
nata eo quod contempto superiori obediunt inferiores est pax simulata
proditorum / nequiunt enim se humiliare et pacem simulant et interiora
plena sunt dolo Est pax inquieta fermitatorum / est pax
scelerata scismaticorum / et est pax deo grata sanctorum et iustorum
In secunda vita est nostra pax que longe est a timore In tercia
vero vita nostra est pax que longe facit ab vtroque ista
tamen specialiter in eterna gloria Ideo dicimus pax domini sit
semper vobiscum. Fiunt autem iste cruces extra calicem quia de sep
tima etate qua ihesus christus nobis veram pacem dedit non erit
aliquid extrinsecus quod nos inquietet. Et ideo in septimo
ordine fiunt iste cruces pacem annunciantes in quibus
vnam partem dominici corporis manibus tenemus et in calicem
mittimus / duabus aliis partibus extra remanentibus / quia tres sunt
partes corporis ihesu christi mistici / quarum vna est beatorum existe
ntium in gloria / alia est morientium existencium in desperacione / tercia
est viatorum existencium in peregrinacione

xxvi

Sequitur de locione pedum

Nunc sequitur de locione pedum que obmissa sunt et de stare an textum Cenantibus autem illis post agnum pascha lez surgens ihesus a cena lavit pedes discipulorum de qua solus Johannes scribit xiii capitulo et post locionem pedum reassumpsit vestita sua et iterum recubuit et dedit eis et tradidit eis corpus suum. Hic post hoc surrexit iudas et ibat ad principes sacerdotum Et tunc dominus fecit sermonem istum qui ponitur Joh xiii Nunc clarificatus est filius usque ad decimumseptimum capitulum et illam sanctissimam orationem quam fecit ad patrem Joh xvii Sublevatis oculis in celum Et post orationem factam exiverunt in montem oliveti / iste est ordo veteris

Dicat ergo Johannes xiii capitulo Ante diem festum pasche Augustinus super Jo 68 in prologo exprimit transitum pasche fuisse quod nisi ipse hinc transiret ad patrem quam propter nos vel nos transire hinc quomodo possemus qui non propter aliud levati descendimus sed cecidimus Christus autem non cecidit sed descendit ut eum qui ceciderat sublevaret / transitus igitur illius et noster est de hoc mundo ad patrem de vita mortali ad eternam Unde super cenam alloquens Joh ewangelistam sic inquit Sermo est o sancte Johannes quod dicis diem festum Numquid dies festus est leticie et iocunditatis. quomodo nunc dies festus quo pre dolore sol obscuratur. petre scinduntur et terra contremuit. Tibi sic mater plorat cuius animam gladius doloris tunc pertransivit. et eius discipulus Johannes tempore sine dolore non fuisti Et ne hoc festum ubi ad maliciose occidendum dei filium inimici tui gladiis et fustibus maliciose conveniunt Certe tale est festum quale milites adversum alios bellantes cum instrumentis musicis tubis et fistulis conveniunt sub quorum vocibus et tactibus multi dolorose consternuntur et ea que ad gaudia mundi inventa sunt ad interitum plurimorum adducuntur. certe iste dies potius fuit luctus quam risus. potius tempus lugubre quam festivum Sed iudeis fuit leticia qui per Christi mortem credebant sibi et terre sue subvenire et perturbare eis pacem tibi vero et apostolis tuis fuit tristicia / Iudeorum autem leticia conversa est in luctum / tristicia apostolorum conversa est in gaudium Et considera quod pascha hic nominat transitum insinuans quod mors Christi tunc instans causa transitus eius et hoc mundo ad patrem / de tristicia que ad sensualitatem Christi ad veram leticiam de mortalitate ad immortalitatem de corpore grosso ad corpus glorificatum / Et illa solempnitas figura erat passionis Christi / Omnia enim in figura contingebant illis 1 Cor x Colebant enim iudei solempnitatem paschalem in memoriam divisionis maris rubri et deductionis populi israel

Per moysen de egipto per medium maris pharone et curri-
bus eius in mari submersis Sic et nunc appropinquabat id
presentissimum pascha quo verus moyses xpc ihesus per mare ru-
brum amarissime passionis et sui sanguinis effusi de-
bebat ire in terram promissionis ad patrem non post xl annos
sed post xl dies faciens nos ipsum sequi et docens suam se-
quelam / et ut iudeos moyses provocat ad sequendum
se ad libertatem Sic iste moyses moraliter verbo et opere
docuit transitum de viciis ad virtutes de morte ad vitam
de mundo ad celum pro nobis victima factus satisfaciens se ipsum
deo patri offerre in ara crucis Unde ergo hunc diem festum
pasche racione instantis quo ad pascha nectiore (?) ad festum
tatem pati voluit elegit Et ideo Iohannes ewangelista ondit
passionem xpi fuisse premissam et voluntariam dicens Sciens
ihesus . Et . d . non invitus non inscius sed voluntarie elegit hanc
mortem non sua re sed nostra Iohannis xviii Ihesus sciens omnia que
ventura erant super eum processit et dixit eis quem queritis Item
ondit congruitatem huius passionis quantum ad tempus dicens Cum
venit hora eius id est ipsa dies pasche appropinquabat unde est ista ho-
ra intelligenda fatalis vel cui subiecta esset sic stellarum sed hec
hora dedicata fuit divina providencia pro passione xpi

No —

Primo ergo ut veritas succederet figure ut post ymolacionem agni
typici ymolaretur sic xpc qui agnus a prophetis vocatus est et
agnus a precursore suo Iohanne nominatus est Iohannis i. Cum Iohannes
vidit ihesum venientem ad se ait Ecce agnus dei ecce qui
tollit peccata mundi / et ab ipso petro agnus dictus est i. petri i.
Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana
vestra conversacione paterne tradicionis sed precioso sanguine quasi agni in-
contaminati et immaculati ihesu xpi Secundo quia hec hora congruebat
consumacioni perfecte negocii a xpo ad que complenda missus
erat a patre / quia iam patrem manifestaverat mundo Iohannis xvii Pater
manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi Et ipse
filius clarificatus erat a patre Iohannis xiii Nunc clarificatus
est filius hominis / venit ergo hora eius in qua pati pro nobis
elegit in qua patri obediens voluit usque ad mortem / magis
agredi ea voluit quo ad inicium sue passionis que diu
erat prophetata a prophetis Item ondit ewangelista passionem eius
fuisse permotivam (?) sed nobis utilem Cum sibi et transeat
ex hoc mundo ad patrem in corpore suo glorificato et per humanitatem
que nunquam ante ea visa fuit in celo a quo patre numquam reces-
serat per suam divinitatem / per quem transitum ipse transiens nobis celum
aperuit / Semitas ipse semita sancta fecit / infernum in parte
destruxit / viam paradisi ad quam omnibus per culpam claudebatur ondit
Ostendit iter pandens ante eos / Et hunc concordat beda super
Iohannem dicens Et mediante signo crucis xpi frontibus nostris idem
nostris animabus per fidem et caritatem impressum a servitute diaboli et
potestate huius seculi tamquam a captivitate egipciaca liberamur

et agimus saluberrimum transitum scilicet a mundo isto ad xpm et ab
isto instabili mundo ad ipsius regnum fundatissimum ne vero
sic modo transeunte transeamus Spes enim in rebus in capite suo
data est quod esse illo transeunte sine dubio secuturum si ipsum videlicet
vita et exemplo pro posse suo in presenti secuta fuerint Cum
dilexisset suos / Hic commendat xpus dilectionem erga nos et multis
Primo quia ipse preuenit nos diligendo quoniam ipse prior dilexit nos
et misit filium suum propiciatorem pro peccatis nostris 1 Joh. iiii ideo
dicit Cum dilexisset quasi dicat prius dilexit quam vocaret Jere xxxi In
caritate perpetua dilexi te et ideo attraxi te miserans Et
dilexit suos singulariter antequam redimeret Joh. xv maiorem
caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis
Secundo commendat dilectionem dei erga nos quia fuit congrua ideo
sequitur suos Notandum quod aliqui diuersimode sunt sui et econtra
sic diuersimode a deo diliguntur Aliqui sunt sui secundum creationem
tantum hos diligit conseruando et bona naturalia eis dando quorum
tamen multi hanc dilectionem non considerant et ideo ipsum caritatiue
non receperunt Joh. i In propria venit et sui scilicet per creationem eum
non receperunt Alii sunt sui per creationem et dedicationem quoniam da
ti sunt sibi a deo patre per fidem quos ipse redemit etiam
per efficientiam quo ad perseuerantes in fide et opere ut fina
liter decederent in caritate Joh. xvii Tui erant et michi eos
dedisti / et hos diligit finaliter conseruando in bonis gratie i.
Tercii sunt sui specialiter denominatione de quo dicitur Ista i Paralip
xi in principio Sobi dicit Congregatus est igitur omnis israel ad
David in Ebron dicens Ecce tuum sumus et caro tua Tibi enim
dixit dominus deus tuus Tu pasces populum meum israel et
tu eris princeps super eum / Illi dicentes Tui sumus o David
Et hos diligit specialiter consolando gratia interna visionibus supernalibus
bus et allocutionibus Et hic pretendit Crisostomus dicens Suos autem
vocat aliquos secundum familiaritatem communem quia et alios dicit suos
secundum creationem seu conditionem communem tamen dicit Sui eum non recepe
runt / Tercio commendat dilectionem quantum ad hoc quod fuit suis necessaria
Et ideo subdit Qui erant in mundo / quia aliqui dilecti erant
ab eo et sui erant specialiter qui erant in limbo sed cito ituri
erant ad gloriam qui contemptores in carne sperauerunt liberari
per eum / Hii enim fuerunt in statu salutis et in caritate quia in
gratia dei decesserant et tuti erant de salute Sed qui erant
in mundo instabili et in valle miserie quamuis sui erant
tamen nondum confirmati finaliter in gratia sed dubii adhuc erant de
salute / quia nescitur quod sumus hic nescimus an odio vel
amore digni sumus Eccles ix Sed per omnibus gratia dei
est suos custodia et conseruacio in caritate Et hic pretendit Crisostomus
dicens Addit autem qui erant in mundo quia sui etiam
erant defuncti ut Abraham ysaac et Jacob / Quarto
commendat dilectionem xpus erga nos quia perfecta Ideo sequitur
In finem dilexit eos i. intantum dilexit eos ut moreretur

1

2

quo

creatione

dedicatione

specialiter denominatione

3

4

modo

[illegible] modo

pro eis et ut usque ad mortem ipsum perduceret dilectio et
quia suos dilexit usque ad mortem non desiit eos diligere
post mortem sed sic sine fine ipsos dilexit Secundum Bedam
super Ioh. tam etiam quando sedebat super cenam dominus quod dile
xisset suos pro eis hoc fecit misericordia eos dilexit quousque
ad mortem eius dilectio perduxit, ut et tu quem delectatione eius
possis transire de mundo ad patrem. Te dilexit in finem et in
usque in finem in eius dilectione permaneas. Quomodo quia dilexit
te quam modo et tu eum diligere debes. Modo excessivo dile
ctionis diligendo te pro te moriendo, ideo tu eum diligere
non potes quantum debes sed ipse gratia a te diligi et tota
mente et ex toto corde et ex tota anima non plus desiderat
hic facit et sequitur Et cena facta id est agni paschalis in qua
Christus comedit carnes cum discipulis suis et alibi legitur non car
nes comedisse Cum dyabolus iam misisset in cor Iude ut
traderet eum Iudeis Symonis Scharyotis in cor id est in voluntatem
eius. Et est mittere in cor potest intelligi duobus modis dire
cte et solus deus proprie directe potest aliquid mittere in cor hominis
qui habet potestatem movendi interius voluntatem eius. Prov. xxi Cor
regis in manu id est in potestate dei. Alio modo voluntas movetur
ab exteriori obiecto sicut a deo bonum apprehenso. Unde est quod
quando suggerit aliquid bonum dicitur illud immittere in cor hominis
inducive faciendo hominem apprehendere aliquid ut bonum ex
quo voluntas movetur. Sed hic contingit dupliciter aut suggeren
do exterius et hoc modo potest homo aliquid in cor alterius mittere aut
suggerendo interius et hoc modo immittit dyabolus. Nam ex quo
vis ymaginativa est corporalis ex permissione divina dyabolus
sive dormiendo sive vigilando format quam ea species aliquas
quibus apprehensis movetur voluntas hominis ad aliquid illici
te appetendum. Sic ergo immittit dyabolus in cor hominis non
directe per modum movente sed inductive per modum suggerentis
et ita immisit in cor Iude ut pecuniam amissam de effu
sione unguenti ipse recuperaret vendendo Christum in venditione eius.
Sciens quia omnia ei dedit ei pater in manus id est in eius potestate
deus dedit Christo homini et tempore quia tamen sunt filii ab eterno
Math. ultimo Data est mihi omnis potestas in celo et in terra
et hic ideo ut ostendat eventa Christum non invoiuntarie pas
sum. Nam si omnia erant in manu eius id est in ipsius potestate
clarum est quod eius adversarii nichil contra ipsius voluntatem facere
poterant et ideo dicit psalmista Omnia subiecisti sub pedibus
eius Glossa Non solum angelos et homines sed simpliciter omnia superio
ra que sunt celestia, media que sunt in mundo existentia
inferiora infernalia ut in nomine Ihesu omne genu flectatur
celestium terrestrium et infernorum ad Philip. ii. Subiecisti sub pe
dibus eius id est sub pleno dominio et plena potestate eius iecisti
et dicit sub pedibus pluraliter quia pes Christi est eius potentia divinitas
dexter et sinister eius humanitas. Non omnia subiecta sunt
Christo quo ad utramque naturam humanam et divinam, et ideo alibi dicit
psalmista Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum

[...] Et quia a deo exivit quia de substantia patris cum coeternus
existens venit cum in forma dei esset non rapinam arbitratus
est esse se equalem deo sed semetipsum exinanivit formam
servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus
ut homo. Et dicit Seruli(?) a deo ipsum exivisse est cum talem se
hominibus prebuit ut possit videri ligari tangi conspui
et postremo occidi. Et ad deum vadit quia celos post xl dies potenter
ascendit sedens ad dexteram patris constitutus a deo iudex
vivorum et mortuorum. Iam non moritur quia mors illi ultra
non dominabitur. De hoc dicit Joh. xvi Exivi a patre et veni in
mundum et iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Surgit a cena
cum adhuc cena non esset perfecta quia postea iterum recubuit. Deponit
vestimenta sua ut sit expeditus omnis ad serviendum. Hec non
habet impedimentum in isto officio ordinem desiderium ma-
gni ad beneficiendum suis et remociones a se omittendum.
Nota quod quater deposuisse vestimenta apud legimus. In cena deposuit
eas et reassumpsit. Ad columpnam nudatus est et revestitus.
In illusione militum nudatus est et revestitus. Sed ab herode
non legitur exutus. Ad crucem nudatus est nec revestitus.
Prima pertinet ad apostolos quos in brevi resumpsit. Secunda ad
illos qui resumpti sunt in die penthecostes et paulatim re-
sumuntur. Tertia ad reliquias que resumuntur in fine mundi.
Quarta ad passam medietatem nostri temporis que nunquam resumuntur.
Et dicit Aug. super Joh. deposuit vestimenta qui cum formam
servi accepit cum seipsum exinanivit non deposuit quod ha-
bebat sed quod non habebat accepit. Crucifigendus erat spoli-
andus vestimentis involvendus in morte linteis. Ut in
cruce linteo circumcingendus. Et tota eius passio nostra pur-
gatio et loco fuit. Et ideo lavit pedes discipulorum ut per
eius passionem mundarentur. Et cum accepisset linteum precin-
xit se. Luc. xii Amen dico vobis quod precinget se et faciet
illos discumbere et transiens ministrabit illis. Sermo de quadra-
gesima sermo xv. Precinxit se linteo dominus et salvator ad mun-
ditatem sui et abstersionem abluendorum ut sic alios lavet
et tergat ne seipsum maculet. Porro et sic tota cautela illorum
habetur qui aliorum confessionibus vacant tamen sic sibi mundi invigilat
ut taliter alios ordinet ne seipsos periculis exponat. Ne-
dum alios abluunt aut tergunt ipsi turpentur. Nemo enim tenetur
alios spiritualibus periculis adiuvare et alios inficere cum anime
sue detrimento. Et quamvis sit aliquis actus turpis et de cuius actus
et opus turpat artificem tamen expectatio lucri tolerat tur-
pitudinem gaudens animus in turpitudine corporis propter
lucrum. Sed nullum lucrum ubi est turpitudo peccati et ideo cum
detrimento anime et periculo salutis propter aliorum utilitatibus
nullus intendat. Sed postea caute linteo se precingat antequam
abluat aut tergat quemquam aliorum quibus curam suscepit
abluendi aut tergendi. Linteum est omnibus corpora pone pro

nota

salute aiaz / et ciuas vosspone ad petim est omnibz iuste
interdictu hz d. q. xi Saluator ihus prodest hic concludere
dicens de seipo Maiorez caritz nemo hz vt aiaz suam
qs ponat pro amicis suis Vndez Symon Ubi recapitul
p ronta corpali Non ait sic q ad pusim peccadi p alio
aiad exponat Et ideo dr ath xvi Cuid pdest homi si
vniusum mudu lucret aie vo sue detrimentu patiat
Et gregorius dicit creata detrimentu q fit p veniale per
catum quo impedit pfectus gre et differt glad Et no
dicit dapnu / et et hic est argumentu q pro quotcumq bo
tepali alteri uel sim Non dct veniale paim gmittere
Addit Symo linthea albo precinxit se dus vt puritas
sit in actionibz unde que prosit actory seu gmidatory
et mudandi linthea saluator precinctus precinctione so
tuitis gmemorat quia ppha clamat dus dus regnauit
decorez indutus e et alia tusslaco hz gotuitez / omni so
tuite ipse erat precinctus d'mitans nos solitute debe fugi
amz ad pximoz obsequia pcedamus / ne dum fruimus
in actiuis pximo in magnis debite displiceamus
deo / et dum aliene intendimus pficienda solitute / pcedem
nostipo poamus Et ne maculamus in gplaz maculam
quaz in alys affectamus abstergere Saepe nam idcirco
accidit velut imgpitis medicus ut de fame a
sangne quia abstergunt ab infirmis ipsi sordescunt
/ et in festiualibz induimenta suscipiunt maculas quas
p cautela linthei precinc nesciunt Glo d. vnde age
tu dicas pro q in linthea designet puritas ai
mudicia. tu linthe cui suscipit turpitudinem du p ipz
aliqs tergit qui erat sordidus Vndez Symo / Et ce
terus agit ad interiora refert e / ipse sic eadem solitus
hz cautela z possessorez ad vtilitatez ad pximi / sic
pt dici solitus que maiuscule precedit Primo enim solitu
tuit agitez anteqm inferat alteri solitatez Vecl
hic sic fit sz tunc cictore et solitas pxim p bom
solite Deinde misit aquam in pelui Vnde sup
cena Ista aqua e la benedicta que sordes mudi la
uat / leprosos mudat / cecos illuminat / sanat egrotos
iustificat impios / resuscitat mortuos Ad hanc aqm
dus inuitat sitientes dicens Si quis sitit veniat ad
me et bibat / Aqua ista est spus scus de qua clamat
ait dereliquerunt fontem aque viue z foderunt sibi cister
nas dissipatas que gtinere non valent aquas Pelius illa
in qua dus spm sctm fudit est caua fidelius in qua
p lauacrum regnacoie spus scti sordes recedentem ab
luuntur qui dus pedes aploz i. ipoz vestigia sequitur

Post hec aquam in pelvim misit. Grana spiritus sancti posuit
in ministram et in Symonem, sed secundum cuiusque tribuitur et in
mensuram devocionis et fidei et aliarum capacitatem constitucionis
secundum sciencie sedulitatem et augmentum recipit. Ministra sive
natura pelvis est instituta loco in ipsa aptitudo ac habilitas
naturalis suffundit aquam ut ex omni parte sit ap-
titudo constituta. Graciam autem infundit dominus Ihesus Christus que
lavat a maculis peccatorum ut tam magnas sordes quam
parvas lavat usque ad perfectam mundiciam possessionis
quam mundiciam affectibus superinducte super puram creatoris imaginem
et in regeneracione sancta facta per aquam sapiencia mundatos
lavat ab ignorancia intellectum. Sic ab sapiencie que potatur
tur electa in pelvim mittitur ut discipulorum pedes lavantur
tur ut gracia stat in sapiencia salutari non in sapiencia hominum
evacuanda per illam. Hic facto sciens se esse regem regum
et dominum dominancium nec oblitus se esse dei filium naturalem
et non ignorans suam sublimitatem. Cum talis esset et
talem se sciret tamen in magne caritatis sue indicium
in magne eciam exemplum humilitatis non dei dominus sed
sermo hominis implet officium. Humiliat se ut ministret qui venit
ministrare et non ministrari. Et surgit a cena agnum typi-
cum volens lavare pedes discipulis. Et quo permissus quidem
timorem dum is qui a deo exivit et ad deum vadit pedes
lavare voluit. Loquitur quippe civitati de tanta dominus
humilitate et admonens nos ut quanto magni sumus
humiliemur in omnibus et de donis dei gaudentes super biamus
ac si per hoc dicat homini: si ille qui filius dei erat et prod
equalis suam adeo inclinat maiestatem ut humiliaret
sese ad pedes hominis, quid deberes facere miser homo qui es
Et discipuli ignorantes quo
tua et timens. Dominus stans est et discipuli ignorantes quo
velit ire. Ipse autem descendit cum eis in aliud locum inferius
in eadem domo sub tectis cenaculi. Que a superiori parte domus
palestini faciebat cenaculum et inferius cubiculum. Sunt
autem in monte Syon due capelle ubi erant canonici re-
gulares cum abbate secundum regulam beati Augustini domino ministra
ntes. Una superior ubi cena facta fuit et spiritus sanctus super
discipulos descendit. Alia inferior ubi Christus pedes discipulis
lavit et eis iam ire clausis apparuit. Tum est contigua cimite-
rium quod dicitur bonorum sociorum possessio, ubi sepulti sunt
beatus Stephanus, Nicodemus, Gamaliel et Abibon cum aliis
viris sanctis, ubi etiam est sepulcrum David et Salomonis et aliorum
bonorum regum Iuda. Sed ubi Cepit lavare pedes disci-
pulorum suorum et exitus Emitheo quo erat primus. Et
per hoc despicitur humana presumpcio. Ipse enim Christus inter
ceteros preceptores erant per Christum sed tu ratione indige
bat aliquas habentes immundicias. Quidem det intelli
gi quod quantumcumque homo sit perfectus nichilominus tamen purificari indiget

et aliq̄s inmundicias contrahit p̄ venialia pc̄ta / Vel aliquin
hīt huiusmodi immundicias in pedibꝫ tm̄ .i. in eoꝝ affectibus
Secundaꝫ at non solū in pedibꝫ immūdi sūt s; totaliter
sūt infecti quī scd̄m affectū et scd̄m sensū amori tre
noꝝ inhererent De primis est sciend ꝙ sic hystoriꝫ
scd̄m ꝫ ad minꝰ terraꝫ pedibꝫ contingere ita quidem omnis
in hac vita mortali que rebꝫ trenis ad sustentacōm
corporis indiget ad minꝰ ex parte sensualitatis aliquo mūda
num ꝯtrahimꝰ p̄ adhesionē trenis puluerꝫ Sꝫ ablucō
trenoꝝ affectuū hic incipit ꝫ ꝯsumabit in futuro
Tūc enim implebit dictū ysa. xxxv Via scā vocabit
Sꝫ quis nūc pt dice mundū est cor meū qui mūdꝰ sū
q2 si dixerimꝰ ꝙ pc̄m nō habemꝰ nosmetipos
seducimꝰ ꝫ veritas in nobis nō est i Joh. 1o Sꝫ ad
uerte scd̄m orig ꝙ dominꝰ imminente sua passione
cepit lauare pedes discipuloꝝ / quia si dm̄ an lauisset
eos iterū fuissent sordidati ꝫ ideo tūc incepit lauare
quia ꝓximos iterū erat abluturꝰ eosdē discipulos post
passionē aqua spūs scī Act. i. Vos autē baptiza
bimini spū scō non post multos hos dies Et in hoc
ope apparet maxima humilitas saluatoris et lotōe
pedū qui sūt ptes inferiores corporis talitates lauit Surr
exit sup cenā Ihūs cū discipulis recumbens a genua
flexit humilis / et p̄ciuꝰ pedes discipuloꝝ lauit
O quis ꝯtinens audiunt talia O stupenda pietas mi
ra dei clementia lauit pedes discipuloꝝ de nichilo q̄
creata creat Quid tibi videtur quicumq; es hō quē in
ca accedit / supbia ꝯsumit / ita pturbat supbia dema
scit pimptꝰ ad ītaꝫ festinꝰ ad supbiā. O supba semen
dyaboli. o apostota spūine / o serue nequā ꝙ tibi videtur
de creatore tuo ꝫ de deo tuo Ille pronꝰ lauit discipul
pedes ꝫ tu dedignaris humiliari fribꝫ offensis O serue ma
le semen chanaan ꝫ nō iuda Cur es ꝑ auctoꝫ supbie
deceptꝰ / cur nō ꝯsideras quis ē ille quē ꝑ supbiā sequis
ꝫ quis ē ille quē sectaris sicut quia bonꝰ ē ic a quo de
vias / ille ē dyabolꝰ iste deus. Elige et hunc quē imi
tari et hunc ē meliꝰ. Et hmōi patet tria scd̄m orig ꝑ
hoc ꝙ misit aquā in peluī designatur effusionis ipiꝰ ef
fusio ꝫ sanguinis effusi memoria in cordibꝫ fidelium Se
cundo ꝑ peccatoꝝ nostroꝝ ablucō quia cepit pedes lauare discipuloꝝ
Tercio penaꝝ nostraꝝ in se susceptō Nō enī solū ma
culas nostras lauit s; penas ꝑ eis debitas in scipo as
sumpsit Nō enī pene et pine nr̄e sufficeret nisi subdi
verit cū mūdo ē sorte passionis xp̄i ꝫ hic pꝫ et eo ꝙ a
tersit pedes discipuloꝝ lintheo ꝑ corpus sui i. pe- ... per
tanta ꝯtra ipē ptulit in corpe suo sup lignū ut petrꝰ

xxvi

mortem iusticie consumans. Et ideo dicit Symon de Cassia
li. xiii c° xxv convenienter lotio xpi l(icet) mistico quo prius
erat abstersit se ab omni actione inutilitatis proficua convertit
Abstersit enim pedes i(d est) suos affectus qui abstersuri erant
secreto oculos a doloribus atque punctis sicut refert Joh(annes) in
apoc(alipsi) c° xxi dicens. Abstergit deus omnem lacrimam ab
oculis eorum et mors ultra non erit neque luctus neque cla
mor neque ultra dolor. Lavati erant pedes secundum l(itteram) mistico ab
stergitur in designacione destitute vite ad secundas humili
tatem quia sepe nobis molestant affectus in perpessione malorum
quia mollitiem hortando prohibebat semper ut dicebat
per Jeremiam hiis qui de populo dei tenebantur in Babilone
in captum fugite populus meus de medio babilonis et salvet
unusquisque animam suam ab ira furoris domini ne forte mole
stat cor vestrum et timeatis. Sic enim molestat cor hominum
atque per affectum vel amore carnis aut aliquo timore per
venitur ad aliquod malum perpetrandum. Sic xpc abstersit humi
ditatem a pedibus ne nos molestant affectus ut sit humilitas
et fortitudo ad perpetiendum que veritas et iusticia nobis
Et idem Symon de Cassia eod(em) li. c° xii Admiratione lo
quens de lotione pedum et exhortatione sic inquit. Videte profundis
sime humilitatis ensignia quod divina maiestas pedibus
apostolorum inclinatur et genuflectit cum homines deus ipsam pec
catores sanctitas iusticia ad iniustos eterna mortalibus
et immortalis cum creaturis creator sol cum stellas lux
cum tenebris dies cum noctibus lavat genibus flexis
ret omnium regum et dominus dominancium et cuilibet creature
possit esse humilitatis quia salvatoris ero sit ipsa pro
fundior et omnibus species ineffabilis immo infallibilis p
rogatur donande indulgencie peccatorum atque future glorie
ut cum humanos pedes in simile atque ob secundum labo
riosum salvatorem omnium intelligimus inclinatum
Venit igitur ad Symonem Petrum ad cuius apostoli cecior
et quem et in quo alios instruere volebat unde omnes
vidisset sicut petrus nisi fuisset in ipso providencie deduc
tum Orig(enes) dicit quod dominus cepit lavare ab ultimis Et Crisostomus
conatur dicens a Juda proditore primo lavisse proditoris
Et in hoc fecit sicut bonus medicus plures habens infirmos
ab hiis incipit qui magis indiget. Sic xpc incepit
ab hiis qui erant magis indigentes et ultimo venit
ad petrum minus indigentem. Et dicit ei petrus domine tu
michi lavas pedes. Cum enim petrus xpm ante se genu
flectentem humiliter conspexisset nimio tremore expavit dicens
domine tu michi lavas pedes tu qui es deus michi homini
tu magister michi discipulo tu dominus michi misero. Unde Crisostomus
in persona petri dicit alloquens xpm manibus intellectibus
quibus cecorum oculos reserasti leprosos mundasti mortuos

Instititisti in lauare pedes, q. d. Non audeo talia sustine
a dño meo et mgro Unde in concordantiis Sermo de cassiodoro
Domine tu michi lauas pedes qs tu qs ego quis tu
tu cel tu deus michi homini tu creator michi creature tu
iustus michi iniusto tu dux michi seruo tu liber michi misero
tu magister michi discipulo tu immutabilis michi morti subiecto tu
dux angelorum lauas pedes plebeiorum. Agnouit enim pe-
trus altitudinem quam in xpo cognouerat confessus dicens Tu
es xpc filius dei viui math. xvi et et hic nolunt pati ma-
nu saluatoris pedibus suorum contactum ignorans michi altitu-
dinem diuini consilii super misteria diuine instructionis et mee
salutis Nec videbat michi tamen vas diuinis aptas quiescenti
nas ut deus homine facto hominem primum hominem ablueret et
tum coniecto p tto Sed quemennam non erat apta debito
aut mee iusticie magis in mee diuine mee parde-
batur quam ineffabilem adhuc petrus perfecte non erat
profecto se denegabat ab illa maiestate lauari et
ideo dicit Bernh. Cum dns ihc pedes discipulorum lauare
cepit prius ad primum discipulorum venit. Et ideo petrus
expauescit quod deus lauare pedes hominis. Nam pauore
perterritus non potuit sustinere deum ad pedes suos humili-
ari. Viderat enim cum aqua in pelvim mittere se lin-
theo precingere et mirabatur forte quid vellet facere Sed postquam
vidit ihm ad pedes suos cum aqua ponere genua
flectere et ad lauandum se parare ulterius quod dici potest magis
expauit, et magno timore perculsus ingemuit et excla-
mat dicens Domine tu michi lauas pedes tu deus michi
homini ut supra Surge domine surge deus meus quod
vis facere non possum sustinere. Oculi mei te videre refugi-
unt sic prostratum sic prostratum ad pedes meos surge
creator surge deus meus surge lux mundi vita mea
et gloria mea Noli facere quod video te facere velle. Respon-
dit ihc et dixit ei Quod ego facio nescis modo scies
autem postea. Dupliciter ergo potest intelligi hic sermo quod ego
facio in exemplum tu nescis modo i. non intelliges
et autem postea tunc scilicet cum exposuit eis dns Scitis quid
fecerim vobis. Aliter enim non potuit superbie mee curari
curari nisi per maximam humilitatem redemptoris mei et
tam postquam istud adhuc cum lucifero superbiunt multi
contra sic successores xpi. Alio modo potest intelligi quod
ego facio tu nescis modo i. hic misterium est et secretum
et significat interiorem mundaciam que non potest fieri nisi per
spiritum sanctum accipies et dicit dls nescis modo quod
misterii altitudinem scies autem postea vel ad literam

xxvi

vel ad instiam huius operis significatorem et revelacione
spus sci. Et ideo dicit Aug9 in psona xpi ad petrum Scies
post ea tpe in eo loco in quo nunc renaris spus scte adve
niens docebit te omnem veritatem in noie meo demoran
cie cum spu scto dicitur qz sedeo ad dexteram patris unus
existens cum patre et spu scto in essencia. Tu nescis mo tu cre
atura tu ho tu peccator tu creator tu nebula ignorancie ob
volutus tu in presumpcione me negaturus. Nescis modo qz ego cre
ator deus et ho iustus comprehensor omnia confessurus in terra coram
divino atque perpetuo conspectu iniquos cum veritate fideles facio
Tu nescis modo qz tempus ignorancie tempus peccati tempus negacio
nis tempus perdicionis tempus tenebrarum tempus imperfectionis tpe
belli et ineffabilis pugne tpe mundi pro fide omnia tpe
sunt et scias tpe sz omnia tpe sunt que sub spacius tu sentis
omnia sub sole. sub quo sole sub sole iusticie divinitatis
[illegible] Sub sole in oculo invisibili nullius corpo
ralibus lune. Et si omnia tpe sunt quousque pretendis postea p eo
qd dicit Scies autem postea quousque in eo loco spus scte adve
niet doctrina aplos omnem infallibilem veritatem secundum igitur
de omnibus providenciam expectare divinam et eius in fide perfecte
voluntatem. Dicit ei petrus Non lavabis mihi pedes in eternum
i. michi qd absit a me qz sustineam hoc a magistro meo et
deo meo. Sed quare petrus recusat? Psalmista dicit Glosa super
Iohanne hoc fecit propter nimium fervorem amoris quem habuit
ad xpm Alii enim discipuli cum quodam timore recipiebant
xpm. Ideo qz absque discussione factum sustinuerunt. Unde
Iohis vltio dicit petro Symon Iohis diligis me. Sz qz petri
contradictio non erat racionabilis ideo statim correctus est. Unde
respondit ei ihus. Si non lavero tibi non habebis partem mecum
i. consorcium electorum et regni dei. Pes dicitur pes hereditatis mee. Et non
qz quamvis amore filiali timet deum inter omnia que timet hoc est
principale ut ne separet a deo et ne separet ab illa gloria
quia electi sunt participes. Sciens ergo dominus qz petrus tali amore
ferebatur in ipsum comminatus est ei qz non haberet partem cum ipso nisi
lavaretur ab eo. Ideo hoc audito cito consensit quia si tamen
aliquid misterium a xpo audiuimus. Vel aut vero xpus dicitur esse h
qz ... nichil comprimitur nec diminuitur per gloriam xpi participare
habere ad affectum nuper quem per pedes designatur est unde
per quos inficitur regimen anime i. ve. Et glo qz est quedam hec
veritas que est xpo et sucre ut deus per alia est que est xpo
et tales erit sucre si mortalitatis. Tercia est xpi et nos erit
sucre sz genus humanum. De pa dicit propheta Deus pars hereditatis
mee. De secunda sequitur ibidem Tu es qui restitues hereditatem
meam mihi i. gloriam immortalitatis electus meus quam in adam
perdiderunt quam dicit sibi restitui ideo qz ipse amiserat
eam si nobis sz per ... sua sz capitis et membrorum dicit hac

hereditatem suam esse Et quia illarum hereditatum pt dca pe ipa
de qua hic loq[uitu]r eivata De tua hereditate dicit propheta ps po
postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam. quia quibus
vis gentiles sit hereditas xpi inquantum creator sic et prius
quia bo sunt indivisa tamen hereditas sic gentil populus data et
filio a patre inquantum homo / Et ex aliis patet quod volens fieri ali
enus ab hereditate xpi omnis sive et obedire precepte quia incl
illicitam enthil iniustum nichil impossibile recipit Unde dicit Omnino ho
mo cap° xviij dicit Expedit omnino quin a xpo non vult fieri
anthea magis quam sibi superiori meliora decenti credere
neque in bonis sue aut proprie auctore fieri nichil firmare
in ipsis quia propter meliora non fiet maiori dilectione propositum
Multos enim decepit regulatio proprie voluntatis Non solum appa
tis eualis sed etiam in manifestatis bonis Duo enim sunt vi
cia quia plura dissentia omnem animam tamen adherere attinen
tibus voluntati Primum est regulatio proprie voluntatis Aliud est
reputatio proprie mente / Omnia per obedientiam semper / altum. Secundo
per solutum appetitum et per altius superiorem factum sepe corrigere
Regulatio proprie voluntatis a semper diminuit et actus inde est corrupt
tum quis sibi facit regulas speculandi diligendi et offerendi
et intelligendi sicut nouit aut scitis est sepe inaze testi
monia nisi prout sue concordauerint voluntati Sed etiam
dicit potius nisi dico vider a propriis passionibus non esse
divisa Non enim querit a propria voluntate regulam aliorum
dictis nisi fuerit ab eo cum prius magis vult omnium
in sue ymaginationis concordiam devenire quam ipse velit
concordare cum ceteris Et durum est talibus aliis credere et a
prohabite resilire Unde sed huiusmodi contra aliter quam per
fidem alti passitam et fidem et obmittam abrogat Credit n
se meliorem in suis directionibus determinasse / hic enim certo
laborat quo quis laborabit et petrum Sed superiore obmittam
est corrente totum se mutasse et offerens circumspicientis ad
iudicium / Reputatio alia proprie mentis est credita voluntate aut ali
cui bonitate possessio non inherere aut super aliud aristiacio
Reputat enim se talis humilitate longam inhabitare ipsius
tamen certam considerata proprietas facit omnino contrarium apparere
et sic est de ceteris virtutibus longum que sunt in esse cre
dant tamen separare considerata proprietas in veritate non accetunt
in reputatione se easdem possidere / Comparato autem ad alios
experimentalis et contrarium sepe patefacit et destruit / quia multi
in fortes adletthe de propriis viribus super alios presumpserunt
ut non crederent eis similes evenire quin tamen comparatione forces
quas tamen aliis fuissent experti erubescentiam passi sunt
sua memoria intelligentia atque alia virtute magna
estimatione assumpserunt dum post tamen ad examen

confusi sunt qui inueniunt sibi equales aut superiores in
virtute sua alios grande estimabat Et ideo corrigamus
nos et iudicemus minores credentes superioribus sic seipsum
correxit petrus credens xpo verum fatetur Dicit ei petrus
Domine non tantum pedes sed et manus et caput quasi dicat Ergo
sic mundare eum et omni scientia voluntati tue pareo. tecum
in regno tuo habebo partem ideo omnia membra mea tibi la
nanda offero Et per hoc datur doctrina quod aliquis homo
credat aliqua que sunt necessaria ad salutem postea tamen cogni
ta eorum vtilitate ab eo qui clarius intelligit et intellecta
magna intelligencia que illis obmissis committitur debet
mutare propositum et non perseuerare in malo proposito prius
habito prout petrus hic fecit Et omnes negociatores et resi
stentes diuine voluntati in ira domini sic fieret quemadmo
dum hic fecit petrus quod si fieret omnes sine dubio omnibus
preceptis domini obedirent In hac enim visione domini tri
tus totum se offert ad abluendum amore turbatus et
timore Vnde legitur in Itinerario clementis quod petrus
nimium afficiebatur ad xpi corporalem presenciam quam feruentis
sime dilexerat quod post xpi ascensionem quociensunque erat
memor presencie xpi et eius conuersacionis totus resoluebatur
in lacrimas ita vt gene eius videbantur aduste Et ideo
multum timuit separari a xpo et ab ipsius societate Quia
quando tamen xps dixit Non habebis partem mecum mox ince
ptus totum se obtulit ad lauandum Et ideo dicit Bernhardus
super Cantica in persona petri ad xpm quod est quod dicis Non
habebis partem mecum Bone ihesu es porcio mea dulce
do mea spes mea salus et omne desiderium meum Ecce
me fac quod vis laua pedes et non solum pedes sed et
manus et caput Et ideo Bernhardus conuertens sermonem ad se
et ad quemlibet peccatorem hic inquit O dulcis ihesu cum hoc sit verum quod
nullus possit habere partem tecum nisi prius eum laueris mise
rere mei miserere queso Ego sum ille tuus peccator totus immundus
totus sordidus partem tecum habere cupio quare despicias me deus
salutaris meus propicius esto mihi peccatori laua sordidum laua
inquinatum laua manus laua pedes laua caput laua me
intus et exterius laua me ab iniquitate mea et a peccato
meo munda me Et laueris me super niuem dealbabor
Et nota quod in homine tria sunt caput quod est summum pedes
qui sunt infimi manus que sunt medie Et sic in inte
riori homine scilicet in anima est caput scilicet racio superior qua anima a
heret deo i Cor xi Caput mulieris est vir i superior racio
manus autem racio inferior que vacat operibus vite actiue pedes
sunt sensualitas Dominus autem sciebat discipulos suos esse
mundos quantum ad caput quia deo vniti erant per fidem et caritatem

et qntu ad manus qr corde opa scta erat Sz tn quntu
ad pedes aliqs affectus terrenos et sensualitate habebat
Petrus aut timens xpo comiacionem consensit no solu quo
ad ablucionem pedu sz manuu et capitis. Et d. Dne
nescio an indigeo ablucone manuu et capitis
Nichil enim mi conscius sum et tn no in hoc iustificatus
sum. totum ergo voluntatez tua pono ablucionem manuu
et capitis et p hoc dat doctrina q intelligencia voluntas
et sensus nrm reglanda sunt scdm reglam diuine vo
luntatis. qr illi obediendu e qm plus nouit qnta sit
mens nostra sunt q nos ipsm et pnsimilter ideo ago
ster cio potentes. Dicit ei ihus Qui lotus e no indiget
nisi ut pedes lauet sz e mudus totus Remigius d' Cassia
ho in pa bapmo totus abluitur sz cu rebz huanis conr
p ipm tra calcat Ipo ergo huam affectus sine qbz
in hac mortalite non viuit qui pedes sunt qbz vis
et huanis rebus afficiuntur. Et si dixerimus qm pctm
no habemus nosmetipos seducimus. Ideo hō sepe indiget
ablucone pedu, i. purificacone affectuu eciaz si no comit
tit pctm mortale sz consueuerat cotidiana bapmis Remaa
nt dt Augus Qm pq baptm aqs mortale comittit
non solu in pedibz sz usqz ad uertice pnitus maculatur
ita q no sit mundus et discipulus xpo indigeret tn lotione
pedu Immo e mebru putridu indiget lotione cciori
p pmas et contricioz. et et hoc pz scdm Augus discipulos
xpo fuisse baptisatos sine bapmo Johis sic aliqui
credunt sine bapmo xpo qd credibilius e de quo plenius
vide poss luca sup Johanne sup 3o ca eciaz
ubi mouet hac qonem Cnali bapo aplu xpo sit bapti
et ibi clare declarat q bapmo xpo ut ibidem pz. Et vos
mundi estis Et si mundi erat qre tn cos dns abluit
Vnde et Augus Et mundi erat qntu ad capt et manus sz
ista tn adhuc maiori indigebat mundacone pedu. qr eciaz mundi erat qo ad
Beda sup Johanez vita e quotidie pedes lauat hic est
terrenas affecciones quas conuersa suscipit frequent expurgare
cottidie qr eos pedes lauat qui quottidie interpellat
et quottidie nos opus habemus ut pedes lauemus
i. viaz spualium gressuum dirigamus. Et et hoc est argu
mentu q quociens quis vult communicare tociens confitentur
eciaz si de mortalibz consciam non habuit. Sed no omes
qr vnus cordi et capt e manus undas habebat Qui tn pe
dicionem sui magri volidate crepat et ad opus in parte
te pouerat vendendo magrm et statim p cena completum

erat ut migrarent sinu et domini traderet manibus impiorum
occidendum Unde sequitur Sciebat enim quis nam esset qui
traderet eum propterea dixit non estis mundi omnes / quod dicit evan
gelista ideo Christus dixit non omnes quia sciebat iudicium
mde proditoris / Primo enim homines volunt iudam clare
mundum ad pauperes Luce xi Date elemosinam et ecce omnia munda
sunt vobis / Et amor dei Luce vii dimissa sunt ei peccata
multa quoniam dilexit multum prima Petri x carum mediam Universa
delicta operit caritas / Et hec dno deficiebat inde simia
quia quia fur erat et loculos habens et defraudabat pau
peres in elemosinis / Item amor ad Christum quia iam diabolus
miserat in cor eius ut traderet eum principibus sacerdotum / Postquam
ergo lavit pedes eorum accepit vestimenta sua Symon
Ecce abluti sunt et absterti apostoli pedes quos sic esse de
cebat qui delatum per universum orbem erant lavacrum / et
non solum homo sed deus et homo ab hominibus crederetur / et dispo
sit in deo firmo et vero speraret et super omnia diligenter ab
omnibus amaretur / Multa oportebat fulgere miracula illos
Christi discipulos qui tam magna tam ineffabilia debebant
quam malibus hominibus intonare verum dicere / Sed pia credu
litas et Christi humilitas utique persuadent dilectio me compellunt
ut pie credam / Etiam super apostolos pedes Christum sua labia
osculando pressisse / Quamvis de hoc ewangelica non loquitur histo
ria sed non minus humiliora enim legimus ipsum fecisse pro
nobis et ab illa pia deosculatione credo sumptum et quod hac
inolevit mos in ecclesia usque in hodiernum diem quod ma
iores cum laverunt pedes oscula imprimant pedibus subiectorum /
Symon Ihesu lotionis misterio salvator vestita resumpsit
atque resedit ut nobis det terra vite accedere ut proximi pro
proximo laborantes imitemur ad ornatum sanctitatis ad proximum
nos colligentes veniamus / et resumamus illas actiones que nobis
soli existentes deo placeant / Et sequitur Augustinus hec lavacrum
ministrare sic quod impleta redemptionis mee purgatione ab
lotione per sanguinis sui effusionem per quem lavat nos a
peccatis nostris / Accepit vestita sua tertia die resurgens
de sepulcro sed eodem corpore iam immortali vestitus sed cum
recubuisset ecce ad liberandum ascendit ascendit ad celum sedens
ad dexteram patris recumbens denovo inde venturus ad iu
dicandum Sic omne exiturus erat de mundi sed non neque ab eius
indicatius semper Unde sequitur Et cum recubuisset iterum dixit
eis Scitis quid fecerim vobis / Hic Christus postquam suos disci
pulos factis docuit humiliter et proprio corpore / docet tempore
in sermone quia post lotionem pedum iterum sedit ad mensam et

comedit & dixit eis verba hec Scitis qd fecerim vobis q.d.
facta quidem vidistis s; tamen quare hec fecerim non intelligitis
Et ideo sic querit vt ostendat magnitudinem s; ad co
siderandum inducat. Opera eius dei considerata sunt qr sunt
profunda ps Quam magnificata sunt opera tua domine. nimis
profunde facte sunt cogitaciones tue. Non n. possumus suf
ficienter scire racionem operum dei Unde eccus viii pe Et
dt Salomon Est homo qui diebus & noctibus sompnum non capit
oculis s; ad intelligendum discrecionem operum dei in terra Et intel
lexi qd omnium operum dei nullam possit homo invenire rac
cionem que fiunt sub sole Sunt eciam delectabilia ad con
siderandum ps Delectasti me domine in factura tua Sunt eciam
utilia qr ducunt in cognicionem factoris Sap xiii dt Salo
in principio Vani sunt omnes homines in quibus non subest
sciencia dei et de hiis que videntur bona non poterunt intelli
gere eum qui est neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex
q.d. Si tales adhererent opera dei qr operibus create
a deo talem vtilitatem conspicerent ut eorum agnoscerent
creatorem. qr sol de quo magis videtur propter lumen claritatem
tatem non est deus. qr clarior est creator solis cuius clari
tas humanis apprehendi non potest Vos vocatis me magister
et domine qr domino dt aplus de xpo in i ad Corinthios i Xps sit dei
virtus et dei sapiencia. magnitudo est dei virtus omnibus dominatur
Unde ambrosius dt Et dominus est nomen potestatis. magisterium vero est
dei sapiencia omnes instruit. Et ideo discipuli vocabant eum
dominum & magistrum propter ut & nos sequaces illorum in fide
confitemur. & cum sepe confitemur eum esse dominum ore tamen operibus
debitas subici nolumus. et quem vocamus dominum non honoramus
Et vocamus eum magistrum cuius doctrinam contempnimus Unde ma
lach i dt Filius honorificat patrem & servus timet dominum suum
Si ergo pater ego sum vbi est honor meus. et si dominus ego sum
vbi est timor meus Et qr discipuli xpo ipsum fatebantur dominum
& magistrum & patrem corde ore et opere ideo laude dignum
erat Unde sequitur Et bene dicitis Commendat eorum confessionem
Unde sciendum qd augustinus hic reddit commendabile dupliciter. Primo
s; illud qd dicitur convenit rei de qua dicitur quod fit per veritatem
Secundo sic falsum non conveniret ei Unde ad ephesios iiii dt Deponentes
mendacium loquimini veritatem Secundum eius sunt vitanda
dicenda. Secundo igitur ad hoc dicit Bene dicitis & hoc ideo qr
verum est quod dicitis. qr competit in Sum etenim scilicet magister et
dominus. magister propter sapienciam quam doceo verbo & opere. Domi
nus propter potestatem qua condo singula & innata. Ego enim
sum magister sine errore. ego sum magister sine falsitate. ego
magister bonitate ego magister sanitate. Unde me scriptura bene vocat

et male ambulare non possit. Ego enim sum dominus vite
dominus mortis dominus celi dominus terre / creator auctor et dominus
omnium. Ergo sum. Bernh. Secundo reddit commendabilem confessio [illegible] id
quod dicitur conveniat persone dicentis / Aliqui enim sunt qui vocant
xpm magistrum et dominum qui non subiciunt se discipline
et mandato dei, et ideo in eis non competit in veritate istius
talis confessio. Sed xpo apostoli ipsum audiebant ut magistrum
Joh vi dixerunt ad xpm Ad quem ibimus verba vite eterne
habes et ipsum sequebantur. et dominum erat xix Ecce nos reliqui-
mus omnia et secuti sumus te. Sed d. a. cum dominus in pluribus
locis prohibuit iactantiam et propriam laudem. Et Salomon dicit prov
xxvii laudet te alienus et non os tuum / Videtur quod dominus
non bene fecit laudando se. Ad hoc videtur Augustinus super Joh
quod vituperabile est se commendare propter periculum superbie, quia peri-
culosum est sibi ipsi placere. Ubi ergo non timet periculum super-
biendi non est vitium laudare se. Sed xpo autem hoc periculum
non timebat. Ille enim qui super omnia est quantumcumque se laudet
non se extollit excelsus. Secundo ratione aliquid laudabile est
quod hoc se commendet quod cedit ad utilitatem fidelium. Et apostolus
se commendat ii Cor xi. Sed valde est nobis utile et omnino necessarium
ut deum cognoscamus, quia in hoc consistit tota perfectio nostra. Ideo
expedit nobis ut ipse revelet suam magnitudinem. Unde
dicit Augustinus. Si non se laudando indicaret quam arrogantiam vi-
tare voluit nobis sapientiam denegabit. Si ergo ego lavi
pedes vestros dominus et magister. Et eo sum maior. et vos de-
betis alter alterius pedes lavare quamvis estis minores. Dicit hic
et sumitur. Sed ergo quod dicit dominus debetis videtur quod unusquisque habeat
unum preceptum et per consequens transgrediens peccet mortaliter. Respondeo
Augustinus quod oportet lavare pedes alterius vel corporaliter vel
spiritualiter. Et quod xpus fecit non dedignemur facere. Apparemus
quod per corporalem inclinatorem ad pedes fratris vel excitatur
humilitatis affectus vel si iam inerat confirmatur. Quod si non
fiat opere saltem corde facere debemus. Nam lotione autem
pedum datur intelligi ablutio macularum. Tunc enim spiritualiter
lavat pedes fratris cum id quod in te est abluis culpas
eius. Et hoc fit remittendo ei offensam contra te. Ad Colo.
iii Supportantes invicem et donantes vobismetipsis si quis
adversus aliquem habet querelam. Item orando pro peccatis proxi-
mi tum Jac ult. Orate pro invicem ut salvemini. Et quilibet istorum
modorum observandus est communiter omnibus fidelibus. Tertius modus
pertinet ad prelatos qui lavare debent alios remittendo eis
peccata auctoritate clavium Joh xx Accipite spiritum sanctum quorum
remiseritis peccata. Vel per hoc quod dominus inclinat abluere pedes
aliorum ostendit omnia opera nostra pro utilitate proximorum impendenda

Nam

Nam qui dat panem esurienti pedes lavat / Sibi que
eum hospitem recipit et qui nudum operit et cetera. Exemplum
enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci ita et vos ita
faciatis. Omnia ea que dominus facit ad imitacionem sed humilitatis
ipsius facere debemus / fecit enim miracula que non possumus
imitari quia non fecit ea in exemplum sed potencie sue indicium
sed opera humilitatis fecit ad imitandum Et ideo dixit discite
discite a me quia mitis sum et humilis corde Sed quia quia dominus
dominus dedit discipulis suis magis exemplum humilitatis quam alicuius contine
ter ergo quia dominus super omnia commendat discipulis suis veritatem
et caritatem Et quia superbia directe obviat huius et ea destruit
et quod inter superbos frequenter sunt iurgia et odia convicia vo
que sic dampnacio ortum habuit a superbia ita salus ab humi
litate / et ideo dominus omnino respexit humilitatem ancille sue
vigintis glose per gratiam volunt reparare mundum Et quod dyabolus
bolus intulit superbia prime matris mundo timorem attulit
Et ideo beatus bernhardus inducens superiores ad humilitatem
sic inquit Non eritis boni filii si non eritis secuti dominum
nec veritates discipuli si dementiatis a doctrina magistri Ani
neat enim dominum magistri putas ne te
gaudeat si teneat / si non tamen iam non est discipulus eius / Et me
libus esse non teneri ut esset custos peccatorum quam platius
subditorum // Lucas Contencio est autem contencio inter eos quis
eorum videtur esse maior Sed que sunt contencionis huius
occasio dicit Beda Et ergo audierant ipsum velle ab eis
migrare per mortem ideo voluerunt aliquem eligere loco
ipsi gentem eius vitam quererent ut principalem sequerentur
Et dicit Beda Et occasio huius contencionis esse potuit quia an
dixerat petro promissas claves regni celorum cetera
Item viderat iacobum petrum et iohannem ductos in montem
excelsum tempore transfiguracionis cetera Item audierunt ma
trem zebedei filiorum postulasse statum eminentem dignitate
a domino cum dixit dic ut hii duo filii mei cetera Et de hac
contencione discipulorum christi reprehendit et cetera Et de hac
ipsius occasione descendentes Et quod ipsum ad quibus ipsius
erat contenderunt ipsius beatum esse contendere credunt ne magis
saltem imputari Non quos dicit Beda super lucam Et
bonum moris esse sed exempla patrum precedencium
et scripture ad melioracionem vite et humiliacionem inserere
sic reprehendit eciam Si quis forte in electis reprehensibile inve
nire et eo negacias suas obiecturi aut pro iusto de
fensuri libentissime volunt amplecti Ideo ordinaria
legitur quod facta est contencio inter discipulos ipsius quis eorum videretur maior

* Nota hic comprehendit illis
demum contencio
discipulorum ut
lucas refert

qm q multitudis credencium erat cor unum z aiam una
go dt Ambo Et enim concedebat apli no extrinsecus sed tan
tum nobis promittit no ita intelligere considemus q adhuc carna
les adhuc discipuli gesserunt sed q misit spiritualis ingre
contendamus alius alium precedere in bonis operibus in hu
militate in caritate in continentia z castitate in vigiliis ieiuni
is z orationibus etc Contendite intrare per angustam portam
Sup quo dicit Crisostomus sup Math porta perditionis est dyabolus
p quam introitur ad gehenam porta vite xpc per quam dico
itur ad regna celestia de qua dictum est hec porta domini iu:
sti intrabunt in eam Lata porta dicitur esse dyabolus non ma
gnitudine potestatis sed latitudine superbie dilatatus Por
ta angusta dicitur xpc non potestatis paruitate sed corde humilitate
ut ipse dicit Discite a me quia mitis sum etc Item dyabolus dicitur
lata porta quia dyabolus omnibus peccatis involutos cum commissis
mundi sarcinam portantes recepit et ad suam mansionem ducit
xpc autem solum illos qui se communiter peccatis exuerint et
omnem mundi sarcinam deposuerint z facti sunt spirituales z subti
les et quales intrare credo tales erunt Item dicitur dyabolo
latus quia apud ipsum omnia sunt sine lege xpc autem angustus
quia sub racione legis commissa existunt Hic quia omne quod [illegible]
quia sub racione legis commissa existunt sic quia omne quod [illegible]
delectat prosequitur Et bonum faciunt non quod delectat eos sed quod
delectat prosequitur Et bonum faciunt non quod delectat eos sed quod
deum Est enim bona via iusticie duces ad portam etc Ecce
est xpc etc Ibi vide s. Iohannis Dixit autem eis Reges gentium
dominantur eorum z qui potestatem habent sup eos benefici vocantur
Vos autem non sic Glossa q d In principatibus secularibus
esse dominatio et placet quia reges gentium i homines gentilium do
minantur eorum s sibi subditorum humiliantes eos per suam
potenciam Et qui potestatem habent s largiendi vocantur
benefici i beneficia conferentes vel bene facientes Vos autem non sic
Dicit Glossa quia eorum que aliis distribuunt non auctores sed
dispensatores estis i eorum Unde Apostolus Sic nos existimet homo
ut ministros xpi et dispensatores etc Nichil enim bonum habes
quod non accepisti Si autem accepisti quid
glorieris quasi non acceperis Et dicit Crisostomus Principes mundi ideo fi
unt ut dominentur suis minoribus ut eos suas utilitates
negligat et aliorum utilitates procurent et ut neque mo
ri renuisset pro salute subditorum Primatum secularem appetere
nec iustum nec utile est Principatum autem ecclesie concupiscere neque iustum neque
utile est quia neque iustum neque utile est Quis enim sapiens su
stinet se subicere servituti z tanto periculo nisi forte quis
non credit dei iudicium nec qui deum vero metuunt amplius
principatum Sic etc Vult igitur dicere Sicut inter Gentiles est am
bire primatum sed illi sunt extranei a sacris legibus ideo huiusmodi
sibi tales morbis Vos autem vero sic quia communi culmine dicit esse

in humilitate no p platoim s per subiectoz Vn q pfecte
est reputet se noluitatu & mapientez ut paulus qui dixit
ego sum minimus aplorz Itez qui maior e in vob fiat sic
minor et qui precessor e sic minister Glosa cum maior
p ostituto excellenciam fiat minor p humilitatez Eccl. iii. Quanto
magnus es humilia te in omnibz Vnde et Crisostomus de
desiderat pmatum celestez sequitur humilitatez terrestrez Qui
aut desiderat pmatum in tra inueniat ofusionez de celo
Et habet hi sca xl. di. Quicunque. Sum id prohibere s: Sz
pbw scp humilitas no spotanea s: coacta Et ideo uni
dicat Crisostomus pmatus fugientez se desiderat desideratez
se abhorret Vnde honor mundanus similis e vmbre sue
de qua dicit Iosue Si sequeris fugiet si fugies sequi-
tur Sic captata fugit laus & ptepta tenet Exempl.
xxxviii Nota qui apphendit vmbram Concor-
dantiu sic qui aduersa mundi i. ad res tpales et seqm
in eis feliciatatez qz ibi no inueniet z sic qui no debet
appete dignitatez sic cu ipse ad hoc quesitus sunt et et di
vma ordinatoe dignitatez qnatiuz adeptus sunt in
ea extolli no dz prolit sepe fit qz dz honores mutat
mores Et ideo dt Basilius Vn d aut extollat ppter
tem dignitas vtc ab humilitate beatitudine tortnat
Illud aut nomine qd scd humilitas inustum e plenum
sic peccatorum plurimz reuerencie inustrat et abstigit
tuli welucie fame no sunt inustum in eo exclacois
Sic & multomagis platis cui omisse sunt supnorum flenore
langwore ut minister omni cogitare dz quo pro oibz
dz redde racoz & esse sollicitus ad remotor piculorz
immo no solum spiale obsequiz s: etia quiqz corpale
tenet subiectis exhibe exemplo domini lauante pe
des discipulorz Non credo qd omnibus et bono sub-
iecto platoe in hoc seclo sit grate Vnde Crisostomus qd dico
sit Epus alter lagum et cotuacia cetere ut alt
versitas mundi et oculta opa inimici cogit ut per
Sic iusto no est lex imposita in hoc seclo si velle dicere
quo ad hoc s. quo ad iustitiaz exercendaz no est necessarius s
omnes esset iusti et communes quod sunt e dimittere s
et i subdit reuerenciae honores videtur esse s: ministe
a sui videtur eius esse honor oculi qd illumiat corporis
s: no e honor s: ministerium Ideo dns corporis no magis
pedes ptepsit qz oculis Et hoc dicta ciuado et aliis
tius Gregorius admiuet in signum humilitatis humilez mos
scribendi in litis aplice qui durat in hodiernum
diez Et ego omnes apliti scribunt Vnde Epus seruus suorum
dei Vnde eius summa nomina dei creatura humis redeptoris

Sanguine redempti Quod eo Convincitur alti se de sanctitate preferre non debet
Deo sic sentibus suo est aggressus ut cognoscat suam dignitatem adm
iuicem ita debet esse in nobis Sicut Crisostomus ho. quod membrum
uicem ita debet esse in nobis. quod membrum honorabilius aliquod inhonestum cognoscit. Si ipsum me
habeat honorabile aliquid inhonestum cognoscit si ipsum me
brum hoc de se non cognoscit ne sit scissura in corpore. Sic
dicitur sunt sectore cognoscit decus ipse ipse. omnia membra sunt
magis omnibus hec ipsis non est aggressus ut cognoscat dignitatem suam ad
inuicem Beda super quo dicitur Et qui precessor est sicut in dignitate
sicut ministrator Super quo dicit Beda super Lucam ~~certantibus~~
Certantibus de primatu discipulis primus ~~magnus~~ magister non ta
tidem inite correctionis eos arguit sed scilicet humilitatis qua se
quitur modesta tacite innotescat Sed quia tamen sola ad op
tinendam humilitatem maiores et precessores doctores ecclesie
non modica discretione opus habent ne se admistar regum
gentium dicantur dominari subiectis sed ab eis se gaudeat
supernatis laudibus attolli sed ad exemplum ipsi fieri minores
eis ac ministri quibus regendis presunt efficiantur. Est minime
notitie est ut sic bonis agentibus sit socius qualiter contra delinquentium
vitia per zelum iustitie sit erecti Et hinc concordat Seneca super
Catone simul etiam Audiat hoc prelati qui sibi commissos sic
voluit esse formidini raro vtilitati. Erudimur magis ergo
indicatur terram distare nos subditorum esse matres debere
non dominos. magis amari quam metui Et si quando interdum seuerita
te opus est paterna sit non tyrannica emunctio. Prece
vos corripiendo exhibete Subiecte sobera pondere
Dominus Et dicit ubi unde plus quod hic Matheum quis maior est
qui recumbit aut qui ministrat Nonne qui recumbit Ego
autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat Supinus mo
nuit apostolus ad humilitatem discipulos superbia scandalum distra
dendo hic facit idem ipsos ad sui imitationem et exemplum
imitando compellit igitur dicere Sicut dicit super Cum precessor esse
Nam quis maior est secundum iudicium humanum qui recumbit quam
Dominus. sic secundum iudicium seculi sed secundum iudicium dei sepe est aliter
quod sepe qui aliis ministrat maior est recumbente apud deum
Ego autem qui dominus sum inde in medio vestrum sum sicut qui
ministrat. omnibus autem sum vobis ministrat autem dominus discipulis
suis scripturam in sacramento aquam pedibus in lauacro. Do
cuncta in sermone suo et semper ipse ministrat omnia fercula
gratie in presenti et glorie in futuro Sicut dicit Crisostomus in persona
ipsius Ego sum ille qui cellis et subtus et cuncta commisca eget
celestia et terrestria. tamen ad gloriam ministerii aliquando descende in
hoc dote volens humilitatem et humiles desiderio habere disci
pulos Sicut dicit idem Crisostomus Alibi suo et vere discipulus
qui suo imitatur magistrum Sicut est vera ymago quasi similitudo nostra

accori tm q dns paupertatem amavit et humilitatem et
alias virtutes amat hus gloria apud similitudinem a se re
pellit (Unde et adversus bene (bnh loqr abiectos cito go
inte surge ducere tunc incipere / multiplica precendas
accelera ad archidiaconatum ad episcopatum aspira / de quo bo
dicere et te dicit (Videbam sathanam sicut fulgur de celo cade
tem hic de quo paulatim amplius in temporalibus crescis tan
to profundius ruis / hiatus (Vos estis qui permansistis me
cum in temptacionibus meis et quias pro me sustinuistis quias
dicat dns sicut mr 14 math xv (dicitur (vin et minime meis
fecistis (ideo (Thomas dixit joh xi (eamus et nos moriamur
sic cum illo (Vel sic expone (Vos autem duodecim discipuli
mei de juda non loquitur qui intravit scolas meas ut au
diatis lectiones meas (Vos estis qui huiusmodi permansistis me
cum perfecte mansistis affectu et effectu mente et corpore qui cum
pauper eram et principibus odiosus sed cum eos sero reli
cto eo omnes fugierunt (dico qui prius recesserunt tamen in
brevi redierunt vel melius non recessisse a corde qui cito
reuerterunt de pe. dis. i pa (Ambrosium (vel dicit qui adhuc
non recesserat cum hic diceret Et ego dispono vobis sicut
disposuit mihi pater ut edatis et bibatis super mensam meam
in regno meo. Dicit Et ego (unigenitus dei tam angeli si
omnes qui eiusdem potestatis et essentie sum cum patre Joh. x ego
et pater unum sumus dispono i. ordino vel ordinata prepa
ro sicut disposuit mihi pater i. carnaliter et dicit ego f. ad quem
pertinet unicuique secundum suum meritum in celo collocare
sicut Joseph fratres suos iuxta ordinem etatis (Secundum alium di
spono vobis regnum facit enim omnes discipulos suos re
ges apoc v. fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes
et regnabimus super terram / hoc enim erit regnum et rex (regnum
si rex regni sui qui in eo regnabit deus cum subiciet hoc placare
si rex regit suum qui anima tua regit corpus ad suam voluntatem
(Ideo post dicit fecisti nos deo nostro regnum et sedes dicit regna
bimus super terram i. super corpus nostrum quod est terrenum vel super
terram ethicaliter ad differentiam eorum qui nunc regnant super
terram temporaliter sicut disposuit mihi pater meus i. sic ordinat ut sa
cietis ecclesie letitie (vel ut edatis corpus meum et bibatis vinum eternum et
meum (Cant. v. (Comedite amici et inebriamini karissimi vel
esus pater refecti ad solidiorem cibum de visione deitatis vel
potius ad letitiam humanitatis de humanitate apud visionem deitatis
mensam meam que est celestis gloria / hec est mensa rotunda cum
tate de qua pater filio cum sit novellis olivarum (In
regno meo i. in celo ubi est locus et secretum amena copi
osa gloriosa pacifica spaciosa sed dicit tertio id quod dicit (Ego

dispono ze Con mathi xx sede ad dextraz ne ad sini
straz meaz no e meu daze vob ze Video sic essem
telligens no est ab humana disposicoe s h pma et
dima hec oia dt Gorra hic et de illo qd dr vt bibate
et edate dt Ambo Non enim tibi pocu nob loco pmi
spondet s commao gre celeste e uite ettie Vnd unita
ppata ordi stric ad fruend celeste e uite glam qm
esurimt e sitimt iusticia quia ipo saturabunt fruendo de
siderato gaudio veri boni Et sedeate sup tronos indi
cantes duodecim tribz isrl Gorra q d no solu ette mei
comensales qd e magnu s mei assessores in finali iu
dico / Dicat go Et sedeate sup thronos .i. omes fidelium
thoros vob subiectos e p vos iudices Vnd dt Aug ois
ypiang qui suscipit vbu petri iudicaturus no aucte s as
sessoria dignitate no ferendo smaz s smaz a me plata
cfirmado et approbado. xii tribz isrl e commissitem iudica
dore Et isto mo no solu apli xpi s omes vo pfetti qui
oia reliquerunt p xpo cu xpo alios iudicabunt Et io
dicit Ieron Omes qui ad exemplu aliorz sua reliquerut
pro xpo cu ipo iudicabunt mth xix vos qui secuti estis
me Et nota hic Gorra q qtor erut ordines in iudicio Cum
da iudicabunt e no iudicabunt vt apli e vo aplicis
hic sepos iudicauerint Vere 1 Co Si nosmetipos iudi
caremus no vtiqz a dno iudicaremur Alij nec iudicabt
nec iudicabunt vt infideles Joh 3 Qui no credit iam
iudicatus Et ad Ro 11 Qui sine lege peccauerunt sine
lege peribunt Alij no iudicabunt s iudicabunt s e sal
nabunt vt fideles qui in caritate decesserunt e bn vsi
sunt tpalibz quibz dicet Esuriui e dedistis mi
manducare Quarti no iudicabunt s iudicabunt e dapna
bunt vt fideles fide informi qui male vsi sunt tpali
bus quibz dicet Esuriui et non dedistis mi manducare

De sermone domini in cena ze

Circa quarti vero ad omiz tumulu sup effluentem
attendentez alia dilectionis insignia Pq egressu eni
inde ad sui mdi cu suo mediatore remansisset z pq alia su
pradicta dns ihus discipulos consolando fecit eis sermone
pulcerrimu vcunctis plenu carbonibz dilectionis z ardo
r eccleftis dulcissimus de celi melle inclitus z de dei ba
mine hincsi quez scripsit Johes specialr a deo dilectus z huius po
tantis Qui conclus Cuc deum diuinissimi eloquij
verbruma commendacoe quietis ille sacer et oze tuo dne

potatus est. Eiciendus correptus ille rever foras missus
fuerat quem hinc limpidissimum liquorum infusione stie
bat indignum. Et hinc ac orata simonis ac recenti cruda
et utili magnitudine quoque meditamenta principat assup
me sermonem quia predicte disciplinis discessio suum conforta
eorum. dicebat namque filioli adhuc modicum vobiscum modicum no
biscum sum i. modico tempore s. usque ad tempore illum morte quo
tunc sunt eis subtracti vel secundum glosam usque tunc ap
paruit eis corporaliter. Dicens autem filioli ondit teneritudinem
amicitie et dilectionis ad eos, qui imminentem eius secundum presentem
aliquid pro familiaritate et amore dimittit. Sic ergo eos
nunc vocat pro amoris teneritudine quia ad eam abducere
recedunt affectum amoris maximum inardescit. Et itum ad
huc modicum s. tempore erit et mundus me iam non videt i.
amatores mundi. Vos autem videbitis me et bonum quod
rerum. quia solis bonis post resurrectionem in carne apparuit.
Et itum non turbetur cor vestrum s. de meo recessu per mor
tem cum sit ad meam glorificationem et meam subventionem et spiritus
sancti missionem. Et in hoc docemur non turbari de inimicis aut de
in confessione fidei decedentibus nam est via ad eorum glo
rificationem et meam subventionem quia cum mundo consistentes cum
deo multo plus nos iuvare possunt quam viventes in mundo.
Non turbetur inquit cor vestrum quod dixi me moriturum sed
stabiliatur fide credentes me resurrecturum. Neque formidet
s. propter tribulationem instantem ne dimittatis fidei constanti
am sed perseverate fortes usque in finem. Dominus intendebat
aliorum discipulorum confortare contra duo scilicet contra hec vel quod
timebat in presenti quod erat eius passio. Et aliud quod
timebatur futurum s. superventura eis tribulatio. Primo dixit
eis. Non turbetur sive tristetur cor vestrum s. de malo presenti. Contra
tu ad primum neque formidet sive timeat s. de futuro. Contra
ad secundum Creditis in deum et in me per consequens credite
qui sum deus sed quem etiam confessi estis deum. Vel supple credite
s. fidem eorum in deum. Hac enim iam instructi erant. Supponit
Et aliud precipit s. ut credat in ipsum quia est deus sed non
homo tantum. Secundum augustinum ne mortem ipsius tamquam hominis timerent
et ideo turbarentur consolatur eos etiam se deum esse con
testans qui possit hominem suscitare. In domo patris
mei mansiones multe sunt. i. diverse principatus beatitudinis
quia secundum differentias meritorum sunt ete distinctos prima
expectate vitam eternam. Secundum augustinum sancto tempore
cum diceret. Nec certi estis de passione mea et tum a me
tibi quod quantum fidenter dictum erat quod negaret domini
si tunc audivit de mansionibus celi a perturbatione recessit
terri post ...cad se apud dominum mansuros quod significant

multe masiones. Et itm vado pare vobis locum tam pulcrum
tam delectabilem moriendo resurgendo in celos ascen
dendo Et itm venio in iudicio apparendo et accipiam vos
ad me ipm ad btitudinem corporis et aie vt vbi ego sum
et vos sitis .s. in etna btitudine Nam ut dixerat pate
erat masiones .s. in predestinatone sz tn adhuc parande erat
ab eo redemptoris ope et ab ipis iusticia operatoe O dne
para quas paras nos .s. tibi et te nobis ut sit mltido
masionum p diuersitate singlor. Alius plus alius minus par
ticipes tn erimus Et itm Non relinquam vos orphanos
in quo videat se prez esse illis vado .s. venio ad
vos spm sctm mittendo. hc aut dicit ne putaret
spm sctm mitte sine se Et itm pacem .s. pectoris re
linquo vobis que triplex e in hoie .s. ad seipm ad
deum z ad pximum pacem meam .s. etnitatem do vobis .s. f.
in pace pia pseuerante Scdm Augi pacem nobis
relinquit in hc sclo qua hostem vincimus z qua nos
invicem diligimus. pacem suam dabit nob in futuro
qn sine hoste z sine dissensione regnabimus Et bn
dicit pacem meam do vobis ad distinguendum pacem sctoz
a pace mundi que magis est apparens s. ficta q vera
Vn subiungit Non quo mo mundus dat ego do vobis
q mundus dat carnalit ego spualr, mundus tpalr ego p
petualr, mundus exterius ego intus Et itm Si dilige
retis me gauderetis utiq de recessu meo qa vado
ad exaltatonem meam sz qa vado ad prem qm pr ma
ior me est Scdm Augi fma ne humane gratulandum
est eo q sit assumpta a verbo unigenito vt imortal
constitueret in celo atq ita fieret tam sublimis ut incor
ruptibil pulueris sedet ad dexteram dei pris xpus no
hinc gaudeat qui sic diligit xpm ut sicut nam iam
inmortalem gratulet in xpo atq ipm fecit futurum
esse p xpm Et itm Expedit id e vtile e vobis ut e
go vadam .s. ad prem ascendendo vt spualr me
cognoscatis et carnalit me nosse desistatis ne vo
carnem sicut qui lacte nutriti sitis Et vere expedit. Si
enim non abiero paraclitus non veniet ad vos si aut
abiero mittam eum vobis Si hanc carnalem dilectionem
a vobis abire non fecero non erit dignum ut paraclitus
veniat ad vos. quomodo enim carnaliter de me sentietis
non eritis ydonei accipe spm sctm non q pcitus j mitta
non possit dare si eis illi non sunt ydonei accipe nisi
eum scdm carnem nosse desistant qui ut magis spuales essent

magis ad celestia in amplectenda eius deitate
anhelant. Quintum enim impedimentum est spiritus quod in nullo que-
scit nisi in eo qui omnino est spiritualis et nullo carnali
solacio impeditus. Unde Bernardus. Delicata est divina con-
solacio et non datur admittentibus alienam. Unde et hinc
quod dicto quinimmo Ihesus xpistus discipulis se subtraxit
corporaliter ut eum discerent amare spiritualiter. Ascendit ipse
in celum ut corda post se traheret et dilectionem suam
post dilectionem dei. Et Hugo. hodie xpistus amicos suos
hic quadam corporali presencia consolatur. Sed in spiritualia filios
et etiam sacris atque aliis sensibilibus creaturis sacra-
mentis quorum aliquid dispensatorie subtrahit eosdem spiritua-
lis amoris dulcedine tanto purius perfundat cor spiritua-
lis. nichil foris habent sed in opere perpetuat quo
sua per intencionem suam effundat. Ad quod inte-
est quod q. l. presencia carnis filii dei impedit. Hugo. Respec-
tum quanto magis carnalis affectus spiritualis recep-
dit eandem. h. et hic filia docebat affectus in nobis impe-
totaliter penetrabat. Non enim de suo decessu que corda
perfecte tolerare poterant. Ideo ita sermones ad per-
quirat cordialis et instanter dominus Ihesus instruxit medicinalis
bus plurimis verbis de caritate servanda dicens discipu-
lorum. Do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos. mandatum
enim sola secundum est dominus. Sion dicit novum quintum verbum/ hac
scilicet quod sunt dati in veteri lege quod caritatem papir proxi-
mos diligere non tamen pro eis mori. Sed dicit novum quintum
ad mandati forma s. sicut ipse dilexit nos cum eis mori
dignatus est pro nobis unus modus renovandi. Primum vetus
est quod amisit colorem et saporem et fructum. Primum et sic
dicitur renovari mandatum de dilectione sunt valde antiquum
et iam quod nulli sapuit. Ideo passio xpisti in qua sunt
maxima fervor dilectionis quod secundum fortissimum illud
mandatum renovat. Dicitur etiam novum mandatum ab effectu
quod animam renovat et hominem novum facit. Dilectio enim tale
confert novitatem et aufert vetustatem. Et item in hoc
signo quod sum meo xpisto caractere cognoscet omnes ap-
te quod mei estis discipuli disciplinis meis imbuti
et de scola mea instituti non sed demonia caritate. Ut
alia signa faciatis sed si dilectionem dilexeritis habite aquirite
hoc est enim quod maxime desideravit dominus seminaque comunatur.
militie alicuius regis dei portare insignia eius. Insigna
aute xpisti sunt insignia caritatis. Et maius quod vult omnia
et militie xpisti de caritate caractere insigniri. Unde Augustinus

aut tanquam diceret. Alia communia communia sunt vobiscum
etiam pro meis pro solum nam ditatum sensum com
et eam salute que hominibus peccatoribus omnibus est com
etiam sacratam prophecia. sciam fidem distribucionem et eius sciam
pauperibus et tradicionem corporis sui ut ardeat, si tamen ca
ritatem non habent ut cymbala concrepant nichil sunt nichil
eis prodest. Hic est fons cui nullus communicat alienus. Idem
dilectio sola discernit inter filios dei et inter filios dy
aboli. Signent se omnes signo crucis xpi respondeant omnes
Amen cantent omnes alleluia, baptisentur omnes intrent ecclesias
faciant ecclesias basilicas non discernuntur filii dei a filiis
dyaboli nisi caritate. Quamcumque vis habe hanc solum si non
habes nichil tibi prodest. Alia si non habeas hanc habe
et implesti legem hec Augustinus. Et iterum hoc est preceptum
meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos id est ut
Diligatis opere ut quod tibi vis fieri facias alteri
et quod tibi non vis fieri nec tu alteri facias. Unde
nondum ep taplit dilexit nos xpc. Gratuite quod di
lectione nos preveniret. Ipse enim incepit nec expectat
quod nos inciperemus diligere. Sic et nos debemus prius
diligere primos non expectantes preveniri seu beneficiari
Et multo magis debemus deum rediligere. quia secundum Augustinum
Nulla est maior ad amorem invitacio quam prevenire amando
Et nimis durus est animus qui dilectionem et si nolebat
impendere nolit et rependere. Dilectio quoque dei tanta est dilec
tionis me sed non econverso. Non enim quia nos diligimus
deum diligit nos sed quia diligit nos diligimus eum
et primum. Et quia per caritatem xpc ad nos redimendos
venit secretum caritatem ut per hanc qua ad nos xpc de
scendit dilectionis eciam eciam nos possimus ad ipsum
ascendere. Item efficax quod patet per opus dando se
ipsum exponendo mortem pro nobis et per bacco caritatis
exhibito et operis. Nos ergo hoc exemplo efficaciter et
fructuose invicem diligamus secundum 1o Joh. Non diliga
mus verbo neque lingua sed opere et veritate. Et multo
magis deum diligamus ut Symonem et mandat eius
servemus. Item recte quia hanc dilectionem ad maiorem bonitatem
amorem ordinat et ut ad deum nos trahet non sicut homines
sese invicem carnaliter et pro commodo terreno diligentes
Sic ergo et nos in primis non quod beneficium est seu di
lectionis sed quod dei est diligere debemus et invicem ad hoc
ut deum habeamus. Sunt enim multi amici invicem et sunt amici for
tune et sunt amici gratie et hii solummodo soli approbantur
adeo. Licet autem in dilectione proximi includatur dilectio
dei tamquam principalior quia proximus non est diligendus nisi propter

Deu' tamen saluator hic facit mencōm magis expssaz
de dilectōne pximi q̄ dei tū dt inimicoz/ qr intēdebt
aplos inducere ad edificatōz z cōsolatōm fidelium s.
ad pferendas tribulacōes psecutorz ad qd necessaria
est caritas pximi. que tū ut dictū e includit cari-
tatem dei/ Et unde hanc dilectōm nemo hz ut aiam
suā ponat quis pro amicis suis dilectōm vocat hic
signū z pbacōm dilectōis .i. exhibicōm opis differēcie
de causa ad effectū Et quia nullum maius dilectōis
argumentū e qm pone aiaz pro amicis, hoc enim e solū
unū signū amoris contra qd nō e aliud inuenimi
Amor namqz p quatuor signa pt manifestari/ Primo p
vba Ex hn enim cor habundat in amore tūc os habundt
in sermōe, qr ex habundancia cordis os loquitur Scdo
p collata bnficia z istud e maius signū qm primū
qr multi servirent de rebus suis qm nō servirent d' rebz
suis Tercio p obsequia psonalia, et istud e adhuc
maius signū qm pmū et scdm/ multi enim servirent de
sua substancia qm nō servirent de sua psona Quarto
p adversa qn s. quis pro amore amici se expōt mor-
ti, multi enim darent psonā ad serviendū
aiaz sua ad moriendū In hoc ergo qd xpc qm nō darent
crucifigi z mori voluit. insinuavit pro nobis
Vt aut ait Greg. mori esset pro inimicis nobis caritatem ondt
rat z tn positurus se aiaz pro inimicis dns vene-
bus ondcret qr tū diligendo bnvolenciam facere dicebat sed nō
pessima etiaz ipi anima sue qm psequuntur Consequens
ergo est ut quemadmodum xpc aiaz p nobis posuit sic
et nos aias p frib ponamus/ Et nam enim sunt di-
ligenda p ordinem et caritate, s. deus aia pxima
et corpus Et ideo tū caritas sit ordinata pro ipo
deo qm e pmū z maxim diligibile et caritate
dne alia tria expōm sic nos pro maiori/ pro ma
vo ppa ds pxima z corpa ppu qtepm. z pro salute
pximi ds vita corpalis qtepm z expom Et unde hic
mando vobis vt diligatis inuicem qr aliter nullum
solaciū habebitis nisi in vob inuicem habeatis si ab-
sqz dilectōe solaciū z cōsolacōm in vobis inuicem hre
nō potestis ppterea dilectōis semp insultent z tag
sola dilectio precipienda sit eam semp commendat Et
tenent ille qui aut habe caritatem sz fac quecunqz
reis qr solaz caritatez vsus e pcepisse/ Et unde
qr ipa valet sine cetis lz ultra sctum sz cetera
oia nō valent sine ea vnde sm Greg de dilectōe
qr de singulari mandato dns loquitur qr omne

nō

mandatum de sola dilectione est et omnia verum precep
tum sunt. Et magis eius praecipitur in sola caritate solida
ta et instituta sunt pro omnitate operis verum in radice dilec
tionis. Et plura alia huiusmodi ad dilectionem mutuam
dominus dicebat que Iohannes hic conscripsit. De dilectione
enim ecclesia apostolorum tunc loquitur Iohannes et hic et in epistolis
suis legitur etiam de eo quod iam senex effectus portabatur
ad ecclesiam a discipulis suis per fideles instituens quibus
sic tunc dicebat filioli diligatis invicem et cum hoc est
perfecto discipline christiane verum dicitur specialiter a deo dilectus
non solum propter privilegium virginitatis sed etiam propter specia
litatem caritatis. Tercio vero sermonem mediate quo mo
vit eos ad observanciam mandatorum suorum dicens Si di
ligitis me mandata mea servate implendo ea facto
et opere. Et vero dicere Non ondatis amorem quem habetis
ad me in effectu solum sed in observancia mandatorum. In hoc
enim omnis homines probantur suos amicos et fideles probat
et cognoscitur si eis obediunt et eorum mandatum custodiunt
Et si hoc Gregorius probacio dilectionis exhibicio est operis. Et
iterum. Qui habet mandata mea et servat ea ille est qui
diligit me scilicet opere et veritate et non tantum lingwa et ser
mone. Sic est ille habet veram dilectionem ad me. Unde
Augustinus Qui habet in memoria et servat in vita qui habet
in sermonibus et servat in moribus qui habet audiendo et servat
faciendo qui habet faciendo et servat perseverando ipse est qui
diligit me. Opere est demonstranda dilectio ne sit
infructuosa nominis appellacio. Unde et Iohannes Qui dicit
se diligere deum et mandata eius non custodit mendax
est. Et iterum Si quis diligit me id est dilectionem in me
tendit sermonem meum servabit et mandata mea ad
faciendum ea, quod observancia in opere precedit et amore qui
est in corde. Sermonem ergo dei et verba tua servamus
cum facimus que precipit et diligimus que promisit. Et
dum verba tangit per memoriam et non tenet illius per observan
ciam fiunt illi non in beneficium sed in dampnacionis testimonium.
Unde Gregorius Vere diligimus si mandata eius servamus
deum diligimus si nos a nostris voluptatibus coarta
mus. Qui adhuc per illicita desideria desinit profecto
deum non amat quia ei in sua voluntate contradicit. Ille
ergo vere amat cuius mentem delectatio prava et assi
ne superat. Nam tanto quisque a superno amore disiungitur
quanto inferius delectatur. Hec Gregorius. Et iterum Si pre
cepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea
id est ex hoc scietis vos dilectos a me et quod in dilectione mea

qua vos diligo et in gra[cia] mea manete si mea pre
cepta servaveritis Servacio enim madatorum est effectus
et signum divine dilectionis non solum eius qua nos di
ligimus deum sed et eius qua ipse diligit nos Scit enim
quod ipse nos diligit monet nos adiuvat implendo
eius madata que implere non possumus nisi per gratiam Oste
dit ergo secundum augustinum Non solum dilectio queritur si conde
monstret et nemo se fallat dicendo quod deum diligat
si eius precepta non servat Quia inquantum eum diligimus
inquantum eius precepta servamus Quinquantum autem minus ser
vamus minus diligimus Nemo precepta servat qui non
diligit et nemo diligit nisi qui servat Sic prius ser
vamus precepta vt nos diligat ipse sed nisi nos di
ligat ea servare non possumus Et item vos amici
mei estis si feceritis que ego precipio vobis Ideo quod opere si
gnum evidens amicitie et dilectionis est implecio pre
ceptorum est signum bone voluntatis et ideo si ea que
precipit non faceret voluntates non conformaret et sic ami
ci non esset secundum Gregorium Amicus dei quasi animi custos
Unde non immerito qui voluntatem dei in preceptis eius
custodire dicitur illius amicus vocatur Et secundum eundem
Magna est misericordia redemptoris et dignitas hominum esse
amicos dei Sed audistis gloriam dignitatem Audi dicitur
Vos amici mei estis Audi et laborem certaminis
ut subiungitur Si feceritis que ego precipio vobis Unde
et augustinus Magna dignacio cum bonus esse non pos
sit nisi precepta domini sui faciat hinc amicos suos vo
luit intelligi Unde bonum servum potest intelligi probari
O magna bonitas dei Cum ei per conditionem reddere debeamus
obsequium vel potius servum dominus famuli deo subiecti po
test Sed a nobis obsequium debita servitute extorqueat
vt quos nolle servire conspicit sponte suorem beneficiorum
possit primum ad amicitie etc ut augustinus Nulla gratia sine
operibus attestacione credat se deum diligere Gregorius Vel aut
requirat Nunquam est dei amor ociosus Operatur enim
magna si est Si vero operari renuit amor non est
Nemo itaque sibi credere quod deum diligat qui eum se
pe corde non cogitat qui eum sepe ore non laudat
qui eius madata opere non sequitur Unde secundum Gregorium
Si ab aliquo queratur Utrum deum amat libere vnde
debit ita sed ipse constat quod ipse dicit quod probacio dilectionis
exhibicio est operis ergo si vere diligere deum queritis a corde

ab ore et ab opere Primo a corde quia quod amat de eo [illegible]
sepe cogitat Unde luxuriosi semper cogitat de delicijs
carnis avari de divicijs superbi de eminencijs sed
veri spirituales de divinis Si ergo non sepe de deo cogitas
non credas te vere eum amare Item homo de eo magis
me cogitat quod preterea amat ergo si de mundo ma-
gis quam de deo cogitas mundum magis quam deum amas
Secundo si deum diligis a lingwa tua regnas quia ex
habundancia cordis os loquitur Via idest verbum corde et
oris si in corde est medium in ore vestitum lingwa
quo illum libet et nominat quem cor amat et ideo si plures
de mundo quam de deo facit magis mundum quam deum diligens
convincitur Tercio eam deum diligas ab opere tuo cognoscitur
non enim ignis potest esse et non ardere Si ergo ignis divi-
nus est in corde tuo non potes vacare ocio Sed si ocio
vacares ignem non habes quia ut dictum est caritas non est ocio-
sa operatur enim si est si operari renuit caritas non est
Ad hoc ergo quod quis deum perfecte diligat necesse est ut deo
amando nichil preponat et proximum sicut se diligat
et dileccionem corde ore et opere ostendat hoc eciam quod cum di-
ctum est Vos amici mei estis dupliciter potest intelligi si-
quod amicus dupliciter dicitur scilicet qui amat et qui amatur et sum utrumque
Primum est quod subdit Si feceritis que ego precipio vobis
Prima scilicet qui deum amat mandata eius servat et
quos deus diligit mandata eius servare inquantum ipse
rendo eis graciam suam adiuvat ad servandum Sed ut [illegible]
est mandatorum observacio non est divine amicicie causa
sed signum scilicet quod deus diligat nos et quod nos diligamus deum
Et plura alia huiusmodi dominus tunc dicebat Tercio eciam sermonem
dum mediteris quantam dedit eis confidenciam eciam persecuciones quas
eis poterit esse secturas premunit et hortatur ipsos ad paci-
enciam ne deficiant in tribulacionibus dicens Si mundus
vos odit id est mundanam et amatores mundi qui divicijs
delicijs et honoribus sunt dediti scitote ad consolacionem
vestram quia me priorem vobis odio habuit ut scriptum est
odio habuerunt me gratis Quasi dicat sum Cristus deus
hoc esse durum et difficile sed propter me paciemini et ideo non
dolere sed letari oportet et sufficiat vobis in consolacionem
propter me hec pati Grandis consolacio membris quod capite
sed non dicit consolatorem seu conditorem capite refutare Unde
Augustinus Cur se membrum super [illegible] extollit renuisse esse
in corpore si non vis odium mundi sustinere cum capite De-
inde ostendit cur odit eos mundus scilicet quia non sunt de mun-
do sed parte eius nichil enim quod tunc tota est eis sed cele-
stium sunt facti cives et propter hoc mundi odium paciuntur et sustinent

Lam

Unde christus hic est contra istis argumentum quod modo habeo licet
ym dolere opporteret si a modo diligeremini, hic enim esset ma
licie vestre constrictum. Unde sanctus Greg. Nam pastore derogacio
vite nostre approbacio est quia iam ondit nos aliquid insti
cie habere si illis displicere incipimus qui non placent deo
Et quia exemplo suo quo ad maius et melius nos
monuit ad ferenda odia mundi, subdit quod eum de
beat imitari, quia ille dominus ipse filium. Mementote sermonis
sermonis mei quem dixi vobis non est servus maior do
mino suo. Si pro quia me persecuti sunt qui sum dominus
et vos persequentur qui estis servi persequitur vos quos
ego sum et persequentes me in vobis. Non potest placere si vos
quibus displicet dominus. Ubi christus tamen dicit non vos tur
bari oportet si contristabitis meis passionibus, quia vos non
estis me potiores. Et item audientes quod mundus et mundani
in deliciis divicijs et ambicione viventes gaudebunt
tamquam de me triumphantes, quia in triduo morte christi in
dei mundo dediti sunt gavisi credentes extinxisse totam
sectam ipsius. Vos autem contristabimini de mea morte
et absencia, sed tristicia vestra vertetur in gaudium in resur
reccione in apparicione seu presencia et ascensione et ma
xime in spiritus sancti missione. Contristati enim sunt de
morte domini et meror de sua resurreccione letati. Nam post
lacrimacionem et fletum infundit deus exultacionem et gaudium.
Ubi notandum quod sic promittetur ab eo qui enim esset verax et po
tens facere promissum quod omnes illius lapides verterentur in aur
um. Quis ille congregaret huiusmodi lapides quod possent ma
iores et plures. Nunc igitur promittitur nobis ab ipso filium
vitas est potens super omne quod est, quod tristicia vestra vertetur
in gaudium. Ideo multum libenter debemus sustinere
tristicias et pressuras huius mundi in augmentum nostri gau
dium. Verum non dixit post tristiciam vestram erit vobis gau
dium sed ait tristicia vestra vertetur in gaudium ita quod hic
ipsum quod est tristicia habetis in titulum gaudii. Quicquid
Ad ostendendam etiam se meretur et gaudii intensitatem
inducit similitudinem declarando quod dicat per certum in
mulier in doloro parta tristiciam habere sed in nativitate
prolis gaudium superveniens absorbet in ea omnem tristiciam
precedentem. Deinde hic paradigma quod de muliere propo
suit dominus expositur et similitudinem adaptat dicens. Et
vos igitur nunc quidem tristiciam habetis scilicet tempore mee pas
sionis et morte quasi parturientes. Item autem videbo vos
et gaudebit cor vestrum scilicet post meam resurreccionem et gau
dium vestrum nemo tollet a vobis, quia vita ipsius que fuit
mortalis huius gaudii erat deinceps immortalis
non amplius auferenda per mortem. Tristiciam enim

xiiij

Habuerunt passio[n]e d[omi]ni s[ed] p[ost] t[ri]b[ulati]o[n]em gavisi sunt ipso d[omi]no
et gaudium eor[um] no[n] tollebat[ur] ab eis. q[ui]a l[icet] s[an]c[t]i p[er]maxi[m]as
p[er]secuciones [et] tormenta pro xp[ist]o passi sunt. spe tamen resu
r[e]ccionis [et] visione illius a[tt]e[n]si libe[n]ter adve[r]sa gere
bant [et] visione illi[us] att[e]nsi libe[n]t[er] adv[er]sa gess[erunt]
ferebat[ur] ymo gaudiu[m] [ex]istimabat cu[m] in te[m]ptaciones
varias incideret. p[ri]mit aut[em] h[oc] [et] ita intelligi pot[est]
in discipulis v[ni]v[er]sis loquitur d[omi]n[u]s ecce vobiscu[m] sum
ibi Ecce ego vobiscu[m] su[m] usq[ue] ad [con]summacio[n]e[m] s[e]c[u]li. a[mi]ci
d[e]i e[ni]m amatores gaudent q[ui]a in p[er]petuu[m] delectantur
illa alt[er]ius vite gaudia sperates s[ed] boni de eius p[er]
mis hui[us] vite tristat[ur] [et] plorat pro p[e]cc[a]tis [pro]p[ri]is et
alienis [et] p[ro] hui[us] mu[n]di incolatu et dilacio[n]e regni ce
lestis [et] p[ro] hui[us] vite tribulacio[n]e [et] angustiat[ur] ad ce
lestis [et] p[ro] hui[us] vite tribulacio[n]e q[ui]a p[er] multas tribula
[ciones] o[portet] nos intrare in regnu[m] dei Dicens ergo d[omi]n[u]s
tos [ut] nos intrare in regnu[m] dei. Dicens ergo d[omi]n[u]s
Iteru[m] aut[em] videbo vos. sec[un]d[u]m p[ro]mittit adve[n]tu[m] in
quo remissa videbit etia[m] ad re[m]unerand[um] et dicas
Ne si dicat Iteru[m] videnda apparebo videbo vos et e[r]
na visione. eripia[m] vos ab adve[r]sariis. assu[m]ma[m]
vos ad meip[su]m. choronabo vos victores [pro]babo
vos ad meip[su]m. coronabo vos victores Unde Anselmus
me semp[er] vidisse vos decertantes Unde Anselmus
Ubi aut[em] Iteru[m] etia[m] est p[ro]pt[er] fecunditate[m] bonor[um] op[er]um
et q[ui]a spirituales deo filios generat Hec mul[ier] du[m] parit
i[d est] du[m] in mu[n]do solitudi[n]e p[er]fectib[us] insistit du[m] co[n]tingit
te[m]ptat[ur] [et] affligit[ur] tristicia h[abe]t de h[oc] q[ui]a venit hora ei[us]
v[e]l paciatur q[ui]a nemo carne[m] sua[m] odio habuit s[ed]
ci p[e]p[er]it id[em] ad d[e]i n[a]to laboris certatio[n]e ad palliaz
pueri[m] ia[m] no[n] meminit p[re]ssure p[re]cedentis p[ro]pt[er] p[ro]p
[ter] gaudiu[m] retribucio[n]is q[ui]a natus e[st] homo i[n] mu[n]d[um]
Sic e[ni]m mul[ier] nato in hunc mu[n]du[m] homine letat[ur]
ita etia[m] in vita[m] et[er]na[m] fidelium p[o]p[u]lo exultacio[n]e
repletur Unde s[ecundu]m Beda Memoria[m] d[i]e[m] videri si na
tus dicat[ur] q[ua]m ex hac vita migrarit Sic enim [con]sue
te nasci d[icitu]r cu[m] p[ro]mus de ventro matris p[ro]cedens i[n] hac
luce[m] ingreditur. ita p[ro]t[er] natu[m] appellari q[ua]m solutus
a vinculis carnis ad luce[m] et[er]na[m] sublimat[ur] Unde
s[an]c[t]or[um] solemnia no[n] funebria s[ed] natalicia vocantur De
inde [con]cludit [con]clusio[n]em p[ri]ncipalem intentam. Ad h[oc] e[ni]m pre
dixit p[re]dicta o[mn]ia ut sit mariti[m] cum tribulaciones
eis imminentes [et] adv[er]sa Unde ait hec i[d est] o[mn]ia q[ue]
dixi in s[er]mone isto locutus su[m] vobis i[d est] ad hunc finem
[et] ideo ut in me pace[m] habeatis adve[n]ientib[us] tribu
lacio[n]ib[us] futuris. q[ui]a sic [con]tinue qui[n]et[iam] in loco p[ro]prio
ita cor [con]tinuu[m] in deo Et inde est q[uod] homines mundi
qui deo p[ro]p[ter] amore[m] no[n] s[un]t multi h[abe]nt tribulac[i]o[n]es
absq[ue] pace. s[ed] s[an]c[t]i q[ui] in deu[m] p[ro]p[ter] amore[m] h[abe]nt in corde

et si ex mundo sunt pro christo tribulationes nichilominus
in ipso habent pacem. hic finit sermones suos ut prius
pre ceteris ponens in fine scilicet de pace ad quam omnis
conatur creatura. Unde glossa Syon solius que in terra
sed etiam ab imo profunditatis sue sed maxime que in
terra hac de causa dicat dicta ut in illo pacem
habeat, pacem pectoris in presenti, pacem eternitatis in fu
turo, hec est pax pro qua ipsam filii summus pro
qua sanctitatis imbuimur, pro qua flagellis sed
aliis modis erudimur, pro qua spiritum sanctum pignus
accepimus, pro qua in eum credimus et speramus et
amore eius accendimur. hec est in presenti consolatio
et liberatio ut hac in fine feliciter regnemus cum
christo. Sed hic ergo sermone concludit quod ipse consolatio
vie et beatitudo patrie. hec pax finem temporis non habebit
sed omnis patrie nostre interioris actionis quasi finis ipsa erit
et subiungit. In mundo pressuram habebitis, scilicet ab huma
nis actibus hominibus vos persequentibus, in me autem pa
cem. Quod dicit secundum Greg. Sic vos de me interius
quod consolando reficiat quod erit de mundo exterius quod
seviendo concuciet premat. Sancti enim non sunt tribu
latos putas quia sunt consolationem dei admixtam
sed mali sunt eas penas non habentes consolationem
istam. Sed confidite, id est confidenciam in me habete quia
ego pro vobis vici mundum et non prevalebit de cetero
contra vos. Crisostomus dicit: recurratis ad me et habebitis
pacem in me. christus vicit mundum diripiendo et auf
ferendo arma eius quibus impugnat. hec autem sunt eius
concupiscibilia, scilicet omne quod est in mundo aut est
in concupiscencia carnis quam destruxit per afflictionem
et laborem, aut concupiscencia oculorum quam destruxit per
paupertatem, aut superbia vite quam destruxit per
humilitatem. Sed hac victoria christi debent confidere
sancti ex consideratione eius armati sed continue milites
fidaliter superant temptationes mundi, propter quod dicit
petrus christo in carne passo et vos eadem cogitatione
armamini. Cum igitur sic christus ista concupiscibilia vicit
vincat mundum et hoc secundum Johannem facit fides nostra, quia
tamen sit substantia sperandorum que sunt bona spiritualia et etiam
facit nos contempnere bona temporalia et tristicia et alia
plura hominis scilicet dicit dicebat quanto ita simonem
meditere quod est ipse ihesus dominus, eo cum erat ad disci
pulos simone firmato de quo sermo sequitur in cena
locutus est usque ibi surgite eamus. hinc deinde stando

xxvij

Postquam ad xpm finem cuius hec initium est. Stando sublevans
tis oculis aspiciens in celum se ad patrem convertit
et verba ad ipsum dirigens orare cepit. Xpus non
tamen oravit ad aliquid impetrandum, sed causa ad dandum
nobis orandi exemplum. Et ideo oratio sua hic descri
bitur optimis circumstanciis disposita. Primo respe
ctu precedentium, quia post sermonem suum discipulorum instruc
tivum convertit se ad orationem ad ostendendum quod complementum
boni operis est a deo requirendum, et ut quos instrui
erat verbo iuvaret orationis suffragio. Quia sermo di
vinus verbo maxime habet effectum in cordibus audientium
cum fulcitur oratione per quam divinum implorat auxili
um. Et ideo finis sermonis mei debet esse ad orationem conversi
onem. Secundo respectu presentium, quia orando preparat oculos le
vat ad celum ad denotandum quod in oratione mens debet
elevari in deum. Tertio secundum Damascenum oratio est ascensus
mentis in deum. Inter alias autem partes corporis dispositio
interior mentis maxime relucet in oculis. Ubi enim
amor ibi oculus. Unde Crisostomus: hic in celum ocu
los levat, ut statues sursum aspiciamus non ocul
ternus solum sed et mentis. Erecti ergo quamquam erecti et
levatis oculis in celum orat, non ut superbi sed ut
hominibus orationem ad deum dirigendam et celestia tantum
petenda esse ostendat. Unde Psalmista: Ad te levavi
oculos meos qui habitas in celis. Et non solum
oculos sed et operationes nostras in deum referre debemus.
Sicut id Treni: Levemus corda nostra cum manibus
ad dominum in celos. Per manus enim designatur
operatio. Tertio respectu sequentium, quia articulo passionis
sibi imminente et pressuris discipulorum prevenientibus orat
ad patrem suum, ad designandum quod tribulationibus
et pressuris imminentibus debet homo per orationem recurrere ad dominum,
sicut Moyses, Susanna et alii plures. Clamaverunt
ad dominum cum tribularentur et liberavit eos. Orat
autem Xpus primo pro se, deinde pro membris [capitis].
Pro se orat tamen secundum humanam naturam, cum secundum divinam
Secundum humanam naturam pro clarificatione in passione
pro clarificatione ... quam habebit in eo et
post illud. Secundum divinam naturam orat pro notitia et

et manifestacione claritate patris et filii in quibus intel
ligitur nexus et amor amborum scilicet spiritus sanctus quia me
dium sepe intelligitur in extremis horum trium eadem est
claritas natura essencia eadem potencia sapiencia bonitas
Postulat ergo ipse tunc claritatem suam ab eterno patre
habitam ad humanam cognicionem et noticiam declinari ne
ipsum purum hominem arbitrantes de passionis ignomi
nia verecundiam recipiat ac de resurrectionis gloria despe
rantes a fide recedat seu desistat pro membris dum pro orat
Primo pro membris credentibus et iam capiti adherentibus
Secundo pro credituris per verbum iam credentium Orat ergo pro
discipulis et membris iam credentibus et recommendat eos pro
dicens Pater sancte serva eos conservando eos a malo et
custodiendo in bono In nomine tuo id est in fide ac
confessione seu virtute nominis tui quos nos dedisti michi
pro fundamento ecclesie per eos fundande per specialem ami
ciciam eos in coniungendo ut sint unum id est conunti
per caritatem sicut et nos sumus unum per naturam ita quod hic
sicut non importat equalitatem sed quandam similitudinem et
imitacionem longinquam Cum ego filius tuus per naturam
sicut et sicut illi filii sunt et fratres mei per graciam Vel sic
Unum sunt spiritus ad invicem pater et filius non tamen equalite
quia eius non sunt sed etiam per eandem dilectionem societatem vim
sunt coniungunt perfecto male ad e quam participacio divine
similitudinis Summum enim bonum sumus ingressu deo assi
milamur Ego pro eis rogo quo ad efficaciam quia tan
lectoribus et ponte secundum tuam presciam non pro mundo in mundi di
sic exemplis tantum ad electos se extendit Secundus enim
in se sit efficax pro omnibus tamen mali ponunt sibi
impedimentum ne sint participes ipsius et licet iam non
essent de mundo adhuc tamen necessarium erat eos esse in
mundo Ideo subdit Non rogo ut tollas eos de mundo
nec propter aliorum salutem quia adhuc sunt mundo necessarium vel
propter eorum utilitatem quia in virtutibus non sunt confirmati Ubi
Beda q. d. Jam imminet tempus ut tollar ego de mundo
Ideo quia necessarium est ut isti nunc non tollantur de mundo
ut te et me primo annuncient mundo Sed ut serves
eos a malo et de defectu in persone eripiendo di
ricule se dando eis permaneant in fide et constanciam
in tribulacionibus imminentibus hinc habes quia sanctus Simon

debent rogare ut tollat de mundo si adhuc eis quei-
ens non est Nec istud adhuc quemes non erat Sancti-
fica eos ide confirma in veritate fidei katholice ac vi-
te et doctrine / sanctum enim verbo significat modo id quod fit
in missione ac confirmacio apostolorum sanctificacio est a deo patre
qui in die penthecosten misit eis spiritum sanctum de-
inde orat pro toto populo dicens Non pro eis rogo
tantum sed et pro eis qui per totum debent credituri sunt
in me per verbum eorum scilicet per verbum fidei et ewangelii
quod predicaverunt per quod omnes in xpm crediderunt qui
fidem illam habuerunt quam apostoli predicaverunt Quod
verbum dicitur eorum non quod per eos tantum sit predicatum ymmo per
paulum et alios quoslibet predicatores sed eis primo
et principaliter commissum est primitus ac precipue pre-
dicatum hic est verbum dei inspiratum, per quod credidit
latro credidit paulus et quilibet qui credidit in
xpm Verum secundum Augustinum omnes suos ibi intelligi
voluit non solum qui tunc erant in carne sed eciam qui
futuri erant Quotquot enim postea crediderunt in eum per
verbum apostolorum sine dubio crediderunt et donec veniat
credituri sunt per hoc ewangelium ministratum est et ante
scribebatur et cetera quicumque in xpm credidit ewangelio
credidit hec Augustinus Ut omnes unum sint in unita-
te fidei et caritatis Sicut tu pater in me et ego in
te unum sumus in unitate nature et substancie et ut
ipsi in nobis unum sint fide et caritate Vel secundum
Augustinum pater refertur ad unitatem amoris Sicut hic
tu pater es in me et ego in te per amorem, ita et ipsi
sint unum in nobis per amorem quia caritas facit unum
esse cum deo Crisostomus dicit Sicut pater diligit filium et e converso
filius patrem, ita ipsi diligant filium et patrem Fructus
ac unitatis est ut mundus totus predicacione eorum conversus
credat et cognoscat quia tu me misisti et quod doctri-
nam quam dedi eis sit a te, sic enim omnes unum erant Illa
per nichil aliud sic manifestat veritas ewangelii sicut
per caritatem fidelium Unde Crisostomus Nichil enim ita scan-
dalizat omnes ut ab invicem divisi quia credentes fi-
ant unum hic edificat ad fidem Et ego claritatem
quam dedisti michi dedi eis quia potestatem miraculorum
per quam declarata est divinitas xpi dedit apostolis Unde
Crisostomus Claritatem dicit gloriam que est per signa et dog-
mata et ut unanimes sint Unde subdit Ut sint

vnum sit z nos vnum simus id est vt sit in pfecta vni
tate essentie absque scismate Au. Hugo Cris. h' en
glia vt sit vni etia signis maior e Ego in eis p
gratia z caritate spus. Et tu in me p vnitate ne
et subst. et ponit etia tu in eis p eunde spm s. vt
sedm hylariu. Ego in eis s. sit p vnitatez nature
ne quia carne habeo in ipis z etia qz do eis corpus
meu in cibu sacramentalez. et tu in me p vnita
tem essentie. ut sic sit ossuati i. pfecti in vnum qz
p vmoz huanitate xpo ad deu facta e vnio. totius
creature. vt sint magis ossuati in vnum in pnti in
vnitate caritate z gre p fidez. et in futo in vni
tate glie. z fruitois diuine p spem Ad hc en
tendit tota oratio in qua plures inculcat oratio
vt sint vnum Sic omes orare due pro vnitate
gre in via. et pro ossuatoe glie in pria vt hic
habeat vnitatez caritat z gre p fidez z ibi vnitatez
fruitois et gle p spez In vnione consistit caritate
pfectio xpiane religiois. qz p hc mebra ecce ou
gitur ad inuicez z capiti homi xpo et vltio ipo do
qz qui adheret deo vnus spus e. zc p qme pm pu
cipiu qd e deus coniugit homini qui e quodao ois
creatura. ffinis at om hc e ut tuc p spez inuidus
et inuicto effectu i. credetes. qz tu me misisti et
dilexisti eos sic me dilexisti Aug Augo In filio
quippe pr nos diligit qz in eo nos elegit Cris
eoz que fecit mihi oderit cuius digne possi loqi
quatu diligat mebra vnigeniti sui z quato amplius
ipm vnigenitu Deinde petit quitate mebroru
ad capt dices. pater quos dedisti m p fidez veram
in tua pdestinatone ab etno Volo i. oro et desi
dero vt ubi ego su cito futurus. et illi sit mecu
.i. in eterna btitudine in qua ece iaz erit xpe ani
alit. quatu ad aiaz. que e pz pncipalior homis
vt videat claritatez mea quia dedisti m i. diui
nitatez mea z claritatez corpus mei glorificati
contrahit cu claritatez z sm diuinitatez z sm hua
nitatez scd in glia videbut Ema dilexisti me
essentiali dilectoe Au indi ostitutoz et ab etno
hc pz quatu ad xpo deitatez. sz quatu ad huaa
tatem mcepti deus pr etnar pdestiaut ipaz
ad hac graz z exaltatez In ipo etia dilexit nos
au indi ostitutoz pdestiatoe. qz mebra eius sumus
z diligimur in illo qui totus diligit i. capud z corpus
Est etiaz in nos tanq in tēplo suo. nos at i illo

secundum quod scriptum verum est. Sed dominus noster magna spe
dominus ihesus suos erigit qua maior esse non possit. Au-
dite et estote in spe gaudentes ut esse possitis tribu-
lacione pacientes. Audite cristiani et quo spes vestra leuet.
attendite dominus ihesus dicit. Audite credite sperate
desiderate quod dicit pater mi quos dedisti michi volo ut
vbi ego sum et illi sint mecum. Cum sint isti quos ait
a patre datos sibi sermone illi de quibus alio loco dicit
~~Audite credite desiderate sperate~~ Nemo venit ad
patrem nisi pater qui misit me traxerit eum. Et item
preter nisi pater qui misit me traxerit eum et item
per omnibus membris suis promittit hic premium sed sibi
est ipse et nos cum illo simus. Nec potuit non fieri quod
omnipotenti patri se velle dixit omnipotens filius hic dominus
meus et angelus. Cum hec ad discipulos illa sanctis-
sima oracione orandus patri dixerit, serua eos in
nomine tuo misterium scriptum tuum ut mereare audire
volo ut ubi ego sum et illi sint mecum. Bonum est tibi
hic esse si vir eximus es hic angelus. O quam dulcissima
oracionis solacium antidotum est et remedium ad omnes aduersi-
tates et pericula. In dulcissime oracionis principium et finis
in pace et dilectione consistit ad quam precipue ut dictum
est tendit. Et multa alia dominus ihesus discipulis dicebat
que eorum corda deuota stindebat. Ergo quis in sermone
dicta sua attente discussisse et diligenter meditando
ruminauerit in corde dulcedine requiescens multo
magis desiderare potuit ad tantam dignationis benignitatem
providencia diligenciam et caritatem et tanta alia per
diuinum hic sero gesta. Et quibus potuit colligere sancti-
simum hic eius opera et aduersitatem salubrem consola-
tionis remedium. Inter omnia enim memorialia cristi pre-
cipua recordacione constat esse dignissimum finale id
sacratissime cene conuiuium. In quo non solum agnus
paschalis proponitur ad edendum sed verus agnus dei
qui tollit peccata mundi sub specie panis est
in cibum. In quo quidem conuiuio mira dulcedo bo-
nitatis cristi refulsit, quando cum pauperibus pauperculis illis
discipulis et iuda proditore cenam iniit et sanctitatem
tenuit. Quanto claruit humilitate exemplum, dum pe-
des piscatorum et proditoris suis rex glorie prostratus lau-
it. Quam studiosissime lauit dum sacerdotibus illis
primis et per quos toti ecclesie et orbi terrarum corpus suum
sacratissimum et sanguinem vere in cibum et potum dedit.
Quam tamen eminent dilectionis accessus quando in fine di-
ligens suos tam dulci ~~confortatione~~ exhortacione confortat
in sermone. Petrus speciali sermone ad fidem et robur
et Iohannem confouens pectus ad recubitum dulce et sacrum

O qm̄ mia sut h' oia repleta dulcedie illi dulcari
aie qe ad taz celebre vocata quiuim̄ scito intus stit
ardere ut possit id ꝓpheticū cātare Quēadmodū
desiderat cervus ad fontes aquaz ita desiderat
aia mea ad te deus Conspice ꝯo dnm̄ qm̄ loq̄
quo efficacit' devote z delectabilit' loquēs ꝯpungit
discipul' suis qe narrat ꝯ passione in amenitate
aspectꝰ ꝯ sonoriū eius Conspice etiā discipulos quo
sit mesti lacrimātes ꝯ suspiria dātes ꝯpleti eni
tristicia ut de h' ipa veritas testimoniū fert dicēs
Quia h' l. de recessu meo locutus sum vos tristicia
ꝯplet cor vrm̄ et dolete me corpalit' subtrahi Conside
Int' alios at ꝯspice Johē eius familiarius coh'etē
qualit' attēte ꝯ diligēter dnīc dilectū suū aspi
cit et tenerius audiatis oia v'ba ei' recollegit
Ipe eni solus ea describēs tradidit nob' Audistis
ipe Joh' qm sup pectꝰ domini recūbēs eius h' pota
uit et memorit' retinēs nob' ea ꝯscripsit Ille g'
sic fidelit' ꝯ familiariꝰ duo adhesit ut Johēs
in cena iux' eū sedit licz essz iunior aliorū et
tū captꝰ fuit secutꝰ ē eū in atriū pontific' sacer
dotiū z ut in crucifixione ut in morte ut p9 mor
tez eū dimisit quousqz sepultꝰ fuit Et qr dnis
videbat discipulos formidare z time tū ratione
tpis qr nox erat tū ratōe loci qr in civitate
manifeste sistebat ita ut frequēt' audivissent
ad hostiū oculos domꝰ esse ymaginātes esse venien
tes iniuadi et capi ab hostib3 et ꝓpt' h' ingēte
dentes hiis que dicebat / ideo ut meliꝰ v'ba ge
dictiꝰ erat intelligerent et post ad locū v'ba
tradituꝰ erat veniret int' alia eis dixit Surgite eamꝰ hīc s3 ad locū aliū magis
Surgite eamꝰ hīc s3 ad locū aliū magis secretū
securū et secretū vobi estimātes vos securos
attentiꝰ audiatis v'ba mea z meliꝰ ꝯcredatis
ad ea que sūt vob' dicēda ad locū ubi eūdo
sū ad mortez ad separacōm̄ a vob' corpale ꝯ hec
mūdo ad angustias ꝯ passiōz meā ut quicūqz
voluit p9 me venire abneget semetipm̄
et tollat crucez suā et . . . et sequat' me Certe
ti' oza eū ut . . . cito sinat te a suo late separari
s3 credat tibi securū ire et eū sequi sive ad mortez
sive ad carcerez ꝯspectis pavoz in discipulos intūt
nescientes quo vel quāt' ire deberet ꝯ de ipis sepa
rāe plurimū formidātes

Hic nō ponūt' dubitacōes qr ea q' dicta sūt sūt sūp
sumpt' de textu Mathei Sequit' textus

Et ympno dicto exierunt in montem oliueti
tunc dixit illis ihc omnes vos scandalum pa
tiemini in me in ista nocte Scriptum est enim
percuciam pastorem et dispergentur oues gregis
postquam autem surrexero precedam vos in gali
leam Respondens autem petrus ait illi Et si
omnes scandalisati fuerint in te ego nunquam
scandalisabor Ait illi ihus Amen dico
tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet
ter me negabis Ait illi petrus Et si opor
tuerit me mori tecum non te negabo
Similiter et omnes discipuli dixerunt Hic pre
dicit discipulorum scandalum et fugam ad eorum pre
munitionem Et postea predicit in speciali tercium omnium
Tho tercium ymnus in speciali tercium petri ibi Respondens
autem dicit ergo Et ympno dicto i. cantico deum lau
dis pro sacramenti institucione et forte dixerunt aliquem
psalmum qui sonat ad graciarum actionem ut benedicam dominum
ad silem Exemplum memento cum ad mensam sederis quod post me-
nsam te oportet orare Et ideo ventrem impleas so
brie ne grauatus negas genuflectere et deo supplica
care Non igitur post escas ad lectionem sed ad orationem quem
tamen quia abundant oratio ante sacram lectionem ut xpus
hic ondit dicens committerii Orig Xpus discipulis
suos qui attemperat benedictionis panem et calicem domini
biberat graciarum actiones docebat deo patri referre nos
per hoc docens agere gracias non solum cibales post cibum
corporis xpi sumptum sed maxime operari bonum ut si digne
cum proposito bono accessimus non tepescat propositum
sed confortetur in nobis ne dyabolus per malum propositum domino
assumptione reddeat assumptis septem nequioribus
Exemplum in omnibus Audiant epicurei sancti pocius mag
nitudines cum hebrietate surgunt cum deberent mensam cum
graciarum actionibus deserere Audiant et non expectantes ultimam
misse orationem que est signum illius ympni In hoc enim
corripiuntur quia instructi a magistro gracias omnium bonorum
largitori non referunt Et ex hoc docent nos xpus quod tunc
incideremus tribulacione et angustias corporales propter
multorum salutem non debemus contristari sed deo gracias re-
ferre qui in nostra tribulacione operatur multorum salutem

qui xpus tpe quo egit gras deo pri nomit q nos
dicto Judas cu judeis tractaru de mo captiuadi ipz
et ducendi statim ad crudelem mortem Exierunt scz
cum exierunt, dr q de cenaculo vbi pascha celebrauat
et pedes discipulorum lauerat, sacramentu qz dominu
instituerat, et sermonem fecerat orone qz ad
prem sublevatis oculis finierat, scz cu quibus
egressus erat dicit Johes cu discipulis suis, qui
scz cu eo in temptacoibz suis pmanserat Luc. xxij
Vm Gla magna e sequi dnm. Luc xxij Vos
estis qui pmansistis mecu i pfecte mansistis i tem
tacoibz meis quas scz pro me sustinuistis et
dt meis iux id [illegible] sem ex meis fecistis. Et
Luc xv Si me psecuti sunt et vos psequentur Jn montem
oliueti i. versus montem oliueti vbi erat villa
Gethsemani tradendus a discipulo dns locu con
suetu ex ciuitate adiit vbi facile inueniri posset
a proditore vltro se offerens passioni vt ostenderet
se voluntarie subire mortem et desiderare nram
redempcionem Ille enim locus erat aptus ad capiendu
xpm qz erat a ciuitate remotus, qz ipi querebant
eu cape sine turbis. hic tristitia repetitur pro proces
sioe fratrum ac monachorum qui post refectorium eunt in
oratoriu seu eccliam ad gras agendu. p qd datur
etiam intelligi qz expedite domini sacrati ascendit
ad culmen gre et glie. Signat at sm orig in mo
qz post preceptu tunc sacrati fidel ho sue debz agere
in qualle, nec etia aliqo tiemus se occupare. Sed
sm Jero scz ostende in montem oliueti i. sentiu sub
luna vbi e labore refecte et doloris sedatiu ac
luminis notitia apprehendit scz amplius vet ad lo
de tou imminente temptacoe. Omnes vos scandalum
patiemini i. occasionem ruine in passione Jn me i. ex hiis
que violentia in me manuum iniectores. Vbi scanda
lisati sunt tiore mortis et timore humano. Sz nec pdi
salute, sz agentes pniam, liberati sunt ne p cuiusqz desperationem
Jn ista nocte cognoscunt scandalum. Jn ista nocte
tois passi sunt dni eu qui impotentem tenere ligare
et dilaceraret, ipm eum apli in aduersitate dimi
serunt quem se in psperitate eu [illegible] pz in

scandalu

nocte vel obscuritas noctis correspondet obscuritati mentis
Vel in nocte .i. penitus vite ob scilicet scandalum temptationis
patitur. non ad tercium modum Omnes qui volunt pie vi-
vere in christo persecutionem patiuntur. quod scriptum est zach. xiii
percutiam pastorem .i. ego pater percuti permittam pastorem
tunc persecutoribus exponam. Cum pater eterne tu percussisti
percuti sivit. Unde pater omnes fluctus tuos induxisti
super me. Sed iudei super dolorem vulnerum addiderunt
Vel in persona prophete loquitur christi. Et desideravimus
eum novissimum virorum percussum a deo et humiliatum
Et dispergentur oves gregis .i. discipuli humano timore
fugientes. Sed sciendum quod propheta dicit percutite pastorem
et septuaginta habent. et eripite oves gregis. postu-
lans a deo patre filii sui passionem ut ab pluribus
attractis ex piete misericordie eripiendos. percutiam pastorem
Cum quo tangitur tria. Primo hominum ad christum crude-
litas ubi dicit percutiam. pater percussit pena et flexit
aque. ego christus ad homines caritas ubi dicit pastorem
Vere enim christus pastor dicitur qui pascit nos suo spi-
ritu. suo corpore sacramentali suo exemplo exemplavit Joh.
x. Ego sum pastor bonus. Tercio tangitur hominum insta-
bilitas ubi dicit Et dispergentur oves. iii Reg. xxii vi-
di cunctum populum dispersum in montibus sicut oves non ha-
bentes pastorem. Vel percutiam pastorem proprie demo-
nes querunt pastorem vulnerare ut eius exemplo
subditi peccant. Unde sicut grege in pastore. Cum pastor
per abrupta graditur necesse est ut grex per precipicium se
quatur. iii Reg. xxii. Non pugnabitis contra minorem vel ma-
iorem quempiam nisi contra regem Israhel. i Reg. xxxi. Cum
prodiit plenum corpus est in saul. Et tunc dispergitur grex
ad colligendas paleas Exodi v. Moraliter quod deus
commisit percussus fuit in capite. Mat. xxvii percutie-
bat caput eius arundine. In facie Michee v. in virga
percutient maxillam iudicis Israel. Joh. xviii dedit ei
alapam. In toto corpore Ysa. l. Corpus meum dedi
percutientibus et genas vellicantibus. Iste percutitur
pastor bonus Joh. x. Iste percutitur pastor magnus
ad Heb. xiii Deus autem pacis qui eduxit de mortuis
pastorem magnum. Et pastor pastorum i Pet. ii. Conversi estis
ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. Et dispergentur oves
gregis .i. ab unitate fidei solventur. Iste regula pas-
sionis primo eripientur. Tercio septuaginta primo salvabuntur
dispergentur timore mortis sed eripientur virtute pass-
ionis et salvabuntur meditatione passionis oves .i. apostoli

Postquam autem surrexero pg timore scandali passionis
subdit hic consolacionem resurreccionis vt sicut tristes fu
erunt ex passione sic letentur ex glorificati visione
dicat ergo postquam autem surrexero sicut pg ignominiam passi
onis subdit gloriam resurreccionis ne desperent hiis qui
oppetunt xpm pati et ita eundem in gloria sua pre
cedam vos in Galileam quia pastoris est precedere omnium
autem secundum glosa Galilea scola dei signat vitam eternam
que nullo fine clauditur In hac xpus precessit fi
deles ad parandum eis locum Joh. xiiii vado parare
vobis locum. Heb iiii habemus pontificem magnum
qui penetravit celos In quo dicitur doctrina quod qui
surgit a peccato debet alios precedere exemplo sic quasi
bona fama sermo quod reliquisti precium tuum si plane
predicamus vel sic caritas qui resurgit debet alios pre
cedere modo conveniendo eos informando sicut quilibet surgere
in placacionem debet precedere transmigrando de vita aspera
ad vitam perfectam Respondens autem petrus hic subditur
scandalum petri spale Dicit ergo Respondens autem petrus ait illi
tem sua iactat si vio vices cogitaveris quam gloriam
Constans petrus propter affectum si nescius fuit tamen non
tu et caritate xpo efferebatur vnde petrus affe
rens sine se fidem vbertatem xpo vio imbecillitatem cer
dicit Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam
scandalizabor quia illi non est iudicandum sic temeritas
si fides sit ardens dilectio non enim mentitur qui credit
esse quod promittit et in mente habuit sicut dixit autem qui
falsum vere sit cum voluntate sine intencione fallendi
dixit tamen falsum quia accidit contrarium Committitur enim
accidit quod illi quam aliis in corde se preferunt turpius
posuit et duo contraxit ergo temeritas quia aliis se pre
fert temeritas tamen mouet si ardor fidei sit
temeritas fuit dicta dicto suo annectas sic
Nota secundum Crisostomum triplex est peccatum in negacione cum omnitudinis
xpo confidebat hoc quod aliis se pretulit, tercio quod suo sta
dalizari se posse negavit pro xpo suis viribus
attribuit. Joh. xiii Domine me non sine viribus
facere dicit etc Joh. xiii Item non est ex hiis potestate
recognoscit se quam non est temptatus quod patiencia
quam medio exponendo didicerat quod sit bene petrus
homines generat sic videbat. temptacionis enim experiencia
docet homines non presumere si simulit vide ergo petrus vide

erat temptatus. Item quodam tempore movit dubium multi de
cur ubi convenienter tempore antequam eum negaret Christum et tunc
quottidie fuerit negans Christum [illegible] confitetur se nosse et
ipsa mater persecutus hic habens cum honorat. Petrus habuit genus
typum spei et confidentie, que ante temptationem facile est vi-
ctoria presumit, sed tamen in temptatione aliis facilius succumbit.
Multi enim solent cum nondum in temptatione debiliores in-
venerint quam spei et fine vite presumunt. Unde ipsa [illegible]
Ezechias dixit non videbo dominum deum in terra viventium.
Et paulus dixit si quo comprehendam. Ait illi Ihesus
Sed subditur error futurus, per hoc quod sine perditione
dixit ego. Ait illi Ihesus scilicet petro presumenti. Amen dico tibi quia
Sed ego quem petrus de ardore fidei promittebat et salvator
cercius petrus de ardore fidei promittebat et salvator
quod deus futura noverat. Nemo ergo in se ne dicitur
quia deus futura noverit. Nemo ergo in se ne dubitet;
confide presumit. Omnis constantia omnis solidus et fortitudo
non hominis sed dei est. Unde Beda. Cum solus dicit quod sit
hominem ne quis fidelium suo vel de statu incautus confi-
dat vel in transitu incautus diffidat quia deus mo-
dum ac tum negationis eius predicit. Item et sequitur
moraliter instruimur. Et quanto confidimus de ardore
fidei, tanto timeamus de carnis fragilitate. Unde de co-
fidei tanto timeamus de carnis fragilitate. Item quod est
de Ihesus in hac nocte antequam gallus cantet, ter me ne-
gabis. Et similiter dicit lucas et Johannes; solus marcus an-
gabis. Et similiter dicit lucas et Johannes; solus marcus
quod gallus bis vocem dedit, sed non sibi contrarius quia hic matheus
et alii evangeliste duo secundum concordes attenderunt quando inchoata
erat petri negatio et non quando complenda quia ante primum gal-
li cantum negat Christum semel marcus vero loquitur de consumma-
tione negationis. Et ideo expone hic literam antequam gallus
cantet, id est perfecte cantet complete finiendo cantum vel expone
id est ante primum galli cantum negationem inchoabis que erit trina
et hec ostendit Crisostomus dicens: Et ante primum cantum cepta
est illa trina negatio petri, et hoc attenderunt illi tres
evangeliste et non attenderunt quando fuit completa. Moraliter
dicat Jeronimus. Gallus quem lucet est medius quem est vox spiritus sancti
cuius voce in prophetis et in apostolis nos de trina negatione
excitamur ad amarissimos post lapsum fletus quam ma-
le cogitavimus de deo et male locuti sumus ad proximos
et male fecimus ad nosmetipsos. Queritur quare
dominus permiserit cadere petrum. Dicit Crisostomus quod homo nihil
plus de se presumat. Unde 1 Cor. x. Qui se estimat stare
videat ne cadat. Unde multi sunt qui multa promittunt
et in solvendo deficiunt et hoc facit tribulationum experi-
entia. Unde [illegible] vasa figuli probat fornax et homines
iustos tribulationis temptatio. Secundo ut quanto plus prope
quam sibi ipsi credat. Dominus enim est veritas. Unde Crisostomus
tamen petrum dicens: Quid agis o petre. Propheta zacharias dixit

[illegible] ... e [illegible] duo ... quo ... duo folia ... tale signum △

2

Dispargentur oves gregis. et xpus confirmat et ti-
tis nequaquam. Cum dixit Unus ex vobis tradet me. ti-
mebas ne esses ille proditor. qui nunquam ego scandalizabor
Nunc autem manifeste xpus dicit. Omnes vos scandalizabimini
et tu conditionis exceptus eum eras ab anxietate pro-
ditionis. confidens nunc de religio dicis. ego nunquam scan-
dalizabor. Ideo xpus reprimit eius audaciam. Scilicet ita
est Greg. Omnipotens deus petrum ecclesie principem ecclesie
sue pastore disposuit. et magne pietatis dispensatione
vocem ancille pertimescere. et seipsum negare
permiserit. ut is qui futurus erat pastor ecclesie. in sua
culpa disceret. quantum aliis debet misereri. Primus
ergo dominus petro suam patefecit fragilitatem. ut ea co-
gnita misericorditer alienam tolerarit infirmitatem.
Item 3. Intellige quod sit proximum tu ex teipso. Caritas
est ambitus promissum est petrus tamen qui fuit in gratia
et in magna caritate. quod his error hereticorum confundere
dicentium. quod caritas semel habita non amittitur. et quod amis-
sa non poterit recuperari. cuius contrarium omnino patuit in
petro. Ait illi ihesus. Amen dico tibi quia in hac no-
cte quia in nocte tribulationis nostri negabis deum an-
tequam gallus cantet. ter me negabis. Moraliter Gallus
xpus est qui cantat nobis. i. canticum eterne vite intimavit
Mathei 21. Accinimus vobis et non saltastis. Vel quia excitat
nos a sompno peccati voce sua. i. sacra scriptura Mathei 24.
Vigilate quia nescitis qua hora dominus venturus sit. Vel
ille gallus cantat cum sua gratia corda nostra letificat.
Ante huius galli cantum nichil in nobis nisi trinam
negationem invenimus. i. triplicem insufficientiam
s. cogitationis locutionis et operis. II Cor. iii. Non quod suffi-
cientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis
ergo ultonus loqui nec operari nisi gallus cantet.
i. gratia nos preveniat. per quam a sompno peccati ad bonum
operis surgimus. Ait illi petrus et si oportuerit me
mori tecum non te negabo. Augustinus in persona xpi dicit
ter eum in hac nocte negabis. Aut quid in periculis morte timeam
Unde Ethan regi david. vivit deus et vivit
dominus meus rex. sive in morte sive in vita quia
quocumque loco fuerit domine mi rex sive in morte si-
ve in vita ibi erit servus tuus. Deinceps ergo ipse est vita
dicebat si non perseverabat. Ubi nondum quod perseverantia
tantia de caritate. Grego. Cum sequit habitum intus per timorem
requirimus firmius hostat et per ille. Sed propositum ne
moveatur ab eo quod est sine volutate per tristicias ....

entes et sic se hz perseuerancia ad tristicias sic
continencia ad concupiscencias et delectaciones vt ph̄s in
ethicorum Et sic pseuerancia sic tn̄ gradu insidit sicut
et continencia et cetere uirtutes Alio mo dr pseuerancia
et continuacio quedam boni operis ad finem vite et ad talem
pseuerenciam indiget homo preter graciam gratum facientem indigens
ho diuino auxilio ipm dirigente et protegente contra
temptacionum impulsus Et ergo ho iustificatus p graciam
indiget e petere hic in oracione dominica ne inducatur
in temptacionem et custodiatur a malo usque ad finem
vite Et qr deus istud auxilium subtraxit a petro
ideo in peccatum cecidit Et sic homo
nisi sibi relicto deo in petrum cecidit ... ne hoia
nisi assit diuinum auxilium temptacionem dinacie ... ua
ne no resistit Item petrus ... xpo pdiccionem ...
liberum arbitrium violare ergo potuit non negare xpm
ergo et xps potuit dicere falsum Deo eo sequitur ubi petrus
potuit eo negare qr xps potuit falsum dicere / prima
dictio dum non videbat sibi potm negandi s super
actu negandi et de actu veritate fuit qr negat
Vbi notandum qr futura contingencia qr deus ipsa respi
cit non sunt contingencia / qr ... intellectum dei natura
non mutatur Vnde boecius ... 5o de consolacione Sic me
moria tua non cogit facta esse que preterit / sic
deus presciencia sua non cogit facienda que futura / ergo
presciencia dei non ... necessitatem in rebus contingentibus Vbi
notandum tn̄ dr prescitum a deo vt non euenire / ponatur
in esse Secundum qr tn̄ presciencia dicitur in relacione ad fu
turum / et amoto ... relatore amouetur aliquid eo
ipso quo potuit non euenire / potuit non prescitum fuis
se Item notandum aut ... istud triplicem negacionem
ponunt factam fuisse pq̄ deus egressus e de domo
in qua manducauerunt pascha Joh 13 et luc 22 dum
cum esset egressus Sed secundum ... Aut illi duo hic
posuerunt recapitulando / aut isti anticipando

hic ponuntur due dubitaciones Prima petrus de omnibus
operibus nostris debeamus gracias ... deo sic ... dua
re deus promisit ... petrus Ad primam dicitur qr pla
... que nos mone ... ad gratiarum accionem deo agere
... Primo secundum exortacio ... verbo et exemplo
ad hoc nos inducunt Et notat paulus verbo ...
in omni conditione sitis ... opere omnia ... in nomine
domini ihu xpo gracias agentes deo patri per ipm ad Ephe
v. turpitudo aut stultiloquium aut scurilitas que
ad rem non pertinet sed magis ... in vos si ...
graciarum accio Vbi notandum duo sunt que ... secundum

adiungitur oracio et graciarum actio. Prima scilicet pendent
mala futura ad orare pro ipsis admonendis. Et prima
periculum in hac vita non cessat. Ideo sine intermissione
orandum est. I Thess. v. Secunda consideretur quia sicut dei bene-
ficia sic non cessat graciarum actiones referre quia deus non
cessat beneficare. I Thess. ult. In omnibus gracias agentes

2 | Secundo admonendo creaturarum que nos incessanter invitant
ad graciarum actionem. Sicut fluvius enim aliorum datum commutat
eum ut gracias agat largitori. Ergo ad omnia que videmus
data sunt ad usum hominum, omnia que videmus ad

3 graciarum actionem nos invitant. Tercio propter graciarum actionem cele-
stibus civibus conformamur. Est enim celica actio nostra si fa-
2 leti invenire in ea graciarum actio et vox laudis. Celi ci-
ues gracias agunt quia gracia dei a periculis sunt liberati et
bonum. Ergo est assuescere huic actioni quam in futuro futuri
sumus et satis utile adiscere tale officium quod in futura vita eter-
nali exercere debemus.

4 Quarto propter duplicem utilitatem
que ex hac sequitur. Prima hominibus tribulatis divinam pro-
videntiam exhibet et a periculis preservat quod figuratum est Daniel
In tribus pueris missis in caminum ignis qui in gracias
agentes divina gracia preservante manebant illesi. Secunda
quia divinam largitatem et liberalitatem facit esse ... ad
... graciarum ...

7 actionem ut ... Quinto quia ingratitudo gracie
accionum ... e deo absque modo odiosa ... graciarum
... in signum ... iusticia sua ...
... ... Rom. I. Ecce
quod credidit illos deus in desideria cordis eorum
et in eum ut ... corpora sua in semet ipsis.
... enim ... bestiales ... Est enim ...
porcus qui sub ... glandes devorans ad arborem
respicit non ad ... a qua glandes recepit. Et
sic canis rabidus qui ... tibi porrigentem
morsu invadit. ... ... duo sola
... tale signum △

hic dicitur ... △ require Luce xxii

Ait autem dominus Symoni Sathanas expetivit
vos ut cribraret vos sicut triticum Luc. 22. Signatur autem hic
quod in proximo temptaturus vos ... Sathanas
adversarius qui omni bono adversatur. ... expetivit
studiose et exquisite licenciam temptandi ... petivit vos
... sanctos quia non potest sanctos temptare nisi permissus ...
... in res eorum ... aliquam potestatem ... Et ... vos
non ... secundum Gregorium illos temptare negligit
quos quieto iure se possidere sentit ...
angeli de conversione maioris peccatoris ... gaudent ...

mones de supatone conti sanctoris Et sic pugil gau
det de occasione pugne famosiore et congregaces
verbum de destructione tue firmitate ut sicut tribra
ret ?eri impulsu temptacionum qualiter sicut triticum
cum enim in tribro farina exciti nil nisi palee
et furfures remanet sic exiiss de cordibus nris
potentibus nil nisi palee vanitate manet supstites
amnes 9 Contrarium enim omnibus gentibus domini cristi
sic qualiter triticum in tribro Expetiunt ut cribrare
Non potens pastor et prudens non permittit oves
suas a lupo devorari quo nec xpc discipulos
suos a dyabolo temptari Item enim cuius bonum commu
getis quam bonum commune hoie Ideo dominus aliquid
permittit malum perire propter maius bonum velle quod
inde elicit Ad obiectum dicit quod non est ible de pasto
re naturali quam ex malo non potest maiora bona
elicere et de spirituali quam potest Moralis secundum ... Secundum
le est ... omnes ut temptentur primo ut suam infirmitatem
experiantur et inde humilient ut meriores reddantur
Ecc 34 Qui non est temptatus nil scit Secundo ut aliemis
infirmitatibus compatiantur Heb iiii Temptatum per omnia ad
tercio ut eternam mercedem habere mereantur quia probatus p
mittitur Jaco 1 Beatus vir qui suffert quoniam cum fuerit
ficatus id est ... vitae quam diligentibus deum Unt
at Symon Nota Grego de invenire discipulorum temptatione
principaliter at ... super tria primo ut eis gaudia
tia ... 2o quod xpm ... predestinatis ideo sperare eum
permisit a temptatore sibi sperare ... 3o quia
erat futurus pastor ecclesie et pastorum ... subditorum
potest temptatores cognoscere et portare et ideo simonem
... ad petri ... ad duos discipulos
... temptatorem ... ne gloriaretur ... eo quod dixe
rat eis Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus
2o ut melius posset resistere et nunquam de facili seducerent
Item tela previsa minus ledunt Joh xvi Ego autem ... ?
ora semper exaudit Rogavi pro te ut non deficiat
fides tua ... ecclesie tibi commisse Beda Non autem ut ne
temptaretur sed ut post lapsum ... ad penitu
dinem penitendo resurgas Vel secundum ... ut non
deficiat fides tua ... ecclesie tibi commisse Ergo petrus
in fide fortis et stabilis non potuit committere ...
temptamenta ... duos pro eo oraret quia nos infirmi ...
eo orate ... petentiam Queritur hic ... erat ut
non deficeret fides petri et non pro caritate ...
... quia fides mortua est Nota Grego fides est fundamentum

tocius spiritualis edificii nec excludit caritatem sed appetit
eam tamquam formam suam. Et tu aliquando conversus confirma
fratres tuos. Hugo de sancto Jacobo. Regiminis est quod qui
non est conversus non potest alios confirmare. Tertio ab immun-
do quem emundabit. et a mediate quem vocavit dicens. Re-
dixit ei Domine paratus sum tecum in carcerem ire et in mor-
tem. Carcer sensum et motum impedit, sed mors tollit
Deo. Tamquam plenius voluntatis initium. Unde Beda. Dicit petrus
confisus pronitatis affectum sed insuper futurum casum non credidit se
ab eo posse deficere. Cui tunc dicitur i Cor. x qui existimat stare
videat ne cadat. Domine paratus sum etc. Ad ob...
regiminis multa que ponuntur hic in historia petri
Primo humilitas que tangitur ibi Dic prius subditus
esto domino etc. Secundo promptitudo ibi paratus sum prius paratus
sum et non sum turbatus. Tertio fortitudinem ibi Tecum Joh.
xi Eamus et moriamur etc. Quarto laborem ibi in carcerem
ii Cor xi in laboribus etc. Quinto perseverantiam ibi et mor-
tem prius Tamen propter te mortificamur. Sexto voluntatem
ibi Ite prius voluntarie sacrificabo tibi. Et dixit eis
quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis numquid
aliquid defuit vobis. At illi dixerunt nichil. Et cetera
Cum misi vos sine sacculo ad portandum panes seu escam
sicut solent facere pastores et pera ad portandum pecuniam
et calciamentis ad ornatum, modicum contemptum non solum
sed etiam regno. Numquid aliquid defuit vobis de necessariis hu-
mane vite quasi dicat non. Dominus enim per manus illorum ad
quos destinabat ipsos necessaria ministrabat. Erat enim eis per
manifestat dicens Querite primum regnum dei et omnia hec
adicientur vobis Matthei vi. Et ipsi dixerunt Nichil prius enim
nichil deest timentibus eum. Secundo quia tales non querunt
alia desideria nisi necessaria sicut in modico contentatur
sed voluptas humana multa addidit et prava consuetudo
Quidam enim religiosus videns quod omnia que habebat sibi ipsis
nichil deficit sed quod nunc habent census copiosos sunt
sunt sicut opidum eorum. Sed quare xpc sic misit discipu-
los suos. Et Crisostomus Mattheum sed inopia defensionem
quia inopem et nudum neque tedium potest sternere. sed divi-
tem et multa habentem permissa contristat et non solum
hostes sed tineae et fures multa adversus eum. Et si
quis dicat Quomodo discipulis dicebat nichil deesse cum tamen paulus
ii Cor xi dicit se laborasse in siti et frigore et
nuditate etc. Dicendum quod licet aliquando quedam eis deessent non tamen
reputabantur ab eis defectus, quia voluntarie sustinebant
dent sustinebat propter deum. Est indigentia sustinentes
ingentem sed sic nichil eis deest. Est alia sustinentes
defectum citra mortem et eis deesset sed non curabat

scdo

qto

Et dixit illis. Quando misi vos etc. Non eodem modo vivendi constringit tempore perse-
cutionis et tempore pacis. Ergo Ihesus pro diversitate tempo-
rum diversis doctrinis suos informat discipulos. Missis enim
discipulis ad predicandum, ne quid tollerent precepit, ordinans
ut qui ewangelium annunciat de ewangelio vivat .i. Cete-
rum Nemo teneret Ihesus semper mulit, instante articulo mor-
tis ipsius et tota illa gente Iudaica pastorem simul et gre-
gem persequente, congruam tempori decernit donare regulam
permittens eos aliquid tollere, donec sopita persecutorum
insania tempus reddeat ewangelii. Ideo dixit eis
Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. Rech-
abitas de sinodo educens ubi Ihesus uti permittit
filios Ionadab, imminente necessitate habitabat in Ierusalem
quibus tamen prohibitum erat manere in civitate. Iere. 35
In quo datur doctrina quod instante necessitate aliquid de rigore
nostri possimus intuitu obmittere. Unde Beda dicit
Et alique virtutes sunt semper et immobiliter tenende, ut fi-
des, spes, karitas, vera humilitas, castitas, sobrietas, pa-
tiencia, modestia. Alique autem pro tempore et loco persona
discretione imitande, ut fames, sitis, nuditas, lectio-
nes, vestium asperitas, labores manuum. Doctrine di-
sciplinae certas. Si quis omni tempore et loco servare vo-
luit, non tam se horum fructum percipiet, sed notam eciam
stulticie et indiscretionis incurret. Unde quidam frater pro-
motus in episcopum rigidius quam in heremo vixit. Sepe
rogatus quare, respondit: hic si infirmitatem incidero
medicos habere possum quos ibi habere non potui etc.
Et qui non habet, vendat tunicam suam et emat gladium
sibi. Hec littera secundum Nicolaum de Lyra tripliciter exponitur. Primo de gla-
dio materiali, quem habitum iubet assumere et non habitum
emere, ut sciant legentes de hac materia discipulis non
deesse facultatem resistendi, sed tamen potius adesse ani-
mum integro amore libere patiendi. Ergo potuit dicere Petrus
Cur gladium iubes me emere quem prohibes percutere?
Cur habere precipis et evaginare non permittis? Secundo per
ipsum designatur ut sit parata defensio, sed non necessaria
ultio. Tercio exponitur de gladio spirituali verbi dei
et sensus: ambo. Qui non habet gladium verbi dei, ven-
dat tunicam, id est patrimonium suum, et emat verbum quo in-
da mentis penetralia vestiuntur. De quo Ephe. 6 Assu-
mite gladium spiritus quod est verbum dei. Et ex hoc sumi-
tur argumentum quod verbi habens defectum verbi dei in oppido vel
villa potius debet se transferre ad locum ubi hic fructum
esse audire poterit et aliqua temporalia alienare quam
impinguari in temporalibus et in corpore et materialiter

in ai̇a Ad emend hūc gladiū multe turbe secute
sūt xpm ad loca deserta et alia ita q̄ essent suf-
ficienter et ipē desertum repleret Tercio exponit de gla-
dio passionis Unde dicit ambo Qui nō h3 gladiū
i. thorena meritorij Vendat tunicā i. exuat carnis
sue corporis exuuias Et emat gladiū i. ita se vile
reputet corpus pro me iam ad passionem gradien-
te ut ipum q̄ exuat sed si opus fuit gladio se
iciat ut me luceret et in vita eterna salvetur
Et de hoc gladio videtur loqui xpc eo q̄ subiungit
Etenim oportet impleri in me i. in mea passione
Quod scriptum est ysa liij Et cum iniquis reputatus est
putabat eum reum morte sicut latrones in quorum
medio crucifixus est Etenim ea que sunt de me
finem hnt i. que de me predicta sunt implebuntur
Non s. finem hnt consummationis sed non consumptionis quia xpc
est sacerdos mediante [illegible] cruce consummatus est At
illi dixerunt Domine ecce duo gladij hic Et cum sa-
tis est Non est discipulis animati ad defensionem magis-
tri sic tradiderunt duo cutrates de pera ne sacculo cum
de glariis q. d. domine sed magr pati sinmq quando
ubi seorsum defendere te Et sed habuerunt hos gla-
dios Crisostomus Erat magni cultelli quibus ad divisi-
onem agni paschalis utebantur habenda [illegible] hic loca
ecce duo gladij tripliciter exponitur Primo de dupli-
ci gladio materiali Unde Beda duo gladij sufficiunt
ad testimonium sponte passi salvatoris Unus enim evagi-
natus ad ostendendum apostolorum audaciam et specialiter petri
sed ad ostendendum voluntariam domini passionem tunc ha-
beret qui ipum defenderet et tamen prohibebat Alter
non evaginatus ad ostendendum apostolos non esse permissos
facere pro sui domini defensione totum quod poterat
Secundo exponitur de duplici gladio spirituali s. veteris
sed novi testamenti quibus adversus insidias diaboli muni-
mur Unde quibus dicitur Satis est quia nichil deest illi quem
doctrina utriusque testamenti munivit Tercio de uno
materiali sed alio spirituali Unde Bernardus ad Eugenium duo sunt
gladij ecclesie unus spiritualis sed alter materialis
ad nutum sacerdotis alter ad nutum imperatoris Cuius
dnus est sacerdos igitur aggredere verbo non gladio
Ut quid enim temptas gladium usurpare quem iussus
es in vaginam mittere Uterque gladius spiritualis sed
materialis in ecclesia est sed unus ab ecclesia alter pro ecclesia
exercendus est sed Iste ad nutum sacerdotis et iussu
imperatoris Sic ergo duos [illegible] conferendo ibat

xxvi

Trans torrentem cedron qm sic dicebat a simi
litudine cedrorum ibi crescenciu Fuerit̃ ifre ipne qto
cundo ad locu captionis seu captiuitate signater
volunt ptnsisse torrentez cedron Sed ptr tres
rones Prima Augg Torrens e riuo et aquis
plenniabz collectis subito redundans et cito tnr
sid suu finez / et significat vehementez dolorem
passionis xpi no pmanentez sz cito tnseuntez No
enim pt dni durare mala huius mdi / si enim ho
in delicns sic pt durare quonius in penis /
de hc ps de torrente in via bibet Sup qo dt
Greg de torrente in via bibit qui de fine
passionis no pmansiue sz tnsitorie bibe dignatus
est Sa a liqz morz ipm p tedium tetigit / ne
quaq tn in ea xpi in finez stetit pmansit ps
ne stib stini tuu vide corruptionem Secda rato
tmd Augg dominus ad passionem tnsiturus tor
rentez ptnsiit innuens omez tribulatos et ppse
cutionem sms sectatoribz in posterum infligenda
fore brevez et cito finienda 1 pet 1 modicu
nuc et si oppetet contristari in varns tribul. vt
pbatio fidei pciosior sit auro Jo. 16 modicu cu pa
rit et 2 Cor 4 quod nunc est breve et momentaneum
Cum consonat Greg tnn morandum sit nobis cu de
quodaz flumie me passionis no pmansiue sz in
via bibe dignatus e qm mortez tnsitorie tetigit
nisi ad tedium sz in ea nequaqm ut nos sensibz
ad finez stetit pmansit Torrens tribulationu
aplorum et martirum persecutores quas imperatores et
tyrani fecerunt crudeliter seuiendo ptnsiuit Tor
rens primum ab ablacionem mdi et ea que d mdo
sut voluntarie et crucifigendo se p ieiunia vigi
lias et orones tnsiunt et omnes ad morte volneti
r ad culme pietatis et nunc tnsierunt / huc torre
tez dauid ptnsiit qn fugeret de ultima facie abso
lon vt tribulato capite et nudo pede constitue pcederet
in dauid Tnsit ad torrentez cedron a cedris noiad
tum ibi plantatis que arbor et quo alta e et qr putredi
tubit solo odore serpentes fugans designat multa corde
qui in pnti vita torrentes tribulationu p xpo pa
cienter tnsierunt Tha ro e sicut thoe Cedron int
pretatur obscumbratio Sunt ergo tnsiturus cedi vt dominat
umbraz pcti sua passione fore eliminandam huc
est hic e sang meus qui p vobis effundet in remissionem
pctorum Et sicut umbraz legis in eo signum celid

templi scissum est ut sectatorum appareret ait xxiiii
Et quia in passione christi fortitudo eius obumbrabat
abacuk in cornua in manibus eius ibi abscondita fortitudo eius
vel quia christus expansis in cruce manibus sub umbra alte-
rarum nos protegit Sequitur textus
Tunc venit ihesus cum illis in villam gethsema-
ni et dixit discipulis suis Sedete hic donec
vadam illuc et orem Et assumpto petro et duo-
bus filiis zebedei cepit contristari et mestus
esse Tunc ait illis Tristis est anima mea
usque ad mortem, sustinete hic et vigilate
mecum Hic consequenter ostenditur christi desiderium ad
nostram redemptionem quod ostenditur tripliciter primo
anxiando, secundo orando ibi Et progressus pusil-
lum Tercio proditorem occurrendo ibi Surgite
Circa primum advertendum quod anxietas animi est pas-
sio timoris ex apprehensione mali de proximo im-
minentis simpliciter ad evadendum Nunc autem vi-
debat mortem acerbissimam sibi de proximo immi-
nentem non evasibilem quia sciebat se destinatum esse a
deo patre quam destinationem non poterat declinare ac
posset peccare tamen hic libertatem arbitrii suo non tolle-
bat ergo ex tali morte sibi imminente christus hu-
manam magnam anxietatem Verumtamen per sensitivam non al-
levabatur a tali anxietate ex contemplatione seu pleni-
tudine voluntate que erat in superiori parte
anime quia divina voluntate fiebat ut ex superiori parte
anime non fieret influentia in inferiorem ut sit ibi esset
ibi dolor potentie sensitive magis ad nostram redemptionem
Et hoc est quod dicit Tunc venit cum illis in villam que dicitur
Gethsemani interpretatur vallis pinguedinis in partem cum nomen
geth ... quia venit ad montem oliveti ... et non
... villa sita in pede montis oliveti
... inter
cedron in valle iosaphath sic dicta a rege iosa-
phath ... redemit ...
Et ... vallis benedictionis
nuncupatur Et sic ille ortus in quem dominus introivit
erat trans torrentem cedron circa montem oliveti
iacebat villa gethsemani ... ad
... illius loci ...
... Triplicat ... loci orationis per tria ...
passio christi ibi inchoata ... remissionem ...
... et gratie ... villa gethsemani

et vite peccatorum que per oracionem signatur. Pro quo sciendum
Gethsemani interpretatur vallis pinguium, a fertili
tate sic dicta. Et sic humilitatem que per vallem intel
ligitur, et devocionem que per pinguedinem. Que duo effi
caciam reddunt oracioni. Vel per vallem humilitas Christi qua
in sua passione exhibuit signatur. Philipp. 2. humili
avit semetipsum etc. Vel per pinguedinem habundan
cia gracie quam per suam passionem nobis contulit. Hebre.
ult. Jhesus ut sanctificaret per sanguinem suum populum
extra portam passus est. Hugo de sancto victore. Gethse
[mani] villa pinguedinis Christus capi voluit ut ostenderet
quod in habundancia temporalium frequenter filius amittitur,
ut in filio reguli in Capharnaum, villa consola
cionis, cuius filius infirmabatur. Ioh. 4. Item Isa. 28. Erit flos
decidens qui est super verticem pinguium. Luc. 6. Ve
vobis divitibus etc. Moraliter secundum Hugonem de sancto victore per
Gethsemani statum penitencie intelligit. Nam per Gethse torcu
lar interpretatur, et sic penam. Quia sicut in torculari co
pressis racemis vinum exprimitur, sic in pena compres
sis peccatis intus in corde per contricionem, vinum compunccionis
exterius per oculos eliquatur. In hac vero Ihesus [illegible]
supplicis sanguinis [illegible] sic Christus fugatur de corde per pec
catum [illegible] turba sollicitudinum. Sic redit per penam
per contricionem ad cor penitentis cum eadem turba sollicitudinum, quia per penam
omnia ablata restituuntur. Vel secundum Hugonem de sancto victore
Gethsemani sit (?) [illegible] in tempore Christus torcular, id est
mortem calcat. Vel quia sicut in eo tamquam in torculari
torquetur. Et sic sub hoc nomine Gethse latet misteria
tam passionis Christi quam quarundam moralium doc
trinarum. Sic in nomine montis Oliveti per quem
altitudo petendorum in oracione signatur, que sub nomine
dari non possunt nisi a deo. Iac. 1. Omne datum optimum.
Unde Beda: In monte dominus orat ut tacite domi
det pro celestibus tantum esse supplicandum. In valle autem
pinguedinis orat ut doceat humilitatem et dulce
dinem devocionis seu pinguedinem in oracionibus esse
servandam. Vel secundum Hugonem. Nota quod fratres (?) discipulis (?) [illegible]
tem cum discipulis in montem ascendit ut ostendat quod post
sacramentorum percepcionem et dominice laudis decanta
cionem ad opera misericordie debeamus [illegible] ut Luc. 6. Estote
misericordes etc. Vel secundum Ambrosium per montem Oliveti
altitudo misericordie signatur. Ad hunc montem de monte po
tencie et glorie in sua passione descendit, unde et

impotes et insap estimabat. Nota q mōs syon al
titudo opm inne e que ꝫ pradiū nrm seqr sic
date elemosinā & omnia munda sūt ꝛ ymo etiam
int pradendū dnt elemosine dari Job 31 Si comedi
buccellā ꝛc. In eo q dicit se nō comedisse solū
ondit q in pradio suo semꝑ habebat pauꝑez
vt ex eius aspectu cōpassio augetur. Sꝫ qꝛ dicit
buccellā oꝛ q etiā modicū cū paupe diuidendū
est ꝛc. Nil ꝑiculosius aīe qm̄ sb̄ sup̄ta carne
et sanguine segnez esse in bono ope ꝛ. Vel per
motez oliueti intelligit altitudo ɔtemplacōis
illuīnās intellectū & impinguās etiā seu affectū
vtrūqꝫ significat in oleo ad quez ꝑ ympnū ꝛ oc-
nez deuotā ascendit sic ꝑ affectū e dū orare ꝑfe
eius altā. due gene aīe in qbꝫ ꝑfc. i. pulchritudo
eius ɔsistit sūt orō & affecto que in orōne albet
ꝑ cogitacōz et rubet ꝑ dilectoz. Vt meat cādie
Can 1 pulcre sūt gene tue ꝛ. Vtez nō in oleo sꝰ
septez ꝓprietates. i. tres ptes glie statres s. tres dotes
aīe ꝛ 4or corpis Pmo oleū in se e lucidū ꝛ sꝫ luce
cognicōis. 2o e pabulū ignis ꝛ sꝫ ardore dilectōe
3o e vnctuosū & glutiosū ꝛ sꝫ 3a dotez aīe que
est apphensio. 4o sup natat & sꝫ agilitate. 5to
illuīat ꝛ sꝫ claritatez. 6to morbos sanat ꝛ sꝫcat
impassibilitez. 7mo penetrat & sꝫ subtilitatez
h [illegible] ꝑ dignā sacramenti suspcōm h [illegible]
postil. Vbi erat ortus in quez introiit ipse et di
scipli eius. Vbi sciens q in orto cōphendi voluit
[illegible] Pmo q s thomā vt ondet qꝛ sa
tis faciebat pro pcō pmi hoīs in orto cōmisso
Paradisus em̄ ortus deliciaꝝ interpretat. Gen 3. 2o
vtū q s Thomā qꝛ ꝑ passionē suā in ortū cele
stis padisi nos ꝑpetue choronandos introducere
volunt sic 23 hodie mecū eris in padiso 3o cum
saluator nr nazarenus dicebat a nazareth ꝛc flo
ridus a flore. Decuit glo florez in loco florū
colligi & capi ꝛ recondi vt eius odore salutifero
mortui reuiuiscerent. In cuius signū multa corpa scōꝝ
vt dicet se voluntarie pati [illegible] ortū cūqꝫ
tū sponte introiuit vbi nō patebat facil [illegible]
7to scdm ambo. In orto ꝑ dyabolus cepit contra
pmū adā seruē vt eo victo in mortez sempiternā

Xpm decebat. Sic et filii dyaboli qui ceperunt in orto con-
tra Adam insanire, et ipsum eo volente ad mortem
spiritualem prostraverunt, ut sua morte temporali mortem nostram
eternam destrueret. Osee 13: O mors ero mors tua etc. In
ortum introivit ut nos instrueret quibus ingrediamur in
ortum celestis custodia angelorum conclusum, et regnis celestis
solaciorum et preceptorum ipsius innuitur, et sanctorum patrum de-
lectis conceptum. Quia hic orto est fons scientie, id est gra-
cia divina, que non nisi scientie vestibulo cuiusque ipsius donatur.
[illegible] et ortus conclusus per custodiam angelorum. Ortus con-
clusus sanctis decretis sanctorum, fons scientie. Nota quod fontis
scientia pro fontibus [illegible], quia in medio consistit solum, et
ideo admisit ortum ab eis secluditur. Nemo ergo ab
orto conclusum recedit, quin non intret fontina
[illegible], neque quis a fontis egreditur nisi ortum ingre-
diatur. Sciebat autem et Iudas qui tradebat eum
locum, quia frequenter illuc Ihesus cum discipulis suis convenerat,
[illegible] quos Iudas sciebat sicut lupus inter oves [illegible].
Ego vos in elegi et [illegible] ubi ergo sum [illegible]
omnia pelle [illegible], et alto [illegible]
toleratum, dicit vobi ad [illegible] dispergere
gregem. Sed ergo Iudas [illegible] a
cena ut proditor [illegible] quod [illegible] quod ipse
illa hora illuc egrederetur. [illegible] Consuetudo
Xpo erat et [illegible] in magnis festis post cenam di-
scipulos seorsum ducere, et aliqua sublimia docere de fe-
sto, que non erat pharisei alios audire. Et ideo quia tunc
erat festum precipuum, estimavit Iudas quod post cenam
illuc exisset. Ferebat autem hic ipse ut in montibus et orte
sublimia doceret discipulos, privatim a tumultibus appro-
ximans loci, ne eorum [illegible] impediatur [illegible] et [illegible]
eam in solitudine. Et [illegible] cum in orto ait di-
scipulis suis octo quia tres [illegible] et Iudas cum eis
non erat. Sedete hic donec vadam illuc et orem,
id est non moveamini hic non loco et corpore, ita ne mente
nos figuratum sunt. [illegible] Cum Abraham vellet
ymolare filium suum Ysaac in monte, duxit se-
cum asinum et duos iuvenes, excepto Ysaac, et hiis
duobus infra dimissis dixit: Expectate hic cum asino,
ego et puer illuc properantes postquam adoraverimus re-
vertemur ad vos. Et duo iuvenes [illegible]
significantes cum asino, id est cum pigro corpore sub monte di-
misit, quia [illegible] et [illegible] remo-
venda est a volentibus ascendere [illegible]. Quia ne-
mo ascendet in montem domini nisi [illegible]

nta

et modo gerde qui non accepit de vano aiam suam i. huius
titam intentionem in suis agibilibus appetendo verum bonum
et ipsa opere prosequendo non ponens spem suam de temporalibus
sed eciam quia temporalia vana dicit retinere eciam ... Eccl. i. va
nitas vanitatum et super omnia vanitas / et hic est contra
ociosos et negligentes qui vanitati dediti sunt corpori
fingentes modicam curam habent de spiritualibus et quasi
animas suas deo reputent Et ideo dicit Eccl. xviii vanita
ti creatura subiecta est Corpus enim nemo accipit
in vanum sed bene curat illud ne ledatur agrestibus a si
ti frigore ... et similibus aliis Animam vero dimittunt
in vilia arida ieiuna et infecta / et quod est magna
vanitas immo fatuitas habere magnam curam de iumen
digne et minus nobili et relinquere seu obliviscere yma
magine dei / Et assumpto petro et duobus filiis zebe
dei scilicet Jacobo et Johanne cepit contristari quare hos tres assump
sit pre aliis Dicitur quod propter plura Primo secundum hug. de s. Ja
bus adimens ut in temptacionibus maiore robustius vincuti
prudencia ... Per petrum qui agnoscens dicitur
pacia et humilitas que contra aliud supplantat per Johannem
caritas Secundo ad ostendendum de tempore passionis
Sedete hic i. significat contra agnentes suo officio Ver
contritores que semper dicunt in isto sensu comitari
oracionem dignificare Vel que dicunt vocatum
Vos i. postulet in fide / et hic in petro significatur
Petrus n. firmus a petra dictus / et sortitur i. de spe
petita adipiscendi et contra aliud supplantandi / et hic in Ja
cobo significatur / Omnis enim luctatus est hic spes victo
rie / et oracio fieri debet / et hic significatur per Johannem
quia gracia inflammatur Oracio enim dilatat oracionem
Item Secundo de Cassi ho in libro ... oportet cum
...teres quadam est habere homines in magnis agonibus constitutis sunt enim frustra procedit ad bellum
minime orat / misit in theorisat Primo natura est agere
deum notitia designata per petrum Secundo enim missa domina
bellum si non cognomine ea / Secundo procedit ad
militat / ne inimicum adversantem si non nonnuit vexilla
regia / Ubi se colligit si pugnare adeo repugnare
non nomine / omnino deficiet si non nosset ...
peruenit aut a quo teneretur ... quem vibret hastam

Expedit ergo spiritualem militem cognoscere diuina
mandata secundum tribum Zabulon dei ducem xpm et eius
aduersarium, et expedit omnino non ignorare astucias
sathane. Secundo requiritur debellacio seu supplantacio
viciorum per Iacobum designata. Nam ergo enim scriptum homini
est milicia super terram et homo multas aduersitates patitur
a mundo carne et diabolo, quibus si non resistitur vincitur
et succumbit. Non quibus in se supplantare debet nisi non
placitum nomine se ipsum abnegare voluntatem. Tercio
requiritur gratia dei que per Iohannem designatur sine qua
vires hominis in bello spirituali marcescunt, quia sicut
sine verbo factum est nichil in rerum creatione, sic sine
ipsius gratia factum est nichil et nec fit in victorie d...
actione de qua dicit Ioh. xv. Sine me nil potestis
facere. Ideo assumpsit hos tres ut qui claritatem sue
transfiguracionis viderent in monte thabor per aliquas
viderent autem xvi. Congruum ergo erat ut sicut hii ut
passionis initium dolorum suorum compacientes viderent.
Ideo coram eis cepit contristari et mestus esse. Mar. 14.
addit cepit pauere et tedere, et bene dicit cepit quia
non dominabatur ei hec tristicia neque timor etc. Et xps
Dauid ascendebat cliuum montis oliuarum, Dauid
i. xpus flens operto capite i. occultata diuinitate
que latent in passione xpi quasi abscondita per se.
Obumbrasti super caput meum in die belli, perdes
ut deterit quia humanitate infirmitates patuerunt.
flens dicit Item secundum paschasium ad literam timuisse
dicitur vel flens i. compaciens quam humano. Sub...
cultores domus. Item non robustum bene Andree sin...
strepit affectum, quia non est sanus operis medico sed ma...
le habentibus. Item enim magnum fuisti domine ihesu si
attendente hora propter quam veneras intrepidus sta...
res tunc quam potestatem habebas ponendi animam tuam
et nemo tollebat eam a te, sed totum propter nos agebat
vt quos viuificabat mors tua, tua in ... omnes
trepidatio robustos, mesticia letos, et tedium alacres
et turbatio quietos faceret et desolatio consolatos. Bern.
Et hic videtur xpm timuisse passionem et mortem.
Sed contra Ioh. iiij. dicit perfecta caritas foras timorem
mittit, sed in nullo sanctis fuit ita perfecta caritas sicut
in xpo. Item legitur de multis sanctis quod gaudentes
ibant ad passionem. Ad n. Hor ponens triplicem
timorem, quedam carnalis, quedam ... quedam

Vidensus Primu duo fuerint in xpo / tunc no De
po loqr Pam 2 · oia que a nocente ad esse dedu
cta sit hnt nale desiderium se gseruadi / qr bonu
id oia appetunt / go xpe ho factus hnit hc desideri
um Vn q signum comedit & bibit z dormiuit / z
sic tpe sue passiois quia voluntarie sustinuit · ha
buit nialez timorez & tristicia / qr p ceteris fuit re
ctissime gplexionis z forte etatis qr in 33 ano in
qua ho amarissime morit / Pio habuit tiorez
cocioscu / si ille timor alr fuit in xpo alr in nob
In nob em e ex necitate inquitum ci ab extrinseco
commouem et afficim · qr peccatores sumus In xpo
aute no fuit ex necitate / si impio rois Naz in eo
nulla passio fuit nisi quia gritat & voluntarie
assumpsit Oia enim vires inferiores erat subdite
rom in xpo / qr nihil aliud age aut pati poterat
nisi qd ro ordinabat Vnd Ioh xi di · Et videns
mariam plorantez infremuit spu z turbat semz
ipm vz iudicium rois huas in turbacoe / De hc
eciam dt Ieron Contristat xpe no timore paciendi
qr ppt hc venerat / si ppt infelicez iudam z scanda
lum discipulorum z iudeorum dapnacoez · Ad dictum Ieron
no sic e intelligend qr passionem pcius nil timu
isset · si qr magis dolebat mitius multorum mor
tem spualez · si iudeorum & multorum fidelium in
qs viuentium · qm sua mortez tpalez Vnd dt Ambro
doles due no tua si mea vulnera no tua mor
tem si mea infirmitatez · Tu ergo in doloribz si no
pro te si pro me · Sz no mirum si no pro oibus
dolent qui pro seruo flerint / et qz intrinsi mori
turus p omnibz gtristatos z tedeat · qm lazarum re
suscitaturus resuscitatus e Nd dt Augus Mea z tri
stitia quia xpe suscepit pro me dolint qm ꝑ se
mi hnt quod dolet Tristicia ad enciorez cepit
vbis pande d · hec ciuitati ondit tristicia
mariaz · d · Triste e aia mea vsqz ad mortem xpe ee
qr tm intensa & vehemens erat quitum nat potuit
esse & sic dns voluit exprimer magnitudinez triste
ce e vsitatus mod loquendi zc accipit h' vsqz intesine
·i· tristicia que e in me nequaqz recedet impioz du
rabit in me donec moriturus fuero · qr acerbissi
mortez voluit hoies saluare gritum in eo fuit / si
ipe perdidit abetno qr nisi no eet redituri
M debent pueri no aduertentes passionez suam orōi adsidue
sanguineo z oia qe passus fuit pro eis

Alio mod extensiue qr durauit ad hora morte Vnd
ipha in psna xpi. turbatus in me spus meus i me
turbatum e cor meum Et none dt ysqz ad morte no
propter mortem Vbi enim e mors ca tristicie vbi tristia
est propter mortem Sz vbi mors no e ca tristicie vbi
tristicia no e solu vsqz ad mortem / zc erat in xpo
tristicia no e solu vsqz ad mortem / tristabat / sz qr finis sue mor
gm no propter mortem tristabat / sz qr finis sue mor
tis ad quem moriebat in multis effectu g̃segui no
debuit Vnd dt cant 21 dare aiam sua in redeptore
pro multis Vel sic sm hug de S. vic Triste est
aia mea vsqz ad mortem q.d sentio qm hucusqz
condoleo qr pro ipis psenti morte ffigat hoc fr re
rum contristatus rex dauid ascendit cenaculum z flet
vadens z dicens Absolo fili mi quis mi det vt ego
moriar pro te / Absolo interpretat pris amaritudo
z sit genus humanu qd prez suu diuinu nrm ad ca
ritudinem pronocat Osee xij Ad iracundiam me p
uocat effraim in amaritudinibz suis / huius mor
tem intm doluit dns qr pro eo vnusquisqz volunt
mori / hic e qd ait Quis mi det vt ego moriar
pro te fili mi Eciā Gen 26 d. Iacob in psona
xpi descendam ad filiu meu s. genus humanu lu
gens in infirm vt sz inde educeret eu in sangine
testamenti qr cenaculum porte intelligit eminencia
caritatis in quo flevisse dr / qr ex caritate emi
nencia compassus e nobis Apos p dilexit nos et lauit
nos in sanguine suo Tercio tristicia significat in
tristicia Ione qm d. Irascor ego i. contristor psqz
ad mortem pro conuersione edere i. pro reiectione
synagoge vel ingratitudine multorum fidelium Osee 13
Consolacio abscondita e ab oculis meis qr ex diuidit
dr qr infidelitas maiorem ptem synagoge contri
pat pz Torretes iniquitatu turbauerunt me Torretes ꝯturbauerunt
sunt pctm pmi parete quod p totu mudu vndat
z ipm opperuit Ideo tristabatur dns Assumpsit ac
ihus isti pauorem z tristicia propter plena comun sim
lem ero vt veritatem assumpti hominis pbaret Naturale enim
e homini timere mortem Et hac naturali tristicia ve con
stat e dns Sz sciendum qr queda e tristicia z qui
dam timor rom sibi indigens z honorem precepto dei pre
cepto in pctm ducens. sic petrus timore negauit
xpm De huiusmodi locuti expositores qui dicunt xpm
no timuisse quippe qm ad hr perueniat vt patet

Et petri temeritatem argueret cum eum vellet auertere a pas-
sione dicens Absit a te domine non erit tibi hoc. Est et
alius timor moderatus qui naturaliter inest omni homini
et est sine peccato sicut fames et sitis et tales passi-
ones fuerunt in christo. Cum ipse naturaliter horruit mortem
et penas acerbissimas quas presensit se passurum de
proximo. Aliter tamen huiusmodi passiones fuerunt in christo quam
in nobis. In nobis enim plerumque huiusmodi passiones pre-
ueniunt iudicium rationis et imperium voluntatis. In christo
autem semper sequebantur rationem et voluntatem. Unde volens
esuriuit et sitiuit volens timuit et volens contrista-
tus est. Nichil enim coactum in christo consideratur sed omnia vo-
luntaria credimus. Ista ergo tristicia ita fuit naturalis
quod tamen fuit voluntaria et rationalis. Et ideo signanter di-
citur hic euangelista quod cepit contristari et quod cepit pauere
non dicit fuit contristatus vel pauefactus. quia ipse mo-
tus tristicie non ei dominatus est sed ipse statim eum suppressit
et voluntati diuine subiecit. Aliud est enim contristari
et aliud incipere contristari. Qui contristatur eum passio
passio non dominatur eius animo compassio enim dicit decep-
tionem sed passio continuacionem. Licet ergo timor et tristicia
inceperunt surgere in parte sensitiua sed nondum perue-
nerunt ad eius animum seu mentem. Ideo dixit Tri-
stis est anima mea usque ad mortem. Ubi anima sumitur
pro parte sensitiua in qua sunt passiones non autem de ratione
sic alibi dixerat nunc anima mea turbata est. poterat
autem christus non mori sicut adam poterat
ante peccatum. In eo enim nullum culpe debitum non mori
fuit vestigium Sed sic veram humanitatem ita et humanas
infirmitates nostras assumpsit que a deo non separant ve-
luti ignorantia impotentia concupiscentia et huiusmodi ...
nit. Et non quod passio turbauit sicut in aliis perturbat animam
dere. Et preter imperium et iudicium rationis et
progressus usque ad perturbationem rationis et motus
inquietudine et in malis uel a sua tranquillitate re-
in bonis imperfectis Sed secundum imperium et iudicium
rationis et motus a ratione compatiens et ordinatus et turbatio
procedens uel conpatiens. Primo modo passiones sunt in
omnibus puris hominibus etiam perfectis. Secundo modo dispositiue
solummodo in christo quia in eo sensualitas tota subiecta
erat rationi et ratio inferior superiori et superior deo. Nec
una potentia impediebat aliam in opere suo naturali.
Contristabatur etiam christus. Sed non solum timore im-
minentis mortis quam ipsa caro abhorreret et recusat
sed propter infelicitatem Iude et scandalum discipulorum

et deiectione iudeorum et eursionem illam in multis hijs et
compassus Et possimus etiam addere quod ideo tristabatur
quod presciuit quod tam acerbe passionis sue flagella et
vulnera et mors amarissima in multis adhuc in
feris hodie et obstinatis peccatoribus frustrari deberent
Secundo suscepit pauorem et tristiciam pro nobis in membris suis
vt ipse tristicias suas in se vinceret sic et mortem nostram
sua morte destruxit et sic sustinuit temptacionem et passi-
onem vt nos a temptacione et passione liberaret Tercio
assumpsit huiusmodi pauorem et tristiciam assumpsit nobis in exemplum
et doctrinam moralem vt sequitur Et hec est articulo
quantum est pauoris et tristicie assumpcio plura habemus docu-
menta Primum est vt nos exemplo christi discamus timo-
res et tristicias ac passiones alias in nobis insurgentes
freno rationis cohibere ne usque ad animam pertingat sed inferiori
parte anime sub voluntate imperio constringat vt di-
ctum est de christo Secundum est vt eius exemplo discamus
nos desperare non debere si aliquando nos surripiat tristi-
cia timor vel pusillanimitas in obsequio et opere diuino
vel in angustijs doloribus tristati et sponsis vel dicere iam
orationes suos non debere desperare si aliquando nos surripiat
tristicia quam tamen sentiat Tercium est vt nos discamus
contristari proximis in aduersitatibus eorum sic christus trista-
tus fuit non pro se sed pro alijs vt dictum est secundum
communem intellectum Quartum documentum est vt exemplo christi
discamus tristicias et turbaciones nostras ad deum cum oracione
ferre sic fecit et ipse Nam statim quod dixerat tristis est
anima mea vsque ad mortem · iuit ad orandum Quintum do-
cumentum est quod nos orare volentes deuote debemus
secedere ab hominibus ad aliquem locum secretum sic fecit christus
Sextum est quod tristicias tribulaciones
dans nobis exemplum et infirmitates nostras etiam si petamus
penas aduersitates infirmitates nostras etiam si petamus
ab eis liberari sic fecit christus sed post oracionem committamus
voluntati diuine / ac per hoc eas in cor christi reponamus
orantes vt ipse et eas et in commune sue passionis
nat et offerat eas deo patri ad laudem et gloriam suam
Et et sic nostre tribulaciones et passiones multum nobilitantur
tur Nam sic passio christi in celo et in terra consummauit
tulit fructum sic pene et quecumque tribulaciones nostre hoc
modo christo coniuncte in comunione passionis sue tantum fructi-
fere erunt vt angelis gloriam in celo iustis in terra mutu
peccatoribus veniam et purgandis animabus conferant releuamen
Nonum recogitando istum articulum studeat homo se
metipsum contristare cum gementibus compaciendo christo de sua

tristicia propter nos assumpta Et sic si in aliqua turbacione
vel adversitate sic venimus illa cum tristicia et adversitatibus
xpi get et vnione ipoziu delectatur et ideo in summa
paciencia redoleant O due ihu xpe tristari pro me misse
ro voluisti da in omnibus tristicias meas ad te ingit
sufferre tu qz eas in vnione tristicie tue meu digne
tis sufferre Deinde dus ihus volens se eciam se
questrare et tribus apostolis secum assumptis dixit eis Susti
nete hic expectando et vigilate mecum non cum diabolo
vel cum mundo tanquam amici speciales preciosis qui debet
in angustiis assistere amice / Sustinete pondus tep
tacionis vigilantes a sompno infidelitatis et tempore me
ritis ne ingratitudine diabolo obrepat vobis Ceteros quibus
iussit sedere ibi quasi inferiores ab agone isto sinas eos
securos vos quos tamquam fimores nostros hinc adduxi vt col
laborent mecum in vigiliis et oracionibus si volo vos pro
gredi vlterius non dum enim potestis propter et manete hic
vigilantes sicut ego vigilo vt unusquisque in gradu sue
vocacionis consistat quia omnis gracia cuiusmagis fine supi
orem habet Et vigilate quia dicit hugo sicut omnis
lia commendabilis est si illa qua cum deo vigilatur vigi
gilat ergo cum deo qui abstinet a sompno peccati quod domi
tte i tempore tribulacionis solet plurimos occupare Sed
vigilet homines vigilant de nocte latrones et non
dormiunt nisi male fecerint Ideo dicat mecum quia no
omnis vigilans cum deo vigilat sicut habetur hester 6 Nocte illa duxit rex ducerez
gilie habetur hest 6 Nocte illa duxit rex asuerus
sompnum iussit quod sibi afferri hystorias et annales
priorum Rex asswerus est xpus rex noster qui noctes pas
sionis duxit insompnem Vbi noctem pene tribulacionis
Illam sompnum petitum degustat / hystorias et annales
priorum tempore sicut in miseracionibus eius antiquis in quibus
scriptum erat illud Iere xxxi In caritate perpetua dilexi
te et hac annales revolvebat et legebat dus in no
cte passionis sue cogitans cogitaciones pacis
sue ipsa sed miseracionum domini recordabor Item non
dum vigilat cum deo et qui luxuriosis cogitacionibus me
occupant / Cum mundo superbi et avari et illi qui in
noctibus ludis et bibicionibus et cavillacionibus insudat
hii non vigilant mecum sed contra me Et hoc est contra illos qui
tum aliis a xpo assumpti et ideo devoti cum xpo vigilat in no
cte nativitatis xpi vel aliis noctibus celebribus ludis et
tasseribus et cavillacionibus insistunt vel cogitacionibus avaricie
et luxurie Et dicat seneca de in lib de remediis fortuitorum Crube
scat miser xpianus qui in nocte ista requiescit in lecto cum
rex suus pavet et vigilet in campo Erubescat qui in nocte

Sustinete / hostis iam appropinquabat ideo fortiter ad vigi lias et sompnolencia pigricia et pusillanimitate docuit propter vos ... presidet

ista letatur et ridet cu rex suus tristet et timeat Similiter
stat qui dormit et solaciat qz rex suus sup vndam
tram orat et pro ipius salute solaciat Attende
quid tibi dicat apls Ephe v. Surge qui dormis et
illuminabit te xpc Et ad vigiland et sustinend cu xpo
monet nos ipse facto suo in assumpcone triu aplorum
orig vnd dicit Greg Sz xpus petrum magna de se cofidetem
et alios duos Jacobu sz et Johem secu duxit vt vi
deat cadentem in faciem et oratem et vt discat no ma
gna sz humilia de se sape et vt no sint velores ad
gna sz solliciti ad orand pro dei gra p qua
pmittend sz solliciti ad orand pro dei gra p qua
teptacoibz resistit / q xpc d. eis Alios octo p debili
ores iussi sedere inferius remote ab isto loco vt
vos fortiores mecu laboretis in vigilijs et oroibz
et sic cognoscatis q facto vro fictuo in alijs eand
fugam euenisse Anno de Cassia lio xpm cu xpm
fugam euenisse Anno de Cassia lio xpm cu xpm
Nulla sit que homines sustinet et multi sit fi
stmetes sz no cu xpo Ez desustinencia expedit fieri
vtiose et victorie xpi sodalem Sustinencia e que
dam futuror expectacio Eius em de mundo abie
rit xpus corpe. nobiscu tn e diuinitate ptate sacrato
atqz dilectone Sustinet cu xpo qui nullo dolore
expectacone afficit Nec tpis gre dilaco mag gruat
nt aliqz afficit dilata pmissio nc in orone cruciat
si no accipit illico qd affectat sed semp eodo se hz
in hijs que circa ipm diuina pudencia fiunt Teptatio
mbz egea no opprimit qui cu deo sustinet Dicit
em sptual Sta q ffili attendes ad similitudi dei sta
in iusticia et ppa ancaz tua ad teptacom nc cuve
nerit teptacio et impuiso dicemet hoiez no patuz
Cum at cu xpo se pro xpo sustineo aliqz reuisant
penas habebut eternas dicete sptua Ve hijs qui
perdiderit sustinenciam qua pdit qui mala insurgea
fre reuisat Cum colodot Augo sup ps horum tractas
id cobid Cum sup te sustinui opprend totu die et dt
Nichil magnu qd dr sustinui sz qd dr ppter te susti
nui Si em sustines qma peccasti tuc ppte te susti
nes no ppt dnm Qd i pet ij Que em glia vos
si peccantes punimus et sufferte Si at sustines qma
madata dei suasti ve ppt dnm sustines se merces
tecu pmanet mediuf Spoz eni ille sustinuit opprobria
vt nos disceremq Ille em in cuj ore no fuit dolus
et qui de se cui dicit vocent pnceps mudi i vme
no hz quicqz / hic dictus e pctor dictus e iniqus dictus
e demonia hns se in belzebub eicere demonia

Quare enim ille audiunt nisi ut eum audires tu non desi
rares Ecce tu audis et desidas frustra igitur ille audiunt
quia non propter se sed propter audiunt Sustinete et hic
in hac vita in gratia ad sustinentiam monemur per
Confortet cor tuum et sustine dominum qui pondus ideo
Canticorum Ecclesiasticus inire de Ecce igitur per primam deo quod
qui vult sustinentia opus habet Ecce et filii attendes ad
servitutem et Noli putare a te dominum ne etiam provocat te
Non enim sustinet dominus nisi sustineres eum / nec portat
nisi portantes se sic sicut in ludo puerorum si provoce
eum pieterie ab eo Ipse portavit omnes nostrum id est per
sua peccata nostra ipse portat Ierem 33 Vos estis onus meum
Unde vel portemus eum ipse mercede nos conduxit dicens ite
in vineam meam et quod iustum fuerit etc / portemus igitur
hic onus per totam diem contra eos qui ipsum abiciunt
ante finem diei id est vite sive onus pene Vel intendere habere
volunt quod quamquam hora veniunt sic importe ante b sperare
perit mercedem suam Mane conducunt mercenarium
sero inites datur Vigilate Expedit portantibus onus
ut vigilet ne cadat sub onere propterea tamen multi sunt
impellentes ad casum Ysa 22 Ecce pungit robustiore quia
sic turbo impellens parietem / Hec tamen dicit quia ipse nos
tamen portat omnes nostrum id est per vel Sobrii estote et vigilate

Hic ponuntur tres dubitationes Prima utrum dixit Christo
fuit tristitia / Secunda utrum in Christo fuit maxima
tristitia / 3a utrum in Christo fuit timor Ad primam
est dicendum quod secundum Damascenum in libro 2o capitulo 14 tristitie quatuor
sunt species Prima accidia que est tristitia mentem aggra
vans et eciam perturbans Secunda est invidia que est tristitia
de alienis bonis Tertia est athos quod idem sonat quod tristitia
vocem auferens Quarta est misericordia que est tristitia de alienis
emius malis Prima quia tristitia que est accidia mentem
aggravans et perturbans in Christo non fuit / quia letitia reliquie
fruente divinitate et gaudium superiorum rationem non re
dundabat ad inferiores sic passio sensualitate et apprehensio
mentem ihesu christi / ut provenebat ad superiorem partem ro
morte tamen finis omnium tribulationum in illo perturbabat
ius / sed communiter de ut potentie permittebat agere
quod suum erat / item quia que erat hominis sup hominem
agebat et patiebatur ut Damascenus dicit Secunda tristitia
que est invidia in Christo non fuit quia illa repugnat
caritati quam ipse ihesus christus perplenus fuit Tertia tristitia
que est athos vocem auferens que nascitur per evenimentum
aliquo et apprehensione aliquorum tribulationum ne loquatur non
refugit quibus sunt eruditio non legatur de ihesu christo fuisse

ipsius
laborani clamans
tu propheta david in psona ihesu xpi
raucae factae sunt fauces meae. Super quo verbo dicit glossa
raucae factae sunt fauces meae. Sup quo verbo dicit glossa
ad literam in ewangelio non legitur ihesum xpm raucum fuisse
quamvis propheta hic dicat. Ideo xps raucus dicitur fuisse quia sepe cla
mavit ve vobis scribe et pharisei. Et ve mundo a scandalis
et tamen nec eius vota sunt impleta nec ab eis exauditus
ad literam tamen potest dici ihesum xpm raucum fuisse ex passi
one factus. Et propheta ait. Secundo notandum que est tristicia
de malis alienis in ihesu xpo. Et iste sunt quinque super illo verbo
Tristis est anima mea usque ad mortem. Dicit Jeronimus quod contristabatur
primo timore patiendi quantum ad hoc devenerat et pe
dum suo timore patiendi quantum ad hoc devenerat. Secundo propter insta
trium volentem impedire fortiter redarguerat. Secundo propter infe
licissimum Judam et scandalum omnium apostolorum et rejectorum popu
li judeorum et eversionem misere civitatis Jerusalem. Tristabatur
Tertio de alienis malis que est una. Ad secundum dicendum quod ma
gnitudo tristicie xpi causabatur ex tribus. Primo ex eius
caritate quia sunt magna que satisfaciendo pro peccatis toti
generis humani propter longe a salute mea. Verba delicto
rum meorum. Secundo sunt re longe est a consolatione tua. Tertio ex condi
cione spiritualis discipulorum et judeorum delinquentium. Quarta
amissio vite quam maxime diligebat. Nec est quod dedit di
lectam animam meam. Quinta in nobis causatur vehementior intensio. Immo
tigat intensionem tristicie quod non erat in xpo. Sexta contra conti
nentia omnium futurarum penarum passionum. Vehementius quia expe
riebatur et quia singulariter pro quolibet homine singulariter tristabatur
Septima propter innocentiam suam quia considerato augetur dolorem
Ad tertium dicendum quod sicut tristicia causatur ex apprehensione mali
presentis ita etiam timor causatur ex apprehensione mali futuri.
Apprehensio autem mali futuri cum quadam certitudine ha
beat non inducit timorem. Unde philosophus dicit in ij rethorice quod
timor non est nisi ubi est aliqua spes evadendi. Nam
quando nulla spes est evadendi apprehenditur malum ut presens
et sic magis causat tristiciam quam timorem. Sic igitur timor
potest considerari quantum ad duo. Secundo quantum ad hoc quod appetitus
sensitivus naturaliter refugit corporis lesionem et per tristiciam si sit
presens et per timorem si sit futura. Et hoc modo timor fuit
in xpo sicut et tristicia. Alio modo potest considerari secundum incertitudinem
futuri adventus sicut quando nocte timemus ne aliquo sonitu
futuri ignorantes quid hoc sit. Et quantum ad hoc timor non fuit in
xpo ut dicit damascenus in iij libro. Secundo quod in xpo fuit timor etc.

Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans
et dicens. Pater mi si possibile est transeat a me
calix iste. Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. Hic
ostendit orationem xpi fore humilem et salutaria dicens. Et
progressus pusillum id est aliquantulum separavit se ab eis
Unde luce xxij. Ipse avulsus est ab eis quantum iactus lapidis

Nota quod in xpo fuit timor quantum ad offense secundum reverentie. Unde
ysa xi. Et replebit eum spiritus timoris domini. Secundo libidinosum secundum sancta
et tristis. Quia perfecta caritas foris mittit timorem. j. Joh. iiij. Sed naturale
est ratione inferioris qui est secundum rationem subiacentem. Secundo est
ratione provenientie quod est ne corrumpte. Secundum rationem provide pro redemptione
nostra ordinate. Quia xps assumpsit corpus passibile pro redemptione
apta. Ideo assumpsit se defectus consequentes passibilitatem corporis
tristiciam et timorem.

Thomas q xpus nolebat longe ab aliis tribz descen de' s
ipe alios orare qz ipe dixerat disate a me qz mite sū
et humilis corde vt ego videret humilitatez xpi in orone
ad prom spaciu ab eis Primo optime sub indistincta
mensura cinata ex indistincti spus sti iactu lapidis desi
bit qz lapis pt p mis z remotius piti scdm fortitudiez
proicientis et magnitudinez lapidis Scd designat q
indigni in hac vita mortali xpus intantu elonget q cor
lapideu hominis peccatoris ad xpm no possit si voluerit
plene converti fieri qz particeps illius profundissime oronis
qua se pne subdidit voluntati vt p nob calicē bibet
passionis h ille / hec enī oro no solu pfint disciplis
xpi s; omnibz fidelibz credituris p vbu eoru in xpm Job
17 Non pro his rogo tm s; pro his qui credituri sunt p
vbu eorz in me vt omes vnum sint sic tu pr in me z ego
in te et vt ipi in nobis vnum sint / Et ex hac dicto et sequentibz
plez cond conditos pfecte oronis ondunt Primo vt sit secreta
seu solitaria qz oro e eleuatio mentis ad deu qua me
lius fit in loco secreto ait xpi Cum aut tu oraueris intra
cubiculu z clauso hostio ora prez tuu Et ne credat phi
lucat lux vt orat cora hominibz Scd hic designat xpus
aliqualiter volunt videri a discipulis tu orare qz p mo
dicam distanciam Et q xpi oro sit scta nob in exm pz per
Aug in sermone de oroe dnica qui dicit Et de domino
meo scptu est q procidens in faciez sua ita orat vt ab
eo guttae sanguinis stillarent in trram Quid enī indigebat
xpus vt talit supplicaret no ille indigebat s; nobis pre
quibz orabat / orat unica et no orat miseria / orat caritas
tas et no orat humiliat iniquitas pstratus in trraz orat
medicus et no humiliat egrotus / orat innocencia et no orat
nequicia qui pctm no fecit z no orat multis pctis ob
noxius / orat Judex et desiderat pce z no orat reus vt
dicam dic Conclusio e q d suo sponte deligerunt eu Comios
qui quasi o obrigendi frigido corde exerti orat / quorum
cor sit sic coagulatum est / quod nodu lig fecit calor san
cti / Sicut ad tn dns faciez in trram inserit in qua de
sideraret angeli prospicere Est hoc impensadi tu inte
Item sciendum sm hanc posti / p p iactu lapidis significat
innstre q xpus qui lapis e erat ab eis separandus et
in primo ab eis recessurus Job 16 Modicu et no vide
bitis me z quod fiebat absconsio patene in missa que
primo paruu absconditur et postea reuelat Item lapis significat
legem que scripta erat in lapide Exod 31 Sacerdos

lapidis e directo legis in xpo In hic vo qz iactu lapidis
se elongat / docet discipulos ad ipam legis intencoz debe
respicere tamqz ad finem ro' consumacio legis est xpus ad insti
ciam omni credenti etc Progressus pusillum tunc sp sunt
in progressu proximo et virtutem semita etc Non go retrocedunt
p peti recidiuu vel pusillanimitatez vtroz enim exitus pu
sillaces no admittit deus etc Si quis pauidus z reueretur
in domu sua ne pauere faciat corda fratrum sicut et ipse timet
vo audaces sunt vt leo etc In quo quus audez audeo
et ego Item dicit progressus vt vincat qz in quum tep
tatione profectus z Job vn militia .i. temptacio est vita hoie
tatione profectus z Job vn militia .i. temptacio est vita ho
go temptari est vincere z magis temptari z magis vincere
procidit in faciez suam orans et dicens Et hic tangit za
conditio oronis qz dz esse humilis Ecci xxxv Oro humiliate
se celos penetrat Vn dicit leo procidit in faciez suam
vt humilitatez mentis ondat habitu et gestu corporis z ondat
se orare mete et ore Ieronimo Ibi procidit in faciez suaz
qz super suaz notitiam deo dicit altissimas preces procidit
in faciez suam genu flectit capite inclinato z in terram
vultu defixo Naz qual erat consistentia mentis in eadez
tussorat et corporis subiecta enim erat per oia ora xpo pne
voluntati h Ieronimo In quo dedit doctinaz imitatoribus suis
vt cum orom procidat idem se humilient vel pacta peccati reco
gnoscat z sic oro erit efficax ps Respexit in oronem
humilium et alibi et si orat no tn procidit qz pacta sua
no recognoscat Exm pz luc xviii de phariseo qui stans
orabat z Et hoc dicit procidit in faciez suam super terraz
primo qz terrenos no celestes venerat liberare / 2o procid
ad terram qz de terra terram humanitatis assumpserat quaz
de terra ipe celeste medicus venerat liberare .3o vt ma
ledicto ade careretur qz dictum est Terra es z in terraz
reuerteris / 4to procidit super terram qz inclinato quebat
illam ponere in celum / 5to vt humilitatez mentis habitu cor
poris ondet Naz qual e consistentia mentis in eandem tussort
et corporis h' oia leonis Et hic reprobat mos aliquorum oracium
in eccia qui qz gelidi erigunt in oronibus et corde fri
gido suum creatorez venerantur De quibus dicit propheta
Coagulatum e sic lac cor eorum hz si cor eorum tpe oronis
esset deditum passioni xpi z eius opibus calor caritatis
vtiqz cor et consumit gemina flectere qz xpi vulneri h
quefacerent coagulata corda Vnd dicit Bernh In stimulo
amoris o vulnera corda saxea vulnerancia et mentes
coagulatas inflamantia pectora qz liquefaciencia p'dore
luctus addit Et posite genibus orauit dicens Mr dicit Abba
pr Interpolita Ebr vtriusqz pp salutatorez se ondit
Idem enim significat abba quod pr Ibi abba z hebreum pr gre
cum et latinum / quod vtraqz lingua prece pius innotat vt docat

ab vtroqz pplo ipm inuocas Non em e distinco
iudei et greci Matheus pr sem chie ondit exeplo
xpo za 9dico ozois qr dz esse deuota z dulcis Vnde
qm nomie prno dulcescit impetrat et m prestat si
ducia impetradi Vgt dicat pr mi scr em e nome
honoris preced go noiat in ozone volens ipm hono
rare vt bonus et sapiens filius Joh vm Ego glam
meaz no qro et glorifico seu honorifico prez meum
Matheus Si possibile e Tercia 9dico pfte ozois
qr dz esse recta sm gra diuine voluntati Vnd gt
Bernd Omis aia pro celestibz certans cu ozo effudit
aut nichil distitutu postulet / aut si distitute postula
uerit aliqs totu in diuina pinat voluntatez qr ipe
meli9 nouit omne nobs expediens qm fili9 fernd
orans Gamq tu infirmo agit si no aqua frigida
sm appetitu suu p febri calida bibat et cocta et ca
lida medico medici con qua medicus alicui prudea
sanxit vt q e vtile aut ming ledes 9ferat et denegz
quod delectat / z infans tutus in plorato relinqit si sibi
ad solame 9cedat cultellus qm petebat qo accepto lederet
Transfer a me calicez hunc Et hz multiplicat exponi
Primo pnt xpus orat pro se Et tunc sm Augustin Trn
seat a me calix iste i pr celeste fac vt me moriete
mors etia moriat celu dm transitu aperiat homo
potius redimat Vel sic Transeat a me i cito mutet
dolor mortis in gaudiu imortalitatis Vel Trnse
a me no vt no adueniat et vt cito transeat Vel sm Be
dam orat vt si fieri possit i si sint aliq alia 9uenien
tes forma liberatois huane sn sua passione vt talix
passiois ab eo amoueat Et sic hec peticio infirme ne
erit qr ipius sensualitate Tercio Transfer mirat q huanu
e / Sicons edocet qo sotuosu est Beda intelligit sm
dezom de mebris xpi sic Transfer a me i a iudeis qm
singlar mei sut et quibz scdm carnez natus sum / z q sibi
ppna signa amicicie ondi ne culpa in eis finar
mancat et vt misericordie deleat Et sic exprimit affectu
mne et 9passiois sue ad iudeos Est igr sensus Transeat
a me calix i passiois acto ira a iudeis infligenda
Vnd no simpr dz calix et calix iste i ppli iudeorz ne si
de manu iudaici pplo tam dilecti bibet calicez tm aarn
Per hz em 9ciuisabiles facti sut ez addidit Si possibile
est Na saluā esse voluit iusticia dei insinuās affe
ctu mne semp debe in nob regula iusticie moderari
Vn ipoze obiurgacom et 9stulu a deo peter debemus pe
ccia et contas obmigneruit sibi / et sic ppe no fuit peti
to et vtriusqz affectionis ostensio s mne z iusticie Vnde
ut in mia dz negligi iusticia / ut neglecta mia in
sticia vergat in crudelitatez Et qr possibile fuit 9ceres

crede absque indecorum mittit deo glo[ria]. Si possibile est i. o tua
dispositione et ordinatione sunt, et loquitur per ypothesim i. si esset
in tua dispositione revisarem scilicet, et per omnes perire
Omne enim quod in dispositione dei est possibile est sed non conve-
nit. Vel sic transeat a me. Beda i. si est in beneplacito tue
voluntatis, ut opere salute generis sine excecatione iudeorum
Transfer a me calicem istum i. a populo separandum ne per penitentiam
mortis mee excecentur. Sicut Crisostomus vocem egrotantis
in medico. Considero caritatem et stupeo miserationes
vel de discipulis sic. Transeat a me i. a meis discipulis
Vt scandalum passionis mee non diu in eis maneat
sed cito transeat. Vel de fidelibus sic. Transfer a me i. horrorem
passionis separatis ab omnibus qui futuri sunt mei. quod non
recedant timore mortis et non timeant mori pro nomine
meo. Unde Ecc. 33 dicitur. Gloria magna est sequi dominum
Et quare ipsius passionem suam vocat calicem. Ratio quia
ipsius passionem suam preparaverat ut medicinale poculum
pro superna sanitate a[...] acquirenda. Et quia id quod
calici infunditur cito ebibitur. Sic ipsa passio cito transit.
et quia poculum calicis in mensura distribuitur. Sic passio
quia dominus scit imponitur mensurate distribuit unicuique
pro suo modulo. neminem affligi patiens ultra suam
facultatem. Veruntamen non sicut ego volo sed sicut tu. Non
sicut ego volo secundum humanum desiderium ipsius sensualitatis
sed sicut tu secundum tuam voluntatem et eternam predestinationem
Aug. dicit. Et dominus ut prudens cognitor utilitatis mundi erat
futura per passionem ipsius dixit. non sicut ego volo sed sicut
tu. i. si possibile est quod sine mea passione omnia illa bona
veniant hominum que per eam sunt ventura ut mundus salvetur
tunc transeat, sed fiat voluntas tua ~~et leo papa et~~
etiam quod iudei non peccarent. Sed alii per ignorare deperditionem
salutis multorum non potest conveniri ~~ipsum~~ ad tua instigatione
nisi patiar. tunc non transeat sed fiat voluntas tua et leo
papa in sermone de passione domini / hec vox omnes
fideles construxit. omnes confessores accendit. omnes marti-
res coronavit. Nam quis posset mundi odia temptationum tur-
bines persecutorum errores superare nisi Christi in omnibus
et per omnibus diceret fiat voluntas tua / Discat ergo hanc
vocem filii ecclesie ut cum violenta temptatio incubuerit dicat
constanter fiat voluntas tua. Eymo de Cassi. hoc primi et tamen
super id hunc sepem potest transeat si vis a me calicem iste ve-
rum non mea voluntas sed tua fiat. Sic nos hec est enim
omnis orationis perfecta conclusio ut nil quod velimus nichil quod
petimus nisi quod dare velle credimus bonorum omnium
largitorem. Omnipotens est petitio que datoris superaredi-
voluntatem. digna exauditione cognoscit sic eius sub-
mitti voluntati. Et quia nescimus quid velit impetrare omnes

iste

In omnibus divina maiestas in peticionibus suam vo
luntate est clandenda Sic igitur salvator erando nos pre
docuit ut dicimus fiat voluntas tua Unde in plerisque
locis euangelii hec declarant similiter Secundo ait dixit descen
di de celo non ut faciam voluntatem meam sed eius qui misit
me Joh vi Item apostolis hesitantibus de cibo eius dixit
Ipse cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit
me Joh iiii Item cum eius facit voluntatem domini omnes
spirituales affinitates seu propinquitates ad ipsum habet ipso
dicente Quicumque facit voluntatem patris mei qui celis est ipse
meus pater frater mater etc Mathei xii Et ipse finem compleri est spe
rantem non exaudiri Cum ait sic voluntati divine in
ordine resistendo in cogitacionibus verbis et operibus divine
voluntati iniuste repellitur non exauditur Unde propheta conquerendo
super ihrlm dixit Opposuisti nubem tibi ne transeat oracio
tua Trenorum Nubes radiante sole ad nos sepe constare
uidetur transitum impedire Nubes quam opponere dicimur
ne oracio transeat est sensibilis aut rebellis voluntas que sicut
nubes exalacione terre et paludum efficitur et consistens
obstat ne conspectus ad superiora levaretur more constato pro
dorsibus inferioribus solite splen
dorem fulgeat Sic sensualis aut sibi rebellis voluntas
surgit et carne nascitur et tremens premit et placatur
erit ab aspere tolerate aut utique tolerandis Et que
ad serpentem est deum ad se gerit reflectere quare nisi oracione
victoriosa vitatur et in divinam se transferat voluntatem
ut ipsam non meam fiet nubes obex efficiatur ut ad diui
nam oracionem non permittat non transit oracio ad deum quare
sua voluntas est que sinus directionibus insistit et gaudet
que in divine se voluntate non transsilit claritatem
Inde omnis causa ut supra super verbo si plures est possibile est
Nota alibi dicitur descendi de celo non ut faciam voluntatem meam sed quam
transeat superius ex origine sed voluntatem eius qui misit me
anime racione Non meam non propriam non meam non filii hoc
non meam que resistat deo Et certe voluntas ipsius non erat
contraria voluntati patris si quam venerat obviare dare non
inimicitiae obediens si propriam faceret voluntatem Cuncto gemma
que nos indicabimus obedientes si faciamus proprias volun
tates Unde angelus filius pater dicit non quero voluntatem
meam et homines volunt facere voluntatem suam Ille tunc se hu
miliat quam est cunctis pred et tunc se extollit quando ymo
iaceret et nisi magis ei porrigatur non surgit Et unde transsi
gurat in se sicque et quam inter alia dicit quam pater deus
eos separata voluntatem corrige et dirige iuxta divinam

Non et ceteros cristi in finem non cessat docere nos pribus obedi
re et voluntatem eorum voluntati nostre preponere. Credit itaque
secundum Bedam dominus ihesus cristus et tamen mortem vel aliud quod fi
secundum Bedam dominus ihesus et tamen mortem vel aliud quod fi
nolumus diminet sic per infirmitatem petamus ut non fiat
quamvis per fortitudinem pati simus et voluntatis conditoris
nostri etiam contra nostram voluntatem fiat. Alia sic multum confi
dere non debemus ne nostram voluntatem videamur preferre sic
multum pusillanimitatem agere et diffidere non debemus ne conditoris
adiutoris nostri impotentiam videamur perpendere. Et item
multi adhuc quamvis sim contristantur fidelia morte sed habeat
rectum cor contra mortem quantum possunt sed si non possunt dicant
quod dominus dixit pater si fieri potest transeat a me calix iste ecce
habet voluntatem humanam vide iam rectum cor sed non quod ego
volo sed quod tu vis. Secundum Bedam secundo dicit non est voluntas de hoc
sensualis quia est deviata ad pecunias. Alia de libertate que
liber movetur ad voluntatem oppositam. Prima quod possit
conformari voluntati divine in volito quia non potest velle
nisi bonum. Secunda alia potest et hoc in oppositum sint conformes
voluntati divine et in volito et in fine volendi. Et ideo
non est malum semper non conformare divine voluntati de volito
dummodo sit conformis in causa et modo volendi. Secundum Bertam
Hic ponitur quinque dubitationes. Prima videtur quomodo fuit
cristum orare. Secunda videtur cristo conveniat orare secundum suam
sensualitatem. Tertia videtur ista oratio pater si vis transfer a me
calicem tuis potentie fuit sed an fuit secundum intelle
ctum. Quarta videtur cristo conveniat pro se orare. Quinta utrum
cristus in omni sua oratione fuit exauditus. Ad primam
dicitur quod absque dubio decens fuit cristum orare maxime
in diebus carnis sue. Et hoc quadruplici potest hic assignari
ratione propter multi, propter sanctitatis exemplum, propter voluntatis ar
gumentum, propter officium explendum. Propter multum quia sua
petitione et postulatione inerebat nobis quia minus ydonei
eramus ad susceptionem beneficiorum dei. Propter exemplum ut
secundum discipulos suos et per quos et alios inuitaret ad orationis
studium quia ea oratione maxime superatur adversarius. Propter
quod dominus dicebat infra vigilate et orate ut non intre
tis in temptationem. Propter veritatis argumentum ut ostenderet se verum
hominem et vere adeo missum. Propter quod dicitur Johannis xi Gratias ago
tibi domine quoniam audisti me ego autem sciebam quoniam me semper
audis sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me
misisti. Propter officium quia cristus habebat officium sacerdotis
et pontificis. Cum sic ad ipsius officium pertinebat offerre
et se pro peccatoribus exorare. Quoniam ad hebreos v Omnis pontifex
ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt
ad deum. Secundum tamen oratio est ascensus mentis in deum sed mens
cristi semper erat sursum quia deo semper conjuncta et continuo summo actu

d. a

Item oratio est actus persone inferioris respectu eius quem orat. Sed persona
Christi est equalis patri. Item voluntas Christi hominis erat per omnia
conformis voluntati patris ergo nichil petebat nisi quod sciebat
ipsum velle ergo si non peteret nichilominus quod petebat impleretur
ergo frustra petebat. Respondeo quod ascensio prout dicitur large vel
stricte. large dicitur intellectus ascendere in deum quando scitur
in quantum supra se est aut relevando miseriam que est infra
se. et sic modo non tantum competit nobis sed etiam Christo. Alio modo ascen
sus dicit novam dei considerationem creatoris et sic modo non
cadit in notificationem orationis nisi secundum statum puri via
toris et non sunt in Christo. Ad aliud dico quod Christus orat secundum
naturam humanam et sunt inferior in respectu ad personam ad quem
oravit. Ad illud nichil petebat nisi quod sciebat deum velle
dicendum quod verum est. sed quod deus disposuit sua oratione impe
trari. tunc enim deus disponit vel vult aliquid fieri
non disponit in omnem eventum, sed presupposite quibusdam
antecedentibus sic disponit nos salvare si tamen velimus
per bona opera salutem querere. Ad secundum dicendum quod orare
secundum sensualitatem potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod oratio sit actus
sensualitatis et sic modo Christus secundum sensualitatem non orat, quia eius sensu
alitatis eiusdem non est sicut speciei sunt in Christo sicut in nobis. Sensualitas in nobis at
non potest orare duplici ratione. Prima quia motus sensua
litatis non potest sensualia transcendere, et ideo non potest in deum as
cendere, quod requiritur ad orationem. Secundo quia oratio importat quandam
ordinationem [illegible] ab desiderat aliquis quod a deo implendum
et hec est solius rationis. Unde oratio est actus rationis ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Alio modo accipitur dicitur orare secundum sensualitatem quia scilicet eius
oratio orando deo proposuit quod erat in appetitu sensualitatis
ipsius, et sic hic Christus orat secundum sensualitatem in quantum scilicet eius oratio exprime
bat sensualitatis affectum tamquam sensualitatis advocata. et hoc vult nos
de tribus instruere. Primo ut ostendat se veram humanam naturam
assumpsisse cum omnibus naturalibus affectibus. Secundo ut ostendat quod homini
licet secundum naturalem affectum aliquid velle quod deus non vult. Tertio
ut ostendat quod proprium affectum debet homo divine voluntati subicere.
Unde Augustinus in Enchiridion dicit sic Christus hominem gerens ostendit
privatam quandam hominis voluntatem dicens transeat a me calix iste
hec enim erat humana voluntas proprium aliquid et tamquam privatum vo
lens. Sed quia rectum vult esse hominem et ad deum dirigi subdit, ve
rum non sicut ego volo sed sicut tu [illegible] unde
dicendum quod sensualitatis eius est orare quod est desiderare secundum sensua
litatem erat desiderare non mori. Contra dicitur oratio est ascen
sus mentis scilicet intellectus in deum. Sed sensualitas non potest in
deum ascendere ergo non orare. Respondeo sic allegatio prout accepta
ut moveret ad proponendum, et advocata ut proponeret. Sic
oratio Christi qua petiit transire calicem fuit sensualiter ut moveret

ad ponendu, t omib9 vo vt ponetis Non vo fint adио
cata spualr Sz tñc restat isto. Cu vo starет spualiter · dicitur
no exaudiendaz nc digna exaudi. vt pote q petebt
ptri diuino proposito. quo stat petitom possit posint
et pro ea allegaint Dicitur z q hmoi vo fuit tpe
pma ad maiestatom vitatis ne assupte que
nat refutabat passioni. et in hr erudiunt fidem
nram. Sca vo ad gfirmada nram imbecillitatez
vt no diffidamus si passioni pitla exhortemus
et in hr erexit nram spez Zo vot ondet voluta
tem nram diuine volutati p omnia esse subiecta
qd ondit in gdicione apposita Non sic ego volo s
sic tu vis. et in hr ordinavit in nob caritatez qe
affectu nrm diuine volutati p oia conat subicere
Non mag orat p nob in ia orone q pro se Et at
tendedu q vo in peticone illa sunat fortes pdentis
et fidel aduocati que desideriu spualite pmit sma
ta tu fora nre. dictat eni nib diuinu q oib appe
titib9 sz esse deo subiectus Ad quarta e dicitur q
p se orat dupr uno md exprimedo affectu spualite
sot supdictu est. sot est volutas simpx que gsiderat
vt na. sic tu orat a se taliter passionis transferri Alio
exprimedo affectu volutas delibate que gsideratur vt
vo. sic tu petit glam resurz Et hr ronar Sic eni dcm
e xpe ad hr voti volint orone ad prem vt nob daet
exemplu orandi. vt ondet prem suu esse actorem
a quo eta eternar pcessit scdm diuinaz natura z sm
hnanaz natam qcqd hz boni ab eo hz Sic at in hnana
na queda bo habebat a pre ia pcepta. ita eta expecta
bat ab eo queda bona nodu hita s pcipienda. z ideo
sic pro bonis ia pceptis in hnana na grac agebat
pri recognoscendo eu actorez vetz ait 26 Joh p. 3ta ere
vt prem actorez recognoscere. ab eo petebat orado qe
sibi deerat sm hnanaz naz puta glam corpis et aa
hmoi. Et in hr eta dedit nob exm vt de pceptis numerib
grac agamus. z nodu hita orando postulemus Et xpe
no solu orat pro se s eta pro mebris suis et cuincti
toribus suis Dicit eni dcm mo hic cto xm Christus xpe
in quatu deus hab3 oia que deus pr hz pter gnera
tom Et in qtu ho hnit oia qe adaz hnit pter
pcim et ignoraciaz Inqtu go ihs xpe fuit verus
ho hnit veraz hnanaz volutatez Inqtu ho hnit
pfectam caritez Prima in pncipio gcepcoes eius voli
tati ihu xpi infusa fuit caritas no ad mensuram

Et inquantum homo habuit capitis dignitatem. Et propter ista tria
ipsum conveniebat orare triplicitur. Primo pro se ad exprimendum
nature humanitatis et naturalis voluntatis et sensualitatis
affectum, quod erat mortem refugere. Et sic orat dicens Pater mi
si possibile est etc. Secundo pro suis crucifixoribus et persecutoribus
ad exprimendum perfectam caritatis unitatem. Et sic orat Luce 23
Pater dimitte eis quia nesciunt quid faciunt. Tertio pro suis mem-
bris ad dandum nobis per [illegible] orationis exemplum. Vult
apostolos quos suos vicarios relinquebat orarent pro aliis
sicut ipse caput omnium existens pro eis orabat. Et sic
orat Joh. xvii Non rogo ut tollas eos de
mundo sed ut serves eos a malo. Et non solum rogo pro
eis sed pro omnibus qui credituri sunt in me per verbum eorum.
Ad quintum dicendum quod sicut patet per id quod dicitur Joh. xi Ego
autem sciebam quia semper me audis. Sed id audire non est
nisi exaudire. Sed inquirendum est hic tertio orat ut calix
transiret ab eo sed calix non transivit. Ergo non in omni oratione
exauditus fuit. Dicendum quod cum oratio sit petitio procedens ex
voluntate et desiderio et cum in Christo secundum humanitatem
fuit multiplex volitio, ideo et multiplex oratio. Nam quedam
oratio fuit exprimens sive procedens a voluntate rationis
simpliciter, quedam a voluntate pietatis, quedam a voluntate carnis.
Oratio procedens a voluntate rationis procedebat prout
a voluntate que quidem regebat exaudiri, et talis oratio
in omnibus est exaudita quia talis voluntas per omnia conformis
fuit voluntati divine. Etiam quia talis voluntas adeo
petebat sancte et digne quod in omnibus erat exaudita propter sancti-
reverentia et dignitate. Oratio autem procedens a voluntate pie-
tatis et a voluntate carnis non fuit in Christo exaudita
per omnia, quia hac voluntate non conformabat se deo voluntati
quia petitio plus ordinabatur ad maiorem instructionem
quam ad divinam exauditionem. Magis enim petebat hac
voluntate ut nos erudiret, sed ut deus ad suam peti-
tionem informaret conveniens est quod Christus exauditus fuit
in omni petitione qua petiit ut exaudiretur. Et est
soluta convenienter. Nichilominus quod non omne quod petiit fuit
voluntate carnis vel pietatis fuit exauditum. Non
enim petebat ut exaudiretur sed ut nos erudiret. Non
sic hic petiit taliter a se transferri et suis crucifixoribus
condonari. Primum et voluntate carnis ad ostensionem ve-
ritatis, alterum et voluntate pietatis ad ostensionem beni-
gnitatis et misericordie et benignitatis [illegible]

Et venit ad discipulos et invenit eos dormi
entes et dicit petro Sic non potuisti una hora
vigilare mecum Vigilate et orate ut non in
tretis in temptacionem Spiritus quidem promptus est
caro autem infirma / hic ondit oracionem xpi esse atte
tam in hoc quod discipulos vigilans in oracione ex
citat ad sile faciendum Conducit quod xpm facientem
tria / Primo primum est discipulos visitare secundum dormi
entes excitare ibi Et dicit tercio excitatos increpare
ibi non potuisti / ut tamquam bonus pastor gregem suum
visitando foveat et excitando promoveat in torpida
crepando corripiat dicit quod Et venit de loco in quo
oraverat solus ad suos discipulos suos scilicet p. ja. et joh. et
dicit eos dormientes Glosa pre tristicia sompnum vincere
non poterat Moraliter tristicia sompnum et torporem inducit
Beda Sompnus corporalis prefigurando erat quod spiritualis somno
grauanda erat sompno infidelitatis Crisostomus Cum memori
elegerat nec vigilare poterat nec orare Moraliter
dormitacio apostolorum significat torporem nimium ad opera divina
ad quem sepe dicit omnes electos dei qui successive
ad maiora temptanda dicit Venerabilis Beda orans dicit Non
dormitaverunt domine te pro nobis orante excita nos ut vi
gilemus tecum ne temptacionem intremus sompnorum et ne fa
tasma demoniale animas nostras in cor mali Etiam dormi
tacio apostolorum significat negligenciam et sompnolenciam prelatorum ysa
lvi Speculatores eius ceci omnes canes muti
non valentes latrare videntes somnia dormientes a
mantes sompnia Et in amos vi Quam preciosus dominus talibus
comminatur etiam vos divites Ve qui opulenti estis in syon
i. in ecclesia et confiditis in monte Samarie i. in placione
eius Et infra Qui dormitis in lectis eburneis et la
scivitis in stratis vestris Et dicit petro monitore quod dicere
Sic erat faciendum sic imples quod promiseras Symon dor
mis qui eciam iam consistente depositum non petrus vel cephas
sed antiquo nomine symon a domino hic vocatur Non potuisti
una hora vigilare mecum Ideo petrum ex tribus
discipulis redarguit quod pretendit se non scandalisandum posuit
Et de hoc gladius fuit quod in eo esset non scandalisari / quod d.
petro Non ostendis tuum fervorem factis quem ondisti verbis
quibus voluisti pro me mori quomodo autem non potes una
hora vigilare mecum / an forte vis dormiendo pro
me pugnare et me defendere Item ad ondendum quod pro
et eorum petro prelatus tenetur est magis increpandus quod subditus

retis paribz q d. petro Quicq alii fuerint tu es futurus
pastor ecclie ideo p ceteris dz vigilare z circa greges habe-
re. Sed ve pastoribz et doctoribz qui cu xpo sup omnes
sibi greges vna hora no vigilat / cu quo si vigi
larent corpus suu pro aiabz liberandis exponerent Sic
xpi se ad mortem exposuit / ut thezauros traderent / sz
caritatis xpo in terra thezaurisare no nouit / contempnerent
qz omez ornatu sclm si vigilarent cu xpo sup salutem
huiam gentes meum Et ideo dicit meum q alibi dicit
sine me nil potestis facere Constat qz pseuerare possim
nobiscum z cu sodalibz scli vigilare necno ingenti et
solicitudinibz rerum labentium excubare p foribz cu xpo
at qz volumus omo negimus / possemus vtiqz si vellet
sibi placere vt et ceteri nisi diuine parte sibi placite no
dormirent / Sed qui hora pfinita no hz ad pagendum
diuina Inqt eni aplus hora est iam nos de sopno
surgere Et dicit nouit vna hora qz breuis e mo
lestia temptationis respectu remuneratione vt Sicut dicit imp sollicitudo
momentaneum et leue Et tribulationes et aliud que breuia sunt
tolerabilia diu esse etiam si magna sunt Vigilate at
tente oculis mentis et corporis z orate deuote vobis corde
mundi qz orone Oratio eni no solum imploratio est
celestis auxilij sz etiam clamor de tremens et latentes
et virtute sua immittens vires hostium Dum si no clamas
vides hostes venire ad castrum proditor es / Ergo coniugati
cum viri vigilia honestate habeant carnes i. at
diues vigilanti z fructus sic passer q. d. Venit meus
aliquid adhesit in terra carnalibz desiderijs distractus
si tunc per vigiliam euolarem fructus sed sic passer eleua
ptus est de laqueo venantium Et orone pugnare debemus
sz spiritualia Sap vnum habuit scutum fidei orationem ad corr
o arma militie necc / Sz exhortatur dicit videsimus
qui dicit vigilate et orate vt no intretis temptationem
Vigilandum eni est ppter hostis nos aduersante magnam
sentiam depellendam i pe. v. Sobrij estote et vigilate
qz aduersarius vester diabolus tanqz leo rugiens 2o ppter temp
tationis imminente victoria optinendam vt hic et terre
celeste nidite vestre metas suas declinandam Tercio propter
incerto ppter incertitudinem qua hora dies vel venit Quarto propter
celi in sclm vos in omnibz labora et iustitia Bonum itaqz me

1 2 3 4

certamen cursum consummaui fidem seruaui de reliquo
reposita est mihi corona iusticie. Et subdit hanc porte de
uoto corde et ore quia clamore orationis sui penitus fugit
et magnum sentiunt .i. sancti angeli assunt ad subsi
dium. Homo igitur in temptacione proprio clamat orando sed silet
secundum suos et dominum suum proditorem per confessum se esse de
monstrat quia furem reddit audacem et insidias
que parantur castro domini sui non repellit vt castrum
custodiat. Unde .i. Reg. xj dixerunt seniores Jabes Ga
laditis: concedite nobis septem dies vt mittamus
nuncios ad vniuersos terminos Israel et si non fuerit qui defen
dat nos egrediemur ad vos. Quando enim tardat ad temp
tacionem et ad resistendum eius recedendum est ad orationem. Ora
cio enim est eleuacio mentis in deum. Quanto enim mens hominis
eleuatur tanto facilius ab eo temptacio superatur. Contra vero
hoc est remedium eius qui in terrore temptacionis [illegible]
vt quociens quolibet vicio tangitur tanto oracioni studeat
quia oracio frequens expugnacionem viciorum extinguit. Vnde
ideo quia dyabolus semper temptat semper debemus orare et
nunquam deficere. Auxilium enim valet ad expulsionem tempta
cionis cogitacio et timor eterne mortis. Unde Gregorius
Timor de futura morte mentem conuertit et quasi cla
uis omnes carnis motus superbie ligno crucis affigit.
Unde sequitur vt non intretis in temptacionem negando me et
recedendo a me. Et in hoc notatur arbitrium voluntatis
quia ille enim intrat qui sponte peccat. Sed in temptacionem cadit
qui per circumspeccionem incedit. Gen. iiii° sub te erit appe
titus eius. Nobis sciendum quod temptacio est sicut fouea. Preparauerunt nobis
in via decepcionem. Foderunt foueam anime mee. Vigilandum
ergo est vt non intremus in foueam et orandum non vt
non temptemur quia temptari non est malum, sed vt non intremus
in foueam seu profundum temptacionis. Et ideo non dicit orandum
vt non temptemur quia temptari non est malum sed vt non in
tremus in profundum temptacionis, i. vt temptacio nos non
superet et teneat captiuos sicut rethe pisces, q.d. hostes
insidiantur vobis frequenter sed vigilanti sollicitudine et
orationis clamore in fugam conuertitur quia per ipsam Spiritus
sanctus aduocatur quo adueniente maligni recedunt. Et ideo
dicit Beda super Marcum: Impossibile est animam humanam non temp
tari. Et in oratione dominica dicimus Ne nos inducas
in temptacionem quam fere non possumus non temptacionum
pericula resistentes sed vires sustinendi in temptacionibus
deposcentes. Unde in proposito non dicit vigilate et
orate ne temptemini sed ne intretis in temptacionem

hc est ne teptacio vos supet vltra z ut suos castus tene
at sibi gra martir qui pro confessione domini sanguine
fudit teptatus quid est si teptacois restibus ligatus no est
sim aut negat diuu in plagis teptacois intrat. Jon
Simno de Cassia ad vigilandu z sustinedu dns pung
nuit. orioz no mit addit qui p ipaz se ep ipa z eu ipa
tota virtus z acto mia inualescat et crescit et auit tep
tacois incitatui tuius ipig no phibeat actu. demonio
eni officiu e no tu semp eqna ptas teptacoz diuit
te. hudintate e teptamta sentire Spus aut mei sit
voluntate mre est teptacom osentire uel dissentire An
geli est in teptacoib adminiac Bolius dei e teptacoz
ex toto artere Qn teptacoz vo dimittit tu ei osentit
aut tu efficit illud quod teptacom suggerit Quig
dirouiu ope dei simpsa vecte claudit ne intret ad illu
qui sibi fideliter orando deserunt Et io ab oibus nobis o
randu e ne ireiug i teptacoiu Qon teptari e bonu Jac
i. Ome gaudiu exi sta ep qnd e dicat teptacom
aliud intrare Quade repete sit z qui et intitate e Sum
ma exercen de solitute Sym e ocasio pcedit de iniustate
Alota ab teptat a carne sua Qon pac senaginuas tep
tat a crene sua Aliqn a diablo Sm actibus aplo Cut
teptat balthas tor tiud Aliqn teptat a deo Sm Gen
Teptat deus Abraham Qome due teptacoe sut fugi
ende si tua e appetenda qz e ad solitute manifestada
et tepta me Spus quid de se z na sua pruitus
e in me et in uos ad ostendu Caro at infina d
vos z no in me ad tolerandu. qz caro corrupta semp
deprimit. et aliqui vemeat spm ad vos serto huaniu
dito appr infirmitate carnis vre Et io e orandu Sacm
tri pmptiu huiusse spm in pmittedo. mora etiam p
nietez passionu qz ipa ex nimio corpali mediuni est
et qi omnia vre infirmitate Modo eni solitute eral
to induti estis Sen Sco hc ardentis temeraios di
Ptruz qritu de ardore mete ofidimg tatu de fragil
tate carnis timeat Qn go dne qui madasti vt vigi
lemus z oremus da nobis gram ad hc faciendu qz licz
spus uir pmptissimus sit. caro tn infirma e et tota
pigra et sopnolenta. ut pt sustiner et vix psite per
vna hora tecu vigilz et tecu oret ne cadat i tepta
tione Qon dicit Sezos Con quosda hereticos qui dicut
vnica voluntatez fuisse in xpo duas voluntates
hic ondit vna huaz que e carnis z aliaz diuinaz

Lxiii

Eutichianos

que est deitate / qr xpus hugna et carnis infirmitatem
recusauit passionem sz diuina voluntate promptissima
erat ad patiendum Sic et in nobis est spiritus promptus i. homo
spiritualis ad bona facienda et ad mala sustinenda
pro domino patitur est promptus pati tormenta deus pati tormenta
Caro autem i. homo carnalis infirmus ad contrarium Vnde Ambrosius
de Cis. homo enim carnis solus In discipulis caro erat infirma
ex pmorum parentum propagata progenie Cum igitur semine
infecti erat Erat enim caro apostolorum infirma et destitu
contirit Extrema quemus esse propter tenuis eorum spiritus. non tamen
adhuc eos confirmauerat spiritus sancte / q. xpus eos alloquitur
q. Cunis spiritus vero sit promptus ad vigilandum sustinere
dominum meum et ad confitendum me et non negandum sic supra
dixistis tamen caro vestra est infirma quia prop
statu dixistis Cum caro vestra e intra infirma quia prop
titudinem spiritus deprimit et retundit Ecce durum bellum
ecce ineuitabile omnino duellum / ecce miraculis omnino
confractus quia ab infirmitate carnis reprimatur nostra animi
promptitudo Et hic apostolus pulchre declarauit dicens Ad
Gal v. Caro concupiscit aduersus spiritum. spiritus aduersus
carnem. hec enim sibi inuicem aduersantur / et non quecumque vultis
illa faciatis. hanc pugnam sentit qui oculis non videt Sz que
sit promptitudo spiritus et carnis infirmitas aduertamus
Propterea enim quis vocabulo id est voluntatis Tunc ergo pm
tus est spiritus cum ad diuina beneplacita sine se prebat ad
patitur Et id est Dauid paratus sum et non sum turbatus / prom
titudo spiritus per securam audaciam non prouocare petrum a
quorum hominum faciem non vereatur / et loquitur sibi expedit sic
dicit per deum non formidat eundem Et nihil sibi impedit
penas se mori per xpo victore honeste ascribit et de vi
litate gloriam delectacionem de pena de abiectione gau
dium sugit et facit et enim eo validior in tribulationibus sit quo
sensibiliter sentit aduersum et cum carne rebellem in pa
cibilis bello confligit Infirmitas vero carnis est pro
nitas in malum rerum sensibilium atque labentium
appetitus / tedium bonorum actuum / agendorum inania
declinatio asperitati vigiliarum et orationum odium sui
fuga dormitoris amica inutilium cogitationum in
portuna promissio presumens Et hanc infirmitatem pro
uidens se implorans ait miserere mei domine quoniam infir
mus sum et non orat contra infirmitatem penalem de toto
auferendam sz contra infirmitatem culpabilem quia spiritus
promptitudo reprimitur Et alibi idem voce flebili declarat
Infirmata est in paupertate virtus mea Istius omnino re
moto dubio notandum sit quod omnis nostra potencia spiritualis
infirmatur in paupertate gratie et virtutum Nota quod caro
est bona equus sz infirmus. qr facile declinat per delectaciones

Ut cadat ascensor eius retro, id est ut spiritus fiat pusillanimis aut
ut recidivet in peccatum. Vel caro dicitur infirma quia per se minime
novit nisi ruere et cedere impellenti. Secundum Remigium hec
verba de Christo etiam possunt exponi. Spiritus quidem promptus
est, id est secundum rationem patitur se ad paciendum. Caro autem infir-
ma, id est infirmitas sensualitatis recusat. Aliter tamen illa in-
firmitas erat in Christo, aliter in nobis. Nam in nobis sepe
promptitudinem spiritus deprimunt et retundunt. Gal. v. Caro
concupiscit adversus spiritum ut non que vult faciat. Hec enim pu-
gna sentitur sed oculis non videtur. Sed in Christo hec infir-
mitas minime spiritus promptitudinem impedivit. Potest alia
esse differentia inter Christum et nos. Nam in prophetis quidem est spiritus ut id
ad divina placita sint sine perturbatione patitur. Et hec
sunt in Christo Johannis viii. Que placita sunt Dei etc. Et est etiam
ut apud gratiam licet imperfectius in suis sectatoribus. Infir-
mitas autem carnis Christi non erat cum malo culpe
quia peccare non potuit, sed solum cum malo pene non
simpliciter sed ex condicione. In nobis autem infirmitas carnis
est pronitas ad malum culpe ut semper culpa malum
sit pene. Hec Hugo. Circa hunc locum ponuntur tres dubia.

Prima circa hunc locum in Christo sit alia voluntas divina et alia humana
Secunda utrum humana in Christo sit alia voluntas sensualitatis
et alia rationis. Tertia utrum in Christo fuerint ex parte rationis plures
voluntates. Quarta utrum humana voluntas Christi fuit omnino
conformis divine voluntati in volito. Quinta utrum in Christo
fuerit aliqua contrarietas voluntatum. Ad primam dicitur quod quidam
posuerunt in Christo esse solam unam voluntatem sed ad
hoc ponendum diversimode moti esse videntur. Appollinaris
enim non posuit animam intellectualem in Christo sed quod verbum esset
loco anime vel etiam loco intellectus. Unde cum voluntas sit in
ratione ut philosophus dicit iii de anima, sequebatur quod in Christo non esset
voluntas humana et ita in eo non esset nisi una volun-
tas. Similiter Euthices et omnes qui posuerunt unam naturam compo-
sitam in Christo cogebantur ponere unam voluntatem in eo.
Nestorius etiam qui posuit unionem Dei et hominis esse factam
solum secundum affectum et voluntatem posuit unam voluntatem
in Christo. Postmodum vero Macharius et Anthiochenus patriarcha
et Cirus Alexandrinus et Sergius Constantinopolitanus
et quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam volun-
tatem quamvis ponerent duas naturas in Christo secundum ypostasim
unitas, quia opinabantur quod humana natura in Christo nunquam
movebatur proprio motu sed solum secundum quod erat mota
a deitate, utrum in epistola synodica Agathonis pape. Et in
vi synodo apud Constantinopolim celebrata determinatum
est oportere dici quod in Christo sunt due voluntates. Legitur enim
quod olim prophete de Christo et ipse nobis erudi-
vit et sanctorum patrum nostris tradidit symbolum duas

volūtates nāles in eo ꝛ quas operaciones nāles predicamus
ꝛ hec naturam sunt dici manifestum est enim q̄ filius dei assu
psit humanam naturam perfectam. Ad perfectionem aūt humane nature
ptz volūtas nālis. eius potencia sic et intellectus
[illegible] Conveniēter ē dicere q̄ filius dei humanam
volūtatem assumpsit in nā humana per assumptionem
aūt humane nē nullam diminucionem passus ē filius
dei in hiis que ptinet ad diuinam naturam tamen competit
volūtatem habere. Conveniēter ē dicere q̄ in xp̄o sunt due
volūtates Vna scilicet diuina et alia humana probatur
In xp̄o sunt plures nē intellectuales .s. diuina ꝛ humana
ergo etiam nē intellectuales correspondentes volūtas .i. Et nota
Considerando volūtatem ēm naturam volentem due sunt
in xp̄o volūtates .s. diuina et humana quia due nē ro
nales iz due volūtates 2° considerat eciam volū
tatem xp̄i tu eam diuidit in duo membra. Nota si con
sideretur in xp̄o sunt potencias per quas quis vult sic
licet diuidi diuisione trimembri. Prima naz in xp̄o sunt
potencia diuina post racional creata. ꝛ potencia sensitiua
per quam [illegible] in actu volendi [illegible] et sic diuidit
[illegible] in 3. [illegible] Nota Ista tamen tria membra habent reduci
ad diuisionem bimembrem. quia volūtas in xp̄o sunt aut
diuina aut humana Si humana aūt consequens racionem se
sitiua aūt intellectiuam racionem sequens Nota Si conside
retur volūtas quo ad modum volendi sic licet diuidi
diuisione quadrimembri. Prima In xp̄o sunt volūtas di
uinitatis Volūtas racionis Volūtas pietatis 4a volū
tas carnis et sic distingwit hugo in libello suo
quem fecit de volūtatibus xp̄i Volūtas diuinitatis per
iusticiam sniaz dictabat Volūtas racionis per obviam
[illegible] approbat Volūtas pietatis per compassionem de ma
lo alieno suspirabat Volūtas carnis in malo pro
prio murmurabat. Ad secundum Ratio q̄ filius hominis huma
nam naturam assumpsit cum omnibus que ptinent ad perfectionem
ipsius nē Con in nā aūt humana includitur eciam na
turalis sicut in specie includitur genus Con oportet q̄ filius
dei cum humana nā assumpsit eciam ea que ptinent ad per
fectionem nē animalis inter que ē appetitus sensitiuus qui sen
sualitas dicitur Et ideo est dicere q̄ in xp̄o sunt sensualis
appetitus siue sensualitas Sciendum aūt q̄ sensualitas
siue sensualis appetitus inquantum ē natus obedire racioni dicitur
racionale per participationem sicut per philosophum in primo Ethicorum Et quia
volūtas ē in racione sic dictum ē pari racione potest dici
q̄ sensualitas sit volūtas per participationem.

2

3 Ad t[er]ciu[m] d[icen]d[u]m q[uod] sic dictu[m] est voluntas q[uan]q[ue] accipitur
pro potencia et q[uan]q[ue] pro actu Si ergo voluntas accipi
atur pro actu, sic op[or]t[et] in xpo ex parte r[ati]o[n]is pone[re] duas
voluntates .i. duas sp[eci]es actuu[m] voluntatis voluntas en[im]
est finis et eor[um] que sunt ad finez, et alio [et] alio
fert[ur] in vtrumq[ue] Na[m] in finez fertur simpl[ici]t[er] [et] absolute
sic in id q[uo]d e[st] s[ecundu]m se bonu[m] In id aut[em] q[uo]d est ad finez
fertur cu[m] quadam co[m]posic[i]one s[ecundu]m q[uo]d h[abe]t bonitatez ex ordine
q[uo]d a[li]ud, et io actus r[ati]o[n]is e[st] actus voluntatis s[ecundu]m q[uo]d fert[ur] in
a[li]ud s[ecundu]m se volitu[m] vo[cat]ur voluntas que a dam[asceno] vo[cat]ur thelisis
.i. simplex voluntas et a magistris vo[cat]ur voluntas vt na[tur]a, et
actus r[ati]o[n]is e[st] actus voluntatis s[ecundu]m q[uo]d fert[ur] in a[li]ud q[uo]d e[st] vo
litu[m] solu[m] ex ordine ad aliud sic e[st] sup[er]d[i]c[t]o medicine
et[c]. qua[m] quida[m] voluntate actu d[ic]itur vo[cat]ur bulisis .i. co[n]sili
ativa voluntatez a magistris a[utem] vo[cat]ur voluntas vt r[ati]o, hec
a[utem] diu[er]sitas actu[um] no[n] diu[er]sificat potencia[m] q[ui]a v[tr]iq[ue] actus
attendit[ur] ad vna[m] r[ati]o[ne]m co[mmun]em obiecti q[uo]d e[st] bonu[m], Et io
dicendu[m] q[uod] si loq[ua]m[ur] de po[tenci]a voluntatis in xpo e[st] vna
sola voluntas hu[m]ana essencialit[er] et no[n] p[ar]ticipatiue d[ic]ta
Si v[er]o loquam[ur] de voluntate q[uan]q[ue] e[st] actus, sic distingui[tur]
in xpo vo[lunta]s que est vt na[tur]a que d[icitu]r thelisis [et] vo[lunta]s vt r[ati]o
que d[icitu]r bulisis 8 Ad quartu[m] e[st] d[icendu]m q[uod] sic dictu[m] e[st] q[uod] in xpo
s[ecundu]m hu[m]ana[m] na[tura]m po[nu]nt[ur] dup[le]x voluntas, s[e]n[s]ualitatis que
p[ar]ticipatiue vo[lunta]s d[icitu]r, et vo[lunta]s r[ati]onal[is] s[i]u[e] co[n]sideret[ur] p[er] mo
d[um] na[tur]e siue p[er] mod[um] r[ati]o[n]is, dictu[m] e[st] a[utem] sup[ra] q[uod] ex quadam
dispensatione filius dei an[te] sua[m] passione[m] p[er]mittebat
ca[r]nem agere [et] pati que s[un]t ei p[ro]p[ri]a Et sil[iter] p[er]mittebat
o[mn]ib[us] vi[r]tutib[us] a[n]i[m]e agere que p[ro]p[ri]a manifestu[m] e[st] q[uod] voluntas
s[e]n[s]ualitatis refugit n[atur]al[ite]r dolores s[e]n[s]ibiles et corp[or]is le
s[ion]es [et]c. Sil[ite]r et voluntas vt na[tur]a repudiat ea que na-
t[ur]e sunt [con]t[ra]ria et que s[un]t s[ecundu]m se mala, puta morte[m] et a[lia]
h[uius]mo[d]i, h[ec] t[ame]n vo[lunta]s p[er] mod[um] r[ati]o[n]is eligit p[ro]p[ter] ex ordine
ad finez Sic et in aliquo puro ho[m]i[n]e s[e]n[s]ualitas eius
et etia[m] vo[lunta]s absolute co[n]siderata refugit vstione[m] qua[m] vo[lunta]s
s[ecundu]m r[ati]o[ne]m eligit p[ro]p[ter] finez sanitatis voluntas a[utem] dei erat
vt xp[istu]s dolores et passiones et morte[m] pat[er]et[ur], no[n] q[uod]
ista essent a deo volita s[ecundu]m se. s[ed] ex ordine ad fine[m] hu[m]a
ne salutis Vnde patet q[uod] xp[istu]s s[ecundu]m voluntatez s[e]n[s]ualitatis
et s[ecundu]m volu[n]tate[m] r[ati]o[n]is que co[n]siderat[ur] p[er] mod[um] na[tur]e aliud
poterat velle q[ua]m deus S[ed] s[ecundu]m voluntatez que e[st] p[er] mo
du[m] r[ati]o[n]is semp[er] id volebat q[uo]d deus, q[uo]d p[atet] ex h[oc] ip[s]o q[uo]d d[ici]t
no[n] sic ego volo s[ed] sic tu vis. Volebat en[im] s[ecundu]m r[ati]o[n]is volu[n]
tatem, diuina[m] voluntatez implere [et] [con]forma[r]i voluntati divi-
ne s[ecundu]m alia[m] eius voluntatez [et]c. 7 Ad q[ui]ntu[m] e[st] d[icendu]m q[uod] c[on]t[ra]rie
tas no[n] p[otes]t esse, nisi opposi[ti]o attendat[ur] in eod[em] et s[ecundu]m idem
Si a[utem] s[ecundu]m diu[er]sa et in diu[er]sis exsistat diu[er]sitas, no[n] sufficit, h[oc]

ad ronem 9rietatis sit ut ad ronem 9dictois, puta qd ho
sit pulcer aut sanus sm manum et no sm pedem/
qd h9 ergo qd sit 9rietas voluntatum in aliquo requiritur
primo quod qd si id attedat diu9sitas voluntatum Si enim
comis voluntas sit de aliquo fiendo sm quandam ronem volez
et alterius voluntas sit de eodem no fiendo sm quandam roz
particularem/ no est omnio 9rietas/ puta si rex velit su
spendi latronem in bonum reipublice et alter qui sa
guineus eius velit eum no suspendi per amorem
privatum non erit 9rietas voluntatum nisi forte se
tantum extendat voluntas boni privati quod bonum pub
licum velit impedire vel 9rariet bonum privatum Nunc
enim si id attederetur repugnantia voluntatum Secundo
requiritur ad 9rietatem voluntatum qd sit circa eandem vo
luntatem Si enim ho velit comedere secundum appetitum intellectum
et quod sm appetitum sensitivum non est sm aliquam 9rietas nisi
forte appetitus sensitivus intantum prevaleat qd vel diminuet
vel saltem retardet appetitum ronis Sic enim iam ad ipsam
voluntatem ibis pervenimus quod de motu appetitus sensi
tivi Sit igitur dictum est qd licet voluntas ~~sensualis~~ naturalis
et vos sensualiter in xpo aliud quam volunt quod divina vos
et vos ronis ipsius/ non tamen fuit ibi aliqua 9rietas vo
luntatum, primo quod qd neque voluntas eius naturalis neque
vos sensualiter repudiabat illam ronem sm quam divina
vos et vos ronis humane in xpo passionem volebant
volebat et voluntas alta in xpo salutem humanam generis
sed eius no erat velle et in ordine ad quod homo ad sensu
alitatem ad h9 se extendere no valebat Secundo quod neque vos
divina neque vos ronis in xpo impediebat aut retardabat
per voluntatem naturalem aut per appetitum sensualitatis Similiter nec
ecouerso vos divina vel vos ronis in xpo refugiebat aut retar
dabat motum voluntatis naturalis humane et motum sensualitatis
in xpo placebat enim xpo sm voluntatem divinam et sm voluntatem ronis
ut vos naturalis in xpo et vos sensualis sm ordinem sue na
ture moveretur Nunc patet qd in xpo non fuit repugnantia vel
contrarietas voluntatum Item notandum qd 9formitas
voluntatis ad voluntatem diversis modis 9sistit patet in volito et
in rone volendi Conformitatem in volito dico quando
diverse voluntates volunt et idem volunt Conformitatem
vero in rone volendi dico quando idem eodem volunt/ vel
alter alterum vult id eo modo quo superior vult eum velle
Sic ergo ergo voluntates in xpo fuerunt 9formes quo
ad modum volendi quia quod voluntas sensualiter refugiebat
penam/ et voluntas divina et similiter vos ronis voluerunt

No^a

eam sic velle g^o Ideo concedendum est q in xpo fuit volu
tatis concordia et conformitas quamuis ex parte voliti non
esset identitas Vnde magister hugo Secundum diuinam volunta
tem qua iustus erat voluit Secundum voluntatem carnis insti
cie consensit Secundum voluntatem pietatis misericordie spiritualiter
condoluit Secundum voluntatem carnis iusticiam non accu
sabat sed penam recusabat Vna queque vox quod suum erat
operabatur / vox diuina iusticia / vox carnis obmaz
vox pietate innaz vox carnis naz / neque alta alteri
contraria erat Et sic patet licet diuisa essent volita / vo
tis in xpo habuerunt conformitatem Aliquin secreti d xpo
fuisse peccatum transgressionis / Omnes enim motus racionales
recti fuerunt in ipso et omnes motus spiritualiter peccati / Iux
id quod dicit beatus Augustinus sanctificatus fuisse et qualia que
fuerunt in archa noe cuncta et peccata Sed tunc obicit
de oracione domini non sic ego volo sed sic tu Dicendum
q conformitas voluntatis ad voluntatem diuinam attenditur
vel secundum assimilacionem vel subiectionem Dicendum ergo a volu
tate spiritualiter non requirebat conformitatem assimilacionis spiritu
alitatis vt id vellet / sed conformitatem subiectionis vt id vel
let q deus ordinat eam velle / et in hoc ondit se di
uine voluntati velle subesse Sed dicens aut consen
ciebat spiritualitati refutati mortem aut repugnabat
Si assenciebat ergo assenciebat in genus voti l peccabat
mortaliter Si repugnabat ergo vox carnis et spiritualiter fue
runt in xpo repugnantes Dicendum q quodammodo assenciebat
quodammodo dissenciebat Quia consenciebat spiritualiter volendo eam
sic moueri et hoc erat licitum spiritualiter pot naz suaz
exercere non autem consenciebat in volito

Iterum secundo abiit et orabat dicens pater mi si non
potest hic calix transire a me nisi bibam illum fiat
voluntas tua Et venit iterum et inuenit eos dormi
entes Erant enim oculi eorum grauati Et relictis illis
iterum abiit et orabat eundem sermonem dicens
hic docet instanciam orandi quia iterat oracionem / dicit ergo
Iterum abiit 2o s. ad locum illum in quo primus orauerat
et orabat dicens pater mi si non potest transire sed cum ... bi im
...m iudeorum q gentilium nisi me occidat fiat placitum
tuum Et ex hoc videtur q necesse erat xpm pati Sed con
... oblatus e q ipse voluit Dicendum voluntarie
...
... pro peccato humano ... solum debuit / Sunt vt
... ondit Vnde valde concordat voluntati
dei et secundum verbum hanc sententiam oportet se hanc ingerere velle

Orat quamvis tristis taliter quia homo est. sed perficit dispensator
quia patri obediens est. Non fiat voluntas tua. Ysaias xlvi
dicit deus autem quod perdit quod nisi propriam voluntatem. Cessit
propria voluntas et non erit infernus. Bernardus. Infernus enim igitur non desi
net nisi in propriam voluntatem. Et venit iterum et invenit eos
dormientes quia sopitum non poterant vigilare timentes
pro Christo et pro se. sed sic dormiebat mente ut ipse sue
quia ex torpore anime quamvis premeret sompnus non tamen eos
hic modo redarguit. Prudentius? Ieronimus ita sibimetipsi excu
sat non tristicia sed neque penitencia eius sentiret. sed non excitat neque
increpat eos ut non stupefaciat stupefactos. Hic ostendit quod prelatus non semper debet arguere. sed aliquando dissi
mulare et infirmis subditis condescendere. Sic. Interim
si dormiebat. Erant enim oculi eorum gravati. Oculi interiores
languore torpore tristicie. extrinsecus vigiliarum longi
tudine. Hugo? Unde dicit Gregorius super psalmum Beati quorum
Erat quod aggravat oculum altitudine sompni. quia carnalis
prevalent super altitudinem spiritualis promptitudinis. Et non
mirum quod infirmum est contra fortitudinem prevalent. Oculis dormientibus
enim corporis magis mortis quam vite sub ymagine
sunt. Ad spiritualem dormicio est obtenebracio spiritus rationis in
tensio suffocacio intellectus perditio memorie voluntatis
(*marginal:* quiescentis) oppressio. Dimissio contemplationis. meditatione abo
licio. et oracionis inercia. inconsideracio etiam atque infallibilis
iudicii. Contra demones in tutela singulorum ad ponitur
ad ipsos sagittas proborum. Dimissio bonorum. Dimissio conti
nua. abiectio domestica. Mores. Insensibilitas anime recep
taculum fantasiarum. Dormitionis vero causa describit dicens. Erant
enim oculi eorum gravati. Oculi sunt lucide intelligencie cor
et amor intellectus sed affectus. qui alio pondere carnal
itatis aut onere iniquitatis gravatur. Carnalitatis gravamen
Iob ad deum declarabat dicens. Factus sum michimetipsi gravis.
Ille quippe nimio graviter sibimet factus est gravis quia non
ab alio sed a pondere carnalitatis ex corrupcione corrupte
mente gravatur et voce sompno desidioso resistere volens ab
eius dulci violencia premitur et revertitur. non certat
suis conatibus. Et experit dulcis sed forte atque insidiosa
est violencia sompni latet quod vigilantibus ut resurgit aber
dulcissimum est carnalitatis pondus atque incorrupte non
quod conmixtum simul pariter semper portat. sed non conmixtum neque
equaliter gravat sed pro levigatione ponderis sed gravi resi
stere. Ut sic pondus vere et onere sed certe ex ambo mi
quitatis onere gravatur. Sic declarabat dicens. Enim iniqui
tates mee sicut capiti mee hore sepe quia tue ini
quitates supergressi quod in hoie aia confiti bus
prevalet et ex pessima consuetudine vertitur que in ratione latet

et recedunt que sunt sicut plurimum amatores. Et hinc naque
gravatur oculus nostre mentis et tunc magnum navis agonem sustinere
somno sopitus. Et ionas fugiens a facie domini dormi-
ebat in inferioribus navis sopore gravi nec tempestatem
sentiebat quam sine causa naute seu remiges sustinebant
Certum est minimus mens huiusmodi tunc fugit a facie domini
hoc est ab eius voluntatis imperio gravatur valde quando tempesta-
tem non sentit imminentem ex omni parte naufragium
Moraliter sciendum quod oculi gravati sunt affectus et intel-
lectus sicut nec iste pure amare prevaleat nec alter lapide
videre lucem. Illi oculi eorum tenebantur ne eum agnoscerent.
Ubi sciendum quod oculi cordis gravantur fumo carnalium cogi-
tationum. Ysa. i. Auferte malum cogitationum vestrarum
ab oculis meis. Secundo fumus est desiderium carnalium cogi-
tationum que a fomite quasi igne subiacente continue resol-
vuntur. Tercio longa lucis absentia sicut in captivis
a predonibus in tenebris existentibus contra summa lucis
presentia. Et sunt mundana prosperitate. Quarto secundum quod mille arge-
tei dati sunt bare in velamine oculorum. Exemplum patet
in aspicientibus solem contra lepitudinem egritudine et
defectum verbi dei quod est lucerna oculorum et lumine contra
pulvis. Quinto amor terrenorum hiis oculis in puncti
sepe gravatur oculus cordis ita sicut sepe sopito torpore
fastigium occupetur. Ego dormio et cor meum vigilat. Prothe-
Et ideo hic accidit sicut ignoraret quod videret ei quid erube-
scentes quia non poterant modicum vigilare tristes pro que
se mori paratos iactaverant. Tamen apostolorum oculi sop-
no gravabantur quia metus segnitie confirmabat et ideo
tribat quod videret. Unde omnino tangit quam deliquisse
gaudet et sufficit confidentia quam quod promisit non complet
non hic mane si facile est promissio cum si bene sint quod
exigitur ab animo. Promiserunt apostoli societatem christo
in carcere et morte. Ipse vero facile cum vigilia exigebat sic
quod impleret aliquid exegit ab aliquo. Sed hoc a fonte sal-
vator non dixit. Sed recessit ipse aspectu et relictis illis
iterum abiit et orat eundem sermonem dicens. Tercio christus idem
orat sicut orationis frequentiam ondens et nobis spei legem in-
exhibet. Contra oratoris ondens quod oratio debet esse continua. Bibli-
vitas visitator discipulorum suorum quia opera caritatis omnia esse
orationem continua et sic platum ascendunt quod sibi et gregi suo
attende et nunc contemplativam nunc activam vitam exercere
Dicet quod Cum vno de non iterem in oratione tua sed ideo
quod christus iterum eundem sermonem. Secundo sicut semper est iterandum que
dam et negligentia oratis reiterare prohibetur. Et intelligi
illa auctoritas non iteres i. ita sis diligens in proferendo in-
tegre et devote verba orationis tue sicut propter obmis-
sionem uel negligentiam non oporteat iterare. Aliud

| fumo
2 longa lucis ab[sentia]
3 mundana [prosperitate]
4 lepitudo
5 pulvis

Con[tra]

sit ex oratis scrutida devotione et alijs in extm. i. ad thess
v. sine intermissione orate. Et talis sint iteratio xpus
qua frequentia orationis nos gaudat. Et dicit notabiliter
cassiodorus sermone in quo arguuntur illi qui novas
orationes et inusitatas curiose exquirunt. licet enim dominus
totum scilicet psalterium, michi loquor, tamen eandem orationem repetitus
reperit instruens te posse sepe eandem orationem repetere.
Quod autem sic oraret et agonizaret dominus ihesus ut lucas
dicit. Ecce angelus princeps michael astitit confortans
in eo motum sensualitatis secundum quam moratus est paululum
ab angelis illum scilicet motum quo exhorrebat mortem
statim posse xpus voluntati paterne submisit angelus
eius confortavit. in quo datur quod licet quandoque non fiat
quod petitur quia forte non expedit semper tamen oranti in-
talis consolatio confertur. Et super. Cherubim ut nobis
demonstrat orationis virtus quibus ea in adversitate proponamus
orans dominus ab angelo confortatur et huiusmodi dominus
reverenter et humiliter suscepit hanc confortationem etiam a sua
creatura. considerans se esse minoratum paulominus
ab angelis dum esset in hac lacrimarum valle. Et
sic contristabatur ut homo sic et servis angeli sunt
confortati ut homo. Sunt putandum quod hic angelus vel alius
sunt in eius custodia deputati quia licet non deerant
et xpus non indigeret. Et super dictum est. Veniunt
ut xpus voluit ab angelo confortari ut daret
oratibus et psallentibus angelicos cives assistere. Psalmista
In conspectu angelorum psallam tibi. Aliis vero angeli
hoc misterium exhibuerunt scilicet temptato passuro re-
suscitato et ad celos ascendenti. act. i. Secundum Plinerii
principes cuncti psallentibus. In. B. angelus dum ap-
paruit non oculis mentis sed enim frater ... videbat angelos
tunc non esset tam contemplator sed comprehensor propter impossibilitatem
videndi demonem. Sed apparuit ei angelus visione corporali
pali in assumpto corpore humano consolans eum per modum
servientis sive propter se et sine indigentia sed magis
propter discipulorum assistentium consolationem et ad confirmandam
fidem in eis quod xpus sit maior angelis ratione divi-
nitatis et propter naturam assumptam ad ostendendum. Sicut quam an-
geli assistunt nobis oratibus confortantes nos in oratione
et ut et sua post tristitiam consolationem faceret sustineremus
in tribulatione pro xpo non deest divina consolatio iuxta
id ps. Secundum multitudinem dolorum meorum consolationes
tue letificaverunt animam meam. Magister sententiarum Beda. Creator
ab illo indigebat creature subsidio sed hoc factum sunt
si nobis sic pro nobis est contristatus sic nobis et pro nobis est confortatus

ꝓm

Bern.

Sz et ipe dns rone se gfortabat dicet ad pre sicon
sic ego volo sz sic tu Omit al qui sc michael ~~af~~
~~sistere et orati~~ astitisse orati et dixisse se pro orone
tenores retulisse / ome q3 ppredetes angelos p hoc
ipo orasse et rudisse prem Nomi dilectus filius
meus q huam gnis redeptio quid sic optamus fine
sm saginis effusione deceter fiey no pt Angelic
aut po ht gfortat eu vel de sm pnaa sic aug stia
pntia gfortat aima suu gfortat .i. admod gfortate
se hmt sz ei assistedo / vel forte aliq vba gfortato
ria gsolatoria dicendo q sz hic coutus lucifer stat
coutus e in celo vel q mag sustine doceret vel
q passio cito tnsiret et eius fructus esset ppetnus s.
redeptio huam gnis et restauratio angelice ruine
vel aliq sile / vel h quosda vt dt Theophilus ista
angeli gfortatio fuit xpi glorifatio dicebat eni angelus
devote glorificans eu dne tua est potus tu potes
con morte et infernu geng liberare huam z stlia
Ihus qui in orone positus ab angelo gfortatur voluisti
da nu p pluutez ~~tuit~~ orones tue vt orati in se assistat
angelus tuus me gfortans hic animadute con ipati
entia nram q dns ihs plurbz vicibz orat antequam
a pre acciperet responsionem et gfortatoem Sic at ter fue
rat teptatus in tribz locis sic ter orat antequam a pre acciperet
tusionez no in eode loco sz in tribz diuisis locis distan
tibus invice p iactu lapidis Et vt dr adhuc in pre
locis vestigia extare sut que ibi facte fuerunt / Et factus
in agonia prolixius orabat ondens et docens q nos
in agonia ul quacumqz ncitate gstituti debemus ad
orom gfugere et in magnis pitil ac maiori ncitate
magis ac magis et instancius orom insiste Agonia
ista pt dici certamine con morte ul mortis anxietas
quia qu putez pmdebat Et io dr tunc fuisse vagonia
sic instim in ectimis laborates dnt esse in agone
vel pt dici certamine ul reluctatio sensualitatis ac ronis
q agonisabat et certabat in eo inmabili pugna sensu
alitatis nat morte horrens et recusans ac ro volunta
ti diuine obtemperare et ipam morte pro salute huana
zelans q voluntate diuina quelz pt pmittebatur
agere et pati quod ppriu erat sibi. Nam tunc qui vole
bat morte amno diu etiam mori volebat qui post mor
tem viuit actu ipo sz resurgendo Sz heu reluctatio
carnis ad spm siue sensualitatis ad rone quosda homi
facit retroire ul grorbitare vt illos qui peccat mor
taliter vt quosda lente incede sive in via morari vt
illos qui peccat venialiter Iustus enim cadit in via
q in caritate p veniale no a caritate / sz p mortale cadit

cotra viam .i. extra caritatem Cum in xpo neutrum horum
fuit . quia exceptus de spiritu sancto et nullo modo peccare potuit
Etiam vix vnus sanctorum de mille reperitur sine omni peccato
confectus quod in agonia prolixius orabat Ex quo patet
meritis eius mirabilis constantia . quam in tanta anxietate pro
lixius deo vacabat Et omnimode mirandum est eum compulse
mortis agonia non gessisse Sed in huiusmodi pugna
prolixius est orandum vt ratio sit recta et voluntas constans
ac sensualitas recte ratione et ratio diuine voluntati non obsistat
sed obediat . et dicamus non mea sed tua voluntas fiat In
statu mortis constituti rnidam et ea que homo multum amare
solent ei veniunt in animum Unde sicut fuit xpo appropinquan
te morte factum est in agonia Unde Gregorius appropinquan
te et morte mentis inertis in se certamine expressit quando vi
in quedam terroris ac formidinis patimur cum per solutionem
carnis eterno iudicio presentamur Sed ex amico tuo anima tre
tur quando pro pusillanimis hic tremet quod meritum imitare non
possit Si enim consideremus quod sola sorte pure neque sine
culpa transire potuimus et quod vt hic ymnis sine reatu vnum
esse quod laudabiliter gessimus si remota pietate iudice-
mur . vnde in agonia constituimur [Et] cum dominus prolixius
oraret contra sudor feruentissimus magnas sanguineus
erumpens in hac agonia sine certamine usque in terram
habundanter currebat Et feruore enim orandi ac ve
hementi anxietate sensualitate que permittebat agere
et pati quod erat proprium sibi / inflamabat cor et corpus
vt apertis poris effluet sudor rubicundus et sanguineus
Ad huius suauissimum sudoris balsamum ceterorum percipiendum
festina ne tardaueris ut mode sancte Meare Unde An
selmus Curro stans ante et suauissimas illas gut
tas lambe et puluere pedum illius linge O oh dormi
re aut petro . ne meam audire Sit sic non potuisti vna
hora vigilare mecum hic dicitur Surgit igitur xpo ab
oratione in qua stabat flexis in terra genibus totus sanguine
madefactus Et ne conspice tergendum sibi vestitum vel forte
etiam in torrente lauaret / totumque afflictum reuerenter
terne . et considera quanta tunc fuit eius sic angustia . cuius
testes sunt gutte sanguinee decurrentes / et ei intime compater
quia non sine magna acerbitate doloris hic sibi potuit contigere
Nunquam enim alicuius mortalium ad mortem horrore auditum
sudorem sudisse sanguineum Unde patet eius multo plenum
fuisse dolorem Unde hic quantus apparet quanta fuit amari
tudo passionis xpi cum sola cogitatio tam naturaliter dominum
per angustiam sanguinem sudorem coegit / hec pugna
eius et anxietas martirum certamina et agones si
gnificat plurium consolatur et confortat pusillanimes et
infirmos et ad mortem mittat tepidos et inertes Unde
Anshelmus Sponse quid genibus in terra procidisti in faciem tuam

Ex qua hic patet magnitudo angustie pro nobis voluntarie assumpte
Unde Jordanus dicit Timor humanus horrescens mortem cum amorem
impugnabat xpi quod ducebat sponsus quando prompte et cum illa quo ago
nia amor diuinus in corde xpi vincat humanum timorem ita quod sa
guinis xpi quasi exhilaratus commouebat primus ad effluendum et ardoris
impellente ac si non posset expectare tempus apertionis corporis xpi vt
libere effluerent

adorans in agonia et dicens abba pr mi si possibile est
transeat a me calix iste Et angustias quas cordis tui
dulcissimi certissime indicabat sudor ille sanguineus
qui orationis tpe de sanctissima carne tua guttatim de
fluebat in terram. Dinator dne ihu xpe tanta sudoris
anxietas et tanta anxia supplicatio Nonne voluntarie
omo satisfaciens deo obtulisti et me inimicum reddidisti Un
de credibile aut quod hoc ad consolationem infirmorum
membrorum tuorum assumpsisti ne forte desperet quis si caro
infirma reniteret ubi ad passionem est spiritus promptus
Nimirum et vox ergo ad te maioris amoris et fortitudinis
stimulos haberemus naturalem carnis infirmitatem eciam
in diviciis in te assumpsisti quibus docemur quod voluntas
in nobis portasti et non absque summo dolore passionem
pertulisti Vox enim illa vox carnis fuisse videtur non
spiritus eo quod sibi miscuisti spiritus quidem promptus est caro autem
infirma hec Augustinus In sudore autem notatur fervor
in sanguine precium in decursu habundancia in gutte particulari
efficacia quibus certe sufficiencia Et isto articulo sciendum est
sudoris sanguinei defluxio hec nostre communicato salutifera
est quod et nos in oratione debemus ita esse intenti scilicet fervidi
vel vehementia intencionis et fervore devocionis sudemus
quasi sanguinem quasi sanguinem per consignationem passionis xpi et
ardore dileccionis ad deum Bene quod fit dum quis orans in tanto
ardore devocionis attendit quod pro amore dei si oportet
sanguinem suum fundere non vereretur et tunc sic intrabesfat
spiritus ut totus sanguis in corpore quasi spiritum alludens promptum et
promptum se exhibeat ad effundendum Bona vox carnis confinite
sua tam vehementer ardorem devocionis suffere non preva
let id quod sanguinem evaporat Vel saltem pro sanguine
ardentes lacrimas per oculos effundit Et quia nos tam
vigorosam orationem effundere non valemus adiungamus orationem
nostram orationi xpi qui est advocatus noster apud patrem Et ipse
interpellat pro nobis immo orat nobiscum Et illa oratio est
efficacissima et deo patri accepta que scilicet in nomine orationis
xpi offertur quia efficaces ecce sunt lacrime orationis et
maxime ille que in recordatione passionis xpi fun
duntur Unde et quadam contemplatione sancta cuidam persone
de qua legitur Et apparens dns in spiritu ait Ei quoniam
in recordatione mee passionis lacrimas tui devocione
fundis suscipe volo ac si ipse pro me passus sit
In recolendo istum articulum procidat homo in faciem super
terram orando intente et cogitet angelicam presenciam sibi tunc
adesse recogitet eciam agonem suum et conetur quantum potest
habere lacrimas et passione et amore xpi quas
si habere non valeat per oculos fundat saltem lacrimas cor
dis Et sic xpus dei filius dimmente sibi passione
horrenda et tunc per angustias supplicante de proximo

mortis guttas sanguineas fudit michelos tamen libere
voluntatem suam voluntati patris commisit Et quod repetat devo
te presertim Sic quilibet devotus in omni adversitate et pressura
ac tribulationis angustia licet forte habeat repugnantem
habeat se prime voluntati committat / et hic quod accrevit
devote suspirat O pie ihesu qui factus in agonia
guttas sanguineas innabiles desudasti da michi ut recor
datione tue passionis aliquas lacrimarum guttas pro
sanguine in conspectu tuo merear dulciter desudare
Respice nunc sicut iacebat discipulis dormientes et inquiete
dominus ostendit modum orandi eis in gestu corporis et in verbo
proprio et per angelum ibi apparentem Tunc modo et tu te
ne debes sed te prosternendo ac propriam defectum et fragi
litatem recognoscendo et cadendo in faciem tuam pro
pter faciem ut ea que rogas coram te habeas et vinte
teneas non retro ut communiter ore dicendo et aliud cor
de cogitando. et ut humiliter mentis oculos habeat cor
Casus enim in terram docet nos magis humiliari si posset
fieri et quod voluntas patris preferat / et quod non tepide sed
cum magno fervore ores sicut dominus fecit et quod non parce
sed prolixe et distincte non sicut illi qui festinant horas
solvendo et si non verbo facto tamen dicunt expediamus de
nos de iste quia habemus facere alia magis necessaria qui
festinantes ad coquinam et mensam Et vide quomodo sta
tim adsit sibi angelus qui te adiuvet et confortet
et orationem tuam deo porrigat propter etiam enim nunc ille
angelus apparuit confortans eum Et non semel sed
frequenter orabat sicut ipse ostendit nobis per ternam orationem
suam docens ut non desistamus sed in oratione permaneamus
donec impetremus ea que postulare ad tempus / et
tu ora pro morituris pro remissis tuis peccatis sicut iste
Compatere ac domino et admirare profundissimam humilitatem
suam quia cum sit deus patri suo coequalis et coeternus posuit
se cum tamen dominum orat et tamquam quilibet de populo hominibus
orare quando precipue quia ipse ratione humanitatis in qua
est minor patre non ac ratione deitatis in qua est equalis patri
ut homo rogat patrem qui ut deus semper est cum patre Con
sidera etiam eius profundissimam obedientiam / Etiam enim patri ut
quod moriatur ipse hanc obedientiam reverenter suscepit et exe
cutus est Vide ergo inestimabilem ad nos caritatem et patris et
filii Certa nobis enim hec mors conditur et sustinetur
propter animam nostram tantum quia ad nos habent
Nota sermone de Cena Commendat Christus vos omnibus in ter
sero salvator unam cum apostolis in ablutione pedum / tribus
vero pietatem exorando primam Ibi caritas et humilitas hic
pallor et honor hic humilitas et abiectio maxima ut sancte hic
tamen petitio non admittitur et abiectio maxima est quod ille
abicitur in penis qui nullo pacto delinquit hic

xpi corpe inclinato incipit in altiora se tollit primi sta
bat atque aspectu aia sicca xpo qui pr' im ore stinbat
ipse no aia clamorosis atque validius loquebatur qui
deamus pinenez huic genu flexio nunc deorsum contem
tem facie mir erigetez ad celum de profundis sin cordis
clamatez et irreciatu omo resistentez orez Arma
sup celos porro ostendat qui sanguis manabat et
corpe irrigans sub oculis terram arentez et ofendam fru
ctibus suis vite hic qui de celestibus atque superna virtute
venerat extolet ut fecunda pastio gratus plasmatori et ci
vibus celestibus redderet signum Erat sanguis decurrens in
signum profusionis anime xpi pro dilectoribus ad quandam
nam Erat sanguis decurrens in terram in signum dilec
tionis humane non ut vite effunderet sup morte ipsam
absorbendo in sanguine enim vita consistit Tercia
vo mortalitas situat et qua adam et omis mortales
statu suis sup quia tota vita xpi decrit in hoc mortale
compositio absorbeatur sicut ebulito sepe mittit adextra
Et quintum aia xpi igne caritatis bulliendo fieret dimi
mis demerat statutum sanguis post Sanguis primi
homines iusti effusis con fratidam Caym clamabat de
terra Et sanguis xpi orante perfusum ad terram con omis clamat
ad deum de terra Unde vero magis h Bymo Abrey dum moris
de sanguine abel dictum fuit ad Caym vox sanguinis
fratris tui clamat ad me de terra sed sanguis xpi melius
clamat quia sanguis ille petiit vindictam xpi de sanguis
etiam persecutoribus veniam impetravit / Colerta
xpum ducam' oratez posuit genibus ut exauditus a pre
nete trusisio eadeag ved repudiatum in pectore ac si male
a deo postulasset inepte petitionis negator petiit sed por
tent, xpi petierat si non inepte ut non executum sua peti
to credetur fontale radiis luis etne z sapientiora vena
xpe in sua petitione quolibet obseruabat si ut exauditur
xpi ad hoc ne fectur sedm petitom quaz petit z no obtinet
Quanq' hic ponitur quidez dubitacoe Prima rotre
xpi tribus vicibus orat Sca rotre ex timore
ne indignus ab angelo ipm confortari In sua ord
ex timore morte sudor eius factus sit Tercia rotre
Ertia rotre ille sanguis fuit sicut eius sic sanguis
Ad prima est dd q' com ihc xpi tribus vicibus orat naturalis
ipr zes testes ez zes apostolos quos in orone assumpsit rot
in ore duorum vel trium stet ome verbum Et sic tres fuerat
testes eius transfiguracoes sic essent et tres eius orones
Secundum vo' Saluatore dns ter orat rot de mal stsis pe
tamus Prima/ de preteritis vo' tutelam z remedium
de futuris piculis tutelam z subsidium vnd in missa
dt sacerdos libera nos qs due ab omnibus malis

Dna

2

Cxvi

Perfectis preci̅b; et fitine Vel vt omne; nr̅am oro̅m
dirigam⁹ ad prem̅ et filiu̅ et sp̅m s̅cm̅ Tz̅ s̅m b̅ngus
in q̄toib; civaoz ꝓpter tria teptatio̅m intelligend̄z
fer ip̅m ih̅m xp̅m orasse Pria est teptatio cupiditate
auaritie, et hinc opponit̄ᵃ timor mortis Amara eni̅
mors ho̅m̅ habeti pace; in ssoita sua ſ ſbā sua Sc̄a
ē teptatio cupiditate honoris ꝗ excellentie et hinc oppo
nit̄ᶻ timor ignomie ꝗ ꝯtumelie Tercia ē teptatio cupi
ditate letitie ꝗ hinc opponit̄ᶻ timor doloris ꝗ t̄ſtitie
Con go triplices teptatio̅m xp̅c ih̅us ſ̄uo exemplo do
cuit nos tribꝫ vicib; orare ꝫ auxiliu̅ postulare q̄ta
vt ondere tria esse petenda in orōne p̄ncipaliter
remissio̅m pctōꝝ Consuatio̅m s̄tuti et gl̄e adeptez
Quito Terneꝫter orat ꝑ tribꝫ assumptis discipulis quos
tres status sigficat̄ᶻ vt om̄e s̄titie ꝯo̅m ꝫ passio̅ms
xp̅o s̄alm fiat Per petru̅ ꝯiugati sigficat̄ Per Iaco
bu̅ ꝯtinetes ꝑ Ioh̅em v̄gines Sexto In ē vt tres
vires attēcas in orōne habeam⁹ sꝫ vt ronalis sit
sollicita in meditado Concupiscibil̄ fervens in desiderado
Irascibil̄ fortis mala abhominado Septo ꝓpter tpp̄ incrm̄
sue passio̅ms p̄mō go ad se accelerata gl̄a ipassibi
litate ꝗ immortalitate Scd̄m quo ad nos s̄ redēpo
humane nr̄e Tcm̄ quo ad angelos ꝗ repao angelice
ruine Octo ꝓpter triplice; effectu̅ sue passio̅mbꝫ
in nobis s̄ liberatio̅ a culpa · redeptio; ab om̄ pene
miseria ad restitutio; patrie vel apcio; celestis
ianue Nono ter orat vt doceat pro p̄ctō cordis oris
et opis petam⁹ Ad s̄dam ē dꝫ q̄ s̄m Beda Ange
los legim⁹ ih̄u xp̄o apparuisse ad ministrand̄ aut timo
Et ecce angeli accesserūt ꝗ ministrabāt ei Et ad ꝯfor
tand̄ luc xx · Apparuit aut ei angelus dn̄i ꝯfortans
eu̅ vt ꝑ hec in ih̄u xp̄o intelligam⁹ fuisse vera diui
nitate; s̄dm̄ quā debebat eu̅ angelorꝫ obsequiis et
vera; humanitate; s̄dm̄ quā debebat eu̅ angelorꝫ s̄
s̄dm̄ vt sic ip̄e in nā assumpta fuit tristis et timo
re; mortis hinc sic in tali nā indiguit angelico
fortari Teophil⁹ tn̄ dicit q̄ ꝑ tale; ꝯfortatio; demonstrat
ē s̄tutis orōis vt discam⁹ in aduersis sēp orō; p̄ponere qr
angelu̅ dn̄i ꝯfortatore̅ habem⁹ Vn̄ de multis s̄tis
legim⁹ q̄ in eoꝝ martiō ꝑ angelorꝫ v̄sio; sūt ꝯfor
tati et roborati Ad tcīu̅ ē dꝫ q̄ s̄ dicat̄ᶻ ih̄m xp̄m
ex timore sudasse oīt̄ᵃ difficultas qr sudore ꝫ ex timore
quidā; qr ylarius sup isto vbo qn̄ pr̄ transeat calix iste a
me dicit q̄ nō orat ih̄c xp̄c vt calix mortis ꝑ pas
sio̅ms transeat ab eo qr hec esse timet ꝗ orō s̄ orat
vt ab eo transeat in alios Ac si dicet Sic a me bibitur
calix mortis sic a me transeat in alios qᶻ creditur s̄ de me

Vt sit liberatus ab eis absque timore et diffidentia spei et
sine amissione fidei. Sed quod ihesus christus timuit. Sed vero
timore emiserit sudorem videtur contrarie [illegible] eius quod dicitur
quod timor secundum repugnantiam habet a sudore quia sudor vi-
detur accidere ex calore. Sed ex forti calore intrinseco vel
extrinseco sudor insurgit in homine / timor vero magis
accidit ex sudore nec ex pavore / quia sic homines dimitte-
tes capones et pallidentes et frigidentes ad castrum currentes et
ceteri timentes sic sanguinis qui est cum [illegible] dimit-
tit membra exteriora frigida et pallida et recurrit ad cor signum
est timoris. Si vel igitur ihesus christus non timuit et sudat in pas-
sione vel si timuit non sudat. Solucio tamen dicitur utrumque
fuisse in ihesu christo tempore passionis. Sicut ait Mattheus Cepit ihesus
tedere et pavere. Et Lucas vero ait quod factus est sudor eius
sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Primam quod difficulta-
tem solvunt Damascenus in [illegible] Lam dicens timorem
naturalem quo omnis natura refugit mortem et naturaliter appetit
esse et subsistere vere fuisse in ihesu christo / longe tamen
aliter quam in nobis quia nos involuntarie et ignoranter timemus
sed ihesus christus timorem et tristiciam et omnes naturales passiones
voluntarie assumpsit et hora mortis et tempore non ignorat.
Secundam difficultatem aliter solvunt secundum alios non ignorat
et aliter Theophilus. Sed Beda dicit quod [illegible] ihesu christi augustinus
deputatus nomine quod sanguineum sudavit [illegible]
est sanguineum sudare [illegible] debemus intelligere quod nam
hic esse factum sed per hoc significaret quod infidelitate [illegible]
discipulorum quam humana fragilitate [illegible] suo sudore
purgabat. Augustinus ait dicit quod ihesus christus orans sudore san-
guineo significabat de corpore suo toto quod est ecclesia ema-
naturam omnia martiria. Theophilus autem dicit hic esse dictum
similitudinarie. Quia enim omnis guttas grossas sudoris emit-
tit sanguineum sudare dicitur et potissime talis sudor emit-
titur et sanguinolentus accidit ex timore mortis. Gros-
sum ex calore. Videmus enim quod cum homo morti appropin-
quat membra frigida et grossum sudorem emittere et na-
ne est potens sed illud quod emittit possit subtiliare
et purgare. Sic sudat salvator sanguineo sudore
voluntarie [illegible] totus sum sanguinis effusione ondere
tamen esse voluntarium quod agebat et nichil esse dimi-
nutum quod in anima in corpore tolerabat. Thomas sed ondes
in corpore qualem agoniam tenebat in mente ideo orando
sudat sanguinem et declarat veram orationem non posse fieri
nisi per sanguinem ihesu christi. Certo in sanguine christi vita
intelligitur in sua [illegible] mortalitatis super quam mortua
litatem vita christi effusa est sed absorpta morte hoc
vita refundetur. Certo secundum Augustinum sed significaret
futurum esse quod de suo corpore mistico hoc est militante etiam
sanguine sudore martirum erat effundendus

Ad quartam Beda dicit quod con nat sit hoiez sanguinem
sudare. Sed dicit Theophilus Vel dicitur quod ebullicio publiar
loquatur eo modo quo dicitur vehementer plorantes sangui-
neas guttas vel lacrimas plorare. Volens ergo ebullitionem
sine istos dicere quod grosse sudoris gutte videbant
sudorem fuisse factum sicut gutte sanguinis decurrentis
in terram. Et ideo dicitur ebulitionem addisse sicut ut sit expres-
sionem plenitudinis non proprietatis. Sed ista causa nullo modo sustin-
enda est quia sic daretur occasio calumpnie quod etiam totam passionem
christi posse publicari expressionem et sic misterium redemptionis
nostre in ludibrium verteretur. Dicendum est ergo secundum doctores quod iste
gutte sanguinis decurrentis in terram fuerunt vere et naturalis san-
guinis de purissima carne christi sed non naturali more effu-
sus quia con nat est sanguinem sudare. Vnde sanguinis iste
fuit miraculosus quantum ad modum effluentie et sic vere et
naturalis quo ad modum existentie. Sicut dicitur de aqua que effluxit
de latere christi cum sanguine. Ideo dicunt doctores quod circa passionem
christi sudor factus est sic gutte sanguinis decurrentis in terram
ondit veritatem carnis eius. Sed quod de latere eius iam mor-
tui aqua scaturivit et sanguis fluxerunt testabatur quod cor-
pus post mortem domini esset vivificatum et mors eius vita
nobis esset donatura.

Et venit ad discipulos et dicit illis dormi-
te iam et requiescite. Ecce appropinquabit hora
et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgi-
te eamus. Ecce appropinquabit qui me tradet.
Hic ondit christus desiderium ad nostram redemptionem quia non
solum proditorem nec turba venientem expectat sed etiam
occurrit. Dicit ergo venit ergo post hec dominus ihesus ad disci-
pulos suos quos compatiens eis propter temptationem et periculum
eis imminentem moraliter sciendum est quod adventus christi ad disci-
pulos fit adventum quo suos visitat in tribulationibus
sed in eo quod ter visitat signatur quod dominus visitando tribula-
tos triplicia bona operatur in eis in ipsa tribulatione. Primum
bonum est ad cognoscendum se mentis illuminatio. Esa. Primum
quam non est temptatus quid scit. Et ysa. xxviii. sola ve-
xatio dabit intellectum auditui. Per suos illuminationem
Secundum bonum est contra pigritiam corporis excitatio. Vnde signi-
ficatum Act. xii. Angelus domini percussit latus petri dormientis
in carcere. Tercium bonum est contra mestitiam consolatio. Tho.
3. Post tempestatem tranquillitatem facit. Illuminatorem signat in prima
visitatione dicens vigilate et orate. Torporis excitationem
in secunda dicens Quid dormitis. Consolationem in tercia dicens dor-
mite et requiescite. Item nota secundum triplicem christi adventum
ad discipulos dormientes triplex est sompnus sed culpe quiete
argumenti mente que nec prohibuit contemplationibus que recom-
mendat. Cant. v. Ego dormio et cor. Tercio venit ad disci-
pulos quia triplex visitat suos scilicet in conversione et hec dispensationis

1

2

3

3

quia ipse voluit et mortuus
[illegible] et manus eius [illegible]

increpando Job Vel increpando dormientes Consilia inspira
cione vel recte causa a vigilantibus senciatur Job 9 Si venit
ad me non videbo si abierit non intelligam. Eum ut si In tanquam in prima confirmatione exequebat
eos/ in secunda non. Sed in secunda venit cum mercede afferens sompnum
quietis eterne ps Cum dederit dilectis suis sompnum proverbiis
3 Requiesces et suavis erit sompnus tuus. Secundo vero eis dormite
iam et requiescite ut Job 38 Quis enarrabit ordinem celorum et concentum celi quis dormire faciet
dixit eis dormite iam et requiescite Et quia dicere pace potest
hoc facere Etiam ibidem aliquantulum dormierunt Iubet eos
dormire ut ondat suam ad eos compassionem qui contristati erant
et post cognoscat suam infirmitatem quia cum ipso vigilare
non poterant et in sompno recreati fugere possent de manibus
eorum qui statim xpm erant capturi et in fine quia in proximo
infidelitatis sompno erant dormiendi/ Considera in xpo man
suetudinem patris/ quanto enim magis appropinquat ad mor-
tem tanto magis ondit cordis sui dulcedinem. Bonus
pastor vigilat super custodiam pusilli gregis sui O gran
dis amor/ vere bonus et pius hic pastor qui cum in finem
dilexit eos cum in tanta agonia positus illo modico tempore
quiete eorum procurat. Non sic hodie multi pastores faciunt
qui in subditis vigilantibus et in agonia positis dormiunt
suaviter et quiescunt/ Iterum exiit Et quia dormire poterant
cum statim addit Ecce appropinquabit hora. et adhuc eo loquen
te judas venit. Ideo hoc dixit sicut hilarius et Crisostomus super proposito et inal
lo sic dicit. glosa/ et ideo marci 14 addit sufficit Videbat cum
a longe adversarios suos venientes cum facibus et armis
ne cum discipulos excitat nisi ad ipse et ipsi [illegible] eos fue
runt Unde cum emgarinus discipulos dixit eis Sufficit
.s. quia iam quievistis et satis dormivistis Ergo dormiendo pace
est Vel quia quidam patres non nisi stando vel sedendo sompnum
capere consueverunt per modicum Surgite eamus ecce appropin
quat qui me tradet hora .s. persecutionis quo ad hostem
luce Ecce hora sera et potestas tenebrarum. hora passi
onis quantum ad salvatorem Joh 13 Sciens ihus quia venit
hora eius ut transeat ex hoc mundo hora redemptionis et salu
tis quo ad hominem Ro 13 hora est iam nos de sompno
surgere/ Per hoc quod dicit Sufficit Innuit breve esse
requiem carnalem que cito tranda est Vel cum dixisset
dormite ut statim subiunxit Sufficit venit hora et surgite
In quo vult cito tirmari requiem In quantum est tradito
in manus demonum Vel consolationem fugere debemus
si non passionem quia non sunt condigne passiones. Et filius
hominis .s. marie tradetur in manus peccatorum Ideo surgite
et eamus obviam proditori et persecutoribus ut nos non
inveniant quasi latentes et timentes In quo demonstrat
quod sponte ad mortem accedet In quo sanctum ihus instruimur in temptationibus esse surgendum quia stando non
iacendo pugnatur Et tamen in modico tangit terram
quia solis plante pedum Stat igitur qui de temporalibus
solum necessaria recipit/ et mentem ad superna erigit Iacet
qui in ratione et sensualitate quia ventre et pectore utitur terre repit

filius hominis [illegible] marie [illegible] tradet in manus
peccatorum [illegible] ondit [illegible] erat [illegible] eorum [illegible]
[illegible] job 9 terra et caro xpi tradita est in manus [illegible]
quia corpus xpi est terra et de terra [illegible] que est terra [illegible]
plena gratia

non videbo si abierit
non intelligam eum

[illegible]

quia dormite et in tali
statu paratus sit
[illegible]
[illegible]
passionis [illegible]
vos [illegible]

Surgat igitur sponsa ne eam paciatur ad turpitudinem cor-
ruptor inuitare iere z. de adultera dr os q̄r querere eam
Vn Stephanus in sua lapidacione ihm stantem z q̄ adee pu
gnare pati videt etc. Hec autem causa est ob inicia prima tempta
cionibus ut repellantur et declinantur. Quod ait dicit resistite
eamus hic docuit quibus temptacionibus directe occurrendum
est ut sunt temptaciones de ira et inuidia et auaricia z quecunque
omnes ille que molestiam habent. Alie vero declinande et fu
giende sunt que sola fuga vincuntur quales sunt temptacio
carnis 1 Cor 6 fugite fornicacionem. Ergo quos spiritus forni
cacionis temptat tuendum est statim ad alias occupaciones
dicit Surgite eamus et non dicit surgamus sed eamus vnde
Crisostomus sup mt cao xxix Non enim erat dominus constrictus
nec iacebat timore oppressus Nam nulla passio
in animo veniebat ad eum nisi premissa veniret ab ipso quia omni
te diuina in omnibus agebatur. Erectus erat animus eius
et suspensus stabat ad magnificandum opus non sufficiebat
habebat in animo passionibus quas eciam in corpore voluit
plene subire. Surgere non oportet quem mente non cecidit
Quem vero animo iacet adhuc surgat. z quem corpore cor-
de remedio sibi prouideat Quem non cecidit prostratum an
dacia corpus et sollicitare iacentes. Non ergo dominus
ad surgendum semetipsum inuitat quia nichil in se non
uerat tamen sed ad eundum nos alios se coniungat et dominum in
omnem salutiferam actionem vnde idem Crisostomus eodem hoc cao Sim
dicit Surgite eamus pro hec verba et hunc actum Christus tepidas
excitat sua promptitudine inertes et cogita voluntate prima
intrepide se donat penis informans nos bonus mo
res ut illud quod nominis dei recolle bene nos asspere
prompto animo suscipiamus Non enim sunt timenda illa inge
nos tradit diuina potestas. Deus enim quem nouit homines
tribulacionibus tradere valet eripe ut dum detinetur permit
tit quem tradidit quia altissima bonitas seu prudencia
dei aut breuiat passiones et tempora aut modificat se-
uas hominum voluntates aut prestat in ea ita fortem corpore valitu
dinem tolerandi. Omnino naturalis est animi promptitudo per
inuisibiles hostes quem si faciem cognoscere prius et timore
pallentem simul audaciam z vigorem credentes animo
posse dare conflictum. Si vero in nobis cognoscunt audaciam
eorum audacia deperiit. Nam sepe in bellicis actibus audi
ac hominem et victi fuerit plus fecerit. Omnem quippe demo
num promptitudo bene agendi z alacritas canendi a malo
et demonum machinamenta destruit et subuertit tot has
triumphorum z subruat equos et arma deprimat auda
ciam faciendi aufert dubia opinacionum inde Christus sue mitti
tate et soliditate passus Surgite eamus deus pro omnibus
omnibus, dicens esse diuina voluntas igitur ia caritatis omnino
congruat voluntatem atque libenter Surgamus omnes voluntate
nec ipso Surgamus a corpore et negligencie lectis
surgamus ab hiis in quibus nos male iacere cognouimus

Surgamus ad ipm fortes actos. Et maxime addit Ecce in
me tradit. ipe e no amicicia s; auaricia. ipe e loco ad
noctes qm ipe erat similiarate ad cenam pene mensa
edendo. Iper hic dicit qd hora temptacionis sic apertare
debemus tamq gracia et sollicitate puide. Item 2. Sta in
timore et pp[illegible] q qui timet nil negligit. ibi dico
par sanguinem adhibere. moraliter ipe dimi sunt
[illegible] xpm in sacramento tractantes qui p peccata sua [illegible]
tradunt in manus peccatorum. Unde orig[illegible] in manus
peccatorum tradit [illegible] qui videt ipm credere hunc
eum in manibus [illegible] sunt peccatores. Et [illegible] instit
hunc [illegible] in ptate facti sunt peccator [illegible] e traditus
in manus peccatorum. Unde filius hois respons [illegible]
nalite seu tremiti deditus qui in pnti traditur in manus
peccatorum. 1. demonum p culpa in futuro p pena ipsa
tradat. Exemplum in manus durore crudelium. Hec sunt
due manus diaboli culpa et pena. Vel in manus diaboli
traditur qui temptat. Sed non dimi retinere solum in manu
sed in ventre. Unde [illegible] Unde ventre [illegible] diaboli
e qui in peccato mortali e. Sed liberari potest sicut ionas de
ventre ceti. In secessu mittitur qui in inferno sepelitur
ubi nulla redemptio. Sic ergo omnes sunt in manu dei
sed deus [illegible] sunt mali in manibus peccatorum
1. demonum a quibus captivi ducuntur 1. tunc [illegible]
in laqueum 2 temptacionem per fines peccatorum [illegible]
qui sue capiti [illegible] monet nos
ad ea primo ad temptacionem [illegible] Surgite eo
in bonis opibus [illegible] Surgite [illegible]
[illegible] temptator [illegible] expectare [illegible] addit Ecce appropinquat
[illegible] non legitur in scriptura quod xpe sit traditus
a patre a seipso a iuda et a iudeis. Sed hic e intelligendum
[illegible] quod mors e pnaro vite et [illegible]
[illegible] ad inferentes et ad eum qui sustinet [illegible]
aliquis potest dupliciter tradere alium in mortem [illegible]
ut ipe sustineat mortem, et ipe voluntarie sustinuit
aut quod [illegible] aliquis infert mortem [illegible]
mortem sunt a deo patre et a xpo. quod deus pater voluit ut
ipe sustinet mortem, et ipe voluntarie sustinuit. hic
est quod traditus dicitur a patre, et traditus dicitur a se [illegible]
iudas et iudei [illegible] ut alii inferret mortem ei
hic e quod traditus dicitur a iuda et a iudeis. Et quia mortem
sustinentia sunt laudabilia [illegible] at sunt culpabilia
hinc e quod tradicio dei et xpi laudatur, tradicio iude et
iudeorum vituperatur. Et sic [illegible] quod mors a parte sustinentis
sunt deo placita et accepta [illegible] a parte inferentium sunt [illegible]
[illegible] ut ponuntur [illegible] dubitacionem [illegible]
[illegible] tradicionem suam et mortem [illegible] simpliciter
[illegible] sit quod passio xpi fuit bona [illegible] mala [illegible]
[illegible] sit quod iudei operati sunt bonum [illegible]
quod in tradicione et morte [illegible] xpi [illegible] sunt [illegible]

et similiter peccatores [illegible]

No[ta]

No[ta].

[illegible]

volitate nali et ad qd volint volitate ectiua Nam
opacom iude et pncipu iudeo[rum] xpus ihus nolint iudeoze
aliqua volitate qr eoze opacom et cogitacom qua
moti sut ad tradend ihm xpm et inficiend respint
tam mala sicut omnia alia pcca Sic tu tradico iude
et opaco iudeoze essz sufficiens cu morte et passione
qr sufficiens fecerunt illud Sed passio et mors ihu
xpi subsecuta ideoqz morte et pena ho nal respint
qr apphendit eu vt nociua et destructiua nec xpus
nali volitate tua nolebat ymo orabat ut transiret
ab eo Sz volutate electiua tradicom iude et opacoz
iudeoz ihus xps dr voluisse dupr primo qr potuit
impedire et no impediuit Potuit eni volutitez
iude et iudeoru imutare vt no procurarent mortem
eius Potuit corpus suu ab omni lesione sanare sicut co
buisset ut sic ambulabat sup siccum mare et no fuit co
cmis subinsid sic potuit ipm suppone percussionibus cru
cifigencium et no fuiss confortatu et potuit suo imperio
angloze obsequio omes persecutores occider Scdo ecem
tradicom et morte volint inquantu vt habebat roz
pene acceptabat qr taate pro salute huiam gris
Vel bng dici pt qr tradico iude et opaco iudeoze
vt sut mala et culpabil nec pcca grauissima non
sunt volita a ihu xpo aliq volutate vel vo nature
sunt volita a ihu xpo aliq volitate vel vo natue
natiua et nec corruptiua no sunt volita nal vol at
satisfactoria sut volita sic mala Ad scdam pt ex eu
habebat auctore bonum et malu sic dictu e no est
maior ro quare mage debeat ab hoc qz ab illo deno
iari Secz Ex tu quinus de bonitate passionis no gne
zimus de bonitate nec malicia in gne nec sz gne
moris de hac qo bonitate absqz dubio e credendu
qr passio xpi fuit simpr bona Sic eni pciosa e mors
scorum eius in conspectu dni multomage mors xpi fuit
preciosissima triplici cau et causa qr dici mors xpi
simpr bona Prima causa e strenuitas virtute et pte
sustinete Sustinebat eni illa passio seriosissime
et constantissime Scda e vtilitas redemptionis ex parte huiai
in gnis qr p illa totu genus huianu e liberatu 3a
e honestas cae moriendi Mortuus eni fuit pro
vitate dicenda a pilato scripsit sup eu ihus
nazarenus rex iudeoz Ex quinus eni passio xpi sit
bo simpr tn actio iudeoz fuit mala simpr quia ex
mala volutate et mala radice processit sic propter
bonitez passionis que exinde secuta e bona dicenda
e Sit eni fuit pter intencom ipsoz p operacoz diuina
p quam deus de multis mal elicit bonum Sic licz passio
xpi fuit a mala volutate inferente et a bo volute
sustinente Sz qr tu passio dr vt est in paciente
ideo mage passio bo ut e a bo volutate paciente
qz mala vt e a mala volutate inferente

Ad terciam dicendum quod est opus operans et opus operatum. Licet ergo
quantum opus iudei operati sint bonum. Bonum pro dicere
bonitatem. Circa opus operans semper est negandum quod tale
opus in iudeis semper fuit malum. Sed circa opus operatum
quod quidem fuit mors et passio christi hic dupliciter potest in
telligi. Uno primo et propter et sic falsum est quod iudei opera
ti sint bonum. Illud enim opus operatum bonitatem non habuit
ex intencione iudeorum nec bono modo fiebat per ipsos iudi
os. Si autem intelligatur passiue et consequenti sic hic ve
ritatem iudei enim fuerunt operati passionem christi que quidem
fuit maximum bonum et saluberrimum toti mundo/

Adhuc eo loquente ecce iudas unus de
duodecim et cum eo multa turba cum gladiis
et fustibus missi a principibus sacerdotum et
senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit
eis signum dicens Quemcumque osculatus fu
ero ipse est tenete eum. Et confestim accedens
ad ihesum dixit Aue rabbi. Et osculatus eum. Dixit
que illi ihesus Amice ad quid venisti

Superius euvangelista ostendit affectionem discipulorum christo diminutacionem
et tristicia et orationem traditionis sue predictorum et eius
perditionem. Hic describit exitum traditionis in effectu et cir
cumstancias eius/ Ubi primo ostendit actum traditionis eius. Secundo
pacienciam saluatoris ibi Dixit quod illi ihesus dicit ergo. Ad
huc eo loquente discipulos ad temptatorem exhortando
suam progressionem ostendendo. Ecce iudas traditor pessi
mus unus de duodecim sed mente non numero quod dixit ad ostendendum
inmane facinus illius qui de apostolica dignitate proditor
fuerat factus/ Ubi aggrauatur tradicio eius ex parte ingra
titudinis. quia iudas unus de duodecim a domino electus
fuerat Joh. vi. Nonne duodecim vos elegi et unus ex vobis
diabolus est/ Unus enim frequenter quiescebat cum discipulis
suis in orto inveniret eos ibi/ Et ideo iudas venit ad
locum ubi eos inuenire nouerat. Hugo super Johannem
lupus ouina pelle tectus et inter oues alto consilio predo
simulatas tolleratus didicit ut ad tempus dispergeret gregem
impeteret et preciperet pastorem. Et cum eo turba multa
que non erant iudeorum tantum sed militum gentilium de quibus
dicit Crisostomus quod erant milites pecunia conducte ora fallentes
Sic hen adhuc plures sunt hiis similes. Sed cum christo erant ibi
tantum pauci discipuli. Quare venerunt cum turba. Dicit Origenes
Et propter multitudinem eorum quia iam crediderunt in christum multi
venerunt aduersus eum timentes ne multitudo credencium christum
de manibus eorum eriperet/ Et ideo etiam venerunt nocte ne a
turbis christum auferrent/ Thomas de Aquino dicit Ego etiam

duo

Orig

Thom

estimo aliam tantum. Tertio illi qui putabant Christum in bel
zebub eicere demonia estimabant eum ex quibusdam
maleficiis posse effugere de medio volentium eum tenere.
Accepta a pontificibus et principibus sacerdotum crudeli vinga
et pessima societate impiorum tanquam ad tenebras regum an
tecedebat eos tanquam ductor eorum qui volebat comprehende
re Ihesum. Convenerunt illuc cum lucernis et facibus, ut si
in tenebris latere vellet, inquirerent. Tertio cum gladiis
et fustibus et armis ut captionem eius impedire vole
ntibus resisteret. Quarto vero incubuit voluntati sue, quia
desperavit de adiutorio dei. Habebat itaque fulcimentum
ab utraque curia scilicet imperatoris et pontificis cum senatorum
ordine legittime potestatis ut nemo tenebris auderet
obsistere, cum hinc milites presidis, inde ministri pha
riseorum qui in lege scienti et iudices videbantur
illum tenerent. Vel etiam si quis auderet contra tot no
posset. Timebat enim plebem ne per hanc defenderetur.
Et ideo etiam cum gladiis. Et illi enim querebant cum gladiis
qui sola sua voluntate ipsos querentes potuit
omnino perimere. Et qui gladio bis acuto, mucrone
ipsorum et post ea corpora post generalem resurrectionem per dampnationem
animas insuper et mittet in Gehennam. Item fustibus et
lignis. Primo ligna igni apta contra lignum vite
lignis. Secundo ligna igni apta cum ligno vite
te portant immo ad perpetuum futurum quia igne eterno
erant comburendi. Tertio notat quod malorum prima facinora ut
sic in ligno primos parentes corruere fecit, hic trahere
sit in ligno primos parentes. Tertio contrahit in eis iniquitas. Caym
confidit in posteros. Et quia fuste fratrem suum in agro occidit. Missa a principi
bus sacerdotum quos debuit retraxisse ipsius status
dignitas et sanctitas. Et senioribus quos sine simplicitas certe
potestas spiritualis. Et seniores ut in magno principum et magistratum
sic in transgressione hac prima. Et senioribus quos
debuit retraxisse prudentia et etate maturitas certe
potestas secularis. De hiis dicitur Ieremias. Item a prophetis Ierusalem egres
sa est pollutio super omnem terram. Daniel 13. A senioribus
egressa est iniquitas. Hec multitudo fuit signata
per Iezabel regem et virum conspirantes. Daniel 3. In magna conrore
uerunt ad inuestigandum. Et uerum et iudas Christum
mortaliter ab istis sepe mittitur turba contra Christum
quia exempla sacerdotum et prelatorum et consiliariorum
ipsa populares occidunt in se Christum et salutem. Iere. Item
Apparuit ut mortaliter iudas per fratrem Iheremie. Et clamat
quod in Christo est gloriosio que sequitur verbum loquentis. Occu
rrit osculum affert ad latere applaudit dicens: Aue
rabi. Quod dicitur mortalis magister es et salutatione dignus.
Ihesus tradit te et ab illo amittitur. Talis status pessimum

Archor quam regulam auream furatus est, id est eloquentiam
qua furatur quam hominis domini [illegible] deo sibi assiduit
Gladius pura dicit facies mulieris famem emittetes
tristes solicitudines quam linorem facit. Fames
ad putredinem [illegible] livor ad avariciam refertur
Ysaie [illegible] [illegible] livor [illegible] [illegible] [illegible] Et pragmabunt
gladios suos super egiptum. Gladius igitur latitans
intus corpora et polluta. hic de vagina educitur
quando intus pulchra egreditur et aspectu eius egipti i.
peccatores corrumpit. Unde dicitur [illegible] in vagina
tuis [illegible] Super filia [illegible] [illegible] se firma custodiam
Ammonet [illegible] nos [illegible] ab ea faciem avertamus
Eccli. Averte faciem tuam a muliere compta. Item
gladius quo vovemur quod per carnis concupiscenciam
avaritie concupiscentiam charitatis [illegible] vel Iudas
proditor mundus est turba multa [illegible] mundi tur-
bacio et solicitudines eius [illegible] Gladii sunt sed
[illegible] puctiones que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tri-
stes lites et contentiones quibus flagellamur. Vel fustes
adulatores. Hinc mundus iustum persequitur sicut Laban
Iacob. Gen. 31. Item primo increpat Iacob deinde
adulabatur dicens [illegible] tempore Laban dealba-
tio interpretatur. mundus est exterius pulchritudinem
preferens cum intus sit plenus amaritudine [illegible] in fine
[illegible] quam [illegible] ab eo recedet. Thren. 1. Item [illegible]
te resiliet a te. Hic persequitur Iacob vii diebus i.
toto tempore presentis vite. Hec turba dicitur missa a sacer-
dotibus in quo ostendit [illegible] [illegible] que durant in
clero facile declinantur ad subditos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in pastorali. Et ut lucernis. Que lucerne
sunt sapiencia carnis et sapiencia mundi. Cum [illegible] est
lux sub pelle faces sunt flammantia desideria
Rom. Ad tradidit eum [illegible] (tradidit) et hinc ab illo ad
necessitatem illum per [illegible] preter [illegible] Dedit eis signum [illegible]
habebat adhuc [illegible] de [illegible] discipulis. [illegible] non
eum per alium tradidit penitentibus [illegible] per signum [illegible]
glossa. Dedit eis signum putabat signa que viderat
[illegible] divinitus [illegible] magice facta et [illegible] in [illegible] [illegible]
figurati audierat timebat ne illum [illegible] [illegible]
manibus eorum labetur ideo dabat signum vel sic
dicitur. Item timebat Iudas ne sic alia vice pro-
[illegible] illorum transiret et [illegible] [illegible] est [illegible] ne [illegible]
[illegible] teneret vel hoc fecit ne loco [illegible] [illegible] [illegible]
Iacobum minorem quam erat [illegible] [illegible] [illegible] specialiter
dicebatur frater domini. Vel et fecit [illegible] [illegible] [illegible]
quam [illegible] non cognoscebat dicens [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ipse est [illegible] tenete eum et ducite caute
[illegible] a [illegible] ne eum [illegible] [illegible] manibus eripiat [illegible]
[illegible] ad eum habebat

Et ducite caute quod notant addidit scdm Jero. Timebat enim ne p aliquem modum de manibus eorum laberetur sicut sepius de manibus eorum fuerat elapsus figura huius p̄dicionis habetur 2i Re[gum] c. [1]7 dixit achitophel ad absolon Eligam michi xii milia virorum et consurgens persequar david ac nocte et irruens super eum percuciam eum et reducam vniuersum populum ad te Vnum enim querit et omnis populus erit in pace hec verba potuit esse iude ad iudeos qui significatur per absolon et achitophel figuram hic posita de achitophel de suspendio iude adaptatur Achitophel persequebatur david vt omnis populus in pace consistat Ac iudei dicunt vt vnus moriatur pro populo Johannis xi Expedit vt vnus moriatur homo pro populo Alium david extinctus non erat Et xpc p mortem suam exaltatus est philip 2 Sed achitophel dissipato consilio suo abiit et laqueo se suspendit Ac et iudas Achitophel interpretatur fratrem ruina Judas enim fuit ruina i. apostolorum ruina .i. suspensionem xpm tradendo qui curat Sed et quia xpc notus erat multis iudeis et manifestatur [?] quare traditor dedit eis signum Et iherosolimitani faciem eius (?) non cognoscentibus effigiem eius Sed dicit Venit ad illos traditio de eo ad nos qui non solum dicit forme meo fuerint vena scdm quam omnis eum videbat Sed alia et iste transfiguratus est coram discipulis in monte Sed etiam vincentius apparebat scdm quod fuerat digna Sicut ecce de manna scriptum est quod habebat saporem et omnem vsum concedentem Et vbi dicit non solum tantum sapit ut apparet Et heymo ait Sicut alii igitur transfiguratos eius signo indigebat sicut alii quia hic factum fuit xpc iacobum alphei qui fuerat xpo multum similis Simon Simone de cas Signum dat proditor vt signat capiat ille quem oderat et tunc accingenti pit in stelis quod tam hostilis et obstinato ferebat in animo Et quia erat consuetudo iudeorum se mutuo osculari ad ostendendum quod ingressus erat pacificus Et ideo Osculis dicit Et Forte vult salutare dicere in osculo sancto Et huius racione institutum est quod sacerdos quod sacerdos osculatur altare in principio misse Sed malum est osculum scilicet malum osculum dyaboli Os enim dyaboli suggestio est nociua Os vero mundi affectus mundi est Os igitur suum dyabolus ori peccatoris coniungit cum peccator suggestionem eius consentit Et hoc osculum tactum contaminatum et adulterinum sponsa xpc vite eius iusta saneas Sed ait addit Et ducite caute Timebat enim ne per transfiguracionem forte ne per aliud modum de manibus eorum laberetur Sed magis iudas putabat eum aliquem latere multis credebat eum filium dei ille discipulus qui miracula eius videret que solus deus facit Et Jeronimus quod iudas iniustum erat a dyabolo excecatus quia signa que viderat a xpo non credet diminutissime magnificari

Nota

duo

Simon

duo

Jeronimus

Luc

Ioh

uitas seng de duodecim antecedebat eos qui dns exaltus
ad meliorem ipius dapnationem Et si lx in ?ceda pditore
rephendit certus in oibus xpianus rephensibile mdicat
qui multi non oteri de suis ?ctis alios posse trahere et
inducere uerbis ne exemplis ad peccata Ioh Ihesus uapi-
sciens oia que uentura erant sup ipm sit obuiam illis
qui uolebant inimicos suos supportare et fatigi et a laboribus
eripere contra actiare Ioh Et Ioh Crisost sup Iohem
Cum eum uoluerint facere regem fugit Cum eum uenerent
ad ipm occidendum processit obuiam eis dans exemplum
electis ?sperita(tes) mdi fugere et aduersitates patienter
sustinere Et audacter precedit obuiam eis uoce ?am
dei loquens Quem queritis post Et Symeon de Cassia Ut
se ultro offerat pro horrenda morte gustaturus charitatis
caritas que morte extinxit horrorem immo gratis s...
tas que mitis sponte se donat Ad hoc recipit ...
cabat et membra extendebat eum ipse ipassibilitate
pro passionem uitam pro morte gloriam pro sepultura consummatam
futuram Ut per hoc ostenderet omnes qui uolunt fieri ?
formes et sanctitatem affirmat et repellat timorem
mordinatum et nocuum ipam carite mediante Et non
gloriam celeste excutit Sic illa paupertas mgeerat pro rege
desertum tedium que fructificat diuitias inestimabiles
in superis Et dixit eis quem queritis Et hoc quero non erat ex
ignorantia xpi qui omnia uentura sup se sciebat sed
Cholo ut sciret eum esse quem querebant Vel sicut Theophilus
ut ostenderet quod licet eis presens esset tamen ab eis nisi
uellet discerni non possit. Et dicit Iohes Balensis
sup Responderunt ei Ihesum nazarenum id est nazareth conceptum
et munitum immo toti puritate floridum et sanctitate contra
sed ad malignandum et occidendum Ioh vii Queritis me
et in peccato uestro moriemini Non erat querendus ad mor-
tem quem pstitens esse salutis auctorem Nec erat pre
gnandus quem dixit esse florem honoris Dixit eis Ihesus
Semetipsum manifestans et offerens Ego sum Ihesus sal-
uator per potentiam Nazarenus id est floridus per sancte uite
nam Vel ego sum quem queritis Et dico quod per signo suscipe
oscilum proditoris quando in latente me quesiueritis ad scalas
et latebris Ego sidero se occultat ne se abscondit
sed magis querentibus obuiam iuit et se eis ostendit Sic ubi-
cum non possent sicut nec uidere in medio existentem nisi prope
Crisost Fecit autem hoc Ihesus ostendens quod cum solum quaesiuer
[illegible] sed Crisost ualete eum diuina sua et ipsi uem-
entes ad capiendum eum primo ut cognoscerent eum

Eius discipulus qui venerat ad tradendum quod maxime
e potencie eius consimiliter et per hec eos ondet(ur) quod de volutate
sua capet(ur) quam incognitum ab eis recedere poterat si voli
usset. Sed tamen videt(ur) esse sic factum ad melius. Etiam
Crisostomus dicit eos non posse facere quod ante voluerant sed ut
possent facere quod ante voluerunt data est eius eis facultas
sic voluntas. In quo etiam dedit eis exemplum
non fugiendi sed liber et patienter sustinendi tribulaciones
huius mundi. Stabat autem et Judas qui tradebat eum cum
ipsis. Theophilus id est perseverabat in malo et eum osculi
signo proderet. Vel stabat attonitus et cum ceteris quia non
plus cognovit Jhesum quam illi qui cum statim venerunt Nico
laus. De Lira stabat Judas cum ipsis quod Judas a ce
na a cena recesserat posset ergo credi quod non esset inve
nire Christum ab eis non cognosceret facie propter tenebras sed
quod Jhesus eum cognoscat voce maxime a multo sibi
familiarem. Sed non propter tenebre assistit proprie quia ve
nerat ad laternis et facibus. Stabat ergo Judas et
ergo dixit eis Jhesus ego sum. Quo audito verbo salutis
et divinitate quod est et cum pre se sponsito communica vo
ce tonitrui sed formidantes abierunt retrorsum et ceci
derunt in terram resupini tam Judas quam alii potencia
divinitatis illius deiecti. Et patet quoniam eius erat eis incor
ruptibile quod dicebat. Item ideo etiam continuo dicit ipse est
daret Judeis maiorem confusionis causam potencie sue nunc
ostendit. Et ideo tamen statim ad confusionem potencie sue quasi non fue
rit se eis capiendum sponte obtulit. Ceciderunt retrorsum
De Lyra attoniti erat fulgore faciei et odore. Apud
quem fulgor aliquibus erat delectabile et attractivum. Ali
quibus formidabile et prostrativum. Hinc pensandum est
quam aspera erit vox irati Jhesu cuius verba dulcia pati non
potuerunt. Sed ut finitur est ex divina ordinatione et per
hoc declararet potenciam sue divinitatis. Sed per captionem eius sponte
tem fragilitatis humanitatis. Unde Augustinus exclamabat
ubi nunc miliciu cohors et ministri pontificum ac pha
riseorum ubi terror et munimen armorum. Nempe una
vox dicentis ego sum tantam turbam odiis ferocem armisque
terribilem sine telo ullo percussit repulsit stravit virtute
latente divinitatis. Deus enim latebat in carne quid
iudicaturus faciet qui iudicandus hoc fecit. Et quid reg
naturus poterit qui moriturus hoc potuit. Haec Augustinus. Poterat
enim omnes hostes suos destruere si vellet se defendere
sed noluit quasi ad modicum esse prostratum. Sed ideo facit
ut ondet se mortem voluntarie sustinere et si vellet
venienti non posset eum capere nec tenere. Et hac hostium
Christi victoria fuit olim in Sampsone et Samgar

qo

Augustinus

et david psignata Sampson eciam madibula asini
strat mille viros / et samgar cum vomere interfecit viros sexcentos / iudicum 3°
in celos / et ad seno impetu occidit viros octingentos / ita fiet
Si isti dei adiutorio tot hostes prostraverunt non est
mirum quod totam cum xpo omnes hostes contriverunt Et puto dicit
Beda super Johem Consuetudo est sacre scripture malos
dicere cadere retrorsum bonos vero in faciem Certe quando
retrorsum cadit quis ibi non videt quo cadit Igitur mali
retrorsum cadere dicuntur quia se agnoscere peccatores contempnunt
Et enim cum cadunt in faciem vident ubi cadunt Sic et homo
in omni ope bono proponit sibi finem Et quia homo per
gulam ad deum qui est quidam propter mete peccati et sicut factore
ferunt qui luce splendet in peccatores ad profunditatem ca
dunt a gra ad culpam a celo ad iehennam Sic in sta
de Eli 1 Re iiij quod cecidit de sella retrorsum fracte
cervicibus mortuus est Et in proposito iudei ceciderunt
retrorsum quia fraudati sunt a sua intencione quia ipsum cogi
taverunt per morte xpi ipsum semper delere ipsius memo
riam destruere et suorum fidelium quia gloriosus resurrexit
Et per suam passionem fideles suos auxit / omnibus ergo
firmus Secundo dicitur cadunt retrorsum quo prostrauerunt pec
tus suo videtes quia non ignorant quod faciunt ad quid
sunt mali sicut qui procedunt aut dampnatorum imitantur
non aspiciunt retro atque cum eos ruminat quia ab eo
quod acceperunt per fidei cognicionem ex mandato domini
a curam iustorum operum non respiciunt de quibus dicit
petrus in sua canonica ij melius erat viam iusticie non
agnoscere quam post agnitum retrorsum Tercio hoc est cum aliqui in
suis incepte desistunt nescit retro cadunt Casus enim
necessario esse a bonis deficere nec autem retro autem tercio
de sella Eli violatores letales sunt qui suos filios
non corripiunt delinquentes quia fracte cervicibus
expirat vel inflicta pena pro actu nomini divinam
retrocadendo expirare meruerat quia preposuerat
divina mandata et iusticie ordinem amoribus filiorum
vel inde pena preminat quo sunt contempta iusticia
divina enim dominus ff vt isti queruntur retrorsum
firmiter dicitur sicut omne anima mundi qui se ad vitam
alias cotutibus et moribus non deformat sequitur enim ia
sidet secul libere delinquendo male credendo atque pe
niendo retrorsum respiciens enim de sillogis eminenti
et stultam Et sequitur ipso ad alienati sunt retrorsum
quia fidem sumunt sicut illam moribus firmare quia ad
anima volunt Et hoc dicitur expecta expecta sed potius
psalmus dicere cadat retrorsum Sapiencia et legis scilicet
libus cognobuntur sapientes mundi quia neutram sapiencias profuerunt

tisierunt conuertuntur adeo retrorsum vsque eum inquit Ego sum deus
querentes sapientes retrorsum et stultam eorum stultitiam facientes
quia illi sapientes querentur adeo retrorsum ad semper et sciencia
humana fastu in peccatum labuntur et sic mansiora presumunt
et in illa penalia cadunt que velud retroposita presumunt
ab oculis non viderunt Et sed isti qui male missi fue-
rant set capient saluare ad deum mutato animo crudeli-
tatis ad deum accessissent stetissent certe qui ut ceciderunt
in retroposita tamen habebat eum viuum faciem suam vnde
stetisse potuissent quo debite non aspecto retrorsum facti
e casus prerogat omnibus exempla cauendi quando quis
non attendit per viam iusticie ad antepositam veritatem cadet
enim in retropositam mortem perdiderunt audaciam sed non
eam in retropositam mortem, perdiderunt audaciam, ut resumere potuis-
sentura crudelis legacionis auctores, ut reddidisset Iterum ergo inter-
rogat eos quem queritis In quo singularem benivolenciam
ostendit prostratos inimicos suos confortando et eorum erige-
re eis redonando Set videat ergo quomodo positi deum eum
nunt prostrati Et quare iterum interrogat Crisostomus super dicto po-
vt suam potenciam indicaret quam in eo quod inimicos si-
c prostrat ostendit quod sua voluntate captus sit ipsa ...
oblatus est quod ipse voluit Sed vt eciam ...
daret iudeis magis confusionis et quod posse sine ...
... Illi autem dixerunt Ihesum
... vobis quem erat eorum ...
Nazarenum Crisostomus Et Cassiodorus ... eorum audacia ... mala
semina ... repressa sunt ... facultas quod obstinate hominum
voluntas ... reuersa facultas ... ad or-
mentes non auertuntur quia male ... fuerit ad or-
natum ... eorum pessime
facultates Respondit eis Ihesus Dixi vobis quod ego sum
q. d. excecati fuistis ne me cognosceretis et quod tunc
non cognouistis iterum dico vobis quod ego sum Si ergo me
queritis, sinite hos abire q. d. Ego trado meipsum ad
mortem et per mortem meam obligo me pro eis volens
eos redimere de morte spirituali et de vestris manibus et
deinde a morte eterna / Et ideo dicit dixi vobis quod
ego sum Et quo eorum sentencia non erat mutata / quamuis eorum
pertinacia fuerit remissa / quod liquet ex eo quod dicto
interrogante Crisostomus quem queritis / iterum responderunt Ihesum Nazare-
num Sed ideo quia ... respondit dixi vobis quod ego sum Si ergo
me queritis sinite hos abire / Crisostomus Et ... me co-
prehendere satagite quod sponte me offero vobis. Sic ... quod sine
tis discipulos meos abire quia nondum tempus est vt tolla-
tur de mundo Ioh. xvii Non rogo vt tollas eos de mundo
Ex quo patet quod ipse dedit eis potestatem se capiendi
... sicut sua potencia discipulos suos preseruat ita mul-
to magis se preseruare potuisset Ioh. ... Nemo tollit
a me animam meam et cetera Et dixit quod seruandi erant discipuli
Vt verbum salutis per eos diuulgaret ...

dno

1

2

horam eius qua ad eos habuit dilectionis constanciam de-
monstrat Super hoc ostendit quod superiores debent suos subditos
fideliter adiuvare et pro eorum defensione se morti periculo ex-
ponere vt ait Augustinus Sferetit qd iubet / sinite eos abire
quos eo nolt perire / Ne ergo putet qd inviti dimise-
rint discipulos et persuasione xpi Ewangelista ostendit quod non
Sz quod hoc pietati eius assentiendo sit dictus vt impleretur sermo
quem dixit ihus pater quos dedisti michi non perdidi ex eis
quemquam qd / Ideo dimiserint eos abire quia eos tenere
non poterant / quia tunc discipuli mortui erant temporibus
sine per xpo / tunc nunc plus erant ad mortem dispositi Secundum
quod Sermo dicit Augustinus exponendo hanc litteram de perditione
etiam quia nondum discipuli in eum sic credebant sicut credunt
qui mortui non perirent Sz quare ipsi nolint vt aliquis
glo
discipulorum secundum patet Vnde Crisostomus de Cassi sed non eum
decepit quempiam apostolorum socium fieri passionis ne seque-
retur dampnabilis error vt alium qui conuug sanguinis
tradetur in precium Sed tamen corune magne constanciam
vide sunt pressuras eminentiam hominis Alicz vt pena me
gerat ad dicat Sinite hos abire celtissime corune
e signum cuius inter pressuras non obmiit sinus interior
vt erga externis pendit officia pietate profecto septies
thorea secundum loci in coetuisque actibus habet adeptum
si discipuli quodammodo dimissi in nocte excepto quodam
dumtaxat qui sindonem quo solum tegebatur relinquens
manus irracionabili audacia ingesserit / ligauerint
eum eum qui vocnat solue compeditos vt infra dicet
Et ideo dicit Ambrosius in persona xpi ad iudeos Si ergo
in me irruistis et me tenere voluistis quid eos quos
metuistis voltis occidere satis est vobis habere quem
quesistis / non quero consortem passionis qui ad salutem omnium
redemptorem non egeo / non requiro legatum / multum non pre-
mitto si ipse me multis obtuli / requirentibus me tradi-
di vt liberarem eos qui laqueis mortis fuerant compre-
hensi Et confestim iudas accedens ad iesum dixit Aue rabi
Origenes Accessit quadam simulata reuerencia quia finxit se
habere sicut discipulus solet ad magistrum ne fuisset causa
euasionis si se velud publicus hostis ingessisset
Dixit ergo Aue rabbi quia iudas cogitat eum subtiliter
perdere / ergo more apostolorum accessit ad eum ipsum salutauit
Glo Accessit ergo tamquam fidelis / sz traditor erat / acces-
sit tamquam domesticus sz fur erat / salutat tamquam discipulus
sz insidiator erat / osculatur tamquam amicus sz inimicus erat
Dicitur quod erat consuetudo iudeorum in aduentu suo osculari
ad significandum erat pacificus. et quia mos erat domini
ihu discipulos quos emittebat cum suo osculo pacis recipere

redeuntes

Et postea proditor illius in signum osculum dedit et alios tam
quam duces exercitus et ductores ad malum precedens cum osculo
victor rediit. q. d. sic sed ego cum istis armatis revertens
ens more solito te osculare. Et dixit Ave rabi. Dicere
proditori huius scelus sui multi prelati qui verbo vel facto
alios scandalisando et prave vivendo antecedunt ad malum
quos etiam antecedunt ad infernum. Et osculatus est eum Judas
portabat mel in labiis sed in corde gestabat fel
iniquitatis. Unde Jeronimus. In labiis suis mellitat iniquus
et in corde suo insidiator est. Hinc in cena dum agnus
dei tractatur sed pax non datur. quia illo die Judas osculo
pacis abusus est. In quo etiam apparet mansuetudo magna
sustinendo quia non negat osculum proditori suo Christo
prudens conscientia inimicum vocare sed osculum iungere
ei qui tradidit Judas huiusmodi Christus abutens mala
pro bonis reddebat cum etiam scelus sui quem scelera
fateri non erubescit. Secundum Bedam suscipit osculum
dominus non quia simulacionem nos doceat sed ne proditorem fugere
videatur et plus afficeret proditorem cum amoris officium
non negaret. simul et id prophetie complens. Cum hiis qui
oderunt pacem eram pacificus. Et suscepto osculo dixit
illi Jhesus amice ad quid venisti. vocat eum amicum
secundum statum pristinum. dum cum aliis fuit electus
a domino in apostolum. ac si diceret ad quid scelus dilapsus
es ut discipulus tradens inimicum. Et dum esses apostolus factus
es traditor. vide quid feceris et considera finem tuum
malum. et amice quia te diligo. sed inimice quia me
tradis. Vel vocat eum amicum ironice per contrarium
simulatorie. Et tamquam si Christus diceret. osculans et dissi-
mulans nomen tuere veneris amicum fingens cum proditor
sis. Vendis amicicia signo et agis proditor sub amici-
cie signo proditores retinentur ut eorum doli latentius
peragantur. Et quia per verba amicicie a malo proposito non
resilit ideo dominus manifeste eius maleficium expressit
dicens Juda osculo filium hominis tradis. Ambo ac si di-
ceret Juda amoris pignore scelus infligis et pacis instru-
mento mortem irrogas. Vel q. d. Amaritudo perversitatis
et odium sub tegmine suscepit quia dulcedo pacis amore
exprimitur. Unde apostolus ei dixit Juda osculo filium hominis
tradis id est in signo caritatis proditionem homicidii facis.
Infelix signum ubi pro pace bellum pro osculo homicidium
pro salutacione condempnacio paratur. Nobi ambo Glossa
confortat eum et confutat ingratum quia eum tradidit quem cum
esset dei filius propter nos filius hominis esse voluisset. Et
diceret Christus te suscepi ingrate quod tradis ypocrite. Et
secundum eundem qui amiciciis affectum corrumpunt proditores. Et id
etiam secundum Crisostomum Christus nomen posuit ut magis dolentis

erat et renouatus est prioratu adiuta Bernardus Anshelmus Ergo
quod acceperat a dulce flagicium tempore manifestasti Nam
accedentes ad osculum scelestissimi oris tui cruente bestiam
adversatus non es sed os in quo dolus inventus non est ceterum
quod habundat malicia dulciter applicuisti / O innocens
agne dei quid tibi et lupo illi / que convencio Christi ad Belial
Belial et sic benignitate tue erat dulce ut ora illa cerberes
que prima corde suo obstinacia emollire potuisset
Nam sed potius amantie illius commonuisti dicens Amice
ad quod venisti Et horrore sceleris sui cor impii ferire
voluisti Cum dicebas Iuda osculo filium hominis tradis
Bernardus sicut id pre dicit indigne sumentibus corpus Christi
sed Iuda osculo filium hominis tradis Christus Iudas autem
Creavitque osculatus fuero te Et hoc est quod dicitur id est tunc veniet
cum voluit dimittere fieri id est Iuda osculari mandat de la
querit dicat id est capiunt a rebus et pro vestro meliora
sunt voluntati diligente id est Christus hodierne id est mundi
Mundus excommunicatus est Et ideo eius salutacio non est audienda
nec recipiendus ad pacem nos Et civitas hec
anathema et omnia que in ea sunt Iudas autem mi
ipsum dicere quod ridendo et gaudendo mundum conducunt
tur ad mortem suam Et hoc vos qui ridetis et vocem
tante id est in stulticiam suis se prudenter agere credunt
et sed tutum nimis et zelatores Et id est Noli esse iustus
Osculum pide est amor mundi filium osculatur cum suum dolorem
rem imprimit Non pacatus te osculari quia osculando occidit
sic Ioab Amasa Ioab dicitur inimicus et est mundus Dixit eius
prosperitas que tenet mentis id est fortitudine paterne eneruat
et astringit Et salutat Ioab cum vocans laudibus extollit
osculatur non vere sed ficte quia in mundo nulla pax sed contrario
pacem transfigit cor suum aie quod fluat in terram cum cogitaciones
eius terrena desiliunt Caveat qui amat salutaciones in foro
id est laudes mundi salutaciones eius et osculum statum perdit suum
et mox aia a turbis demonum captivatur Unde Iudas ait
Creavitque osculatus fuero moraliter Iudas est mundus qui quando
dat ad libitum diuicias dat tunc ridet quando dat solacia et deliciias
tunc osculatur quando dat honores tunc amplexatur sed cibus modo
istis nos decipit et morti eterne tradit teste beato Iob qui dicit
Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad infernum descendunt
Vide hic mariam mansuetudinem domini qui osculum proditori
suo dedit et verbis blandissimus alloquitur amicum quem vocavit
O quot sunt hodie tales qui credunt amici domini et non sunt eius
amici Amicus eius suus omnia nota facit sed mundum contempnentes
ti abeuntes retro post concupiscentias suas cum Iuda proditore abieciunt
amici sed sunt ficti et peiores sed inimici apti simmimus eius

manifestus inimicus melior est quam amicus fictus. Ille enim timetur facile
vitatur. Iste prevalet dum non cognoscitur. In isto articulo tradi-
tionis exprimuntur tria que specialiter traditionem istam reddebant Christo
multum dolorosam et factum Iude aggravabant valde. Primum
est quod fiebat a suo servo ac suo discipulo et uno ex duodecim
de toto mundo ad talem dignitatem apostolicam specialiter electum ab eo.
Unde secundum Ambrosium Heu quam durum discipulus magistrum electus auctorem
rem prodit. Secundum est quod signo pacis et amicicie scilicet osculo
tam fraudulenter et dolose tradebat. Unde Ambrosius Amoris
pignore scelus infligis et caritatis officio sanguinem fundis
et pacis instrumento pacem irrogas. Tercium est quod illud fedum
os proditoris utpote tunc totum sathanas secundum omnem spurciciam
eius repleverat tam amorosum et mellifluum os Christi et
in contingere audebat. Et tunc secundum Crisostomum agno miti basia
lupus dedit venenosa. Ex hoc articulo tria habemus docu-
menta. Primum est ut caveamus et ne nos Christi proditores effi-
ciamur. Circa cenam sicut dicit Origenes omnes proditores veritatis amore
veritatem fingentes osculo signo potius. Omnes etiam heretici sic
Judas ihesum dicit Ave rabbi. Item Christum quis dolose salutat
in proximo vel etiam in seipso. In proximo quod
et tradit osculo in proximo vel etiam in seipso. In proximo quidem
dum quis proximum diligere se simulat et malum tamen eius
mathematur quam traditionem Christus sibi assumit iuxta id ergo
vim et iniuriis meis fecisti. Item Christum dolose tunc Iuda
salutat et osculatur quando proximo suo permittit et non servat
vel fraudulenter adulatur. In seipso etiam deum salutat et o-
sculo tradit quando tunc mortali peccato ad corpus domini accedit.
Secundum est quod distinguimus patienter fratrem malorum hominum fraudu-
lencias sicut Christus proditoris sui patienter sustinuit fallacias.
Tercium est quod calumpniatores nostros et nobis malum receptores
exemplo Christi eos recipiamus
non odiamus sed amabili affectu exemplo Christi eos recipiamus
quam fieri potest homo per generatio
In recolendo hunc articulum de falso osculo Iude potest homo per generalem
tam sinceram fide et devotione osculetur pedes crucifixi indignum
se reputans osculo oris eius quod ille infelix Iudas attendere presump-
sit. Ergo si ymaginem crucifixi eam se non habeat osculetur tamen
lignum reputando et aliter pedes domini inspirabit. O domine ihesu qui
a Iuda osculo tradi permisisti da michi in proximo vel
in memetipso te tradere sed calumpniatoribus meis et insidia-
toribus secundum amoris affectum eum negare. Ista magis salu-
tacio Christi facta sunt olim in Ioab Amasa salutacionem do-
lose recte fratrem vocabat. Et Iudas Christum salutans ma-
gistrum vocabat. Ioab dextra mentum Amase
qui deosculans tenebat et in sinistra gladium educens eum
perimebat. Sic quoque Iudas cum dextra mentum Christi tenuit Ave
rabbi blande sibi dicens et cum sinistra gladium eduxit
et ipsum prodidit insidias sub verbis blandis occultans.
Iudam et Iudeos malum pro bono reddentes olim Saul
prefiguravit quando genero suo David malum pro bono reddidit.
David hostem Saulis scilicet Goliam superavit et in multe ei utilis fuit

sz Saul sibi tamqz hostis insidias parat et ei mortem infer
re affectat. Sic deus pharaonem et iudeos eorum se ducit
et semper eis presunt nunc aut in morte eius arma parant eius
ad occidendum eum se armat. Sic et tria sunt. Caym quod fraternalio
sine causa invidit et ipsum qui nihil mali fecerat occidit.
Caym eduxit fratrem suum verbis blandis et eductum occidit
de libere inferat. Sic et Judas verbis blandis Christum fratrem magistrum
et patrem salutat et hostibus neglexit ad interficiendum prodit.

Dubia

Hic ponuntur due dubitationes. Prima potest osculum in
fuit signum datum a Juda ad capiendum Ihesum Christum.
Secunda utrum osculari aliquem sit peccatum mortale.
Prima est dicendum quod Crisostomus tres modos assignat in quibus Judas
moneri potuit ut pro signo ad tradendum Ihesum Christum Judas
uteretur osculo. Primus modus est quod Judas voluit Christum
reverentiam servare. Licet enim fuisset eius discipulus non aliquis
audebat manifeste ut inimicus in eum irruere. Non
fuit osculo. Secundus modus est quod hoc ideo fecit quia timuit. Propterea
quod si ipse tamquam adversarius manifestum se in principio o-
stendisset dedisset sibi occasionem evadendi. Et se discipuli
voluerunt eum aliquando apprehendere et ipse tamquam per medi-
um illorum ibat non visus ab aliquo. Tertius modus quia
magis apparebat quia hoc est signum omnium proditorum qui fingen-
tes amare caritatem osculum signo caritatis
sit proprium signum dilectionis. Ideo osculum
ut dolositatem sub osculi signo latere credidit Judas sic pro
certo quod aliqui dicunt esse peccatum mortale. Circa secundum
sicut super dictum est dicendum quod secundum mo-
dum osculum secundum suam speciem non
nominat peccatum mortale. Potest enim hoc absque libidine
esse. Vel propter consuetudinem patrie. Vel propter aliquam
necessitatem aut rationabilem causam. Alio modo aliquis dicitur peccatum
mortale ex sua causa. Sic ille qui dat elemosi-
nam ut aliquem inducat ad heresim mortaliter
peccat propter intentionem corruptam. Sic Judas osculando
Christum ex corrupta fecit intentione quia ex dolositate
finxit se esse amicum cum fuerat traditor. Sic si quis
aliquas osculatur mulierem intentione libidinis pec-
cat mortaliter. Unde dicit Thomas quod consensus in delec-
tatione peccati mortalis est peccatum mortale. Et non solum
consensus in actum, sed etiam consensus in delectationem. Et ideo cum forni-
catio sit peccatum mortale. Consequens est quod consensus in dele-
ctationem talis peccati sit peccatum mortale. Et ideo talia oscula
propter huiusmodi delectationem fiunt. Consequens est quod sunt peccata
mortalia. Dicit enim Cyprianus de virginitate. Certe

tonaibitus ipse amplexus, ipsa gesta bi[...] et [...]
et qnatentiu duorum turpis et feda dormito [...]
[...] et timis confitentur
Tunc accesserunt et manus iniecerunt in eum
Et ecce unus ex hiis qui erant cum ihesu extendens
manum exemit gladium et percutiens servum
principis sacerdotum amputavit auriculam eius Tunc
ait illi ihesus Converte gladium in locum
suum omnes enim qui acceperint gladium gladio
peribunt An putas quia non possum rogare
patrem meum et exhibebit michi modo plus quam
duodecim legiones angelorum Quomodo ergo
implebuntur scripture quia sic opportet fieri Evangelista
primus declaravit circumstancias tradicionis salvatoris
[...] a comprehensione hic declarat circumstancias [...]
[...] comprehensionem ubi ondit ipsam comprehensionem
salvatoris non fuisse ex impotentia sic ut tradicionem
ex ignorantia Et ondit primo modum comprehensionis
2o modum dedicionis ibi Et illi tenentes ihesum In
prima parte ondit primo quomodo [...] comprehensus sunt
suo arbitrio 2o quomodo destitutus omni humano auxilio
ibi Tunc discipuli omnes relicto eo In prima ondit
primo quod non comprehensus est ex impotentia sed ex dispensatione
2o quod ex arbitrio proprio et voluntate ibi In illa hora
dixit ihesus turbis In prima ondit primo modum
comprehensionis 2o modum dispensationis ibi Et ecce unus
[...] modus comprehensionis describitur quantum ad triplicem
actum scilicet accedere manus inicere et tenere [...]
iudeorum phariseorum principum parentum [...] [...]
ad lignum accessit manum extendit fructum tenuit et
comedit [...] illi pedibus accesserunt manus extenderunt
et ihesum tenuerunt [...] quod et deus in [...] pedes [...]
manus extendit de [...] non descendit [...] deus comprehen
[...] [...] sunt in remedium [...] originale [...]
enim [...] ad bonum quod volumus [...] ducimur
ad malum quod nolumus ad Romanos [...] enim quod volo
bonum [...] ago sed quod nolo malum [...] [...] tenetur enim
per difficultatem ad bonum comprehendi [...] [...]
ad malum [...] [...] [...] [...] [...] inde accesserunt
[...] [...] ad agnum impetuose et manus iecerunt [...]
[...] et tenuerunt eum [...] [...] [...]
[...] 22 Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum
erat dixerunt ei domine si percutimus in gladio [...]

Nunquid licet nobis gladio defendere Audierat enim prius
a xpo cum premisisset te in cena maxillam et iterum precipie-
bat dicens et si percutimur in gladio sicut audierat quod
dixerat eis ut emerent gladios quos putabat modo
gladios esse pugnandum Respondit ihesus Sinite usque huc
i. sinite eos progredi et mala voluntatem implere et
nolite impedire Sinite usque huc per modum comprehensionis
conveniunt ordinem dispensationis sed quod videbatur comprehen-
di sed potentis et violentiam ostendit quod non est comprehensus
ex potentia sed ex dispensatione quod ostendit primo ex ipsius
patientia quia defendi recusabat 2o ex eius potentia
quia resistere et vincere poterat ubi amputatam rem non pos-
sit 3o ex dispensatione quia scripturam complebat ibi Ergo
implebuntur scripture Primo ostendit zelum petri intendentis
liberare dominum 2o patientiam domini arguentis petrum
ubi dicit ait illi ihesus Et ecce unus ex illis
qui erant cum ihesu Vel sic petrus eos ardore mentis quo
phinees zelando legem prodidit adulteros unum [illegible] Sed
cum ergo petrus non peccavit et non sunt arguendi Dicendum quod
in phinees commendantur duo zelus et opus In petro zelus
sed non opus quia in tempore gratie debet habundare misericordia Sed
tempore legis rigor et iustitia Vel sic sacerdotes veteris
testamenti in punitione malorum habuerunt gladium quo
poterant uti in punitione malorum in propria persona Sa-
cerdotes autem novi testamenti non possunt uti in propria persona
sed alii possunt uti et possunt attrahere ad nutum ipsorum primis
[illegible] in consideratione ad exigendum [illegible]
bunt duos gladios Sed hic significatur quod petrus habebat
sacerdotales habere duos gladios scilicet spiritualem et ordine
materialem Sed missi sunt quia unus gladius spiritualis et alium
naturalem quem non debent attrahere sed ad nutum suum [illegible] vagi-
nalem in hiis sacerdotibus qui habent potestatem attrahi debet
archiepiscopus nec episcopus qui habent gladium nec cappa nec cappa
tore Extendens manum exemit gladium suum i. de
vagina extraxit Sed queritur [illegible] unde erat iste gladius
cum misserat dominus non habere peram neque duas tunicas
Audierat a domino persecutionem futuram unde secundum aliquos
providerat sibi gladium formidans persecutores vel
gladium servat [illegible] ad agnum [illegible]
nec [illegible] Et percutiens servum principis sacerdotum pa-
ratur [illegible] amputat auriculam eius dextram
[illegible] principali ratione [illegible]
[illegible] ad caput [illegible] dirigebat ad caput [illegible] et ad [illegible]
pellet quod [illegible] et zelo domini [illegible] hostes re-
[illegible] sed non [illegible] Solum enim gladium levat [illegible]

turbam Johes Erat nomen seruo malchus. et sic erat
seruus de nobis ministris Cuncti Sed dns dixisse eis sup
vo et no resisterez malo Secudo e qd petrus pcussit seruu
principis Sed qr dns phibuit q no resisterez aliam ad
defendendu seipos no aut ad defendendu dnos Vel dr
q nod confirmati erat virtute sup ueniente ex alto Et io
nondu erat ita pfcti vt omni malo no resisterez Signa
huius seruo amoris petri habuit num 25 de fineeß
qui zelo legis accensus abstraxit monstra impior quosdam
formitates trucidat Et ideo sumi pmeruit sacerdocium
Sic et petrus pro huic caritate feruore apice apostlatus
pmeruit Misice secudo Verus per seruu istud populus
Iudaicus itelligit qui timore seruili deo seruiebat
Auricula huius seruu i populo e diuine legis itelligencia
dextra auricula e intelligencia spualis que docet ire
mre ad partez dextram et optimam scilicet ad regnum dei
Et illud bnm seruientibus pmittit anth 2 penitenciam agite
appropinquabit vobis regnum dei Alii enim prophe pmitte
bant tpalia obseruantibus legez sz pcursor xpi Johes
Et eius eum hec verba pmisit etiam Iustitia auri
cula est carnalis et litteralis intelligencia scripture hec
remansit populo iudaico Sz dextra abscisa e qr ad litteram
intelligunt scripturam no ad spualez sensum Et tn fiet
dextra auricula restituenda e ei in fine seculi qn re
liquie istr saluabunt Ro dj Et tunc erit dr malchus
i rex eum enim dno seruiunt obediendo reges sunt Io
q iudeis modo vetus amicus abscisa e si. tantum itellige
re spualis qui obseruare litteralis ideo contingit eis
sic cum latronibus quibus pro pmo furto aures tomes
abscidit pro 2o 3a 3o suspendit Ideo iudeis iam
nil restat nisi suspendium infernale Vnde hugo mer
Amos ga ecce dies veniunt et homo furtum qm
seruus dicetes Nolumus huc regnare sup nos et no
habemus regez Ecce seipsos dno subtrexerunt Vnde
qr nec legez nec moysi seruiat Hum n secundu moralit
p seruu pontificis possumus itellige magnum cle
ricum petrus i cognito ul agnito abscidit auri
culam dextram i que cognito multorum sunt sup bn
et inobedientes qr scia inflat multos. karitas aut
edificat Et bn per aure humilis obedia designatur
put dr psalm In auditu auris obedivit michi
Tunc ait illi ihs reprimendo indiscretum petri feruorez
no enim placuit zelus sine scia Sed cum sine ne scia sine
zelo Conuerte gladium tuum in locum suum hic e imagi
na Sutili cessat conducta sed ethibeat pariter sed
pacienciam inroit docens no conducta Ro cum nos se
uosmetipos defendetes bnm dte nulli malum
pro malo reddetes Conuerte gladium in locum suum qd.

ẽre

scđa

anth 21 differet
a scđo regno dei

Quemadmodum aliq̄ licuerunt vob quę nunc in prelatu et
sacerdotio nō licet Et ideo nō licet vob gladio mali
pmittere Secundo hic depositus ē timor petro et suis successorib;
i. clericis permittendi ad gladio mali Secundo ambo defensa
mea sunt lacrime et orones aliis nō possum nec debeo
resistere Et h ad Cor x. dicit Arma militie meę
nō sunt carnalia sed spiritualia Sz hic hodie plati parū
attendunt qm regalia a regib; ad pugnandum recipi
unt cum ponant reges ab eis aliud ad penitentes debe
rent dicat notat querere gladium in locum suum simbo
Ne dilato glose dicitur triumpho dominato dicatur fiet
longior et captiuitas humana diuturnior Omnis qui
accepit gladium i. qui sentit gladio ad vindictam
sed animi nō amore iustitie nec iussu principis
seu legis iubente nec credente Gladio peribit i. con
tra qz qui gladio occidit sm leges glao occiditur
Gen ix Quicumqz effuderit sanguinem humanum fundetur
sanguis Ad ymaginem quippe dei factus ē ho. De
quo Fugite a facie gladii qm vltor iniquitatum
gladius est Quicumqz mollitur ledere aliud serpentum
ipso pmittit iaculo et in foueam quam fecit incidit
vel glao peribit i. diuina vindicta veniet super
eum ipsum eternaliter mortificando Ideo dicit notatur
Qui accepit gladium q nō dt cui dat gladius
Augustinus contra Faustum Gladium recipit qui ex sua illegi
tima sibi iubente superiore ptinuit in sanguinem alicuius
armatur Ille enim abutitur glao et iste peribit
qz mortaliter peccat in casu nō pmisso sed quicumqz
plus quam ius mx qualitatem lesionis Sz qui vti
si facit zelo iustitie minister dei ē Et hic pz qd non
de resistit spo olim dns Et sic hic notatur innocen
tiam vindicare pz iniuria fcitaz in rebus ablatam
res ablatas recuperare pot hic sz pz iniuria fcitaz in rebus auferendis
psone nō ē licitum vindicare nec aliud pmittere
qz sepius ē vno vos vindicates h ie sui pz malo
repbandum quo milites et clientes ppus spolia eis
ablata contra psonas insurgunt hii enim peiores
sunt furib; ppter violentiam superadditam Calicem quem
dedit m pr meus nō vis vt bibam illum vel non
nō pepat dens sz p nob o. tui illud s. vt calicem pas
sionis bibere De quo dt peto etc. que dt cui pas
sione vt bibam Tho. dt si diceret sic ē resistere
huius que ex diuina prudentia disponitur Job Rex
resistit ei et pacem habuit Item q.d. quod pr decret etiam
quis reuocabit Iero dedit pr filio calicem passione

pro eo ablacione in orto orauit et mirauidum recessit de
treto i' amarcie primo ut biberet ipse aliter usque ad fun
exhausit Vnde cum voluntatem patris non paciens condicio
et dicit quasi dicitur eius remouebit quod pro deceret eciam eius bi
bet si ego non bibam quod in solo et nemini accessit est Si non
alii paciantur quibus pro genere humano patietur Si non bibam omnes
eterne morti subiacebunt Et quamuis amara sit potio sed
siti tollit mortis caloribus estiualis Cum diuine voluntati et
mandatis voluntas ac prave imperfecta et sub diuine pietatem
pretendat de malo assimulat nisi est tolerandum vel quia hone
inuertit anima meam quam obiuce diuine [illegible] obicere
fecit ipsum a contra dixit Est enim contra diuina obmaciono contra
increpandus est si sibi [illegible] petit non [illegible] si vero [illegible]
dat nulla racione timendus [illegible] quomodo [illegible] a diuinis
missionibus te auertes Nam vero diuina cognoscit faciendam
voluntas prohibeat prohibet et dulci animo et gaudio bibatur
amare omne penale etiam [illegible] animi tolletur An
putas quod non possim Hic ostendit potentia diuina quia pote
rat persecutoribus resistere et quo patet quod voluntarie paciebatur
Ostendens ergo quod non comprehendebatur nisi per defectum potentie
ait An putas quod non possum rogare patrem meum et exhibe
bit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum Quasi
dicero sto indigeo auxilio vestro apostolorum quia possum habere
duodecim legiones angelorum Legio enim sex milibus completur
[illegible] et habet in se ductu suo Duodenarius autem
[illegible] et habet in se ductu suo fit septuaginta duo et 10 in duo
mis ductum per senarium fit septuaginta duo milia angelorum in quibus exprimi
decim legionibus sunt [illegible] milia angelorum in quibus exprimi
tur lingwe omnium gencium quia sunt 12 et in hoc innuit quod
omnes naciones insurgerent contra ipsum nil posset nisi vellet
Alter sed vero hic innuit significat omne genus humanum
romano imperio contra iudeos [illegible] sunt ange
li dei quem post resurrectionem anno xlii cum tyto et vespesi
ano perdiderunt homicidas illos et ciuitatem illorum succenderunt
dederunt Non dixit quod deus non dixit hic An putas quod non
sit indigeret auxilio angelorum sed magis e contrario
ipse indigeret suo consilio sed et ostendit quod pluribus modis
poterat euadere Quomodo ergo implebuntur scripture Hic ostendit
dispensacionem passionis per scripturas dicens Quomodo ergo implebuntur
scripture prophetarum que expresse locute de passione mea in psalmo
et daniel 9 Et in pluribus aliis locis que non implerentur
nisi ipse pateretur quod est inconueniens cum sit determinata a pre
scitate Vnde subditur Sic oportet fieri quia aliquid est sine pre
destinacione dei productum et illud oportet impleri Ubi enim
est necessitas consequentie non tamen consequentis quia diuina predestinacio
non tollit contingenciam a rebus Sicut enim Symmo [illegible]
sequentes ipsius [illegible] ipsum perfecte sequentes mundi [illegible]
lia non quierant ut sancte [illegible] ab imp [illegible]

Item vero dicitur quod legio continet [illegible] sex [illegible] 66.

irrogatur dñd nobis ?nd prudencia diuina ptikit agit dñ
tribulati ad meliorem puenim. Si ade in armis tolcia
tie fortitudo / dñs enim m̃r potuit voluntate nec verbo nos
redime nisi cum magis amaritudinibus ceterisque magis
redempcionem efficere / quia certum magnitudinem a me in homine
locum pellim sibi creditur. Vel quo implebuntur scripture
xxiiij p quas pax et reconciliacio gm̃ humano p mortem
meam pmissa est. Itaque oportet xpm pati. et ita intrare
in gloriam suam luc xxiiij Sic oportet fieri. Nesciebant
enim apli modum spiritualiter pugnandi. Vnde dñs instruit eos
pugnare d. Sic oportet fieri / quia in pugna spuali sola paciencia
vincit. luc xxj In paciencia vestra etc. Vel sic oportet fieri medi-
cinam ad humane infirmitate remedium. Vnde ego medicus
veteribus in medicina insipido ysa 73 ... est propter scelera
nra. Vel sic oportet fieri. i. scripture impleri que meam
captionem predixit. Iheron. Vere. Hec omnes nri xpe do p ptine
ntis capti. e. xj. Et ysa 73 Sicut ouis ad occisionem ducetur etc.
Vnde subdit. Et cum tetigisset auriculam eius sanat eum. Et quamuis solo
verbo potuisset restituere auriculam tamen voluit tangere ad demon-
strandam suam pietatem. Vnde ambo Hic bene potuit vt sanaret
si operari porri voluit facere quod ipse docuit. Vnde luc vi. Di-
ligite inimicos vestros benefacite hiis qui oderunt vos. Vnde
dicit. Vnde ad. Vnde. Et ignis nunc non exarserat propter estum exarserat
istate tribulacionis nec est oblitus misereri / miseriordis et miserator
dñs Nec continuit in ira misericordias suas / quod est contra multos qui nunc
obliuiscuntur in tribulacionibus et ira absque ... eis magis. Item sa
Tum iudei vidissent tantum miraculum tamen non crediderunt. Vnde
nox erat id non viderant miraculum. Et hic dicit Crisis quia erat nox
quia xpc non splendebat in cordibus iudeorum / quia illud viderant
xpm quod si vidissent non credidissent. Et dicit Borra quod iste malchus
tamen xpe restituit auriculam dedit ei postea alapam. Item
super graciam a pcis redeuntes in penam subito xpm blasphemat
et tollat phylat Vnde in quo miracula xpi pietas et veritas apparet
et beneficium eius ostendit. Vna Et sic hoste suum quem ad ipsum
comprehendendum venerat sanando. Et p hoc inimicos eius persequen-
tes ad fidem admonendo. Et discipulos de fide confirmando
do. Et nos quod nolunt quod contra se ledi et non inde ... isti
bonum sanamus destruendo / in quo est sua voluntate et potestate reue-
lat quod non de necessitate sed voluntarie captus esset. Vnde beda
Nunquam enim pietate sue dñs obliuisci ... quem vt hostes suos
non patitur vulnerari. Vnde iniusto morte occidit iste persequen-
tium vulnera sanat. Iniustice dotes et ipsos si generatur
sancti quem in sue sua morte confessione vulneratis
hic ponitur quomodo dubitatores ... contra licitat aliqui
iniuriam repellere ... sufficiat duos gladios esse
ni etiam ... vtroque gladio etiam possit proximis. Vnde
Vnde omnes qui acceperint gladium sic gladio peribunt ... etc.

Sed vulnerat
vel magis

Vnde dicit Bonauentura
super Epistolam ... ij

dina

Exercitus angelorum per legiones sit ordinatus. Ad prima
videtur quod dux hic non debebat prohibere actum. Dico quod propter igno
rantiam fecistis. Secundo quod non dimittes a scelere qui Christus prim
fecit principibus interficere quod in hoc fecit Petrus principem
sceleris parte. Si Christus non permisit percussorem dimicia corporale
et omnis expoliatio est mea distinctio quod nulla dimicia temporale
est percussio quod nec quod alia. Tercio iniuria potest percuti et
est percussio aut impediendo sic Paulus act. xxiii cum multi fuit
insidiis ne iudei sibi violenter inferrent iniuriam sive occi
dentibus ne iudei sibi violent inferret iniuriam. Et hic duplex dicit repugnando
sed dicit repugnando. Et hic duplex. Primo dicit repugnando
alio tuendi se tantum et hic cum moderamine inculpate
alio tuendi se tantum et hic cum moderamine tutele ... Et ista tuicione ledat vel in
tutele sit dicto quod licet. Secundo ex ista tuicione ledat vel in
terficiat impugnantem se dummodo preter intentionem occidendi
vel ledendi non peccat quia tale facit opus bonum et bona
intentione. Et si ex hoc sequatur malum sit interfectio vel lesio hic
preter intentionem sicut Augustinus posuit ad publicam dixit
dicam quod preter intentionem. Sicut civis ... civitatem muro ut invitas defen
deret, si quis attingeret et muro interficeretur hic esset preter
... in peccata de muro interficeretur hic esset preter
intentionem ipsius attingere et peccat in attingendo. Alio modo
iniuria sic ut se muniendo se vel alium animo ledendi
percutiens repugnare tuendo se vel alium quia hoc procedit ex odio
vel efficiendi et non licet repugnare quia hoc est intelligendo et id ad Romanos 12
et ex libidine vindicte. Et sic intelligendo est id ad Romanos 12
non vosmetipsos defendentes scilicet ex odio vel timore
vindicte. Et sic Petrus animo ledendi et vindicandi dominum
suum percussit servum principis sacerdotum. Sic dicit glossa super
illo verbo converte gladium in locum suum. Et tamen commenda
licet tamen Petrus sit super dominum et propter fervorem et zelo pro domino
suo parte quam Christus permiserit interficere principibus non fuit im
munes a scelere. Dico quod hoc est intelligendo quo tuendo non quando
Ad tertiam est dicendum quod cum ihesus Christus dicit discipulis Luc. 22
Nunc qui habet tunicam vendat eam et emat gladium. Et au
diret ab eis Domine ecce gladii duo. Hic ipse ihesus respondit
satis est per quod intelligere possumus ut Bernardus sentit
dicit sufficere duos gladios in ecclesia secundum duas potestates
quarum una regalis est et alia spiritualis. Et per eorum
est quod utraque potestas portat suum gladium. Prima sic apostolus
ad Romanos 13 Si male agis potestatem time non enim sine causa
gladium portat. Et gelasius papa dicit anastasio imperatori
Et post quod dicit duo sunt quippe imperator auguste quibus
mundus iste principaliter regitur auctoritas sacra pontificum
et regalis vel imperialis potestas. Secunda per gladium corporalem quo
utuntur imperatores separantur a corpore naturali. Et per gladium
spiritualem quo utuntur ecclesie pastores separantur a corpore
mistico et a congregatione fidelium. Si enim ut dicit Bernardus
dicit isti duo gladii non sufficerent ad regendum mundum
ihesus Christus non dixisset satis est. Sed minus est. Ad tertiam
est sciendum quod pertinet utroque gladio potest intelligi duplex
primo per immediatam iurisdictionem. Secundo per immediatam executionem

Primo modo utriusque gladii immediatam iurisdictionem habet quia
tamen ecclesia non sit disiuncta sed terribilis ut castrorum acies or-
dinata. Isti duo gladii subministrant dicuntur esse / corpora-
lis ut eius imperio cessat et precepto et in vaginam
remittatur sed corporalis gladii immediatam exercitionem
etiam assumere non debet nisi in quibusdam casibus quando non
tamen certum sit filius sit legittimus. Et hec propter tene-
ream sacramentorum quorum pastores et ecclesie sunt ad
ministratores et propter imitationem apostolorum qui non armis
corporalibus sed spiritualibus colla regum et principum in domino
Ihesu Christo submiserunt. Ut Lucas scribit 10 verbo Luce 22 nunc
vendat tunicam et emat gladium. Quod quia Ihesus Christus di-
scipulos armari precepit tamen paulo ante dixit si quis
percusserit vos in una maxilla prebete ei et al-
teram. Unde si permitti vos oportebat numquam sufficiebat
solum habere gladios immo falcas et galeas et optimos
eos diceret cum tot insultus tyrannorum et nationum
sufferre sufficerent arma XII apostolorum. Sic ergo equitare et bel-
lare sed stagnis et aquis piscari cessabant habentium
Ut gladios scilicet emendos ut Lucas dicit insidias inde
erant instantes tamen eum intelligit Ihesus Christus. Unde sicut
erat contentio inter discipulos quis eorum videretur maior
volunt ergo eos ab illa presumptione compescere dicens quando
misi vos sine sacculo et pera numquid defuit vobis. Et illis
respondentibus nichil dixit Ihesus Christus nunc autem qui habet tuni-
cam vendat et emat gladium. Ac si diceret modo est
nunc tempus loquendi de pace et de prosperitate quasi maius
sit sed magis est tempus loquendi de penis et de gladiis quia
ego quando sum magister vado ad horribilem mortem quia omnia
que scripta sunt de me finem habent. Et de contentione quod sit
quod ... in hoc contra Manicheos et Gratianos
... contrarium sit oppositum istud verbum Omnis qui acce-
perit gladium gladio peribit dicens quod ille qui dum acce-
perit gladium et per consequens meretur gladio perire. Cui
nulla superiori potestate iubente vel concedente contra sanguinem
nec aliquid armatur. Unde hic vocat ad deo gratias de pris-
cionibus sit oppositum dicens quod tamen licet ... martir gla-
diant et tamen ipso gladio non moriuntur sed vel forte
moriuntur febre aut forte suspenduntur aut crucifiguntur
Ad latrones qui tamen sunt cum Ihesu Christo mortem oc-
ciderant ... cum crucifixerant quos occiderant sic ipso
... igitur ... talis sit quod gladio
et ... gladio moriatur quia et ... moritur
hoc peccatum commisit ... peccatum sibi eum gladio
... gladio commisso anima mo-
riet ... Et si lingua peccatum commisit ipso

pcto singula cōmissa hō iudicabit᷑ et morietur et'l volu-
de oībȝ alijs Remig̃ vo᷑ dt q̄ hō cetex glo᷑ ad suffi-
ciend' ipe pius sic malicie glo᷑ moriť Ad qntitz
ē dd q̄ sm̄ aug̃ ad sim̄ sm̄ similitudine legionū
milicie mūdial' ordinate sint legiones angelice
celestis milicie militaciū cōn legiones demonū
Nam oīs milicia ↄstituta ē cōn adūsarios bic g°
demones ordināt se ad ipugnacōm homī ita an-
geli tanq̄ milites dei nob̄ in auxiliū dati cōn de-
mones p legiones et acies sūt ordinati
In illa hora dixit iesus turbis ad latrone exis-
tis cū gladijs et fustibȝ comphendere me cottidi-
e apud vos sedeba dotens in teplo ꝛ non
me tenuistis hr aū totū factū ē vt adplere-
tur scripture pphetarū Ostēso q̄ dñs ihūs cōphe-
sus est non ex ipo ſȝ ex disposicōne diuina · hic ondit
q̄ cōmphensū est ex ppō arbitrio et volūtate propa
Vbi p̄mo dñs arguit illacōm inimic · 2o ondit cō-
prehensiōm esse ex sua volūtate ibi Cottidie apd
vos eram · 3o ondit se hr velle ex diuina disposicōn
ibi hr aū totū factū est / Dixit g° In illa hora qua
cōphenderūt eū Dixit ihūs turbis · tanq̄ ad latr · exis-
tis cū gla · et fust · cōphende me · i · q̄d sine causa hr feciste
Cui⁹ cōm assignat dicēs Quottidie · i · freqūt apd vos
sedebam docens ut doctor et mgr̄ in templo manifeste
Et non me tenuiste qūn tūc potestate me comphende
Non glō Stulticiū est cū gladijs et fustibȝ querē eū qui
vltro se tradit · et in nocte investigare q̄i lateret qui
quottidie in templo docet / ſȝ ideo in tenebris cōgrega-
mini qȝ ptās vra in tenebris est qȝ cōmūnī ista ptāte
in tenebris pēti cōn lūme cōmis Ansel' masvetudo
domī notāda ē qūn tā dulcit᷑ psecutores suos allocutus
est · tum dulci redargucōne redarguit vt ipor̄ nequ-
cia cōpesceret / et vt ad imitacōm sue dignitate vtiliter
inuitaret / sic tradendi · sic capiendi · sic paciendi · sic in-
dicandi tradit · qȝ fons paciencie nō aliud de se statuit
nc statuicē potit nisi pacienciā Hr exijste s' convenimīs
cū gladijs et fustibȝ potentr̄ · comphende me violent-
tanq̄ ad latronē enormē · hr aū totū factū ē vt ad-
impleretur scripture pphetarū · qȝ scriptū erat de eo vt
traderetur sicut latro et malefactor ysa 53 Cū sceleratis
reputatus est / et sic pȝ q̄ ex disposicōne diuina totū factū
ē · qȝ sic xpūs voluit sic pr̄ disposuit · et sic spūs sūis
in scripture per pphās p̄dixit hugo Cōuenient xpūs
fecit mētōm doctrine sue rememorādo bnficia eis exhi-
bita vt sic pudeat eos talia retribuere Scdo qȝ doctrina ei⁹

intraqui-
tone

// mgr

perduxit eum ad mortem ps. zelus domus tue comedit me
i. amor quem habui ad domum tuam perduxit me de vi-
ta ad mortem. Secundo redarguit eos eorum maliciam
primo quantum ad opus ignominiosum quia de tamquam ad latronem
2o impetuosum quia existis i. sic egressi estis 2o moles-
tum quia cum gladiis et fustibus. Nota quod Christus filius dei tamquam
latro est captus vel hic non pro sed alia littera pro
labiorum tuorum ego custodivi vias latronis. Vel a la-
tro est iudicatus Jo. 18 Erat autem Barrabas latro. Vel in-
ter latrones crucifixus Luc. 23 crucifixerunt eum inter duos
latrones. propter latrones passus ps. que non
rapui tunc exsolvebam. Vel a latronibus occisus Job 19 vene-
runt latrones eius et fecerunt sibi viam in me et obside-
runt in gyro tabernaculum meum. Nota dictum est quod Christus
sic prius disposuit sic factum est. sed illud quod Christus voluit et
prius disponit iustum et rectum est ergo iudei Christum capien-
do et vel latronem ligando non peccaverunt quia hoc ex
dispositione divina fecerunt. Responsio licet voluntas divina
voluit illum actum ligandi et capiendi non tamen vo-
luit vel sic fieret sed mala voluntate iudeorum. Sic
peccati actus est a deo. sed deformitas vel defectus actus peccati
non est a deo quia deus non potest esse causa deficiens. sicut
homo qui potest desistere ab isto quod tenetur facere vel habere
sic homo habens curvam tibiam et ex hoc claudicat non dicimus
quod virtus claudicat et defectum sanitatis et potencie moti-
ve sed ex defectu qui est in tibia. Tercio redarguit eorum
stulticiam quia illum quasi fugitivum querebant quem
apud eos erat. ideo dicit Quottidie i. quolibet die nota
ter imminente passione. et talem nocte querebant
et doctorem familiarem quia de vobis in templo docui. et
ideo graviter peccaverunt. [illegible] meus qui fecit tibi
Sed hec est hora vestra. s. nocturna et tenebrosa vobis et
operi vestro congrua quia qui male agit odit lucem Jo. 3.
Et potestas tenebrarum i. in qua prevalet in vobis sug-
gestiones demonum. Nam tenebrarum hora est in qua
peccata patrantur. et potestas tenebrarum in qua
[illegible] suggestionum tantum prevaluerunt. Vel [illegible] potestas
tenebrarum i. opportunitas peccatorum que dicuntur tenebre
Ro. 13 Abiciamus opera tenebrarum i. peccatorum. quasi dicat hec est ho-
ra in qua possunt fieri opera tenebrarum. [illegible]
e ... impleretur scriptura prophetarum. Qui [illegible]
erant sic puteus altus de quo haurire poterat nemo
i. profunda earum intelligencia explanare. Christo autem
passo adeo implete sunt ut habundanter se offerant
haurienti. Esa. 20 In diebus illis [illegible] emanaverunt puteis

Nota
Maliciam
Nota
Nota
Stulticia

Passio enim xpi fuit sicut quedam glosa totius veteris testamenti
que umbrosa et condensa eius litteras explanavit Sed
cum autem Theophilus peractis cunctis que sufficere se ha
bebat ad prohibendum iudeos ab illo et nequaquam dister
neret tunc duci se permisit Unde dicitur Cohors ergo et mili
tum et tribunus qui eis preerat et ministri iudeorum acces
serunt sicut lupi ad agnum convenerunt et impetuose
et manus sacrilegas miserunt in ihesum omnium salva
torem irreverenter et indebite et tenuerunt eum ipso per
mittente Tenuerunt enim volunt tenuisse et non eum et sic
fuit captivatus ipsius voluntate Nam sicut dicit Remigius fre
quenter eum comprehendere voluerunt sed non potuerunt sic nec nunc
potuissent nisi ipse voluisset Sicut enim eos solo verbo pro
stravit sic solo verbo eos fugare vel etiam annichilare potuisset
si voluisset Ex quo patet obstinacio eorum quod non erant aversi
a suo malo propositis per dicta signa sed magis attribuebant acti
bus magicis Cogita hic quam sit penale et amarum homini ca
pi pro eo quod per captivitatem adimitur homini libertas tamquam
dominus quod redigitur in servitutem captivatoris et in leges
civiles quia a dominus quod captus non potest facere quod vult Quanto
magis penale fuit xpo qui est dominus celi et terre et quem
celi et terra capere non poterant violentem quantum ex parte ipsorum
erat manibus capi et teneri De ligatura xpi dicit Primo
de castis amore ligatur quo permittebat se sibi non tene
batur funibus quam modis universa elementa ligat et invisibili
vinculo ligata tenet celum et terram et omnia que in eis sunt
Et eas sepius amore ipsum in terra ligatum tenuit Eum iudei
blasfemantes et insultantes dixerunt Si filius dei est desce
dat de terra nunc tenet ipsum ligatum ut sic ad pontificem
Annam deducitur Unde dicit Bernardus Creditis vos iudei et impi
tes infigentes ipsum quod clavi in terra vel ligamina in sta
tua xpm detineant violenter Non certe sed caritas inestima
bilis que monuit ipsum venire ad terram detinuit ipsum
in eam Et sic ligatus eum ad terram Hec ligatura xpi pre
figurata fuit in ligatione ysaac quem ligat Abraham pri
mus et posuit ipsum in altare super struem lignorum Ben
ipsi ... Abraham enim pater multarum gencium interpre
tatur Et bene sit patrem celestem qui est deus omnium gencium et
omnium rerum simpliciter per creacionem Tamen ligat ysaac id est xpm quia
ipsum ligari permisit ysaac enim risus vel gaudium interpretatur
Et bene congruit xpo qui per suam ligaturam obprobria et passiones
nos religat et solvit a peccatis per iusticiam de eterna morte
nos pertinens gaudium eterne consolacionis Et adverte quod
per duo ligatur xpi Primo ad solvendum compeditos in peccatis
Et ideo etiam ligatus est sicut solveres inde ruentes
complices et Secundo reputat malam ligaturam nisi solvendam

in penis illorum peccatorum quam hic noluerunt adiuere xpm liga
tum pro culpis ipsorum Unde Et Crisso de passione ro sisse. liga
ro capitis nostri incliorare sicorum reprobrorum malum fuit peragi
rum Et quod agebat corpar in capite spinga ad membra
defluxit et ipse ligatus stetit tunc omnibus ligados inquis
decelat de quorum ligatura dicitur math xiii Colligite zizania
ma et alligate ea in fasciculis ad comburendum Unde de hac
ligatura dicitur super psalmo c xxviii titulus id est ysa Ve hiis
qui trahunt peccata sic reste longeva. peccata restis dicitur quia omnis
peccator perseverans in peccatis cum consuetudinarius peccati peccatis
addit Et enim debere primum accusatorem peccata corrige
defensione duplicat quod confessione potuit auferre fac
adulterium ne vendatur perpetrat homicidium et sic Et in
pinitas quem ducat in longum et non cogitat perdere quod
male tenuit vt habeat in fine Unde ligentur manus et
pedes et piciantur in tenebras exteriores. Ligetur ergo hic peccator
consuetudinarius vinculis peccatorum nolens adiuere xpm li
gatum quibus nam dissolute pena etiam indissolubiliter li
gatur in futuro Per hunc violentam manum inieccionem sic hinc
dicit Adhuc inde eternitatem sui. quia xps erat sacerdos
meum secundum ordinem melchisedech. ut absolueret donec
novissime confiteantur et passionem xpi satisfaciant math xxii
Non me videbitis a modo donec dicatis Benedictus qui. signum
pontifex Non exhibebo vobis absolucionis beneficium donec
Spiritus eius nostri xps pro peccatis nostris Et tenuerunt eum
Et ligaverunt eum Etho Comprehenderunt incomprehensibilem
Iere xxii Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu. per
Deus deligo eum persequimini et comprehendite eum Et hic certe
habemus moralem documentum quod sicut xpus amore nostri se
metipsum voluntarie tradidit captum iudeis sic et nos pro eius
amore nosipsos id est omnes sensus nostros debemus captiuare
in obsequium xpi. vt oculi capiuntur ab illicito visu au
res a noxio auditu. linguas nostras ab ociosis et nociuis
locucionibus. manus a malis operibus. pedes a vano incessu
maxime ad peccatum Sic enim xpus fuit captiuatus ne ego
vellet posset abire. sic homo se ipsum debet captiuare ne se
quatur carnis concupiscencias et sensualitatis appetitum
ad nociua trahentem For etiam captiuetur a malis cogitacionibus
Intellectus ab erroneis sensibus et falsis dogmatibus voluntas
ab omnibus a voluntate distrepantibus diuinam Unde apostolus in capti
uitatem redigentes omnem intellectum in obsequium xpi Et per
omnem intellectum prout omnes sensus et vires anime ad opera
intellectus accipi Aliud documentum est hinc concernit quod ho
libenter debet esse captiuus xpi vt mortem euadat eternam
Sic enim homo in bello periculoso constitutus libenter dat se ali
cui nobili et benigno domino captiuum ne ab aliis feroribus
occidatur. sic nos in hac vita sicut in bello constituti / quia milicia est

Vita hominis super terram. Tradamus nos benigno domino nostro
captivos qui non est deus mortuorum sed vivorum ne ab ho
stibus eterna morte ferociter occidamur. In recolendo
huius articuli recogitet homo quasi in campo bellicoso
hostibus conclusum nec posse evadere potentiam adversari
orum idest demonum nisi se tradat christo benignissimo
domino in servitutem captivum et sic aliquo gestu corporis
tradat se toti christo captivum clamans et dicens ad eum Ihesu
qui a iudeis sponte capi et teneri voluisti da mihi omnes
sensus tuos in obsequium tuum iugiter captivare ut a mor
te perpetua bonitate tua merear preservari. Deo gracias et
comprehensio christi quondam figurata fuit in Ioab qui d
magistrum deostultantes miserant. Tenentes autem christum dulces
illas manus suas vinculis strinxerunt et ligaverunt eum
ignominiose quasi latronem et morte dignum a quo pocius
solvi vincula debuerunt quia omnium venerat solvere vincula
criminum et peccatorum ac mortis et inferni. Et erant facte in
eis qui postea liberati dixerunt. Dirupisti domine vincula
mea. Ecce adest Ioseph ligatus venditus a fratribus et ipse
vinctus a Dalida idest synagoga. Nos christus Samson. Et ecce iam
proditorem pessimum impiorum turba prosequitur et ostium propter
bonitatem pridem manus iniecerunt in christum dominum suum tenentes
ligatum et illas dulces manus vinculis stringunt. Christus fecerat
petio occupat mens tuum pietas omnia dispensat tua zelo
impendinet. Domine rogo patitur qui pro te patitur et mox operi
tas gladium quem vastes quem indignaris hic admistrare peti
auriculam quam abscideris si ferro brachium tuleris si pede
trucidaveris ipse restituet omnia quem eciam si qui gaudeas
absque dubio suscitabit. Hec christus. Et ligaverunt ac eum
Primo ne manus eorum effugeret. Dixerat enim eis
post tria domino ne manus eorum effugeret. Secundo ut eum more
Iudas quod eum teneret et caute duceret. Tercio ut eum more
te dignum ostenderet quia mos erat iudeis ut quem morte
dignum iudicaret vinctum presidi traderet. Quarto quia iuste
zium licet ipse hoc ignoraret quia eum ipse nos peccatis liga
tos et in limbo vinculatos solvere debebat. Ideo ipsum
pro nobis ligari oportebat cuius vinculis liberati sumus.
Volunt quippe christum tamquam latro comprehendi et ligari. Adam
enim eius latrocinio furtum commisit cum pomum sibi vetitum
affectavit. Quam furti et contractacio rei aliene invito domino
et huius rei causa totum genus humanum a dyabolo comprehensum
tenebatur ligatum pro cuius satisfactione christus tamquam latro
voluit comprehendi qui incomprehensibilis est et ligari qui
ligatos venit solvere et vincula eorum dirumpere. Legitur
autem dominus ter ligatus. Primo statim postquam captus esset et du
ceretur ad Annam. Secundo cum de Anna ducetur ad Kayphan.
Tercio cum sic duceretur ad pylatum. Mathias. Secundum Bedam potuit
fieri ut ad horam solveretur. Sicut distinctus et postea hec dissol
sus iterum ligaretur. Quarto potest addi quod eciam ligatus fuit

nota

1

2

3

Ligatus ter

ad columpnam cum flagellaretur licet sic in civitate non poneret
ut exprimatur. Confusio in mite clamens sunt vinculis et etiam
ligatus. Et sic articulo tangitur plura documenta salubria.
Primum est quod sicut dictum est aliis ligari voluit ut nos
peccatorum nostrorum vinculis solveret. Ideo nos debemus esse
grati de solutione nostra et cavere ne iterum sic eum peccatis
nostris ligemus quod fit quotienscumque mortaliter peccamus.
Quia tamen etiam Christus videtur cum funibus peccatorum ligare qui
non credunt quod possit eis veniam suam dare. Secundum est quod
Christus ligari voluit ut nos sibi alligaret vinculo
caritatis. Unde studeamus ut nos sibi taliter faciat caritate
astringi ne leviter ab ipso possimus separari. Ipsa enim ca-
ritas est vinculum quo anima deo alligatur. Tertium
est istud documentum ut nos ligemus omnia membra
nostra et specialiter linguam nostram funibus preceptorum dei ne
laxentur aliqua contraria divinis preceptis vel divine
voluntati ut nichil operemur aut loquamur quo deus noster
primus offendatur. Quartum est ut simus vinculo fraterne
caritatis proximis colligati ita ut omnem gratiam divinitus
acceptam studeamus eis impartiri. Sic apostolus omnes fideles
sic vinculo sibi colligatos habuit eorum socios sui gaudii
esse concupivit. Quintum est quod nos volentes sequi Christum de-
bemus nosmetipsos ligare vinculo professionis obediencie pro
eo qui pro nobis voluit ligari ita ut amplius pro nostro vel-
le nos movere non possimus. Et sic tamquam ysaac colligati
et in altari mactacionis proprie voluntatis positi quottidie
in holocaustum domino deo ymolemur. Ad confirmacionem
huius articuli recogitet homo qualiter dure ligatus sit
pro vinculis peccatorum nostrorum solvendis et ut nos vinculo caritatis
sibi alligaret ut potius in recompensam aliquam seipsum deo
ligare aliquo bono proposito vel etiam voto. Quod si iam ligatus
sit in religione vel aliter desideret a deo confirmari ad per-
ficiendum huiusmodi obligacionem ad laudem suam. O ihesu qui
iniquorum manibus ligari voluisti absolve quod a dure
vinculo peccatorum atque ita vinculo caritatis preceptorum
tuorum funibus me constringe ne quod
vires anime me laxet ne contra membra corporis aut
hic ponuntur tria dubia. Ad quis contra tue voluntati
pati pro liberacione hominum. Primum utrum necessarium fuerit Christum
salvare genus humanum. Secundum utrum Christus alio modo potuit
ille modus sunt convenientior quam per passionem Christi. Tertium
[illegible] docet in ipso mere necessarium. Ad primum dicitur quod sicut
[illegible] modo quod sunt sine nullum impossibile est. Dicit Anselmo
et sic manifestum est quod non fuit necessarium ex parte
dei nec ex parte hominis. Alio modo dicitur aliquid necessarium ex alio
[illegible] quod sit causa efficiens vel moriens fuit

dna

xxvj

necessitatem coactionis repugnat nec aliquis non potest nec potest violentia
detineri xpm. Si vero illud extrinsecus quod necessitatem inducit sit
finis dicetur necessarium ex suppositione finis quando scilicet finis
aut nullo modo potest esse aut non potest esse convenienter
nisi tali fine presupposito. Non fuit ergo necessarium xpm pati necessitate
coactionis neque ex parte dei qui xpm diffinivit
pati neque etiam ex parte ipsius xpi qui voluntarie passus
est. Fuit autem necessarium necessitate finis. Quod tripliciter potest in-
telligi. Primo quidem ex parte nostra quia per eius passionem
liberati sumus. Unde dicitur Joh. iij. Oportet exaltari filium hominis
ut omnis qui credidit in eum non pereat sed habeat vitam
eternam. Secundo ex parte ipsius xpi qui per humilitatem passionis
meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet quod dicitur Luce
ult. Hec oportuit xpm pati et sic intrare in gloriam suam.
Tertio ex parte dei cuius diffinitio est circa xpi passionem prenuntia-
ta in scripturis et prefigurata in observatione veteris testamenti.
Et hoc est quod dicitur Luc. xxij. Filius hominis secundum quod diffinitum est
vadit. Et Luc. ult. Hec sunt verba que locutus sum ad vos
cum adhuc essem vobiscum quoniam necesse est impleri omnia que scripta
sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Quoniam sic
scriptum est quia oportebat xpm pati et resurgere a mortuis.
Ad secundum videtur quod sic per id quod Leo papa dicit in quodam
sermone in dominica palmarum. Omnipotentia filii dei que per
eandem essentiam est equalis deo patri potuisset liberare genus
humanum solo imperio voluntatis. Sic etiam hoc ipsum dicit beatus
Augustinus in libro de Trinitate. Dicimus alium modum possibilem deo
fuisse cuius potestati cuncta subiacent. Etiam hoc ipsum ondit
expressius auctore beato Gregorio 2o modo. Item nos facit communi
christo renovare etiam sine morte et passione sua potuit.
Etiam hoc ipsum ondit per deductionem ad inconveniens quia si non
potuisset nos alio modo liberare ergo tunc fuisset divina
potentia limitata. Ad hoc quod per penam xpi fuisset passio
subiecta quod omnino est absurdum ergo et illud ex quo sequitur. Sed
contra hoc dicit sic oportuit fieri ergo videtur quod alio modo genus huma-
num salvari non potuit nisi per passionem xpi. Item deus cum sit
summe iustus negare seipsum non potest. Ergo si debet reparare genus
humanum necesse est ut reparetur per viam iustitie. Sed reparatio per
viam iustitie non potest esse nisi per satisfactionem. Satisfacere autem pro
toto genere humano non potest nisi deus et homo. Modus satisfaciendi
sufficiens esse non potest nisi vero solvatur anima pro anima et detur
vita pro vita. Ergo non fuit possibile quod deus repararet genus huma-
num alia via. Pro quo dicendum quod cum queritur utrum alio modo genus
humanum potuit reparari quam per passionem xpi potest quod non de
potentia reparantis vel de potentia ex parte generis humani
reparati. Si ex parte dei reparantis sic pono istam conclusionem. Licet
deus potuit alio modo genus humanum reparare quam per mortem
et passionem xpi potest divina potentia non est limitata ut potest li-
quere. Unde multos alios modos reparationis sancti doctores dicunt.
Et magister Hugo de sancto victore. Alium remedium assignat

in li° de sacramentis ¶ Prima sic solo nutu z imperio volun-
tis potuit omnia de nichilo creare ita et reparare volunta
gilo tapido potentia reparationis ex parte ¶ Secunda
pati z liberati sic quo potuit alius genus humanum re
liberari per quod dedicatum fuit sibi posse adhuc sine modo go
alius non potuit ¶ Unde in sibi concedis ¶ Et neque homo potest sal
uari nisi credat in xpm, non enim patet nobis alia
salutis: nec est aliud nomen sub celo in quo oportet nos
saluos fieri potuisset tamen deus si voluisset aliud
dare in quo salus nostra consisteret ¶ Concedendum est aliud nomen
nostre salutis deo fuisse possibilem quantum est ex parte diuine
potentie ¶ Sed quantum attinet ad deus non potest facere contra suam iusticiam
et iusticia non potest preter satisfactionem peccati dimittere ¶ Ideo quod non
potuit genus humanum liberare nisi per viam iusticie, potuit
enim liberare per viam misericordie potuisset omnia peccata hoc
delere et homines in priori statu constituere ¶ Sed conseruare per
tatio mansisset impunitum et sic aliquid in commisso mansisset in-
ordinatum ¶ Ideo quod non quod peccatum fecit secundum penam suam per quam
ordinatur secundum statum quod modicum supplicium in tantum nobis hu-
persona sufferasset ad humani generis reparationem ¶ Sed deus volens libe-
rando superogat, per quod ¶ Et copiosa apud eum redemptio
¶ Isto tamen quod non alio modo potuisset satisfacere pro genere humano ne-
genus humanum aliter redimi sic multi credunt, tamen et hic non
sciunt quod alio modo potuit liberare ¶ De liberatione enim
firmiter credo quod alio modo potuit liberare ¶ De reparatione
modo nec nego nec audeo affirmare quia temerarium est cum
de diuina potentia agitur tamen ei prefigere, amplius enim
potest quam nos possimus cogitare ¶ Ad tertium est dicendum quod tanto ali-
motus quilibet conuenientior ad assequendum finem quanto per ipsum plura
concurrunt que sunt expedientia fini ¶ Per hoc autem quod homo per
xpi passionem est liberatus multa concurrerunt ad salutem hominis
pertinentia preter liberationem a peccato ¶ Primo enim per hoc homo co-
gnoscit quantum deus hominem diligat z per hoc prouocatur ad eum dili-
gendum in quo perfectio humane salutis consistit ¶ Unde apostolus
dicit Ro. v. ¶ Comendat suam caritatem deus in nobis quoniam
cum inimici essemus xpus pro nobis mortuus est ¶ Secundo quia per
hoc dedit nobis exemplum obedientie humilitatis constantie iusticie
et ceterarum virtutum in passione xpi ostensarum que sunt necessarie ad
humanam salutem ¶ Unde dicitur prima Petri ii ¶ Xpus passus est pro nobis
vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius ¶ Tertio quia xpus
passione sua non solum hominem a peccato liberauit sed etiam gratiam
iustificantem z gloriam beatitudinis ei promisit ¶ Quarto quia per hoc est homini
indicta maior necessitas se immunem a peccato conseruandi sicut dicitur i. Cor.
vi ¶ Empti enim estis pretio magno glorificate et portate deum in corpore vestro
¶ Quinto quia hoc ad maiorem dignitatem cessit ut sicut homo victus fuerat
et deceptus a diabolo ita etiam homo esset qui diabolum vinceret et
imminuit sicut homo meruit mortem ita homo moriendo mortem superaret ut dicitur i. Cor.
xv Deo gratias qui dedit nobis victoriam per ihesum xpm z ideo conue-
niens fuit quod per passionem xpi liberaremur quam per solam dei vo-
luntatem ¶ Tunc discipuli relicto eo omnes fugierunt

XXVI

Hic ewangelista ostendit quomodo destitutus fuit omni humano consilio
auxilio dicens Tunc scilicet capto ihesu et ligato domino di-
scipuli omnes timore perterriti relinquentes eum fugerunt
et ingenium suum sic latronem ad victimam duci dimi-
serunt sic predixerat eos scandalum in se passuros Po-
prehenso pastore dispergentur oues, capto magistro
fugiunt discipuli Unde Beda Impletus est sermo domini
quo dixerat quod omnes discipuli scandalizarentur in eo in
ipsa nocte Et Jeronimus Tunc impletum est Elongasti
a me amicum et proximum et notos meos a miseria
Sed ait Theophilus Permisit deus eos cadere ut non de
se ipsis confidant Unde Remigius In hoc facto demonstratur
fragilitas apostolorum Cum enim de ardore fidei promise-
rant se mori cum eo nunc timore fugiunt immemo-
res sue promissionis Quod eciam videmus impleri in
hiis qui pro amore dei magna se promittunt stu-
ros postmodum non implent non tamen desperare debent sed cum
apostolis resurgere et per penitentiam resipiscere Ubi et Rabanus
Mystice autem sicut petro qui culpam negationis pme-
lacrimis abluit recuperationem eorum ostendit quemadmodum
tirio labuntur ita ceteri discipuli qui articulum comprehensio-
nis fugiendo preuenerunt cautelam fugiendi docent eos qui
se minus ydoneos ad toleranda supplicia sentiunt qui-
bus tutius est latere quam se discrimini certaminum
exponere. Sed quare non comprehenderunt apostolos et maxime
petrum qui percusserat eum gladio Dicendum quod nil eos
detinuit nisi virtus diuina que eciam prostrauit eos resi-
primos Tunc omnes discipuli peccauerunt et in fide per
illud triduum extincti fuerunt preter beatam virginem
in qua sola fides ecclesie incorrupta permansit Ob cuius re-
presentationem in matutinis illius tridui omnes candele extinguntur
excepta vna sola que remanet accensa Unde huius
signum eciam denudantur altaria quia christus per altare designatur
relictus fuit ab apostolis signatis per ornamenta Unde illo tri-
duo officium nocturnum alte cantatur per quod prophecie de christo
significantur Diurne eius hore sub silentio dicuntur quia apostoli
predicare non audebant Unde huius fuge signum campane
non pulsantur quia xii apostoli christi erant quasi eiusdem
campane quibus ipse fideles ad eius vnitatem citat vo-
cauit quia per eorum predicationem gentes conuerse sunt ad eum
Unde dicit propheta In omnem terram exiuit sonus eorum Et hee
campane omnes tempore detentionis christi siluerunt et iudas sim-
militer quia cum aliis non inseruierat ad predicandum suspen-
dens se medius crepuit sonum christi quem a christo didi-
cerat amisit et sic tacuerunt Quarum vna erat ceteris
grossior et maior princeps apostolorum petrus qui ipse [illegible]

Beda

Nota

vocem altam celum attingentem emisit cum xpc ab eo que
siuit dicens Quem dicunt homines esse filium hominis Respondit
vero Fudebat petrus altam faciens confessionem diuinitate
et humanitatis dicens Tu es xpc filius dei viui / hec campa
na sonum emisit quando xpm negauit Alia campana fuit
xpc que incepit docere et vsque ad tempus sue passionis
clamauit Et quod propheta in persona ipsius dicit laboraui
clamans rauce facte sunt fauces mee et hec cum clamo
re valido primus perforata in multis partibus emisit spiritum
Alia erat virgo maria que quodam sonuit ita dulciter
quod filius dei ad eius vocem de celo descendit cum dixit Ecce
ancilla domini / que hodie gladio doloris perforata
omni letitie et consolationis quo ad sensualitatem carni
sit / Hodie tabule percutiuntur signantes clamorem xpi
ad inferos cito venturum Quem vt quidam doctores
exponunt prophetam angeli precesserunt ad inferos dicen
tes principibus tenebrarum Tollite portas principes
vestras et eleuamini porte eternales vt vinctos diu
retentos inde potenter deducere Item fit timultus
videorum cum armis et fustibus xpm querentium in monte
oliueti / De hac fuga dicit propheta in psalmo dispersa sunt
omnia ossa mea id est apostoli mei qui sicut ossa erant ceteris
firmiores dispersi sunt in passione a deo recedentes
Et sic xpo duce capto tota eius societas fugam arripuit
vt sibi soli ascriberetur mortem eterne victorie / quare si quis
istorum apostolorum secum mortuus fuisset forte aliquam
partem redemptionis eius ascripsisset / De hac xpi di
uisione a discipulis et eorum fuga dicit hymnus pro mo
rali instructione Quam relinquit deum perit securitatem
quia deposita timor inuadit ipsum et in fugam conuertit
metalem et dubiam Quam relinquit xpm vitam relinquit
et querens mortem fugit in mortem Relinquens xpm
via rectam tenebras ingreditur sicut per sequentem dicit
relinquit iter rectum et ambulat per vias tenebrosas
Relictor xpi vitam negat quia relictum omnis amaritu
do subsequitur dicente propheta Vere vnde quod amarum
et malum est te relinquisse dominum deum tuum sicut petrus
audax ante bellum et omnes alii discipuli in die belli co
nuersi sunt vt de eis id prophete possit intelligi filii effrem
intendentes arcum conuersi sunt in die belli / quomodo
dicentes ante bellum Si oportuerit me mori tecum non
te negabo et ita presumptuose tedens arcum suorum in die
belli conuersi sunt in fugam Item trenorum 4o dispersi sunt
lapides sanctuarii id est apostoli / Ecce quid operatur timor male

humilians premit quia obstinatio e quium .i. caritas aplorum
mibe timoris obstinata est et color optimus illius
promptissime voluntate. quia d. Cum oppetiit me mo te-
tum discipulis suis comites quie fugiunt quia ho tepta com
consentit pro derelinquo me comites mea et lu. om meorum
hic e quia Caldei occiderunt filios Sedechie et oculos eruerunt
ei figura huius iudic xvi. Dalida vocat tasorem
et rasit omnes crines capitis Sansonis Dalida caro con
sidera timor humilis. que caro vocat Sampson xpi. crines
apli. quos timor carnalis a xpo separavit. Sampson
captus a philisteis e xpc a iudeis captus pro Elongasti
a me amicum et proximum et notos meos ha miseria
Ita quia hic fit miliego dolentis hui hug duo oculi
eius fuit sup duo domus israhel de quibus ysa et sunt
lapidem offensionis et petram scandali et duo domus
isrl sunt contraque enim in passione xpo lumine fidei ex-
tinctum est Resurgens resumpsit crines et aplo itm duo
adheserunt duo columpne domus synagoge sue regum
et sacerdotium iudeorum. quas concutit duo per tyrum et Ve
spesianum mortem sue philistei .i. a vita gre iudei
Adolescens aut quidam sequebatur eum amictus syndone   No
sup nudo .i. veste linea que innocentiam significat sup
nudo s. corpore habebat aliud indumentum sup ciuitatem
et abertam quia sola syndone quem dicit fuisse Johanes
sed Beda primere istud nisi vetat intelligi Johanem
fuisse tam longa pos hec in carne vita indico e Sic
vel tenet ab impiis relicto vestimento elapsus manibus
tenencium nudus profugit abeis quorum s. et presentiam dete
stabatur et fitam non a duo cuius amore etiam absens
sepe fixum figuit in mente Modum fuit in eo profecta
caritas que foras mittit timorem sed pro tanto plus
alius de amore habuisse videtur quia plus ceteris magistrum
sequebatur De quo dicit hymnus Nudus remansit quia
abdicatione mundi et spolii de hostibus triumphat quia statim
Johes reversus e ad xpm nudus fugiens nudos Sed sola
amantur divitie et paupertas calcatur ibi triumphat dna
quia si non tegerem superfluis et voluptuosis sed tm necessariis
Princeps huius mundi nobiscum decertans non haberet quem
vel nos deuiterez a vel per qd nos traheret ad horridas passiones
sed elaberemur de manibus suis exemplo huius adolescentis
quem relicta sindone nudus fugit ab impiis Sic contra
ceteros dicens Cum aliud sit omnia ista terrena nisi quedam
indumenta corporis Debes ergo propter xpm vestimenta .i. spolia
in pug sternere et omnia reputare Philipp iii Omnia
detrimentum feci et arbitror vt stercora vt xpm lucrifaciam
Pretium e enim relinquere spolia pro quibus datur eterna
Math xix Omnis qui relinquit domum vel fratres aut sorores et cetera

non potes oia relinque ut apli relinqe ea que causant
mordinati amorez ut non ames ea nimi' ut non neglige
propterea salutē sempitnā / Quidaz enī relinqunt tpalia tota
liter et fiūt paupes ppt' xpm̄ mūdi mūdū sequētes Et id
figtū est in Johāne ewangelista qui relicta sindone nudus pro
fugit ab eis qñ xpm̄ tales sūt pfecti qui timentes ne capi
ant' a dyabolo omnia relinquūt z mūdi sectā' xpm̄ qñ dix
Ecce nos reliquimus oīa et secuti sumus te zc Quidam aūt
vestimentorū ptem relinquūt et parte sīuat sic boni seculares
qui relinquūt tpalia quo ad amorez mordinatū nccitate
reservata / Sic figuratū est in Joseph Gen xxxix Quem
cū mulier egiptiaca vellet allice ipse relinquens palliū
et fugit Sic et nobis sit malicia mūdi qz si mūdus alliciat
te ad pctm̄ relinque illi palliū .i. amorem mordinatū tpa
liū Sic paulus primus heremita videns alios desice in
persecutione tormētis fugit et ad solitudinē se transtulit Et in
mūdus euola ad specculū crucis qua potes diuinis
alliciaris et detineris a mūdo quo nichil xpm̄ imite
ris Vñ Jeron Qui vult effugere mag̃ timore relin
quens mēte que mūdi sūt sequitur pq xpm̄ Johannes
vero mox recapto et resūpto vestimento redijt ad dñm
ut prius sequebatur potuit enī fieri qz sub dubia
noctis luce ipse turbis ducentibus ihm̄ cū venerat expie
dimissus donec ad altrum pontifice cū notus erat ipe
Johannes sudario simplici et tenui erat supvestitus
Sz nūc vestes extendimus in platis appellamus dapsi
ras quadrigas et currus ac etiā carrū sindalis pro nobis
trahimus ut portam faciamus Et hic articulus s. fuga disti
amus ne et nos vincamur a xpo qui per timorem hūa
nū ut et temptacione dyabolica uel alias per spūalem pas
sione seu affectiōn corrupta relinquens instigatiōe dyabolica
tatez Nam hic est instigacio secularis Et formidat v omni
mortali pctō fugit hō a deo Et secūdū est qz si nos alias
quo et fragilitate ad horā a xpo recedimus peccata
do non tamen debemus desperare sz tu apls relinqe
et p pmā resipiscere Tercium est qz ut sup dictū est
idoneis ad tolerandū supplicia et adūsa fugiendi mag
petri ondit reparacō cap 8 in martirio per id Quar
tū est qz si interdū hū qui videtur amici mei et f
amici recedūt a nobis pre uitate uel adūsitate eis
hīs incūbentibus non conformando se huic articulo Sequitur
quit hō suū se elongauerit a deo peccatori in
perdidisti omē qui fornicatur abs te Mī aūt adherere deo

[illegible]

h[?] no de[?]e
[?]lib

1

2

3

4

bonum est ac oret deum dicendo Ihesu quem electos discipulos
tuos omnes a te fugere permisisti suscipe me fugitivum servum
tuum et tene coniunctum omnipotencie tue ut sine me absque te
ipse voluntatis arbitrio evagari. Attende pius diligenter
et vide quod dominus Ihesus patitur se capi et ligari et a disci
pulis derelinqui ducatur mortis supplicium ac si esset malefactor
et omnino impotens ad se defendendum. Et quanto clamore
putas magis in eum iniecerunt quam crudeliter eum ligaverunt
quam dure strinxerunt et quam irreverenter traxerunt. Considera
etiam quod discipulis suis fugientibus et errantibus compatitur
et quis fuit dolor quem discipuli amantissimi habuerunt
cum oportuit quod a magistro suo dilectissimo separarentur. O quam
miseri o quam tristes o quam desolati o quam amare plorantes o qua
les voces clamores gemitus et suspiria dantes sic orpha
ni et timore perterriti recedebant. Et perpende quod receden
tes dicebant O magister bone o dulcis pater o benignissime
domine quo iam separamur a te. quo ibimus domine. hec mi
rum et multa alia dicere poterant. O quociens retro respi
ciebant videntes quam dominus suus ligatus et sine honore
trahebatur. O quociens se in terram prosternebant et ad celum clama
bant. Et sic eorum magis ac magis eorum dolor augebatur
quod videbant magistrum et dominum suum sic tractari velut canes ca
los pessimos mordentes et ad victimam eum trahentes quasi
agnum mansuetissimum sine clamore et resistencia sequentem.
Carnes enim tunc doloris aculeus discipulorum corda penetrat
cum videbant dilectissimum magistrum et dominum suum tamquam
malefactorem duci ad mortem. Tunc etiam ille impiissimus
Iudas primam dictus tota penitencia plenus fuit et sic repletus ama
ritudine ut mallet mori quam vivere. Cogitare potes
si domina mea sua ibidem fuisset quid fecisset. O domina mea quam ma
la et quam amara erat tibi dies crastina quando audies et quando
videbis tam crudele spectaculum. O domine Ihesu quomodo omnia
hec cogitas et sustinere quod non rumperis pre dolore. Conspice
igitur eum quomodo ducatur ab illis nequissimis de torrente sursum
versus Ierusalem festinanter et cum impetu manibus retro a regione
dorsi ligatis et ut dicitur cathena collo suo imposita circumda
tus tunica non curiose succinctus capite discoopertus et curvus et
fatigatus et vehementi accelerando incedens et quasi agnus
innocens inter lupos ibat mordentes. O quam violenter eum
impellebant per vallis Iosaphat medium et ad montis ascen
sum quam fatigatus et molestiis afflictus transiit per torrentem
Cedron ut adimpleretur scriptura que dicit De torrente ama
re scilicet passionis in via bibet.
Hic est advertendum quod tres evangeliste non faciunt mencionem de deduc
tione Christi ad Annam sed Iohannes tantum quem supplet sequentia
dicit ergo Iohannes cohors tenentes autem Ihesum ligatum duxe
runt eum ad Annam primum. fuit autem ductus per portas

aureas per quas in die palmarum intraverat que modo
clause sunt Et adduxerunt eum ligatum tamquam morte dignum
ad Annam primo, i. post per plateas scribarum et phariseorum
qui vigilaverunt expectantes eum occurrentes sibi conspu
entes et irridentes et maledicentes velut contra credite Xpm.
Cum autem venisset ad domum Anne fuit religatus et erat
circa medium noctis Deinde Annas excitatus ad domum
descendebat ut diceret aliquem deposuerunt Duxerunt ergo
Ihesum ad Annam ~~pluribus de causis post querimus~~ primum vel
illum pderet qui venerat ducere homines in viam salutis
Sunt et plures cause quare duxerunt eum ad Annam primum
quarum una est quia domus Anne prope erat in via contine
bat et ideo turpe ei esset et contemptus videretur si domum
eam preterisset Vel forte illius timebat ne in via longiori
tumultus in populo fieret Vel misterium faciebat hoc de volun
tate Caiphe volentis Annam sorte eius honorare ut divi
no iudicio qui erat affines sanguine sociaret in
scelere Item quia Annas senior fuit quam Caiphas iudi
cium autem primo referebat ad seniores ut magis iustum
appareret coram hominibus Ideo fecit eum Anne primo pre
sentari vel excusabilior esset si ab Anna condempnatus ipse
postmodum condempnaret Item quia hii duo sacerdotium vicissim
agentibus emebat et sibi per annos vicissim succedebat
et utilitatem in communi habebat Et ideo fecit eum presentari
Anne tamquam iudici ad quem sententia de iudicio pertinebat Et quia
Xpm magis dignum morte et per consequens ipse Caiphas
minoris culpe videretur si altius quam consacerdote suo seniore
et coram iudicibus pluribus eum condempnaret Et licet isti pon
tifices iudeorum non haberent iudicium sanguinis habebant
tamen iudicium examinis quia ipsi examinabant causas ad civi
le iudicium spectantes et postea mittebant ad presidem cesaris
causas instructas hic est notandum quod secundum legem unus summus
sacerdos per totam suam vitam officio potitur fungebatur et
tunc post mortem filius succedebat Sed generationibus in sacerdo
tibus fieri terreret postmodum per invidiam et ambitionem
et multiplicatione sic deinde postea Salomon Ieronimus David constituit
quorum sacerdotes et eorum supremum inter eos qui ordina
tionem istam per ordinatores reformavit et donat ipsis ad
Herodes quam videret sibi inde utilitatem provenire decre
vit sacerdotium duos scilicet Anne et Caiphe qui sibi
invicem vicissim in ministratio succedebant Annis in
pertito anno scilicet Caiphas fungebatur pontificatui anno
illo quo Xpus passus est quamvis de tribu Levi non erat
Erat autem Caiphas pontifex anni illius i. administrationem
anni illius habebat quamvis mixtum sit sollicitas in dignitate
communi ambitum erat Non ergo mirum si tunc pontifices
innocentes iudicaverunt et officium pontificatus tunc nequiter adepti

sunt nepharia gesserunt / Sepe enim qui per avariciam
et ambicionem ad sacerdocium et dignitatem accedit per
iniusticiam in eis finiatur / et scelerata principia funesto
fine consummantur / Cum simonia ambicione et scismate sa-
cerdocium sinagoge deperisse / Caveat hoc eciam ne sibi
contingat simile / Circa hunc articulum de ductione christi est considera-
dum quod christus in processu passionis sue novies hodie ductus
fuit Primo enim mox ut captus fuit et ligatus duxe-
runt eum ad Annam Secundo ab Anna ad Caypham Ter-
cio a Caypha ad pylatum Quarto a pylato ad herodem Quinto
ab herode reductus est ad pylatum Sexto milites duxe-
runt eum intro in atrium pretorii ubi illuserunt ei Septimo
pylatus duxit eum foras de pretorio portantem coronam
et vestem purpuream Octavo duxit eum foras pretorii
ad locum ubi sedit pro tribunali Nono duxerunt eum ad
crucis patibulum Et in qualibet istarum ductionum secundum singula-
res penas et contumelias passus est sicut de singulis
in suis locis patebit / Has novem ductiones visitant ad meri-
diem stationes representant fideles qui hodie visitant ad nonam
convenientes visitant novem ecclesias in memoriam quod christus post-
quam captus fuit ductus est ad novem loca Et multo hodie fi-
deles stationum loca visitant ut ab ipsis beneficia optime
valeant Nam hodie sancti valde liberales esse debent
quia hodie de carcere fuerunt liberati et in celeste imperium
sublimati Si quis enim de carcere liberaret et in imperium
sublimaret illum diem multum diligeret et in illa die mul-
tum liberalis esset sic et hic de sanctis est credendum / Fuit eciam
ductio christi violenta quia manu armata et cum turba fuit
et ignominiosa quia ducebatur vinctus sicut malefactor et morte
dignus / Fuit eciam dolorosa quia quamvis ipse voluntarie cum
eis iret tamen insuper eum trahebant et impellebant et pessime ob-
ruebant ita ut dici possit illud psalmi Ex omni parte angustie
me premunt Et hic articulo habentur quatuor documenta Pri-
mum est quod fideles in die parasceue visitantes novem ecclesias secundum
novem ductiones In prima eciam rememorari debent quod christus
passus fuit coram Anna / in secunda quod coram Caypha / in ter-
cia quod coram pylato / et sic deinceps et unde potest in ordine
supposito Secundum est quod si qui forsan causa dei ducimur
ad penam cum paciencia toleremus animose et exemplo eius
qui pro nobis ductus est in omnes sic omnes ad crucifixionem Ter-
cium est quod licet nos aliquando ducimur ad pene malum inquan-
tum paciamur nos duci ad malum culpe quia talibus ductoribus
nullatenus consentire debemus immo nec ad huiusmodi in-
viti trahi duci possimus et ideo si quando ducimur ad tempta-
cionem [illegible] tamen ducimur in temptacionem per peccati consensum
Quartum est ut nos simus de facili ductibiles ad viam iusticie

sic xpc valde facilit' ymo desideranter inducebat' ad passioz
non repugnans nec renitens nec remurmurans et sic omnibus
os suum non aperiens. In conformando se huic articulo
recogitet homo quam exprobrabiliter sic sicut nec latro xpc du
ctus fuit et potius etiam mentaliter visitare nomine cecitas sic
devoto debet. Item conformet sibi homo proponendo se velle
cum gratia dei ductibilem esse ad omne divinum beneplacitum
et oret dicens Ihesu qui innocens velud malefactor ab ini
micis de loco ad locum exprobrabiliter duci voluisti da mi
chi ut non ad nullum spiritu maligno vel homine malo seduc
tus peccem sed spiritu tuo bono deducar ad omnia tue benepla
citi voluntati. Erat autem Cayphas qui consilium dederat.
quod notatur expressa recommendat ad removendum scandalum
et cordibus fidelium ostendendo etiam per prophetias adversarie
tuum quod non propter infirmitatem et impotentiam suam xpc passus et mor
tuus est sed propter salutem populi. Et hic erat consilium Cay
phe Joh. xi. Expedit vobis etc. Testimonium enim adversa
riorum efficacius est et talis non est vilitas quod est adversarium
cum tate non potest. Sequitur in Johanne

41

Et introivit cum Ihesu in atrium pontificis. Petrus autem
stabat ad hostium foris. Exivit ergo alius discipulus
qui erat notus pontifici et dixit hostiarie et introdu
xit Petrum. Dixit ergo ancilla hostiaria Petro Numquid
et tu ex discipulis es hominis istius. Dicit ille non sum.
Sequebatur autem Symon Petrus et dilectione a longe vero sim
timore. Caritas illa est mortis penam que iam fugiebat et
A longe sequitur qui xpc passione a remotis imitatur
Et alius discipulus scilicet Johannes qui gratia humilitate nomen
suum subticet hunc enim preceteris dilexerat Et ideo licet apo
stolus frequenter innuerat. Loatus est autem Johannes simpliciter me
ministe ut rem certam declararet quod qui prius fuerat ille
erat filius piscatoris aliquando pisces ad summum pontificem
attulerat missus a patre vel aliquo alio modo notitiam
contraxerat. Sed ipse Johannes meminit se notum fuisse pontifi
ci ut humilitate fecit hic et non ex iactantia ne hic quod pro
pinqui sit et maioritati quam notitie ascribatur. Et quia magis
notus erat pontifici intrat cum Ihesu in atrium. Petrus
autem stabat foris. Hinc per Petrum significatur
militas militans que xpc imitatur passionem sed longe
differunt. quia etiam pro se patitur scilicet suis culpis
non pro se sed etiam pro Ecclesie non tamen hic xpm imitatur
tam. Sed si vero per hos duos discipulos duae vite in
telliguntur que sequuntur xpm. Activa per Petrum contempla
tiva per Johannem. Activa sequitur obediendo Joh. x. Oves mee
vocem meam audiunt. Contemplativa vero cognoscendo

Sequebatur autem Ihesum Symon Petrus et alius discipulus Discipulus autem ille notus erat pontifici et introivit cum Ihesu in atrium pontificis

domino

Vita et Activa
contemplativa

et contemplando Dicere b[ene] venimus in conspectu eius sicuti
fecimus quia ut cognosceremus deum Sed quod Johannes intrat sicut
in vita contemplativa est cum Christo familiaris Sed quod petrus foris stat
sicut quod activa est etiam exteriora occupatur Luce x Martha stat semper
sicut quod activa sta exteriora occupatur sed ad
pedes domini autem et Martha aut satagit circa frequens et Exivit ergo
ille alius discipulus et locutus est ostiarie et introduxit petrum
per quod significatur quod activa vita per contemplativam introducitur
ad Christum Sic enim tamen mistice digitur per superiorem ita activam
per contemplativam per Exivit Luce vita et Dixit ergo petro
ancilla hostiaria Nunquid et tu ex discipulis es hominis illius
Sed Quidam volunt hic quod petrus primo mulieri prodit insi-
nuans quod iste sexus videtur peccasse in morte domini et per eius
ut iste sexus videtur peccasse in morte domini et per eius
redemptionem passionem Sed hec ancilla nichil dixit Johannem
propter familiaritatem vel forte alloquebatur petrum quia
vidit eum fore timidum Et hic est contra quosdam hereticos
qui dixerunt passionem domini non profuisse feminis propter
quam dixerunt passionem domini non profuisse feminis Quod
quod etiam post resurrectionem primo mulieribus apparuit ut o-
stenderet per veritatem esse absolutam per suam passionem
Dixit ille non sum M. Sed vere dixit non sum Petrum enim
male est et homines Ad peccatum enim fecerunt sunt ideo bene
dicit Non sum non sum scilicet discipulus tuus sed etiam spiritualiter
non erat quia negando Christum contraxit peccatum venialiter Item ille
gatio petri aggravatur ex multis Primo ratione imbecilli-
tatis persone interrogantis quia non milites armati neque
aliquis virorum Christum detinentium sed ancilla hostiaria vilis
et abiecta Secundo ratione modi interrogandi quia non dixit mi-
delitas Nunquid es discipulus illius proditoris vel seductoris
sed dixit illius hominis Tertio quod erat solum interrogatio si copia
tientis quia multum mansuete loquebatur et ipse mox negavit
Et sic sit primum homines multum ad transgrediendum dei precep-
tum instigat Sic se primum cum esse propter eum negare
compulit in occasionaliter Sed advertendum est quod petrus et verba
sonat non negat dominum esse Christum sed negat se eius esse di-
scipulum In quo debemus advertere fratres Augustinus Non solum ab
illo negari Christum qui dicit eum non esse Christum sed etiam ab illo
qui se negat esse christianum Nec ab aliud isto Non ne
gavit petrus quod se esse christianum Sed videamus de nobis
qui sepe negamus Christum etiamsi nunquam id nobis non accidat
vel verbo Est etiam quidam tamen in eos Christum negare si quis eo-
rum comprehensus ab infidelibus renueret se profiteri christianum Sed
unde apostolus ad Thi i. Et omnes quasi constituentes Christum negant
Est enim Christus sapientia patris quam negamus per nimiam insipientiam
Est et iusticia quam negamus per iniquitatem Est veritas quam
negamus per mendacium Est sanctitas quam negamus per tur-
pitudinem et malam libidinem Est et fortitudo quam negamus
per animi imbecillitatem Et quotienscumque vitiis vel peccatis
vincimur Christum negamus et quotiens quod bonum agimus
Christum confitemur Et statim gallus cantavit scilicet post tertiam negatio-
nem sed petrus attonitus verbis ancille hostiarie vigilantem galli can-
tum primum non audivit

Petrus sedebat

Pontifex ergo interrogabat ihesum de discipulis suis et de
doctrina eius Respondit ei ihesus Ego palam locutus sum mun
do Ego semper docui in synagoga et in templo quo
omnes iudei conueniunt et in occulto locutus sum nichil Quid
me interrogas interroga eos qui audierunt quid locutus
sum ipsis Ecce hii sciunt que dixerim ego Interrogabat
autem dolose ihesum pontifex annas de discipulis suis forte
ubi erant et ad quid eos collegit ut videret si posset
eum deprehendere quod ab eo seducti fuissent et de doctrina eius
non cognoscende veritatis amore sed ad videndum si posset ibi
falsitatem calumpniam et aliquid dictum contra legem invenire
et sic causam haberet qua posset accusare eum et tradere ro
mano presidi ad dampnandum Duo enim imponebantur
christo quod iudeis seminabat falsa doctrina et nova et seducens et
attrahens homines ad se Et ideo pontifex examinat eum de
utroque scilicet si esset seductor hominum et doctor false doctrine
et primo de discipulis eius quos videbatur seduxisse
secundo de doctrina eius quam notabat eum falsam esse Dicitur autem an
nas pontifex non quia tunc actu esset sed quia ante fuerat et post
esse debebat Ecce quanta pontificis negligencia quam doctrinam
in synagogis et in templo longo tempore fructuose et publi
ce seminatam adhuc ignorat Et sic quo ad discipulos
iudicabat eum seductorem Quo ad doctrinam legis prevarica
torem Ihesus vero omnino de discipulis tacuit quia tunc de ipsis
qui iam fugerant nichil boni dicere potuit Dans nobis exemplum
quod malum de aliis non debemus dicere nec peccatum alicuius propa
lare Sed de doctrina sua respondit ostendens quod non mala vel
suspecta sed bona et sana erat quod declarat ex loco et audi
torum testimonio dicens Ego palam locutus sum mundo id est in
publico et multis audientibus ego semper docui in templo
et locis publicis et iudeis presentibus et in occulto locutus
sum nichil sed ideo ut occultaret et non innotesceret multis
Quid me interrogas a quo veritatem audire non desideras
Interroga eos qui audierunt de quorum dictis non habeas
invidiam vel suspicionem Et dicere paratus sum testimonium ipso
rum quod tibi magis quam dictum meum est credibile Unde
[illegible] Et unde agit me de discipulis interrogas Interroga ini
micos meos qui insidiantur michi hii dicant Dicat enim
[illegible] et in hoc fortius triumphum ad adversarios plus
qui est tota veritas sic intendebat pro veritate doctrine
[illegible] querebat in testes ut [illegible] exponeret quidam
replicando firmam Ad pastores [illegible] induere ead
ut doctrina non sit occulta sed communis et publica exemplum
[illegible] sed veritate firmata que nullis obstaculis non oprima
que nullos timet detractores sed magis in adversitatibus
qui in tranquillitate clarescit Sed quia Christus [illegible] locutus

est in parabolis quia ego palam Unde Origenes palam locu
tus est quia multi audierunt et omnes qui attendere voluerunt
Et ideo exponit hic palam dicens Ego semper docui in templo
et in synagogis Et sic dicens Et tunc eciam in monte docuit
et in synagogis Et si dicas Et tunc eciam in more docuit solempni
ter quod hic semper distinxit per temporibus principalibus solemni
ter quod hic semper distinxit p tempus principalium Et in occulto
in quibus omnes populus in templo conveniebat Et in occulto
to locutus sum nichil Et si d. Et tunc multa coram discipulis
seorsum locutus est secrete Crisostomus Quod coram discipulis lo
cutus est non reputabat occulte dictum vel per aliud Et dicens
loquitur de doctrina quam populo tradidit Et hanc in publi
cis locutus est legis et non in occulte proposuit per omnia
in iusticiam tuam in eciam magna Et si quis quid de occulto
discipulos docuit hic non proposuit intencione occultandi
sed publicandi ut per Quod in aure auditis predicate super
tecta hic sunt qui dixerunt ego illa et hic doctrinam meam
reprehendere voluerunt tu nisi fugere ad reprehendum
me Crisostomus Non audete sunt verba sed confidente in eorum que
sunt veritatem prius de tecti sunt omnes sermones mei et non
est in eis quod pergunt neque perversum Ita dicens responsionem
temperavit ne veritatem taceret ne se defendere videret Dans
nobis formam temperate respondendi hostibus ita ut nec
veritatem celemus nec eos contra nos dure provocemus
Unus ministrorum pontificis qui dicitur fuisse Malchus
cui Symon abstulerat auriculam, ingratus accepti beneficii dedit
Ihesu alapam reputans proverbis qui de beneficiis repensis
male rependit et dixit Sic respondes pontifici Ille
enim minister scelere accepit racionem Ihesu quod notasset
pontificem de stulta interrogacione sua et demus sibi ala
pam ad imperium voluit indicare quod per talibus non
respondit pontifici plane confitendo nec negando quod ala
pa utpluribus per indutandis offensionibus verborum solent
dari Symon pessimus est minister qui magis per principe
iniquo quam pro veritate decertat Similis est Symon qui manu
dominum preceptum iniuriam arrogat Lucas iusticiam ministrandi
Minister eciam si iniuste prevalet illum que domino nocuit de
noretem quod damnata culpa detineret qui male agendo
sequitur graciam regis et optat apparere opprimendo iustum Illi
dis iactancia qui per iniusticiam cum regem
insinuat peritatem hec sermus amore dominorum male
facientibus hec malis iniusta complectibus qui ad eum singule
dominorum non merentibus iniuriam irrogat Euponam enim glosas
et hic proderint Ecce malis minister qui assistebat ponti
fici iniquo et falso non veritati homini non deo et per pontifice
veritatem percussit et per malo homine deum hic ille Thomas
hic quando non casu contigit sed longe ante multiplicatur prophe
tatum erat ysaias 70 Corporis meum dedi percucientibus Treni
3 dabit percucienti se maxillam animus in percucient maxilla

principis in ysto offerat cum Annas pontifex cum predecess
nam duo tunc pontifices erant pontifices sibi ānnio succedentes hic
et Caiphas e aut minister ad puniendum ihm ex hoc quod ihus
custodiam inspellat testimonium Ioh vi Qui pontifices mi
sisset ministros vt caperent ihm ipo capti ad verba ihū red
erunt d. quod sic nunquam locutus e hō volens ergo hic se exti
tare q̄ non esset de eis et volens principi complacere percussit
ihm d. sic vides pontifici Ac si dicat proterue et teme
notas principem de imprudentia dicendo Quid me in
terrogas Nota alapa ē percussio in maxilla sic colaphus
ē percussio in collo Respondit ei ihus Ipse enim dominus
benignus longanimus et patiens malum pro malo
non reddens sed hanc contumeliam sicut et multas alias que se
cuti sunt pro nobis cum omni pacientia et mansuetudine tolerat
et pacientiam docuit humili vultu placido et submisso
sermone modeste respondendo et veritatem ostendendo
ac ministrum qui sibi penam solo iussu irrogare poterat
blande et caritatiue corripiendo Si male locutus sum testi
monium perhibe de malo et probare que dixi demo
stra et testimonium perhibe de malo et proba meda
cium Sed hic minister non potuisset ostendere pro se .2. d. per
respondere Quid me cedis iniuste ait Quid ista respo
sione veris mansuetis et iustis Unde colligimus nos
posse increpare nos iniuriantes et arguere ita tamen
in moderate et caritate respondendum ē enim quandoque stulto
iuxta stulticiam suam ne sibi sapiens videatur O de
terrere et audiens valeat se a lacrimis continere et
dolorem cruciatum inire passionis Dum ipsi dedit
alapam ihm hec dicenti Quid sit facta eciam stulticia
heretica celum et terram mente pacientie tanta dominatore
longanimitati et seueritati indeuotorum Tunc pro dominiz
volt subire cum seruo qui omnium dominus e et iudex et
sciens adesse se testimonium quia tamen pietas constitue
Totum se committit iudicio ipse omnia iniquare graui
nationem committit corporis mores et verba ipsius de omnibus
securus in quibus omnibus perfecte innocentiam conseruat Si ac
multitudinis qui peccat non deliquit non retribuat sed vel re
ne arguat verbis que iusticia pollet et omni do
lo et fraude caret Quid me cedis simplex qui potius
innocentem et hominem recte locutum iusticia non suadet
si a propria malicia commonere Quid me cedis vir tibi
dati potestas Sed quis angustus in cruce et hunc concordat
Sermo in hiis verbis tamen alia non prebeas maxillam
precipit in tuis sermonibus ipse docuisti aut voluit tuo ope

Vinta est

Validior sit sermo doctrine Cum forte commotus es animo quia ti
bi sermo querulosus sonare videtur Cum tedio affectus
sic dicis Respondet Crisostomus de verbis Magna virtus est tranquil
lo animo pati iniurias Ad hoc tendebat salvator qui volt
omnes homines salvos fieri ut hunc malum sermonem converteret
ne adversus eum odio movebatur que conabatur dulci sermone
eloquio eripe de medio iniquitatis remittens hunc iniuste
ad seipsum ut consideraret quod iniuste inferebat iacturam sibi non
haberet causam Ideo dixit Si male locutus sum testimonium
perhibe de malo si autem bene quid me cedis Et Crisostomus super Iohannem
hec patiendi doctrina ad posteros vel capitis alia docet
bona descendat et nobis ostendat quod iniquis agentibus contra nos
verba descendat et nobis ostendat quod iniquis agentibus contra nos
verbis pacificis respondeamus Sermo dicat Sapiens Sermo lenis
frangit iram durus suscitat furorem Unde Augustinus super Iohannem
dicens Christum ita respondisse
in omnie solvit idem dubium dicens Christum ita respondisse
suo pontifici ut sua magna precepta non verbis ostentanda
sed operibus implenda monstraret Et forte si prebuis
set alteram maxillam magis finisset irritati et percutienti et
non solum paratus erat prebere alteram maxillam sed totum corpus
flagellis et cruci etiam pro inimicorum salute exponere Idem
Augustinus in sermone de puero centurionis et habentis
dicit verba Item quia patiens debet esse homo iustus et paratus habere
pacientior eorum malitiam sustinere quos querit fieri bonos
ut potius crescat numerus bonorum non ut pari malitia se quis
addat numero malorum Etiam dicendum quod dicta et precepta scripture
sepe et factis Christi et sanctorum debent interpretari Sic etiam sa
cre scripture et factis Christi et sanctorum debent interpretari Hic etiam sa
cra scriptura interpretanda est secundum quod Christus et sancti eam servia
verunt Christus enim qui omnia precepta que dedit prius im
plevit et in homine quem suscipere dignatus est ad ceteri
nos exemplum tribuit non prebuit illi aliam maxillam
nec paulus ut in actibus legitur sic fecit ostendens preceptum
maxillam non ad ipsorum prebendam esse alteram Etiam animo pa
ratum esse ad patiendum si opus sit fieri enim potest ut alteram
maxillam visibiliter homo prebeat et iratus sit Bene est quod in
omnibus que iniuste per iniuriam patitur potest recitare dicens
paratum cor meum deus paratum cor meum Unde istud preceptum
de prebendo maxillam aliam et similiter de non resistendo malo
et plura alia non dantur et intelliguntur absolute et ad
litteram sed magis secundum animi preparationem ut homo habeat
animum preparatum ad hec facienda ubi viderit expedire ad dei
honorem et etiam utilitatem aliquis aut non et sic dominus
servavit quia paratus erat dare aliam maxillam si opus fu
isset percutienti quia totum corpus suum penis acerbissimis
prebuit et occasionem ymmo aliquando expedit iniuriantibus respo
dere ad ipsorum et aliorum instructionem sicut fecit hic Christus
et sicut in actibus legitur paulus et aliquando iniusto resistere
ne detur occasio agendi male Sic ergo excusato domino
quia sic respondit utilis ad instructionem fuit et multis
aliis omnibus ubi forte eum afferrent de quibus e contrario tacent

De hoc articulo alapisacionis habentur tria documenta
primum est quod xpistus pro nobis alapisari voluit ut nos ora
nostra compescamus neque contra diuinum honorem loquamur
et eciam ut ad bonum loquendum vel agendum excitemur sicut
aliquando aliquis percutitur ut a culpe excitetur sic aliquando aliquis
percutitur ut a torpore excitetur. Secundum est ut et nos discamus
in iniuriis et contumeliis nobis illatis pacienciam habere et imi
tacione domini qui in hoc specialiter magne paciencie di
gnatus est nobis prebere exemplum et sicut xpistus eadem nocte
omnes illusiones et contumelias ab iniquis sibi factas paci
enter sustinuit sic homo contumelias et opprobria ac cetera
mala in rebus seu factis ab importunis hominibus sibi
illata pacienter ferat amore sui redemptoris similia
et multo maiora propter ipsum paciens. Tercium est quod con
silia euangelica non semper oportet seruare ad literam sed
aliquando secundum animi preparacionem et maxime nobis de hoc et se
ctis xpisti et sanctorum informacionem habemus et qualiter ad con
formandum se isti articulo potest homo sibi ipsi alapam dare
singulis ociosis ne eciam prauis et mendosis et orare dicens
Ihesu quem ab immite ministro cedi voluisti da michi
quesumus graciam tuam que me a tua laude nunquam cessare
faciat et ab ocioso sermone compescat. Augustinus dicit Cre
ator mundi filius dei alapam accepit a servo quem dignius
esset omni pena vel igne celesti consumi quam a terra ab
sorberi aut pena gehennali puniri. Quando hoc ipsum pro
potencia nihil non potuisset pro quibus mundus factus est insi
pientes nos paciencia docere voluisset pro qua committitur
mundus. Et misit Annas ihesum ligatum quasi reum et morte
dignum et iam coram eo condempnatum ad Caypham pontificem
Causa xpisti examinato principaliter ad ipsum pertinebat
et venerunt omnes sacerdotes principes sacerdotum et
scribe id est legisperiti et seniores id est iudices ordinarii ad et
Annas xpistum et iudicandum et ad tractandum de ipsius
condempnacione et morte. Cum autem putatur ad consilium ma
lignancium adductus eum illic quasi leo capta preda ex
ultans bene potes cogitare quam male eum receperunt et
tractauerunt. Et hoc est quod in matheo legitur
At illi tenentes ihesum duxerunt eum ad Caypham
principem sacerdotum vbi scribe et pharisei et se
niores conuenerant. Petrus autem sequebatur
eum a longe vsque in atrium principis sacerdotum
et ingressus intro sedebat cum ministris vt vi
deret finem. Hic ostendit modum deducacionis xpisti
quo dicit quod At illi scilicet ministri impii tenentes ihesum
ligatum duxerunt illum ad Caypham licet eum primo fu
erit ductus ad Annam ut dicit Iohannes xviii. Tunc in matheo
de hoc non facit mencionem quia non fuit ibi ductus nisi propter

Textus

quandam vulneraverat quia erat soror Caiphe Duxerunt
ergo ihesum ad Caipham principem sacerdotum Similiter enim
pontificatum eciam anni presentis sibi acquisierat ab Herode
Romano principe Secundum Glossam Caiphas valet nomen accionis Cai
phas id est investigator vel sagax ad implendam scilicet
doli sui nequiciam vel vomens ore quia impudenter
ad proferendum mendacium et ad petendum homicidium Ibi
scribe in quibus debebat esse sciencia et pharisei in quibus
debebat esse sanctimonia et seniores in quibus debebat
esse maturitas discrecionis Convenerunt ad tractandum de cap
cione quos principes convenerunt adversus dominum et adversus
christum eius Johannes Et misit eum Annas ligatum ad Caypham
pontificem De hac missione et horum malorum congrega
cione dicit bernardus de pontifice ad pontificem illuditur christus
ut a sacerdote Aaron usque ad Samuelem adeo obprobrium
in sacerdotibus non sunt recte ambulancium monstret Et quod a
Samuele ad christum templi pontifices multociens erraverunt
et multo pontificium veteris et novi testamenti christus presentis
sunt in collectione obprobriis Nunc vero in pontificibus scilicet
malis ecce uno cedente per mortem altero malo subro
gato christus illuditur in vilitate et paupertate quas christus ma
xime tenuit contemptis honoribus et diviciis a modernis
pontificibus inhiatur Et ideo hic magis contra hanc malam con
gregacionem adversus christum Ecce sancta civitas videtur contra spiritu
aliter bibitur scilicet magistrorum sapiencia vertitur in errorem
et in stuporem vertitur maturitas senectutis Et quo sacerdotes ma
gistri et seniores congregati omnes convenerunt contra veritatem
christum et innocenciam pueritie mollius simul ad subversionem
reipublice nostre Quasi si contra sanctitas contra clara sciencia vera maturitas
consilia dicit egressi hinc contraria sunt / hec enim tria scilicet sanctitas
sciencia et senectus tueri debent miseros et innocentes viduas
et orphanos hinc in civitate deficientibus precipue defererunt
tempore passionis christi in civitate nescitur ad quos debeant habere
recursus / et aggravatur singulariter peccatum ipsorum et mala
societate et congregacione ad opus pessimum perpetrandum
et quanto sublimiores sunt de tanto deterius est malum ab
ipsis perpetratum et maior eorum pena Cui concordat Gregorius
dicens De gradu gradus altior deterior casus Sequitur quinta
Petrus autem sequebatur eum longe usque in atrium princip
sacerdotum Dicit Crisostomus De ista sequela christi laudabile
est quod petrus sequebatur culpabile quod a longe / quia primum
est devocionis secundum et timore processit Secundum id Crisostomus pe
tro sic inquit Eius discipulus est stricte ingrediens non ita longe
si prius quia qui longe sequitur creditur esse alienus non di
scipulus de ista elongacione petrus quia christus per illud intelli
gitur prophete Elongasti a me amicum et proximum etc Et per hoc
quod petrus a longe sequebatur christum ductum ad passionem
significatur quod passio secuta est in tempore et in amaritudine longe

Caiphas

dicitur a xpo Tren 2o 1o ca medium O vos omnes qui transitis
per viam attendite et videte si est dolor similis sicut dolor
meus Et eciam legitur hic de atrio Intelligit per
atrium exteriorem partem domus Cayphe vbi ministri
calefaciebant se non quia tempus sed quia frigus erat Et
in hoc atrio petrus negauit xpm bis et semel in domo
Anne semel Et aduerte secundum doctores quod petrus
primo negando xpm simpliciter ait Non noui eum Johannes
vel nescio quid dicis secundum alios Secundo apposuit iura
mentum Tercio cepit iurare et detestari quia non nouisset
hominem quem tamen christum verum filium dei confitebatur Vnde per
et factum petri quod perseuerare in peccato dat incrementum scelere
et qui minima spernit cadit in maiora negat petrus
ibidem xpm vt acrius confirmaret quem primum negat 2o vt
nullus de se presumat 3o vt ipso nullus confidat 4to vt alii
casum petri timeant 5to vt suo casu disceret qualiter aliis
compati deberet Et ministri intro sedebat cum ancilla
mala societas petri causa deni Vnde collectio est ad
canem et ad cetum videorum qui omnis canis dicitur eo
quod sic latrabat contra saluatorem Iuxtra latratum huius
petrus impulsus est ad negandum ministri stabat ad prunas
nas Erat autem petrus stans et calefaciens se ad prunas
quia frigus erat sicut solet esse in marcio post mediam
noctem ... negatio videtur quod potuisset nudum
de ibidem quod sedit ad ignem videndo si vero aut
triplex est ignis scilicet caritatis sicut dicit ignem veni mittere
tere in terram hic ignis descendit super apostolos eorum
ignorantiam illuminat eorum peccata cremat eorum teporem
tem inflammat eorum fragilitatem solidauit Sic et
enim quatuor facit ignis illuminat purgat inflammat
et solidat hic ignis aliqualiter erat extinctus in petro
Ideo cum ministris ac si esset vnus et ille sedebat ad
prunas Vnde Greg iam a caritate calere petrus
cessauerat et ad amorem presentis vite qui cum persecutoribus
eum prunas calefaciebat Secundus ignis est cupiditatis
per quem accenditur ignis hic ardet in domo Cayphe po
tificis i. principis Cayphas enim vomens ore dicitur
et sic patrem qui more canis ad vomitum reuertitur
vnde in domo huius ignis in domo impiorum thesauri
iniquitatis Hic status possit poni de negatione petri
terminando manet secundum alios christum aliud fiat ordinem
Principes autem sacerdotum et seniores et omne
concilium querebant falsum testimonium contra
ihesum vt eum morti traderent et non inuenerunt
Cum multi falsi testes accessissent Nouissime aut

xxvi

Venerunt duo falsi testes et dixerunt Hic dixit pos
sum destruere templum dei et post triduum reedifi
care illud Et surgens princeps sacerdotum ait
illi Non respondes ad ea que isti adversum te
testificantur Jesus autem tacebat Hic est tercia
pars istius capituli in qua describitur passio christi de lusio/
ubi quinque tanguntur per ordinem primum est eius accusacio
maligna per falsos testes. accusacio iniusta condempnacio
per iniquos iudices ibi Et surgens etc. Condempnati illusio
per malignos apparitores ibi Tunc exspuerunt/ Christi per
negacio per tres vices ibi Petrus autem sedebat Circa primum
dicitur sic Princeps autem sacerdotum et omne concilium que
rebant falsum testimonium. quia verum non poterant inve
nire contra eum ut eum morti traderent per Pilatum presidem: quia ipsi non
habebant condempnare ad mortem quia talis potestas erat eis
ablata Et non invenerunt unde eum possent accusare tamquam
dignum morte coram Pilato Hic est notandum quod ad hoc quod
sententia iudicis sit iusta tria debent concurrere scilicet iustus processus
iustus animus et iusta causa. quod si unum illorum defecerit
iudicium est iniustum Sed maiores [illegible] iniquitatis
ipsorum in omnibus defecerunt Primo defecerunt contra iustum pro
cessum quia querebant falsum testimonium Secundo contra iustum
animum quia non amore iusticie sed [illegible] morti traderent
Tercio contra iustam causam quia non invenerunt causam Sequitur [illegible] fal
si testes ad id procurati accessissent quorum testimonia non erant
convenientia Hic est defecerunt scrutantes scrutinio Incontinentie
enim iniquitas sibi Sicut regina adversus Ioseph et sacer
dotes adversus Susannam quia [illegible] Ubi orig
falsa enim testimonia tunc locum habent quando color alic
[illegible] proferunt Sed nec color inveniebatur quem possent contra
christum adinvenire malicia [illegible] laudem exhibet
[illegible] omnia irreprehensibiliter dixit et fecit [illegible]
vere [illegible] in eo reprehensione [illegible] Et
[illegible] Origenes Sed de omnium testimoniis plus duorum
testium [illegible] de quibus subiungitur Novissime [illegible] regum
xxi Iezabel iussit introduci falsos testes contra Nabo
oth et quod ibi fiebat per mulierem hic fit per sacerdotes/ ad oste
ndendum quod per mulieres et sacerdotes horribilia scelera originem
habuerunt De primo Ecclesiastici xxv Non est caput nequius
[illegible] Sed de secundo Daniel [illegible] egressa est iniquitas [illegible] que
rebant In quo notatur sollicitudo ad malum Sicut
[illegible] laboraverunt Et non invene
runt Cum multi falsi testes accessissent Hugo Cum
etiam falsi testes [illegible] falsum dicere testimonium
contra innocentem In quo ostenditur magna nequicia sacerdotum

Nota

1

2

3

super caput colubri et non est ira super iram mulieris

quibus illud placebat quod eam sceleratam homines dicere
non audebant. Novissime venerunt duo falsi testes
d. Insurrexerunt in me testes iniqui ps. 26. [illegible] Reg. [illegible]
duo filii Belial dixerunt falsum testimonium contra Na-
both. Possum destruere templum hoc manu factum et post tri-
duum et non dixit hec duo, sed dixit Solvite templum hoc et cetera
Johannis 2. Pro quo sciendum quod quatuor requiruntur ad verum te-
stimonium scilicet quod testes sint rogati, iurati, volentes et scien-
tes. Isti autem deposuerunt nec rogati sed se offerentes, nec
iurati / nec volentes sed conducti / nec scientes sed fingentes
deposuerunt. Et ideo non erat eorum convenientia testimonia.
Et notandum quod peccaverunt tria, primo mutando, secundo addendo, tertio
indiscusse. Primo peccaverunt mutando quia Christus non dixit dis-
solvam sed solvite / nec dixit edificabo sed suscitabo / 2o quod
apposuerunt scilicet manu factum / 3o quod sine discussione ad-
miserunt. Pro quo clarius est advertendum quod ex hoc templum pos-
sum destruere etc. conabantur probare quod ipse divinam potentiam
[illegible] deus sibi usurparet (?) sed falsi testes erant. Quia et si fin-
gebant (?) verba Christi mutaverunt ad quod Christus nichil respondit, quia me-
ciebant aperte. Non enim dixerat hoc de templo Salo-
monis sed sui corporis. Unde primus falsus testis est quia non
eorum (?) secundum dicta intelligit quod dicitur. Dominus enim
dixerat non de templo corporis sui sed in ipsius verbis calump-
niatur et parum addit vel mutat quam in istam calumpniam
[illegible]. Salvator dixerat Solvite hoc templum. Ille qui-
dem (?) et aiunt Possum destruere templum dei. Vos inquit
solvite et non ego quia illicitum ut ipsi in nos manus inferamus (?)
Deinde illi evertunt (?). Et post triduum edificabo illud
ut ipse de templo iudaico dixisse videatur. Dominus
autem ut ostenderet animale et spirituale templum dixerat. Et ego
in triduo suscitabo illud. Aliud est suscitare aliud e-
dificare. [illegible] Ieronimus. Dicens autem Dominus Solvite aliud e-
dicit precipiendo eis quod esset [illegible] Solvite non
[illegible] quia corpus eius non erat templum deitatis [illegible] mortem
[illegible] est [illegible] est Solvite, id est Solvite corpus meum solum
per mortem quam michi inferetis et in tribus diebus [illegible]
suscitabo illud. Suscitare enim est [illegible] proprio morte [illegible]
tare. Unde ipse competit templo spirituali scilicet suo corpori. Sed e-
dificare ipse competit templo materiali. [illegible] Sed con-
tra materiale erat templum marfium (?) in tribus diebus. Non manus
reedificare quam [illegible] post mortem die tercia resuscita-
re. Item possunt dici falsi testes et falsa [illegible]
quia intendebant mortem immortalem [illegible] [illegible]
[illegible] de latrone falsi testimonium [illegible] [illegible]

Primum est quod nos falsum testimonium ymmo omnem falsitatem
et mendacium summe detestemur quia mendacijs et falsitatibus xpistus
morti est adductus et nos quocienscumque tale testimonium
et mendacium contra proximum proferimus xpistum quantum in nobis
est morti addicimus. Secundum quam detestabile sit illud crimen
ostendit ysidorus dicens Testis falsidicus tribus personis est
obnoxius primum deo quem periurando contempnit. Deinde
iudici quem mentiendo fallit. Postremo innocenti quem fal-
so testimonio ledit. Secundum falsus testis licet septenam penam
egerit de falso testimonio tamen nequaquam liberatus est donec
satisfecerit pro posse suo quam rem suam per falsum testimonium
eius abstulit. Testis iniquus deridet iudicium prover. xix. Et ideo
in extremo iudicio iuste decidebit quia per que peccat ho-
mo per hec et torquetur. Secundum est quod nos discamus machinaciones
si nobis inferantur amore dei patienter sustinere sicut xpistus pro nobis
semper tacuit. Unde augustinus
ad omnes falsas criminaciones Tercium est ut nos
apta medicina non sit irrisione digna possimus ad decli-
nare fallacias studeamus quantum cum deo possimus
hora Unde et cum duos falsos testes sustinuit ut nos
ab eis eriperet. Unde eciam mortem sustinuit ut nos a mor-
te liberaret. Ad conformandum se isti articulo gracia ho-
minis referat ipso quod falsos testes contra se admisit ut nos per-
tate fulciret. Et sic oret Ihesu qui a iudeis falsi testio-
nis accusari voluisti da nobis falsas calumpnias
iniustas et illatas pro tuo honore patienter sufferre. Et
surgens princeps sacerdotum consequenter ostendit quomodo xpistus condempnatus
est per malos iudices. Videns enim cayphas princeps sa-
cerdotum quod tacebat et quod testimonia contra eum pro-
lata ad eius condempnacionem non sufficiebant probatum quod non
inveniebat locum contra eum possibilem iuste condempnare sic
ira commotus et vesania mentis agitatus dicitur surgens.
princeps sacerdotum ex impaciencia surrexit de scabello
hac de causa motum corporalem indicat vesaniam mentis
habens Secundum glossam motum corporalem indicat vesaniam mentis
Ideo sicut quod suo iniciebat talis sine loco. Unde ysi-
dorus Sicut semper mare fluens quod inmensum non potest
sic corporis motus exterior indicat quod nulla stabilitate anime
subsistere. Et dixit Ihesus Nichil respondes
his homines cunctis de illo Dicit illi Nichil respondes
ad ea que isti adversum te testificantur quia ea que contra
ipsum dicebat erant falsa preiudicia et responsione indigna
Ego sustinuit Ihesus autem tacebat et nichil respondit. Et hic
placuit ymo ut ostenderet suam iusticiam quia illi indig-
nabant et ea que contra ipsum dicebant erant falsa et re-
sponsione indigna ipsum iudicium erant audire
eius contra ea sunt audiuit insipientum ne legere quia
despiciet doctrinam eloquium tuum. Nolite ponere
margaritas ante porcos. Et est exemplum ubi non est
auditus ubi non effundas sermonem. Ecce ad quendam placet

ad respondendum pro-
fecit ut ostenderet
sermonis locum
accusandi dedit
volens eum appre-
hendere velle
Beda

criminum nolens dare per suum responsum occasionem plus peccandi ne
illi in malicia perdurarent. Secundo suam sapientiam quia sic se habuit
ut deus qui quicquid respondisset traxissent in calumpniam et responsio
accusationis nullo audiente fuisset inutilis. Tercio quia vole
bat adimplere id quod de ipso scriptum erat ysa. liii. Sicut agnus
coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. Et in
ps. Ego autem tamquam surdus non audiebam. Et factus
sum sicut homo non audiens. Quarto suam pacienciam ut exempla
daret contempnere calumpniancium voces et potius fortiter silere
quam sine ullo profectu defendere sicut colligimus potius et
calumpniatoribus et detractoribus nec quibuslibet cum nulla sequitur
utilitas sed potius incommoditas tacere. Quinto ut longa
nimitatem [illegible] et sic exclararet. Sexto ut sua passionem re
tardaret. Secundum Iohannem. Medicina omnium infestacionum
est tacere quia non agebat causam coram suo iudice quia iudi
cavit pares et adversarios. Et dicit Crisostomus Nichil sibi proficit
innocencia depre[illegible] sive taceat sive loquatur. Causa in
innocente magis silencio quam clamoribus agitur. Et omnis
in humano iudicio sepe liceat et dampnatus paciatur tamen in
divino ridebit. Et quos hic habuit superiores ubi infe
riores in divino iudicio exaltabit. Tacuit ergo christus coram
Caypha et aliis iudicibus quia non ideo se capi permi
serat ut recederet ab eis. Sed negacionibus veritatem neque
sua omnipotencia prius ad aeterno mutare deteneat
pertinentem voluntatem. Et paciencia opus erat in hiis myste
rio et aliis virtutibus quas christus in se habuit secundum suas
naturam. Et princeps sacerdotum ait Nisi ad amicum
professionis pertinet ad se obiectam non videre verumtamen deus
non vidit ut in quoque sine culpa videri veritas si [illegible]
opponatur. Ieremie xxxvii. Sed dicet Ieremie ad Caldeos
profugis sequitur [illegible] non fugio. Tercio [illegible]
indignos visione eius tacebat tanto magis pontifex
furens eum ad verba provocabat ut ex verbis eius oc
casionem calumpniandi captaret. Ideo sequitur Et in
princeps. Hic ponitur questio dubitabilis. Primo utrum
homo teneatur ad testimonium ferendum. Secundo utrum
unius testimonium sufficiat. Tercio utrum duorum
aliorum repellatur absque eius culpa. Quarto utrum testimonium
testimonium si sit peccatum mortale. Quinto utrum falsum te
stes fuerunt illi qui dixerunt. Sexto utrum falsi te
stes [illegible] in testimonio ferendo quod hic christus dixit. Ad
primum respondetur testimonium aliquid subditi a parte superioris quod
in hiis que ad iusticiam pertinent obediencie tenetur non est dubi
um quia teneatur testimonium ferre in hiis in quibus secundum ordi
nem iuris testimonium ab eo exigitur puta in manifestis
et in hiis de quibus infamia precessit. Si autem exigatur ab
eo testimonium in aliis puta in occultis et de quibus
infamia non precessit non tenetur ad testificandum. Si vero
requirat eius testimonium non auctoritate superioris tamen ad eam tenetur

tunc distinguendum est quia si testimonium ~~eius non tenetur ad testificandum~~ requiratur ad liberandum hominem vel ab iniusta morte vel pena quantumcumque vel a falsa infamia vel ab magno dampno tunc tenetur homo ad testificandum et si eius testimonium non requiritur tenetur facere quod in se est ut veritatem denunciet aliter quam ad hoc possit prodesse. Dicitur enim in proverbiis Eripite egenum et pauperem de manu peccatoris liberate. Et proverbiorum xxiiii Erue eos qui ducuntur ad mortem. Et Ro. i. dicitur Digni sunt morte non solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus. Ubi dicit glosa Consentire est tacere cum possis redarguere. Super hiis vero que pertinent ad condempnationem alicuius non tenetur aliquis ferre testimonium nisi cum a superiori compellitur secundum ordinem iuris quia si ita sit veritas occultetur nulli ex hoc speciale dampnum nascatur vel si immineat dampnum accusatori non est curandum quia ipse se in hoc periculum sponte ingessit. Alia autem ratio est de reo cui periculum imminet eo nolente. Ad secundam dicendum quod secundum philosophum in primo Ethicorum certitudo non est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis super quibus constituuntur iudicia et exiguntur testimonia non potest haberi certitudo demonstrativa eo quod sunt circa contingentia et variabilia et ideo sufficit probabilis certitudo que ut in pluribus veritatem attingat et si in paucioribus a veritate deficiat. Est autem probabile quod magis veritatem contineat dictum multorum quam dictum unius et ideo cum reus sit unus qui negat sed multi testes asserunt idem cum actore rationabiliter institutum est iure divino et humano quod dicto testium stetur. Omnis autem multitudo in tribus comprehenditur scilicet principio medio et fine. Unde secundum philosophum in primo de celo Omne et totum in tribus ponimus. Ternarius quidem constituitur assertorum cum duo testes conveniunt cum actore. Et ideo requiritur binarius testium vel ad maiorem certitudinem ut sit ternarius qui est multitudo perfecta in ipsis testibus. Unde et Eccl. iiii dicitur Funiculus triplex difficile rumpitur. Augustinus autem super illud Io. viii Duorum hominum testimonium verum est dicit quod in hoc est trinitas secundum misterium commendata in qua est perpetua firmitas veritatis. Ad tertiam dicendum quod testimonium non habet infallibilem certitudinem sed probabilem et ideo quicquid est quod probabilitatem afferat in contrarium reddit testimonium inefficax. Redditur autem probabile quod aliquis in veritate testificanda non sit firmus quandoque quidem propter culpam sicut infideles et infames item illi qui publico crimine rei sunt qui nec accusare possunt quandoque autem absque culpa et hoc vel ex defectu rationis sicut patet in pueris amentibus et mulieribus vel ex affectu sicut patet de inimicis et de personis coniunctis et domesticis vel ex exteriori condicione sicut sunt pauperes servi et illi quibus imperari potest de quibus probabile est quod facile possint induci ad testimonium ferendum contra veritatem et sic patet quod testimonium alicuius repellitur et propter culpam et absque culpa. Ad quartam dicendum quod sicut scribitur [illegible] Custodire innocentem [illegible] iniusticia est. Contingit autem innocentem opprimi et falso [illegible] per testium falsitatem vel malignitatem quandoque vero per indiciorum

pinitatez Si ergo aliquis p falsum testimonium pt vitam innocentis
custodire et a morte et fla sinal ipm liberare non
videt esse pctm ymo magna virtus qz nulli nocet
tale testimonium falsum et alium pdesse et sic videtur tamen falsum
testimonium videtur esse licitum Ergo qd dicendum est q falsum testi
monium et tibi lz racio pcti primo ex eo qz est contra madatum
2o et eo q tollit iusticiam primo contra qui tale testi
monium falsum pfert 3o ex eo qz violat iuramentum Nam
semp testes admittunt nisi iurant eius veritatem dicere
ppt qd si falsum dicunt periuri efficiuntur Et primus ergo duobus
modis falsum testimonium non semp est pctm mortale qz non
oe mendacium est mortale et falsum testimonium inquantum est me
dacium no semp est mortale Sed ut et 2o mo qz si quis vellet
liberare aliquem a fla sinal acceptata p falsos testes et per
malum iudicem dicat falsum testimonium no esset mortale pctm
sz et 3o mo semp est pctm sic piurium est inquantum huiusmodi
semp mortale Vide hanc in 2a 2e q hanc dubitationem determinat
Jeronimus sup hunc passum dicens Secundo falsi testes dicti sunt
illi qui illa dixerunt que legimus ihesum xpm dixisse
Vnde glossa videtur q falsi testes fuerunt q qz falsum intellectum
receperunt et qz verba ihesu xpi mutaverunt q qz ad verba eius
aliqua addiderunt Unde ut Jeronimus ait falsus testis est qui non eo
sensu dicta intelligit quo dicuntur Nescio xpc enim cum iudei
peterent signum qua ptate eiecisset mercatores de templo
dixit solvite templum hoc ac si diceret Ecce signum qz sicut te
plum materiale fit corpus meum qd est templum spirituale Sed iam
nulla immundicia dz esse in hoc templo materiali sicut nulla est in
templo corporis mei Sed quando templum corporis mei solveritis
vos iudei separando animam a carne p mortem et ego sci
te divinitate pg tridunum excitabo illud ita facilius excitabo
sic homo excitatur de sompno Sed ergo illi intellexisset de te
plo materiali falsum intellectum dictorum ihesu xpi acceperunt
Secundo falsi fuerunt qz verba mutaverunt Nam ait xpc non di
xit possum destruere sz ait solvite Aliud enim solvere et
aliud destruere Sed aliud sonat solvite vos et aliud
possum ego Nam solucio est rei spiritualis sed destructio est rei cor
poralis et corporalis Et solvite dicebatur in psona iudeorum
possum vero in psona ihesu xpi Tertio falsi testes fuerunt qz ad
verba xpi addiderunt Nunc namque non possunt pg tridunum
reedificabo illud sz pg tridunum excitabo Et planum est
q edificare est rei in alias excitacio vero est rei animalis
Et princeps sacerdotum ait illi Adiuro // ipsum huius
modi te p deum vivum ut dicas nobis si tu es
xps filius dei dicit illi ihesus Tu dixisti verum
tamen dico vobis amodo videbitis filium hominis

Sedentem a dextris dei virtutis et venientem in nubibus celi Hic secundo provocat ad responsionem
vt quaz occasione locum accusandi inueniret dicens
ut quasi occasione locu accusandi inueniret ille. Hic valde con
singres aut pontifex sacerdotum dixit illi. Hic valde con-
det esse sollicitus in inquisicione veritatis sed tu ficte nomina-
det esse sollicitus in inquisicione veritatis sed tu ficte nomina-
adiscendi sed occasionem stringendi calumpnie. Admoneo te per
deum viuum. Vide qualis est astucia in isto temptacio. Et
deum viuum vide qualis est astucia in isto [illegible] adiurat xpm per
eum nisi et diligent videat inquit adiurat actor iudicorum et in
deum viuum et nominat deum qui est actor iudicorum et in
deum viuum et nominat deum ut videat deum habere per odio
sitae in suo processu iudicio vt videat deum habere in corde et
indicans quam iniquitatem magnam gerebat in corde et
dicit sonum ad diuinam deorum genium quem quo venit [illegible]
erat venit ad eum capiendum quasi latronem inuesat [illegible] de furto
eum ad eum capiendum quasi latronem [illegible] sed quia contra [illegible]
vsurpacione diuinitatis etc. Sed quia contra [illegible]
phas adiuat xpm respondet primo videatur forte aliter
veritate quam conabatur xpm adiurando et torquere secundo
veritate quam conabatur xpm admonendo et torquere calumpnie motiuo
secundum glosam quia non dicet loco calumpnie. Tamen adin
pis mele infamia deprecabat sermo eius. Tamen adin
bas apertissime sacerdotum an vt accuses an vt credas
bas appertissime sacerdotum an vt accuses an vt credas contra eo
Si vt accuses quare [illegible] tacentem. Si vt credas quare eo
fuerit crede noluisti. Ideo vt manifesto ad rudenda [illegible]
futuri crede noluisti zo vt manifesto ad videndum prior
quasi occasione locu accusandi dicemat vt dicatis nobis
qualis occasione locu accusandi dicemat et aestimate pro [illegible]
si tu es xpc quantum ad humanitatem [illegible] aestimate pro con
fortibus tuis filius dei quantum ad diuinitatem. Et sic intro
[illegible] habebat primo que vera erat de xpo quia vere deus et vere homo
habebat primo que vera erat de xpo quia alii [illegible]
sed et forte secundum rumorem. Io admonet quia aliqui [illegible]
sed et forte secundum rumorem filium dei falsa credit
vbi [illegible] in xpo sciebat. Et si non filium dei [illegible]
regem [illegible] aut timeret deum opinabat vel forte
regem [illegible] aut timeret deum [illegible] diuinum nomine
io admonet quia vt si inde inueneret [illegible] deum vel si
indicaret ergo in admonicione nominalem deum. Vel si
indicaret ergo in admonicione nominalem [illegible] regio nasciti
tu es xpc credebat eum xpm de semine regio nasciturum
ipsum statim opponeret ei quod sibi
[illegible] vt si se dixisset xpm statim opponeret ei quod sibi
dignitatem regiam conaretur vsurpare et ideo a rege [illegible]
dignitatem regiam conaretur vsurpare et ideo a rege pri
mendo esset. Nomine eius xpi reges [illegible] appella
mendo esset. Nomine eius xpi de [illegible] dicit [illegible] Et tamen non
bat xpc vnctorum. Vnde de [illegible] dicit [illegible] tamen non
timuisse mitte manum in xpm domini. Et sub hoc
timuisse mitte manum in xpm domini. Et sub hoc
nomine messias prenunciatus fuit a daniele ix capitulo. Sed
nomine messias prenunciatus fuit a daniele ix capitulo. Sed
[illegible] dominus respondet. Dixit illi ihesus tu dixisti id est [illegible]
[illegible] dominus respondet dixit illi ihesus tu dixisti quia dicit tu
[illegible] dixisse potuisti sed presato dixit tu dixisti quia dicit tu
de dixisse potuisti. Tu dixisti. Hoc dicit [illegible] simul
de nouo audiuisti. Tu dixisti. Hoc dicit [illegible] simul
tempat [illegible] et [illegible] dicat et primo eius calumpniam non pre
tempat [illegible] et [illegible] dicat et tu [illegible] dicens [illegible]
teat. Vel tu dixisti interrogando et tu [illegible] dicens [illegible]
asserendo. Et sic breuiter [illegible] respondit [illegible] nobis vt
asserendo. Et sic breuiter [illegible] respondit [illegible] nobis vt
non debemus [illegible] litigare [illegible] nos [illegible]
non debemus [illegible] litigare [illegible] nos [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible] sed non sed [illegible] [illegible]
xpc reuerentiam nominis diuini inuocati. Verumtamen dico vobis
[illegible] ad me [illegible] [illegible] quam puerum hominem [illegible] xpm
[illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] corpo-
reis filium hominis me quem [illegible] [illegible] sedentem [illegible]

Dixit illis si vobis dixero [illegible] xpc non credetis mihi sicut alias
non credidistis [illegible] operibus meis [illegible] Si autem interrogauero
vos non [illegible] [illegible] sicut alias [illegible] interrogare
quo xpc esset filius dauid [illegible] dimittetis me [illegible] tamen
[illegible] [illegible] [illegible] erit filius hominis [illegible]

[illegible]

ptate a dextris virtutis dei .i. in potioribus bonis dei patris
secundum humanitatem sicut est in equalitate et plenissima ptate
patris in gloria regnantem et sedentem sed ad iudicium sciendum (?)
in humana in omnibus celi ad [illegible] quia sic veniet
admodum vidistis eum ubi videbunt eum homines oculis et qui
eum pupugerunt Zach xij aspicient in me in quem confixe-
runt Dan vij Ecce filius hominis in nubibus celi veniet
quasi diceret vos me ut purum hominem contempsistis et ego ipso in
deitate sed in proprio [illegible] me exaltatum super omnes celos et
indicem videbitis vel in omnibus celi scilicet sitis sufficiente
per nubes quia elevati a terra et suspensi in celum per contempla
cionem iusta Ys Ecce nubes [illegible] qui ut nubes volant.
Vnde et: Ecce veniet dominus in sitis nubibus sicut indigni
vel quia plenum plenitudine i. gratia [illegible] terram et etiam [illegible]
Ecc. xi° Si repleti fuerint nubes imbres super terram effundent
Item quia [illegible] in [illegible] et tonat [illegible] Job 39 [illegible]
[illegible] fulgura et ibunt et revertentia dicent assumus. Et
[illegible] de [illegible] dextra dei est tota filii omnipotens et equa
ponam in deo patre et equa iustitia quam habent omnes ipsum [illegible]
[illegible] sciet quam ipsemet [illegible] [illegible] contempserunt
adventum eius in nubibus futurum esse [illegible] non ut in nubibus
[illegible] non obstinatis adventu adveniat sed virtute glorificati
et deferri corporis in nubibus lucidis vero in [illegible] sedens
[illegible] in aere more nubis efficiet ipse [illegible]
enim calcabit amplius terram neque indicatus in nubibus residebit
neque [illegible] [illegible] terris sed iudicabit de aereo celo vero
in nube sedens omnes in terris positos quam de celo celestis
ad terras veniens a terrenis [illegible] indignum [illegible] Vel per celi
nubes angeli intelliguntur et superne virtutes quam levitate
iudicaturus adveniet quam indicatum in terris ab hominibus sunt de-
[illegible] et ut erat mortuus ita se iudicaturus quia [illegible]
dens in aere capite inclinato ut per omnibus moreretur
tradidit spiritum sic in aere exaltato corpore a terra iudicabit
mundum sibi subdit commissum / et sic / nubes requiruntur ad
auxilium finaliter iudicanti sed ad quandam tolerabilem visi-
onem populi iudicandi sic nubes que ipsum tempore ascensionis
susceperunt in celum sunt optimum vehiculum et quoddam moderamen
glorificati corporis mediante quo apostoli Christum possent Christum aspi-
ciente [illegible] intueri Et quare Et quod [illegible] interrogat
de filio dei [illegible] respondit de filio hominis [illegible] Christus [illegible]
primo ad ostendendum [illegible] et intelligant eum esse
filium hominis et filium dei. Secundo ad [illegible] [illegible]
ut non [illegible] inferiores [illegible] [illegible] [illegible] Christus enim [illegible]
[illegible] [illegible] et parte patris ad et parte matris [illegible]
ubique se nominat filium hominis et [illegible] [illegible] ad ostendendum
humane [illegible] dignitatem que [illegible] est ut ab ea filius
dei filius hominis nominetur ..

xxvi

Hic ponuntur tres dubitaciones Prima vtrum princeps sacerdotum
peccauit mortaliter adiurando ihesum xpm per deum viuum
Secunda vtrum adiurare demones semper sit peccatum mortale
3a vtrum sit mortale peccatum adiurare demones ut tol-
lant maleficium quod eorum adiuracione inductum est

Ad primam e dicendum q Orig super hunc passum Adiuro te
per deum viuum videtur dicere non esse licitum aliquem adiurare
Ait enim estimo q vir qui vult secundum euangelium viuere non debet
aliquem adiurare, quia si iurare omnino non licet neque adiura-
re licitum erit Dicendum e quod q adiurare non est aliud
quam propter reuerenciam diuini nominis vel alicuius rei sacre inducere
aliquem ad aliquid obseruandum vel dandum vel permittendum vel di-
cendum. Hoc autem tripliciter pt contingere primo per modum deprecacio-
nis et obsecracionis et sic inferiores pnt adiurare maiores.
Isto namque modo Raab meretrix adiurat exploratores qui mis-
si erant a filiis israel q capta ciuitate per eos ipsa et domus
patris eius fugaret a morte ut p Iosue ii Secundo modo pt
fieri per modum deuocionis et dileccionis et sic equales pnt
adiurare equales vt amici amicos sicut quem modum Ragu-
el adiurat Thobiam vt per duas hebdomadas moraretur
apud eum sic scribitur Thobie viii Tercio modo pt fieri per modum
violencie et coaccionis et sic superiores pnt adiurare infe-
riores sic iudex cogit subditum suum et adiurat ipsum ad
dicendum veritatem quam querit Nullus enim homo plenum habeat
dominium super actus suos et suorum subditorum, ideo solum sup-
et sibi subiectos pt cogere adiurando vel per modum coaccionis
adiurare et si homo non sibi subditos vel superiores se ad-
iurare et si homo non sibi subditos vel superiores se ad-
iniuriam cogendo vel violenciam volendo inferre peccaret
quia vsurparet sibi dominium quod suum non esset Nullus ergo xpus
qui vsurparet sibi dominium quod suum non esset ymmo magis econuerso
principi sacerdotum subiectus non esset ymmo magis econuerso
mortaliter peccabat volendo cogere xpm ihesum xpm adiu-
rando eum per modum violencie et coaccionis Et sic e quod dicit
hic Orig Non autem debebat dominus ad adiuracionem principis sa-
cerdotum iudere q violenciam passus Ideo non denegauit se
filium dei esse sed ait Tu dixisti. quod tamen veraciter monstrat beatus
Augustinus dicens Ego sum vt Augustinus exponit Ad secundam est

Ad secundam e dicendum q tribus modis pt dictum e contingit adiuracionem
fieri Primo per modum obsecracionis et deprecacionis Secundo per
modum deuocionis et dileccionis et 3o modo per modum violencie
et coaccionis Primis duobus modis non pt quis adiurare
demones sine peccato quia demonibus nullam reuerenciam debemus
exhibere nec eos in aliquo deprecari ut potentes super nos aliquod
dominium habentes Nam hoc spectat ad ydolatriam exhibere
reuerenciam contra iubentibus diuinis mandatis ut illis qui
precipiunt se soli tamquam deum Non mirandum si omnes alii
per hunc modum demones adiurantes peccatum ydolatrie committunt

Sicut ut ad eos debemus aliquam devocionem sicut ad inimicos reipublice iniquissime est procedendo quam familiaritatem et violenciam cuderet. Sed quo demones toti generi humano inimicentur et omnes homines conantur a gracia salutis avertere per modum devocionis et dilectionis non licet eos adiurare. Sed quia licet militibus imperatoris contra inimicos reipublice signis et vexillis imperatoris uti ad efficaciam eos ne eis noceant ideo licitum est christianis per virtutem nominis christi et per signum et vexillum sancte crucis ipsos demones adiurare ne eis noceant corporaliter et spiritualiter et ideo die et nocte debemus eos adiurare dicendo per signum sancte crucis de inimicis nostris libera nos deus noster. Et fac mecum signum in bonum ut videant qui me oderunt et confundantur. Et modo quo coarctionis et repulsionis possumus licite demones adiurare in omnibus que pertinent ad nostram liberacionem ne ab eis ledamur vel offendamur. Et hoc est quod Origenes dicit super hunc passum. Unde enim: Si quis respiciat ihesum imperantem demonibus et potestatem dantem discipulis super demonia quod ait luc. 10 Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et super omnem virtutem inimici dicat quod secundum potestatem datam a salvatore licet demones adiurare. Adiurare quo demones ut per virtutem christi nominis exeant a corporibus obsessis licitum est. Utrum tamen est dubium quod demones adiurare ad maleficia tollenda ut eorum operacione et virtute tollantur que eorum operacione est introductum non est licitum quia hoc sine speciali collocucione et pacto fieri non posset quam non licet alicui christiano facere ad eis nisi forte speciali auxilio et consilio spiritus sancti sicut legimus de beato Jacobo, quem cum Hermogenes adiurans demones ut ligatum ad eum adducerent et ipsi clamantes petebant a beato Jacobo ne per eum cruciarentur adiuravit per apostolum ipsum Hermogenem ipsum ligarent et ad se adducerent sicut factum sicut ut ligarent illum quem beatum Jacobum apostolum ligatum per demones adiurabat. Sed quia secundum Augustinum 3o de trinitate deterior spiritus per spiritum iustum regitur et demones per angelos bonos compelluntur, ideo adiuraciones facere ut talia maleficia tollantur per demones facta per virtutem bonorum angelorum et per exorcismos et per alia ecclesie medicine remedia et [illegible] et per hoc huiusmodi maleficium destruere virtute christi et operacione angelorum bonorum devotis oracionibus et ieiuniis et elemosinis licitum est christianis et ministris ecclesie sicut patet 33 causa quaestio prima.

At princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur. At illi respondentes dixerunt reus est mortis. In ista parte ministratur criminacio veritatis per factum deinde exprimitur per verbum

ibi blasphemavit dicat quod sic princeps sacerdotum scidit vesti-
menta sua Glo. Amor qui sedeat de solio surgens stat et ve-
stem scindere dicens blasphemavit Glo. Mos est iudeorum
cum aliquid blasphemie audiunt scindere vestimenta sua in signum
doloris Sicut ysa. 37 Ezechias cum audisset verba Rapsacis
scidit vestimenta sua sic paulus et barnabas act. 14 cum
cultu divino honorarentur scissis tunicis exilierunt in turbas
ut cederent ne ymolarent eis. Notandum quod blasphemat quando
illud quod est dei proprium facto vel verbo attribuit homini quod
xpc secundum opinionem eorum fecisse videbatur cum dixit
videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei
Vel blasphemare est cum illud quod est creature tamen attri-
buitur deo et talis blasphemus iudicabatur ad mortem levit.
24 Qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur
In hoc facto caiphas prophetat quamvis ipse nescivit Sic
enim nesciens prophetavit verbo semel cum dixit Expedit vo-
bis ut unus homo moriatur pro populo Alias vero facto ut in hoc loco quia
secundum Jeronimum per hoc ostendit Judeos sacerdotalem gloriam perdidi-
sse Nam enim vestem sibi scindit ipsum quo tegebatur
velamentum legis abierat Sicut et Beda dicit de misterio
factum est ut in passione domini pontifex iudeorum vestime-
nta sua scinderet Sed e contra tunica domini nec ab ipsis
qui eum crucifixerunt militibus scindi potuit Significabat quod sacer-
dotium iudeorum pro sceleribus pontificum esset scindendum et a
statu sue integritatis solvendum et defendendum cum soliditas eccle-
sie fidei que vestis dei solet appellari nunquam valeat scindi
vel dirumpi. Sic est iam oculis cernere quia videmus iudeos
sacerdotii gloriam perdidisse et sedem a cerimoniis ~~vacu~~ vacuatam
vacuatam ecclesiam vero et fidem eius quia super petram fundata est
in sua soliditate permanere. hec beda Non concordat hieronymo
super facta scissione vestimentorum Origenes inita est veritas
et eorum animi vertit in furorem cum proferret et iusti pacientia
magis vexat furiosos. Sicut malus princeps sacerdotum au-
dita veritate meritis suarum passionum recepit vestimenta scidit
quia et malo meritis suis in tempore actum precipit et rede-
mptor dimissas adeo pagit actiones scissio vestium re-
pulsa denegat caritate scindit vestimenta pontifex quia sci-
ndenda erat primo pontificum et sacerdotum iudeorum quod
in magna parte scissa sunt per institucionem novi sacramenti
in cena. Vestimenta sunt virtutes vel opera virtutum Eccl. 9 omni
tempore vestimenta tua sint candida Apoc. 16 beatus qui
custodit vestimenta sua ne nudus ambulet Vestimenta
ergo scidit in signum quia in xpm peccando virtutes amisit
Dixit ergo Caiphas blasphemavit ut verbo clamoroso
ostenderet se nimium de iniuria deo illata doluisse
et ideo vestem scidisse. Considera clamorem hunc

principis sacerdotum clamantis blasphemauit Quod dicit Bernardus sermone de
blasphemis peiorum principum est reorum non intercedere et confortare sed extenu-
are delicta ne videantur sitire mortem subditorum et ne eciam
possent audaciam maledicendi et fecerunt falsa testimonia Impiorum
vero est aviditatem necandi in reum condere ut testibus contradicere
possent audaciam et presertim contra ipsum clamitat mortem quam velle
promovit iudicem Et dicit Gregorius Ecce magna perversitas Multa
enim verba bona de ore eius audierunt sed hoc solum quod malum
reputabant et commemorabant Et quo patet quod eum confundere inten-
debant Sic multi christiani Cayphas secuntur qui quamvis bonum quod
vident a tantis non sentiunt nec audiunt sed modicum malum recipi-
unt in scandalum dicentes Cum presbiterum hoc faciunt Et hoc eciam
consules infirmant quod non ad verbum alterius proferant sententiam quin
est inter eos Cayphas vel senior volentes sibi complacere et dicen-
tes placet michi sicut ille dicit bene loquitur Sed propter bonum commune po-
deberet primo an dictum illius sit racionabile et utile non dampnosum
tunc dicat placet Quid adhuc egemus testibus quasi diceret pro
nichilo laboramus querendo testes Ecce nunc id est in aperto et coram
omnibus audistis blasphemiam O miseri et principes nequam non dixit
christus blasphemiam sed veritatem Cum tu ipse blasphemas hoc quod dicis
est deo non auctoribus sed filium dei puram creaturam credis et
ideo blasphemia tua tecum est in perditionem Sic ergo christus in mortis
discrimine ad Caypham adductus veritatem non deseruit sed constanter
se dei filium cum omni modestia confessus fuit Sic vero quivis
servus christi nullum temporale periculum debet veritatem deserere sed usque
in mortem constanter perseverare Et hoc articulo superiores blas-
phemie sumuntur duo documenta quod nos debemus esse ab omni
blasphemia puri et immunes tam quo ad nos quam quo ad alios
Quo ad nos quando ut nil committamus vel dicamus quo nomen
dei blasphemetur Quod fit multipliciter ut sive quis expresse ma-
ledicat deo vel sanctis sive quis blasphemet baptismum vel alia
ecclesie sacramenta blasphemat eciam verbum dei qui contempnit et
spiritum sanctum blasphemat qui sacris canonibus derogat Christus
igitur licet non solum a blasphemia sed ab omni peccato purissimus
fuerat blasphemiam tamen sibi imponi permisit ut nos puros
a blasphemia custodiat Quo ad alios eciam ut nos aliis blas-
phemiam non inferamus ita quod propter nos nemo prorumpat verbum blasphemie vel
maledicti contra aliquem Creat eciam maledicto dignus sicut
iste Cayphas corpus blasphemus fuerit quo blasphemiam Christi
imposuit et patravit hoc unde non ego sed tu blasphemas
sed noluit dominus propter nos contra aliquid blasphemie verbum nos in exemplum
De quo eciam pulcram doctrinam habemus in epistola Iude ubi di-
citur quod Michael archangelus cum altercaretur cum dyabolo de moysi corpore
non est ausus iudicium blasphemie inferre dyabolo sed dixit imperet tibi
dominus Cum quo verbo dicit secundum glosam Si michael qui fuit an-
gelus dyabolo certe maledictionis certissimo iudicium inferre
blasphemie quanto magis nos ab omni maledicto puri esse de-
bemus Merebatur dyabolus maledictum sed propter angeli blasphemia

Primum
ad nos
dignum
ad alios

ex ire no debuit h Jero9 Et qa dnalq bz volutate malo
in sba tn bono ab angelo no blasphemat qr aliq pz
adusa bona kñaz que dei e creatura qnto mags ab hoibz
blasphea e miseda in quatuq creaturis z maxie in creato
rem Vñd conformās se isti articulo p qrm bndicat ho deo
diceb id sit nome dni bndictu Et hic omis z iustis d sclm
Dicebat si aliqs blasphe crime sse tibi imponi
ul aliq hmoi Shid qm blasphe crime fle tibi impom
pculisti custodi me ne qmq p me nome tuu vbo ul
facto blasphemet vt p oe meu blasphea ul maledm
aliqd pferat Lud al pmo pnceps sacerdotu dixisset
ecce nunc audiste adventat Vnd vob vīr sctm lege d hc
videtur Et hic qui tosilm in qo ondit q male pus
tulit smaz Qui illi oe odepnaverit eu z vindetes dyrunt
Reus e morte eu tn virtutez dixissz eis ipi erat accusates
ipi disitentes ipo smaz pferetes Sctm Bedam smad
sua se odepnat qui cu morti adiudicat que z ore et
opis sui testimonio deu esse cognoste pnt Et qmd d hc
Ve indixisset supposita veritate fti Omne eni qui blasphemat
nome dei reus e morte sm legez qz lapidaui sz qr
sctm sup qo fundaba qto fint fctm ac ipso fint falsa
et pphaud z inq Qui adimpletu e id ysa I Expectaui vt
faceret iudiciu et ecce iniqtas ffia Jerem 26 Apphenderut
eu sacerdotes et pseudo pphe om d morte moriat Et hc
articulo codepnatois xpo primu e et quicq ne vnq illa
vox iudeoru reus e morte q xpo amb innotet insonuit
auris metibz amb insonet et in nob locu reperiat habeat
Ma de quolibz existete in mortali pcto vnd e dicez reus e mortis
Sctm vt si qnd nos xpt xpm a psecutoib odepnem ad mor
tez no pterbem sz potius gaudeam respitientes ad intedem
Vñd conformās se isti articulo recogitet ho quiar ipe se ppt
demta sua reu morte se fecit sz di miad sit hactenus co
seruatq p sua emedacoe ul alias pnt deus ppuanat
Shid qm pphaud impiorum vocez sz reu te esse mortis
iudico timuisti custodi me ne tn occid tinis etne mortis
reus inueniar Hic e qma dubitaco Vtrz blasphia oppoat
ofom fidei Vnd qz q nome blasphe vide impiac qnad
dam derogatom aliti intellect bonitatis et pplie diue
dey ad vt dios duat | ca de di no e ipa essea bonitate Vn
qcqd deo quet ptinet ad bonitez ipi9 et qcq ad ipm no ptiet
longe e a roe pfite bonitz que e eius essentia Qmcuqz qo
ul negat alq de deo qd ei quet ul asseut de eo q ei no
quet derogat diuine bonitati Qd qmd pt qtingere dupr Vno
qmd iud si sola opioz intelle Alio qiuicta qnada affus
detestaoe sic e qrio fides dei p dilecco pficit ipiq hmoi
i derogaco diuine bonitatis ul si intellu ul ecs si affitu si cosi
stat tm in corde | e cordis blasphe si at exti9 pdeat p locuco
e oris blasphea | et si hc blasphea ofom opponit
Nondu q dupex e blasphea quedam e oris quedam d corde
de blasphea cordis legit cix vi pa q quidam frat pugter

26

dum

blasphe cord

spiritu blasphemie / et cum sepe pergeret ad senatum et ad abbatem pe-
nam pro causa illius et non aperiret tamen abbas pemen
videns eum habere cogitationes dixit Quare heres? At ille aperuit
quod eum impugnat spiritus blasphemie et statim ut aperuit / apparuit
impugnatio levior. Tunc dixit abbas pemen / quando huiusmodi cogitationes te
arripiunt dic / Ego tamen non habeo blasphemia tua sit super te
o sathana / hanc enim causam anima non vult. Et minuitur demon
istius dupliciter. Tum propter quia non sit tantum periculum in hac blasphemia
sicut multi credunt. Non enim habent delectationem blasphemie cogitationes
propter quia ipsa placeat homini / sed vehementer timor offense
divine adducat cogitationes istas sicut homini timido de tene-
bris strictis et solitariis velit nolit adducat timor sibilia
ad cor suum / et communis amor quem habet mater ad filium suum
adducat in memoriam ipsius qui defunctus est licet etiam nolit. Ipsa
postea dyabolus quia scit quod displicet deo contumelia et contumelia dei
intendit loquitur contumelia dei in homine ipso homine audiente et bla-
sphemia illa dyaboli est non hominis. Et conetur homo in hoc quod displiceat
illi blasphemia. Et sic deo conformatur exemplo Christi dicentis blasphe-
mia tua re hanc enim causam non vult. Secundum autem remedium hic est
occupatio que animum impleat / et contemptus blasphemie talis hic
est petrum applicari cogitationes hec ut cum quis natus vindica-
re se volens de deo aliqua verba vel membra de ipso nominat
que nominanda non sunt. Talia tamen sunt que possunt valere

ad detestationem huius peccati. Primum est pena qua deus legitur post peccatum
punivisse blasphemantes de qua pena legitur L xxiiii Levit.
Ecce egressus filius mulieris israhelite quem pepererat
de viro egyptio iurgatus cum viro israhelita / cumque blasphemasset nomen
domini et maledixisset ei adductus est ad moysen. Miserunt quod eum in carcerem
donec nossent quid iuberet deus qui locutus est ad moysen: Educ blasphemum extra castra
et ponant omnes qui audierunt manus super caput eius et lapidabit eum po-
pulus universus. Et deinde promulgat legem de peccato blasphe-
mie dicens loquere ad filios israel homo qui maledixerit deo portabit pec-
catum suum et qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur lapidibus
obruet eum omnis multitudo populi. De pena etiam blasphemie exemplum refert
Gregorius in dyalogo. Ex quo quidam Romane bene dilexit puerum
quinque annorum qui consuetus erat blasphemare nomen domini sta-
tim cum aliquid ei obstitisset. Quadam die cum pater eius teneret eum
in brachiis clamat puer Mali homines venerunt qui me
tollere volunt. Et cum hoc dixisset nomen domini blasphemavit
et animam reddidit. Si deus in puero quinque annorum istud pec-
catum sic vindicat multo minus parcet adultis et discretis qui hoc
peccatum committunt. Peccatum illud frequenter punitur et a deo
in presenti vel spiritualiter vel corporaliter. Spiritualiter quando
subitanea morte moriuntur homines blasphemare assueti. Secundum
pro(verbiorum) xx Qui maledicit patri et matri extinguetur lucerna
eius in media tenebris. Patri maledicit blasphemus deum dominum. Ma-
tri maledicit qui blasphemat que mater nostra est. Et ideo lux in medio est

ei extingwet qr in pñte sinc moriet Secim id vix remitti
ur. Iterato ait sup Sp̃us blasphẽ nõ remittet nec in ꝯux re
mittet. Vnde pctm̃ ad mortez dr̃ eciã pom Est alia loqla eius
in mortez nõ dicat inhere iar p he minserat actor de
loqla inanis et subdit Est alia loqla egrio de blasphemia
ꝯtra dr̃ esse inadmeto qr in inadmeto noiat deus in blas
phemia dicil Sm inadmeto qm fit eo mõ qm õz hono
rat deus qui nomen eius ad ꝯfirmacoz vitate assumit in lit
qr deus ostendit vitate datur et auctor Sm in morte pod
blasphemia dr̃ esse qr frequent moriuntr blasphematores ꝯpctõ
Vnd blasphemi multiu dñt rogare sidos vios vt rogarent
deum qr sibi remitteret pctm̃ istud Non enim etiam spectat
qnciusz remissioz hmõi pcti ymmo oz hoies esse ma
gin sindi et ad hr vt impetret alld remissiois hi9 pcti
Vnd pa ioh vlt Est pctm̃ ad mortez nõ pro eo dico vt
roget qmis i. qmcuqz Extra pena tempali punit pctm̃ bla
sphemie frequentius q̃ aliud pctm̃ Vnd accidit qr lusori
bus qm deum blasphemat facies eiusz ꝯposteriat Cui
dam etiam inlges diu occasione ludi p oculos dei iurantz
inatz ꝯpñ oclm accipite exierunt et in alearum ceciderunt
Terco pt ad detestatoz hi9 pcti valde respondat ingratitu
do magna qm ẽ in eo qm blasphemat Duplicat erod
ingtitus ẽ blasphemas et quia in mẽbro illo deum inho
norat in quo deus p ceteris creaturis honorat homines
sz in lingwa / et qr mẽbra illa infirmitate hũane qr
ꝓpter salutez hoĩs assumpsit ipe ad ꝯtumelia dei noiat
et inestius est de bñfico incarnacõis et qñ deus non
satis fuisz affectu a iudeis ꝯtumelijs p amore ipi9 ipe
adhuc ꝯtumelias sup ꝯtumelias addit In hõ deterior iudeis
qr ipi afferunt eum ꝯtumelijs mortalez et infirmi et d sta
tu humilitatis Sz blasphemus deum ꝯtumelijs afficit inmorta
lem et regnatez in celis Iudei aut ignorãcia aliqli
ter excusantr. ꝯfitebat enim eum deum esse / et iõ ipm ꝯ
tumelijs afficiebat / si enim cognouisset nunqz dnm glie
crucifixissent Blasphemus vero eum ꝯtumelijs afficit inmorta
lem quem credit esse deum Tercio dz co. ho. a pctõ isto ob
hr qr blasphemus videtur esse deterior omnibus creaturis
Alie enim creature deum laudant et bndicunt ostendendo dei pta
tem bonitatez et sapiam Nec solum deum laudant et bnd
dicunt ymmo etiam qd deum laudant alios incitat hoies
Vnd Grego Mirum ẽ quali hõ sp deum nõ laudat. cũ oĩs
creatura semp ad deum laudandum inuitat Vnd valde
miser ẽ hõ blasphemus qm specialius ꝓpt hr lingwaz
accepit vt deum laudaret qm deum nõ laudat sz ꝯtra ad
monicoz aliarum creaturarum eum blasphemat Sexto dz co.
ho. a pctõ isto magnitudo huius pcti qm multe circumstan
cie pt manifestari Primo est hr qd in isto pctõ ꝯfertur

2

3

x

contumelia deo in ipsa persona sicut alii peccatores contumeliam inferunt
rebus suis / fur et raptor contumeliam inferunt deo in posses
sionibus suis, homicida in suis eius / sed blasphemus
infert ei contumeliam in ipsa persona / et ideo non parum displicet
deo peccatum blasphemie, quantum displicet principi alicui, qui infert
contumeliam subditis suis, sed amplius displicet ei quando in eo quod est
de ipsa familia / sed longe amplius quando in filio vel in filia
sed super omnia ista quando infertur contumelia in ipsa persona. Secundo
pertinet magnitudo huius peccati propter sublimitatem persone cui
infertur aliqua offensa. Magna enim offensa est cum dicatur
contumelia alicui burgensi / sed maior si dicatur militi / sed lon
ge maior si principi / ergo in infinitum maior est si infim
tum maior dicatur sicut in peccato blasphemie contumelia dicatur
deo, quia in infinitum maior est omni domino terreno, peccatum id
maius est magno. Tercio facit ad magnitudinem huius peccati
hoc quod in peccato isto dei contumelia principaliter intenditur. Alii
peccatores et si contumeliam deo inferunt tamen preter intencionem suam volun
tatem illorum est contumelia si possunt habere delectacionem quam que
runt absque contumelia illa / sed blasphemus in contemptum et contumeliam
dei blasphemat volens / sic conducere de deo cum deus
sine culpa sit. Quarto facit ad idem huius peccati perversitas magna
que est in peccato isto / multi enim perversi sunt homines blasphemi
quia bona que agunt sibi attribuunt. Mala vero deo as
scribunt, cum converso mala propter culpas eorum eis eveniant
bona vero ex gratia dei recipiunt / Quinto facit ad idem huius peccati
magna contemptus quod est in blasphematoribus quia per manife
stare ex hoc quod ipsi dicunt, quod non possunt se a blasphemia
cohibere. Si autem queratur ab eis utrum id unum diceret
episcopo vel archiepiscopo vel alicui principi quando videret quod non
ymo multi sunt quod diceret se nunquam dixisse contumeliam
alicui garcioni nisi ille prius diceret eis, et tamen non
possunt abstinere sicut ipsi dicunt, ne deo contumeliam dicant
Mira insania propter aliquem abstinere ne dicat contumeliam
garcioni, nisi ille meruerit, tamen dicat se non posse ab
stinere, quando regi glorie contumeliam dicat, cum tamen ipse nunquam ei con
tumeliam dixerit, nec aliquid mali dixerit. Magnus procul
dubio tales contempnere deum quam garcionem unum. Sexto facit
ad magnitudinem huius peccati scilicet quod illud peccatum est in preiudi
celestes, et ideo morte dignum contra homines ex male pat
pri 3o est generacio que patri suo maledicit, et que matri
sue non benedicit. Blasphemi tam assimilantur Cham filio
Noe qui verenda patris fratribus suis ostendit, propter quod filius
eius maledictionem suscepit ut legitur Gen. ix. Septimo sed
infernali, quod signum est horripilacio quam facit legendum peccatum

in audientibus unde 21 q. loquela mutat mane horripilacionem
qua facit sibi ~~proprium maledictus~~ capitis facit et irreverencia-
m illius optimatis auditus Unde satis videtur quod diaboli in bla-
sphemus loquitur qui ex hoc audientes horripilacionem hic sicut
aliquis a teutunica lingua teotonicus deprehenditur Sic blasphemus
et loquela ista de familia diaboli esse demonstratur et quod
sermo videtur pertinere Unde sicut dictum est petro mathei 26 lo-
quela tua manifestum te facit Sic potest dici blasphemo vere
ti de inferno esse Unde et loquela tua manifestum te facit illi
qui in inferno erunt blasphemabunt deum propter magnitu-
dinem doloris Unde apocalipsis 16 blasphemaverunt deum celi
pre dolore et vulneribus suis Sic filii dei assuescunt hic linguas
suas ad laudem et laudi divine volentes adiscere officium in
terris quod facturi sunt in celis Sic filii diaboli assuescunt bla-
sphemiis adiscentes in mundo isto officium quod facturi sunt
in inferno Dicto de ... co ho a vicio isto scilicet quod blasphemia
dei contrarium est dictum et apposito filio ipsius et ideo non de fa-
cili homo consequitur remissionem huius peccati unde 22 q. Mittens la-
pides in volatilia deiciet illa Sic 2o qui conviciatur amico
dissolvit amiciciam ad amicum Et si produxeris gladium ne desperes est
enim regressus ad amicum et si aperueris os triste non metuas est enim co-
ncordatio excepto convicio et improperio et superbia et misterii reve-
latione Nota licet Nobiles per magnas [conveniencias] propter
in bello se leserint amici efficiuntur Si quis tamen convicium ali-
cui dixerit eius toto tempore vite sue memores sunt quoniam
illius Si convicium semel dictum alicui non tanta difficulta-
te recedit a corde illius ~~si convicium semel~~ d quantum ergo
timendum sibi est illis qui regem glorie totiens conviciati sunt
Illi qui delectantur deum blasphemando Iudeis deteriores
videntur qui in consuetudine habebant quod audita blasphemia
aures obstruebant sibi Unde super 7 actus apostolorum continue-
runt aures suas dicit ~~in regula~~ ne blasphemiam audi- Iudei
rent in signum etiam doloris scindebant vestimenta sua Ideo
Mos est iudeorum cum aliquam blasphemiam audierint scindere
vestimenta sua Canibus etiam peiores videntur Canis
enim non mordet dominum suum nec dilacerat Isti vero dila-
cerant dominum suum deum blasphemando ipse eos ore ipsius verum
adeo tantum biberint ingratitudinem eum mordent et conviciis afficiunt
sicut canes rabidi qui manum que sibi manum porrigit
mordent Magis etiam peccatum videtur esse blasphemia quam heresis
hereticus enim ea loquitur de deo que credit esse vera bla-
sphemus vero contra conscientiam suam de deo dicit quod scit non
esse dicendum Nec solum blasphemi culpabiles sunt
apud deum sed etiam illi qui tolerant illud peccatum cum pro-
hibere possint ut parentes qui non corrigunt filios
blasphemantes Et quandoque hac de causa amittunt eos de quo

8

enim infirmat omnes quicunque vt exemplo Greg' patet posito vero eo
talo Sibi et illi culpabiles sūt qui p̄mittunt deo gtumeliaz
fieri in domibus suis cū p̄hibere possint Nullus hō timens
deū p̄mitteret scito alicui gtumeliā inferri in domo sua ergo
posset hō p̄hibere Certo magis releuare nō d3 vt creatori
suo gtumeliā inferat in domo sua ergo p3 hō p̄hibere
Quis pūt hoīes sustinere q coram eis gtumelia dicat' patri
terreno · quō pūt hī sustinere de patre celesti Nisi culpa
bilis nō est qui p̄mitteret in cellario suo templū alicui
demoni fieri et in ipo sacrificari In illa tabna q̄ qua
ludit' z blasphemat' verē templū diaboli ē quo deus exho
norat' et diabolus honorat'. quō ergo p3 sustinere hoc q' vaz
fidez hz dei Culpabiles etiā sūt qui in terra sua p̄mittunt
taxillos fieri / sic ille culpabilis est qui in terra sua pa
ganorz ydolatriā tolerat3 Blasphemia enim deterior ydola
tria esse videt' in hoc q ydolatria honorē suū aufert
deo sz etiā blasphemia nō solū honorē aufert deo sz etiā
gtumeliā infert Magna p'uersitas ē principū qui bona
subditorū suorū accipiunt quū deus hoc p̄hibz / qui vero pos
sunt ad honorē dei et salutez aīarū noluit quū pūt penā
peccuniariā hic īponere z meliorare illos qui blasphemant
Nō sunt etiā sine culpa qui locant eis taxillos z sibi z
qui assistunt eis ludentibz vel blasphemantibz et qui celit
ride et defensore blasphemantiū iudeis deteriores in hoc

fetore

q iudei obturant aures audita blasphemia etiā signū dolore
ostendunt Et cū bnus dicat in hoc pūt distingui filii
dei a filiis diaboli q filii dei nō pūt tolerare q pr eorū
a blasphematibz sagittet' Filii vero diaboli nō curant
quū vident deū ita sagittari. Et de tali exemplo p3 ostendi
Fuit quidam vxorem habens et ex ea 3s filios sm opi
nionez suā suscepit Cum vxor cū quadā die litigaret
obiecit q ipē credebat q ipē tres habebat fili
os sz vnus tm̄ suus erat Requisita vero quis suus esset
noluit ei indicare Deinde cū pr infirmaret' ad mor
tem et vxor defuncta est ipē faciens testamentū om̄ia dimi
sit illi q' filius illius erat Post mortem vero eius gtencō fuit
ē int' alios tres quos tamen filios nuncuparat / in est here
ditas quilz enim dicebat q ipē erat filius et q sua debe
at esse hereditas Sz ad hoc delatū est ad iudicē precepit
iudex vt pr mortuus alligaret' ad arborē / et illi qui
directius sagittā mitteret haberet hereditatē Vnde
alligato pre ad arborez. duo et primus sagittauerunt
in terminū Tercius vero videns prez suū sagittari offensus est
vltra modū contra alios duos et dixit q nullo mo
prez suū sagittaret Ergo cognitū ē q ipē vere erat filius
suus et data ē ei hereditas Simile iudiciū fecit Salomon
in R iij de duabus mulieribus que litigabant de puero

vno illa enim pendit esse mrez que no potuit tollerare
infectom puteri sic filii dei no prius tollerare q blasphe
mates prem sagitent

Tunc expuerunt in faciez ei9 et collaphis eu
ceciderunt Alij aut palmas in faciez ei9 de
derunt dicentes pphetisa nob xpe qs e qui te
percussit / Consequenter ondit qualit xps fuit turpis viti
pat9 p malignos opatores dz go Et tunc qui tristabant
omes fere sic irruerunt sup dnm ihm Et illudebat ei
Alij in vultu eius spuebant dignissimu tanq in hoiez
vilem et pestiferu et morte dignu sz 9fessu se esse deo
equalez vt 9pleret qd dictu est ffaciez meam no auti
a confusione sputorum Propriu eni iudeorum erat 9teptiu
ac vituperiu et despectiu spue in faciez ei9 que abiiciebant
et tam horribilit et incessat facies homi spuebant
vt quasi eos suffocaret Quid turpi9 q despecti9 q ignō
miniosi9 q in faciez expuere z maxie in faciez illa in qua
desiderat angeli pspicere quam reges z pphete vide desidera
bant Rex dauid dicens ondē nob faciez tuam Et Moy
ses Exod 33 Si inveni graciam in 9spectu tuo ondē michi
faciez tuam Et dt Crisos de Cass Expuerat saluator
et lutu fecerat vt visu restitueret Hod in ea lumen
negant Quid ergo faciez sputo polluit saluatoregres
iudeorum Victa eni abiectionis erat eorum que dicebat
cum expuebat in faciez Hic si dictos spolitas sputi vi
litate dampnaret Vbi sciendum scdm hug de s vic Et sc
quo facies xpi est candor lucis etne et speculu sine macula
Sap 7 Judei nescientes humano qui fecerunt eaz 9spu
entes q in hoc nob eaz lucidiorez z magis amabilez red
didimus Quanto eni 9teptibilior pro nob et despectior factus
est tanto nob dulcior et amabilior vsq hic Desiderauī
eni despectui z nouissimu virorum sua eni ignominia nra
est gla Est aut facies xpi 9sputa vt facies hoie dedala
sup carbones deaurata lauaret z pstine pulcritudini
redderet Solet eni specula saliua tersa vt sic q macule
que in eis sunt abstergantur O q rea emulacio infelicium
iudeorum qui no erubuerunt turpissimis sputis ma
culare et deturpare faciez tam amabilez Et no tm sim
plicibz saliue sputis Sz verissime eciam et strigacolorz
sinis fetidissimis sm Matheus no dicit spuerunt sz expu
erunt q exscreando spuerunt Marcus aut dicit conspuerunt
q no tm vnus sz plres sic 9spuerunt Et sic illa facies
benedicta facta e ita abhominabil q esset lepsa et sputis
et sordibz quasi ei vt subdit in faciez eius palmis dede
runt hoc est con illos qui adulterinis coloribz ornare
suas intunt facies Et collaphis eu ceciderunt hic go sputi
adiungitur collaphos vt 9tumeliosam mortez 9tumeliosa ter

meta predant Insulti eius et derisione in collo percuti solet
Tres 3. Dedit percucienti se maxillam alii palmas in faciem
eius dabant Job 16 Exprobrantes percusserunt maxillam eius alii
alapis eum cedebant. Ex hoc articulo conspucionis in faciem
sumuntur duo documenta. Primum est quod nos diligenter caveamus
ne et nos vnquam cum iudeis xpi faciem conspuamus quod fit modis
pluribus. Primo generaliter secundum Jeronimum faciem xpi conspuunt
qui conscienciam fedis cogitacionibus et accionibus polluerunt
Anima enim xpi conscienciam sanctam inhabitat in qua dei facies id est
ymago relucet. Hinc est quod qui conscienciam suam peccatis polluunt
quasi sputum in xpi faciem proiciunt. Et ideo dicit Jeronimus quod dum non
in faciem suam conspui nolunt vt sputaminibus suscepte faciem
anime nostre lauarent. Secundo secundum Crisostomum illi in faciem xpi expu-
unt qui presenciam gracie eius execrandis operibus et mente tacite me-
tis infamia suscepte respuunt et eum in carne venisse ne-
gant. Tercio secundum Gregorium faciem xpi conspuunt qui iniustos
et scelestos in presenti vita consultant et in eorum contumelias scripta
velut quasi feruentes saliuas mittunt. Quarto per dicti quod ad literam
xpum in faciem conspuunt qui eucaristiam indigne sumunt
Cum enim polluta consciencia corpus xpi in os suum accipiunt hoc
saliua sua peccato infecta sacramentum contingunt madefaciunt
et deglutiunt. Ac per hoc in faciem xpi conspuunt quod prelatos suos
contempnunt. Item sexto in faciem despectiue qui gratuites deo de gracia
sibi dato omnino non agnoscunt. Secundum est ut nos ista sputa tur-
pissima et alia facta exprobrabilia passionis xpi nobis
ad magnam gloriam reputemus. Vnde Crisostomus. Attende quod euuangelista
sed cum summa diligencia ea que videntur esse exprobratissima
exponit nichil occultans nichil obmittens aut verecundans sed
gloriam existimans maximam dominatorem orbis terrarum pro nobis
talia sustinere. Hec autem legamus continue hec mente mea in-
scribamus et in hiis gloriemur. Hec Crisostomus. Et si quando istud
documentum possit referri ad singula puncta dominice passi-
onis principaliter tamen ad istud quod sit exprobratissimum sunt
ad conformandum se huic articulo deberet homo de mente sua
xpum tam horribiliter sputum in facie depictum et regre-
tur sibi pro magna gloria ima. Peregit eciam quociens ipse fa-
ciem tam speciosissimam in consciencia sua polluunt. Item quo
sciens indigne contaminando sputi sui contactu xpum sorde.
dicere Ihesu qui innumeris iudeorum sputis pulcherrimam
faciem tuam maculari voluisti da ut tue ymaginis
faciem in me multis meis sordidis actibus et cogitacionibus
inquinatam. Alii collaphis eum ceciderunt id est collo percusserunt
Solet in collo percuti satis et despectabiles persone. Vnde
in hoc quod iudei xpum collaphizabant non tantum attenditur lesio
percussionis sed maxima contumelia despeccionis. 4 Collum autem
collum tuum quod mediate legitur in canticis Sicut turris dauid
mediate fide xpo capiti copulatur et ecia
stabilitur. Fides Vnde ad altissima credenda ordinatur.

Hec ergo collaphisacio seu colli percussio signifficat per tacita
Iudeorum paganorum crudelitatem, peruersitatem malorum xpi-
anorum qui fidem xpi legem et diuinitatem modo de verberare laborant
Et hic articulo collaphisacionis tale habetur documentum quod ca-
ueamus ne et nos aliquid xpm collaphisemus. Dicit be-
da Omnes falsi xpiani collaphisant qui ore confitentur
xpm factis autem negant. Collaphus datur a retro. Illi ergo
collaphisant dominum xpm, qui autem ei blandiuntur ore eum con-
fitendo sed retro quo deberet eum sequi per bonam vitam col-
laphisant eum malis operibus xpo contradicendo. Aliter secundum
Augustinum collaphis xpm cedunt qui ei honores suos pre-
ferunt. Aliter a tergo xpm verberat qui proximum post tergum
sui infamat. Item est documentum quod sicut xpus pro nobis
est collaphisatus sic et nos collaphisticos spirituales snas ge
plerumque nos infligit non solum pacienter sed et prudenter
portemus sic fecit apostolus qui dicebat Datus est mihi stimulus
carnis mee angelus sathane qui me collaphiset. Et
Ad confirmandum se huic articulo potest homo sibiipsi dare col-
laphum in commemoracionem collaphisacionis xpi et sic orare
Ihesu qui a iudeis collaphisari voluisti. Da mihi sic ore
confiteri ut contrariis operibus veritatem collaphisem. Alii pal-
mas in faciem eius dederunt et faciem eius percusserunt
Dicitur autem palma secundum papiam manus extensa non expli-
cata sicut pugnus dicitur manus conclusa. Manibus ergo extensis
et palmis eum in faciem percusserunt. Ex qua percussione
plus affligitur homo quam de percussione in collo
In facie enim sunt omnes sensus et sunt ibi membra tenera
facile sensibilia. Non credibile est quod ex tali percussione
fluxerit sanguis per nares et os licet hoc in ewangelio non
exprimatur. O quam horrendum scelus impiissimorum iudeorum
quod faciem tam formosam tam crudelibus verberibus afflixerunt
Secundum Ieronimum voluit alapis expalmari ut nos ei in
laudes nostris manibus id est operibus labiis applaudaremus. Et
hic articulo percussionis in faciem habet plura documenta
Primum est quod nos exemplo xpi discamus pacienter
sustinere si quis nos in faciem cedat. Sic apostolus quosdam
de hoc commendat quod non solum accipiendum est quod legitur sic ad
propositum xpi cesus fuit in faciem sed eciam iniuste. Quare sic
dicit glossa ibidem in faciem ceditur in quo ob iniuria irroga-
tur. Sic et istud omnino xpi in faciem cesus fuit pro quanto mul-
tas iniurias et improperia ei in faciem obiecerunt. Dicant
ergo omnes mihi ab omnibus talibus increpacionibus blasphemiis
et sputis faciem meam avertit, quinymmo voluntarie ado-
ravit illam faciem suam eis pro crucis obtulit. Sic et
nos talem iniuriam sustinere similiter pro xpo non renuimus
Secundum documentum est ut caveamus ne et nos demus pal-
mam in faciem xpi. Dicunt qui presidia veritati eius in carne non
venisse affirmant, tamen pharisei exclamantes repellentes

percussio

Item in faciem xpi palmas illi sacerdotes dant qui pollu-
tis manibus corpus xpi tangunt et contrectant sicut [illegible] obstrepit
altare dicens o tu pollute sacerdos quia tu presumis si-
mere mente deum. Item faciem xpi conspuunt qui peccatum suum
in presentia sua confitentur [illegible] confitemur se hunc articulo zero
cogitet homo quotiens xpi ymaginem dei in se offenderit et
patris sit [illegible] cum [illegible] pro xpo libet velle in faciem
tedi non solum verbaliter sed etiam realiter [illegible] optime. Item recogitet
sacerdos quotiens manus suas pollutas in faciem xpi mi-
serit corpus suum indigne tractando et dicat Ihesu qui iudeorum
manibus faciem tuam speciosissimam tedi voluisti da michi ymma-
ginis tue faciem in me semper illibatam illesamque conservare
ne qui iniquitatum mearum scelerate manibus violer. Et in-
super alapis eum cedebant sicut est in marginali [illegible] Iob
iuxta preceptum [illegible] honora patrem tuum et [illegible]. Et in luca
additur [illegible] qui tenebant eum illudebant ei. [illegible] erat
hec illusio [illegible] primo libertas [illegible] erat
[illegible] quos [illegible] tene-
debat [illegible] illudebat [illegible] consideret quod [illegible] maiestatis [illegible]
velaverunt faciem eius quam moyses desiderabat et

Velatio

dicit Exodi 33 [illegible] in conspectu tuo ostende michi
faciem tuam [illegible] ostende nobis faciem tuam et salvi
erimus. Hanc faciem velaverunt de quo [illegible]. Valde
amabilis es domine et facies tua plena est gratiarum. [illegible]
velamine manet usque hodie super corda eorum quod ab eis fa-
ciem suam abscondit [illegible] insania cecitatis et [illegible] infamia [illegible]
[illegible] iudeorum quod illam desiderabilem faciem quam [illegible]
patres eorum et prophete diu [illegible] longo suspirio desideraverant
ipsi infelices [illegible] presentem habuerunt tam ignominiose ve-
laverunt. In quo [illegible] ait Beda [illegible] ut ipse eorum se-
[illegible] non videat sed ut a se [illegible] faciem et gratiam cognitionis
eius abscondat [illegible] eam nesciret [illegible] in facie
[illegible] et [illegible] id est de [illegible]
[illegible] quesita [illegible] ad deum tunc auferetur velamen.
Velato facies xpi illos [illegible] significat qui velles per
[illegible] delictorum sunt [illegible] velata facies eius pulchra
sunt etiam velata facies eius speciosa [illegible] facies tua decora
speciosus forma pre filiis hominum sunt etiam velata eius facies
[illegible] Hester [illegible] valde mirabilis es domine et facies
tua plena est graciarum. [illegible] distillant gratiae
[illegible] velatur facies desiderabilis quam omnes [illegible]
videre sicut faciem salomonis. Et ecce plus quam salomon hic [illegible]
etiam desiderant angeli prospicere. Et hanc faciem scelerati [illegible]
velaverunt quod non erant digni aspicere nec poterant [illegible]
etiam facies [illegible] ostende nobis faciem [illegible] velamine
etiam faciem eius ut eo [illegible] percuteret eum [illegible]
virga percutiet maxillam [illegible] Item sibi barbam evellerunt

XVI

scdm id ysa. 4 corpus meum dedi percucientibus et genas meas
as vellentibus. Et hic articulo velacionis faciei habetur plura
documenta. Primum quod nos similiter caveamus ne velamine
ante Christi faciem ponamus. Et heu multi Christianorum velamentum
ante faciem Christi ponunt quales sunt qui infronte peccant
quasi deus eos non videat. Tales etiam sunt qui sub vela-
mine cuiusdam libertate libere peccant. Item velamen ante fa-
ciem Christi ponunt qui ymaginem dei in se velamine culpe
et ignorancie obtegunt et obscurant. Dicit Ieronimus quod ideo Christus
pro nobis velari voluit ut velamen faciei sue velamen
culpe et ignorancie a cordibus nostris auferret. Insuper fa-
ciem Christi velat qui a scripturis gratiam cognicionis eius abscondunt
Item est hic documentum quod et nos interdum debemus facies nostras
velare ne oculi nostri videant vanitatem, vel saltem oculos
habere demissos et sic faciem quasi habere velatam ne capiatur
in exteriori aspectu et concupiscencia. Ad confirmandum se huic ar-
ticulo recogitet homo quomodo anima munda et apta sunt oculis dei ut
ex hoc retrahatur a peccando. Item meditetur quod lucidissimam faciem
ymaginis dei in se obtexit et obscurat peccatis. Ihesu qui
faciem tuam gloriosissimam velari voluisti illustra quaeso
faciem tuam super me indignum famulum tuum et ymaginem tuam
in me non sinas obscurari velamen quoque culpe et ignoran-
cie a corde meo digneris auferre. De alapisacione sacre
dictum est circa primam. Et statim velacione percuciebant eum in
capite et interrogabant eum dicentes prophetiza nobis quis
est qui te percussit. Et in qua namque parte capitis percusserunt
eum tunc quod hic dicebant. De hoc civitate duplice loquitur
Primo quod postea quod cum velassent faciem eius quilibet percussit
eum ubi voluit, quidam in collo, alii in faciem, alii
in maxillas et percucientes interrogabant dicentes
prophetiza nobis q. e. q. t. p. Hoc fecerunt derisorie quod
a populo magnus propheta reputabatur, quasi dicerent: Si tu es
propheta magnus et dicis te esse Christum principem Iudeorum sicut
multo magis debes cognoscere personas que te contin-
gunt. Per hoc enim designabant quod falsus propheta esset et quod
ignoraret quis eum percussisset. Beda dicit. Et dominus
propheta ut pseudo propheta deridetur et quod ipse eum ille
verbis irridebant et quasi ludibrium de eo faciebant, iuxta
eis cum irridebant. Dicit enim Ieronimus: Stultum erat repre-
hendere respondere prophetare ... palam te
derent infamia videtur. Primum hic ideo dixerunt ut omnis
compleatur in domibus videre prophetia qua cum cetere populus
populus dimisit iam exultat in Christo capite deridetur eum dicentes
prophetiza nobis Christe. Sicut postea a pueris distrepabant gr-
andidine prophete in ipsum prophetates et male tractantes
illud quod ab utero propheta consecratus extiterat. Et quod quasi a
deo missi fuerint a maleficis in deus regibus principibus
et plebeis sub plateis sunt. Nunc autem ad ingestione ipsorum

cuiuslibet in propheta prophetarum et in speculatore vitalium vo
tatem prophetie contempnunt deridet et confundit dicentes prophe
tisa at si prophetia taceret circa salutique sive tacta sit prophe
ticia iniquitas quia culpam nesciat delinquentis Et quia no
scens culpam non inferat penam Et preciosa licencia pro
uocetur iniquitas si iudex ignorat gratie priuat Subuer
et si noscit parens ferientem quia iustam neque repeder
ritem Frequens namque aliquis inferentium consilium indecor
oculos eorum fastidii ignorancie obnubilare ut ne ipse spe
culator desuper assistet et considere factam malorum et quod in
tempore impune transit quia id in dei cognitionem non venerit
et temporalis impunitas inde proveniat: quia velud deus rep
borum mala velata facie non videat sed inventa est ini
quitas sibi eorum sicut quidam dicunt Non videbit dominus nec
intelliget deus Jacob De hiis omnibus dicit Ysa. Omne
opprobrium hominum et abiectio plebis qui est gloria angelorum
Heu heu libertas captivorum traditur captivanda gloria
angelorum illuditur speculum sine macula et candor lucis
eterne conspuitur deus omnium flagellatur vita uniuersorum
cruce moritur Unde restat nisi ut omnis caro et mo
riatur cum illo, ligatur tanquam latro ut nos a vinculis sol
veret peccatorum (iudicatur tanquam reus ut nos reatu solue
ret a dampnatione Velatur tanquam impudicus ut sordium nostrorum
auferret Illuditur tanquam fatuus ut nos divinam et veram
sapientiam edoceret Flagellatur tanquam maleficus ut nos ex
pulsos a paradiso reduceret Conspuitur tanquam vilis ut a spur
cicie faciem conscientie nostre lavaret Occiditur tanquam prevaricator le
gis ut nostram mortem sua morte necaret Et tu vide
re peccasti libidinose mane filius sunt turpiter et que
re rose Eva lignum vidit concupivit pro quo mane
filius oculi tanquam furum velatur Eva honorem petiit mane
filie pro quo vicimus filius dehonestatur et conspuitur Veniunde
Eva per superbiam transgrediendo vetitum comedit pomum
quod filius dei per alaparum sustinentiam satisfecit Unde ysa.
Corpus meum dedi percutientibus et genas meas vellentibus
hec ille Sed quare omnia illa maiestate domini totius orbis
sustinuit Dicit sanctus Jeronimus super hunc passum Reus mortis
iudicatur quia reatu suo nostrum reatum solueret et velamine
faciei sue velamine sordium nostrorum auferret et sputis su
scepte faciem anime nostre lavaret Et colaphis quibus caput
percussus est ut caput humani generis quod est adam sanaret et ala
pis quibus palmatus est maxilla eius maciam laudem
a nostris manibus et laudibus promeruit Unde omnes gentes
plaudite manibus et cruce sua amaritudinem nostram solueret
et morte sua mortem nostram necaret Cum firma perpetue
perpetes necat quia perpetue de signa facta alii spirantes
absorpti sunt Unde ero mors tua o mors morsus tuus
ero inferne obprobrium eius nostrum obstenderunt obprobrium
iniusta eius nos liberos fecimus Corona spinea capitis

eius dyadema regni adepti sumus principibus eius sonati sumus sepultura eius surgimus descensu eius ascendimus ad celos hec michi inveniat in ore leonis mortem. hunc prophetam christum retribuam domino pro omnibus etc. Sed hoc articulo ludibriose aperitionis prophetandi habent quatuor documenta primum est ne illudamus christo pretendentes pietates mala mundi videri ab eo quia secundum Bedam Iudei quos reprehendebat christi nos videri ab eo quia secundum Bedam Iudei omnes reprobaverunt bus eum exigerebat videns suas cogitationes et opera tenebrarum ab eo videri non putabant quasi illuderent dicitur Secundum est quod tempore cessit Secundum est quod consideremus nosmetipsos si unquam ma... primi operis christum percusserimus quod si nescimus expectamus quia ab eo exigerit ut pro sua fide a christo quod iudei irrisorie ab eo exigerunt ut prophetisset errores docendo nos cognoscere culpas nostras Tertium est quod nos caute debemus ne a christo prophetiam nisi mea tantum temptative expetamus Unde Augustinus quotiens meo suggestioni machinationibus agit inimicus ut signum aliquod petam Sed obsecro te domine ut quemadmodum a me longe est ista consensio ita sit semper longe atque longius Quartum est quod indignis non est effundendum donum dei Unde quod christus esset verus propheta immo dominus et auctor prophetarum noluit tamen prophetare irrisoribus suis Sic et doctores predicare et loco debent verbum dei subtrahere auditoribus indignis Ad conformandum se huic articulo recogitet homo quantum irrisionem et infatuacionem dominus noster in hoc facto est passus et quo iudei ludum quasi puerorum fecerunt de eo et oret dicendo Jhesu qui ludibriis iudeorum percussus in capite prophetisare coactus fuisti prophetisa tu michi obsecro christe cor cognoscam quis et qualis ego miser sum qui totiens manu peccati operis percussi te Insuper potest etiam meditari quod aliquis manu rem sancta dulcissimum et mellifluum os eius percuciebat alii pugnis eum cedebant alii sacratissimam eius barbam evellebant alii per suos venerabiles capillos ipsum trahebant et calcibus pedes conculcabat ac sine reverentia et pietate aliquis dominum angelorum male tractabat Et nichilominus alia multa blasphemates dicebat in eum et faciebat Sed eum crudelissimi et sine mente essent omnia mala et improperia que poterant ei faciebant Alii ex sua mala voluntate ad hoc moti Alii ut placerent maioribus qui erant dignissimi Ergo tu facere si hec videres michi non te pateres super ipsum dominum dicens nolite iam nolite facere tam malum domino meo ecce me flagellate michi ecce percutite me sed domino meo tantas iniurias irrogare nolite Et tunc amplexaretur flexis genibus dominum et magistrum tuum et suscipes libenter super te percussiones ad eripiendum ipsum Quod ita te modo facere recogites et totum sic si presens esses te facturum estimes Considera quod singula que illi maledicti tunc ingerebant fuerunt testes penitentes ipsum condemnantes et veritatem scilicet se dei filium esse confessum quasi blasphemum condempnaverunt; et quia obstinatus videbatur in omnibus paciens se habuit et compatere sibi qui pro te omnia

sustinet Jugit' q lacrimas fundes speciosissimam faciem
eius qua illi impudent' fuit illinas sputis tu zelem-
tius sancta lacrimis Rtine enim auditores llel mete contractas
quas sunt obprobrium hominum ipse dns et gla angelice et
abiectio plebis filius dei patris potuit se continere a lacrime
pro clusione Adulio malignancium adiusio te pontificum
imitatus es et veritatez spiritus opportune confessus qui de
blasphemia admiratus es morti Amatissime dne
ihu quanti illic indigna a pessima gente pertulisti vultum
tuum honorabilez in quem desiderant angeli prospicere
quem omnes celos adimplet scriptura que depinguntur omnes
diuites plebis populi labiis sputis inquinamus sacrilegis
manibus ceadimus velo operuerunt in derisione et te dnm
omnis creature talem sic contemptibilez collaphisauerunt
Sz ut ait Beda ipso dispensante qui patitur cuncta pro nobis
fiunt ut sic petrus hortatur ipso in carne passo nos ea-
dem cogitacione armemur atque ad tolerandum pro nomine eius
irrisionum obprobria pareamus Conspirate igitur ihm pro
nobis multo honoratis indigne vix titulum et eum imitando
discite hiuslad contemnere honorum spernere et laudes humane
fauoris contempnere Cum ergo homo foris videns reputat te
vilem in oculis suis tu vilez te reputa in oculis dei nec in-
mices vel indigneris si coram hominibus vilis reputaris sz ma-
gis in oculis dei q dominum occulta nouit confundaris Et ca-
ue ne malorum exemplo corruptus dnm potius dehono-
rare videaris quam imitari quam enim tunc dehonoratus est
blasphemus iudeorum et infidelium et nunc dehonoratur ve-
rsumus obprobrans falsorum xpianorum et nominetenus fidelium
prout sup in articulo illusionum hinc et tactum Nota
et hic hec illusio in tribus consistebat in supicdone in
percussione in irrisione ut sz vilificaret affligeret et
stultum ostenderet Horum tenim nunc est culpa prinorum
parentum in qua fuit triplex mordinatio Prima inappe-
titu illicitu honoris cui credidimus dicenti Eritis sicut dii
Ideo xpus quod voluit vilificari Alia in esu ligni pro-
hibitorum ppt hij delectacione in esus voluit primi In-
stituit ergo xpus passiones palmarum in genis quia sunt
tui phibitum colaz mastucat Sustinet et alapas de collo
quia illud transglutiunt 3a in cupiditate sciendi scientes bonum
et malum ppt' quod voluit ut stultus reputatus irrideri cui
dictum fuit sibi prophetisa quis est qui percussit

Petrus vero sedebat foris in atrio et accessit ad
eum una ancilla dicens Et tu cum ihu galileo eras
At ille negat coram omnibus dicens Nescio
quid dicis Exeunte eo illo ianuam vidit eum
alia ancilla et ait hiis qui erant ibi Et hic erat
cum ihu nasareno Et iterum negat cum iuramento

quia non noui hominem Et post pusillum acces
serunt qui stabant et dixerunt petro vere et tu
ex illis es nam et loquela tua manifestum te
facit Tunc cepit detestari et iurare quod non
nouisset hominem et continuo gallus cantauit
Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat
prius quam gallus cantet ter me negabis Et egres
sus foras fleuit amare Hic ostenditur qualiter
xpistus sit negatus a petro suo discipulo per tres vices primo
simpliciter verbo secundo cum iuramento tercio per execracionem quod est
quando aliquis non solum iurat per deum sed imprecatur sibimet aliquod
malum nisi illud quod dicat sit verum Dicit ergo petrus
vero sedebat foris atrio Non enim erat petrus simpliciter extra
domum vt prius dictum est sed erat extra locum vbi xpistus illusus
fuit in quodam atrio vbi erat ignis accensus in medio
sicut quod dicitur xx ca fforis sunt in atrio Secundum doctores non
appropinquabat ihesu ne aliqua suspicio oriretur de eo Nota
tamen quod hic dicitur est recapitulacio seu epilogus eius quod ante
factum est Et accessit vna ancilla quia se elongat a xpisto
ideo accessit temptacio quia cum elongat se a te propinquat
dicens Et tu cum ihesu galileo eras At ille negauit coram
omnibus dicens Nescio quid dicis Sed in hoc negat dominum ipsi
ante timore mortis Vnde gregorius Columna ecclesie ad vocem ancille pauit
sus dum mortem timuit vitam negauit Sed queritur quare ab
ancilla prodatur cum magis prodere deberet Dicitur diuina
dispensacione actum est vt [illegible] ad vocem ancille primo xpistum
negaret primo vt sexus iste eciam ostenderetur in necem deo
in peccasse et per passionem xpisti redemptus fore Secundo vt sicut
primum hominem mulier ad transgrediendum instigat Sic primum prin
cipem ecclesie mulier deum negare compulit Tercio vt ex hoc petri
infirmitas appareret Vnde gregorius petrus apostolorum princeps qui
te fortitudine cum aduentu spiritus sancti fuit ancilla hostiaria
requisitus dicat vna cum vere mulieris precessus domini
mori timuit vitam negauit ancilla mulier hostiaria non
libera ad signandum quod petrus tunc erat discipulus seruitutis non
libertatis nec amoris filialis Negat enim petrus in atrio
principis non in templo vbi plerumque veritas docuit ihesus
negatur et blasphematur Iohannes decollatur mr 6 Stella p
dicitur ibidem 20 Potuit tunc dicere petrus Mulier amarior
morte que me instigas ad negandum vitam meam pus
ed Ecclesiastici Inueni mulierem amariorem morte Vnde Euse
bius refert in sermone feria sexta post pascha qui incipit
Dixit fratres ut ad plenitudinem Ecce petrum hostiaria mulier
decepit et sic adam femina ista et apostolum femina ancilla et
constitutus enim ad decipiendum sexus est femineus sicut [illegible]
in hostiaria animalis recognouit fideles seruos non misi

1
2
3

Eusebius

Per mulieres oppugnare consuevit Ibi adam per evam superat hic
petrus vincit per hostiariam Sunt enim sic legimus in paradyso
deliciarum [illegible] ne desint sic intelligimus in pretorio iude
orum ubi dominabatur sathanas serpens hic iudas coluber
per urgebat Est ergo eadem similitudo deceptionis in petro que
in adam fuit Erant et eadem est similitudo mandati Acceperunt
enim a domino uterque mandatum Adam ne tangeret Apostolus ne
negaret ille ne lignum scientie presumeret iste ne autem
sapienter periret Sed transgrediens uterque mandatum pariter
delinquunt gustat ille quod non licet loquitur iste quod non
deceret et tamen facilior negacio petri quam prevaricacio ade
[illegible] enim apostolo quam ade subvenit Hic enim ad vesperam
denis regimine [illegible] illius domus pulsacio [illegible] denegacionem
tem Adam reus facti nudus erubuit Petrus conscius [illegible]
correctus ingemuit Ille tamen deprehensus festinat ad late
bras hic tamen emendatus prorupit ad lacrimas Et tunc
petrus sedebat circa ignem cum ministris sicut refert Johannes

Beda

Sup quo igne Beda super [illegible] sic inquit Est dilectionis
ignis et cupiditatis De hoc dicit ignem veni mittere
in terram et quid volo nisi ut ardeat De illo ait Omnes adul
terantes vel ut clibanus corda eorum Iste super credentes
in cenaculo syon descendens variis linguis eos deum
laudare docuit Ille in atrio caiphe ministrorum malig
num accensus ad negandum ac blasphemandum dominum noxias
fedorum linguas armabat Quod enim intus in domo
principis sacerdotum sinodus maligna gerebat hic ignis
in atrio foris inter frigora noctis malum accensus typice
[illegible] monstrabat Hic enim quo noscitur [illegible] in se ...
[illegible] dicere cum propheta domino Anima facta sum
sic [illegible] in prima iustificatione vias non statim oblitus
inquibusque ac flamma caritatis turbida [illegible] flamma
sit caritas ministrorum Cuius frigore torpens ad horam apostolus
petrus qui primus ministrorum caiphe calefieri cupiebat quia
specialis [illegible] solacium presidium [illegible] querebat si non
moram [illegible] a domino cum igne [illegible] [illegible] in infidelitate cor
de reliquit ac post non domum sancto igne recreatum [illegible]
excessu eterne negacionis trina dilectionis confessione pur
gavit Tunc eternam completa illa miserabili [illegible] capitula
sua venit ad dominum Vidit enim cum discipulis suis primas
portans ad pisces suppositum et panem [illegible] videns sibi
cordis archana primus [illegible] amoris Et non mirum
si ad illud accedat temptacio quam elongat se a christo Ex
de quanto plus a deo elongatur de tanto plus a malo [illegible]
quatur et veniens diversarum tribulacionum exponitur et [illegible]
superatur cum gracia dei fortis non auxiliatur non assistit [illegible]
petrus ab ancilla non a lictore non a milite non a [illegible]
poritus et temptatus fuit et ad cum [illegible] et hic factum est divina
permissione propter presumpcionem ipsius confutandam [illegible] ut
sic primum [illegible] ad transgrediendum divinum preceptum ins
tavit sic primum principem ecclesie petrum ad negacionem compulit

dicens Et tu cum illo galileo eras quia vidit eum simpliciter et forte cognovit eum per habitum magis religiosum et cognovit quod non fuit de familia principis sacerdotum Et bene dixit quod non erat de familia principis sacerdotum Et bene dixit quod non ... [illegible] esse desiderabat cum ihesu et desi[illegible] eras scilicet tempore passionis quia [illegible] esse desiderabat cum ihesu et desi erat quia fuit in fugam cum capto fuit magister suus in orto Idem post negacionem timens petrus inter iudeos diu stare exivit foras ante hostium et gallus cantavit Credide autem eo iam iam ... ut per timorem [illegible] vidit et ad ... cum exurgeret ut per timorem exiret vidit et ad ... invenit eum alia ancilla et ait hijs qui erant ibi cum ... et hic erat cum ihesu nazareno ... manifestabat se petrus ait et hic erat cum ihesu nazareo ... Et bene dixit erat quia iam per secundam negacionem a christo recesserat Et iterum negavit cum iuramento ab illis requisitus ... quibus ancilla supplementum quia non novi hominem ... quem novit plurimum colloquia que cogit petrum negare ... hominem se nosse qui confessus est inter discipulos esse filium dei ... Eusebius in simone ... nos aplius novit in hoc quod ... emendavit quia quem dominum ter negavit et multum profuit in eo quod emendavit quia quem dominum ter negaverat dominum ter confitetur cum requisivit petre amas me ... et quociens gressus diluendo conferre videte ego quantum flevit ... et quociens ... lapsus est postquam flevit in ... profuit petro amarum flevit ... pastorem electus est quia dixit sibi christus pasce oves meas ... Et qui ante lacrimas predicator extitit post lacrimas pastor ... supra alios regendos accepit quem prius servus ... sumptus est et tunc alios regendos accepit quem plus servus ... Et hec est secunda negacio petri que ex eo est timor non rexit Et hec est secunda negacio petri ... argumentum quod homo ... prima quia deliberacio et ... si divina gracia sibi cito non subvenit ... peccato malum ... si divina gracia sibi cito non subvenit ... peccato dat ingrementum scelerum petrus enim ... mora in peccato dat incrementum sceleris petrus enim ... prime simpliciter negat christum dicens Nescio quid dicis postea ... iuramentum apposuit Et post pusillum lucas dicit quasi post ... spacium unius hore et hoc fuit iii appositum ab eunda ne ... forte ex subrepcione et non ex deliberacione petrus videtur ... Accesserunt ad eum qui stabant scilicet ad ... negasse christum negasse Accesserunt ad eum qui stabant scilicet ... interrogant eum et ut dicit iohannes inter istos fuit unus ex servis ... pontificis cognatus istius cui petrus abscidit auriculam Et dixerunt petro Vere et tu ex illis es Nam et loquela tua manifestum te facit hebraica ... vadata ... diversas provincias ... galilei et ... hebrei sunt et unius lingue generaliter ... speciales proprietates ... Tunc cepit detestari et iurare Ecce tercia negacio ... non novi hominem scilicet christum quem iam vocat hominem et prius ... vocaverat filium dei vivi ... Et continuo gallus cantavit Et iste erat secundus galli cantus post terciam negacionem ... eius negacio petri fuit colligitur ex iohanne sicut est in domo ... Annae ... in domo caiphe ... tres ... iohannes negavit sic tres negaciones eius quia volebat ... non solum enim negavit christum qui dixit eum non esse christum sed eciam qui eum sit negavit se eius discipulum vel membrum ... negavit se esse christianum Dicens enim non ait petro ... discipulum meum te negabis sed me negabis Negavit

vz m

go petrus xpm tu se negauit eius esse discipulum et isto mo
se eciam negauit esse cristianum. Ubi Augustinus ecce medica conple
ta est in petro egroti conuictus presumpto. Non enim factum est
qd iste dixerat animam meam ponam pro te. Sed factum est
qd ille predixerat ter me negabis. Et consideratur in petro
culpa et exaggeratur eius secundum processum negacionis quia
primo simpliciter negat. 2o negacionem iuramento. Sed
3o addebat prius detestacionem 3o cepit anathema
tisare i. maledicere sibi ipsi 3 maledicacionem addidit
gare si cognouisset ihesum. Anathematisacio enim fit
excommunicacio que est per execratorem 3 ad imprecacionem maledic
cionis. Si quis aliquid imprecatur sibi metipsi malum pene
3 obligat se maledicacionem si ita sit sic impono ei nisi
istud quod dicat sit verum. Nota de istis negacionibus
petri videntur ewangeliste dissentire. [illegible] Mathei de 3a et
3a quia de 3a dicit hic quod fuit ad vocem ancille. Lucas
autem dicit in 3a negacione vidit eum alius 3c ad ancil
quidem ipse negat. Johannes ait dicit quod fuit ad vocem plurium
cum de 3a negacione Johannes dicit quod fuit ad vocem vnius
qui erat cognatus illius cui petrus abscidit auriculam
Mathi ait hic dicit quod fuit ad vocem illorum qui astabant
Dicendum ergo quod principaliter in textu ewangelistarum erat negacionis
petri exprimere et in hoc conueniunt omnes ewangeliste exprimere trinam
personas accusantes petrum non erat principaliter intencio eorum
sed tamen et [illegible]. Ideo non consideratur in hoc. Quia consisite est
multi ad illa verba concurrebant contra petrum 3 consilium ne
proferebant ipsum accusando 3c vnus ewangelista vnam personam
nominat. Alius aliam. vnam vel plures. Nec est contrarietas vt
videtur secundum veritatem historie. Quod prima negacio sit facta
ad vocem hostiarie semper patet. 2a ad vocem illorum qui sta
bant ad ignem. Fuit tamen excitatus ab ancilla. propter quod Math
hic illam exprimit 3 tacet de aliis. Sed glo in hac 2a ne
gacione a duobus compellitur. Ab ancilla scilicet ait Math 3 ait
et ab alio scilicet ait Lucas dicens. Et post pusillum ait alius
et tu ex illis es. In hoc pusillo scilicet 3 reuersus stans ad fo
cum vt Johannes ait iterum negat. Lucas et Johannes dicunt
ad vocem vnius istam 3am negacionem esse factam Math
ad vocem plurium. Glo Sed pluralem pro singulari ponit. Vel
vnus erat qui eum viderat 3 precipue sciebat. Vnde sequitur
ceteri sed arguebat. Chrisostomus secundum gloriam. Ualle aliquis do
ctore est qui sompnolentos increpat aut eius vigilare insti
3 nolite peccare. Et petrus aut secundum gloriam Math iam negat
illas sit hic ... aut [illegible] dici esse non putauerunt mor
te eius tibi. Et recordatus est petrus. Hic introducitur
primo petri ad habendam spem 3 in hoc designatur reuersio
offense. Dicit ergo. Et recordatus est petrus. Et ad primam
conuersionem se dominus contexit glo. In alio ewangelio dicit Respexit
spiritus respiciente se dominus. Et glo. In alio ewangelio dicit Respexit
dominus petrum 3 intuitu prouocat ad lacrimas qui dimiserant

eius recolens quotiens eum negaverat et quod ei predixerat subito
ergo ut potuit in tenebris manere quem lux mundi respexit
Dicit ergo Lucas Conversus dominus scilicet a iustitia ad misericor-
diam respexit Petrum electum discipulum contritionis sancte respe-
ctu miserationis et gratie que mira provocat ad penitentiam et
necessaria est ad eam. Conversio quidem ista et respectus fuit
interior et spiritualis non exterior et corporalis quia dominus erat
intus in atrio et superius inter principibus. Petrus autem foris in atrio
et inferius inter ministros et cum aliud videre eum non poterat
oculis corporalibus. Unde Leo papa Dominus autem Ihesus quem interius pontifi-
cale atrium corpore tenebatur trepidationem discipuli foras
positi solo divino vidit intuitu pavescentisque animi mox ut
respexit erexit et in fletum penitudinis concitat. Hec ille. Sic
respexit eum in electos illius. Et quod Lucas signat dicit con-
versus dominus respexit ut quilibet respectus fratrum inspira-
de sibi gratiam habenda de sua negatione et ita recordaretur
ratio eius ad penitentiam. Et non dicit Ihesus propter quod corporalis re-
spectus sufficeret. Et recordatus est Petrus verbi Ihesu quod dixe-
rat. Unde secundum Augustinum divina Petri respectio nichil
aliud est nisi recordatio in mente eius quotiens iam dominum
negasset et que ei dominus predixisset atque ita misericorditer
divino eum respiciente penitet et flet. Sic solemus dicere domine
respice. Et respexit eum dominus quando aliquo periculo divina
misericordia liberatus est. Hec autem recordatio fuit initium penitentie
eius quia secundum Crisostomum nil ita trahat delictum ut memoria
continua. Unde et Beda Respiciente domino Petrus
ad eum reversus maculas negationis penitentie lacrimis tersit
quia non solum ad agendam penitentiam vocatio set ut agatur dei misericordia
necessaria est. Respice namque misericordia est. Unde Psalmista Usquequo
exaltabitur inimicus meus super me. Respice et exaudi me
Domine Deus meus i. misericorditer et adiuva. Secundum Bedam Petrus
ac cognoscens quod dominus eum audierat et respexerat sicut re-
spectu commotus ad amaras lacrimas provocatus statim
exivit foras de medio malorum inter quos eum nega-
verat. Egressus ergo foras ut esset liberior locus flendi — 1
Secundo ut fugeret occasionem peccandi quia locus in quo magistrum — 2
quem non conveniunt penitentie quia penitentia requirit asperitatem
sed est quam mollibus vestiuntur in domibus regum sunt
Tertio ut delinquentes consortium impiorum quia in sito — 3
sceleris eius. Unde Ieronimus et Victorinus In atrio Caiphe
sedens non poterat agere penitentiam. Egreditur foras ut ab
impiorum sequestratus consortio sordes peccatorum liberis fleti-
bus ablueret. Unde et notatur fuga occasionis. Unde Gen.
xii dicitur Egredere de terra tua et de cognatione tua. Item
Ysa. xlviii Egredimini de Babilone fugite a Caldeis — 1
Fugit ergo in caveam seu foramen quod modo Gallicantus
appellatur. Flevit ad delendum reatum amare propter dei offensam

fleuit amare sz cordis amaritudine et fletu contricionis qui ad
ea e fletus al deuocionis e suauissimus cuius exemplum ut pro
nobis reputetur secundum illud psalmi fuerunt michi lacrime mee
panes die ac nocte in ipso al loco vbi post negacionem fleuit
amare fecit in memoriam amari fletus sui prime eius edifi
cata e ecclesia sancti petri qui locus e inter montem syon et
ciuitatem ierusalem ex inde tunc petrus traxit in consuetudi
nem ut singulis noctibus surgeret a primo gallorum cantu
usque ad oracionem matutinam statim in oracione flens pro ista
negacione ita quod facies eius videbatur adusta et fletu la
crimarum z sp in sinu suo sudarium portabat quo crebro
flectens lacrimas tergebat quia quandocumque gallum cantantem
audiebat denegacionem xpi recolebat amarissime fle
bat tam pro peccato negacionis quam pro dulcedine amoris
domini Vnde sanctus Crisostomus flebat non propter penam sed quia dilectum
negauerat quod ei quolibet supplicio molestius erat Sed
eusebius in sermone de parasceue dicit de fletu petri petrus prorupit
in lacrimas z voce nil precatur Inuenio enim quod flet non inueio
quid dixit lacrimas eius lego satisfactionem non lego Recte
petrus fleuit z tacuit quia quod defleri solet excusari non
delictum quod voce prodere est confiteri lacrime ergo veniam
sine pudore et saluti nec erubescunt in petendo z impetrant
in rogando lacrime enim tacite quodam modo preces sunt veniam
non postulant z merentur tamen non dicunt miserie z miseri
cordie Vtiliores lacrimarum preces sunt quam sermonum quia
sermo in precando forte fallit lacrima non fallit sermo
enim interdum non profert totum negocium lacrima totum se prodit
affectum et ideo petrus iam non vtitur sermone quo fefellerat quo
peccauerat quo fidem amiserat ne per id ei non crederetur ad co
fitendum quo commisit ad negandum Inuenio et aliam cum
plus offendere quam impetrare veniam postulando per impendendo
tacuit qui deceptat sermonem Attende mi vbi petrus negat
et fuge omnem locum qui occasionem peccati dedit
Ambrosius Vbi tu negat petrus non in monte non in templo non in
sua domo sed in pretorio iudeorum in domo principis sacerdotum
ibi negat vbi xpus ligatur z vbi veritas non est Vnde et
Veros sed aliud cum ministris calefaciebat se ad ignem alium sac
dotis cuius e seruitore ministri demonia sunt igne desi
derium carnale cum quibus qui manet flere peccata non potest
Ieronimus Sic non quod in malo est conuersari Cum tamen magistrum
petrus enim semel atrium intrat z ibi atrium perdidit z xpum
negat quod in ibi manifestum Vnde non ibi sit fortis petrum
tunc sic stella a magis Vnde non ibi sed forte perm
quibus inde regressis reapparuit in atrium herodis disparuit
principis ut liberum locum flendi haberet quia inter impios perma
lege non valebat z ad flere secessit exierat petrus de atrio
palam flere non audebat ne sz ab aliis cognoscetur Ideo z
hos ministrum sed voluntas consiste lacrimis secretis
locum querimus Vnde sanctus Beda quam conciua sancte allogita

xxvi

pfidorum petrus int[er] iudeos velud homine[m] se nosse
negauit que[m] int[er] co[n]discipulos dei filiu[m] co[n]fessus erat
sz sic in atrio Cayphe retentus poterat age[re] pniam egredi[e]n[s]
foras vt ab impiorum co[n]silio secretus paui[dam] negationis
sordes liberis fletibus abluat. Ut Beda. Sic hodie multi
in atrio maiorum introducti xpm mal[is] operib[us] negant
et vix aut nu[m]q[uam] dum ibi sunt penitent q[uia] in maiorum
domib[us] co[n]tinuis pniae locus no[n] habet[ur]. Et io q[ui] vult
de o[mn]ib[us] co[n]tinuis pniae locus ... petita vitare et mala que fecit emendare de egredi de ma
la societate. Un[de] Crisostomus. Impossibile est valde si quis velit
int[er] turbas stans pniam age[re] minimorum alii venatione p[ro]stra
ti sunt alii rapinis, alii co[n]tinuis exemplis peiorib[us] ad peccata alli
ciu[n]tur alii adulacionib[us] in cecitatem glam[?] trahit alii dece
ptionib[us] in impudentia deiciunt. Ut Crisostomus. Imitare ergo pe
trum qui voluntate verbo ne sitis peccati negasti xpm p[rae]te
passio cognoscit petrus reatum suum dolens et penitens, egre
dit foras, relinquit co[n]siliu[m] malignancium, locum petit
secretum lacrimis et pniae aptum fleuit amare. Glosa: Me
intelliges q[uod] sacrificium deo sp[iritu]s co[n]tritus, cor co[n]tritum et humi
liatum deus no[n] spernit. Tu q[uo]q[ue] rememorans passionem
ingredere et tunc recedens foras cum petro egrede vt defleas te
xpm amarissime si qu[ando] te respiciat quem petrus lacrimate
respexit. Hec e[st] pniae modus. Peccasti q[ui]esce dolere et
lacrimare et disce cum petro flere amare et si quis mere
re poena diluere lacrimis culpam tuam tene ergo ama
ritudinem sz co[n]tricionis p[ro] te et co[m]passionis ad xpm
inebriens absinthio ut expiatus cum petro speres s[an]ctitate splendere
Quod vero dicit ambo de petro no[n] dicens q[ua]d dixerit
in mens q[uo]d fleuit, eius lacrimas lego satisfactionem no[n] lego
videt[ur] ex hoc q[uo]d tanta sunt eius co[n]tricio q[uo]d sufficiebat p[ro] eius
satisfactione. Un[de] leo papa felices o ap[osto]lice lacrime
tue que ad diluendam culpam negationis virtutem sacri hue
re baptismatis. Unde e[st] argumentum q[uo]d co[n]tricio p[ot]est esse tanta
q[uod] tollat omnem penam. Et no[ta] ordinem pniae petri p[ro]
gallus cantat. Deinde d[omi]n[u]s petrum respexit, 3o petrus
flere cepit et tunc egressus foras amare fleuit. Sic hoc
fit pniam s[ecundu]m Greg[orium]. Tunc nobis gallus cantat q[uando] predicatores
quib[us] corda n[ost]ra ad co[n]pu[n]ctionem excitat. Sz cantus galli
no[n] sufficit nisi d[omi]n[u]s oculo pietatis respiciat peccatorem
q[uia] oportet vt nisi in tenebris p[er]maneat q[uo]d d[omi]n[u]s eius
lux mundi no[n] illuminat. Ut ait textus s[ecundu]m Greg[orium]. Di[c]i[tu]r
primus flere quia n[ost]r[u]m i[n] multis p[er] scintillam co[n]scie[n]tie tunc
foris primus in extra quod fuimus egredimur. Unde
et Beda: Petrus qui media nocte peccat ad galli
cantum penitu[n]t et q[uo]d in tenebris obliuionis errauit
sperate iam lucis rememoratione correxit. Ut hinc
cepimus gallum aliquem doctorum intelliges q[ui] nos

Nota

iaceres excitat et sompnolentos increpat dicens Evigila
te iusti et nolite peccare h Beda Cogitur michi quod flebat
petrus pro domino suo et pro peccato suo plangebat et quid
cogitabat bona que sibi fecerat et quia ipse eum ne
gaverat / dominus quoque intuitu suo spirituali provocat petrum
ad lacrimas / nam intuitus oculorum eius domini velud flamma
ignis petri vero ut glacies erat / et ideo intuitu suo
resolverunt illos sicut ignis glaciem resolvere solet / nec
poterat in negacionis tenebris permanere quem lux
mundi respexerit ¶ beati oculi tui domine quibus quem ita
calefacimus cor frigidum et accendit in amore tuo
et illuminat ut videat hominem creatorem et suum errorem ¶
quanto gelicidium pectoris liquefacimus et in aquas ama
ritudinis et devocionis convertit ¶ vnde Anshelmus Intuere quam
pius oculis quam misericorditer quam efficaciter tercio ne
gatorem respexit petrum quem ille conversus et in se reversus
flevit amare ¶ vtinam bone ihesu tuus me dulcis re
spiciat oculus qui te tacens ad vocem ancille per quas
carnis sed mee pravis operibus affectibus quos negavi h Bonif
Moraliter per primam ancillam hostiariam que petrum negare
coegit designatur cupiditas per secundam carnalis voluptas
per viros seu plebes qui astabant intelliguntur demones hinc
enim ad xpistum negacionem hominem hortantur ¶ prima ancilla
sed avaricia que hodie in domibus maiorum principum
est hostiaria que omnes intrare facit / quia sicut hostiarius acro
est ne iam expulsa caritate a domibus prelatorum tanquam
quia incipiat principari avaricia igitur caritas expellitur
domum cupiditas ingreditur ¶ ad venenum caritate et cupi
ditas. hinc carnalis delectacio et demones adherent
quam xpistum negare suadent ¶ per petrum autem quem contra
tata agnoscens intellexit per tria quem a longe sequitur
dominum quia forte non ipse se sed ipse sua quem sollicitudine cu
piditate devictus negat xpistum ¶ quot sunt hodie qui
secum tandem principum sequentes vix aut. similiter peiores
dominum sunt ubi ¶ Et hic certitudo negacionis petri plures habent
documenta primum est / quod prelati esse debent esse tales que in
firmitatibus subditorum compati sciant ¶ prima secundum Gregorium
ideo dominus petrum cadere permisit ut et fortius per casum
resurgeret. et ut is quem futurus pastor ecclesie erat ex
sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset
et et sua infirmitate cognosceret quam misericorditer
aliena infirma tolleraret ¶ Et secundum Crisostomum xpistus permisit
petrum labi ut prelatus exemplum preberet fragilitati sub
ditorum melius compaciendi ¶ Secunda secundum eundem ideo contigit
non est commissa sacerdocii prelatis ne ad ipsum crimine petri
rent de sua innocencia presumentes cordis sui summa iudicaret

Sed postquam est collata homini fragili et peccatori ut cetera
aliorum lapsum se mitius perpendat et benignius. Secundum est quod
nullus debet se iactare et extollere aut de sua virtute et viribus
presumere. Unde Leo papa: Ideo Petrus hesitare permissus est
ut in ipso ecclesie principe conderetur remedium penitentie et nemo
auderet de sua virtute confidere quod mutabilitatis periculum nec
ille tantus potuisset evadere. Unde Jeronimus: quod evangeliste scripserunt
nos erudire volentes quatenus in aliquo non deo totum credere
sed in seipsis confidere. Unde Ambrosius: hec autem ideo scripta sunt
ut sanctus nemo se iactare debeat. Nam si Petrus lapsus
est qui dixit: Et si alii scandalisati fuerint in te ego non scan-
dalisabor, quis alius iure presumat. Demumque et David
qui dixerat: Ego dixi in habundancia mea non move-
bor, metuimus tamen sibi iactantiam obfuisse profitetur dicens:
Avertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus.
Tertium est quod in principio obstandum est peccatis, quia peccatum semper
trahit ad se aliud quemadmodum hic in proposito. Prima fuit
nuda negatio, secunda negationem attestatus iuramento, tertio
primo attestatus maledictione. Vel sic dicit Jeronimus: Prima
ancilla titubatio, secunda consensio, tertia vinacta. Hec est
trina negatio quam abluit per fletum ubi ipsum recordatio.
Quartum est quod si nos aliquando ex fragilitate peccare nullo modo
in peccato perseveremus, quia secundum Glossam perseverare in peccato
dat incrementa sceleris et quanto fiunt crimina cadit
in maiora. Et secundum Gregorium peccatum quod per penitenciam non diluitur
mox ad aliud trahit. Ecce enim beatum Petrum ad primam
negationem compulit vox unius ancille, ad secundam duo si
ancilla se vel ad tertiam plures. Quintum est quod nullus pec-
cator debet desperare quantumcumque peccata sint enormia sed debet
penitere suis flere exemplo beati Petri qui culpam negationis
abluit lacrimis penitencie. Unde sit enim nobis penitencie remedium
ostenditur et in maximis excessibus fiducia venie [illegible] sed
Petrus post tantum peccatum factus sit igitur testis ac omnibus
norma et regula penitendi. Sextum est quod nos caveamus
ne unquam Christum negemus. Christum namque negat quis in omni
mortali peccato, quia consentiendo diabolo abnegamus Christum et re-
dempti sumus ab eo. Unde conformando se huic articulo cogitet
homo quod propter ipsum deus respiciat et hic ad instar beati Petri
rememoretur peccata sua breviter secundum sua et ea quantum potest
lacrimis saltim cordis defleat. Unde qui a Petro aposto-
lorum principe ter negare permisisti quem tamen eum misericordi-
ter ter respiciens reatum suum amare deflere fecisti, respi-
ce quaeso me [illegible] et concede me cordis vel
factis te nunquam negare et peccata mea digne deflere.
Moraliter sciendum est quod Petrus hic gerit figuram peccatoris qui ter
negat dominum. Primo ad vocem ancille hostiarie. Ostiaria
ancilla hostiaria est caro que numquam [illegible] quam quod hostia in

custodia tenet 2 Re 4 Ancilla hostiaria obdormiuit
et ingressi sunt latrunculi domum ysboseth et percusserunt
eum et mortuus est / hysboseth interpretatur vir confusionis
et significat peccatorem qui peccatis occiditur cum cura cum hosti
aria sensuum non sunt custodita. Hec ancilla hostiaria puta
sua que per petrum significatur sunamitis ut vindicta cogita
tionis / cum vocem petri audiens id est curam delectationis consentiens
negat christum. Petrus dum foris sedet qui interpatus regnum
sunt quod quod in ps surgite postquam sederitis. Cum a celo sedet
id est in mundo satisfacto 3 re 21 philip et zacheus lapidatus
est cum a celo domus domum. Hanc vocem scilicet qui non exaudi
uit Job 30 non exaudiuit vocem exactoris id est carnis hoc
est affer affer prov 30 Sanguisuge id est carnis sunt due
filie quia consistere carnis peruersa est in gula et luxuria
philip et Creatura dei vocat est Ideo orat bapt[ista] Jn prov
30 Cum contumeliose tribue nam necessaria / ne forte saturi
hee sunt due ancille zelpha et bala Gen 30 zelpha
que os hians et sensualitas est. Non enim satiatur oculus sen
sus Bala inueterata / hec est ymaginatio que sensus est
uetulis ornata narrationibus / multas enim inducit fanta
sias / et contemplationis silencium inquietat. Ad vocem istius ancille
negat qui a sensualitate vincitur et ad peccatum allici
tur. Ad vocem secunde qui ab ymaginatione seducitur et cum
dat in errorem / qui enim de inuisibilibus ymaginatur faci
le errat quia de eis nescit ymaginatio fingere nisi falsa
20 petrus negat ad vocem calefaciens se ad prunas
et stat cupidos seu auaros. Ignis auaricia est prov 19
Ignis numquam dicit sufficit. Calefaciunt ergo se ad ignem
qui auaricie cupiditatibus inardescunt / horum vocem ne
enim homines opus eius Ex 5 hii calefacientes incongruebantur
per ancillam que alios sit ymaginatorem que senis est uetulis
mista narrationibus / multas enim inducit fantasias quasi contempla
tionis silencium inquietat et ecclesie sollicitudinibus
animum conturbat. Tercio ad 3 quod negat coram omnibus
quia qui a sensualitate vincitur impudens efficitur ut peccare
non erubescat. Deinde mendacium addidit et sic fit quod
error pro veritate defenditur. Math 7 Ego dico vobis non ma
re omnino id est non passim quecumque asseverantur tamquam vera 30 ne
gat ad vocem cognati malchi / Malchus rex interpretatur
et sit dicatur regem super omnes filios superbie. Ad vo
cem cognati malchi negat qui diabolum superbia super
num superbie homines apostotare a deo / Et sic patet
quod ille ter negat deum qui luxuria superbia et auar
icia peccat Item sciendum quod boni et mali differunt
in regula [illegible] enim loquitur lingua iudicata ussimi
tia / quia loquitur de hiis que ad confessionem id est ad lau
dem dei pertinet et ad parcem Matth 12 Bonus homo

2

3

No

de thezauro suo profert bona. Et Gen. viii. Columba attulit ramum olive virentem. Talis vero loquitur lingua galilea .i. volubili, quia de volubilibus et transitoriis loquitur. Ysa. xxix. De humo mussitabit etc. Job. i. Cum de terra et de terra loquitur. Judic. 12. Effraym interpretatur pulverulentus quia de pulvere terreno loquitur. Effratei nesciunt proferre zobboleth .i. spica sed proferunt theboleth .i. palea. Ideo a galaaditis iugulantur in iordane. Ita hiis enim de spica .i. de Christo vel refectione vite eterne loqui nesciunt, sed de paleis .i. refectione temporali. Temporalia enim palee comparantur, quia infructuosa et ventosa sunt. Sepe talia loquitur insulsa .i. indiscreta. Coll. iiii. Sermo vester sit in gratia sale .i. sapientie conditus ut sciatis quomodo oportet vos respondere. Greg. Non laudes hominem in vita sua sed conspice linguam. Sanctitas portatur in lingua confessionis, sed sanctitas hominis in confessione. Galaadite sunt demones et dicuntur qui coacervantes testimonia contra peccatores. Hii dicunt occupare vada iordanis, quia maxime in transitu mortis insidiantur, quem per iordanem significatur, quia iordanis de hiulis descensio et sit mortem per contra humana superbia humiliatur. Esdre. 2. Qui in populo domini genera loquebantur azotice et partim iudaice. Azotice loquuntur avari mundi luxuriosi. Interpretatur enim azotum ignis. Tales maledicuntur. Ut per hoc quod dicitur: Nam loquela tua manifestum te facit. Similiter Mar. xiiii. Et sobris deprehenduntur demones hominis voluntatem. Voces enim sunt note earum passionum que sunt in anima, et ideo viri contemplativi fiunt silentium. Trenorum 3. Sedebit solitarius et tacebit, ne demones eorum deprehendant voluntatem. Ps. Posui ori meo custodiam etc. In consilio quod fecerunt principes sacerdotes ad questionem petri contristabat plura. Primo respectu domini et sit gratiam sincerum que expellit tenebras. Secundo recordatio verbi Christi. Primum patet ad conversionem gratie caput. Ymo iram dei et iram in sororibus eius. Secundum ad medicinam benedictionis. Ysa. 36. Miserationum domini recordabor. Ps. Os eius ut flamma ignis. Ideo solo respectu solvit gelicidium peccatorum et facit effluere per lacrimas oculorum. Verbum Christi est ignis illuminans et accendens. Act. ix. Lux de celo circumfulsit paulum et audivit vocem. Secundo tertio cantu galli. Patet ad auditum verbi dei. Gallus enim predicatorem sit cum cantat. Cor. 15. Evigilate iusti et nolite peccare. Gallus predicator est. Prov. 30. Gallus succinctus lumbos. Corona galli increpata predicatoris statum vite eterne predicat in nocte presentis vite ut excitet sompnolentos .i. torpentes in bonis operibus et nuntiat diem claritatis eterne. Secundum in Christo gallus cantare spes et tacere. Gallus petrus negat, cantante gallo penitet. Signum quod quam fructuosa sit verbi dei auditio. Ideo gallo tacenti comparatur. Glossa Ysa. 2.

Ergo te asportari faciam sic gal. Gallinaceus qui non can-
tat sed gallina hic est predicator remissus et effeminatus ne-
gligens predicare. Hic comminatur duris quod pedibus id est affectibus
sursum elevatis id est ignominiose delectatur etc. Non igitur deputabi-
tur inter gallos propter dictam sindresim que interrumpit sompnum pec-
cati et ad primam excitat dicens Jere 4 usquequo morabuntur
in te cogitationes noxie et illud Romanorum 13 Eph 5 est iste qui in
tua interiora est lucidam ab tanto sompno peccati sic est consopitus
ut gallum canentem id est sindresim remordentem non audiat.
Item sciendum quod tria sunt in prima petri conversione que sunt
in peccato scilicet occasio propter quam est fugienda. Ideo dicitur egressus
sub foras. Secundo reatus propter quem est flendum ut deleatur.
Ideo dicitur flevit. Tercio offensa propter quam est deo dolendum satisfa-
ciendum. Ideo dicitur amare. Unde in itinerario clementis
quod petrus omnibus diebus nocte sic quando audivit gallum
cantantem cepit flere. Nota in egressu petri notatur confessio
oris. In fletu contritio cordis. Jeremie 6 luctum unigeniti
fac tibi planctum amarum. Conversio peccatoris quod est si plo-
ras non tu amare et conversus oculos suos ad
flendum et sic satisfecit. Unde per tres vices conversam negationem
confessus trinam dilectionem Joh 21. Item nota tres sunt qui
enormiter peccaverunt petrus paulus et judas. Petrus per
fragilitatem quod in patrem cuius attribuitur potentia. Paulus
propter ignorantiam quod in filium cuius sapientia. Judas per ma-
liciam quod in spiritum sanctum cuius bonitas. Unde desperatus
non meruit sed abiens laqueo se suspendit. Tandem facti
recesserunt cives et milites domini ihesu. Inquidam
ceterum subito solent cum adhuc visu per vestigium hic
ibidem signata sunt et adhuc ut dicitur apparet. Dimiserunt
cum inchilominus ad eo aliquos armatos ad custodiam
custodiam qui eum vexaverunt per totam noctem residuam
quod non sufficeret dies ad complendum maliciam suam derisio-
nibus quod et maledictionibus vexantes verberabant
ei dicentes putabas te esse prudentem principibus et melior
phariseis. Nunc tua stulticia apparet. Modo stas sicut fu-
gitivus qualis illi audaces et pessimi quiciantur eum et in
collum eius insurgunt. Contra eum dicunt et faciunt et irreverenter
hujusmodi increpationes et mellissimi cui possunt. Unde cum
nox in scripturis tota duceretur nullam potestatem recedebat ...
stabat inistrore simpla plebs multas alapas et colla
phis innocentem mactatur. Sustinuit cum obprobriis dominum
ad tiam habere et flere ad omnia tamen sic esset
deprehensus in culpa et mea corde quoniam compateretur eum

xxvi

Hic ponuntur quinque dubitaciones Prima quare negaciones petri debuit esse trina Secunda quare ista trina negacio sunt ante galli cantum Tercia quare ista negacio debuit fieri magis per interrogacionem mulieris quam viri Quarta quare beatus petrus per hanc negacionem potuit dampnari Quinta quare per fituam primam petri restituat ipsum in pristinum gradum Ad primum est dicendum quod Augustinus in libro de consensu ewangelistarum triplicem causam assignat de trina negacione petri Quod primo dicatur hic fecisse propter triplicem eius presumpcionem reprimendam Secundo propter eius causam triplicem confessionem faciendam Tercio propter triplicem heresim extirpandam Prima tres fuerunt petri sue presumpciones Prima ostendit de ihesu christo secundo Johannis cum petrus diceret de ihesu christo domine quo vadis Et ihesus christus respondit Quo ego vado tu non potes me sequi modo sequeris autem me postea presumpsit petrus dicere Quare modo non possum te sequi animam meam pono pro te tunc meruit audire quod eum esset ter negaturus Secundo luce 22 cum ihesus christus diceret Symon symon ecce sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum Et ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua Tunc beatus petrus presumpsit dicere domine paratus sum tecum et in mortem et in carcerem ire Ideo tunc similiter meruit audire quod eum ter esset negaturus Tercio mathei xxvi et math 26 cum ihesus dixisset Omnes vos scandalum patiemini in me hac nocte quia percusso pastore dispergentur oves gregis Tunc petrus presumpsit dicere Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam scandalizabor Propter istam ergo triplicem presumpcionem reprimendam ter ihesum christum negaturus erat ut tunc in principe omnibus nobis remedium prime ostenderet ut nemo auderet de sua virtute confidere quam mutabilitatis humane pulsum nec petrus evadere potuit Secundo propter triplicem confessionem faciendam Nam in pascendis gregibus ihesus christus tribus vicibus post resurrectionem quesivit a petro eius dilectionem confitendam Dicens Secundo Symon Johannis diligis me plus hiis debebat enim gregem suum pascere verbo et exemplo ac temporali subsidio Sic ergo per trinam confessionem commissum est petro ecclesie regimen sicut per eius trinam negacionem repressa est eius temeraria audacia Tercio propter triplicem heresim extirpandam Nam sicut Augustinus contra hereticos tribus modis erratur Prima aut eius divinitate aut eius humanitate aut de utraque fallitur Omnis ergo negacio christi per trinam negacionem petri intelligitur quia aut est nec simplex humanitate sicut in incarnamento eius divinitatis Aut in incarnamento eius assumuntur deus contestetur aut sic incarnamento et detestacione utriusque humanitatis et divinitatis Ad secundum dicendum quod quod est dicendum sicut Augustinus dicit propter dimissionem modus loquendi ewangelistarum Nam tres ewangeliste matheus lucas et Johannes expresse concordant hic quod petrus ter esset negaturus christum antequam gallus cantaret Solus autem marcus dicit christum dixisse Priusquam gallus bis vocem dederit ter me es negaturus Ergo dicimus trinam negacionem petri fuisse completam antequam gallus cantaret

Prima

3 presumpcio

3 confessio

3 heres

2

Mt no veru dicat q bis vocez dederet gallus an ter ma ne
gaconu / et si bis vocez dedit ut mt ait no fuit terna
negaco pleta anq gallus cantaret ut dicit alii evangeliste
Ad hoc ait nichil augus q negaco petri incepta fuit anq
gallus cantaret / s no fuit illa tria negaco copleta an pri
mu galli cantu / q int prima et cetias negacoz fuit int
uallu q̄ hore ut dt alig evangelista / no sunt go ces
evangeliste dice petru ter xpm esse negaturu anq gallus cantaret
q an galli cantu h tria negaco fuit inchoata licz no psumata
s anq psumaret gallus bis cantasse potuit ut ait dt spes
in declaracione aiuu petri anq gallus inciperet cantare tria
negaco pleta fuit · pfine in execucoe opis no fuit pleta
an galli cantu / sic ho videns mulierez ad cupiscend eaz
ia mechatus ē ea in corde suo pfine no dope ut augus expot
Et sic dictu de hora sic pt dici de loco · q augus videt
dicere q tria negaco petri fuit in domo anne soceri cay
phe Alii aut doctores dicut q fuit in domo cayphe Nam
hec domo erat pxime in utraqz domo petrus potuit int
rogari et interrogatus ihm xpm negare Ad 2am ē dm
q p tanto qo ē dubia q cet Beda dicit domi potuit cogno
scere btum petru cu viderit eu cu xpo ihu ac p sophus
eu magis manifestare q mulieres z tn no hic factu est
s primo p ancillas manifestatus ē no cognitus illis in petrus
absidit ancillas dicit Ego te vidi in orto cu illo ut btus
iohãs aut nisi pq p ancillas dictu ē Et tu cu ihu naza
reno eras Astius go itum aliud assignt Remigius dicens hoc
factu ad significand femini sexus peccata quereretur Naz
rus eu deo qui feminaz frequentat accessus Vel q sorio se
iniciu petrus cogeret negare ihm xpm que an coram
disapule cofessus ē esse dei filiu / et cospecco mulieze balon
domisso deo qui qui in nocte apparens ei dixit pete a me
quid vis et dabo tibi · adorat ydola surda z muta ve
nomini p mulieres impugnire psuevet ut dicit ambrosius
Ad tertiu ē dm q Jeron dicit sup hunc passu quibusda
visu esse petru no negasse ihm xpm / dixit eni Nescio
esse deu / s nescio eu esse putu homez · sic hec sunt dicta
ē ut ait / q si petrus ihm xpm no negavit · sed hec frivola
tus fuit / nec valebat salcu xpm psiteri esse deu nisi
fiteret eu esse homez veru Dm go q eo modo petrus
negado ihm xpm poterat dapnari go pdestinatus pt
ē dm q sic et quilibet pdestinatus posse dapnari in sensu composito
dimiso ē vero / q pdestinatus no dapnat / s in sensu
pt dapnari / et dm ē sub gra ē sub culpa mortali
nigru pt esse album / qo q non ē ipm saluari sic
s id susceptibile quod ē sub albedine z quod s nigredine

Ad quintam est dicendum quod prima persona per supra considerari
dicit quantum ad creatorem, aut quantum ad creatorem et servitorem
Si quantum ad creatorem ut sic tenetur quantum imponit et comple
at quod sibi imponit secundum veritatem taxationem sacerdotis non est
inte restitui in statum pristinum quia ita negligentiam per sequens
quod cum appetat se ad talem gratiam quantum amisit [illegible] tempus
quod non sit semper inte resurgere in aequali quantitate vel etiam
in maiori. Et licet opera mortificata per gratiam advenientem
revivificentur tamen non revivificantur secundum mensuram caritatis amissae
sed secundum mensuram caritatis finalis. Si autem sit prima persona considerata
quantum ad servitorem et creatorem sic dico quod si ita ferventer
penitet et dolet de culpa secundum quod requirunt ei quod de toto
statu cecidit redit in pristinum statum ad et sanitatem
Et sic loquitur beatus Augustinus quod illud antidotum operatur secundum [illegible]
convenientiam sufficientem. Intelligendum est tamen quod supra est loquitur
de sanitate dicit quantum ad statum humilitatis et habilitatis
naturalem et sic restituunt in sanitatem pristinam. Est etiam loquitur
quantum ad aliquem statum sive integritatem vel decorem ac
accidentalem et quantum ad hoc non est inte restitutum. Et hoc est
gloriationem innocentiae et integritatis carnis et de consimilibus
Et quod beatus Petrus per primam initium fervent se disposuit
ad credendum, et quod in maiori caritate surrexit

Mane autem facto consilium

Cap. xxvii

Mane autem facto consilium
inierunt omnes principes sacerdotum et se
niores populi adversus Iesum ut eum
morti traderent et vinctum adduxerunt et tradi
derunt Pontio Pylato praesidi. Ostenso qualiter
passio Christi per Iudaeos inchoata est hic ostendit qualiter per gentiles
sit consummata et dividitur in duas partes. Prima describitur
primo ipsius Christi crudelis occisio. Secundo eius fidelis et devota
tumulatio ibi Cum sero factum esset. Prima adhuc in duas
quia primo describitur ipsius Christi iniqua praesentatio. Secundo ipsius praesenta
ti diligens interrogatio ibi Iesus autem stetit ante praesidem
secundo innocentiae eius declaratio ibi Per diem autem sollemnem consueverat praeses
tertio condemnatio ibi Videns autem Pylatus. Prima adhuc in
duas quia primo describitur ipsius Christi praesentatio sicut dictum est. Secundo im
pudentissime subditur Iudae desperatio ibi Tunc videns. Circa
primum dicit sic Mane autem facto quia tota nocte ipsum magis
illuserunt ipsum conspuendo et palmis caedendo. Unde glossa super
vide quam solliciti sunt in malo. Tota nocte vigilaverunt
ut facerent homicidium. Deinde eorum ostendit studium de
malignitate cum subdit Consilium inierunt machinando in
mortem eius. Et dicit glossa Vide sollicitudinem sacerdotum
in malum, tota enim nocte vigilabant ut facerent homicidium
unius [illegible] filium [illegible] qui et in malo sunt prudentiores filiis
lucis cum conviciis [illegible] quia per noctem usque mane ipsum illuse
runt conspuendo percutiendo in faciem colaphizando cum [illegible]

attrahendo et faciem velando Et dicit Crisostomus quod mane erat in
origine solis super terram oriente Sed nox profundissima erat
in cordibus iudeorum Et quamvis eorum corpora vigilarent ad lucem
corpoream animabus tamen ad lucem intellectus dormiebant Propterea
enim fecit aliquos iudeorum ad insidias christo in noctibus vigi
lare et quia et testimoniis falsis coram Cayphas et Anna
non habebant sufficientem causam accusando christum coram pylato
sed reum mortis ideo adhuc consilium inierunt Jeremie xi
versus finem dicit propheta in persona iudeorum de christo Venite
mittamus lignum in panem eius et eradamus eum de terra vi
vencium et nomen eius non memoretur amplius Et exprimit
evangelista iniquitates istorum congregatorum et eorum iniquitatibus
quia dicit omnes in quo denotatur generalitas principes sacerdo
tum id est pontifices qui precellebant reverencia dignitate Et seni
ores populi qui precellebant reverencia etate et scribe qui precellebant
reverencia doctrine legalis Sed contra quem fecerunt consilium adversus
ihesum et hoc previdit David dicens Astiterunt reges terre et sed
quare subdit causam ut eum morti traderent qui in se vita vel
existens vitam dedit cecis et culpis vite fuit insidiator
immo mortuorum suscitator Et vinctum adduxerunt ligante
rum illum a quo potius solvi velle debuerunt Et sic Be
da dicit quod hoc fecerunt ex consuetudine sua recta sic quem morti
adiudicaverunt ligatum iudici tradiderunt et modo est intel
ligendum quod tunc primo fuerit ligatus Erat christus sed quando
captus erat in orto et ductus ad primum iudicem quia stans
coram iudice erat religatus tunc audiebatur causa eius et post
non moveretur quo vellet et iterum ligatus et ad alium missus Nota vinxerunt eum ut
nollet tradiderunt sic pateret sibi quod nollet et hoc
debita omnia ad [illegible] Et hic tripliciter insinuatur
captivitas ex peccato originali quo vinciebatur genus humanum dif
ficultate ad bonum ducebatur pronitate in malum sed tene
batur violencia per diabolum Difficultas autem sanguis pronitas
tamen violencia hostis Sequitur postea pylato presidi Nota
quod alii dicunt quod pylatus erat proprium nomen eius compositum ex
nomine matris que pila dicebatur et patris qui dicebatur Atus
Poncius autem cognomen eius quia fuit iudex a romanis missus
ad insulam Ponciam Et hec diffusius habetur in quadam
legenda que dicitur aurea sed quia ibi multa dicuntur que hoc
que videntur prima facie falsa que propter pluralitatem hoc
omitto ideo aliter dicendum est quod poncius erat proprium nomen
eius et patet ex duobus Primo quia cognomen proponitur
non proprium proprio nomini sicut de curtis quod esset quia poncius
satis quod est in burgundia Secundo iste pylatus erat orun
dus erat eam natione lugdunensis ut magister in hystoriis
dicit Et id dicit Josephus libro antiquitatum pylato autem erat
nomen eius cuius autem erat nomen officii sui Et dicitur a presidendo
quia presidebat iudicis ubi missus a romanis Et sic dominus
in iudicio spirituali ad mortem sentenciatus traditur potestati se
culari ut crucifigatur Primo sic ostenditur accusacionis christi pylato

Nota
Pylatus

Poncius

imponeretur herodo ne impio romanos derogare videretur. Item ne
plebis indignacionem incurreret. Secundo ut suam maliciam sub
pretextu iusticie occultaret. Sed notaliter vinctum secundum Bedam
quia moris erat morte plectendos vinctos presidi presentare. Vel
vinctus adest Sampson vinctus a Dalida. Sampson interpretatur
sol eorum scilicet quibus iste sol in meridie occubuit. Sed Dalida
interpretatur situla. et significat synagogam que more situle li-
quorem limpidum effundit. sed quisquilia et immunda reser-
vat scilicet cophinus. Ex quo iudei tradiderunt Ihesum iudicibus ipsi
eque ipso potestati romanorum traditi sunt et ab eisdem deleti
ut impleretur scriptura dicens: Reddam opus manuum eorum retribue
illis. Item Johannis xviij. Non ergo adducunt ihesum ad Cay-
pham in pretorium sed a Caypha. Glossa. quo ad hoc in corrige
de civitatem Johannis si corrigatur sunt rectorum e ad grecos eo
de civitatem apud quos habetur
quod Johannes greca lingwa suum scripsit ewangelium. Quod erat in domo
adducunt ihesum a Caypha in pretorium. quod erat in domo
pilati locus quidam ubi iudicabat et pretor seu iudicans se-
dem suam locum tenebat. Unde Beda pretorium enim dicitur sedes p-
retoris. pretores autem dicuntur prefecti seu preceptores eo quod cunctis
precepta donant. Tradiderunt eum potestati Rome ut eo modo alie-
nos se ostenderent ab eius interfectione. In quo non eorum domino
sentencia sed magis monstratur insania. et ipsi quem ducebant
eum non introierunt in pretorium ne contaminarentur intrando
domum gentilis sed ut manducarent pascha. id est azimos panes
quos non licebat comedere nisi personis mundis. Pro ebn.
tempore autem azimorum quibus diebus contaminacio illis erat
in alienigene intrare habitaculum. Timebant contaminari
ex ingressu domus hominis gentilis. et non timebant contaminari
ex privacione mortis apud innocentes. Ex quo patet supersticio
eorum vana. Sic et cum multe alie. Unde Augustinus O impia
cecitas. timent ne habitaculo utique contaminaretur alieno. et con-
taminaretur scelere proprio. Alienigene iudicis pretorio contamina-
ri timebant. et fratris innocentis non timebant. Hugo
Christus sunt plebes quem consciam magnam de minimis faciunt et
multo graviora committunt. Et nota secundum iura consciis non
licebat tempore azimorum domum incircumcisi intrare. Credi-
tur ut simo pontifici quidem dicit ihesum turbam ihesum ducentes
pressisse ut pilato suggereret de morte ihesu adducendi.

Videns autem Judas qui eum tradidit quod dampnatus
esset penitencia ductus retulit triginta argenteos
principibus sacerdotum et senioribus dicens peccavi
in tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt
quid ad nos tu videris. Et proiectis argenteis
in templo recessit et abiens laqueo se suspendit.

Hic ostenditur scelus Jude traditoris desperacio et iudeorum
dissimulacio. dissimulacio iudeorum. quem cum Judas se
recognosceret peccasse tradendo eum innocentem et iustum
sub dissimulacione tacuerunt et primo ostenditur penitencia traditoris
eo dissimulacio sceleris in iudeis ibi. At illi dixerunt quod adulteres

In penitencia proditoris ostendit primo penitenti occasionem scilicet cordis dolorem ibi penitencia ductus, 2o oris confessionem peccavi tradens. Dicit ergo. Tunc videns iudas qui eum tradidit. Et dicit ad differenciam alterius iudei qui vocatur iudas iacobi dictus. Et dampnatus esset scilicet ihesus et dampnacionem adiudicatus vel quod dampnatus esset ipsemet iudas dampnatus id est iuxta peccati penam eterna dampnacione dignus penitencia ductus id est angustia quadam et tristicia tactus que tamen sunt infructuosa quia non propter amorem dei sed propter enormitatem rei et sic confessi tristis sunt et desperant. Nota quod non omnis penitencia de peccato est fructuosa quia aliqui est penitencia et dolere vel et lesione ne sic fures penitent de peccato commisso propter suspendium, sic penitent dampnati in inferno propter supplicium sic paro sic antiochus penitent propter morbum excessivum sic pharao propter vel et amissione aliquorum boni sive commodi vel propter enormitatem peccati sic ezau penitent de venditione primogeniture. Et ad hebreos xii. Et sic iudas penitent ut hic habetur. Alia est penitencia de peccatis que procedit ex amore dei quia propter amorem que sunt ad deum detestatur peccatum et illa est penitencia fructuosa sed deo salvator dixit marie magdalene peccatrici remittuntur ei peccata multa quia dilexit multum. Retulit precium scilicet triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus populi a quibus male acceperat quia in sua potestate esset precium per eam mutare. Et quia eos precio per quod xpistum dominum vendidit posset eum redimere. Inducti eum possent alium mala persuadere que tamen penitencia ducti postea non potuerunt dissuadere vel in bonum convertere. Ergo iudas restituit pecuniam male acquisitam quo usurarius tenet usuram et symoniacus prebendam. Vel confunde principales suos in morte xpisti reddiderunt ad templum et sic vel iudas penitencia ductus id est angustia quadam et tristicia tractus que tamen non valuit quia non propter amorem dei sed propter enormitatem rei triste sunt. Et retulit accipere peccavi, scilicet in me dinalo me tradendo. In dominum meum specialiter discipulum suum et meum in peccatum in malo exemplo xpistum turpiter vendo tradens sanguinem iustum. Confitetur dolum sed malos sacerdotibus. Confitebatur enim ibi iustum. Et ideo non propter ipsius culpam sed propter magis decerat spes venie et salutis. Inde ista confessio cordis contrita fugiente confessor desperato dat testimonium et eciam quod condempnauit opilat ora. Nota hic quod in penitencia non aderat dolor cordis, confessio oris, restitucio sine satisfactio operis, quia decerat spes salutis. Vel talis sic merat que non in timere deum sperare in ipsum et in absencia ...mat que ... non inadiect ... decerat ... amore. Vnde

Similiter Judas primam duas ponderavit partem ponderis publico
quod criminalis est displicentia eius sed amor dei est pondus
secretum de quo per Ieremiam iniquitatem meam ego cognosco et
peccatum de quo per se Iam non sic Cayn qui pon
que ponderavit qui solum penitet Non sic Cayn sed ponens
de publico dicens maior est iniquitas mea. Nam sic duplex
est tristicia scilicet secundum deum et ad corpus. Ista duplex est prima conatur
est tristicia secundum deum et ad corpus. Ista duplex est prima conatur
mundanorum que mortem operatur. Alia austera que est secundum
mundanorum que mortem operatur. Alia austera que est per
amorem dei et illa salutem operatur. Sit illa dirimitur sed
ondit iudeorum dissilacio et sic in duobus sermonibus quod peccatum
consistit in veditorem refundit. Dicat ergo at
a se continuat etc. quod ad nos quid ad nos cura? si peccasti vel non
ille dixerunt quid ad nos tu videris i. videbis vel ad te pertinet vide factum
peccasti. Tu videris i. videbis vel ad te pertinet vide factum
tuum secundum quod est peccatum quantum vel finem tuum quantum conualia
tuum secundum quod tibi inde eveniet si bene existis re
liqua. Tu videris. Vel secundum glosam tu videris i. quod vide
apices si male sit. Sic glosa multi estimasse se audivi
ut pertinet ad nos. Sic glosa multi estimasse se audivi
et in vedetem sceleris constituunt sic
et tunc ex peccatum se credunt. Et in veditorem sceleris constituunt sic
glosa ordinaria. Sic in ad mortem peccat talis qui sibi ignorans
tiam et caritatem nec habet in scelere suis ut penitentiam
et caritatem. Augustinus de vera et falsa penitentia. Credens
dolore auditur. Augustinus de vera et falsa penitentia. Tristicia credens
est quod omnes elemosine et orationes et opera iusticie sufficerent
et quod omnes elemosine caritatis et opera iusticie sufficerent
recognoscendi mortem suam et questionem suam ideo quod nec
digne penitere potest que non sustentat caritas et ideo
penitens volens non querit sacerdotes propter aliquam talis
penitencie dispositos ab ecclesia. Judas enim penitens iuit ad
phariseos et dimisit apostolos qui nichil contulerunt auxilium sed desperationis
racionis argumentum dixerunt quid ad nos tu videris si
peccasti tibi sit non tibi sufficit non tua peccata sustinere
caritative non comportanda, promittere i. sic portanda tenendo
portandam in contricione vel pena spirituali sicut quasi depo
nens onus propter te dolens. Ieronimus enim iniquos autem inique
non opera sequuntur iusticie. Si iste iuisset ad petrum qui sic fu
dentem lacrimas nec fugisset maria ad martham que
vitam impetrabat lazaro vel ad turbam plorantem
que comitabatur filium vidue et ipsam viduam impetravit amor
te suscitandum. Sed iuit ad dimissos et dimissi perit unde
dicit ambrosius dominum traditorem non invenio a iudice esse
dampnatum. Non enim dampnat eum pilatus non dampnat set
pilatus. Sed quod contigit semetipsum condempnat. Et cessante summa
iudicat ipsa summa indigencia. Reus enim alius iudicat per utique
esse satisfabilem. Reus autem sine satisfaccione est cum confitetur
sue iudicio condempnatur quem alius iudicat per quodcumque a
suo iudice sperare indulgenciam qui semper indicata
que postulabit indulgenciam. Refert enim iudas dimi
dias sanguinis ait iudeis peccavi quod tradedi sanguinem
innocentem. Magne igitur bonitatis innocencie testimonium
est dum accusator eius confitetur de scelere et reus arguitur
de mercede. Dum enim miser refundit vendicionis precium
putat se factoris sui solvere contractum sed cum ipsi ab
solvitur dum enim auctor vendicionis sue reus est constat

istud scleratum tm sacrilegii iniisse contractum sua ergo sua
iudas proditor condempnat. Mirum forte nobis quod non persuasit eum
indicatur non se esse addixit. hec sacrilegii solet esse indicium
ut impietatem suam ipse dum recordat et peniteat scelus dum reo
quod constat et vendere, omni eum supergreditur. scelus summae
quando sua consciencia sua summa condempnat. Sic inquit sacrilegii solet
esse indicium ut consciencia facti ipse se dampnet. habebat ergo la
crimas petrus quas perfundebat affectu. Non habebat proditor
sceleris quibus sacrilegia fatetur ut dum suo reus iudicio damp
natur et spontaneo supplicio facinus expiat. ut pietatis
domini quando seipse nollet consolari et diuinitatis proderetur
quando conscientiam mente inuisibili potestate interrogaret. Peccaui
inquit quod tradendo sanguinem iustum. Et si cassa est penitencia proditoris
quod peccatum in spiritum sanctum est tamen usque scelere pudor culpam
cognoscere. Et quamvis igitur non absoluitur iudeorum tamen imprudencia
confutatur. Crimine enim confusio redarguunt venditoris sce
lerati tamen vendicionem sibi in contractu dum dicunt Quid ad nos
tu videris. amentes plane quando precium receperunt et sacri
legium perferunt. De vtrimque stringens sententiam prebi vendi
cant sanguinis occasionem. Cum refuderit venditor sacrilegii
mercedem. Et precium argenteis in templo reiecisset. Quod vnusquisque
sua pena eius fuit infructuosa sic et oblatio in templo esse re
probabilis. Quin hec quod proiecit argenteos in templo in te ondit se
minime peccasse. Unde Quod pondus impietatis magnitudinem
auaricie extendit. hic admonet confessorem poterit figurare et sol
uere et illi cor suum apperire et recedere a peccato propter christum
Cum abscondit scelera sua non diriget. quando autem confessus fuerit
relinquit ea misericordiam consequitur. et in patibulo pene se suspe
dere. De quo suspendio dicit Job. Pro Suspendium elegit anima
mea et mortem cor meum. Patibulum istud ex tribus lignis
constituitur. ex spe venie ex spe gracie ex spe glorie. funibus
quo ligatur penitentes patibulo suspendendus ex tribus restibus
sit. i. ex desiderio recuperandi graciam. desiderio custodiendi
et desiderio bonum retinendi eandem. Circa in pro meum similiter
tempore difficile invenitur. Et abiens scilicet per desperacionem laqueo
se suspendit. Actus Quod suspensus crepuit medius et diffu
sa sunt omnia viscera eius. Quo iam dum a christo abierat
et auaricie laqueo se suspendit. sed quod fecerat in occulto ia
omnibus innotuit in publico. vt ecciorum consilitas supplicium de
tat. quod per que peccat quis per hec et torquetur. Iste per peccatum
auaricie et peccatum tradicionis. tradidit eum deus in reprobum
sensum scilicet in peccatum desperacionis et sinistre ingulacionis
quod sequens peccatum est pena precedentis peccati. Nobis ignotum quod despe
rando iudas plus peccauit iudas quam christum tradendo
vt dicit beatus Jero. Cuius ratio est. quod in tradicione christi peccauit
contra eius humanitatem directe. sed in desperacione illa peccauit
directe contra eius diuinitatem. quod contra infinitem diuine mie
esse quandam credencie esse talem. Item illo tres pro
primo erat elevatus in aere contra demonum se osten
deret in hoc aere religioso habitum. Secundo quod paris fedo loco

fuerat scilicet in collo gula prius ut arceret que voce predica-
tionis [illegible] periret. Secundo sicut dicto ut celo et terre grossus
onderet contra divitia indecorum quos nec confessio peccati nec
restitucio precii nec operacio propria suspendii emerserunt quia nec
penitenti nec placenti nec iude se suspendenti crediderunt
quia que deus despexit nullus corrigere potest dicto sed quia nichil
profuit iude egisse penitenciam per quam scelus corrigere non potuit
quia si permanet opera frustra voce assumitur penitencia. Hic est
quod de eo dicitur in psalmo et oracio eius fiet in peccatum. Et crepuit me-
dius effusa sunt viscera eius rupto enim laqueo putatur cecidisse et
crepuisse. Et in hoc quodammodo delusus est ori quo confitebatur
dominum fuerat ne per os dampnata anima exiret. Non enim tam
vilis inquinari debuit quod tam glorioso fuit ore xpistum contingit. Di-
gnum enim erat ut viscera que prodicionem conceperant rupta
caderent et guttur quo vox prodicionis exierat laqueo
arceretur. Sepe enim modus pene exprimit modum culpe.
Quare iude quia ad fontem misericordie per spem venie non rediit sed
pro sceleris immanitate perditus desperavit. Et ideo dicitur sed quia magna
bus offendit iudas deum quod se suspendit quam in eo quod eum
prodidit. Hic patibulum iude signabat quod infernali patibulo
erat perpetuo appendendus. Quod et tibi huius consistit
in amissione venie gracie et glorie et in confusione culpe
difficile scribitur. Huius suspendii figura habetur 2 regum 18.
Absolon qui semel in anno tondebatur quia gravabat
eum cesaries quia capilli capitis eius ducentis siclis
publico pondere. Sed hijs capillis suspensus interiit. Ab-
solon interpretatur pax patris et sic iudas fuit hoc patris
mei in quo speciem pacis enim filio induebat quia o-
sculum pacis gerebat sed corde maledicebat quia pa-
cem pectoris non habebat. Iudas more absolonis
comam nutriebat quia fur erat Ioh 12. Et furabatur de fa-
cultatibus xpisti que per comam intelliguntur. Semel in
anno tonsus est quia licet sepius ablata receperat semel tamen
in vita sua ablatum retulit scilicet 30 denarios. Hec cesaries
est congregacio peccatorum quam semel totondit quia semel confitebatur
domino peccatum. Hec ponderat 200 siclos qui est numerus [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] bona sunt in [illegible] introdu-
cta. Sed hec cesaries tamen gravat eum quia ipsum in lacum despe-
racionis deposuit pondus ad publicum sit timoris servilis
sed pondus [illegible] timoris filialis quia enim [illegible]
agunt ex amore dei faciunt.

Hic ponitur quinque dubitaciones. Prima utrum penitencia iude
fuerit deo grata. Secunda utrum desperacio sit peccatum in spiritum
sanctum. Tercia utrum eodem die quo xpistus est crucifixus iudas laqueo
se suspendit. Quarta utrum pecunia symoniace recepta restituen-
da sit ei qui eam dedit. Quinta utrum semper pecunia usura-
ria sit restituenda ei a quo recepta est. Ad primam dicendum
quod penitencia deo grata quatuor debet habere. Primum [illegible]
deum integram fundatam fundamentum enim fidei est xpistus

ut verus deus et verus homo Secundo in ista apparatur Con-
fessio namque vere penitentis non debet fieri alieno sacerdoti sed proprio
vel auctoritate superiore gerenti officium sacerdotis proprii, nec saltem
debet fieri heretico vel excommunicato vel precisso ab ecclesia 3o debet
habere peccati rectam ponderacionem Nam ex parte sui peccatoris
debet ponderare peccatum, ut ex se magis sit dignus consequi veniam
et ex parte dei debet ponderare quod semper ipse paratus remittere iniqui-
tates nostras Quarto ex parte temporis debet habere dilacionem ~~Item~~
~~ex parte sui peccatoris~~ debet ponderare quod in presenti vita est tempus
penitendi et non in alia Istis quatuor modis vel condicio-
nibus caruit primo Iudas Prima fidei Christi integre fundamentum
quod non penituit quod tradidit deum et hominem Unde super illo
verbo peccavi tradens sanguinem iustum dicit Leo papa
quod in impietate sua perfidus Iudas persistit dominum Ihesum Christum
non filium dei sed solum nostre condicionis hominem in extrema
mortis sue puncta credidit, tamen flexisset misericordiam si eius omnipo-
tenciam non negasset Secundo caruit sacerdotis apparacione
Non enim dixit apostolis peccavi tradens sanguinem iustum quibus iam
dictum erat quorum remiseritis peccata remittuntur eis, sed dixit hoc principi-
bus sacerdotum qui iam sacerdotii dignitate privati e-
rant et adeo reprobati et tamquam sacrilegi et excommunicati ex
ecclesia precisi Tercio caruit peccati debita ponderacione
Non enim ex parte sui peccatum quantum qui dixit maior est
iniquitas mea quam ut veniam merear Primus enim propter
peccatum penitens non [illegible] non meruit veniam tamen ex parte dei merueret
suum peccatum est sic quam quod veniam non consequitur Quarto caruit temporis
dilacione quia credidit in Iuda cum sine corpore innuere(?) principes
Unde super illo loco abiit et laqueo se suspendit dicit Origenes
quod credidit preveniens magistrum moriturum et occurrere ei cum anima
nuda, ut sic confitens et penitens tamquam de seipso fecisset
vindictam misericordiam mereretur non tamen invenit quod non convenit servum
dei se ipsum expellere de hac vita sed expectare dei iudicium
Ad secundum est dicendum quod licet dicatur peccatum in spiritum sanctum est cor impe-
nitens, quod sex modis committi potest primo ex parte
huius qui potest peccata dimittere, dupliciter potest homo non debi-
te penitere primo non credendo eius iusticiam et sic est presump-
cio, 2o non credendo eius misericordiam et sic est desperacio Ex
parte vero eius qui peccat dupliciter potest homo non debite pe-
nitere primo nolendo plangere peccata commissa, et est
impenitencia, 2o nolendo plangenda iterum non committere
et sic est obstinacio Ex parte eciam ipsius peccati dupliciter potest
homo non debite penitere, sic peccatum duobus modis dimittitur
primo fide illuminante intellectum, 2o gracia inflammante
affectum primum tollit impugnacio veritatis agnite, 2o aufert
invidencia fraterne gracie desperacio quo quam Iudas peccavit
est peccatum in spiritum sanctum Ad terciam est dicendum quod licet
legatur et multi alii credeant dicere quod eo die quo Christus cru-
cifixus est Iudas laqueo se suspendit, viso forte tunc mo-
ri, solis obscuracione et multis aliis mirabilibus que in mor-
te domini ostensa sunt vel forte quod dictum aliqui ab eo re-
cessit postquam fecerat per eum quod [illegible] voluit Augustinus tamen sub dubio

relinquit quo die vel quo tempore mortuus fuit. quia si dicat
eos die quo xpus crucifixus est fuisse mortuus tunc magis
et tota nocte usque ad horam nonam pontifices iudeorum fu
issent intenti ad necem domini procurandam et sic non haberent
tempus et spacium congregandi eos in templum ut triginta ar
genteos ibi a iuda proiectos possent recipere et consilium habere
ut inde emerent agrum in sepulturam peregrinorum potis
sime cum xpo in cruce existente ipso assistentes erant et il
luderent ei cum ministris et militibus pilati. post horam vero
nonam ihesu xpo crucifixo intenti erant ad celebrationem pa
sche. quia tunc erat prima dies azimorum panes azimos et
paschales tenebantur comedere Et quia tamen non intro
ierunt pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pascha
Die vero sabbati non licebat eis pecuniam tollere vel por
tare Et ideo si omnino incertum est quo die vel quo tempore
iudas mortuus fuit Conveniens tamen fuit quocumque tempore
mortuus sit ut laqueo se suspenderet quod innuit monstraret
se odiosum esse terre et celo Et alias dicit Ad quartam
est dicendum quod facta vitiata(?) duas conclusiones tenet de receptione
pecunie vel aliorum temporalium pro collatione vel administratione
sacramentorum et aliorum spiritualium Prima est recipere pecuniam
vel alia temporalia pro administratione spiritualium causa pactionis
et venditionis et hec est illicita et symoniaca Et nescio
vendentes et ementes et paciscentes tamen vel patrocinium
vim de eorum necessitate reportaret quicquid sit accipitur pro modo
venditionis vel pactionis non est vendentibus vel ementibus
restituendum Sed in pios usus pauperum tribuendum Unde
si omnis de pena etiam pro collatione prebende noscitur pe
cuniam accepisse non illi ecclesie non eis est restituenda sed de
auctoritate superioris vel alteri ecclesie est tribuenda vel in pios
usus expendenda Unde dicit Hugo quod dei providentia factum
est ut pretium salvatoris non in comodum vendentis vel
ementis ipsum cederet sed in remedium pauperum cederet Secunda
vero est quod recipere pecuniam vel alia temporalia pro administratione
spiritualium causa gubernationis ministrorum et sustentationis et licita
et dei et apostoli concessio Et extravagante dicit quod opera tua contra
i. Cor. ix. pro eorum ... auctoritatem et exemplum Unde quando
est dicendum quod domini usurariorum iudeorum vel usurariorum reci
piunt aliquam pecuniam ab eis vel pro modo punitionis quia
forte puniunt eos de hiis super quibus convicti sunt
pena pecuniaria vel per modum extorsionis quia forte
violenter quamquam accipiunt ab eis pecuniam pro administra
tione reipublice vel contributionis quia forte sunt apud eos
pecunias suas pro quibus vel de quibus tacite licet non ex
presse intendunt consentire habere Omnibus hiis modis
si pre non communicant a quibus iudei vel usurarii consi
lias acceperunt in pios usus debent convertere quia vel ipsi te
nentes prius retinere quam constat eos semper de usuris ha
buisse non ipsis usurariis debent restitui sed sicut prius dicitur

X

7

pe

a quibus accepte sunt integraliter restitue de sui tali cum
casu de pecunia vsuraria elemosina fieri non debet
Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt
Non licet eos mittere in corbanam quia precium sanguinis
est Consilio autem inito emerunt ex eis agrum
figuli in sepulturam peregrinorum propter hoc vo
catum est ager ille achelde mach hoc est ager
sanguinis usque in hodiernum diem Tunc impletum
est quod dictum est per jeremiam prophetam dicentem
Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati
quem appretiaverunt a filiis israhel et dederunt eos
in agrum figuli sicut constituit michi dominus
Hic agitur de crimine sacerdotum volentes aurum salvare sed vt
duobus modis primo reverentia divini nominis 2o consilio pre
latus ibi Consilio autem inito Dicit ergo Principes autem sacer
dotum acceptis argenteis dixerunt salva videlicet reverentiam
divini honoris Non licet eos mittere in corbanam id est in lo
cum vbi oblationes sacerdotum reponi solet Glossa Quia
oblacio imperiorum abhominabilis est domino que offertur
ex scelere vbi sciendum quod Corban hebraice idem est quod
oblacio secundum autem Christi dixerit hoc precium autem mihi corban
quod est donum sed corbona est archa sive domus in
qua ponebantur oblaciones sacerdotum aut levitarum cha
pitulum Gazophilacium erat archa in qua reponebantur oblaciones regum et
oblaciones peregrinorum et transeuntium Sequitur precium sanguinis
est id est precium datum pro sanguine effundendo Magna ergo
apparet cecitas sacerdotum qui occisionem ipsius sibi
putabant licitam immo tamquam sacrificium deo facere et tamen pre
cium vendicionis eius reputabant nepharium et indignum
applicari ad usus templi vbi Glossa Culicem colantes camelum
et camelum glucientes si non mittunt precium in corbanam
quia precium sanguinis est ipse tamen ergo ipse sanguinis effunditur
hii sunt similes hiis qui in sexta feria hinc conscienciam frangendi
ieiunium sciunt preceptum ecclesie et non habent conscienciam committendi
adulteria sed crimina maxima vel hiis consciencia frangendi
silencium in ecclesia sed non maxime deuotiones faciendi in
illa oportet facere sed illa non obmitte Et hic eciam cul
pabiles sunt spirituales qui sub districtione consweuerunt reci
pere oblaciones vsurariorum raptorum et tectorum sua te
poralia male possidencia cum tamen omnes tales simpliciorum
abhominabiles sunt ipsi deo quia non deo et cum sanguinem
dona iniquorum non probat altissimus Sed tamen respuit
in oblacionibus impiorum vbi notandum quod de illicite
acquisitis non potest fieri oblacio nec oportet de eis publice sed
restitui fieri propter honorem dei sed de illicite acquisitis
potest fieri elemosina et specialiter in illicite acquisitis vbi
dubium tunc fieri non oportet nec potest fieri elemosina de illicite

acquisitas / Consilio aut inito. hic agit de crimine scelatoris
sub spe obsequii pietatis, quia de pecunia illa ordinauerunt
eme agrum in sepulturam pegrinorum, quod fecerunt nomine
inde pauperum sumptuum salvatoris. Dicat ergo Consilio
aut inito .i. cum fecissent tractatum Emerunt ex illis agrum
figuli, quia denarios in proprios usus retinere non poterant
nec eos amittere volebant. Ideo colorando pietatem
et machinando iniquitatem Emerunt ex illis agrum figuli
quia ille agrus ager erat figulorum sunt. Ideo sic vocatur
ille ager sed forte quia ibi erat terra apta ad faciendum
vasa fictilia. In sepulturam pegrinorum quam non habebant
propriam sepulturam. Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach
hoc est ager sanguinis id est emptus precio sanguinis
usque in hodiernum diem. Quem simile habetur ij Regum ij vo-
catum est nomen illius loci ager robustorum in gabaon
ubi nomen quod hic sunt de machinacione consilii quia ut lo-
quitur sub diffamacione empto pro precio sanguinis hic
est ager ille acheldemach. Hoc est ut esset frequens re-
memoracio facti in detestacionem nominis christi a parte mon-
tis syon in valle iozephat descendendo inter ymitatorum
siloe contra alistrum ad iactum lapidis ultra vallem est ager
acheldemach. Vbi est sepultura pegrinorum ubi sunt
monasterium seu ecclesia omnium sanctorum. Sed hic quod de precio san-
guinis emerunt agrum in sepulturam pegrinorum quod christus
per suum sanguinem nobis pegrinis emit quietem perpetuam
et gaudia paradisi Tercio auaricia sacerdotum qui precio
de amplissimis bonis templi circa pegrinis de sepultura
prouideret. Nec adhuc de proprijs prouidet sed de precio
sanguinis ihesu christi. Commendabiles tamen erant in parte
isti sacerdotes. Qui in recipiendis oblacionibus non
discernunt sunt peccandi confirmacionem vel furtiua. Sed
indifferenter accipiunt et in usus expendunt. In sepul-
turam pegrinorum. Verumque sic esset eis in memoriam
sterilitatis et pietatis, et factum est eis in monumentum in-
humanitatis quia ille ager non est dictus ager pegrinorum
sed ager sanguinis. Prout hoc factum non magnificare
debuerint quia non tamen pietate sed inhumanitati
se hic fecerunt. Propterea vocatus est ager ille acheldemach
.i. ager sanguinis et acciderit quod precio sanguinis
christi comparatus, usque in hodiernum diem christus sciendum
est quod in sinistra inmensitate circa magnum abscessum
sanctitatem figuli dicit est flore qui Nisi non sunt precia
terra figuli ager figuli est circa crimen sanguinis
christi redempta .i. petro .i. Non corruptibilibus argento vel auro
empti estis precio magno. Sed ex agro sepulti sunt
quotiens commodo mortem Roma vi. Sepulti sumus christo
per baptismum in mortem. Vel Ager sanguinis christi
per sanguinem comparatum est. Peregrini sunt qui egressi
sunt de terra sua .i. de amore terrenorum duobus pedibus

christus
eligi

sed affectu et intellectu et in celo peregrinatur iuxta illud
phil. 3 Nostra conversacio in celis est. Gen. 20 Profectus
est abraham in terram australem habitauitque inter cades
et sur. et peregrinatus in gerare. Terra australis celum
est ad quam scilicet perficiuntur passionibus bonorum operum et per
contemplacionem. Cades interpretatur sanctum siue angustia, habi-
tant ergo inter cades et sur quia in aduersitate non dese-
runt sanctitatem. Gerare interpretatur aduena appropinquans
et significat contemplacionem que aduena est quia nos quamdiu ma-
gnita si stare potius in angustia tribulacionis appropinquat
peregrinatur ergo in gerare. Qui contemplatiui existunt mundo se
reputant peregrinos. Sepeliuntur autem peregrini in agro san-
guinis quia scilicet qui in domino moriuntur transferuntur ad
celum ubi requiescunt a laboribus suis. Iudei ergo igno-
ranter seruierunt nobis Christi sanguinem effundendo pro-
dierunt enim nobis de terra carnis eius thesaurum quo et
magis requiem ager celestis glorie nobis emptus est. Et notatur
dicatur In sepulturam peregrinorum emptus est ager, quia in-
dei perfidi nec in agro terre nec in agro celi partem
habent. Augustinus in quodam sermone de passione domini. Pro-
uidencia dei factum puto ut precium saluatoris non pec-
catoribus sumptum proficiat sed peregrinis requiem subministrat ut
iam exinde Christus ad et uiuos sanguine suo passione
redimat et mortuos preciosa passione suscipiat. Pro-
pterea diuino sanguinis ager figuli comparatur quia salus totius
humani generis redempta est precio saluatoris. Ager enim mun-
dus et figulus mundi creator, qui vas illud nostri corporis
fecit de limo. Christus itaque figuli ager Christi sanguine
emptus est illis nichil peregrinis qui sine domo et sine
patria toto orbe exules iactantur requiem Christi san-
guine prendent. Quos peregrinos dicimus esse deuo-
tissimos christianos qui renunciantes seculo in Christo et
nil possidentes in mundo in Christi sanguine requie-
scunt. Sepultura enim Christi nichil aliud est quam requies
christianorum sic ait apostolus Consepulti sumus cum illo Cum
[illegible] omnibus ditescere. Ager est mundus figulus creator
qui nos formauit de limo terre per naturam melius reformans
per graciam. Precium sanguinis est precium dominice passionis quo
mundus est redemptus a Christo. Et ager
qui scilicet fatetur peregrinos et non habentes manentem
ciuitatem sed inquirentes celestia in quo agro
consecrato a deo et suis [illegible] ad eternam quietem
transpositi ab illa ciuitate sancta ... sunt dampnati et
aliqui sepeliuntur. Tunc completum est quod dictum est per Ieremiam.

prophetam diceret. Hic insultat porphirius contra euangelistam asserens
eum fuisse ignarum eo quod hic dicat per Ieremiam quod Zacharie est propo-
situm. Sed Ieronimus dicit hoc prouenisse de vicio scriptorum. Alia quidem
codices latini habent per Asaph prophetam. Sed latini scriptores
nescientes quis hic esset emendare voluerunt. Et alii dixerunt
per ysaiam, alii per Ieremiam. Alii simpliciter dixerunt per prophetam. Sed in mi-
nori tamen commentario super Matheum Ieronimus dicit se legisse istam
propheciam de verbo ad verbum in quodam volumine Ieremie
apocripho. Habetur tamen hec prophecia ut dictum est Zacharie xi sed
sub aliis verbis scilicet appenderunt mercedem meam xxx argenteos.
Item Ieronimus secreto dei consilio factum est ut cum Matheus per Zach-
ariam Ieremias diceret, quia omnes prophete uno spiritu sunt locuti
ita quod singula sunt omnium et omnia singulorum. Unde ergo hic
Matheus emendaret quod spiritu regente fecerat. Unde secundum sanctum
Augustinum quod Matheus studiose duas prophecias in unum conuexit ut
per hoc admoneremur tantam inter prophetas esse concordiam ut
unum computetur cognicione quod ab alio dicitur. Et subdit. Ecce in
Ieremia inuenimus de empto agro sed non sub nomine huius precii sed
dicit de agro quem [illegible] venit ad me Anamahel et
dixit michi posside agrum meum in Anatoth. In hac ergo
emptione agri Matheus intelligens prefiguratam esse emptionem
agri a principibus factam per Ieremiam prophetam, posuit apud Zachariam
de xxx argenteis et simul de emptione agri. Ostenditur ergo sensus
prophetarum euidenter ad hoc quod de domino completum est. Et consensit
in unum xxx argenteos quod est in Zacharia et agrum emptum quod
est in Ieremia. Hoc est dicere: cum omnis scriptura prophetica sit
de Christo, specialiter quatuor sacramenta nostre redempcionis scilicet
incarnacionem de qua Ysaias, passionem de qua Ieremias,
resurrectionem et ascensionem de quibus Ezechiel, et de aduen-
tu ad iudicium de quo Daniel. Et secundum hoc omnis scriptura
prophetica de passione Ieremie attribuitur, sicut scriptura prophe-
tica de incarnatione Ysaie. Unde in principio euangelii
Marci dicitur: Inicium euangelii Ihesu Christi filii dei sicut scriptum
est in ysaia propheta Ecce ego mitto angelum etc. quod tamen
in ysaia non est sed in Malachia propheta. Et hoc ipso videtur esse ve-
rius et melius. In hac autem prophecia inserunt aliqui sua ver-
ba verbis Mathei. Et acceperunt xxx argenteos scilicet prin-
cipes sacerdotum precium appreciati scilicet Christi quem vero vole-
rent appreciauerunt a filiis Israel. Et ex precio eius
[illegible] accipiendum est quod hic est reuelatio diuini [illegible]
a filiis Israel a Iuda et sacerdotibus qui erant de filiis
Israel. Vel sic a filiis Israel a quibus emi oportuerat quod ma-
gis prestare debuerant. Et dederunt eos in agrum figuli
scilicet propter agrum figuli emendum, sicut constituit michi dominus
id est sicut constitutum est michi ab eo qui michi reuelat. Hoc est additum
ab euangelista. Et ex quo reuelatione diuina actum est post per
prophetam heretici insultare contra Matheum fore [illegible].
Iesus autem stetit ante presidem. Et interrogauit eum

preses dicens Tu es rex iudeorum Dicit ei ihesus
Tu dicis Et cum accusaretur a principibus sacerdotum
et senioribus nichil respondit Tunc dixit illi
pilatus Non audis quanta adversum te dicunt te-
stimonia / et non respondit ei ad ullum ver-
bum ita vt miraretur preses vehementer
Hic agit de christi accusacione / ondens xpm inocen-
tem / et testimonio multe tangit ergo tria primo pre-
sidis interrogacionem / 2o iudeorum accusacionem ibi et cum
accusaretur / 3o milicie testiomnium ibi Sedente autem eo pro
In prima tangit primo interrogacionem factam a preside
2o xpi prudenciam in eius responsione ibi dicit ei ihesus
Tu dicis / Dicit ergo ihesus autem stetit ante presidem scilicet pylatum
tamquam malefactor condempnandus Nota Stetit ihesus tamquam
iudicandus ante iudicem qui iudicaturus erat viuos et mor-
tuos In 2o aduentu sedebit tamquam iudex pilatus coram Nobi-
lis in portis cum eius qui sedebit et tamquam famulus
ante dominum qui erat dominus eius / tamquam impotens ante
potentem Cuius iudex totius creature constitutus a pre
[illegible] se humiliat ut acquiesceret stare ante iudicem Ergo
ihesus stetit docens stare suos seruos ante tyrannos
non cadere pre timore iuxta illud Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus et Tribulacio enim et persecucio et mors non
contra electos sed pro eis a deo immittuntur vocans suos contra
amorem presentis vite / et vocans multos constissimus de presenti
miseria vocans ad felicitatem eternam Zach 3 Ostendit mihi
dominus ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo dei
et sathan stabat a dextris eius vt aduersaretur ei Angelus
designat pylatum / quia omnis potestas a domino deo est ante
quem stabat dominus iudicandus / Sathan est populus iudeorum
qui a dextris dicitur stetisse / quia dominus nil sinistri habuit quod
reprehendere potuissent Sed eum a dextris id est de bonis operibus
eum accusare nitebatur / Xpus ductus est ad pylatum qui dicitur
os malleatoris id est dyaboli / et sit destitutus presidi ad quam iustus
si parcius commictus fuerit ducetur a demonibus Nota quod beatus
[illegible] hic multa pretermittit que beatus Johannes [illegible]
scribit dicens Exiuit ergo ad eos foras pilatus de preto-
rio Ipse enim qui medius hinc inde discurrens querebat
quam accusacionem affertis aduersus hunc hominem Pylatus enim
videns eum ligatum et a tanta ad dampnacionem ductum
querebat quam accusacionem quasi diceret sine causa nolo ipsum suspe-
ndere ad iudicandum / quia a principibus Romanis constitutus sum preses
quorum consuetudo non est dampnare aliquem hominem
priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores locum
que defensionis accipiat ad remouenda crimina que ei obi-
ciuntur Responderunt et dixerunt ei Si non esset hic male-
factor quem deus in lege precepit non pati viuere non
tibi tradidissemus eum Nos qui in summa sanctitate religione
et auctoritate / quasi dicerent Nos sumus sancte religionis auctoritate

et iustitie quod nobis deberet credi simplici verbo sine aliqua
discussione. Nos eum factum diligenter examinavimus et eum
dignum morte invenimus, et ideo iam condempnatum tradimus
eum tibi puniendum. Nec erat alia factio examinatorum sed hoc
more malitiose coram iudicibus se iustificat ut innocentem
magis morte valeat. Miseri iudei dicunt eum fore ma
lefactorem qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes op
pressos a diabolo, et sciunt si id quod de eis propheta ait ipse
poterat retribuebant michi mala pro bonis. Et ideo eum
tibi tradimus quia est malefactor putantes quod ipsi dicere
rei pro veritati iudicium deberet. Sic modus est credere verbis
potentium pauperes contra iustos, quia consueverunt homines con
tere quod tales verbis legis non dicent alia nisi esset
verum. Et dicit Crisostomus de Cassiodoro in persona istorum inde
vero. Cordis mei movebor invidia odio hec agitabor, nec
oris mei sapientes, amici tibi tradimus eum dis
simulanus in facto suo propter malefacta eius et maledicta co
stituimus et vidimus quod ... sua malicia tibi eum pro te iudi
candum tradere nos compellunt. Et infra dicit iudei in quo
malefactor adhuc que paulo ante coram Caypha viris
falsis testibus defecisti? In quo malefacto qui primum
decalogum immaculatum servat? In quo malefactor qui
honorat ipse vos residentes in sede Moysaica honorat
ut quod malefacta debita omnia aufert? In quo
nec per verbum malefacta debita omnia aufert? In quo
malefactor creator creatura infirmorum donator sanitatum
et corpora mortuos de impio morte eripiens ut vagos
et cecos et sordidos pro etiam retribuit ... ad
veniret ad sedem et sordem, ... longis temporis laboribus ... In quo
suspirium iuste queretis longius temporis laboribus sunt. In quo
malefactor qui vos perducit regnum celorum et repromisit
ettiam. In quo malefactor qui nullum potuit malla
re delictum. Ubi sunt sed homicidia eius? Ubi seditiones?
Ubi furta? Ubi rapine? Ubi adulteria? Ubi aliquod delictum
de quo hoc consistit reus? In quo malefactor qui omnium
venerat laxare delictum? In quo malefactor omnium bonorum
conditor et creator et defensor neque ab eo quod est ab eo de
bonum procedit. Tamen forte verbi ipsum malefactorem quia ...
homines credidit, nec in illo credidit deitatem. Et si deo
non creditis sibi loquenti saltem operibus credite que talia
fecit que nemo ante ipsum facere potuit. Et si homines pa
tres vestros ab Abraham usque Moysen omnes patriarchas et prophe
tas quos creditis iustissimos perfectos sanctitate pollentes etiam
homines ad istud tempus ... homines comparare ... firmastis
fuerit aureatur ... sol apparuerit sic istorum scientia
tas vestri ipso homine ... pallescet. Tunc prophetis iudeorum
implacabilis feritas in ipso innocenti ... Tunc non
timuistis illum malefactorem coram preside ducere ... contra
... vestimenta ... laxe. Tunc commutasti in mediatorem
veritatem et conversa corde perversitatem loquendi benefactorem
malefactorem in iudicio appellares. Nunc tua turba et
clamat ipso malo ... fecit et ... mentiretur coram preside

aperta falsitate impetiosis vocibus ipsum malefecisse
iniuste. None turbe alio modo in Marco dixerunt quia
propheta magnus surrexit in nobis, et quia deus visitavit ple-
bem suam. et turbe in Iohanne facta alio modo in Marco
dixerunt Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum
et tunc omnes ipsum replicaverunt voce reclamans dicens ipsum
malefactorem dicendo None dicit malefactor in plebe
iudeorum et eos constituit quod aut transgredi legem
datam a Moyse sed neutrum ille decepit quia tunc dicunt
malefactorem. Dixit eis pylatus accipite eum vos et secundum
legem vestram iudicate eum quod vos dicitis eum malefa-
ctorem et malefactores debent puniri secundum qualitatem
delicti. et pro maleficiis quibusdam mortificandum erat in
lege, certum scriptum est Exodi 22 Maleficos non sinatis vivere
super terram. Tunc qui vos qui habetis legem et legem satis
iudicate eum iuste secundum quod lex talis continet iudicare
Crisostomus de Cass. Si iudei a pylato producti redissent
ad cor et legem suam et prophetas vigili mente legissent et secundum
illam ipsum iudicassent profecto decrevissent penitus ipsum esse
deum et dei filium verum hominem et dixerunt pro causa quod tradi-
dissent ipsum iudicari vel habere reum, sed quia per legem Moysi
ipsum morti adiudicare non poterant ut ipsimet noverant
ideo false se ad religionem converterunt dicentes. Dixerunt
ergo iudei Nobis non licet interficere quemquam scilicet propter pietatem
ad alios translatam. Tunc tamen semper dicebat quod interficie-
bat quem iuste interficiendum offerebat et sanguinem
innocentem fundebat quem fundendum alteri tradebat. Argu-
mentum. Alii consentientes ut privates aut dissimu-
lantes fraudem inferendam primo non possunt ob maiorem
protectum iustitie vel cuiusque cause sue necessaria defen-
dentibus. Multa etiam magistri talia sic dicunt scilicet Nobis
non licet interficere quemquam intelligentes de morte cor-
porali quam tamen pro modico huius Christum interficere sic malo
exemplo morte spirituali que peior est interficiendo corpo-
rali. Vel iudei dixerunt illi sub hic illis diebus propter
festi solemnitatem et festivitatem quod celebrare iam ceperant
propter quod de ingressu etiam pretorii contaminari cave-
bant. Sed Augustinus Si malefactor est cur non licet interficere
si propter festum non licuit interficere cur crucifige crucifige
eum clamastis. Vel quia crucifigi eum ut etiam modo mor-
tis condemnaret cupiebat et hoc eis secundum legem non licebat.
Alio modo possent blasphemos interficere quale ipsum
reputabant scilicet in Stephano ab eis lapidato. Crisostomus
inreprehensibiliter homicidium et ipsum mortem contestabant
in hoc quod de interfectione ipsius contemnabant
eum dixerat pylatus accipite et interficite. Non
iudicate quod nihil per legem iudicate et dimittite produ-
ctum exigentiam delictorum qui modo sunt et crimine perpetra-
te mortificandi. Sed iudei consideravi de interfectione loquitur

quã gestabat in animo et odio diuine conceptũ contra xpm
et modo qm hic dixerunt multiplicia de causa primo scilicet qm
et quia hic dixerunt multiplices et a turbis publice et fictitie dicen-
tes de morte xpi et a turbis publice et fictitie dicen-
nes de morte xpo et a turbis publice et fictitie dicen-
tur et ... si ab ipsis s3 a gentilibz autem iustitie
...

scdm causas z melius Judei amiserunt cultum de ptate
qr judicium de pcto licto contra rempublicam no ptine
bat ad eos. Quod aut potissime intendebat de hac condepn
nare qd erat contra rempublicam Joh 19 dicebant qui se re
gem facit contradicit cesari. Ideo dixerunt Nobis non
licet interficere quemquam s. contra rempublicam peccantem Quibus
licet p aliquo pcto legis cuius iudicium eis reservatum
erat. Vel aliter dicendum secundum bedam et aliquos no licet aliquem
vel qr e diuina lege phibitum, et hoc modo no erat eis
phibitum malefactores interficere Exod 22 Vel qr phibi
tum eis erat lege humana. Et iam non habimus interficere
s. hec ptas residebat apud presidem sz tunc remanet
qre qr Judei lapidauerunt Stephanum Act 7 Et dicendum
qr iudeis concessum erat a romanis. qr vetat sinus legittimus
Vel qr pena lapidacionis erat inflicta p lege 10 ocs
sa erat eis a romanis, s. mors crucis in lege exprobrabilis
erat Deut 21 Maledictus oms qui pendit in ligno et 10
sua malicia no erat contenti si xpm lapidarent. s. mor
te turpissima volebat condempnare eum. ut dr Sap 2 Facto
aut renisationis subiungitur Ut sermo ihu impleret vt
hic vt referatur no ad intencionem iudeorum s. ad disposicionem
diuine puidencie quem dixit Johis 3 Sic moyses exal
tat serpentem in deserto Ita exaltari oportet filium hois et anth
20 ecce ascendimus ierosolimam et tradetur eum gentibus ad illuden
dum flagellandum et crucifigendum Hec enim tria dns a ge
tibus e passus Sicut enim eum primo iniusti noluerunt eum interficere
vt sic qui magis peccabat q alienum esset a scelere quam
plecius e ihu mo ihu sequez de sua morte pdixit et a
iudeis traditum occidetur a gentibus hoc genus mortis
dns eq elegit tamq vilissimum et eleuatum in altum
tamq speculum et exemplar omnibus mortalium videre huius
fidelis qua morte esset moriturus. i. a quibus Quod enim
mortem crucis hic stat s. qr a gentibus moriturus esset
Sequitur in Luca Et ceperunt accusare eum falso imitte
de quibus solum tria exprimit que lucas pot dicens hunc
inuenimus subuertentem gentem nostram s. iudeorum a cultu legis
falsam doctrinam seminando Veneratur enim omnes homines
ad deum querere qr aperiebat omnes homines salutis fieri et
phibentem tributa dare cesari et sic qr contra ipsum seducer
faciendo Et dicentem se xpm esse regem q excellens
regnum iudeorum usurpare Nomine xpi reges iudeorum
appellabantur ppt unctionem s. addebat regem dicendo xpm
regem gratia explanacionis. qr pilatus gentilis erat Gen
tiles vero reges suos no vocabant sic iudei faciebant
et ideo si ei qd e xpm. i. unctum no addidisset regem
pilatus no intellexisset Sz falso erat accusationes
Non enim dicebat inuenimus qr qr ei imponebat no erat
et vltas s. humana ficto et adiecto Non enim subuertit
gentem a lege qui no venit soluere legem s. implere nec

subuertit si conuincit quos docuit in ciuitate / Tunc prohibu-
it tributum dari cesari si dixit Reddite que sunt cesaris
cesari / et liber a tributo ne scandalizaret soluit tribu-
tum pro se et pro petro / Dicens quod se xpistum regem
esse verum dixit / licet regnum in hoc mundo nollet
habere / quia cum ipsum vellent xpistum regem facere fugit et re-
spuit regnum hominum ut ait Beda. Redimunt impietatis
iudei quod auctoritatem saluatorem ne falso crimen aliquod possi-
mus quod ei obicere possint inuenerunt / De prima igitur
amicitie tamquam friuola et ad eum non spectante pilatus
patrie curat / quia enim homo erat gentilis non curabat de obs-
eruacione seu violacione mosaice legis / et hanc tamquam fal-
sam et mendosam pro impediendo nullam reputabat / quia forte
per relacionem audierat ipsum dixisse aliquando Reddite que
sunt cesaris cesari et que sunt dei deo / Secundo transit ad tertiam
que magis tangebat eum et Romanum imperium et videbatur
contra imperatoris honorem scilicet quod dicebat se esse xpistum id est con-
stituere regem. Nam dicere contra imperatorem erat quod ali-
quis se esse regem indecorum diceret / cum imperatori Romano
sub tributo in signum subiectionis seruiebat propter quod
Romani nomine regum ab eis abstulerant ut eorum superbiam
frangerent et rebellandi occasionem tollerent / Symon
Cumiensis a diabolo dicit dominum xpistum subuertere. Non
est subuersio ubi ad deum ordinatur conuersio. Conuenerunt
enim homines ad deum querere / hoc signum vite moribus
ductis sitis in ciuitate atque incessanter clamabat ut ipsum
quererent ad dominum / et per prophetas suos velud per organa
voces sibimet succedentes ad questionem veram atque
veritatis notitiam multa et paulo ante inuitauit prodidit
indecorum. Sed in illis namque prophetis hoc potissime agebat
ut populus et principes indecorum quererent ad dominum sunt eorum
scripta que hic inducere longum esset. Verum intelligentibus
manifestant. Nunc vero dei filius humanatus in id tendens
appellatur ipse subuersor. Humana quippe consuetudo sepe
contrarium solutis illos quos odit subicit. Sed in facie plerumque
virtute in [illegible] / aut falsa opinione ac fallaci similitudine
imitatur. Non subuertebat gentem sed querebat ad legem.
Non subuertebat gentem tamen tamen in noua stola prodiit
ascensionis in celum. Sed ut subuerti posset a regibus
qui regna tenentes [illegible] et de illa promissione
non [illegible] subuertebat
Nimis patere bone ihesu tu virtus in coram ab ipsis
vertitur. Et dura est angustia hominis passio tua innocentia
per criminis imputatur. Charitas enim [illegible] et corporeis
flagris [illegible] ipsam offerentur, et plagis flagella corporis
ista [illegible]. Sed minus sustinet qui tribunal [illegible]
perita dicunt aliquid ad quod magis quam verbis tacite ap-
pellatur / etiam si nolit ille qui patitur ne tributa dari
cesari prohibuerit / si reddenda cesarea cesari interroga-
tibus ipsum prodixit / et ad ciuitatis scandalum cum esset liber pro
petro staterem regi qui persolueret et cum esset rex regum
et dominus dominantium se regem [illegible] asserunt [illegible]

fugit in turbas. Propterea veniat ad eum et in aliquo ma-
gno motu ut regem sibi eum pferrent. Quam secreta pta-
te de paucis paribus tantam hominum multitudinem sedat.
Non liberalis honores alios nec adueniunt ut z mediatum
in pferenda vilitate. Introiuit ergo iterum pylatus in pretorium et
vocavit ihesum et dixit ei Tu es rex iudeorum. Et de hoc
maxime querit quia hic questio videbatur contra cesarem
quam tunc dilatabatur romanis. Theophilus Saluator per hoc innu-
ebat pylatum esse recordem indiscrete multitudinem. Ac si
diceret si ex temetipso loqueris pateant signa mee rebel-
lionis. Si vero ab aliis audisti fac inquisitorem ordina-
tam. Augustinus Saluator enim non ignorabat quesiuit, sed ut ex
responsione pylati conuinceret iudeos falsum dixisse. Ma-
gna turba voluit eum facere regem fugit. Concordat ... Theo-
dicens. Amplius de eo quis interrogat vel scit et scitat rem
quam ignorat ut discipulus magistrum. Vnumquodque ac quibus inter-
rogat de re scita ut rem eius cognoscat de quo inter-
rogat vel magister discipulum. Sed dominus sciebat quod etiam pyla-
tus responsurus esset. Ideo non interrogat quasi ignorans
cum omnia nuda erant hebr. 4. Sed ut sciamus quam
opinionem habebat de regno eius et iudei et gentiles.
Respondit pylatus. Numquid ego iudeus sum. Numquam voluit
suspicionem a se remouere quasi dicens quesiuit ab eo an
a se hoc dixisset. Et ideo dixit Numquid ego iudeus sum quasi osten-
dens quod non pertinebat ad eum inquirere an esset rex iude-
orum sed spectabat ad iudeos quorum se regem dicebat. Damascenus
per hoc intelligere quod ab aliis foret sibi dictum. Ideo sub-
iunxit. Gens tua .i. iudei ex quibus natus es. Et pon-
tifices tui maiores in potestate et priores in tempore tra-
diderunt te mihi. Quid fecisti quasi dicens cum te negas regem
esse quare tradiderunt te mihi. quasi dicens Non est inane si prin-
cipes iudei traderent quem se regem faceret. Ergo quid feci-
sti. ... quasi non es in traditus nisi per magna causa
Et quia pylatus falsam habuit estimationem de xpo quod ex respon-
sione xpi crederet quod tunc negaret se regem esse. Ideo
xpus volens instruere pylatum et nos quod rex esset et
de regno suo dignitate respondit. Regnum meum non est
de hoc mundo quasi dicens Cur times Regnum meum ...
Numquam. Non enim impedio dominatorum tuam in hoc mundo
... sed ... quod regnum ... ille populus qui
ponendo sic exponit Regnum meum. Primo ergo meum est
... vel fecisti nos deo meo regnum. De hoc mundo
non est. Non dicit non est in hoc mundo quia Ioh. 17.
... affectum hic in mundo sunt sed dicit non est de hoc mundo
... et imitatores quia fideles excepti sunt per gratiam e
... sic Regnum meum .i. potestas mea et auctoritas qua
... rex non est de hoc mundo .i. non sunt origines et causas
ordinationis et electionis hominum sed a deo et patre celesti.

ptas eius ptas etna Et que sit causa quare xpc esset
rex iudeorum qr gstabat q destito rex non esset Et ymo
erat qr xpc erat rex iudeorum Iere xxiii Suscitabo gme
iustum et regnabit rex et sapiens erit Ideo magi
querebant dicentes ubi est qui natus e rex
iudeorum Math ii Et sic rex erat a natiuitate ymo
an natiuitatem qr deus rex dnr ante secula operatus e sa
lutem et Et addit Math Ihus aut stetit an psidem
et interrogat eum pses dicens Tu es rex iudeorum ambo
sup hanc inmitatem cuitans id Etenim sederunt principes
et aduersum me loqbant Eius pulchris dicite qr principes
sederunt aduersum me i me statu sedebant principes et
sublimes in tribunalibus dum non cedebat nc principem
principium intelligebat qr ego tamq redemptor ipsorum adue
nerim et ut omnia peccata tollerem et reparare amisses
et restituere eos paradiso Et io dixit mei noli diuitias
eribeste si steterit an principes p noie meo ad an
illos priusq steterat p salute tota Respondit ihus a tepo
et dixit an alii dixerunt tibi de me Et pba regnum
suum non esse de hoc mundo d. Si ex hoc mundo esset
suum non esse de hoc mundo Ministri mei decertarent me Nam
regnum meum utiqz ministri mei sine iuste sine violentia ozt qr
qui hoc regnum tenem sine iuste sine violentia ozt qr
habeat sedacos et ministros p quos in ptate firmatur
Eiusq ratio est qr rex non est potens p seipsum sed
p ministros suos Sz rex supnus qui est potens p seip
et serius sine potenciam exhibent Ideo non indiget
ad regnum suum ministris Habebat tn dns alios minis
tros i angelos sz cupi nolunt Nunc aut qr non q
ut tales ministros ostendit qr regnum suum non est hic
i non hz principium de hoc mundo Et tn hic qr subiugat
ps duabus et mari usqz ad mare Dic ergo regnum
meum non e de hoc mundo Ac si dicat qui in regno mo
in obediunt et in diuina gra sunt non sunt de hoc mun
do p affectionem qr eorum quersacio in celis e Mundano
rum aut regnum e de hoc mundo quorum princeps e dyabo
lus non creacione sed iusta dnacione sz iniusta vsurpacione
et culpe instigacione qr ipse est rex sup omnes filios sup
bie Job xli Tu tocte Symmo Regnum habet xpc se asse
rit sz non de hoc mundo qr non ab homine sz a deo Non
de hoc mundo qr non terrenum sz celeste Non de hoc mundo
aut mortale non transitorium sz incorruptibile sz eo de se
hz ptate etna qr non auferetur et regnum quod non corrumpet
et i sz altero regno rex erat ipse tenesenduus Vnde est
aliud regnum inuisibile corporalibus oculis et impcep
tibile corporeo sensu. Rex quod dns sabbaoth ipse vo
catur ipse enim rex et dns ciuitatum inuisibilium angelorum
qui nunc in hac miseria peregrinati sunt Est ergo re
gnum xpo dei filio sz de hoc transitorio mundo Abne
gat regnum mundi huius sz corruptibilis creature qr gens quod
est cum mundo hoc est de concupiscencia carnis et oculorum et
sup ista regnare sz destruere competit filio dei Regnum

istud regnum est mortis sicut dicit apostolus Regnauit mors
ab adam usque ad moysen quod est satis fatiuum sicut eius
in eos qui non peccauerunt quod non correpti et arte diuisio
intelligimus Regnat et regnat regnabit quod in omnibus
quousque stetit istud perpetuo sine claudatur Porus autem
non regnum mortis sed vere vite constituit quod in se sibi
et cui vult ipse concedit Vnde regnum eius non est de hoc
de ineuitabili morte / Regnum mundi est regnum peti
sibiipsi tyrannide omnibus sicut in nascitur quam grauatur et se
in se dilatat seruitute in cetero / aduersus quod apostolus
clamat Non regnet peccatum in uestro mortali corpore. Quod ori-
ginali abolendo per baptismum eloquitur aut de actuali quod
libera voluntate peragitur quod de raro aut fere quam paucis
vitatur Venerat enim ipse peccata cuncta destruere nos sup-
ra regnare Cuius autem regnum christi non est de hoc mundo
probat ratione dicens prout sequitur Si ex hoc mundo esset regnum
meum ministri mei utique decertarent ut non traderer iu-
deis Nunc autem regnum meum non est hic Et ex hoc vult
ondere christus debilitatem regni terreni quod regum terrenum
sed sua fortitudinem a ministris Regnum vero celeste suf-
ficiens est sibiipsi nullo indigens / et cum nullus quicumque
tor esse potius ibi non est opus aliquo decertare seu defe-
sore sicut in glosa. Et ideo dicit regnum meum non est de
hoc mundo q. d. audite iudei et gentiles non impedio
dominationem vestram in hoc mundo quamuis multe / amplius vene-
rite credendo ad regnum quod non est de hoc mundo secundum
Augustinum Et dicit ibi Augustinus quod non dicit non est hic / hic
enim est regnum eius usque in finem seculi habens in se commixta
zizania usque ad messem sed tamen non est hinc quia peregrinatur
in mundo Crisostomus et Theophilus Non dicit non est hic sed non est
hinc nec regnat in mundo et vtitur aliquo prouisione
et ideo totum cuncta disponit non autem est ab infimis consti-
tutum regnum eius sed celestis et ante secula Vnde et Cassi-
odorus Regnum meum non est hinc non probat mundi
esse humanum neque corruptibile quod desuper sed principa-
tum quod non est humanum sed multo maior et clarior Dixit
itaque ei pilatus Ergo rex es tu Intelligebat enim dictum domini
de quodam regno carnali sed in longinquum distante /
et quod magis ho... Anhelat ergo ad veritatem sciendam
et ideo inquirit d. Ergo rex es tu Respondit ihesus Tu dicis
quia rex sum ego Vnde diuus ad questionem pilati respondens ita
temperat responsionem ut nec maniste se confiteretur esse re-
gem / quia rex non esset eo modo quo pilatus intellige-
bat / nec etiam negaret se regem esse cum spiritualis esset
rex regni d. tu dicis quia rex sum ego i. tu inferens quod rex
sum carnalis ex responsione mea non sum rex
sed alio modo rex sum quem modum
dicens Ego in hoc natus sum Quod dupliciter exponitur
uno modo ego regnum christi sunt fides et hic sibi super fide
les regnat et ad hoc venit in mundum ut conuertat fideles

regnum sibi accipiat Luc 19 homo quidam abiit in regi
onem longinquam accipere sibi regnum Et sic ipse est eo
in hoc .i. ad hoc natus sum natiuitate s. eternali, et hic expo
dicens Et ad hoc veni nascendo temporaliter sic enim venit
in mundum Gal 4 Misit deus filium suum factum ex muliere
ut testimonium perhibeam veritati s. in ipso qui sum veritas Ioh
ut testimonium perhibeam de meipso Ioh 8 Et inqui
18 Et si testimonium perhibeo de meipso regnum paro non enim
tum mando me veritatem quia intus regnum veritatis quam manifesta
tionem mundo me veritate quam manifestationem veritatis quam manifesta
hoc est fieri iussit per manifestationem per me qui sum lux Ioh 1 sim
tamen non decebat fieri iussit per Hebr 2 Et iterum accepit
genitus qui est in sinu patris etc Hebr 2 Et si queris si rex sum ego
fit etc Filio o expot Et sic Anima Anima in hoc natus
et ego dico quod sit secundum potestate diuina sic deus ex deo, ita rex
sum natiuitate eterna a patre, sic deus ex deo et subdit ego
et rege sic Ego constitutus sum rex ab eo Et subdit Et ad hoc veni dominus
hodie genui te etc Et ad hoc addit Et ad hoc veni de natiuitate temporali
non per expositiue, sed intelligitur de natiuitate temporali sed
et si sum rex eternus, tamen ad hoc veni in mundum ut testi
monium perhibeam veritati hic sed quod sum rex a deo patre
Omnis qui est ex veritate etc hic ondit super quos regit
si subditos dixit oues
sed tamen hic vocat se pastorem et subditos regnum quia
quod idem est quod hic dicit se regem et subditos regnum quia
eadem est proportio regis ad subditos et pastoris ad oues
et sic pastor pascit oues Mone greges pascuntur
a pastoribus, ita et rex sustentat subditos Et specialiter
alia dixit oues mee vocem meam audiunt Ioh et hic
dicit Omnis qui est ex veritate audit vocem meam non solum exterius
sed credendo intus et amando ac opere implendo Io 10
bus qui audit a patre et didicit etc Et vere hic homo vtrum
dicat vocem .i. modo s. quod est ex veritate que est deus, sed tamen
omnes sunt a deo omnes sunt ex veritate et audiunt vocem
eius secundo quod est quod aliquem sicut ex deo per creationem et
omnes homines sunt a deo Aliter per affectum et imitationem Ioh
vnus deus Et deo non estis s. secundum affectum sed per creationem este
ille qui audit vocem credendo et amando qui s. est ex
veritate .i. qui accepit hoc enim est veritatem amet Ideo
attende quod non dicat omnis qui audit vocem est ex veritate
quia sequitur quod io essemus ex veritate quia credimus, tamen io
credamus quia sumus ex veritate consequentes s. accipimus
donum dei per quod credimus et amamus veritatem Eph 2
dei enim donum est etc Philip 1 Vobis datum est non solum
ut ipsum credatis etc enim vocem eius sed quia oberrantes
reuocat quia penitentibus parat quia iustis questionibus
etiam regna promittit quia vocat electos quia dampnat
et reprobos de qua per psalm dicit Vox domini super aquas
.i. super populos querentes populum multi quia electos vocat
ne intre dampnationis excipiat Et alio loco posita ad
obstinatos reprobos vocans omnes commutat dicens Hodie si
vocem eius audieritis etc hodie tempus est mundi a tempore Christi

usque ad consummationem seculi vox eius semper clamat mundus silet / vox est
clamantem eius et mundus a clamore cessat. quod dicit Christus omnes
omnes invitat ad regnum eius est super suscipientes crucem
eius. sed quod de regno eius tractare debet responsum. Quod
Pylatus huiusmodi locutionis ignarus penitus in animo non ad-
vertit. Illa vero regnum Christi non est de hoc mundo, sed
super suscipientes et audientes crucem eius. quod homines
per crucis ministerium et agendam vitam sub directione cele-
stium virtutum avellit a mundo ut finita mortali vi-
ta conserat summo celo. non displicuit Pylato veritatis
verbum quod etiam impiis amat. hoc enim habet veritatis
dignitas inter ceteras virtutes proprium ut eam suus etiam
hostis diligat atque laudibus efferat. Omnis quippe qui ma-
le agit inimicus est veritati. Et si fallere vult non falli vu-
lt. et inimicus omnis veritatem servo requirit fallax ho-
minem uxorem familiam universam quam habet veritatem
mat omnia et promissa et tractate sermonibus veritatem. Pi-
latus altipendit in altitudine cordis sui et ad ipsam do-
re quereret illectus est dulcedine sermonis eius quando ipsam
sic Christum ignorans dicat Quid est veritas. Neque enim ipsam
Pylatus talem audierat oratorem aut disertorem omni
dicendorum. Quid est veritas. Queritur autem Pylatus quid est veritas
nominat sciat veritatem diffinire sed que sit veritas per quam
quis efficitur de regno dei. Sed heu quia multi sunt a
[illegible] Christi est cum Pylato in hoc assimilantur querentium
de veritate solutionem eius non expectant. Et hoc propter tres causas

1 Prima fuit quia in iudicio veritatem iustitie non tenebant
quia Christum innocentem condempnat. Ideo non fuit dignus audire
explanationem veritatis. Secunda causa quia illa hora indigebat lo-
2 ... Ideo ipse illa veritas doctrine fuit in mundo obstinata
veritas iustitie obliquata / veritas vite quia peccatis annullata
Operam autem properabat ad Christum liberatorem quem iudei impor-
tune petebant interfici. ideo statim exivit non expectans
3 solutionem. Tertia vero secundum Crisostomum quia statim post questionem festinans
de vite veritate vel sibi imminente consuetudo iudeorum erat pe-
tere liberatorem instituendi in pascha. Ideo statim exivit
questionem de veritate tunc facere potuit sed responsionem finale
audire non potuit. quia iudicium suum [illegible] veritate inchoat
secundum presente fuit. Legitur tamen in Ewangelio Nazareorum ac
etiam iudei dicunt Augustinus quod ipse respondit quod veritas est de celo
et non erat in terra. Sed Pylatus non audivit
ad iudeos recessit propter tumultum clamantium. vel quia exivit
Questionem de veritate fecit sed de responsione non curavit Pylatus quia
veritas enim est sicut aqua benedicta ad quam omnes currunt
et manus faciei apponunt ne super faciem aqua cadat

sic multi de veritate querunt tamen nolunt quod eis veritas de suis
defectibus dicatur etiam pro eorum salute. Sed quibus occultis
mente aut manifeste nos in ignotis aut qua decipi
indecencia suo meruit de veritate certum a Christo [illegible]
responsum. Quod ideo ignoravit [illegible] et gestus aut pene
presumptis sibi veritas talis multo perpendamus. Nam dum pylatus
Christum ante se statutum interrogationibus ventilasset et pretorium
pylati impiciter(?) astans populus iudeorum et pylatum clamo-
rosis vocibus concitat contra me pontifices sacerdotum sacerdo-
tes et scribe et pharisei cum sermonibus populus quem suspectum
pylati et Christum colloquium autumabat. ne ipse pylatum
deciperet sagacitate verborum ne confusionem a Christo iudeo pate-
rentur. hec similis velud mendacem piciam(?) mosaice legis
sic ipsum iudici pylato astruentes in lege confusiorem a Christo
disputatione sunt facti per ipse pressi. Ad pylati autem animum
liberandi sicut subita potuit et [illegible] mutabiliter [illegible]
animum iam mente suspensum ad dilationem impaciens non ex-
pectato responso egreditur ad iudeos non odio veritatis
huius sed querebat effugiens sed meditatur comprehendere ut
absolveret innocens iniuste sibi traditus iudicatus.
Consequenter [illegible] cum dixit Quid ille pylatus promit respon-
sionis effectum. in quo datur intelligi quod pylatus [illegible]
suspicione regni terreni, ac intelligens Christum esse in do-
ctrina veritatis, cupiunt veritatem scire et esse de regno
eius. Quod dixit Quid est veritas non expectans que sit di-
stinctio veritatis. sed que esset veritas, cuius utilitate de regno
eius efficitur, dans per hec intelligere quod veritas in modo incognita
erat. et fere ab hominibus evanuerat. dum esset [illegible]
[illegible] Ysa [illegible] corruit veritas in plateis et [illegible] diminute sunt ve-
ritates etc. Sed tamen pylatus [illegible] non expectat. Et ideo quantum
[illegible] est duplicem veritatem, [illegible] in [illegible]
[illegible] increatam et facientem et hec est ipse Joh. 14 Ego sum
via veritas et vita. Aliam factam Joh. 1. Gratia et veritas per
Christum facta est. Veritas enim de [illegible] importat commensuratio-
nem rei ad intellectum. Intellectus autem [illegible] ad res, quia
[illegible] ille [illegible] qui est causa rerum
quidam [illegible] mensura rerum existens. ille [illegible] cognitio [illegible] a re. Non
[illegible] mensuratur a re illa [illegible] adequatur
quod ideo est veritas in intellectu divino quia ipse adequatur
rebus, sed quia res ipsi divino intellectui adequatur. Sed in
tellectu ideo est veritas quia ita intelligit res sicut res se
habent. Et sic veritas increata et intellectus divinus est veritas
non mensurata nec facta, sed veritas mensurans et faciens
duplicem veritatem. Una in ipsis rebus [illegible] facit eas
esse sicut quod sunt in intellectu divino, et alia qua facit [illegible]
[illegible] quid est veritas mensurata tamen [illegible] mensurans.
Et inde est quod veritas increata intellectus divini appropriatur
filio qui est ipsa processio divini intellectus et dei verbum.
Veritas enim processione intellectus consequitur. Et tamen sic
[illegible] interrogando quid est veritas iterum exivit ad iu-
deos et dixit eis Ego in eo nullam invenio causam. Ego [illegible]

gentilis siue nacione sugdunen no inuenio in eo causam
pene uel mortis Si ergo no inuenio in eo causam
qm iudei et conpaldte ipsius estis qui inueniste in eo per
quod mortem mereretur ergo iudex sum vos accusatores
estis et no ad accusatores sed ad iudicem spectat examinare
causas reorum Non est aliquis enim vos qm xpo tamen
estimet est qui omnia contrad ergo iudei inuidia sed
inflati sunt qm iustum mediaat dapnare laborarunt
sed hic est modus malorum qm per medaga conuenit dapna
commissorum, et hic eciam patet quod aliquando iniusticia agitur
in causa laycali qm ecclesiali Principes sacerdotum
condempnat tamen morte reum quem presidatus pronunciat in
nocentem et iustum Sic et hodie fit in plurimis locis
malefitores qm per sclarces iudices puniret, loco qui
viros in magnum scandalum populi tuenetur per ecclesiam
cum enim aliud fauet talium pene eorum relinquebat
ad subsidia clamorum Non quod desistebat comittebat
inualescebat vocibus dicentes Commouet populum do
cens per uniuersam iudeam incipiens a galilea usque
huc · c · d · Peruertit populum et turbat pacem omnem Non
in ciuitate terram sed a galia incepit et hucusque
peruet Unde Beda super illo Non illi sed se accusabant
docuisse eum populum et a prestimi temporibus ignauia do
cendo commouisse tali quod actu a galilea usque ad in
pertinisse nec est terminus signum sed virtute et a'g dator
deum candem sinagoga potuit congrue laudi saluatoris
applicare qui ambulans primo iuxta mare galilee
vocat petrum et andream iacobum et iohannem Et ibi fecit
primum miraculum coram discipulis suis de conuitacione
aque in vinum in cana galilee Joh · v Et ergo re
dictos laudabiles doctrine xpo quas ipsa no voletes
recepit unde primo · ii · ipse docuit utilis per commonisti
et ista et conturbasti eam sana intentiones quod cuius quod commota
est Ergo gloriar quod per uniuersam iudeam Ergo regiam quia
a galilea sed a turbis ingratitudine qualitate pacis ciuitates
in tenebris et in vmbra mortis ad lucem et in regno
et plures multi pacta prima ad ciuitates ingredit Ergo
perseuerant quod ipse hic sicut in urbem que est metropol
et visio pacis interpretatur quod ipse per suam doctrinam sic
mot populum ciuitatem et no cessat donec oue perditam
inueniret Et et pastor bonus in humeris suis ipsam
reduceret ad ouile suum ex verbo primo Commouet sane
populum in ciuitate propter altitudinem verbi sui
verbi sui mellifluam quam eciam operibus confirmabat Eo
monuit populum in virtute miraculorum atque signorum quibus
silicet ut talia nullus hominum fecerat ante eum Commot

Vtilis
et gratis
ingratitudinis

Perseucau

amor homi ad spem superne vite invitat via mo
vam in mandate atque in consilijs nova compendia et
ordines ascendendi Commot ad imitator eius obliqui
nescit Commot ad vite novitatem vere commonuit homi
mentes qui illas in tantam amaritudine suspendit et ciat
quam plurimos etiam corpe ad sequelam Commot homines quem omni
mir est Commot non possunt sua cum resisti non potuit sed
in plenitudine homi factum commocione tum statem
hominem in arbitrio libero commiscuisset pro bono et dolit
pax festie vel discretie nec eum dimovere illud ad optiam
quieris volunte violentia sed sua debilitate corpis est non deus
commot etiam ipse israel de egipto in vastitatem sed promissione
melioris ad evasione peiore non quem capacitatibus confert
bona sed in mala irrogat per violentiam satis agit Commot
ergo populum non vulneribus sed verbis non cedibus sed sermonibus
vereris non pro Commonuisti turbam cordis intra turbam timore
gravissimum per comminationes pro Ut luxerunt thesaurizatores tue orbi terre
commoti contremuerunt terra Et sicut dicit commonuisti quoque deus
per se non vult movere sed homo per se non commovere non est
violentis neque terrente sed dei miseratione Et conturbasti per
dolorem contristeam sana contritiones eius i vulnera prurite et applica
sequitur Docens per universam iudeam Erte autem sermonis iustis
et comprehensibile gestis date necessitatem docere utilia sedulum
auditores solvit et docere quia ipse utebatur in tunc Co
mot et docuit Commot populum non ad seductores sed ad homi
norum superiore deprimbabile pacem docuit non errorem
sed ineffabilem veritatem et sic omnia inrecusa pravitas in
decore solvit in amaritudine sceleris et tum christum iudeo
tione falsa ponat Hec ista delata testimonio et labore quem
christus per iudeis sustinuit pedester incedere ore non tacere
nec docuit per universam iudeam incipiens a galilea usque ad
ierusalem Cepit a galilea desti ad ierusalem ascendendo docet
Illa doctrina christi facit homines in superna ascendere Cepit
a galilea velud a minimis docens hominibus ut pedetentim
procedat ad doctores legis hinc constitutos non ab cepit a
filiis eius quidem illorum factum scelere quem fauore et
i o quem ab intrinseco et eterno bono desistunt quem primi
tus mediatorem in veritatem et consistunt in maleficiendo
prima perversitate conantur Clamoribus igitur invalescebant
quoniam in rei veritate deficiebant ut sic causa ipso iniusta actu
facto quoniam per clamorem voluerunt obtinere quod per rationem non
poterant habere Hic faciunt maligni querentes obti
nere per verba et contencionem quod non possunt per iustitiam et vita
tem Considera omnem inquisitum se humiliat iudex tamquam
creature constitutum a patre ut acquiesceret stare ante iudi
cem tunc iudex Et sic christus ante eum iudicem statuitur et in
quibus accusatoribus false congerit omnem mansuetudinem
et patientiam ondit Hic vere christi imitator non murmuret
aut reclamet ne condicat ad condebite ab omnibus ledit

ac compingitur Et isto articulo accusationis xpi de falsis
doctrinis dat Jeronimus quod caveamus ne et nos de falsis
vel fictis accusemus xpm Vel est enim xpm accusat de
falso qui sibi falsum imponunt sicut iudei pagani et
heretici de quibus qui de ipso aliter quam dignum sentiunt
Sunt et alii qui accusant eum de vero sed false sicut mali
xpiani qui retorquent peccata sua in deum dicentes sic male
sic voluit vel stelle me fecerunt peccare, deus autem
fecit stellas et sic deus fecit me peccare. Sic autem
ponis peccatum tuum deo, quamquam verum est quod deus fecit
te et stellas et hec omnia bona sed quod deus creavit
non te cogit ad peccandum sed malicia voluntatis tue ergo
imputando deo peccatum tuum tu accusas deum false.
Item alio quodam accusant deum false mali sed xpiani
habentes quasi fidem operam sed informem qui cognoscunt
xpm per fidem sed non glorificant eum per vitam Ad confor-
macionem hunc articulum recitet homo quod ille qui est vera
vita propter nos falsitatibus calumpniam dignatus est
ut nos in veritate fundaret. et sic oret Ihesu qui coram
Pylato de multis falsis accusari voluisti doce me
inquirere falsitates veritate et fidem xpianam bonis
operibus veraciter profiteri. Pylatus autem audiens galile-
am interrogat si homo galileus esset. et ut cognovit quia
de herodis potestate esset .i. de galilea que erat de
dominio herodis, quia dominus noster natus fuit in bethleem
que est in iuda, sed nutritus in nazareth, ubi eciam
conceptus fuit que est in galilea remisit eum ad
herodem qui et ipse ierosolimis erat hiis diebus
Prima causa huius missionis ad herodem est quia pylatus
cognoscebat xpm esse innocentem et ideo quesivit occasio-
nem liberandi eum et absolvendi quia quasi erat homo simul et
munitus a iudeis traditus. Alia causa potest assignari quia
cogitabat herodes forte eum morte in eo diceret
et ipsum condempnat et sic de sua dampnacione excusabor
Et tunc herodes erat ierosolimis propter sollempnitatem pa-
sche quia iudeus natus erat, pater enim suus amore prole
sue que iudea erat transiens ad ritum iudaismi se con-
verterat Tercia causa valens herodi honorem deferre
ut ipse dux galilee galileum vel absolveret vel dampnaret
Dans exemplum ne quis falcem in messem et potestatem alti-
cius mittat. et quia credebat quod liberet hominem de terra
sua et maxime innocentem liberaret et ne tamen eum quem
insontem et per invidiam traditum cognoverat sinagoge dare
coactus esset. Herodes autem viso ihesu gavisus est erat
enim valde cupiens ex multo tempore videre eum eo quod au-
dierat multa de eo et sperabat aliquod signum videre
ab eo fieri Videns herodes exultat pro gaudio multo
eternum omne gaudium est videre ihesum Sed herodes confusionem

gaudium est non illo quod gaudio quo gaudet apud di
lectores sed gaudio curiositatis quo gaudent qui vanitati
bus delectantur. Verum de ipso gaudium prius referimus
nunquam nisi verbo abiecto quid erat ipse omnibus ut dor
miens videt et gaudet qui cuncte letatur. Desiderauerat
namque herodes ipsum videre magis sibi vos curiositate et
cognoscere. Nam cotus et vo prodigia et signa
virtutis cognoscere. Nam sicut habebat herodes ad quod
preberit signa tu enim se habebat herodes ad quod
multa signa in ore eius testato sunt ad monstrata sunt
quod si luce fidei aspexisset alio gaudio fuisset dio
quod si ut signum a ipso eidem temptasset dumtaxat sicut
prius ut signum a ipso eidem temptasset dumtaxat sic to
frontem ad signum omnia sicut resplendent quo intellecto sunt
stra signa querunt. Insuaviamini sunt combe cogita vita
te et nos sunt initia vestigia aliquae operibus si sex
te et nos sunt initia vestigia aliquae operibus si sex
sigans intimasse habet. p otlis omnia sicut definiunt
sigre ihm et ad maiorem eius gratiam ipse se nobis obtulit
preter signa omnibus eius multa presserunt. Interrogabat
ipse eius multis sermonibus non sicut studiosus sed sicut curiosus non
sicut veritatis amator sed sicut temptator non sicut lectionem ab
quia curiositatem sed potius nouerit cupiditatem. Et ille enim
respondit ei. Et supposita principibus et scribis accusatoribus
domini apud pylatum rudit paucia apud herodem vero ne
dimitteret et tacite utilitatis differt et iustum erat eum
pylato qui innuitu sinistra ferebat aliquis videre sed
di eos et ceteros qui contra legem dominum voluntate dap
nabat sic indignum enim. Debebat enim dominus tacere ibi quia
agnus pro grege ymolandus patienti preter debemus inde
quasi pastor pro omnibus contra lupos et contra latrones pu
gnat hic est qui id ostendit quasi signo multi cum
rogat eum discat. Considerandum interrogat eum ad ploret
et tempsent sed ihc inuenit vanitatem in herode pro iudeis
et sua curiositatem agnosceret neque signum coram ipso
fecit neque ei ad sua interrogata respondit. Non enim sa
studiosissime pandenda sunt alta misteria neque facie
da sunt coram sectatoribus vanitatem neque salvator voluerat
postulatoribus facere eciam more prestigiatoris vestrum dumtaxat na
bens sapiens enim per ineptitudinem facit ut inutiliter agit
aut loquitur tempus observat et locum considerat ne actio sua
sine loquela ex ipsa fructus. Quanto magis salvator
omnium ipse qui hominum intentiones novit et corda et quantum
utilitate poterunt ferre sed acute signa sola verba
cognoscit. Sciebat enim hec ab herode multiplicasse
Cum si respondisset ad votum ut ipsum vocaturum ad pia
vitate pervideat ne eum prorogandi passionis signo facto
aut emisso responso valebat inferre neque coram gentili
bus aliud submittere eum morte pro eo quod per dominatum
et artem magicam multa posse fieri gentiles omnes
credebant vero evidenter ad ydolatriam in talibus a demonibus
sepe delusi et sibi reputatum fuisset ad timere quod pylate

dimid fecisset Unde dicit Grego de sancto iacobo Non erat
ipse iaculator qui prohibuit tunicam et cum fuit ad
ostentationem dicit xix ita medium est de iudicis segetibus
quod multi et eis secuti sunt ea que erant tunicam suam
et aliquis Nonne tacere in iudicio quisque habet pro confessione
to exhilarare ego dicens noluit unde hec dixi Secundo propter
1 plures causas Primo ad iusticie ut ostenderet ipsum
2 quoniam sua tollerantia bono misericordius ne propter eius
3 responsionem peiores fierent auditores Tercio propter exemplum
ut nos doceret accusatores divitias melius tacendo quam respondendo
de vincere Exodus xiiij Dominus enim pro vobis tacebitis et dominus
pugnabit pro vobis Tacere enim Nec vos metipsos defendentes
karissimi sed date locum ire Unde Grego moralium super Job
boni viri commotionis temptationis semetipsos ostendere
omnino refugiunt et cum audientibus prodesse nesciunt
despici tacentes noluit ne de sapientia sue ostentatione
consciencie Ergo aliquis prudenter dicit non comprimunt clamorem
vitam kuri . . . pont tacendo scias sua abscondunt
Quarto signum ostendit nobis hic dominus quod cum herodes
dixit non ad presentum querere signa nec scias multe mutata
x et a fine tamen serviunt Quinto ne passiones eius velut
tas differet Ipsa tamen oblatus est quod ipse voluit sed non
appetunt ob sanctum hec omnis ad accusationes ductus est et quoniam
coram tendente obmutuit Stabat autem principes sacer
dotum et scribe constanter accusantes eum Ecce debuerat
accusare quod de genere sacerdotali erat Sed invidia me
cognoscit genus nomen dicitur Ecce pro de pro peccatorum anti
quoniam costea scripsit hec est vicium quo Cayn contra fratrem
suum Abel armatur et filii Iacob contra Ioseph Babilo
contra danielem iudei contra ipsum hec est vicium quod merito
tent Unde hec contraria ad invidia pertinet indecorum
nos ad coniuncte Unde hanc contrariam acto verbo civita
ne accusator verius fuisset et dixisset pro constanti pertinaci
ter quia contraria est nomine coniuncte non competes hominibus
Pertinacia est quidem maiore quam dent [illegible] applicat
nos resistunt hec enim erat indecorum diginata constanti
tia ut ipse morti pertinens tradetur et vero filii morte
vitam non sinebat unde sui tuam et sic constituebat ipsum
ipsum stabat querentes ipsum pro morte sua ab eorum
delere aspectibus Sed in quibus accusabat hic exterum eum
geta hic non exprimit Sed credimus eum accusatum
hiis de quibus accusatus erat coram pylato et tanto plu
res atque nequiores articulos anectebat de quanto erat

ne herodes eum absolueret amplior timor angebat
Nam a pylato dimissus erat et si eum herodes liberum
dimisisset non fuisset ad tribunal jerosolime aliquos
vltius ipm potuisset conuenire / Sprevit autem illum herodes
ut [illegible] statu suo Sprevit illud quod neminem sprevit in quo me
erat spernendum Job in non venit ut iudicet mundum
Qui spernit me et non accipit verba mea habet qui iudicet
eum et sprevit eum ad statum suo quasi fatuum et simplicem
ei et cendebat Job : deridetur iusti simplicitas
et omne ei [illegible] potestas et sibi applaudere voluit Et per
hoc spreuit eum ipse et [illegible] eius ut omnes in eadem
[illegible] monstraret esse pares Sic hodie fatuitas
a malis hominibus spernitur et ab eis fatum reputatur
Sic etiam multi hodie spernunt ad herode qui
signum fieri querunt [illegible] quod non mandatum ab eo
non fuit eum non sit ipse signum sed opem Vnde
dicit [illegible] moysen et prophetas ipsos audiant non autem
Unde hic habemus et [illegible] et apostolum et adhuc [illegible]
querimus nisi [illegible] simplex sed spernimus Et hic aliud
ibi doceamur quod nos potius debemus velle despici a
malis quam ab adulatoribus laudari Sic dominus non ut autem
deuictus magis eligebat apte superbientibus despici quam
a non credentibus vacua voce laudari Quod vero quod ab he-
rode et statu suo sprevit non sprevisset dominus a non mundam
fastidio despicere et iniquorum despectus pro iusticia tolle-
rare Non solum autem herodes eum sprevit sed etiam illusit in-
duendo veste alba et hoc in derisionem et signum illu-
sionis sic fatuum solet aliqua veste ludicra induere qua
cognoscatur ab aliis / et forte tunc temporis derisorium fuit
portare desuper veste alba eo quod sic illuderetur tunc fa-
tuus. Fuit autem vestis ut dicitur erat ad modum scapularis
religiosorum sine cappa dependens a collo ante et retro
forte subito parata palam aliqui accipientes foramen
in medio eius fecerunt et sic collo suo composuerunt
Et quamuis hoc herodes in illusionem fecerit non tamen a
misterio vacat sic et alia circa ipsum passionis gesta
et apposita Nam alba veste illusus est ipse quia in casta
carne passus est Et quod hic alba veste induitur et inter
alios circa passionem vel coccinea veste [illegible] inter
martirium [illegible] etiam admirando dilectus meus
candidus et rubicundus / candidus castitate et rubicundus sanguine
Et ipsa etiam varietas membrorum flosculis conuenit in pace
lilia gignit et in bello rosas Designat quod herodes suo
facto nesciens forte quod agebat quod ipse albedine puritate
et innocentie indutus erat Vere agnus Non absque
veste alba induitur ab herode immaculatam tenuit
indicia passionis quod agnus dei sine macula qui peccata
mundi suscepit haec autem vestem reputat hodie alba

sacerdotalis Quod ministre notandum quod pontifex nu[..]
sua passione hujus omnia pontificalia Amictum suscepit
tum velatus est coram Kaypha a judeis Albam hunc ad
veste alba indutus est ab herode Casulam accepit ad
milites quando induerunt eum purpuream vestimentum coram pylato
to et ne quid sibi desit cingulum hunc quod ad columpnam
ligatus est Stolam hunc quod ad collum ligatur Manipulum
hunc quod ad fune manus eius ligamine si hunc solveret
quod ei accidebat in dextram dextrum et funis remansit
pendens in sinistra ad quod designandum manipulos portat
in brachio sinistro Coronam spineam super caput hunc
pro mitra pontificali et arundinem in manu pro baculo
pastorali Cirotecas hunc et sandalia ad manus
eius et pedes toti fuit sanguine rubricati Quod quod desi
gnandum dominus habet aptitudinem ad aliquo rubro serico pan
nus Cirotece etiam hunc desuper aliquod modo rotundum
quod quasi sunt hinc de rubeo quod designandum stigmata
xpi Haec omnia sunt insignia pontificalia que in memoriam
xpi gestat pontifex in consecratione ecclesie vel altaris Sin
cum etiam memoriale conficit sacramentum altaris Quod ergo et
dictum quod illusiones sunt duplices in omni veste et ornamen
to tam sacerdotali quam pontificali Et quod peius est hodie
illuditur ei in omnibus vestibus predictis quia unus quod fuit
et a maiori multitudine et longiori tempore tam sunt
diu[..] quod isti vere illi qui figurative Illa enim sine
triplex illusio que facta fuit ei tunc figura erat sin
signum illusionis future que a multis impletur Sunt Mo
tam etiam quia ille quando eis vestitur quod ea habet in memoria
ad meditationem in memoria et recordationem sin af
re [..] enim aliquid talium accepit in apparatu [..]
facto suo quasi si verbo diceret Ista trado dominum meum sinus
se induendo et in talibus illusionem in sui signum sine mei
xpo illud Enim ego illam feci et etiam [..] et in
paratores interius perfecto xpo illudunt Sanctum vel co
diceret Signo tibi quam patimur et tuas illusiones dominus nobis
ostendimus si in illis tibi quam patimur Moraliter Amictus
caputis fit spes quia apostolus vocat galeam salutis spes
est Eterna facit quem patienti terrenorum Qui ergo sacerdos se
fat se amictu induit se terrena quam terrena et si ista non
est xpo illudit Albam et longam et lata significat [..]
sit castitate Cingulum et stola significat [..] et hujusmodi
ligamenta precepta et consilia et religiosi [..]
quam tres ordines assumunt obligatores se ostendunt
ter induunt Casula desuper reges et totum [..]
res super omnes ornamentum caritatis sit quam apostolus supra
eminentiorem viam vocat et ideo quando non diligit deum
plus quam sua vel filios vel se non est dignus tali officio
minimum quod est ipsum habere sua duorum testamentorum

ppter duo cornua, quam mitr[e] sciat[z] [et] habe[n]t no[n] tm in
corde p[er] humil[itatem] s[ed] etiam in ore in man[u] p[er] opera Secundo dne s[un]t
que dependentes a mitra sup humeros scilicet ipum
debe[n]t habe[re] dupl[e]x documentum s[cilicet] verbi et exempli Baculus
vo pastoral[is] in manu s[ignifica]t exercicium officij pastoral[is] quod
consistit in tribus que signant[ur] per triplicem partem
baculi Primum e[st] vocatio pigrorum sm e[st] directio pegre
vagantium, 3o exhortatio directorum Sequitur 3a r[ati]o sup[er]ius dicte
p[ro] primi meo rege pulcre p[ro]missi Sic itaque vides
qualiter dominus non solum malefactor s[ed] etiam stultus
est reputatus, ipse autem omnia patientissime omnia tolera-
bat Paciencia[m] ergo habeas et tu si malefactor et stul-
tus iniuste fueris reputatus Nam sic divina sapientia tan-
tus iniuste fuit reputatus, et sic omnes irrisiones
quas fatuus sustinet et irridet, ... hominibus ... p[ro] ...
que solent a ... mundi ... integram [et] paciens suff-
no habentibus homines spirituales ... ria documenta prim
re Sic hic articulus illusionis sumitur ... volunt ... secundum
quod omnes qui pure et innocenter volunt vivere ...
homines ab aliis qui vivunt secundum homines ... non ...
dicunt et ab eis p[ro] fatuis habentur Sed ... hic non ...
turbari viri spirituales ymo potius gaudere ... ...
hoc salvator ... ipse ... alba veste que innocen-
tie ... illusus et derisus e[st] a filiis hominum ... apud quos al-
ba vestis exprobrabilis erat Sed sic crux ante passionem
ba vestis exprobrabilis erat Sed sic crux ... e[st] honorabil[is]
xpo exprobrabilis fuit que post ea ... e[st] honorabil[is]
et innocencie signum ita ... portatur in frontibus
regum Sic alba vestis post xpi passionem facta e[st] valde
honorabilis et innocencie signum Unde quilibet post bapti-
smum renovatus induitur veste alba in signum innocencie
quam confert baptismus Angeli etiam signum xpo passo an-
geli in vestimentis apparuerunt in eius tumulo et sic
in eius ascensione Secundum documentum est quod pro tempore et lo-
co expedit stultitiam simulare Unde quod dominus ipse fons
sapientie coram herode p[ro] stulto ... e[st] ... ...
sapientia sua ... ... si sapientem se ... ...
ltus se ostendisset herodes ... passionem suam impedisset
Tercium est quod homo non querat in vestibus suis ornatum
non p[ro]positatem s[ed] solum utilitatem quod salvator ... ...
fatuus in veste e[st] illusus Ad conformandum se ... in
articulo requiritur hoc deo quod ille nos ... illusione
vestem innocencie ... e[st] ... recogitet quia
ipse candidam vestem innocencie baptismalis quam
nos ... ... sepe p[er] mortale ... ...
et oret dicens O ihesu qui veste alba indui et ...
stultus ab herode illudi voluisti da ... mundi ...
prudentiam que stultitia e[st] apud te ... ...
et ad te qui vera es sapientia ... ... sunt
amici [et] ... in ipsa die ... erat ...
...zz ... ... historia dicitur
Sic erat quidam qui dixerat se filium dei xpo iam nato an

eius passionem quam vero in mortem. Carissimi et sunt ibi
per tedium et multi venerunt ad eum offerentes sibi sac
rificia. Pylatus superveniens occidit eum et omnes qui erant cum eo.
Et quia hoc factum erat in Galilea cui Herodes prefuit ideo
propter hoc inimicabatur Pylato. Sic multi frequenter con
cordes in condempnatione vel nocumento innocentum fiunt
qui antea sibi adinvicem contrarii fuerant. Hec autem amicicia Py
lati et Herodis fuit signum quod iudei et gentiles conve
nirent in persecutione christianorum. Unde Beda: Sic neophadis[?]
simul Herodis et Pylati fedus quod in occidendo Christo per
egerunt, artemque eorum sceleris hereditatum inire successo
res custodiunt, quod iudei et gentiles sicut genere et religione
ita in mente diffidentes in christianis tamen persequendis
quam in eius fide primeda consentiunt. Hec Beda. Mistice
enim per Herodem populus iudaicus, per Pylatum populus genti
lis significatur, qui prius discordes post mortem domini fe
cit concordes in fide. Ad Ephesios 2: Vos qui aliquando eratis
longe facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax
nostra qui fecit utraque unum. Et notandum est quod primo Pylatus
Ihesum misit ad Herodem, deinde iterum Herodes remi
sit eum Pylato, quia christianam fidem primum suscepit gentilibus et cum di
cat iudeis et in fine mundi iudeis iterum reddet eum ad
gentiles quod per Eliam prophetam et Enoch mitigabitur. Malachias
ultimo: Mittam vobis Eliam prophetam antequam veniet dies domini
magnus et horribilis et convertet cor patrum ad filios et cor
filiorum ad patres eorum. Et per hos duos sunt omnes qui ad
bonum faciendum sunt discordes et ad malum concordes.
Et hic articulus habet documentum quod tanta virtus licet non bona contra
spiritum sine confederat etiam malos inimicitia enim respectu
boni parat amiciciam inter malos. Non timeat ergo
iustus si videat malos contra se colligatos quia hoc testatur
in eo aliquid esse boni, et per hoc ipse conformatur Christo contra quem
omnes convenerunt in unum et inimici. Ad conformandum se
huic articulo recogitet homo si habet inimiciciam cum aliquo
et dimittat eam de corde amore Christi qui pro nobis in sua
passione etiam malos adversum se concordat. Ihesu qui contra
te omnes Herodem et Pylatum amiciciam fieri voluisti, da
potius caritatem perfectam non timere si eorum
mihi contra fatigata sunt. Christus tibi mereatur conformari. Considera
ad iudicem quod magna est confusio hominum multi de corpore
iudice ad alium. Fuit enim primo presentatus Anne, secundo Cayphe,
tertio ductus ad Pylatum, quarto missus ad Herodem, quinto remis
sus ad Pylatum quem etiam ad unum presentatus, reducti articulum
ex quo plura sunt documenta. Primum est quod non debemus
formidare presentationem presentari spirituali non ad malos iudices
propter Christum, quia sponte presentatus multos et iudices nequiores
tanto fuerunt ministres gloriosiores. Secundum est quod nos omnes
ob actus voluntates et desideria nostra anime presentari debemus
etiam recte rationis que pro iudice intelligitur presentare, et ibi
perpetuitate agere. Quia omnes mala que fecimus debemus conspectu

consilie me pinitare et sic eciam coram xpo iudice examinandam statue. Tercium est quod religiosi quam specialiter dinoscuntur esse imitatores xpi non dubitari sicut interdum sunt obediencia mittitur de loco ad locum et de prelato ad prelatum etiam xpc ipse pro nobis sub obediencia patris dignatus est mitti de iudice ad iudicem. Quartum sicut xpc stabat ante iudices et silencium inveniencie verbum et locutus sic et nos ad revenienda stare debemus coram prelatis nostris et iudicibus etiam malis. Quod ad conformandum se isti articulo foret sibi homini magne tempore in mente sua statues coram ea constituta suam misericordiam et commendandam pro eo quod xpc coram iudicibus maliciose sicut examinatus. Recogitet etiam quomodo oportet nos omnes exhiberi ante tribunal xpi et ideo ipse prius pro nobis impiis exhiberi voluit ante tribunal iudicis iniqui ut nos iniusti ante tribunal iusti iudicis fiducialiter comparere possemus. Ihesu qui non de iudice ad iudicem mitti et coram eis examinari voluisti. Da michi amore tui nomine malorum iudicum constantias non timere et in conspectu tuo tuta me constantiam comparere ac bono animo quorumcumque impiis me subdere et alacri corde ad obedienciam sine mora concurrere. Pylatus ergo convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit ad illos. Obtulistis michi hunc hominem quasi avertentem gentem populum. Et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam invenio in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis sed neque herodes. Si dicet aliquam causam mortem in eo. Sermo ad cognoscendam duriciam iudeorum et gentilium pylatus fatetur nec se nec herodem neque occidendo neque illudendo in xpo causam seu aliquid dignum morte invenisse. Nobis Recorda. Hec dicendo pylatus absolvit quemde ihesum quem probat innocentem sed quem absolvit iudeis crucifigit misterio. Audi certe iudee audi crudelis paganie pylatus ipse fatetur neque se neque herodem dignum quod morte in xpo repperisse sed tamen occidendo nec illudendo iudeorum alienae crudelitati obtemperasse clamoribus sed Recorda magnum dimittendi ihesum studium gerebat pylatus ex quanto cuiusque gerit dimittere quem tanto comminos duceret ad mortem eius comittet. Nam remisit illum ad nos et ecce nichil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Ista ystellam pylatus absolvit a sua morte ut saturato odio vestro ab ipsius morte postulacione et a clamacione desistatis. Quomodo dicit hic cordibus suis. Incepit crudelitatem pylatus cordibus suis emendare se dicit. Scelle innocentem. Quomodo enim immo quasi increpative sic alloquitur pylatum. Qui innocentem quo emendas. Si emendas quod innocentem totiens proclamasti. Si emendas innocentem de manibus a iusticia si innocentem accusas a parte petimus obcerasti ut eum ad mortem suam non cooperaret quod eum arguere cordibus increparet nisi repperiret verberibus cedere maculaceret exilio pupillaret eum de finibus iudeorum. Si nec accusaret quod subiacet criminibus sic severitatem exercuisset innocentem. Non enim credit vel iusticiam ut in omnibus innocentem etiam iniusta morte pecca

modica torqueat ut a delicto dimittens est iudex maio
res penas obmittere si pro causa innocentem penis mi
noribus torquet pylatus dicat se non invenire causam mortis
in isto homine iudei dicunt se invenisse Ideo quod pylatus
quereret veritatem si iudei falsificarent Primo quod cecitas erat
per maliciam sap[ientia] non cecitas eos [illegible] 2o quod cecitati per pylatum
tur adere [illegible] pylatus amor vehere oculum claudit [illegible]
per odium [illegible] et non dicit nullam causam mortis dicendo hoc
districtione logice Nam nullus aliquis homo fuit in quo aliquid
cause inveniri non posset quod non est qui faciat bonum
sed neque herodes [illegible] Ego iudico eum dimittendum
[illegible] teste adhibuerat eum [illegible] potissimum [illegible]
[illegible] [illegible] causa vidit veritatem tacet [illegible] et
mendaciter et pertinaciter a principibus sacerdotum quem non
possunt accusari [illegible] infirmitatem et sermonibus [illegible] quod non
possunt excusari per ignoranciam Multiplex [illegible] ne ad sui
excusacionem nec ad dictorum refractorem ne ad dicentem
imperatorem sed contra sacerdotibus non [illegible] pylato
[illegible] [illegible] glo[sa] quod pylatus criminis ferebat sinagoge
et ideo ei ad aliqui [illegible] pharisees [illegible] indignos
sua responsione iudicat [illegible] ad sic accusare [illegible]
illi pylatus Non audis quanta adversum te dicunt testi
monia [illegible] Volebat pylatus eum [illegible]
excusando liberare sed dominus non [illegible] ei ad ullum
verbum ita ut miraretur preses vehementer De cuius paciencia
et constancia quod ille qui in lege [illegible] et quod causa [illegible]
potentem audiebat [illegible] ad quod exhibitus ad
[illegible] iudicium et [illegible] mortem qui apud
omnes homines [illegible] terribilis ipse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] docet accusatores et [illegible] pacientem
esse tolerandas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facit [illegible]
paciencia [illegible] defensio [illegible] ambo [illegible] accusat [illegible]
et tacet quod defensione non indiget ut accusatorem
tacendo confirmat sed despiciat non refellendo [illegible]
defendi quam timere [illegible] [illegible] est [illegible] qui non defe
dit et [illegible] Susanna tacuit et vicit [illegible] ambo
hic ponuntur quedam dubitaciones prima utrum iudex pos
[illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tem debeat procedere [illegible] correctio [illegible] accusacio
[illegible] fiunt [illegible] ordine [illegible] [illegible] iudeis
[illegible] pertrahit [illegible] iudei [illegible] ad mortem [illegible] Ad primum
regula [illegible] [illegible] iudex est minister legis lex autem [illegible] sit quedam
habere ad constringendas partes puta accusatorem et [illegible]
[illegible] et quod [illegible] non possunt [illegible] inferiores [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] iudicium [illegible] [illegible] Ideo iudex
[illegible] inferiores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiri [illegible]

et esse illos iniustos. Primo ordinaria iurisdictione sicut ordi-
narii qui fungitur publica potestate rerum subditorum suorum.
Secundo missione sicut delegati accipiunt potestatem super non
eis subiectos per delegatorem et commissorem aliquem. Tercio
ex revelatione sicut Daniel iudicavit et dampnavit illos
duos presbiteros qui tamen non erant sibi subiecti sicut patet Danielis xiii.
Quarto delicti perpetratione sicut si aliquis subditus alicuius
domini vel exemptus committeret furtum vel homicidium
in diocesi vel dominio alterius vel scelere perpetrati esset
ut [illegible] eius in tali dominio pacem commisit. Quinto propria volun-
tate obligatione sicut illi qui compromittunt in aliquos ar-
bitros pena imposita sibi in compromissione constringuntur
stare iudicio illorum. Et sic Ihesus Christus propria voluntate
supposuit se inquisicioni et iudicio prelatorum qui tamen non
erant sibi subiecti. Secundo sciendum est quod accusatio non est
facienda nisi de criminibus et peccatis quae debent per iudicem iudicari
vel condempnari ad penam. Sed nullus debet iudicari vel condempnari ad
mortem vel ad penam si est peccatum occultum sine accusatione.
Quod dico si est occultum quia si est manifestum et notorium per
noticiam et diffamationem publicam loco accusatoris est ex
qua statim iudex potest inquirere si sic invenerit ut fama
laborat ad iudicium potest procedere. Et hoc tamen [illegible] quia
manifesta peccata sine accusatione iudicari possunt quia evi-
dencia perpetrati sceleris non indiget clamore accusatoris.
Sed peccatum occultum ut dicebatur sine accusatione iudicari non
debet quod probat humana et divina scriptura. Nam Actuum xxv Fe-
stus [illegible] Cesaris imperatoris cum loqueretur de Paulo
sibi presentato dixit non est consuetudo Romanis dampnare ali-
quem hominem priusquam ille qui accusatur presentes habeat
accusatores locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina
que ei obiciebantur. Divina vero causa est [illegible] quod nemo con-
[illegible] accusatus absque legittimo et ydoneo accusatore
fiat. Et dominus noster Ihesus Christus Iudam furem sciebat sed quia non est
accusatus non est ab eo eiectus. Hac de causa prelatus etiam
[illegible] sibi per iudices presentatum iudicare noluit [illegible]
[illegible] accusatorem afferre ad [illegible] homines [illegible]. Tercio
est sciendum quod differunt proclamatio et accusatio quia pro-
clamatio fit ad penitenciam et emendationem de quibusdam levi-
bus peccatis. Quia proclamatio non facit ad diffamationem
proximi proclamati sicut religiosi proclamant se ipsos in
capitulo de fractione silencii vel verbis inordinatis prolatis
et de aliis levibus que sibi videntur ad emendationem
ut de preteritis doleat et de futuris caveat. Denunciatio
vero fit de maioribus peccatis et mortalibus. Tamen quia non ver-
gunt in detrimentum reipublice et totius communitatis sed solum
in malum et nocumentum peccantis ideo solum denunciantur
ad correctionem et emendationem denunciati. Sed accusatio fit

de talibus partis que sic sunt gravia et enormia quod bonum
commune et respublica per hec leditur vel destruitur, et quia bo
num commune est preponendum cuius particulari bono ideo in actione
conservato, sed intenditur eius punicio, ut convictus per testes ipse
puniatur et respublica salvetur. Sed ista est causa quare crimine
indignatio non est scribendum sed accusatio sit. Unde dicitur extra de
accusationibus et inquisitionibus quod ubi crimine in modo denun
ciationis opponitur non est necessaria scriptio, sed ubi per modum accu
sationis opponitur scribi debet. Dicatur ergo quod fraterna correctio que fit pro
pter emendationem et fame eius conservationem in proclamatione
[illegible] non debet procedere quia tales proclamationes non fiunt ad fac
rationem sed ad emendationem eius de quibus lentibus
actionibus quia tales accusationes non fiunt ad fame conservationem
sed ad reipublice conservationem seu salvationem. Sed denunciationibus
ubi fraterna correctio debet precedere quia in talibus intenditur emendatio
rationi emendatio et eius fame eius conservatio, ita quod et proclama
tionibus non natio precedit propter levitatem et denunciationibus
propter enormitatem. Secundo considerandum est quod sic dicitur sed causa quibus tribus
modis accusatio redditur iniusta. Primo propter calumpniam, cum falsa
crimina accusato ponuntur, licet enim accusatio fiat ut bonum
commune et ad iniusticiam accusati [illegible] propter prevaricationem sed
aliquis quando partem ut si quis accusatus est de vero, [illegible]
inviet aliam partem et dicat accusationem esse de falso, et hoc
si accusatus est falso enim et aliquis dicat vere esse accusa
tionem propter tergiversationem, quando quis deserit illa de quibus accusat
nec esse frivola vel non posse probare ab actione pro
sta. Primo calumpnia quia falsa crimina fiunt sibi imposita
Unde super illo verbo Luce 23 hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohi
bentem tributum dari Cesari dicit glosa quod manifeste verba istorum falsa sunt
quia sibi Cesare Cesari et que sunt dei deo. Et dixit Reddite
non subvertit. Primo cum turbe voluissent eum rapere et facere
regem ipse fugit in montem et abscondit se, dixit eis secundo
non falso, quod patet quia dixerunt si non esset hic malefactor non
tibi tradidissemus eum. Accusabat ergo eum quod malefactorem
[illegible] quem erant a spiritibus inmundis liberati, ceci videntes
mortui resurgentes, claudi ambulantes, surdi audien
tes, an sit malefactor dicit Theophilus super isto verbo. Et eum accusare a principibus sacerdotum et se
nioribus, nec tradit de proximo quod ideo illic ipse accusatis nec tradit
quia sic erat frivola que dicebant quod nemo verbo defensi
onis eius fuisset impedita que ab actione destitisset. Ut
Sed quia potissime est non vindicta. Notandum quod per hec passio
eius fuisset accepta

7. | 1. Unde quartum [illegible] magno ardenti caute fuerat accepta
tamen per glosam super isto verbo primo quod nemo quia iudei cum per
pecuniam tradidissent iniustum

dicit glo. quanto magis quam emerunt ergo iudei plus
peccauerunt mortem xpi procurando quam iudas tradendo secundum
in oculo agentis per glossam super isto verbo abiens laqueo se su-
spendit. Ubi dicit glo. leonis pape scelerator omnium o
iuda et infelicior extitisti quem non penitencia reuocauit
ad dominum sed desperacio traxit ad laqueum. Secundum quod iudas
et iudei habent se in isto peccato scilicet procuracionis mortem xpi
sic excedencia et excessa sunt. prima glo. secundum conditionem ingratitu-
dinis plus peccauit iudas quam iudei procurando mor-
tem xpi quia iudas plura beneficia a xpo recepit et
ei familiarior fuit. ergo ratione ingratitudinis magis pec-
cauit. Secunda glo. iudei plus peccauerunt quam iudas procuran-
do mortem xpi quantum ad malignitatem primo quia ex maiore
libidine ipsum interfecerunt hic patet ex decursu passionis quia
innumerabiles machinaciones cogitaciones excitaciones et cachi-
naciones fecerunt ut xpum morti traderent sed talia non
fiebant sine magna libidine ergo etc. Tercia glo. simpliciter
loquendo iudas plus peccauit quam iudei. patet quia omnibus suis
peccatis addidit peccatum desperacionis quia laqueo se suspendit
quod grauissimum est. unde glo. scelerator omnium o iuda et infe-
licior extitisti quem non penitencia reuocauit ad dominum sed despe-
racio traxit ad laqueum et sic loquitur leo papa quod scelerator
fuit quia peccauit peccato desperacionis. Secundum alia glo. que dicit quanto
magis hec dicit hic emerunt. que videtur velle quod iudei e-
mentes plus peccauerunt quam iudas vendens. loquitur quantum ad
malignitatem circa mortificacionem xpi. quia ex maiori li-
bidine procurauerunt mortem xpi quam iudas

Per diem autem solennem consueuerat preses
dimittere populo vnum vinctum quem voluis-
sent. habebant autem tunc vnum vinctum
insignem qui dicebatur barrabas. Congre-
gatis ergo illis dixit pylatus. Quem vultis
dimittam vobis. Barrabam an ihesum qui dicitur
xpus. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum.
Hic ondit iudeorum inuidiam ex latrone prelecto
et excludit testimonium vbi tangit primo iudicis con-
suetudinem. 2o interrogacionis accusacionem. ibi habebat
autem. 3o interrogacionem. ibi congregatis ergo illis. dicit ergo
per diem autem solennem consueuerat preses vnum vinctum
dimittere populo. i. ad peticionem populi quem volebat sine
maiori discrecione in memoriam liberacionis filiorum ysrael
de egipciaca seruitute quod beneficium memoria in solem-
nitate paschali fiebat quia eadem die de seruitute pharaonis
omnes egressi erant. In aliis autem festis non sic fiebat.
Prima enim in nocte pasche angelus domini saluauit
hebreos et percussit primogenita egiptiorum. ideo ad hoc
repetandum et in memoriam huius beneficii dicitur solemnitate

Saluabat vnum morti principum et aliquos constituebat de
vinctis quem custodiebant. De consuetudine ad dimittendum vel
hec faciebat in memoriam visitacionis magne [illegible] in quo filii
Israel fuerunt liberati et Egipcii submissi. Et istam consuetudinem
imperabat eis obseruandam ab imperatore Romanorum
obstinata antequam Romanis Iudea esset subiecta. Sic fuerat
quia illa consuetudo fuit bona et videtur quod non, quia erat contra
legem que precipiebat maleficos occidere [illegible] [illegible] Con
suetudo laudabilis erat. Dum tamen liberabatur ille quem festo
congruebat scilicet quem minus reus erat. Et licet tunc esset tempus
iusticie, nichilominus tamen debebat esse memores misericordie eius
exhibite in festo pasche. Et ideo quia in signum erat eius [illegible]
citum, et excellencia plenitudinis preponderat rigori legis. Sed
vnde erat hec consuetudo non ex lege Moysi nec ex lege
imperiali, vel bona [illegible] [illegible]. Hanc dimissionem non [illegible]
legis sancte in vsu habebat Pylatus [illegible] [illegible] dictus
consuetudine cum placere volebat. Habebat autem tunc vnum
vinctum insignem, id est secundum glosam in malicia vulgatum. Dicitur
autem hic insignis non ex nobilitate generis sed ex famosi
tate sui criminis, id est huius criminis signum, scilicet in malicia
vel in bonitate, quia capitur in malo sicut in bono,
quia sepe etiam bonum ad malum transferimus, vt dicit [illegible] [illegible]
[illegible] aliquis dicitur bonus latro. Ita per dictum insignis latro
hic erat quia propter seditionem quandam factam cum turbe et homi
cidium missus in carcerem, vt dicitur Luce 23. Iste enim dicebatur Bar
rabas, quod idem nomen reputatur quod [illegible] [illegible] vel quod
[illegible] stabit. [illegible] [illegible] stabit [illegible] duo interpretatur filius ma
gistri, quia Bar idem est quod filius, rabi magister, quod [illegible] [illegible]
interpretatur filius patris, quia Bar est filius, abba pater. [illegible] [illegible]
de Barraba dicitur per antiphrasim. Post auditam eius [illegible]
sue visionem et consilium, dedit Iudeis opcionem [illegible]
tus de Barraba et Christo, vt saltem ex comparatione [illegible] Pyla
melior appareret, et sic eum peteret. [illegible] [illegible] Barrabas
ipse est anti[christus] quia est filius [illegible] non filius [illegible], quia filius
[illegible] [illegible] [illegible] quibus dicitur: vos ex
[illegible] eius dicitur venit alius in nomine suo, illum vos
recipietis. Pylatus ob [illegible] [illegible] [illegible]
quem est maleficus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua
dampnatione [illegible]. Congregatis autem illis. Hic sub
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Congregatis autem
illis dixit Pylatus: quem vultis vobis dimittam, Barrabam
an Ihesum qui dicitur Christus. Glosa: id est [illegible] [illegible] Barrabam
[illegible] quorum reges Christi vocabantur, non est regem [illegible]
Christe ne [illegible] cesari [illegible]. [illegible] Barrabam
flagiciosissimum in dando optionem [illegible] [illegible] est
petere erubescerent. Glosa [illegible] [illegible] vt enim
[illegible] ad beniuolenciam [illegible] [illegible] [illegible] occasiones
eum quod per inuidiam tradidissent eum. Glosa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in eum [illegible] [illegible]
[illegible] quia publice [illegible] [illegible] [illegible]

et phariseorum, et ideo querebat oportunitatem si vellet
desistere. Dicit Aug(ustinus) sentiue (?) sapiens loqui non
eum dixit quod peccat et dignus est morte donandum eum se
sto si primum eius excusans crucem a tanto omnium eum rogat
et super habundantia ut si nollet ut minimum dimitte
ret saltem post obnoxium darei vesto ne tempus. Nota de
tem modis nitebatur pylatus liberare Christum. primo remu
nerationis officium, quod dixit accipite eum vos. 2o examinatione
curiali qui est rex iudeorum. 3o excusatione legali. nullam
in eo invenio causam. 4o imitatione fori quod remisit eum ad
herodem. 5o inflictione penali. emendatum ergo eum di
mittam. 6o affectione mentali, cum quereret eum dimittere. eum
7o exprobratione vituperabili. regem vestrum crucifigam. 8o
propositione incorporabili. quem vultis. 9o locutione signali
acceptam aquam. 10o ... damnabilis. vos
videritis. Tamen timuit cesarem plus quam deum timuit.
Sedente autem eo pro tribunali misit ad eum
uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. multa
enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes
autem sacerdotum et seniores persuadebant populis
ut peterent barrabam ihesum vero perderent. Respon
dens autem preses ait illis. Quem vultis vobis de duo
bus dimitti. At illi dixerunt barrabam. Dicit
illis pylatus. Quid igitur faciam de ihesu qui
dicitur Christus. Dicunt omnes crucifigatur. Ait illis pre
ses. Quid enim mali fecit. At illi magis cla
mabant dicentes crucifigatur. Post iudiciarie
interrogationem et iudeorum accusationem hic ostendit Christus
instificationem ad testificationem primo uxoris. 2o indi
... ibi principes autem sacerdotum. Circa testificationem uxoris
tangit tria. primo tempus optimum quod eum Christus indicare
2o ipsum testimonium ibi nichil tibi et iusto huic. 3o
motivum ad testificandum ibi multa enim hodie. Dicit
ergo sedente autem eo pro tribunali id est in iudiciaria sede ta
ba. unde tribunal est sedes iudicum sicut solium regum
et kathedra doctorum. misit ad eum quod preses erat et libe
rare poterat. uxor eius que multum apud eum proficere
debebat. et cor eius emollire. dicens. Nichil tibi sit iusto
illi quasi dicit. nichil habes te ad confitendum huic illum quod
iustus est. Et ne crederetur hoc fictum finxisse aliqua
fictione ostendit quod hoc sit ex revelatione ut credat ei
dicens subdit. Multa enim hodie passa sum per visum propter
eum. Ad cuius evidentiam est sciendum quod dyabolus qui Christum
primo procurabat per iudeos per aliqua signa percepit per eius
patientiam et spiritualem completorem. et forte per sectorem
patrum in limbo ... et ideo mortem
ipsius impedire volebat per uxorem pylati cuius presens ef
ficacius ... credebat ... Nunc

demum diabolus intelligens per christum se spolia amissu
rum, sic primus per mulierem mortem intulit ita modo per
mulierem volt christum de manibus iudeorum liberare ne per
mortem eius mortis amittat imperium. Nonne est
quod dicit hic Multa enim hodie passa sum per visum propter eum
quod diabolus apparuerat ei monens eam trouiz ad libe
randum christum. Certum autem tales aparicio fuit facta vel sompno
vel vigilia, expresse non habetur hic. videtur quod in sompno
in sompno quia hic habetur dicit per visum. christus enim fuit presentatus
pylato valde mane ut dictum est in principio huius capituli
Et ideo probabile est quod uxor eius adhuc dormiebat
Non quod diabolus cum quo est spiritus et incorporeus hic illam potestatem
tem quod fantasmata .i. species fantasticas per monere fan
tasia ei sic homines tenet se suggerere sibi sicut hic per visio
co ... .i. quamvis diabolus filium dei fuisse confessus fecerat
putum homines illum mori credidit. ad cuius morte inde
ducum consequitur animos conatur. Sed in christo iam traditione
tunc iam tarde cognovisse intelligitur quod eius
morte perdere Unde et pylati coniugem sompnis terrens
ut sicut illius a iusti persecucione cessaret. Sed res mira
dispensatione disposita nulla valent machinatione
moriendum solvere. mors iusti iuste morientem
lemata iste usque ad tempus passionis illius ignoraunt
mors amus illusus divinitate eius latenter protulit
dum humanitate eius escam momordit. Secundo contra
res dum humana quod omnes propterea iudei innocenciam christi
clamant. Clamat presens herodes actibus pandit
demon per visum insinuat, multi confitentur, magis referen
dum defert. Nichil tibi et iusto illi. Ut cum solum inno
centiam sed iusticiam christi preconiis laudis in iudicio habe
bat. plus enim est esse iustum quam fieri innocentem. In
nocentia signat tutatem est a mala Iusticia dicitur
et curium actus acumulans Eidem enim sonat talis as
denda per singula et summa elicienda de ventre. Clam
ad federum tamen alleg nisi causa iuste producitur. Sic debi
in iudicio quendam crimine tarez et nulli obnoxius credi
tori. sic alias quandoque est sine presidem aut aliquam aliam
iudiciariam potestatem tutorem quis rei publice vel tolerem malefactorum
et verbi gratia de alleo convincitur reus quo sensu uxor
virum alloquitur Nichil tibi quod ad malefactorum vin
dictam ducere poteris et iusto illi. cum non fore ferit
me est Unde in tuo iudicio iustus ille dicitur puniri aut
subire summam quod obicitur. Unde est ut illi iusto et de
inferatur. Nec omnes inquisitionem in christum q
pylato eualiat ac si aperte suadendo dicat Refrena
iudicium summam omnino suspende ne efficiare iusto
curo ostendo summam famosi Non enim si maculasse

indictus eius

iudicabis impune tu sibi? Ite mala pene expectat
inmatur te confodere que ignorabas Multa enim passa sum
per visum hodie propter eum. passa sum multa videndo non
sentiendo / non in presenti sed comminationibus in futuro
per visum / quia sic ostensum fuerat ei / apparuerat sibi bo
norum omnium impeditor, forte in aliqua subita comminatione
dissuadens Christi mortem sub futurorum comminatione pe
narum / et illam agebat ut dissuaderet viro suo et
forte uxor pylati adhuc iacebat in lecto ergo hora
diei sexti Prime conversionem suam viro mittat Et que dixit
se hoc passam multa Hic moderne mulieres increpan
de sunt de sompnis prelatorum cum irrationales creature in
citat nos ad serviendum deo et mane surgendum Et in
de sole tamen dominus dedit preceptum ut quolibet die tenat(?)
ab oriente in occidentem, et singulis noctibus redeat de orien
te Et tamen sol non expectat remuneracionem sui laboris vel
penam negligencie qualem nos Si enim posset loqui ad
pigros diceret ut posset Ego hoc amplius laboravi
quam tu et tamen iam surrexerim tu adhuc dormis / Non
dicat unus(?) sindetes(?) est christiano si radius solis ipsum in
lecto inveniat Et beda super proverbia sic inquit Piger vult
et non vult regnare cum deo et non laborare pro deo
debeat gratia(?) cum committitur trent(?) certamina tamen iube
tur Et adverte Et sic uxor pylati decepta fuit per visum
ut peteret non petenda vel taliter qualiter peti non debe
ret. Sic multi credunt se quandoque visiones videre de sompnis
de penis mortuorum desiderantium subsidium ut ...
appareat ... deus eis etiam revelaverit. talibus per certis devote

Principes autem sacerdotum et omne ... hic ostendit innocencia
Christi testimonio iudicans ubi ... astutia ipsorum Christum con
dempnare volentes seu conantes, et prudens pylati ipsum
liberare cupientes Primo ergo ... nequicia iudeorum maio
rum in persuadendo / 2o malicia minorum in obediendo
ibi Fuit ac pylatus ait / 3o concordia ipsorum omnium ... christo con
... ibi dixit illis pylatus Quid faciam de Jesu / 4o vo
luntas pylati et allegatio pro christo innocente ipsum libe
rando ibi, dixit illis preses Quid enim mali fecit / Dicit ergo prin
cipes autem sacerdotum et seniores populi a quibus egressa
est iniquitas qui iudicabant opinionem ... de duobus persuase
runt ... inducendo populum malefactores / ut peterent
barrabam illum vero perderent. i. morti perdendum adiungerent
Hic ad impletum est id Jere 10 Grex perditus factus est populus me
us, pastores eorum seduxerunt eos / Omnia affirmantis(?)
lus / dignitas quia principes / etas quia seniores / studiositas
quia persuaserunt / pravitas quia barrabam latronem et hominem
pestiferum dimitti petierunt Fuides(?) autem preses / hic ostendit
malicia minorum / qui non zelant publicam iusticiam que
debebat innocentem liberare et malefactorem punire Dicit ergo Re-

ait preses s. pylatus dicit illis s. vnanimi multitudini
Quem vultis vobis de duobus s. latrone et xpo dimitti
ut si diceret Aliud non habebitis nisi vnum illorum At illi
s. persuasi a principibus dixerunt Barrabam Dicit illis pylatus
Quid ergo faciam de ihu qui dicitur xps Ideo querebat ut eum
per beniuolenciam posset liberare / q. d. Non est honor
vester quod rex vester condempnetur Vnde ait id est dicit Quid vultis fac
faciam regi iudeorum Dicunt omnes crucifigatur Mala fuit
barrabe peticio, sed peior hec sentencia, et bone gemis
turpis morte quia crucifigatur non solum volebant non solum
liberet ut occidatur / sed crucifigatur Barrabas vero morte turpis
sima occidatur eis seu condempnetur Augustinus Hec clamantes non
quia longior vita eligebatur sed quia morte ipsa protendebatur
ne dolor eius finiretur At illi super clamabant Quid enim mali
fecit q. d. nichil et ideo nunquam est ipsum condempnare Luce 23
nullam in eo inueni causam Corripiam ergo illum et dimittam
ut iudei sic saciati obprobriis eius et penis amplius non
eius mortem sentirent / Et tunc illi crudelissimi magis clama
bant / et hoc est quod sequitur At illi magis clamabant Crucifi
gatur i. morte turpissima et acerbissima moriatur
Crisostomus quanto plus audiebant quod pylatus volens eum liberare
tanto magis clamabant ut per clamorem eum
possent ... obtinere quod non poterant per racionem habe
re ... eum est maior ... / ibi est minor intellectus Ipsi
vero nimio odio contra xpm moti et obstinato corde in
malicia perdurantes ne xps liberaretur pretulerunt
barrabam hominem pestiferum dimitti et liberari, xpm
vero innocentem tolli de medio et crucifigi Putabant enim
ut dicit Augustinus hoc se posse astruere quod ihesus deberet esse la
trone et adeo nequam ut neque pro genere neque pro festi
fro uitatis reuerencia deberet liberari In quo facto eorum ...
infidelitatis ... sed antixpm xpo preferentes latro
nem latrone petierunt et homicidam auctorem vite
interfecerunt Vnde ... eis beatus petrus ... dicebat Vos
sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam do
nari vobis auctorem vero vite interfecistis O quanta infelix
iudeorum iniquitas et malicia ad ... mortem petierunt latronem publica libertate con
donari filio dei ... morte vite tenebantur sic
Augustinus O ... iudeorum o ... pretulerunt Vos
ter latronem barrabam / quid fuit aliud dicere quam occidatur
ille qui suscitat mortuos et dimittatur latro qui occidit
viuos ... et ... et ... ut iterum
tua ... tradidisse ...
... ... pilati ... te ... dixerunt postulantes suppli
... donari sibi ... et ...
... indignum et infelix ... ...
... ad iudeis usque hodie sua peticio quia tunc latro
nem pro saluatore ... / pro ... vite elegerunt
... ... salutis ... et ...

se ac sedicionib*us* mu*n*du*m* subinscerint / Ut et prius regnu*m*
eo*rum* fuit quod plus xpo amaue*run*t perdiderunt / et hactenus
caz quam vendide*run*t vel aie vel corpus libertate*m* recipe*re*
non meruerint / atq*ue* id iudei patet habe*n*t n*on* p*ro*p*ri*e p*ro*p*ter*
seductiones principe*s* *et* d*omi*nacionem quam cesarz hodie regnat
magis in eis q*ua*m d*omi*nu*m* elige*re* maluerunt *et* Beda
dicit adhuc hodie aliqui mag*is* intu*n*t saluare r*ati*o*n*e*m*
p*ro*moue*re* malos homines q*ua*m bonos et in multis elec
cionib*us* ac p*ro*uisionib*us* / Illum enim q*ui* bonus *et* dignus
et dei amicus q*ui* se et alios seruare vellet reprobat
Et barrabas latro insignis .i. malus ac indignus et
xpi hostis q*ui* se et alios in a*n*i*m*a p*er*imit eligit / Und*e*
q*uo*m*odo* in talib*us* p*ro*mocionib*us* faciendo vel co*n*senciendo
culpabiles sunt ipso suo facto vel co*n*sensu / vnd*e* in
decretis dicitur Non hunc *sed* barraba*m* / Hic ideo ad om*n*ia
tacet pacient*er* o*mn*es oblatrat*ores* tolerat *et* sua pa
ciencia nos armat / Considera hic q*uan*tum xpc a*n*i*m*a*m* sal
uare potuit q*uia* ta*m* sceleratu*m* et vilis ho*mo* p*re*ferebat sibi
homini deo intu*m* ut petent*es* illius vita*m* et istius nece*m*
peccauerunt ac in duob*us* *scilicet* q*uia* reum petebant liberari et in
nocente*m* dampnari / Un*de* in p*ro*uerbiis Qui iustificat impiu*m*
et q*ui* co*n*dempnat iustu*m* vterq*ue* abhominabil*is* e*st* apud deu*m*
Et isto articulo trahuntur duo documenta / Primu*m* e*st* q*uod* nos
eq*ua*nimit*er* toleremus si aliquando p*re*ferant*ur* nobis p*er*sone in
feriores et humiliores co*n*dicionis / q*uia* latro fuit xpo platius
Secundu*m* e*st* q*uod* caueam*us* ne et nos barraba*m* xpo p*re*feramus
multi enim adhuc hoc desiderat barraba*m* sibi solui*m* et
xpm*m* co*n*uictu*m* esse Unde sicut dicit aug*ustinus* Omnis q*ui* in deceris
sui plec*tur* siue in dogmate siue in vita barraba*m* sibi
solui desiderat / Quicu*m*q*ue* enim male agit solutus e*st* in
corpe eius barrabas xpc aut vinctus / q*ui* at bonu*m* agit
xpm*m* h*abe*t solutu*m*, barraba*m* vinctu*m* Et ideo sic iudei p*er*u*er*si
p*ro* xpo elegerunt barraba*m* latrone*m* / latrociniis et se
dicionib*us* sue subuersi / Sic et mu*n*dus q*uo*tiens a*n*i*m*a p*re*eligit
barraba*m* illa s*cilicet* latrociniis d*omi*nac*i*o*n*is sociatur / Ubi enim
e*st* ihc ibi s*un*t o*mn*ia bona et pax *et* o*mn*i*a* *et*c Sp*iritu*aliter homo
e*st* vinctus per p*ec*c*at*um et positus in carcere s*cilicet* in corpus r*ati*o*n*e a*n*i*m*as
ita q*uod* sunt duo vincti corpus *et* a*n*i*m*a / *sed* de istis vnu*m* s*cilicet*
a*n*i*m*a potius liberari / *sed* tu*m* corpus pu*n*i*r*e *et* flagellis exponat*ur*
q*uia* sic a*n*i*m*a*m* a culpa liberabit et a pena / Si v*er*o corpus libe
tur ad hunc incidebit vita a*n*i*m*a et suppliciis et flagel
lis exponet*ur* et*er*nis / et ideo melius e*st* q*uod* a*n*i*m*a liberet*ur* q*ua*m
corpus q*uia* si corpus suspendat*ur* in cruce pu*n*i*r*e / tu*n*c a*n*i*m*a liberabit*ur*
a morte Un*de* Greg*orius* Si magne mercedis e*st* eripe*re*
a morte carne*m* morituram / q*ua*nti meriti e*st* liberare a*n*i*m*am
in celo sine fine victura*m* / Ad conformand*um* se huic
articulo recogitet ho*mo* si ip*s*e aliq*ua*ndo barraba*m* xpo p*re*elegit
et doleat ac oret dicens / Ihesu q*ui* no*n* dedignatus es
a iudeis reprobari petentib*us* sibi barraba*m* latrone*m* dimit
ti, te v*er*o auctore*m* vite crucifigi da m*ihi* te creatore*m* meu*m* pre

omnibus semper eligere et pro nulla re creata te vis reprobare renuerunt verum peccatum petendo barrabam, ergo sui dissimiliter poterant petere quem volebant Tertio sunt hic depecaverunt, quia verum in morte peccaverunt, sed in eo quod reum morte innocentem preculerunt Verum fuit persone acceptio hic Augustinus Illo reprehendimini o iudei quod pro pascha liberatis nocentes, sed quod occidisti innocentem Unde actuum 3 Et eis impetratum petistis virum homicidam donari vobis et actorem vite interemistis

Videns autem pylatus quod nil proficeret sed magis tumultus fieret, aqua accepta lavit manus coram populo dicens Innocens ego sum a sanguine iusti huius, vos videritis Et respondit universus populus dicens Sanguis eius super nos et super filios nostros Tunc dimisit illis barrabam Ihesum vero flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur Habito de instantia crucifixionis traditione et accusatione, hic agitur de instantia condempnationis quantum ad cuius condempnacionem iniqua ostenduntur quatuor primo tumultuosa acclamacio, 2o signum contestationis ibi accepta aqua lavit manus, 3o iniqua populi inimica responsio ibi Et respondit universus populus, 4to iniusta Christi expositio ibi Tunc dimisit illis barrabam, Dicit ergo videns autem pylatus quod nil proficeret ad liberacionem Christi salvo favore populi, quia non recipit stultus verba prudentie prov 23 Sed magis tumultus fieret scilicet accusatorum et ei crimine contra cesarem imponerent sicut factus est tumultus super paulum act 21 ut non posset tribunus aliquid certum cognoscere Accepta aqua lavit manus coram populo Augustinus pylatus manus lavit sed malefacta non diluit Remigius Mos erat apud antiquos ut cum quis vellet se ostendere immunem ab aliquo crimine Accepta aqua manus lavit coram populo significans ut sic lavo manus sic et conficeor quod eo volui liberare innocentem Et advertendum quod quos non poterat movere verbis et suasione saltem moneret signis, significans mentem omnis insontem Christo et se innocentem a facto sceleris, quod sic aliquando operatus est innocentiam ita cor suum mundum fieri a sanguine huius iusti populo ficte ostendebat Unde dicit psalmista lavabo inter innocentes manus meas Moraliter aqua est sapientia mundi Iere 2 Quid tibi vis in via egipti ut bibas aquam turbidam Aqua efficitur turbida ex commixtione terre Ergo aqua fetida sapientia terrena Hac lavant manus suas quam pene se innocentes credunt sed non coram deo Unde Job. Et hoc coram populo non. Et respondit universus populus, Hic 3o subditur iniqua populi responsio quia admiranda et aggravanda redditur Primo ex universitate quia universus populus, 2o ex evidenti expressione, quia undit dicens, 3o ex impietate quia sanguis

eius i. culpa et pena effusionis eius sanguinis super
nos sit et posteritate que obligat filios suos Unde
addunt Et super filios nostros Et dicat quilibet super hiis
quod pilatus, Lavit quidem manus pilatus sed scita non diluit
Judex enim non innocens reddere debuit ne tiori ut sanguinis
innocentem morti adiudicaret / parum enim valet se in
stificare coram hominibus aut ficte se iustificare et false iu
stificare coram hominibus aut ficte se iustificare et false vero
ministri coram deo Et in hoc pilatum insistunt iudi
ces qui magis lavant aqua penitudinis et lacrimarum la
vant ut innocentes a sanguine christi se efficiant Sang
uinem ut innocentes a sanguine christi se efficiant
quando rei sunt dum iusticiam et veritatem non defendunt
pro quibus sanguis christi effusus est dum etiam aut opp
rimunt aut opprimi patiuntur quorum precium est sanguis christi
vel pauperes eius christi sanguine redemptos Sed hunc
Et ex hiis patet quod adhuc pilatus temptat se eos se excusare tri
plici verbo Primo verbo excusacionis quando ad se dicat
Innocens ego sum. Secundo verbo attestacionis quantum ad christum
ut subdit A sanguine iusti huius/ Tercio verbo commendacionis
que ad populum vos videritis i. vos condemnatis quod
faciatis quod Ego sum minister legis Attendite clem
ens traditus occidendus, quia est allegatum et in iudicio
per vos deductum Ostende me frustra similiter non est questio si hec
non sufficit ad pilati excusacionem, quia tenebatur etc of
ficio suo servare iusticiam Unde dicit ei Cur ad mortem tradis per iniu
riam Et deus eripiet per te inimicos tuos Deus habe
in celo presenciat ipsum hodie in increpacio et sanguis
christi non auferetur ab eis Ideo preditio est ipsa populo vile
ueneritis ad me manus vestre non exaudiam vos manus
enim vestre plene sunt sanguine Item illud verbum op
timum et salutiferum fuit Caiphas cum dixit Expedit
quod unus moriatur homo Sed intencione pessima Optandum
~~ergo est ut sanguis iste reveniat super nos quia quatuor~~
~~modis Primo in ablucionem sicut in apocalipsi Qui dilexit~~
~~nos et lavit nos Et secundo in redempcionem sicut petri i. Non~~
~~corruptibilibus auro et argento redempti Item tercio in sanctifica~~
~~cionem ad hebreos Quanto magis sanguis hircorum aspersus sanctificat ad~~
~~emundacionem quanto magis sanguis christi Item quarto in~~
~~potacionem Johannis vi Caro mea vere est cibus et sanguis~~
~~meus vere est potus~~ / Sanguis i. pena vel vindicta dei
pro effusione sanguinis christi maneat in nobis et in filiis
nostris Unde dicit Deus Subsannatione optima hereditatem
dimiserunt filiis suis que permanebit in eis usque
in presentem diem et durabit usque ad finem seculi Et sic
preditio erat eis ipsa i. sicut leaena in silva clamavit ad
me ideo exaudiam manus enim vestre plene sunt
sanguine, verbum enim optimum et salutiferum iudeorum
iudei sed pessimam intencionem, sicut sepe accidit quod mala
sunt bona quia christus intellexerunt quod penam et penam
sanguinis christi reveniret super eos Unde nos bene opta
re debemus ut sanguis christi reveniet super nos in

ablucionem omnium peccatorum nostrorum apok primo Dilexit nos et lauit nos a peccatis Secundo optimum nobis est ut sanguis eius veniat super nos in sanctificacionem ad hebr ix cum enim Sanguis hircorum et taurorum et si cinis vitule aspersus inquinatus sanctificat ad emundacionem carnis quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundat consciencias nostras ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti Tercio optimum est ut veniat nos in redempcionem i petri i° Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersacione sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati ihesu christi Quarto ut veniat super nos et nos in salutare potacionem Joh 6° Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus Sanguis christi effusus valet nobis quatuor modis ad remissionem peccati primo per dileccionem 2° per fidem quia 3° per compassionem 4° per imitacionem quia passio christi et effusio sanguinis eius per dileccionem et fidem valet ad delecionem culpe sed in compassione et imitacione valet ad delecionem obligacionis reatus et pene per dileccionem caritatis operit multitudinem peccatorum per fidem ad Rom Iusticia dei per fidem ihesu christi quem posuit propiciatorem per fidem in sanguine per compassionem ad thim 2 Si compatimur et conregnabimus per imitacionem petri 2° christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius Et hoc est quod figuratur Exod xii vbi dicitur de agno typico quod ipsum immolabit omnis multitudo filiorum israel Agnus christus est qui in vespera i in vi etate mundi ab omni multitudine filiorum israel immolatus est cum fere omnis clamabat crucifigatur et sequitur Exod xii Sumet de sanguine et ponet super vtrumque postem et super liminaribus domorum in quibus comedent illum Duo postes domus synagoge erant scribe et pharisei Scribe enim scienciam pretendebant et illi verbo ista exemplo ipsum [illegible] domum domini Vnde [illegible] eis dicens [illegible] liminaria erant principes sacerdotum [illegible] sanguine agni illita seu linita tam postes quam superliminaria scribe et pharisei et pontifices [illegible] morte christi [illegible] sicut dicentes Sanguis eius super nos etc i pena sanguinis eius quam [illegible] super [illegible] quod [illegible] super iudeam et [illegible] Sanguis [illegible] [illegible] possit [illegible] placare [illegible] ysa 19 hereditas mea [illegible] leo in silua [illegible] sanguinem [illegible] Sunt [illegible] et iuda [illegible] et hic subditur [illegible] christi exposicio et [illegible] Tunc dimisit illis barrabam a preside [illegible] triplicem [illegible] iniusticiam [illegible] est ex eo [illegible] Vnde dicit Tunc dimisit illis

.i. ad instantiam illorum contra illud Exod. 23. Non sequeris
turbam ad faciendum malum neque in iudicio acquiescas
plurimorum sententie. 2m ex eo quod innocentem absoluit quia bar-
rabam latronem dimisit. Ideo potest ei dici illud 3 Reg.
2. Quia dimisisti virum dignum morte, erit anima tua
pro anima illius. 3m ex hoc quod innocentem condempnat ihesum vero
flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur. In hiis appa-
ruit iniquitas presidis quia reum absoluit et innocentem
condempnavit. Prov. 17. Qui iustificat impium et qui condempnat
iustum uterque abhominabilis est apud deum. Nota licet
ista flagellatio christi pena fuerit hic post sententiam iudicis tamen fuit
ante sententiam ut habetur Ioh. 19. Et clarius hoc ponit Suffridus
in Luca. Pylatus itaque christum morte in eo pro innocente
inveniebatur eum defendere seu dimittere. Non enim in eo sed
in nobis causa mortis fuit. Passus est pro nobis non propter
se non habens culpam et sustinuit penam ut nostram culpam
et nostram solveret et penam. Bern. Quod Bernardus dicit Piissime ihesu quid
tibi et morti? Nos peccavimus et tu luis. Nos debuimus
et tu solvis. Illam itaque christum mortem inveniens in eo
dixit illis. Corripiam quod illud id est flagellando ut si quam
iniquitatem moralem commisit vel in aliquo deliquit per ipsis cor-
reptus emendetur, et sic emendatum et disciplinatum dimit-
tam a morte liberum. Flagris et ludibriis eum afficiam
quorum ipsi iubetis dirum innoxium sanguinem non si-
tiatis vel fundatis. Pylatus enim errat quia si innocens
est quid emendabitur. Crisostomus dicit emendabitur quid innocens
tociens proclamatus est. Emendare et corripere innocentem
est declinare a iusticia que etiam eum induceret ut inno-
centem modica pena torqueret. Et dicit Iohannes 19. Tunc
apprehendit Pylatus ihesum. Albertus. Apprehendit ad columpnam
ligando et flagellat, videns enim ex clamore eorum quod
nullo poterat dimittere ihesum omnino liberum in pace ipsorum
et ex altera parte dirum sibi erat interficere innocentem, ideo ad
satisfaciendum eis fecit christum flagellari sufficienter ut vide-
tes eum sic punitum et illusum contra condignum eius et obp-
brijs crudelitate eorum saciaretur et mitigaretur ac sufficere
sibi existimantes contra eum desisterent et mortem
eius non sitirent. Unde Augustinus. Non pregnando dominum fla-
gellat, sed illorum furori satisfacere volens ut vel sic iam
mitescerent et silerent et desinerent velle occidere eum quem
flagellatum viderent. Et Augustinus. Unde etiam propter hoc cohorte
sua ei illudere permisit ut eorum iram molliret et a mor-
te eius desisterent. Notandum enim est quod ira quiescat si
eum cum quem irascitur humiliatum et punitum videat. Quod quidem
verum est in ira que tantum mensura querit punitionem
mentis, sed non in odio quod totaliter querit eius
odio habetur exitium. Iudei autem ex odio movebantur contra
christum non flagellatio eis sufficiebat nisi viderent eius
interitum. O pylate pylate tu dominum vis mitigare nescis
quid agis, quia non flagella merentur sicut nec pena mortis.
Verius ageres si te ad finem omnium corrigeres. Unde interea
non excusat pylatum a toto quia nullum per se malum propter bonum

intencionem pt effica totaliter bonum ut faciendum est malum
ut inde eveniat bonum Affligere autem innocentem et proprie
dei filium est maxime malum et ideo nulla intencio est
excusabile Et tu iudex esses non debebas ei quem in
nocentem sciebas et crimina inferre penam Tunc Ihesus dominus
flagellari iubetur spoliatur per milites apparitores presidis
et vestibus quibus indutus erat exuitur et coram omnibus de
nudatur Est autem intelligendum quod sic remissus fuerat
ab herode cum alba veste sic remansit in eadem veste
usque ad horam flagellacionis et tunc exuerunt eum hac ve
ste et suis Et hic articulo exucionis vestium habemus duo
documenta Primum est ut caveamus nos a nuditate tam corpora
li quam spirituali ne forte ignominia nudi appareamus coram deo
et angelis et hominibus Nam et si homo non videatur
interdum ab hominibus erubescat tamen nuditatem suam coram
deo et angelis Unde primi parentes erubuerunt a facie
dei quia ubique apud nos est cum angelis suis De nudi
tate vero spirituali est id apocalypsis Vestimentis albis induaris
ne appareat confusio nuditatis tue Ubi per vestimen
ta alba intelligitur candor conversacionis que ad instar
vestimenti nuptialis debet esse contexta filiis Alius vestimentis
scilicet debet esse induta anima fidelis ne confusio nuditatis
eius a virtutibus appareat coram deo et angelis et hominibus
Secundum documentum est quod sicut christus exutus fuit vestimentis
suis sic et nos exuamus vestes nostras coram deo per puram
et nudam confessionem peccatorum deponentes omne pallium
excusacionis quod nuda et aperta sunt omnia oculis eius Ad
conformandum se huic articulo recogitet homo quam misera
biliter et cum quanta iniuria et verecundia fuit christus exutus
vestibus suis et denudatus pro nobis ut nos vestiret virtutibus
et oret hic modo Domine Ihesu qui vestimentis tuis exui et ad fla
gella nudari voluisti Da michi nuda peccatorum meorum
confessione veterem hominem cum actibus suis exuere et in
conspectu tuo nudum a virtutibus me nequaquam apparere
Deinde dominus durissime ad columpnam ligatur Ille qui
solite expeditos solet et plena deo membra verberibus
sidens inmanissime flagellatur et undique flagellis
atteritur et verberibus cruciatur Stat nudus coram omnibus amabi
lissimus iuvenis electus et candidus et sicut agnus coram
quasi agnus Speciosus forma pre filiis hominum sustinuit
dura aspera et dolorosa flagella spinarum Caro
illa innocentissima et tenerrima mundissima et pulcherri
ma flos omnis carnis et tocius humane nature Repletur
plagis livoribus et fracturis vulneratur per totum corpus
Nichil sanissimum a planta pedis usque ad verticem eius non
remanet sine parte vestigium et totum fit rubrum
Vestimentum suum fuit undique regio et preciosissimo san
guine de omnibus partibus corporis et eius corpus candidissimum
et spissa plaga super plagam livor super livorem fractura
super fracturam sanguinis super sanguinem quousque tam
tortoribus quam inspectoribus fatigatis pilatus iubet cessare:

columpna cui fuit alligatus. Cuius columpne aliqua pars osten-
ditur rome in ecclesia sancte praxedis/ maior autem pars fuit
in ecclesia in monte syon in loco vbi prandium erat. Quam gene-
rosus beda dominus meus vidit, vestigia hodie cernentibus vesti-
gium demonstrat. Et dicit anshelmus quod hec statua ita spissa erat
quod eam duas vel tres palmas vna manus xpc alia tan-
gere non potuit. Non attingebat vestigia et manus li-
gabat. Et nota quod quinque plage et vulnera in hac flagel-
latione sibi infligebantur precepto sancti non per vt super omnem
est in principio vulnera autem secundum quandam reuelationem ha-
bentur in hiis versibus. bis duo c. sexaginta similia quinque
Tot fertur xpc pro nobis vulnera passus. Sed oportet ea esse
quasi innumerabilia. Sicut enim dicitur in deutronomio pro mensura
peccati erit plagarum modus. xpc autem flagellabatur pro peccatis
mundi que vtique sunt innumerabilia et plage innumerabiles. Et
hoc est quod dicitur in ysaia A planta pedis vsque ad verticem non
est in eo sanitas. Tunc impletum est quod ibidem dicitur Non est
ei species neque decor; et vidimus eum et non erat aspectus
et quasi absconditus vultus eius et despectus/ et reputauimus eum
quasi leprosum percussum a deo et humiliatum. Non enim dereli-
quit pulcritudo effluxerat omnis/ et qui erat pre filiis hominum
speciosus videbatur omnium indecorus, quem iniquorum livor sacri-
legus vultum fedauit verberibus. Considera hic eum diligen-
ter per longam moram et spaciosam et si hic ei non compateris
cor lapideum reputo te habere et tunc exclamabis O bone
domine ihesu quid tibi demerui quem iudeos vestis. quid tu
ligaris qui impeditos solues et ligatos a demonibus et ab
infirmitatibus detentos liberas/ quo tu flagellaris qui nos
a flagellis eruis. Quis fuit ille tam audax qui te
spoliat/ cuius tam temeraria manus ad columpnam te ligauit
cuius tam sacrilega quae te flagellat. Sed tu sol iusticie tu-
os radios subtraxisti et ideo sunt tenebre ac tenebrarum
potestas omnes/ sunt te potiores. Nos debebant flagella et
ne flagellationes; tu flagellari voluisti pro nobis ut nos
misericorditer erueres ab illis. Nam dicit anshelmus Et quid vero
ignorabat impius ille pro inuidia omnia in te fieri. Sed
tu abstinuisti temerarios a te manus sed amaritudine re-
plet animam tuam sine causa illudens te misit herodi. Ille
autem recepit inuidum in conspectu irrisorum te misit. Sed per-
tulit amarissimis verberibus regiam carnem tuam diuellere
plagas plagis liuores liuoribus infligens. Sancte puer domini
dei mei quid tanta amaritudine et tanta confusione dignum
commiseras. Respondit: Ego hoc perditus tocius totalionis
tocius confusionis tue causa extiti ego domine nam acerba comedi
et dentes tui obstupuerunt quia que non rapuisti tunc exsol-
uebas. Amor fuit et iniquitas mea sic te fecit imbecillem.
Maledicta sit tanta iniquitas pro qua sic affligeris. In
omnibus hiis non est saciata perfidorum iudeorum impietas in-
fidelis. Anima mea attende quanta et qualia ab impio pyla-
to et suis sine causa dominus passus est pro te et exemplo ...

in laboribus et adversitatibus confortare. Sic enim christus cedebatur
et flagellis nodosis caro illa sanctissima et mundissima delicatis-
sima acerrime dilacerabatur ac corpus eius formosum plagis livet
et sanguine undique rubet. Sic miles christi strenuus
debet corpus suum per asperitates et disciplinas debitas castigare
ne inobediens incipiat recalcitrare. Flagellato christo de fla-
gellacione vere effectuata sunt quia perhassit voluntate
aut domino a columpna dimittitur eum sic nudum sic flagellatum
pro domino per pannis suis colligendis, quos ipsos per domum
ab spoliatoribus proiecti fuerant. Intuere bene eum sic afflictum
sic trementem propter frigus quia yemps erat. Attende diligenter
et considera statum eius in actibus singulis ut intime compacia-
ris ac sic paciaris. Converte autem parum oculos a divinitate
et eum pure hominem considera et videbis iuvenem elegantem
nobilissimum innocentissimum et amantissimum totum autem
flagellatum et sanguine livoribus que respersum pannos suos
ubique sparsim proiectos de terra recolligentem cum qua-
dam verecundia et rubore se nudum coram illis et deinde
tibi revestire ac si foret omnium infimum adeo derelictus
et omni auxilio destitutus. Intuere eum agit diligenter
ac pietate et compassione commovearis. Redeas postea
ad divinitatem et considera illam immensam etiam incom-
prehensibilem et imperatoriam maiestatem incarnatam se
flectentem et humiliter ad terram inclinantem pannos recol-
ligentem et se cum verecundia et rubore sibi se revestien-
tem ac si esset homo vilissimus immo quasi servus exitiabilis
sub illorum sanctus dominus constitutus et ab eis pro aliquo excessu
suo correptus et castigatus. Intuere nunc eum diligenter ac
humilitatem suam amare et pro posse imitare. Secundum car-
cerem etiam consideratorem intueri poteris eum cum purpura coronatorem
purpuream spoliatus se vult revestire. Nona contemplacio in
statu de passione christi sic incipit ligatus et dicit. Quia christus
dixit se vite. Eius vinculum amore non videatur hec
vincula plurima. Primum fuit obedientia. Obedivit enim
patri usque ad mortem, mortem autem crucis. Ad Philippenses 2. Obe-
divit etiam patri suo et Ioseph quia descendit cum illis in
Nazareth et subditus erat illis Luce 2. Obedivit etiam
hereticis indicibus solvens didragma. Secundum vinculum fuit
humilitatis sue quia qui celum capere non potest tuo gremio
conclusisti. Tertium vinculum fuit in presepio ut erat etiam magnus
infans cum arta posito propria membra remensa posita et
quartum vinculum fuit quo ligatus in orto traditus est. Quintum quo
ligatus fuit quo ducebatur ad pilatum. Sextum quo ligatus
fuit ad statuam de quo hic sextum ligamentum fuerunt ...
... quod dixit vinculis ligatus est contra ...
contra superbiam mediante qua inobedientes sepe resistit
divine voluntati in agendis bonum videlicet vinculis suis
contra invidiam qua crudeliter ... ab operibus omne sibi et
... quia pueri infantes non habebant de ... communi
lege ... in ... patrati illud sequiamur quia erat pro

criminatus quid quod ligatur in orto dominus ... que ex
delictis corporalibus oritur et in delictis mittitur quibus de
nostra amencie et delectacione spe vite eterne dimittamur
Item dominus ancianus quo ligatus fuit eum ducere ad pylatum
coram quo dixit regnum suum non esse de hoc mundo quibus
nos liberi et soluti a sollicitudine superflua temporalium re
gnum eorum mundi nostris operibus ... pendamus Secun
do ... ad stratiam domini ... ubi ... abundat
sanguine fuit Septimo ... vincula in manibus
et pedibus dominus accepit ut simus expediti in manibus
et pedibus operibus ad omne bonum operandum Unde ...
bona medicina quod rex regum dominus ... qui tibi
ad vinculis vinculis enim ligatur ... ne si iaceat
in terra aut ... aut corrumpatur eorum fructus ... cor
ruptibile est aut fructus tuus et ... non potest ...
go ligatus ... enim dixit Alexander ... sagit
tatus est et sic ligatus permittet petens donec sagitta ex
traheretur quod levem motum posset mortem incurrere Non
decet igitur regem ligari ... regis ...
et medicus deditum ... sit rege ... potestas quod ...
decorum quantum ergo derogatum fuit libertati et potentie
... ergo tot vinculis ligatur qui solus liber est et qui
solus ligandi et solvendi habet potestatem sine ... tua li
gatus est et nos a miseriis nostris faceret absolutos
O quam immania fuit illorum ... vincula
quibus te agnum mansuetissimum ... video
... quibus possum dicere te tamquam ... ...
astrictum tamquam latronem ... ad iudicium principum sacer
dotum deinde ad pilatum video et ... te ligatum ad
columpnam lapideam et ... nisi ...
cognoscerem et ... obediencie et vinculis tuis te prin
in corde ... caritate fuisse ligatum que ad ...
vincula sufferenda te levem ... Unde dicitur
quod pylatus apprehendit ihesum et flagellavit et dicit glossa
quod flagella quibus dominus flagellatus erat ...
... habentes ... in modum flebotomorum
et sic a planta pedis usque ad verticem capitis non rema
sit in eo sanitas sed in carne Job ... flagellato
... sunt figurata in Job quia ... flagellatus fuit Job
... Sathan enim flagellavit eum ulceribus ... eum ul
cere pessimo a planta pedis usque ad verticem Et ...
flagellavit eum ... adhuc tu permanes in simplicitate
tua benedic deo et morere De flagello Sathane Job
sustinuit dolorem in carne de flagello lingue ha
buit turbacionem in corde et sic non suffecit dyabolo quod
flagellavit carnem eius ... nisi etiam ...
quod ... apud ... Sic non sufficit iudeis ...
cedebant flagellis et ... multa in carne ...
clamoribus et blasphemationibus apud ... ad

tenacitudine tonabat. Quam beato Job sanctitas eius erat sic in
carne xpi multo excellentissima inveniebatur. Et quanto xpi caro erat
nobilior de tanto eius dolor fuit acerbior. Attende ergo homo
quantam habuit delectationem ille qui pro tua salute salutem et
sanitatem sustinuit passionem. Considera etiam quantum tu per sua
vite propter ipsum sustinuisti, quantum certitudine et quantum sinceri
sibi reddidisti. Omne bonum quod facias diebus vite tue ne
torrendet minime satisfaciens sue gutte. Noli ergo formi
dare si contingit te modicum sustinere, sed sanguinem
ihesu xpi offer et metalibus (?) intue dationem tua ad san
guinem xpi committe et videbis tibi quodcumque sustinueris
esse dulce. Sustine in hac vita modicum flagellum
ut cum futuro effugias perpetuam dampnationem, postula a deo
ut in hoc seculo ita corripiaris et post mortem regnum dei sine
pena ingredi merearis. O bone ihesu in hac vita nos
punite nos flagella ut post mortem absque purgatorio
sustinemus celica mella. Causa autem quare flagellari

sed contra — | iussit prima fuit ut pro plebis (?) indecorum satisfaceret secundum glossam
ut iudei saciati de eius penis desisterent. Secundo ut nos a
2 — flagello divine vindicte liberaret. Tercio sicut sunt pro nobis intra
qui videlicet parens flagellari, secundum extensis brachiis protegit
eum. Ysaie: Disciplina pacis nostre super eum, quibus propter sce
3 — lus populi mei percussi eum. Quarto ut honorem consuetudinem
servaret secundum glossam quem statim ut insigendum prius debet
flagellari. Flagellatur autem xpus a tyrannis a quibus pau
peres minis et angariis opprimuntur. Nos sumus flagellantes.
Unde quas dominus ait Ysaie in Esaie (?) attrivit, corpus meum
et facies peccatorum commollite, id est facies eorum detestantes
bona eorum diminuendo. Vos enim depasti estis vineam
meam. Quarta secundum superbit impius si de ipso facit flagel
lum, proverbiorum: quem pater flagello filium corripit et pacta flagel
lum ad comburendum in igne mittit. Et in isto articulo flagel

| — lationis habet duo documenta. Primum est quod nos fla
gella dei libenter debemus sufferre ac unusquisque
merito posset cum psalmista dicere: Quoniam ego in flagella
paratus sum. Et merito quia si veritas dei filius patris fuit
multa saepe in se mira flagella ~~eius patri~~. Et obmu
tuit, sic et nos adoptivi non essemus parati sufferre fla
gella eiusdem patris que ipse vel per se vel per ministros seu
instrumenta sua mediante nos misericorditer infligit dignan
2 — dens. Castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit,
secundum apostolum. Quem diligit deus
hunc et quem diligit castigat, ne et nos instato xpi
flagellemus, quod fit quotienscumque mortaliter pec
camus. Unde enim xpus flagellatus sit pro peccatis nostris
quantumque peccamus tunc xpum nos vero flagello quantum
in nobis est intuimus sicut apostolus de quibusdam dicit: Rur
sus crucifigentes in semetipsis filium dei. Quod conforma
re se hinc articulo patitur hoc flagello vel virga serpentis

cedere si gravi sit vel saltem compaciendo flagello me
talit se flagellet et sic oret Ihesu qui pro nobis flagel
lari eciam voluisti da michi flagella tue paterne
correpcionis libenter suscipere et te pro peccatis meis michi
de modo flagellare Hic ponuntur quinque dubitas *(marg.: 2a)*
Prima utrum demones procurarint ihesu christi passionem
impedire Secunda utrum pylatus conatus fuit ihesum christum
a morte liberare Tercia utrum si pylatus christum liberare voluit
possit ex hoc peccato excusari Quarta utrum iudex peccet conde
mpnando ad mortem quem scit innocentem si probatum sit coram
eo eum esse nocentem et ita utrum iudex peccet liberan
do innocentem si probatum sit coram eo quod sit nocens
Ad primam est dicendum quod sancti patres qui erant in limbo cum
magno desiderio passionem christi et mortem expectabant
Et racio est quia debitum pro peccato ade racione cuius in limbo
detinebantur nullus alius poterat solvere nisi christus et christus
eciam non potuit solvere nisi per mor
tem quia se homo vendiderat igitur secundum iusticiam
morte eius liberari indigebat Ideo christo tradito pylato
et morti propinquo aliqua signa gaudii et leticie sancti
patres et expectantes monstrarunt quod demones perpendentes
per mortem christi procurandam dubitantes se sua preda
denudari voluerunt eius mortem impedire dupliciter Primo
per iudam Secundo per uxorem pylati Primo per iudam quia quamvis super
illo verbo peccatum tradens sanguinem iustum quod dyabolus
ingressus in iudam post buccellam sibi fuit et ipsum instigabat
donec ihesus christus traditus fuit pylato Quomodo vero recessit
sit ab eo ut penitenciam ageret et argenteos reddens prin
cipibus sacerdotum desisteret per hoc ihesum christum accusare
et sic eius mortem non procurare Secundo per uxorem sed pyla
ti Glosa super isto verbo Sedente eo pro tribunali misit ad
eum uxor dicens Nichil tibi sit et iusto illi Et quod intelligens
per ihesum christum sua spolia amissurum esse sic primo
per mulierem mortem intulerat homini sic per mulierem
voluit ihesum christum de manibus iudeorum liberare ne
per mortem ihesu christi mortem amitteret imperium Ad
secundam est dicendum quod secundum hugonem pylatus omnem conatum et di
ligenciam apposuit ad liberacionem ihesu christi Primo propter tio
rem ~~iudeorum~~ iudeorum inquietacionem eius quia timere
poterat acquiescere vel asserere maliciae sic neque a ceteri
sacerdotum Secundo super illos quod sciebat eum quod per invidiam
tradiderunt eum Dicit hugo quod ideo pylatus conabatur ad li
beracionem ihesu christi erat quia sciebat quod sola invidia et ne
quicia eius ut iustum iudei movebantur contra eum Tercio propter
timorem eius innocentie Nam audito pylatus verbo ihesu
christi propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet Et bene
io quod et exinde querebat pylatus dimittere eum Super quo

(marg.: 2)

Verbo dicit Augustinus quod licet pylatus voluit ihesum christum
dimittere tamen non ex toto deliberat ne videretur consentire
in mortem innocentis. Tertio propter timorem eius dignitatis poterat
Nam Joh. xix. Judei dixissent Nos legem habemus et secundum
legem non debet mori quia filium dei se fecit. Pylatus cognouis-
set huius sermonem magis timuit. Putabat enim forte posse
fieri quod esset filius dei. Ideo timens dei filium volebat eum
liberare sed furor iudeorum preualuit ut dicit Crisostomus. Ma-
gister est dicens quod pylatus excusari a peccato fingendo ihesum
reum est dicens quod voluit eum liberare propter illa
ad mortem non obstante quod voluit eum liberare propter illa
tria supradicta. Primo quia propter insufficientiam quia non
fecit totum quod potuit ad liberandum ihesum christum. Cum enim
ipse ad sufficientiam satis sufficienter respondisset quod eius regnum
non esset de hoc mundo et quod ad hoc venerat ut testimonium perhi-
beret veritati et quod nullam potestatem haberet nisi sibi datum fuisset
desuper. Statim his auditis debuisset dimisisse ipsum quod
non fecit. Secundo quia ipse timuit magis furorem regis et imperatoris et
furorem iudeorum, et hoc erat propter firmum et stabile iudicium
non habebat nec firmauit se de ihesu christo ad liberandum
eum sed flectebatur ad omnia ut Crisostomus dicit. Tertio propter populi compla-
centiam quia dissentiendo eum non iusticiam sed magis populi com-
placentiam respexit. Unde super illo verbo Marci xv. Pylatus
autem volens satisfacere populo dimisit illis barrabam
ihesum vero tradidit. Dicit Theophilus quod pylatus voluit satisfa-
cere populo magis quam deo et plus respexit populi beneplacitum
et voluntatem quam iusticie equitatem, et hoc sine peccato
fieri non potest. Et unde Exodi xxiii scribitur Nec iudicium plurimorum
acquiescens sententie ut a veritate deuies. Tertio propter timorem
sed reuerentiam. Cum enim iudei dixissent Joh. xix. Si hunc dimit-
tis non es amicus cesaris quia omnis qui se regem facit contradicit cesari et nos
alium regem non habemus nisi cesarem. Statim hoc sermone
audito pylatus flagellatum dominum ihesum tradidit iudeis
ut crucifigeretur, quia ut Augustinus dicit manifeste visum fuisset quod
negasset cesarem, si iudeis petentibus nollet alium regem nisi
cesarem alium regem vellet ipse preficere sed hoc non licebat
eis facere quia ut Augustinus ibi dicit propter timorem superioris potestatis
hominem innocentem sententiauit iudex occidendum non debet et sic
tamen pylatus excusari potuit non debet tamen excusari a toto
Quod quartum est dicens quod sunt quedam similia et concordia et dicta
omnium doctorum videntur hanc questionem tenere quod iudex non pec-
cat occidendo innocentem si in foro iudicii et secundum ordinem
iudicialem probetur nocens, quia si iudex contra veritatem personam
publice non tenetur secundum ordinem iuris secundum probata et allegata
sententiare posset sibi dimittere nocentem sic innocentem
condempnare per confessionem et iudicium unde hoc simile facit dicit
Augustinus in sermonibus leuitici et ponitur xxiii q. v. Si homicida
est dicens hic iuste occiditur non tamen occidens eum sed lex. Per hoc
est quod innocens iuste occiditur cum in ordine iudicario
probatum est quod sit nocens. Et hoc dicitur Ambrosius xi q. iii.
Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit et domestice

voluntatis proprietate sed iuxta mandatum legis iudicat prout iudicat lex
sic dicitur. Secundo dicitur de pylato qui iudicavit ihesum christum
innocentem secundum ordinem iudiciarium secundum allegata et probata quamvis
huiusmodi allegata et probata sciret ipse esse falsa. Vnde phy-
lippus dixit: ego in eo non invenio causam secundum veram. quia sciebat
causas et falsa testimonia planum est quod inveniet pilatus quod vsur-
paret sibi nomen regis et quod subvertisset populum. sed quod prohi-
buisset tributum dari cesari. per quod etiam planum est quod secundum leges
debebat iudicare si verum fuisset. dato quod quod pylatus non
peccasset condempnando ihesum christum ex aliquo timore vel livo-
re. Nunc dicimus eum similiter a peccato excusari solo quod innocen-
tem occidit probatum tamen coram eo nocentem. puto quod ex quo scie-
bat ihesum christum esse innocentem vt persona privata et vt scie-
bat falsa esse que contra ipsum inducebantur. quantumcumque
vt iudex probatum esse coram eo eum esse nocentem per hoc tamen
peccat contra suam conscientiam ipsum condempnando. Et ergo puto
quod quamvis iudex peccaret contra conscientiam condempnando innocen-
tem probatum per falsa testimonia coram eo esse nocentem. Ergo
multiplicat sed primo quia quod ista duo sic stant quod lex
permittens aliquod faciens aliquid fieri sit inculpabile et iustum
et tamen faciens id quod lex permittit vel precipit sit culpabi-
lis et iniustus. hic expresse dicit Augustinus. li. primo de libero arbitrio quod
lex permittens occidi hominem volentem me occidere inculpabilis
est et iusta est. tamen vt ibi dicit si occido volentem me
occidere inculpatus non sum neque iniustus. Sed sic ergo lex
mandans occidi quemcumque per ordinem iudiciarium iusta
est et inculpabilis. tamen condempnans eum sic quemcumque ergo quis
est quod iniuste et falso non sit quamcumque culpabilis erit. Secundo quia
est quod iniuste et falso non sit quantumcumque culpabilis erit. Secundo quia
sequitur verba legis nam
tamen non sequitur intentionem legis. quamvis sequatur verba legis nam
cum lex mandat iudicandum esse secundum ordinem iudiciarium
secundum allegata et probata esse vera non falsa. et ex quo quod in-
dex scit quamvis licet sive vt persona privata sive vt publi-
cus falsa esse que obiciuntur iudicando non agit contra inten-
tionem legis talem non sententiando. quia vt dicit in primo consultus
in primo digestorum hoc est legem non est verba ipsius tenere
sed scire eorum potestatem. Tertio quia iudex est quedam lex
animata sicut lex scripta quedam lex inanimata non iudicaret
innocentem in tali casu in quo sciret falsa omnia probata eum
nocentem. quamvis huiusmodi lex non possit prouidere hoc iudex
qui est lex animata et hic casus iudicare non debet. Quarto si probata
esset innocentis et iudex crederet sic esse quod nocentis sic esset
peccatum eum liberando quia peccaret contra conscientiam suam et contra
ordinem iudiciarium vel iudicando hominem quem ad mortem quem
iudex per probata et allegata scit esse dignum mortis et quo
credit hec probata et allegata esse vera. vnde peccat ipsum non
condempnando. Et secundum hoc puto quod omnia mandata et dicta sanctorum intel-
ligenda sunt quod tunc iudex non peccat occidendo hominem
secundum ordinem iudiciarium per allegata et probata quando secundum
suam conscientiam nescit contrarium hec sunt falsa. Vnde quinta est quod
iudex quamvis quicumque est superior et conditor legis. quamvis non subiciatur
legi vt dicitur in prohemio digestorum. quicumque vero iudex est sub

ptate altius et magister legis et tamen sunt subiecti legi. Quemadmodum
Vnigo in eadem religione licet aliquis sit codar [illegible]
non subiiciatur legi, postquam tamen lata est non licet sibi quod subiciat
vnum legi preter legem tegere maxime quod sit eorum et potestatem
legis sunt tamen totum illud quando omnino est subiectum legi et debet
innocentem esse et constantiam habeat secundo modo hoc esse probatum
tenetur eum liberare quod in hoc casu non facit contra legem sed gerat
insignem iudicem sic probat puto quod non debet eum liberare sed tamen non
debet eum condempnare propter illa que dicta sunt sed finaliter debet di-
ferre et conari super crimina de testium et veritate conven-
cere vel ad superiorem ipsum remittere vel suo officio ce-
dere quia potius sui honoris et sue utilitatis quam conscientie remor-
sum et detrimentum sustinere debet etc.

**Tunc milites presidis suscipientes Ihesum in preto-
rio congregaverunt ad eum universam cohortem
et exuentes eum clamidem coccineam circumdede-
runt illi et plectentes illi coronam de spinis
posuerunt super caput eius et arundinem in dextera
eius dederunt. Et genu flexo ante eum illudebant
dicentes Ave rex iudeorum et expuentes in eum
acceperunt arundinem et percuciebant caput eius. Et post-
quam illuserunt ei exuerunt eum clamide et indu-
erunt eum vestimentis eius et duxerunt eum ut cru-
cifigerent eum.** Supra enarrata ipsum esse iustum et innocentem quem
dampnatum. Hic ostendit eum vere passum, ut sic ostendat ipsum
esse debitum nostre redemptionis precium passionem ergo Christi descri-
bit dupliciter primo quantum ad illusionem, secundo quantum ad crucifixionem
ibi Et postquam illuserunt. Circa primum illusionem introducuntur
quinque actores quia milites, locus quia in pretorio, spectatores
quia congregaverunt universam cohortem, instrumenta illusionis
ibi Et exuentes eum etc., modum ibi Et genu flexo. Nota quod
homo fuit debitor quia peccavit in deitatem ideo opor-
tuit hominem satisfacere in passione. Introducitur ergo passio
quantum ad illusionem in qua reputata est de sapientia stulti-
cia, deinde quantum ad crucifixionem in qua reputata est virtus
dei infirmitas sed ratio huius duplicis passionis est ad de-
monstrandum id esse factum pro homine a filio dei qui est sapientia
dei et dei virtus secundum ad Corinthios primo. Circa illusionem ad ordinem
circumstanciarum primo ostendit per actores illusionis scilicet mili-
tes presidis, secundo per locum illusionis in pretorio, tertio per spectatores
quia congregaverunt universam cohortem, quarto per instrumenta illusionis
Et exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt illi, quinto mo-
dum illusionis ibi Et genu flexo ante eum illudebant ei. Ordo
rerum illusionis introducitur, ad sensum quod omnia sunt apte
eorum illusio quia milites qui ad hoc sunt ordinati ut in
nocentes tueantur ideo maxime iniqui sunt militibus
illudere salvatori, quibus dicitur Luce tertio Neminem concutiatis
neque calumpniam faciatis. Locus indicatur ad signandum quod
sacrilega sunt. Pretorium enim est locus reservationis immunitate
ex dictamine iusticie ideo in loco iusticie inferre iniuriam
innocenti sacrilegium est. Ideo Proverbiorum 20 dicitur Rex qui sedet in solio

Speculatores

Iusticia

iusticie iniectos in diuini filio dissipat omne malum et a
mox vi(?) Ve vobis qui coniungitis solio iniusticie qui sepa
ti estis in diem malum Speculatores introducuntur ad fla
gellandum quam prodigiosa sunt illusio Non enim coram vno uel
paucis illusus est xpistus sed congregata vniuersa cohorte ut re
fert Mathei xxvii constituta introducunt ad fratres cum tri
meosa sunt illusio. Dicit ergo textus milites scilicet post flagel
lacionem immediate et ante sentenciam Insipientes xpistum in pretorio
ut magis illi illuderent in loco patenti et coram multitudine
Tertio vestimenta sunt. Clamidem coccineam in sub
sidiem spinee qua solent reges circumdederunt illi ipsum
vestiendo Dicit Origenes quod veste coccinea et purpurea
quantum ad materiam et colorem aliquliter assimilantur Est coccinea
a coccilo pisce quem reperitur circa mare cuius sanguine et quod in
radice efficiunt sanguinem et permixtis in tali liquore
fit rubeus et inde dicitur vestis coccinea vel purpurea vel
vestis coccinea tendit ad aliqualem pallorem plus quam pur
purea Non ergo veste purpurea reges vtebantur ideo in
deridendo ipsum veste purpurea eum induerunt et atte
primo amictio purpureum in opprobrium regni nominis quod ipse
ut iudei asserebant indebite vsurpabat et ad deriden
dum eum sic regem fecerunt Eciam accepimus purpuream et clami
dem non nouam sed veterem in confusionem augmentum Similiter
eum rex dicebatur induerunt eum vestibus quibus reges vtebantur
xpistus illa die fuit indutus triplici vestimento scilicet alba rubea
et coccinea ad designandum quod volebat esse de tali familia de
portare vestem albam innocencie rubeam caritatis et obme
et coccineam primo Sic ergo non purpuream et clamidem in
duerunt eum et tunc erudita exprimunt ipsum aliquam clamidem
si tamen clamidem ei induerint non eum induissent sic non
legitur similiter apud herodem ubi imposuerunt ei vestem
albam Et sic quesiebat veste rubea tali tempore ut posset toti
sanguine rubricato et flagellacione ut impleretur id ysaie
Quare rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut cal
cancium in torculari Et hoc quo sunt glorie sunt angelorum
vidente et mirantium quod xpisti corpus quod de vtero virginali
tanto candore sine vllo fullo quod ut fulgere sicut niue
fuit sanguine rubricatum Videntur quia glorie ipsemet videtur re
det dicens Torcular calcaui solus Et dicere sed glorie Ego so
lus sustinui pressuram crudelis flagellacionis et omnium tormen
torum passionis in quibus quasi pila pressus sanguine
meo per totum corpus meum pro mundi salute aspersus in pur
pureo ergo vestimento ruro eius passione abiecta significatur
Per hoc eciam passio martirum quia totum corpus xpisti id est eciam ru
bricatur Sic eciam purpura vestitur eum de triumphis sanctorum
martirum gloriatur Et hoc articulo trahitur duo documenta quorum
est quod nos peccata nostra operire debemus operibus caritatis ut sicut
xpistus peccatorum morte flagellacione cruciatus purpura cooperiri
voluit sic et nos opera nostra cruenta id est peccata cooperiamus
purpura qui caritas operit multitudinem peccatorum prima ut ait petrus 4 capitulo
operit multitudinem peccatorum Vel eciam per purpuram significatur
memoria dominice passionis Unde in 4 cantica coma capi
tis sponse id est anime fidelis dicitur esse sicut purpura regis
quod cogitaciones mentis nostre que per comas capitis intelliguntur

2

q(ui) v(er)sari d(e)b(e)t assidue circa passione(m) redemptoris nec cessare circa
op(er)a caritatis. S(e)c(un)d(u)m documentu(m) e(st) q(uo)d p(ro)p(ter) h(oc) q(uo)d d(omi)n(u)s in veste regali
et candida voluit s(e)c(un)d(u)m ¶ Ieronimu(m) derideri q(uo)d et nos humilium me-
ntis veste regia induamur et s(e)c(un)d(u)m vere reges calcantes
sup(er) serpentes et scorpiones id est o(mn)ia vicia seu p(ro)prietates [illegible]
[illegible] id est [illegible] q(ui) reges ¶ [illegible] confirmamur se isti arti-
culo et septem sequentib(us) illusionum articulis in (con)formacio-
nib(us) suis et cet(era) sic in quolibet articulo demonstrabatur.
¶ [illegible] q(uo)m veste purpurea illusorie induit voluisti da
m(ih)i ignem tue passionis memoriam induere, et p(re)ciosa [illegible]
caritate purpura operire. ¶ Pro diademate aut(em) [illegible] corona
regali plectentes (con)plicando seu plicantes id est (con)ponentes (con)-
nectendo coronam id est sertum ad modu(m) corone capiti de spinis
h(oc) e(st) de virgis spinosis et aculeate valde acutos aculeos
habentib(us) imposuerunt capiti eius reverendissimo et tenerri-
mo aculeis [illegible] ut pena [illegible] seu puni-
cionis cumularetur pro illusione seu irrisionis [illegible]
attentius considerasse se dicunt spinas illas iudeos fuisse ma-
ximos asserunt, quorum acies [illegible] et acuta aspera
et punctiva ac penetrativa spinis d(icitu)r esse [illegible] ut etiam
[illegible] desup(er) [illegible] (con)vulneraret. Vnde
poeta ¶ Et acuta [illegible] cuspide [illegible] ¶ Et d(icit) Bern(ardus) q(uod) corona qua
coronatus fuit Xpc de durissimis erat spinis ita q(uo)d os capitis Xpi
perforat ad cerebrum nec aliquis dicat h(oc) esse impossibile quia spine
fragiles os durum capitis potuerunt p(er)forare, q(ui)a o(mn)e cont(ra)r-
ia sibi adesse voluntas dei sine [illegible] ¶ [illegible] enim Xpc susti-
nere voluit durissimo [illegible] sustinuit [illegible] acutissimas
spinas que eius usq(ue) ad cerebrum attigerunt. Nec e(st) [illegible] eius
de Ioh(anne) [illegible] q(uo)d os eius (con)minueretur. Et eo q(uo)d os capitis non fuit
diminutum s(ed) fuit p(er)foratum h(oc) i(d est) ¶ Et d(icit) id(em) ¶ Bern(ardus) [illegible]
benedic anima mea d(omi)no. q(ui)s e(st) iste q(ui) egredi(tur) h(ab)ens yma-
ginem quasi regis et [illegible] s(e)c(un)d(u)m despectissimam (con)fusione
repletus coronatus [illegible] s(ed) ipsa corona [illegible] e(st) illi et
[illegible] speciosum [illegible] ¶ Rega-
li spinam induit [illegible] despiciat [illegible] honora-
¶ [illegible] sit illa spinea corona d(omi)ne
capite tu(o) sup(er) [illegible] capit tuum requiescat. Et h(oc)
articulo [illegible] documenta [illegible] ad recorda-
cionem [illegible] spinas [illegible]
in suo capite portat ¶ Et s(e)c(un)d(u)m ¶ Bedam ¶ In corona spinea
quam portabat [illegible] suscepto [illegible] spinas
[illegible] spinas quas portat ¶ De h(is) spinis dictum est
[illegible] spinas et tribulos germinabit tibi [illegible] terra
spine [illegible] hanc [illegible] spinas Xpc suscepit portandas pro
corona victorie. Solent enim victores [illegible] devictorum
¶ Arma [illegible] gestare et de h(oc) gloriari
que d(omi)n(u)s in passione sua abstulit [illegible] nos
[illegible] abstulit [illegible] ¶ Ideo spineam coronam [illegible]
victorialem in suo capite gestare dignatus est. ¶ In ista
corona [illegible] desiderabilis est [illegible]
¶ [illegible] ad h(oc) sponsa in cantico [illegible] a(n)i(m)as fideles vocat

ingē

De Corona

dicens Egredimini filie Syon et videte regem Salomonem
in dyademate quo coronavit eum mater sua i. synagoga, ad litteram
vel mater sua i. caritas quantum ad tropum sive putem. Aliud
documentum est secundum tropum ut et nos sumamus coronam spineam
i. festinemus coronari corona arta abstinencie et paupertate castitatis
habet enim sicut quedam spine propter austeritatem carnis hinc. Secundum
documentum est ut et nos teneamur coronari spinis temptacionum
Quelibet enim temptacio nos impugnans est ut quedam spina ca
pit carnem nostram pungens, quam diu hic superat spina illa recedit
sibi ad coronam. Unde quot spinas temptacionum homo in hac vita su
stinet et superat tot gemmas preciosas ad coronam suam comparat
Ihesu qui spinis coronari voluisti fac me prime spinis
sic digne compungi ut a te merear in celestibus coronari. Pro

Sceptro

sceptro quasi regali dederunt arundinem in dexteram quia credebant
regem terrenum, et per hoc signantes regnum quod sibi usurpat
dicendo se regem admodum arundinis esse vanum et in
firmum non attendentes quod ipse dixerat regnum suum non esse
de hoc mundo sed in alio mundo s. eternitatis ubi regnum est
firmissimum. Ex hoc articulo triplex documentum quod nos attendere
debemus nos et nos esse infirmos et fragiles ac omni
bono vacuos nisi dextera dei nos manu teneat. Sic arundo
dominus pre hic vacuitatem et imbecillitatem sed manu Christi apprehensa
firmatur ut dicit Hylarius. Secundum documentum quod dyabolus non arundinem in
dextera tenere volunt ut per hanc ostendat nos fragiles manu
eius sed infirmos manu teneri et omnibus bonis implere
Tercium arundo sive calamus est instrumentum scribendi. Et ideo
eum secundum ipse calamum in manu tenere volunt ut sacer
regnum indecorum scribet. ut ostendit se illum esse qui electos
suos scribet in libro vite. Aliud quam arundinem pro scep
tro in dextera tibi dari voluisti imbecillitatem quo me
am dextera tue potencie sic sustentare digneris quod in regni
tuum cum me ingit conscribere. Sic ergo tria instruta illu
sionis hic introducuntur s. vestis purpurea sive coccinea
corona spinea arundo coacta manu impositur. Ad litteram
hec sunt tria regalia insignia que ludicriose et in derisionem
sibi imposita ut reus ostendatur lese maiestatis eo quod
regnum voluisset sibi usurpare nec posset obtinere. Mo
raliter sic Christi illusiones sunt triplicat sic triplicatur frequent
cia illudentes per patrum tempore. Primo in ostentacione humane
potencie que significatur per vestem purpuream et coccineam
hec est vestis regum sed potentum. Secundo in cupiditate afflu
entis opulencie que notatur per coronam spineam. Divicie
enim spine et carnes sunt plene. Tercio in vanitate huma
ne sapiencie que significatur per arundinem que pulchra est sed
recto plena et vacua et ambulans enim sapiencia in qua
confidunt homines et qua quibus non ad laudem dei sed ad sin
gularem cedit est quasi calamus arundineus et confractus. Unde
hic quod Christus in omnibus non tamen pro se sed etiam illusoribus
exhibuit purpuram suscipit, caput corona patitur, arundinem
manu tollit. Hic ergo Christus rex glorie spinea corona coronatur
purpura ac sceptro sub specie derisorie vestitur sic etiam eum
fideles Christi in hoc mundo vilipenduntur et vero ad honorem indigni

abrat et a presumptuosis despiciat et illusionibus molestia
cogitet quod sive quid est melior dominus suo nec pro malo habe-
at si patiatur sicud regi summo Deinde cum signa regalia
ei adhibuissent flectebat genua coram eo ac derisorie
eum ut deum adorantes et ut regem salutantes illudebant
ei tamquam regnare volenti et non valenti ac irridentes di-
cebant ei Ave rex iudeorum Et dicentes voluisti regnare
sed non potuisti Regem iudeorum eum vocantes vindictam divi-
nolentes et irridentes Et sic secundum Bedam adorabat eum
quasi qui deum se ipsum falso dixisset et salutabat eum tamquam
qui se ipsum falso regem fecisset Quod fecerunt ut coram il-
lusio videret iudeorum accusatio quia de utroque accusabatur
a iudeis detestabiliter quod esset affectum. Hec faciunt quod pungen-
tes thonat ac illudentes adorant et salutant Et licet gen-
tiles hec fecerunt tamen iudei sunt qui tanti criminis auctores
erant et ideo in passione cum petro pro persidis iudeis orantes
genua non flectimus cum forte hec iudei agebant cum genti-
libus Non enim credibile est quod milites pecunia corrupti et ad
gratiam iudeorum faciebant Unde alius dicit hoc esse factum
mandato vel permissione presidis ut sic magis iudeorum
odia saturaret et facilius eum eriperet Ex hoc articulo habe-
re possumus quod nos caveamus ne christum false adoremus vel salutemus
Antistite false christum adorat et salutat qui cum eum credunt
sed per operis actibus despiciunt, ore eum confitentur sed factis negant
Item false adorat vel salutat qui in oratione aliquid quod est
contra divinum honorem mente pertractat Item qui cum corporis
signa devotionis ostendunt et postea criminibus christo contra
in membris suis faciunt Item false christum adorat vel salutat
omnis presbiter christianum O Ihesu qui misericorde adorari et sa-
lutari voluisti da mihi te deum verum regem venerabi-
liter salutare Et ut illudentes facte sic illuserant
signis et verbis dabant ei alapas in augmentum
illusionis. et hoc ideo ut ipso opere ostenderent illusorium esse
quod ei talem honorem exhibebant Unde hec enim illusio sua
magis despecta fecerunt quod ut eis adorantes deum et sa-
lutantes regem eum alapisarunt Et oratorium ista alapisatio
alia quae in domo Anne sunt facta quia ibi semel alapa
batur et illa alapa dabatur a ministro pontificis hic autem plures alape a diversis da-
bantur / Dominus ac si pro nobis accipit sic ibi Ihesu qui alapis
cedi voluisti fac me ore et vita sic tibi servire ut plaude eterna
licorum operia licet mala michi in bonum cooperari concede
Et expuebat in faciem eius sic persone vilis et contemptibile
quod in vilis actum sunt tamen Et hec apparet quod isti dure milites
Sunt equites nominantur et talia tacitus decanantes sicut plebs ut
nobiles persone non illuderent eo quod expuerent nec crucifi-
gerent nec vestes crucifixi sibi dividerent quod ad carnifi-
ces pertinet potius Sed dure similes sunt aliquid asserunt

Adorabat

Expuebat in faciem eius

stipendarii et servientes pedites sicut patet in gestis Iulii
cesaris ubi milites distinguuntur. Et in actibus apostolorum ubi
dicitur quod sanctus Paulus cum militibus ducitur et equitibus septuagin-
ta de Ierusalem emissus est Cesaream. Ergo milites in hoc loco
intelligimus viles stipendarios tirannice quasi nullam
[illegible] insolenciam / qui dicti sunt milites non a nobi-
litate sed a fortitudine / eligebantur enim robusti corpore et ad omne
malum expediti ut dicit Ysidorus / de quibus dicit Theophilus quod dictis
illusionibus militaribus vana gloria semper inordinate gau-
dens opprobria sibi preparata [illegible] dedebat. Posita sunt sin-
gula sputa de consputacione in domo Caiphe facta. Sicut enim quondam
delicatissimam faciem tuam conspuendo polluisti da michi faciem
tuam in sanguine cruore sputo indignam non polluere et consci-
entiam meam immundis cogitacionibus non fedare. Et accipiebant
coronam de manu eius feriebant super caput eius ut spine de
corona [illegible] forcius infigerentur capi-
tis infigendi ut aculei spinarum forcius infigerentur capi-
ti et vene [illegible] insigni [illegible] et [illegible] sic eum
[illegible] et [illegible] spinarum et [illegible] baculo [illegible]
tum [illegible] ledendi eum per [illegible] spinarum [illegible] persone [illegible]
ad illudendum et vilificandum hec fecerunt. Alia [illegible] persone [illegible]
sicut bestie [illegible] potuerunt cum dicentes ad eum O tu homo vilis
ut qui te regem facis. Non hec fiebat ei sic fieri quam sine ca-
pite supposito torquentur ut recognoscat mala que fecit
et sic fame constringitur ut se [illegible] et [illegible]
torqueat / sic ihesum christum [illegible] acumine [illegible] caput
[illegible] demonibus tremendum et venerandum [illegible]
[illegible] et venerandum [illegible] omnibus caput benedictum [illegible] a quo omnis
benedictio non solum in barbam sed eciam in oram vestimenti totius
[illegible] manat. Quod miseri qui adhuc [illegible] tremendum apparebit
caput id quod nunc sic [illegible] non formidant. Et tunc sanguinis
per aculeos [illegible] de capite extracti et largiter fluens
[illegible] caput et genas eius ita ut appareret quasi leprosus omnia
sanguine et sputa apposita faciebant eum lepre [illegible]. [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible] caput eius sic [illegible] flagellis extractus
et sudor sanguineus [illegible] omnes alias partes corporis
ut non tantum manus et pedes et latus [illegible] sanguine aspersa
sed tota veste tincta christum ascendisse de bostra [illegible]
eum cum [illegible] amaritudine in singulis suis afflictionibus
quod omnia sustinet que [illegible] quod [illegible] et ad omnia
[illegible] Et maxime [illegible] caput eius spinis ple-
num [illegible] et [illegible] quo [illegible] pa-
cientem cum dolore magno acerbos [illegible] suscipit et patitur
perforabant [illegible] caput [illegible] acerbissime [illegible] spine
[illegible] sanguine. Et isto articulo [illegible]
documentum quod [illegible] nos caput christi ad acumine [illegible]
Caput [illegible] christi [illegible] qui divinitatem eius impugnant et
eum deum verum esse denegant. Nam sed apostolus Caput christi deus
id est divinitatis [illegible] caput creature [illegible]. [illegible] nec
calamus sicut sacra scriptura calamo [illegible] scripta [illegible]
[illegible] lingua mea calamus scribe. Calamo [illegible]
[illegible] caput christi [illegible] divinitati eius contradicentes errores
suos contra sacre scripture [illegible] confirmare conantur

[illegible] caput [illegible]

Qualis sit qui eu[m] punct[ur]a hominem esse dicit. Item acu[m]i
ne capit xpo pu[n]xe[ru]nt q[ui] q[uam]p[ro]p[te]r a[ur]a[m] modicam fauore[m] q[ue]
p[er] acu[m]inem s[i]g[n]ificat[ur] deu[m] offendu[n]t. Item capit xpo cerebro
pu[n]xit q[ui] et sp[irit]ua[li] diuinitate plus q[uam] oportet inuestiga
re satagit. Item cu[m] acu[m]ine xp[ist]um in capit pu[n]xit q[ui]
p[er] v[e]ni[al]a i[d est] occasio[n]a[lia] [peccata] sua xp[ist]um offendu[n]t q[ui] est capit
n[ost]r[u]m a quo in o[mn]es sensu[s] n[ost]ros vitales operat[i]o[n]es desce[n]du[n]t q[ui]
et op[er]a[ti]o[n]u[m] n[ost]rarum exempla nob[is] p[re]bu[i]t. Item ex[em]pl[u]m cu[m] oc[u]l[o]
cu[m] de nob[is] op[or]t[un]itas boni faciendi h[abe]o occasio xp[ist]um q[ua]si
in capite pu[n]xit ita q[uod] ex tali pu[n]ctu[r]a[m] ide[m] et sp[irit]ualis [con]puncc[i]o[n]is
sanguis de capite xpo emu[n]git[ur] h[ic] est q[uod] xpe dolet se pu[n]g[i]
i[n] s[an]g[uin]e ad sanguinem de oc[ul]o in[tuen]tis q[uia] videt q[uod] exempla sua n[on]
fructificant in nob[is]. Illud q[uoque] q[ui] nobile capit tuu[m] acu[m]ine
pu[n]cti voluisti da in te capit meu[m] p[er] manere vita n[on] offe-
dere s[ed] sibi placidis moribus deseruire. Et h[ic] ornatio s[ed] illusio
xpo p[er]signatur sunt in vinis de[e] q[uo]s rex Aman vadi
et vestitu eor[um] decta[u]i fecit. De primis dom[ini] [con]tumelijs
dicit Aug[ustinus] sic enim implebat[ur] que de se dixerat xpe sic
in[ter]rogat[ur] informabat[ur] ad o[mn]ia q[ue] p[er]secutores libenti[us] fac[er]e
p[er]ferenda sic paulisp[er] occulta tremenda po[tenti]a commendabat p[ri]us
imitanda pacie[nti]a sic reg[n]um q[uo]d de h[oc] mundo n[on] erat superbu[m]
vinc[e]re n[on] atrocitate pugnando s[ed] patiendo humilite vin
cebat. Sic illud granu[m] seminand[um] multiplicand[um] seminabat
horribili [con]tumelia ut mirabilit[er] pullularet in gl[or]ia. Sz m[agis]
Ve igit[ur] semel ve c[ordi]b[us] et ve iter[um] h[uius] q[ui] p[ost] capitula
eius humilitat[em] spectant sup[er]bia tollu[n]t[ur] in altu[m] / obprobria Jesu
gin[t] et ad honores aspirant. Tu[n]c ecce p[er]cipim[us] habentes dei
q[uon]d[a]m p[ro] hoi[bu]s indignitat[em] sustinuit. Item [con]tinet honore[m] gis[t]a[n]t dignitat[em]
et talib[us] facie ips[e] stabat. Sileo tu q[u]e audies. Et de mente
gens [con]tumelia patie[n]ter et o[mn]ia feret[ur]. Sileo imitare
et iter[um] q[ue] igit[ur] erit nob[is] via de ceter[is] s[ed] [con]tumelias abali
q[uo] patiam[ur] p[ro]p[ter] q[uam] xpe h[ec] passus est. Item q[uo]d fiebat xpo ve
corp[us] patiebat[ur] iniurias. Capit p[er] thorona[m] [et] acu[m]inem
et colaph[is] hoc facies q[ui] [con]spuebat[ur] gene q[ui] alapis cedebat[ur]
flammis et p[er] flatu adoratis. Manu[m] p[er] acu[m]inem grad[ere]
[con]tinuissime p[re]sumptionis. Item et ani[mu]s. Accepit purpura[m] in du
itur s[ed] plus in ea despicit q[ua]m honorat[ur]. Sceptru[m] in ma[nu]
gestat s[ed] ipso venend[o] capit ei[us] ferit. Adorat[ur] coram
ipso ponit genib[us] in t[er]ra et regem [con]te[m]nat et [con]timo
ad [con]spuend[um] amabiles genas ei[us] subsiliu[n]t. Maxillas
palmis cedu[n]t[ur] et honorabile collu[m] exhonorat. Hec
ani[m]e o[mn]es ve illusiones mult[u]m et [con]tumelie inde
ore[m] xpo illata nob[is] ce[n]su[n]t mystica. Licet ab eis alia ip[s]e
tone sit facta p[ri]us sep[ius] [et] tractu[m] sic[ut] hec aut[em] s[ecundu]m Joh[annem]
an[te] s[ente]n[ti]a[m] pylati facta sunt s[ed] Matheu[m] et Marcu[m] p[ost] s[ente]n[ti]a[m] ea

obtinuerat recordacio poruit Sic ergo ut david et mirice
informabatur ad referenda omnia que a persecutoribus
inferebantur Secundo cum in veste duplici scilicet alba et rubea
xpc illusus est exhibetur in primo puritas sue humanitatis in
altero veritas sue passionis exprimitur Hec etiam significat dux
martirum et confessorum (?) in passionibus esse adornatus ut sit can-
dida virginitate et rubicunda sanguine Et ipsa ecclesia va-
riis membrorum suorum floscelis ornatur in pace lilia et bello
gignit rosas Unde et ammirando dicitur inter candidos
et rubicundos candida scilicet actione et in pace lilium virginum
ac rubicunda sanguine et in bello rosa martirum Unde in ista
ergo hiis duabus possunt omnes multitudo electorum intelligi Alba
enim veste induuntur virgines et confessores et rubea mar-
tires Unde et dicitur alba veste induitur cum munda visto-
ria confessione candidatur rubea vestitur cum in triumphis vic-
toriosorum martirum gloriatur Si autem te munda absque istis
vestibus inveneris veste xpi rubea indue et totum xpi
passionibus adornare Nota quod dominus in sua passione
primo illusus est in velamine faciei secundo ab herode in veste
alba tertio a pylato derisorie insigniis regie maiestatis
Notandum quod in die parasceves fit hoc triplex duplicatur ado-
ramus primo ad clamandum christi agyos otheos et sancte deus et cetera
et hoc in duplici lingua scilicet greca et latina non autem hebrea
quia illa modo silet in fine mundi xpm laudatura Secundo ge-
nuflexiones universales genua flectimus in adoracione christi
et quia iudei eo die illudebant genuflexo ei ideo in oracione
que hodie fit pro iudeis non dicatur flectamus genua Tertio
universalis salutatur hodie in templis xpianorum christus
manifeste ponitur ut ab omnibus mirantibus devote salutetur
De hiis illusionibus dicit Bernhardus Speciem inter omnes constat
sed corpore reverendum caput eius flectitur Adorat coram ipso tam po-
situs genibus et regem conclamat et quinque ad conspuendum
amabiles genas eius subsiliunt maxillas palmis contu-
nuit et honorabile collum exhonorat hec corona spinea
speciosum eius verticem mille punctionibus vulnerat ut super
Unde Bernhardus Tu homo es et habes sertum de floribus et ego deus
et habeo coronam spineam tu habes cirotecas in manibus et ego
habeo clavos defixos tu in albis vestibus tripudias et
ego pro te derisus ab herode sum in veste alba tu tripudias
in pedibus et ego in pedibus laboravi tu in choreis bra-
chia extendis in modum crucis in gaudium ut ego ea in
cruce extensa habui in obprobrium et ego in cruce dolui et tu
in cruce exultas tu habes latus apertum et pectus in signum vane
glorie et latus fossum habui pro te redeamus (?) ad me et ego
suscipiam te hic et Bona vertatur in planctu de passione
xpi declamat sic dicens O bone ihesu corona tua tenere
sustinuit te sequentem pugnantem pro te vincentem pro te morte
et in te leniter (?) tanto amoris vinculo confusionis addunt
Caute apparuit confusio et faciem tuam admirabilem ingessit
tibi agnatione tua et pulsa honoris derisione in corona

Sz in spinarum aculeis dolor verus Extenditur in te cosi
sic et dolor nescio vt eorum magis pudeat thona de
riosiorum spine ingerunt plectis Egredimini ergo filie syon
et quietum aia Legitur filia syon egrediatur a cure se
clarib₃ a cogitationibus vanis et videat p contemplacionem
regem salomon .i. ihesum xpistum qui e pax nostra destruens ini
micicias amicicias qz reformans inter deum et hoiem Vide
hic fidelis aia in diadeste quo thonat eum mater sua
.i. synagoga vel plebs iudaica ¶ Mater amara qz peccat
filius tuus hic bonus vt hec vincte eum spinelis vina
at hec qui soluit compeditos tuos qui erexit elisos pu
pillos viduas qz consolatur et talis incurrunt contumelias
Nimis hanc dotem quam minustra ipsius illius impedis
dies enim desperacionis e prima dies dies magis indignationis
blasphemie dies tribulacionis et miserie dies percussionis
et doloris dies contumelie et morte hec dies desperacionis
e primus et 2ª atra ¶ fidelis aia sponsus tuus spectosus forma
p filiis hominum si liberat te et ipse tamen sponsus pressit hodie
thonatus non auro nec gemmis si spinis nec desunt ppria
veste irrisoria ¶ clamide enim coccinea induerunt eu
¶ Amis ipse vestes corporis sui sanguine sui sanctissimi effusi
one multo nobilius ppriat ¶ purpura enim non plus quam
ipsi tingit ipse vero purpuratus sui corporis non bis si eciam
tercio sanguinis cortice pterit ¶ Ecce sponsus tuus o sponsa
lustratus in sudore flagellacione in crucifixione elena
mens oculos et corde si turbata tua sponsi an non Ecce secunda
pessima rabies karina plebs iudaica devorat ihesum
condempnat filium suum fratrem tuum sponsum tuum ¶ Amis sic non
dolcat quis karinas gemitus qz gemeat ¶ Sic enim primum
e gaudere primum iesum ita primum e flere primum ihesum hic secundum
in aliquos illud enim de iuda ¶ Tunc videns iudas
qui tradidit eum q. d. cet p d. abi la suspendit Ideo super hunc
e ¶ Allegorice spine inducti e clamide coccinea quo ad
eos qui eum diligunt toto corde et gentib₃ ¶ Spine sunt
philozophi de gentibus racionalibus argumentis quibus dam a
culeis armati vt dyonisius et alii ad fidem conversi et
cornalibus duplici qui capit dei .i. sancti tam coronan
tes filii thona spinea posuerunt super caput dei qui ipsa
libz etiam ditavimus ¶ Arundinem in dextra ¶ Dextra dei sunt
clisti ¶ Sinistra laua ¶ Arundo in dextra e sceptrum regie
dignitate exhibitum esse quod factum e ipse constatum ¶ Ecce
tatis in pndi qz sic flagis et corona e ois dig
sua sibi applicata facte sepius qz dextre ¶ Sic innise
de illudunt ipocrite qui se singulariter humiliat ne
oratam vt hic reapiat mercedem suam quia ¶ Alchorando e
des ois illius ¶ Vestis ¶ Exivit item philatus forasque dixit eis

Ecce adduco eum vobis foras sic de loco iudicii ut cognoscatis
quia in eo nullam invenio causam scilicet mortis vel afflictionis. Tunc
superhabundanti eum crudeliter conspicui affligi quasi vos saturati eius
opprobriis mortem eius non sitietis. Et notanter dicit in eo se non in-
venisse causam mortis. Unde glossa dicit cum vobis fuit causa mortis sue
quia propter peccata nostra mortuus est. Et propter mortem quam [illegible]
pro peccantibus [illegible] est. Unde [illegible] dicit: Et dominus posuit in
eo iniquitates omnium nostrum. Exivit ergo Ihesus portans coronam spineam
et purpureum vestimentum quia flagellatus fuit et coronatus in pretorio
pilati et ipsi non introierunt in pretorium ut dictum est. Ideo oportuit
adduci iudeis per pilatum coram [illegible] impio [illegible] plebs opprobriis
et dicit eis: Ecce homo quasi dicat regem quem dicitis [illegible] est homo [illegible]
[illegible] sit et [illegible] suppliciis [illegible] opprobriis
[illegible] et abiectus plebis [illegible] hoc quod dicit: Ecce homo eum quia homo est non
brutum non alienigena a fide vestra sed sicut vos de gente vestra com-
patiamini ei quia et vos homines estis. Sufficiat vobis quia si in aliqua ma-
le egit ultra condignum punitus est. Sed [illegible] invidia iudeorum
[illegible] contra Ihesum. Et tunc potuit xpistus dicere illud psalmi: Ego autem
sum vermis et non homo. Crisostomus quod dicit vermis [illegible] vestitur
[illegible] comis a natura ut aves pennis pisces squamis animalia
pilis et arbores corticibus [illegible] ab arte [illegible] homines [illegible] ideo
[illegible] est vermis. De hoc articulo sumere documentum
quod nos xpistum illusum in mente semper oculos habeamus et
in vestitu et in exteriori apparatu non vane glorientur quia
dominus noster in vestitu illusus est. Et maxime in hoc sequi xpistum
debent religiosi et monachi quia xpistum illusum representant in habitu
tonsura et [illegible] / habitus enim monachalis est despectibilis
et quasi illusorius hominibus mundanis / longa autem capite mo-
nachalis representat coronam spineam [illegible] seu [illegible]
antiquitus monachi portare consueverant representat [illegible]
et sic xpistus non dedignabatur habitum illusorium [illegible]
[illegible]. Sic non erubescant monachi et alii mundi contemptores
quia secundum apostolum spectaculum facti sunt mundo in habitu contemptibili
et insignis regalibus illusorie [illegible] xpistum regem imi-
tari. Item hic est documentum quod ista [illegible] xpisti representat sacer-
dos in elevatione hostie quasi dicat ipse: Ecce homo [illegible]
sacratum altaris est memoriale [illegible] passionis et xpistus
est passus secundum humanitatem / secundum divinitatem vero est impassibilis

Et xpus est passus s(ecundu)m h(uma)nitatem s(ecundu)m di(vi)nitatem v(er)o est
impassibilis Ideo sacerdos ondens ibi xpm congruenter
dicit ecce ho(mo) q(uas)i ecce deus licet ipe sit et ho(mo) et deus s(ed) ho(mo)
patens fuit in illa ostensione et deus latens Iterum est de
ciacepte p(ro)ut dictu(m) e(st) s(ecundu)m hos loc(os) an(te) conspectum xpi regis
nu(n)c in iudicio apparere cu(m) quibus ipe dignatus fuit iudeis
ostari Ihesu q(uo)m cu(m) illusione insignibus iudeis ostari
voluisti da m(ihi) coram gl(or)i(os)e ostensionis dei(tatis) et tu(a)e eisd(em)
insignibus iustic(ie) In aspectu tuo in magno iudicio compa
rere Sed licet pylatus h(oc) agat tu(m) insatiabilis sacrilegorum
furor no(n) cessat s(ed) magis instat Ecce magna p(er)tinacia iu
deorum in procurando morte xpi na(m) obstinata malicia
no(n) emollit(ur) inna(ta) Tunc enim illi iudei filii dyaboli cu(m) vi
dissent eu(m) sic punitu(m) et illusu(m) et cognoscerent q(uod) pylatus
sic volebat dimittere eu(m) / in nullo co(m)pacientes ei ac punito
nis correpcione et illusionum obp(ro)bria no(n) contenti nec pylati
excusatione placati clamabant tumultuose et alios ad cla
ma(n)d(u)m co(n)citabant dicentes Crucifige crucifige eu(m) Et q(uasi) d(iceret) / hec
pena nullo modo nob(is) sufficit s(ed) p(er)imi(tur) q(uod) moriatur In
dentes eu(m) magis co(m)monebant Crima et aspectu eius tan(tum) odio
habet(ur) magis co(n)tra eu(m) tunc odiente i(n)flamma(tur) Ingeminat
aut(em) crucifige p(ro)pter desiderii vehementia(m), et q(ui)a voluntate et
terio(rem) s(cilicet) nec flagellac(ionem) nec occider(e) s(ed) p(er)cruciar(e) nec contenti sunt e(um)
tantu(m) morte s(ed) turpissima et dirissima s(cilicet) cruc(is) desideraverunt
occidere Et dicit Aug(ustinus) Ecce q(uo)m iudeoru(m) invidia no(n) frigescit
s(ed) pot(ius) marcescit, Et clamaverunt bis crucifige ad o(sten)dend(um)
dum fere indissimu(m) eoru(m) desideriu(m) pro eius morte ad o(sten)dend(um)
mente p(er)tinacia(m) q(ui)a no(n) contenti de penis magnis sibi iniu(n)
ctis ipm valentes dele(re) de terra q(uo)d c(on)tinuis eis erat ad iudeos
acclamac(i)one intonabat ipsa v(er)o Ihesu p(er)cussam sic fac(er)e iudeorum
et ecce inimicitias et iniuria(m) (et) ecce clamor Et ipse co(n)tra co(n)q(ueri)t(ur)
dicit co(n)tra me voce sua Et p(ro)ph(et)a Aperuerunt sup(er) me os
sicut leo rapiens (et) rugiens nec erat contenti de qualicumq(ue)
morte s(ed) ignominiosa Sap(ientia) 2o Morte turpissima condempnemus
eu(m) / Et hic id faciebat in xpm cadere maledicto dei et legis
moysi Maledictus enim erat a deo in lege moysi o(mn)is qui
pendebat in ligno Deut(eronomio) xxi Et tunc maledicto iniuste
dampnatus extitit q(ui)a ideo tangebat s(ecundu)m veritatem s(ecundu)m (con)tinuas ta
c(itu)s s(ecundu)m ceremonias legis q(ui)a plurimas immundicias i(n)fere
bat / Iudeis multos xpm carere culpa omni Et turbis affligi ad
liguum quesierunt ne dolor eius finiat(ur) s(ed) morte p(ro)lo(n)gata mo
reretur Et s(ecundu)m Crisostomum ne aliq(ui)s eius pro ipso stat

multos

memoria studet et ad supplicium dure maledicti Quid
ut dicit Rabanus iudei de morte pessima cogitabant sed a
deo non intelligentibus eis electa erat Quoniam enim etiam
omnibus suspecta erat tamquam triumphum in frontibus fidelium poni
retur Cerne etiam quomodo sit contumeliose vestitus et coronatus et
cum sceptro incedit et quomodo facie demissa stat coram tanta
multitudine vociferante Crucifige crucifige eum sed eum deridente
et sibi insultante et qui sapientiores eo fuerunt Et sic non solum
dolores et penas sed etiam contumelias et irrisiones recipiebat
ab eis De hoc articulo qui in clamore consistit trahitur doctrina
quod non refert ad culpe meritum occidere homines lingua vel
gladio Unde psalmus Lingua eorum gladius acutus loquitur ad hanc
de iudeis clamantibus Crucifige Unde quo Augustinus Noli at
tendere inermes magis quam eos armatos unde gladius pres
sit quo Christus occideretur Caveant ergo sibi detractores et proximorum
infamatores ne exacuant sicut gladium linguas suas
quia sicut gladio corpus sic lingua fama hominis perimitur
ut in proverbiis mors et vita in manibus lingue Item est
doctrina quod non sit ad quietem interrogata et iudicando Unde contra
malos per hunc articulum recogitet homo quam terribiles fuerunt illi cla
mores iudeorum et rememoretur an ipse umquam inique homi
nem iudicans contra proximum per consensum clamavit vel aliquid prout decuit
dedit. et sic oret Jhesum qui terribiles iudeorum voces cru
cifige clamantium audire minime recusasti da mihi inimicorum
meorum vocibus terribilibus non terreri et lingua mea proxi
mo nocitiva non consentire Sed pylatus videns Christi innocentiam
et iudeorum maliciam impellentium ad rem iniquitatis et recusans
crucifigere ihesum dixit eis accipite eum vos et crucifigite Ego enim
in eo non invenio causam et ideo sine causa eum nolo crucifigere Et vere
non inveniebat causam quia Petrus dicit de Christo quod peccatum non fecerat
nec inventus est dolus in ore eius Sermo unde lavat ihesum pyla
tus sed in manibus ipsum iudeorum committens. ut si tradendo liber
sit a crimine si tormentum plus innocentem potuit a morte
liberare quia non non est liber a crimine iudex ex eo quod non liberat
eum si non eum per innocentiam tuetur Non iudei intellexerunt
et responsum pylati dicentis Accipite eum vos quod non erat cont
ra eum ex crimine affectati regni ergo quia credebat causam eius ma
xime commovere ut eum occideret et ideo quia hoc crimine non suffi
ceret ad eius mortem credebat pylatum aliud crimine petivis
se scilicet crimine legis per quod esset occidendus Unde dixerunt iudei
Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se
fecit Iudei enim Christo imponebant blasphemiam nominis dei Joh x
De bono opere non lapidamus te sed de blasphe
mia quia tu homo cum sis facis teipsum deum et ideo dixerunt ipsum mor
tis reum lex dicit Qui blasphemaverit nomen domini morte
moriatur Joh Cum ergo audisset pylatus hunc sermonem magis
timuit Nota et magis etc. magis enim timuit occidere

innocentem ideo vero magis timuit ne contra decretum cesaris
ageret dimittendo ipsum in hoc vindicando legem iudeorum quam
cesar presidentibus mandauit obseruare / Et si non dimitteret filium
dei crucifigeret / si iudex bonus timere non oportet cesarem Ecclesiastici .7. Noli quere-
re fieri iudex nisi valeas irrumpere iniquitates ideo magis
timuit filium dei occidere Crisostomus Pylatus gentilis nesciens
deum timet iudei autem honorem sibi illud petunt in ... quem de-
bet adorare mandabat cum iudei dicerent filium dei se fecit
Numquid non fecerit se filium dei si erat filius dei turbatus et ingressus
in pretorium iterum et dixit ad eum Unde es tu Et nescit de eius
origine quia iudei ipsum de hoc accusabant / et voluit scire
an haberet diuinam originem vel humanam Et quare pylatus questionem
magnam super vires humanas quia de ipsa dicitur generacionem eius
quis enarrabit Ihesus autem responsum non dedit ei Primo propter
difficultatem questionis quam pylatus non sufficiebat capere Secundo
ut tamquam sapiens doctor cum sapiente ipsum instrueret contra de
altioribus et superexcedentibus suum intellectum se non intromitteret
Ecclesiastici 3o Altiora te ne quesieris et forciora te ne scrutatus
fueris Sed que precepit tibi deus illa cogita semper / 3o sicut Crisostomus
videns quod ipse sciebat pylatum inutiliter querere ergo cognoscens
ipsum innocentem ipsum non debebat liberare Sed iudeis timore
perdendi tacebat .i. tempore quia tempore malum est vel malum tacebat
latro dimittitur ut innocens crucifigeretur ipsa Crisostomus cum
in pretorio / Et minabatur potestatem vehementer hunc ... tacebat
videbatur pylato quod cum posset se verbo excusare ita
ba morte contempnere vel minabatur quod non rogabat eum solito
eum sicut ... regantur ne iniuste affligatur / sicut ...
Audi obsecro mi rex valeat deprecacio mea in conspectu
tuo et ne remittas me in domum Ionathe scribe ne moriar
ibi ... mea Crisostomus ... precetissimus ... tamen
rogabat Dicit ergo ei pylatus mihi non loqueris Nescis quia potestatem
habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te q. d. ...
qui quorum mea contempnis cum debeas potius captare beniuolenciam
tamquam in manibus meis positus Unde pylatus minabatur de hoc
quod ipse in tanta miseria positus non captabat eius graciam
et non indiget ei ita sed minabatur potestatem vehementer Et dicit Crisostomus
... pylatus seipsum condempnat quia si ergo totum ... sua
potestate sunt et in eo nullam causam mortis inuenit ideo sic
seipsum condempnat Et ita per se ipsum dicit ... Crisostomus ... tuo
te iudico serue nequam Crisostomus pylatus se de sua potestate iactat
superbe ideo ipse prudenter reddidit eius superbiam humiliando
docens non aliud sapere ideo sequitur Respondit Ihesus Non haberes potestatem
aduersum me vllam nisi tibi datum esset desuper ideo ...
primo ... secundum ... omnis potestas a deo est et qui potestati resistit
dei ordinacioni resistit Et alibi dicitur ... filio non pepercit

deus sed pro nobis omnibus tradidit illum Unde dicit glosa Et a deo
ergo a patre qui tradidit et a filio qui oblatus est quia voluit
et a spiritu sancto quia opera trinitatis sunt indivisa Unde dicit Crisostomus
Et sic collata potestas non est ad cesarem referenda quod pylatus
sed sic collata potestate non est ad cesarem auctoritatem accepisset / quia nec cesar
super xpm iudicandi a cesare auctoritatem accepisset / quia nec cesar
super xpm quia non sub
illam potestatem aliam iuste conferre posset super xpm quia non sub
debatur alicui mediatorem [illegible] nota tamen / sed liber erat a
subiectionibus hominum qui super homines natus erat / et propter
subiectionibus hominum qui super homines natus erat / et propter
venerat per passionem salvare Sed pater deus desuper permisit
ut ipsum per [illegible] ... presidi super xpm tradidit potestatem ut ipsum per occidere
nec pylato presidi super xpm tradidit potestatem ut ipsum per ...
mori [illegible] et non desuper sed de subter erat auctoritas cesaris
Sed dicit Crisostomus hic videtur ergo quod in hoc non peccat quod xpm occidit
fuit quia hec sibi a deo datum est Dicendum quod in potestate dono
consideratur scilicet ipsa presidencia et creacio / non sunt a deo Unde
dicit voluit dicere pylato quod potestatem a se non habebat / ideo
de ipsa non debebat gloriari Creacio vero sunt a deo permissa
sime / sicut dicit Cassiodorus Propterea qui tradidit me tibi maius
peccatum habet quia plus peccat qui potenti innocentem occidendum ex invidia
tradidit quam ipsa potestas si tu timore alicuius maioris potestatis occidit
Unde Crisostomus de Cassiodorus maius peccatum quam tu qui ad omnem utilitatem
Unde Crisostomus de Cassiodorus Maius peccatum plus peccat delator in
terrae deo permittente me iudicas plus peccat delator in-
quia quam iudex iniustus si me regni [illegible] florem testimonium cogit
quia quam iudex iniustus si me regni [illegible] aliquem non commisisset
iudicare reum Sed iudex [illegible] impius aliquem non commisisset
ad penam criminosior est delator qui tradidit ad iudicia
innocentem quam ille qui iudicat Non enim innocens coram iudice sisteretur
zet nisi fuisset delator et numquam Cum iudex de aliis co-
tentus tamen sine fascibus staret iudex etiam curiositate propulsa
quoniam omnium delictorum iudicans innocentem Sed minor est culpa
compassionem tradere Sed [illegible] hic inde [illegible] refulgeat persona
finaliter salvatoris imitatores tradidit quietat animos Et [illegible]
hoc [illegible] ait Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum
habet Per hoc ergo [illegible] iudeorum quorum peccatum ad mortem
xpm iudicandi excessit Nam ipsi ihm potius pylato tradiderunt
non ipse [illegible] / ipsi sed vocibus inclamabant ut tradere-
tur supplicio sanie [illegible] quem ipse absolvere studio [illegible] / Nec non
[illegible] hic presidem [illegible] excessit ad quecumque egerit [illegible]
tunc Sed dicit Crisostomus iudei peccaverunt ex ignorancia quia cre-
diderunt eum esse blasphemum et dignum morte Sed pylatus sciens
occidit innocentem Sed iudeo potius peccaverunt sed iudei magis
quia ex malicia / sed pylatus ex infirmitate quia timore cesaris Unde
dicendum ad argumentum quod licet iudei ignorabant ipsum esse deum tamen
non ignorabant eius innocenciam Vel si utrumque ignorabant
erat ex malicia quia per verba et opera poterant cognoscere
veritatem Et quia ipsi erant legisperiti et in signis potenciam xpi
agnoscere Unde Sap nec excecavit eos malicia eorum / Unde
querebat pylatus dimittere eum intelligens potestatem suam

Sub alterius ptate ostituta Et ideo nolebat dapnare eius
innocentiam Symo flass Semp enim ad verba xpi ferocitatem
pylati ungebatur/ Omnis enim erat xpus quo timebat pylatus
et dilectus xpus ipso dilexit amor eius penetrabat Tum pylatus
xpo ppriis iussisset nisi iudeorum ptate audacia ettristisset
Et hic e cum nos qui multa dicta audivimus a xpo et simile
Et tamen non mollificamur ad bonum sed induratis duriter xpo re
sistimus Videntes autem iudei quod pylatus xpm vellet immo
tetery nolent trade sed liberare clamabant punt sepe v [illegible]
Iudei autem clamabant dicentes Si hunc dimittis non es
amicus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari q.d.
Iste e inimicus cesaris qui solus e monarcha mundi cui
e dare ptatem regnandi/ Sed ergo iste semper regem facit co
ntradicit cesari Et tu sibi Dices si eum dimittes Symo
Sed omnia mala cogita iudei se ofecerunt et adinvenerunt scelerare
dicentes ut xpm deleat super crucem conatus pylato et super
ore tidere si xpm absolvat a crimine vel a pena et super
presidentie deroget quod non tenebatur super sui cesaris maiesta
tem neque mala suscepti honoris atque amicitie plene custo
diat si xpm inultum incete dimittat quod xpus se regem fecit
contra cesaris voluntatem Sed erat verisque certissime iudeos
esse cesaris non amicos cum non adore sed violentia subdebantur
Et nunc obprobrium xpo fingunt agere tamen eius Sed mos est
solitus pessimorum ut mox submittat inimicos odium per maiorem
grosso insite iactum Sic enim iudeorum a dyabolo excogitata ma
licia tunc agebat et videretur cesarem amicum et agere tam eius
accidente tum et aio inuitabat per amplius sed flamm declarat
repetitat eum dicunt Omnis qui se regem facit et nunc enim xpus
se regem fecit sed turbas eum facere volentes effugerat (nec
opus erat se de novo regem facere qui rex regum dominus do
minantium extitit ab eterno erit quod per omnia scita scelere Nec
contradicat unquam cesari cum smaseat exhibere tributa Sed pre
sisifer mos noster esse reprobare tu quod veritate deficiunt
ne in eam sinatubat seductatem imponunt Pylatus autem
cum audisset hos sermones adduxit ihm foras et sedit pro
tribunali in loco qui dicitur licostrates hebraice autem golgatha
Et e licostratus pavimentum durissimis lapidibus stratum ubi erat
sedes iudicialis et duxit eum foras i ad locum publicum ut in
conspectu omnium ~~lapidaret~~ condempnaretur Xpm sic delusum so
pinea crudeliter loco sceptri in dextra gestantem ut saltem
in ipso honore suo abiecti corda compungerent iudeorum ut aplius
non esset eis tum de morte xpi quae tanta vilitas comprimebat
anthei Et sedente eo pro tribunali misit ad eum uxor eius
hic textus d hunc locum anthei dicitur infelix sed prius sup dictum
e et iste textus ppriando mathei Ecce Rex alterpasione

hora quasi sexta. Parasceve i. preparacio azimorum atque pasce
hec quia preparacio fiebat die veneris ubi sciendum quod apud
iudeos quo ad aliquid erat solempnis quasi alia solempnitas aliud
iudeos quo ad aliquid erat solempnis sicut illius diei suo preparabat ipso die aberia
ab reverenciam illius diei sicut dictum est supra in principio. Et ergo
in sexta feria preparati sunt dictum est supra in principio. Et ergo
sexta feria precedens sabbatum magnum dicitur parasceve. Et hec
sexta feria precedens sabbatum magnum. In sabbato non colligerent man-
na sed in sexta feria colligerent duplum. Unde quia nulla festivitas
deferebat. Unde licet principaliter sexta feria solempnis esset apud eos
tamen eciam in ea propter sequenti die sabbati preparabat cibaria. Et ideo
hic dicitur quod hora quasi sexta dominus fuit condempnatus in mortem crucis.
Iudeos tamen dicitur in textu. Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum. Et
secundum Augustinum quod hora tercia crucifixus est dominus linguis iudeorum
clamancium crucifige crucifige. hora sexta manibus militum con-
dempnatus. Augustinus. Iudei facinus inferre interfecti Christi a se in conclusionem
dicit Augustinus. Et iudei facinus interfecti Christi a se in romanos per-
latum et eius milites transferre conati sunt. Postea autem ea hora
qua Christus a militibus crucifixus est quia agitur sexta iam reperit preter
missa tercia parum recordatus hora in qua expressit. Qua hora
intelligunt clamando potuisse crucifige crucifige ut non
illi tamen reperiantur crucifixisse Christum sed milites qui eis ligno
sexta hora suspenderunt. Veniebant iudei quando ut crucifigeretur
hora tercia clamaverunt. Et item apparatores Pilatus hora
sexta crucifixerunt. Cruciatores legis tercia hora clamaverunt
quod illi manibus hora sexta sed isti lingua hora tercia rei magis
quia isti quando clamando seviebant quam illi qui obtemperando
administrabant. Augustinus. Alii dicunt quod in hora tercia dominus iam
condempnatus conductus sit et in hora tercia incepta est crucifixio eius
et continuatione eius in crucifixione fluxit tempus usque ad sextam
et in hora sexta crucifixio fuit consummata. Et ideo quod dicitur quod tercia
unde et de crucifixione principio et quod dicitur de sexta intelligitur de crucifixi-
onis consummacione. Secundum veritatem poterat esse medietas hore
a hora sexta fuit ad terciam. Et quia mensura denominatur ab utris
sermonum, id est civitate dicitur aliquando tercia aliquando sexta. Unde eciam
in signum huius eciam quando sumit tercia et sexta celebrat missam
sacerdos solempnes quia missa celebratur in memoriam passionis
Christi. Et dixit iudeis ecce rex vester. Simon dicitur. Causa adhuc erat
stabat Pilatus animo liberandi Christum. Et autem similiter item repu-
tat Christum de manibus iudeorum liberare dicens Ecce rex vester quare
~~sub hac accusacione~~ quasi sine vobis perdendat salutatem Christi ut
timorem auferat iudeis quo timebant Christum velle regnare
super eos et ut ipsorum inpietas mitigetur. Et vel non sit eis causa
preterea vivat autem moveatur tantum abiecta condicio. Ecce rex vester
qui sub hac accusacione quod se regem dixit vinctum in pre-
sidi tradidistis. Unde in eum ludibrio vos deseruit ammodo in iusti-
cie alapatus et flagellatus et conspitus et percussus et in derisione

atque ludibrio coram vobis inductus. Est ne ista regalis atque impe
rialis purpura quam timetis et arundinem manu gestat. Est ne ista
corona spinea cedens per caput. Est ne regale sceptrum quo vero re
gere attendis vos terrimini et quo cesar augustus time[illegible] sat po
pulos nacionum. vacua est calamus est. miserabilitate magis quam
potestatem humanam insinuat. Quid ergo vobis de hoc impia
sollicitudo persistat cur vestite tradere morti qui cunctis no
tus sic communalis est infirmus et impotens est. prout valuim
castigari. Nil valent miseri tutamine. Est ne thona aspera
regum dyadema. Ecce rex vester quem odistis quem timetis zadio
et timore agitati mortem inculpabilis clamoribus irrogatis.
Quid vobis intulit mali quem vos pro misere piculi scripsimus in
narrare negligitis. interrogatus tacuit exprobratus in obiis suis verbum
exprobrationis non tulit. Ecce rex vester quem frustra timetis an
hac calumpniam quod regem se dicat irrogate ligatus est conpre
hensus est traditus despectum. Vide inter vos capite inclinato
se regem se dixit ecce multatus est. Si rex vester fuit ecce
specialis rex est. nam talis est quem in ludibrio prius constituitis
et tanto ille in hac parte decior quanto penas et obprobria
patitur ille saltem tipico regio atque contumelie cruciat ad tem
pus deponat. Ecce rex vester. Quid decrevistis. Est ne satia
ne a malo proposito restitit ne sibi regem dimisit innim cruciatum
eius Iohannes. Illi autem clamabant dicentes. tolle tolle crucifige
eum. Crimen. Item obstinata prositas miserie nolunt an
dire veritatem quamvis simone nec in bono malitie et molestiam
impietatis in pietatem mutat. et sic magis clamoribus prelati
simone impedimentum et malo presagio futurorum germanii
sensus voces et quales tunc erant filii sui futurum talis graciam
"tolle eum" ostendebat. Nam tempore tollendus erat ab eorum fide et dilectione
sit et tunc penitus ablatus erat et hec vox tolle crudelem susti
nentia et festina impaciens arguit iudicare quibus horrori
erat aspicere ipsum christum. Si tolle ipsum petebant ab aspectu
eorum corporeo prout ab animo interiore erat mente ablatus erat. Se
ve omnibus a quibus tempore tollitur inexplicabile cum equale dono com
pensatione recipiet. Dicit eis pylatus. Regem vestrum crucifi
gam quod. hic erit vobis in irreverenciam quod rex vester crucifigetur
quod vituperium regis redundat in populum. Responderunt pontifices
non habemus regem nisi cesarem. Et et considera magna ma
licia eorum quod tempore accusationis communi. hoc est in christum et odio
receptam in odio persecutam et sentenciam prope ire se voluere
sibi de impio romanorum et non curare si cum modo reges non habe
rent et eius sensu et fide eorum. et quia pylatus audit quod scilicet
subdent impio imperio eum cogitat si id impediret incurret
indignationem imperatoris et ideo disposuit se ad sendam
sinistram ipsum christum. Non. Crucis ab inerant regnum dei et tradi
ti sunt regno regum quod quod habebant non intellexerunt. et
ideo quod perierunt acceperunt. Horum enim sito [illegible]

qui suas eciam dimittebat
mi pontifices et plati seu ciuit qui suas ecias dimittebat
se negociis inmiscent tpalibz principatu uel regim per hc
aut unu iudei pylato tradere intendebat Vnd eciam dt augg
aptissime cu cesare veniet videt si regez se no habere
nisi cesare quia ptealz aliu regez vellet ingere dimittendo
incipiunt quia ppt hoc aiiso ei tradiderant accidens &
ut articulo adducantis xpm ad tribunal habet duo documta
primo qd nos debemus tribunali in mente nra qstituere
et ibi iudicio astare sic xpc stetit an tribunal ppt nos vt
nos districtu dei iudiciu possimus declinare Vnde id aplus
si nosmetipos no utiqz iudicarem[2] Item qd nos adu
sitate iudiciu dei cu pacia subeam sic dns nr p nobis
dictis qn tribunal hois obmutuit et no apparuit ac sim
cu omi paciencia subiens iudiciu Nos quippe e xpc adiu
tate qi an dei tribunal sistimur Vnd aplus post verba p
allegata subdit Dum aut iudicamur s. tpalibz penis
a dno corripimur qr ut dt glo p ea ipa nos ppa ese
purgatos et no cu hoc mundo dapnemur Sic ergo ideo boni
e nos hic p punicom tpalez iudicari a deo vt hic correp
ti no dapnemur in iudicio futuro Ad conformand se huic
articulo attendat ho docta iam premissa et oret mente de
nota Ihu qui an tribunal pylati adduci et in iudicio
sisti voluisti da ut an tribunal mentis mee qsistere
et incipiam de culpis mee qsciencie testimonio distante
iudicare iudiciu qz tuu in aduersitate paciencr huic subire
ut in iudicio tuo extremo valeam securus astare Sed pylatus
timore mox victus et a tramite veritatis ac iusticie detortus
hic seqr id qd dicit Videns aut pylatus qr nihil proficeret ut supra
qr pylatus aut volens pplo satisfacere dimisit illis barra
bam et tradidit illis Ihm flagellis cesum ut crucifigeretur Illuc
pylatus adiudicat fieri peticionem eorum dimisit aut ille
eu qui ppt homicidium et sedicionem missus fuat in carcerez
quez petebant Ihm vero tradidit voluntati eorum Et in hoc
valde reprehensibilis e pylatus Qm cu p industriam suam iudeos
tam fecerat tacitos quasi tu pabus et peticionibus nephandis
consensit eorum Secundo dt In pngio In deserere turbam ad fa
ciend malum nec in iudicio plurimorum acquiescens vt a vero de
clines Vnd dt augg Et iudex nec in iudicio recte debuit
nec timore cesaris nec peccatis in multitudine cauere nec te uint
tat in pplm i no sequi voluntatem eius ppt periculum multitu
dinis Vnd simo Cu pylatum adiudicasse sr peticionem ppli dixisset
allogt O pylate quis amicu tuu pietatem cumsent quis
a veritate te destruxit quis te ad tantam inertiam tuam adduxit
crudelitate excitat quis te provocat in ptem contrariam Quod te
iudicium fecit Ihm pro quo tuum in pnibus lauando tenens
laborasti Vnd fecisti e ista imitacio ut xpm a mundo tollere
morte posses an male fecisti cognoscis Sed xpo laborando

certamus cum ad adversus ipsum nova introducta . Declaro qua
p[ro]bata grammatice solemni cogatur morte [con]firmate si magis cum te in
ne timuerint p[er]p[etu]a indecorum cum cesare expavesti si impetratam
confundis cum corrupta e[st] p[ro]fecta odio aut amore a p[re]
subversa relegata iniusta iusticia p[re]sidium tere. Cur incipiente
iudicium quam usque ad hanc horam lectum p[er]petuum modo depo
scentis corporis culmen bono dudum facte et nota p[ro]cere de
sceleste malicia in gloria tua . consideras p[re]sidentie sedes subiudas
ordine iure. Nunquam est honore aut pudore enatias ma
le agenda cum stabilis exempla dispones dilatatis leges ordi
scientibus te reddis infamia et eo deterior de te revolabitur cum
quo istius innocentia plurimos proclamasti et te in eo cum notas
sti constanti audacia potestatis cum nunc facto dampnas quem
lenem et subita mutatione confundas. Cum maiorum prestitum
de iusticia cesari et senatui bono immemore tradidisti
meruerunt bonum quos et prudentes legimus tum a iusticia
deserunt auctores sinarunt in maculata sua cum se arma
auctore. Nescio tibi virtutes omnes et singule adversantur
vicia omnia complectitur. Ordo ne et morum atque institutio te
repellat. eo quod innocenciam propter iniuria clamasti. Nec cum
leges ad quod iura ad quod presidencia ad quod cesarem celsitudo
ad quod venalitas regium tue. Si apud tutores hominum plebeorum
status non potest tute consistere quod est et ipsum considere cum si
non alius status ensibus tueri debuerunt. Condemnat ergo sibi
petitorum eorum et te processum iudicium quod iudicat innocentem
mori non secundum rei veritatem sed iniuriam petitorum. Nulla detesta
bilior atque clamor perversitas iudicis quam non ob causam et sine
audacia et nephanda crudelitate ad mortem non reum. Nam illius
mali hinc ... procedere in iudice desperationis ... accessio
venerium sive reg[um] sive p[re]sidi sive iudicia ... [illegible]
tor parat peccatoribus iniuriam sive audientibus ad quas concredit
eminula et iniquus petitor. Nunc autem erat indecorum petiuit ut
Christus a morte tua turpissima pendet. Iste male actus
Pylatus tradidit illis eum ut crucifigeretur. tradidit illos . s . iude
is illud ad voluntatem. Militibus vero et iniuste ad crucifi
sine petente enim tota multitudine iudeorum vocibus magna
gens ut crucifigeretur. timens Pylatus ... preses (motus) timore
imperatoris et favore iudeorum p[re]ses

Postquam autem illuserunt ei exuerunt eum cla-
mide et induerunt eum vestimentis eius et dux-
erunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invene-
runt hominem cirenensem nomine Simonem. Hunc anga-
riaverunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt in locum
qui dicitur golgatha quod est calvarie locus et de-
derunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Et cum
gustasset noluit bibere. Hic post illusiones describit
crucifixionem ponendo primo circumstancias ambulacionis ad locum
[illegible] ibi Et venerunt in locum qui dicitur galgata, 2o conse-
quencia ibi Postquam autem crucifixerunt eum. Circa primum ambulacionem ostendit
quod fuit abiecta de circumstantibus quia dolorosa seu penosa
in consequentibus quia ignominiosa. Ambulacio fuit [illegible]
et specie clamidis. Induuntur eum propria veste, ducto ad locum cru-
cifixionis. Angariato Simone. Dicit ergo Et postquam illuserunt
ei scilicet in tribus locis. Primo in domo pontificis supra [illegible]. Secun-
do in domo herodis luce 23. 3o in domo presidis ut
hic ad significandum quod pontifices reges et magnates maxime
illuduntur per abusum dignitatis potestatis et status. Exuerunt
eum clamide coccinea qua induerunt eum. Et induerunt
eum vestimentis suis quibus spoliaverant eum. Et hoc fecerunt
ut ductus ad mortem magis cognosceretur in propria veste
quam aliene et sic maiorem verecundiam haberet et magis
derideretur. ~~exuerunt eum clamidem~~ Et duxerunt eum ut cruci-
[illegible] cum animalium sanguis inferebatur [illegible] horum
corpora educebantur extra castra cremabantur et ymolabantur
duxerunt eum ut crucifigerent. Hic circa prosecutionem sue passionis
in corpore [illegible] temporibus [illegible] clamidis
est spoliacio terrene potestatis. Induito propria veste est reversio
sine proprietate. Ducto ad crucifigendum violencia peccatoris
finalis. Estimat dominus potestatis ad hoc qui non cognoscunt
sancti dei quod se permittit [illegible] duci. Crucifixus [illegible]
[illegible] totum corpus undique patiebatur. Caput per coronam
magis per [illegible], os per acetum, fauces [illegible] / [illegible]
velabatur, [illegible] et tandem commissum corpus in cruce extendit et
offerat. Secundo igitur retinet hoc deo suo qui tot amore
insignia ei condit et adultimum pro eo passus fuit quod
[illegible] incredibile tormenta gravissima et morte vilissima
sustinuit. Nonne si eum voluerimus socii esse consola-
cionis et regni apud [illegible] et socii passionis eius [illegible]
tes ipsum ad locum calvarie pedibus [illegible] cum suis
intellectus et affectus [illegible] sapientie [illegible] in corpore fide-
les exclamat dicens Egredimini filie syon et videte regem

Salomone cum dyademate quo coronavit eum mater sua i. synagoga
in decorem. Hoc est quam clamorem coronatus est sibi ad supplicium
nos vocat ad gratiam respiciendam. Exite eum et videte filie
Syon i. omnibus animabus deum speculantibus quia Syon specula interpretatur.
Et io eius dicitur ut egrediamini de deliciis mundi et carnis
Hoc habetur quod Christus ut satisfaceret pro nobis sanguine pellem
et portam passus est. Et eam dicit ad eum extra castra
improperium eius portantes. Non enim hic habemus manentem
civitatem sed futuram inquirimus. Egredimini et videte
eum cum matre sua maria que vidit eum nudum pallidum
et distentum. Nudus enim stare voluit in cruce propter
36 causas. Primo ut diabolus non haberet in vestimentis eius aliquid
per quod fideles teneret ad decipiendum et perterrendum. Contra
unde ipse dicit de se et ubi supra: Venit enim
princeps mundi et in me non habet quicquam. Unde Gregorius: Nudi
maligni spiritus possident in hoc mundo. Hoc cum nudo luctari
redebemus quia si vestitus cum nudo luctatur citius ad terram
deiciatur quia adversarius non habet unde teneat. Quod enim sunt omnia
terrena nisi quedam corporis indumenta. Secundo nudus stetit ut
magis expedite pugnaret. Contra lectio vestis sine omne
qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Illi quidem
ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam
Hunc figuram habet primo Regum xvii capitulo. David contra Philisteum
qui dicebat quod Goliam pugnaret deposuit arma sua
quibus ipsum induerat Saul quod non habebat usum armorum.
Tertio nudus stetit ut se largum ostenderet quia omnia que possidebat
dimisit et dispersit dans de eo. Unde nos
pati corporis tortoribus vestes militibus. Secundo principaliter
in cruce vidit eum pallidum sine vestimento ut de eo dicitur. Pro sum
firmata est in paupertate sicut mea et sic habet
languores unde ipse portat. Et eum autem aliquis
dixit infirmari. Primo Christus sive sacrum sibi extra in
ad levandum. 20 medicus accessit ad manum. 30 convenit
amici ad consolandum. Sed dicit in infirmitate sua passione
huius reserat Christus prope consolabantur ad dexteram
et videbam et non erat qui cognosceret me. Et Job xix
Dep tabor illud alitud meum exhorruerunt et non invenit sum ore meo
Iste medicus non habuit vulnera sua curantem. Error medici
non et livor et plaga tumens non est circumligata nec
fuit similiter lacta vel lacta perfundatur. Nolo propter iste
amicum non habuit consolatorem. Unde ubi ubi item
eius proximi eum et amatores 26 ob relicto eo fugierunt

De extensione manuum

et pro consolatione sunt mihi mestissima et lacrima
tem. De 2o puncto de membrorum extensione dicit Bernardus May-
ille qui totos suos extense sunt in cruce et tensus
fuit liberaliter et totum corpus ita districtum ut ipse de hoc
conqueritur per psalmistam dicens foderunt manus meas et pe-
des meos dinumeraverunt omnia ossa mea. Licet in extre-
mitate non maiora ossa plurima poterat inva-
tendi. Ite in cruce quam maiora ossa plurima. Ad altum Christi contemplan-
dum vero egredimini filie Syon ad alta ymaginis contemplanda
qui talia et tanta pro nobis sustinuit. Ergo enim Syon spe-
cula interpretatur qui est altus locus et eminens de quo longe
prospicitur quod venturum sit. Ergo tu contemplacio tua alte a terrenis
erigere et intelligentie rationem que prius
contemplasti per virtutem fidei et intelligentie rationem que prius
sive vertitur prospiciens id filius vel filia Syon dicitur poteris
sed contemplans sollicite et per laudabiliter filie Syon in rege suo. Et per lauda-
tionem quoque etiam Exultet filie Syon in rege suo et per lauda-
te eum in tympano et choro id est in mortificacione in abiectione vo-
luptatis in subiectione voluntatis propter in choro id est in concordia
caritatis in unitate et pace. Sed quo debes egredi dico quod honestum
et iustum est ut membra corporis spiritualis sequantur caput suum quod est
Christus. Hoc nos perstitit de urbe instabilitatis de qua
exitu dicit Bernardus in quodam sermone Respicite mihi animam
et contemplamini nunc eum sicut in speculo civitatis sancte et pudorem
cernens Attende quomodo egreditur hanc ymaginem cui regis
sum despectissimi confusione repletus donatus inedit et
corona est sibi magnis tenuatus mille punctis speciosum caput
eius pungitur, adorat eum genibus posito in terram et regem ipsum
proclamat et statim amabiles genas eius conspuunt, maxillas
eius palmis percutiunt. Vide anima mea quo modo ille compel-
litur sub terris onere deorsum curvari et sine ipsis portare igno-
miniam ad locum passionis, felle potatur in cruce sublevatur et
dicit pater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt. Carnalis est regalis
purpura induitur sed in ea plus despicitur quam honoratur. Sceptrum
gestat sed eo tenens caput eius percutitur. Ille quem in omnibus pessime
nec fel os aperuit hic est. Egredimini ergo superbi et humiliamini
quia Christus factus est obediens usque ad mortem. Preterea non egredimini
iracundi et mites efficiamini quod Christus docuit primo di-
cens discite a me quia mitis sum. Et quia tacitus
omnibus ad victimam ductus est et non aperuit os suum ipsa hora
egredimini invidi et efficiamini caritativi quia Christus oravit ad pas-
sionem orare volens pro suis crucifixoribus quod et fecit hic 2o
pater dimitte illis. Egredimini pigri et accidiosi ad laborem
fructuosum pro patre et vita eterna quia Christus accelerat ad
mortem. Iohannes xiii dicit quia inde quod facis fac citius. Egredimini
avari et cupidi et ad proximum largi efficiamini quia Christus
omnia vestimenta et omnia que habuit deposuit pro nobis quia nudus

pro nob pependit in cruce Credimus curiosi et hebri lautos
cibos querentes qz xpus pro nob cibatus z felle et potatus
e aceto pro dederunt in escam meam fel et in siti mea pota
uerunt me aceto Credimus luxuriosi et adulteri et efficiad
in oibz abstinentes qz caro virginea xpi de virgine maria sup
ta pro nob arsit tamen testa dem go ora pro tua abiat vnites
sibi ipsi modo bn confidis Et hunc concordat Anshel in me
ditacionibz dicens O dne ihu xpe qui licet tu pcedis mor
tem et huius morte impnd omnia vicia in cruce supasti, supbi
am capit inclinando, inuidia brachio hostes amplectando
ad pbra et blasphemias os clauendo Accidia ad passionem
properando, luxuriam flagellis te subdendo Gula amari
tudine aceti et felle potu sustinendo Auaricia
vt crucifigeris in pedibus et manibus (?) Hic ducitur abel in agrum a fratre suo
Cayn ut interficiatur Gen iiijo co. hic ade ysaac cum lignis
ad incensum deo patri seipsum pro nob offerendo Gen 22 hic
ade iozeph cum talari tunica polimita i. variis coloribus
et gutte aspersa quam fecit ei pater qz pre ceteris filiis eum dile
xit Gen 37 Et nunc ade verum iozeph nostrum scilicet xpm aspersus
sanguine p totum corpus intum ut ysaias de ipso queritat
Quare rubrum e indumentum tuum hic ade moyses cum exaltatione
et serpente in ligno suspenso, hic e botrus in ligno pe
tatus de terra pmissionis celesti iterum hic ade eliseus
et natat ad lignum i. ferrum securis quod in pfundum demersum est
to cecidit in fundum p lignum crucis xpi et p baptismum
ad paradisum natat (hic ade verum ionas de ligno
nauis foras in mare et in ventre ceti triduo missus
hic ierony Et sic pz quo ista xpi cruce figurata fuit
in lege et in pphis Et dt omnino pata intima erat pecca
tis mathima ligni et omnia instrumenta penarum Cres
sus ergo tunc ihus a fratre pylati qui ipsum ad hanc morte
dapnauit p mediam urbem iter faciens in qua pauce dieb,
susceptus et exclamatus a pplis et pueris hebreorum qui sal
uatorem esset vt fuit et e nunc vero subiugalis suus cuius
tum obprobrio ex ducitur portatus mro dapnatorum ac si eorum
collega fuisset Exultabat impii qz de medio victoriam
deportabat gaudentes funesta negocia, eo qz iniquitas sr
innocentiam in pretorio tenem iudice preualueat, s. metus
erat iuste qz sic inualuerit pena hominum prauitas et qz
altissima innocentia reportabat a iudice sine feditate ros
hodierna die in talibus, sicut mali et boni sequuntur s. ie
Et baiulans sibi crucem Vexile lignum crucis longum et gra
ue et solidum quem ponere sup humeros suos delicatissimos
vt portet ipsum ad locum vbi erat crucifigendus vt eundem in

hystorye copmo e crucem quidecim pedes habuisse in lo
gitudine et quia id lignum reputabatur opprobrium et vindi
ta mortis xpus ignominiosissima quia ut dicitur in deutro ma
ledictus qui pendet in ligno. Non tamen eorum lignum id ne
dum portare sed nec tangere voluit. Et ideo imposuerunt id ipsi
domino portare sed non tangere voluit et ideo imposuerunt id ipsi
ut iam dampnato. Hugo autem mansuetissimus patitur sic
recepit et portat patibulum super humeris in angaria mor
te tendens ad locum passionis. Dicit Hugo hic adimple
tur id ysa. cuius principatus super humerum eius. Principatus enim
xpi est crux eius. Propter quod dicit apostolus Deus eum exaltat
et sic in signum dignitatis alii baltheum alii mitram por
tant. Sic et dominus crucem et si insignias invenies non alias in
nobis regnabit nisi per asperitates quo fit ut deliciosi
mag sit crux. Et omnibus xpus crucem baiulat iam trophe
sicut victor attollit et bonus ordo in profectu est ut primus
ipse crucem sic vexillum eriget deinde militibus tradet eri
gendum et tandem omnibus xpianis ad portandum. Et licet hic
baiulacio impiis et infidelibus sit grande ludibrium
fidelibus tamen et piis est grande misterium. Verbum quod
crucis pereuntibus est stulticia. Portat autem xpus crucem ut
rex sceptrum in signum regie quia est rex regum omnium sicut
et dominum per domus regit a ligno. Crucem ut victor
trophea in signum sue victorie quia non principatus et potestates
et potestates principatuum spoliando triumphat. Dolor non crucem
ut doctor portat candelabrum in quo ponenda erat lucerna
sue doctrine quia verbum crucis fidelibus est virtus dei. Et sic sicut
magnus sacerdos qui ibat ad tabernaculum ut intraret in sancta
sanctorum portat crucem super humerum suum sic xpus vadens ad
sanctorum portat tabernaculum sanctorum et volens nos aperire portat
crucem super humerum. Hugo in quodam sermone
crux xpi est vexillum erigens in bello. Predicatores de
clarantes dominum belli ad quod omnes domino fideles conve
niunt quo sublato omnes sub eo pugnantes aut erant
capiuntur aut moriuntur. Sic nullus potest sentiri de xpiana
milicia nisi maior fidem crediderit signum crucifixi. Crucem
portat xpus crucem ut scalam. Dicit Hugo in sermone
de catheticissimo. Crux est scala celi per quam xpus
hominem lapsum traxit ad patrem. Joh. xii. Ego si exaltatus
fuero a terra omnia traham ad me. Hec scala habet quatuor gradus
quibus homo ad celum perducitur. Prima est eius altitudine
sibi posita est caput domini crucifixi. Dicit Habemus corda
sursum ad caput nostrum xpm per continua in eo meditationem
quia nos membra eius sumus. Secunda latitudinem manus extendit

crucifixi pertinent ergo manus nre in latitudine bonorum operum sunt et ceterorum In longitudine crucis corpus xpi perpendi
cula castigemus ergo corpus nrm prima oratione et ieiunio persevera
nter In profundo crux occultata fuit et fossa in terra Ossit
ergo fides vera que est de invisibilibus que non vidisti nec
vides corde credendo ad instanciam tu in alto spei huius gradibus
in celum per scalam sancte crucis ascendamus hec ille Item portaunt
xpus crucem sicud ut tribunal iudicis Unde augus̄ In attende
das crux xpi tribunal fuit In medio enim iudice constituto
vivus latro dexter qui credidit per xpm similiter et morte est liberatus
alter qui ei insultabat dampnatus in hoc significans quod facturus est
tunc vivis et mortuis quia iudicaturus alios pura oves ad dexteram
latione poneret ad dextram alios ad sinistram tunc sinistro Item
portat crux crucem ut clavem ad apiendum regnum dei quod ante xpi
passionem cunctis erat clausum ut de xpo crucifixo et de cruce dici
possit id ysai 22 Et clavis david que aperit et nemo appereit
Item 22 ex ibidem dicitur dabo clavem david super humerum eius
et ipsa iam factus est principatus eius super humerum eius Item arbor
dicitur Unde eciam arbor decora et fulgida etc Item ut candelabrum
Unde augus̄ ferebat xpus candelabrum accense lucerne que super
modio ponenda erat Mt 5 Nemo accendit lucernam et
sub modio ponit etc Et non quod dicat baiulans sibi etc sibi ad
supplicium temporale in qua moriturus erat morte turpissima nobis
ad remedium sempiternum Unde bernardus xpm baiulantem crucem
sic alloquitur dne quo vadis cur pondere presentis crucis lignum
pode peregrinantis ad quod portas aut ubi plantabis illud lignum
rigabit aridum enim est radices non habet et omnibus a terra humor
assumptus fuderat in ramos et reddit porto penale lignum
verum pomum porto lignum visibile ut in ligno vincat
hostem invisibilem hec ille Venientes autem invenerunt hominem
cireneum dictum a ciresen civitate libie patrem alexandri et ruffi
discipulorum dominus nomine symone de villa venientem et ad
civitatem eundo eis occurrentem ut portaret crucem post ihm usque ad
crucifixionis locum hoc autem non fecerunt ex compassione quod ipse
sicut vidi dicitur ad crucifigendum Item vel videbant eum homines
fatigatum et infirmum et sic non tederet dei filius Et autem
dicit augus̄ nullus aliorum acceptabat crucem baiulare eo
quod lignum detestabile putabatur Et ideo symoni cireneo
... in quadam iactura posuerunt crucem portandam quam ille recu
sabat Item portat crucem corporalem et invite non spiritualem
et voluntarie Et quia hoc erat turpe tunc quia forsitan erat de
symonis hic exprimitur ratione filiorum suorum qui erant xpi
discipuli Item ihus diu portare non poterat quia ex sup
plicationibus precedentibus fatigatus erat et ideo iudei crucem symoni
post xpm imponebant portare In quo docemur quod quibus

dz portare crucem prime tpdm pt Sz ad reltius no pt tu
placet q alius pro eo portet Iste Symo sit quosda no
sunt israhelita s; pegrinis s advena q2 fuerat gentilis et
factus fuerat pselitus Et licet xpu tanq contemptibili imposuit
fuerat pselitus Et licet xpu tanq contemptibili imposuit
tiz thiud hc tn no vacat a misterio Hc factu puta q ge
ti crucem xpu imposuit Significabat enim aliqd misteriu Sed
tilis crucem xpu imposuit significabat enim aliqd misteriu gen
Symon interpretatur obediens et sit pplm gentiu qui p
obediat fidei c thoree xpu quod signat in hoc cirenen/ quod
interpretatur heres hic pplus ad crucem xpu erat pegrinus
a pplus i a testamento dei Nunc aut p factu crucis
xpu thoee factus xpu effectus est pplus que elegit d
hereditatem sibi Et attende ordinem primo xpus crucem
portat pqea Symo i pe no Xpus passus e p nos Sin
aut dicitur q veniebat de villa. Ecoph ad signadu q ite
portat crucem xpu qui obedient relinquit omnia et contempte
tias eius Sal in Simon xpu sup ce Crucem macrum dicat prez
Alexandri et Ruffi Alexander interpretatur elevans tenebras
Ruffus interpretatur sanctitas vel refectio et sit opm gentilium fu
ciu gentiles enim an xpi passionem tenebrosis opibus et
carnalibus voluptatibus inhiabat Sin aut dr in anga
ria portare qr et debito debemus portare crucem xpi i pmie
Solus aut xps sine angaria portat crucem qr no erat debitor
alicui pene pt crue no rapui ze Dedit aut xps Symon
crucem i nos p testamento Crux enim est lectu in quo xps
dormivit i sompnum mortis accepit hic relinque p te
stamento vt et nos simus in eo dormiamus Huius signa
habetur Ruth ino Ruth venit ad locum dormitionis Booz
locu notando et scisto operiens pallio quo operiebantur
a parte pedum ibidem iacebat Ruth interpretatur videns vel
festinans et sit etiam de gentibus que videns xpm p fidem
festinat ad eum locum in quo Booz i xps dormivit Est et
crux quam etiam iubetur notare et in ipa iacere i in ea
imitatione se humiliare pallio quo in ea dns tectus
est sit ignominiis passionis Hc est palliu helie quod
relinquit heliseo i xps ecclie Dr aut in figura a parte pe
dum qr ecclia prius conformat se humilitati xpi que p pedes si
gnificatur eius passionibus communicando Pqea p fete seria
bitur ei in gloria dregnando Ei loco po tu cruce scorp passi
onis crucis et consolationum Locus aut passionis describitur
fore ignominiosus quia ad duo Primo qr erat cum
tatem sicut vole Ybis vt significaret pplm ze Et pp ter
duo primo vt ondderet vilitatem passionis sue no esse ubi
dendam sine timore tristitie iudaice Sio vt onderet q
quicunque volunt conseq fructum passionis eius/ Sic dns

de Symone Syreneo

de loco passionis

statu mundi eu affixu heb vlt creatur ad eu et extra
hio describit locu qntu ad eidem qr dicebat golgatha
.i. caluaria lingwo / Elegerunt in caluaria crucifigi voluit
dns / ad signand qr ibi decaluatus e ubi em perdidit capil
los anteriores .s. iudeos si posteriores capilli .i. gentiles
adheserunt sibi Vel ideo passus e in caluaria ad design
du qr pro peccatorib paciebatur in caluarie loco Vere beati
locus in quo xpc crucifigitur Bona caluities que tali fron
de vestitur Ad hanc caluitiem heliseus tendebat ait .4. reg.
vide si no caluus est / qr regimini eius no e de hic mundo
Caluus qr discipulis relicto eo omes fugerunt Decaluat
mur dns vertitez capilli perambulantiu in delictis suis
et in maiore filiorum Syon faciet caluiarie locu vt ibi figat
glad xpu vbi supbia locumat sibi pedez Et hic articulo
baiulacionis crucis sumuntur duo documenta Primum e qr nos xpi
am crucem portare debemus p9 ihm qr xpc passus e p nob
relinquens nobis exemplum ut sequim vestigia eius Secundum glo por
dns crucez portat qui pro se passus e Simpodia e Symo
in cyreneo p9 xpm portanda qr debemus sequi vestigia
eius Secundum et dicit ambrosius Non precessit Symon sed sequebatur
sicut dicit in euangelio Si quis vult venire p9 me. tollat
crucem suam et sequatur me Vbi 3a Primum necessaria portari crucem
p9 ihm iz qr portet ea voluntarie et no angariatus
sic Symon iste Vnde dicit Si quis vult in hic si portari
paciencia sequentium xpm denotat Vnde bernardus Dne ihu qr
panti p9 te venire voluit tu nemo e qui ad te pire
nre no velit Multi voluit te consequi si no ita sequi
vt deberet Et dicit Crisostomus Si quis auru dare nil tezaure
exponeret no optet eu violenter vocare sed multum clamare
sed sponte currere Sic debent hoies facere plus ad celesti
Et sequitur ibi Abneget semetipsum Tria em optet hoiem
abnegare Primo sua luc Primum cum no renunciaverit
omnibus que possidet no pt esse meus discipulus Secundo suos
ec Si quis venit ad me et no odit patrem aut matrem vxo
re filios fratres et sorores et aiam suam no pt meus esse di
scipulus Tercio semet ipsum p voluntatem malam abiciendo
corpus suum morti pro xpo tpe et loco exponendo sed Gor.
Vtrum qr portet crucem suam ipsum no sic iste Symo alienam Vnde
dicit crucem suam Vtrum qr portet crucem no pro inani sed dei glam
vn dicit et sequatur me Notand aut sm Augustinum qr crucis
nomine contineri no tm illa dr que tpe passionis xpi legim affi
xione sed etia que totius vite cristi curriculum dicitur
supplemaru virtutibus concipitur Intelligendo qr crucem no legi
patibulum sed vite virtute qr expositionem tota qr vita xpianum

homines si secundum eam vivat crux atque martirium est / sed quantum
Et ista est crux que quottidie est portanda (hanc autem quidam
portant voluntarie ut veri perfecti imitatores xpi / quidam
invite sicut qui cum murmure et coacti alicui se subiciunt
districtioni Quidam etiam portant crucem alienam non suam
sicut qui abstinentiam et districtionem sectorum predicat sed in se non ser
vat Vel qui sub regula artissima se militare glo
riatur sed per eius observantiam non mortificatur Quidam
insuper portant crucem sed xpm non sequuntur ut qui pro laude
humana laborant sed ad hec dei dilectione non tenentur Unde
et sic dyaboli crucem portant sed non moriuntur qui corpus quidem
per laborem affligunt / sed per desiderium glorie mundo vi
vunt / Primi signantur in domino et hii faciunt primam morti
ficationem Alii signantur in Symone et hii faciunt primam non
intoriam Tercii signantur in latronibus ve sex et ve tercium crucem portantibus
Non sequentibus ve portantibus crucem non sicut salvator suam
et non xpm Si ad angariam sicut Symon alienam Si crucem portas cum
tristicia cum non moreris mundo sed seculo / Sponte igitur
et xpi amore crucem tuam porta post ipsum quottidie et semper
oculum mentis in eum dirige et levius portabis quecumque pateris
Quomodo Augustinus Crucifixus comprimat nos presentis temporis tribulacio
nes qui patimur si recordamur cuius pro nobis iterum ad crucem
patibulum cuius nos invitat ad gloriam Cave etiam ne vin
cum crucem xpi fabricas nec dorso eius imponas Crucem
enim xpi ad transfigendum ipsum prohibet carpentare qui ad peccare
transgressione mala conatur consilium et auxilium prestare Et dorso
xpi crucem baiulandam imponit qui peccatum suum divinitati credita
tum ascribunt Secundum doctum est hic si corpus qui ad mor
tem xpi magis esse deus ipse primo tollere crucem et timore dei pro
pria carnem transfigere et sic subditis et obedientibus salu
bria eam angariam imponere Ad conformandum se huic artiflo
tari eam angariam imponere Ad consorendum se hinc articulo
rememoretur homo quanta caritate xpus crucem portat / et sibi
ponderis crux illa fuit cum omnia peccata mundi imposita erant
que omnia agnus ymolandus in humeris suis portat
Potest etiam homo per ymaginationem recolere cum ipse portet crucem
post ihesum et cum illum ad instar Cyrenei nec alius potest deo
deo demonstrabit Illum qui crucem tuam propter huius bain
lare voluisti fac me crucem amoris consummationem sponte amplecti
dere eam quia post te cottidie baiulare / Et non ut miraculo
portamus eam crucem malem sicut latro sinister qui furore
impetitus qui de cruce presente penalitatis transivit ad

crucē etne penalitatis siue calamitatis Et lat° dexter qͥ
sigt̄ vere penitētes Symō qui fit de pͥma minuātes
xpus qui sūt innocētes aliorū pctā portātes Primi sū
stinet penā sed nō faciunt pͥmā incoriā uel ppͥā (2i
faciunt pͥmā incoriā et ppͥā / 3y fauit pͥmā s nō incō
riā / ꝯti fauit pͥmā nō ppͥā s alienā Primo itaqꝫ ihc
crucē suā ꝑ̄ dm̄ portat baiulat / pꝯea imposita ē Symoni
ꝯgruo ordine misteryi / Post hīc aūt sic exhoneratū s vt
latronē ligatū duxīne in golgata qͦd interpretatur
calluarie locꝰ ad crucifigend clamātes et vociferātes pꝯ ipz
Et ista ducco fuit opprobrosior et penosior inͭ oēs de qͥbus
dictū ē sup̄ plurib de causis Primo ratōne ignomīe
qꝛ valde ignominiosū ē duci ad patibulū Scd̄o ratōne sōci
etatis qꝛ ducebatur cū eo et alij duo nequā vt ꝯnficerent̄
deūr distincte inͭ xp̄m et alios nequā / 3o ratōe multitu
dinis et turbe que eū sequebat̄ s nō vna eadem
qꝛ mēte / Quarto ratōne loci ad quē deduxīnt eū qui habebat
horē prauā pꝯp et fetorem / Et isto articulo deductionis
in golgata ad crucifigend tria hēmꝰ docūta Primū
ē qꝛ sic xpus voluntarie ductus ē ad patibulum tamq̄ ouis
ad victimā / sic et nos voluntarie ducamur ad obedienciā
mādatorū dei et plac̄itorū vite dei quia ipsa voluntas ma
nifestatur Scd̄m ē qꝛ nos sequi debemꝰ xp̄m euntē ad locū
sue passionis sup̄ nostros pedes ꝯpetes cū mulierib misericor
dia Tercio lugendo Sequebatur aūt eū magna multi
tudo hīgo multas sequelas xpus hūit videntes et inse
quebantur eū mori insallibiliter aspicientes Aliqui ꝯsi
pꝯ sequitur scribe et pharisei se
sigtinꝯ pꝯib mouebatur vt viderent si aliqua in morte
eius fieret Aliqui vt viderent si alij pona insalita
de manib eorū eriperet Aliqui vt viderent quali pacā
quali voluntas ꝯsistētia in ipo morte articulo ꝑsisteret si quid
nouū fieret in morte eius articulo qui tot mira fecerat
in seculo Vn̄ dicitur Ecce inde spectaculū Sꝫ si spectat impie
tas grande ludibrium Sꝫ si pietas grāde misterium Vndꝫ
impietas pro sceptro regni sui regem portare lignū sup̄
plicij Videt pyetas regē baiulantem lignū in signū
victorie / sperneñ quod oculis indeorū ꝯtto erat glorifi
catiuꝫ corda beatorū Di hoc deus requireret desuper et
si aliqͥs nouū aduenisset illi desup̄ qui tot noua fecit
in seculo Vn̄ curiositas multos adduxit / quosdā vō humana

pietas monebat ad ista specula et plurime mulieres que
mater sui prope et prope ad lacrimas videntes aliquorum
passiones / minor virgo mater maria multos ad hanc se
querela movit non solis additur sed videns mortem eius
in morte filii qui imminebat quod virgo abstinere a consor-
tio hominum erat cum mulieribus consanguineis filium cristi
genitum sequitur / cum mos mulierum non sit velle videre
filios trucidare. Stupebat etiam omnes qui noscebant eam
esse xpi matrem quod in tanta pressura et angustia silentium
seruabat. Crisostomus [illegible] dolebat propria mater sed non egessit
impinges sicut quedam fallitur causa eliciendi lacrimas ali-
ter dicentes. Et huius racionem ponit quidam doctor. Cum ma-
ter non deceant virginem et matrem xpi opera stulticie et desperacione
mulierum in hoc casu exercere que mittunt crines vel unguibus
lacernes dentibus vel capud pectoribus allidere manus concutere et ita
maxime consueverunt. Quia enim certa erat quod passio filii sui esset
redempcio mundi restauracio ruine celi destruccio inferni vi-
ctoria diaboli cito deicienda et resurreccio mox secunda. Et
post predicta addit. Cum mater. Et sic in accusacione xpi dixerunt
iudei quod commovit populum dicens sic. Commovit motum(?) quia secto
tanti spiritus post se multitudinem populi sexus utriusque trahebat
ut viderent signa magnalia per que boni confortarentur
mali confunderentur / ut cognosceretur caritas qua dilecti sumus
precium quo redempti sumus comprobaretur innocencia cognosceretur
iniusticia manifestaretur ut audiretur septiformis doctrina eius. et com-
prehenderetur in eo paciens constancia mentis et deitatis professio
audiretur / ut audirent et viderent quo ei compatiuntur misshia(?)
electa / in quem mentium tonalis semit creatura. Item ibidem infra
dicit plangebat super xpm prope mulier quia festine ducebatur
ad mortem vite donator et sanitatis restitutor cui nulla do-
minabatur iniquitas / propter quam mori deberet / memores erant
bonorum que sepe pluribus fecerat et nullus eius consortie mali dul-
cedo sermonum eius non erat oblita et pietas vultus eius adhuc
erat in memoria. Sequentem ipsum compietate dimidio prevaluisse
diximus. Nemo tamen pro ipso fertur dixisse verbum si prevalente
iniusticia virtus in persecucionem deciet hic verbis. Et licet
si huius multi viri dolent de nece domini, tamen ita palam non
audebant dolorem suum ostendere sicut mulieres que aperte coram
omnibus lamentabantur quod erat signum summi amoris. Et con-
versus ad illas dominus scilicet ex compassione et pietate. Unde ille
domino et dominus eis compaciebatur. Et dixit filie ierusalem quod sup-
primi hoiez vel [illegible] ottisu. Vel secundum Bedam ne lamente-
tamini me moriturum cuius cita resurreccio mortem dissolvet
et destruat mortis auctorem. Sed super nosmetipsas flete. Postea

vram progeniem dignis lacrimarum fletibus absoluite ne
eam pro peccatis dampnemini in vltionem mortis mee. Vbi cum filios
appellat datur intelligi quod non solum mulieres de galilea ipsum se
cute sunt sed eciam alique mulieres eiusdem vrbis per deuocionem
ei adheserunt. Typum gerebat ipse mulieres eiusdem vrbis eorum
qui alijs compaciuntur et miserentur sed non sibi aliorum peccata de
plorant et arguunt sed de suis malis non curant contra quod dicitur
in ecclesiastico miserere anime tue placens deo. Non ergo prohibet
dominus compassionem sed predicat aliam lucti causam. Vnde subiungit
Sup vos ipsas et sup filios vestros flete et sup imminenti ex
cidio vrbis et gentis vestre. Vos ergo ipsas et progeniem vestram di
gnis lacrimarum fletibus abluite ne in vltionem mortis mee
dampnemini eam pro peccatis. Secundum spiritualem fletus ad quem
induxit christus mulieres fuit propter miseriam per romanos sup
iudeos venturam. Et illa miseria figura fuit miserie super
incredulos per spiritus maligni venture pro cuius euasione
flendum est et orandum cum tamen sit forte. Vnde prohibentur
flere mortem temporalem christi quia dominus non diu sustinuit et eternam
beatitudinem non deplorat. Vnde sepe aliquis deplorat et compatitur
tur illud quod non est peccatum vel minus et dimittitur magis.
Tymo prohibent mulieres flere sup christum quia non opus fuit
et causam fleti sequitur renouatio fine sine morte. Et quia
voluntarie patitur sed sup se flerat vnum quod fuit ab ipsa
crudelis iniusticia est egressa. Sic in vos nisi condignam
egerite penitenciam seua pena descendet. Nam ideo ad fle
bunt solus intelligitur vt magis sit flendum sup presidentem
iniustum quam sup iustum occisum. Et amplius est valkada do
Nam bonitate possessor cum corpe perdit per iniquitatem
victor in corpore confodit. Nichil adimere iusto qui
etiam per mortem euadit carcerem et libertatem sortitur anima
iniquus vero viues mortuus est et sepe cruciatibus agitur mo
riens vero descendit ad loca tartarea. Flerat sup se mi
no plangant super iustos qui eo beatiores sunt quo
amplius in hac vita torquentur. Et infra dicit idem. Sermon
Alio enim ere filie liberum sit dilecte deo anime filie
patis que non debent affici lamentis et doloribus sup alio
peccatum sup id quod dei displicentiam generat. Nichil enim me
signa dignum nisi peccatum. Et est hic argutum de morte temporali
non melius plangenda. Vnde et ipsa ergo ... non in quantum
posterius et puerorum est et ... voluntatem dei fieri po
stulamus cum quod euocat ... ipsius et aret ...

mundo non statu impio eius parem[us] et possim[us] ab eo
celestib[us] p[ri]mus honorari ad que p[er]veni[m]us inuenti etc
[ter]res mei non sit multu[m] lugendi et consanguineis eo
[ru]m eos non amitti [se]d p[re]mitti Unde dicit ut credo
[Chr]isos[tomus] eadem eu[m] et [con]ne [se]cundum [con]tingit ex desperatione
futur[e] resurrectionis Unde nolumus vos ignorare de dor
mientib[us] ut non [con]tristemini sicut et ceteri qui spem non
habent [Secun]do [con]tra xpus flevit sup[er] lazaru[m] quare [er]go p[ri]mi
tiue [se]d dicit xpus ibidem Non flet lazarum mor
tuu[m] [se]d plorat ad huius vite miserias suscitatus Item
conv[er]sio [se]d [con]videre qui hi satisfacieba[n]t flendo [se]d [secundu]m iob 31 flebam
quondam illum qui afflictus erat Et beda sup[er] hunc loc[um]
dicit non dissuadet fletum istum absolute [se]d reti[n]et ad aliud
quia maior est mors sp[irit]ualis p[ro]pt[er] q[uam] magis e[st] causa
flendi [er]go maior qua mors naturalis [et] c[etera] po
[con]tra [cor]p[or]al[em] alie dissuadet aut fletum sine morte na[tura]lis po
[con]tra voluntaria ipsa [Christ]o oblat[a] e[st] qui ipse voluit Ideo ad so
lend[um] obmisa divine ordinatoni exhibenda philipp[enses] ii fa
ctus e[st] obediens patri usq[ue] ad morte[m] / [secun]do p[ro]pt[er] sue morte
vtilitate[m] / q[uia] morte[m] eternam moriendo destruxit et ad
vitam q[ue] resurgit hic Non aliq[uis] plorat in p[ro]p[ri]o et lacrimatur
vtiliter Aliq[ui]s de futuro et immutile Primi sunt tripli
ces / penitentes / patientes / [con]templantes / penitentes flent
p[ro]pter tria mala que [com]miserat Primo p[ro]pter dampnu[m]
dei ab eo
offensam sic servos qui p[ro]pter offensam domini ab eo
reiicitur et hic vt contulit vt petrus flevit amare matth
xxvi Iohel ii Convertimini ad me in toto corde vestro et
[secun]do p[ro]pter p[ro]pria maculam vt puer cadens in lutum et h[ic]
vt sublevetur / sic magdalena flet ad pedes ihesu luce
vii Tercio p[ro]pter penam futuram vt puer videns virgam
vt non puniatur ysa xxxviii vt ezechias flevit fle
tu magno et sequitur audivi orationem tuam et addiciam
super dies tuos xv annos de manu assiriorum eruam te
Patientes p[ro]pter tria penalia Primo p[ro]pter [con]mun[em]
iniquitatis imposite seu illate iniurie vel multiplex
pena qui impo[nitur] et adulterium vt zuzanna que flens su
spexit in celum daniel xiii Sic in tribulatione d[ebet] homo
ad orationem devotam confugere non ad vindictam [secun]do in[ter]mo sa
ra in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur dominum ut ab
improperio liberaret Tercio p[ro]pter periculum imminentem miserie
[et] p[er]iculo vt nauta exclamat Et hic luce xxiii Nolite fle
super me Sic judas machabeus cum lacrimis orabat dominum
ii mach xi Tercio p[ro]pter compassionem adversitate aliene
vt mr pro infirmitate pueri / ezechias pro mutilatione me
bri Iob xxx flebam quondam super eum qui afflictus
erat et compaciebatur anima mea pauperi Contemplantes de
bent flere p[ro]pter tria que debent meditari Primo p[ro]pter

considera[ti]o[n]em hu[m]ilit[er] ut pauper / pro novis vestibus p[ro]miss[is]
vel apud sartorem existentibus p[ro]p[ter] q[uod] s[un]t michi lacrime mee
panes die ac nocte / p[ro]pter denariu[m] ut facilius impetret
p[ro]p[ter] eum se mat[er] in lacrimis etc. Luce vj Beati qui nu[n]c fle-
tis q[uia] videbitis Scd'o p[ro]pter amici absenciam ut sponsa p[ro]p[ter]
absenciam mariti et m[ate]r pro filio Thob x^o flebat i[n]ma[n]-
eius p[ro]p[ter] auribus pape lacrimas meas cu[m] ego advena
su[m] apud te et peregrinus Tercio p[ro]pt[er] desideriu[m] dilati gau-
dii ut puer pro novis vestibus promissis vel apud sartorem
existentibus p[ro]p[ter] q[uod] s[un]t michi lacrime mee panes die ac
nocte etc. Consilium flebu[n]t mali et similiter / flebunt
aute[m] p[ro]pter septem / q[uia] separes d[icitu]r in circuitu ubi erit fle-
tus et stridor dencium Primo p[ro]pter gulam math xxiiij Si-
aut dixerit servus malus moram facit d[omi]n[u]s venire et
cepit p[er]cutere conservos suos et manducet et bibet cu[m] ebrio-
sis veniet d[omi]n[u]s qu[a] no[n] sp[er]et et dividet partem eius ponet
cu[m] ypocritis ubi erit fletus et stridor dencium Scd'o p[ro]pt[er] lu-
xuriam math xiij d[icitu]r Simile e[st] regnu[m] celorum sagene
per pisces malos qui illic sunt semine et vivunt in luxu-
ria signat[ur] huiusmodi qui in ignem mittu[n]tur / Tercio p[ro]pter accidia[m]
math xxv Servum inutilem proicite in tenebras exteriores ubi
erit fletus et stridor dencium Quarto p[ro]pter cupiditatem seu ava-
riciam math xxv Amice quo[modo] huc intrasti no[n] habens ve-
stem nupcialem i[d est] qualitatem que opponit[ur] cupiditati et
ille obmutuit etc. Quinto p[ro]pt[er] invidiam math xiij Inimicus
ho[mo] superseminat zyzania Consumacio em[m] e[st] filia invidi-
e Ven[it] seq[uitu]r ibi mittet d[omi]n[u]s angelos suos et colliget
Sexto p[ro]p[ter] invidiam math viij^o filii regni i[d est] mundi et h[uius]
mundi eiacient[ur] in tenebras etc. Septimo p[ro]pt[er] superbiam Luce xiij^e
d[omi]ne aperi nobis manducavimus coram te et bibimus et in pla-
teis n[ost]ris docuisti Tunc dicit Nescio vos Discedite a me om[nes]
operarii iniquitatis etc. De filiis docendis verbo et exemplo vide
di[stinctio] xlviij a[rticulus] s[ecundus] p[ar]te p[er] totu[m] v[ersus] q[uod] si non osculer et sunt ambo
Canones Ecce enim venient dies venient s[cilicet] p[ost] xl^mo anno p[ost] passio[nem]
xpi tempus obsidionis et magne calamitatis In quibus
dicetis beate steriles que no[n] genuerunt et ubera beata q[uia] tales
no[n] vocabunt[ur] fetus ab eis horribilissimo p[er]emptos Et q[uia] qua
die ag[itu]r iudicii parentes dicent filiis se esse dampnatos
dampnatos p[ro]pt[er] amorem et segniciam parentum Et q[uia] nales e[st] in
obsidione hostium ad montana confugiu[n]t Ideo d[icitu]r Tunc inci-
pient dicere montibus cadite sup[er] nos et collibus cooperite nos
i[d est] tunc p[ro]ter cavillando q[uia] illi q[ui] pro horrore inferni tunc
dicent montes cadentes sup[er] nos et colles operient
nos Etiam in die iudicii h[ec] dicent reprobi optantes absconditi a facie d[omi]ni

Symo ad h omnia conatur plerique referre ad tempus quo
ierusalem destructa fuit sed potius de die iudicii quo detru
dent(ur) eos in infernum ineuitabiliter peccatores Unde de Juda hein
tena dixit dominus Melius illi fuisset si non fuisset homo
ille / Quod verbum est de certis hominibus dampnatorum Quod
minus malum esset mulieres ipsorum fuisse steriles et eas non
genuisse aut montes super eos cecidisse et cooperuisse
et ita annichilatos fuisse quam perpetue dampnacioni fore / et
primo recolo me vidisse quod audita christi passione mul
ti repente prorupperunt in lacrimas Cuius ad christum illos re
measse aspiciens christi passionibus lacrimis gratiarum et vir
tutibus coalescere cognovi Et de pessima mala cere qui
sacerdote mulieres fuisse in eis diminutum ne fleuisse peccata
propter que passio christi fuit tolerata que salubrius defle
rent quod pietate plurima et fictica christum pati celiditate sequi
super quibus dolere est nam / Etiam si super passionem christi non
tantum impie sed prope omnia hominum letaretur Unde Jeremie ix dicitur
dite mulieres verbum domini docete filias vestras lamentacionem
et unaqueque proximam suam planctum quia ascendit mors per
fenestras vestras et ingressa est domos vestras mors peccati
intelligitur quod per varios appetitus et corporis sensus ingre
ditur quas aperit peruersa voluntas propter et quibus flectit
fieri non enim debent esse lamenta nostra ut sermatum qui
cum cingulaverit ipsum in risum convertuntur sic perdigi hic
Unde suadet cuilibet peccatori quod potius seipsos deplorent utile
cessantes a peccatis / vel secundum Bede super lucam hic per illos
ligi de certos scripti qui se castrauerunt et steriles sunt et
ideo pariunt apostoli regnum dei qui sectantur christum passum pro
nobis ut ingredientibus temptacionibus dimissis ipsis magnis
sanctis et virginibus et martiribus talibus motibus et aliis
iustis supplicant ut eos eorum exemplis monitis et ora
cionibus defendant ne cadant in conspectu dei h ille Kina
si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet / christus hic
dicitur lignum viride faciens fructum et per consequens indignum abscisione
per mortem, populus autem iudaicus lignum aridum infructuo
sum et per consequens dignum abscisione per mortem Unde lignum
et fructiferum sunt iusti et electi / sed aridum et infructiferum
sunt peccatores et impii / Si ergo in viridi ligno i. in christo omni
virtutum virore virenti hec faciunt i. tot tormenta inferunt in ari
do i. in plebe iudaica et peccatore ab omni humore gratie destitu
to et arefacto quid fiet certe grauius punientur Ei diceret omnibus
Si ego qui peccatum non feci et fructuosus sum igne passionis
de mundo non exeo que tormenta manent peccatoribus et impiis
qui fructibus sunt vacui Certe domine verum est quia tu arbor
sancta lignum fructuosum et benedictum tantum pateris et tamen
tuis spoliaris, quid erit de nobis miseris qui sumus

X

x d[illegible] lig[illegible] vid[illegible]

lignu infructuosum et siccu aptu pro igne et iehenne
incendijs Si ergo incipit iudiciu de domo dei et omne qui
voluit pie viuere in xpo persecucionem patiuntur quis finis
eoru qui non credunt dei euuangelio et impie viuunt Vn augus
Si hinc sine flagello non exijt qui hinc sine peccato viuit
quis flagellis digni non sunt qui hinc cu peccato venerunt
Vn et Greg Quociens mortem saluatoris attendo et paci
enciam Job et mortem baptiste / considero dico tibi o peccator hinc
considera quid passuri sunt illi quos reprobat si tanta passi
sunt quos amat h Greg Bonu esset de hijs cogitare ut co
gnito tante angustie nob timorem inciteret et timor diuis
sus a nob peccatu perpetrandu expelleret uel a perpetrando arceret
exemplo Jeronimi dicente Siue comedam siue bibam siue
quid aliud faciam semper videtur auribus meis insonare illa
vox terribilis Surgite mortui venite ad iudicium Vn predicte
dicioz locas que modo sunt in ipsa ciuitate sz et eciam septem
ca i ubi xpus obuiauit matri et vbi se vertit ad mulieres
adhuc ut dicitur apparent vestigia eciam que ibi facte sunt
in eoru memoria Et dicit Crisostomus exponendo versu pre et
erit tamquam lignu bonu lignu viride aut arbor viens co
gnoscitur per fructificacionem Sz antequam faciat fructu oz quod plantetur
plantatus autem fuit filius dei qui fuit conceptus sub natura Jaco
bi primo in mansuetudine suscipite bonu verbu quod potest
saluare animas vestras / hic plantatus est secus decursus aquarum
i populoru quod aque multe populi multi quod fluunt et refluunt per
successionem et ipse inter homines visus est et cu eis conuersa
tus vt dicit Baruch Illud lignu viride dabit fructum
suu i carnem suam esibilem et veru corpus suu suo tempore
i post legalia expleta / hunc fructu benedictu folia presse
runt sz agnus typicus uel fructu i missionem spiritussancti
in tempore suo i post ascensionem Secundo viride lignum
xpus est ex spiritu sancto conceptus et plantatus / Viride lignu
quod desiccare nescit quia sua morte peremptus surrexit et terti
doribus estuantibus viride lignu xpus sub cuius umbra quiescit malis ar
non arescent Viride lignu xpus folia i verba eternalis
sibi per fidem dat vigorem / hoc lignu plantatu est secus
decursus peccatoru quod incarnatus est vt labentes per peccata
hinc quod capiant ne valeant uel resurgant lapsi videant
quod teneat ne fluant in mare dampnacionis eterne Duce
bantur autem et alij duo nequam cu eo ut interficerent Isti duo
nequam sunt ueritatem xpus tamen secundum opinionem Permisit autem
hoc deus fieri vt scriptura impleretur ipsa hinc et cu sceleratis
deputatus est Iterum vt per sua reputata infamia temporalem
eternam nostram tolleret infamiam inter sanctos eius Et nota
quod multociens boni incurrunt infamiam ex diuina permissione

et dispensacione vt amplius purgent. O bone ihesu quantam tibi verecundiam faciunt isti latronibus te associantes
sed et deterius tibi faciunt quia crucem portandam imponunt
quod de latronibus non legitur. Vnde non solum cum ini
quis deputatus es sed iniquior iniquior inuisibilis
e due paciencia tua h. et ad literam procuratum fuit per principes
iudeorum vt xpus inferpararetur societate latronum et a
vulgaribus videretur in criminibus eorum participasse et sic ipsi
videntur iuste mortem eius procurasse sic et hodie frequenter
malignus facit qui sua nequicia per bonorum infamiam
am operire querit pro iusticie eius subreptione hodie
in multis locis deputatur iusti cum iniquis. xpus autem permisit
hoc fieri vt ostenderet quod pro peccatoribus vellet pati. Vnde beda
sed ille cum iniquis deputatus est in morte vt iniquos iu
stificaret in resurrectione qui cum in forma dei esset propter
homines homo factus est vt hominibus potestatem daret filios dei fieri
certe nunc anima et vide amatorem et dum pro te crucem
baiulatem et ad patibulum. Ipsa autem ac tua crimina sunt
penis expiantem. Vnde dicit beatus gregorius. Habent verba
xi q. i. Sunt plurimi qui vitam bonorum amplius laudat
quam dicit. Vnde ne aliqua elacio de hac laude bonorum la
tenter intret permittit omnipotens deus malos in detractionem et obiur
gacionem eorum prorumpere vt si aliqua culpa ab ore lauda
tium in corde bonorum nascitur ab ore vituperancium suffocetur.
Gregorius xi q. iii. Inter verba
h. ie. Et cum verba concordat ibi ad mentem nostram
laudancium in corde bonorum et vituperancium ad mentem nostram
semper recurrere debemus et si in ea non inuenimus bonum quod
de nobis dicitur magnam tristiciam generare debet. Et rursum si in
ea non inuenimus malum quod de nobis homines locuntur in magna
gaudia leticia debemus prosilire. Quid enim est si nos omnes
laudant et nostra consciencia liberos non demonstrat. Dicit enim apostolus
Gloria nostra est hec testimonium consciencie nostre. Et Iob dicit. Ecce in ce
lo testis meus. Si ergo est nobis testis in celo testis in corde
nec mittamus stultos loqui foras quid volunt. Quid enim ad
dethentes faciunt nisi in puluerem sufflant et in oculos suos
tram excitant vt vnde plus detractionis proferant inde magis vin
dictam excitant vt vnde plus detractoris proferant inde magis vi
veritatis videant hec ie. Vnde xpo non nocuit ista associacio
malefactoribus. Sunt iudei propter hoc ipsum peiorem fecerunt quam
debant. Item cum eis reputari voluit dominus ad ostenden
dum quod pro peccatoribus patitur. I Pe iii. xpus semel passus est
pro peccatis nostris iustus pro iniustis. Vnde dicit beda super
luc. xpus cum iniquis reputatus est in morte ut iniquos
iustificaret in resurrectione qui cum forma dei esset propter homines
homo factus est vt hominibus daret potestatem filios dei fieri. Et postquam
venerunt in locum qui dicitur caluarie locus scilicet hebraice Gol
gatha dictum et latine decollacionis interpretatum vbi male
factores puniebant et publicum erat patibulum. Est autem caluaria
nuda testa capitis pilis et pelle denudata. Et quia ibi decollabantur
et suspendebantur rei et sparsa erant multa ossa corporum huma
norum et maxime capitum. Ideo dicebatur caluarie seu caluariae

Golgatha

dicebatur et ideo ihesus pro omni salute in loco peccatorum
passus est ut ostenderet pati pro peccatoribus. Et ubi prius erat a
rea dampnatorum ibi erigentur trophea martirum et ubi ha
bundat delictum superhabundaret gratia dei, et in hoc ostenderet
quod per toleranciam supplicii pervenitur ad thronum martirii. Ibi
christus decalvatur id est a carne sua scilicet carnali iudea superatur
et sic patet morte christi turpitudo ex condicione loci, quia in lo
co ubi puniebantur malefactores et rei, et ex modo mortis quia
crucifixio erat turpissimum genus mortis, quia et racione sodalitatis
quia inter duos malefactores quasi noxius inter noxios est crucifixus
per quem iudei intendebant inducere suspicionem populo quod ihesus
esset particeps et principalis in eorum maleficiis, quia eum crucifi
care intendebant in omnibus. Crux eciam que tunc erat suppli
cium latronum et multe ignominie, nunc a regibus supplicatorum
figitur insignium ad frontes imperatorum et summe, ymmo tempus
eciam passionis christi erat tempus solempne, et ideo tempus gaudii
et nunc et per consequens maior fuit dolor tantam crudelitatem
et afflictionem tali tempore sustinere. Extra civitatem autem passus
est christus ut ostenderet utilitatem passionis sue non esse
includendam inter terminos gentis iudaice sed sicut dicit Crisostomus Non
autem voluit dominus pati sub tecto non in templo iudaico
ne putares pro illa tantum plebe oblatum, et ideo foras civitatem
foras muros ut scias sacrificium esse quod omne quod totius
terre est oblatum, quod communis est purificacio. Secunda et ostendat quod
qui vult consequi fructum passionis fructum debet exire mun
dum et sequamur eum et exeamus ad eum extra castra et mundana.
christus extra portam passus est ad quam egrediamur mundane
conversacionis contemptu quod est egredi de civitate huius mundi
et quod tribus modis affectu ut mundum non diligamus effectu
ut eum mente et corpore funditus deseramus, profectu ut cum
quibus deo est primo quanto ab amore mundi est alienus. Sic
locus seu mons calvarie situs magna inter loca sancta
optinet dignitatem, et maxime de omnibus passionis hoc
pacioni dignatus est quibus ad memoriam reducte cor contritum
et humiliatum compungitur et quasi torcular passionis salvatoris
compassionis exprimitur. De hoc ergo monte seu loco et hiis
que ibi fiebant debes sepe et maxime in temptacionibus
recordari et cum tibi extinctus est ignis devocionis
hic et collige de lignis crucis, et per hoc igne huiusmodi
cum suscitabis. Mons autem calvarie in quo crucifixus est dominus
quo que et passus est sepulcrum eius erat extra civitatem ad a
quilonem. Dominus enim passus et sepultus est extra portam que
montem et locum sepulture domini Elyus imperator adrianus
inclusit infra orbem ampliando eam versus aquilonem et
a capite usque ad pedes muro cingens eandem in quo

loco p[ro]pe a xpianis ecclesias duas sub vno tn̄ tecto ᵒstru
xerunt / montem q[ue] caluarie et locum sepulture et multa sa
cra loca infra eas concluserunt / Nam de monte em̄ caluarie versus
ad occidentem descendendo ad duas cauas est golga
ta siue caluaria / vbi est etiam oblonga / in qua appa
ret rupis illa in qua crux sancta comportarat dum
erat fixa patente adhuc foramine in rupe ipsa / qui
locus crucis distat tribus cannis uel citra .s. xvj gradi
bus a superficie terre / hoc est a pauimento ecclesie / Est etiam
ibi alia grandis scissura per totam petram que testio
nium perhibet per suam scissuram sanguinem sui fabrica
toris se sustinere nequaquam potuisse / Ipsa vero petra al
cior est quam pauimentum usque ad genua circumstantium / De
inde ad quinquaginta passus uel citra sepulcrum est dominum
vbi est etiam sanctum sepulcri seu resurreccionis dominice rotu
da / Sed thorus protenditur in longum cum scitudario in quo
est summum altare et sustentatur xij columpnis / Sed contracta
etiam sunt ista et golgatha a vno tecto in tecta / Vnde ipsa
et hanc et illam ecclesiam dicunt esse nominantes eam etiam sanctum
sepulcri seu resurreccionis diuine / Locus autem crucis predictus
talis est ut positus in medio terre ad capescendam dei cogni
cionem omnibus gentibus esset equalis / Vnde super hunc locum
scriptum est grece / hic deus noster ante secula operatus est sa
lutem in medio terre / Tradunt autem iudei et Beda ait quod
in hoc loco montis ymolatus est aries pro ysaac / Sub isto
loco est locus carceris xpi vbi stetit ligatus cum preparabatur
crux in qua debebat affigi / Nunc ergo conspice operarios
malos sceleratos nequiter operari / Intuere diligenter singula
que sunt contra dominum tuum et que dicuntur et que fiunt ab ipsis
et pro ipsum / et in hiis toto mente intuitu exhibe te presentem /
Videas igitur quomodo alios cum vidissent eum fatigatum
sibi dare vinum mirratum seu cum felle mixtum / In hoc
etiam in iniuriam dulcissimo domino amaritare volentes et su
am amaritudinem declarantes / Quia sicut mathe cum gustasset
et noluit bibere / Quia vt dicit glosa / Nec gustat sed
probat gustare et non bibere / Quia vt dicit glosa / Sed vinum gustat
et id significat et sicut amaritudinem Non accepit .i. non bibit bibere vel
non sic perfecte ut biberet / quod enim gustamus non accipimus
quia non traicimus illud in corpus sed statim reicimus / Ad hoc
ergo accepit ad gustandum modicum vt quod scriptum erat im
pleretur .s. Et dederunt in escam meam fel et in siti mea
potauerunt me aceto / et quia id quod modicum est quasi
nichil reputatur / ideo hic dicitur quod non accepit .s. ad perfecte bibendum
quia felleam amaritudinem in hominibus dulcis et rectius do
minus nichil acceptat / Vel cum gustasset .i. ori apposuisset
Noluit bibere propter duo / Primo vt ostenderet iniquitatem ta
lem potius permittere / Secundo vt significaret consolacionem re
surreccionis ipsius / Vnde circa gustat vinum sed bibere noluit

Primum impedimentum

qr morte amaritudine qua gustaturus erat momentanea
et cito in dulcedinem quertendam significabat. qr tamen die
resurrecturus erat Non et Vero hic aceto sicut letalis po
im abstergit. et non accepit id pro quo patit. Non de
eo dr que non rapui tunc exolvebam Nota ex textu
mar et mtth videtur qd dus bis fuit potatus ad afflicio
em semel. et in cruce semel Vn ie textus cum ordine sen
grius prededens precedentem tone fcam / Et hic propter duarum p
sonarum transgressum in gustu ligni phibiti Ade et Eve ex
que dampnatum erat totum genus humanum Cum autem
Postquam venerunt in locum qui dr calvarie deposuerunt crucem
de dorso Symonis ut xpus affigetur in illa passionis
instrumento. Vndique pater quod satellites ad infigendum
mag apponerent / dederunt ei bibere vinum mirratum / Et
vinum mirratum pmittit ut singuli sensus singulas ha
berent passiones / et lingua et que docuerat verba divi
na vite recompensationem heant in vino mirrato / aliquis
qualis amarissimo felle mixto / qui implacabili odio in
dei oderant linguam illam / quam talibus ordinaverat ama
ritudinum saporibus / Memores enim erant qr dampnatos mores
eorum xpus oderat et felle adhibito ostendebat qr inte
rius odio amaro erant repleti Sed ie Addit et non acce
pit hic mtha dr cum gustasset noluit bibere de quo infra
dicam de secunda potatione xpi Vinum mirratum duo pmat
qui hereses sub pallio veritatis docet Acetum cum felle mix
tum duo pmat qui de male acquisitis deo sacrificat Item
eciam facit qui membra eius amaritudinibus affligit Et
Item Vinum mirratum cum felle mixtum est bonum opus
cum culpa fcam / qr sic modicum mirre vel fellis bonum
vinum corrupit / sic modicum culpe mortal totum bonum
opus destruit / Videas et alios quosque ad hoc opus inita

Nudus

dispone. et alios xpm spoliare / Spoliat itaque suis vesti
bus. et ad pudoris cumulum eciam femoralibus / ut ventis
et frigori exponat nudus / Spoliat autem cum maximo do
lore / et renovat in eo fractus qr vestis intidor propter san
guinem flagellationis fortiter corpori adherebat / et tunc
corpus eius tam eleganter formatum appuit totum cruen
tatum et livoribus repletum In hoc eciam appuit totum
eius ignominia qd nudus est cuius qr hic non fit nisi pso
nis abiectis et vilibus / O quantus dolor erat tibi mr sctissi
ma cum oculis tuis aspiceres ista Nunc eum ergo conspiciens
mr sua filium sic vulneratum et dispositum dolore mete
nimio affligitur Contristatur eciam supra modum qr eum videt
sic nudatum velat igitur mr et filio suo approximat
ac velo capitis sui eum cingit et velat / O ingratitudine amaa
ritudine erat tunc aiam sua / non credo qd verbum sufficienter
fater potuisset Differt autem iste articulus expoliacionis
ab articulo exutionis in afflictione / qr exuebatur ibi in
pretorio coram preside et suis ministris / hic autem coram populo

Item ibi exuebatur reinduendus, hic autem nunquam reinduen
dus. Et ideo signanter ibi dictum est, quod exuerunt eum hic
autem dicitur expoliaverunt eum quasi nunquam amplius vestes rehabiturum
aut dr expoliaverunt eum qsi nunq amplius vestes rehd
turum. Et hic et articulo documentum principaliter sit exilio Item
est documentum quod debemus nudare omnibus rebus et actibus
nudamur nostre saluti contrariis secundum sanctum Ieronimum Nudam crucem
nudi sequamur. Item est documentum quod si quem christianorum
contingat a predonibus vestibus suis spoliari, recordetur
christum a suis carnificibus spoliatum et erit sibi materia pati
entie. Ad conformandum se huic articulo rememoretur
homo sibiam circus articuli et oret dicendo Ihesu qui
ante crucem vestibus expoliari et nudari voluisti fac me
ab omnibus rebus mundanis incentivum contra salutem meam
sunt denudari et sic nudam crucem nudus sequar. Deinde
eripitur filius flebiliter de manibus matris non sine ma
gnis doloribus gemitibus et suspiriis et ducitur ad mor
tem crucis. Et nudus super lignum crucis quod in terra erat

Extensus

posita dure proiectus crudeliter expansus protensus et
tractus districtissime in modum pellis hincinde est
extensus. Dicitur enim quod foramina prius fecerunt in cruce. Et
quod brachia et pedes christi non poterant foramina attingere
ideo ligatus firmiter in brachiis et pedibus tamen traxe
runt ac dulces manus eius et pedes ita atrociter extenderunt
quod omnes iuncture ossium dinumerari poterant. Unde ipse in psalmo di
cebat dinumeraverunt omnia ossa mea id est dinumerabilia fecerunt. Verbis
quoque ad literam describitur extensio corporis christi in ligno
nec poterat melius describi huiusmodi extensio. Hec autem exten
sio multum penosa fuit et maxima penarum christo intulit.
Unde legitur quod cum quedam devota persona in quadam re
velatione interrogaret a domino quid in omnibus que pro nobis
pertulit maxime doluisset. Respondit quod in cruce extensus fui
ita quod omnia ossa mea dinumerari poterant. Et quicunque
de illo dolore michi gratias egerit ita gratum obsequium michi
prestabit ac si omnia vulnera mea unguento suavissimo
delinirent. Ex isto articulo extensionis nostre sumuntur duo
documenta. Primum est quod et nos omnia membra et organa
corporis nostri extendere debemus in obsequium christi videlicet manus
et brachia ad operationem, pedes ad ambulationem, genua
ad orationem, omnes quoque sensus ad suorum actuum sanctitatem et custodiam
et castitatem ut possimus dicere cum psalmista Omnia ossa mea
dicent quis similis tibi. Unde Cassianus in collationibus
primis docet quod religiose et devote persone debent omnium me
brorum suorum primicias deo offerre ut primo quando membra
aliquo suo fungantur officio circa curam vel familiare
debent ea ad divina obsequia extendere capud et faciem cum
omnibus sensibus ad celum levando, manus ad deum in orde
elevando, brachia in modum crucis expandendo, genua ad

oracionem interuando totum corpus nunc stando nunc ad terram
prosternendo ad veniam cum decuerit ac honesta omnium me
brorum et virium totius corporis extensione et spiritualium vi
rium intensione in sacrificium iusticie deo offerendo / Secundum in
documentum est quod cordis oculis aspiciamus salvatorem no
strum in cruce expansis manibus extensum quasi paratum nos
recipere ad amorosum amplexum suum / Unde Augustinus Christus
extendit brachia sua in cruce et expandit manus suas
ad amplexus peccatorum inter brachia salvatoris mei et vi
vere volo et mori cupio ibi securus decantabo / Exalta
bo te domine quoniam suscepisti me / Unde conformans se huic ar
ticulo potest homo brachia et omnia membra sua sive stando
sive prosternendo in modum crucis etiam corporaliter et vires spiritu
ales intencionaliter ad laudem dei extendere rememorando
illos amorosos amplexus extensionis Christi / Unde Augustinus
Ihesu qui in cruce expandi voluisti ita crudeliter ut omnia
tua ossa possent numerari effice me omnia membra
corporis et anime mee ad laudem tuam extendere et ad amo
rosos amplexus tuos dulciter aspirare / Christus autem dominus
noster non solum dignatus est in cruce extendi sed et voluit clavis
affigi ut commendaret nobis indissolubilem caritatem suam
qua salutem nostram firmat / Extensus ergo nervis et venis
ac plenus ossibus et iuncturis violenta extensione af
fixus est tamen in manibus et pedibus durissime perforatus
et sauciatus cum clavis grossis et durissimis cutem et carnem
nervos et venas ac compages ossium dissipantibus / quare
stimulis excitata et tu manus et pedes tuos ad omne opus
bonum / quia enim primus homo ad lignum prevaricationis manus
extendendo et pedibus accedendo cyrographum dampnacionis
nostre dyabolo contulerat ideo salvator noster ut cyrographum illud
deleret manibus et pedibus ligno salutifere crucis affigi voluit
clavis acutissimis caritate delens per hoc cyrographum
decreti quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio
affigens illud cruci / O quam libenter crucem ascendit et quanto amo
re omnia pro nobis sustinuit / O quanta pacientia obedivit
et quantum pater in ipsius obitum delectatus est fuit / O quantas
voces ac tristes ululatus et gemitus ibi ab amicis suis
et precipue a matre sua mestissima audivit cum sic crederet
extendi clavari et fodi et toto corpore dissipari / O stupor
o pietatis abissus / o caritatis incendium / o mira circa nos tue
pietatis dignatio / o inestimabilis dilectio caritatis / Sed cave
ne sis clavos crucis Christi fabricans / vel manus aut pedes
domini vulnerans vel confringens / Clavos enim crucis Christi fa
bricat qui inter proximos discordias seminat / Manus vero
domini videtur clavis vulnerare et confringere qui de bonis
a deo datis non vult elemosinas erogare / Pedes quoque
Christi clavis fortius perforat qui theatra seu spectacula
et thabernas magis quam ecclesias visitat / Ex hoc articulo

Crux affigi

claui

crucifixionis trahitur documentum quod et nos crucifigere debemus
carnem nostram cum vicijs et concupiscencijs et sicut fixi cla-
uis et preceptis iusticie sic xpus clauis confixus fuit in cru-
ce. Sic fecit ipse apostolus qui dicebat xpo affixus sum cruci.
crux xpi extinxit in me ardorem peccati timore dei quasi
clauis affixeras hinc carnes. Et hoc est quod orat propheta
Confige clauis timore tuo carnes meas, secundum transla-
cionem qua potius utitur. Qui ad conformandum se huic articulo
memoretur homo continenciam eius et sic oret. Ihesu qui
durissimis clauis cruci affigi voluisti ac per hoc cyrogra-
phum peccatorum nostrorum et mortis eius cruci affixisti, sic confige
queso timore tuo carnes meas ut preceptis tuis fir-
miter inherens semper tibi confixus sim cruci. Sexto quo-
niam crucifixio facta esset in terra iacente postea xpm affixum
leuauerunt cum cruce, et hoc videtur sentire hugo et in quadam
oracione expresse hoc dicit Innocencius papa tercius. Et hoc forte
representat ecclesia in eo quod in die parasceues crux deoscula-
da iacet ad terram apposita. Ista autem leuatio non dubium
quin maximi fuerit doloris, eo quod tunc lacerabantur vul-
nera manuum et pedum ex ponderositate corporis, pro-
fluxerunt quasi copiose riui sanguinis undique ex illis
magnis fissuris et fontibus saluatoris. In alto autem
Simulque eleuari et non sub tecto pati dominus voluit ut
eciam ipsius aerem nostram mundaret, sed a demonibus et infect-
corpus peccatorum […], et terram per sanguinem decurrentem sicut
mundabat. Et secundum Theophilum ut sanctificaret aerem qui sancti-
ficauit terram ambulando in ea. Et secundum Crisostomum ut a demo-
nibus expurgaret aerem et ascensum nobis pararet in celum.
Ideo eciam sic eleuari voluit ut in cruce pendens in aere
se medium dei et hominem mediatorem ostenderet, et per passio-
nis sue […] eleuata fuerat ad celum vena per alteram mo-
tis, cuius cum eleuata fuerat ad celum vena per alteram
in terram aspiraret humanam naturam ad consorcium angelorum
renouaret. Unde Anshelmus. Mediator dei et hominum inter
celum et terram medius peccator pendens yma supernis et
celestibus terrena coniungit. Et hoc articulo eleuacionis eli-
citur documentum quod nos passionem domini recolentes debe-
mus exaltari a terra i. a terrenis affectibus. Uel eciam a terrena gu-
sicione saltem quo ad mentalem abstractionem ut vel sic
a terra sursum trahamur ad xpm in cruce pendentem sicut sumus
de illorum numero de quibus ipse pollicens dixerat omnia
traham ad meipsum. Qui ad conformandum se huic articulo po-
terit homo ex deuocione sua mentem sursum erigere coram
coram eo pendente in cruce, et potest hic eciam aliquo gestu
corporis representare, et sic orare. Ihesu qui in cruce leuari et
sic a terra exaltari voluisti fac me queso a terrenis af-
fectibus subleuari et mente in celestibus conuersari. Septimo
male plus sanguis fuit ihesus in sua minucione. Fuit enim
cum in sua minucione usque ad sudorem calefactus. firmi-
ter ligatus profunde vulneratus, sed male procuratus. Sin-
ceriter nec videtur minute sed in alimonie recreande

Eleuatur

Minutus

cum quieta pausacione et in luminis absconsione Et dulce
ihesus pro recreacione fel habuit et acetum pro quiete vexa
cionem corporis et afflictionem anime pro luminis spacione
splendorem meridianum O ihesu siste anima mea hic siste hic
siste xpi sanguine redempta Ecce abel occisus a fratre / ecce
ysaac ligatus a patre / ecce serpens eneus in deserto ex
altatus a moyse / ecce agnus ymolatus in / ecce deus occisus
ab homine ecce ihesus crucifixus in carne / ecce rex tuus spo
sus in cruce / ecce dominus tuus condempnatus morte / ecce homo
inutilis et innocens inuolutus sanguine ecce contra tua
qui pendens ad te facie in illa corona oculis interna pie
tate Considera illud corpus tenerum corpus id innocens
corpus immaculatum quam crudeli extensione crudeliter laceratum
Attende et vide si dolor est sicut dolor eius Et licet non
ignores quid boni illa passio contulerat mundo / tamen si qua
sub corde pietate si qua ~~caritate~~ caritate si qua compassio
nis consciencia pietatis affectu compatere et emitte lacrimas
clama et dic flecte ramos arbor alta tensa laxa viscera
ra et rigor lentescat ille quem dedit natiuitas ut super
membra regis miti tendas stipite Hic enim crucifixus est dominus
ihesus et in cruce extensus quod dinumerari posset omnia ossa eius
et sic ~~quod~~ coangustiatus vndique quod se mouere non posset nec
in capite Non hora enim et in tempore illo flebili spaciosa
terre latitudo sibi defecerat ita quod non haberet caput vbi
miserum fessum declinaret sed inclinatum dependebat Claui
ferrei sustinent totum pondus totius corporis eius dolores per
acerrimos tolerat & ultra quam dici vel cogitari possit af
fligitur Unde ad cumulum doloris dominus stat et non sedeat
te in sedili suo stat Quia ut ait petrus damianus quo
laboriosius in conspectu superne maiestatis se conspiciente quo
assistit sed eo suauius dulcedine intime quietis acquirit
centum quod difficultatis sui corporis grauedinem tolerat, tanto copi
osius eum ad domum meriti leuat Stat ergo dominus nudus
corpore ac vento et frigore expositus: Sed vestitus amore et
ardore calore inflammatus a planta pedis vsque ad verticem
a leua in dexteram intus et exterius cruciatus Crux quippe a crucia
tu dicitur Ubi dolores acerrimi exagitat vbi diu viuit et
morte ipsa protendit ne dolor cicius finiatur / quod genus
morte in tantum durissimum atque turpissimum apud iudeos
erat quod non solum ipse contumpubilis esset que crucifigi contigisset
sed eciam tota domus eius Domus crucifixi appellaretur vt ergo
dominus a turpissima et durissima morte se condempnari permi
sit et quod maledictum quam incideram supportaret ma
ledictam mortem scilicet crucis suscepit secundum id maledictus qui pe
det in ligno Unde apostolus ait factus maledictus quod nos
a maledicto liberaret Unde augustinus sed ipsa morte inter pe
fuit inter omnia genera mortium elegit extremum et pessimum
genus mortis quod omnium fuerat abiectius mortem de morte
pessima / occidit omnes mortes Unde augustinus Nam ante
crucifixionem xpi ysmaelis persequebat quem gens iudaica in terra

lignea per medium serrat. Judei enim cum serra lignea
xpm per medium diuiserunt sc. animam et corpus eius p crucem
ab inuicem separunt. Congrue autem dns tale genus passio
nis elegit quod prime puaricacionis reatum absolueret/ ut
qui p lignum vetitum cecideramus p lignum scte crucis resur
geremus/ et qui per lignum puaricacionis mortui iacebamus
per lignum reconciliacionis ad vitam reuocaremur. In cruce
to xpus mori et sic genus humanum saluari voluit ut mor
bo conueniens medela responderet. Ut videlicet unde mors
oriebatur inde vita resurgeret. Et qualis qui in ligno vin
cebat in ligno quoque vinceretur p xpm. Per lignum enim
puaricacionis mors inducta fuit et iterum erat ut
p lignum passionis pelleretur et de ligno crucis et [illegible]
lignum concupiscencie excluderet et ut dns p lignum do
lores inimici tristes delectatos ex ligno prouenientes
confutaret. Et expendit in cruce inmaculatas manus p man
bus incontinenter extensis pro suaui cibo arbore vetite
escam fellis accepit/ et in se suscipiens mortem nostre mor
talitatem abstulit. Unde Bernh. Quid commisisti dulcissime
puer/ quid fecisti amantissime iuuenis que tua noxa que
tua causa dampnacionis. Ego certe tui causa sum doloris
quod perpetrat seruus soluit dns. quod commisit [illegible]
soluit magister. O nate domini quo tua descendit humi
litas qui factus es obediens p me deo usque ad mortem
mortem autem crucis. Me ad illicita traxit concupiscencia te p me
scta caritas traxit ad crucem. Ego pomum accepi tu clauis
laniaris. Ego pomi dulcedinem tu fellis gustas ama
ritudinem. Michi misero congaudet eva tibi [illegible]
plorans compatitur mater. Et Bernh. Crucis dei m ut totus
totaliter carne et spiritu infigar crucis quoque affigar patibulo
cum dilecto ut nec aliquid sentiam nisi ihm et hunc crucifixum
et clamabo toto corde. Crucis michi det ego moriar
p te. Deus meus dulcis in latere sit illud lignum dne
hic dne in quo dulciter requiescam. Manus tue que
me fecerunt exposite sunt clauorum aculeis. Placeat
tibi ut non extendam ultra quam ad iniquitates manus
meas. Sed p sanguinem qui de manuum tuarum plagis
exiuit purifica manus et opera ut sine ira et disceptacione
leuem eas ad te et ad opera pietatis. Sana dne vulnera
cordis mei que inflixi michi manibus operibus
voluptatum. Hos pedes tuos quorum scabellum terra est
ligno crucis passus est clauis affigi durissimis/ per hoc
te obsecro dne dele errata pedum meorum et pfice gressus
meos in semitis tuis ut non moueantur vestigia mea
sed semper sint stabiles in opere scto. Et ibi crucifixerunt eum. Un
de Hug. de [illegible]. xpus quem pater unxit oleo leticie pre con
sortibus suis crucifixus est [illegible] inuncta sunt omnes tabulas

a stie cu lectica portet. Sbnd q illi vident nram puacz
si no vident nram vmtom. Couenienc fuit xpm etem
pati. Primo si augg. Nos in exeplu ad vita rectam
vt ho no metuat non metuenda sut. Q aut hoies
qui lz mortez non timet gen9 tn mortis horrescut. vt
igitur nllm gen9 morte recte viuenti sit metuend. volu
it etem pati cui mis erat formidabilis. Sedo q genus morte
fuit creo. q z cot madatu dei pomu ligni vetiti sumpsit
go gruenes erat xpus satisfactoem pro illo pcto patetur
se ligno affigi vz cruce no rapui z zo si exist. In erat
et crucifixus est ut et aere nra mundaret. q tra sctu
fecerat per sanguinem sudorez et aqua. Eta propter
hoc gen9 mortis ascensu nob pauit ad celu. Io si ego
si exaltat fuero. Quto hoc competit vniusali salute
tom toti9 mudi. Vn Gregor. Crucis fia a meo contactu
in quator extrema partita est. pui sedia et vtutez eius
qui in ea pependit vbiqz diffusa. Ideo dicit Crisost. In cruce
expassis manib9 mori. ut altera manu veterem pplm altera
eos qui ex gentib9 sut trahat. Certa ratio p hoc gen9 morte
diuise virtutes designat. Vn Augg. Non frustra tale
gen9 morte elegit ut altitudinis latitudinis psunditatis
magistru ostendet. Latitudo in ligno transuerso ad bona
opa pz vbi manus extendit. longitudo qua quodam
statur perseverancia stat et longanimitate. altitudo ab
ea parte qua transuersa figit sursu versa relinqt. hoc
ad caput crucifixi qua bn speratur xpus est summa ex
pectatio. Illud vo quod fixu in terra occultat z psundi
tatem gratuite gre. Septima hoc genus
pluribus figuris cotinebat vt per archa ligneam Noe
per virgam Moysi p lignu missu in aquas (p azosa
testamenti per palum serpente enei & per hoc qsi p quos
dam gradus ad scitam dei pueni. Vnde 9 Crucifigi
valuit vt exhibet humilitatez comedaret obedienciam
paciencia impleret et pficeret caritatem. hys nempe virtutu ge
mis ornat. Crux habz gemma duas et est supeminente
caritas. a dextris obedia. paciencia a sinistris. radix v
tutu humilitas in psundo. hys ditauit tropheu crucis
consuata domine passionis. Cu ad videoru blasphemias
humilis. ad vulnera paciens fuit. Caritas insup perfecta
qr pro inimicis aiaz sua posuit. et obia osumata eo
q inclinato capite expirat. Cristus fuit crucifixus ere
cto corpe. dimisso capite. extensis manib9 qunctis pedib9
et scitnt quatuor que dnt esse in nra spualj crucifixione
sz contemplatio rerum supnorum. obia rerum preceptaru. ero
gatio rerum beneficiorum. dilectio rerum proximorum ut recolle
ctio affectuu meritoru. Hic ponuntur septez dubita
tilia. Prima cotra conueniens fuit xpm crucifigi per
gentiles magis qz p iudeos. Sed contra iudei plus peccaue
runt in morte ihu xpi qz Pylatus et milites eius. Sed contra

uidendo aliquem volentem occidi et petentez misseri
sit pctm homicidy Quarta potiu in loco ubi ihus xpus
crucifixus est sepultus fuit adam pmus homo Quinta ptz
congruu fuit ihm xpm corona spinea coronari Sexta potiu
congruu fuit ihm xpm suam mortem virgini btaz in cruce
eius discipulo comendare Septima potiu congru fuit
ihm xpm suam crucem portare ul symonem ad portadu
angariare Secundo pmo est vidend qd si consideremus ihu xpi
passionis efficaciaz et iudeoru nequiciam conueniens
fuit ihm xpm crucifigi per pilatu et eius milites magis
qm per iudeos Nam cultus passionis xpi debuit rnderi
virtuti pdicationis eius Sz virtus pdicationis xpi pmo
manifestata est iudeis qz augebatur huius expdicatione ce
dencium ihu xpi et aplorum in ierlm valde vt'z Act' z 7 pos
modum ad diuulgata est in gentiles vn dixit btus paulus
Act' 13 Vos oportebat pmum pdicari verbum dei sz qz vos
repulistis illud ecce conuertimur ad gentes Sic ergo cultus
passionis xpi pmo manifestata est in iudeis et post
modum in gentibus pptergd fuit prius inchoata eius
passio per iudeos sz per gentiles fuit finita z consumata
Patet hc scdo considerando iudeoru nequiciam qz veru
est qd iudei poterant ihm lapidare ex quo imposuerunt
ei blasphemiam qz filium dei se dixerat qz ex precepto legis
tenebantur hc facere pptr quod stephanum tamqm blasphe
mum lapidauerunt Sz ipsi iudei ex nequicia eorum volebant
xpm mori morte magis obpbriosa puta morte crucis
que erat mors latronum Et qz non licebat eis aliquem tali
morte occidere cum sit pudere ptinebat ad publicam iusticiaz
quam tunc exequebantur gentiles ideo eum tamqm latronem
et publicum hostem pylato et militibz crucifigendum tradiderunt
Secundo sciam est vidend qd iudei plus peccauerunt in morte ihu xpi
qm pylatus et milites Primo quia qz iudei saltez
maiores de ignorancia excusari non poterant qz eum esse
illum quem lex et pphete pdixerant cognouerunt Minores
vero et si non cognoscebant non tn in homicidium conse
ntire debebant Vnde sup io verbo Luc 23 pr ignosce illis
qz nesciunt quid faciunt dicit glo pro illis rogat qui ne
sciebant quid facerent habentes zelum dei non scdm sciam
Sz pilatus et milites eius legis sciaz non habebant vnde
ignorancia peccauerunt Non saltem pilatus excusari potuit qz
vt dicit Augustinus pptr timorem cesaris ihm xpm innocentez
occidit pptr quod sup illo verbo Qui me tradidit tibi
maius peccatum habet dicit Augustinus qd non ait ihus xpus qui
me tradidit tibi pctm hz et non tu sz maius pctm hz qm
tu Dicamus ergo qd iudas plus peccauit qm principes sa
cerdotum qz peccauit cupiditate que est radix omnium malorum

Illi vo mundie dolositate / et principes sacerdotum plus
qm ppl'm iudeorum qui peccaverunt occidendi voluntate Et
pylatus licet magis qm iudei eo q mundana timiditate
plus tm qm milites qui preceptor eius ihm xpm in-
nocentem crucifixerunt Ad 3am est dicendum q licet ihus xpus
voluntarie pateretur Illius tn peccavit a iudeis vel a pylato vt
occideretur Dato tn q aliquis peteret et vellet occidi ab

3

aliquo / no excusaret ab homicidio occidendo ipm / qr
sic nullus debet interficere aliud / ita nullus se interficere seipm / qr
si preceptum est Non occides s' hominem / qui seipm occidit
non aliud qm hominem occidit Sic ergo occidendo hominem
voluntate alterius peccat / sic voluntate sua ppria occidendo
eum peccat 2 Re p'o David mandat puniri sic homicidam
illum qui dicebat se occidisse Saul eo petente et volente
Ad quartam est dicendum q attanasius videtur dicere Adam in
calvarie loco fuisse sepultum Ubi ihus xpus crucifixus est

4

Et h' dicit sentire doctores iudeorum ut ibi ihus xpus
corpus morti exponeret Ubi caput humani generis fuit cor-
ruptum / et ubi sciatica est corrupcio / oriatur vita / que sic
medicina morbo incideret Sz ieronimus dicit sup hunc passum
hanc esse exposicionem favorabilem demulcentes aures
audiencium asserens Adam in Ebron esse sepultum
non in loco calvarie que locus dicit esse nominatum nona
decalvacione capitis humani generis ut capit humani generis sit
ibi conditum vel sepultum s' qr ibi capita dampnatorum et de-
collandorum truncabantur Dicit tn Ieronimus q in dicto loco cal-
varie ymolatus est aries pro ysaac Significabat
enim aries ille humanitatem xpi et ysaac divinitatem
dimissa ergo divinitate que est impassibilis humanitas xpi
in dicto loco est ymolata Unde in psona dei filii ysa-
ac dixit patri Ubi est victima holocausti cum sim natura
divina non possem pati Cui responsum est / Deus provide-
bit sibi victimam holocausti fili mi Nam ex promissi-
one dei patris humanitas ihu xpi est in utero virginali

7

concepta et demde pro nobis in cruce ymolata Ad quintam
est dicendum q corona imposita ihu xpo fuit thorna quia fuit spi-
nea et fuit capiti imposita Cum ergo secundum insignitum fuit co-
na spinea huius punicionis / si insignitum capiti imposita huius
victorie obtencionis / et sic ex dicte corone circulacione nobis
eternum regnum quod caret principio et fine communicavit
Et eius vo punicione nra vulnera et peccata sanat Sz ex vi-
ctorie obtencione nos a tyrannica ptate liberat Ut de iste
tribus exponam quod scribitur Eccli 45 Corona aurea sup
mitram eius quantum ad celeste regni communicatorem / expressa
signo sanctitatis quantum ad nrorum vulnerum sanacionem / Gloria
honore et opus virtutis quantum ad nrorum demonum tyrannium liberatorem

Congruu go fuit propter ista ihm xpm corona spia coronari
Ad sextam est dcm qr congruu fuit vt xpus existens
in cruce mrem sua discipulo comendaret pp̄ter precepti obs
uacoem Tenemr eni ex precepto curam habe^re de parentib;
qntu ad subuecoem nature Non ihus xpus qui legem
non solue^re s; imple^re ad corpali pncia mre; esse dimis
surus sic bon^g mgr hr seruare voluit / pp̄ter quod
dicit Aug^g preceptor bon^g suo exemplo instruit vt
cura parentib; a filys impenda^r Et hr in cruce qtus illud
signu vbi erant fixa signa morientē fieret cata kathe
dra mgri docentē Scdo pp̄ter mris virginis consolacoē
dicit em Criss qr cu multe mulieres starent iux crucem
nullus alid vidit xpus in ueni^r duntaxat mris sue docens
qr nos plus aliqs matribus compatere qm alys maxie
in tristicia existentib; / qr no mi^g consolacio est eis ipen
denda qm existentib; in nccitate nra ministranda Tercio ppr
huanitate ostensionē Nam scdm Aug^g tuc cu ihus xps
erat in cruce venerat illa hora de qua dixerat Nondu
venit hora mea / qr tuc diuina facturus et aquā in vinu
mutaturus tanq incognita mre; repulit d. Quid tibi
et michi est mlr / s; iam in cruce morte; in natura hua
na recepturus mrem cognouit qr vera huanitate; ex ipa
receperat / Quarto pp̄ter discipuli precipua dileccoem Dicit eni
Criss qr magno honore discipulu honorat / qn mre; sua
sibi singulariter comendat / Cn no consolat^r eu tristicia; qr tuc
consolacoīs locus non erat / s; qr videbat mre; dolere
et procuratorē querere / sibi dicit / Ecce filius tuus Quod
verbu virgo btissima audiuit cu tristicia / vt pro duo
seruu / pro mgro discipulu / et pro xpo / filiu reciperet ali
enu Ad septima est dcm qr ad portadu crucem ihu xpi
ut ad opus mercenary sustinend tria requirunt^r / Primo
obediēcia ihu xpi / vt sic ipe fuit obediēs ipi deo prī vsq;
ad mortem no qualecūq; sed crucis / sic quilz xpianus sit ipi
xpo obediens / Scdo fidei euidencia / qr sine fide mediatore
ihu xpi nullus aliquis fuit saluus Tercio fortitudinis
constancia Ita vt dicit Criss Arduu est crucem tollere
aiam periculis dare morti corpus offerre / negar qr sis cu
velis esse qd non sis Et hr ideo qr raro nisi sit forte
excelsa virtus / qr aliquis pro futuris bonis commutet
pñcia Propter go ista tria vt dicit Aug^g fuit congruu
Symonē cyreneū portare crucem post ihm Primo pp̄ter obe
dienciā Nisi eni fuisset homo i. obediens no fuisset dignus
crucem xpi portare Scdo pp̄ter fidei euidenciā qr erat cyrenēs
et gentilis no iudeus / qr scdm hylariu indignus erat iudeus
portare crucem ihu xpi / s; iste alienigena inicium fidei gentiliu
fuit quoru erat et crucem accipe et compati Tercio ppr for
titudinis constanciā Nam nisi ihus xpus prius bauilasset

sibi crucem et nisi prius passione dñs fuisset passus
nullum auxilium vel exemplum fortitudinis martiribus
reliquisset Sz ex hic quod ipse prius portat milites post ihesum se
cuti sunt ad portandum Ideo luce dicat quod iste symo post ihesum
non ante ihesum portabat crucem

Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt sibi ve
stimenta eius sortem mittentes vt adimple
retur quod dictum est per prophetam dicentem
Diviserunt sibi vestimenta mea et super ve
stem meam miserunt sortem Et sedentes ser
uabant eum Et imposuerunt super caput eius
causam ipsius scriptam hic est ihesus nazarenus
rex iudeorum Tunc crucifixi sunt cum eo duo
latrones vnus a dextris et vnus a sinistris

Hic determinat consequentia crucifixionis Et sicut in pream
bulis ondit abiectio et infirmitas In tormentalibus
afflictio et penalitas Ita in sequentibus passionem ignomi
nia et vilitas Ut sic nullus fugiat crucem christi vel propter
timorem infirmitatis vel propter acerbitatem penalitatis
vel propter ignominiam vilitatis In vilitate ergo crucifixionis
ondit qua fuit obprobriosa Et hoc in quatuor In de
nudatione In obsuatione In intitulatione In latronum
associatione Denudatus fuit in exemplum et in signum
paupertatis extreme Obseruatus in signum impotencie
Intitulatus in signum infamie Associatus in signum ab
iectionis turpissime Dicit ergo Postquam autem crucifixerunt
eum scilicet id peste foderunt manus meas et pedes meos
diviserunt vestimenta eius scilicet in quatuor partes sic habetur
Joh 19 Et vnicuique suam partem dederunt Ex quo appa
ret secundum btm Augustinum quod quatuor milites fuerunt qui eum cruci
xerunt Sortem mittentes scilicet super tunicam inconsutibilem i. sine
sutura et reticulato opere factam Quibus et qualibus vestimentis
pauperes in palestina vti consueuerunt et ideo ne scinderetur
ad vnum eam integram peruenire sorte maluerunt De
qua quod ad modum cyrotecarum seu biretorum et quorundam
pilleorum quodam opere textili facta fuit et quod btam virgo
propriis suis manibus fecit et quod cum ihesum crescentem paulatim
etiam crevit Et erat desuper contexta per totum quod scilicet aberrat
per totum de panno alio erat appositum eam ad fortificandum
magis et conseruandum Non sine causa hoc dicens evangelista
occulte vestis vilitatem insinuat Nam in palestina est
quoddam genus vestium propter pauperes ex multis pannis
contextum scilicet genus panni super aliud Hoc autem factum est
vt adimpleretur consecutive i. ad hoc et ex hoc adimpletum est.

quod dictu est per prophetam ex persona xpi diviserunt s(ibi)
vestimenta sua s(cilicet) alia a tunica et super vestem meam
s(cilicet) tunicam miserunt sortem. Sc(du)m aug(ustinum) quadripertita vestis
domini ihu xpi ihu xpo quadripartitam figurat eius ecclesiam toto
orbe s(cilicet) que quatuor partibus constat terrarum diffusa et deinde
eisdem partibus equaliter i(d est) concorditer divisam seu distributa(m)
ad quas contulisset crucifixi expandit p(er) quatuor partes crucis
Tunica vero illa sortita om(n)i partem signat caritatem que cari
tatis vinculo continet. Si enim caritas supereminet et super
omnia precepta est merito vestis qua significatur desuper
contexta p(er)hibetur. et addit per totum. q(uia) nemo eius est
expers qui p(er)tinere invenit(ur) ad totum a quo tota katholica
vocatur. Unde inconsutilis autem dicit(ur) ne aliquando dissuatur
Sed in sortem
et ad unum pervenit q(uia) in unum omnes colligit. Un(de) sorte al(iquis)
dei gra(tia) commendata est q(uia) cum sors mittit(ur) q(uia) non p(er)sone cuiusque
meritis vel iudicio alicui datur s(ed) occulto dei iudicio in unitate
fidei continetur. Sc(du)m secundum vestimenta xpi sunt precepta quibus
tegit(ur) corpus eius s(cilicet) ecclesie. quatuor milites quibus divisa
sunt quatuor genera hominum quibus data sunt precepta s(cilicet) coniugati
viduati prelati religiosi seu continentes. Hy omnes debent mi
lites q(uia) dne militare xpo p(ro) obtinere p(er)fectionem. non mundo p(ro)
temporalium amorem. Non dyabolo per p(ec)c(at)orum p(er)petrationem. tunica
ta inconsutilis est et indivisa e(st) unitas ecclesie usque in
finem duratura. Sors que habet tunica(m) eum assignat non
aliis s(ed) fidei. non infideli est dei gra(tia) que ecc(lesi)a(m) conservat
huius integritate(m) unitatem. Ergo xpo tunica petita non fuit
s(ed) heu hodie p(er)tis exigentib(us) xpi tunica inconsutilis s(cilicet) ecc(lesi)a
imitantes pravos scinditur dissuitur et consuta sortitur. quod
gentiles facere noluerunt hec p(ro)h dolor xpiani faciunt non
verent(ur). Scindunt eam heretici contra ipsam divisas sinag
induxerunt Scindunt eam laici affligendo. Scindunt eam q(ui)d(am)
se clerici fecerunt et cuius erit eam dolis et fraudibus p(ro)
curant. Unde dixit hic est. alius hic est. O xpi tunica quam pes
sima est divisio tua. Vestimenta ecc(lesi)a xpi dividit qui
ecclesias spoliare vel res proximorum distrahere p(re)sumunt. Vides
ergo quod vestes xpi dant in predam militibus. Sic vestes
dari solent tortoribus. Ex quo apparet dno domino passo
xpo ignominia in hoc q(uod) nudum eum crucifixerunt. quod non
sit nisi vilibus p(er)sonis. Sc(du)m crisostomum avaritia q(uia) ve
stes xpi huius valent omnibus. tamen sibi rapuerunt. Unde crisostomus
dividunt vestimenta quod in valde vilibus et in abiectis
condempnatis fit et nil aliud habentibus. Quasi enim indehonora
tum et abiectum et omnium vilissimum. Iter ita audebant in
latronibus quippe tale operati sunt s(ed) in xpo ergo ausi
sunt. Dicit etiam teophilus q(uia) forsitan plures eorum egebant
vel forte magis ad obprobrium et ex quadam lascivia
hec faciebant quasi subsannative dicentes. q(uia) iste se dixit

regem habeamus singuli de regalibus vestimentis eius. Est
enim aut miranda paciencia et dispensatio salvatoris qui
sic agnus tondentes et occidentes se suo vellere vestit
ita se tondentes seu spoliantes et occidentes suo vestitu
vestivit ostendens quod nisi suis exemplis vestiretur ignomi-
niosa nuditas eorum esset coram oculis dei et angelorum
apparens. Per hanc igitur tunicam caritas significatur que
est vestis nuptialis operiens turpitudinem peccatorum
i. pe. 4 caritas operit multitudinem peccatorum. Et ornat. Sine
qua nullus ad nuptias agni intromittitur. Math 22.
Amice quomodo huc intrasti etc. Hec est inconsutilis quia ipsa non
alia virtute ligatur sed est vinculum aliarum. Col 3. Super
omnia caritatem habete que est vinculum perfectionis. Hec tu-
nica non est dividenda per scissiones. Eph 4. Solliciti
servare unitatem spiritus. Vel secundum Tho. caritas dicitur tunica
inconsutilis quia alie virtutes non sunt secundum se unite sed
uniuntur per aliud intermedium scilicet omnis quemadmodum in fine consutio
cui contingit singularitas. Nam et si fides sine consutione
demonstrat. Spes in ipsum tendere faciat. Sola autem caritas
contingit. Hec dicitur esse contexta desuper, quia alias
excellit omnes virtutes. i. Cor 12. Ostendat excellentiorem
viam etc. Vel quia caritas non est a nobis sed a spiritu sancto. Ro.
5 caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum.
Vel secundum Hug. de s. vic. Tunica inconsutilis signat unita-
tem sancte ecclesie que non potest tamen scindi quin in se maneat
una. Vel per tunicam inconsutilem intelligitur corpus christi
quod est contextum desuper operatione spiritus sancti. Luc. 1.
Spiritus sanctus superveniat in te etc. Hec scindi non debuit quia per
incineracionem resolvi non potuit. Vel per tunicam incon-
sutilem catholica fides significatur que una est et indivisi-
bilis. Potest nempe homo a fide rescindi, sed fides nullo
modo potest rescindi. Non enim sunt divise fides recte. Et quamvis
per fidem multa credimus propter hoc tamen non dividitur
sed unita est in unitate ecclesia orthodoxa. Vel sicut sol
radii qui in mundo sunt servat tamen in origine unitatem.
Hec tunica christi scilicet fides in sorte provenit quia non omnium est
fides secundum apostolum, sic de caritate. Nam in sorte gratia dei
commendatur quia gratia non mittitur meritis nostris sed provenit
occulto aut iudicio dei. Cedit unum et non alteri. Joh 3.
Spiritus ubi vult spirat etc. In meretrix non permisit filium
suum et tu dividere domum dei ecclesiam cuius unitas ex uni-
tate dei est. Nih. Non sit tam hebes quin cognoscam
tunicam Joseph scilicet ecclesiasticam unitatem. Non eius quae
quippe est quia polimita i. personarum et graduum varietate
distincta, sanguine tincta, non eius qui patrem fugit, et
agni qui mundum significat. Sed quare duo voluit et pe-
cunias sua dividentur. Hug. Primo ut ostendit quod cultu
vestire nostram nuditatem. Nudi sumus quia passionis
christi vestigia non imitamur. Eze 16. Separandi amictum

Tunica inconsutilis
Caritas
Ecclesia
Corpus christi
Fides
Augustinus
Nota quare vestimenta domini voluerunt

meum super te et operui ignominiam tuam. Secundo ut
frigus peccati a nobis expelleretur. Job 31 Nonne vestita
tua candida sunt cum terra afflata fuerit austro. 3o ut
scriptura impleretur: diviserunt sibi vestimenta mea.
quod notabiliter addit ad innuendum quod etiam scriptura in
minimis impleta est. Math. 5 Iota unum aut apex unus
Vel ideo ne crederetur hec divisio fuisse facta a casu. Et
in quo notatur eorum cupi-
ditas et rapacitas. Sic enim genus humanum rapacissimum
est. Ideo dixit Johannes baptista ait eis: neminem concutiatis
estote contenti stipendiis vestris. De isto articulo divisi-
onis vestimentorum Christi plura habent documenta. Primum
est quod libenter debemus participare exempla sanctorum
que per vestimenta domini signantur. Item est documentum
quod observantia mandatorum dei que etiam per vestimenta
signatur est dividenda inter christianos secundum diversos ho-
minum status. Item est documentum quod bonum est divi-
dere reliquias sanctorum pro devotione ad honorem. Secundo
ampliandum. Quos enim isti milites pagani fecerunt Christo
in opprobrium et derisione. hoc bonum christianum convertere
in honorem et honorem sic multorum
divitiarum Christi et sanctorum pretiosum convertitur ad cultum dei. Sic est
ritus paganorum christiani. Quarto signatur per tunicam documen-
tum quod caritas que signatur per tunicam inconsutilem dividi non potest cum ipsa caritas virtutes connectat
Item quod nemo per scismate dissuere unam sanctam katholicam
ecclesiam que in unum omnes colligit que etiam tunica inconsutilis
signatur. Propter quod etiam secundum Crisostomum non capit eam
putatur ut Johannis. Nec sectus est et ysaias ut corpus
integrum et indivisibile morti serviet et non fieret otio
volentibus etiam dividere. Ad conformandum se huic arti-
culo ymaginetur homo exempla Christi et sanctorum quasi
quedam preciosa vestimenta que participare christianus possimus
studeamus et sic oret. Ihesu qui vestimentum tuum inter
crucifixores tuos dividi super tunicam tuam inconsutilem sortem
mitti voluisti da michi sanctorum tuorum exempla cum man-
datorum tuorum observantia participare et caritatem semper
integram servare. Et sedentes iuxta crucem observabant
eum quando expiraret et ne evaderet vel ne aliquis eum de cruce
deponeret. Et sic volebat sua impotentia ostendere
ac si impeditus a custodibus non posset se iuvare. Ibi
Vecht diligentia militum et sacerdotum nobis profuit ut
maior et potentior sive apertior resurgente Christus appare-
at. Illudebatur quippe et deludebatur in cruce et deridebatur
a pluribus et diversis modis. Primum non in serie littere quorum duas
illudentium. Ipse in cruce. Prima est sedentium qui eum obser-
vabant. 2a transeuntium qui eum blasphemabant. 3a stan-
tium sacerdotum et seniorum. quarta pendentium latronum.
Per hos signatur quatuor genera hominum virtutem eius abne-
gantium. Primum sedentibus delicati et accidiosi qui deliciis carnis

7

de tytulo

Sintendunt In preteruntibus cupidi et auari qui preterenda
sectantur et eternam miserie pretergrediuntur In statibus superbi
et elati quiescunt etiam propter appetitum excellencie In impe
dentibus impacientes et querulosi de aduersitate | Et
imposuerunt scilicet pylatus et ministri | super caput eius ut eundem
appareret causam ipsius scriptam pro qua scilicet iudei pylato eum
tradiderunt De quo Joh. xix. causa sciebit dicens Scripsit
autem pylatus tytulum in quadam carta thabule affixa et
posuit tytulum ad cautela super crucem | Theophilus Tytulus
Mos enim erat Romanorum super lignum crucis ponere causam mortis
crucifixorum Iste autem accusatus fuerat quod sibi | regnum iu
deorum vsurpare volebat Pro hac causa iudei eum
pylato tradiderunt | et pylatus eum ad mortem condempnaue
rat | et quia iudei contra voluntatem pylati peterunt xpm crucifi
gi Ideo volens se vindicare de eis per modum talem
scripsit tytulum | ut redundaret in verecundiam ipsorum Item et
Theophilus Tytulus regni positus erat super caput ihesu | qui de
clarat regnum xpi non humane sed diuine esse potestatis
Et hic tytulus ondit causam ipsius .i. causam mortis sue Et ergo
Non possum digne admirari pre rei magnitudine | quod tem
poris falsis testibus et ad seditionem clamorem quod conuictionem
illum populo nullam aliam inflixionis inuenerunt causam.
Nisi quod rex iudeorum esset Remigius Diuinitus factum est
et fuit Ut iste tytulus super caput eius poneretur Ut per hoc
iudei agnoscerent quod nec occidendo facere potuerunt ut eum
regem non haberent Per crucem enim patibulum non amisit impe
rium sed potius corroborauit Super crucem enim regis maiestas
fulgebat quam per crucem non perdidit sed confirmat Rabanus
Hic tytulus xpi excellenciam declarat scilicet sacerdocium et regnum
Hugo Scriptus est tytulus Et ondat regnum xpi per crucem non
fore euacuatum sed magis roboratum seu confirmatum Philippus
Factus est obediens etc Et subditur Dedit illi nomen etc Gregorius
princeps sacerdotum ad literam portat in capite suo in lamina
aurea scriptum nomen domini scriptum Verus autem sacerdos ihe
sus nazarenus rex iudeorum etc | Et dicit magister in hystoriis
Et in lamina pontificis scriptum erat nomen domini | tetrag
maton | quatuor literis hebraicis scilicet yod. hee. wau. hee. quae
sonat in lingwa nostra | principium vite passio ista Ideo
diu tero | quod olim in lamina mostrabatur | hic autem ondit
in tytulo xpi, preciosior enim est auro regis sanguis xpi
Cris. Tytulus trophecum xpi significat et victoriam In si
gnum victorie tytulus scribebatur Et per hoc discernebatur a la
tronibus quibus non erat tytulus suppositus Cris. Tytulus expro
brasti eorum maliciam Volens enim pylatus se de iudeis
vindicare ondit deum in proprium regem | Sancte
xerunt Et sic patet quod iste tytulus significabat sex que cir
xpm sunt consideranda | excellenciam | victoriam | ab aliis discre
cionis distinctionem | iudeorum maliciam | regni sui perpetuitatem
dem 1 Regnum eius non corrumpetur Ideo hora mortis

diulgatus est . xpi passione eterna memoria recor
dare paupertatis mee et transgressionis mee absinthii et fellis
tren iii^o Sed memoria enim mortuorum tituli lapidibus
quibus sepultura tegitur imprimuntur Sicut impleta erat
prophecia ysa xix erit altare in medio terre egypti i. crux
xpi in ultimo et titulus iuxta terminum eius i. desuper crucem
Erat autem scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum Tangitur
explicatio tituli Primo enim in singulari nomine scilicet iesus
Et licet alii fuerint vocati hoc nomine tamen nomine
non ita conveniebat eis et Ideo dicit abacuk iii. Ego autem
in domino gaudebo et exultabo in deo ihesu meo Secundo a corpo
ris origine scilicet nazarenus ubi nutritus et conceptus fuit
iii^o a regali celsitudine scilicet rex iudeorum luc. i. Reg[nabit] in do
mo Jacob in eternum Vel sic Primo describitur eius quantum ad ef
ficaciam desiderabilem scilicet iesus qui salvator interpretatur
ad philip iii. Salvatorem expectamus dominum ihesum xpistum
ii^o quantum ad innocenciam imitabilem et admirabilem scilicet naza
renus i. floridus ysa xi egredietur virga de radice yesse iii^o
quantum ad eminenciam venerabilem et formidabilem scilicet rex iudeorum
i. confitentium luc. i. Regni eius non erit finis Vel sic
Et quia erat ihesus i. salvator ideo non debuit quia nazarenus
i. floridus occultari non debuit Et quia rex iudeorum ideo
eum a servis crucifigi non licuit Beatus thomas in eo
quod in titulo dicitur iesus tangitur virtus xpi per quam salus
facta est anime i. ipse salvum faciet etc. In nazarenus ad pacientem
innocenciam cant ii. Ego flos campi et lilium convallium Sed
rex iudeorum pertinet ad pacientes potestatem ysa ix Super solium
david etc. Moraliter In titulo ostenditur quod nullus ad salutem
perveniet nisi confessionem in corde premittet Nam in hoc titulo
iesus nazarenus rex iudeorum i. confitentium Et ordinatur
ideo verba ordine prepostero Rex iudeorum est ihesus naza
renus Sicut confessio primo ponitur deinde ihesus ad invenien
dum quia per confessionem salus invenitur et sic flos sanctitatis et re
dolenciam amoris Vel sic queritur cum xpistus per racionem non
solum sit rex iudeorum sed eciam gencium Nam postquam cum dixisset
Ego autem constitutus sum rex super syon statim subdit Dabo tibi
gentes etc. Quare ergo scripsit tantum rex iudeorum Respondeo
quod gentiles inserti sunt in pinguedine olive sicut oleaster
ad romanos xi Et sicut oleaster fit particeps pinguedinis olive non
autem oliva fit particeps amaritudinis oleastri ita ipsi gen
tiles ad fidem conversi Secundo iudei dicuntur i. confitentes ef
fecti pro divisione corporis et spiritus Et per hoc quod dicitur rex iu
deorum intelliguntur eciam gentiles Item queritur quare pilatus
pylatus scripserit hunc titulum vere vel derisorie Dicendum quod vere
quia delere noluit Habuit enim pylatus aliquam illustracionem
qua cognovit ipsum esse innocentem et messiam iudeis promis
sum, ideo scripsit rex iudeorum contra augustinum Nulla a corde py
lati non potuit xpistum esse regem iudeorum, tamen hoc in corde

| Nazarenus plures |
| Moraliter |
| Nota |
| Respondeo |

eius ypocrisitas fuerit Et si obiicitur quod derisorie purpuram induerunt
eum corona spinea coronantes Dicendum quod hoc fecit ut iudeos eius pe
nis saciaret et ad misericordiam inclinaret Sed quo tunc ausus
fuit eum morti tradere Dicendum quod fuit timore attonitus ne ac
cusaretur apud cesarem et errore deceptus quia putabat totam
culpam esse iudeorum eo quod ad peticionem ipsorum misit in
eum manum et quia iudei super se totam culpam accipi
ebant sed errat quia in morte innocentis consentire
non potuit sine peccato Secunda pulcre tytulus qui Christum re
gem testatur non infra crucem sed supra ponitur quia licet in cruce
pro nobis hominis infirmitate dolebat super crucem tamen regis
maiestate fulgebat Erat autem scriptus grece hebraice et
latine Et sic scripsit tytulum illum non in una lingwa
sed in tribus lingwis famosis et in qualibet lingwa integre
ut diversarum lingwarum homines qui ad diem festum vene
rant legere et intelligere possent tam mortem ipsius
Nota ratio quare erat tytulus scriptus litteris grecis latinis et
hebraicis quia hee littere et lingwe tunc fuerunt magis vsita
te in mundo Unde quod quilibet pertransiens sciens litteras intelligeret
tam sue mortem igitur sic erat varie scriptus Et hec causa ad
ostendendum quod iste rex iudeorum pro populo omnis lingwe
passus sit et quod omnis lingwa confitetur ipsum in gloria
dei patris ad philip ii Tercio quod pro omnibus moriatur et ipsum lin
gwe pateretur quod in eis duaret in perpetuum Item nota quod iste
tytulus singulares virtutes Christi demonstrat et ipsius in gestis
suis ad tytulum Unde sciendum quod tunc latini et romani erant po
tentissimi quia dominabantur iudeis et quasi toti mundo Ideo scriptura
latina seu tytulus latinus scriptus pronunciabat Christum esse re
gem potentissimum Sed ipse intimat capitulo eius eis quasi potentes
et debiles volens nos docere ut humiliemur propter ipsum Item
apud grecos tunc erat maxima sapiencia quia athenis que erat ci
vitas grecie vigebat studium philosophie et artium liberalium quasi diceret
nobis et tribus hominibus Christus sum sapientissimus et auctor sa
piencie quia sapiencia a domino deo est Sed propter te reputatus sum
ut stultus vocatus conspuitus Unde si aliquibus sapiencior
es propter me eos despicere non debes Item apud hebre
os erat religio et sanctitas legis divine et templum et cultus
unius dei igitur eorum littere pronunciabat eum esse sapientissimum
sanctissimum quod intimat ab eis capitulo quia iniquus et cum iniquis
reputatus est Vel sic in sanctitate si quam habemus ypocritaliter
non extollamur Ergo quo tam ad magnum misterium erat
scriptus igitur non debuit deleri Unde et hee tres gentes
dignitates sibi vendicant in cruce Christum et dicit Augustinus Naz
in hoc significabatur quod per crucem Christi subiugari debebant
et conversi devoti et religiosi qui per hebream lingwam
significantur sapientes qui per grecam et potentes qui
per latinam Vel secundum sanctum Thomam significatur quod ipsius doctrinam
duarum theologie philosophie quia fides et doctrina rerum diviniarum cognitio

Per grecam vo phie nali Nam grea erga naliu spe
tlatom insudabant, Sz per latina phie practice ul mo
rali qz apud romos maxime viguit scia moralib et
sic in captiuitatez redigatur omis intellectus in obsequiu
xpo ut ii Core x / Nota etiaz tribz linguis tytulus
fuit scriptus ut vnu hr lignu omibz ministraret qbz
illa transgressionis arbor demtem intulerit vbi aut
nuc lingwa tercia s hebreorum nuq non xpm ex
altabit pr ut omis lingwa sibi confiteatur (heu he
altabit pr ut omis lingwa sibi ~~confiteatur~~ a laude saluatoris sala
brea lingwa sibi ~~confiteatur~~
brea lingwa olim dei laudes resonare solebat sim
silet, que sola olim dei laudes resonare solebat sim
pletu e quod dictu fuerat de puere hebreorz si ipi
taceant lapides clamabunt / Hunc tytulu multi lege
rut propter duo primo qz locus crucifixionis prope ciuitatem
ad quez multi confluebant / 2o propter lingwarum multiplici
tatem Dixerut ergo pylato / Noli scribe rex iudeorum
qz hr erat eis contumeliosu prium regem crucifige / Sed
qz dixit, rex sum iudeorum qz hr redundabat in xpo
impperium et indicabat eis culpa et hr intendebat ut
per hr pateret xpm presumpto esse sibi regnum alienu vsurpasse
set / Con qd dr ad hec vo xpus semetipm clarificat
Aug Quid loquimini insani quid fieri conciditis quod
nc pacto mutare potestis Non est xpe dixit, rex sum
iudeorum Si corrupi pr quod xpus dixit corrupi pr quod
pylatus scripsit / O insania o furia quid cogitatis o iu
dei falsare xpi verbu, negare xpi regnu / o stulti
eterna e puisio diuina e disposicio xpus veritas e, veritas
aut manet, et inualescit inetnu / regnu xpi non
est mutabile, posse xpi non est debile Dan / ptas
eius ptas eterna / Respondit pylatus Quod scripsi scripsi
Pomt tytuli confirmacio, qz pylatus constans noluit dele
quod scripserat dicens Quod scripsi scripsi / ac si d. Simagis
velles infringere et si a me est scripta a deo tn e fixa et
dicta Aug Quid dicis o pylate vm tibi hr / o infalli
bilem vim diuine disposicionis etia in cordibus ignora
tium / Nonne ~~tamen~~ quedam occulta voce pylato intus
in corde clamoroso quodam silencio psonabat quod an
in psalmorum tytulis erat prophetatu Nam quida psalmi sic intitu
lantur Ne corrumpas tytuli inscriptionem qui psalmi maxime
ptinent ad passionem xpi sic est iste Eripe me de ini
micis meis et duo precedentes et ideo stulte reclama
bant Ne igitur ipius petulancie ascribetur Sendit quod
scripsi scripsi Ambo Quod scripsi .i. non ea scripsi que vobis
placent si que etas futura cognoscet Non vobis scripsi
k posteritati (habeat elena qd legat habeat cognis
cionem domini cognoscitur Aug Non pr corrupi qd veritati

dixit q(uod) deo em pylatus quod scripsit scripsit q(uia) dne qd
dixit dixit Nota secundum Jeronimum q(uod) triplex distinguitur
tytulus qui scilicet aliqua scribuntur ad memoriam filius marie
mortuorum sic fit inscriptio sup(er) sepulcra eorum p(ro)maliis
qui scilicet inscribitur in p(ro)mium et laudes victorum sic
fit in portis domorum vel civitatum, qui res acta describitur
Triumphalis qui scilicet continet tempus et ordinem alicuius
triumphi et talis fuit hic titulus de quo nunc dicatur
p(ro)p(ter) victum em dyabolum sup(er) caput eius fuit scriptum hic est
rex iudeorum s(cilicet) corde cum masorum spiritu non carne / et per
hoc q(uo)d etiam in morte dicitur rex iudeorum ondit q(uod) nec
in morte perdidit regnum iudeorum s(ed) magis acquisivit
[illegible] vero eorum scilicet iudeorum ipsum corde et ore et ope
confitentium / Ex isto articulo sup(er)scriptionis tytuli habet
documentum q(uod) contra impugnam a demone oppo
namus sibi tytulum istum Jesus nazarenus rex iudeorum
Qui ideo tytulus triumphalis dicitur q(uia) triumphum xpi
contra dyabolum evidenter exprimit / Quod sentiens mox
affixo tytulo contra iudeos instigat ut a pilato tytu
li mutationem peterent / S(ed) pylatus divino instictu hoc
fit(?) motus immutabilem tytulum esse asserunt Sic
omni ergo impugnatione dyaboli xpianus hunc tytulum
in corde et ore vel etiam inscripto gerat / q(uia) in oratione
lem marie exorcresit(?) p(ro)ut ipsemet dyabolus cuidam
p(er)sone devote in visione quadam exactus asseruit
Ad reformandum se hunc articulo tamen illusorie fuit ex-
intentione iudeorum attendat homo doctum Et sic oret
O Jhesu qui tytuli triumphalis sup(er)scriptionem illusorie
diffamari voluisti / Da m(ihi) sub eodem tytulo tuo
sic strenue militare ut strophico tuo hostis p(er)fidus
m(ihi) non audeat conmingere Ad literam nota q(uod) crux
non habebat aliquid sup(er) lignum transversum brachii ad
similitudinem hic thau T S(ed) loco eminentis bra
chii pylatus supposuit tavellam et thabulam sibi ad mo-
dum thau ei affixam / et in thabula scriptus erat tytulus
Creditur autem crucem domini quindecim pedes habuisse in
[illegible] in celo domini fuisse quatuor ligna divisa quoniam
fuit scilicet stipes sine truncus in ritu p(er)e defossus ymum
erat infima de cedro / palus sive lignum erectum de ci-
presso / transversale sive lignum transversum de palma
thabula supposita de oliva vel ligna de palma cedrus
cipressus oliva / bigit ad cedru

Nota

Signat aut cedrus altitudinem contemplacionis Cypressus famam bone opinionis palma fructum iusticie oliua leuitatem misericordie Crux vero quadripertita quadrifariam partem mundi designat Nam si recte iacendo ponatur in terra alia pars eius ad orientem alia ad meridiem alia ad septentrionem respicit ... (transcription uncertain)

gre dei que comphendi ac diiudicari no pot commissa
procedit qr ex occulta dei volutate vocat ad participac
tante gre aliq ho fit alius at sic supeminete vosti
entie caritatez xpi eam profecto dixit vebi pax illa est
que precellit ome intellectu Bedm Seng xpus in cruce
pacienciam exhibet obediaz implet i humilitatez come
dat caritatem pstat / hec go quatuor sctutum gemis q
brachia crucis decoratur / Supeminees est caritas a dextris
obedia a sinistris paciencia in pfundo radix omi sctutum
humilitas h seng In quatuor etiam brachys crucis notatur
quatuor crucis beneficium Signat enim pars supior ianue ce
lestis apcom / inferior inferni destructez / a dextris gre col
lacom / a sinistris pccorum remissiom / Crucifixi aut sunt
cu ihu duo latrones pp̄ter scelera dapnati Vnus a dex
tris qui in fine penituit et aliq a sinistris qui in ptina
cia pmansit Et ihus in meo qui mediator ad reconciliād
fuit Sz hic qntum ad intercom iudeorum factum e ei ad i
ygnomiaz et oppbrium vt sz causa mortis eius similis in
diaretur esse mortis latronum ac particeps in malefactis
eorum crederetur et eorum societate diffamaretur / Sz si ad
misterium p xpo ptinet Media p hoc ondit q p passionem
sua mediat mediatur ptatem Medium enim tene ppe
no tangm mimmq latronum / particepes enim erat scelere
ipsorum / si vt infamaret dum suum q no sine ca crucifigitur
sit sz quasi qui facinorosus mnctus sit Vnde et ambo con
execrabilis in facto iniquitas iudeorum vt cu latrone crucifi
gerent omi redemptorez Ipse vo hoc pmisit et cu latronibz
voluit crucifigi vt ondet se pro pccoribz pati et mori / et
vt impleretur scriptura ysaie que dixit cum dixerat / et cu scele
ratis reputatus e / Cu iniquis go deputatus in morte vt
iniquos couinsitet in resurreccione h ambo Vnde et go do
mi9 int duos latrones cu dux et magr criminum in meo
locatus sm hoc aute misterium final iudicii designatur qn ve
niet filius hominis et iudicandos statuet hos sz agnos a
dextris / et alios s edos a sinistris Vnde et Petrus Cu iniqs
vitas deputata comm relinque sinistrum / alterum assumit dextre
sic in die iudicii faciet / Confessio brevis vita assumit
longam et blasphea finita pena plectitur eterna Vnde
et Crisostomus Supra crux si attedas tribunal tribunalis fuit sm in meo
enim iudice constituto Vnus latro qui credidit liberatus / alter
qui insultat dapnatus e Sicut significabat qd futurus est
sinistram Iudicabat et iudiciu minabar / Iz sm hilare
duo latrones leue at dextris affigitur omis humani generis diui
situtatem Vocari ad sacramentum passionis ostendentes / per
diuersitatez enim fidelium et infidelium fit omi sm dextram

et sinistra divisio Nonne ex duobus ad dextrum situs
in fidei sanctificatione salvatur / Isti latrones significant
secundum Bedam eos qui sub fide et confessione xpi vel sub
arctiore discipline iustitia vel martyrii agone subeunt Sed qui
hec pro eterna gloria gerunt / dextri latrones sunt / qui vero
humane intuitu sinistri latronis mentem imitantur et actus
hec / Vetus figura huius precessit in Iozeph qui cum duobus
transgressoribus fuit in carcere Nonne ex eis liberatus est alter
ad mortem dampnatus / Iozeph factus dominator totius Egipti / hic
Iozeph dampnat reum sed dampnandum predixit / Sic et xpus latro
nem in cruce blasphemum dampnat sed confessum eius iudicavit
dicens Neque tu times deum etc. Beda lo. Ex hoc articulo c
rucifixionis latronum cum xpo trahitur documentum quod et nos
cum xpo crucifigi debemus in medio latronum / Cum xpo, tra-
hitur documentum quod etc. Nam sicut ibi tres sunt crucifixi duo
latrones et medius iesus / sic in nobis moraliter crucifigen-
da sunt tria scilicet caro et mundus qui per duos latrones
et spiritus noster qui per ihm designatur / caro crucifigenda est
sicut latro dexter ut spiritui subiciatur et ei obediat secundum id
apostoli Qui autem sunt xpi carnem suam crucifixerunt cum viciis et
concupiscentiis / Mundus sicut latro sinister insultans bono
relinquitur secundum id eiusdem apostoli Michi mundus crucifixus est et ego
mundo / Istis latronibus in nobis crucifixis / spiritus in medio
crucifigatur cum xpo ut dicat cum apostolo / xpo confixus sum cruci / Vi-
vo autem iam non ego / vivit vero in me xpus / Est autem
sciendum quod latro sinister crucifixus quidem fuit non tamen salvatus
sed permansit in perfidia sua / sic mundus licet crucifigatur
tamen remanet in immundicia sua / caro autem crucifixa salvabi-
tur cum spiritu / quia in resurrectione sua glorificabitur / Non latro-
ni dextro dixit ihs / mecum eris in paradiso / Ad maiorem

No[ta]

autem evidenciam predictorum est sciendum quod crux carnis est rigor
discipline cuius quatuor sunt brachia scilicet vigilia abstinen-
cia asperitas vestium et disciplina corporum / Crux autem
qua mundus crucifigitur est paupertas spiritus / cuius eciam sunt
quatuor brachia scilicet contemptus glorie pecunie patrie et paren-
tele / Crux vero spiritus est fervor devocionis / cuius similiter
sunt quatuor brachia scilicet amor spes timor et dolor / Spes
sursum / timor deorsum / amor a dextris / dolor a sinistris
Radix autem ~~est omm~~ quia omnia hec pullulant de caritate
Unde apostolus In caritate radicati ut possitis comprehende-
re cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimi-
tas et profundum / Hoc brevi figura crucis et eius misterium aptis-
sime exprimit apostolus / secundum Augustinum et Glo. / Ad conforma-
cionem huius articuli recogitet homo quo modo xpus pendebat in medio
latronum et revolvat in mente documentum et oret Domine ihu xpe
qui inter duos latrones crucifigi et cum sceleratis reputari voluisti
da spiritum meum in medio carnis et mundi crucifigi / ut istis extinctis
vel crucifixis in te medio requiescam.

Pretereuntes aut blasphemabat mouetes
capita sua et dicentes vath qui destruis tep
lu dei et in triduo id reedificat. Salua temet
ipm si filius dei es descende de cruce. Silr et prin
cipes sacerdotum illudentes cu scribis et senior
bus dicebat alios saluos fecit seipm no pot
saluum facere. Si rex israhel est descendat nc
de cruce et credimus ei. Confidit in deo liberet eu
nunc si vult, dixit enim qr filius dei sum. Idipm at
latrones qui crucifixi erant cu eo improperabant ei.
Hic describitur ipius xpi crucifixi derisio et illusio. pmo dicit
introducit irrisione hominu. 2o compassionem creaturarum ibi
A sexta aut hora tenebre facte sut. Irrisio hominu
dicitur tripliciter. pmo iudeorum innocuum. 2o malignorum
ibi silr et principes sacerdotum. 3o condempnatorum ibi
Idipm aut et latrones. Primi morib9 irridebat tripliciter
motu capitis, insultatione oris ibi dicetes vath
qui destruit. 3o derisione diuine potentie ibi Saluate
met ipm. Dicit go preteruntes aut sz de pplo transeuntes
vel moraliter sm glosam preterentes .i. no in via veritatis
pedem ponetes, blasphemabat eu. Tormenta adiu
git blasphemiis. Sap. no. Contumelia et tormento interro
gem9 eu. Magna iniquitas deridere sic afflictum. Eccli. 7o
qr ne respondeas homi in amaritudine sue. Cassiod9
leuius toleratur intorum vulnera qm irridentium blandi
menta. Mouetes capita sua. Ton pphia. Omnes videntes
me deriserunt me locuti sut labiis et mouerunt caput
et dicetes vath et c̄ inuicem irridere et insultare
Pls hic mobiles gressu corpm, ita mente et sermone
Figura huius derisionis habetur 2 regum 16 Semei egre
diens predebat et maledicebat dauid mittens la
pides contra eu. Hec aut illusio tpe suo iustum re
tepit vltionem more puerorum qui eliseo pphe vo
tontumelia illuserat 4 regum 2o. Secund eni iudeis a
romanis principibz accidit patet ex hystoriis. Qui de
strueis templum dei et in triduo id reedificas. Pls ista
verba pplus concordat voci falsorum testium. Mor. sm B.
Greg. in mente platorum depuat vita subditorum. qr
plati suis subditis fauet ad malum sit cu eis corruuit
sic filii heli dum faueres pplus sacerdotum, tandem cum
eis ceciderunt in manibus ... et sic filii isti puniti
pro pctō filii ... heli. Silr dd qr pplm nutat, pro
pctō gladius domini deseruitt in pplm, qr in qua pctō
eius ei fauebat pplus. Nota subsannat signo qr mo
uetes capita insultat verbo dicetes vath qr dest tep

Signu̅ in motu signat peruersitatem affectus Signuz
in verbo peruersitatem intellectus de suphabundancia cor
dis os loquitur Mt 12 Nota q xpo illudit a preteuntibz
per quos signat voluptuosi qui ne vide volut Item
s pterent Item a sacerdotibz et principibus per quos su
perbi et ambitosi, per latrones per quos auari Unde 2e ad
Thio In nouissimis diebus erunt homines cupidi elati su
perbi incontinentes habentes spem quidem pietatis, virtutez
aut eius abnegantes s. fcto Salua temetipm q̅d non
potes, ex quo patet falsitas tua Si filius dei es hic dicit
irrisorie, descende de cruce .i. dolores quos sustines amoue
ex quibz volut ostende impotentez ad amouend dolores
Unde Glo hoc prim erat in libro sapiencie Morte turpissima
condempnemus eum Erat enim respectus in sermone eius
Si enim vere filius dei est suscipiet eum de manu contrariorum
liberabit eum Cuma go crucifigebat et non liberabat, credunt
non esse filium dei, propterea pendenti in ligno insultant et
capit agitant, Nota dz hic Si filius dei es descende de cruce
hic non valet, immo eius contrarium est faciend, qr si filius
dei est deo dz obedire et manere in cruce Iniunctum enim ei erat
a patre ut non descenderet, factus e obediens patri usqz ad mor
tem, mortem aut crucis ad Philip 2o Ideo debebat dicere Si fi
lius dei es non descende de cruce Unde Xpus factus e obediens
patri usqz ad mortem, non propter obmiss deserend vitam, sed
propter obmiss seruandi iusticiam principal, in qua tam fortiter
perseuerat vt inde mortem matureret Unde qr pr precepit tenere
veritatem, propter ipam vo tenendaz passus est Vo dt Cr de
mones virtutem sua iam debilitari sencientes hic agunt
suggerendo vt allegent primo eius diuinitatez Si filius dei
es, deinde eius huanitate dignitatez ubi Si rex isrl es sic sup
ra eo Si filius dei es dicit vt lapides Glo Si insultantibus
credens descenderet de cruce, virtutem pacie non demonstraret Si
militer et principes sacerdotum Hic agit de blasphemia maiore
Ubi ponit primo blasphemantium dicta 2o ipa blasphemia ibi
alios saluos fecit Blasphemantium aut notatur triplex dicta, prin
cipes in quibz plaœ dignitate, scribe in quibz magisterium
legis, pharisei in quibz ostentacio religionis Et sic aggrauat
blasphemia ex parte gradus, ex parte scie, ex parte sctate vite
Dicit go Similit et principes sacerdotum de quibz ysa .i. principes
tui infideles, socii furum Illudentes cum scribis de quibz Jere 8
vere mendacium operatus e stilus mendax scribarum Et senioribus a
quibz egressa e iniquitas Dan 13 Dicebant Alios saluos fecit
hic ostenditur blasphemia in tribz, scdm q̅d dicebat in xpo triplice
impotenciam primam quantum ad operacionem salutis 2am quantum ad am
mocionem passionis ibi Si rex isrl est 3am quantum ad ipotenciaz

liberatoris ibi Confidit in deo liberet eum / Dicit ergo Alios
saluos fecit hic dicitur irrisorie · quasi dicerent non est verum quod
alios saluos fecit / seipsum non potest saluum facere / ac si dicerent
ex hoc probatur quod alios non saluabat quia se non potest salua
re / Quantum ad primum verum dicunt quod rectores saluat Et dicit glo
Nolentes verum dicunt / sed contra ad secundum dicunt falsum / quia dicit
glo posset utique sed minime nolebat sicut faceret magis
Alios saluos fecit Et in sua se dampnat sententia quia suos per
eum saluos factos confitentur / ecce efficacissima pro christo te
stificacio scilicet aduersariorum confessio / poterat ergo dicere cum pre
et inimici nostri sunt iudices · i · cum veritate approbantes /
Ecce ineffabilis peruersitas quia beneficia saluatoris omnium
que debent vertere in gratiarum actionem vertunt in illusio
nes pro eo ut me diligerent detrahebant etc. Bernhardus Et si descenderet
neminem saluum faceret / ideo ascendit ut nos saluaret /
Et ex hoc patet vilitas magna principum sacerdotum / qui hoc
proximo mortuo illuserunt / absit enim a fidelibus christianis
immitate illude pena dampnate hoc hy / Hec illusio signi
ficata fuit Gen · 9 · vbi Cham derisit patrem suum Noe
denudatum et inebriatum Noe christus est qui amore hu
mane redempcionis inebriatus erat · et denudatus in cruce et
derisus a iudeis filiis pessimis dicentibus Alios saluos fecit
velint nolint confitentur eum mundi saluatorem mundi saluato
rem Si rex israhel est Bernhardus Quid inconueniens sed si rex israhel
est descendat de cruce / ymo si rex est non dimittat sceptrum
regni sui Crux enim sceptrum regni sui est / ysa · 9 · factus
est principatus super humerum eius etc. Bernhardus Considera
quomodo filii dyaboli vocem imitantur paternam / Dyabolus enim temp
tans christum dicebat ei / Si filius dei es mitte te deorsum
Sic isti dicunt nunc iudei Sed quid creditis vos iudei et mi
lites affigentes ihesum quod claui in cruce vel ligamina in statu
a eum detinerent Non / sed caritas inestimabilis · que mouit
eum venire ad crucem / hec eciam ipsum in cruce detinuit / Leo
papa dicit Descende de cruce et credemus Non sed vos lege
ris misteria nec prophetarum oracula tenuerunt / Sed potius id legi
stis de christo faciem meam non auerti ab increpantibus · i · a con
fusione sputorum Et id fodiunt manus meas / nec legistis
dominus descendet de ligno sed dominus regnauit a ligno / Et in eo
quod dicebat Ut videamus et credamus mentiebatur perfidi
enim Fateamur ubi autem tunc de cruce descenderet virtutem pati
encie nobis non demonstraret / sed expectat paululum et
crucifixionem sustinuit / et qui de cruce descendere noluit de se
pulcro potenter surrexit fraudulencia ergo fuit eorum promis
sio Plus enim est de sepulcro clauso mortuum surgere

qm adhuc viuctem de cruce descendere (A)o xpus resur
rexit et non credtis quo nec si descenderet crederet / Concludit
Nolunt xpus descendere de cruce sibi ut morerer michi (?)
in hec docent Non sm hug de s vic. In hoc quod iudeis
promittentibus se velle credere xpus de cruce non descendit
instruit vere penitentes ut nec parentum vel amicorum
promissionibus vel irrisionibus crucem deserat penitentie / sed
ut usque ad mortem in ea permaneat / ut tunc angelorum
manibus deponatur in sepulture celi empirei cum duo (?)
mainbus deponatur ... sit sibi
locandi Ecce ergo Non credas eis cum locuti fuerint tibi
bona / Relinque domum meam etc. Ut videamus et credamus
Iniqua persuasio Non enim hoc dicebat ut crederent sed
ut fallaciter nostram fidem destrueret / Legentes enim dei
perfecta sunt opera / quo eum fatemur deum qui opus salutis
reliquisset imperfectum / Et credemus ei q.d. nichil iam
pro obstare tantum descenderet qui tantopere nostram fidem deside
rat Sed generatio peruersa signum querit et signum non
dabitur ei nisi signum Jone prophete .i. non descensionis sed
resurrectionis / quod si non credit iudeus / amplectatur xpianus
Nichil enim mouebatur eorum pollicitatione vana quia omnium
nouit corda / sed hec mouent demones et inimicitie / statim
enim senserunt virtutem crucis / et eorum virtutes fractas / et
hoc agunt ut de cruce descendat Sed sciens hoc dominus permanet
ut dyabolum destruat / Deo dyabolus mouebat ora blasphe
mantium ut non solueretur redemptionis precium ut nos capti
uos detineret / Nolebat offerri sacrificium nostre reconciliationis
ut nos semper ei seruiremus liberter Nolebat quod biberet calicem
passionis / quo omne venenum eius expurgandum esset Ipe
natus dyabolus per passionem trement ab ipso signaculo crucis et in
uocatione nominis xpi / sicut dicitur ysa 30 A voce domini pauebit
assur virga percussus / Ut dicitur Marce ult. In nomine meo demonia
eiicient Crux Qui de cruce descendere nolunt / de sepulcro
resurrexit Amplius sunt morte resurgendo destruere quam vitam
descendendo seruare Confidit in deum hic blasphemant dicen
tes eum impotentem ad impetrandum liberationis dicentes Con
fidit in deum liberet eum nunc si vult / unde id psal. Sperat in
dominum eripiat eum saluum faciat eum quoniam vult eum / Dixit enim
quia filius dei sum Et sap 20 Si filius dei est suscipiet illum et li
berabit eum de manibus (?) contrariorum / Contumeliis et tormentis
interrogemus eum / Dixit enim quia filius dei sum q.d. Si verum dixit
liberationem suam statim a deo impetrabit / quia pater libenter in neccessitate
audit filium Et ita mendaces unde tria negant de xpo / primo
quia non est verus saluator / 2o quia non est rex liberator / 3o quia
non est dei filius creator / et ita intendunt omnino infamare
deum xpm / quia saluator credit ratione bonitatis / rex ratione

ptatis, filij ratone comionis Item legit demone stetisse
sup brachiu crucis et considerasse an xpus aliqua maculaz
peccati habuisset Vn discipulis in cena dicebat Venit n
princeps mundi huius et in me non hz quicquam qd ad se ptineat
et xpus pctm no habet et ideo morti obnoxius no
esset, mori tn voluit qr pr mandat et ideo se subiecit
sed ut cognoscat mundus qr diligo prem, et sic ma
datu dedit michi pr sic facio s. pro hominibz faventibz mo
riendo, Considera modo qr in aliorum exitu de mo stiant
qui com xpm mundi saluatore et dum venerit psupsit
Vbi frequenter curandum nob et e et cu magnus quotidie
fletibus cogitandum qm scivs qr tribulis suu in nobis
pera reqrens in die nrm exitus princeps mundi huius ved
et, si eciam ad dum carne ~~veientem~~ morientez vet, et in
illo aliqd quesiuit, in quo mucere nil potuit, Plus
vo eu in maculis deu cognouerat sz de cognicone sua
ad dubitacom cecidit qm hinc passibilez vidit ht Grego
In cruce y go tanqm in decapula captus e dyabolus dictus
tanqz in muscipula Vbi dicitur Ipa morte xpi e dya
bolus dictus tanqm in muscipula esca accepit, muscipula
pula dyabli crux xpi, esca qua capitur mors domini, O
miseri et rex iudeorum. i. credencium et deus confitendus
est, et se salvum facere de cruce descendo si vellet, miseri
et cecu descendu supplicare salvos nos facit qui indigeremus
non solu te facit cu ipe esset et salvus et salus Sz du
non acqeuit docens nos in tribulacone habere pseuera
ciam Vide quo no sufficit iudeis et alijs qr xpm
interficerent sz. eciam po mortez eu duismode deriserunt
Ita mali xpiani in prem suu xpm pro eis mortuum
deserunt qm voluntarie peccando ipm iterato crucifigunt plus
precent eu duismode deriserunt Ita multis no sufficit xpz
crucifigere peccando sz eciam deridens crucifixum peccata iterando
et de pctis se iactando, dum eciam deridet vl subsannat
qui pro laude humana orat vl elemosinam dat seu quoduis
bonu facit, Et sz articulo crucifixi habetur documentu qr nos qm
fuerimus in sublimi contemplacionis vel sancte accionis ac sce
religionis positi no debemus ad verba subsannanciu descende
nates, sic xpus ad iudeorum insultacionez et teptatuia expe
com de cruce descendere noluit sz ibi esse ad morte pse
uerat Vn dicit contis Nunqd possu deserere comu meum
quod letificat deu et homines et me certa ligna pmouere ei
imilic et aliud et sup dicebat Sic esse in proposito Eu ac
xpus est dns qm ei exterior ho corrumpitur vt per ea interior
ho renouetur et exaltet corpus pti quodam tn p modica

No

contumelia descendunt de cruce patie. alij de cruce maceracionis carnis et penitencie pro delicia gustus et alio delectabili. alij de cruce compassionis pro avaricia claudentes viscera sua cum vident proximum suum necessitatem habere de cruce scilicet religionis et martirii interni non descendimus quia nec eam ascendere volumus Peticionum vero predictam sepe facit dyabolus penitenti scilicet descendat de cruce quia hoc facit facilius descendendo et ideo vult dyabolus ut descendat de cruce primo eam deserendo Unde quidam novicius parisiensis matri sue valenti eum de religione extrahere sic legitur respondisse. Christus propter matrem suam non descendit de cruce. sic nec ego propter te deseram crucem penitencie Ad conformandum se huic articulo rememoretur hoc scilicet documentum et oret Ihesu qui in cruce positus exprobrabilibus verbis illudi voluisti da mihi pro nulla dyabolica et humana suggestione de sublimi statu religionis et conversacionis descendere sed in tui amoris amplexu fixum iugiter permanere. Ihesus autem dicebat. Ostendit Christus pietatem quia primo verbo in cruce emisso pro suis crucifixoribus exorat dicens pater dimitte illis. Iste sacerdos magnus orat pro inimicis suis. hoc enim solus Lucas scripsit qui solus de Christi sacerdocio principaliter agit cuius signum est quia a templo incipit et ibidem finit. Dicat ergo pater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt Dimittit nomine patris ut se tamquam filium ostendat exaudiendum Unde dicit. Oracio que primo dulcescit amore et nomine spem impetrandi non prebet in meis peticionibus Secundo hec est oracio discreta quia pro correctis qui volt et pater prodesse fructuosa et non corporalis quia fructum desiderans dicens dimitte quasi dicat non reddere illis secundum sua demerita sed misericorditer dimitte quasi dicta quia illis non dimitte sed inimicus Unde Ex quo dicit primus idem docuerit dicens orate pro persequentibus vos et stans in cruce fecit. Et quamvis ipse solus posset relaxare omnia delicta tamen voluit hanc oracionem premittere ut nos doceret orare pro persecutoribus verbo et opere Cuius eciam dicit quia cogitans in oracione multitudinis per quem in illis magnam fecit a quibus dolor et contumelia tolerantur Unde factum est postea ut sanguinem Christi quem persecutores fuderunt credentes biberent eumque filium dei predicarent Et videtur quod oracio Christi non sit sortita effectum. Unde non sunt Ex quidam erant inter iudeos et paganos qui eum dei filium ex scripturis intelligere poterant ex signis et miraculis visis et auditis sed tamen ex invidia ipsum tradebant et timore cuius amissionis sue temporalis et pro istis non oravit Alij fuerunt inter eos qui eum non intelligebant esse dei filium sed sequentes seniores zelo legis accensi ipsum crucifixerunt. de quibus postea multi sunt conversi ut habetur in actibus apostolorum iii capitulo ubi dicit quod petrus dixit Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis vobis dari homicidam auctorem vero vite interfecistis Unde scio quia per ignoranciam fecistis Et iii ibidem videsis Ex dicto oracio est fieri pro inimicis sed illa magis indigebat quod ex invidia

ypm tradebant quam alii etc. Dico quod licet magis indigebat in
effectu orationis sed gratie magis rebellabat. Secundo per hoc quod ista
conditionalis est oratio quia Christus dicit si penituerint peccata predimit
te illis / et quia non penituerunt nec penitere voluerunt ideo non
profuit eis quod Christus sibi sciuit. Secundo concedo imitare godiz
tuum ora pro publicanis et malis et si non potes saltem caue
ne contra eos ores et tandem deo inuitante peruenies et pro illis
posses orare hec etc. Habendo medicum saluatorem secundum
statum in quo fuit in cruce. Utilis enim valde est nobis medi-
cina talis, ibi est refugium contra mala culpe, refrigerium
contra mala pene. Ubi erudimur circa bona gratie, ibi ostenditur
nobis via ad bona glorie. Bona et desiderabilis est umbra
specialis ihesu ubi tutum est fugientibus refugium gratum fessis
refrigerium. Una alia per intellectum protectio in prosperitate
alia in aduersitate. Una alia contra mala culpe, alia contra
mala pene. Ubi sentitur hac medicina absorptus ait dicere
quocumque iero semper te in cruce video. Considera nunc qualiter
ipse est exaltatus prout predixerat sicut moyses exaltauit serpentem
palam serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis scilicet in cruce supra.
Ille enim serpens eneus in deserto exaltatus figura fuit huius
exaltationis; quia sicut ille serpens quidem similitudinem habebat
serpentis sed venenum et maliciam non habebat quia eneus erat.
Sic Christus cum iniquis deputatus et inter latrones suspensus
carnis quidem similitudinem habebat peccati sed nullum habebat
et sicut qui mordebantur a serpente in deserto inspiciendo
serpentem in palo exaltatum sanabantur. Sic contra morsum
et temptationem dyaboli non est melior medicina quam in cruce pro
nobis passum aspicere saluatorem. Si enim aspectus illius serpentis
enei sanat a corporali morte, multo forcius fides Christi crucifixi sal-
uat a morte spirituali ~~...~~ etiam. Vide etiam dum tuum statum
super solium excelsum et patum ad iudicandum et ideo duo homines
hinc inde ponuntur quorum unus saluatur alter dampnatur. Vide
etiam Christum qui est pontifex futurorum bonorum qualiter ex-
tensis brachiis et manibus offert hostiam puram scilicet carnem
suam propriam pro nobis super altare crucis. Vide etiam magistrum tu-
um qualiter stat in alto et predicat, omnes etiam in cruce pendens
et usque ad exitum spiritus non fuit ociosus sed faciebat et docebat
utilia pro nobis. Unde sicut augustinus: se habuit sicut magister in cathedra
et lignum pendentis factum est cathedra docentis. Ubi septem
verba sanctissima que dixit in cruce pendens breuiter
nota et ea frequenter cum deuocione pertracta. Per hec quidem septem
verba possumus facere exclamationes nostras, unde tenendo partem
domini nostri causando contra iudeos, unde comparando dico unde
unde eius unde nobis inserere et in fine cuiuslibet. Sanctorum facere oracionem
Unde cum verba octo distinguit et verbum tercium in duo di-
uidit ita et dixit duo pro peccatoribus scilicet pater ignosce crucifigentibus
me et hodie mecum eris in paradiso, duo pro bonis scilicet mulier
ecce filius tuus et ecce mater tua; duo pro uniuerso mundo scilicet

ficio et conturbatum est / dum pro seipso s; deus meus deus meus ut quid de
reliquisti me (et pr in manus tuas commendo spiritum meum / primum
verbum fuit in ipso actu crucifixionis cum pro suis crucifixoribus inimicis &
de lississimis ipsum ad crucem fabricatoribus orat dicens / pater ignosce
et affligentibus me quia nesciunt quid faciunt s; bonum mihi et malum gr
crucifigentibus me quia nesciunt quid faciunt s; bonum mihi et malum
Racio ista est quia qui malum alteri facit nescit quanta culpa et pe
na sibi meretur quanta quam gratiam et coronam alteri acquirat vel
nesciunt quid faciunt / ignorat enim quia filius tuus sum quem cruci
gunt Secundum Beda non frustra orauit s; in eis qui post eius
passionem crediderunt impetrat vnde dicitur in actibus quod quedam sic
vna die tria milia et alia die quinque milia / Nec dubium quin
de hoc puerint ex virtute huius oracionis christi ad quam etiam multi de
turba videorum astantium compuncti sunt et penituerunt / vt dicitur
in ewangelio nazareorum Et ponitur in glosa ysa super illo verbo
et pro transgressoribus exorat (O quam dulcis in oracione christi ad tunc
fecerunt malefactorum erat melodia de cuius consonancia quedam
sunt tot milia / Nec mirum quia ipse tantam mansuetudinem suam
in contumeliis tantam pacienciam ostendens in tormentis sic inimicis
benignitatem exhibens crucifixoribus euidencius declarat se plus precis
esse quem orabat Rimd enim magis mirabilem habet benigna
pietate hoc quippe verum magne paciencie et mansuetudinis
magni amoris et inefabilis bonitatis magni dulcoris
et veniens fuit In quo tuplex actus caritatis maxime apparuit
primo quia pro crucifixoribus affectuosissime orat / 2o quia oracionem la
crimas adiunxit / 3o quia cum valido clamore et lacrimarum effu
sione pro ipsis preces obtulit vnde Bernh / christus flagellis cesus
spinis coronatus clauis confossus crucis obprobriis saturatus omnium
dolorum inmemor ait pater ignosce illis / hinc multe miserie corporis
hinc multe miserie cordis O quam firmata est super nos tua et quam
magna multitudo dulcedinis tue quam potabis dulce desiderantes
torrentes voluptatis tue h Bnh (Non ergo desperet amodo quis
quam penitens pro peccatis pensando nunc salvatoris seu copiam
gratie salvatoris vnde Augustinus Rimd aut quero non ignoscitur
si fuso christi sanguinis ignoscitur Rius homicida desperet qui in
spe reditus est a quo etiam christus occisus est super hoc verbum psalmi
docemur petentes nos cito exaudire iniurias quas remittere et vin
dictam non expetere ac etiam pro inimicis intercedere et orare eosque di
ligere Nec verbum igitur tanta pietate emolliat cor nostrum sic
in psalmo dicitur hodie si vocem domini audieritis nolite obdurare
corda vestra vt dimittamus offensas debitoribus et inuidatoribus
nostris et non solum dimittamus offensas s; etiam rogemus pro ipsis
veniam eius qui preces exorat pro persecutoribus suis et etiam crucifixo
ribus vnde Augustinus vide caritate affluenciam et inabilem pa
cienciam pro inimicis facit oracionem et non expetit vlcionem / dicitur
igitur formica festuca cinis puluis et fauilla condicta expete
remissionem iniurie cum videas regem glorie dominum omnium cum solutum remittentem
tentem iniurias contumelias et blasphemias et condemnationem chris mo

lesias et reales iniurias Non enim ut solum deductus sup-
plicij mirra potatur et felle Ita in cruce levatur et dicit pater
dimitte illis quia nesciunt quid faciunt Qualis est hic qui in omnibus
pressuris nec semel os suum aperuit ut aut querele aut excu-
sationis aut maledictionis verbum adversus maledicentes canes
illos proferret sed novissime verbum benedictionis quale a seculo
non est auditum super inimicos suos effudit Quid ergo vero mea
sweas quid benignius anima mea vidisti Et item in omnibus
hijs considera dulcissimum pectus quam tranquillitatem servavit
pietatem non suam attendit iniuriam non penam reputat non sentit
contumelias sed ipsis penas a quibus patitur ille compatitur a quibus vulne-
ratur ille medetur vitam procurat a quibus occiditur Cum qua mente
dulcedine clamat pater ignosce illis Certe ego domine tue maie-
statis adorator non tui corporis interfector tue mortis venerator
non tue passionis derisor tue misericordie contemptor non infirmitatis con-
temptor Interpellet pro me tua dulcis humanitas commendet
me patri tuo tua ineffabilis pietas Dic ergo dulcis domine pater
ignosce illi h. anis O clementissime domine quanta est paciencia
tua Semper insidiati sunt tibi et persecuti sunt te et tuos prodi-
tiose te repulerunt et maliciose te crucifixerunt et modo petis ut igno-
scatur illis Domine ihesu per amorem oro te ut sicut pepercisti tu-
is crucifixoribus et rogasti pro eis fac ut amore tui parcam ego
cunctis male mihi facientibus et tu domine parcere digneris dur
iniquitatibus meis et patri tuo in conspectu glorie tue me miserum
commendare Sepe enim te domine offendo et quantum in me est
peccatis meis crucifigo tamen tu domine scis quia in te credo et te dominum
meum et deum meum confiteor a quo veniam peccator postulo ypticu
in misero et indigno Idipsum autem et latrones Hic subdit
blasphemia dampnatorum cum dicit Idipsum autem et latrones qui crucifixi
sunt cum eo improperabant ei Non obprobria exprobrantium tibi ceci-
derunt super me ps. 68. Omnes maledicunt mihi Sed contra Luce 23 dicitur
quod unus latronum dixit Memento mei domine cum veneris in regnum
tuum Respondeo secundum Rabanum primo uterque blasphemabat eum et hoc
exprimit hic Matheus deinde visis signis unus credidit et pe-
nituit et hoc Lucas describit Non Glo. Prius uterque blasphemabat
deinde visis signis unus credidit et pe
blasphemat sed alter signis territus penituit Ita utriusque ... deum prius
vel secundum Btim Augustinum hic pluralis ponitur pro singulari Non Glo iudeos arguit
tate dicitur Rustici insultant non si unus hoc faciat Non Glo Cons-
quod unus ait Et hic miser latro propter tria debuisset ipse non illi-
sisse et cavisse ab irrisione Primo propter societatem pene non illi-
dere unus ex hijs qui pendebant 2o propter consortium ipsius culpe 3o
propter gravitatem irremissionis divine quia dicit latro
eum dicens Si tu es Christus quod dicit nescio nec credo sed modo si tu es blasphe-
mat pro salute corporali despiciens me ... Si tu es salvum
tebat ille maledictus hic quia Christus salute non indigebat quia se
provocare a quo debebat salutem suppliciter deprecari Huius tamen
insipiens loquebatur quem iudei principes et milites quod dixit Salvum

fac te et nos quod illi non postulanerunt. Debuisset enim sic
dixisse: Salvos fac nos et non salvum te fac quia salvus erat. Unde
autem alter improperabat eum posita malicia latronis sinistri, hic
ponitur sapiencia latronis a dextris pendentis, qui socium suum Christum
blasphemantem sic corripuit, et a Christo magis postulat contra eum
blasphemata dicit scilicet latro dexter Respondens id est latronem sinistro, tamen Christus
crucifixa dicit Cum propter
respondere noluit. Cum propter eius indignitatem. Cum propter
scripture impleretur id est factum sit, sicut homo non audiens. Et iterum ut nos
exemplo suo ad paciencia in adversis informaret. Quia dicit Crisostomus
contemplo Christo ad paciencia et non motum hominem
rabidis contra vide homines quia passum et non motum et hominem
vulneratum et non cadentem. Quid autem latro dexter dixit apperit
crucifixa dicens Neque tu times deum id est sicut judei et milites Christum bla-
sphemantes. Alii vero imperii
sphemantes, primi vero legis prevaricatorem. Alii vero imperii
invasorem. Vel sic Neque tu times deum quasi diceret prius cum esses
suspensus non timuisti deum, neque tu times deum id est eciam modo
existens in pena, quasi diceret valde hoc mirum est quod tu non times
deum experto experte pene dolorem. Cum experiencia pene in-
nore solet maiorem timorem pene communicare. Vel sic Neque tu
times deum quasi diceret homines non timuisti et non suspensus es, sed
neque tu deum times quia tamen omnis homo deum timere. Vel sic neque
tu times deum quasi diceret in prosperitate et sanitate deum non timuisti
sed saltem nunc in pena et morte articulo dementem debes tie-
re, ideo subiunxit iste latro sanctissimus Quia in eadem dampna-
cione es. Nos quidem digna factis recipimus id est ego et tu gra-
malefici et latrones sumus, iuste sumus in hac dampnacione
Nam digna factis recipimus id est supplicia secundum exigencia scelerum
mortem stipendia enim peccati mors Romanos vi. Sic ergo quia
confitetur suam culpam et ideo promeruit veniam, et culpam suam
considerationem vite male acte, et ipse
corporis remittebat ad considerationem vite male acte et ipse
mala que fecerat ad memoriam revocaret, et dignam ma-
lefactis asserere penam quam ligno affixi ferebat. Et ideo
dixit Digna factis recipimus. Male perpe modum est quod dominus
mors peccatorum scelerum omnem penam asserit indecentem, et omne
tormentum iuste esse. Sed mecum suorum scelerum eius omnem
penam illi debitam dignam affirmat, talis erat ille felix latro
Nos quidem quasi diceret nos scimus nos ipsos fecimus, et committes
contra nos quidem quasi diceret nos scimus infirmos fecimus. Nos aliena rapuimus
occidimus, hic vero mortuos suscitat. Nos aliena rapuimus
ille sua et se illis dedit quibus non tenebat, et que non ra-
puit solvit. Ideo subiungit Hic vero nichil mali gessit. Eo
fitetur Christi innocenciam. Hic dicit distinctive, quia omnes alii peccaverunt
taverunt et egent gracia Romanos iii. Hic vero solus sine peccato conceptus
Romanos. Et vere non fuit huius latronis pauca verba sine discus-
sione pretereunda. Suspensus enim in cruce maior modo emendabat
ordine iusticie divine quo nullum malum dimittitur inultum
quam quia licet torqueretur corpore tamen afficiebat amore. Et licet se
sibi exterior iusticia abhorreret, interior tamen eam quam confitebatur
amabat, et quasi oblitus penarum, verbis iusticiam extollebat
Et ideo Christi innocenciam meruit cognoscere et eam profiteri sic

hic vo mo mali gessit Non hic cognouit quod xpo non fu
erat quersatus nec eius doctrinam imitatus et forte xpm ante
non nouerat Certe credens est quod a nullo accepit quod ab eo
quem moriens asserebat moreretur Memento mei domine
quam intelligentia huius latronis vt aliud credat esse regnum
a mortali regno et caduco et illius optat esse regnicola
ad quod per pontem mortis xpm transire videbat et ideo tam
se qu[er]tit ad xpm pro alia eterna cum contricto corde suppli
cando dixit Memento mei domine Mira fides huius latronis
qui xpm solum et derisum delictum quod ab omnibus morti vi
cinum ipse morti proximus verum deum et hominem confitetur
a nemine doctus a nullo premonitus Vnde secundum Gregorium magna
in hic omnium gratia latronem Nullum enim membrum liberum sibi
hunt xpo obtulit Corde enim credit et ore confitetur Sam
modo sic quod corde creditur ad iusticiam ore autem confessio
fit ad salutem Vnde dixit Memento mei domine Mira constantia
et fortitudo fidei huius latronis quod nec timore iudeorum
astancium nec pro dolore nec sociis suis blasphemiis
apparente infirmitate retraxit a veritatis confessione Triplex
virtus secundum quod in eo enitebat Primo caritas obediens
ideo dixit domine 2o spes expectans ideo dixit Memento mei
3o fides confitens ideo dixit dum veneris dixit ergo memento
mei domine dum veneris quasi dicat nunc desidero memento mei non
memoria simplici cogitationis sed cum effectu perfecte miserationis
dum veneris in regnum tuum vbi est plenitudo beatitudinis
Vel sic secundum Beda fidem habuit quod dominum regnaturum
in alio regno eterno conspexit Spem habuit quod eiusdem regni
aditum postulat Caritatem habuit quod fratrem suum collatronem
pro suo scelere morientem de iniquitate arguit et ei
vitam quam cognouerat predicat Iste qui venit ad crucem ex
culpa qualis recessit ex gratia Martir verus effectus est et
sanguine baptisatus et non tantum martir sed et predicator Vnde
Crisostomus Petrus princeps apostolorum puelle vilis minas non potuit tolerare et latro suspensus tormenta spernens et omnium
clamores nec transfert credulitatem ipsis minis imploratus
crimine xpm confitetur factus in fide socius regnis et in cruce
ne xpo consilio Memento mei domine O magna fides o spes o
caritas pro futuris non pro presentibus non vult de cruce deponi sed
in regno xpi reponi Est enim aliud est dicere quod cupio dissolui
et esse cum xpo Nescio quid paulus magis isto latrone cupierit Memento mei O cor contritum et humiliatum
huiusmodi orare potuit quod quam mox saltem sui memor esset Memento mei intellexerit quod per supplicium iret ad regnum Memento
cat tibi o latro quod oportebat xpm pati et ita intrare in gloriam suam Videte quam catholica sit fides et quo lumine his oculos
sequalibus omnia pietatis officia sic latro complectitur credit et
compungitur confitetur et predicat amat confidit et orat fide illuminatur
et timore subditur compunctione mollitur penitencia quatitur confessione

fides
Spes
Caritas

purgatur, pma zelat, dilectione dilatat, ofidentia speat
ordine impetrat, ibi ergo phat et pdicat et fatet vbi regni
ut et figurat aplus Per istos duos latrones significat
illi qui pro spe sua expiandis cum xpo cusfigunt p opassioz
in religione facta, s ciliq reuitur actu et si no habitu eadem
m religione facta, s aliq reuitur actu et si no habitu eadem se
stazem vite de quibus dicit aplus Nomen dei p uos blasfe
mat inter gentes qui scandalisant statres, et isti significat per
latrone blasphemantem. Alij no profess fidei statem pmesy
stinet deuote p pacienciam et isti significant p latrone xpm cu
fugentem Vnde Beda mistice latrones qui cum dno sunt hic
inde crucifixi signit eos qui sub fide et ofessione xpi uel ago
nem martirij uel quelibet otinentie seu discipline artorius in
stituta subeunt, s qui id hec pro eterna solum celesti gla
gerunt, hij profecto dextri latronis merito et fide designant
Qui qui vel humane laudis intentu uel quacumque minus dignam
tentione seculo abrenunciat no dimito blasphematoris
et sinistri latronis mentes et actus imitant Secunda duos
latrones cum duo crucifixos duobus baptisatorum generibus coaptat
Quibus enim baptisati sumus in xpo ihu in morte ipius bap
tisati sumus Ambo nam sunt crucifixi s vnus in xpo blasphe
peior, alt est confessione martir effectus, qz p baptismum ergo
cum p[e]ccatores essemus abluimur, Alij cum deum in carne passum
fide spe et caritate laudare conant, Alij dum fidem cum opa
baptismate habere renuunt dono quod accipere puat s Beda
Credo etiam alter latronum murmurabat alter non suff qz tribula
tionem alij pacienter sustinent et conat mereri Alij no sustinent
pacienter et dapnacionem ofterunt Vbi de pacientibus ait hugo
Si meruissemus non enim
diuiis homines qui penam sustinent Si meruissemus no eni
bestemus, nunc aut iniuste pati et sine culpa nobis est ignomi
niosum, ymmo vero si p culpa pateris et culpam agnoscis est in
dite no venerare Considera nunc qz magnus despectus fuit
illusio latronis sinistri eo qz tam vilis et sceleratus homo
et iam ad mortem dapnatus et mox pro suis scelibus moriturus
insultat vite auctori, Ex hoc articulo illusionis latronis 1
habet documentum tale, qz discamus exemplo xpi taliter
mala etiam a vilibus psonis pacienter supportare, Secundum est do 2
cumentum in latrone dextro qz diuinam dei relaxacionem tollerare
debemus s reprehendere sic fecit latro iste Tercium est documentum qz qui 3
cumque sumus scelerati p[e]ccatores de dei tamen misericordia relaxacionem de
speremus exemplo istius peccatoris, qui ut dicit Origenes p vnum
verbum factus est heres paradisi Vnde confirmando se huic articulo
attendat homo deuote et oret dicendo Domine ihesu qui tibi ab vno
latrone exprobrari et ab alio venerabiliter confiteri voluisti
fac me pro tui nominis gloria malignorum improperia equa
nimiter sustinere et cum illo latrone venerabili paradisi gau
dia possidere Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso

Bernardus de cassi. Amen verbum veritatis est. Sed infallibili
veritate xpus latroni conuerso paradisum repromisit. Recognosce
ergo quid conferre potuit resurgens et regenerans qui mori-
ens talia donat. Centum karceri pro libertate. Qui in mori
extrema captiuitate. Glo. Ecce homini tuo ignoscit. Sed tamen contulit
vero
ille conuersus est, et amplius dedit quam ille postulat. Sed dominus quia tuo
tamen peccati sui memoria, sed dominus contulit ei gloriam sempiternam
Nota
dicens. Hodie mecum eris in paradiso. Considerandum quod anima latronis
post xpm descendit ad limbum statim dissolutione, quia xpus mo-
riendo hora nona preuenit latronem, et anima xpi de limbo
non est egressa quousque a mortuis resurgeret. Sed patet quod
illo die neutrius anima nec xpi nec latronis in paradiso fuit
terrestri. Sane tamen credendum est et tenet Thomas de cassi et sancti
et plures alii etiam sancti doctores quod cum xpus multitudinem
animarum in limbo existentem volens resurgere a mortuis
de limbo eduxisset quod tunc eas in paradisum introduxit. Vt Adam
cum sua sobole illic reuocaret, in signum etiam federis a quo
per inobedientiam ceciderat. Et tamdiu animas ibidem cum ceteris
ibi seruaret, quousque xpus celos corporaliter ascenderet, vt
illam beatam animarum turbam post se subuecturus. Congrue
enim de illo loco assumenda erat genus humanum ad celestia
vbi Adam propria superbia exulasset. Ex quo patet quod latro
illo die paradisum non intrauit. Secundum ergo per paradisum est intel-
ligendum ibi. Gregorius. Hodie .i. hoc die loquendo de die eterni-
tatis q.d. mecum eris mecum in deliciis glorie sempiterne
quae delicie per paradisum significantur. Nam paradisus ortus
Etiam
deliciarum dicitur secundum Crisostomum per paradisum regnum celorum
intelligitur, non quod latro eadem die cum xpo celos ascenderit
sed quia illo die latro iter ad celestem paradisum
meruit. Et concordat cum expositione Gregorius. Accipe pro
et latrone qui incipit hodierna die in paradiso Crisostomus. De cete-
ris quomodo iam vsque et amplius, nos aptius est ut quidem in
eadem die et in hac hora cum Ihesus latronem introducens
duplex beneficium operatus est. Primum quod paradisum aperuit
aliud quod latronem introduxit hodie. Reddidit nobis priam
Limbus
patriam hodie reduxit in ciuitatem primam et etiam dominum
redonat omni homini nec etiam possimus applicare limbum
ad quem anime xpi et latronis descenderunt ortum deliciarum.
Non enim pena sensus tenebantur inclusi, cum essent a sua pena
essent exclusi fruebantur in eis diuina iusticia. Et qui actu
non delinquerant nec sensibilis punirentur, nec preter in limbo ex-
istentes fuerunt priuati multis gaudiis quibus in carne gaudebat
quo non potuit Noe cum nouerit allocutionem inceram nisi mete
exultaret. Et Abraham recordans se tres angelos suscepisse
se hospicio cum deus eum probat in filio cum vidit arietem pen-
dentem inter vepres in quo cognouit per xpm passionem suam
futuram ~~resurrectionem~~ redemptionem. Secundum quod Jacob ibidem non exultat
qui exultans in carne dixit. Vidi dominum facie ad faciem et salua
delectatus est Moyses cum sibi deus amicabiliter loquebatur
sic de aliis prophetis. Secundum quod Johannes fuisset omnibus delectationibus
priuatus in limbo qui non dum natus exultat in vtero et non in

limbo fuissent sublate mine delitie quibus in seculo
fruebantur tamen non perdere aut demereri post mortem potuis
set / vel paradisi nomine possimus intelligere omnem possi
bilem consolacionem animarum absolutarum a corpore ante receptionem
beatitudinis eterne premie / quia sic in illo paradiso quantum potu
it esse amenitate corporalis atque suavitate propter glorificacionem
corporis ibi fuit Tercio quantum esse potuit sub celo delicacionem in
... hic sentimus sine corpore cognoscimus nulla vero in
sibilium [struck] consolacionum coaduacio videlicet quantum esse
cum Christo Quem passum cupiebat dissolui et esse cum Christo Quoniam
anime ille due scilicet Christi unita deitati et latronis coniuncte cor
poribus sic fuerunt quia anima latronis adhesit ei per fidem
et caritatem et qui adheret deo unus spiritus est cum illo in corpore
vi[?] Crisostomus in sermone de cena domini et latro super
illo Hodie mecum eris in paradiso Christo sic loquitur Quando
dicis Christe crucifixus es clavis retines et paradisum faciliter
permittis Respondet bene permitto et iam ut in cruce possis omnem
meam mundare celsitudinem et ut in ligno mea largitas demon
stretur Quoniam cum crux erat prius signum ignominie Christus etc
infamiam mendicis beneficiis decorat hec ille Quemadmo
dum admiramur medicum cum videmus cum difficiles homin
valitudines evadentem morte quia perita medendi arte sub
venientem ita et Christum admirari iustum est quod insanabilia
vulnera in corporibus et mentibus curat quod provocamus me
tricem ad tantam sanitatem perducit ut etiam celo dignos ostendat
Hodie mecum eris in paradiso id est in fruicione deitatis mee in
qua eterna felicitas consistit / hic est donum quod dominus hodie la
troni repromisit et contulit Repromisit autem latroni paradisum
pendens in cruce ut crux que erat prius signum ignominie iam
fieret signum glorie vel mundi beneficiis decorata ~~Vel de~~
~~paradiso omnino esto~~ Secundum verbum fuit ad latronem penitentem
et confitentem cum dicit Hodie mecum eris in paradiso non pa
radiso terrestri sed sic / Hodie mecum eris quod est esse in para
diso quia ubi est Christus ibi est paradisus sicut ubicumque est papa ibi di
citur esse curia romana Ubi Ambrosius Credo domine credo certe quia
ubi tu eris et tu ubi es ibi paradisus est / et esse tecum est esse
in paradiso / quoniam venerabilis ille confessor et gloriosus martir
tecum fuit per totum id hodie et postea cum tempore omni Quoniam be
atum est esse tecum sed bene sunt illi quoniam tecum sunt Illi vero sunt
in paradiso vere sunt in requie quoniam tecum sunt fide et dilectione
Ambrosius / hec etiam dicens magnam consolacionem dedit peni
tentibus et peccata sua confitentibus Quia sciencam hodie quotiens
... accidit quia quando devote et pure confitetur peccata sua statim
cum deo sunt in paradiso cum presencia et postea erit per gloriam
... est in paradiso et in quadam requie et securitate sue con
sciencie quia serena mens quasi iuge convivium / Certe quam liberalis ymo

tanqm prodigus hodie factus est xpc / qr latim regnu cu
suo relicto dapnato padisu pro brevi peticone est largit
Misericordia obtulit quod miseria distulit / Hoc verbu
fuit magni amoris et gre ac consolacois fuit in quo
xpus nob psente spei et devocois et fiducie relinqt ut ne
lius de venia gratitudinis enormiu nec du in vita ymo nec
in mortis articulo desperare debeat cu iste latro q' ml' bo
ni fecerat s; suo testimonio morte supplicio dignus
erat venia consecutus est Et hoc racionabilit' Na ipe som
de corde et lingwa iuuare se potuit quoru utrumq deo
psectissime obtulit / Cor quide in pfecta contrcone / lingwa
in pura et mera confessione et ideo no miru si veiu
impetrat Sz exemplo istius latronis nullus d; sua pniam
differre usq; ad mortem qr pvilegia paucoru no fa
ciunt legem comunem et pauci sunt qui in morte vere pe
niteant Nam sic mostruosu esset q lupus caudam ovis
haberet ita mostruosu videt' q vita mala bono fine
claudatur Fugiat iste latro pter fidei initu et crucis quo
pliu Ven Beda xpus de cruce latronem in padisu intulit et
ne quis aliqm quersione sacra putaret fecit homicidi pena
martiriu Ven et ambro pulcerrimu aute datur affectande
quersionis exemplu q tam cito latroni venia relaxatur
et uberior est gra qm precacio Semp em plus donus tribuit
qm rogat' Ille em rogabat ut memor sui esset domus
cu venisset in regnu suu domus aut ait Amen dico tibi
hodie mecu eris in padiso / Vita em esse est cu xpo / qr
ubi xpus ibi regnu Cito igr' ignoscit domus qr ille cito
quertit' Ven Augus Dixisti latroni Hodie mecu eris in
padiso ut desit locus desperacionis / qui paras latroni ut
ostendas fructu pnie fontem gnie / celeritatem indulgencie
Tu em salvas latronem seipm accusantem te ipm excusantem
mias innocentem / et blasphemantem socium increpantem Ven
et Cris O res miranda no Abrahe data e promissio pa
dysi no patribus no pphis s; pmo latron dz hodie mecu eris
in padiso Credidit Abraham deo no sub tali codicone po
sito s; de celo loquenti Credidit ysaias deo sed sedenti sr
solium excelsu et elevatu Credidit Ezechiel s; ei quem sup
cherubim contemplatus est Credidit moyses s; de medio
ignis loquenti Sz iste vidit salvatorem no in regali trono
s; in pena sociatu latronibus vidit in cruce pendentem et orat
quasi in celis sedentem / vidit condempnatu et invocat regem
O admiranda latronis quersio Iudei crucifigunt qui novera
legem et pphas et tu latro cum talia pphetare Sz Cris
Sz clemens oculus tunc o dne ihu respexit sup eu et voca
sti eu intima vocacone ad pniam Cum nos no d; in te sperare
te laudare et benedicere et amare cu ita de facili pepercisti

ei qui tam male consumpserat vitam suam / Respira ergo
nunc in spem venie quecumque peccatrix anima si tu paciente(r)
pro te domini tui non horres sequi vestigia Sed ne pro-
crastines vsque ad horam mortis / exemplo huius latronis
penitere et invenire locum dum Et si enim oportunum sit et
salubre consilium de misericordia dei querere refugium totum tamen
homine ex ea pendere stultissimum est solacium quia misericordia et
veritas in eo obviant sibi O pater clementissime rogo te ego
miser dignus infernali supplicio et sis mei memor in
regno tuo / Ego enim domine latro sum pessimus qui me et
multos in animam occidi Sed tu domine misericordissime me-
mento mei in bonum Ecce adoro te quem latro adorabat
et oro sicut ille orabat Memento mei domine dum veneris in regnum tuum
Recognosce in me domine hanc orationem sicut recognovisti eam
in latrone / suscipe hanc a servo tuo sicut suscepisti eam
a famulo tuo Memento mei de regno sicut fuisti memor
de ligno / Dic igitur dic domine dic servo tuo loquere ad cor
meum / dic anime mee hodie mecum eris in paradiso / ne
ego confortatus desiderabili tua promissione fideliter
permaneam in tua fide et dilectione In splendore fidei
et confessione tue tecum sim per graciam tuam spiritus vnus / et sic
ero in paradiso si vt in terra amoris tui delicias gustem
quibus in paradiso reficiuntur spiritus beatorum Opere enim gustare
de tuo amore est tecum esse Et fac me ita vivere vt ali-
quando ad tue pietati placuerit dicas anime mee hodie
mecum eris in paradiso Stabant autem iuxta crucem mater
eius maria mater ihesu preterea corpore cui approximabat quia preterea
diligebat / Et affectus compassionis cor eius preterea vehemen-
tem dolore torquebat Cuius mentis compassio multum augmen-
tabat filio passionem Et econverso ipsa cum filio in corde pen-
debat mentali dolore / et postquam elegisset cum ipso mori quam
amplius vivere Bernardus Bernhardus O bone ihesu magna pateris
exterius in corpore Sed multo maiora interius in corde ex com-
passione matris omnia tecum participante Hec Bernhardus Un-
dique igitur sunt angustie vndique tormenta et pene sentiri
potuit / narrari non potest Stabat maria cum ceteris iuxta
crucem corpore Sed in cruce tota migraverat mente Non aude-
bat oculos a filio angustiabatur ut ipse et toto corde orabat
patrem pro eo / et filius sibi orabat pro matre Bernardus Ambrosius
Fugientibus apostolis maria autem stetit stabat et pius specta-
bat oculis filii vulnera quia expectabat non pignoris
mortem Sed mundi salutem / Aut fortasse quia recognoverat per
filii mortem mundi redemptionem aula regalis putabat se et
sua morte publico muneri aliquid additurum Sed ihesus non
egebat adiutore ad omnium redemptionem Bernardus et Crux In christi
passione duo videbis altaria / vnum in pectore marie aliud

in xpo carne, xpus carnem mariae ymolat atque optat
quid ipsa ad sanguinem filii addere sanguine carnis
sue et cum duo ihesu corporali morte redempcionis nostre co
sumare misterium Sed hic solus summus sacerdos erat p(re)ter
quam ut cum sanguine intret ad sancta sanctorum Ideo nec vir
ginem nec angelo nec ulli homini potuit in redempcione so
cius esse omnis auctas Non hic autem gravissime patitur
ipsa mater quia quod filius eius corpore ipsa sustinet corde hec
Cris Et quia Johannes crucifixioni astitit ideo ea die passio
secundum ipsum legitur, licet eam multo postremus legatur
quia postremus scripsit Omnes igitur et marie magdalena
sua dilecta discipula vehementer flebat nec consolari de
suo dilecto domino et magistro poterant, Compaciebatur duo
et eam due et sibi ipsis Sepe eis dolor renovabatur quia
semper passio domini sui vel in dictis vel in factis auge
batur/Stabant a longe aspicientes et a nullo consolaba
tur sed astabant condiciones per quos cruciabatur, o quante voces
et tristes crucifigatur ibi audiebantur ab amicis suis Quod
autem Johannes dicat iuxta crucem et alii evangeliste dicant a longe
mulieres stetisse intelligendum secundum Origenem quod eo intervallo
erant ut et iuxta dici posset quia in conspectu eius presto
aderant et sic prope quod verba xpi audire poterant et a lon
ge in comparacione turbe propinquiores propius circumstantis cum
centurione et militibus Vel erant longe in comparacione
centurionis militum xpm crucifigencium et custodiencium, sed prope
respectu aliorum astancium et aspiciencium Sed ergo proprie dicuntur
longe et prope stetisse duobus respectibus Vel primo erant
prope crucem, et postquam commendacionem matris abierunt, et a den
sitate turbe se excerunt, et cetera que facta sunt longius
ravunt et longe stantes commemorant/ Quod autem mulie
res stabant iuxta crucem discipulis fugientibus commendat de
votam constanciam in mulieribus Vnde Crisostomus Mulieres asti
viribus apparuit tunc Ergo sic nec a salute ita nec a mi
sterio ecclesie et sancta virtute excluduntur et repelluntur mulieres
Et nota quod beata virgo non stetit sub cruce ad aquilonem ut qui
dam fabulantur et sic in pictura ponitur, sed con facie filii
ad occidentem aliquantulum declinans ad austrum ubi ostendi
tur iuxta montem calvarie quidam locus et a fidelibus veneratur
Ubi ipsa cum aliis mulieribus iuxta crucem filii sui stetit plorans
et lamentans, in quo loco est nunc capella ex extra sit
sepulcri sed iuncta muro eiusdem ecclesie/ Primo Stabat mater
suave lignum videt ipsa prima omnium mulierum quod lignum
bonum esset, vidit virgo primum omnium quod crux ceteris melior
situacionem fructus credendis ab esset quia ia dampnacionem ista commendatam tulit

et edidit in salutem / Erat id lignu bonu et natal
lignu vo crucis precios est ex gra que nam excellit / vidit
illa q esset bonu ad vescend s no statu prosperit
q esset aie et corpi pposteru ad tormentu / vidit ergo
regina cognoscet mr electa q lignu crucis salute aie pena
vero corpi p ipe irrogaret / tamen gloriam Stetit illa iuxta
lignu quod pulchre oculis videbatur / stat alma mr xpi
stat xpiana totus iuxta item deforme oculis turpeque
consideratione celestiu condebatur / Lignu illud aspectu
delectabile s tactu mortiferu erat / Apparet crux aspera
omni aspectui s cui tactu morte irrogat affectu glie vi
tam donat / Assistebat virgo ista et sic transfigebatur vulna
to / stetal cruda eva iuxta lignu vetitu et delectabatur
vetita et in corio gustando / Et i ot ad primo / Ex arbore
illa bonorum nuditas e secuta / ex ista glie decora ve
stitio / ex illa pudor et erubescentia / ex ista honor et
gloria / ex illa in membris vet detestanda libido / ex tactu
vo huius plenitudo recipit castitate / Ex illa oculi oculis
ad confusionem se mutuo intuendum sunt apti / ex ista oculi
lorum ad aspectum glie palpebrule sublevantur / Ex illius gu
stu credentes se fieri ut dii inferiora homines sunt redacti in
pena / Prima hec iam in honore esset etc / Ex istius gustu p
iustitia p gratiam et adoptionem sunt homines filii dei atque
transfit in consortium angelorum / Ex illa credentes se fieri sa
pientes stulti facti sunt / Ex stultitia vero crucis omne eterna illa
restituit sapia / p illam in morte cecidit p istam mortem
in p... reviviscunt / Porro multo cum mre dei iuxta crucem est
stand / Attendamus plura crucis misteria dictum e de arbore
illa paradisi si de illa comederitis morte moriemini / De cruce dica
Nisi crucem et penam que esse videtur diligeretis ... plurati
res efficiemini / Dictum e primis parentibus de illa / In hac ar
bore gustaveritis morte moriemini / Sz de cruce / De qua cum
et penam pacitam p iustitia negaveritis / continuum dapnabimini
Ex illius tactu / ex istius vero intactu mors horrenda sequitur
Illi sunt mortui qui quod erat suave corpi gustaverunt
Resurgunt gloriose qui se asperitatibus crucifigunt / Exules illi
facti sunt a paradiso p lignum / per crucem omnes exules revocant
ad regnum / Illa arbor facta est scala descensionis in baratru
Crux facta e scala ascensionis in celum / Sz ut crucem intelli
gamus illarum lignorum mathematica / omnem penam p pietate
et iustitia toleratam / Hec ie Nunc in omne stare in pro

Stare

sito de proposito sim que modo dum stare in acie qui non
recedunt s perseverant / Sic maria cum dei stabat iuxta crucem
discipulis fugientibus in gloriam totus sexus feminei inter
tat pressuras filii sui constanter cum illo remanebat cond

Impletu est illud ysa Torcular calcaui solus et de
gente non erat vir mecu. Et bn dicit cor qz viri fugiebat
et mulieres facti s. Sz cor virile habens stabat, cu virgo tue
dia potius qz viriliter steterit. Non potuit id eius dure di
ce. Gracie ptis qz petrus ad tertie fuga dedit. Gracia aduet
ad latro meruit audire hodie mecu eris in padiso. Tua
aut que attulit nob fructu bndictu ihm xpm stetit
imobilis a moriente nequaqz recedens que viuetem
nunqz deseruerat. O colupna imobil btus qui innititur
o stabile fundamentu ecce btus qui sup te edificatur. O refe
ctio omnis deuocionis btus qui tua te meditando refr. Hilbert
Stabat go iux crucem. Bnh. O domina mea vbi stabas nunqz
vt Johannes iux crucem, ymo pcis ad filio in cruce. Ibi enim cu
eo crucifixa es. Ibi cor tuu lanceatu vulneratu illusum
et exprobratu et contumelys impletu, aceto et felle potatu
In filio tuo est vt impleretur id Symeonis vaticiniu tua
ipsius aiam etc. Et subdit. Cur o dna pro nob crucem asten
disti. Nunqz no sufficiebat nob filij tui passio nisi crucifi
geretur et mr. O cor amore tui quersu est in globum
dolore. Conspicio dna cor tuu. No video cor sz mirra absi
tum et fel. Video Cuero matrem dei et inuenio sputa fla
gella et vincla qz tota quersa es in illa. O amaritu
dine plena quid fecisti. Cur vas sanctitatis fecisti penali
tatis. O dna separare non es solitaria in camera tua et
taliacatis locum misti. Non est tua consuetudo dna ad talia
spectacula pperare. Cur te no retinuit verecundia sexus.
Cur te no retinuit pauor mulieris. Cur te no retinuit
horror facinoris. Cur te no retinuit turpitudo loci. Cur
te no retinuit pressura vulgi. Cur te no retinuit detec
statio mali. Cur te no retinuit clamoris vehemencia. Cur
te no retinuit stultoru vesania. Cur te no retinuit
demoniatoru caterua. Hec no considerasti qz cor elongatu
erat a te pre dolore quod erat in te sz in filij tui afflic
cione sz in vulneribus vna sz in morte dilecti. Non conside
rabat cor tuu contumelias sz vulnera, non pressura sz fixura
non clamore sz liuore, non horrore sz dolore. Reuerte
o dna ad locu proximu, ne te passione postere te etiam
amittamus vt no in vna hora puerum vtroqz retineme
Iuxta crucem iesu. Orig. Sepulture additur ihm qz hanc so
lam et nil aliud in terra possedisse dr. Mas, qui prius di
xerit antho ... filius hominis no habet vbi caput reclinet. Nunc dei
ipsu hz puta crucem quam hic no sabbatiane tu eam ... vlum
portat. Ipse illam et no aliqz inhabitat. O vlum vlum ...
tibi donaria apportat celitus iesus et crux no portat qz te in
crucem. Nec mirum si iux hanc tantam familiaritate ... mi
stetit. Olim enim hunc mundum dixit filius. In hys que patris mei

sunt ort mersus esse Itaq; in cruce ad filio stare voluisti
si licuisset / q° q2 nō licuit tū ex precepto patris nō dn
filiq ipam imitare debuit ego iux crucem iesu stetit
mira res et stupenda ipm crucifixu totus mundus
destituerat / discipuli et intimi ab eo euati turbe
immobiliter stabat iudei subsannabat mouentes capita
insultabat et tū mē hec omnia stat iux crucem mat
eius / Et congrue / quondam enim cunctis dimissis creature
ad ipam sola venire dignatus est saluator / et nunc
vicem reddit tante dignacionis sibi immobiliter assistere
Ipse enim de cruce clamabat sperem eū dereliquisse et
tū tuo delicto exhibes societatez vt aliq aquas grē
pparazet / Ideo congrue ibi stabat crucis ignorat ipam
esse celi thezaurariam / cuncte graciam sitientibus largit
administratez Stetit ergo iux crucem vt aquas grē qs
olim Ezechiel vidit de teplo a latere dextro egredien
tes vdrias sui cordis recipet / et fluuiu egressum
de paradyso .i. corpe xpi in se colligeret et nobis ad
ministrazet in ablucionem peccatorum / ibi corporalibus oculis
vidit fontez patentem domi Iacob / de quo quondam
Zacharias prophetauat / Ideo maria cū cruce concordabat
Ante enim xpi passionem crux erat maledicta et ois
in ea pendens in lege dicebatur maledictus Sed post
xpi passionem crux est benedicta / Sic virginitas quam
virgo nubat in lege erat maledicta / ita vt virgi
nes morte eam deplangerent / sic filia Iepte (?)
ppter mariam virginitatez conseruat facta e benedicta Alia
similitudo inter crucem et mariam crux expellit demonia
Et quid tū timent demones sic vocabulum marie
Crux despecta quondam in terra fulgebit in aduentu in
dici in celo Sic maria iuxta crucem stans despecta inter
dic in celo Sic maria / nunc exaltata celi
regina et dña in terra vocatur / ... audito eius noie
eam iussit et dixit et dulciter vocat audito eius noie
genua flectat humiliter Nunc p illa litigat tante regi
ones sacro litigio / quilibet eorum debeat esse patria
Currunt p mundum pegrini videre cupientes saltem
loca in quibus habitat / osculantur terram terra quam pedibus
calcat In nomine marie petit et absit vt aliquid
negetur Mater eius Cruaze nō vocatur nec nomine
si tū desiderit ex mariam te Ostendet id vt culpa inde
oriri minor appareat / qui con legis prohibitoris ...
Ih fecit filium in conspectu matris occiderunt Scriptum enim e
nō quoquas eum in lacte matris sue Edoys ymola
tus qui iux crucem assari iussus e vt habetur Exod 12

Iuxta crucem

1

2

3

Rō

1

1

rius signat christi in lacte matris tociens est dictum cum ipse corpus
quo in cruce erat conceptus revolutis 33 annis in co-
spectu eiusdem matris est affixus. Secundo ut hereticorum perfidia
confitetur qui dicebant eum habere corpus fantasticum. Audiat illi quod
confundatur quia vera mater eius stabat iuxta crucem ex qua verum
assumpserat carnem. Tercio ut magnitudo passionis ipsius ostendatur et hoc ex assistentia dolorosissime et dile-
ctissime matris. Tunc enim dolor pacientis filii redundabat
in matrem quia completa dolor compacientis matris refluebat
in filium, et unum in matrem ut ad locum unde exibat iterum
reverteretur ut unum flueret. Septimo ut omnibus devote
pateat si matrem invenire quesierint ubi eam invenire debeant,
iuxta crucem filii sui ibidem eam inveniet qui erat sanctis
meditationibus pulsaret devote. Primo pater. Mater eius plane
matris que nec in hora mortis deserebat quod enim mori
non poterat tamen caritas fortis ut mors ymo fortior
erat complane iuxta crucem iesu stabat, tamen mentem dolor matris
sic affligebat. Nam ipsius anima tamen multiplex pertransivit
gladio quotiens confossum filii sui corpus cernebat. Secundo
et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene.
Maria cleophe describitur que in cetu apostolorum quatuor
habuit filios ut ex ea pateret quam magnifice filii absunt
sunt pro quibus liberandis magister eorum se morti tradi-
dit. Tercio stabat illa dilecta et devota christi discipula
maria magdalena illi pendenti compaciens a quo quondam
audierat remittuntur tibi peccata tua. Secundum obsecro ibi
fecit aut quo se habuit cum pietates quas circa illam
dominus exercuerat ad mentem reduceret et tunc ad id crudele
spectaculum oculos elevaret, pedes quos osculata fuerat
lacrimis laverat et capillis terserat quos iam crudeliter
perforatos videbat. Quibus doloribus anxiebatur cor eius
cum videret devota discipula magistrum suum, Secunda ama-
trix dilectum suum, defensorem suum contra phariseum, contra mar-
tham contra discipulos proditorem crucifixorem cogitans. Cuius
de cetero dicet tibi, magister adest et vocat te. Insuper quo
ierosolimam deserens ad eam venire consuevit. Videbat
recedente magistro orphanam deliquit. Necnon optimam partem quam elegerat se amissuram et si
potuit reddidit pacienti. Valde compaciens extitit cum
quondam ut eum audiret ad pedes sedere consuevit. Stetit ergo iuxta crucem ab una parte maria virgo exaltata, maria
secunda peccatrix. Prima speculum innocencie, altera
speculum penitencie et testis divine misericordie. Hec sunt specula
de quibus Exodi 38. Fecit moyses labrum eneum de speculis

2

3

Maria Cleophe

Magdal.

+

mulierum que excubabant in hostio thabernaculi federis
Hostia thabernaculi sunt vulnera ihesu christi mulieres
in hiis hostiis excubantes sunt maria virgo et maria
scilicet peccatrix vulnera christi inspicientes ex quibus
fit labrum id est lavacrum eneum quod ex hiis marie virginis
et mar. mag. et christi crucifixi provocat ad penitenciam mal
licium peccatorum Stant ergo decet et inmobiliter hec
virgo hinc peccatrix in medio ihesus moriens una et
eadem morte conservator virginis et purgator pecca
tricis Secundo assistit maria magdalena cum christo ut quilibet in ipsa
videat ad quantam gratiarum actionem penitentes crucifixo deo
sit obligatus Stabat et iohannes dilectus ille christi
discipulus qui prius recesserat tum vi acle impellente
devotus rediit et crucifixo astitit ne desperet homo a christo fu
giens si ad eum per penitenciam redierit oculis misericordie merebitur
intueri et in consorcium matris domini assumi
Cum vidisset ergo iesus matrem et discipulum stantem
quem diligebat dicit matri sue mulier ecce filius tuus
deinde dicit discipulo ecce mater tua et ex illa hora acce
pit eam discipulus in suam Ista sunt cherubin que se
mutuo respiciebant versis vultibus ad propiciatorium Secundo ergo ecce
legislator qui venerat non solvere legem sed adimplere legem
quam olim de venerandis parentibus ipse condiderat nunc
implevit Nam cum in ultimo agone constituto cum nul
lum membrum liberum ad usum haberet exceptis oculis et lin
gwa de utroque horum matri servire dignatus est respici
endo scilicet et alloquendo Cum vidisset matrem dicit matri sue
ecce etc. Et vere congrue sunt toto enim humano corpore effi
caciores sunt nudus oculus et lingwa quibus matrem di
rigit ut aperte indicaret quod ipse eam gestaret in corde
suo de mundo exiens quem illa in suo gestaverat cor
pore intrantem in mundum Et primo matrem vidit fidelissimam
deinde alloquebatur Vidit mestam et respexit eam Ex te traxi
id quod hodie patior Olim ista mater in nupciis signum pe
ciit at ille ostendens matrem quod opera divinitatis ex ea non
traxit dicens Quid michi et tibi est mulier q. d. sum hiis quibus
miraculose operor nil tecum hec commune Nondum venit hora
mea scilicet passionis in qua patebit fragilitas corporis quod
de te suscepi Sed iam hora venit Nondum moriens illam
inspexit id est de qua corpus id est in quo modo potest accepit Secundo
aspexit eam de alto crucis super ipsam omnium mortalium fuit hu
milia Tales enim de alto despicit ps excelsus dominus etc.
Tercio inspexit eam quia in illo tempore mundus nil preciosius nil
gloriosius habuit conmoriens eam tam angelis quam ho
minibus quam et sibi dei filio desiderabilem Peccatores enim

Johannes

2

3

ymaginem qua ceteris feminas pulchriores delectabilius
solent inspicere. Sic xpm virginem. Quo qz fidelissima fuit
et paupercima. nec inst yma. nichil habens. que pro
diuiciis computauat omnibus. Et ecce illud admittit tota ma
nens desolata et gemebilis plena ipsa vlt super quem
respiciat. Quo qz eu valde dilexit. sed sic ubi dolor
ibi manus sit ubi amor ibi oculus. O gemebundum specta
culum videntem matrem crucifixo. In illo enim momento illi
bus oculis festinabat ad mortem et sese torquebant
ad matrem. Memorabilis sit nobis hec visio. nec obliuioni
traditus Scripsit ipsa visionem suam ad eternam memoriam
filiarum et in cordibus nostris et nobis visionem hanc qua xpc
matrem suam vidit et aspexit. Dicit matri sue mulier. Sed quare
hanc in fine vite sue quasi alienam nomine mulieris alloquitur
et non matris vel matrem. Valde notandum est quod dominus fere nusquam
femineum genus alloquens hic communi utitur nomine. Notandum est
quod illam omnium feminarum reginam non nisi mulierem appellasse
legatur. et nusquam inuenitur ut eam familiari sibi allocucione
sed quasi ad extraneam durius est illam affatus. Quia in re nimiam
affeccionem inparatam affabilitatem ad parentes et consangui
neos dissuadet. Quid igitur fiet de hiis qui etiam ad ex
traneas feminas verbis mollibus et nimia penetrantibus
uti solent. quasi feminas proprio nomine et singulari vocantes
ac si iam in bono essent confirmati. et ex huiusmodi collo
quiis nec inspicere possint. Quod tamen Jeronimus dicat effeminatas vi
bene videre conuersantem mente diligere. sed non corporali frequencia
erubescat igitur effeminata virilitas. nimium se dedicare ut mu
liercula que ad se non pertinet exquisite quibusdam blandi
ciis et alloquiis attrahere voluit. quam tamen virili generositate contemp
nere debet. Cum vero ille qui mundum portat eam ad propriam
matrem nusquam se affabiliter habuisse legatur. Et dicat ei mulier
et non mater ne matris dolorem amplius excitaret. Unde Crisostomus
hic mouendo quomodo sic dicat. O bone ihesu qui matrem tuam
dulcissimam que ita diligenter te nutriuit. reuerenter tractat
et dulcius lactat adeo inmulcius alloqueris. Sed ut dictum est
non vocat eam matrem sed communi nomine ne pro maternis si
exprimentur et vehementer amoris teneritudine aggrauaretur
virginis animus. ac videns animi passionem et audiens
matris nomine doleret amplius. tunc enim non erat tempus
ipsam dulcius alloquendi. nec matris nomine exprimendi
quia si tempus sibi dulciter locutus fuisset forte cor virginis ere
puisset. Et istud fuit tercium verbum eius ut matrem et discipu
lum inter angustias positos aliquatenus consolaretur commendat
matrem solacio destitutam ac mestam et quasi morientem discipu
pulo et discipulum matri dicens mulier ecce filius tuus. Et de quo loco

fily tui tibi dz obsequi et affectione quidq[ue] q[ui]d ei [us]q[ue] mo
fuit obsequium tibi et tui curam habui s[ed] de ceto istud de
linquo tibi qui erit loco mei. Et discipulo ecce m[ate]r tua
hec e[st] cui reuerenciam et famulari debes ut filius matri q[ui]d ei
deputo te ad eius obsequium et curam loco mei. hoc tamen[?]
bn xp[ist]us erat maxime sollicitudinis et pietate eo q[uod] in tanti[s]
doloribus constitutus matris mestissime curam gessit et ei de
ministro prouidit In quo docuit nos compati parentibus
n[ost]ris afflictis et in necessitatibus subuenire ac eis qui indigent
curam et debitum obsequium impendere et in quocumq[ue] statu
simus parentes quantum bono modo fieri p[otest] honorare quos
mandat dicens. honora patrem et matrem. Hic nunc suo ex
emplo docuit et fecit quod faciendum amonuit. pro se n
matri quam moriens relinquebat alterum quodammodo filium ad
eius curam et obsequium prouidebat In hoc autem q[uod] Johanni
matrem commendat magnam ostendit dignitas Johis. et quantum
eum honore honorat. Aug. o mater virgo materno affectu
plena quales erant tunc lacrime tue cum audires ex ore mori
entis filii tui Ecce filius tuus cum accipes seruum pro domino
discipulum pro magistro. piscatorem pro deo. Zebedeum[?] p[ro] vni
genito Johannem pro xp[ist]o. Et q[ue] nerua data conspira solent
clara liue. nouum tibi donatum filium inspiciens. deprehendisti
non esse filium tuum Non enim erat tuus filius qui stabat circa
te s[ed] qui pendebat ante te Fuit ihesus cum matrem alium filium
tradidit cum ipa[rte] magis acceptet mortuum q[uam] vitam omnem vi
uenciam Et nec admiracione caret. q[uod] non solum alium tradidit
sibi. ymmo et ipam eam alteri relinquit et assignans dicens
Ecce mater tua. Quare tu nunc crucem eum impotentem fecit
Absit cum in cruce pendens signis clarificatus sit Ven non
sine misterio saluator mundi exiens matrem hic relinquit. re
licte tutorem deputat. et tutorem filium appellat Primum fecit
vt eccle[sie] vtriusq[ue] p[ar]tes triumphanti et militanti visibili et
inuisibili solacio frueret. p[er] xp[istu]m ascendentem in celum sitis
angelis et animabus diuinitas et humanitas eius p[ro] ecclesie totem
planda est exhibita Ut sic egrediantur et ingrediantur
et pascua inueniant Militanti vero in die penth spm s[an]c[tu]m
infudit Sz q[uia] eccle[sie] militanti p[rese]nciam suam corporalem iam sub
trahere voluit. eius matrem suam consolacionem relinquit per sui
letatum omni humano e[st] in te. Zo vt fideles de rudimenta
fidei instruct Ipa enim conseruaverat verba doctrine ceteris
p[er]fectius Unde scita e[st] tocius eccle[sie] et senatus ap[osto]lica magistra.
Zo ut etiam m[ate]r fluctus temptacionum que validissime p[ost]
xp[ist]i passionem contra eam ouebat habeat eam consolatorem Sed
quare alteri commendat Fert vt virginalis pudicicia tuto
rem habeat. sub cuius cura commodius p[ro]tem ageret vitam
Sed ex quo virgo virginum impetrabilis tutorem accepit. datur
doctrina vagabunde virginitati ut sub custodia habeatur

Aug
Rō
Relinquit
3
Rō
commendat
Z

Nimia em libertas sexus femnei et maxime virginu nusqm bonu exitu habuisse legit' Ideoq audi consiliu meu virgo ymo om̄i de regimine sub bcaud vt nullaz custodia tibi supflua esse reputes In nllo loco ac tepe uel nllo hoim qntucūq eciā scto securitatez tibi pmittas s; in pauore ac tremore pseuerās castitate tue thezaure nuptiale an oculos tuos constitue et absconde, qui vale de hostis anticus insidiat' Greg' de poenā considerat depdari qui thezauru in via publice portat ' zo dūs mrez al teri comēdat vt testam formā et regalez sua magi stiā nobs insinuaret Saluator em nr moiens sc suu dysposuit testamētu qd sibi de hys omnb; que ha buit nichil retinuit ' ita tn q vnicuiq sm ppria cōtutez donat z statū pfectu e Tpalia em tamq viliora ducēdū cōmiserat iude traditori / Eccliaz suā petro zelatori, disci pulos pri, corpus cusfrodibz, vestes militibz, paradisu latroni penitenti / s; impenitēti infnu Adhuc solū ha buit mrez et spm / Et vt de omnb; se rite expediret Mrez virgine virgini cōmedat. Et postea pri spiritu In hys dādo formā rite trāsmigrādi ex hc mundo vt hō mūte sibi cōmedata debite ordinate nudus ex hc mundo nudū xpm sequat' Ecce mr tua virginem incōpabili amoris affectu Johām virgini cōmedat Nō dixit quamqd tn adhuc mūre fuisset dignacōis / Sz mrez Ecce mr tua q.d. eōd affectu eam dilige & venerare eād cōpēdētā ab ea qcūq volueris postula, eand bem uolenciā ab ea expecta ' qua solet cōngemitq a matre sua. Et ad mrem Ecce filiq tuus q d eōd affectu istu discipulū dilige eād patieciā ipm subporta, qz congenitq esset O mira inaudita pietate, o qm gloriosu est Jesu xpe tuū esse discipulum / quis em pn̄cipū huiq mūi seruois suis istu exhibuit honorez / Ille putifar egipciq seruum suū jozeph toti possessioni sue pfecerat, ita ut omnia sub manibz haberet pter sponsam / pharāo rex filiā Nr' aut dūs mrez suā reginā celi seruo suo dedit Nō in sponsam, nō nc longe maiq s; in mrez Nemo em ignorat q maiore similitudine cōhut filiq a mre qz spo sus a sponsa, omnis eciā possessio mris iure heredita rio trāsit ad filiū In eo igr' q xpus Johāni mrez suā cōmedat quodāmo eu alterū mris filiū cōstituit et regni sui cōsortez eū fecit / Et sic incōpabiliter ho norat / Valde igr' honorādq e btūs Johanes Nā Ecce filiq tuus z d e m t Bnd ad custodiendū tepli spus sti, positq e fidelis cōutus discipulis ille qui in tena domita cōmicias sibi in pectore inguirolocanerat

Cui et hic alio privilegio honorat[ur]. Et p[ro]p[ter] illud declamatoriu[m]
in quo p[ro]nu[n]ciat q[uod] in principio erat verbu[m] et verbu[m] erat apud
deu[m] / officina illa in qua verbu[m] caro factu[m] est diligenter
ei a filio com[m]endat[ur]. Petro com[m]endat[ur] eccl[es]ia, Joha[n]ni Maria.
Illi tumultuosa negocia, huic v[er]o q[ui]eta. Illi atria et
vestibulu[m] et altaria p[er]egrinoru[m], huic com[m]endat[ur] altare in
censi et s[an]c[t]a s[an]c[t]oru[m]. Ad culmen misterij seu velu[m] s[e]c[un]d[u]m admit
titur. Solus illi assistit p[ro]piciatorio, solus illud vas aureum
continens manna, illud divine legis scrinium pontifex desti
natus observat. Unde quadriga[m] c[er]te ferculu[m] p[er] quod
vehi posset ad patrem penitentis affectus, s[cilicet] per Joha[n]ne[m] ad
matrem, p[er] matrem ad filiu[m], p[er] filiu[m] ad patre[m]. In h[oc] ergo ferculo
quo ab h[oc] mundo vehim[ur], tu b[ea]te Joha[n]nes fac columpnas arge
nteas, g[rat]ie ascensus purpureos, filius media caritas, reclina
toriu[m] aureu[m] p[at]ris visio in decore suo, et eterne pacis iocu[n]
da tranquillitas. Aug[ustinus]: Lignu[m] crucis fiat kathedra Cristi do
centis. Exemplo enim suo instruxit nos ut a filiis paren
tibus impendat[ur] cura [et]c. Si enim Cristus et in ligno pendens
matrem non sunt oblitus, sic q[uod] eam ap[osto]lo c[om]mendare prius seu votum re
ligionis non debemus parentes obmissi e. Et q[uod] tam p[re]cios[us]
tezaurus erat sibi a crucifixo datus mox, ne p[er] magist
ri dimitteret morte, nec indecoru[m] metu[m] aut securitatem
infamia differret accipe commendatum. Sed de nova matre se
statim dimittens suscepit ea[m]. Et ex illa hora accepit eam
discipulus in sua, s[cilicet] curam et curam specialem. Et in eo q[uod]
dicit matrem discipulo commendat nobis aliq[ui]d q[uod] est summe
amabile et mirandum, s[cilicet] quanta[m] spem ad illa[m] matrem habere
debeamus. In eo enim q[uod] Joha[n]ni commendata est, nobis omnibus
pro matre est assignata, ut impleat[ur] id ps[almi]: Multi filii deserte
i[d est] virginis, magis q[uam] eius que h[abe]t viru[m]. Cristus enim et Jo
hannes Marie filii ambo in celis sunt. Cum tam Maria
mater esse desinit. Non omnium nomen mater est, qui in gr[ati]a Cristi
sunt. Johannes enim gr[ati]a interpretatur. Cum eius signum re
volue civas textum proprium nomen eius cum ergo in matrem
commendat[ur] nusquam expressum est, s[ed] p[er] quandam circumlocucionem de
scribit[ur] ut dicat[ur] q[uod] eam alius a Johanne quer[...] ut sic
filii Marie. Quomodo fierent participes huius descripcionis puta
ut sint discipuli Cristi per sinceram caritatem. Joh[annes]: In
h[oc] cognoscent homines [et]c. Et stat iuxta crucem Jesu [...]
transfigendo [...] et [...] sine [...] vc. Et ut di
ligat[ur] a Cristo: Diligit autem diligentes se [...]. Cui h[oc] ta
li dicat Ecce mater tua. Hic verbum omni acceptione dignum.
Si enim Maria est mater tua, Cristus Jesus est frater tuus. Ergo pater
eius pater tuus, et regnum eius hereditas tua. Ecce mater tua

ergo gra(tia)m mar(ie) thezaur(um) tuu(m) Matres e(ni)m thezaurizant
filiis. Ecce m(ate)r tua cui o(mn)e(s) mat(er)is tua (con)s(erva)ta ad cor eius
ascendit Dilige (er)go ea(m) et venerare. Et mox accipe ea(m)
in tua(m) vt illa te tandem assumat in gl(ori)a(m) sua(m). Et e(st)
Beda sup(er) luca(m) Clarissimu(m) mu(n)di lumen retraxit radios
suos, ne aut pendentem d(omi)num videret aut impii blasphe
mantes sua luce fruerent(ur). Et no(n) du(m) q(uod) d(omi)n(u)s sexta hora
sole recedente a centro mu(n)di crucifix(us) e(st), diluculo au(tem)
oriente iam sole (christ)us resurrexit. Dep(ro)b(ans) significans in statu
t(em)p(or)is q(uod) mortuus e(st) pro p(e)cc(at)is n(ost)ris et resurrexit p(ro)pter
iustificatio(n)em n(ost)ram vt peccatis mortui iusticie viuam(us)
h(oc) ie(ronimus). Ve(re) et Beda sup(er) iohannem Recepit m(at)rem sua(m) quam
dilectus eius discipulus eam suscepit Cu(m) i(n)d(e) dudu(m) iam
o(mn)ia reliquerit, rerum q(ua)n(do) naui(cu)lam et rete, p(re)sertim
n(on) et de illis esset de q(ui)b(us) sc(ri)ptu(m) e(st) q(uod) nemo suu(m) ali
q(ui)d esse dicebat s(ed) erat illis o(mn)ia co(mmun)ia. Suo (er)go m(agist)ro
x(rist)o magistro et do(mi)no discipulus accepit in sua vbi aliq(ui)d
suu(m) nemo esse dicebat S(ed) sciend(um) q(uod) recte de eisd(em) dictu(m)
e(st) sc(ri)ptu(m) Q(uo)t(quo)t e(ni)m possessores p(re)dior(um) vel domorum
erant vendentes afferebant p(re)cia illoru(m) et ponebant
ad pedes ap(osto)lorum Diuidebat e(ni)m vnicuiq(ue) prout cuiq(ue)
opus erat sic (er)go debemus accipe(re) q(uo)d dictu(m) e(st) ex illa
hora accepit ea(m) discipulus in sua vt ad eius curam
q(ui)cq(ui)d esset inte(r)im p(er)tineret. Quapp(ro)pt(er) cu(m) discipul(is) s(ecundu)m q(uo)d
opus erat distribueretur sancte regimine parte, hic disci
pulus accipiebat et solerti studio neccessaria ministrare cu
rabat h(oc) ie(ronimus). Aug(ustinus). Habi(tu)s accepit ea(m) discipulus in suam
ita ut h(ec) sua e(st) actus plus et e(st) (cuius) sensus. Accepit ea(m)
in sua, no(n) q(ui)n(us) p(re)dia q(uod) nulla habebat cu(m) ap(osto)lis o(mn)ia
reliquisset, s(ed) in sua s(cilicet) officia seruicia b(e)n(e)ficia q(ui)b(us)
ei reuerent(er) obsequebat(ur) || Nota q(uod) maria in p(er)sona cuiu(s)
cuiusl(ibe)t volenti esse p(ar)ticeps diuine gr(aci)e q(uod) iohannes gra(cia)
dei interpretat(ur), Comendat(ur) q(ua)m s(ecun)d(u)m ea(m) accipe(re) p(ri)mo in su
am m(at)rem vt ea(m) filia(l)i affectu diligat. q(uia) m(ate)r o(mn)i(u)m bo
noru(m) est. Sap(iencie) 1. Ip(s)a e(ni)m dicit Eccl(esiastici) 24 Ego m(ate)r pulc(h)re
2o in sua(m) sponsa(m) vt nunq(uam) ab ea p(er) sincera(m) dilect(ionem) et
deuoc(i)o(n)em recedat Dicat (er)go ad deu(m) pre(cem), hanc m(ich)i ac
cipe q(uia) complacuit o(cu)l(is) meis Judic(um) 14. 3o in sua(m) d(omi)na(m)
vt ei s(em)p(er) obediat et fideli(ter) seruiat q(uia) cuiusl(ibe)t n(ost)r(u)m dicit de
p(re)p(osit)o vel angelo vel p(re)dicator(e) Reuertere et humiliare sub ma
n(i)b(us) d(omi)ne tue Gen(esis) 16. Certo in sua(m) custodia(m) vt nunq(uam)
ea(m) p(er) aliq(uo)d p(e)cc(at)um maxi(m)e carnis amittat Sap(iencie) 6 dilecto

-filius custodia legum illius Abacuk 2 Super custodiam
stabo Nota quod erat quidam religiosus qui tantam habebat
devotionem in isto verbo scilicet mulier ecce filius tuus quod fere per
xx annos continuavit lacrimas in tanta habundancia quod multum
de illis bibebat Unde quando incipiebat cogitare totam passionem
domini et veniebat ad locum istum totus in lamenta et lacrimas
dissolvebatur Et dicebat matri O mater mea ecce quare penam
in te filius tuus vide quod delictus est et mortuus filius tuus
Item dicebat filio suo Ecce mater tua lacrimosa et dolorosa
vide quod stat dilectissima mater tua delicta Tu ergo carissime
frequenter ita cogita et loquere ad filium pro matre et ad matrem
pro filio et graciam obtinebis se tristiciam Item hanc autem reco
mendacione intelligimus non solum Johannem sed et totam ecclesiam
et quoslibet fideles animas in Johanne beate virgini commendatam ac eius
servicio et obedientie subditam ipsam quod eam toti populo christiano
usque in finem mundi pro consilio et auxilio relictam ut ipsa
nos habeat in filios nos diligendo et bonum nostrum pro
curando affectu materno Et nos habeamus eam in matrem
dilectissimam ipsam semper amando et post deum super omnia ho
norando Unde Hugo de s victore Ex hoc quod ei dictum est
Ecce mater tua intelligitur quod virgo beata non solum Johanni in
matrem dat sed pro toti ecclesie omnibusque peccatoribus in matrem
assignatur cum dicit Ecce mater tua O peccator desperate ecce mater
tua O verbum dulce o verbum solaciosum o verbum gaudiosum Ecce
mater Ipsa est enim mater dei et hominis mater rei et iudicis non
decet matrem filios discordantes esse permittat Si enim es peccator
maria est mater tua ergo et iesus est frater Ergo gratia marie quam
habet apud deum est thezaurus tuus ergo dilige eam venerare
tamquam patronam tibi ubique et amplius nolli morari sed ab hac ho
ra accipe illam in tuam ut ipsa tandem recipiat te in gloriam suam
hec Hugo Sicut ergo necessaria fuit nobis passio domini ad salvandum
ita necessaria fuit hec recommendacio ad nostrum auxilium et consilium
Et propterea semper currendum est recurrendum est ad eam pro quacumque
necessitate et utilitate Ipsa enim mater mea nichil convenit magis dene
gare Unde Bernhardus Sileat misericordiam tuam virgo beata si quis est qui in
vocatam eam in suis necessitatibus meminit defuisse Hec quippe
misericordia nobis misericors multum est necessaria Unde idem Bernhardus Nos
quidem in ceteris virtutibus congaudemus tibi sed in misericordia tua potius
nobis ipsis laudamus virginitatem humilitatem miramur sed misericordia mi
seris sapit dulcius hanc amplectimur carius recordamur sepius
bruisque invocamus Et timeas ad eam accedere quod mitis et
dulcis est valde Unde idem Bernhardus Revolve totam seriem evangelii
et si quid austerum si quid durum inveneris in maria deinceps eam
suspectam habeas et ad eam accedere vereare Nos igitur
studeamus ut exemplo Johannis virgine Mariam habeamus in matrem

No[ta]
Religiosus
No[ta]
No[ta]

Si ipam volumus habere adiutricem Quia cum triplex sit status
hominis s. in vita in morte et post mortem Ipsa in hoc triplici
statu adiuuat filios suos qui eam habent in matrem Unde dicitur
etiam mater misericordie Adiuuat primo in vita, s. in vita quos
sunt iusti et istis impetrat perseuerantie gratiam Ideo dicit Dna
s. date et conseruate Alii sunt peccatores et istis impetrat
peccatorum veniam et dei miam Ideo subdit mater misericordie Secundus
status s. in morte et est periculosus quia hostes et demones ad
morientes accedunt, et quod iusti habent exquirunt Sed beata virgo
animas in morte protegit et hostes expellit Unde subiungitur
tu nos ab hoste protege Tercius status est s. post mortem et ante
deuorare volentes Sed beata virgo animas in morte suscipit et
in celum deducit Ideo subditur et hora mortis suscipe
O domine ihesu magister bone recommendacionem quam fecisti inter
nos et matrem tuam consuetam metuum et omnibus nobis gratiam vt ei
talis valeamus deseruire quod digne mereamur eius filium in
patria et ipsam digne et dominam nostram dicitur
Hic ponuntur quatuor dubitaciones Prima potuit deus
sicut ihesum christum solum pati penam mortis Secunda potuit
dixisset de morte sine morte solum per alias penas receptas
fuissemus a peccato liberati Tercia potuit si non fuisset mortuus de
vel gladio potuisset mori Quarto potuit christus in sua
passione intensius doluit in sensu quam in racione Ad primam
dicendum quod pena mortis ihesu christi triplicatur potest intelligi vel
considerari Primo ex parte pene quam patiebatur Secundo ex
parte generis humani pro quo patiebatur, 3o ex parte sui qui
patiebatur Primo modo pena ihesu christi debebat habere vi
litatem Secundo debebat habere iusticie equitatem Et 3o debebat
habere glorificatam vilitatem Et propter ista probat Augustinus congruum
fuisse quod pena mortis ihesum christum debuisse recipere Primo
propter pene vilitatem multi sunt qui dicit Augustinus Qui quamuis
mortem non timeant tamen in genus mortis vehementer horre
scunt Ut ergo nullum genus mortis recte vinceret hominum metum
ne esset illius hominis puta capitis mundi ihesu christi ostenden
dendum fuit vt quod nullum genus mortis magis obprobriosum
putabatur quam in patibulum ipse crucifixi voluit Secundo propter iu
sticie equitatem Nam primus Adam de terra virgine hominem miserum
in transgrediendo dei mandatum totum genus humanum iuste perdidit
et diabolo vendidit quia pomum vt suggestionem s. peccati ab
ipso recepit et diabolus dato talis precio pro pomo peccato iustum ti
tulum dominandi in nos accepit quantum est ex parte nostra Ergo
sicut Adam de celo celeste hominem equitatem debebat nos iuste
liberare et recuperare, et istud fuit lignum mortis de quo Augustinus

Dna

scribitur Sap. 14 benedictum lignum per quod facta est iustitia. Tertio propter significatam caritatem. Nam ille qui patiebatur erat dei filius qui habet latam dilectionem extendentem se usque ad peccatores et inimicos, habet longam durationem quia est alpha et o principium et finis omnis rei, habet altam durationem quia in nomine eius flectitur omne genu celestium terrestrium et infernorum angelorum et demonorum, habet profunditatem cognitionem quia in ipso sunt omnes thezauri sapientie et scientie dei absconditi. Que quatuor in hoc genere crucis ostensa sunt. Unde ad hanc longitudinem latitudinem altitudinem et profunditatem quam docet nos apostolus diligenter considerare ad Ephe. 3. Ut comprehendatis cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo et profunditas et sublimitas. Ad secundum est dicendum quod in liberatione hominis a peccato et in recuperatione eius servitute dyaboli duo possumus considerare. Primo rei comparate precii mensurationem. 2o ipsius emptoris extimationem vel precii ~~mensurationem~~ deputationem. Primo si consideretur res comparata puta homo vel precium quod dabatur puta homo passio ihesu christi, sic minima irrisio vel passio vel illusio illata iesu christo quantum pondere in se sufficeret ad recuperationem infinitorum hominum, quia ad satisfactionem pena divina illata dignitate persone est compensari meriti et maxime divine, facte persone minime vel minus digne. Sed si consideramus secundo modo emptoris et comparatoris extimationem vel precii deputationem sic deus pater emptor humani generis tale precium deputat et tale precium solvens existimat ad comparandum genus humanum, ut sicut homo morte se vendiderat dyabolo, sic morte hominis iesu christi recuperaret hominem. Si enim liber meus valeret solum x florenos et emptor existimaret librum emendum ~~xx~~ florenis et tantum precium deputaret ad emendum, diceret quod non posset comparari nisi tale precium daretur. Primo modo de comparatione loquitur Bernhardus dicens quod una gutta sanguinis ihesu christi sufficeret ad redemptionem humani generis. Secundo modo loquitur apostolus ad Heb. 2o dicens oportet ihesum christum per mortem destruere eum qui habebat mortis imperium id est dyabolum et sic liberaret eos per mortem qui per totam vitam erant obnoxii servituti. Et secundum hunc modum loquitur apostolus Crisostomus super hunc passum: Si filius dei es descende nunc de cruce, quod ad hoc venit christus ut affigeretur et sic genus humanum a morte liberaret. Ad tertium est dicendum quod secundum Damascenum Christus habuit corpus naturale passibile et mortale. Dupliciter ergo potest ostendi quod si non fuisset mortuus gladio vel cruce, fuisset mortuus senio. 2o dicitur ratio quia talis est secundum hoc corpus passibile et mortale secundum naturalem causam corporis passionis et corruptionis, sed causa corruptionis et passionis humani generis est prima commixtione compositio, quia alia mixtio elementorum reperitur in oculo alia in aure et alia in uno membro quam in alio propter diversitatem organorum, et quia una mixtio

2

3

continuatur alteri, mixtio talis continetas ipsum mixtum quinque corrum
2 pit. Secunda est elementorum existenciam in mixto ad propria mictiam
Nam cum elementa sint in mixto secundum qualitates suas tamen
extra loca sua propria quia calidum non est in loco ignis sicut aqua
est in aere vel aqua excepta terra in proprio loco mixtio quodlibet isto
rum naturaliter tendit in proprium, et quia naturalis inclinacio non est
3 frustra per dissolucionem mixti hec inclinacio completur. Tercia est
humidi et calidi deperdicio que cum non restauretur per sumpcionem cibi
cum prima puritate naturalis tamen totum sit aquosum et desitit
4 / Quarta naturalis humidum corporis humanam limitacionem omnes enim cor
naturalis limitata est. Non dato quod insensibilia et humores cum
summa proporcione fuissent in Iesu Christo tamen quia virtutem habebant
limitatam finaliter defecissent, sicut si duo homines similiter
fortes traherent unum pondus quorum unus non superat alium tamen
finaliter desistent. Christus ergo quia corpus corruptibile habuit
tamen sibi naturales corrupcionis assumpsit, senio igitur si non fuisset
interfectus defecisset. // Quintus modus Augustinus est expressa 20 libro de capo
paruulorum sic dicens, quia erat in Iesu Christo similitudo carnis
peccati ideo mutaciones etatum percurrit nolunt ab ipsa exorsus infancia
5 ut ad mortem etiam senescendo illa caro perueniret, nisi iuuenis
fuisset occisus. Quinto quantum videtur quod sic quia illud magis patitur
ad primam affligente quod magis est passibile sed sensualitas in Christo
magis erat passibilis quam ipsa racio quia fragilior ergo videtur quod in
Christo magis affligebatur sensualitas quam racio. Contra sicut gaudium
est in glutone conueniente cum conuenienti, ita dolor in separacione
ergo est maior dolor ubi est separacio magis conuenientis sed anima
plus conuenit cum corpore secundum sensualitatem quam secundum racionem sicut
dicit Augustinus in libro de ciuitate dei ergo paciebatur plus sensuali
tas quam racio propter maiorem connexionem cum carne, sed contra sicut
dicit Augustinus de ciuitate dei, dolor est testimonium bone
nature ergo in meliori natura intensior est dolor, sed melior est anima
nature secundum racionem quam secundum sensualitatem ergo intensior fuit dolor in Christo
ex parte racionis quam sensualitatis. Item quod ex pluribus causis dolet
ceteris paribus intensius dolet quam quod ex una tantum, sed dolor erat
in sensualitate tantum ex carne, racio vero condolebat carni sed etiam
et sensualitati et nobis, ergo videtur quod intensior fuit dolor in racione
quam in sensualitate. Responsio quod ad predictorum intelligenciam est
notandum quod in Christo duplex fuit dolor secundum quod dicit scilicet dolor
passionis et dolor compassionis, et utrique dolor intensus fuit et
acerbus. Utrique illorum dolorum in sensualitate fuit et in racione
sed ordine permutato. Nam dolor compassionis et carnis primo
attingebat animam secundum sensualitatem et deinde secundum alias vires
dolor vero compassionis primo erat in racione et ex racione redun
dabat in sensualitatem. Sicut enim racione mea dolente pro peccatis
meis gemit sensualitas et lacrimatur, sic et Christus sed multum
pro peccatis meis doluit de peccatis meis flet. Pono igitur tres

conclusiones prima dolore passionis Christus secundum partem
sensitivam magis doluit quam secundum rationem probatur quia dolor passionis
proprie sensualitatem attingebat et redundabat in rationem quo sensua
litate proprior sunt fonte quam in ratione quo intensior Item
sensualitas magis alligatur carni quam ratio quo carne paciente
plus paciebatur sensualitas quam ratio. secunda conclusio dolore conpassi
onis quo interius affliciebatur propter scelera nostra intensius paciebatur
Christus secundum sensualitatem ~~rationem~~ quam secundum sensualitatem probatur quia ille dolor
ortum et originem habuit in ratione quo etc. Item Christus diligebat
alios sicut seipsum et perfectam habebat caritatem quo tantum dole
bat de separatione aliorum a deo sicut si ipse separaretur quodam
ab ipso. sed constans est quod omnis anima recta plus dolet de separa
tione a deo quam de separatione a corpore quo etc. Ex quo se habent sicut
excedentia et excessa dolor passionis et conpassionis. tercia conclusio simpli
citer loquendo dolor conpassionis fuit intensior in Christo quam
dolor passionis probatur quia dolore conpassionis amplior erat
ratio dolendi propter inhonorationem dei et separationem nostram a deo
Maior etiam est dispositio ad dolendum propter dilectionis immensitatem
secundum enim quod dilectio maior est secundum hoc sunt plage passionis maio
res Et quod ille dolor sit passionis suae intensior colligitur ex du
plici signo primum est quod maluit animam suam a corpore separare quam
quod nos essemus a deo separati Aliud vero signum est quod flevit
pro peccatis nostris sed non flevit pro penis corporis sicut dicit Cancellarius dicit pla
ctus autem est signum amaritudinis et doloris Et hoc exprimit
eleganter philippus Cancellarius parisiensis in quadam prosula
sua con (?)vocabulis et devota dicens homo vide penas quibus
afficior vide clavos quibus confodior cum sit dolor tantus exterior
interior tamen planctus est gravior tam ingratum dum te experior
Asexta autem hora tenebre facte sunt super uni
versam terram usque ad horam nonam et circa
horam nonam exclamavit iesus voce magna
dicens heli heli lamazabatani hoc est deus
meus deus meus ut quid dereliquisti me
Quidam autem illic stantes et audientes dice
bant heliam vocat iste Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam implet aceto
et posuit arundini et dabat ei bibere Ceteri
vero dicebant Sine videamus an veniat helias
liberans eum Iesus autem clamans voce magna
emisit spiritum Postquam irrisionem hominis hic ondit(?) ex
passionem lassum(?) in obtenebratione aeris ondit generaliter
quia super universam terram et diuturnitatem quia a sexta ora usque ad

hora nona / Erat autem sexta autem hora Sciendum quod dicitur hora
sexta i. sole recedente a centro mundi secundum Bedam tamen e quia
mortuus est pro peccatis nostris et resurrexit propter iustificationem nostram
et peccatis mortui iustitie viuamus Decuit enim ut hora re
demptionis corresponderet hore perditionis / hora sexta adam extendit
manum suam vetitam ad lignum / Et christus illam super crucis lignum
Unde ipso eodem temporis ~~penitenti reseraret~~ articulo quo peccatum adam
paradisum clauserat latroni penitenti reserat / hora sexta et secunda
sexta et etate sexta / tenebre facte sunt super uniuersam terram
usque ad horam nonam Ideo fuit quod ille pater qui voluit reforma
re nouem ordines angelorum / quia enim agnus innocens verus
sol iustitie eclipsim patiebatur / sol iste visibiles clarissimum
mundi lumen factori suo compatiens lucis sue radios retra
xit et occultat / non valens intueri pendentem dominum ac mor
Non enim ferre poterat creatura iniuriam creatoris / Unde Crisostomus Sol obscuratus est
suos celat igneum iubar ne videret impiorum facinora / texit radios
autem factum fuit triplici ratione Primo ut natura insensibilis christo
compatiens corda lapidea ad veram christi compassionem emolliret
Secundo per eclipsationem lucis solaris subtractionem veri luminis in
cordibus iudeorum et militum christum crucifigentium ostenderet
Tertio ne corpus christi nudum in cruce et morte eius exprobra
tissimam ab impiis in gaudio videre vel eos sua luce sua
permitteret / Non fuit eclipsis ista naturalis quod patet ratione duarum
temporis / quia impossibile fuit fieri naturaliter per tres horas / Secundo ratione
temporis quia impossibile est fieri eclipsim nisi in coniunctione solis et
lune sed tunc luna erat plena et e regione ad solem
Tertio ratione generalitatis Eclipsis enim non potest esse super uniuersam
terram sicut dicitur hic quia apud athenas visum hic fuit Unde dyo
nisius apud Eliopolim tunc puer vidit hoc fieri per interpositio
nem ab oriente ascendentem cursus medietatem et suppositam
soli et transacta eclipsi luna recessit ad orientem ita quod in
vespere fuit in oriente existente in contrario et sic orbes
eorum sunt ad pristinum statum restituti Unde patet etiam defectum
et repugnationem solis non ex eadem parte sed econtrario secundum
diametrum incepisse Item ille tenebre palpabiles
erant et obscure et nigre sicut tenebre egypti sub pharao
ne Tenebre autem et eclipsis solis naturalis ferrugine
sunt et aeree et aliquantulum clare patet quod ergo illa eclipsis
non potuit esse naturalis sed miraculosa et soli christo qui est causa
omnium possibilis / Et quia tribus horis extense sunt tenebre
Ideo habes tres horas repentinas tenebras trium noctium
vel potius in memoriam triduane sepulture tribus noctibus

celebram⁹ quasi triduanas exequias xpi mortui · q2 nō alibi
inv̄ni nonē lectōs fuisse n̄ hīc Et pro mortuis · Et tūc eē
primitꝰ tenebrarū insinuatꝰ ē q2 in illis diebꝫ tenebre
tēpūs die p̄cede(n)t hijs eād horis a sexta usq3 ad nonam
magis obtenebrant homines comessationibꝫ et ebrietatibus
vacando ꝗ quanti et quales eād religiosi hijs horis et te
nebris voluptatū effrenate se immergunt · q2 ea qua tūc
xpus passus ē tamē in q̄ti parū cogitant vel attendunt
Tibi domine ihesu morienti compassus est sol · proinde p̄cor
et obsecro ut me ꝗ quē racionalez tuā dignatꝰ es · sic
facias tua pietate compati tibi morienti et pro nobis ipsis
in tāt(i)s squalore pendenti vt in vita mea nō gaudeam
in luce glorie tēporalis · neq3 diem hominū desiderem s3 toto mē
tis ardore desiderē diē tuū Et circa horā nonā hic ondit
veritatē persone xpi in tribus naturis Et primo in veritate nāe
corporee · 2o in veritate nāe incorporee scꝫ aīe racionalis ubi ihesus
altū tēmū clamat voce magna · 3o in veritate diuine nāe et eius
velum templi scissum · Et sic excluditur triplex error · p primū
error asserentiū ipm assumpsisse corpus inpassibile · p scdm
error asserentiū ipm assumpsisse corpus sine aīa · p tērtiū error
asserentiū ipm esse purū hominez · veritas corporis passibilis
ondit in duobꝫ · primo in exclamacione angustiosa · 2o
in potacione amara ubi Et continuo currens unꝰ · In prima
parte tangit primo exclamacionē · 2o ostendit opinionē audie
ciū morē ubi · Quidā aūt illic stantes · dicat ergo Et circa horā
nonā Ecce cū inclinata ē dies ad vesperū et tepefa
ctus est sol feruore passionis consūmat ostendens se mori p
pctā nrā quibꝫ diuina luce et dilectione in hanc noctez
inclinamꝰ · Iterū q2 p eū nonū ordines angelorū reparant
Exclamat ihesus voce magna p nimia dolōre angustia
In quo ondit veritatē humanitatis et virtutē diuinitatis · Siēm
esset purus homo in puncto mortis ita fortit(er) clamare nō
posset · vñ ad hebr. v · cū clamore valido et lacrimis
offerens exauditꝰ est pro sua reuerentia Dicens heli heli la
ma sabactani · hoc est deus meus deus meus ut q(uid) dereliquisti me · Nota eli in hebr(eo)
ē deus meus · ꝗ tamen deus ꝗ habreaica admixta faciat signare · ioth sat
ē ꝗ deus meus et ideo heli ē ꝗ deus meus lamma ē
ē ꝗ quare · zabatani ē ꝗ dereliquisti me · Derelictus erat
quantū ad subtractionē protectionis · dicat ergo xpus se dere
lictū a patre q2 dimittebat eū in manibꝫ occidencium · Ieme
liusmo ad pietū et ad modū dereliquin te Et hoc erat quid
verbū qd circa horā nonā p nimia dolōre angustia
clamaāt voce magna dicens heli · Et quod civata expomt
dicens hoc ē deus meus cuius sum filius p naturā inquantū deus
Deus meus cuius sum filius p conmonē gracie inquantū homo ·

et sic geminatione ondit duplicem naturam in corporis dereliquisti
me i. penis et morti exposuisti. hec modo loquitur deitas que
passa non sunt quia divinitas in xpi passione semper illesa
mansit. sicut si sole lucente super ligno secante lignum incidat
sol impassibilis permanet. multo magis vbi divinitas secundum
ypostasim carni coniuncta est carne paciente permanet impassi
bilis et illesa. sed loquitur hic humanitas que dicit videbar
derelicta. et dolorem sustinuit. quia illa morti tradita et
passa fuit. quasi diceret pater intantum mundum dilexisti
quod pro ipso me tradidisti et dereliquisti iudeis et morti sub
traxisti enim protectionem sed non solum sermonem christi eam dixit
ut magnitudinem sue pene ostenderet. ita enim sustinuit do
lebat ac si non dei filius sed nudus homo esset. et ideo penitus
videbatur derelictus a deo nullum refrigerium vel iuvamen
recipiens ab eo derelictum ergo se clamat quia licet multi
multa propter deum passi sunt. omnibus tamen deus aliquam consolationem
et refrigerium ministrat. xpm vero totaliter dolori subiece
rat ut doleret quantum dolere poterat. Non non est intel
ligendum quod divinitas humanitatem deseruit vel ab ea sepa
ta fuit. deum enim quem induerat inseparabiliter semper
secum habebat quia nunquam desinebat esse deus sine anima quando
ita corpus sine separata anima et tunc anima illa erat deus
et corpus mortuum erat deus. sed quia traditus erat ita ca
lamitatibus quod videbatur a deo derelictus quasi secundum hunc sensum
diceret vel quam tot criminibus et intolerabilibus exposuisti
doloribus et penis ac si me dereliquisses. vehementissimo
enim dolori in carne sua tenerrima tenebatur. ac ama
rissimo dolore pre compassione sue matris et aliorum
anima torquebatur et tamen pro bono meo ipsemet voluit
hec tristitia et sic sustinebat ut nos aliquod exemplo
suo totaliter pateamur. ac si a deo derelicti videamur
sine quo deus vult nos probare vel nosmetipsos volumus
nos etiam aliquas penas inferre ut sic domino nostro con
formemur in pena ut ei possimus conformari in gloria
vel se derelictum a deo predicat quia tunc vere in nullo vide
batur eius passio. De toto enim genere hominum non videbatur
aliquis ad credendum nisi latro qui fere solus in eum crede
bat excepta beata virgine que tunc eam credidisse
non ambigitur in huiusmodi ipsa semper excipitur. O dulcis
mea quanto dolore tenebaris quando filium tuum sic clamantem
tem audiebas. Et attende quod in isto clamore nondum ad
huc erant tenebre. Et ideo quod de tenebris est dictum est per
anticipationem accipiendum. Sicut verba que xpus fuit magne

acerbitatis quod clamando ostendit magnitudinem sui doloris
qui tantus fuit quod propter eius acerbitatem se clamat a patre
derelictum et in acerbitate passionis omni solacio destitutum
Sexta quidem acerbitas passionis ex hoc apparet quod ipse paci-
ebatur exterius in toto corpore et in omni parte sensuum et
ex omni genere tormentorum interius vero ex maxima compas-
sione quia omnes Christi corporales dolores in seipsam per maximam
cordis compassionem plenissime transformabat et ex di-
scipulorum lapsu et ex casu quia omnes tunc a fide exciderunt
Nono ex profusione sanguinis tam multiplicata deperditione
quod consideravit quod precium sue redemptionis in tot hominibus ingratis
annichilari debuit. Hoc enim secundum Bernardum maiorem dolorem
ei intulit quam omnes pene quas extrinsecus pertulit Unde bis
ingeminat Deus meus Ut ex hoc ostendatur immensitas sui
doloris tam in carne quam in anima quantum ad cunctos dolores
corpori affixos, quod in superioribus viribus anime fruebatur perfecte
licet in inferioribus torqueretur acerbissime Clamat eciam voce
magna primo inclamando quod fuerat tante mortis et mise-
rie causa, quod secundum Bernardum scelerum suscepit naturam hominis
plorat miseriam. Et vult dumtaxat suam affectum ad sui ex-
citaret compassionem Secundo clamavit quod homo rationabilis debet
moveri ad compaciendum Christo Explicita ratione quomodo ex mo-
tu creature insensibilis que tota Christo morienti compassa fuit
Tercio ex conditione sue ipsius nature Habuit enim tot membra pro-
dit corpori humano quot sunt dies in anno ut dicunt phisici
ad designandum quod non sit dies vel momentum in quo ho-
beneficium redemptionis affectuose et cum gratiarum actione non
debeat recordari Quarto ex divine vocis inspiratione quod ipse
sponsus amaritudine sue passionis iubet sine intervallo
ipsam in nostris mentibus dicens Pone me ut signaculum super
cor tuum Cui voci anima devota obtemperans respondet
Fasciculus mirre dilectus meus inter ubera mea com-
morabitur De hoc clamore affatur dicit primus verba secundum
Augustinum in Simone Bathagetis et solliciti pro nobis in
tribulatione posuit verba sua ista verba quidem teneritudine
et merore verba Maria qui devote consideraret ex quam anxio
gemitu ex quam alto singultu ex quam profundo luctu
ex quam amaro planctu hec vox in cruce prorupit ab hora domini
Iesu nostri Et si habes pectus ferreum quod molliatur compunctione
si siliceum quod scindatur compassione si ligneum quod frangatur
condilectione si ereum quod liquescat contemplatione Nota
in hoc verbo duplex natura in una persona Christi clamavit
ad duas personas in una essencia dei et ideo geminatur

Nota

1

2

3

Nota

sub una essentia persona sub eodem actu ubi deus deus meus
deus deus meus ut quid dereliquisti me Clamabat enim christus
affectu rationalis non propter zelum ardentissime compassionis
clamabat affectu spiritualis iactus propter zelum acutissime pas
sionis Clamat affectu rationali deus deus meus cur me de
reliquisti me in tanto mentis suspirio et merore quod non
delinques clamantes ad te Clamat affectu spirituali deus
deus meus cur me dereliquisti me in tanto carnis supplicio et
dolore qui non delinques presumentes de te Magna enim
patiebatur exterius amaritudine sed longe plus cruciabatur
interius propter nimiam magnitudinem Unde hugo induxit
eum mente sic loquentem // Cerne homo quid pro te patior per
de penas quibus afficior / Vide clavos quibus confodior
Et cum sit tantus dolor exterior interior tamen planctus est tam maior
magnitudinem quando te experior / Per hoc nobis exemplum docemus ad deum
in necessitatibus clamare et in periculis ad orationem recurrere Unde
et hugo insuper addidisti deus meus cur me dereliquisti me
ut videres effectum orationis que sic accipienda est con
iacula temptationis in tempore tribulationis. Oraverat siquidem
dominus in toto orto / orat et in patibulo quia tenetur oratio
est subsidium in periculo Ostende igitur anima mea terrenum
et castrum orationis Oratio etenim est unguentum egrotorum
statum infirmorum, adiutorium tutum superiore Et hic ergo
articulo derelictionis christi a deo habetur doctrina quod in nostris tri
bulationibus debemus ad deum recurrere et ei desolacionem nostram
conquesti orando ut ipse tribulationem nostram dignetur respi
cere sicut christus qui in angustia tribulationis positus cla
mabat ad deum patrem dicens deus meus deus meus cur me
dereliquisti me Ergo secundum glosam non solum fuit verbum questio
nis sed et orationis / Sine quid oro hic subintelligitur sed
in psalmo illo ex quo christus hoc assumpsit exprimitur ubi dicitur
deus deus meus respice in me quare dereliquisti ubi hoc quod
dicitur respice in me est oratio et non est in hebreo sed additum
a septuaginta interpretibus magis sensum quam verba sequenti
bus Ergo vero sequitur Enarrare me dereliquisti est conquestio / unde hic
verbo christi fuit oratio implicata sed conquestio explicata de qua
oratione habetur locus ampliter dicitur de christo Qui in diebus carnis
sue preces cum clamore valido et lacrimis offerens exau
ditus est pro sua reverentia Igitur et nos conquerentes deo tribula
tionem nostram semper subintendamus orationem ut ipse in nos re
spiciat et adiuvat Exprimit ergo hic dominus formam temptati
et tribulati qui dum est in tribulatione putat se quasi de
relictum a deo cum tamen propior sit deus homini in tribulatione posi
to iuxta id psalmi Cum ipso sum in tribulatione Dereliquit

quippe dñs amicos suos dum tribulacõibz eos exponit
ad tpus vt misericorditer metiuntur / delinq̄ .i. admod delin
quentis se hz qr protectõm sua subtrahit Sic eñ deus
penitẽ e admod penitentis se habet ut q̄ sic aliq̄ñ dñi
delinque e admod delinquẽtis se habet Ad conforma
dum se huic articlo mediteł hō qm̄ tribulacõibz penis expo
situs fuerat xpus qm̄ sic clamat ad prem et recolligat
oms passiones et tribulacões et conmittat eas deo patri
in memone passionum xpi clamans in toto corde sic ad
xpo vba hec deus deus meus respice in me quare me de
reliquisti / Nec miret vel deficiat si tribulacõ pmittitur
qr sic suo capiti conformat Domine ihũ xpe qui pen
dens in cruce preces ad prem cum clamore valido et lac
rimis obtulisti / da m̄ in omni tribulacõne et angustia
mea ad te clamare . ne tue me pacare velud delictum
a tua miã repbari sz exaudias de celo vocem meam
et sucurras in tribulacõne puentum ut saciens me tua miã
saluatum possim in eternum gloriam et laude tua dicens voce
mea ad dum clamaui voce mea ad dum deprecatus sum
et intendit m̄ Quidam aut illic stantes et audientes
hoc verbum domini dicebat helias vocat iste / hysim rẽo
hic verbum domini dicebat putat qui erat
Romani milites ypm custodientes fuisse putat qui erat
gentiles nõ intelligentes hebreum et putantes ppt sonum
et quadam affinitate vocabuli sonare et helia vocari
Vel fuit iudei dum imbecillitate infamantes qr helie
deprecaret auxilium reputantes eum minorem fuisse helia
vel forte ipi iudei potuerunt hic dice nõ bn̄ intellige
tes quid dicet ppt tumultum et obstrepitum circuquaqz
Postea sciens iesus qr omia consũmata sunt ut consũmaret
scriptura dixit sicio clamat pro aufenda siti corporea et
istud erat quintum vbum in quo sciens iesus omia cõsũmata
que lex et prophete pdixerat de eo et que erat scripta de xpo
passiuro et que oportebat fieri antequam acciperet acetum et tradet
spm vt hic etiam cõsũmaret qd scriptura pdicta restabat et cõ
sumandum erat sz in siti mea potenerunt me aceto dixit dico
ac si dicet hoc solum ex scriptura implens restat pficite qd pre
dixit vnde dr̃ vt cõsũmaret scriptura hic vt nõ ponitur
causative sz consecutive Non enim xpus ideo hic fecit qr scrip
tura hic pdixerat Nam tunc pfecret qr nouum testamentum ppter
vetus et eius cõpleconem esset cum tñ econuerso sit / sz ideo
pdictum est qr p xpm cõsũmandum erat / et hic enim facto imple
ta e scriptura prophe Et sic in aliis suo mõ intellige Dixit
ergo sicio .s. hominum salute qr hanc desiderio cordiali sitiuit
vnde sitim siciens .i. desiderans vt nos sitiremus fonte viui

Sicio

Et hec quatuor verba sunt maxime consolatoria omnium totius
ecclesie fidelium quod dixit sitio salutem humanam feruentissimo
desiderio Nam hic eum ostendit eius ardens desiderium de sa
lute generis humani qui vult omnes homines saluos fieri
Nam vehementer exprimens consueuimus per sitim unde dicit psalmista Si
tiuit anima mea ad deum fontem viuum Unde et Bernhardus dixit
in cruce pendens sitio scilicet ad te pater ut iram quam contra peccatores
habes eis dimittas et oculos gratie quos transgressores hodie
eis appellas sitio ad te mater ut te volentem lamentem non af
fligas sitio ut pro peccatoribus exores sitio ad vos apostolos ut
cito ad fidem redeatis Ad vos in limbo ut hodie lucem
optabilem diu optatam videatis Ad vos peccatores ut a
peccatis desistatis Et iterum sitio ait christus non doleo / o domine
quid sitis fidem vestram / salutem vestram / gaudium vestrum / plus
animarum vestrarum quam corporis mei cruciatus me tenet / sed et si non
mei salutem vestram misereamini Et iterum o bone iesu coronam spi
neam sustines de tua capite / et vulneribus tuis totus / et pro
sola siti clamas dicens sitio Quid ergo sitis Certe solam
redemptionem hominis et gaudium humane salutis Per hoc commo
nitum docemur salutem nostram desiderare et vitam eternam appe
tere Unde Augustinus Adiecisti etiam domine ihesu christe sitio / quid er
go sitis vinum de vite aut aquam de flumine / sitis tua
salus mea / cibus tuus redemptio mea / Siti ergo anima mea
et desidera sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum illum
videlicet qui sitiunt te / nonne tedet te anima mea intemperies aeris
molestia carnis et cordis pugna cum [illegible] varietas / forme
mutatio et incertitudo / temporis expectatio et timor mortis
Cur igitur non cupis dissolui et esse cum christo / cur te retardat
vita mortalis / et non prouocat vita vitalis / beatitudo fontalis
societas et leticia spiritualis / Desidera igitur et considera quam
magna multitudo dulcedinis tue quam gloriosa dicta sunt de ci
uitate dei / ubi est lumen vite fons totius dulcedinis / et beati
tudo utriusque hominis hec Augustinus Unde hic verbo domini sunt com
passio matris mee et sororum eius et iohannis / et maria
exultatio illis pessimis Nam licet expositio possit quia a
nimarum sitiebat salutem / tamen ad literam estimandum est quod in veritate
multum sitiebat quia propter nimium laborem et sanguinis ema
nationem totus desiccatus intus et arefactus et adustus erat
et propter hoc sitiebat supermodum et talis sitis est maximum tor
mentum / Et tunc illi maligni cogitare non possent in quo
amplius ei nocerent / acceperunt cum grandi malitiam et dede
runt ei in spongia que propter porositatem multum de aceto in
bibit / arundini imposita ut sursum ad os pertingeret ac
ysopo circumposita et colligata ut per ysopum herbam amaram
de spongia sugeret acetum seu vinum acetosum cum felle mixtum

Bernh

Augt

mirratum quale erat sibi prius quam crucem ascenderet propina
uerant. Hic ergo bis potatus fuit et ante crucifixionem et in cru
cifixione. Et est racio potacionis et racio geminacionis huius
Dicunt enim quidam cruciferos cicius mori si aceto potentur. et ideo
potatus est iste et non alii ut cicius moreretur et hoc uel instinc
tu iudeorum qui optabant maxime mortem christi uel ex
tedio militum ut cicius a custodia eius absoluerentur quia tede
bat eos ibi morari. Competit ad misterium geminata po
tacio propter geminam personam que peccauerat gustato ligno
vetito ex qua dampnata erat genus humanum propagatum. Cum hec
erat potu amaro amaritudinem sue peruerse voluntatis
ondere quod quanti potuerunt tantum ei nocuerunt de quorum ma
licia sic dicit Crisostomus Tu autem in temeritate eorum qui as
sistebant cogita. Et si decem milia habueris inimicos et si
insanabilia passi fuimus videntes eos mitius reflectimur
hii vero nec in hiis que videbant sitim sine mansueti [illegible] se
uiebant magis et [illegible] tamen incedebant et spongiam afferentes
aceti ita putabant hec Crisostomus. Rabanus super Remigius ipsum iudei crucis
acetum designantes a vino prauitate et prophetarum dacetum
.i. in malicia et crudelitate habentes fraudulenta corda sicut
spongiam cauernosis atque tortuosis latibulis. Hec hec ad signat
fel cum aceto sibi porrexerunt ut in omnibus sensibus ipsum ama
ritudine ipsum replerent. Nam enim velatus fuerat oculis con
tigit percussi [illegible] visionem iam maxillas pugnis attrie
rant [illegible] pomum percussi masticacionem iam collum eius alapis
ceciderunt [illegible] tibi percussi traieccionem. Solum restabat os et
nares affligere. et ideo nares christi affligebat tam cada
uerum fetore quam aceti odore. os vero affligebat fellis
amaritudine ac ipse acetum quando accepit non ut biberet
sed gustat ut scriptura, uel quod scriptum erat impleret. Et quod heli
heli clamauerat. tercium potum ei dati dicebat Sinite .i. ex
pecta uideamus per experimentum. an veniat helias [illegible]
[illegible] vero [illegible] domini male intellexerat. non enim
helie sed deo loquebatur ideo frustra et inaniter aduentum he
lie expectabat. Ecce qualis cena dabatur domino nostro
hora erat iam cenandi sed post labore et dolore non percepit
aliud pro cena nisi potum et filii dyaboli dederunt ei pro
cibo fel. et pro potu acetum. Et nos miseri quid facimus
qui aliter cenare et aliter potare volumus et delicias que
rimus. Certe si mille annis homo uiueret et quottidie in
pane et aqua ieiunaret uix una cena illa sufficeret com
pensare non posset. Conuiuium quamuis post sepe capiat quam dulcis
est hic sermo pro carnalibus et ideo non sapiunt non sentiunt
eum saporem que dei sunt et consolaciones inhias amittunt

Cris

Remig

Quia si acetum domino propinatum ad mentem reducerent dabo
et potu quantitatibusque vilis sapore dicemret ... Non
est cibus adeo aridus qui non efficiatur sapidus si illius
aceti quod domino propinatum est condimento fuerit temperatus. Ergo
ubi ex defectu salis vel alia ex causa fuerit tibi insipidus
non apponas ibi sal vel condimentum aliquod / sed propter Christum
felle et aceto potatum sensualitati resistas cogitans quod pro
peccatis tuis in pane et aqua abstinere debes et quod multi
pauperes sibi ista reputarent ad delicias et tunc videbis
tibi magna gratia aliquid accessisse ad huiusmodi. Ex hac aceti
potacione aceti tunc ... docita communiter accipiendo ita
mistice in bono sensu sicut iudei et milites illa fecerunt
mala intencione que in misterium boni nobis importat.
Et sicut hec docent. Hic quod et nos vinum devocionis admix-
tum mirra mortificacionis carnis et felle amare compunc-
tionis Christo propinare debemus. Tale enim vinum mirratum
et fellitum Christus a nobis sitit et oblatum libenter gustat
sed non vult bibere et in se trahere quia ipse bonorum nostrorum
non indiget. Quid enim Christo de nostra devocione mortifi-
catione et compunctione accrescit sed talia ab eo gratanter
gustata nobis relinquit quibus illa in omnia cooperantur in
bonum ymo et amara fuit nobis dulcia merito sue pas-
sionis. Aliud documentum est accipiendo istud in malo sensu
quod nos caveamus ne vinum mirratum vel fellitum Christo bi-
bendo offeramus / quia sicut tunc iudei ita etiam hodie mali
christiani dant deo bibere acetum potum et Christo sicienti sa-
lute acetum offerunt acritudinem peccatorum. Quidam enim
nunc acetum sed male vivunt hii Christo dant bibere vinum cum
mirra et felle mixtum quia vinum christiane professionis vel
devocionis miscent cum mirra et felle scandalosa scanda-
lisant etiam. Quales sunt pape et mali prelati sacerdotes
et monachi et alie persone religionis et statum prestendentes
qui specialiter se ad cultum dei devoverunt. Qui preterea
christiani vinum devocionis quod deum et homines letificat
deo offerre deberent hii per sua scandalosa opera seu con-
versacionem vinum suum mirre et felle malorum exemplo
cum miscent et hoc ita offerunt. Quibus exprobrat dominus dicens
Vinea mea electa ego te plantavi quomodo conversa es in ama-
ritudinem. Alii sunt qui acetum in spongia cum calamo do-
mino offerunt qui hereticos et a veritate alienas sentencias
et sophismata applicant Christo quasi eos dicentes / quales sunt
qui singulares sensus a communi ecclesie doctrina hereticos ex-
sophisticata trahentes ... et sic in errores homines mit-
tunt hii enim spongiam aceto implentes calamo scripture
imponunt et ori eius offerunt et talis potus est Christo insipidus

Et cum gustasset noluit bibere. Ex quo etiam nobis datur doctrina quod sicut xpistus non dedignatus fuit pro nobis acetum gustare sed non bibit / sic et nos suo exemplo discamus peruersos acidos homines tam scandalisosos quam superstitiosos in doctrinis gustare quidem i· pati et tolerare / sed nequaquam bibere / et eorum vitam et exempla nobis incorporare quemadmodum dominus noster acetum non bibit quia tales in corpus eius tria non pertinent. Item est doctrina pro religiosis et penitentibus quod si quando eis apponuntur cibus vel potus penitencialis et minus sapidus recogitet xpistum felle et aceto potatum pro nobis ad conformandum se huic articulo recogitet homo quanto desiderio saluator noster salutem nostram sitiuit / pro quo etiam acetum cum mirra et felle recipere non dedignatus fuit · ideo ostendens quod nos salutem que est vita eterna consequi non valemus nisi prius amaritudines vite presentis gustemus. Jesu qui nostram salutem siciens aceto et vino mirrato cum felle potare voluisti / salua me tua infinita gracia in mundo saluatorum et da michi verba vite sitire te fontem vite et aque viue corde diligendo ore laudando et predicando et amore ad te habitum operibus ostendendo / fac me vinum deuocionis cum mirra mortificacionis carnis ac felle penitencialis compunctionis tibi digne offerre et da michi acerbitatem calicis tui non horrere sed cum gaudio amplecti et bibere ad salutem et pro amore tuo ut mee sicienti amara dulcia videantur. Et cum gustasset noluit bibere. Ymmo gustat xpistus omnes passiones in omnibus suis sensibus sed non absorbuit quando de longitudine sequentibus posterius. Et ymmo gustat mortem acritudinem tamen non absoluet quia passiones plures et mors diuino decreto erat relinquenda hominibus cum quibus humana natura temptaret ad primum. Et supplicium ciuitatis et angeli timore quod ante primo non steterat / si enim ex morte xpisti natura humana fuisset facta impassibilis et immortalis homo amplius superbisset que manens passibilis tamen superbiunt contra diuina mandata contempnere et adhuc contempnunt / Item contra fides habere multum quia alius propter immortalitatem xpistianorum alii credidissent eiusdem plus quam ex amore superiorum. Item gustat et noluit bibere ne videretur approbare maledicta sedicionum et seuiciam iudeorum ne eos a pena si penitere vellent excluderet. Cum vero si alius mala patere et cum acerba res gustum tuo apposita fuit et discrecionem cognoscere / vino enim in vetere i· in malam voluntate et memoriam habere / Et de peccatis et operum in cista mea sed et singula super eos versum. Item dominus acceptat sicientem istam quando in maledicunt

pascha cu discipulis suis eis corpus suu dando in esca
dicte ista veritate xpo de quo l. cho ro vnus panis et vn
corpus multi sumus etc. In hanc escam puiut scl omnes
seductores ecclie tanq illi persecutores xpi / Unus enim
peccauerunt iudei crucifigentes in tra ambulatem q̄ qui
contempnunt in celo sedentem h ie Sicut faciunt qui escam
corporis xpi sumunt facientes ad tpe breue fictum
pacem cu xpo sic pacca inimicus plurima rancore aciti
tudinem ps Qui loquuntur pacem cu proximo suo ma
la aut in cordibus ipsorum Sicut de vsurariis Consumatum
est heb xii Aspice in au et consumat iesum Dixit discipulis
suis lu xviii Consumabuntur oia que dicta sunt de filio hominis
heb z. decebat eu ppt que oia et p passionem consumatam com
pleta e conta xpm scdm placitum sui pris Consummatum e primo
impium ioha // Opus consumauit Consummatum e filiale obse
quium Consummatum humane salutis misterium Consummatum e creatore
prim desiderium Creator omnia oia opa sua sexto die co
sumauit et septimo quieuit figura erat huius consumacionis
et subsequentis in sepulcro quietonis In hoc vero consumatum
est nouum regnum pcti destructo Sz in hoc pr in magno
tuas omedo et notat ianue aperto pc omnis consumacionis
vidi finem Ibi consumata e iudeorum seuicia qui dixerunt San
guis eius sup nos Tren z Saturati sunt penis meis Item
xpo pena qz hic dixit aceto accepto / Et cu in alijs membris
iam pateretur pter lingwam etiaz in ipsa passus est
Nam et adam peccauerat in gula / et ideo dns punitus
est in lingwa / Et sic pimi parentes in membris genitalibus
pmo senserunt conditonem Ita xpus in circumsisione pmo
in illo exsoluit penaz Pena autem eius hic consumata fuit
in cruce in corpe p iudeos ps Sup dolorem vulne meo ad
diderunt In ignominia ex pnitia sathum In corde ex pro
ca matris mestissime Erant ibi iudei irridentes / latro
et milites blasphemantes matr et amici flentes Item
consumata e sententia hebr 7 Consumatus factus e omnibus
obtp. sibi ca salute Item consumata omnia scripta sunt 18 cet 6m
exa. xx3 Consumato sermonum ipse est / Et hic erat sextum xpi
verbum sextum magne pfectonis fuit cu dixit Consumatum
est p hc significat q omnia consumauit que pro salute hu
mana pati et agere oportebat / Et exemplauit Naz
sic bonus medicus pmo infirmo dietam taxat / 2o sudore
prouocat / 3o si pdicta no sufficiunt indicat minutionem
pro humorum correctione / 4to ministrat pocoz pro male
rie euacuacione Sic xpus vt nos a morbo pti sanaret

pro nob pmo xl^a diebus ieiunauit / scdo sudore san
guineu pro nob exalat / 3o p totu corpus minucoz
celebrat qui pro nob totu sanguinem suu habundatissie
sine nuo et mensura fudit / sic q corpus suu in cruce pen
dens tanqm tremulu exaruit / Quarto et ultimo p
dictus antidote no gtetus pocom amarissimam suscepit
qui pro nra egritudine sugenda felle et aceto se po
tari pmisit Et ideo venabilit dixit Consuatu e vni
ens ⁊ ht q omnia gpleuat que pro nra salute sien
da erant Per ht vbu sextu docem pmaz inchoata
gsumare et vitam nram sine debito finiare Vn augs
dixisti etia due consuatu est Consuata etem erant va
ticinia pphetaru figure hostiaru acerbitas et duritas
penaru emedato culparu pfecte qui potie dice gsua
tu est ad ihu qui e alpha et o Et sermonu gsua
tu est non inchoatone s3 in gsuatone / no datur
co no est pmu inchoacione s3 finientib3 / et cona no acentib3
denaria inapientib3 s3 finientib3 Inchoa go pmaz et co
s3 finientib3 siue puementib3 Inchoa go pmaz et co
sima ut ad celum sic xpus sic latro trait ad pmaz no
descendens de cruce / et salute cosequeris pseuerantia h augs
Haens q consumare id e q simil suare Vn tunc ali
consuatur qn omnia singillatu facta ul passa sic stiant
i in suma recolligunt Sic fuit in pposito sna post xpus
omnes penas passionis sue sigillatim ptulit et in cam
plus tota morte patiens restaret tunc demu omnia ppessa
rememorans recolligit ea sic in vna suma et obtu
lit ea deo pri dicens consuatu e q.d. Consuatu e opus omne
qua assumpsi / consuatu e opus tocius passionis mee qd tibi
deo pri offero pro salute gnis huani Vn aplus Consu
matus factus est omnib3 obtpantib3 sibi causa salutis eterne
Et aduerte q hec consuato no fuit sine notabili pena
sic qui sustinent multa pericla ul gtinua supplicia no sine
magno horrore pt recogitare ea licet ex alia parte gau
deat ea in ptitu sustinuisse Talem dolore horrore doloro
sum no dubiu qn xpus huit in consumado omnia ppessa
Nec mirum qr talis gsuato actualit gtinebat in se omnes
partes passionis quas sic in suma glossitabat cu dicebat
Consumatu est Quod vbu magne efficacie esse in piculo
phibetur ab experto Ex ht articulo gsumaconis tocius pas
sionis hetur doctum q nos in fine tuli3 boni opis ptes
habentes debemus facere suma ul epilogu / et sic in suma
illud offerre deo Verbia Si quis pro deo vadat Romaz
puenge ad tm omes passus et omnia vestigia sua of
ferat deo et bto petro dicens Consuatu est Item si quis

No^a

No^a

legat psalterium in fine omnes sermones versus et verba
totius psalterii consumma offerat deo et sic de singulis. Ista eadem
facimus in officio ecclesiastico quod semper in fine ad collectam concludi-
tur que et ideo collecta dicitur quia in illa oracione totius sensus illius
officii quasi in summa est collecta. Eodem modo hec verbum consummatum
esse fuit collectum totius passionis Christi circa mortem. Ad con-
formandum se huic articulo recolligat homo breviter in summa
omnes articulos passionis plicatos et agat pro eis gracias
Christo et deo patri dicens consummatum est vel alias prout devocio
ministrabit. Ihesu salvator noster et consummator gloriosi operis
quod accepisti a patre consummandum qui incepisti opus tuum
cum multis laboribus consumasti cum maximis doloribus et tandem
consummatorum totius passionis tue in summa deo patri obtu-
listi dicens consummatum est. Benedictum sit ex hoc nomen tuum domine
sanctum quia ad hoc consumasti ut nos simus in bono consummati
et immunitas meum omnes consumpti. Rogo te da michi mandata
tua perficere et in tuis virtutibus proficere ac omnia per me
te operante sint acta et passa ad tuam laudem consummare
et consummata tibi et per te deo patri offerre ut in hora mortis
possim dicere tecum domine consumavi et confecta opus quod dedisti
michi ut facerem et nunc venio ad te magistrum meum et do-
minum Ihesum Christum. Et tunc meam vide facie ad faciem
te omnis consummacionis finem. Et clamans voce magna
paulus dicit hebreos 5. Cum clamore valido adiecit lacri-
mas. Clamavit primo propter insinuandam humane na-
turam. 2o propter ostendendam sui doloris magnitudinem
3o propter monstrandam deitatem et humanitatem unionem. et sic as-
sistentes in fide informaret. Alii enim in hora mortis
propter debilitatem spiritum clamare non possunt quia ex virtutem mo-
riuntur. Sed Christus spontanea voluntate. Item propter astancium
provocacionem ad penitenciam et compassionem. Unde sicut in cruce a-
scendit ut eminencius videretur alta voce clamat ut
nullus excusaretur. clamori lacrimas addidit ut homo compa-
teretur. Rabanus Noster factus advocatus eorum deplorat mi-
seriam quorum suscepit miseriam in quo ondit quantum flere
debeant qui peccant. Cum sic flet qui numquam peccavit.
Pater in manus tuas commendo spiritum meum. In quo do-
cuit nos ut in mortis articulo animas nostras deo commendemus
eo quod tunc valde necesse est propter hostem maiorem importunitatem
et corporis debilitatem. Quod tunc magis aggravat animam.
Recommendat se Christus devote quia voce magna distincte
quia patrem se filium eius ostendens. Tute quia in manus tuas
id est in potestatem tuam. Et inclinato capite primum peccatum
erecta cervice commissum est contraversa vita moritur
capite inclinato. 2o capud inclinat mundo vale faci-
ens ab eo turpiter decenatus. 3o tercio primo nomine

reuerent se humilians certo reuerenciam vltime benedic
tionis astanti matri virginem exhibens / Certo in signum re
conciliationis amicicie peccatoribus osculum pacis offerens / Emisit
spiritum Johannes tradidit spiritum lucas expirat Augustinus omnia
sonat in diuine potestatis indicium emisit tradidit expirauit
quod voluit Johannes x^o potestatem habeo / Thomas In emissione
notatur reconciliacio nostra ad patrem / sicut enim emissa est
columba de archa corporis cristi que retulit ramum virentem
oliue id est nostram reconciliationem ad patrem / Nota reconciliati
sumus deo per mortem / In expiracione notatur animam de
presso / cristo enim expirante potestas diaboli expirauit / In tra
dicione notatur peccatorum solucio / sicut enim spiritum tradidit tamquam
pretium omnium etiam hic bello mirabili in quo triumphat
mortuus et spolia reportat occisus / hora nona expi
rat / eadem enim hora anima cristi exiuit qua adam de paradiso
ut sufficeret ianuam paradisi iam reseratam que usque tunc clau
sa fuerat / Emisit spiritum non aliquis extorsit / Quod designat
spiritum eius non dolore emissum sed beneplacito voluntatis / Johannes
x^o potestatem habeo ponendi animam meam in mortem / et potestatem
habeo iterum sumendi eam in vitam / Unde ysa 53 Si posuerit animam
pro peccato videbit semen longeuum / Et sequitur pro eo quod tra
didit in mortem animam suam / Sed ab aliis extorquetur / Unde lu
ce Stulte hac nocte repetent animam tuam / Sed non habet potestatem
resurgendi sicut nec animam ponendi certum / Capitulo 16 / Cum exierit
spiritus non reuertetur nec reuocabit animam que recepta est /
Et istud erat verbum septimum quod cum clamore valido et la
crimis dixit pater in manus tuas et in potestate tua commendo
spiritum meum / per quod voluit nos declarare quod statim anime
vetus in manus dei ascendit / non prius omnium anime ab inicio
rerum tenebantur donec veniret qui captiuos redemptionem pre
dicauit / Unde Cirillus / hec autem vox edocet quod anime sanctorum
non demceps in inferno clauduntur ut prius sed apud deum
sunt huius rei facto cristo principio / Unde et athanasius commen
dat enim patri per se vniuersos mortales in se viuificatos
Nam sumus membra eius secundum id apostoli vnus omnes sumus estis
in cristo / Primus ergo dominus clamauit hely hely / et modo clamat
pater in manus tuas / Unde dicit quidam sicut Jeronimus quod ab illo
versu deus deus meus respice in me vsque ad istum versum
In manus tuas / ubi sunt per decem et versus centum quinquaginta
cristus dixit ipsos omnes primum usque et vltimum versum cum clamore
sed intermedios sub silencio / De isto clamore cristi sicut et de su
periori videtur loqui apostolus cum dicit Ebreorum in diebus carnis
sue preces cum clamore valido et lacrimis offerens exau
ditus est pro sua reuerentia et ex hoc videtur quod cristus tamen
in illis verbis hely hely et cum in iste pater in manus

lacrimatus fuit / Alii vero dicunt quod xpus totum psalmum deus
deus meus respice in me Et deinde psalmum In te domine speravi usque
ad versum In manus tuas mitissime decantat / Commendat
dominus ihesus patri spiritum, non quod egeret sed ut nos instrueret
Nonus etiam quod sicut dicitur in glo thom Domino in de passione
dyabolus quo procuratore affixus est advenit querens si quid
peccati in ipso inveniret / Et dicit magister in hystoriis quod stabat
super brachium crucis donec xpus expiravit et tunc videns se
confusum recessit / et veniens ad tartarum invenit ibi animam xpi
portas et seras confringentem et victorum animas inde educen
tem / Et tunc mox remotum est divine visionis impedi
mentum quod figuravit gladius flammeus et versatilis positus
ante paradisum / Decimus quod inter omnes penas passionis xpi
ista pena mortis fuit acerbissima, quia inter omnia terribilia
terribilissimum est mors / Et hec est secundum damascenum propter naturalem colligacionem
ad corpus / Et fuit specialis racio in xpo de tali anima et tali
corpore quia utriusque divinitas unita fuit in unitate suppositi
Unde oportuit quod illa separacio esset maxime penalis / Ex isto
articulo expiracionis seu mortis xpi habentur plura documenta
Primum est quod nos debemus commori xpo moriendo corporaliter mundo et
peccatis si cum xpo in eterna vita vivere voluerimus / Unde apostolus
Si commortui sumus xpo et convivemus Et de talibus idem apostolus
ait Mortui enim estis scilicet mundanis et caducis et vita vestra
abscondita est cum xpo in deo / Secundum est quod xpus in angu
stia mortis alta voce clamans ad patrem et recommendans
ei spiritum suum reliquit nobis exemplum devocionis docens nos
in hoc ipse bonus magister quod nos in articulo temptacionis et speci
aliter in agone mortis potissime facere debeamus / Semper enim
debemus auxilium nostrum in deum ponere et eum invocare
ac spiritus nostros ei commendare quorum corpora quotidie tendunt
ad mortem et pecius ignoramus diem et horam / Et specialiter
in hora et in articulo mortis debemus hoc facere, quia maxime
tunc est instante vi propter hostis importunitatem maiorem, et propter nature
virtutis debilitacionem / Reliquit etiam nobis exemplum perfecte fi
ducie pro patrie defensionis / Per hoc enim quod in manus
patris celestis homo suum spiritum commendat, securum esse debet quod divina
virtute ab incursu malignorum spirituum defensatur / Tercium do
cumentum specialiter pro religiosis qui moriuntur mundo in re
ligionis ingressu est quod ipsi domino spiritum i. voluntatem et sensum
suum tradere in manus spiritualis patris scilicet prelati sic quod amplius
non resumant usque ad diem resurrectionis exemplo xpi qui
spiritum suum quem moriens in manus patris commendaverat
ulterius non nisi in resurrectione sua resumpsit / Commendans enim

spm deo prd exemplu perfcte obme et subiectois
religi qua quilz subditus suo plato spm suu gubna
du et dirigendu comittit. Ven quilz subditus voto obe
dientie superiori affectus humilit lz dicer suo plato pr
in manus tuas dne comendo spm meu Vel q relli
giosi qui nuq deposuerut spm suu vel an ironez
resumunt puta qui sedm voluntatez suu facere et sensu
suu sequi volunt mediates sue et irem puenunt et ideo
ante xpi sunt Quartu docutu est qd valde vtile et sa
lubre est legere illos decem ps quos xpus orat in cruce
Cum nec dubiu qn deuotois effectu legenti eos
conferat salutare Et dr qd specialiter valeat ad expia
tom negligentiarum in horis canonicis negligent dicte
Quintu docutu e qz quntucunq aliqui sunt iusti et sancti
nuq tn se putet esse securos de malo Cu ipse nec
xpm in cruce dimiserit qn eu obseruaret Quid ergo p
sumere potest ho miser et fragil Certe de nullo nisi so
lu de morte xpi Vn augo Tota spes mea e in mor
te domini mei Mors eius est meritu meu et refugiu
meu salus vita et resurrectio mea Non possum tueri mul
titudine pctorum si mors domini in mentez venerit qz
pcta illa vincere no pnt Sextu docutu est qd nos mul
tu tenemur amare xpm qui pro nobis aiam sua posuit et
caput suu ad nos in morte inclinat vt osculum daret
dilectis suis Et nos toties dum osculamur quotiens
in eius amore coniungimur Septimu docutu est qd quilz xpi
anus moriens dz illa quinqz supradicta seruare quintu potest
que xpus moriens seruat Ipse em orat clamat plorat
aiam prd comendat et spm tradidit Sic et nos in extre
mis positi debemus orare clamare saltem corde plorare pro
pctis p veram pniam aiam deo comendare et spm tradere
voluntarie sz moriendo et voluntatez nram diuine voluntati
tradendo Ad conformandu se huic articulo recogitet homo
quanto amore saluator nr mortez ptulit vt nos vi
uificaret et qd conditor morte subijt qui vita omnis
creature tribuit et mortuus e qui mortuos suscitat
Et reuoluat in mente sua docuta pmissa Dicendo Qui
in cruce moriens aiam tuam prd comendasti da mihi in hac
vita tibi spualiter sic comori quatinus tu in hora mortis mee
digneris aiam mea miseram habere comendatam Ego autem
dne in illas manus tuas extensas et pforatas ac et sa
cro sanguine respersas comendo spm et corpus meum et supplico

taritati tue vt in nouissima possim ad meoria degg
fide pua et spe firma aia meam in manus tuas mise
ricordissimas comendare quas pro me saluado expa
disti in cruce et audire mear verbum illud dulcissimum
hodie meum eris in paradiso Hic sunt quoque dubitationes   dna
Prima vtrum iesus xpus fuit in passione derelictus Sa vtrum
dolor que in morte ihus xpus habuit fuit maior omnibus
doloribus 3a vtrum dolor ille retardauit gaudium fru
itionis aie 4ta vtrum spus que ihus emisit fuit diui
nitas apud vel aia eius Quo prima e dicendum q iesum
xpm fuisse a deo derelictum pt habere intellectum falsum
et verum Prima q iesus xpus sit derelictus q diuinitas ab
eo fuit separata falsus intellectus e vt patebit in illa
qone vero aius intellectus pt esse quadrupr Primo
ac prima vniste qnqz diuina prouidencia pme prim dimit
tit suos fideles aduersitates pati quibus putat se a deo
derelinqui tm in talibus non iuuatur et tunc est sensus q in
ieiunio iesus xpus existens loquitur in psona ecclie et suorum
membrorum vt dicat psal Deus meus vt q dereliquisti
me in meis aduersitatibus et tribulacionibus tua prudencia
subtraxisti Scdo vt talis delictio intelligatur subtractio di
vine clemencie Precauat enim ihc xpc vt si possibile esset
transiret ab eo calix passionis vt non biberet illum loqui
do in psona voluntatis naturalis motum exprimens Et qz di
vina clemencia huiusmodi vocem non audiuit ideo ipse dixit
in psalmo Deus meus clamabo p diem et non exaudies
Et sic dicit se derelictum Tercio talis delictio pt intelligi sub
tractio diuine potencie prima in passione diuinitas sub traxit
suam potenciam et suam diffusionem et ex toto maioribus psem
totum suppositum Quarto talis delictio pt intelligo sub
tractio diuine influencie prima in suis sanctis et martiribus
mitigatus e dolor et influxu diuine consolationis et par
ticipationis superiorum Secundum sm sanctum dam in iesu xpo
sic diuina dispositione ordinatum e vt cuiuslibet potencie
permittebat pati qd suum erat absqz influxu alterius
2 Nō scda e dicendum q dolor ihu xpo passione maior fuit
omnibus doloribus Primo ppter dolore puritatem Quia in aliis
enim sanctis mitigabatur dolor ex diuine consolationis auxi
lio et vere subsidio sic sancto laurencio carbones accensi
torrentes dulces fuerunt Et in iesu xpo sm dam vni
cuique potencie pmissum e agere et pati qd suum erat Scdo

propter locorum patiendi sensibilitatem quia passus est in locis
maxime sensibilibus ut in manibus et pedibus in quibus
propter nervositatem maximus dolor percipitur, et propter pondus
quia totum corpus in eis affixis ligno sustentabatur et continue
dolor augebatur. Quarto propter complexionis nobilitatem sicut enim
opera miraculose iesu sunt optima puta vinum ex aqua fac-
tum optimum fuit sic corpus christi ihesu miraculose conceptum op-
time complexionatum fuit ac per hoc dolore magis perceptivum.
Quinto propter mortis et pene vilitatem quia in penis illusionum
et irrisionum et in morte turpissimum genus mortis dominus
sustinuit. Sexto propter amicorum puta apostolorum infidelitatem
et iudeorum crudelitatem. Septimo quia plures perire videbat in sua
morte peccatores quorum peccata sua reputabat tanto dolor
eius magis augebatur. Octavo propter culpe universitatem quia
sicut culpa primi hominis pro qua debebat satisfacere communis
talis fuit corpore principium culparum totius humani generis
sic pena satisfactoria habere debuit universaliter quod omnium
communem dolorem in se contineret. Ad tertium dicendum quod anima iesu christi
poterat considerari primo ut naturalis et sensitiva augens
intendens circa temporalia et corporalia et hec conformia. Secundo
ut sensualis et intellectualis cum est intendens circa eterna et spiritualia
alia et expedientia ad consecutionem finis. Primo quo convenit
anime communem dolorem habere et sentire. Secundo quo convenit sibi
gaudere et letari. Dico ergo quod anima iesu christi in passione
verum dolorem sentiebat ut naturalis et sensitiva et summum gau-
dium et letitiam percipiebat ut sensualis et intellectiva, et nec il-
lo verum gaudium impediebat. Septimum dolorem nec e converso
dolor in aliquo retardabat verum gaudium nec quietatem.
Ad quartum dicendum quod spem habebat quia non erat certus eius rei. Ad quintum dicendum quod
ille qui emisit ipse christus in cruce capite inclinato fuit
anima non separata divinitas. Quod triplicite patet primo ex unione
personali divinitatis, secundo ex fidei ecclesie integritate, tertio ex morte
christi utilitate. Primo sic gratia data a deo homini non tollitur
ab eo culpa eius nec gratia adoptionis nec gratia unionis sed
gratia unionis data fuit a deo illi homini ihesu christo qui sic
homo esset dei filius per unionem personalem nec humane nature
divina. Ergo cum ihesus christus fuit sine omni peccato talis gratia
unionis ab eo tolli non poterat. Secundo sic fides integra
ecclesie duo dicit de divinitate ihesu christi de dei filio. Primo
quod sit mortuus et sepultus. Secundo quod descendit ad inferos
et tertia die resurrexit a mortuis. Sed divinitas non fuit sepul-
ta nisi quia corpus christi fuit sepultum nec descendit ad infe-
ros et tertia die resurrexit nisi quia anima eius ad inferos descen-
dit. Ergo nec in morte non fuit divinitas separata ab anima nec a carne

Tercio sic iesus xpus in cruce fuit vere mortuus et in toto
illo triduo non fuit nisi homo mortuus Sed si diuinitas fuisset
separata remanente anima eius in corpore xpus non fuisset vere mor
tuus quia per solam separacionem anime homo dicitur vere mortuus / Similiter
enim diuinitas non sit in me per personalem vnionem si anima mea
febre vel gladio separetur vere ero mortuus ergo xpus quia
iesus xpus in cruce emisit animam eius fuit non diuinitas / et hoc
est bernardus Augustinus super illo verbo potestatem habeo ponendi animam meam
et iterum sumendi eam dicens Quod semel verbum hominem assumpsit
numquam deposuit / sed animam deposuit carnem quando exspirauit / qua
redeunte resurrexit Ideo xpus vere animam deposuit corpus qua
tria verbo dei Queritur quomodo istum deus pater debuit modum
satisfaciendi per passionem xpi pro peccato generis humani accepta
re et arguitur quod sit / debitum mortis nullo modo soluitur melius
quam per mortem Similiter / sed omnes eramus debitores mortis
ergo optime satisfecimus deo per mortem illius qui non erat debitor
mortis / Item nullo modo in rebus ... emendatur peccatum quod
quod commissum est per suauitatem quam per supplicij acerbitatem
ergo peccatum humani generis commissum fuit per gustum et suauita
tem ligni vetiti videtur quod decentissimo modo satisfaciendi
fuit per crucis supplicium Contra tormentum maxime crudelitatis est homines
iustissimum morti exponere Sed xpus erat iustissimus ergo
crudelissimum fuit ex quacumque causa ipsum morti expo
nere ergo talis modus satisfaciendi nullatenus debuit a deo
acceptari Et si tu dicas quod deus pater non exposuit xpm morti
Contra hoc dicit heli heli ut quid dereliquisti me Et illa derelic
tio fuit in morte exposicio Respondeo quod modum istum soluendi
debuit deus pater acceptare quia nobilissimus est inter omnes
qui esse vel excogitari possunt / pono ergo quasdam raciones
Prima Modus satisfaciendi per passionem xpi pro peccato
generis humani fuit deo patri ad placandum acceptabilissimus
probatur quia illud est maxime acceptabile deo quod est maxime
ad honorem ipsius / Sed homo non potest facere maiorem honorem
deo nisi quod seipsum det in mortem pro deo quia non potest magis
dare quam seipsum Et quia xpus qui non est solum homo sed eciam
deus dedit semetipsum in mortem ad honorem dei pro peccato
generis humani ergo etc. Vnde apostolus ad Ephesios 5 Tradidit semetipsum
oblacionem et hostiam deo in odorem suauitatis Et vero
hoc 2a cur deus homo dicit Nichil asperius et difficilius potest homo
pati ad honorem dei sponte et non ex debito quam mortem
Secunda racio Modus satisfaciendi per passionem xpi fuit ad
curandum peccatum generis humani congruentissimus probatur quia curatio
fieri per contrarium sed primus homo peccauit per superbiam inobe
dienciam quia voluit deo assimilari per sciencie sublimitatem
gustare ligni suauitatem et transgredi precepti diuini sub
limitem / ideo modo congruentissimo satisfaciendi fuit

per abiectionem humiliacionem et diuine voluntate impletam
et hec omnia relucent in passione xpi Vnde apostolus ad
philip. 2. humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mor
tem · mortem autem crucis / Tercio quia modus satisfaciendi
pro peccatis fuit ad attendendum genus humanum efficacissimum
quia solum passio xpi illis valet qui per amorem deo
adherent / Sed deus non potuit hominem magis trahere ad
amorem suum quam sustinendo pro eo crucis patibulum quia
illud est maximum beneficium / Propter quod dicitur Joh 12 Ego si exal
tatus fuero a terra omnia traham ad me Et hugo de sancto victore
ait ut ostenderet tibi quantum te diligeret non nisi moriendo a
morte te liberauit ut non tantum pietatis impenderet beneficium verum
eciam caritatis monstraret affectum / Ex premissis patet quod iste modus
satisfaciendi fuit prudentissimus / quia congruenciam et effi
caciam presupponit prudenciam Et ideo dicitur in Job prude
ncia eius percussit superbum Et super isto verbo Job vel Nunquid
poteris capere leviathan dicit Gregorius Venit redemptor
et victus est deceptor / tetendit ille muscipulam crucis suam
posuit ei quam escam sanguinem suum et maxilla leviathan
perforat et hamo crucis cepit / Sed contra melior est vita xpi
quam fuit mors eius quia si mors xpi deo potuit satisfacere pro
nobis multo magis vita eius debuit satisfacere ergo magis
debuit acceptare deus ipsius vitam ad satisfaciendum quam mor
tem Item grauius fuit peccatum occidencium xpm quam fuit peccatum ade
ergo si non potuit fieri satisfaccio pro peccato nisi xpus semel
moreretur videtur quod non debuit seu non potuit pro peccato occide
ncium nisi xpus occideretur Ad primum quod obicitur melior fuit
vita xpi quam mors dicendum quod absque dubio xpm ...tio tamen
seque quod magis debuerat satisfacere per vitam quam per mortem
duplici de causa Primo quia quod satisfaccio debet esse pe
nalis et maxima satisfaccio maxime penalis Secundo quia
maioris perfectionis est velle non ad honorem dei quam velle
viuere et ex maiori caritate procedit et timor nec magis
excedit Ad aliud quod obicitur quod grauius fuit peccatum occidencium
quam peccatum ade dicendum quod sit de hoc / de hoc non est presens questio / Tamen
esto quod grauius fuisset / non oportebat propter hoc fieri xpm pati
Nam vnica passio xpi non solum sufficiebat ad satisfaciendum
pro peccato ade sed eciam pro omnium peccatorum multitudine ad hec
Secundo una oblacione consumavit in semetipsum sanctificatos Sed fuit
enim magis meritum xpi pacientis quam esset ... iude
tradentis Iudei instigantes et gentiles infigentes secundum quod
plus habebat de bonitate quam illi de malicia / Ad racionem
principalem qua dicebatur quod maxime crudelitatis est iniustissimum
tradere morti dicendum est quod deus pater xpm non tradidit
infligendo mortem nec precipiendo aliquibus quod ipsum occiderent
sed permittendo eius voluntatem ipsius ostiniam acceptando

Ideo nulla fuit in deo crudelitas quia non sanguinem xpi
sitiuit sed volu(n)tatem eius operantis acceptauit. Hec est summa respo(n)-
sionis. Vnde Anshelmus in libro Cur deus homo. Non si dicitur
aliquem pater eum tradidisse morti vel voluntate patris passum
fuisse vel aliquid sibi. Modo ita premisso intelligendum est non
quia pater eum coegit inuitum sed quia suscepit voluntarium et deuotum.
Et ecce velum templi scissum est in duas par-
tes a summo vsque deorsum. Et terra mota est et pe-
tre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa
corpora sanctorum qui dormierunt surrexerunt. Et ex-
euntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt
in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Cen-
turio autem et qui cum eo erant custodientes iesum
viso terre motu et hys que fiebant timuerunt
valde dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant
autem ibi multe mulieres a longe que secute
erant iesum a Galilea ministrantes ei. Inter quas
erant Maria Magdalena et Maria iacobi et io-
zeph mater et mater filiorum zebedei. Hic ostenditur
veritas persone in natura diuina. Ad probandum introducitur duplex
testimonium. Primo creature irrationalis. Secundo rationalis ibi Et mul-
ta corpora sanctorum. In creatura irrationali ostenditur quadruplex
testimonium. In veli diuisione. In terre motione. In petre
scissione. In monumentorum apertione. Dicat ergo. Et ecce
velum templi quod erat in introitu templi prohibens
aspectum eorum que erant intra templum. Et velum quod erat
intra templum inter sanctum et sancta sanctorum vtrumque scissum esse
de istis velis habetur Exodi 26 secundum Remigium. Scissum est
in duas partes a summo vsque deorsum in signum reuelacio-
nis et intelligencie sacramentorum veteris legis que prius ve-
lata erant. Quod tamen velamen adhuc remanet in iudeis.
Vnde apostolus 2 ad Corinthios 3o Sed vsque in hodiernum diem cum
legitur moyses velamen positum est super cor eorum. Vel quia
in morte xpi ista sacramenta veteris legis haberent finem.
Vnde Glossa. Et velum templi scissum est. Vt archa testamenti
et omnia sacramenta legis que tegebantur appareant dicit
Glossa. Secundum Iozephum autem virtutes angelicas presides quondam
templi tunc pariter clamasse transeamus ab hys sedibus. Orig-
enes autem fuisse vela intelliguntur vnum quod velat sancta sanctorum,
alterum exterius siue tabernaculi siue templi. In passione
ergo domini saluatoris velum quod erat a foris conscissum a sursum
vsque deorsum vt ab inicio mundi vsque ad finem conscisso ve-
lamine misteria publicentur que vsque ad xpi aduentum rationabi-
liter fuerant occultata. Tunc autem veniet quod perfectum est tunc

auferetur etiam secundum velum vt videamus etiam que intus
sunt occultata .i. veram archam testamenti . et sic ipsa se
sed nativitati videamus cherubin et alia Et in civitate Naza
reorum legis superliminare templi et infinite magnitu
dinis fractum esse . auditas quoque voces in aere et virtutes an
gelicas presides quondam templi tunc pariter clamasse transe
amus ab hijs sedibus Vt autem dicit Ieronimus velum scissum
erat preciosissimum de purpura et bysso et cocco et auro et
serico et iacinto contextum quod in diebus celebrioribus suspe
debatur Et sicut duo testamenta quorum gentes per mortem
christi diuisum est in duas partes .i. in sensum spiritualem et litteralem que
antea erant permixta . sed per christum sunt distincta sicut vult Ap
postolus Scindit velum
perit eis sensum vt intelligerent scripturas
templi ut archa testamenti et omnia legis sacramenta que
prius tegebantur appareant Et ad populum gentilem deriuetur
prius enim dicebatur Notus in iudea deus Nunc autem exal
tare super celos deus et super omnem terram gloria tua / Et prius
dictum est apostolis In viam gentium ne abieritis Sed nunc Ite
et docete omnes gentes Et non dicit scissum ab ymo sursum sed a summo
deorsum . quia diuina virtute desuper non humana id actum est ut pos
simus ingredi in interiora velaminis . et sicut clarius patet
hoc omnia que facta sunt ab adam vsque ad christum in preceptis
mbus . in peregrinacionibus et laboribus iustorum mortem
vnigeniti filij dei pro nobis morituri figurabant Et osten
sionem... in hac morte scisso
siones moysi facte cetere quoque prophetie in hac morte scisso
velo reuelantur Sed Beda Vel scissum velum scissum est quod
secreta secretorum aperiebat Ideo ut manifeste ostenderet secreta secretorum i regum
nobis per mortem christi esse reseratum Et terra mota est Ecce omnia
elementa suum dominum auctorem demonstrant . terra mouetur . dum ipsum
pendentem non sustinere fertur Non immerito terra mota est cum terre
factor in carne moritur Vnde dicit etiam Terre motus factus
est magnus quia morte filij dei clamat mundus se sustinere
non posse Tremuit ergo terra moriente christo vt in commune
orbe terrarum sentiretur seuiciam mortis eius et vt corda hominum
tremerent quia pro vita hominum auctor vite morte crudelissima
erat occisus Tremuit insuper insolitas paciens acciones
suo tremore transformans omnium fidelium mentes vt credant
et contremiscant quia iustus pro iniustis pius pro impijs
Et petre scisse sunt Ex ymo operacionum passio ac clamacio est
rerum insensibilium quod auctor vite iniuste dampnatur clamant
enim iudei alijs vocabulis christi mortem Nunc vero petre per scissu
ras velud ex per aperta labia contra illos clamant / Et quia
homines in hac iniusticia pro veritate tacent saxa scissa loquuntur
et suo modo prouocant duritiam corda hominum vt scindantur et recogi
tent eum qui talem pro nobis sustinuit passionem Sed ille
de hac scissione vt illud ad literam intelligi quod scribitur
Zacharie xiiij° capitulo principium Scindetur mons oliuarum ex media

parte sui ad horientem et ad occidentem Et ita refert hy qui
fuerunt in ierusalem quod adhuc apparent fissure in illo monte
in quibus peregrini ponunt cruces / Et monumenta aperta sunt
et multa corpora sanctorum que dormierant surrexerunt In quo apparet te
stimonii ydoneitas / Qui dormierant sompno mortis
surrexerunt non tunc quando monumenta aperta sunt scilicet hora
mortis christi sed postea quando dominus surrexit cum eo surrexerunt
tamquam testes sue resurrectionis / quia sic dicit Apostolus
Ipse dominus erat primicie dormiencium Et exeuntes de mo
numentis ad testimonium dominice resurrectionis post resurrectionem
eius scilicet christi venerunt in sanctam civitatem id est in ierusalem quod dicitur
pro antiquo nomine ut matheus publicanus Item glossa
ierusalem que sancta dicitur propter templum et sanctasanctorum que
erant deputata ad cultum divinum Et apparuerunt multis
testificantes de dominica resurrectione In ewangelio nazareorum
legitur quod duo viri sancti ante 30 annos mortui vene
runt in templum et exposuerunt quomodo illi qui erant in
limbo exultaverunt in descensu domini ad inferos et
demones tremebant / Nota Augustinus dicit de mirabilibus
bilibus sacre scripture quod post apparicionem illorum resuscitatorum
corpora sunt redacta in cinerem / Unde non fuit resurrectio
sed resuscitacio / Sed ambrosius et beda dicunt quod hy credendi
sunt cum domino ascendente sic ascendisse cum corpore Et rabanus
dicit quod nulla fides temeritati eorum est adhibenda qui di
cunt eos in cinerem reversos / Et secundum istos doctores sur
rexerunt cum corporibus glorificatis Et concordat glossa que an
tentica est dicens hy credendi sunt cum domino ascendente
ascendisse simul cum corpore / dicunt quamvis sancti doctores quod ideo
patriarchas et sanctos patres in terra sancta sepulturam elegisse
Unde iacob in egipto noluit sepeliri sed in sepulchro pa
trum suorum Et ioseph in mortis articulo adiuravit
fratres suos ut tempore egressionis eorum de Egipto quam in
spiritu precognovit futuram / ossa ipsius [illegible] in terram sanctam
secum transferrent / Spiritu enim sancto inspirati cognoverunt
filium dei in eadem terra passurum / Et tunc corpora sanctorum
multa ibi dormiencia cum eo resurgente resurgere / Ubi ergo
volebant sepeliri ubi sperabant gloriose resurreccionis
fieri consortes / Isti cum christo resurgentes sunt quasi primicie
quas christus obtulit pro levitico 23 Cum ingressi fueritis
terram quam ego dabo vobis et messueritis segetem feretis
manipulos spicarum primicias messis vestre ad sacerdotem
qui elevabit fasciculum coram domino et sanctificabit / Messis
prophetarum et sanctorum patrum est multitudo credencium in
christum venturum / qui eciam dicuntur fasciculus / quia erat eis
cor unum et anima una Primicie sunt sancti cum christo re
surgentes Sacerdos christus qui elevat eos quando pro eis

in cruce exaltatus fecit eos secum resurgere, et stabilivit
eos quia in gloria confirmavit. Nondum enim · 4
velum scissum est ad signandum legis scissione et evangelii
apertam predicationem terra mota est in signum destructionis
iudeorum petre scisse sunt in signum conversionis
gentilium monumenta aperta sunt in signum xpi quod mors
xpi est vita omnium in peccatis mortuorum. Sed moraliter
terra movetur in peccati recognitione petra scinditur in
cordis contricione monumenta mortuorum aperiuntur in oris
confessione corpora resurgunt in operum mortuorum reci
visitacione, et apparent in sancta civitate Jerusalem in virtutum
progressione. Omnia velum scinditur in celorum illu
minatione. Hec autem magnitudo signorum significat ut
crucifixum dominum suum sic videre eo volt dissolvi atque finiri omnis
creatura. Unde Leo papa pendente siquidem salvatore
in patibulo commissa creatura congemere debebat hoc
mundus testimonium suo mundus auctori ut in eius occa
su vellent commissa finiri. Hec Leo papa. Certe quantumcumque
apparet eius maiestas cuius crux apparuit tanta misere
miseria. Unde Anselmus Et iam quidem infirma anima mea
vidisti et infirma es miserta es nunc et maiestate eius
attende et mirabere qualis est quem hic nec celum et terra
comparantur ei. Unde et mors mortuos vivificat. Unde et
Hugo. Christus autem induerit ut maiestatis transfigaris ut
flagitiosus et impius putaris videaris adeo derelictus
non desinit in malis non desunt in malis non deest iam
titum habundancia. Unde enim Crisostomus Intende quanta si
gna fecit. Hec quidem et celo, hec autem in terra, hec autem in
ipso templo. Sunt quidem angustiam suam demonstrans
etiam ire dei magne erant que fiebant et non sim
plicia signa sed et furore signa commissa erant terre
tremor, scisse petre, velum medium scissum, terre concussio, et
multe angustie superhabundancia erat. Hec Crisostomus. O quantum
pena mater eius tunc dolebat quando hec fieri videbat. Unde
Hugo Cogitare libet quantus dolor tunc fuerit matri
cum sic dolebant que insensibilia erant. Non lin
gwa loqui nec mens cogitare valebit quanto dolore
tenebatur nunc anima matris. Hec Hugo. Mistice hec signa
predicta habent fieri in resuscitacione et conversione peccatoris
Dei quippe templum est fidelis anima cuius velum scinditur
quando ypocrisis et tegumentum peccati dissolvitur. Sic enim velum ipse
dicebat ne videre possent sancta templi sic peccatum impedit
ne videantur sancta paradisi, ipso tamen quantum ad sufficienciam
sunt amotum per mortem xpi velum enim templi scissum
fuit in signum quod per morte xpi ablatum est impedimentum

No[ta]

Moraliter

Mistice

Ve[lum]

quod nos secreta gaudii paradisi prohibuit contemplari sicut velum operiebat secreta templi. Terra movetur in peccati recogitatione et per timorem compunctionis interne et quando per compassionem mortis christi terrenum desiderium amorem commutatur celestium. Terra enim tremuit per ignominiose mortis christi inflicte ad designandum quod cor nostrum terrena christo patienti domino compati et eius crucem indicium formidare. Quod autem tremuit et quievit in resurrectione hic designat quoddam speciale tripudium quo omnis creatura congaudet christo morienti. Secundum primus tremor designat metum et terrorem, secundus autem gaudium et exultacionem. Petre scinduntur in contricione et per dolorem confessionis in corde et quando duricia cordis per pietatem emollitur compassionis. Petre enim scisse sunt ad designandum quod corda lapidea et dura per dolorem contricionis et intime compassionis scindi debent. Monumenta aperiuntur in confessione et per pudorem confessionis in ore quando fetor intus latet foras per os prodit. Mortui resurgunt in spirituali conversatione et per laborem satisfactionis in opere et quando ad boni operis exercicium excitatur sopitus pigricie et apparet in sancta civitate id est anime illuminatione. In hora mortis tue domine velum templi scissum est. Rogo te aufer velamen ignorancie de corde meo ut videam voluntatem tuam et opere perficiam. Terra te tremuit da michi obsecro qui sum terra et cinis coram te stare cum casto timore et reverencia filiali et meam salutem cum timore et tremore operari. Petre scisse sunt da michi ut lapideum cor meum tuo scindatur timore et inflammans ardeat ad te vocem superne benedictionis accipiet et tibi gerat fructum vite. Monumenta aperta sunt et multa corpora surrexerunt fidelium sanctorum. Da ergo domine anime mee a sepultura resurgere peccatorum. Et notandum quod circa christi expiracionem sonum unum signum describitur esse factum et hic de celo puta solis obscuratio. Et hoc ideo quia christus circa mortem suam proprie in celo cognoscebatur. Sol eo patiente celum proprium eius habens noticiam emisit visibile signum. Sed quia post mortem suam in toto orbe clarum erat clarificando, ideo post quam expirat multa signa apparuerunt in terris quibus inter homines mox cepit clarificari. Et primo inter gentiles.

Unde sequitur: Centurio autem. Et hic introducitur testimonium primo gentilium, secundo mulierum, primum est testimonium infidelium. Secundum fidelium ibi: Erant autem ibi mulieres multe. Dicit ergo: Centurio autem hic gentilis erat et nominatur sic eo quod centum milites sub se habebat. Et in centurione fides ecclesie designatur que post mortem Ihesum filium dei tacente synagoga

Timor terre

Petre scisse

Monumenta aperta

Mortui resurgunt

Oratio

Nota

confirmat Et qui cum eo erant custodientes iesum viso terre
motu et hiis que fiebant quod sic s. clamans spiritum emi
sisset Centurio autem ait videns autem centurio qui ex adverso sta
bat quod sic clamans expirasset ait vere hic homo filius
dei erat Timuerunt valde timore s. per que concepit
spiritus salutis Symo de Cassia Certabat centurio ex multis
ut illum diceret dei filium quem cum hominem custodiebat cru
cifixum quia solem contra naturam viderat obscuratum. Audivit
xpm alte vocibus clamasse cum spiritum tradidit preter quod
numquam natura contulit homini continuo morienti. sensit tre
muisse terram insolito motu quasi non esset hominibus po
tentia in rectitudine subsistendi, ut etiam ipsorum equorum
in quibus sedebant videbantur in dissolutionem redire co
rpora Audivit quod oravit pro crucifixoribus suis. latroni
paradisum promisit matrem Johanni commendat. Hiis motus
℞ pluries a xpo secrete trahente hunc gentilem ad fidem
alte intonuit dicens Vere filius dei erat iste ℞ Confi
teatur [illegible] credens deum prima ductus quod ppter male pa
tavit eum credens deum et fatebatur iustum quem tamquam iniustum
ruerat et publice eum fatebatur inde corum [illegible] et complices te
sua turba dampnavit inde eorum [illegible] dixerunt et meruerunt
turionem tremescitum et admirantes dixerunt et meruerunt
indulgentiam venientes ad notitiam fidei initio illius
ordinis xpi qua in principio confessionis dixit Pater dimitte
illis et sequitur hic dicat Symo et subiungit ecce magnum
misterium quod in nativitate xpi et morte gentiles inde
os credendo pervenerunt In nativitate magi ab oriente
venientes eum adoraverunt In morte centurio qui ab occi
dente primitus credidimus quod centurio erat de oc
cidente Illi reges ꝑ
licia honorum utrique tamen ꝑ signa motu sunt Illi reges ꝑ
luce fulgente stelle Isti ꝑ voce alte clamantem in morte
Illi ꝑ radiantem stellam Isti ꝑ tremulam terram Illi ꝑ novum
sidus venire illuminatum Isti ꝑ antiquum solem mirabiliter ob
scuratum Illi adoraverunt matre tenente puerum Isti cum matre
confessi sunt dei filium Illi de primo natum Isti iam illico
mortuum ut orientales et occidentales et intermedii
conveniant credendo in nativitate et morte xpi Sed quia
ideo venit et natus est et ita pro omnibus moreretur et ut
credentes salvi fiant in magnum deisteri iudei non dederunt
confessionem vocem centurionis [illegible] tremuerunt. ymmo reliquie
runt in cruce crucifixum quem dampnaverant sicut reum et ꝑ maxime
nolebant ore confiteri quem animo convincebant illum et centurionem
dixisse vere hic est homo iustus quem Lucas super Mattheum ℞ hiis
verbis Matthei et Luce a centurione platis patefacta est veritas
humanitatis xpi per Lucam qui dicit vere hic homo et veritas
deitatis ꝑ Matth. quod vere filius dei. ideo in Luca veritas mortis est

et sublitate clareret quod vere iustus erat Et hec tamen notate
runt ad redemptionem quod homo qui deret deus qui valeret
et iustus cum congrueret / et ex illo quantum scelus iudeorum
quod occidit pro eos deus a servus homo a bestiis iustus ab iniuste
dei filius hostilis homo quia dampnabile iustus nescier perit Sed hic
ergo dixit dominus Ioh. 12 Audito quod gentiles desiderabant eum
videre, Nunc clarificatus est filius hominis, et addit Clarifica
me pater Et accepit patrem responsum et clarificavi et clarifi
cabo Nunc enim signis clarificatus iam incipit in cordibus
gentilium clarificari, Qui cristus in actibus iam compuncti
sui credunt contremiscunt glorificant et fide presentes. et
meretur indulgenciam in tuto illius orationis quam cristus
pro suis crucifixoribus effudit Dicebant ergo eum filium dei
esse quod perfidi iudei negabant, Ecce quo iam deus de
lapidibus suscitat filios abrahe, ecce quo iam eiectis fi
liis regni, multi veniunt ab oriente et occidente et re
cumbunt cum abraham ysaac et iacob in regno celorum
fructificante cristi passione qui dicit Ioh. 12 Nisi granum
frumenti etc. Secundo tamen secundum lucam dicit singulariter et discretive
et valde vere Vere hic homo iustus erat / Vere dixit et non
simulatorie illum iustum, qui iustus erat a primo conceptioni
sue conceptione Ier. 23 Suscitabo david germen iustum
Item iustum iusticia consumata Math. 3 Sic decet nos adimplere
omnem iusticiam Item iustum scilicet qui alios iustificat effective
in sanctum deus, meritorie in sanctum homo Rom. 3 Iustificati
in sanguine ipsius / Multiplex enim testimonium salvator
noster sue iusticie habuit primo a pylato luc. 23 Nullam
mortis invenio in homine isto Secundo ab eius uxore Math.
21 Nichil tibi et iusto illi / 3o a suo traditore Math. 21 Peccavi
tradens sanguinem iustum / 4to a latrone pendente
luc. 23 Hic nichil mali gessit / Quinto a centurione ut hic
Et valde efficax testimonium pro cristo Nam veritas
a contrariis divulgata magis effulget Ideo dicit Centu
rio glorificat deum scilicet credens et publice illum fatebatur
iustum, quem seva turba tamquam iniustum dampnabat Beda Cen
turio mirandus erat si non alicui qui ad poenam expirantis
vocem sub tot infirmitatum indiciis dum maiestatis a
gnovit et quod agnovit professus est In centurione igitur
fides ecclesie que iesum filium dei esse credentem confirmat
Cristus enim in cruce stat quasi lucerna super candelabrum Unde
super iudeos quasi iuxta pedem candelabri positos tene
bram fecit gentibus vero quasi a longe positis lucem dedit Con
sites eius qui gentiles erant luce fidei illuminantur ideo
[illegible] pro iudeorum [illegible] pro gentiles [illegible] signat

lanca em̄ sanctus ad pmaꝫ conspicitur et fidelis confitent
qui clerici Centurio ad vocem credidit ex voce filium dei
agnovit Auditus invenit quod non visus, oculum species
fefellit, auditui se veritas infudit / Oculus pruritat inf
mum miserum morte turpissima condempnatum Auri dei
filius et formosus innotuit. sed non videorum, qui erant
incircumcisi auribus, ideo veritati iter ad eas non patuit Cen
turio autem circumcisus erat sed non aure quare ad sonum expirantis
vocem sub tot infirmitate inditus divum maiestate cognovit
unde dicit apostolus fides ex auditu etc. Et omnis turba eorum hic
qui simul aderant ad spectaculum illud et videbant que
fiebant percucientes pectora sua revertebantur. Gl. [illegible] de
causa multi ad hoc spectaculum egressi erant Quidam ex ma
licia et impietate / Alii ex quadam curiositate ut viderent
si aliqua signa fierent, aut si miraculose manus eorum evaderet
Alii ex compassione et amore / Alii ex quadam simplicitate
per sacerdotes seducti eum legis transgressorem arbitrantes
sequebantur, ut eum mori viderent / Et hii visis signis
et miraculis que fiebant, compuncti sunt et misericordie cordis
dolore tacti percuciebant pectora sua et redierunt ad civi
tatem Et ecce quam multiplicatur Christi oracio cepit fructificare
qua dixerat Pater dimitte illis etc. / De principibus autem sacer
dotum et scribis magistratibus et senioribus populi, non dicitur
quod compuncti sunt ymmo et ipsi que dampne cciderunt adhuc
mortuum blasphemaverunt dicentes eum seductorem vocantes
/ amabile et ineffabile spectaculum istud ubi Christus mani
dicit afflictus diabolum debellabat, ubi vita eterna mo
riebatur, ubi morte vite mortem destruebatur ubi mundus
redimebatur ubi exemplum tocius sanctitatis dabatur in loco
in quo homines quondam dampnabantur / ubi exemplum tocius sancti
tatis dabatur in loco in quo infames et malefactores
torquebantur ubi eius supplicium sanctificabatur rumphea extingue
batur paradisus promittebatur Et certe ymmo a seculo non
fuit tale spectaculum quod tantus talis moreretur / Spectaculum
magnum ad quod desuper pater et terra mater angeli demo
nes homines vivi et mortui patriarche et prophete amici
et inimici varia intencione spectabant Et tamen percussione pectoris
dicit Beda ex hoc potest duplex intellectus Primo ideo pectora
percuciebant multi / alii ex eo ut que eum dilexerunt tristes
occisum doluerunt / Vel ideo quia eum morte privasse memi
nerant amplius glorificatum per morte timebant / Secundum intellectum
ad bonos et similiter ad malos pertinebat Iudei pectora
sua tremescendo maioris ruinam mentis pulsabant quod non ex fide viti

vt postularet mortem eius et penam euitaret Et illa
percussio pectorum non erat emendatio sed solidatio scelerum
ex quo per fidem non conuertebantur ad xpm Et reuertebantur ad do
mos non aut ad corpora seu ad proprii consciencias reuertebantur
ad proprium domicilium sed non reuertebantur ad dominum Qui enim dicit
Qui peccata sua tundit et se non corrigit peccata sua solidat
et non tollit Stabant autem omnes noti eius a longe scilicet ante
reuertentibus omnes noti eius discipuli tam manifesti quam occulti
propter metum iudeorum se ab eo elongauerunt Iob xix Noti
mei quasi alieni recesserunt a me Tamen duo stabant
noti eius a longe et dum xpm deum confiteri timebant
quem ligno affixum videbant Sed hijs tacentibus lapides
regem qui venit in nomine domini magno clamore
canebant Et quem homines timore ad perfidia confiteri trepi
dabant hunc diuina elementa et creata dominum mundi et
deum aperto ore predicabant Erant autem ibi mulieres hic
agitur de testimonio mulierum vbi ponit primo commendacionem
mulierum / 2o nominat principaliorem ibi inter quas erat maria
magdalena / Commendacionem autem ponit in duobus primo
quia comparebant morienti / 2o quia ministrauerunt viuenti ibi
Que secute erant Dicit ergo Erant autem ibi mulieres a lon
ge scilicet ad associandum et compaciendum Cum discipuli fugerent
mulieres astiterunt / et omnia consideauerunt Contrarium videtur quod
dicitur Joh 19 vbi dicitur quod stabant iuxta crucem / Dicendum quod erant primo
longe respectu militum xpm crucifigencium et custodiencium sed
prope erant respectu aliorum astancium / quia longe et prope dicantur
in respectu / non enim erant ita longe quin possent eum [illegible] cognoscere
tem audire quando dixit matri sue Ecce filius tuus Crisostomus
Mathei et Luce dicunt mariam magnam a longe stetisse Io:
vero iuxta crucem / quia tanto interuallo aberat ut et iuxta dici
posset erat in conspectu eius / et longe in comparacione turbe
propiore Possimus eciam dicere quod ille que erant in medio
turbe vt in [illegible] commedant eum discipulis abire ceperant iam vt
a densitate turbe eruerent se et quia certa que facta sunt
longius viderent / Que secute erant ihm ex deuocione a
galilea ministrantes ei Beda Sed Consuetudinis erat iudaice
nec in culpam ducebatur more gentis antique vt mulieres
de sua substancia victum atque vestitum preceptoribus suis ministrarent
Sic et dominus mulieres domino ministrabant de sua substancia / vt
meterent eorum carnalia cui ille spiritualia metebant Non quod
indigeret dominus creaturarum cibis sed vt typum ostenderet magistrorum
qui in victu atque vestitu ex discipulis deberent esse contenti Inter
quas erat maria magna sic autem dicebatur a magdalo
opido in quo morabatur Et maria iacobi id est Cleophe scilicet minoris

Et Ioseph mater. Hec erat soror Marie matris Christi. Hic
Iacobus minor erat Alphei filius et dictus est frater domini. Hec
est Maria Cleophe de qua Io. 19 Stabat iuxta crucem Iesu
mater eius et soror matris eius Maria Cleophe. Et mater
filiorum Zebedei et hec vocata est Maria Salomee a pri-
mo [illegible] nupsit Anna defuncto Cleopha. Iste autem tres
mulieres nominantur quia in hiis exprimuntur triplex status
anime procedentis de virtute in virtutem. In Maria Mag-
dalena est exemplum anime penitentis quia peccatrix fuit Luce 7. In
Maria matre Iacobi et Ioseph exemplum anime proficientis
nam Iacobus interpretatur luctator Ioseph augmentum. In ma-
tre filiorum Zebedei exemplum anime perfecte que regnum fi-
liis postulavit. Et istud aggravat scelus iudeorum quia omnia
dicunt deo a servis homo a bestiis [illegible] terminis iustus ab iniuste
multum quando istos ad fidem [illegible] Christi disponit quod cum
clamore magno sic potenter et dominative spiritum dimi-
sit. Videbant enim quod clamor ille supernaturalis et mira-
culosus fuit quia propter defectum sanguinis et effluxus spiri-
tuum talis clamor naturaliter fieri non potuit ab homine
sic propinquo morti. Et ideo concluserunt quod esset factus virtute
divina et supernaturali et per consequens filius dei. Quod etiam ex-
hinc perpenderunt quia quando voluit tunc spiritum dimisit. Unde
dicit Ieronimus Nullus habet potestatem dimittendi spiritum nisi ille qui animarum
conditor est. Et secundum Augustinum cum post illam vocem continuo tra-
didit spiritum hoc maxime qui aderant fuit miraculum. Longa
enim morte cruciabantur in ligno suspensi. De isto centurione
sic dicit Bernhardus Erat ille centurio incircumcisus homo non autem qui ad
unam expirantis vocem sub tot infirmitatum indiciis eum ma-
iestatis cognovit. Ideo quia despexit quod vidit quia credidit
quod non vidit. Non autem credidit ex eo quod vidit sed ex
eo quod audivit quia fides est ex auditu. Auditus autem per verbum
Christi. Et secundum Crisostomum Centurio iste qui [illegible] dicitur non solum confes-
sor fuit sed etiam corroboratus in fide martirium suscepit.
Per hoc quod centurio confessus est confessio secundum gentilis [illegible] clara
significata fuit gloriosa confessio gentilium in eorum
conversione et duritia iudeorum in infidelitate. Unde
Ieronimus Novissimi autem [illegible] efficiuntur quia gentilis po-
pulus confitetur et plebs iudaica ceca negat ut fiat
eius error novissimus peior priore. Unde et Beda Ceci-
tas ergo cecitas iudeorum qui tot per dominum virtutibus factis
tantis in morte eius apparentibus signis credere respuerunt
et insensibiliores gentilibus deum glorificare vel timere
contempserunt. Unde in isto per centurionem fides ecclesie designatur

que velo misteriorum celestium per mortem domini reseratum
gno iesum et vere iustum hominem et corde dei filium syna
goga cecate confirmat Cen et ambo O duriora saxis
pectora iudeorum iudex arguit / credit mister / proditor
scelus suum morte condempnat / elementa fugiunt terra con
titur / monumenta reserantur / iudeorum tamen inmobilis du
ricia manet orbe conquasso Cen ambo Considera ergo tu ho
redempte quis et quantus et qualis est qui pro te pen
det in cruce cuius tristiciam et celum luget et terra et lapi
des duri qui compassione scinduntur cuius mors mortu
os vivificat et quem omnis creatura dominum suum confitetur
O cor humanum omni lapidum duricia durius si ad tanti re
memorationem piaculi nec terrore concuteris nec compassione
afficeris nec compunctione scinderis nec pietate mollieris Un
de omnis creatura christo morienti compatitur sol obscuratur terra
movetur petre scinduntur velum templi dividitur sepul
cra aperiuntur sed solus homo miser non compatitur pro quo
solo christus patitur / Cen Cenk ostendit christus in altum ut
ab hominibus videtur alta voce clamat ut ab omnibus
audiretur / clamori fletus admiscuit ut homo compatere
tur ad hanc vocem non conturbatur / terra commota petra est
~~[struck word]~~ durior sepulcro fetidior Cen Cenk Erant autem ibi
ad sociandum ad considerandum ad compaciendum cum matre domini
Iohannes et magdalena et due sorores eius scilicet maria cleophe
et maria salomee / et preter istas que principales erant
etiam plures alie mulieres a longe stantes et videntes
que fiebant / que secute eum a galilea fuerant
ex devotione quam ad audiendum verbum eius habebant mini
strantes ei necessaria de substantia sua ut meteret eorum car
nalia cuius ille metebat spiritualia / Consuetudinis enim
iudaice fuit ut mulieres de substantia sua victum et vesti
tum predicatoribus et preceptoribus suis min ministrarent
et in aliis ut in predicatione ubi et locorum ... vestium ser
virent quod et dominus accepit ut exemplum daret apostolis
eorum consulens infirmitati / et ut evangelio magis
vacarent nec tunc hoc scandalum erat / Paulus autem super ero
gavit qui cum haberet potestatem circumducendi mulieres sicut
alii non tamen usus est ea / propter pseudo apostolos ut eos a pre
dicatione reprimeret / et propter suspicionem removendam maxime
inter gentes ubi talis consuetudo non erat / et ideo scandalum
facere poterat / Ostendebat autem domino carnalia pro spirituali
bus non quod indigeret dominus creature sed ut ostenderet compun
ctionem quam victu et vestitu ex discipulis suis esse con
tenti Cen Cerus hec autem mulieres considerabant negebat

que maxime erant compassibiles et que sequebantur minis
strant gestis ad pietula afferunt maximam fortitudinem
ostendentes quia omnes discipuli fugierunt ipse affuerunt h[ec] (?)
Iudei ergo quoniam parasceue erat i. dies preparacionis qua
preparabantur ea que magno sabbato erant ad usum necessaria ut
non remanerent in cruce corpora sabbato / Erat enim magnus dies
ille sabbati rogauerunt pylatum ut frangerentur crura eorum
et tollerentur Augustinus ne pendentes in cruce magnum diem sab
bati sui diurni cruciatus fedaret Deut. 21 Cum peccauerit
qui morte plectendus est et adiudicatus morti suspensus
fuerit in patibulo / non permanebit cadauer eius in ligno sed
eodem die sepelietur Non magnipendebant iudei hoc
legale preceptum cum iam legislatorem occiderant Crisostomus Cola
bant culicem camelum glucientes Et ideo comiuis presidi re
uerenciam sabbati allegabant / intus tamen in corde magnam ma
liciam tenebant / ne propter signa facta Christo moriente in die
sabbati et quiete tumultus fieret in populo / et ex visu in
cruce corpore / turba penitencia ducta / se secutam asserens ad vin
dictam innocentem morte Christi faciliter moueretur Nam enim
viderant crucifixores conuersos plures / facies virorum et mulierum
immutatas nouitate signorum Nam enim in vulgo resona
bant tremenda verba presagia futurorum malorum Unde
timentes ne Christo pendente ampliora fierent sed quia pietate de
ponendi occisorum corpora erat eis a romanis ablata ideo rog
abant pylatum Venerunt ergo milites et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo / et sic expia
uerunt et sepulture traditi sunt Supponerat enim latrones
uenire et sepulture traditi sunt Superuixerant enim latrones
Christo mortuo / quia non tam crudelibus penis excruciati erant
ut Christus / proprie diuina hec ordinacione disponente / ut per
sona iudeorum superstitio appareret / qui asserebant magnum
diem sabbati tormentis latronum contaminari / cum tamen filium
dei occiderant / et se incontaminatos credebant Ad iesum
autem cum venissent ut viderent eum mortuum non fregerunt
eius crura Christi enim ossa debebant integre conseruari / quia solus
integer erat a peccato / ad presagium corporis Christi mistici / cuius
ossa i. viri perfecti in illis tribulacionibus uel aduersitatibus
in animo erant confringendi sed integri i. immobiles permanere
sunt / Nam quamuis martires in corpore fracti et contriti sunt
semper tamen animo victores permanserunt seu extiterunt Et ne quis
hoc iudeorum pietati ascriberet Ewangelista assignat causam quare non
fregerunt eius crura / et allegat scripturam dicens Facta sunt autem
hec ut scriptura impleretur Numeri 9 cap. Os non comminuetis ex
eo Sed hec quidem scriptura loquitur de agno typico cuius ossa non
erant comminuenda qui figurabat agnum sine macula Christum
in cruce pro nobis deo patri ymolatum / cuius crura in curiositate

non erat frangenda / Sed vnus militum lancea latus eius
aperuit et continuo exiuit sanguis et aqua. Aug. Vigi
lanti verbo euangelista vsus est vt non diceret latus eius percussit
aut vulnerauit / sed aperuit / vt illic quodammodo vite hostium
panderetur / vnde sacramenta ecclesie manauerant sine quibus
ad veram vitam non intratur. Vel sic ideo miles latus
Christi nobis aperuit / vt apperto latere cognoscamus cordis eius
dilectionem vsque ad mortem / et ingrediamur dilectione vero
illud a quo dilectio processit ad nos. Aug. / hec apercio pre
figurata est in Noe quando in latere arche iussus est facere ho
stium quo intrarent animalia non peritura / Christi latere aperto
vite hostium nobis aptum cunctis ergo non ingredientes sibi im
putent negligenciam ex quo apertum nouit introitum. Maria
tamen in hoc facto patuit seuicia / eo quod in corpus mortuum
seuierunt. Vnde quantum clavi quibus Christus confixus est dul
ces dicantur / sicut et crux / lancea tamen dyra dicitur. Vnde Ambro
in ympno / Mucrone dyro lancee etc. Vere impleta est
in domo mea sicut hyena / quod est animal inflexibile nisi
curuacione tocius corporis / In mortua corpora seuiens ita
ut in oculis mutet colorem et exhumat ea. Iudei fuerunt
pertinacissimi crudelissimi et dolosissimi qui eciam in
corpus Christi mortuum seuierunt. Sed quare due in latere
vulnerari voluit post mortem et non ante / Respondetur nulla circa
Christi passionem facta fuit / nisi que dominus fieri permisit congrua
racione. Est autem huius duplex racio litteralis et allegorica / litteralis
vt veritatem humane nature demonstraret in sanguinis effu
sione / et comprobaret Christi diuinitatem cum humanitate / in miraculosa tam
sanguinis quam aque effluxione / que effluxio fuit miraculo
sa. Sanguis tamen fuit naturalis sanguis sicut et aqua. Ambrosius
Licet corpus Christi natura fuit mortalis / dissimile tamen gracia fuit
Nam post mortem sanguis in nostris corporibus euanescit / ex illo
autem incorrupto corpore omnium vita manat / sanguis et aqua
exiuit / aque abluunt. sanguis qui redimit / Aqua que
abluunt sordes peccatorum. Sanguis redimens a seruitute demo
niorum / Aqua in lauacrum / sanguis in poculum / vt prium
nostrum bibamus et bibendo redimamur. Allegorica. Sicut
de latere Ade dormiente formata est Eva. Ita ex Christi dor
miente in cruce latere et vulnere formata est redempta quoque
sponsa ecclesia / indissolubili vinculo et irrepudiabili Christo
sponso copulata / Vnde tunc reprobata est Vasti et Hester
regina electa. Hec Aug. / Sed quare ecclesia ex Christi latere
est formata. Respondetur vt ecclesia cognoscat a Christo dilectam se sciat
et Christo emendam et non ab alio quam ab ipso se redemptam co
gnoscat. Apoc. i. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in san
guine suo. Ephe. v. Dilexit ecclesiam mundans eam lauacro vite
et quanti precii apud deum sit in mente diuina quilibet fidelis ex hoc perpendat

Nō

Nō

Et qui(?) deus peccatum odiat sanguine xpi demrat(?). quem
propter peccatorum ablucionem vivus effudit et mortuus Vel
sic de latere xpi exivit sanguis et aqua Primo sanguis
in determinata mensura soli deo nota. Deinde distincto ef
fluxit aqua. in magnum misterium / Ut prius regrederetur
ex eodem corpore precium redempcionis s. sanguis Deinde aqua per
quam recepta figuratur multitudo populorum Aque enim multe populi
multi Et non multiplex aqua sed una de latere xpi fluxit
quia unus populus est sanguine xpi redemptus Ille qui ex
fide de latere xpi processit qui solus dicitur xpianus Non
alii a quibus fides xpi non est recepta. quibus inutilis est
sanguinis xpi effusio / Unde ex hoc sacramentum eciam conficit sanguinem
xpi apponendo aquam / fideles significans per aquam sanguine xpi
redemptos. unum cum xpo fieri sicut in mixtione aque vinum
fit cum vino Et si omnes populi mundi fidem xpi reciperent
tamen unus populus diceretur. quia unitas populi ex unitate sacramentorum
et uno cultu dicitur Unde Apostolus Quoniam unus panis et
unum corpus multi sumus et Tunc impleta est alia scriptura
dicens Videbunt in quem transfixerunt Zach 12 Aspicient
in me quem confixerunt Apok 1 Videbit eum omnis oculus
et qui eum pupugerunt Et hec scriptura propter certitudinem dicitur
impleta / licet non plene sit completa / sed plenariam implecionem
in die iudicii Crisostomus Nullus discedat neque verecundans aspiciat
transfixum salvatorem / que enim videntur esse maxime opprobriosa
hec nostrorum honorum sunt fundamenta / Et ideo
Johannes iam dictorum testis fidelissimus subiungit Et qui vi
dit testimonium perhibuit s. ipsemet Johannes qui et presens
fuit. Et verum est testimonium eius Et scit quia verum dicit semper de seipso lo
quitur ac si de alio. propter suam humilitatem. more sacre scrip
ture Et ille scit quia vera dicit Apok 12 Cum quod novit
loquitur iudex et iusticie Et 1 Joh 1o Quod fuit ab inicio
quod audivimus quod vidimus oculis nostris. quod perspeximus
et manus nostre contrectaverunt de verbo vite / hoc testamur
et annunciamus vobis ut et vos credatis Crisostomus Cum multa
certitudine Johannes gesta passionis descripsit / non refu
tat suipsius testimonium ferre in medium / Sic et nos in
consuetudine habemus ut cum valde vera proferimus
dicere solemus / Ego vidi quia ita est / et ideo certum perhibeo
testimonium / Unde et apostoli dicunt Act 10 dixerunt Nos sumus
testes horum verborum s. que a domino Iesu audivimus Scriptum
sit enim ista Johannes ut credamus Ideo dicit Ut et vos cre
datis Joh 20 Hec autem scripta sunt ut credatis quia Jesus est xpus
filius dei / et ut credentes vitam habeatis in nomine eius
Rom 15 Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt
1 pet 1o Credentes exultabitis leticia inenarrabili et glorificata

Nota

reportantes fine fidei corde salutem animarum suarum/ Et ph
Joh. v. hec scribo vobis ut sciatis quia vitam eternam habetis
qui creditis in nomine filii dei/ Et nota quod iste miles fecit
hec ad complacentiam iudeorum de morte christi certificari volentium/ In quo etiam patet nimia ipsorum crudelitas quod non
saciati penis quas christo viventi intulerunt etiam mor-
tuum vulnerare conati sunt/ Sic et hodie christum semel
crucifixum conantur rursus vulnerare qui sine timore pec-
care presumunt vel de peccato se iactare/ Unde Theoph. ut iu-
deis complaceat lanceat christum etiam corpus exanime con-
tumelias inferentes/ Unde et Crisostomus aperuerunt eius costam
lancea et mortuo corpore de reliquo contumeliates et in mor-
tuum enim contumeliari corpus militem multo deterius fuit quam
crucifigi qui autem eum lanceat cum vere caligasset oculis
eius pre senectute et tam vel potius multo divino sit et la-
ceravit licet nesciens sanguine christi per lanceam deflu-
ente oculos tangeret continuo clare vidit et protinus il-
luminatus in christum credidit/ Unde et militie cedens institutus
ab apostolis in Cesarea Capadocie xxxviii annis monasti-
cam vitam duxit et in omni sanctitate permanens verbo et
exemplo multos ad christum convertit/ De eo quod ait Ysidorus
lancea Longinus latus salvatoris et non tamen veniam meruit
sed episcopatus honorem et martirii coronam promeruit/ Non
suffecit iudeis et aliis quod christum occiderunt sed post mortem
huiusmodi deriserunt/ Istud olim fuit in Absolon post-
quam legimus in arbore suspensum et veniens Ioab
tres lanceas in corde ipsius fixit/ et armigeri Ioab gla-
diis ipsum crudeliter invaserunt/ Sic et christus in cruce lancea
militis et insuper tribus lanceis id est tribus doloribus
est confixus quorum primum fuit ex comparatione penarum ma-
gnitudine/ Secundum ex dilecte matris sue amaritudine
/ Tercium propter peccatores quibus sua passione profuit non
prodesse/ Et insuper super hec iudei invaserunt eum gladiis lin-
guarum suarum acutissimarum/ Sic modo omnes voluntarii
peccatores christum invadunt qui sponte peccando iterato ipsum
crucifigunt/ plus peccat qui offendit christum regnantem in di-
vinitate quam qui crucifixerunt eum conversantem in humanitate
/ Sed contumelia a iudeis illata in signum prodiit quod de cor-
pore extincto sanguis verus et aqua pura miraculose ma-
navit/ Unde sequitur/ Et continuo exivit sanguis et aqua ex quibus
sunt efficatiam ecclesie sacramenta/ Hoc factum est ad ostendendum
quod per passionem christi plenam consequimur ablutionem scilicet a peccatis
et maculis/ a peccatis quidem per sanguinem qui est precium nostre
redemptionis/ Sicut id Petr. Non corruptibilibus auro vel argen-
to redempti estis sed preciosa sanguine/ A maculis vero per

aquam que lauacrum est nre regnacionis s'm id Ezech
Effundam sup vos aquam mundam et mundabimini ab
omnib; inquinamentis vris Vel referri pt sanguis ad
precium et nram redepcionem vt redimamur a penis
aqua ad lauacrum et pctorum ablucionem vt purgemur
a culpis Sanguine em agni domus seruatur a percussione
angeli / et aqua maris rubri extinguntur inimici / effusus
e mqz ille ad redepcionem / ista ad redepti ablucionem Ille
aut est redimeret captiuum / ista vt ablueret immundum Sz
hic secundus sensus satis intelligitur in primo qz vbi e plena
a pctis ablucio ibi sequitur et a penis redepcio / et vbi e a
maculis ablucio ibi precedit et a pctis purgacio Et sciendum
e hic cautelose qz de corpore mortui in quo stati p mor
tis frigiditatem sanguis coagulatur et in thabez conu
ertitur non solum sanguis exire solet nec de aliquo aqua
puram manare Ille aut sanguis erat verus et purus
et aqua vera et pura non vt quidam dixerunt humor
aquaticus seu fleuma / Considera nunc q'nta fuit malicia
iudeorum qui adhuc non fuerunt saturati penis et obprobriis
xpo in vita eius illatis qui tam eciam persequentur mortuum
Et q'uis illud vlnus latere non senserit cum corpus mortu
um fuerit / tn p hec contumelie et iniuria sibi inferebantur
qz omnes contumelie et crudelitates illate mortuorum corporib;
reputantur ac si viuis inferentur / Ex hoc articulo lanceacionis habe
tur tria documenta Primum e qz nos cum mortui fuerimus
cum xpo s' mundo et pctis tunc debemus lancearj cum xpo cuspide
vere caritatis sic anima illa se lanceatam gloriabatur que dicebat
vulnerata caritate ego sum / hac eciam amoris lancea cor suum
pforari Augustinus petiuit dicens Rogo te dne p illa salutifera
vulnera tua que passus es pro salute nra in cruce ex quib;
emanat ille preciosus sanguis quo sumus redepti, vulnera
hanc animam meam peccatricem pro qua eciam mori dignatus
vulnera eam igneo et potentissimo telo tuo potentissime cari
tatis / Confige cor meum iaculo tui amoris vt dicat tibi anima
mea caritate tua vulnerata sum ita vt ex ipo vulnere amoris
tui vberrime fluant lacrime die ac nocte Percute obsecro
dne hanc durissimam mentem meam valida cuspide pie di
lectionis vt altius ad intima penetret virtute potenti Augustinus
Scdm documentum e scdm Crisostomum Qz nos frequenter debemus sacra
menta ea intencione et deuocione accipere ac si nobis de latere xpi p
fluerent Vulnus em lateris xpi fuit hostium sacramentorum qz
sic de latere primi ade formata e eva Ita de latere scdi ade
formata e ecclia Et non qr hec quod dz sacra manasse de latere
xpi specialiter intelligendum est de duob; principalibus sacramentis

2

sine quibus no intrat ad vita vz de sacramento redempcionis
et de sacramento ablucionis Quorum primum ptinet ad sacramentum
eukaristie et significat p sanguinem ymo e idem ipe san
guinis que quottidie sumi9 et qui fluxit de late xpi Secun
dum ptinet ad sacramentum baptismatis quod significatur per
aquam Vn Aug9 Ille inquit sanguis in remissionem pctorum
fusus est / aqua illa salutare tpat poculum hic et lauacrum
pstat et poci9 hoc pfigurabat q noe in late arche hostium
facere iussus est quo intrauerint aialia que no erant
diluuio pitura quibus pfigurabat ecclesia etiam de istis eaaz
sanguise et aqua dicit idem Aug9 q credibile e q latro
ille cui pmisit dns paradisum aspsus fuerit aqua et sanguine
xpi de late exilientibus et tali sctissimo baptissimate sal
uatus sit / cum sine baptismo nemo saluetur uel martirio Ter
cium documentum est q nos omes voluntatem nram conformare
debem9 voluntati diuine et q voluntas dei in omnibus et sr
omnia sit nobis accepta eo q cor xpi vulneratum e amore
vulnere ppter nos Quis nos p amore reaptum intrare pos
sim9 p hostium lateris ad cor eius et ibi omes amorem no
strum ad suum amorem diuinum coniungere Vt sic ferrum candens
cum igne in vnum redigat amorem / Homo enim oia deside
ria sua debet fundare et ordinare in omni amore xpi / vt pecc
bus p quos affectus accipiunt est crucifixus et in omnibus bonis
opibus se exercere ac cuncta mala opa deuitare amore
xpi / p malis p quas opa accipiunt crucifixus e ~~in omnibus bonis~~
opibus / omes re voluntate sua conformare voluntati diuine
p illo amore vulnere qd in cruce p homine accepit cui mirabi
bilis amore sagitta cor suum mellifluum pforauit Et istud
vulnus qi p hostium amore Aug9 intrauit cum dicebat Lon
ginus inquit apuit in latus xpi lancea et ego intru et ibi
requiesco securus Clam et lancea clamat in q vere re
conciliatus sum xpo si re eum amauero / Ad conformandum se
huic articulo rememorare homo q supexcellentissimum ao
rem xpus in apcione lateris sui nobis ostendit in quo nobis
aditum patulum ad cor eius dedit / Festinet ergo homo intrare
ad cor xpi ac recolligat omes amore suum et generat amore
diuino reuoluendo in mente sua documenta pmissa Recogitet
etiam homo qnta caritate xpus ex late suo nobis pfudit sacra
menta quibus intrim9 ad vitam eternam uel alias sic dicens me
ditanti vel oranti deuocionem ministrabit Dne qui latus
corporis tui mortui lancea pforari aperiri et exinde sanguinem
et aqua exire voluisti vulnera queso cor meum caritate lancea
caritatis ut tuis dignus efficiar sacramentis que de eodem
sacratissimo late pfluxerunt Qui apturam tui lateris dne
apuisti electis tuis ianuam vite / hac porta tua doc iusti ddom

Noli domine queso iniquitatum mearum recordari ut propter eas michi claudas aditum istum quem peccatoribus et penitentibus aperuisti. Et licet istud vulnus lateris non senserit christus quia mortuus erat tamen corpore mater eius bene sensit cuius felicissimam animam crudelis illa lancea transfixit. Tunc enim perfecte impleta est in ea Symeonis prophetia qua sibi dixerat tuam ipsius animam ipme gladius pertransibit. Et hac lateris christi perfossione a cuius archano tamquam a fonte pretium nostre salutis copiose est effusum. Immo etiam ad compaciendum et amandum vulneratum cor nostrum quia hic maxime apparuit quam copiosa apud eum redemptio fuerit. Unde Bernhardus: Ad cumulum postremo pietatis tradidit in morte animam suam et de proprio latere protulit pretium satisfactionis quo placaret patrem per quod illud plane ad se consilium traxisse dicit apostolus: dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio / prorsus copiosa quia non gutta sed unda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanat. Unde et Ambrosius: Adhuc ac alterius eiusdem cruore quam grandi et tenerrima compassione dignus appareat. Vide mundum et verberibus laceratum in medio latronum cruci ignominiose clavis affixum aceto et felle potatum et post mortem lancea in latere vulneratum et copiosos sanguinis rivos ex quinque vulneribus manuum pedumque et lateris effundentem. Flete deducite oculi mei / et liquescat anima mea igne compassionis super contritione amabilis iuvenis huius quem in tanta mansuetudine tante vides afflictionis doloribus. Sed Ambrosius: Quinque etiam vulnera sibi infligi permisit ut humanum genus quinque sensibus a diabolo captos redimeret / Christus quippe hodie sanguinem suum fudit pro nobis pretiosissime plenissime et acerbissime. Pretiosissime fudit si consideretur causa / nam causa effusionis sui pretiosi sanguinis fuit pretiosissima quia ipsum fudit ex caritate fervetissima ex qua voluntarie pro nobis pati voluit ut pulchre ostendit Augustinus in persona christi dicens: O homo recogita qualia et quanta pro te passus sum. Cum esses inimicus pro meo reconciliavi te / cum tamquam ovis perdita aberrares quesivi te et in humeris meis portavi te / patri meo reddidi / caput meum spinis opposui / manus meas clavis obieci / sanguinem meum pro te fudi / animam meam pro te posui ut iungerem te michi et tu dividere a me converte ad me et ego suscipiam te. Plenissime fudit si consideretur mensura quia totum sanguinem effudit ita quod nec una gutta in se non remaneret. Totam sanguinem multitudinem fudit in flagellatione. Sed quem sanguinem habuit in corpore et in capite effusum fuit in spinarum coronatione. Sanguinem vero venarum et nervorum fudit in manuum et pedum clavatione. Sed sanguinem qui remansit in corde vel in medie precordiis effudit in lateris apertione.

pretiosissime

plenissime

Et ideo qr in eo nl sanguis remansit no erat ei spes neqz
dere Acerbissime fudit Si cosider̄ nā Nam qnto nā et
coplexio est nobilior et delicatior tanto ē sue lesionis pcep
tibilior et p ɔsequens pena inflicta et eius sensualitas
ē acerbior Sz cōstat q coplexio corpis xpi fuit delicatis
sima qr spus scā artifico de purissimo sanguine fōrata
et ɔo sui sanguinis effusio et penaru illatō fuit acerbi
ssima Et ideo dicit Attendite ē metalie et videte si est
dolor sicut dolor meus q. d. non Surge ɔo
amica xpi esto sic columba nidificans i summo ore fōra
mīs ibi vt passer inueniens domū vigilare nō cesses
ibi tanq̄ turtur casti amoris pullos abscondes ibi os appo
ne vt hauriās aquas de fontibz saluatoris hic enī est
fons egrediens de medio padisi qui in corde deuote
diffusus fecundat et irrigat ɔmissa terram / Ecce hostiū in
late archē quo intrare aīalia no pituia diluuio Ad
huc ɔo petre fōramina et maceriarum cauerna stude ne
et in die exitus tui recurre et in eis latitare vt ibi va
leas pascua inuenire et ora leonū euadere Vn Anshel
ffestina ne tardaueris comede fauū tuū cū melle tuo
bibe vinū tuū cū lacte tuo Sanguis in vinū ꝗtur
vt inebrieris in hac aqua mutat̄ ut mutaris fōta sūt
tibi in petra fōrā in mēbris eiꝰ vulnā et in corporis
eiꝰ manib tua cauea in quibz instar columbe latitans
et deosculans singula ex sanguine eiꝰ fiat sic vitta
coccinea labia tua et eloquium tuū dulce Vn et Greg
per foramina petre vulnera manuū et pedū xpi in cruce
pendentis libent intellexerim / cauerna vo macerie vul
nus lateris quod lancea factū ē eos sibi dixeris / Et bn colū
ba in fōraminibz petre et in cauerna macerie esse dicit
qr dū in eiꝰ recordacione paciencia xpi imitat̄ dum
ipsa vulnera ppter exemplū ad memoriam reducit quasi
columba in fōraminibz sic simplex aīa in vulnibz nutrime
tū quo convalescat inuenit h Greg Sim hys ergo vulnibz
saluatoris et securitatem et ptectiōm ac consolatiōm nō mo
dicā repies Vn Bnh Et nuda de corde Originem assumes
sic ait Et reuera ubi tuta firma qz infirmis requies nisi in
vulnibz saluatoris / Tanto illic securior habitabo qnto ille
potencior ē ad saluandū / ffremit mundus tremit corpus
diabolus insidiat̄ nō cado firmatus enī sū sup firmā petram
Peccaui peccatū grande turbabit̄ consciā sed nō pturba
bit̄ qm vulnerum domini recordabor Saepe vulneratus
est ppter iniquitates nras Quid tam ad mortem qd non
xpi morte saluat̄ Si ɔo in mentem venerit tam potens

acerbissime

ove

tamquam efficacie medicamentum nulla iam prevalet morbi magnitudine terreri. Ego vero fidenter quod ex me mihi deest usurpo mihi ex visceribus domini, quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina per que effluant. Foderunt manus et pedes latusque lancea perforaverunt, et per has rimas licet mihi sugere mel de petra oleumque de saxo durissimo, id est gustare et videre quoniam suavis est dominus. Patet archanum cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patent viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Quid ni viscera per vulnera pateant? In quo enim clarius quam in vulneribus tuis eluxisset quod tu domine suavis et mitis es et multe misericordie? Maiorem enim miseracionem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro addictis et dampnatis. Meum proinde meritum miseratio domini. Non plane sum meriti inops quamdiu ille inops miseracionum non fuerit. Quod si misericordie domini multe, multus nichilominus ego in meritis sum. Quid enim si multorum sum mihi conscius delictorum? Nempe ubi habundaverunt delicta, superhabundavit et gratia. Et si misericordie domini ab eterno et usque in eternum, ego quoque misericordias domini in eternum cantabo. Hucusque Bernardus. In foraminibus petre multitudo dulcedinis, plenitudo gratie, perfectio omnium virtutum. Hec Bernardus. O domine, sic eximii sanguinis tui copiosa redempcio nostra, non permittas me in hora mortis vel in die iudicii perire, tu omnipotens, sed me tuo precioso cruore redemptum aggrega numero electorum tuorum, abscondendo me interim in foraminibus petre et in caverna macerie, et inebriando me caritate tua per amorem sanguineam. Qui enim vere te diligit, propter te vulneratur et languet, et donec te videat a mundi actionibus est velud mortuus alienus. Fortis est enim ut mors dilectio tua et dura velud infernus emulacio. Considera nunc, Bernarde, corporis Christi in cruce positi disposicionem, quia ex hoc ad spem et fiduciam capiet maiorem. Attestante Bernardo qui ait: Quis non rapiatur ad spem et ad impetrandi confidenciam qui eius attendit corporis disposicionem? Vide caput inclinatum ad osculum, brachia extensa ad amplexandum, manus perforatas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, pedum ad affixionem ad nobiscum manendum, corporis extensionem ad se totum nobis impendendum. Hec Bernardus. Hic ponitur quarta dubitacio. Prima: Utrum ille terre motus qui fuit in passione Christi fuit universalis. Secunda: Utrum Ihesum descendisse ad inferos sit articulus fidei. Tercia: Utrum descenderit ad infernum dampnatorum. Quarta: Utrum totum infernum expoliaverit. Quinta: Utrum Christus in inferno aliqua mora contraxerit. Ad primam est dicendum quod terre motum legimus factum in Ihesu Christi passione et in Ihesu Christi resurrectione. Et quia primus terre motus factus est in testimonium mortis eius, quia hoc significabat quod tales mortuum

Dna

tra tempe capax no erat vt dicit hylari9 Ergo quod factu e in
testimoniu resurrectionis xpi sicut dicit augus in quoda sermo
ne. Hec sut testimonia tua dne angeli sterneret tibi
fluctu mare angeli capiti cadent imperanti angelum te iubente
ventus siluisset. mortui te vocante resurrexisset sol te mori
ente palluisset. tra te resurgente resurgente tremuisset. celu
te ascendente patuisset Ideo dicendu e q iste terre motus
miraculosus fuit Veru e q naturalis eadem est causa tonitrui et
terre motus qr cu calor solaris attingat oms partes inferio
res elementoru aer inclusus in concauitatibus terre calescit siue cale
facit vapores illos qui calefacti appetentes exitu faciunt terre
motu et inclusi in ventre nubiu et inflammando illos vapo
res exalare faciunt tonitru Videmus in castanea que si no
frangitur qn ponitur in ignem vapores attenduntur et no inue
nientes liberu exitu faciunt magnu sonitu Sz sic no fuit
in passione domini ihu xpi Quia sic dicit leo papa Sufficiens
signu et testimoniu ihu xpi venerande passionis fuit subi
ta et inopinata perturbatio elementoru Et hec est miraculum qd
fuit preter consuetu et solitu cursum terre Patet etia q miraculo
sus fuit ille terre motus no solu propter testificationem sz etia propter
significationem Quia sm Orig Scissio veli templi significabat
q mysteria legis tunc reserata et aperta sut Motus vo terre et
scissio petraru significabat q corda dura lapidea fuerunt
mollificata Apertio vo monumentoru significabat q corpa mor
tuoru sunt ad vita renouata Ad secundum e dicendum q fides
xpiana tota fundatur sup ihm xpm vt e verus deus et verus
homo. Sm naturam aut diuina xpus cu patre et spu sancto in
sba sz communem seu vnitatem. in psonis vo sz trinitatem qr est
trina in trinitate psonali et in operatione sz appropriata unitatem
De substantie quo unitate e primus articulus. Credo in unu de
um. De psonaru vo trinitate sut tres articuli Unus ptinens
ad psona patris s. patrem omnipotentem Alius ptinet ad psonam
filii ibi Et in ihm xpm filiu e vnicum Tertius ptinet ad psona spus
sancti ibi Et in spm sctm dnm et viuificantem Sz de appropriata uni
tate sut tres alii articuli Nam licet omnis operatio dei in creaturis
tribus psonis conueniat. prim tn appropriatur creatio Et de hoc e cre
atorem celi et terre visibiliu omni et inuisibilium Redemptio vo
et resurrectio nra appropriatur filio. et de hoc est carnis nroz vel
expectio resurrectionis mortuoru. Sz spui scto appropriatur eius unio et
colligatio Et de hoc est. Et in unam sctam et apostolicam ecciam
Septem vo articuli ptinent ad vera diuinitatem Nam xpi
humanitatem ostendunt vn alias Primus est xpi conceptio Secundus
e eius natiuitas et incarnatio. Tertius e eius passio mors et sepultio
Quartus e eius ad inferos descensio. Quintus e eius resurrectio. Sextus e in
celum ascensio. Septimus est eius ad iudicium aduentus De primo est
unus articulus Conceptus de spu scto Secundus e alius natus ex maria

virgine et homo factus est | de 7o e alius articulus
passus sub poncio pi. mort et sepul. e | De 8to e alius
descendit ad inferos | de 9no est tercia die resurrexit a mor
tuis | de 10mo est alius ascendit in ce. se ad dex patris
| de septimo est alius iterum venturus e iudicare vivos
et mortuos | Ad 4am est dicendum q sm Augu li sup
Gen. infernus nomine in sacra scriptura semp importat
dolor et tristicia priuat aut dolorem et tristicia quatuor modis
intelligitur | primo p eterna dampnatoem | 2o p eterne glie priua
tom | 3o p temporalem purgatom | 4to p glie retardatom
Et sm ista quatuor pnt distingwi quatuor mansiones infer
ni habentes se sut supius et inferius | q in parte infior
inferni ubi sut demones et dapnati e dolor sensibilis
ppetue dapnatoms | In secda parte supiori dolor etne glie
priuatoms ubi sut pueri no circucisi et no baptisati | In
3a vo parte magis supiori e dolor tpalis purgatoms
ubi sut purgandi a pcto veniali vel mortali confesso
nodum satisfactone pacta | sz in quarta omio supiori ubi erat
sancti patres dolor tpalis glie retardatoms | Spiritualiter
go aia xpi descendit ad omes predictas partes inferni q
dapnati de eorum malicia et incredulitate sunt confutati
pueri vo de eorum priuatone sunt certificati nodum meb
xpi facti | Existentes aut in purgatorio de eorum spe fue
runt confortati | sz antiqui patres gla expectata fuerunt spiritualiter
illuminati | localiter tn xpus som descendit ad partem illam
inferni ubi sci patres detinebatur inclusi | Ad quintam e dicendum q p
descensum xpi ad inferos som illi sut liberati qui eius glie et
visionis diuinitatis eius poterant esse participes | Existentes
aut in inferno dapnatorum no erant tales. q erant culpa
mortalis pcti grauati nc pueri no circucisi. et no baptisati. q
nc p fidem ppriam. nc p fidem ecclie vel parentum puta p aliquod
sacramentum ecclie erant passioni xpi incorpati. nc existe
tes in purgatorio. q tales et si no erant mortali culpa
occisi. quibusdam tn pustulis sut erant deturpati ut ad amplex
um celestis sponsi no possent puenire nisi essent purgati
ut dicit Augu. | Solum ergo liberati sunt sci patres qui nullo mor
tali vel veniali pcto turpati et grauati. et p fidem et caritatem
passioni xpi incorpati som pro obligatione debiti origi
nalis pcti primi parentis ibi detinebantur. quod debitum iam
p mortem iesu xpi solutum. no restabat nisi q ad visionem
glie sue cum xpo celum ascenderet | Unde iesus xpus no absor
buit infernum sz momordit ipm secundum quod dr Osee li. O mors
ero mors tua morsus tuus ero inferne | Ad sextam est
dicendum q xpus moram contraxisse in inferno pt dupliciter co
siderari. primo quantum ad impotenciam liberatoms et sic nullam moram

De isto in vide melius infra in xxvimo capitulo circa principium

contraxit ibi / quia statim impedimenta quibus sicud prius tenebantur ligati remota fuerunt propter quod dicit Augustinus in sermone de passione / Sine aliqua mora ad imperium salvatoris omnes vectes ferrei confracti sunt / Et hoc ex persona angelorum ibidem dicitur Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales et introibit rex glorie / Secundo potest intelligi ibi moram fecisse propter veritatem eius resurrectionis et sic quamdiu corpus iesu iacuit in sepulcro anima iesu christi stetit in inferno quod fuit usque ad diluculum dominice diei ita quod ibi stetit per diem integrum ad duabus noctibus

Cum sero factum esset venit quidam homo dives ab aromathia nomine joseph qui et ipse discipulus erat iesu / hic accessit ad pylatum et petyt corpus iesu / Tunc pylatus iussit reddi corpus / Et accepto corpore joseph involvit illud in syndone munda et posuit id in monumento suo novo quod exciderat de petra / Et advolvit saxum magnum ad hostium monumenti et abyt / Erant autem ibi maria magdalena et altera maria sedentes contra sepulcrum / Postquam in principio 27 descripta est passio et mors iesu christi / hic subdit de sepultura et de exequiis sepulture / ubi narratur primo factum Jozeph sepelientis christum ad exemplum pietatis / 2o factum indecorum custodiencium sepulcrum ad reprobacionem iudaice impietatis ibi Altera autem die / Circa sepulturam tangit sex / primo tempus in quo est sepultus quia sero / 2o personam per quam est sepultus ibi venit quidam homo / 3o ordinem quo est sepultus ibi accessit ad pylatum / Quarto modum quo est sepultus ibi et accepto corpore / Quinto locum in quo est sepultus ibi Et posuit id in monumento / Sexto coram quibus erat sepultus ibi Erat autem ibi maria magdalena / dicit ergo quo ad primam partem / Cum sero factum esset ut recordetur anima et excitetur in qualibet hora diei commemoracionem et passionum salvatoris / ut in qualibet hora diei aliquam habeat compunctionem secundum id psalmista vespere et mane et meridie narrabo / Venit homo quidam dives / designatur in persona subditur ad exemplum fidei et religionis ibi venit quidam / ubi in ... multiplicat quamquam circa ista / Nam primo dicit homo quidam / 2o fortunas cum subdit dives non in pecunie amator sed fidelis dispensator / Glosa non quod divinacias commendat evangelista sed quia ad presidem non nisi dives accedere poterat / 3o patriam cum addit ab aromathia / 4to religionem quia discipulus iesu ~~in monumento~~ secundum ... ... / Interim autem Jozeph ab aromathia civitate iudee decem leucis ab iherusalem distante antiquitus dicta Ramathia unde fuerunt helchana et anna parentes samuel

diues et nobilis genere decurio .i. de ordine curie et officia
curie imperij honorum amministrans erat bonus in se et quo ad
deum et iustus quo ad proximum ac discipulus iesu non
de xii vel lxxii sed de multis aliis credentibus quia omnes cre
dentes a principio discipuli vocabantur sed occultus propter me
tum iudeorum ne de synagoga expelleretur qui non consenserat
necti domini et actibus et consilijs aliorum christum persequentium
qui et ipse sicut alij discipuli expectabat sub certitudine spei
regnum dei non temporale et terrenum sed celeste et eternum .i. regnum
celorum a christo discipulis promissum venit ad sepeliendum christum
antequam intraret sabbatum in quo talia facere non erat licitum
Quia enim erat discipulus domini ideo curam de corpore eius
habere voluit vt in honore sepeliretur et non sicut dampnati
corpus proiceretur // Hic virtute sanguinis christi iam fuit roboratus
audacter omni timore deposito . et confidenter introiuit ad py
latum nec iudeorum timens minacias nec pylati potestatem . et
petijt pro magno munere vt de eius munere tolleret
corpus iesu de cruce et sepeliret illud honorifice hoc preferens
ferens omni thezauro quantumcumque precioso / petijt autem sic corde
dicens sibi quia secundum leges humanas corpora dampnatorum non debent
sine licencia deponi uel sepeliri Et permisit pylatus . tunc
propter petentis reuerenciam . tum propter christi innocenciam sibi notam
et quia in morte eius plura videat miracula In quadam
hystoria dicitur quod Jozeph seruierat quinque annis pylato et
pro stipendio petijt et obtinuit corpus iesu ab eo Fuit autem
hic secularis dignitate Jozeph merito . non quod ciuitatis sancti to
nerat sed quia ad presidem nisi talis accedere poterat / Quia vero
diues erat et valde insignis et pylato notus et fa
miliaris . potuit de facili ad pylatum intrare et ab eo im
petrare / Quia vero bonus et iustus et dignus fuit hoc
ministerio et meruit corpus iesu sepelire Unde Beda Ma
gne quidem Jozeph iste dignitatis apud seculum sed maioris
apud deum meriti fuisse laudatur ut et per iusticiam meritorum se
peliendo corpore dominico dignus foret / et per nobilitatem
potencie secularis idem corpus accipere posset Non enim quivis igno
tus aut mediocris ad presidem accedere et crucifixi poterat
corpus impetrare Unde Augustinus Joseph fiducia dignitatis
qua preditus erat familiaritatis intrat ad pylatum iam non
curans de iudeis quomodo cum ea non audiendo duo deui
taret inimicias eorum Non enim quomodo fiebat quinque Jozeph
occultus christi discipulus / demum remissa timore ruperis fer
uicior factus dominum corpus turpiter pendens a ligno de
posuit comparans preciosam margaritam verborum modesti
am Considera mira fortitudinem Jozeph quia non solum ausus
corpus christi petere sed etiam sepelire sui huius potestatem habens plus

ex virtute qua ex ad incolis, Non enim transit in spiritu ac semel contra for
titudinem sed in morte eius se publice tradidit Inuitatus ad obs
assumens propter beniuolentiam Christi Non est theophile pluderi
ausum laudabile Non enim exsequitur a diuinis deadem et
expellatur a iudeis, sed corpus petit eius qui est pro blasphemi
is condempnatus sed theophile sermo est plus ex imperfectione meti
culosa et occultus discipulus domini fuerat Christi metum inde
orum vitauit tunc imitatus eorum nunc exemplo morte Christi
animatus ac virtute et corpore clarus manifestat se pa
lam et facto fatetur et ondit se Christi discipulum petendo eius
sepulturam et exequendo magis curiose de illis in hoc extremo
officio Confessus est sibi corpore vocat ad se quendam virum
sapientem et legis peritum discipulum Christi similiter occulte Nico
demum nomine Joseph igitur mutatus sindonem i. pannum
lineum candidum se mundum venit ad crucifixionis locum por
tans scalam instructam quibus clauis euulsis corpus de cruce de
poneret et ipsum sindonem sindone inuolueret Iste panis
mundus et candidus innocentiam domini et [illegible] significat
castitatem, vt qui liberatus fuerat sanguine passionis
candidaretur sindone innocentissime castitatis secundum illud Cant.
dilectus meus candidus et rubicundus Venit et tunc eo Nico
demus se illi associauit in quo dolus non erat, qui prius ti
midus nocte ad iesum venerat primum scilicet ante passionem, fe
rens secum mixturam mirre et aloes libras quasi centum
ad ipsum condiendum quia hec sua amaritudine arcet vermes
a corporibus mortuorum, et quia plurimum ea conseruat incor
ruptionem corruptionem sibi nullam permittit Iste ante passionem domini
sic et Joseph erat discipulus domini occultus, sed post passionem
manifestat se sic et alius factus est publicus, sed nondum habe
bat veram fidem de resurrectione quia attulit mirram et aloes quasi corpus
eius minime indigeret a putredine Et id licet ex deuotione ista
huiusmodi facere videtur tamen quod plenam notitiam de Christi resur
rectione non habebat Cum tamen de hoc scriptum erat Non dabis
sanctum tuum videre corruptionem. Christi quod non indigebat con
ditione conseruare contra putredinem Non enim Christus a Christus enim
deuinido homine disponebat, sed tamen multam dilectionem demon
strabat. De isto Nicodemo legitur in reuelatione beati
Stephani prothomartiris Et Joseph qui interpretatur accrescens
significat personam in virtutibus crescens qui corpus domini po
stulat quod pro digna receptione eucharistie domini supplicat
exorat. Per Nicodemum quod peritum significatur doctor
bonus ferens mixturam i. doctrinam ex auctoritatibus sacre
scripture confectam ad vngendum corpus Christi mysticum ad eius
salutem. In sindone enim munda paupertas castitas notatur

[illegible] xxi

et in aromatibus virtutum varietas designatur Felix talis co
sina cui non defuit desiderio paupertate cum mundo/mundicia
castitate, cum carne/fragrantia virtutum cum naturalibus Cum autem
Joseph et Nicodemus fuerunt prope crucem cum genua
flectentes adorauerunt dominum. quos dum mater vidit volen
tes deponere corpus quasi de morte consurgere paululum reuixit
spiritus eius. et applicatas recepti sunt per eam reuerenter et pa
rauerunt se ad deponendum eum quibus ipsa quod poterat ministra
bat Unus clauos de manibus trahebat, alius ne caderet
corpus exanime tenebat/ Stabat maria brachia leuans
in altum et dum tangere eum voluit caput et manus eius depe
dentia tenebat super triste pectus suum. et ruens in amplexu
et osculum de dilecto filio saciari non poterat nec quis ipsam
desuper corpus abstrahere valebat Corpore ergo domini in terram
deposito domina suscepit caput ad scapulas suas in gremio
Magdalena vero pedes apud quos olim tantam graciam
meruerat Alii astabant, et omnes planctum magnum super
eum faciunt. omnes eum amarissime plangunt quasi unigenitum
Vndensche Et adhuc expectant donec nobis ille denuo
veniens extractis clauis manus pedesque dissoluat Unde
quod felicissimis brachiis corpus amplectitur ac suo astrin
git pectori Tunc potuit cor illud sanctissimum dicere Fasciculus
mirre dilectus meus inter ubera mea commorabitur
Eterne ptea qui dulcius eum diliget beatissimus Nicodemus
sanctissima eius membra tractat digitis fouet vngit et ligat
Venias et tu carissime deuotis gressibus et spiritualibus
accessibus ad deponendum dominum tuum de cruce et ad plangen
dum eum cum ipsa dilectissima matre et aliis qui ibi erant
et ad sepeliendum et alia faciendum que ibi faciebant Non
ambo verum et tu uel sero uel nocte uel quandocumque hora
Cum quandoque eum hora veneris iesum videbis ad suscipiendum
paratum nec morare seris venientibus misericordiam pia largitate
solueret Nam et qui sexta hora venit non est misericordie frau
datus/ et qui vndecima plenitudinem misericordie accepit Ut ambo
Deus meus bone iesu concede mihi quicquid per omnem modum
indigno et indigno ut qui hic cum matre tua et aliis qui tunc
aderant corpore interesse et ea facere non merui fideli tamen hoc ea
mente pertractans illud ad te deum meum pro me crucifixum et mor
tuum compassionis affectu expiam quem dolorem mater tua
et penitens magdalena in ipsa passione tua hora sense
runt Et sciendum quod quamuis ista depositio domini de cruce non fuit
sibi in penam quia corpus erat exanime nec fieret ei in contumeliam
sed potius in honorem et reuerentiam perfectum cum non fieret a iude
is seuientibus sed a deuotis fidelibus eum reuerentibus multum diligentibus

Nota

ymo etiam uidere de hiis dolentibus quod cum tanta solempnitate depo
nebatur condiebatur et sepeliebatur · istud tamen factum depositionis
in se valde miserabile fuit et lamentabile quod videlicet corpus
tante nobilitatis tractabatur tamquam cadauer verum licet in verita
te cadauer non fuit, propter diuinum suppositum in quo corpus
illud impu(ta)bile subsistebat · et si corpus illud non sensit
penam · beata tamen virgo que ibi aderat penam in hoc facto sensit
maximam · Ex hoc articulo depositionis domini de cruce habetur
duo documenta primum est quod fideles communicantes corpus domini
de altari equiparantur illis qui Christum deposuerunt de cruce pro
inde enim est ymo plus corpus Christi sumere de ara crucis · ●
Illi enim acceperunt eum in brachijs et manibus · hii isti sumunt
eum in ore et cordibus · Secundum documentum est quod et nos libenter
debemus Christum cum Joseph de cruce ponere · quodam enim peccator
in pluribus est Christum in cruce distentum quantum in se est innectat
et crucifigit · peccata enim mea sunt in causa quod Christus crucifixus
est · Sed mox cum per penitenciam ad deum conuertitur Christum de cruce soluit
et deponit · et iterum brachia sua eum recipit sicut fecit Joseph
qui cum deponendo Christum de cruce inter brachia sua eum comple
ctebatur · Unde sicut quis complectens aliquem inter brachia po
tens est de eo facere quicquid uolt maxime si ille non repugnat
Sic peccator conuersus per penitenciam constringens iam Christum brachijs
amoris potens est etiam de eo quod uoluit obtinere · Nequaquam
quia enim Christus repugnat penitenti sed paratus est ad dandum
graciam quam iste ad recipiendum · Ad conformandum se huic
articulo recogitet homo quam lamentabile factum erat quod ta
le corpus quod erat dei sic ● tractabatur ad modum cadaueris
et quod thezaurus glorie sic iacuit sepultum et prostratum in terra · Quali
lem etiam planctum tunc beata virgo fecerat super corpus tam
dilectum et dulcis filij vel aliud sicut deuotus dedit meditacio
ni · Jhesu qui de cruce non viuus descendere sed mortuus
deponi uoluisti ut de morte resurgeres ad electorum
informationem da mihi de sacro altari tuo ac si de ara crucis
corpus tuum vere digne suscipere et ut de hac cruce quam suscepi
in tuo profane seruicij quousque vixero non descendam sed cum
tibi placuerit ab hoc corpusculo recepta anima quam dedisti
tui te uoluntate de cruce deponar et te imitante ~~deponar~~
ad regna paradisi perducar · ¶ Post aliquam vero commoracionem ro
gat Joseph dominam nostram ut permittat corpus domini prout
ac lintheamine conuolui et sepeliri · Ipse vero contende
bat dicens · Nolite amici mei tam cito filium meum michi au
ferre · vel me secum sepelite · ¶ Illum adhuc paululum
relinquite michi ut saltem ipsum valeam contemplari et videndo

aliquantulum in consolacionem. Illa volebat eum sepulture tradere
et ipsa volebat eum retinere et sic erat hec pia et mi-
sericordia contencio inter eos. Flebat illa lacrimis irremedi-
abilibus ipsius lacrimarum tanta ubertas fluebat ut caro
ad ipsum in lacrimis resolui putaretur. Irrigabat lacrimis suis
enim extinctum filii sui corpus et perfundebat undique plagas
eius. Lapidem quoque quo corpus eius positum et locatum fue-
rat lacrimis madebat in quo eius lacrime adhuc appa-
rere dicuntur qui nunc ingressu ecclesie sancti sepulcri esse me-
moratur. Lauit et tersit vulnera eius cruenta et osculabatur
ea et faciem sacratissimam. Conspiciebat vulnera corporis et vul-
tum eius et capitis videbat spinarum puncturas depilacionem barbe
faciem ex sputis et sanguine deturpatam et de aspiciendo et
flendo non poterat saciari. Cordis eius dolor narrari non possunt
quia male illi erat sicut esse poterat. et ideo quantas lamen-
taciones ululatus planctus et fletus super idem corpus unici fi-
lii sui tunc fecerat verbis explicari non posset. Credendum
tamen est ~~apud~~ nullos planctus irracionales fecerat quia dolor eius
ad racionem superiorem non pertingebat. Magdalena vero pedes
domini quos alia vice lacrimis compunctionis rigauit nunc mul-
to magis uberius lacrimarum compassionis largitur lauit.
Aspiciebat pedes sic vulneratos et perforatos desiccatos et
sanguinolentos et flebat amarissime et pre dolore vide-
batur deficere. Similiter flebant et alii vehementer ac eciam an-
geli presentes ibi. Sicut Augustinus. O quis angelorum vel archan-
gelorum illuc non flesset cum naturam auctorem hic immortalis
deus homo iacebat. Videbat Christi corpus sic male tractatum
ab impiis sic laceratum iacere et mariam totam cruentatam de corde
suo sic amarissime flere ut nullo modo suas lacrimas poterat
refrenare. Sicut enim possibile fuit deum per assumptum hominem
mori sic possibile fuit angelos bonos in morte domini sui
dolere. Hec Augustinus. Complange ergo et tu carissime amare et
clama cum Bernhardo dicente O bone ihesu quam dulcis cum hominibus
conversatus es quam magna et habundantissima eis largitus
es dura et aspera pro eis passus es. dura verba duriora
verbera durissima dicis tormenta. Hec Bernhardus. Contemplare er-
go dominum et saluatorem tuum gira et regira volue et revol-
ue a latere in latus a planta pedis usque in verticem et non
inuenies in eo sanitatem sed undique dolorem ubique amorem.
Non enim est in eo membrum vel sensus corporis qui suam af-
flictionem et infirmitatem vel passionem non senserit. Unde quid
in quolibet senserit quid in qualibet parte sustinuit. In capite
spinas in auribus obprobria in oculis fletum in ore fel et acetum

In facie alapas et sputa in collo colaphos in manibus et
pedibus flagella. in naribus fetorem quia in loco ex cadaue
ribus corrupto fuit crucifixus. in manibus et pedibus flagella
clauos. flagella in dorso. lanceam in pectore. quia igitur
genus humanum vulneribus peccatorum fuit plenum secundum id ysaie
Omne caput languidum et omne cor merens a planta pedis
usque ad verticem non est in eo sanitas ideo iesus in omni parte
corporis sui plagas suscepit ut per eius liuores in toto
sanaremur. Homo enim erat infirmus in capite .i. omni ra
cione que est caput anime quia in hiis que faciebat non sanam
intencionem habebat et similiter in hiis partibus infirmus erat
in manibus quia faciebat opera mala vel remissa erat
infirmus in pedibus quia habebat affectionem immundam et tre
nam. pes enim anime est affectus et amor eius. quia sicut
corpus vadit pedibus. sic anima vadit affectibus Erat infirmus
in corde quia habebat cogitaciones noxias et vanas. Erat infirmus
in toto corpore quia habebat totam vitam humanam et conuersacionem va
nam. Et sic igitur christus suis vulneribus et liuoribus nos sanaret
Voluit ergo christus vulnerari in capite ut sanaret omnes nostras
obliquas intenciones. Voluit vulnerari in manibus ut sanaret
obliquas nostras et remissas operaciones. Voluit vulnerari in pedi
bus ut sanaret nostras immundas et terrenas affectiones Voluit
vulnerari in corde ut sanaret noxias et vanas cogitaciones
Voluit flagellari et vulnerari in toto corpore ut sanaret
animam nostram et conuersacionem Dicendum Ergo meditare in quo pondere
corpus crucifixi et vide si est aliquid in eo quod non possit per te apt
prem dimitti. Illud caput multiplici spinarum densitate depres
satur usque ad cerebri teneritudinem confixum est Ideo quod hic ne de
te oculi sui illa luminaria magna que illuminant orbem ad
horam extincta sunt Quoniam illius obtenebrationibus tenebre
facte sunt super vniuersam terram et illa duo luminaria magna
cum illis luminaribus semota sunt. hic autem totum signum est sicut aud
tenuit oculi tui ne videret vanitatem et si viderent non ad
hererent Aures ille que in celis audiunt sicut sicut dicit
deus sabbaoth audierunt in terra demoniacorum voces crucifige
crucifige eum sic quod istud ne aures tue obsurdescerent ad cla
morem pauperis ne reciperent auditum vanum ne detractionum vim
aptus pone usque suscipient Speciosa illa facies speciosa
forma pre filiis hominum sputis illata est afflicta colaphis
et adiuncta delusionibus Quare hic sicut facies tua illuminaret
illuminata afirmaret et dicet de te vestis eius non fuit apud dominum sa

mutati . Os illud quod docet angelos homines instruit quod de
zelo factum felle potatum est et aceto . Set hoc factum est ut vita
tem et iudicium loqueretur os tuum et confiteretur dominum deum suum
Manus ille que fundauerunt celos extense sunt in cruce cla
uis quam crudeliter perforate durissimis ut manus tue extenderentur
ad inopem . Pectus illud in quo sunt omnes thezauri sapi
encie et sciencie dei absconditi lancea militari perfossum est ut
pectus tuum a prauis cogitacionibus mundaret mundatum sancti
ficaret sanctificatum conseruaret . Pedes illi quorum scabellum
adorare debemus quod sanctum est dura crucifixione crucifixum est
ne pedes tui festinarent ad malum sed currerent viam manda
torum domini . Quid plura pro te carnem et animam posuit ut cor
pus tuum et animam sibi vendicaret . Totum toto se te compa
uit . Hinc igitur omnes vitam tuam pro tua posuit et cruciatus
amaros sustinuit ne tu preciosos sustineres . Cum quod usque
viua qualem illi qui si non moreretur ego non comederem hic benedictus
Quid hoc etiam faciendum et debitum duo rependendum vel benedictum
qui monendo sic dicat . O homo respice ordo mentali quanto remu
neracionis debito astringaris deo pacienti . Recole sudorem
sanguineum . triginta argenteos . tradicionis osculum . alaparum
contumeliam flagellorum instanciam . ictus arundinis . coronam spineam
sputi ludibria . crucis angariam . patibulo suspensum . oculos
sanguinolentos . oris pallorem . fellita cibaria . amara pocula
spongie obsequium . caput inclinatum . latus perforatum . vlnas
extensas . manus crucifixas . pedes confossos . vocem lamentabi
lem latrones altrinsecus . garrulacionis irrisorias . tytulum
famosum . vestimenti sortem . geminatum crucifige . Quid plura
vilissimum mortis supplicium et probra nephandissima
Et uniuersaliter vide homo quo amore te dilexit dominus deus tuus ut
vestigia eius sequaris . pro te ligatus est ut te a vinculis
peccatorum absolueret . pro te flagellatus est ut te a flagellis
eterne ire erueret pro te iudicatus est ut te a iudicio eterne dampn
acionis liberaret pro te coronatus est spinis ut te coronaret in
celis . pro te vulneratus est medicus . ut tu saneris egrotus . pro te
crucifixus est ut tuas concupiscencias crucifigeres . pro te mortuus est
ut te a mortuis suscitaret . pro te sepultus ut in te viua
sepeliret hoc bernhardus . Multa igitur pro nobis sustinuit dominus iesus
sed nos miseri ad confusionem nostram vno simone compellamur vnam
crucem deferre . Omnia ergo que dominus iesus passus et que circa ipsum
gesta sunt . mente reuolue et diligenter pertracta et ex hiis te
ad pacienciam in omnibus aduersis que pateris accinge . Rubrica et
arma . Vnde Crisostomus . Armemus nos metipsos aduersus omnes furores

adversus omnem iram Et si inflammatum videris cor tuum suf-
pectus impone crucem Contumeliatus est te aliquis recordare
omnium que christo gesta sunt et omnia extinguuntur Non solum
legamus hec omnia sed et mente feramus ea. sufficientia non
sunt hec omnia revoluta universam iram destruere Et si contu-
melias et si iniurias patiamur quamvis continuo Non est
servus maior domino suo Propterea enim hec omnia sustinuit ut
secundum eius semitam incedamus et nos et contumelias feramus que
maxime iracundiam a mente abiciunt Sed qui non solum ipse tulit
hec sed omnia egit ut salvaret eos qui hec faciebant hec
nos zelemur Nichil enim deum ita propicium facit ut inimicos
amare et hiis qui offendunt bene facere Cum quis offendat
non ad ipsum respicias sed ad eum qui movet demonem et
iram universam adversus illum evacua, ipsius autem miserere qui ab ipso
movetur Cum divitem videris excogita quoniam dyabolus est qui movet
eum non enim christianorum iniurie. Cum igitur te quis iniuriatus fuerit
memento tui dominatoris quem et propter cetera et propter res ei detrahebat
et ... multa ostendebat, ipse vero non solum non ulcisce
batur sed contrarie remunerabat in humilitate et mansuetudine
Hec itaque et nos zelemur ita enim poterimus a iracundia eripi omnem
Si enim non dolueris non iracundiam patieris Quid enim doles Si
quidem iuste iracundiam pateris sed maxime [illegible] non oportet
sed illius misereri Si vero iuste magis multo similiter oportet
neque doleas verbis sed corrigas in rebus Curare si vigila
veris dupla lucraberis Et propicium facies deum silencio et
occasionem accipe [illegible] que dicta sunt corrigere ea que
acta sunt et gloriam hanc humanam despice Et enim hinc do
lor nobis fit quoniam multi ad preparatorum suspicionem inhiant
Sed igitur commissa meditemur in operibus si enim non hec dixe
rimus direximus inaniter et vane in mundum venimus ma
gis autem et in malo non enim sufficit fides in regnum inducere
sed hec maxime condempnare eos qui vitam malam demonstrant
Qui enim sciunt voluntatem domini vapulabunt plagis multis
Quaremus ergo ad exitum et enim multe nobis opus est viatice
et sufficiencia eterne vite accipientes viaticula videamus
dominum nostrum ihesum christum cui gloria ... Tunc vinxerunt corpus et in
volverunt in sindone munda quam ioseph emerat et liga
verunt illud lintheis cum aliis scilicet sudario quod capiti adhi
bebatur et institis seu fascijs quibus totum corpus alligaba-
tur que omnia erant de lino et ... Nicodemus attu
lerat ac etiam cum aromatibus sicut mos iudeorum sepeliendi personas
venerabiles sicut enim acceperunt a patribus suis et seni
oribus Erat autem prope locum crucifixionis ortus et in orto monumentum

norom ipi9 Jozeph supfluose factu et in petra excisu .i. in
vno lapide sm qntitatez hois ocauatu In quo nondu qsq
positus fuerat In quo qr vicine erat pp̄ter pasceue iudeorum
sepelierut eu venient et devote flexis genib3 magine sin
gultib3 et suspiriis vociis seu validis et sic diuin vite dede
rut sepulture morte Sepelierut in loco ppinquo qr no
potuerut longe portare pp̄ter solennitatez sabbati immi
nentem Unde Crisos Quia ve brevitate tpis vrgebat et vespera
imminebat ideo posuit eu in proximu monumentu Et Augg
Accelerata voluit intelligi sepultura ne advesperasceret qn
pp̄ter pasceue facere aliq tale no licebat Fuit vt ait Augg
illis obsequiis angelorum multa multu decantabat qui co
uenerant ad sepulture domini sui / illa cantabat laudes sed
maria dabat gemitus et suspiria cordis / Dispensatiue aut in no
uo posuit fundamento vbi nullus positus erat Ut sm Ambros
et Crisos no aliq qui cu eo iaceret surrexisse a pfidis dicer
Vel sm Augg sic in matre virginis vtero nemo an illu
nemo post illu conceptus e Ita in hoc monumto nemo an illu
nemo post illu sepultus e Et sm Jerom In monumto exciso in
petra conditus est ne si ex multis lapidib3 edificatu fuisset in
iura dicere poterant suffoderunt tumum et furati sunt eu Sed ac Dal
eno sepulcro posuit paupertate eius testatur Unde Crisos Attende
etia habundancia pro nobis suscepte paupertatis Nam dom
in vita pro habuit post mortez qz in alieno sepulcro recondit
et nudus existens a Jozeph cooperit Unde et Amb paup ita
fuit xpus vt nec in sua sz in aliena domo nasceret et vi
uens in hoc mundo no habet vbi caput suu reclinaret nec
moriens vnde nuditatez sua tegeret nec mortuus vnde involuer
nec sepulcru aut locu vbi corpus suu sctissimu poneret
Ideo aut vt dicit Augg Saluator in aliena sepultura pon
qr pro aliorum moriebatur salute vt qd illa ppa sepultura qr
in se mortez ppriam no habebat Itez sm Ambro Credo osten
dens qd no debeat detineri a morte Non eni ille sepulcre
mortis desiderabat qui de morte triumphu querebat Sm
Jerom et Bedaz Ex simplici sepultura domini ambicio diuiciaz
condepnat qui nec mortui et in tumulis pnt care diuicijs Sz vt
ait Augg pompa funeris agmina exequiarum supfluosa diligencia
sepulture monumentorum opulenta constructio vivoz sunt qua
liacuq3 solacia no adiutoria mortuoz hec Augg No fuit
in sepultura domini auru no gemme no sericu sz linthea mundu pu
ru et mundu / Syndon eni pannus seu tela de lino e de quo etc
erant insute quib3 corpus alligatu e et sup caput sudariu
Unde sm Jerom possumus intelligere qd corpus domini no auro

Inj Nono

Inj Alieno

non generis non serico sed lintheamine puro involuendum sit. Primo
etiam quia in simplici syndone involutum est corpus iesu ideo sic
vester [illegible] instituit ut sacrificium altaris non in panno serico ne
tincto vel auro texto sed puro terreno linteo et sindone
munda consecratur et celebretur secundum. Secundum petrum cantorem
[illegible] qui dicit in syndone munda et in monumento novo colligi
potest quod pallas altaris dalmaticas casulas albas sic ut
sindonem fieri debere et aliis veste plus in communi usus
assumpta propter reverentiam tanti sacramenti sed ex nova prius
non induta que divino consecrata non dicit ad omnes usus assid
ui. Quare nunc corpus christi ponitur sepe in aureis ciphis ita sed me
diatibus pixidibus novis sed petrus. Et euntes ante de monumento
posuerunt magnum lapidem qui pro clausura ad hostium mo
numenti ne ipse locus bestie esset pervius sed magnum quia non
posset de facili et sine meliore auxilio amoveri ne ali
quis veniens posset rape christi corpus quia per illud hostium erat
ad sepulcrum ingressus. In quo patet potius resurgere quem
non potuit retinere magnus lapis, et tollitur omnis in ratione
eius suspicio quia non ab aliquo fieri potuit violenta aut furtum
aut ficte. Unde Augustinus. Si fuisset lapis parvus potius
dicere poterant dormientibus nobis tulerunt eum. Et jeron. Beatus
enim magnum appositum ostendit non absque auxilio plurimorum
sepulcrum potuisse reserari. Mistice in actibus joseph et ni
codemi significatur plena rescita in nobis si christus in corde nostro
beati sepelitur cum dicit condidit esse involutum linteaminibus per munda
affectionem et castitatis puritatem. In syndone enim munda iesum
involvunt qui eum pura mente seu puro corde et etiam corpore puro
suscipit. Decet namque non solum pura anima sed et puro corpore
corpus christi suscipere. Involutum autem ostendit quod misterium eius clau
sum et occultum est, dicit etiam conditum esse aromatibus per virtu
tes decorum. Cum mirra enim et aloe iesum involvunt
qui in tristicia in corde cum amaritudine penitentie et compassione
revolvunt. In monumento vero monumenti describitur cor dicit esse
per gratiam et puritatem renovatum et ab omni vetustate pur
gatum per vitam perfectam cum corpus christi accedat. In quo corde
etiam potest cum quod de ipso ingiter cogitat, quia monumentum
dicitur quasi monens mentem. Supra verbo eucharistia sedeat
ut cor suum sit quasi monumentum [illegible] in quo [illegible] et quasi
ortus in quo delectetur ne in monumento suo alius pateat
vel tamen sit [illegible] [illegible] extreme quod erit sibi bene
per primam [illegible] mundatum fuisse et renovatum, alioquin [illegible] po
terit in eo digne sepelire christum. Et monumentum lapideum

in petra excisu designat cordis stabilitas q3 d3 in bono pro
sito esse firm9 et fidei soliditas in qua apud ecciaz sepultus
est xpus (hec est fides xpi sup quã petra edificata ẽ ecca) Sz
pro custodia oim pdictoru d3 adhiberi longanimitas pseuera
cie vt mens corpus xpi recipiens in pdictis condicoib; inte
dat finalit' pseuerare et hr designat p saxu hostio mo
numeti aduolutu q ille ecia sepulto xpo in corde suo ad
voluit pro clausura saxu magnu ad hostiu qui se claudit
ne possit ingredi pctm et ponit diligens obstaculu con
pcti reaciuom ne xpus eu deserat et relinqt donec ipm
resurge a mortuis faciat Vn Ambo Cu pulcre lap
admotus est ne pateat quicuq3 em in se habuerit xpm dili
gent' custodiat ne eu pdat ꝛ ne pfidie sit ingressus Vn et
hylar' Et q3 in'l pter eu opteat in pectora nra penetrare
lapis hostio aduoluit' vt in'l absq3 eo inferat' Voluit
aut xpus in monumto iusti s. Ioseph sepeliri ad ostedend
q no requiescat nisi in corde iusti et q no amplius pctoru co
sorcia volebat q' amplius pro ipis no mortuus erat Vn Am
bos Christus aut iustus xpi corpus sepelit talis em ẽ xpus se
pultura qui fraudem iniquitatez q3 no habeat Justus aut corpus
xpi operit sindone i vesti et tu domi corpus gla sua sot et ipe
sis iustus Vn aut in monumto condit' iusti vt iusticie hitacõe
requiescat h' Ambo De monumto domini sciend' q domus seu spe
lunca fuit rotunda de sub iacente rupe excisa Erat em lapis
seu rupis grandis in orto In cui' late erat monumetu exci
su tante magnitudie vt otto vel noue homines posset capere
et tante altitudie qt ho mts osistens et in ei9 pauimto
rectus status vix posset ma' extenta culmē attinge introitu
patulu habens ad introitu oriente cui lapis ille magnus
aduolutus atq3 appositus erat pro hostio In cu monumti pte
aquilonari sepulcru domini seu locus domini corporis de ead
petra excisus est septem pedes et mediu habens longitudie
et a ceto pauimto altus eminens tres palmos et mediu ha
bens altitudie cuius q3 existens latitude cu a altitudie er
vz locus no desup s3 a late' meridiano p totu ẽ patulus Vn ipe
rebar corpus vt esset qi sarthofago suppositus fundamto et
inclinatus sup latus aptura hnte a late et no supius Colorat
ei9 monumti at lociuli rubicundo c albo d3 esse pmixt9 Mo
numtu at erat admod domuncle factu int' qd erat sepulcre corpus
xpi erat positu Hic em sepultra iudeoru antiquius ꝛ maxie
magnatu psonaru fiebant fieri vt eoru filij etc ibi pos
sent sepeliri xpc hic d3 frequent' de regibus iuda sepultus
e in sepulcro dauid ꝛ Est at ibi in eod loco ob reuerentiaz
domini sepulcri artificioso ope' forma rotunda vno tn forāie

[Margin: Justi Monumtu]

[Margin: De situ ꝛ qualite seu dispositione sepulc' xpi]

superiori apto domui resurrectionis etiam maiorem constructa con-
tinens montem calvarie ac loci sepulcri et infra sacra loca
in qua sepulture domini est infra quandam cellam rotundam
pulchre lapidibus constructam. Hec sedes etiam dominici sepul-
cri est patriarchalis et habebat canonicos regulares et prio-
rem secundum habitum et regulam sancti Augustini vivetes quibus pre-
erat patriarcha loco abbatis. Hec etiam inter cetera scilicet venera-
bilia loca non immerito optinet principatum In quo loco tam magna
et mira per dominum sunt facta et ostensa. Et dies erat parasce-
ves id est preparationis scilicet sexta feria in qua preparabatur illa que in
sabbato comedi debebat. et sabbatum illud festum erat quod ve-
spera ad sabbatum pertinens instabat a qua sollempnitas sab-
bati incipiebat. Ubi sciendum quod sicut homo sexta feria creatus est
et peccavit sic christus sexta feria pro homine mortuus est et satis-
fecit. Unde et dixit consummatum est opus scilicet recreationis sicut eodem
die est opus creationis. Et sicut sabbato requievit ab omni ope-
re suo sic sabbato quievit in sepulcro in signum quod in hac sexta
etate pro eo operari et pati debemus ut in septima cum ipso quie-
scamus donec in octava veniente gloria resurrectionis cum ipso sine gau-
dio perfruamur. Unde Beda parasceve grece latine preparatio interpretatur
quo nomine iudei qui inter grecos conversabantur septimam sabbati
que nunc a nobis sexta feria vocatur appellabant. eo quod in illo
cepit vite donum / eodem die sexta christus humane reparationis
plevit archanum | Sabbato autem in sepulcro requiescens
resurrectionis que octava die secutura erat expectabat eventum
Unde nostre sit devotionis ac beate retributionis prelucet exemplum
quos in hac quidem mundi sexta etate pro domino pati
et crucifigi necesse est In septima vero etate id est cum
[de]bitum solvunt. corpora quidem in tumulis animas
secreta in pace cum domino manere et post bona oportet opera
quiescere donec octava tandem veniente etate etiam corpora ipsa re-
surrectione glorificata cum animabus suis incorruptionem eterne here-
ditatis accipient. Unde pulchre septima dies in Genesi vesperam ha-
buisse non legitur quia requies animarum que in illo seculo nunc
est non finienda morte sed pleniori gaudio futurae est resur-
rectionis ad augenda. secundum Beda. Ubi etiam nota quod mira etiam
misteria que hodie etiam fecit christus commune est quod hodie pro omnibus
oravit. Primo quod christus hodie valde pius erat in parte
eo quod dixit pater dimitte eis quia nesciunt quid faciunt. Secundo fuit val-
de liberalis in largiendo quia ad modicam petitionem dedit
latroni regnum celorum. Tertio fuit valde largus in redimendo quia

No(ta) de ... hora

Nota

non gutta sed totum sanguinem pro nostra dedit redemptione
Unde in psalmo quia apud dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio
Ideo etiam ad similitudinem Christi est hodie multum liberalis in orando et multum pia in parcendo / hodie etiam fideles omnes
ecclesias et altaria visitare consueverunt Cuius triplex est ratio
Prima est quia illa visitatio repraesentat visitationem apostolorum et sanctarum
mulierum que crebro visitabant sepulcrum Secunda est quia Christus
hodie omnes sanctos qui fuerunt a principio mundi usque nunc provincialiter visitat dum ad limbum descendit Tertia ratio quia sancti
dicunt hodie valde liberales esse / fuerunt enim hoc die de carcere
liberati et in celeste imperium sublimati Si quis enim de carcere liberaretur et in imperium sublimaretur illum diem utique diligeret
et in illa die multum liberalis esset Unde igitur hoc fideles
sanctos visitant et ab ipsis de carcere liberare et in imperium sublimare
beneficia valeant obtinere / Mulieres autem que erant Christo devote fortiter subsecute quo et in quo loco corpus poneretur dilige-
ter viderunt respicere et notare ut ei postea tempore congruo munus
sue devotionis possent offerre et officium funeris impendere
ac corpus eius inungere / per hoc significatur quod anime devote debent
misterium passionis Christi domini sollicite considerare et eam pro
posse imitari Unde Beda Sed et hactenus sancte mulieres die
parasceves id est preparationis idem faciunt cum anime humiles et quo maiores
sibi conscie fragilitate eo maiore salvatore amore
ferventes passionis eius vestigiis in hoc seculo quo vivendum est preparanda futura diligenter obsequuntur / et si forte valeant imitari pia curiositate quo ordine sit eadem passio completa
consideravit seu comprehendit Quia lecta audita recordata mox
ad parandum opera conversum quibus Christus delectetur se convertunt scilicet ut
finita presentis vite parasceve in requie beata expectent tempore rationis
occurrere Christo cum aromatibus spiritualium actionum hoc Beda Ioseph
autem et Nicodemus inclinantes domine [illegible] adorantes sepulcrum
recesserunt [illegible] et alii qui eum amabant remanserunt
sedentes contra sepulcrum ac lamentantes dominum et expectantes
eius promissum Unde quo ostenditur earum constantia et fervor dilectionis erga dominum quia recedentibus discipulis et aliis notis
adhuc remanebant contra sepulcrum Unde Ieronimus Ceteris relinquentibus
dominum mulieres in officio perseverant / expectantes quod promiserat nobis
Iesus et ideo meruerunt primo videre resurgentem primo videre
resurgentem quia perseverant usque in finem Unde Rabanus Aliis
notis recedentibus et aliis recedentibus sole mulieres que ardentius amabant
obsequium funeris insinuabant expectantes quod promiserat usque
in fine et ideo postea primo viderunt beate mulieres que ministraverunt sancti affuerunt morienti obsecute sunt sepulto

et sic congaudere suo resurgenti filio et tristis. Vidisti mulierem
fortitudinem vidisti dilectionem vidisti magnanimitatem que usque
ad mortem fuit imitatrix. Has mulieres nos certi neque debemus
quamvis in contemplationibus eum hoc tristis per devotionem quippe
harum mulierum ostendit quod devote prone mundo mortue cum
cum Christo passionem sepeliri ut mereantur resurrectionis eius participes
fieri. Lava ergo et tu corpus eius lacrimis saturatissimo com
punctione aspersum et unge ipsum unguento sancte orationis et
porta brachiis caritatis et humilis operationis et sepeli cum
aromatibus bone conversationis et bone doctrine et exem
plis cum multis gemitibus ac planctibus et lamentis et cooperi sub
amoris et devotionis palliamento tristicie tue in syndone et
castitate mundis que sudario et labore penitentie et sedebis ibi iuxta
eum ad monumentum donec videbis ipsum a mortuis resurge
tem. Caveo ne mortuum pro te dilectum relinquas sed toto desi
derio in sepulchro cordis recipias stringas candidissimis co
gitationum et purissimis affectionum linteaminibus roseas
speciosissimas amarissimas eius plagas donec te ducat
in resurrectionis sue letitiam inaudibilibus dotibus decoratam et in
ascensionis sue excellentiam super omnes celi ordines elevatam.
Et non quod licet in hac sepultura Christus non passus sit
quia mortuus tamen hoc factum in se miserabile fuit et lamenta
bile propter nos et causas super eum depositionis domini de cruce
tractas. Et hoc articulo sepulture trahuntur plura documenta primum
1. est secundum theologos quod nos simus imitatores Joseph in hoc quod quando
corpus Christi susceptum fuit a nobis et involutum tunc debemus
ipsum ponere in monumento novo exciso in petra id est in mente
nostra dei ymagine insignita renovata et firmata in Christo
2. qui est petra ut dicat illud Cant. Teneo illum nec dimit
tam. Secundum est quod sicut dominus passus mortuus et sepultus
lamentatus fuit sic et nos lamentari eum debemus per compassionem
3. et rectam compunctionem. Tertium est quod sicut Christus sepultus custoditus
fuit sic et nos eum in mente nostra sepultum firmiter custodire
debemus ne latrunculi id est demones sepulture cordis nostri
4. subintrent et furentur nobis ipsum Christum. Quartum est quod nos qui
spiritualiter mortui sumus peccatis consepeliamur cum Christo ita ut
abscondamur et celemur a peccatis sic quod vetus homo in nobis
amplius non resurgat. Unde apostolus Consepulti enim sumus
cum Christo per baptismum in mortem. Ubi Glossa Christus in pro
na vetere homine habebat membra confixa in cruce nec ad
proprias actiones moventes a quibus etiam mortuus et sepultus
quiescunt humanis subtractis aspectibus. Per hoc exigens a nobis
ut membra nostra contineri et iustitie clavis confixa habeamus

Ne ad priora mala redeamus a quibus etiam ita perfecte quievisse
ut nec eorum concupiscentia nec memoria habeatur. Et sic in nobis veterem
hominem in nobis crucifixo mortuo et sepulto ad bona opera
resurgentes in novitate vite ambulemus secundum glossam. Ad confor-
mandum se huic articulo ymaginetur homo quod cor suum sit Christi sepul-
crum ut mirabiliter ipsum venerabiliter recondat reconditum lacrimabiliter
defleat et diligenter custodiat ne ipsum amittat. Consepeliat etiam
se ipsum in eodem sepulcro cum Christo timens scilicet documentorum
vel alias sicut deus inspirabit. Jesu qui in monumento sepe-
liri lamentari et custodiri voluisti da michi te in corde meo spi-
ritualiter sepelire lamentari et diligenter custodire ut et ego tibi
consepultus tecum merear ad resurrectionem gloriose pervenire et qui
positus in sepulcro a visu hominum es segregatus in pace dormi-
ens absconde me interius sinum tuum in abscondito faciei tue
a conturbatione hominum ut mundo mortuus tibi vivens in te
dormiam in te sciamque requiescam. Hic nunc videndum est qualiter
debemus cum Christo sepeliri. Sepultura autem istud in quo debemus
sepeliri est ipsa religio in qua ipse religiosus separatur a mun-
do mori et sepeliri. Assimilari autem debet religiosus mortuo et sepul-
to quantum ad plura. Primo quantum ad sensum generalem quia sicut mortuus
et sepultus nil proprium habet sic et religiosus nil proprium habere debet in ·1·
communi omnia dimittere. Secundo quantum ad sensum carnis et motuum ·2·
quia sicut mortuus pulsatur sensu nec sensibus gaudet sic et religiosus
debet esse mortuus quantum ad delectationes que ad sensum carnis
pertinent. Et sic mortuus se movendi non contradicit sic et religiosus
debet prelato se regenti non contradicere sed in omnibus obedire. Tertio quantum ·3·
ad domicilium quia sicut mortuus clauditur in sepulcro sic re-
ligiosus debet esse reclusus in claustro et sicut mortuus de mo-
numento non exit nisi ad iussionem dei scilicet in die iudicii sic nec
religiosus debet exire claustrum sine iussione prelati. Et sic mortu-
us non murmurat quando transfertur de monumento in monumentum
sic nec religiosus debet murmurare quando transfertur de monasterio in
monasterium. Quarto debet assimilari conditioni mortis Christi. In morte ·X·
enim Christi anima fuit a carne separata tamen anima et caro fuerunt deitati
unitati unite sic in vero religioso anima debet esse a corpore
separata et a carne ut scilicet carni non consentiat in aliquo carna-
li amore; anima tamen et caro debet deo esse unite; anima per amorem
caro per contemplationem ut possit dicere cum propheta cor meum et caro mea
exultaverunt in deum vivum. Sepulturam Christi olim filii Jacob pre-
figuraverunt quando fratrem suum Joseph in cisternam miserunt. Hanc etiam
Jonas prefiguravit quando proiectus de navi in mare cetus devo-
ravit. Jonas fuit per tres dies et noctes in ceto ita Christus fuit ad similitudinem

in monumento. Nunc recogita qualiter dominus tuus septem horis pre-
dictis pro te passus sit et ausculta eum quasi te monentem et dicentem.
Tu prima nocte surrexeris ob reverentiam illius amoris quo me *[Nocte]*
vinctum tradidi in manus malorum et quo factus sum obediens
usque ad mortem. Disponas in corde tuo obedire velle ad omnia
que tibi iniunguntur. Circa primam ob reverentiam humilitatis qua *[Prima hora]*
coram indigno iudice velud agnus mansuetus steti subicias
te omni creature propter me et ad quecumque vilia opera sis paratus.
Ad terciam ob amorem quo ego contemptus consputus et obprobriis *[3 hora]*
saturatus sum teipsum contempnas et vilipendas et obprobria sus-
tineas. Ad sextam crucifigas tibi mundum te quoque mundo cogitans *[6 hora]*
qualiter ego omnium creator pro amore tuo crucifixus sum et ideo
omnia delectabilia mundi tibi sint quasi crux amara. Ad nonam *[9 hora]*
moriaris mundo et omni creature scilicet ut amara mors mea in
cordi tuo dulcescat ut omnis creatura desipiat. Circa vesperam *[Vespere]*
quia de cruce depositus sum recolas in gaudio qualiter post mortem
et omnes labores tuos felici requie pausabis in sinu meo. Ad *[Completorium]*
completorium memor sis commendationis illius qua spiritum meum
effectus meipso in summa experiencia perfruere que nemo habet
in via incipit per voluntatis mee et tue concordiam in omnibus
tam adversis quam prosperis et in futuro conplebitur per eternam gloriam
in celis. Tu autem conveneris ad crucem ibi virgo beata genuflec-
xit et crucem adorat. Sic et omnes fecerunt. Cogitare namque potes
quod ipsa fuit prima que crucem adoravit sicut et prima que filium na-
tum adoravit. Hec autem sancta crux post passionem et resurrectionem domini
per iudeos cum crucibus latronum sub monte calvarie profunde sub-
terra abscondita fuit ubi iacuit ducentis annis et amplius usque ad tempora
Constantini et Helene latuit. Sed Helena in lapide plus quam ce-
passibus fodiens ipsas tres cruces invenit quibus sublatis crucem
domini ab aliis signo resurrectionis mortui probat et discrevit. Ipse
autem locus in quo crux inventa erat distat a loco calvarie decem
pedibus versus orientem descendendo. Ubi in ecclesia que continet
montem calvarie est cripta profunda inferior pavimento xl gradibus
vel circa. Et sunt ibi quatuor columpne que dicuntur mortem domini
flevisse. In hac ecclesia fecit rex in qua passus est Christus multa
sua festa diversis annis et temporibus de quibus sunt isti versus. Salve *[Xpi]*
festa dies que vulnera nostra coherces. Angelus est missus et passus
in cruce Christus. Est Adam factus et eodem tempore lapsus. Ob meritum decime
cadit Abel fratris ab ense. Offert Melchisedech Ysaac supponitur
aris. Est decollatus Christi baptista Iohannes. Est Petrus ereptus Iacobus
sub Herode peremptus. Tedet iam audire [illegible] in decore
blasphemias // ~~Hic ponitur opinio dubitantis gemma~~ *[Cena]*
[illegible] Mistice corpus Christi ecclesia est. In qua quidam sunt vivi
aliqua in eos demones sibi vendicant potestatem cum eos temptatores
suscitando dei permissione. Sed post mortem multo plus cum eos. Et h

sicat in eo q cu pylatus recognouisset eu obysse iussit yozeph donari corpus iesu Qr pylatus igr dyabolus sicat, interpretatur enim os malleatoris hic lz sctos qui p corpus iesu sigificant in ptate sua qui vnt, sicut id tra data e in manu ipi sicut de Job et scto anthonio pq morte eos liberos dimit tit sic et pylatus corpus iesu Nota pylatus iussit reddi corpus q mundus homines no dimittit nisi mortuus sint ei per penitencia Tunc enim mundus amplius no curat de eo, sic mare mortua eiat et viua tenet i. Re 30 dixit puer egyptius dereliquit me dns meus q egrotare cepi egrotat in bonum cui incipit mundus displicere, moritur ei cui nec eius blandicias nec ignominias sentit et In eo aut q corpus iesu inuolutum erat in syndone munda sicat q post morte dns sctos suos induet stola prima corpor in date sui singulis stole albe, et reponet eos in mo numento nouo i. in celo empireo. Qd dr monumentum propter quietem, q ibi requiescunt sctorum aie a laboribus suis ps In pace in idipsum et Vel dr monumentum propter securitatem q ibi a deo muniti sunt vt insultus hostium i. demonum no formident ps Confortat seras portarum tuarum et Magnum saxi aduolui sicat illud chaos magnum quod firmatum e inter eos q sunt in gloria et eos qui in pena de quo luce 16 dr

d[e] pylato

Moraliter Imitatores sumus venerandi iozeph petentes corpus iesu et inuoluentes illud in syndone munda In syndone munda xpm inuoluit, qui mente pura eum suscipit, siue dr eum pura et sincera fide credendo, siue sacramentaliter in ewcaria manducando sicut etiam mos ecclie inoleuit vt altaris sacra mentum no serico aut panno tincto, sed puro lineo celebretur Mo numentum nouum e cor p gratiam innouatum de quo ps Cor mun dum crea in me deus e Excisum in petra i. in xpo vnde ysa 51 Attendite ad petram de qua excisi estis Vel in petra i. bonum propositi firmitate Pete ergo corpus iesu etiam si a pylato i. pes simo sacerdote corpus xpi recepere, no e timendum si nouum habes monumentum in petra excisum et si iozeph i. crescens sis in virtutibus et gradibus caritatis Si vero iozeph no sis i. caritate no proficere potius tibi credens negatum corpus iesu et Sz nota q aduenit nicodemus et attulit mixturam mirre et aloes duo enim sunt que in nobis sepeliunt iesum s. amor crescendi in gra hic e iozeph et timor deficiendi a culpa hic e Nicodemus qui interpretatur efficiens trinitate Qui in ergo corpore xpi non pascitur, no augmentatur in gra, sed magis deficit in pcta, sic sicut cibo sunt corporales cibum no crescit sed minus corpus sed potius deficit corporaliter Vel Nicodemum dr includes in dicium et sit propositum satisfaciendi, pro culpa enim qui solent quis hominem includi ne libere vagari queat ergo volentes

Mon[umentum]

et per satisfaccionem hoc penitentes non dicitur carnis desideria perficere
sed ipam mentis custodiam renis cohibere / Duo sunt theatrica quibus
dominus voluit involui sunt duplex mundicia mentis scilicet et corporis Duo
macta quibus condiri dicitur sunt germinata virtutum que sunt caritas pax
paciencia mansuetudo. Anxtura mirre et aloe que utraque est amara
est dura aritudo pro commissis scilicet et omissis / insinuatur dicitur quod neutra
sine altera sufficiat ad salutem Item 3 mirra et aloe et advolutio
saxi ad hostium monumenti signat cordis custodiam / hostium cordis
est os / saxum super hostium est silencium claudens os ne aptetur
ad multiloquia / et iesus .i. salus ab anima rapiatur ps posui ori meo
custodiam Tren sedebit solitarius et tacebit Vel hostium est
liberum arbitrium quod claudi dicitur ne ipsum ingrediens hostis .i.
peccatum auferat iesum .i. salutem anime perdat Magnum saxum est timor
domini qui salutem custodit Eccl .i. Timor dei custodia virtutum
et cohibet seu prohibet hostem Eccl .i. Timor domini expellit peccatum
Ergo sepeliamus iesum sicut mos est iudeis sepelire .i. vere con-
fitentibus ps confessio est iudeorum sanctificatio eius etc .i. confessio
Erant autem ibi mulieres xpo dilecte et odore eius suavissime
dulciter allecte Item .i. In odore unguentorum tuorum currimus. Hee di-
scipulis fugientibus remanserant Job .19. pelli mee consumptis carni-
bus adhesit os meum .i. os xpi fortitudo eius que pelli .i.
mulieribus adhesit. consumptis carnibus .i. fugientibus discipulis
ysa 63 Circumspexi et non erat auxiliator. per has tres
marias significantur tres ordines xpm sequentium Maria iaco-
bi qui supplantator dicitur significat incipientes quibus timet lucta
cum Esau .i. cum carne ut supplantet illum .i. subpeditata teneat
ne spiritum ducat Hec eciam est mater Ioseph .i. augmenti / Item n...
supplantat vicia eo virtutibus augmentatur Maria magdalena
dicitur turris et significat proficientes qui sibi turrim contra diabolum faciunt
de lapidibus bonorum operum. dum ea quotidie multiplicant
crescentes de virtute in virtutem / Maria Salome interpretatur pacifica
et significat perfectos qui pacem pectoris consecuti ad pacem eternitatis
aspirant Philip vel pax dei que exuperat etc hec eciam vocatur
mater filiorum zebedei qui interpretatur fugitivus. et signat eos qui
fugiunt mundum ut Jacob fugiens laban Contra quibus dicitur zach
2 / O O O fugite de terra aquilonis dicit dominus. O terra rotunda
rotunditate sua significat eternitatem sine perfectionem Triplex o est triplex
perfectio. cordis. oris. et operis / ad quam qui pervenire desiderat
iste hic terram aquilonis .i. mundum relinquere. ne fugiens peccati via
lestat / et profectus ad austrum Gen 20 Profectus abraham
ad terram australem Vita enim contemplativa pacifica propter cognitionem
sonus fulgorem et caritatem ardorem terra australis dicitur / Crudelis
caritas maria dicitur / quia in quolibet statu est amaritudo mentis / Diabolus
enim super patiens est rumpere frontes. Non si nos sine amaritu-
dine viret facilius occidit Ezech 9 Item non habent thau
in frontibus occiduntur Sequitur dubia

Hic ponuntur quinque dubitaciones prima utrum conveniens fuit xpm
sepeliri Secunda conveniens fuit ihm xpm sepeliri studiose et
honorifice Tercia utrum in sepulcro fuit corpus mineratum
Quarta utrum stetit in sepulcro tribus diebus et tribus noctibus
Quinta utrum preciosa et honorifica sepultura prosit defunctis
Ad primam est dicendum quod congruum fuit xpm sepeliri / non tamen in mo
numento suo sed alieno / non in veteri sed novo / non terreo sed
lapideo Sepeliri enim eum erat congruum propter resurgentis veri
tatem / quia ex hoc quod ponebatur in sepulcro ostendebatur vere
mortuus Non enim sepeliuntur homines nisi cum sunt mor
tui Unde nec pylatus permittere voluit xpm sepulture tradi
nisi cognito a centurione quod realiter esset mortuus Ergo et
veraciter mortuus iacens in sepulcro resurrexit dedit spem
omnibus mortuis in sepulcris iacentibus quod resurrecturi sunt
iuxta illud Joh v° Omnes qui in monumentis sunt audient
vocem filii dei et qui audierint vivent In sepulcro tamen
non suo sepultus propter utilitatem Dicit enim Augustinus quod ideo
saluator in aliena sepultura positus est quia non pro se sed pro
aliorum salute moriebatur ut propriam sepulturam non haberet
qui mortem propriam non habebat Vel hoc fuit propter paupertatem
ut sicut in vita non habuit proprium habitaculum / sic nec in morte
In sepulcro autem novo iacere voluit propter resurgentis veritatem quia
secundum Jeronimum si aliquis prius fuisset ibi sepultus credi potuisset quod
ille et non xpus surrexisset Vel ad ostendendum novum fu
isse virginis uterum in quo solus ipse xpus quievit et nullus
alius ab eo seu ante eum nec post eum In lapideo vero non terreo secundum
Augustinum quia dicturi erant iudei si sub terra fuisset positus subfoderunt
terram discipuli eius et furati sunt eum Ad secundam est dicendum quod in
sepultura xpi triplex diligencia et honorificencia est ostensa
Primo ex parte sepelientium Nam sepelientes xpm fuerunt
Nicodemus et Joseph et utrique fuit magne reputacionis
Hoc quia Nicodemus erat princeps iudeorum ut dicitur Joh 3 Et Joseph
fuit magnus in sanctitate quia vir bonus et iustus nec consense
rat consilio aut et actibus eorum ut dicitur Luc xxiii Magnus erat
in nobilitate quia erat nobilis et decurio ut dicit magister Unde
non aliter ut dicit Augustinus audacter introisset ad petendum
corpus ihesu cum esset eius discipulus occultus propter metum iudeorum
Nisi confidenciam habuisset de dignitate eius et familiaritate quam
habebat ad pylatum Secundo ex parte sepeliendi quia sepultus
est cum aromatibus sicut mos erat iudeis sepelire ut dicitur Joh
xix Super quo verbo dicit Augustinus quod in hoc monstrat [illegible]
ta in sepulture hominum morem uniuscuiusque patrie esse [illegible]

1

2

q sicut judei sepeliebant corpa cu aromatibus vt diu seruarent
illesa / sic xpus sepeliri voluit Tercio ex parte loci q in mo
numeto novo in orto posito / Et sic in orto padisi facta est
hominis dapnacio Sic in orto vbi xpus e sepultus facta e homis
redepcio / Quare aute talis diligencia et honorificencia seruata e
in xpi sepultura fuit supbie judeoru confutacio vt sic xpus in
morte ondit eius paciencia sic in eius sepultura ondit eius virtutez
et potencia qm con supbia interfectoru occidencium ipm sic hono
rifice et diligenter sepultus est et fidelium deuocionis excitacio
Plur enim mentes fidelium et ad exhibenda honorifica obse
quia desistitis excitate sunt cu legunt illa que pata sunt d sepl
tura xpi Ad tucam e dicendum q corpus hominis pt dupliciter
considerari Primo quantum ad elementorum composicionem Nam componitur
ex quatuor elementis / Et q constitutiue e plus de terra in corpe huma
no et pdñat tunc ideo oz ex hic q terre reddatur et substancia
sepeliatur Secundo quantum ad eius in vtero matris formacionem
Nam virtute seminis hominis et sedm phm quod semen hominis secundo est
quasi artifex in vtero matris fit membrorum corporis informacio
et organisacio / Et ex hoc corpus hominis resolubile e / q quod est
natu generabile e natu corruptibile et incinerabile / licet ergo de
ceteris dicere q xpus prim defectum accepit q corpus eius fuit sepul
ture traditum et terre redditum sed sedm no assumpsit q in vtero
virginis virtute spus sancti formatum / Vn sic no fuit corrabile
virtute nature sic nec erat incinerabile vel corruptibile / si tamen
diu stetisset q no fuisset suscitatum Dicunt alii q natur fuisset
putrefactum sic natur fuisset mortuus Semio si no fuisset
mortuus gladio dicunt sz pueniendo racione celeri natur vsq
ad tpus quo resurrexit potuit in putrefactibile remanere
Et propter aromata quibus conditus fuit preuentum a corruptibili
tate et propter locum frigidum in quo sepultus est / et propter tempus
frigidum q frigus erat Magis tamen pie credendum e q inmacu
latum fuisset q a putrefactione ~~immaculatum~~ preseruatum propter reue
renciam sanctificacionis q vt dictum est no virtute nature illud bñ
dictum corpus formatum e / Et propter virtutem vnionis q diuinitas
illi corpi erat personaliter vnita et si corpus destitisset fuisse
corpus destitisset fuisset personalis vnio / Et propter veritatem prophe
tice locucionis que dicit no dabis sanctum tuum videre corrupcionem
Ex parte ergo dei fuit q illud corpus no fuit corruptum vel
incineratum Ad qsita e dicendum q ambigua qsito de veritate mortis
ista dubitacionem q xpus dicit mathei xii sic fuit jonas in
ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in
corde terre tribus diebus et tribus noctibus Et planum e q corpus eius in corde
terre vel in sepulcro no iacuit nisi duabus noctibus et vna die

integra, quia die veneris in sero positus est in sepulcro et die do-
minico mane surrexit, die ergo integra et duabus noctibus itaque
in sepulcro quievit, et satis congrue quia christus sua morte
nos a duplici morte ~~sua morte~~ liberavit spirituali scilicet et cor-
porali, non ut moreremur corporaliter sed ut non perpetue dampnare-
mur. Et utraque mors nobis debita erat ex peccato, ideo
ille due mortes a quibus liberati sumus significate sunt
per duas noctes quibus christus iacuit in sepulcro. Sed christus
licet mortuus fuit semel, non tamen fuit debitor mortis,
ideo mors eius significata est per diem integrum. Quod ergo
dicitur diebus tribus stetisse in corde terre ut dicit crvata
recurrendum est secundum Augustinum ad usitatum modum loquendi scrip-
ture ut totum accipiatur pro parte. Hora ergo diei veneris
cum nocte precedenti pertinet ad primam diem naturalem, et nox
sequens illa qua sepultus est cum tota die sequenti pertinet
ad secundam diem, et primo modo nox tercia usque ad diluculum
resurrectionis ad terciam diem pertinet secundum Augustinum. Ad quintum
est dicendum quod Augustinus movet hanc questionem seu dubitacionem in libro
pro mortuis agenda, ubi tribus modis ostendit preciosam et
honorificam sepulturam secundum se non prodesse defunctis. Primo
exemplo illius divitis qui honorifice in sepulcro marmoreo
sepultus fuit quantum ad corpus, et tamen anima eius sepulta fuit
in inferno, et lazarus vilis et sine turba famulorum et adeo
fuit corpus eius sepultum, et tamen anima eius recepta est in sinum
abrahe. Secundo exemplo martirum, quorum corpora canibus dila-
manda volucribus comedenda exposita sunt, cum tamen preciosa
dicatur preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Tercio auc-
toritate christi dicentis Nolite timere eos qui occidunt corpus
quia animam non possunt occidere. Tercium quod videtur etiam probare
cultum exequiarum et preciosas et honestas exequias impendi
defunctis Sed etiam patres ut abraham Jacob et Thobias multum
diligenter mandaverunt eorum filiis de corporibus eorum sepeli-
endis et transferendis. Ideo possumus dicere quod preciose et honorifi-
ce sepulture seu exequie prosunt defunctis et prosunt vivis.
Nam defunctis prosunt propter pauperum sustentacionem, quia illa
que in talibus exequiis fiunt in cibos pauperum expenduntur
et ex talibus elemosinis anime defunctorum iuvantur et propter piorum
oracionem, quia monumenta dicuntur quasi monentes mentem secundum Augustinum unde ex
hoc quod vivi cernunt videntes monumenta suorum carorum revo-
cant ad mentem eorum dileccionem et pro eis rogant et elemosi-
nas faciunt. Tercio propter sancti apud quem sepeliuntur devocionem

qr cu quis eligit sepulturam aput aliquem sanctum patrocinio
illius sancti suam deuocionem committit. Viuis vero filiis sunt
tria profutura primo propter consolacionem quia videntes multos eos
associare et eis condoleri in morte eorum carorum credunt
se ab eis diligi et sic se amicos habere et sic eorum do
lor mitigatur. Vnde dicit Augustinus in supradicto libro quod pompe
exequiarum magis sunt viuorum solacia quam mortuorum sub
sidia. Secundo propter deuocionis eorum excitacionem, quia cum viui ex
quias celebrant deuote pro eorum defunctis firmam spem oste
dunt se habere de futura resurreccione. Vnde et Machabeus 12 scribitur quod vi
dens Iudas multos interfectos 12 milia dragmas argenti misit
Jerosolimam iuste et religiose de resurreccione cogitans. Tercio propter caritatis
dilectionem. Nisi enim corporibus mortuorum sepulture pararentur vide
rentur ipsa corpora esse despicienda et ex caritate non esse diligenda.

Altera autem die que est post parasceuen (quod finis est)
conuenerunt principes sacerdotum et pharisei ad
pylatum dicentes. Domine recordati sumus quia
seductor ille dixit adhuc viuens, post tres dies
resurgam. Iube ergo custodiri sepulcrum usque in diem
tercium. Ne forte veniant discipuli eius et furentur eum
et dicant plebi surrexit a mortuis et erit no
uissimus error peior priore. Ait illis pylatus
habetis custodiam, ite custodite sicut scitis. Illi autem
abeuntes muniuerunt sepulcrum signantes lapidem
cum custodibus. 2a pars. Post factum Ioseph introducitur
hic factum iudeorum. Ad detestacionem iudaice peruersitatis que
mititur ad infamiam domini per custodicionem corporis sui ubi tan
guntur tria. Primum est custodie peticio. 2m est peticionis
concessio ibi Ait illis pylatus. 3o militum apposicio, ibi Illi
autem abeuntes. Dicit ergo. Altera autem die que est post parasceuen
id est sabbato, quia feria sexta in qua passus est dominus dicta est parasce
ue id est preparacio quia in illa die preparabant cibaria pro sequenti die.
Conuenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pylatum. Et non
sufficit scelus mortis nisi post mortem famam eius lacerent
dicentes domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc
viuens post tres dies resurgam. Ecce dicit illi mundia est
que eciam proprium nomen non patitur et dicentes seductor. Et
quod ipsimet erant dicto imponunt, non sufficit seductoribus scelus
mortis etc. Est enim autem seductio duplex scilicet bona et mala. Prima est
seductio scilicet a falsitate a falsitate in veritatem de qua dicit Jeremias

Seduxisti me domine et seductus sum. Alia est seductio peruersitatis
sicut a veritate in falsitatem et hanc imponunt iudei xpo. Vnde
Iero. principes aut sacerdotum licet innocentem sua factione in necem
domini perpetrauerunt tamen non sufficit eis nisi etiam post mortem eius
concepte nequicie virus emittat seu exerceat famam eius
lacerantes et quem innocentem fatebantur seductorem vocant.
Cuius aut Cayphas ignorans an prophetauerit dicens expedit
vnum hominem mori pro populo et non tota gens pereat
sic et nunc. Seductor enim erat Ihesus non a veritate in errorem
mittens sed a falsitate in veritatem, a vicijs ad virtutem, a mor
te ad vitam ducens. Hec Iero. Iube ergo custodiri sepul
crum ne discipuli furentur eum et dicant aliis quod surrexit a
mortuis. Stulti custodiam petunt qui in sepulchro teneri vale
at qui vbique est et omnia continet. Vbi Ambrosius: Consilia malicia
sacerdotum qui non tantum magistro sed etiam discipulis detrahebant.
Et erit nouissimus error peior priore. Vbi Raba. In hoc
aut ignorantem suam dicunt peior enim fuit contemptus penitentie
in iudeis quam error ignorantie, peior erat infidelitas re
surrectionis quam crudelitas passionis. Consitentur ergo palam
quod prius fuit error in domini nece. Vbi et Cris. Vide
aut qualiter etiam nolentes concertant ad demonstrandam veritatem.
Irrefragabilis enim demonstratio resurrectionis facta est per ea que
pretenderunt. Cum enim custodia esset sepulcrum ● fraus est
facta, si aut fraus facta non est manifeste et irrefragabiliter
dominus resurrexit. Hec Cris. Pylatus nunc iam fatigatus dixit eis
habetis custodiam, id est do vobis licentiam ponendi custodiam seu cu
stodes et concedo quod accipiatis milites ad custodiendum eum pro
vestra voluntate. Ite et custodite sicut scitis. Et dicit Rem.: Cum resur
gere male possitis custodire. Quam impius et fatuus erat Py
latus qui sic xpm permisit occidi, ita et custodiri eum mor
tuum adiudicat, eis etiam custodes dedit. Qui abiunt illi et venien
tes illuc primo corpus eius inspiciunt, et eum qui auctor vi
te claruerat in inferni claustris retentum se deprehendisse
letantes sepulcrum muniunt, milites armatos custodes
ponunt, lapidem qui erat in hostio monumenti vel accessus
in sepulturam erat sigillo presidis et etiam sigillis suis signant
ne aliquis sine scitu eorum ingredi possit et diligenter
omnia faciunt et in hoc apparet malicia eorum quod etiam in custo
dibus non confidunt sed insuper sigilla apponunt. Hoc aut totum
voluit dominus fieri propter maiorem certitudinem resurrectionis
sue vt et ipsi iudei inimici nolentes sibi tamen testes sint dominum re
surrexisse et illos positum sit fraudari potuisse. Non est enim consilium

nc sapiencia nc fortitudo con dnm / Et recte in tali loco se
pulturam suam elegit dns ubi nulla possibilitas fodiendi erat
quibus omnem occasionem calumpniandi iudeis auferret ne forte
si in terra terre conclusus esset vel quolibet pariete dicerent ipm
discipulos illius furatos eum fuisse / Unde ierom / Non sufficerat
principibus sacerdotum et scribis et pharisceis crucifixisse dnm
saluatorem nisi sepulcrum custodirent cohorte accepta et si
gnarent lapidem / et quantum in illis est manum apponerent re
surgenti ut diligencia eorum nre proficeret fidei quanto enim dili
gencius seruatur tanto magis resurgentis virtus ostenditur Unde
et crisostomus / Et in durissimo lapide fuit excisum et grandis
lapis positus est ad hostium et custodia posita militum dum
ibi ut quanto forcius seruatur ne furari possit tanto forcius
seu magis virtus dei appareat cum resurrexerit / Si enim se
pulcrum fuisset in terra dicere poterunt suffoderunt terram et fu
rati sunt eum / Si fuisset lapis paruulus positus dicere poterant
paruulus lapis fuerat et dormientibus nobis tulerunt eum
Et ideo diligencia scribarum prodest fidei nre / Custodite pha
risei seruate deus includi non potest deus in sepulcro non potest
qui fecit celum et terram cuius in pugillo terra est et celum qui
appendit mundum in tribus digitis uno sepulcro non pot
contineri / Unde etiam hylarius / Metus furandi corporis et sepul
cri custodia atque obsignatio stulticie atque infidelitatis te
stimonium est eum prius precepto domini conspexerunt de sepulcro
mortuum suscitatum / Pylatus autem ponticus pinosus in multis
apud Tyberium cesarem a iudeis accusatus deportatus est in ex
ilium Lugdunum unde erat oriundus / Herodes vero qui consensit
pylato in nece domini deportatus est in exilium viennam et ibi
mortuus est

Unde fuit pylatus

Herodes ubi obiit

Epilogus passionis

Considera nunc que pro salute hominis omni tempore et specialiter
hodie passus est dns ut inde aduertas quantum sibi debeat quilibet
xpianus / Hec enim que pro nobis passus est omnia que operatus est
valde amabilem eum nobis reddunt et nos ad eum amandum
forcius astringunt / Unde Bernhardus / Valde omnino in amando est per que
sum viuo et sapio / Pro hiis ergo ita sum amabilis te quantum pos
sum / Sed est quod me plus mouet plus vrget plus accendit
Sup omnia magis reddit amabilem te in ihesu bone calix quem
bibisti opus nre redempcionis / Hoc omnino amorem nrm facile
vendicat totum sibi hoc inquam est quod nram deuocionem et blan
dius allicit et iustius exigit et arcius stringit / et afficit vehe
mencius / Multum quippe laborauit in eo saluator / nec in omni
mundi fabrica tantum fatigacionis auctor assumpsit / Illa de eius

dixit et facta sunt mandavit et creata sunt At vero hic et in ductu
suis sustinuit contradictores et in factis conductores observato
res et in morte exprobratores Et item memento iam homo
et si de nichilo te factum non tamen de nichilo te redemptum
Sex diebus condidit omnia et te inter omnia ac vero per
totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terre
o quantum laborat sustinens hec illos scilicet Bernhardus Et Ambrosius presbiter
itaque in mi contulit deus redimendo quam creando Creando
quippe me mihi dedit redimendo autem et seipsum dedit et me
mihi reddidit itaque si me totum illi debeo pro me facto quid
iam addam pro me refacto Non enim tam facile sum refactus
quam factus Siquidem de omni quod factum est dixit et facta
sunt me autem reficiendo et dixit multa et gessit mira et
pertulit dura nec tamen dura sed etiam indigna Secundum Ambrosius Non
est autem estimandum quod passionis sue pena in eius sola cap
tione et traditione fuit inchoata sed potius ab instanti sue con
ceptionis usque ad mortem eius duravit Cum enim mortem suam
acerbissimam quam pro salute mundi pati voluit firmissime
presciuit et eam infallibiliter futuram cognosceret oportuit quod qualibet
hora pro ea valuit dolere presertim tantam mortis acerbi
tatem et tantam doloris generalitatem que per totum corpus et omnia
membra corporis et omnes vires inferiores anime diffundi debe
bat Multa vero de hiis que dominus passus est pro nobis
colligi possunt ex verbis Augustini dicentis Attende et intellige
anima mea tempus beatissime passionis passus est meus
amor dulcis dulcedo mea spes mea beatitudo mea con
solacio mea in omni tempore in toto corpore et in omni suo opere
In tempore infantie angustias vite paupertatem asperitatem et hu
militatem presepii persecutionem adversarii fugam Egipti In tempore
adolescentie disputationem predicationem In tempore iuventutis ama
rissimam et turpissimam passionem passus est eam in toto
corpore In oculis effusionem lacrimarum in auribus auditum
contumeliarum et blasphemarum in genis molestiam alaparum
In naribus fetorem sputi in ore amaritudinem aceti in ma
nibus afflictionem plagarum et in manibus et pedibus vincla
in toto corpore flagellationem passus est Et in opere detraxe
runt operationem predicationem conversationem maliciam operationem Tra
ditur et ligatur iustus et innocens sicut agnus ad sacrificium
sicut latro ad suspendium et tamen non querit vindictam non
ostendit impatientiam immo arguit petrum amputantem auri
culam cum posset obtinere a patre legiones angelicas duode
nas ligatur ergo sicut latro clausus ut latro condempnatur ut latro

depellit vt latro plectit inf latrones, ut princeps latinu ligaris domine vt soluas vincla pctorum vt dissoluas col ligatos impietatis et fasciculos deprimentes, pungeris bone iesu spinis clauis et lancea, vt sit in nobis recta intencio discreta opacio, manifesta dilectio, flagellaris vt a me fla gella tue iracundie repulsaris, vulneratus es domine ihu propter pcta mea vt sint plage tue nrorum vulnerum efficax medi cina Tempus eciam dulcis ihu tuam aggrauat passionem, passus enim es tempore nocturno frigido festiuo In matutinis castigatus in mane accusatus, in tercia acclamatus, in sexta condempnatus, in nona cum clamore et lacrimis expirat plange ergo et dole et sathage anima mea et deducant oculi tui lacrimas et non taceat pupilla oculi tui super fratrem tuum decorum nimis et amabilem super amorem mulierum qui vestiunt te coccineo et prebuit tuo cultui ornamenta Dolebis enim si consideraberis lacrimas mulierum lacrimas piscatoris lacrimas insensibilium si videas obtenebracionem solis vt celaret membra domini pa cientis, terre motum scissionem lapidum resurreccionem corporum apercionem monumentorum et veli dissolucionem lacrimas parentis et lacrimas genitricis, Dolet enim beata virgo mater de prodicione et capcione de condempnacione de crucifixione potissime in condempnacione et deposicione, locus eciam tuam bone ihu ~~magg~~ aggrauat passionem passus est enim dulcis ihus in presepio in deserto in templo in hospicio in itinere in orto in atrio in pretorio in loco crucifixorio In presepio indigenciam, in deserto pugnam, in templo resistenciam, in hospicio obseruanciam detentoriam, in itinere fatigacionem et molestiam, in orto sudorem sanguinis osculum et osculum proditoris vexacionem corporis comprehensionem et ligacionem cohortis, in atrio interrogacionem, alaparum afflictionem, trinam negacionem, ~~alaparum afflictionem~~ accusacionem, et in faciem conspu unt, colaphis cedunt, in faciem palmis percuciunt insultando et illudendo prophetisa nobis dicunt, in pretorio iniquitatem testium, et ac cusacionem infidelium amarissimum flagellum iniquum iudicium illusionem persequitur Et vide peruersitatem nimiam iniquitatem pessimam Iudicatur iudex deridetur rex, cruciatur pontifex, vide iniquum iudicium ex parte testium quia non conueniunt ex parte rei quia accusatur innocens Defuit eciam in isto iudicio rectitu do animi, Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent Defuit eciam iusta causa, quia non culpa propria sed aliena, Iusticie ordo quia

xxviii

capit' et ligat' an sententiam Admittit pylatus accusatorem flam' condempnat innocentem ad crucis ignominiam Erubesce pylate iudex inique quo vincere superat subuertere seducere qui prius eum eripere conabaris contra iure consuetudine loci flagello corpus Erubescite infideles perfidi iudei qui virginem virginum corpus crucifigitis et percutitis / plectitur in loco crucifixorio patitur namque dei filius amor eternus sincerus dulcis et suauis in mulieribus plangentibus in iudeis infidelibus in latrone blasphemante in populo acclamante in matre lacrimante Attende etiam et intellige anima mea genus mortis sue Illud enim genus mortis fuit turpissimum vilissimum amarissimum acerbissimum Spoliatur in vestibus expellitur a ciuibus cruciatur cum latronibus / illuditur a militibus Illuditur in domo herodis in veste candida in domo principis colaphis sputis alapis / in pretorio iudeis in veste purpurea in corona spinea in salutatione in genu flexione irrisoria in kathedra crucis in tytulo in consorcio in multiplici obprobrio fuit etiam amarissima si consideres causalitatem generalitatem diuturnitatem et acerbitatem Causa enim non est tua sed mea domine ihesu / Tu enim solus iustus absque macula passus es generaliter vt videas igitur anima mea generalitatem hanc Vide lectum sponsi non est floridus non est aureus vel argenteus sed durissimus / nescit enim stramina deesse culcitra lintheamina coopertoria pulinaria Vide tytulum famosum triplicem a pylato conscriptum / considera cibum eius et potum comitatum eius scilicet mulierum et latronum verba et verbera vincula et flagella coronam et lanceam passus est etiam in omnibus partibus corporis / vt miam redemptoris amoueret transgressionem preuaricatoris Acerbitatem etiam sed bone iesu passio tua propter innocenciam ex parte tui / excecacionem et ingratitudinem ex parte populi / et propter complexionem ex parte corporis / compassionem ex parte matris / et tui dilecti collegii / quia pateris in partibus magis passibilibus et sensitiuis quod accidit propter raritatem et teneritudinem carnium multitudinem ossium et collectionem neruorum Pateris igitur domine deus meus dux meus et notus meus in latere manibus et pedibus vt accelerares hominem originalem actualis et criminalis criminis medicinam / Dedisti etenim domine ihesu christe sanguinem tuum in precium redempcionis in potum fidelibus inebriacionis in lauacrum coinquinacionis in antidotum curacionis / in salutem

cp̄titis impugnacionis · fuit igr̄ bone ihu lectus tuus duris
simus · cibus et potus amarissimus · status singlaris et acer
bissimus / nec reuocat te nec retrahit tenerrimus amor mris · aut
pudor turpissime mortis / non pudor spoliati corporis · nō
dolor singlaris aut fallacia sponsionis / qr indutus es ve
ste nupciali · instructus lege legali · armatus armatura spūali
Egredē igr̄ filia syon et corde gl̄am Salomonis · in equitatura
in ramis in vestibus et laudibus Quō ergo emarcuit
titm tito flos gl̄ie tue cumbra honoris tui Mirum quer
tit honorem in obprobrium dulcedine in absinthium Portas
etem crucem in humeris spoliaris vestibus tuis cruciaris
flagellis saciaris obprobrijs de vrbe expelleris Vide nunc
sapientiam salomis · De parte tpis passus est Item sexta
feria hora sexta vt hominem lapsum sexta hora et die per
mortem suam repararet · A parte modi hoc enim opus nre sa
lutis ordo deposposcerat Vide et paciencia Ipē etem tanquam
agnus qui portatur ad victimam et sic ouis ad occisionem
ductus est Vide eius humilitatem qr dampnatur cum latronibus
Vide caritatem qr indulget crucifigentibus vide et paupertatem pau
per enim fuit et in laboribus · paupertatem tuam ostendit in
ihu paup mr̄ tua familia tua · domus tua domus mihi pre
sepy tenaculi et tumuli / equitatura tua asine et pulli vbi
sunt insignia tua Rex regum princeps pastorum vbi est equitatura
tua vestis purpurea pallacium sceptrum solium et dyadema
regum vbi sunt ornamenta tua sacerdos meus et ponti
fex futurorum bonorum vbi sunt pontificalia (anulus) et gema
baculus et cappa serica cyrotece et sandalia vbi sunt
arma bellica fortis armate et miles noive Non defuit
tibi in gl̄a alapa vestis alba et purpurea nō defuit
pugna · supasti mortem et latronem · spoliasti infernum ora
spoliantem in funda conuictorum · in lapidibus quinque vulnerum
in baculo crucis · vbi sunt codices tui mgr̄ optime liber tuus
corpus tuum scriptus intus et foris scriptus spinis et clauis illu
natus vnda sanguinis ligatus clauis vinculis signatus clauis
Attende et huius mortis diuturnitatem et compositiones
acerbitatum et pone eum super cor tuum sicut signaculum int
vbera tua sic fasciculum sic antidotum contra omnem morbum
Ascende super palmam cr̄is compassionis meditacionem
compassionis imitacionem ac apprehende dulcissimos fructus

eius Vade ego o anima ad montem mirre et considera al
titudinem paupertatis latitudinem caritatis longitudinem pene
acerbitatem amaritudinem et dolorem mortis et affer
ramum virentis olive ad archam tue consciencie Accipe
eciam columba mea granum frumenti seminatum in incarna
cione in terra virginis gloriose passum in circumcisione excus
sum et flagellatum in passione candidum in mente rubicun
dum in corpore diuisum in latere multiplicatum in morte re
conditum in horreo in ascensione hoc sit tuum edulium pul
mentum et cibarium. Si autem fastidit appetitus Si lacescat in
terior gustus adhibe agnum immaculatum adiunge et pi
scem assatum in craticula crucis Revera bone iesu agnus
es et propter tuam mediacionem paciencia et innocencia atque no
ticiam agnoscis quippe matrem tuam in patibulo virginem
virgini ewangelista ewangeliste commendasti Si autem amplius
desiderat gustus tuus si non quiescat appetitus fac pulmen
tum de pisce assato vt comedas. piscis assatus christus passus
est nutritus in aquis tribulacionis apertus in latere exq
matus(?) in spoliacione salsatus in sputorum multiplicacione
assatus in cruce / huius felle piscis vnge oculos tuos vt
videas si est dolor sicut dolor eius Si contingit pro eruditione(?) sta
re in acie accipe scutum milicie vexillum victorie circum
cise Scutum hic quod miles contra hostes debet accipere propter fi
guram picturam efficaciam et maciam(?) crux domini arbor sa
lutifera est huius scuti cornua in manibus crucifixi Tria
enim cornua tria excipiunt prelia Cornu enim paupertatis superat
avaricie prelium, cornu humilitatis pugnam superbie / sed cornu
aduersitatis lasciuiam voluptatis Istud scutum fuit ru
bricatum et picturatum sanguine veri agni Istud scutum
fuit perforatum lancea clauis et spina Si autem nodum ple
ne vales resistere vide arcum et benedic qui fecit illum Iste
arcus habet cordam ex corpore lignum ex cruce Iste arcus percus
sit latronem mortem et vulnerauit mortem hostem antiquum
serpentem Sed ne inermis et imparatus appareas precedit
vexillum regis cuius ostendatur sanguis christi militibus
vt in prelium accedant et non formidabunt fortis armatus
Si insurgat flatus elacionis ventus tribulacionis nau
fragium suggestionis ascende in naviculam scilicet crucis be
ne omnibus refertam in dextro latere perforata ab hostibus
violenter detracta cathena vinculorum ligata Cum hac

inveniens filiu dormientez ventis impantez et omo nav fragiu ppulsatem p hanc fugiis piclin et appopinqs bis ad portu optim / ipa em crux scta e lignu exiguu p quod fitm e indiciu vitatis Si sit tibi clausa ianua pa disi adhibe tibi baclm scte crucis et pulsa et aparietur Si aut hostiu clausu e et iam dormiut pueri in cubili et no habes quod ponas an amicu tuu accede ad archa scte crucis vt inde tres panes accipies quos apponas hospi ti venienti pane humilitate maxime pane pacie panez caritat affluentissime Si no potes tibi thezauru sapie apire adhibe clavez david que apperit et nemo claudit Si grvat longitudo itineris et conadit velitas tuus et desperas de viribus accipe virga et baclm scte crucis quo iordane transeas huius mudi et viaticu ligni vite ne in via deficias aut torpescas Si viator in solitudie huius mudi et serpentes ignitī con te morsu et morte intentat aspice serpentez eneu positu sup paliu ne antiq serpentis virus inficiat vel irripiat Si spus malus quēq accipiat arripiat citharam scte crucis et refocillabit melius qz habebit / Si invaluerit egritudo seu infirmitas spu alis adhibe tibi huius preciosi sanguinis medicinā Si despe ras ex intus et videas tua opa tibi neqz sufficere de scā tera crucis accipe decoru sui ciazu / et accipe in ara crucis hostiā immaculatā costiam ab opibus mortuis emida tem Demqz crux scta et bndicta e in xpi corpe dedica ta et ex eius mebris tamqz margaritis ornata decorata regis purpa que meruit mebra xpi tangere que so la digna fuit regem celoru et dnm sustinere Hougtz

Vn btus Andreas ductus ad crucem et videns ea erupit in laudez crucis et salutat eandez dicens Salue crux que in corpe xpi dedicata es / et ex mebris eius tamqm margaritis ornata / Antequ in te ascenderet dns timorez terrenu habuisti Nunc vo amorez terrenu obtineas p voto suscipie / Securus g̃o et gaudens venio ad te ita vt et tu exultane suscipies me discipulu eius qui pepe dit in te Quia amator tuus semp fui / et desideravi amplecti te / o bona crux que decorez et pulcritudinez de mebris dom suscepisti diu desiderata et iam con pisenti animo ppatata accipe me ab homib; z redde me

Ungro meo ut per te me recipiat qui me per te redemit
De laude eciam crucis sic dicit Crisostomus Si nosse desideras caris
sime laudem crucis seu virtutem et quanta est possum ad
eius laudem dicere Audi crux nobis tocius beatitudinis causa
est hec nos a cecitate erroris liberavit Hec a tenebris red
didit luci hec debellatos deo coniunxit hec longe constitutos p
proximos prestitit hec peregrinos cives ostendit Hec discordie
amputacio est hec pacis firmamentum hec bonorum omnium ha
bunda largicio Crux enim est clavis paradisi, crux est spes
xpianorum / crux resurreccio mortuorum / crux cecorum dux, crux
errancium via / crux claudorum baculus / crux pauperum consolacio
crux refrenacio divitum / crux destruccio superborum / crux male
viuencium pena / crux adversus demones victoria / crux de
victo dyaboli / crux adolescencium pedagogus / crux sustentacio
inopum / crux spes desperatorum / crux navigancium guberna
tor / crux periclitancium portus / crux obsessorum murus
crux orphanorum pater / crux defensor viduarum, crux iustorum
consiliarius, crux tribulatorum requies / crux parvolorum
custos, crux seniorum caput / crux senum finis / crux lumen in
tenebris sedencium / crux regum magnificencia / crux scutum per
petuum, crux insensatorum sapiencia / crux libertas servorum / crux
imperitorum philosophia / crux imperatorum lex, crux prophetarum promissio
crux annunciacio apostolorum, crux martirum gloriacio / crux monachorum
abstinencia / crux virginum castitas / crux gaudium sacerdotum, crux
ecclesie fundamentum / crux orbis terre tutela / crux templorum de
struccio / crux ydolorum repulsio / crux scandalum iudeorum
crux perdicio impiorum / crux invalidorum virtus / crux
egrotancium medicus / crux emundacio leprosorum / crux pa
raliticorum requies / crux esurencium panis / crux sicientium fons
crux nudorum proteccio hec Crisostomus Unde et Rabanus Cernitis
et quales fructus lignum sancte crucis germine suo proferat
dignum est commemorare Cuius fructus eternus est et radix per
petua / cuius odor mundum replet et sapor fideles saciat, cuius
splendor solem superat et candor nivem obfuscat Cuius ca
cumen polum excedit et cuius infimum infernum penetrat
cuius humilitas h infirmitas humilia exaltat, et cuius pote
ncia humiliata exaltata humiliat / Omnium virtutum iocunditas per
ipsam et in ipsa mundo collata est quia in ipsa rerum perfeccio
completa est Unde Christus insinuatur quia morte redempcio facta mo
rum conversacio intimatur / ostenditur virtutum perfeccio / permittitur
ad eternam vitam resurreccio eterne vite beatitudinis speratur adepcio.

(margin:) de laude crucis per doctores

et vere felicitatis acquisicio O uere bona et vere sancta crux
xpi quis te rite totam enarrare potest aut quis condigne
laudare que celestium archanorum prima es reuelatrix que
ministeriorum dei prima es seu sacra es conseruatrix que quod saluatore
xpi ydonea es conseruatrix In te angeli gaudia sua ac
cumulata conspiciunt In te homines uera salutis sue cogno
scunt In te seui suam retribucionem iustam fraudis sue
recipiunt Omnibus es equa omnibus bona omnibus iusta pre
terita renouas / presencia illustras / futura premonstras / perdita
requiris / quesita inuenis / inuenta custodis / lapsa resti
tuis / restituta gradu munis / munita in via pacis dirigis
Tu quidem eterni regis es victoria et celestis milicie leta
triumphatricis potencia / tu peccatorum es remissio pietatis ex
hibicio et meritorum exhibicio augmentacio Tu infirmorum
remedium / laborancium auxilium et lassorum refrigerium
Tu sanorum incolumitas / quietorum serenitas / et fortu
natorum felicitas Tu cura egrotos medicans / tu gaudium
mestos consolans / tu sanitas dolentes letificans / tu sta
tus credencium recte / tu firmitas operancium bene / tu stu
dio operancium perseuerancium vite Sancta prima bona iusta be
nigna racionabilis laudabilis venerabilis amabilis for
tis suauis mitis sapiens paciens potens Cuiusque quo cor
de digne de redempcione nostra potest cogitari nec quisquam lin
gwa rite loqui omnia ad laudem tuam decentissime pru
aptari / quia quicquid in te laudatur crucifixo in te regi xpo de
putatur Et quicquid xpo honoris datur ad reuerenciam summi patris
cuius ipse unigenitus filius est refertur Et iterum gran
dis consolacio fidelium est spes sancte crucis / et maxima tribuit
laudis quod bonitate nos fecit suo creatore Crux xpi via
est iustorum ascensus ad celum rota de infimis ad superiora
nos trahens celi dux et ianua regni huius pars erecta sur
sum et transuersa commendat amorem supernum fraternum Cuius amore
integritatem sepius nos ostendit ac suo exemplo nos instru
xit qui dilectam animam suam in cruce moriens pro amicis suis
posuit et nos idem facere docuit hunc amorem / O deus
semper amabilis tu pone in me ut timor noxius atque
carnalis affectus procul recedant a me ut gloria sancte
crucis aucta et multiplicata mecum in vera promissione
digna quod laude meritum persistat Spacium in carmine
et amore venerabilis semper laus eius in ore meo et

in corde exultacio sempiterna permaneat Vos quoque precor
celestes plebes angelorum animas quoque iustorum qui in con
spectu diuine maiestatis veraciter exultatis vt sicut alleluia
sine cessacione et carmine deo xpo metrum cantatis. ita
quoque nostram sortem precibus adiuuare studeatis / quibus bti
dinem veram qua tenetis iam perfecte tandem et vos
per graciam xpi merear recipere (Hec Rab et Cassiodor)
Crux est humilium inuicta tuicio / superborum abiectio, vi
ctoria xpi / perdicio diaboli / infernorum destruccio / celesti
um reformacio, mors infidelium, vita iustorum / Et vt
ait Jeronimus / ligno hoc venimus per mare vndosum ad terram
viuencium De hiis eciam que passus est dominus quasi con
cludendo cum gradum accione et oracione vt dicit Augustinus Ex
pergiscere nunc anima mea, excute de puluere et contemplare
attencius virum hunc memorabilem quem ecce in speculo
euuangelici sermonis quasi presentem intueris. Cognosce anima
mea cognosce quis hic est dominus iesus xpus creator et salua
tor tuus vnicus dei filius deus verus / verus homo
qui solus sub sole inuentus est sine macula Et ecce quomodo
cum sceleratis reputatus et quasi vir leprosus et nouissimus
virorum estimatus / et tamquam abortiuum quod proicitur ab
vtero et nemo curat sic proiectus est ab vtero matris sue
infelicis synagoge Iste formosus pre filiis hominum quasi
deformis de pre filiis hominum factus est Siquidem vulneratus
est vulneratus propter iniquitates nostras attritus est propter scelera
nostra et factus est holocaustum suauissimi odoris in con
spectu tuo pater eterne vt auertat indignacionem tuam a no
bis consedere sibi nos faciat in celestibus Respice domine
sancte pater de sanctuario tuo et de excelso celorum habitaculo
et intuere hanc sacrosanctam hostiam quam tibi offert ma
gnus pontifex noster sanctus puer tuus dominus iesus pro pec
catis fratrum suorum et esto placabilis super multitudinem
malicie nostre Respice domine in faciem xpi tui qui tibi
vsque ad mortem obediens factus est nec recedat ab ocu
lis tuis cicatrices eius imperpetuum vt memineris quantam
pro peccatis nostris satisfaccionem ab eo susceperis / Vtinam domine appendas

in statera peccata quibus iram meruimus et calamitatem
quam passus est pro nobis innocens filius tuus. Certe
hec grauior apparebit et magis digna vt propter ipsam effun
das misericordiam tuam super nos quam sint ista peccata vt pro il
lis contineas misericordias tuas. Gratias tibi domine pater referat omnis
lingwa super habundancia pietatis tue qui vnico filio
tuo non pepercisti sed pro nobis illud tradidisti in mortem vt
tantum tamquam fidelem aduocatum haberemus in celo coram
te. Et tibi domine ihesu zelotes fortissime quid graciarum, quid
retribucionis digne tribuam ego puluis et cinis et vi
le figmentum. Quid enim pro nostra salute facere debuisti et
non fecisti ab ymo pedum vsque ad summum verticis te totum
in aquis passionis demersisti / vt me totum de illis eriperes.
Nam et animam tuam in mortem perdidisti vt meam
in perditam redderes et ecce me duplicia merito debito obli
gasti. Nam et pro eo quod dedisti debitor sum et pro eo quod
mei causa perdidi debitor sum. Et pro mea anima quidem
bis a te data semel in creatione semel in redempcione quid
magis tibi magis iuste reddam quam ipsam non habeo.
Pro tua autem preciosa anima ita tribulata quid ab hoc
digne rependi possit non inuenio. Nam si celum et
terram et omnem ornatum eorum possem rependere certe
nec sic vsque ad mensuram debiti collateraliter attingerem. Et
si idipsum quod et debeo et possibile michi est tibi domine
retribuam donum tuum est. Diligendus igitur michi es toto
corde tota anima tota mente et tota michi sequenda ve
stigia qui mori dignatus es pro me / et quo fiet hoc in
me nisi per te. Adhereat anima mea post te quia tota
virtus eius pendet ex te. Et nunc domine redemptor
meus te vt verum deum adoro in te credo in te spero et
quibus possum desideriis ad te suspiro. Adiuua imper
feccionem meam ad tue passionis gloriosa insignia in
quibus salutem meam operatus es me totum inclino tue
victoriose crucis regale vexillum in nomine tuo christe adoro.
Tuum spineum dyadema tuosque rubentes sanguine cla
uos tuo sacro lateri immissam lanceam tua vulnera tuum san
guinem tuam mortem tuam sepulturam tuam victoriosam
resurreccionem et glorificacionem christe adoro supplex et glori
fico. Horum per contuitum adoro spiritum meum a peccati mor
te resuscita horum virtute conserua ab astucijs sathane

me custodi me qz conforta vt et iugu mandatoru tuoru
suaue m fiat et onus crucis quod baiulare me iubes
post te humeris anime mee leue sit atqz portabile esse
enim fortitudo mea ut iuxta preceptum tuu mundi pressuras
tam multiplices inuicto animo sustineam Sz audi que
so vocem meam et inclina super seruum tuu suauez
crucem illam que lignum vite est hiis qui apprehenderint il
lam Istam inquam diuinissimam crucem humeris meis
impone cuius latitudo est caritas super omnez creaturaz
se extendens. cuius longitudo eternitas / cuius sublimitas
omnipotencia cuius profundum inscrutabile est sapiencia Confi
ge illi manus meas et pedes meos et totam passionis
tue formam seruolo tuo imprime Da queso m continere ab
operibus carnis que odisti et facere iusticiam quam dilexisti
et in vtroqz viam querere gloriam et sinistram quidem meam
clauo temperancie dextram vero clauo iusticie in illa sub
limi cruce affixam arbitror Da menti mee iugiter me
ditari in lege tua et deinde cogitatum iactare in te / et
dextrum pedem meum eidem ligno vite clauus prudencie
affigat. Da vt instram spiritus mei sensualitatez non e
neruet labentis vite infelix felicitas nec conturbet
prosperitas vite presentis peritura felix infelicitas Et sinister quoqz
pes meus clauo fortitudinis ete tenebitur Vt autem et spi
narum tui capitis aliqua in me similitudo appareat Detur
obsecro menti mee et salubris penitencie compunctio et alme
misericordie compunctio passio et stimulus zeli emulantis illud
quod rectum est coram te et ad te conuertat in crucifixione
mea domine triplex m configitur spina libet vt spongiam
per ariditatem ori meo porrigas et aceti amaritudinez
gustui meo adhibeas vt per spirituales tuas donum mee
conferas gustare et videre quoniam florens hic mundus
tanquam spongia inanis est et omnis concupiscencia eius
aceto amarior Ita pater in me fiat vt calix iste aureus
babylonis inhebrians totam terram nec meam splendo
re seducat nec sua dulcedine inhebriet Tue quoqz viuifice
mortis domine effigiem facias in me seruum tuum vt mo
riar quidem peccato secundum carnez / viuaz autem iusticie secundum spi
ritum Vt autem integraz crucifixi ymaginez portare me
glorier illius quoqz quod post mortez tuaz inhianabiliter mala
impiorum in te exercuit hanc in me similitudinez exprime

Solueret cor meu vivus et efficax sermo tuus penetrabilior omni lancea acutissima et pertingens usque ad interiora anime mee producat ex ea tanquam ex dextro latere meo vite sanguis et aque amorem tuum domine et fratrum meorum Postrema munda syndone prime stole spiritum meum inuolue in qua requiescam ingrediens ad te in locum thabernaculi ammirabilis ut abscondas me donec pertranseat furor tuus Tercio autem tercio post diem laboris post diem simplicis glorie mane prima sabbati perpetuo me filios tuos me indignissimum suscita ut in carnea gaudeam claritatem tuam et adimplear leticia vultus tui hec Unde ymaginem itaque crucifixi secundum modum premissum portans in te ora et conare ut spiritus tuus inuoluatur syndone munda puritate et innocencie in qua absconsus a mundi vanitatibus sepeliaris in secreto mentis tue et ibi requiescas in meditacione passionis domini mortuus quidem mundo et viues deo Et hoc aperte signatum est ubi dicitur Et precio sanguinis christi emptus est ager figuli in sepulturam peregrinorum Ubi dicit glosa Et sepultura christi nil aliud est quam requies christianorum Et tunc cor tuum debet sigillari sigillo passionis christi et clausum teneri ac custodiri Deinde sic sepultus in secreto mentis tue ab omnibus vanitatibus gloriosum triduum mortis christi peragas Quorum primus est dies afflictionis et pene et pro omnibus commissis uel obmissis deo voluntarie satisfacias Secundus dies est quietacionis et gracie quod in solo deo requiem ponas quia in eo solo pax inuenitur et tranquillitas Tercius dies est prima cionis et glorie ut eius visionem et amplexum feruenti desiderio iugiter concupiscas Quibus exsaciatus in mane prima sabbati hoc est in futura vita perpetua inter filios et electos dei glorie resuscitere et in carne tua videas gloriosam humanitatem christi In spiritu autem beatifice contempleris inestimabilem claritatem dei et per hec adimplearis perpetua leticia vultus eius

cam 28

Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria magdalena et altera maria videre sepulcrum Hic agit de christi resurrectione et ad eius probacionem adducit multiplex testimonium

Et superius ostendit evangelista xpm esse salvatorem a culpa scilicet per passionem suam. In hoc capitulo ostendit eum salvatorem a miseria et hoc per resurrectionem quam inchoat in se, et consumabit in electis suis. Unde ad Romanos 4 dicit apostolus / Xpus passus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram, licet enim passio iustificet et similiter resurrectio in quantum creditur et amatur scilicet disponendo ad iustificationem. Resurrectio tamen est signum et causa iustificationis passio solum secundum quod dicit glossa ibidem Et ideo magis attribuitur iustificatio resurrectioni quam passioni quia signum et causa est et complementum / Dividitur ergo primo ad astruendam veritatem seu veram fidem resurrectionis xpi introducit evangelista multiplex testimonium de omni genere rerum Primo testimonium creature in terre motu corporeum / Secundo testimonium creature incorporeum in angelorum adventu ibi Angelus autem domini descendit de celo / 3o testimonium hominum illorum qui ex substantia corporea et incorporea componuntur ibi Et exierunt cito de monumento / 4to testimonium divinum ibi Et accedens Iesus locutus est eis Dicit ergo Vespere autem sabbati id est nocte sequenti a sabbato, et ut non intelligatur de prima parte noctis sed de ultima, addit que lucescit scilicet in termino noctis et diluculo diei In prima sabbati id est in die dominica que dicitur prima sabbati secundum hebreos id est prima dies post sabbatum, similiter et secunda sabbati et tertia sabbati et sic usque ad sabbatum Augustinus de concordia evangelistarum per vespere noctem signat a parte totum Et est sensus Vespere id est nocte sabbati Et ne de isto vespere quod est initium noctis intelligeres mutat genus, et ait que referens ad sensum non ad nomen / que scilicet nox lucescit in prima sabbati id est terminatur in luce prime sabbati, et hoc est tunc finis est diluculum prime sabbati id est dominice, Et dicit nocte sabbati venerunt non tamen qualibet parte noctis sed diluculo Et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum legis id est ab operibus quieverunt Nam sabbatum custodire oportebat, et tunc neque vendere neque emere neque tale aliquid fieri licebat Unde et sabbatum ipsum requies sive intermissio est dictum Magna est dignitas sabbati quia in eo tota trinitas requievit Nam pater quievit ab opere creationis quod erat infinite sapientie et magne potentie / Filius ab opere recreationis quod erat infinite sapientie Spiritus sanctus requievit hoc in congregatione quod fuit magne et infinite bonitatis quia ipsa stabat recte scilicet apostolis et mulieribus a gratia spiritus sancti cadentibus / quia certissimam spem de resurrectione filii sui habebat et in ea

sola remansit fides eccie in ipa die sabbti propterea dies sabbti
specialiter attribuit ei. Et ideo alijs luminaribus extinctis vna cande
la in tenebris servatur accensa, quia lumine fidei in sola re
mansit virgine maria. Unde Augus. Quem genuit virgo mater
non dolebat, sperans aut et firmiter credens ipm secundum promis
sum tercia die morte devicta resurgere. In hac enim sola interim
fides eccie in triduo illo stabat / et sic vnusquisque vacillan
do hesitabat. Hec que fide concepit fidem quam semel a deo
suscepit nunquam perdidit / speque certissima resurrectionis gloriam
expectavit. Hec Augus. Querit enim de hora adventus mulierum
ad monumentum. Quod licet concordit dicat marc. lucas et
Johes / diluculo in aurora. Matheus tamen ab omnibus discordare
videtur / qui dicit. Vespere aut sabbti que lucescit in prima
in prima sabbti venit maria magdalena et altera maria videre
sepulcrum. Et dicendum quod illud dictum est tenendum pro veritate ex
in aurora venerunt. Et hoc idem dicit Math. per verba magis obscura.
Unde verba eius sunt exponenda. Quia vespere potest accipi tripliciter.
Primo secundum Augus. quod vespere quod est noctis principium, ipa to
nox potest intelligi per synodochen. a parte totum. quam nocte ideo
nominat a prima parte. quia in principio noctis incipiebat licitum
esse operari quod in die non licebat. In hoc igitur vespere
i. in nocte venerunt. In qua vero noctis hora venerunt subintelligit
cum dicit prima sabbti. Sic igitur construendum est vespere aut sabbti. i. post
sabbatum. que lucescit in prima sabbti noctis post sabbatum. Quia in diluculo
sabbatum. que sit nox. Et hoc relativum que refertur non quidem
ad vocem. Quia vesper neutri generis. sed ad sensum lucescit. i. incipit
lucere in prima sabbti. Et quid lucescere idem est quod diluculum
tunc certe venit maria magdalena. Secundo vt dicit Beda per
vespere potest accipi fere ipa vltima hora diei sabbti que erat
principium noctis sequentis. Vespere enim huius sabbti venerunt
mulieres que paraverunt se ad veniendum / ceperunt enim parare
vngenta quibus venientes vngerent ihm / et hoc expresse
dicit in marco. Et tamen non venerunt ad monumentum principali
praticam / nisi illa hora qua vespere lucescit in prima sabbti. i. in
diluculo. Tercio secundum Ambro. per vespere potest intelligi ipm di
luculum in quo est finis noctis et sabbti principium. Vespere
enim idem est quod sero / et potest signare tarditatem. vnde vnusquisque Au
Augus. in libro confessionum loquitur dicens. Sero te cognovi pulc
tudo tam antiqua. Mecum eras me exspectando / tecum vero erat
tibi consenciendo. Et secundum hoc non tantum finis diei sed eciam fi
nis noctis vespere potest applicari. Erit igitur sensus. Vespere aut

sabbti i· t'minata nocte seqnte sabbto Nam nox eadem hz sicud
vesper qd est diluculum et hc e qd dicit math Que lucescit
in pma sabbti vet ma· mag et al· ma· ven· videre sepulcrum patz
igr q p istas exposicones mth no discrepat a ceteris ewangelistis
Veniet hic in consideracom quid fecit dns in triduo mortis
sue / corpus quidem eius fuit in sepulcro / anima vero cum sctis
patribus in limbo · et ditas · vtrique iuncta Nam qr passio
no attingebat in xpo diuina natura s3 humanam / Ideo in mor
te xpi facta est sic diuisio anime a carne · vt tn salua esset
vnio tam carnis qm anime cu diuinitate Vt em ait leo
papa · forma serui et forma dei que in vnitate conuene
runt nc separacom pnt habere nc finem 3d ita sibimet inhe
serunt vt siue in omnipotencia siue in contumelia nc diuina inpo
tareant humanis nc humana diuinis Tunc impletum e quod
de seipo dixerat Sic fuit Jonas in ventre ceti tribus di
ebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in corde terre
Sepulturam em xpi triduanam in Jona qui triduo fuit in ceto
fuit pfigata / Sz aut de sepultura xpi secundum Augm accipiendum
est sinodochice .i. accipiendo parte pro toto Fuit em xpus
in sepulcro p extremam partem parasceues p quam tota dies cum
sua nocte iam pterita intelligitur et per totum sabbtm qd in
tegrum et noctem complectitur et p pmam parte diei dnice .i.
p noctem seqntem sabbtm p quam tota dies dnica ad quam
ptinet intelligitur Et sic sunt tres dies naturales 2 quelz suam
noctem h abuit precedentem Vt Glo dt hucusque dies nocte
precedebat nunc ordo mutatur et tunc mutatus est ordo di
erum naturalis no quantum ad ordinem creacoms Nam ante ordo vt
dies erat precedens noctem qr prius creata e dies et subsequuta e
nox / s3 deinceps creator tpm fecit vt nox precederet diem · qr nox
qua surrexit adiuncta e diei quo se ostendit Vn Augus Sic
prius computabatur dies propter hominis conditi lapsum a luce grē
in noctem culpe Ita nunc ppt hominis reparacom p passionem et
resurreccom xpi · a tenebris culpe in lucem grē merito computatur
Vn q Beda Dominus actor et ordinator tpm qui in vltima
parte noctis huius surrexit · totam eam mirum eiusdem resurrec
cionis luce festiuam et chorustam reddit / siquidem hucusque ab ex
ordio mundane creacionis ita tpm cursus distingwebatur vt
dies noctem precederet iuxta ordinem pme condit creacionis seu condi
cionis / hac aut nocte tpm ordo mutatus est p misterium re
surreccionis dnice Nam qr nocte a mortuis resurrexit die

vide sicut hic post sextum folium tale signum
#
nota verbi causa xpus fuit in sepultura

Quo intelligendum e qd xpus fuit triduum in sepulcro

Vo sequente eiusdem resurreccionis effectum discipulis ondit et parti
cipato cum eis convivio veritatem virtutis eius miraculis sic et gaude
tibus astruxit rectissime nox illa sequitur diei luci coniungitur
ac sic temporum ordo statutus est ut dies noctem sequatur Et quidem
aptissime quondam nox sequebatur diem quia homo a luce paradisi
peccando lapsus in huius seculi tenebras erumpnas quia decidit
Aptissime vero nunc dies sequitur noctem quia per fidem resurreccionis
a peccati tenebris et umbra mortis ad lucem vite Christo lar
giente reducimur Vnde etiam petrus comestor In exordio con
dicionis rerum dies computatur cum nocte sequenti quia in prima
creacione rerum precessit dies noctem primo enim factum est lux postea
vergente luce ad occasum facta est nox et ita fuit communis dies naturalis
dies precedens cum nocte sequenti In passione vero domini facta
est mutacio ordinis naturalis Vt scilicet computetur nox precedens cum
die sequenti pro misterio nox quia precedat diem hac super hoc dicatur
iniustis sustulit aliquando tenebre nunc autem lux in domino
et nox precessit dies autem appropinquat hanc autem commutacionem
naturalis computacionis in artificialem voluit dominus prefigurare
in legittimis Ideo quia precepit observanciam sabbati et legalium
fieri a vespera in vesperam hec petrus comestor Et sic ut visum est
ut quidam dicunt hanc mutacionem fieri in pascate ut nox
scilicet quinte ferie fuit etiam pascatis alii in nocte resurreccionis
ut nox illa communis fuit sabbato et diei dominice sed totum ad
unum tendit sensum et effectum Illa ergo hora qua salvator
noster capite inclinato spiritum emisit corpore in cruce derelicto anima
sua cum divinitate ad inferna spolianda descendit Cum autem
ad inferos descenderet et chorus angelicus ante faciem eius
portas principum tolli preciperet sanctorum populus qui tenebatur
in morte captivus voce lacrimabili clamabat Advenisti
desiderabilis quem expectabamus in .. ut educeres vinculatos
de claustris Te nostra vocabant suspiria te vasta larga requi
rebant lamenta Tu factus es spes desperatis magna con
solacio in tormentis Et quis per singula dicere valeat quanta
ibi leticia fuit cum Christus sol iusticie eis apparuit et habitan
tibus in regione umbre mortis diu nove lucis expecta
ta claritas irradiavit Et stetit dominus cum eis ibi et tunc fiunt
in gloria Nam visio domini perfecta gloria est Ibidem fuit cum latro
cui dixerat dominus hodie mecum eris in paradiso Nomine pa
radisi vocatur dei fruicio et visio divina quia peracta passione statim

ipe latro cum alii qui erant in limbo viderunt deum p essentiaz
Istud quod xpus infernum introivit et sctos letificavit pfiguratum
fuit in tribus pueris in fornace babilonis, ubi ad ingres
sum angeli ignis conversus est in suavitatem roris, qui in forna
ce erant / fuerunt pueri, sic in limbo non erant nisi pueri et inno
centes / qui enim ante plenariam satisfactionem decedebant in purga
torio purgabantur et tunc ad limbum descendebant Istud etiam p
figuratum fuit p danielez in lacu leonum cum deus misit p abacuc
prandium / dominus danielem illesum a leonibz custodivit et p an
gelum refectionem sibi commisit / sic deus pres in limbo a demonibz
defensavit et tandem ipe veniens divina refectione eos pavit
Et sciendum q nomen inferni sumitur dupliciter s. pro pena et pro
loco pene Secundum primum modum dr q demones semper infernum
secum portant Sz prout infernus pro loco pene sumitur sic quadrupliciter
distinguitur Unus infernus dampnatorum in quo est pena
sensus et dampni .i. sensibilis pena et divine visionis carentia
Et sunt ibi tenebre interiores .i. carentia divine gracie, et exteriores
.i. corporales Super istud est limbus puerorum, in quo est pena
dampni et non sensus / et sunt ibi tenebre interiores et exteriores
Super hunc est locus purgatorius in quo est pena sensus et dap
ni ad tempus, et sunt ibi tenebre exteriores et non interiores, quia p gratiam
habent lucez interiorez Supremus locus inter hec est limbus sctorum
patrum, in quo fuit pena dampni et non sensus / et fuerunt ibi te
nebre exteriores et non tenebre interiores .i. privationis gracie divine
Ad hunc locum xpus descendit et suos qui non propter reatum psone
sed tantum propter reatum nature detinebantur inde liberavit / et sic infernum mo
mordit quia ptem eius abstulit et partem reliquit Mortez vero
prostrato mortis auctore quo ad electos penitus destruxit, ut
ille qui iniuste iure habebat in capite quod invasit p iusticiaz plus
petendi, etiam pderet quod habere videbatur in corpore quod decepit / Xpus
enim secundum naturam impassibilis et immortalis fuit / quia passio
vel mors, pena est peccati / sed ipe sine peccato venit et absque peccato
vixit / secundum potentiam vero et mortalis esse voluit et passibilis
Mercedem quoque sue mortis dedit homini pro quo omnia sustinuit
pro passione impassibilitatem / pro morte immortalitatez, pro
peregrinatione eternam gloriam seu patriaz Unde leo papa pstituit ipbz
predo et avarus exactor in eum qui nil ipius habebat insurgere
ab illo iniquitatem exigens penam in quo nullaz reperit culpam
et p iniusticiam plus petendi totius debiti summa vacuatur, forte
ille nectitur vinculis suis, et omne conamen intraxit malignum ipius
retorquetur / ligatur mundi princeps, captivitatis vasa rapiuntur

Non quod patres ante quam ad limbum descenderunt fi
gurosatem fecerunt p dolicte aspirantur p purgabantur in pur
gatorio et postea ad limbum de
scendebant sicut hic dr

Vn et Augꝰ Vita homo deus cu ex debito mori no deberet
qm pctor no erat, sponte de suo dedit ad honorez prıs cu eam
sibi auferri ꝓpt iusticia pmisit / Dedit itaqꝫ huana na deo pu
in illo sponte et no ex debito quod suu erat, vt redimet se
malis in quibꝫ quod ex debito exigebatur redde no hebat
Sic ho ille redemit oms alios cu quod sponte dedit deo
coputauit pro debito quod illi debebat Quo ptio no semel
tm homo a culpis redimit, ꝫ quociens cu digna pnia redie
rit recipit hec Ans Non tm deus dyaliu fefellit aut falle
voluit ꝫ dyalꝰ seipm in deu insurgendo decepit Vnde Ans
Cur bone ihu pie redeptor potens saluator, cur tata virtute
opuisti tanta huilitate An vt falles dyaliu qui fallendo
homiez deiecit de padiso Sꝫ vtiqꝫ vitas nllm fallit ita nō inte
dit vt aliqs se fallat qui ignorat qui no credit vitate ipe
fallit qui vitatez videt et odit ul ptepnit ipe se fallit vi
tas vtiqꝫ nllm fallit Sꝫ vtiqꝫ sic vitas nllu fallit ita non
intendit vt aliquis se fallat qvis hꝫ dicat facere cu pmittit
Non em assupsisti homiez vt te notu operires / ꝫ vt agnotu
aperires / vm deu vm hominez te dixisti te opibus ostendisti
Res pse fuit oculta no studio ocultata Non sic est facta vt
studio absconderetur sed vt suo ordine pficeretur Nec vt aliquē
deciperet ꝫ vt quēadmodū optebat fiet Et si dicat oculta no
est aliud qm non ē omnibus reuelata Nam et si vitas no
omibꝫ se manifestat, nlli tm se negat Ergo domine nec vt
falleres nec vt aliquis se falleret sic fecisti ꝫ vt faceres qd
et quo faciendū est in vitate p omnia fecisti Qui go se fe
fellit in tua vitate no de te ꝫ de sua ꝓpa querat falsitate
hec Augꝰ Predictus qꝫ locus supm sꝫ limbus patrum
ad quē xpus ascendit sinus abrahe dicebat, quia ibi abra
ham cu liberandis fuit cui pmo huiꝰ liberacō ē pmissa
Sꝫ nunc celu empireu sinus abrahe est qꝛ ibi iā ē abra
ham Vn nullo aut pdictoꝝ locoꝝ ē transitus ad aliu nisi de
tercio ad quartu, ꝫ est de purgatorio ad limbu sctorum
Vn qn tātam liba animas fideliu defunctoru de manu
inferni, sumitur ibi infernꝰ pro purgatorio / sic et ibi sumitur pro
limbo qn xpus dr ad inferos descendisse ul infernum
destruxisse Igr scdm Greg quod an passionē pmisit
in resurrectione sua dus adimpleuit Si exaltatus fuero
fuero a tra omnia tham ad meipm omnia ꝑ elcta Oia
naqꝫ trait qui de electis suis apt inferos nullū reliqt quos
suos in fide et actibus recognouit Expansis in crce manibꝫ exaltat
a tra traxisti ad te omnia ꝑ forte et obsecro largissime dne
noli me dimitte in ceno concupiscenciarū / trahe me ad te vt consequar

tibi et mundo / mundo mortuus tibi viuam ego · iam non ego viuas
aut in me xpe Considera hic atente quanta fuit xpi benignitas
in infernum descendere quanta caritas quanta humilitas Poterat enim
vnum ex angelis ad eos mittere et facere eos seruos suos liberari
et sibi presentari prout voluisset si hec summus amor et humilitas su
stinuisset / per seipsum ad inferna descendit et non vt seruos sed
vt amicos dominus omnium eos visitat · et ibidem vsque ad diem domini
cam prope auroram cum eis stetit Jubilauerunt autem sancti patres
sed in suo aduentu et repleti sunt iocunditate omnem miseriam
penitus expulsa Et procidentes adorauerunt et surgentes stabant in
laudibus et canticis coram eo cum reuerentia et ingenti exulta
cione Et in huiusmodi laudibus et canticis et iubilacionibus steterunt
in limbo vsque prope auroram diei dominice / in conspectu etiam
multitudinis angelorum ibidem exultantium et iubilantium cum eis
Assiste et tu ac in voce exultacionis et iubilacionis erumpe
sanctorum quoque melodie tuas partes interpone / O quam dulce et pro
ficuum talibus esset se vel saltem a longe talia contemplari Tunc
portis infernorum confractis et dyabolo magno alligato accepit
eos dominus cum exultacione ab inferis educens / et cum eos cum
gloria et triumpho letus precedens sanctorum quoque exercitu comitante ad
superos rediens posuit eos in paradiso deliciarum et voluptatis qui
est ad orientem in extremis maris Tunc verus sampson moriens
hostilem exercitum prostrauit / et agnus sine macula in sanguine
testamenti sui de lacu in quo non erat aqua vinctos eduxit Tunc
quoque angelus loth cum suis de sodoma eripuit et nephandos igne
sulphureo inuoluit Tunc etiam angelus egiptum deuastauit
et filios israel inde liberat Et iusti quidem cum tanta iusticia libe
rantur Sed quid putas intollerabilis amaritudinis et inconsolabilis
doloris ymo extreme dampnacionis accidit remanentibus in igne
inextinguibili in morte inmortali tenebra palpabili morte insensi
bili Ve illis quibus datum est hoc posse experiri quod crede vel
time Aliqua vero morula cum in paradiso fuisset cum eis et etiam cum
Helia et Enoch ipsum recognoscentibus et exultantibus dixit eis quod
esset tempus vt iret ad excitandum et resuscitandum corpus suum Qui omnes
procidentes adorauerunt rogantes vt cito rediret quia gloriosissimum
corpus suum videre plurimum affectabant Da et michi domine benignis
sime corpus tuum gloriosissimum in secundo aduentu tuo cum gaudio
videre et de tua visione eternaliter cum electis tuis gaudere Con
sidera nunc quod omnia que xpus pro nobis pertulit pro nostra vtilitate
pati voluit Vnde Jeronimus quedam ex hiis colligens sic dicit Opprobri
autem eius nostrum abstulit opprobrium / vincula eius nos liberos fece
runt · corona spinea capitis eius dyadema regni adepti sumus vul
neribus eius sanati sumus / sepultura eius resurgimus / et descensu
ad inferos ascendimus ad celos Venit maria magdalena et
altera maria / huius nomen non ponit ideo dubium est ad literam

que fuit vel maria salomee vel cleophe Vel forte vtraque fuit
licet quidam nominatim duas venisse dicunt quia solum due dicte
sunt considerasse sepulcrum Et quod dicitur in marco Et salomee
exposito est illius cuius nomen hic tacetur cum quos est cuius
etiam que tres reputat luce 24 capitulo dicitur et johana intelli-
gitur vxor cusi procuratoris herodis et maria iacobi et cetere que
cum eis erant eunde sepulcrum matheus 11 dicitur Vt venientes vngerent
ihesum Johannis 20 dicitur quod maria stabat ad monumentum foris plo-
rans Sic deuota anima venit ad sepulcrum christi videre per medi-
tationem flere per compassionem vngere per deuotionem Deo et hec tamen
in glosa Et diuersa tempora mulierum in ewangeliis descripta non
mendacii signum est sed sedule visitationis officium dum crebro
abeunt et recurrunt et non patiuntur a sepulcro domini diu abesse
vel longius Hic queritur de numero istarum mulierum an fuerint
plures vel pauciores Et dicendum secundum rei veritatem quod plures quam
tres fuerunt Nam lucas dixit quod cum eis fuit johana vxor
cuse procuratoris herodis que christo crediderunt Et alie que cum
christo de galilea venerunt ministrantes christo Sed tamen marcus aliis
tacitis alias solas tres nominat Quia sic iste eminebant in no-
mine et differebant ab aliis propter singularem deuotionem habebant
ad christum preter alias Matheus autem solum nominat duas scilicet ma-
riam magdalenam et alteram et hoc est matrem iacobi Sed licet istas
solum nominet non tamen negat alias ibi fuisse Sed johannes dicit quod
magdalena venit ad monumentum aliis omnibus tacitis Quia
vt dicit augustinus licet ipsa sola non venit tamen propter feruentem amorem
ideo eam solam nominat Et hec etiam est causa quare licet
ewangeliste alias taceant omnes tamen de ea mentionem faciunt Mistice
hee tres marie signant tres mundi partes in quibus resurrectio
dominica predicata fuit scilicet asiam affricam et europam Et hoc est quod
ait dominus ~~licet~~ primo Eritis mihi testes in iherusalem Sed moraliter
iste tres marie signant tres vires scilicet rationabilem concupiscibilem
et irascibilem hee portant vngenta ad vngendum vel liniendum
dominum Rationalis portat vngentum fidei recte de deo sentiendo
Irascibilis vngentum humilitatis non superbiendo Concupiscibilis vngentum
concupiscentie se ab illicitis preseruando Vel aliter per istas marias
intelligitur triplex status hominum saluandorum quorum quilibet querit
christum et extra hos nemo saluatur scilicet incipientium proficientium et per-
fectorum siue penitentium actiuorum et contemplatiuorum Et hii tres status
signantur per tres marias que querebant dominum quantum ad triplicem
interpretationem nominis maria Status penitentium signatur in
maria magdalena que famosa peccatrix erat et ~~licet~~ penituit
et licet postea ipsa ibi acciperet vitam contemplatiuam vt tamen marcus
tus hic de ea loquitur inter penitentes reputatur Subdit autem
statim dicens Maria autem erat de qua dominus eiecerat septem demonia

pyrwaszka
ymo ipa extat in eius penitencium primiceria et hec ei bene convenit
nomen maria prout interpretatur mare amarum secundum ethimologiam latinam
vel secundum derivacionem hebraicam, unde mara i. amara latine. Unde ruth
i. Non vocetis me noemi i. pulcra sed vocate me mara i. amaram
quia amaritudine valde replevit me deus, quod consistit in maria
magdalena que ante pedes domini lavit eum lacrimis maculas
criminis sic et petrus penitens flevit amare. Unde cuilibet anime
vere penitenti dicitur illud Tren. 2o Magna est velud mare
contricio tua filia syon. Status vero proficiencium et activorum signatur
in maria jacobi que fuit mater jacobi minoris. Nam proficientes
enim pertinet supplantare vicia et luctari in exercicio spiritualis virtutum.
Cui convenit alia interpretacio marie. Interpretatur enim domina
Syrice. Sunt enim perfecte volentes sunt in continuo conflictu et
afflictu propter pronitatem ad malum et difficultatem ad bonum. Oportet
ergo esse proficientes dominari passionibus per remocionem ne temp-
tacionibus cedat, ex qua lucta que vult racio predominatur sensua-
litati conformantur virtutes. Nam virtus in infirmitate perficitur. Status
autem perfectorum et contemplatorum signatur in maria salome que fuit
mater filiorum zebedei scilicet jacobi maioris et johannis hec postu-
lavit filiis regnum Math. 2. Sic perfecti et contemplativi non contentantur
nisi eciam regnum dei, ymo ipsi in se habent regnum dei, et hic
pregustat quodammodo regnum celorum. Unde et salome interpretatur
pacificans. Nam in hac vita nulla pax est homini nisi in actu
contemplacionis. Et huic convenit tria interpretacio nominis maria
prout interpretatur illuminata. Unde anime contemplative dicitur Ysa. 60. Sur-
ge illuminare iherusalem quia venit lumen tuum et gloria domini super te
orta est. Quelibet istarum mariarum habet sua aromata seu ungenta.
Penitencium ungenta sunt dolor contricionis pudor confessionis et la-
bor satisfaccionis. Ex hiis conficitur ungentum quo libenter ungitur
deus. Conficiat dicit alius hoc ungentum ex mirra et aloes et thure
Unde Nicodemus qui adhuc fuit de statu incipiencium quia
discipulus ihesu occultus mixturam mirre et aloes attulit
quibus convenienter additur thus. Per mirram que valde amara
est signatur amaritudo contricionis. Per aloes quod eciam est
amarum et valet contra retencionem menstruorum peccatorum signatur
verecundia confessionis. Per thus odor cuius fumo ascendit signa-
tur opera satisfaccionis que per retam intencionem deum dirigitur.
Unde super illud Can. 4 Odor vestimentorum tuorum sicut odor
thuris dicit Glo. quod fidelis quilibet in operibus suis orat ad inten-
cionem pervemendi ad deum, sed ex tribus hiis non conficitur bene

vngentum nisi apponatur oleum diuine sine qua omnis pe nitencia est mesticia. Admixto autem oleo optimum vngentum effi citur, et tale fuit vngentum marie magdalene que omnes partes penitencie perfectissime adimplet. assistente sibi misericordia saluatoris Patet in ewangelio. Ipsa enim lacrimas copiose effudit ex ama ritudine contricionis, quiuantes non erubuit ex pia impudencia confessionis. Pedes domini cum lacrimis lauit, capillis tersit osculabatur vnxit et se totam xpo obsequio deuouit et impendit et hec ex intenso affectu satisfaccionis. Profitencium aroma ta sunt paciencia humilitas et perseuerancia uel longanimitas ex quibus consistit vngentum actiuorum. et hoc vngentum constat ex mir ra gutta, et cassia, que sic ponuntur per ex que fluunt a ve stimentis vite xpi. Mirra bona est in omni vngento. Et id licet eam posuerimus in vngentum penitencium, nichilominus tamen po[nitur] in vngento proficiencium, et ponetur in vngento perfectorum. Mirra enim secundum Glosam propter amaritudinem. Sic paciencia arcet vermes que mordere solent cor paciente. Quia secundum Gregorium in omelia pa ciencia et equanimitate hec mala tolerata nullo dolore mordent. Et hac paciencia maxime opus est proficere volentibus in exercicio spirituali. Quia ut dicit Gregorius 28 mor[alium] Sicut in tritura palee grana premuntur, sic flores inter spinas prodeunt, et rosa que redolet crescit cum spina que pungit. Sic virtutes inter spinas passionum et penitencie temptacionum crescunt. Per guttam autem que gummi dicitur significatur humilitas. Quia ut dicit Glosa vbi supra Gutta repellit omnem inflaturam sic humilitas omnis inflaturas tumoris superbie. Quia nisi illa virtus assistat aliis virtutibus sunt quasi pro nichilo. Unde Gregorius Qui sine humilitate alias virtutes congregat in ventum puluere portat. Per cassiam vero que et fistula dicitur signatur perseuerancia siue longanimitas vt videlicet quis in exercicio spirituali non frangatur desperacione nec tedio nec statuit sibi terminum imperfectum sed semper tendit in melius sine termino. Quia in spirituali profectu non est statio Cassia enim dicitur vt dicit Glosa vbi supra in aquosis locis nascitur et crescit in immensum. Sic bonus proficiens aquis diuinarum gratiarum fecundatus crescit in immensum de virtute in virtutem et nusquam cessat donec videat deum deorum in Syon. Sed illa aromata non bene proficiuntur nisi apponatur oleum diuine uel letitie vt scilicet homo leticiam spiritualem habeat in bonis operibus suis et illam ponat in corde atque in sua consciencia non in laudibus hominum secundum Augustinum. Et istud est vngentum marie iacobi

que habuit quator filios scilicet Jacobum qui interpretatur sub
plantator sive supplantans passiones per patientiam Symo
nem qui interpretatur obediens per humilitatem Joseph qui interpre
tatur augmentum vel appositio per longanimitatem Et Judam
qui interpretatur glorificans scilicet deum per spiritualem leticiam Perfectorum
vel contemplativorum aromata sunt carnis omnimoda subplantatio
seu mortificatio deifica conversatio et caritatis perfectio ex quibus
fit unguentum suavissimum odoris quod imitatur balsamum et cina
momum que sic ponuntur Ecclesiastici 24 ubi dicit in persona anime
ad hunc statum perfectorum sublimate Sicut cinamomum et balsa
mum odorem dedi quasi mirra electa dedi suavitatem odoris Ubi
per mirram accipitur totalis mortificatio carnis que convenit perfectis
Nam penitentibus conveniebat mirra mortificans peccata per amaritudi
nem contritionis proficientibus conveniebat mirra mortificans
passiones carnis scilicet remordentes cum tolerancia passionum Sed
perfectis conveniebat mirra mortificans carnem a petulancia
rebellionis ne corporis caro in aliquo rebellet spiritui Ad Colo
3 Mortificate membra vestra que sunt super terram Et hec est mirra
electa et probatissima Manus enim id est opera penitencium et actiorum
distillaverunt quidem mirram ut dictum est Sed digiti id est subti
les et spirituales excitationes contemplatiorum sunt plene mirra proba
tissima Probata est quidem mirra penitencium probatior pro
ficiencium probatissima est contemplatorum et probatorum Per cinamo
mum accipitur deifica conversatio Cinamomi enim cortex dum
frangitur spiramentum visibile reddit ad modum nebule vel pul
veris Sic perfectus si frangitur aliqua conculpatione emittit odo
rem dulcis responsionis Item cinamomum valet ad bonum
odorem oris si frangitur corporalis molestia inedia vigilia la
boris frequencia vel quicquid sibi accidit semper spirat visibiliter
odorem divine conversationis Per balsamum caritas perfecta
intelligitur que foris mittit timorem et omne cum quo stare non
potest Item Ecclesiastici ubi supra Dicit autem quasi balsamum non mi
xtum odor meus Balsamum enim si purum sit et non adulteratum
sole ardente manum penetrat, lanea veste non maculat, corpora
a putrefactione conservat Sic caritas pura et perfecta accedente
amore divino solis omnia opera nostra penetrat et deificat Item
nullum opus caritate formatum maculam contrahit Corinthios caritas
non emulatur non agit perperam Item cum ubi caritas ubi nulla cor
ruptio hominis intentionis ut dicit Augustinus in de laudibus caritatis
habe omnem scientiam et malus esse potes esse Sed ex istis perfectorum
aromatibus non fit unguentum sine admixtione olei divine dulcedinis
que semper comitatur predicta tria Psalmus Impinguasti in
oleo caput meum id est mentem quod oleum degustaverat cum psalmista cu

dicebat O quam magna multitudo dulcedinis tue domine Et ipsa
est vngentum marie Salome que fuit filia Salome vxor
zebedei et mater Jacobi maioris et Johannis Quia Jacobus in-
telligitur racionalis supplantacio vel mortificacio hominis exterioris
Per Salome intelligitur consciencia gustacio Per Johannem caritas
intelligitur quia erat pre ceteris a christo dilectus Scilicet per zebedeum
qui interpretatur fluens intelligo diuinam dulcedinem qua tal-
is anima fluit et affluit delicijs interius Itaque ad istis vngenta
quelibet anima pro statu suo debet vngere ihesum Scilicet qui vult preciosa
aromata habere oportet ea emere Ille enim qui emit dat de
suo et accipit de alieno Et sic in operibus virtuosis aliquid debemus
recipere ad operandi facultatem vnde Romanos 7 velle adiacet
mihi perficere autem non habeo i corinthios 15 Non autem ego sed gracia dei
mecum vel a deo recipimus graciam preuenientem, nostram subsequen-
tem liberam voluntatem Moraliter per istas tres mulieres
signatur in iusto quolibet mens lingwa manus que habent valde
preciosa vngenta Mentis vngenta sunt tria contricio, compassio
et deuocio Primum scilicet contricionis conficitur ex vilissimis speciebus
scilicet ex peccatis que crescunt in nostro orto proprio Secundum scilicet compassionis
conficitur ex amarissimis speciebus scilicet ex proximorum miserijs que
crescunt in orto alieno Tercium scilicet deuocionis conficitur ex preciosis
speciebus scilicet ex christi beneficiis que crescunt in orto domini. Item
lingwe vngenta sunt tria scilicet oracio deuota. confessio integra. predicacio
vera Primum scilicet oracionis conficitur ex herbis. que sunt intencio recta
attencio firma, affectio pia Secundum scilicet confessionis conficitur ex
herbis que sunt pudor commissi, dolor amissi, timor supplicij
Tercium scilicet predicacionis conficitur ex herbis que sunt fidei instructio more
informacio viciorum increpacio Manus vnguenta sunt septem misericordie
opera de quibus est iste versus colligo tibo poto redimo tego
visito condo Qui autem vult preciosa aromata et vnguenta habere
oportet ea emere Ille enim qui emit dat de suo et accipit de ali-
eno sic in operibus virtuosis oportet aliquid ponere de nostro scilicet voluntatem
et aliquid recipere de deo scilicet operandi facultatem vel a deo recipimus
graciam preuenientem de nostro apponimus voluntatem subsequentem
Prius ergo iste mulieres dominum sequerentur iste tres preparare vene-
runt quia christo plus obligate fuerunt ex quo plura beneficia ab eo rece-
perunt Maria enim magdalene multum christo tenebatur quia ab ea sep-
tem demonia eiecerat Maria autem Jacobi et soror Salome christo multum
tenebantur tum quia nepos eorum erat tum quia filios earum car-
dinales scilicet apostolos fecerat Sed mirum videtur quod beata virgo cum
istis mulieribus ad monumentum non iuit sed domi remansit Et
huius possunt tres cause assignari Vna quia mater sepulturam filij
sui sine magno dolore videre non potuisset et maxime

recent' sepulti Si em sepulcru filij vidisset qi doloris gla
dius animaz eius pforasset et satis probabile est q si ire
voluisset Iohannes eius custos no pmisisset ymo eciaz
ceteri apli dixissent Iohanni nllo mo illuc eu ire pmit
tas q si ierit tm ibi flebit et se macerabit sz q fere se oc
cidet Scda causa est q in pasceue et sabbto tm fleuerat
et tm se macerauerat q eciam sustine no posset Vn enim dt
Bnh oportuit q int man discipuloru tanq semiuiua
de cruce ad domu ppria portaret Vn et Hugo Illa pia
mr immanem dolore eiulans et pectora delicata ctundens
ita viscera omnia fatigauat et mebra vt iam ipsu deficiens
vix potuisset ad finem xpi puenire Tercia causa est q pre
dicte mulieres putabat corpus xpi adhuc in monumento esse
et volebant prout consuetudo antiquitus erat ipm vngere
vt conseruaret a fetore et a vermium corrosione et ab incine
racione sz erant decepte q corpus xpi erat diuinitate ibal
samatu et ideo si p decemilia annoru in tra iacuisset no
potuisset putrescere nec incinerari nec a vermibz corrodi Bta
aut virgo sciuit q ibi no erat sz q iam immortale et in
corruptibile surrexerat et ideo illuc ire nolebat sic nec poterat
Ipa qz ex quo vnigenitum filium suu tener flagellari et cruci
figi vidit delicatis manibz delicata pectra tundens se nimio
dolore vigilijs qz et ieiunijs affligens iam viribz pre et spiritu
attenuata alicubi sola in secreto sedebat et de hijs que
sibi acciderat calamitatibz lamentabat et flebat Domina
igr orante et lacrimas dulces emitente ecce subito venit dns
ihus in albissimis vestibz glie et resurrectois nouitatis
sic vultu sereno speciosius gloriosius et gaudens ac mrm deso
late ac merenti totus festiuus apparens At illa adorans
et surgens cu lacrimis pre gaudio eu amplexat et tota
acerbitas meroris in leticiam couertit Postea consedentibz eis pr iter
curiose intuebat eundem in vultu et cicatricibz et p totu
diligent querens si omnis pena transisset et omnis dolor ab eo
discessisset O quanto gaudio mr implet cu ipm natum im
passibilem intuet no solu metuu creaturu sz et celo et
tre omni qz creature p hemum me dnatuz Stat igr et col
locut adinuicez gaudentes ac pascha delectabiliter et amat
ducentes Et narrat ei dns ihus qualiter pplm suu libat
de inferno et que fecit in illo triduo Stte igr nunc sic ma
gnum pascha De hac apparicione q an ceteros v'ginu gloriose
apparuisse credit in ewangelio habet sz ideo ipam posui
et an alias pmisi q sic piu est credere prout in quadam
legenda de resurrectione dni plenius continet Dignum namqz
erat vt mrez p ceteris visitaret et de resurrectione sua p'o
letificaret que p ceteris plus dilexit ex amoris desiderio plus

omnibus affiiciebat plus de eius morte doluit plus dolore af
flicta eius resurreccionem expectauit Et licet hec ab ewangelistis subtice
atur pie tamen sic creditur Vnde et Roma etiam hec approbare videtur
que statim ipsa die apud sanctam mariam maiorem Rome cele
brat stacionem per hec innuens plus beate marie stacionem aptacionem
Quid enim si ewangeliste hoc non dicant Non enim omnia vt ait Jo
hannes scripta sunt Nam si hoc ideo non creditur quod nullus
ewangelistarum testatur consequens vt post resurreccionem numquam sibi apparuit quia vbi
et quando nullus ewangelista edixisset sed absit vt talem matrem talis filius
tali et tanta negligencia dehonorauit Sed ideo forsitan hec ewan
geliste subticuerunt quia eorum fuit officium solummodo resurreccionis
testes inducere Matrem autem ad testificandum pro filio eos indu
cere non decuit Si enim verba extranearum mulierum deliramenta sunt
visa quo non magis matrem pro honore filii credentem delirare
hec igitur ewangeliste scribere noluerunt sed pro constanti reliquerunt Hoc
etiam testatur Ambrosius dicens vidit maria resurreccionem domini et
prima vidit et credidit Vidit maria magdalena quamuis adhuc
ipsa mutaret Vnde et Anshelmus Et si aliquis querit cur ewangeliste
non referant ipsum pijssimum dominum a morte resurgentem huic
dulcissime matri et eius dolorem mitigaret primo ac principue
apparuisse dominus dicimus quod a quodam sapiente de hiis po sci
scitantes audiuimus Ait ergo tanta scitur esse auctoritas nar
racionis ewangelice vt nil de ea dependens vel inane vel
superfluum reperiatur Itaque si matri sue domine mundi ipse filius
ab inferno resurgens scribetur sicut alijs apparuisse eam
quasi de sua resurreccione dotuisse quis non tale scriptum superflu
um diceret Regina vero celi et terre omnis quasi creature concreret
illi vel illi quibus apparuit viro vel mulieri Corpus autem eius
presene atque presente in illa quiescebat qui sibi et omne illius
et omnia facta eius luce clarius reuelabat et ewangeliste scriberent
tunc vel tunc illi talem ac talem semet exhibuisse hec Anshelmus
Vnde et Sedulius Semper virgo manes huius se visibus astans
luce palam dominus prius obtulit Dicit etiam ignacius quod primo
dominus apparuit matri sue post resurreccionem et consolabatur eam ex quo tan
to repleta fuit gaudio quod ablata fuit omnis doloris quem
habuerat de sua passione Quod ergo insinuatur de primo apparu
isse marie magdalene intelligitur inter eos quibus voluit suam
resurreccionem probare Matri enim virginum primo omnium apparuit vt
non resurreccionem suam probaret sed vt eam de visu suo letificaret
Vbi sciendum quod sicut gentiles dies denominabant totius septima
ne a nominibus deorum suorum scilicet planetarum vt a luna diem lune
a marte diem martis et sic de alijs Ita iudei quia dies sab
bati solennior habebatur sabbatum sic nominabant propter reuerenciam
illius diei et ab eo tamquam a digniori omnes alios dies nomina
bant ita quod dies immediate sequens diem sabbati dicebatur dies sab
bati id est prima post sabbatum alia secunda sabbati et sic consequenter

Require an sextum folium vbi est tale signum

Et quia hebrei et greci nominibus numeralibus pro ordinalibus nominibus
utuntur Ideo communiter apud eos in ordine dierum signat primum Vnde
in Genesi dicitur factum est vespere et mane dies vnus i. primus, et ideo
consequenter ibi subditur secundus et tercius et sic de aliis Vnde luc. dicit
vna sabbati i. prima die post sabbatum vel prima die septimane Quia
enim sabbatum apud hebreos non tantum dierum principalem a quo sep
timana apud eos incipit sed eciam septimana ex prerogatiua
sabbati denominatur vt ibi Ieiuno bis in sabbato i. in hebdo
mada Ideo eciam tum dicitur prima vel vna sabbati potest intelli
gi prima dies septimane seu ebdomade que apud nos propter
dominicam resurrectionem dominica vocatur a qua eciam apud nos incipit
septimana Nobis enim celebritas noui sabbati conuersa et transla
ta est in dominicam vocantes primam feriam diem lune et secundam
et sic de aliis vsque ad sabbatum Et vocatur feria a feria quod
est cessare vel a ferendis victimis quia omni die feriare i. a peccato
cessare et victimas ferre et offerre debemus Mulieres ergo iste
venerunt ita mane quod adhuc tenebre erant vt dixit Iohannes
et secundum lucam venerunt diluculo que est claritas media inter noctis
tenebras et diei claritatem quod aurora appellari solet Sed secundum
Marcum venerunt orto iam sole Et potuit esse ad literam quod val
de mane cum adhuc tenebre essent venire ceperunt, diluculo ad
venerunt sed orto iam sole ad monumentum peruenerunt Et no
quod non sine misterio ewangeliste sic diuersimode locuti de isto
mane sed omnes concordant in hoc quod fuit mane Nam vt patet
ex premissis istud ewangelium mistice procedit per tres status electorum
per tres marias significatos Quod enim Iohannes dicit cum adhuc
tenebre essent, respicit statum incipiencium / Quod vero lucas
dicit diluculo, respicit statum proficiencium / Sed quod marcus dicit orto
iam sole respicit statum perfectorum Debent ergo fideles querentes
xpm quilibet pro statu suo mane venire quod est contra pigros
Debent eciam venire vna sabbatorum per quod quies et pax cordis
significatur, sabbatum enim quies interpretatur quod est contra dyscolos
et discordes Debent eciam venire ad monumentum et ibi que
rere Monumentum est mens humana quantum ad quemlibet statum.
Nam cor penitencium dicitur monumentum racione luctus qui circa mo
numenta fieri solet. et penitencium est lugere et flere super seipsos
Proficiencium eciam cor dicitur monumentum racione operis misericordie qui in
sepeliendo mortuos exercetur et actiuorum est insistere operibus
misericordie / Contemplatorum vero cor monumentum dicitur racione quietis
Dicitur enim corpora in monumentis quiescere. et quies maxime
ad contemplatores dicitur pertinere In tali ergo monumento pro quolibet
statu recte queritur xpus Debent eciam obstacula impedimenta
remouere que intelliguntur per lapidem magnum ad hostium monumenti

advolutu et p angelu ut stati misti apparebit revolutu Naz
in quoli statu est aliquis lapis obstans ne quis posset itre
in intima cordis mete et exter actu suo statu copetetes
lapis obstans penitetibz est pnitas ad malu / lapis obstas
pficientibz e difficultas ad bonu / s lapis obstans contemplatis
est multitudo cogitaciu Sz iste lapis pro quoli statu plerumqz remo
uet ad soliu desideriu aie pie querentes p graz spue sitiu ffe
lix maria i· anima que ad sepulcru xpi venit vide medita
com plange p copassiom vnge p deuocom Innitens go
et nos easde statas et deuotissimas mulieres ut sic ille cu
aromatibz dum toto corde ac desiderio querebat in sepulcro
qd est pprius mortuorum locus / ita et nos cu nris aromatibz
i· opacone bonorum opm et odore virtutu suauitate qz orom
toto affectu mente ad deu p sctau desideria pficiscamur / et
queramus eu no in sepulcro s in celo quo ipm ascendis
se credimus atqz nouis Vnde Greg Sancte mulieres que dum
fuerunt secute cu aromatibz ad monumentu venerunt et ei
quez viuentez dilexerant eciam mortuo studio humanitate obse
quuntur Et nos ergo in eu qui est mortuus credentes si odore
virtutu referti cu opinione bonorum opm dum querimus ad mo
numentu pfecto illuc cu aromatibz venimus Et Greg Monu
mentu est corpus domini ad qd accede nemo dz / n sancta
sabbati in pace et mete pure et valde diluculo i· cu fuore
Mane em sigt surgere querendi Vl diluculo i excussis vicorum te
nebris p dilucescentez graciam portas aromata opacoms et
fame bone Qui aliter accedit caueat ne iudiciu inducat et
bibat Vnde Beda Quod aut valde mane mulieres venerunt
ad monumentu iuxta historiam quidz magnum querendi et vidend
endi dum ~~querimus ad monumentu feruor caritatis~~ ostendit iux
intellectu vero misticu dat nobis exemplum illuminata facie de
cussis qz viciorum tenebris ad sacrosanctum corpus accedere Nam
et sepulcrum illud ~~?~~ wel le figuram domini bz altaris
in quo carnis eius et sanguinis solent misteria celebrari Aro
mata aut que mulieres deferunt odorem virtutu et orationu su
auitatez quibz altari approquare debemus significat hic Beda
Mulier ergo que prima iuit ad culpam nunc prima venit ad
veniaz et que primo pfidiaz suscepit in paradiso festinat nunc pa
fidem sumere de sepulcro et contendit de morte rapere vitam
que de vita rapuit mortez Quod aut dns diluculo surre
xit huic consentit auctas illa que dicit dum xl horis fuisse
mortuum et totidez diebz an ascensionez pn in tra conuersatum
quia quatuor horis pasteres et triginta sex duaz noctiu et pri
diei quod etiam consentire videtur que matutinas laudes celebrt

pro xpi resurrectione Vn petrus rator valde mane diluculo dicit
diluculum enim inter tenebras noctis et diei claritatem in qua sa
lus humani generis felici vicinitate puenit in ethia declanda mo
re solis qui proxima luce consurgens roseam pmittit armo
niam, ut tanti splendor pparatis oculis possit intueri quia tempus
dominice resurrectionis illuxit, ut tunc s diluculo laudes xpi te canet
exemplo statim firmatam etiam quia genus humanum exemplo sue
resurrectionis armauit quia vitam pstitit et lumen credulitatis infudit
Ergo xpus mane et intimo ortu solis surrexit secundum Aug.
qui dicit dum tantum xl horis quieuisse in sepulcro sexta hora
parasceues passum et ita cum esset equinoctium diluculo surrexit Ex
Jeronimus dicit dum surrexisse media nocte, legitur enim in ho
regum quod sampsonem asportasse portas gaze usque in supercilium
montis Solutio aut contrietate est quod in tempore meo me diluculum
et mediam noctem surrexit h petrus
Hic ponuntur quinque dubitationes Prima utrum conueniens fuit xpm
resurgere Secunda utrum conueniens fuit quod resurgeret tertia die 3a
utrum ipse fuit primus inter omnes resurgentes Quarta utrum resurgentes
cum xpo sint iterum mortui Quinta utrum furari corpora sanctorum sit peccatum
sacrilegii Ad primam est dicendum quod resurrectio xpi alia causam habuit ex parte
dei patris, et aliam ex parte diuinitatis eius, et aliam ex parte
humanitatis, et aliam ex parte nostra Nam ex parte dei patris
fuit iustitie equitas quia iusticia dei hoc requirit ut potentes
et superbos humiliet et humiliatos exaltet Cum ergo xpus factus
fuit obediens patri et humiliauerit se usque ad mortem, conueniens
erat eum per gloriam resurrectionis exaltari Vn super illo verbo luce 22
Oportuit xpm pati et ita intrare in gloriam suam dicit Glo. Ex
fructus passionis erat gloria resurrectionis Ex parte vero xpi deitatis
seu diuinitatis fuit causa fidei integritas Nam integritas fidei
nostri saluatoris consistit in hoc quod fuit verus homo et verus deus
et unum sine alio non sufficit ad salutem Si ergo xpus fuisset
passus non fuisset roborata fides nostra de eius humanitate quia secundum
Aug. Si non fuisset passus tentus mortuus et sepultus non fuis
set verus homo Si tamen non fuisset resuscitatus nostra fides confirma
ta non fuisset de eius vera diuinitate Vn dicit apostolus pa Cor.
Si xpus non resurrexit inanis est fides nostra Ex parte eius huma
nitatis fuit peccati immunitas Nam nullus debet morti detineri nisi mor
ti sit debitor per peccatum xpus autem immunis fuit ab omni peccato ergo sta
tim morte nostra per suam mortem destructa debuit resurgere Vnde
dixit petrus Act. 2 Deus suscitauit xpm a mortuis solutis
doloribus inferni iuxta quod impossibile erat illum ab eo teneri Ex
ex parte nostra fuit spei surgendi firmitas quia xpus resurgens
caput nostrum dedit nobis suis membris firmam spem resurgen
di Vn Job dicebat In carne mea videbo deum saluatorem meum

2da

In nouissimo die etc. Et reposita est hec spes mea in sinu meo
Ergo iusticie equitas. diuinitatis fidei integritas. pecti immutas
nostre spei firmitas fuit causa resurrectionis xpi. Ad secundam est
dicendum quod congrue xpus tercio die resurrexit propter numeri ternarii perfec
tionem. habet enim omnem perfectionem. quia principium medium et finem
et xpus est alpha et o principium et finis. et per consequens medium
omnis rei propter rei iam facte significationem. Operatione enim trini
tatis homo est creatus. Unde dicit Augustinus super illo verbo. faciamus quod
consilio tocius trinitatis homo est factus. ergo triduo mortis et
passionis xpi erat recuperandus. propter mouente testificatorem quia
sicut in ore duorum vel trium stat omne verbum sic in illo triduo veritas
mortis xpi comprobata et testificata est. propter noui temporis inchoationem
Sicut enim tria tempora. ante legem sub lege et post legem vel sub
gratia. Tercia ergo die resurrexit xpus in tempore quod per eum incho
andum erat. et propter nostre mortis per suam mortem liberationem. Nam
sua sola morte liberata quia non debito peccati contracta. nos a
duplici morte tenebrosa anime et corporis liberauit. ideo post duas
noctes et unam diem voluit resurgere. Ad terciam est dicendum quod de
ratione mortuorum contingit tripliciter loqui. Primo vel resuscitatio
talis intelligatur secundum ad diuine potencie manifestationem et diui
nitatis et sic multi mortui per Heliam et per xpm resuscitati sunt
Secundo ad xpi resurrectionem et sic in passione xpi multi mortui re
suscitati sunt ante xpm quia expresse dicit ewangelista. quod posito xpo v
cte hora sexta monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum
tunc surrexerunt que tamen post resurrectionem xpi exierunt de monumentis
Tercio ad vite immortalis possessionem. et sic nullus ante xpm re
surrexit ad vitam enim immortalem quod amplius non esset moriturus
nullus surrexit ante eum. Ad quartam est dicendum quod Remigius et multi
alii doctores aperte dicunt illos mortuos cum xpo resuscitatos
nunquam postmodum esse mortuos sed cum xpo resurrexerunt et cum xpo
in celum ascenderunt. quia maius tormentum esset illis si iterum mor
tui sunt quam si non resurrexissent. sed Augustinus in epistola ad Enodium
aliud videtur sentire. et ratio sua est talis. Si aliquis sanctorum patrum
resurrexit ad vitam immortalem. fuit dauid. ex cuius semine xpus natus
est secundum carnem. Sed dauid non resurrexit. quia petrus dicit actuum 2o
liceat nobis fratres audacter loqui de patriarcha dauid quia sepultus est
et sepulcrum eius apud vos manet. Et ideo illud verbum. Non dabis
sanctum tuum videre corruptionem. Non dixit propheta in persona xpi ex
quo sepulcrum id est corpus eius in sepulcro positum manebat apud
Iudeos iam xpo resurgente et in celum ascendente. Que autem opi
nio sit verior puto me temerarium esse asserendum. quia eandem de cor
pore virginis gloriose marie et sancti Iohannis. sed temerarie non asserunt
quod sic eorum corpora in celum glorificata licet quadam reuerenti pietate
multis rationibus et exemplis a quibusdam doctoribus sic probetur. ponendo
tamen Augustini maiorem congruitatem quam alie. Ad quintam est dicendum quod sacrilegium

est sacre rei violencia inferre. ergo et irreuerencia inferre sacris rebus
est peccatum sacrilegii. Complanum est autem quod primum locum sacionis et sancti
tatis tenet corpus christi et eukaristie sacramentum. quia ipse christus est sanctus
sanctorum. secundum locum obtinent corpora sanctorum et reliquie ipsorum. 3m
locum ipsa vasa quibus res ipse sacre percipiuntur. quartum vero locum
tenent ipsa loca puta ecclesie et oratoria in quibus huiusmodi sacra
menta reponuntur. Non corpora sanctorum furari fraudulenter et viol
ter de locis ubi honorifice et deuote seruantur et reuerenter per
tractantur. committitur. hoc fieret causa deuocionis puto quod sine peccato
fieri non possit. quia rem iustam et iuste in debitum cum scandalo
et fraude non licet committere. Secus si huiusmodi corpora sanctorum essent
apud infideles. et irreuerenter ab eis tractarentur. nec deuote ipsa
colerent et fideliter nisi forte causa lucri et cupiditatis. puto quod
sine peccato possent ab eis tolli. hac intencione vt ea deuote et
fideles seruarent. quia tunc non inferret violencia rebus sacris sed //
Et ecce terre motus factus est magnus. magis honor et deuocio
hoc ondit euidencia facti ut moueatur intellectus magnitudine
effectus dicit ergo Et ecce terre motus domino resurgente factus
est magnus. et causa subditur Angelus enim domini descendit
de celo et virtute eius factus est terre motus quia corporalia obe
diunt angelis ad nutum quantum ad motum localem. Sicut in pas
sione christi terra commota est in signum tristicie. sic in resurrectione eius
mota est in signum leticie. Vbi Beda eciam dicit ecce terre mo
tus resurgente domino de sepulcro sicut et ipso moriente
in cruce factus est terre motus magnus signat terrena prius
corda per fidem passionis ac resurrectionis eius fore quacienda ad
penitenciam et saluberrimo pauore permota ad eterna sublimanda
imperia. Vbi et Beneuenutus. Si autem sic terra tremuit cum do
minus ad veniam suorum resurgeret. Quomodo contremescet cum non
xiorum omnium resurget ad penam. Et quomodo domini presenciam susti
nebit que angeli presenciam sustinere non valuit. Et nondum
quod legitur terre motus factus in legis datione. Vnde psalmista Terra
mota est etenim celi distillauerunt a facie dei synai. a facie
dei israel. In christi passione mota est super precedenti capitulo. In
eius resurrectione vt hic. In iudicio generali luce 21 et erunt terre motus
secundum locum. Moraliter in terre motu significatur commocio que conuenit
ex quatuor secundum quatuor predicta vz ex consideracione diuinorum
mandatorum. hoc est in legis datione. ex consideratione passi
onis christi et dolorum. et hoc est in passione. ex consideratione
amisse vel dilate beatitudinis. et hoc est in resurrectione. ex conside
racione pene vehementis et hoc est in extremo examine. Secundo
autem christus exaltatus est a deo vsque ad gloriam resurrectionis. quia per
obedienciam patris se humiliat vsque ad mortem crucis. Vnde
Ambrosius Resurrectionis sacre gloria sublimatus laudibus profedorum

asperitatem verborum minas obprobrium fellis amaritudinem et ad vltimum mortem sustinuit admonens suos vt si post mortem ad gloriam puenire contendunt vite presentis angustias ad labores prauorum et oppressiones non solum equo animo tolerant sed omnia huius mundi aspera pro premiis eternis ac vt appetant et optant suscipiant hec Augustinus Sic ergo humiliatus est xpistus propter hoc quod mala sustinuit moriendo vt nos liberaret a malis ita glorificatus est xpistus resurgendo vt nos promoueret ad bona secundum id quod ait apostolus Mortuus est propter delicta nostra et surrexit propter iustificacionem nostram Sustinuit enim passionem pro nobis vt nos a pena inferni liberaret et resurrexit a mortuis vt nos de morte ad vitam retraheret Unde bene suam resurrectionem longius vsque in diem tercium differre voluit ita vt duabus noctibus et vna die in sepulcro quiesceret Mox enim ad peccatum pertinet Et nam quia humana duabus mortibus tenebatur astricta anime propter peccatum carnis propter vindictam peccati Christus ergo dominus sola carne mortuus est vt nos a morte anime et carnis liberaret Recte duas noctibus et vna die in sepulcro quiescere voluit quia videlicet lucem sue simple mortis tenebris duple nostre mortis adduxit et per suam simplam mortem nostram duplam dampnauit Si enim ipse vtramque susciperet nos a nulla liberaret sed vnam misericordie suscepit et iuste vtramque dampnauit simplam suam duple nostre contulit et duplam nostram moriens subegit Due ergo noctes signant duas nostras mortes dies vero vna signat suam mortem que fuit lux nostrarum mortium vnam abstulit alteram ad examen iusticie relinquit quam denuo reformabit Resurreccio vtique sua est causa efficiens nostre resurreccionis que fit in presenti et que fiet in futuro Resurreccio que fit in presenti est nostra iustificacio et dicitur resurreccio prima Unde in apocalipsi Beatus qui habet partem in resurreccione prima Resurreccio que fiet in futuro est corporis resuscitacio et dicitur resurreccio secunda Unde in osee Vinificabit post duos dies et in die tercia resuscitabit nos Ad resurreccionem quippe primam duo dies requiruntur scilicet locio omnis culpe et collacio gratie Nullus resurget resurreccione secunda ad gloriam nisi prius resurrexerit resurreccione prima per graciam Mortuus autem fuit xpistus xl horis et quatuor mundi partes que in decalogo mortue erant viuificaret Prima autem die ebdomade surrexit vt ea die mundum renouaret qua eum creauerat In tercia vero die passionis surrexit vt eos qui tribus temporibus scilicet ante legem sub lege sub gracia in peccatis mortui fuerant subleuaret et nos qui factis dictis cogitacionibus labimur per fidem sancte trinitatis resurgamus Et secundum Augustinum Ideo post tres resurrexit Ut passione sua hec tocius trinitatis inuaret assensio triduum enim legitur in signum quod trinitas que in principio fecerat hominem ipse in fine

hominem per xpm reparat passionem. Ideo etiam resurrectionem suam
dominus sic accelerare voluit ne discipulos in mesticia domi-
nari permitteret. Unde leo papa. Dominus nempe xpus ne turba-
tos discipulorum animos longa mestitudo cruciaret denuntiatam
tridui moram tam mira celeritate breviavit ut dum ad integrum
secundum diem pars primi novissima et pars tercii prima concurrit et
aliquantulum spacio temporis decideret et nihil dierum numero deperiret.
Resurrectio igitur salvatoris nec animam in inferno nec carnem diu mo-
ratus est in sepulcro. Et tam velox vivificatio fuit incorrupte
carnis ut maior ibi esset sopor similitudo quam mortis.
Quoniam deitas que ab utraque hominis substantia non recessit quod po-
testate divisit potestate coniunxit. Hec leo. Passionis igitur et re-
surrectionis exemplum xpus nobis prebuit, passionis ad fir-
mandam patienciam et resurrectionis ad excitandam spem ut duas
vitas nobis ostenderet in carne unam laboriosam quam tolera-
re debemus, alteram beatam quam sperare debemus. Resurrexit
autem xpus cum corpore glorioso, cuius dotes sunt claritas agili-
tas subtilitas et impassibilitas. Anima enim xpi a prin-
cipio sue conceptionis fuit gloriosa per apertam visionem et perfectam
fruicionem divinitatis, dispensatione tamen et dispositione divina
factum est ut gloria anime eius non redundaret in corpus quatenus
sic corpus esset passibile et mortale ad implendum precium et
misterium redemptionis humane in sua passione. Et ideo peracto
misterio passionis et mortis anima xpi statim resumpto corpore
in resurrectione in ipsum corpus suam gloriam derivavit, et ita factum
est corpus xpi gloriosum. Unde ait Augustinus. Carnis quippe ille
gerebat infirmitatem que infirmitas resurrectione consumata est.
Unde et leo papa. Hinc ergo dicit apostolus Et si cognovimus xpm secundum
carnem, sed nunc iam non novimus. Eius namque resurrectio non finis
carnis fuit sed commutatio, nec supta est substancia virtutis au-
gmento. Qualitas transiit non natura deficit. Et nimirum dicit eius caro ne-
scire in eo statu quo natus fuit quia nihil in ea passibile vel in-
firmum remansit. Ut et ipse sit per essentiam et non sit ipsa per
gloriam. Hec leo papa. Intereri ergo o anima mea deponam pessi-
mas terrene querelas ac nubila meroris et leticia respire-
mus serenam, et qui funera redemptoris nostri persecuti sumus cum
lacrimis qui mortem nostram moriendo destruxit de ipsius gloria
et resurrectione iocundemur qui vitam resurgendo reparavit. Xpus enim
resurgens a mortuis iam non moritur mors illi ultra non
dominabitur. Induit enim eum deus pater stolam immortalitatis et glorie
et coronam pulcritudinis posuit super caput eius. Iocunditatem
et exultationem thezaurizavit super eum. Totum igitur in eo plenum
est gaudio totum leticia cumulatum totum exultatione refertum.
Caro enim xpi flos ille pulcerrimus de radice Iesse. Qui in na-
tivitate floruit quia ex virgine sine peccato tamquam pulcerrimus flore

singulare decus emicuit in passione defloruit quia neque species neque decor ei fuit sic in resurrectione reassumpto eciam sanguine fuso in cruce cum omnibus que sunt veritate humane nature postea refloruit ut omni decore esset Nam corpus illud gloriosissimum subtile agile et immortale tante claritatis supervestitum est gloria ut vere sit sole fulgencius exemplarem preferens pulcritudinem suscitandorum corporum humanorum De quibus ipse salvator ait Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum s. beatitudinis sempiterne Et si quilibet iustus fulgebit sicut sol quanti putas esse fulgoris ipsum iusticie solem Tanti nimirum est ut sit speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem luci comparatus decor prepollet Tunc renovata est ut aquile iuventus eius Tunc leo suum catulum suscitavit Tunc femur renixit Tunc ex eodem luto factus vas fecit aliud vas figulus sicut placuit in oculis suis Tunc Jonas de ventre ceti illesus exivit Tunc vestitum est candalabrum auro Tunc suscitatum est tabernaculum David quod cecidit Tunc refulsit sol qui plus erat quam in nubilo Tunc vivificatum est granum frumenti quod cadens in terram mortuum erat Tunc ceruus resumpsit cornua Tunc Sampson tulit portas civitatis et exivit Tunc Joseph eductus est de carcere et constituitur dominus Egipti Tunc confusio sacerdotum vertitur in leticiam Magna igitur et solempnis valde est solempnitas paschalis et cetas precellit solempnitates ut omnes dies dominici octave sint huius festi et in eo omnia signa leticie promuntur Dignitas quippe dominice diei vocatur in hoc quod fuit prima dierum Item nox illam non precessit Item ut dicitur erit ultima dierum Item nox illi non succedet Item celum et terra sunt in ea creata Item angelus est in ea creatus et ad deum conversus Item primo data sunt in ea filiis Israel mandata Item Christus in ea natus est Item Christus in ea resurrexit Item spiritus sanctus datus est in ea apostolis Item in eo omnes resurgemus et iudicabimur Item in ea continuans perpetuo est in laude Unde Gregorius hanc recte nobilitatis solempnitatem dicam quia solempnitates alias antecedat Sic enim in sacro eloquio eloquio sancta sanctorum vel cantica canticorum pro sui magnitudine dicuntur Ita hec festivitas recte dici potest solempnitas solempnitatum Ex hac quippe solempnitate exemplum nobis resurrectionis datum est spes celestis patrie facta et capta superni regni iam presumptibili gloria Per hanc electi qui quamvis in tranquillitate sinu tamen apud inferni claustra tenebantur ad paradisi amena reducti sunt Que est ergo illa solempnitas que inferni claustra destruxit et ianuas nobis regni celestis aperuit Unde et Augustinus clarior dies illa refulget non densitate solis circulo illuminata sublimius hac enim die solis iusticie Christus ascendit ab inferis et ideo pulsemus alleluia

dauid canentes / hec est dies quam fecit dominus exultemus
et letemur in ea Contemplemur huius diei qualem noctem
huius genitricem Nox que celum luminaribus imitatur ymo in
qua celum et terra letatur nox bone pulcritudinis · nox sancte
regenerationis · nox de qua dicitur · et nox sicut dies illuminabitur
Et ab ipsa est dies quam fecit dominus dies dominica Et vere
dicitur dies lucis in quo fulserunt tenebre cecitate Et cla
mauerunt qui erant in regione umbre mortis quia lux or
ta est illis / letetur terra quia nouam lucem vidit / letentur et an
geli / quia pastoribus claritatem domini dederunt Contremuerunt pasto
ri sustinendo splendorem insolitum · et mutatum est omne genus
xpo domino celestium terrestrium et infernorum Omnia ergo nobiscum
hodie triumphant angeli et archangeli ceterique beatorum spirituum
ordines nobiscum festa concelebrant Nos ergo ciuitatis celestis
natiuitatem cantica celestia que adhuc humana non possunt cantare
lingua Exultemus ergo in domino sed in tremore non de re
missa securitate Nam et beatus iohannes precursor exultauit
in utero matris sed vinum non bibit precepto angeli gabrielis
Nos autem qui infirmi sumus sobrie viuamus · modum non ex
cedamus ut leticia nostra cum exultatione nullam sentiat corporis
tempestatem / sed per sobrietatem serenitatem · post eam mereamur sa
lutarem accipiamus ieiuniorum palmam / festiuitate non amitta
mus victoriam · quam nobis tribuat dominus xpus adiuuando quia
vicit in nobis patiendo ut digno carmine triumphemus · can
tantes absorpta est mors in victoria alleluia Rumphea quippe tua
ph[illegible] illa et paradisi ianuam custodire potuit · hac die xpus
cum latrone reserat dicens ad angelos · aperite mihi portas
iusticie et ingressus in eas confitebor domino Ecce nimirum
tempore quo passus est dominus porta hec et clausa est et rese
rata est Clausa quidem incredulis et peccatoribus · reserata vero
iustis et credentibus Et sicut inter donum maria inter omnes
mulieres principatum tenet ita et inter ceteras dies hec omnium
mater est / hec dies una est de septem et extra septem hec est dies
que appellatur octaua Vnde et in quibusdam scripturarum titulis suprascri
bitur pro octaua / hec est dies in qua synagoga finitur et
ecclesia nascitur · hec est in cuius misterio octo anime seruate sunt in
archa noe Et quod mihi nunc est infinitum replicare dies me
deficiet si voluero omne diei istius exponere sacramentum · hoc
tamen dico · quod commissa sabbati gratia et antiqua illa festiuitas
populo iudeorum diei illius solempnitatem mandata est illi in sab
bato non faciebant opus seruile Nos in die dominica id est die
resurrectionis opus seruile non faciamus Illi de domibus non egredi
ebantur · et nos de domo xpi non egrediamur · illi non accen
debant ignem in die sabbato nos ergo accendamus in nobis

ignez spus sancti de quo igne dominus ait, ignez veni mit
tere in terram, et quod volo nisi vt ardeat, et desiderat do
minus istud ignez arde in nobis spiritum sanctum ferue vt non re
frigescat caritas dei in nobis. Illis agnus aut hyrcus nobis
xpus occiditur, pro quibus vniuersi fratres consona pariter voce can
temus, hec est dies quam fecit dominus exultemus et letemur in
ea, hinc ergo et a nobis alleluia decantatur quod legittime lau
date dominum interpretatur, laudemus dominum fratres concita lingua
corde et ore vocibus et moribus. Sic enim dici sibi vult alleluia
vt non sit in laudante discordia. O felix alleluia in celo vbi
templum dei sunt angeli. Vbi enim concordia suauis concordantium
vbi nulla lex in membris repugnat legi mentis. Vbi non
est rixa cupiditatis in qua periclitetur victoria caritatis, hic ergo al
leluia cantemus adhuc solliciti, vt illic possimus cantare aliquando
securi, quando scilicet hoc mortale et incorruptibile factum fuerit, quando
tota temptacio perierit. O felix illic alleluia, o vita secura, o sine
aduersario, o vbi nemo erit inimicus, nemo perit amicus, ibi
laudes deo, sic hic a sollicitis, ibi a securis, hic a morituris, ibi
a semper victuris, hic in spe, ibi in re, hic in via hic in patria
Modo ergo fratres mei cantemus non ad delectationem quietis sed ad so
lacium ardoris, quo solent viatores cantare. canta sed ambula
et cantando laborem ~~labo~~ consolare, pigriciem noli amare
sed ambula et in bono proficere. Canta et ambula, noli erra
re noli redire, noli retro errare hoc Augustinus. Vnde et Beda. Quia
illa vita tota in dei laude geritur cessantibus cunctis laboribus
inito quinquaginta diebus, in memoriam huius nunc quietissime
ac felicissime actionis crebrius ac festiuius alleluia cantare solemus.
Alleluia namque hebreus sermo, et vt interpretatur latine laudate dominum
demonstrat in psalmo. Vbi nos canimus laudate dominum pro hoc verbo
apud hebreos semper cantatur alleluia. Quod cum ita Iohannes in apocalypsi
sua celestium agmina concentu cantancia se audiuisse perhibet hec
et venerabilis pater Thobias intelligens qualis superiorum ciuium gloria
concita ipsius vrbis celestis sit claritas, hec mistica voce dicebat.
Ex lapide precioso et auro mundo omnes platee eius sternentur et
per vicos eius alleluia cantabitur hec Beda. Resurge nunc anima mea
cum xpo de sordido peccati sepulchro respira iam in spe resurrectionis
et vite perhennis. pro amore dei moriamur in presenti vita et
pro eo viuamus in futura, quia si pro amore xpi nunc mor
tui xpum portamus, tunc cum letabundo gaudio cum xpo congregabimur.
Si ergo curemus interesse festis hominum vt mereamur eciam interesse
festis angelorum. Vnde Gregorius. Ecce paschalia solemnia agimus
sed ita viuendum est nobis vt peruenire ad eterna festa mereamur.
Transeunt cuncta que temporaliter festiue celebrantur. Curate
qui hiis solemnitatibus interestis ne ab eterna solemnitate se
peremini. Quid prodest interesse festis hominum si deesse contigerit

festis angelorum umbram veteris solemnitatis est solemnitas presens [illegible] dicto hanc annue agimus ut ad illam que non est annua perducamur. Quia hic statuto tempore geritur ut ad illius desiderium memoria nostra referatur frequentatione, ergo gaudium temporalis ad eterna gaudia mentes inalescat ac ferveat, ut ex veritate leticia perfruatur in patria, qui de umbra gaudium meditatur in via. Hec Greg. Xpus resurrectionem suam per Sampsonem fortissimum olim figuravit, qui civitatem inimicorum suorum introivit, et ibidem nocte dormivit. Et cum multi portas civitatis custodirent ut ipsum mane comprehenderent et occiderent ipse media nocte surrexit et portas civitatis secum detulit. Sic Xpus orbem hostium suorum, hoc est infernum potenter intravit et destructo media nocte surrexit. Xpus eciam suam prefiguravit resurrectionem per Jonam quem in ventre ceti per triduum vivum conservavit, et post triduum cetus ipsum de ore in terram vivum emisit. Fuit eciam resurrectio Xpi figurata per lapidem quem reprobaverunt edificantes templum domini, qui cum ab eis propter ineptitudinem abiectus esset tandem consummato templo cum lapis angularis poni debebat qui in se duos parietes complecteretur non est inventus lapis ad hoc aptus nisi ille qui ab edificantibus erat reprobatus. In sua passione Xpus erat lapis reprobatus in sua passione, et factus est eciam lapis angularis in sua resurrectione. Tunc adimpleta est illa prophecia dd' lapidem quem reprobaverunt edificantes etc. Et ideo ipsa cantatur in festo resurrectionis. Lapis iste duos parietes in templo domini coadunat, quia Xpus de populo gentili et iudaico unam ecclesiam edificat. In hoc edificio pro cemento usus est suo sanguine et pro lapidibus suo sacratissimo corpore.

Hic ponuntur tres dubitaciones. Prima utrum Xpus fuit causa sue resurrectionis. Secunda utrum resurrectio Xpi sit causa nostre resurrectionis. 3a utrum resurrectio Xpi fuit causa nostre iustificationis. Quoad primam sciendum quod sicut supradictum est per mortem non fuit separata divinitas nec ab anima Xpi nec ab eius carne. Potest igitur anima Xpi mortui quam eius caro considerari dupliciter. Uno modo ratione divinitatis. Alio modo ratione ipsius nature create. Secundum ergo virtutem divinitatis unite virtutem et corpus resumpsit animam quam deposuerat et anima resumpsit corpus quod dimiserat. Et hoc est quod de Xpo dicitur 2 Cor. ult. Etsi crucifixus est ex infirmitate nostra, sed vivit ex virtute dei. Si autem consideremus corpus et animam Xpi mortui secundum virtutem nature create sic non potuerunt sibi invicem reuniri sed oportuit Xpum resuscitari a deo. Quoad secundam sciendum quod illud quod est primum in quolibet genere est causa omnium eorum que sunt post ut dicitur in secundo

mete Primu aut in gñie rrome fuit rro xpi Sciri ozt q
xpi rro sit causa nre rromis, et hoc e qd aplus dicit
j ycoz xv xpus resurrexit a mortuis pmicie dormiecui qm
quid pho mors et p hoiez rro mortuoz, et hic ronabilit
Mat principii huane viuificacoms e vbu dei de quo dr
in ps Apt te est fons vite Item et ipe dicit Joh v Sic
pr suscitat filios mortuos et viuificat sic et filius quos
wlt viuificat, Est hic aut nalis ordo rr diuinis institu
tus vt quelz causa pmo opet in id quod e sibi pxim
quis, et p id opet in alia magis remota Sic ignis
pmo calefacit aerez pxmqm p que calefaciat corpa dista
tia, et ipe deus pmo illuiat sbas sibi pxmqs z p eca il
luiat magis remotas vt dicit dyonisius xm cao de ier et
ideo vbu pmo attribuit vitam imortalez corpi sibi nar
vnito et p ipm opat rronez in omnibus alijs
Ad vltima e dicim q sic dictu e rro xpi agit in vtute
diuinitate que quidz se extendit no solu ad rrom corpz
s etia ad rrom aiaz Ideo em e et q oia viuit p aiaz
et q corpus viuit p aiaz, et io rro xpi hz instrualē instrualē
virtutez effectiua no solu retu rroms corpm s retu rroes
aiaz Silr etia hz ronez exemplaritatis retu rroms aiaz
q xpo resurgenti debemus etia sedm aiaz conformari, vt sic
sedm apm ro vj xpus resurrexit p gliam pris et ita z
nos in nouitate vite ambulemus et sic ipe resurgens
ex mortuis iam no moritur ita et nos existemus nos mor
tuos nos esse pcto vt iterz no viuamus ad illo
Angelus em dom descendit de celo Et accedens
revoluit lapidez et sedebat sup eu Erat aut aspe
ctus eius sicut fulgur, et vestimenta eius sicut nix
Pre timore aut eius exterriti sunt custodes et facti
sunt velud mortui Rndens aut angelus dixit mu
lieribus Nolite timere vos Scio em q iesu qui cru
cifixus est queritis Non est hic Surrexit em ~~no est~~
~~hic~~ sicut dixit Venite et videte locu vbi domn
erat positus Et cito euntes dicite discipulis et petro
quia surrexit Et ecce precedet vos in Galileam
Ibi eum videbitis ecce predixi vobis Et exierunt ci
to de monumento cu timore z gaudio magno
currentes nunciare discipulis eius Post testimo
niu rei create corpee, subdit hic testiom rei create incorpee
s angeli Circa qd ondit pmo quo p angelu facta sit denu
ciacio mulieribus / 2o quo sit facta p mulieres viris hominibus ibi Et
cito euntes dicite, vt sic sint regressiue in prima temptacione mor
tis, a dyabolo in mulierez, et a muliere in viru, sic in prima

annunciacione mortis gloriose vite fiet progressus ab angelo ad mulie
res et a muliere in cursus ad apostolos. Circa denunciacionem angeli ondit
quatuor. primo angeli aduentum, 2o actum ibi et accedens revolvit la
pidem ibi Et sedebat super eum. Quartum ibi Erat autem aspectus eius
tercio verbum ibi Respondens autem dixit. Dicit ergo Angelus autem do
mini descendit de celo Glosa prebens obsequium domino suo. Et
accedens scilicet ad monumentum, revolvit lapidem Glosa non vt egres
suro ianuam apperiret sed vt egressum eius iam factum pandat et vacuum
et sepulcrum vacuum ostenderet ac resurrexisse dominum. Non enim
indiguit in resurrectione angelorum auxilio qui propria virtute claustra
dissipavit inferorum. Cristostomus. Crisostomus. Quare igitur venit angelus
et levavit post resurrectionem lapidem propter mulieres. Ipse enim viderunt eum
in sepulcro, vt igitur credant quod surrexit, vident sepulcrum
corpore vacuum. propter hoc vnde abstulit lapidem Rabanus et Beda
~~hoc tamen aliter et aliter fuit quod in resurrectione huius corporis gloriosi~~
Angelus revolvit lapidem non vt egressuro domino ianuam
panderet sed ut egressus iam facti hominibus indicium preberet. Qui
enim mortalis adhuc clauso virginis vtero potuit nascendo
mundum ingredi ipse iam factus immortalis clauso licet sepulcro
potuit resurgendo exire de mundo Hec Beda. hoc tamen aliter et
aliter fuit quod in resurrectione huius corporis gloriosum cui aliud non
resistit sed exiens de vtero miraculosum fuit. Nobis non quod quidam
monacho sancti laurencii Rome ex muros admirandi quo Xpus
clauso sepulcro exire potuit, cingulus quo cinctus erat
solutus dilapsus est et vox in aere facta est. Sic potuit Xpus
clauso prodire sepulcro. Rabanus Glosa. Clauso potuit exire sepul
cro, qui clauso natus est virginis vtero. Et sedebat super eum in
quo consummatur gloria et sue immortalitatis Rabanus Glosa. Regnante sede
de dicat qui in nativitatem stando bellatorem signaverat. Super
lapidem Glosa quo monumentum claudebatur, vt claustra inferorum
superata doceret Ecce quod Sed sedebat super lapidem quo erat ex monu
mentum. Contra quod vero dicit Marcus vbi introeuntes in monumentum viderunt
iuvenem sedentem. Remigius Dicit secundum glosam quod forte duo angeli
fuerunt vnus foris alter intra, vel de eodem angelo potest accipi
quod vtrumque dicitur. Aliter hic vocat monumentum ipsum sepulcrum 2c erat
ex. Alter autem illa septa vel habitaculum in quo erat sepulcrum 2
sic erat ante sepulcrum. Sepulcrum enim erat in quadam domu
cula Rabanus Glosa. que locum tunc munitum fuisse credibile est.
Erat autem aspectus eius. hic describit angeli habitum vbi tangit primo
splendorem advenientem, 2o effectum splendoris ibi Pre timore autem eius
In aspectu splendoris divinitatis gloria claritate que erat terribilis impiis
Et quod dicit Erat autem aspectus eius sicut fulgur id est facies eius
videbatur ignea, sed erat delectabilis iustis. Propter quod subdit Vestimenta
eius candida sicut nix Apocalipsis primo Capud eius candidum sicut
lana alba et oculi eius sicut flamma ignis Rabanus Glosa In candore

inius signat blandu fuisse uiste, in tiore fulgoris significat terribi
lem futuro repbis effulgur em tiorez timoris denotat. candor vo
vestis gaudiu dominice resurreccionis denuciat Vn consuetudo ecclie hz vt
eo tpe in eccia albis psallat, et consuetudo e palestinis dies festos
celebrantibz vt alba vestimenta induat. pp qd subdit Pre timore
aut et fulgore vultu eius exteriti sunt custodes et stupescentes adinstar
mortuorum iacentes. ecce quo malos terret et eis durus fuit. Vbi stab
Amoris anxietate sunt exteriti qui amoris fiduciam no habebant, et
facti sunt velud mortui. qui resurrectionis gloriam credere noluerunt. Et se
pultum custodiebant em crudelitatis studio no pietatis obsequio. sta
re aut no pt quem conscientia destituit, impellit reatus. hic nota q
in hoc cognoscitur bonus angelus a malo. Nam bonus angelus deum
cupio terret, ex suo fulgore in meo confortat, ex sua allocucione dulce
letificat, ex dimissa consolacione. Malus aut angelus econuerso In principio
terret ex sua horribili voce In meo decipit ex fallaci promissione
et in fine contristat ex subsecuta decepcione. Angeli em no solu
vbo sz etiam fulgenti habitu gloriam anunciant resurrectionis. Apparitores em an
gelorum sunt ad instruccionem hominum, et solet per illum modum apparere
qui competit rei de qua debet instruere. Candor aut vestis sple
dorem denunciat solempnitatis et io in albis apparuerunt vestibz
ad denotandum gaudium dominice resurreccionis. Apparuerunt at duo ad
solempnitatem denunciandam propter eorum. qr solempnitas denunciatur per duos qi
per ecium. Vbi Beda. Sicut aut posito in sepulcro corpori sal
uatoris angeli astitisse leguntur, ita etiam celebrandis eiusdem sa
cratissimi corporis misteriis tpe consecracionis assistere sunt credendi
monente aplo. mulieres habere velatum caput pp angelos in ecclia
Videns aut angelus hic subdit angelus dixit hic cu mulieribz
vbi ponitur primo mulierum ab angelo confortacio, 2o ipsarum certificacio ibi
Scio em q ihm queritis. 3o exprimitur probacio Dicat ergo Respondens
aut angelus dixit mulieribz. Ex quo tendit cu nondu fuerit locute
Sed sicut Beda Respondit earum intencioni quam per eundem cognoscebat
vel pt dici q rndit earum affectibz Nolite timere vos Ac si sibi
diceret apte dicat pauescant illi qui no amant aduentum supernorum
ciuium pre timore quia carnalibz desideriis pressi ad eorum societatem
pertingere desperant. Vos aut cur pertimescitis qui videtis eos quorum
ciuitas et vos conciues videtis. Ecce quo bonos mulcet et eis blandus
existit In quo etiam ostenditur qr dus ihus xpus qui e angelus
magni consilii dictus in vltima et generali resurreccione apparebit
et terribilis repbis quibz dicet Ite maledicti in ignem eternum
et blandus iustis quibz dicet venite benedicti percipite regnum
Sic moraliter platus bonus qui angelus dni exercitum est
obstinatos terret et penitentes demulcet. hic em denotantur due
condiciones que debent esse in angelo sacerdote ac plato 2 pre
dicatore. qr 3z primo venenum pcti per terrorem extinguere. et hoc pr bo
neste gustacionis amorem bonos allicere Et subiungit Scio em
q ihm saluatorem qui crucifixus e querite in sepulcro sic mortuum, quer
tur crucifixus e addit ad distinccionem aliorum qui etiam noie ihu vocabantur
Pterea addit ad bonum passionis commemoracionem vn aplus

Recogitare eu qui tale e. Item addit ad comedacom mlierum
que et ihm et crucifixum querebat. Multi enim ihm querunt i sa
lutem sed non crucifixum quia non propter eum sed tm illa nomina in ista due
mat. Con. trist. Multi libenter querunt prosperatum sed pauci quaerunt
eum crucifixum et vel flagellatum sed aliqui volunt pungitum primo quem
sed flagellatus. Marci addidit Nazarenum et sic tangit nomen
ac priorum ac condicionem. Beatus est ille qui querit ihm per fidem per spem
nazarenum per contemplacionem et imitacionem crucifixum. Sap. po. In simplicitate
cordis querite illum. Item addit crucifixum ad beneficium passionis
commemoracionem. Ad hebr. 12 Recogitate eum qui talem sustinuit
a peccatoribus adversum semetipsum condicionem. Non est hic s. secundum presenti
am carnis quia divina non est dimensa et infinita non humana fi
nita et certis terminibus circumscripta. Surrexit enim sic dixit supra
20. Glo. Impleta est non fiet que dixit. Sepulcrum eum per universum omnis
a fidelibus. Surrexit dominus de sepulcro qui pro nobis pependit
in ligno. Soli canonice ecclesie homines domini specialiter gaudent
pregaudia dicentes et ad oculum demonstracionem facientes surre
xit dominus de hoc sepulcro. Sicut in ecclesia paschali. Sed surrexit
rexit non est hic. Diaconus qui legit ewangelium digito demonstrat
dominicum sepulcrum. Glo. quod convenientes sunt quia vero domini non dif
ferent ad generales viros mortuorum quia fides debebat confirmari per
ipsius racionem. et si non resurrexisset fides quodammodo fuisset eva
cuata. Pe. quae utilitas in sanguine meo dum descen
do in corrupcionem vel incineracionem. Ubi glo. Si statim non resurgo
corruptibile fuit corpus meum. neminem annunciabo nullum lucrabor
et ita peribit confessio et testimonium deitatis. Item convenientes sunt ut
3 die resurgeret primo propter probacionem sue mortis quia sicut in ore
duorum vel trium testium stat omne verbum. Sic in tribus diebus comprobatur
omne factum. Item propter sue potestatis ostensionem quia si statim resurrexisset
non videretur habere potestatem ponendi animam suam et resumendi nisi proba
ta esset mors. Venite et videte locum ubi positus fuerat dominus
etc. d. h. Remigius Si verbis non creditis visum et tactum credite. Ecce
probat hic angelus racionem Christi ex evacuacionem monumenti et signis
linthiaminum et sudarii quibus involutum fuerat in sepulcro corpus
domini que eciam invenerunt petrus et Johannes in monumento. Si enim corpus
corpus furati fuissent non ipsum denudassent et est argutum probabile
sic in moribus fit. Luce. hic sup. 10. Et sedebat super eum hunc
sessionem concordat Johannes volucio. Sed con. Luc. dicit et stabat Crisostomus
Angeli sedentes forte assurrexerunt mulieribus et sic sederunt
et steterunt. Item Math. et Marcus dicunt angelum Lucas et Johannes
duos angelos. Crisostomus primo ingresse in monumentum viderunt unum
postmodum vero duos vel unus loquebatur de quo Matheus et Marcus
licet essent duo. Et cito euntes hic subdit qualiter missa est fiet
per mulieres racionem denunciacio hominibus s. apostolis. Ubi determinatur
denunciacionis condiciones. primo antecedentes cum dicit cito euntes 20

9o

dominitates tūm subdit^r Et dicite discipul' eī et petro / qz ancille fi
manifestao trome / qz alij indigni erant q' no ꝯparebat eis pas
sioni qz si ꝯpatimur / et ꝯregnabimus / et subiungit / ꝫ ite festinat
d. d. s. qui^s et specialit^r et pet^o qz surrexit et precedet vos in Galli
lea sic dixit vob an passionē / et ideo sequimur eum ibidem / q̄ d hic
no ꝯcessum ē vob hic gaudium occulte cordis tene ꝫ sui amici
tibi pande no dicit amatoribꝫ mundi ꝫ discipulis xpi / Secundum po
Greg' Illo sunt discipuli qui ad eo pascha no faciunt / no sunt discipuli
qui ret^o respiciunt quos tediositas vite detinet / illecebra carpit
et spine dethinet scandalorum / Ubi eum videbunt in promis regione
et ꝓmiquo tpe in Gallilea precessit Vt vbi sunt initium splendoris
gre ibi esset initium splendoris glie / Voluit etiam dominus specialit^r
in Gallilea apparere vt vitas trome ꝓbaret / qz ibi plura mira
ta ē operatus / et amplius conuersatus / et ideo melius cognitus / Mu
lieribꝫ quod dicit ab angelo vt nunciet aplis vitam resurgentem / qz
suadente diabolo mors nunciata sunt Unde per mulierem vt sic sunt
ꝓgressus in prima temptatione mortis a diabolo in mulierem / a mulie
in viros / Dicit^r et specialit^r et petro tum ꝓpter principalitatem inter di
scipulos tum ne desperaret de reconciliatione ꝓpter magnitudinem pri
apostasie / tum ne ad primam domini quem negauerat et ad disci
pulos venire trepidaret qz vt aut Jeronimus se indignum iudicabat
discipulatu / eum ter negat magistrum Vnde et Greg' Si hunc an
gelus nominatim no exprimeret qui magistrum negauerat venire
ex negatione Item Hugo et Jeronimus petrum peccata no noret
qui no placet Videamus aut Hugo sicut ab angelo et
a domino dictum ē q precedet eos in Galileam tum hoc sit primum
tum completum et tum sit mandatum vt aut hoc sequitur et hic primo exspe
ctaret fieri debuisse Et solui^r Sm eum angelus q hic ꝓphetice
et significatiue ē accipiendum Gallilea nam interpretat^r vel transmi
gracio vel reuelacio In Gallilea eos sm transmigrationem stonem
intelligendum ostendit / qz de populo ipsius transmigratum erat ad gentes
que aplis predicantibus no credentes nisi ipse dominus eis viam d cor
dibꝫ hominum precedens prepararet Et hic intelligit^r precedet vos in
Gallilea ibi eum videbitis .i. membra corporis eius q̄ ē eccia
In hac qui vos susceperint videbitis / Sm id est q Gallilea inter
pretat^r reuelacio no iam in forma sm intelligendum ē ꝫ in illa in qua
fit Vnde ad vos veniens no recessit in qua nos precedens no
deseruit / illa eum reuelacio talis vera Gallilea / tum siles ei erit
ex isto sclo In illam ciuitatem si eius precepta sic amplectamur
vt ad eius dexteram segregari mereamur Et sm Greg' qz Gallia
transmigratio sic interpretat^r Recte in Gallilea dominus videndus nunciat^r

Siue quia ipse de corrupcione ad incorrupcionem de morte
ad immortalitatem transijt siue quia illi ad spem eius contemplandam
puenire merebunt qui modo transmigrant de vicijs ad virtutes de
amore mundi ad amorem dei / declinantes a malo et facientes
bonum quietes et sapientes non terrena sed celestia Eum autem dicit
ibi eum videbitis sicut dixit vobis Breuis est summa in silbis sed in
gens in quantitate promissio Ibi est gaudium nostrum fons et salu
tis eterne origo separata / ibi congregantur dispersiones et sanatur
contriti corde Ibi magis eum videbitis sed non sicut vidistis heri nudum
Et exierunt cito / post testimonium angelicum introducitur hic testimo
nium humanum / primo mulierum secundo custodum ibi Ecce eum dixit
dixisset 3o apostolorum ibi vndecim autem discipuli dicit ergo Et exierunt
cito de monumento In quo notatur promptitudo obediendi Cum
timore et gaudio magno In quo affectio exigitur Glosa
Duplex est affectio in eis timoris et gaudij Alter de magni
tudine miraculi / alter ex desiderio resurgentis et vtrumque egressum
femineum concitabat Currentes nunciare discipulis suis Glosa ac
si dicerent nec gressu est nobis hoc gaudium tenere occulto cordis
sed suis amantibus pandere Exponens cum 16o Et surgentes de mo
numento timentes et nemini quicquam dixerunt Dicit quod verbum nemini intel
ligendum est de militibus qui iacebant pre timore sicut mortui
et nemini illorum mulieres aliquid dixerunt vel nemini scilicet angelorum
quibus scilicet non fuerunt ausi aliquid respondere Vnde Glosa Marci aut
fugierunt exeuntes / inuaserat enim eas timor et nemini quicquam
dixerunt nemini scilicet apostolorum non sed angelorum non sunt quicquam inde
vel certe ipsis custodibus quos iacentes viderunt

Et hic ponuntur quinque dubitaciones Prima vtrum resurrexio xpi fuit
manifestata angelis Secunda vtrum post angelos prius sit manifesta
ta mulieribus Tercia vtrum inter mulieres primo sit manifestata ma
rie magdalene Quarta vtrum inter apostolos primo petro Quinta vtrum
postquam resurrexit semper steterit cum apostolis vsque ad ascensionem Ad primam
est dicendum quod resurrexionem xpi tripliciter possimus considerare primo quantum ad
ipsius xpi personam Nam resurrexio xpi non est facta nigra sed diuina virtute
et potentie et nutu vt dicit damascenus Secundo quantum ad eius capitis di
gnitatem / quia xpus resurrexit sicut caput spirituale salus totius generis
humani ut dicit apostolus Et si xpus non resurrexit inanis est fides
nostra et predicacio nostra que tota fundatur super xpo capite nostro 3o quan
tum ad angelorum societatem quia per resurrexionem xpi societas angelorum fit
sinnus / et si ista tria possimus tripliciter probare conueniat fuisse resurrexionem
xpi primo angelis debuisse manifestam Secundo sic Resurrexio
xpi fuit opus miraculosum excedens humane nature visionem et admi
nistracionem / quia qualiter anima xpi ab inferis rediret ad sepulcrum
et corpori vnita / ac clauso sepulcro exiuit / nec corporalis homo
poterat videre / nec deo in hoc familiaris / solum autem angelus qui
naturaliter spiritualis minister dei in hoc poterat esse et sic prius sibi manifestam

Dua

debuit talis ro et ista e racio hylarij Secundo sic ordo nre salua
cionis debuit rndere ordini nre puaricacionis et dapnacionis
Sz talis ordo fuit in nra dapnacione. quia puaricacio et tnsgressio
madati dei p angelu malu dyabolu puenit ad mulierez et
p mulierez ad masculu qui erat caput ppagacionis gnis huani
ergo talis ordo huan debuit in nra saluacone. quia glorificacio
nra facta p rsonez xpi et reparacio p eu sic p uiru capt p boni
sic ipi raciom eramus puati angelorum consorcio et societate Tercio
orones et reuerencias pmittebat p hominez eis exhibere. Sz r[e]s[urreccio]e
xpo resuscitato cu Johes vellet angelu sibi dei mysteria reuela
tem adorare audiuit ab eo vide ne feceris conseruus enim tuus sum
et fratrum tuorum vt dr apok vltimo p angelos ergo rn huiusmodi nob
primo debuit nunciari Ad secundum e dicendum quia mulieres huius congruencie
eis que saluti in aliquo cau sunt nunciari laudabilia primo naqz
sunt natr compassiue Senes enim compaciunt quia vellet filium eis compati
pueri quia credunt omnes dnorem pati . mulieres vero ex complexione
molliciae cito flectuntur ad pietatem 2o sunt natr dilectiue 3o
sunt facilis credulitate Quinto sunt rei audite vel vise manifestatiue
infestatiue Quinto sunt honoris et glorie multum appetitiue Propter
ista ergo quinqz status pro angelos congruu fuit xpi mortem primo ma
infestatum hominibus mulieribus primo propter earum compassionem magnum
enim dolorem et compassionem habuerunt de xpi passione uel mor
te vnde sup illo verbo luc 23o Sequebatur autem eum multa turba
populi et mulierum que plangebant et lamentabant eum dicit glosa e
plures sequebantur xpm et gaudebant quod eius mortem impetrauerunt
mulieres vero ex compassione quia alciuus lacrimarum e sexus femineus et
vo erat aut ibi mulieres a longe et sedentes contra sepulcrum
dicit glo. quia omnibus recedentibus a sepulcro sole mulieres que xpm
arcius amabant pseuerabant. et ideo eum primo resurgentem videre
meruerunt. quia qui pseuerauit hic saluus erit Tercio propter facilem
adhesionem. quia vt dicit luc vltimo Statim ad angelos dixit mulieribus
resurrexit xpus. et e hic. regresse a monumento firmiter hoc credentes
quod xpus prmiserat. nunciauerunt ista xi apostolis et visa sunt eis quasi
delirancia vba et no credebant eis Quinto propter manifestacionem quoniam
enim p mea instruccione et predicacionem mulieres no debent xpi re
surreccionem manifestasse quadam tn familiaritate et domestica qua
quasi Quinto propter honoris perditi et glorie recuparacionem. Sucitat n
mulier. antequam xpus resurget digna confusione et vituperio quia ho
norem et gloriam suam perdiderat mortem hominum inducendo ad pua
sionem dyaboli ideo in resurreccione xpi honorem et gloriam recupare
debuit et sic fecit quia penitencia remissionis multum primo recepit
et nunciat Ad tercium e dicendum quia si loquimur de resurreccione xpi facta
aliam propter naturalem dileccionem et dolorem mitigationem sic prius dictum e

quod xpistus primo se manifestauit matri quam alicui mulieri quia cum esset vere filius virginis et sciret eam afflictam de eius morte ille qui mandauerat honorem parentum tuum et matrem, hanc dilectam et leticiam de sua resurrectione non est credendum sine matre primo non ostendisse et quasi eam despexisse et de eius dolore non curasse si pretermitte eam videatur. Non tamen de hac apparicione fit ab euangelistis mencio aliqua quia mulier suam maternam de eius resurrectione in testimonium aliis non credentibus potuit adduxisse sine suspicione. Secundo si loquimur de resurrectione xpisti facta alicui propter indulgenciam peccatorum consecutorum, sic tamen xpistus inter mulieres facta est eius apparicio primo marie magdalene unde super illo verbo marci ultimo Surgens ihesus mane prima sabbati primo apparuit marie magdalene de qua eiecerat vii demonia dicit glossa quod ideo primo marie magdalene gaudium resurrectionis xpisti est manifestatum ut ostenderet ut ubi habundauit delictum superhabundaret et gracia. quia nullus digne penitens de peccatorum commissorum venia desperaret, quando audiuit quod latro in paradiso precessit apostolos et peccatrix primo gaudium mundi meruit videre et aliis nunciare. Quod certum est dicendum quod secundum Augustinum in libro de consensu euangelistarum primo omnium virorum xpistus post resurrectionem apparuit petro secundum testimonium scripture, quamuis potuit tamen aliis viris primo apparere secundum testimonium scripture habemus solum de petro. Nam apostolus i Corinthiorum xv dicit Tradidi vobis quod a domino accepi quia mortuus et sepultus est et resurrexit tercia die secundum scripturas, et quod visus est cephe petro deinde apostolis omnibus, deinde plus quam quingentis fratribus simul licet videatur velle sentire quod illi duo discipuli quibus xpistus est visus in via in effigie peregrini cum venirent in iherusalem et inuenirent congregatos xi et narrarent que gesta erant in via ipsi dixerunt quia surrexit dominus et apparuit Simoni. Narrat ergo Augustinus ibi x vicibus xpistum manifestatum esse post resurrectionem usque ad ascensionem includendo ipsum diem ascensionis in quo visus est apostolis. Sed inter has manifestaciones primo manifestatum est petro inter apparicionem factas viris. Quod congruum fuit propter tria primo propter ecclesie recommendationem quia cum sibi primo ecclesia recommendata esset sicut capiti ipse primo de fide resurrectionis debuit informari. Secundo propter eius intrepidam confessionem ipse namque primo illam confessionem fecerat quod xpistus esset filius dei, tamen diuinitatis virtute. Tercio facta est Tercio propter eius negacionem Unde dicit Gregorius super illo verbo Ite dicite discipulis eius et petro etc quod quia petrus magistrum negauerat venire inter discipulos erubuisset nisi eum singulariter angelus nominasset. Quod quinta est dicendum quod xpistus post resurrectionem fuit eiusdem nature sicut ante fuit, tamen alterius glorie, ut ostenderet se habere eandem naturam pluribus vicibus cum apostolis conuersatus est. Ut vero declararet eis quod esset alterius glorie, non semper cum eis conuersabatur. Ubi autem stabat eo tempore quo cum discipulis non erat quamuis certum per scripturam non habeatur congrue tamen dici potest quod erat in paradiso deliciarum quia ibi erant Enoch et Elias qui instruendi erant de aduentu xpisti ad iudicium sicut iam per eum instructi erant de misterio passionis eius in eius transfiguracione quando apparuerunt ei Moyses et helias cum eo loquentes et loquebantur de excessu

qua passurus erat in ultimo ut dicit evangelista. Et quia ut glossa dicit
super illo verbo hodie mecum eris in paradiso, gladius flammeus
positus ante paradisum in instanti passionis erat removendus et sic
iam impedimento remoto per christum iam resuscitatum locus ille
erat visitandus
Et ecce Iesus occurrit eis dicens Avete. Ille autem acces
serunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum
Tunc ait illis Iesus Nolite timere Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam ibi me videbunt. hic osten
dit mulieribus visibilem resurrectionis certificacionem. Ubi ostendit primo
divinam eius apparicionis occasionem, secundo devotionem mulierum ibi Ille acces
serunt. Dicit ergo Ecce ihesus occurrit illis quia devote querentibus ipsum
in corde perfecto occurrit ipsa sapiencia christi letans et facientibus miseri
cordiam in cordibus tristibus. Unde glossa Sic omnibus iter virtutis inchoantibus
obviando occurrit christus. Ubi Ieronimus pergebat enim ad apostolos ut
per illos fidei seminarium spargeret. Que autem sic querebant que ita
currebant merebantur obviam habere dominum resurgentem. Et ut ait
Rabanus per hoc ostendit se omnibus iter virtutis inchoantibus ut ad
salutem perpetuam ire queant et mundo occurrere. Salutanda est salu
tacione domini deiectanos erigens, et verbo consolatorio tristes
consolans ait Avete ex eius formatis ave. Ubi Ieronimus primo
mulieres meruerunt audire avete ut maledictum eve mulieris in
mulieribus solveret. Ille vero velut qui dicit posset exhilarate acces
serunt ut iam credentes et per fidem illuminate. Quia ut ait apostolus
Accedentem oportet credere, et tenuerunt et deosculate sunt pedes eius
ex devotione humanitatem in qua surrexit probantes aperte, et
de resurrectione eius certificate dominum ac deum adoraverunt adoracione latrie
tamquam fidem trinitatis astruentes. Glossa Ille tenent pedes que
adorant suscitatum, sed illa que nesciebat adhuc resurrexisse
filium dei, merito audit noli me tangere, propter fidei defectum
Nondum enim ascendi ad patrem meum, quia in corde tuo non me
credis pervenisse ad equalitatem patris. Crisostomus Et appareo in cor
pore simili sicut ante passionem, hic est ad astruendam fidem passionis
resurrectionis quia nondum ascendi ad patrem meum. Item glossa supra
dictum est transisse exivisse sepulcro ut immortale corpus ostenderet
hic vero tenent pedes ut verum corpus probet. Crisostomus Tenuerunt
pedes eius et cum habundanti ad eum leticia currentes accesserunt
et per tactum certitudinem et certitudinem resurrectionis ac adoraverunt eum. Forte
tamen aliquis vestrum vellet et secundum illas effici mulieres et pedes de
tenere ihesu. potestis et nunc quicumque vultis non pedes et manus
solum sed et caput detinere sacrum illud tribulibus potentes misteriis
vos quia purum conscientia non hoc autem solum sed in illa die videbitis eum
cum inestimabili gloria illa, et plebe angelorum venientem si volu
eritis esse misericordes et audietis verba illa Venite bene
dicti patris mei hereditate regnum paratum vobis ante constitucionem mundi
hic Crisostomus

Iste est modus veniendi ad veniam s. attendendo ad pedes xpi
Vnde debemus ire ad osculum pedis xpi per devotionem orationis s. consi
derando humanitatem Si vis scire celsitudinem dei scire primo
humanitatem xpi moraliter attendit ad xpm per fidem illuminantem
Vnde in ps. Accedite ad eum et illuminamini Tenet per caritatem unde
tenentem Vnde in cant. Tenui eum s. dilectum meum nec dimittam
Adorat per debiti cultus exhibitionem Vnde sup. in evangelio Dominum deum
tuum adorabis et illi soli servies Et tunc magdalene est datum
s. ut tangeret eum quod fuit quia dilatum quando querebat viventem cum
mortuis s. in sepulcro et loco mortuorum Cum magna igitur
iocunditate loquitur audientem et faciunt sibi pascha magnum hic
ut ait Cris. Gaudium potes mirare non habet delicias tunc
sompnus inpelleret illum exterior tumultus impediat Tunc ait ille
ihus Nolite timere Ite etc. In ista parte tangitur mulierum pas
servatio Et dividitur Primo facit hoc 2o de fienda enun
ciatione instructio s. quibus et quid denunciandum sit ibi Ite
nunciate fratribus Dicat ergo Tunc ait illis ihus nolite timere
Sic enim occurrit currentibus Avete dixit gaudentibus Ista timorem ex
cludit a timentibus cum dixit Nolite timere Ubi replicat verba
angeli ut confirmet et inducat angelum ab eo missum Ite
nunciate fratribus meis unde apostolus ad heb. 2o Non confunditur eos
vocare fratres Glossa ut mulier mortifera verba serpenti narrat
Ita modo narrat verba vivificatoris ut a qua tunc mors ut
ab ea vita ut eant in galileam ibi me videbunt Determinat lo
cum apparitionis et promissum visionis ut ex loco probetur veritas et
promisso ostenditur caritas Glossa Non tamen ibi solum nec ibi primum vi
sus est a discipulis lucas et Ioh. satis aperte dicunt recognitus visum
esse in urbe Primo marie magdalene Ubi Beda Non videa
tur in multitudine gentium quia enim transmigraturus de iudea ad
gentes precedit viam in cordibus preparando De galilea et de hac
materia dictum est satis sup. in precedenti lectione Vides hic et supra
quod magister humiliter vocat discipulos suos fratres eos amicabilius
solito nominans ut securius ad eum accedant et non timeant attende
propter hoc quod eum in sua captione reliquerant Et ut variam formam
doceat et ut ad honorem et amorem attrahat Unde Raban.
Vera fraternitas est que fratrem veneratur devotum et s. corripit dis
solutum que pronunti obsequitur absentem non rodit sermo applaudit
infirmum non deserit placatum non provocat iratum metuit ut ma
iorem hec Raban. Angelus apostolos vocavit discipulos ratione
humilitatis debite domino dans honorem Ihus autem pius
dominus vocat eos fratres et caritatis et humilitatis ratione in quo
dat prelatis exemplum et formam caritatis et humilitatis iuxta id
eccli. Rectorem te posuerunt esto in illis quasi unus ex illis
Nichil ihus omni dominus humilitatem dimisit sed usque ad mortem

Fidem ei seruauit et eciam po mortem nro et po assensioz
locutus est paulo humilit' quasi ad 9parez suum Mone ipse
pedes discipulorum lauit none humiliam e solt' qm dici pt eciā
patibulu sustinedo Mone po rōnm vocat discipulos fres
Mone eciam po ascensionm locuti est paulo humilit' qi ad eum
parem suum Saule saule quid me psequeris nec nominat se
dnm s3 ihm nzarenm Mone eciam in sede maiestatis 9sistens
dicturus est in die iudicii qmdiu fecistis de hijs fribz meis
minimis m fecistis Non sine causa virtutem hanc tm amauit
et suo nob exemplo 9mēdat Sine enim hoc fudameto frust"
fit aliaz virtutu edificiu vl 9structio Vnd nec de castitate nec
de paupertate nec de aliq̄ virtute vl ope 9fidat sine humilitate Vet
go maria magna cu alijs duabz ad denuciandos bonos
rumores xpi discipul' testibz de morte domini . hec enim di-
es boni nuncij fuit nunciat eis q3 vidit dnm et hec que dicta
sūt dixit m s' nunciat vob Mulieres opus faciunt ewangeliste
fitte q3 aple aplorum festinat ad annunciandu mane mam domi
Omnis qui recte intelligit alijs annunciat d3 sicut id elpos' eum
audit dicat veni Vn p ista que p'oribz fuit sollicita vider
xpm sepulcrum . ppt' qd dns ei pmo apparuit . sicut sitar' quelz xpo
de cogitone vitatis diuine valde sollicita et p hoc meret hanc
asseq cogitonm et talis d3 vitatem agnitam nunciat alijs sic ma
ria nunciat discipul' ne de abscondito talento debeat merito
reprehendi Vn Beda In eo at q hec mlr discipulis xpm re
surrexisse nunciat oms monem' maxime qmbz e9missu
pdicandi officiu ut si quid ei celitus fuit reuelatum studiose
pximis reuelet seu 9imet hec Beda Misericordissima dei
pietas in hoc loco erga sexu femmeu declarat' . mlr rōnm
accipit pma misteriu et madata custodit ut veterm puacōe
rem pressit mlr in paradiso viro 9imat mortem . a sepulcro mlr
viris annunciat vitam et dicta sui viuificatoris narrat Mulier
que fuit ianua mortis pmo pdicat rōnm et ostendit ianuam
vite Vt si scdm Greg humano gnn no vbis dnis s3 rebus
dicat de qua mag' iob illatum e pocm mortis de ipa suscipe
poclm vite Vn Augu Resurgetem dnm porrs femme aplie
nerut et femme salutis ruins m eccia . resurrectoz xpi apli
erant 9tetibz nunciatum . aplis femme nunciarut Vn et Ambro
Sic in pricio mlr auctor culpe viro fuit vir executor erroris
Ita mu que mortem pmo gustiuat rōnm pmo vidit culpe
ordine remeo por . et ne ppetuu reatum apt viros 9pplorum susti
neret que culpam viro trāsfudeat trāsfudit et gram . veterisq3
casus lapsus 9pensat eualgmna rōms indicio . Per os mlieris mors
ant pcesserat . p os mlieris vita repat' Vn Beda O qm felices

femine que triumphum resurrectionis mundo meruerunt annunciare ac mor
tis quam serpentino afflatu seducta contraxit imperium disruptum pre
dicare. Quanto feliciores omnium virorum pri et feminarum constat in die
iudicii percussi pavore ac digna ultione reprobis ipse celesti gratia
adiute triumphum de morte et gaudium beate resurrectionis meruerunt
nunciare. hec Beda. Et quia constantiam predicandi non habet sexus iste et
mulieribus in ecclesia potestate non permittitur mandatur eis officium ewan
gelisandi. hic autem nunciat mulier iam non ut mulier sed ut etiam ewangelista
Secunde quia hec mulier que domino resurrectionis prima nunciat a septem de
monibus i. septem viciis curata esse memoratur. et ubi habun
davit peccatum superhabundare et gratia monstretur et ne quisquam digne
penitens de venia quamlibet desperaret videns eam que tot caco
subdita erat in tam culmine subito esse exemptam ut ipsius ewan
geliste atque apostolis primum mandatum resurrectionis ewangelizaret. Tercio
enim ut nulla de sua inocentia presumat aut pro cecitate desperat. Quarto
ut pateat quod ex dei habundanti gratia peccator aliquando resurgit melior
quam ante casum fuerat. Certum enim patet lapis quod motus non cumulus recedit
iusto levatur iusta resurgat iusta melior est status quam omnia cor
reptantur in bonum.

Hic ponuntur quinque dubitationes. Prima utrum corpus Christi post resurrectionem
fuerit tangibile. Secunda utrum potuit vere comedere. Tercia utrum in effigie
peregrini vel ortulani potuerit apparere. Quarta utrum quatuor dotes esse
debeant in corpore glorioso. Quinta utrum tres dotes debeant esse in
anima beata. Prima est de. Quod sic dicit Gregorius corpus Christi gloriosum
est tangibile per veritatem nature et non tangibile per effectum spiritualis potestatis. i. hec
enim corpus gloriosum quamquam est de veritate partem humanorum et membrorum
integritatem que omnia membra et humores que faciunt integritatem
corporis humani resurgent in corpore glorioso et eiusdem corporis identi
tatem quia idem corpus resurgit quod prius cecidit per mortem. et unum
Christus ostendit de suo corpore post resurrectionem. Nam quantum ad membrorum
integritatem dicit Luce xxiiii videte manus meas et pedes meos
omnia enim membra et totus sanguinis pertinens ad veritatem corporis
resurrexit in corpore Christi. Non sanguinis ille quem pro reliquiis se
natur in quibusdam ecclesiis dicitur emanasse de quadam ymagine
percussa. Quantum vero ad eius identitatem ait palpate et videte quia
ego ipse sum. Quartum quia corpus gloriosum perfecto subicitur domino spiritui
aliis etiam omni violentia et resistentia remota et ex toto translatum ad
naturam ipsius anime ut in omnibus subiciatur imperio et voluntati eius. ideo
quamvis corpus gloriosum sit tangibile et palpabile per membrorum integritatem
et identitatem eius ut est dictum. Quartum tamen esse non tangibile et non pal
pabile probatur. Quarto quod Ihesus post resurrectionem ut se ostenderet habere sum corporis
aliud conditionem et qualitatem dixit Marie Magdalene. Noli me tangere
nondum enim ascendi ad patrem meum. Quasi dicat. Non credas me habere
corpus passibile et animale quod posse tuo gustavit sicut prius
quia in nunc vides me in terra tecum loquens. hic est quia nondum ascendi

sua

ad prem men ut sciud glosu accipiat sic iam accepi corpus
s3 ut ondet se hre corpus suu in integritate et sensibilitate, p(ri)mo
dis in pia eis m(anus) magne pedes p(re)buit palpandos et tangendos

2 Ad scd(m) e dicend(um) q(uod) aliud e posse comede. et aliud indigere
comede. Nam angeli pnt comede, q(uia) in corpe de aere assu(m)-
to pnt cibu transmutare, no tn vere comedu(n)t, q(uia) no hnt vasa
membra cibu recipientia, ut stomachu epar et intestina. Unde
dt Augus(tinus) lio de mirabilibus sacre scripture q(uod) angeli comederunt
s3 no rmatos cibos stomacho et intestinis coferunt s3 statim vel
illud cibos degustare ut spirituales carnales no cepte s3 ceto
transforma(n)t. Ppt qd ie angelus qui iuit cu Thobia, no dicat
cu esset vobiscum, comedebam, s3 videbar comede. Corpus
vo gloriosu pt comede q(uia) cibu pt recipe, et vere cibu recipere
alit comestio no esset pbacio veritatis et integritatis corporis
et membrorum eius, cu tn xpus p(ost) resurrectionem ad hoc pbandum comedit
cu discipulis ptem piscis assi et favum mellis ut3 lu(ce) vltimo
s3 corpus aiale et pt comede et vere comedit et egestatem
et naliter hc comedendi q(uia) ppt restauracione deperditi supposito e
in vita aiali naturaliter quod no e in corpe glorioso q(uia) ptatem
et veritatem hs comedendi no tn egestate vel sic dicit

3 Ad tercium e dicend(um) q(uod) aliud e facere. Sic potest xpus potuit in corpe suo
aliquam transfiguratio(n)em et alteracionem facere ut discipuli eius viderent
in illa effigie in qua eu videre consueverant, et aliud e facere
Quod in oculis illorum discipulorum aliqua effigies fuit co(m)pressa ut
xpum no viderent in illa facie et na(tura) qua hebat nlla
transmutacione in eo facta. Primo si q(ueritu)r. Quod xpus potuit car-
nem sua(m) transformare ut veniat alia esset effigies sua alia
qua discipuli solebant intueri, planum e q(uod) potuit, q(uia) no minoris
potentie erat xpus p(ost) resurrectionem qua an(te) et planum e q(uod) cum in mo(n)-
te Thabor transfiguratus fuit, fecit in corpe suo q(uod) splenduit
facies sua sic sol. Sic sic cepisse dicit Aug(ustinus) in lio de consen-
su evangelistarum no sic factum e cu apparuit illis duobus discipulis
quorum oculi tenebant ne eum agnoscerent, q(uia) ut ait sicut ibi
factum ne agnosceret illum, s3 tn a xpo factum e p(er)missio vsq(ue)
ad sacramentum panis. ut virtute corporis eius participata remoto in-
telligatur i(n)micu ut xpus possit agnosci. Sic eni eorum erat
ce(ci)tas. Ampliu no speravimus q(uod) esset redempturus isrl. erat dyabolo
instigante et suggerente ita eorum effigies oculis eorum
a dyabolo facta e, ut xpum in ppa na(tura) et facie videre no ag-
noscerent. s3 q(uia) p(ro)pheta dicat Exurgat deus et dissipe(n)tur inimici eius, statim percepto sacramento panis et virtute corporis xpi
participata aperti sunt oculi eorum et effigiem eius cognoverunt
eum in fractione panis.

Ad quartam est dicendum quod dotes in matrimonio dantur ad sponse ornatum
et dispositionem, ad vite sufficientiam et sustentationem, et ad he
reditatis perpetue donationem, et secundum illam similitudinem quatuor erunt pro
prietates in corporibus beatorum, que ne dotes primo proprie sunt ipsi anime
super corpori perfectionem donatorum, quarum quedam dominio corporis primo competit
perpetua duratione, et sic est dos impassibilitatis, secundo competit per
fectam conformationem et sic erit dos subtilitatis, tertio competit velo
cissimam motionem et erit dos agilitatis, quarto competit quale anime congratulatione
et erit dos claritatis, sicut potest accipi per generis et male dispositionis
remotionem, quia corpus animale in presenti statu est effectivum
qualitatis contrariete, secundo est locatum grossa dimensissima quantitate
tertio est gravatum nimia ponderositate, et quarto est constitutum nimia opa
citate et tenebrositate. Contrarietas ergo removebitur per dotem
impassibilitatis, grossa et dimensima quantitas per dotem subtilitatis,
ponderositas per dotem agilitatis, et opacitas per dotem claritatis.
Et hoc potest secundum per virtutes cardinales perfectionem adaptari, quia
secundum Augustinum li. de quantitate anime, quatuor sunt virtutes quibus recte et spirit
aliter vivimus, iustitia temperantia fortitudo et prudentia. Iustitie
ergo que animam potest deglutire correspondebit dos impassibilitatis. Tem
perantie vero que corpus attenuat correspondebit dos subtilitatis.
Fortitudini autem cui nihil resistit dos agilitatis. Prudentie
que est vera agibilium dos claritatis. Ad quintam est dicendum
quod anime beate tres erunt dotes, puta visio, tentio et fruitio. Ratio
sufficientie sic accipitur. Ut dicamus quod bona eterna et spiritualia
quorum cognitione anima nostra erit nunc in presenti imperfecte consistit
quia solum videt ea per fidei obscuram cognitionem, imperfecte ipsa tenet
et possidet, quia solum sperat ipsa per afflictivam et longam expe
ctationem. Spes enim que differtur affligit animam, et tertio imperfecte
ipsa diligit, quia solum per volubilitatem fluctuationis et inquietationis.
In futuro ergo statu fidei obscuritati succedet aperta visio, quia
tunc animam videbit deum sicut est. Spei vero tarditati succedet
presentialis tentio. Sed dilectionis caritati fruitio et quietatio, ergo vi
sio, tentio, et fruitio erunt dotes anime beate.

Que cum abissent, ecce quidam de custodibus vene
runt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum
omnia que facta fuerant et congregati cum senioribus
consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus
dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et
furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fu
erit a preside, nos suadebimus ei et securos vos
faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant
edocti et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque

in hodiernum diem. Post testimonium mulierum ondit hic testimonium virorum primo malorum scilicet custodum, 2o bonorum scilicet apostolorum ibi xi discipuli. Circa primum ondit duo primo quomodo prolatum sit ab eis testimonium veritatis, 2o quomodo corrupti munere dixerunt contrarium testimonium falsitatis et congregati cum senioribus. Dicit ergo Que scilicet mulieres cum abyssent ad explendam iussionem domini. Ecce quidam de custodibus scilicet qui viderant factum et audierunt verbum angelicum venerunt in civitatem scilicet Ierusalem ut magis esset publicum. Et nunciaverunt principibus sacerdotum ut insuspicabilius esset testimonium. Omnia que facta fuerant scilicet miraculum scilicet circa Christi monumentum et angeli terribilem apparitionem et terre motum et ex hiis que viderant et audierant facti sunt velles nolles testes et predicatores veritatis et dominice triumphatoris mortis. Et hoc quippe est validum testimonium quod ab inimicis et crucifixoribus Christi iudei audiant resurrexisse ipsum. Unde super sanctum Christi circa angeli apparitionem et terre motum territi milites facti sunt ut stupefierent et ab eis fieret testimonium veritatis. Veritas enim a contrariis magis effulget. Quod et contigit quando predicti custodes nunciaverunt principibus omnia que facta fuerant. Ubi nota quod volentes impedire divina providentia consilia sua interdum promovent illa. Sic fratres Ioseph vendiderunt ipsum ne videant somnia et per consilium suum eum adorare secundum ordinem providentie. Sic principes iudeorum volentes impedire celebritatem nominis Christi fuerunt valde diligentes de custodia sepulcri et per hoc celebritatem et famam de veritate sue resurrectionis et confirmationis nominis. Indocta igitur simplicitas custodum fatetur veritatem. Astuta vero duplicitas custodum fatetur veritatem principum querit quomodo astruat falsitatem. Unde Rabanus: Semper amica veritas et indocta hominum rusticitas sepe veritatem rei ut est sine fraude manifestat. At contra versuta malignitas veri falsitatem verbis et pro vero declarare contendat. Hec Rabanus. Sed quomodo fuerunt mulieres ause ingredi monumentum custodibus ibi existentibus. Et quare custodes eas non tenuerunt. Responsio quod iste mulieres fuerunt ita incense in caritate quod non timuerunt. Caritas enim timorem excludit. Iste viderunt custodes territos et angelos se allocutos egresse sunt. Unde in civitate qui custodes Lyra. Quando custodes dixerunt ad principes sacerdotum quod audierunt angelos loquentes ad mulieres que ad sepulcrum venerant. Tunc illi dixerunt Que sunt mulieres ille et quare non tenuistis eas. Et responderunt Que sunt mulieres ille nescimus et pre timore angeli quasi mortui fuimus. Quomodo ergo eas apprehendere potuimus. Et congregati cum senioribus hic subditur testimonium corruptum. Ubi ondit primo corruptionem eorum que fuit affectu cupiditatis, 2o corruptionem eorum que fuit attestatio falsitatis ibi Et illi accepta pecunia

3o corrupcionis sequelam que fuit impietas erroris in iudeis
ibi Et divulgatum est verbum istud Circa tamen corrupcionis insinu
at tria primo pecunie largicionem quia copiosam pecuniam dederunt
2o falsitatem confictionis ibi dicite quia discipuli eius venerunt 3o se
curitate promissionis ibi Et si hoc auditum fuerit a preside Et ita
corrupcio triplicat. Primum ad concupiscibilem pecunia largita. Secundum
ad volentem falsitate conficta. Tercium ad irascibilem securitate promissa
Dicit ergo Et congregati sunt principes cum senioribus ad confingendam falsi
tatem consilio accepto dandi pecuniam Glossa Astuta simpli
citas / modo quinque quo astruat falsitatem pecuniam copiosam dede
runt militibus quam acceperunt de templo / sicut prius xxx argen
teos secundum glossam dicentes dicite ad infamandum Christum Quia
discipuli eius venerunt nocte et furati sunt eum nobis dormientibus
Ecce apud mediam Remigius. O stulta infamia dormientes
testes adhibes Si dormierunt quomodo furtum viderunt. Si non viderunt
quomodo testes sunt. Et si eam fures viderunt cur non eos detinuerunt
Unde et aliud que forma mediacionis habebat quod dicebat Qualiter
enim furarentur discipuli homines pauperes et ydiote et neque appa
rere audentes Si enim adhuc Christum vivum videntes fugierunt
quare mortuo eo non timuissent tot militum multitudinem magno
Custodium sepulchri potenter euntere / lapis enim erat magnus multe
indigens manibus Nam et eciam non erat sigillum super positum. Quo
re non persuasibilia sunt sunt que de furto dicta sunt Unde per que
racionem obumbrare conantur per hoc eam faciunt clarere / Dicentes enim quod
discipuli furati sunt confitentes corpus non esse in sepulchro. furtum autem
ostendit esse mendax custodia militum et discipulorum pavor hominum.
Per hoc eciam moliebantur discipulorum perdicionem imponendo eis furti
crimen Sequitur At discipuli Christi fures erant quia ab impiis iudeis
scripta novi et veteris testamenti ablata in usum ecclesie conferebant
et salvatorem quem eis promissum fuerat illius nocte dormientibus
hoc est in infidelitatibus torpentibus abstulerunt gentibus credendum
tradentes / Et ut Beneianus Corruperunt milites pro diminutione iudei
sed discipuli magistrum suum non furto sed fide. virtute non fraude. sancti
tate non crimine. vivum non mortuum sustulerunt De templi vo
cacionis et oblacione pauperum non de bursis propriis receperunt
pecuniam et copiosam ut eam famam Christi extinguerent / tamen
sanguinem et coniunctam prius huius pecunia emerant. De quibus
porrigi simul adeo ut de Christo iam erogemus / sic cupiditas diligit
et omnino corrumperunt Unde Petrus Custodes malicia confitetur. illi autem
quem pro prius tale testimonium debuerant omnium ad primam et illam quo
re resurgentem perseverant in malicia et pecunia que ad usus
templi data fuerant vertunt in redempcionem mendacium sicut et antea xxx
argenteos inde dederant traditori Omnes et quam stipe templi
et hiis que conferunt ad usus ecclesie abutuntur in aliis rebus
in quibus suam expleant voluntatem. Siles sunt bolbarum et sacerdotum

redimentum mendacium et sanguinem salvatoris. Unde et Hylarius
exponit quod resurrectionis silencium et furti mendacium argento, quia
honorem seculi qui in pecunia est et cupiditate Christi gloriam denegarunt.
Hec Hylarius. Consules etiam iudeis similes sunt, qui cum magnis stip-
tibus et laboribus conantur ad subversionem civitatis, cupidi sunt advo-
cati dolosi, et doctores vane gloriosi, et illi qui eos adhuc
inducunt quibuscumque modis. Dum enim querere sibi pecunie inhi-
tes superaverint, que apud disciplinam tantum valuerunt, ut eum
facerent emptum proditorem. Nichil enim clausum nec occultum quod non
pecunia indagante sit coopertum. Propter quod dicitur: Nichil iniquius quam ama-
re pecuniam. Unde et Rabanus: O pestis magna avaricia super
omnes crimines detestanda, quid illesum quod incorruptum dimit-
tis? Tu genus hominum confudisti, tu disciplinam comitem Christi ab apo-
stolatu precipitasti, tu milites custodientes Christi sepulcrum cap-
tivasti. Unde bene dictum est: pecunie obediunt omnia. Hec Rabanus.
Propterea sanctus Bernardus: Ambicio est subtile malum, secretum virus, pestis
occulta, doli artifex, mater ypocrisis, livoris parens, viciorum origo,
criminum fomes, virtutum erugo, tinea sanctitatis, cecatrix cordium, ex
remediis morbos creans, ex medicina languorem. O quot
socios et heredes iudei et milites in hoc seculo etiam apud ma-
gnos et potentes reliquerunt, qui pecunia corrumpuntur et corrumpunt, ac
per temporalibus et transitoriis agentes inique credunt
quod sic anime eorum requiescunt in pace et post hec cum Christo vivere.
Et si hoc auditum fuerit a preside, scilicet furtum eius sublatum, nos suade-
debimus ei, scilicet ne quicquam a vobis exigat, et securos vos facie-
mus, id est absque periculo. Que docuerunt linguam suam loqui menda-
cium ut inique agerent. At illi accepta pecunia. Hic ostenditur
corruptionis effectus, scilicet testium falsitate. Et notatur tam tribus pre-
dictis correspondencia. Dicit ergo: At illi accepta pecunia, quia corrup-
ti quantum ad concupiscibilem, fecerunt, quia ascendunt quantum ad irascibilem,
sicut erant edocti, quia decepti quantum ad racionalem. Et sic diminute sunt
veritates a filiis hominum. Et divulgatum est etc. Corrupcione secuta, scilicet
impietatis errore, pervenit in iudeis, quia divulgatum est verbum
istud apud iudeos, scilicet quod Christus fuisset per furtum ablatus, usque
in hodiernum diem. Rabanus in glosa: Error empti mendacii perse-
veravit in iudeis, ne in Christum credant, quia quod apprehenderunt me-
dacium et noluerunt tenere. Et sic custodes accepta pecunia cor-
rupti fuerunt, sicut erant docti, et dixerunt: Nos dormientibus furati
sunt discipuli eius corpus eius. Hic mentita est iniquitas sibi, et quando
ipsi sic et discipuli sui decepti. Hec autem tristo, heu consuetudo ho-
die regitur pigris illa hora dormire nimis torpentibus.
Unde Petrus Damiani: Cavendum est ac ne sopno quod ad matutinum
quietis appetentibus hore assenciat, et maxime nos dilu-
culo ut quo videlicet tempore vincit accidia canonice nos inveniat
occupatos officiis. Absit enim nos tunc sopori nec ignavie
cedere qua videlicet hora constat redemptorem nostrum destructo mortis
imperio surrexisse, ne si tunc dormiamus qui oriente corporeo

etiam mitior nisi homo licet de in aiaduia expectare quod absit
irrisio nobis videatur illa regrue. discipuli eius nocte venerunt
et nobis dormientibus furati sunt eum sicut petrus Istud ac menda
cium inmitium iudei emerunt care quod adhuc eos tenet in
errore Unde diwlgatum est et mansit hic verbum .s. quod xpistus furatus
tus fuisset et non surrexisset tanquam verum, quod tamen erat falsum
apud iudeos usque modo. et in hodiernum diem. et usque hodie
sicut vero videtur non intelligunt errorem Unde Rabanus Error
empti mendacii per quod veritas denegatur veritatem preualuit
in iudeis ne in xpistum crederent et reatu eos constringunt perpetuo
hec Rabanus Ad tempus autem mendacium preualuit sed non semper Nam
contra fictum mendacium iudeorum resurget efficax et irrefraga
bile testimonium resurgentium mortuorum qui dormierant scilicet post
mortem surrexerunt post mortem eius tanquam testes sue resurrectionis et
exeuntes de monumentis venerunt in sanctam ciuitatem ubi que
de sancta propter templum domini et altare deputatum. et propter sanctos sanctorum
et ob distinctionem aliarum urbium in quibus ydola colebantur
vel ex antiquo nomine ut matheus publicanus dicit Et appar
uerunt multis testificantes de domini resurrectione .s. ydoneis ad de
clarandum resurrectionis dominice hiis .s. qui videre meruerunt et re
surgentem dominum susceperunt, sed non omnibus quia non erat resurrectio
generalis que apparebit omnibus et bonis et malis. Et hic divi
nitus factum est contra iudeos et milites inuestionum quod xpistus dominus
primicie dormientium vere surrexit a mortuis Unde Crisostomus Apta
sunt monumenta et surrexerunt mortui et intrauerunt in sanctam
ciuitatem ubi ut inexcusabilem redderent iudeos et domini resurrectionem
firmarent hec Crisostomus Forte hii fuerunt de quibus super epistolam ad hebre
os legitur quod multi affectauerunt sepelliri in terra sancta ut cum domino
resurgente resurgerent In ewangelio etiam nazareorum legitur quod domino
resurgente mortui circa .xl. annos venerunt in templum et scripserunt
quo illi qui erant in limbo exultauerunt descensu domini ad inferos
et demones exstabant Ubi leo papa Contra mortalitatem signa
bant sepulcra discissa obstaculorum mora presentia apparuerunt
multi qui in ciuitate sancta .i. ecclesia dei futuri resurrectionis inditia, et quod
credendum est in corporibus, fiat in cordibus hec leo Secundum ac dicitur
domini tempore alii surrexerunt ut nec se propter desperarent homo quod
in se ondat deus homo hic in se posse fieri presumeret quod dominus
hominibus fieri cognosceret Unde Greg. Ad instruendam nostre igno
rantiam nostram ad roborandam infirmitatem nostram sue resurrectionis exemplum
nobis sufficere voluit Solus ille in tempore mortuus est et tamen solus
minime surrexit Ne quis enim dicat sperare de se non debet homo
quod in sua carne exhibuit homo deus. ecce cum deo homines
resurrexisse cognoscimus hec Greg. Consideremus hic quam magna fuit
nequitia iudeorum contra dominum ihesum xpistum que et post eius mortem non
cessat. et quam magna bonitas eius contra illos de quorum salute
nichilominus curam habuit Omnibus exemplis nobis innotuit ut eius

bonitatez suā inuitiales imitem. Ringt hic sup id dyscilī
eis venerīt nocte. Et hic vz dni q surrexit dominus vno
confirmans adducit. q sapson in typo xpōnis media nocte
surrexit, et tulit portas gaze Judic 16. Et cons in ps de
bono Augus dt q dns surrexit mane, et hic tenet etiā
Item Augus dt sup id p° mathi 3°. Regit lisias et Glō ab
hora morte xpi usqz ad diluculum xpōnis constat fuisse hore
xl. go pz q in diluculo surrexit et nō ante diez. Et ita intel
ligi dz qd dt Johs cū adhuc tenebe essent .i. antequā esset
ita dies sicut fuit dt Lo° hic fuit mortuus, go nō media
nocte surrexit. Et qd obiat de principibz dē q docebant
eos metu / de sapsone dē q fuit similitudo vsito nō dype
Hic ponunt quinqz dubitaciones. Prima vtrū celare ve
ritatez semp sit pctm mortale. Scda vtrz xpō xpi fuerit ve
racit pbata. Tercia vtrz patruus pn̄re in medio et dcā
ficta semp sit pctm mortale. Quarta vtrz peccantes inde acci
pere tenear hō restituere. Quinta vtrz ficta semp sit pctm
mortale. Ad primā ē dē q sic dt hilari⁹ sup hic passū
tribz modis pctm incur. vitatez celando. Primo si hic fiat
humana timiditate vn̄ dt Glō sup 10 Tobie Ne abscōdi
muz tua et vitatez tua a consilio multo, q ppt multos con
siliatores et timorez incutientes vitas tacenda vl abscondē
da nō est. Scdo si hic fiet peccunie cupiditate, sic custodes
vitatez xpōnis celauerunt peccunie cupidite. Sup go Tobo dt
hylarius q xpōnis silencium emitur et mendaciū furti argenti
compatur qm cupidite peccunie / z honore scl̄o xpi vitas dene
gatur. vn̄ dt Jozue ad Achor Jozue vii da fili mi glaz
deo et confitere vitatez atqz indica mi qd fecisti. go abscondere
et celare vitatez est derogare glie dei. quod sine pctō mor
tali esse nō pt. Ad scdaz ē dē q ad vitatez rei quator re
quirunt. Primo testium sufficiencia, 2° ipius rei euidencia, 3° temp⁹
queuencia, 4° omnis suspicionis carencia. Ex hiis quator omnes
vitas xpōnis xpi pbata ē. Primo testium sufficiencia. omnis
enim creatura testimonium phibet suo creatori, q. creatura ē, q.
quedā ē pure spūal, quedā pure corpal, quedā vō ptim corpa
lis et ptim spūalis. In pmo gradu ē angelus q testimonium
dedit de xpōne xpi qn descendit de celo z reuoluit lapidez
In 2° gradu ē tra z alia elementa, et hec suum testimonium dedit qn
tre motus factus ē magnus. In 3° gradu ē hō z mlr, et ambo
dederunt testimonium d xpōe xpi vn̄ dixit petrus Act x dedit eum
manifestum nō omni pplo s3 testibz, pordinatis a deo nobis qui
manducauimus z bibimus cū eo postqm resurrexit a mortuis. Scd̄o
rei euidencia, q. nō fuit enigmatica vl obscura vl figura
tiua xpō xpi, sic fuit illa quā vidit Ezechiel qn dixit ffm

est prophetante me, et ecce commotio, et accesserunt ossa ad ossa
unumquodque ad iuncturam suam. Talis enim resurrectio fuit signata que signi-
ficabat resurrectionem nostram sed resurrectio Christi fuit clara et evidens adeo quod non
potuit quis infitiando celare. Tertio propter convenientiam. Quia sicut Christus sic
xl horis fuit in sepulcro ut ostenderet veritatem sue mortis ita
xl diebus in multis argumentis voluit ostendere veritatem sue re-
surrectionis. Quarto ob suspicionis carentiam. Quia si enim dicere quod corpus
Christi de sepulcro fuisset furatum ex eo ostenditur huiusmodi furtum fuisse
mendacium. Primo quia sepulcrum cum magna diligentia multum fuit cu-
stoditum. 2o quia cum magna cautela iudeorum fuit sigillatum. 3o
quia nudo corpore remanentibus sudario et linteaminibus non fuis-
set sublatum. 4o quia collegium suorum discipulorum metu iudeorum
infra portas clausas erant congregati. Quod tamen est dicendum quod 3
in prando patrimonium mendaci et similiter vel iniuste re tempore peccatum
committitur. Primo quia consentire malo et peccato est ipsum malum facere
iuxta id apostoli ad Romanos primo non solum facientes sed etiam qui consentiunt
facientibus digni sunt morte. Secundo quia proximum ledit. Nam si de-
fendit furtum oportet quod veritas proxime pereat et hic sine peccato esse
non esse potest quia sic qui loquitur veritatem in corde suo et non egit do-
lum adversus proximum suum merebitur. Sic faciens contrarium demeretur. Tertio
quia impio adiutorium prebet, quod non licet: quia sicut sibi dicitur Pa-
ralipomenon impio prebet auxilium id est iram domini merebatur. Quod tamen 4
est dicendum quod restituendum est omne id quod est iniuste acceptum consilio
vel patrocinio alterius. Unde constat quod si aliquis procuratorem sustinebit con-
tra et iusta patrocinio et consilio advocati hic est quod advocatus de-
fendit partem falsam et iniustam id suo auxilio et patrocinio iniuste
aufertur ab eo quicquam anxius per omnes ad restitutionem tenetur non solum
pecuniam quam pro salario suo accepit, verumetiam totam expensam quod pars
adversa incurrit contra iustitiam per eius consilium et patrocinium. Quod tamen 7
est dicendum quod in duobus casibus furari est licitum sine peccato. Primo de mei
vel proximi necessitate. Nam conservatio vite est necessaria de iure naturali sed quod
omnia sunt communia. Appareo vero rem est domine posito. Ubi ergo re-
tento vel applicato rem non potest stare tua conservatio vite mee vel
proximi, licet tunc accipere et furari: nec est proprie furtum sed similiter furto
quia per tunc causa communis sit accepto quod applicato alium est tunc meum sic
suum. Et si applicato rem potest stare tua conservatio vite mee vel proximi
furari non licet. Secundo licet furari omnia auctore creatoris enim dispensa-
tione sic tabule non possunt dispensari hoc potest tunc dispensare deus unde
et Augustinus in hoc sed dominum in nullum velle decipere summa scientia
est, quemlibet velle decipere summum certum est hostem sed decipere propria
voluntate est malum. Summa vero ipsius inventio est bonum.

Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem
ubi constituerat illis iesus et videntes eum adoraverunt
quidam autem dubitaverunt Et accedens ihesus locutus est eis di-
cens Data est mihi omnis potestas in celo et in terra Euntes
ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris

et filij et spiritus sancti docentes eos servare omnia que
cumque mandavi vobis et ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem seculi. Post testio
mulierum et custodum subdit hic testimonium apostolorum Circa quod de
terminat primo locum apparitionis, 2o in quibusdam cultum apparitionis
adorationis ibi et videntes eum, 3o in aliquibus affectum dubita
cionis ibi Quidam autem eorum dubitaverunt Circa primum dubi
tatur ibi Et accedens iesus locutus est eis dicit ergo undecim
autem discipuli abierunt s. ab iherusalem in galileam secundum mandatum
xpi et angeli in montem et locum ubi principaliter constitutum erat
eis ubi dominus ordinaverat se visibiliter prebere illis supra 26.
postquam autem surrexero precedam vos in galileam Et supra eodem capitulo
ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam ibi me videbunt
Et nunc propter iussionem xpi sed magis ob mandatum discipulorum obsequium
Tamen eum supradicta apparitio ad mare tyberiadis fuit de ga
lilea ubi est idem mare non tamen illa principaliter intendebatur cum
pauci s. septem tantum essent discipuli. sed postquam ista in qua omnes
erant congregati simul Et sciens quod iuxta montem oliveti et prope
bethaniam ad unum miliare est mons qui appellatur galilea, et di
cunt quidam quod ille est mons predictus ad quem discipuli xi abie
runt, non quod mons sit in galilea cum sit in iudea sed quia mons
ipse appellatur galilea Alij quod magis videtur dicunt hic fuisse
in monte thabor in quo dominus transfiguratus fuit qui vere
in galilea consistit ibi enim paucis s. tribus discipulis ostendat
gloriam sue future resurrectionis, Et ideo ibi eorum suam completam ma
nifestat omnibus suis discipulis Unde probabiliter creditur quod ibi e
fuerunt quingenti fratres preter predictos xi discipulos, et quod illa fuit
manifestatio de qua ad Cor. scribit apostolus dicens Deinde visus
est plus quam quingentis fratribus simul, hic tamen non exprimuntur nisi xi
discipuli quia erant principales discipuli xpi Unde Eusebius Duo
enim evangeliste s. lucas et iohannes solis xi hunc scribunt apparuisse
se iherusalem, ceteri vero in galileam applicare non solum xi sed omnibus
discipulis et fratribus dixerunt angelum et salvatorem iussisse De
quibus et paulus meminit dicens Deinde apparuit plus quam quin
gentis fratribus simul hec Eusebius Et ibi s. in monte apparuit eis
dominus quia illi eum quando videre merebuntur in altitudine celorum qui in
celsitudinem perfectionis ascendentes in ymo desideria calcant terre
norum Unde Strabus In monte quidem apparuit eis dominus ut
significaret quod corpus quod de communi generis humani terra nascendo
susceperat iam super omnia terrena resurgendo sublevaverat et ut
moneret fideles si illic celsitudinem resurrectionis eius cupiunt vide
re hic ab infimis voluptatibus ad superna studeant desideria trans
ferre hec Strabus. Et ideo dominus in galilea voluit apparere
propter tria Primo ut virtutem resurrectionis probaret, quia ibi plena manifestatio

operatus · ibi amplius conversatus / 2o ut insinuet se transmigraturum
de iudeis ad gentes / Galilea interpretatur transmigratio et ista gali
lea in qua dominus apparuit fuit galilea gentium · 3o ut insinu
at nos transmigrare de isto seculo ad eternitatem quo nos perfecti
hec est beata transmigratio in qua videbimus eum sicuti est / Et in celo
et videntes eum discipuli primum adoraverunt in adventu suo ado
racione et cum eum humiliamus se credentes dominum deum et hominem
immortalem resurrexisse Quidam autem dubitaverunt propter rei novi
tatem quorum dubio magis auget fidem nostram beatus Greg quod discipuli
tarde crediderunt non tam illorum infirmitas quam mea firmitas fuit
Nam illius dubitationibus tot multis argumentis mirantur quoniam et docet
luc ult · et se ocule videndum prebuit et manibus tractandum / quod de
spiritu solo non potest esse Jo · ult Notandum quod multiplex est dubio
scilicet pro tarditate sicut thome Joh 20 · Secunda admiratione sicut hic et
luc ult · 3a contemplatione sicut marie luc 1o quomodo fiet istud · contra
pietatis sicut Joh baptista super hic An es qui venturus es / 7ta infidelitate
sicut iudeorum Joh 10 Si tu es xpistus dic nobis palam Ex quo
patet quod ibi erant alii quam apostoli qui omnes erant iam certificati et thomas qui
nunc cos fuit magis incredulus Dubio quidem discipulorum in
fidei fuit confirmacio quia quo amplius dubitaverunt eo sollicitius
inquisierunt et quo certius probaverunt eo firmius crediderunt et non solum
magis fidem corroboravimus · sed etiam hereticorum vesanias destruxerunt
Non sum similiter Et plures sunt apparitiones xpisti post resurrectionem · quod
dicit apostolus prima ad cor 15 dicens visus est iacobo · visus est
plus quam quingentis fratribus / sed Novissime tamquam abortivo visus est
michi Secundum dicte legenda in circulo · primo quinque in ipso die resurrectionis
Primo apparuit marie magdalene flenti ad monumentum Joh 20 · 2o pie
cidis et alie marie egredientibus nunciare discipulis ut hic / 3o si
mon petro quod quomodo factum sit ignoratur non declaratur luc 24 sed luc cre
dit factum cum petrus currit ad monumentum et vidit linthiamina posita et
abiit mirans secum quod factum fuerat / 4to cleophe et socio eius
luc 24 · Quinto reversis illis et narrantibus quomodo cognoverunt eum in fra
ctione panis · apparuit Januis clausis · ubi Thomas aberat Jo
20 / 6to post dies octo quando cum eis erat thomas / 7o piscantibus ad ma
re tiberiadis Joh ult · 8o in monte galilee ut hic et marci
ult · Et probabiliter creditur quod illa fuit manifestatio de qua scribit
apostolus prima ad cor 15 · deinde visus est plus quam quingentis fratribus
quia a precepto sive ex promisso domini sive angeli venerunt ad illum lo
cum ad videndum dominum Et possibile est quod apostoli assumpserunt alios
discipulos xpisti et amicos eius speciales / hic tamen non exprimuntur nisi
xi apostoli qui erant principaliter xpisti discipuli / 9o recumbentibus illis die quo
ascendit marci ult / 10 viderunt eum iam non in terra positum sed ele
vatum in aera celi quod patet dicentibus sibi angelis Sic veniet
quemadmodum vidistis eum euntem in celum actuum 1o Preter hoc augusti
nus scribens historiam actuum apostolorum ponit et alia · sunt enim

Vere resurrectionis q per dies xl multiformiter apparuit eis loquens de regno
dei. Non est intelligendum q singulis xl diebus apparuit eis, sed
q infra illud tot dierum spacium plures apparuit exhibendo se oculis videndum
et manibus palpandum cum eis comedendo et bibendo sicut ante
consueverat ut resurrectionem suam pluribus modis ostenderet. Deo ad demon
strandam gloriam sue resurrectionis non decebat eum cum illis ut prius conversari
continue ne putaretur ad vitam mortalem resurrexisse. Sed facto ergo in
dicat se resurrexisse ad immortalem vitam ab hominibus huius vite se
parata. Itaque non statim post resurrectionem ascendit ut multis probabilit argumentis
resurrectionem probaret et discipulos consolando refoveret ut sic mater ec
clesia paciencia que debemus exspectare et expectare mercedem. Nam
sicut fuerunt xl hore mortis s. quinque passiones vespertine 2 36
durante nocte et unius diei, ita ergo dies cum eis conversatus est post resurrectionem
que divina consolatio excedit humanam tristiciam, pro eis fecit hec et pro nobis
sed non condecuimus. Dilexit et diligit sic vehementer et non diligens
cum tum ad resurrectionem et tam ignes non solum calescunt sed etiam ardere de
bemus. Unde Beda. Resurrectionem suam certam et vere manifeste et va
rius documentis persuadere dignatus est propter confirmandam fidem et fu
gandam de corde perfidiam, omnem que dubitacionem de sua resurrectione tol
lendam. Unde etiam Bernhardus. Xpus fuit triplex panis subcinericius
in incarnacione, renovatus in resurrectione, triticeus in mundi ultimatis
consione. Panis subcinericius est deus homo. Nam quid est deus
nisi vita et panis. Et quid est homo nisi cinis et pulvis, et
quid est in una persona deus latens et homo patens nisi sub
cinericius. Panis ergo subcinericius est panis subcinere deus la
tens sub homine. Et hic erat Xpus ante resurrectionem. Panis renovatus
est ergo ipse homo deus s. post resurrectionem. Xpus enim qui cinis panis omnis
tat, post vero quasi panis cinerem celavit. Erat enim huius corporis glo
rificatio tunc humanitas in eo que celata fuit. Unde ante passionem
humanitas in eo manifesta fuit divinitas latebat, et ideo re
pr... et post... agitatam probare et mundo ostendere oportebat.
Post resurrectionem vero magis probacionem humanitate quam divinitate consiste
bat. Unde tunc visu tactu esu et multis aliis argumentis se verum
esse hominem comprobabat. Panis triticeus sive omnium cinere est sive
purificatus sive emigitur sed de simila purissima, hic est munda deus
hic panis est deus meus. Nam ad devocionem non sufficit scire
dicere deus enim. Modo enim devocio est deus deus meus, hic
faciat omnem deum et hic addat ut sit deus deus meus. Quid
enim prodest mihi deus si non sit deus meus. Hec Bernhardus. Et sciendum
q non inimicis hominibus et mundi amatoribus sed solis apostolis ali
isque fidelibus post resurrectionem suam salvatorem apparuisse legimus.
Neque enim conveniens erat ut Xpus a mortuis resurgens hi-
que iam eternus et immortalis inimicis hominibus deo mortuus et a vita
que Xpus est separate se manifestaret. Unde et ante dixerat, ad
huc modicum et mundus s. qui in mundo me videt, ocius ad mors
iam me non videt, vos autem videbitis me. Unde Theophilus de
celo non conversabat inter plebem que s. post resurrectionem conversacio eius non

erat digna hominibus s(ed) divina magnitudine / quod etiam e(st) forma
resurrectionis future. in qua sic angelis consolabimur filii dei s(unt) resurrectionis
Manifestavit se ad discipulos suos et aliis fidelibus, ut vivus vi
deretur a convictibus. Vnde dicit Augustinus quod qui surrexit non est visus
nisi a suis Unde et in actibus Hunc deus suscitavit tertia die et dedit
eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo
nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis
Fuerunt autem quicumque non omnibus sed testibus tamen preordinatis resurrectionem
suam manifestavit: quia infirma per media reducit dispensatio et ideo
quosdam mediatores elegit per quos universo orbi resurrectio manifestari
festari possit. Sic ergo dominus per dies xl multiformiter appa
rens discipulis ac edens loquens quoque cum eis et argumentis nos
illuminat ad fidem et promissis erexit ad spem ~~...~~ ut sic
tamen donis celestibus dilatatus accedat ad amorem. Et sicut Beda
ondit immortalitatem mortalibus ad gratiarum actionem debitam ut
intelligamus quid studium et sciamus quod futurum eius. De nu
mero autem predictarum apparitionum et duarum sequentium sic dicit Beda
hac ergo frequentia corporalis sue manifestationis ondendere voluit
dominus in omni loco se bonorum desideriis se presentem esse
divinitatis. Apparuit namque ad monumentum lugentibus feminis / Unde
et nos eius absentie recordatione salubriter contristatos presentiam
reddit: Eis a monumento ut cognita resurrectionis gaudia predicaret
Unde et nobis dum bona que novimus proximis fideliter annun
ciare gaudemus. Apparuit in fractione panis his quos peregri
num esse putantes ad hospitium invitaverunt. Unde nobis ut pe
grinis et pauperibus quecumque possumus bona libenter impendimus
Unde et nobis in infractione panis in sacramentum corporis eius vel
panis et etiam casta et simplici conscientia sumimus. Apparuit in
abdito dum de sua resurrectione loquentibus. Unde et nobis cum modo eius
dono idem agimus. Unde et nobis semper in extrinsecis operibus ad
tempus vacantes de eius gratia locutum venimus. Apparuit cum fo
ribus clausis intus iudeorum metu residerent. Apparuit cum in
noravit eorum metu. aptis cum gressibus in mortem vitare conerentur
Affuit quondam confortatione spiritus sancto etiam cum infidelibus pre
mentur / et ad publicum venire ac dilatatum prohibent. Unde eius
et nunc cum inclinato ad fidem culmine regali resurrectionem convenit
predicationis et omnis mundi sublimitas apostolis est substrata
vestigiis. Apparuit piscatoribus eos quia captis divine agmine
beneficiis. Unde est et nobis cum necessaria vite temporalis venia mutatione cum
beneficiis. Unde est et nobis cum necessaria vite temporalis iam intentione
vivimus iuste quia in iis laboribus subsidium adiungit sue pietatis
Apparuit recumbentibus. Unde et nobis nunc apud convivia sive
manducamus sive bibimus sive aliud quid agimus omnia in gloriam
dei facimus. Apparuit primo in iudea / Unde deinde in galilea
Deinde in iudea circa ipsum diem qua ascendit in celum. Unde erat
etiam cum primo solum iudee tamen credidissent. Unde etiam cum iudeis

ob culpā pfidie delictus transmigrauit ad gentes. Et ad eum usq
tūc cū ad finez sclī reuertet ad iudeā, z sic aplūs ait Cumintrate
gentium multitudine sic omnis isrł saluus erit. Nouisse ille appa
runt ascendens in celum Videtur nobis ut eum pō morte ad ce
los seq̄ meamur. si ad mortez eius in Bethaniā vnd ascendit
.i. in domū obedie seq̄ctiamur. Ipse etenim celum ascensurus
bethaniā venit, qz sic aplūs ait factus ē obediens vsqz ad
mortez. mortez aut crucis, ꝓpter qd z deus illum exaltat. vemus
ibidem & nos si qd ie monet agimus. qd ꝓmisit credimus
Esto fidelis vsqz ad morte et dabo tibi coronā vite. sic qz
ipsius gracia largiente ut qui nobiscum vsqz ad vite huius tm ma
net. pō hanc nos vitam ad videnda sc̄ūd vite celeste firma
subleuet h' Beda Sic qd dixi sic et quadragesima xpī nos
sacrat et nos vtriusqz solemnitate mistice instruit de quibus
sic Beda sic ait Vtrāqz sane hac solēnitatem ꝓpter hoc qd
cū hominum sz ipsius domini ac saluatoris nostri prima nos scrū
xit auctas xl' e ieiunat in deserto cuncta qz consuncta tempta
toris mistica funebant angelicis Cui sic nos informat quo
qz p maceratione carnis aduersum spiritualis machinas simulat
et ad angelorum debeamus consorcia puenire Porro hic nos
gaudia in ea suada mostrat. qz pō resurrectionem semper discipulis
vnum in mittere arguitt p dies xl' pbuit et illos sic sic
quotidiana visitacionis letabundis, hic spus licet seat ac festiuus
In quo nō solum futura sed gaudia que ad illa sunt sed
tm psignat vnū et ineffabilez cū nos sue pietate affectu
ostendit. qz depositi iā infirmitate corporis et p resurrectionem v
tutez in celeste gloriam ciuitatam dignatur cū adhuc discipulorum
interesse omnio. vt socios eos hre possit in celo, z pcepta quo
ad regna dei puenerint vinatiq ipsa familiaritate conmedz atqz
illius spus meoriam roboret de quo eius ante passionem suam pmit
tendo p dixit Et ego dispono vobis sic disposuit cū pa
tez et in celum ascendens neqz eis pnte sue pn die dulcedine
abstulit. sz eadem pocius ꝓmisso spus sctī consummate cumulauit
Denique mox illi regressi sunt in ierusalem cū gaudio magno
et erat semp in templo laudantes z benedicentes deum. hoc
q3 nobis gaudio et laude z benedictione celesti qua spus sancti
pstolabat aduentum vsqz ad diez quinquagesimum que ꝑcti
penthecoste appellant. solemnitatem huius modi de lectura decreuerunt ee
celebrandam quo qd sacrosanctis diebus hunc nos maioribus conpul
atqz imnpnis celestibus vacamus ob reuerentiam dominice resurrectionis
ob meoriam domini conuictum cū discipulis sic et ob spem future
intē ꝯsortis ac vite inmortal qz et genu in orōe minime fle
ctimus qz flexio genuum pnie et luctus e indicium Quod eciam
omnibus diebus dominicis obseruandum pro eiusdem resurrectione dominice
ne inuiolata patres instituerunt Recte qd quadragenarius diez

unio ieiunium a(n)te celebrat ut p(er) h(oc) spiritualis admoneamur
q(uod) p(ro)ut in mundo vivim(us) p(ro) celestium p(re)mior(um) adept(i)one sep(er)
laborare debeam(us). P(er)fecte ergo quinquagenario dier(um) o(mn)io statum
future n(ost)re beatitudinis in imagine colentur(?) ieiunia et relaxando
alta canendo stantes orando d(omi)ne sue appositissima p(er)petue glorie re
surrect(i)o(n)e et laude p(re)signat h(ec) Beda

Beda

Hic ponu(n)tur septe(m) dubitat(i)o(n)es. P(ri)ma utr(um) corp(us) xpi resurrexit
gloriosu(m). S(ecund)a utr(um) corp(us) xpi resurrexit integr(um). 3a utr(um) r(esurrecti)o
xpi debuit o(mn)ib(us) manifestari. Q(uar)ta utr(um) corp(us) ip(s)i(us)(?) debuit (con)ti(n)ue
cu(m) discipulis (con)versari. Q(uin)ta utr(um) xpus veritate(m) r(esurrecti)o(n)is debuit ar
gum(en)tis declarare. Sexta utr(um) ista argum(en)ta q(uae) xpus induxit suffi
cienter manifestant veritate(m) r(esurrecti)o(n)is eius. Septima utr(um) corp(us) xpi de
buit resurgere cu(m) cicatricib(us). Ad p(ri)ma(m) d(icendu)m q(uod) corp(us) xpi i(n) r(esurrecti)o(n)e
fuit gloriosu(m), et h(oc) app(ar)et gloriosum triplici r(ati)o(n)e. P(ri)mo q(ui)a r(esurrecti)o
xpi fuit exe(m)plar et ca(usa) n(ost)re r(esurrecti)onis ut h(ab)et(ur) 1 Cor. xv. S(ecundu)m q(uod) cu(m)
in r(esurrecti)one h(ab)ebi(mu)s corp(us) gloriosa sic(ut) ibid(em) d(icitu)r. Seminat(ur) in ignobi
litate surget in gl(ori)a. Cu(m) i(gitur) ca(usa) sit potior ca(usa)to et exemplar
exemplato, multomagis corp(us) xpi resurgentis fuit glo(rio)su(m).
S(ecund)o q(ui)a p(er) humilitate(m) passionis meruit gl(or)ia(m) r(esurrecti)onis. Unde et ip(s)e
dicebat: Nunc a(n)i(m)a mea turbata e(st), q(uo)d p(er)ti(ne)t ad passio(n)e(m), et p(o)st(ea)
dic(it): Pater clarifica nomen tuum, in quo p(e)t(it) gl(ori)a(m) r(esurrecti)onis. T(er)cio q(ui)a sic(ut)
sup(ra) h(ab)itu(m) e(st) a p(r)i(n)cipio a(n)i(m)a xpi sue (con)cept(i)o(n)is fuit gloriosa p(er) fruit(i)o(n)em
diuinitatis p(er)fecta(m). Sed p(er) dispensatio(n)em f(a)c(tu)m sic(ut) sup(ra) dictum est
ut a(n)i(m)a gl(ori)a no(n) redundaret in corp(us) ad h(oc) q(uod) misteriu(m) n(ost)re re
dempcionis sua passione (com)pleret. Et p(er)acto h(oc) m(ister)io passionis et mortis
xpi a(n)i(m)a statim in corp(us) in r(esurrecti)one resumptum sua(m) gl(ori)a(m) derivavit
et ita factum e(st) corp(us) illud gloriosu(m). Ad s(ecun)dam d(icendu)m q(uod) sic(ut) sup(ra)
dictu(m) e(st) corp(us) xpi fuit in r(esurrecti)one eiusd(em) n(atur)e s(ed) alteri(us) gl(ori)e. Unde quicq(ui)d
ad n(atur)am corporis humani p(er)ti(ne)t totu(m) fuit in corpore xpi resurgente.
Manifestu(m) e(st) aut(em) q(uod) ad n(atur)a(m) humani corporis p(er)t(inet) carnes et ossa et
sanguis et alia h(uius)mo(d)i. Et ideo o(mn)ia ista in corpore xpi resur
gentis fuer(un)t et eciam integralit(er) absq(ue) o(mn)i diminuc(i)one, alioquin
no(n) fuisset p(er)fecta r(esurrecti)o si no(n) fuisset reintegratum q(uo)d p(er) morte(m)
ceciderat. Unde et d(omi)n(u)s suis fidelib(us) p(ro)mittit dicens Mt x: Vestri
aut(em) et capilli omnes numerati sunt. Et Luc. 21 d(icitu)r: Capill(us) de capite vestro
no(n) p(er)ibit. Dicere aut(em) q(uod) corp(us) xpi carne(m) et ossa no(n) h(ab)uit et
alias h(uius)mo(d)i p(ar)tes humano corpori n(atur)ales p(er)ti(ne)t ad errore(m) Eutichii Con
stantinopolitane urbis ep(iscop)i, q(ui) dicebat q(uod) corp(us) n(ost)r(u)m in illa r(esurrecti)o
n(is) gl(ori)a erit impalpabile et vento aereq(ue) subtilius. Et q(uod) d(omi)n(u)s
p(ost) (con)firmata corda discipulor(um) palpatum o(mn)e id q(uo)d in eo pal
pari potuit in subtilitate(m) aliq(ua)m redegerit, q(uo)d id(em) reprobat Greg(orius).
Eciam corp(us) xpi p(ost) r(esurrecti)o(n)em (com)mutatum no(n) fuit s(ed) id(em). Ro(manos) vi. Xpus
resurgens ex mortuis ia(m) no(n) morit(ur). Unde et ip(s)e q(ui) dixerat d(e) mor
te s(us)citat(?). Si eni(m) (con)veniens e(st) ut xpus aliud n(atur)e corp(us) in sua (con)cep
cione acciperet puta celeste sic(ut) Valentin(us) asseruit, multomagis
inconveniens est q(uod) in r(esurrecti)one aliud n(atur)e corp(us) reassumpsisset q(uia) corp(us)

in resurrectione asumpsit ad vitam immortalem quod videtur procedere a reparat
ad vitam mortalem Sanguis quoque qui de corpore xpi fluxit
cum ad veritatem nature humane pertineat. totus in corpore xpi resur
rexit. et eadem ratio de omnibus particulis ad veritatem et integritatem
humane nature pertinentibus Sanguis autem ille qui in quibusdam
ecclesiis pro reliquiis observatur non fluxit de latere xpi sed mi
raculose dicitur effluxisse de quadam ymagine xpi percussa
Ad 3am dicendum quod convenientes fuerunt anime xpi in resurrectione corporis sui cum cica
tricibus resumere Primo quidem propter ipsius xpi potentiam Dicit enim Beda
super Luce quod non ex impotentia curandi cicatrices servat sed ut perpe
tue victorie sue circumferat triumphum Unde et Augustinus dicit in 22 de
civitate dei Et fortassis in illo regno in corporibus martirum
videbimus vulnerum cicatrices que pro xpi nomine pertulerunt Non
enim deformitas in eis sed dignitas erit quedam et quedam in corpo
re non corporis virtutis pulchritudo fulgebit Secundo ad confirmandum corda
discipulorum circa fidem sue resurrectionis Tercio ut patri pro nobis suppli
cans quale genus mortis pro homine pertulit semper ostendat Quarto
ut sua morte redemptis quam misericorditer sint adiuti propo
nat eisdem mortis indiciis commemoret Postremo ut in iudicio quam
iuste dampnentur ibidem denunciet seu annunciet Unde sicut Augustinus
dicit in libro de simbolo Sciebat xpus quare cicatrices in suo corpore
servaret. Sicut enim demonstravit thome non credenti nisi tangeret et vi
deret. ita eciam inimicis vulnera demonstraturus est sua. ut convin
cens eos veritas dicat Ecce hominem quem crucifixistis videtis
vulnera que infixistis agnoscitis latus quod pupugistis quoniam per
vos et propter vos apertum est nec tamen intrare voluistis Ad quartum
dicendum quod eorum que cognoscuntur communi lege nature. quedam autem cogno
scuntur ex speciali munere gratie sicut ea que divinitus revelantur
quorum quidem ut Dionysius dicit in libro celestis ierarchie hec est lex di
vinitus instituta ut a deo immediate superioribus revelantur quibus me
diantibus deferantur ad inferiores sicut in ordinatione celestium spirituum
Ea vero que pertinent ad futuram gloriam communem hominum cognitionem
excedunt secundum illud ysaie. Oculus non vidit deus absque te que
preparasti diligentibus te Et ideo huiusmodi ab homine non cognoscuntur nisi
divinitus revelata sicut apostolus dicit 1 Corinthiorum 2 Nobis revelavit deus per
spiritum suum Quia igitur xpus resurrexit gloriosa resurrectione ideo eius
resurrectio non omni populo manifestata est sed quibusdam quorum testimonio
deferretur in aliorum notitiam Ad quintum dicendum quod circa resurrectionem xpi
duo erant discipulis declaranda scilicet ipsa resurrectionis veritas et gloria re
surgentis Ad veritatem autem resurrectionis manifestandam sufficit quod pluries
eis apparuit et cum eis familiariter locutus et comedit
et bibit et se eis palpandum prebuit Ad gloriam autem resurrectionis ma
nifestandam noluit continue conversari cum eis sicut prius fecerat ne
videretur ad talem vitam resurrexisse qualem prius habuerat Un

luc. ult. dicit eis Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, tunc quidem erat cum eis presentia corporali Sed cum cum eis fuisset non solum corporali presentia sed etiam per similitudinem mortalitatis Unde Beda supradicta verba exponens dicit Cum adhuc essem vobiscum i. cum adhuc essem in carne mortali in qua estis et vos tunc quidem in eadem carne resuscitatus erat sed cum illis in eadem mortalitate non erat Ad sextum dicendum quod argumentum dupliciter dicitur quandoque enim dicitur argumentum quecumque ratio rei dubie faciens fidem Quandoque autem dicitur argumentum aliquod sensibile signum quod inducitur ad aliquam veritatis manifestationem sicut etiam Aristoteles aliquando in libris suis utitur nomine argumenti Primo ergo modo accipiendo argumentum Christus non probavit discipulis suis suam resurrectionem per argumenta quia talis probatio argumentativa procedit ex aliquibus principiis que si non essent nota discipulis nichil per ea eis manifestaretur quia ex ignotis non potest aliquid fieri notum Si autem essent eis nota non transcenderent rationem humanam et ideo non essent efficacia ad fidem resurrectionis astruendam que rationem humanam excedit Oportet enim principia ex eodem genere assumi ut dicitur in primo posteriorum Probavit autem eis suam resurrectionem per auctoritatem sacre scripture que est fidei fundamentum dicens Oportet impleri que scripta sunt in lege et prophetis et psalmis de me ut habetur luc. ult. Si autem accipiatur secundo modo argumentum sic Christus dicitur suam resurrectionem argumentis declarasse in quantum per quedam evidentissima signa se vere resurrexisse ostendit Unde et in greco ubi nos habemus in multis argumentis loco argumenti ponitur tekmirion quod est signum evidens ad probandum Que quidem signa resurrectionis Christus ostendit discipulis propter duo Primo quidem quia non erant corda eorum disposita ad hoc quod de facili fidem resurrectionis acciperent Unde ipse dicit eis luc. ult. O stulti et tardi corde ad credendum Et mar. ult. exprobrat incredulitatem eorum et duriciam cordis Secundo ut per huiusmodi signa eis ostensa efficacius eorum testimonium redderent secundum illud io. i. io. i. Quod vidimus et audivimus et manus nostre contrectaverunt hoc testamur Ad septimum dicendum quod Christus resurrectionem suam dupliciter manifestavit scilicet testimonio et argumento seu signo Et utraque manifestatio in suo genere fuit sufficiens Est enim usus duplici testimonio ad manifestandum suam resurrectionem discipulis quorum neutrum potest refelli Quorum primum est testimonium angelorum qui mulieribus resurrectionem nunciaverunt ut patet per omnes evangelistas Aliud est testimonium scripturarum quas ipse proposuit ad ostensionem sue resurrectionis ut dicitur luc. ult. Argumenta etiam fuerunt sufficientia ad ostendendam veram eius resurrectionem et etiam gloriosam Quod autem fuerit vera resurrectio ostendit Primo quidem quod esset corpus verum solidum non corpus fantasticum vel rarum sicut est aer Et hoc ostendit per hoc quod corpus suum palpabile prebuit Unde ipse dicit luc. ult. palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere Secundo ostendit quod esset corpus humanum ostendendo eis veram effigiem quam oculis intuerentur Tertio ostendit eis quod esset idem numero corpus quod prius habuerat ostendendo eis vulnerum cicatrices Unde legitur luc. ult. dixit eis Videte manus meas et pedes meos quia ego ipse sum Alio modo ostendit eis veritatem sue resurrectionis ex parte anime iterato corpori unite et hoc ostendit per opera triplicis vite Primo quidem per opera vite nutritive in hoc quod cum discipulis manducavit et bibit ut legitur luc. ult. Secundo per opera sensitive vite in hoc quod discipulis

ad interrogata respondit et presentes salutat in quo ondebat se et vide(n)t et audire, 2o per opera vite intellectiue in hoc quod cum eis loquebatur et de scripturis disserebat. Et ne quid deesset ad perfectam manifestacionem ondit eciam se habere diuinam naturam per miraculum quod fecit in piscibus capiendis. Et eciam per hoc quod eis videntibus ascendit in celum quia sicut dicit Jo iii Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Similiter eciam suam deitatem ondit discipulis per hoc quod ad eos ianuis clausis intrauit sicut quod dicit Greg in omelia paschali carnem dominus prebuit serum pbuit quam clausis ianuis introduxit ut esse ondet post resurrectionem corpus suum eiusdem nature et alterius glorie. Similiter eciam ad dotem glorie pertinebat quod subito ab oculis discipulorum euanuit sicut dicitur Luce vltimo quod per hoc ondebatur quod in potestate eius esset videri, quod pertinet ad condicionem corporis glorificati ut supra dictum est.

Tunc ibi Et accedens iesus hic subdit amocio omnis dubietatis a discipulis xpisti quia ait et clemens dominus credentes in fide confortat et fidem eorum roborat, ac dubios ad fidem reducat, et dubietatem eorum excludit intimans eis ad quantam gloriam peruenit, vt omnem dubietatem a cordibus eorum auferret dicit Et accedens ihesus scilicet familiariter locutus est confabulabiliter ad certificandum eos de sua deitate dicens data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Comentum vt qui ante regnabat in celo per fidem regnet in terra. Item Glosa Magister ad fidem confortat et dubios ad fidem vocat intimans ad quantam gloriam peruenerat.

Remigius super hoc data est mihi omnis potestas. Creatorem potius dicit omnis potestas quam sapiencia, quam bonitas. Ideo potestatem potius commemorat, quia magis dubitare poterant apostoli quam de sapiencia vel bonitate visa eius afflictione in sua precedenti passione. Item data est mihi omnis potestas. Con aut intelligitur secundum deitatem, sic habet hanc ab eterno per naturam non per datam, aut secundum humanitatem, sic hanc ab instanti concepcionis ex comunione diuine nature ad humanam. Et ideo sunt pro data dicit ideo secundum deitatem, non potest dici data quia habet etiam hanc a patre insuper secundum unum tropum quo res dicitur fieri quando innotescit, 2o data est in racione quo ad manifestacionem, quia fortitudo eius absondita erat in passione, que apparuit in racione. Ex ipse dicitur data ei potestas secundum humanitatem, quia et si data sunt ei a concepcione quo ad continentem non tamen quo ad effectum dispensacionis in qua pertinebat tempus et morem. Comentum Glosa data est mihi omnis potestas hoc non secundum coeterna patris diuinitate, sed de assumpta dicit humanitate in qua gloria et honore coronatus est et omnibus suppositus quia licet xpistus quantum ad deitatem ab eterno habet hanc potestatem et quantum ad hoc ab instanti concepcionis habet potestatem in celo et in terra. Execucio tamen excedit crucem hanc ante suam resurrectionem sed voluit passibilitati esse subiectus propter magis redemptionem. Hoc ergo loquitur a parte humanitatis in qua minoratus est paulominus ab angelis, non a parte diuinitatis in qua pater est coequalis et coeternus. Nam secundum deitatem tantum est pater quantum filius et spiritus sanctus coequalis.

est pater et filius et spiritus sanctus Unde Augustinus Tanta est
tota trinitas in solo patre quanta in solo filio et in solo spiritu sancto
quanta est simul in patre et filio et spiritu sancto hec Augustinus Agitur
secundum divinitatem semper simul cum patre et spiritu sancto omnipotens
super omnia · secundum humanitatem omnium rerum et in te omnia potestatem
accepit et omnia in manu eius sunt tradita ut homo ille qui nuper
factus est in celo dominetur et in terra · habet enim potestatem in
celo coronandi quos vult · et in terra eligendi quoscumque vult
quia et ibi facit quod vult Non solum ergo in terra sed etiam in celo
potestatem accepit quia in humanitate exaltatus ad dexteram patris
est collocatus et super omnes angelos elevatus nomen quod sibi est
datum quod est super omne nomen ut in nomine ihesu omne genu
flectatur celestium terrestrium et inferiorum Non solum est super omne
hominum nomen sed etiam super omnium angelorum sanctissimum Nulli
enim hominum vel angelorum concessum est ut naturalis filius dei dici
posset nisi soli illi cui a patre dictum est hic est filius meus
in quo michi bene complacui Nulli quoque sanctorum vel angelorum
datum est ut in nomine eius daretur salus mundo nisi soli deo
de quo petrus ait Non est in aliquo alio salus neque enim
aliud nomen datum est sub celo hominibus in quo oporteat
nos salvos fieri · in natura quippe homine a patre accepit quod
in natura deitatis etiam ipse donat Unde beneventanus Filius quippe
dei communis filius deus hominis divinitas carni contulit quod
semper ipse cum patre possedit Unde alibi tot fratres erant ibi aucupa
te dicitur in actibus quod omnes discipuli erant in unum in cenaculo
congregati et non erant nisi centum viginti Propter dicta quod omnes creden
tes de unum cum apostolis non erant nisi centum viginti multi tamen erant
credentes de aliis civitatibus et locis quibus simul apparere vo
luit ad ipsorum consolationem sicut et aliis · sed ad potestatem sibi datam pec
catores non spernit sed omnes sine personarum acceptione colligit
Sed tamen nulli creature potest communicari omnipotentia · quia creatura in nullo potest
equari creatori · ergo nec in omnipotentia Item in substantia finita non potest esse
virtus infinita sed humanitas christi est substantia finita in ecclesia ergo et virtus
virtute tua ergo etc Item magister dicit in 3o dicere de domini quod anime christi sive
eius humanitati non est datum posse facere omnia · Unde ergo hic dicitur
domine data est michi omnis potestas in celo et in terra · dicit glossa debet esse
intelligendum de assumpta humanitate Item super 6 dicitur Si potest credere
omnia possibilia sunt credenti · ergo si possibilia sunt credenti multomagis
possibilia sunt anime christi comprehendenti Respondetur quod est multiplex potentia est
potentia impetrandi · et est potentia presidendi et est potentia faciendi
Unde ergo magister dicit quod non est datum posse ei facere omnia · intelligitur
de potentia faciendi sive creandi Unde ad dicitur hic · data est michi omnis
potestas · intelligit de potentia presidendi · omnibus enim que sub deo sunt
preest christus secundum humanam naturam que est super angelos exaltata Unde

dicitur autem quod omnia possibilia sunt credenti intelligitur de potencia impe
trandi. Fides enim firma impetrat pro omnia miracula patrare. Et id quod
dicitur prima ad Corinthios xiii. Si habuero omnem fidem ita ut montes trans
feram. Item notandum quia dicit dominus data est mihi omnis potestas in
celo et in terra. Per hoc non excluditur potestas sub terra ymmo potius
includitur ex a maiori. Nam et demonio est data potestas in inferno.
Unde ad Philippenses 2o Ut in nomine Ihesu omne genu flectatur celestium
terrestrium et infernorum. Euntes ergo docete. Ad unitatem ecclesie conve
niat testimonium non tantum creatum sed etiam increatum scilicet divinum quod
ostenditur primo ex aggregatione fidelium ex omni gente. 2o ex in
cessanti divina cooperatione ibi Et ecce ego vobiscum sum. Circa
congregationem universalis ecclesie triplex datur mandatum apostolis. Primum de
docendo in fide. 2o de baptisando in trinitatis nomine ibi
baptisantes eos. 3m de instruendo opere ibi docentes eos serva
re omnia. Glossa. Congruus est ordo. Primo enim docendus est
auditor. Deinde fidei sacramento imbuendus et post ad servanda
mandata instituendus. Quia nisi prius anima fidem recipiat non est
dignus baptismo. Nec valet mundari baptismo nisi prius
instat bonis operibus. Mittens ergo patrisfamilias operarios in
vineam suam dicit Euntes ergo scilicet per mundum post. Euntes ibant et
flebant mittentes semina sua. Docete id est in fide instruite. Omnes
gentes. Revocat salvator hic quod supra dixerat Matthei x. In viam
gentium ne abieritis. Quia ante resurrectionem fides non erat generaliter seu vulgariter
promulganda. Sed post resurrectionem. Unde Actuum xiii. Quia repulistis
et indignos iudicastis vos verbo dei ecce convertimur ad gentes. Sic
enim precepit nobis dominus. Sic hic Euntes ergo quod est contra negligentes
qui nolunt ire. Docete contra ignorantes qui docere nesciunt et of
ficium assumunt. Omnes gentes quod est contra personarum acceptores
qui tantum ad aliquos vadunt et demos viduarum comedunt. Bap
tisantes eos. Preposuit docete quia cathecismus debet precedere baptismum.
Unde adulti debent prius instrui de hiis que pertinent ad fidem ante
quam baptisentur. Unde glossa. Euntes ergo docete id est primum cathecisate
quia sine fide impossibile est placere deo. Baptisantes eos. Iohannis 3o. Nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest intrare in regnum
dei. In nomine propter unitatem substantie. Patris et filii et spiritus sancti
propter distinctionem personarum. Vel in nomine id est in invoca
tione nominis patris et filii et spiritus sancti quo ad professionem trinitatis. spiritus sancti
Nota quod ista est forma baptismi a Christo sed formalia consilio muta
ta sunt in pluralia. Etiam quando apostoli baptisabant in nomine Christi ut
habetur Actuum 9 et 19 ut nomen Christi quod tunc fuit odiosum et detesta
bile magnificaretur et fieret amabile. Et hoc late tractat magister in 4o
sententiarum. Docentes eos servare opere et perseverantia omnia quecumque
mandavi et dixi vobis scilicet sacramenta a Christo instituta et alia ad fidem
catholicam pertinentia ac mores scilicet dilectionem proximi et dei quia ut

dicit Jacobus Ozt non tantum auditores esse verbi sed etiam factores
et qui offendit in uno factus est omnium reus. Congruus ordo
primo enim auditor in fide est docendus, quia nisi plene fidem
recipiat non est dandum baptisma quia sine fide impossibile est placere
deo. nec valet baptismum mundato si non continuo per bonis operibus
consistat, quia sicut corpus sine spiritu mortuum est ita et fides sine operibus
mortua est. Igitur oportet omnia simul ac quecunque mandat ipse. Cum
hic videtur impossibile solum teneat et custodiat caritatem. Unde Augustinus
Justicia dilecta forte rem est fortis vultis videre quod sit fortis dilectio
quisque per aliquam necessitatem non potuit implere quod iubet deus tenet
illud qui implet. Et iterum divinarum scripturarum multiplicem habundantiam
latissimam doctrinam sine ullo errore comprehendit et sine ullo
labore custodit cuius cor plenum est caritate dicente apostolo plenitu-
do autem legis caritas. Tota magnitudinem divinorum eloquiorum
secura possidet caritas qua deum proximumque diligimus. Docet
enim celestis unus medicus nos et dicit Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo et ex tota anima tua et proximum tuum sicut teipsum.
In hiis duobus preceptis tota lex pendet et prophete. Si ergo non va-
cat omnes paginas sanctas perscrutari omnia volumina sermonum
evolvere. omnia scripturarum secreta penetrare, tene caritatem ubi
pendent omnia, ibi tenebis quod ibi didicisti, tenebis etiam quod
non didicisti. Si enim nosti caritatem, aliquid nosti unde et illud
pendet quod forte non nosti. Et in eo quod in scripturis intelli-
gis caritas patet, et in eo quod non intelligis caritas latet. Illa itaque
tenet et quod patet et quod latet in divinis sermonibus, qui caritatem te-
net in moribus. Et iterum quanta est caritas que si desit frustra habentur
cetera, si assit habentur omnia. Et iterum homo fide et spe et carita-
te subnixus, et eas inconcusse retinens non indiget scripturis nisi
ad alios instruendos. Multi per hec tria etiam in solitudine sine codicibus
vivunt. Hec Augustinus. Est etiam tantum bonum caritas ut non tantum defe-
ctum nostrum suppleat sed etiam bona aliena nostra esse faciat. Unde Gregorius
Illiorum bona opera nostra fiunt que si imitari non possumus di-
ligimus amemus et amantium fiunt quecunque amantur in nobis. Unde
et Augustinus Compensetur ... bonum est caritas que sine la-
bore nostro aliena bona faciat. Et iterum Si amas unitatem
etiam tibi habet quisquis in illa aliquid habet. Tolle invidiam et tuum
est quod habeo. tolle invidiam et meum est quod habes, lingua separat
caritas iungit. Hec Augustinus. Et ecce ego vobiscum sum. Hic sequitur
... attestatio Christi ... cooperatione in ecclesia sine fine
... magnum ... conforta eos. Dicit ergo Et ecce ego
vobiscum sum per ... divine virtutis, cooperatione laboris et operis
ac etiam sacramentalis presentia corporis, omnibus diebus usque ad
consummationem seculi inclusive cum finitis laboribus et consummato seculo
mecum regnabitis. Cuius rei pignus et presentia mee divinitatis
et gratie etiam in presenti. Ex quo patet quanta merentur pie conversantes

Nota de cari-
tate per com-
parationem

quale ue pignus et futurae beatitudinis et in presenti fideles ma
neret et quod usque in finem mundi fides non deficiet quantiscumque
tribulationibus agitetur. Unde si dicat si christus non excusset vos
ut in diutate difficultatem vindictorem negociorum quia ego vo
biscum sum quod omnia scitis lema hec christus Et licet christus non
assistat continue doctoribus ecclesie per operationem miraculorum sicut fecit
in ecclesia primitiva quia iam non est necesse quia fides katholica iam est
multum dilatata et etiam multum confirmata aliquando tamen hic me
assistit ecclesie faciendo miracula aliqua ad consolationem fidelium
Assistit etiam ecclesie ipsam regendo per occultos conductus spi
ritus sancti ut sic non deficiat fides petri. Sed nunc queritur Quare pre
dicatores ac fideles moderni talia signa non faciunt. Respondet sanctus
Gregorius quia cum fides katholica sit sufficienter probata per miracula et predicatores
et apostolorum eius non oportet ultra hanc probationem reiterare amplius Sic
enim arbusta cum primo plantantur frequenter irrigantur quousque co
naluisse videantur; cum autem in terra radices fixerint rigua subtrahuntur
Vinum dei in posteris temporibus etiam multa miracula fiunt ad co
solationem fidelium videlicet de ipsis martiribus et confessoribus Et sicut dicit
eius Gregorius spiritualiter nunc in ecclesia que olim corporaliter fiebant in
ea Nam sacerdotes populum exorcisando baptisando et ad primam
vocando demonia eiciunt. Quicumque secularia verba relinquentes fidei
et noue legis misteria insonant linguis loquuntur novis Quicumque
bonis suis exhortationibus vicia et malicia de alienis cordi
bus auferunt serpentes tollunt Et dum hereticorum libros legunt
et mortifera in confessionibus seu pestiferas suasiones audi
unt sed tamen non consentiunt et ad peccata non pertrahuntur mortiferum quod
bibunt sed eis non nocebit Cum quociens proximos in fide
vel bono opere infirmari conspiciunt dum eis tota virtute occurrunt
et exemplo sue bone operationis illorum vitam roborant vel manus
confirmant simul orationibus sanant et deo reconciliant super egros manus
imponunt et bene habebunt. Que miracula tanto maiora
sunt quanto spiritualiora et quanto per hec non corpora sed anime suscitantur
In hec etiam confirmantur quod que vobis predicatis bonis operibus
confirmentur. Item demones eiciunt qui demonum temptationes
fide et signo crucis repellunt. Linguis loquuntur novis qui dei
laudes et verba sacra narrant. Dum sibi sermones ociosos ser
pentes tollunt quod detractores efficaciter reprehendunt. Mortiferum
bibunt sed eis non nocet quia persuasiones pestiferas seu contra
... audiunt sed surda aure transeunt et pro nichilo ducunt Su
per egros manus imponunt et bene habebunt quod per bona verba
et opera alios a peccatis retrahunt et in bonis confirmant Et hec talia
signa spiritualia sunt corporalibus meliora quanto que sunt anime
corporibus preferuntur. Magna est promissio magnum et inseparabile
clipeum securitatis Ego inquit vobiscum sum in vobis pugno
vos defendo ne timeatis iste scitis Si enim deus pro nobis

quis contra nos. Dicamus ergo in deum faciemus virtutem et ipse ad
nichilum deducet tribulantes nos et inimicos nostros. Et specialiter
predicatoribus circa quorum prompti assistentia dominus ad hoc et ceteri eo
vobiscum sum scilicet dirigendo sermonem ad salutem audientium
et verum secundum Crisostomum. Non tamen loquitur illis qui tunc erant nec tamen
illis solum dicit se futurum esse sed et per ipsos loquitur omnibus futuris
qui per illos credunt cum quibus etiam semper est. Non enim usque ad con-
summacionem seculi apud permansuri erant sed sicut uni corpori loquitur fidelibus
quibus conjunguntur ut scriptum michi videtur secundum Crisostomum. Quamvis enim dominus
quo ad presenciam corporalem abscessurus esset a discipulis tamen per presen-
ciam divinitatis et spiritualem assistenciam favore donorum et sue gracie
presens semper remanet et remanebit cum fidelibus usque ad finem seculi.
Sapiens enim et fidelis nauta quamvis non dimittit donec navem
ad portum applicatam videat. Certa ergo Christus navis et sponsus navita re-
gens ipsam quam eam non dimisit nec dimittet donec ad portum
paradisi perveniat cum ipsis. Et hoc est intelligendum quod usque ad
finem seculi non sum desiturus de mundo quod divina mansionem
et visitacionem sue dignitatis. Ergo addidit dicens usque ad consummacionem seculi
secundum Bedam futurum per infinito ponitur. Gracia quam in presenti seculo ma-
net cum electis eos protegendo et per occultos affectus spem suam dirigen-
do ipse cum eis post finem seculi manebit eos remunerando et sine
fine sua presencia saciando. Omnia et leo ipsa et in eum ascendit ce-
los cum desertum adoptatos et ipse deorsum confortat ad paciencias
quam sursum invitat ad gloriam. Remanebit etiam cum fidelibus in presen-
ti seculo non solum per continuam sed etiam per presenciam corporalem in eukaristie
sacramento. Vobis cum ipsis totum. Et post finem seculi videbunt eum fa-
cie ad faciem luce clara. Commemorat autem eis scilicet ut ait Crisostomus et consuma-
cionem seculi ut eos magis attrahat et ne presencia singularis aspi-
ciant solum que sunt in presenti contra dissolvuntur sed et futura bona et sine
fine mansura. Ergo quasi dicat. Tristicia quam sustinebitis simul cum presenti vi-
ta dissolvetur sicut et totum seculum in consummacionem devenerit. Bona
vero quibus potiemini sunt mansura. Secundum Crisostomum. Considera
nunc bonum discipulorum et ea que eis modo sunt dicta que sunt valde
magnifica. Stat enim in magna iocunditate cum dominio ma-
nifestat eis qualiter est dominus omnium. Dat eis mandatum de predi-
cando et dat fortitudinem baptismi. Dat et vigorem per magni-
mus cum dicit quod semper cum eis erit. Et status benignam famil-
liaritatem inter eos ac predicans et loquens de regno dei magna
eos iocunditate replevit et leticia inenarrabili. Condescendit
de se placatorem dat eis et quasi ostendit insignia caritatis. Apparuit
quod ipsi deum cum desiderio et sollicitudine expectare meruerunt
et eum leti aspicere meruerunt. Sic et nobis contingere sentire
si in expectando dominum et adventum eius fervidi et solliciti erimus

Dua

p[ro]p[he]tas q[ui]b[us] d[omi]n[u]s in monte thabor p[rae]dicto apparuit co[n]tem
plati[on]e designa[n]t q[uia] in h[oc] monte t[ra]nsfiguratus d[icitu]r et talib[us]
ip[s]e freq[ue]ntius appare[re] dignat[ur]
hic po[nun]t[ur] qu[a]tuor dubitac[i]o[n]es p[ri]ma vtru[m] p[otes]tas data xp[ist]o p[os]t resur
rec[ti]o[n]em fuit p[otes]tas co[n]stituendi sacramenta s[ecund]a vtru[m] baptismu[s]
sit p[r]imu[m] o[mn]i[u]m sacramentor[um] 3a vtru[m] aliq[ui]s debeat baptisari si
pue[r] no[n] co[n]firmat[ur] i[n] fide q[ua]rta vtru[m] exp[re]ssio trinitatis p[er]sonar[um]
sit de i[n]tegritate baptismi q[ui]nta vtru[m] xp[istu]s p[os]t resurrec[ti]o[n]em ascendit
sup[er] o[mn]es celos ad p[r]ima[m] d[icendum] q[uod] in xp[ist]o fuit dupp[lex] p[otes]tas
d[iv]initatis s[ecundu]m q[uo]d fuit verus deus (et) humanitatis s[ecundu]m q[uo]d fuit verus
ho[mo] p[r]ima p[otes]tas no[n] fuit xp[ist]o data t[em]p[or]ae s[ed] eternal[ite]r p[er] et[er]na[m] gen[er]a
c[i]o[n]em s[ecund]a p[otes]tas s[ecundu]m q[uo]d ho[mo] fuit p[otes]tas capitis q[uia] fuit homo
no[n] qualisc[um]q[ue] s[ed] caput o[mn]i[u]m ho[min]um et angelor[um] Capitis au[tem] est
habe[re] sup[er] membra duplicem p[otes]tatem vna[m] i[n]fluentie alia[m] iudi
cat[i]o[n]is q[ui]a h[oc] eni[m] caput in membra i[n]fluit (et) ip[s]a dirigit ordinat
et iudicare p[er] p[r]ima[m] ig[itu]r p[otes]tatem xp[istu]s fuit sacramentor[um]
co[n]stitutor q[uia] p[er] ip[s]a i[n]fluit i[n] sua membra virtutes (et) dona p[er]
s[ecun]da[m] e[st] co[n]stitut[u]s a deo iudex viuor[um] (et) mortuor[um] ad t[er]ciu[m]
q[ua]n[do] d[icitu]r xp[ist]o p[os]t resurrec[ti]o[n]em fuit data p[otes]tas co[n]dendi sacramenta d[icendu]m
q[uod] p[otes]tas ta[m] co[n]stituendi sacramenta q[ua]m iudicandi q[uan]tu[m] ad g[ra]tie effica
cia[m] data fuit xp[ist]o i[n] instanti co[n]cepc[i]o[n]is sue p[er] g[ra]tiam p[er]sonalis
vnionis q[uan]tu[m] ad i[n]terio[re]m co[n]uenientia[m] tu[n]c i[n]stituit q[ua]n[do] fuit bap
tisatus q[uan]tu[m] s[e]c[un]do ad m[er]iti efficacia[m] data fuit ei p[er] m[er]itu[m] sue
passionis s[ed] q[uan]tu[m] ad euidentia[m] data fuit ei p[er] gl[or]iam resurrec[ti]o[n]is
vn[de] d[icit] glo[sa] sup[er] isto v[er]bo data e[st] m[ihi] o[mn]is p[otes]tas i[n] celo (et) i[n] t[er]ra
et anteq[ua]m xp[istu]s resurgeret a mortuis nondu[m] angeli xp[ist]o
se esse subiectos volens ig[itu]r h[oc] e[tiam] ho[min]ib[us] notu[m] fieri
p[rae]dicatores misit q[ui] v[er]bu[m] vite cu[n]ctis nac[i]onib[us] p[rae]dicarent
ad s[ecun]da[m] d[icendum] q[uod] sacra[ment]a sunt queda[m] medicine expurgatiue
peccator[um] vt aia ip[s]a sacietur ta[m]q[ua]m q[ui]busda[m] sp[irit]ualib[us] medi
cin[is] defectib[us] i[st]is p[ro]ut sacra[ment]a efficiu[n]t capax recepc[i]o[n]is septifor
mis g[ra]tie sp[irit]us sancti sunt au[tem] in aia[m] septe[m] defectus
p[r]imus e[st] p[er] p[e]cc[at]um originale i[n]fectio s[ecundu]s e[st] p[er] venale i[n]fectio
t[er]cius e[st] p[er] p[e]cc[at]um actuale (et) p[er]sonale p[er]petrat[i]o q[ua]rtus e[st] p[er] i[n]firmit[atem]
aie i[n] viam sp[irit]ualis debilitac[i]o q[ui]ntus e[st] p[er] religa[ti]o[n]em peccator[um]
desp[er]ac[i]o sextus e[st] p[er] ignora[n]tie co[n]gregac[i]o septimus e[st] p[er] carnal[is]
co[n]cupiscentie deffrenac[i]o p[e]cc[at]um ergo originale i[n]fectio tollitur
p[er] baptismu[m] q[ui] e[st] p[r]imu[m] i[n]t[er] o[mn]ia sacra[ment]a q[uia] p[er] eu[m] ho[mo] effici[tu]r
me[m]bru[m] xp[ist]i venali co[n]iugio tollit[ur] p[er] sacra[men]tum eukar[isti]e q[uo]d e[st] for
titudo fragilitatis religa[ti]o[n]e p[ro] peccator[um] desp[er]ac[i]o tollit[ur] p[er] extrema[m]
vnctio[n]em sic eni[m] ad purgandas reliquias corporal[is] i[n]firmitatis h[oc]
sa[cra]m[entu]m co[n]cedit[ur] et lac[i]o[n]e ita vnctio extrema expurgat reliq[ui]as
peccator[um] vn[de] d[icit] iac[obus] ap[osto]l[u]s (et) si in peccatis sint dimittent[ur]
ei ignorantie cog[n]itio tollit[ur] p[er] sacra[men]tum ordinis (et) carnal[is]
co[n]cupiscentie i[n]effrenac[i]o tollit[ur] p[er] sacra[men]tum matrimonii

Tercium est notandum quod sicut dictum est Baptismus est quedam spiritualis medicina qua expurgatur infectio peccati. Sicut ergo videmus in medicina corporali, sic in hac medicina spirituali debemus ymaginari. In medicina autem corporali talis ordo servatur, quia primo debet esse corporis preparacio et disposicio. Nisi enim corpus disponeretur prius et prepararetur per sinopium preparatorum, medicine plus possent nocere quam prodesse. Secundo debet esse ipsius medicine sumpcio vel recepcio, et tercio debet esse regiminis observacio. Sit ergo talis ordo servandus in medicina spirituali, quia anime preparacio et disposicio fit per doctrine fidei instructionem, ut si est adultus prius ipse personaliter in hiis que sunt fidei instruatur. Si vero est puer carens usu liberi arbitrii, alius in persona eius fidem christianam profiteatur. Unde dicitur de conse. di. iiii. qui baptisandi sunt oportet ut prius symbolum fidei adiscant et episcopo vel presbitero reddant. Medicine vero spiritualis recepcio fit per trinam immersionem in aquam ad invocacionem trinitatis. Sed regiminis observacio fit per impleccionem et observacionem mandatorum dei et eorum que christus docuit et fecit. Et hunc ordinatorem expressit in hac ultima leccione ewangelii beatus Matheus. Nam anime preparacionem tangit cum addit Baptisantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Sed bonam observacionem tangit cum proponit docentes eos servare quecumque mandavi vobis.

Ad circa est notandum quod expressio trinitatis est de necessitate baptismi propter tria. Primo propter inseparabilem operacionem. Sicut enim contingit divinis inseparabiles est substancia trium personarum, ita inseparabilis est operacio. Unde dicitur de conse. di. iiii. quod quicumque immersus fuerit in aqua sine invocacione trinitatis sacramentum regeneracionis non habet. Secundo propter sensibilem significacionem, quia sicut baptismus requirit materiam sensibilem in qua fit, puta aquam, unde nec baptisaretur qui baptisaretur in oleo vel vino, credens eciam baptismum debere fieri in aqua, ita non baptisaretur exprimens tantum unam personam trinitatis, credens eciam se fidem habere de omnibus personis. Tercio propter christi institucionem. Nam ex ipsa institucione christi sacramentum habet efficaciam et virtutem. Si quis ergo pretermitteret aliquid de hiis que christus instituit in administracione sacramentorum sine sua speciali ordinacione vel revelacione, quod suam virtutem sacramentis non alligat, sacramenti virtutem et efficaciam non confert. Cum ergo christus expressit hic omnes personas divinas in forma baptismi, cum ait In nomine patris et filii et spiritus sancti, concludendum est quod expressio vocalis trinitatis est de necessitate baptismi.

Quarto notandum est quod debitum iusticie hoc requirit ut cuius humiliacionem sua correspondeat exaltacio. Christus autem se dupliciter humiliat. Primo per mortem passionis sue, iuxta apostolum humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. Secundo per corporis sepulturam. Primo ergo humiliati correspondet exaltacio gloriose resurreccionis, ut sicut anima eius fuit vere a corpore separata et ad inferos descendit, ita congruum erat ut in

resurrectoe ab inferis reducet· i· corpi suo coniunct· qd est re
surgere Quia sim damasc ico eius q recadit e iterata
surrecto Scde uo humilitati correnide dr exaltacio glose
astensioie· vt sic in sepultura sua corpus eius terrestri loco
fuit sepultum· ita qneviens ear· vt elevacr sup omes
celos corpales vt dt Selo sup io cobo Et ocsus eius usqz
ad summum eius· q reditus xpo dastesione fuit usqz ad pris
equalitez z spne omes angelos spuo· Et fuit sup omes
celos intellectuo aliq qz sup intellcm a cogitoi omn creatu
raz vnd sup illo cobo astendit sup cherubim dt Gloza
q io pphad cherubim noiantur qsi completa plenitudo scie
qz sublimato xpo excedit plenitudinez scie omn angelorz
~~et sublimatos et astes~~ Domus go ipsi tu vmusa pdicta
felici multitudie apperies ianuas padisi usqz nunc huma
no gnri clausas intrat triumphator z gaudens in cel aste
dit Ascendit gs in celum empireum sup omes celos ymo
sup omez spm btm z omez creaturaz z sup id qd noiat
in hc sclo qel in futo e sedet a dextris dei Et nota q
triplex e celum insinuat aplus vbi fatet se raptum in
tercium celum· Inter quos celos sim Augm pm e corpale
sole luna et stellis ornatum Sedm e spuale· spiritibus
angelis deputatum 3m e supintellectuale soli diuitati ap
ptatum ad hc 3m celum raptus fuit paulus qz no ad visionem
corpm celestium nec ad cognicom celestium spiritum h ad co
templacom inedia dmie eentie raptus fuit sim Augm
Et in hc celum astendit xpus et sedet ad dextram dei no
quod sessio dei intelligatur corpar vt xpus ho sedeat
a dextris z pr a sinistris (sz dr sedere xpi iudiciaria ptatez
quam a pre accepit qz sedere iudicantis e/ Sedere at a dextris
si referat ad xpm rone deitate· sic ista sessio importat
equalitatez cu pre qz conregnat pri in eqlitate maiestatis
scdm deitatez si quam filius e pri equal Si at referat
ad xpm rone humanitate hc pr esse implicat Vno mo
inquantum e vnita actuat ipo deo zc ista sessio importat sin
dm associacom honore qz eadem veneracone honorat hua
nitas inquantum vnita cobo cu ipa deitate sic vestis regia
cu ipo rege qua e ea actuat indutus zc xpm dextra
dei pris sedere e humanitatez in gla diuitate regnes e
Alio sim se zc sedere a dextris pris designat esse potio
ribus eius bonis sic dextra e pars nobilior z potor corp
Dicto go xpus dr sedere ad dextram dei Sedere quod qz
laborat cu dextram at qz in suinnstra aduersitate dim
fuit· dei sedo dr qz pa abiectoz vnito gla sequitur
Dr go sedere qz equal e pri in ptate iudicandi dr z stac

Cro plete

quia suos iuvat in militia pugnantes. Nos credimus Christum a dex-
tris patris sedentem quia credimus eum regnantem et quiescentem
que notatur per sessionem. Stephanus autem vidit eum a dextris
dei stantem quia in tribulatione positus habuit eum propugnatorem
et susceptorem que notatur per stationem. Sic enim sedere quiescentis
est et iudicantis, stare pugnantis et adiuvantis. Sedens ergo
ad dexteram patris ingerit vultum benignissimum patri apparens
et vulnera que pro nobis pertulit cicatrices ostendit ad interpellandum
pro nobis. Omnes ergo sancti patres et beatissimi spiritus iubilant coram
deo laudes. Si enim Moyses et filii Israel post transitum maris
rubri cecinerunt canticum domino et Maria prophetissa soror eius
ac reliquae mulieres eam sequentes canebant domino in tympano
et choro, quanto magis nunc omnes sancti hoc faciunt cum tantis adversi-
tatibus superatis. Omnes igitur ibi constituti psallunt omnes cantant
omnes exultant omnes letantur omnes gaudent omnes iubilant
omnes inimici plangunt omnes tripudiant omnes iocundantur. Ve-
nit in superna Ierusalem auditur canticum leticie et per omnes vicos
eius ab omnibus dicitur alleluia. Numquam ab origine mundi tale fe-
stum et tam solenne pascha est celebratum in patria nec umquam
erit nisi forte post diem iudicii cum omnes ibi cum corporibus
gloriosis [?] portabuntur elatum [?]. Magnum itaque et solenne est hoc
festum. Nam quicquid deus usque nunc fecit, fecit totum ad hunc
diem procurandum. Celum et terra et omnia que in eis sunt facta
sunt propter hominem, homo autem propter gloriam celestem habendam ad
quam usque nunc pertingere post peccatum non poterat. Quantitudinesque [?] usque
esse. Omnia ergo completa sunt in ascensione. Magnificatus
est valde dies iste. Hodiernus quippe dies proprie est festum so-
lemnissimum domini Ihesu quia hodie cepit sedere ad dexteram patris
et requiem capere a labore sue peregrinationis. Est etiam festum omnium
superiorum spirituum quia de domino suo, cum ibi in humanitatis
forma non viderant, novum susceperunt gaudium. Et quia hodie
primo inceperunt restaurari ruine eorum in tanta multitudine
beatorum et cognoscunt eum sibi per peccatum diminutum per dominum iterum
reintegrandum. Si ergo gaudium est in celo coram angelis dei super
uno peccatore penitentiam agente, quale putas gaudium fuisse
quando tot milia animarum sanctarum ad se viderunt concorditer [?] transire.
Etiam proprie est festum patriarcharum prophetarum et aliarum animarum sanctarum
quia ad supernam patriam hodie primitus intraverunt. Si ergo festum de
aliquo sancto ad celos migrante, quanto magis de tot milibus
et quanto magis de sancto sanctorum. Est etiam festum domine nostre
que filium suum unigenitum in ea carne quam de se assumpsit
honorari coram omnibus sanctis sic gloriose vidit tamquam deum celorum
super excelsa ascendere et omnes celos dominando virtute pene-
trare ac in dei patris consessu ascendendo pertingere. Est etiam

michilominus ipse festum nostrum quia humana natura hodie super celos est ex
altata et homo perductus ad regna celestia et ad societatem angelorum
per dominum ihesum est renouatum Ipse enim dei filius qui exiuit non
per loci comutacionem sed per eternam generacionem et personalem distinctionem
hoc reliquit mundum quantum ad presenciam corporalem et iuit ad patrem
faciendo nostram mortalem perhenne glorie consorte Igitur valde solempnis
est dies iste Ascensio domini olim in scala iacob prefigurata fuit
que vna extremitate terram et alia celum attingebat et angeli per
eam descendebant et angeli per eam descendebant Sic christus de celo
descendit et reascendit quando celestia et terrestria reunire
Oportebat enim quod mediator dei et hominum deus et homo esset
quia aliter partem inter deum et hominem reformare non posset. Deus
enim altissimus est et homo infimus erat et ideo christus inter ce
lum et terram scalam faciebat Descendit ad angelum per illam nobis
graciam apportando. et reascendit iterum iterum in celum receptando
Hanc eciam ascensionem christi prenotat quando parabolam de cena omne
ex celum perdita et inuenta predicat Omnis cena perdita est quando
homo mandatum dei transgressus est. Deus ait nonaginta nouem i.
nouem choros angelorum in celo dimisit et veniens in hunc
mundum hominem perditum per triginta tres annos quesiuit et in tantum
se fatigat quod de toto corpore suo sudor sanguineus emanat
Inuentam ait oue super humeros posuit quia crucem propter peccatum nostrum
propriis humeris baiulat Amicos ad congratulandum sibi inuitat
quando cum homine ascendit et omnem celi curiam letificat / Hec eciam
ascensio domini olim fuit in ascensione translacione helie prefigurata
Helias legem dei in iudea predicat et transgressores legis eam
dacter increpat i propter quod magnam sustinuit a iudeis persecucionem
sed apud deum meruit in paradisum translacionem Ita christus in iudea
magna veritate docuit et propter hoc a iudeis multas persecuciones
sustinuit sed deus illum super omnes celos exaltat et nomen quod
est super omne nomen dedit illi (Oportebat enim pati christum et
ita intrare in gloriam suam et multo magis oportet nos tolerare
propter vitam eternam Qui et Augustinus hodie sic audistis fratres
mei quod ihesus christus ascendit in celum Ascendat cum illo et
cor nostrum Sic enim ille ascendit ne recessit a nobis. sic et
nos iam cum illo sumus quamuis nondum in corpore nostro factum
sit quod promittitur nobis Cuius ascendit in celum nos ab illo non
separamur Non nobis inuidet celum sed quod amo clamat mea
membra estote si ascendere vultis in celum Cum hec quod omnes
attencius cum tremore et ... ...
talitate nostre exuamus hic vetustatem, facile corpus leua
... ... ad eternam eius
visionem tota attencione festinemus et quod dicamus Tibi dixit
cor meum quesiui vultum tuum vultum tuum domine requiram

xviii

Tota namque dispensacio humanitatis xpi nichil aliud
fecit nisi ut intencionem nostram ad superna dirigeret et ex tempore
nostre mortalitatis ad maiestatem eius nos simul perduceret ac perdu
ctos etiam vultus sui gloria satiaret. Et ideo hic quippe so
lennitate hunc est ipso ut xpm ad dexteram patris iam residere
credamus et ideo eum cui genus virtutum aliis caritate scilicet et
spei subsequimur et eum tradiderit regnum deo patri sine fine
cum eo regnemus. Ascendamus ad xpm interim corde ut cum
dies promissus advenerit sequamur et corpore hic. Augustinus. Unde
etiam Gregorius unde fratres karissimi oportet ut illuc sequamur corde
ubi eum corpore ascendisse credimus. desideria terrena fugi
amus. Nil iam nos delectet in infimis qui patrem habemus
in celis. Et si adhuc tenemur in infirmitate corporum sequa
mur tamen eum passibus amoris. Non autem deserat desiderium
nostrum ipse qui dedit ihesus xpus dominus noster hic Gregorius. Ascen
dit ergo xpus ut corporali presencia subtracta provocet affectum
nostrum et toto corde eum desideremus. Et ideo que sursum
sunt queramus quo ad vim intellectivam. Que sursum
sunt sapiamus quo ad vim affectivam. Sic ascendit corde
miles quidam qui in partibus ultramarinis omnia loca
in quibus salvator noster fuerat sollicite cum lacrimis visitavit
et dum omnia loca sancta devote perfecisset ultimo venit
ad montem oliveti unde dominus ascendit. Ubi per longam
oracionem cum lacrimis dixit Ecce domine ubique secutus te dili
genter sum donec veneram ad locum ubi celos ascendisti nescio
ubi amplius te requiram. Iube ergo spiritum meum suscipi ut
ad dexteram patris videam te residere in gloria. Et hiis dictis
spiritum suum sine dolore reddidit deo. Sic et nos debemus
per singula opera sua et virtutum exercicia querere eum
ut tandem ascendere ad eum valeamus. Nemo ad eum a
scendere potest nisi qui prius per humilitatem descenderit. Propterea dilectis
simi in disciplina obediencie virtutum et operum xpi quam iuste
persistite ut per humilitatem ad sublimitatem ascendatis quia hec
est via et non preter istam alia. quam qui aliter vadit cadit po
cius quam ascendit. quia sola est que exaltat humilitas sola
que inducit ad vitam. Xpus enim cum pro sua divinitate non
haberet quo cresceret vel ascenderet quia altius deo eum nichil est per
descensum quo cresceret invenit volens carnem pati et
mori. propter quod deus exaltavit illum. quia surrexit et ascendit et
sedet ad dexteram dei. Vade ergo et tu fac similiter. Neque enim a
scendere potes nisi descenderis. quia scriptum est Omnis qui se exaltat
humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. O perversitas et abusio
miseri ade cumque ascendere difficilimum sit. descendere vero faci
limum. ipsi et leviter ascendunt et descendunt difficilius pati

ad honores ad celsitudines q̃dam ecclesiasticorum ꝑue circa an
gelicas huius formidates · ad secundum vult domine ihesu xpe vi
dentur q̃ ul ibi paciatur q̃ velit dua ꝑ crucẽ mandatorum
tuorum Alii eum trahunt qui pri dicit Trahe me post te Alii
ducuntur qui dicunt Introduxit me rex in cellam suam Alii
rapiuntur sic aplus raptus est in iiiũ celum Et primi q̃
dem felices qui in paciencia sua possident animas suas
Secundi feliciores qui ex voluntate sua confitentur ei Tercii feli
cissimi qui in profunda dei misericordia q̃si quãmo sepulti iam
arbitrii ptatem in diuicias glorie spiritu ardoris rapiuntur / ne
scientes siue in corpore siue extra corpus / hoc solum scien
tes q̃ rapti sunt Beati qui vbique te ducem habent domine
ihesu non alium refugiant spiritum quem statim ascendere volunt
et totam diminutionem dextera ꝑtulisti e Nos autem populus tuus et
oves pascue tue sequamur te ꝑ te ad te q̃ tu es via vitae
et vita vera in exemplo · vitam in ꝑmisso · In primo vita
verba eius vite eterne habes · et cognoscimus nos et credimus
q̃ tu es xpus filius dei viui q̃ est sup oia benedictus ꝯ seculorum secula amen

Explicit scriptum siue lectura ꝑutilis super tria
capitula beati Mathei ewangeliste a vicesimo sex
to capitulo vsque ad finem continuata / A venera
bili viro Magistro Benedicto hesse de Craco
via ~~edita~~ Professore Sacre theologie decano sancti
fflorian ac vicecancellario Alme vniuersitatis Stu
dii Cracouien in studio eodem edita siue comporta
ta · et finita siue completa in vigilia beati laurencii
in Collegio artistarum Serenissimi principis domini et
domini wladislai olim Regis polonie militis De
Anno domini Millesimoquadringentesimoquadra
gesimonono hora vesperorum vel quasi sit laus deo

Utrum pascha et azima sint idem
Quare pascha et phase et pascere dicitur
Utrum dies pasche et dies festus pasche sint idem
Utrum consilium iudeorum occidi Christum fuit dolosum
Utrum conveniens fuit Christum pati in die festo
Utrum conveniens fuit Christum pati in loco publico scilicet urbium
Utrum Christus tantum semel invitatus fuit a simone leproso vel bis
Utrum maria magdalena unxit Christum unguento in domo symonis leprosi
Utrum dominus habuit loculos pro conservatione elemosinarum
Utrum dominus furi loculos commisit et avaro sumptus dispensatores fecit
Utrum iesus Christus solum a iuda fuit traditus vel ab alio
Utrum iuda petente iudei promiserunt sibi decem xxx argenteos
Utrum feria quarta qua Christus ihesus sit traditus sit ieiunanda
Utrum Christus in cena sua corpus suum confecit in pane azimo
Utrum corpus Christi potuit confici et in pane fermentato
Utrum Christus fuit passus ipso die pasche et sic ... vel sic
prima die azimorum vel extunc ... iesus Christus sit crucifixus
Utrum profitendas apostoli que Christus agnum paschalem comedit debuit
nominaliter manifestare
Utrum domina ihesu Christe voluit vetus pascha madducare
Utrum dominus ihesus agnum paschalem comedit secundum ritum iudeorum
Quare revelavit proditorem illis electis
Quare dominus victor optimus in scola sua scelestissimum tam reprobum toleravit
Utrum potius sit eligendum non esse omnino quam male esse perpetue
miserum esse
Utrum iesus Christus in buccella panis intincti suum corpus dedit iude
Utrum post buccellam acceptam intravit in eum sathanas
Utrum sathanas in hominem intrat
Utrum sacerdos possit conficere quantitatibus maius scilicet in toto pane in foro
Utrum Christus prius confecit quam verba consecrationis protulit
Quare Christus sub aliena specie corpus et sanguinem suum dedit
Quare sub specie panis et vini
Quando sacerdos dicit hoc est corpus meum
Quare hic addit omnes et non supra cum dixit comedite
Quare Christus addit dicens hic est calix sanguinis mei et non dixit
hic est sanguinis meus absolute sicut dixit hoc est corpus meum
Quare ... misterium caritatis sed fidei
Quare baptismus non dicitur misterium fidei cum tamen in fide confertur
Quare dicit pro multis et non pro omnibus cum tamen Christus ... pro ...

Quare sub duabus speciebus fit consecratio
Utrum sacramentum corporis et sanguinis sit unum sacramentum vel plura
De quibus singularis memoria domini est habenda per istud sacramentum
Cur et quotiens est commemorandum
Utrum existens in peccato veniali tamen suscipiens hoc sacramentum peccat venialiter
Quomodo homo debet se probare ad hoc sacramentum suscipiendum
Utrum sacramentum eucharistie possit [illegible] magis quam [illegible]
Utrum hec est forma que verba consecrationis panis hoc est enim corpus meum
Utrum hec sit que verba forma consecrationis vini hic est calix sanguinis mei etc.
Utrum Christus corpus suum in cena sua sub sacramento sumpsit
Quare dominus corpus suum velatum sub aliena specie dare voluit discipulis suis
Utrum Christus corpus suum passibile dedit discipulis suis
Utrum Christus corpus suum dedit Jude proditori suo
Utrum si una gutta vini post sanguinis consecrationem tali apponeretur an converteretur in sanguinem Christi vel non
Quare medicus salutis medicinam dedit egroto quam sciebat ei esse mortiferam
Utrum hoc sacramentum corporis et sanguinis Jhesu Christi possit reponi
Utrum illa que dicitur de missa sicca sit peccato absque [illegible] permitti
Utrum in preparatione consecrationis istius sacramenti debet dici aliquid quod [illegible]
Utrum ad constructionem [illegible] hoc sacramentum debet dici aliquid quod [illegible]
Utrum ad oblationem materie istius sacramenti debeat dici aliquid quod [illegible]
Utrum in consecratione istius sacramenti debeat dici aliquid quod offendat
Utrum in sumptione istius sacramenti debeat dici aliquid quod hoc est corpus meum
Utrum in commemoratione istius sacramenti debet dici aliquid quod [illegible]
Utrum in serie misse sint septem ordines crucium
Utrum in primo ordine solum tres cruces contineantur
Utrum in secundo ordine septem cruces fieri debeant
Utrum in tertio ordine sint solum quinque cruces
Utrum in quarto ordine sint cruces fiende
Utrum in quinto ordine sint fiende alie due cruces
Utrum in sexto ordine sint fiende quinque cruces tres [illegible]
Utrum in septimo ordine solum sint tres cruces
Utrum in omnibus operibus nostris debeamus gratias agere deo
Quare dominus permisit cadere Petrum
Quare Christus eundo ad locum captionis seu captivitatis signanter voluit pertransire torrentem Cedron
Quomodo Judas scivit quod Christus illa hora illuc egrederetur
Quare hos tres assumpsit pre aliis
Utrum in Christo fuit tristitia
Utrum in Christo fuit magna tristitia
Utrum in Christo fuit timor
Quare Christus passionem suam vocat calicem

A De [illegible] reverencia sacramenti [illegible] et velatum esse debet et ad [illegible] sacramenti

[illegible] aliud [illegible] titulus [illegible] hic stare debens

Utrum necessarium fuit Christum orare
Utrum Christo conveniat orare secundum suam spiritualitatem
Utrum ista oratio pater mi transfer a me calicem fuit sensualitatis an intellectualis
Utrum Christo conveniat pro se orare
Utrum Christus in omni sua oratione fuit exauditus
Quomodo ratio sua sensualiter non exaudienda quod hanc petitionem potuit exponere
Utrum in Christo sit alia voluntas divina et alia humana
Utrum in humana natura Christi sit alia voluntas sensualitatis et alia rationis
Utrum in Christo ex parte rationis fuerunt plures voluntates
Utrum humana voluntas Christi fuit conformis omni divine voluntati in volito
Utrum in Christo fuit aliqua contrarietas voluntatum
Utrum Christus tribus vicibus orat
Utrum in sua oratione indiguit ab angelo confortari
Utrum ex timore mortis sudor eius factus est sicut sanguis
Utrum ille sanguis fuit verus et naturalis
Quare non dormire potuerunt apostoli cum statim dixit ecce appropinquabit hora
Utrum Ihesus Christus voluit traditionem suam et mortem
Utrum simpliciter dicendum sit quod passio Christi fuit bona vel mala
Utrum concedendum sit quod Iudei operati sunt bonum
Quare Iudei venerunt cum turba
Quare traditor dedit eis signum
Utrum Iudas credebat eum esse filium dei
Quare secundo interrogavit
Quare Christus noluit ut aliquis discipulorum secum pateretur
Utrum osculum fuit signum datum a Iudeis ad capiendum Ihesum
Utrum osculari aliquem sit peccatum mortale
Utrum liceat alicui iniuriam repellere
Utrum sufficiat duos gladios esse in ecclesia
Utrum utroque gladio ecclesia possit percutere
Utrum omnis qui accipit gladium sit gladio periturus
Utrum exercitus angelorum per legiones sit ordinatus
Utrum necessarium fuit Christum pati pro liberatione hominum
Utrum Christus alio modo potuit genus humanum quam per passionem salvare
Utrum ille modus fuit convenientior
Utrum homo teneatur ad testimonium ferendum
Utrum duorum vel trium testimonium sufficiat
Utrum testimonium repellatur absque eius culpa aliquando
Utrum falsum testimonium semper sit peccatum mortale
Utrum falsi testes fuerunt illi qui dixerunt quod Ihesus Christus dixit
Utrum principes sacerdotum peccaverunt mortaliter adiurando Christum per deum vivum
Utrum adiurare demones semper sit peccatum mortale

Utrum sit peccatum mortale adiurare demones ut tollant maleficium quod corpori ad maleficium inductum est
Utrum blasphemia opponatur confessioni fidei
Utrum negatio petri debuit esse trina
Utrum ista trina negatio fuit ante galli cantum
Utrum ista negatio debuit fieri magis propter interrogationem mulieris quam viri
Utrum beatus petrus propter hanc negationem potuit dampnari
Utrum penitentia prima petri restituit ipsum ad pristinum gradum

xxvii

Utrum penitentia iude fuit deo grata
Utrum desperatio sit peccatum in spiritum sanctum
Utrum eodem die quo christus est crucifixus iudas laqueo se suspenderit
Utrum pecunia symoniace recepta restituenda sit ei qui ipsam dedit
Utrum semper pecunia usuraria sit restituenda ei a quo est recepta
Utrum iudex possit mentiri et iudicium proferre de non subiecto
Utrum iudex possit non sibi manifestatum iudicare
Utrum accusatorem debeat precedere fraterna correctio
Utrum accusatio ihesu christi fuit iuste ordine servata
Utrum iudas gravius peccavit quam iudei christum ad mortem tradendo
Utrum angeli [illegible] ihesu christi passionem impedire
Utrum pilatus tenebatur fuit ihesum christum a morte liberare
Utrum pilatus christum liberare voluit possit et hic peccato excusari
Utrum iudex peccet condempnando ad mortem quem scit innocentem si probatum sit coram eo esse nocentem
Utrum iudex peccet liberando innocentem si probatum sit coram eo quod sit nocens
Utrum conveniens fuit ihesum christum crucifigi per gentiles magis quam per iudeos
Utrum iudei plus peccaverunt in morte ihesu christi quam pilatus et milites eius
Utrum occidendo aliquem [illegible] volentem et petentem istud sit peccatum
Utrum in loco ubi iesus christus crucifixus est fuit sepultus adam primus homo / sicut dicitur
Utrum congruum fuit ihesum christum corona spinea coronari
Utrum congruum fuit ihesum christum suam matrem v. b. in cruce eius dolo [illegible]
Utrum congruum fuit ihesum christum suam crucem portare vel bionem ad portandum [illegible]
Utrum congruum fuit ihesum christum solum pati penam crucis
Utrum si descendisset de cruce sine morte solum per eius peccata recepta fuissentque a peccato liberati
Utrum si non fuisset mortuus cruce vel gladio potuisset modo semo
Utrum christus in sua corporali passione [illegible] doluit de illis quam de con
Utrum iesus christus fuit in passione delictus
Utrum dolor qui in morte iesu christi habuit fuit maior omnibus doloribus
Utrum dolor ille retardavit gaudium fruitionis anime
Utrum spine quibus iesus cristus fuit coronatus ipsa vel alia cum coronare etiam ex christo late est formata

Utrum ille terre motus qui fuit in passione Christi fuit miraculosus
Utrum Iesum descendisse ad inferos sit articulus fidei
Utrum descenderit ad infernum damnatorum
Utrum totum infernum expoliat
Utrum in inferno aliquam moram traxit
Utrum conveniens fuit Christum sepeliri
Utrum conveniens fuit Christum unctum sepeliri studiose et honorifice
Utrum in sepulcro fuit corpus incineratum
Utrum steterit in sepulcro tribus diebus et tribus noctibus
Utrum pretiosa et honorifica sepultura competit defunctis
Utrum

Utrum conveniens fuit Christum resurgere
Utrum conveniens fuit quod resurgeret tertia die
Utrum ipse fuit primus inter omnes resurgentes
Utrum resurgentes cum Christo sint iterum mortui
Utrum furtum corporis sanctorum sit peccatum sacrilegii
Utrum Christus fuit causa sue resurrectionis
Utrum resurrectio Christi sit causa nostre resurrectionis
Utrum resurrectio Christi fuit causa nostre iustificationis
Utrum resurrectio Christi fuit manifestata angelis
Utrum post angelos primo sit manifestata mulieribus
Utrum inter mulieres primo sit manifestata Marie Magdalene
Utrum inter apostolos primo Petro
Utrum post suam resurrectionem Christus semper fuit cum apostolis usque ad ascensionem
Utrum corpus Christi post resurrectionem fuit tangibile
Utrum potuit vere comedere
Utrum in effigie peregrini vel ortulani potuit apparere
Utrum quatuor dotes esse dicantur in corpore glorioso
Utrum tres dotes dicuntur esse in anima beata
Utrum celare veritatem [?] semper sit peccatum mortale
Utrum resurrectio Christi fuit sufficienter [?] probata
Utrum pecuniam pro arte vel medicina seu vel cum [illegible] sit peccatum mortale
Utrum pecuniam inde recipiens teneatur hoc restituere
Utrum furari semper sit peccatum mortale
Quare dominus in Galilea voluit apparere
Utrum corpus Christi resurrexit gloriosum
Utrum corpus Christi resurrexit integrum
Utrum resurrectio Christi debuit omnibus manifestari

Quod xpus tercia die post debuit oriri ad distinctionem cursus
Quod xpus veritatem tertiis debuit argumentis declarare
Quod argumenta que xpus dedit sufficiunt manifestandum veritatem resurrectionis
Quod corpora xpi debuit resurgere in aetatibus
Quare potius dicit data est mihi omnis potestas quod dicat os sapiencia
Quod potestas data xpo post tertiam sine potestate instituendi sacramenta
Quod baptismus sit primum omnium sacramentorum
Quod aliquis debeat baptizari si prius non instruatur in fide
Quod expressio trinitatis personarum sit de necessitate baptismi
Quod xpus post tertiam ascendit super omnes celos :·

Maria

Notandum de frequentatione sacramenti eucharistie. Quod non solum sacerdos sed omnis xpianus sed sobrie iuste vivens in hoc seculo, separari non debet ex quacumque causa vel occasione impediri a frequenti communione huius deiformatis sacramenti, sic patere potest per inductionem singulorum. Nam omne impediens dissuadens et retrahens hominem xpianum a frequenti manducatione plenum omni gratia huius cibi aut est infirmitas propria, aut consciencia vehementia puta mortalia incumbentia, aut vita et amor secularis vel occupatio cura et labor corporalis, aut scandalum fratrum infirmorum evitandum, aut raritas frequentandi. Aut paucitas frequentancium de vulgo corporis xpi communionem et per consequens discretio. Aut rubor et verecundia que ad hoc comitantur. Aut suspensio libertatis ad vivendum carpi et huic mundo dissuasio hominum. Aut preceptum confessorum vel aliquorum priorum sacerdotum. Hec sunt inter cetera que solent fidelem ab huius sacramenti vitalis communione retrahere.

Infirmitas enim dicit: exi a me domine quia ego homo peccator sum Luc. v. Vehementia consciencia dicit illud centurionis: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. Subaudi quia sunt ibi ydola sed peccata que offendunt tuam potentem maiestatem. Consciencia peccato mortali obvoluta et aggravata aut dicit deo: Recede a nobis quia scientiam viarum tuarum nolumus; quis est iste omnipotens ut serviamus ei, et quid nobis prodest si oraverimus illum Job xxi. Secularis conversatio et amor eius dicit: villam emi et vado videre illam, et ideo non possum venire, rogo te habe me excusatum. Negocium seculare et occupatio

et labor corporalis impedit. Iuga boum emi quinque et eo probare ea rogo te ut habe me excusatum. Sponsio libertatis ad viuendum
carnaliter et huic mundo dicit. Vxorem duxi et ideo non pos
sum venire habe me excusatum. Timor a scandalo hominum et vere
cundia ingesta a singularitate frequentantis hoc sacramentum
dicit: Leo est in via in medio platearum occidendus sum
prouerbiorum xxii. Dissuasio hominum et consilium seniorum dicit cum eciam
terpsimi faciat. Vnde tu maior es patre nostro Abraham Iohannis
viii. Et ut hec liquidius et sine vllo prouerbio edicantur
secundum morem mundi sese excusantium veniendi ad cenam
in hoc sacramento vniuersaliter preparatam. Dicunt equidem de vanitate
quidam ad frequentem communionem: Ego infirmus et homuncio inu
tilis maledicta terra atque limus, quo ausu aut qua fronte
me temptabo ingerere ad hoc tremendum sacramentum ad cuius
presenciam tremunt potestates celi, celorumque virtutes ac beata seraphim
non cessant clamare dicentes: Sanctus sanctus sanctus dominus
deus sabbaoth, cuius gloria plena sunt celi et terra. Sunt
alii qui credunt dum inuitantur: Ego obuolutus peccatis plu
rimis et grauibus, timens quottidie me manere in peccato
nullius sensu audeo me mittere ad periculum eterne dampnacionis
me, crebrius accedens ad hoc sacramentum plenum diuina
maiestate. Item sunt alii qui dum inuitantur ad hoc sacramentum
credunt: Domine ego non possum non peccare neque istud peccatum
neque aliud sic vt aut fornicacionem penitus dimittere, ideo
nequaquam accedam ad hoc tremendum sacramentum. Item alii
ad se inuitantes dicunt sic et loquuntur: Ego sum homo scolaris ne
gociis secularibus vehementer implicatus, quapropter michi nulla
racione expedit hoc misterium deitatis sepius frequentare. Item
alii dum inuitantur tali excusacione se tuentur: Ego sum in con
tinuo labore corporali, et vacans curis huius seculi maculatus
Ideo quia non possum vacare frequenti confessioni et quottidiane
seu crebre suscepcioni corporis Christi. Item alii credunt ingentes
Iuuenis sum et oportet me cum hominibus viuere quemadmodum ex
poscit mundi status quem adhuc nolo relinquere, neque enim
monachus volo esse, ideo absit a me hoc scilicet vt frequenter communicem
corpori Christi. Item aliqui excusacionem suam exprimunt in hiis
verbis: Ego nolo esse singularis, neque volo vocari esse deuotus
et inde derideri et beckardus vel ypocrita ab aliis vocari
et presertim timor me inuadit ne ego vnum iudicium contempnam

atque frequenter sacramentum hoc solum manducatis quottidie of
fendatur orthus plurimorum scrupulum scrupulum per hoc scanda
li in complurimis generando. Item alii obtendunt ad se devo
tiones clementi suasionem cum solum monachi carthusienses et
alii viri sancti et regulares saltem omnes quibus presbiteri et sacre
vix semel tamen in mense audeant hoc venerabile sacramentum
manducare. Quomodo hoc in vel tibi homo communis utique qui nullum in
signe virtutum exhibes nullamque personam ostendisti nullam
vel personam notabilem sanctitatem vel tempus presumas temere
viris religiosis et sanctis ymmo sanctis sacerdotibus dei comparare
quotidie aut sepe corpus ihesu christi manducando.
Sed hee excusationes ad frequentem manducationem tibi dei
fidelibus ab hominibus pretense sunt magis ut videtur accusa
tiones quam excusationes cum sint pro excusandis excusa
tionibus in peccatis nolentium se vivere cum christo ihesu. Unde veritate
te communiter dicitur quod nulla est spiritualis excessus ymmo cum christo ihesu
melius intimius et delectabilius quam manducando corpus eius
preciosum. Unde et nomen retinuit eo quod dicitur communio quasi com unio sive
et unio id est unitas sive unio vera hominis cum christo ihesu et hominum
adinvicem in fide et dilectione ihesu christi. Sed eciam in quibus sunt presentes
excusationes omnes date superius vel similes proponentes se ali
enatum a frequenti manducatione corporis ihesu christi non merentur
dici excusationes sed magis accusationes aut occasiones recedendi
ab eodem sancto ihesu christo signa quidem evidencia tepide vel nimie
dilectionis inexistentis ad dominum ihesum christum crucifixum et si
gnum conformationis in animo preparare vitam honestissimam
ihesu christi seu assimilare seipsum vite christiane spirituali et
celesti et simul cum domino deo suo ambulare. Vel est signum
distorte voluntatis et contrarie voluntati ihesu christi et per consequens vo
luntati contrarie dei patris et dei sapiencie. Vel contrarie nostre sancti
ficationi religionis christiane. Non enim infirmitas humana seu
pronitas ad peccandum debet allegari tamquam foret impedimentum
tam frequenter accedendi ad corpus christi. Quoniam ut dicit sanctus Johannes
Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus
et veritas in nobis non est. Et mox ibidem subiungit: Si confite
amur peccata nostra et emundet ab omni iniquitate fidelis et
iustus est ut remittat nobis peccata nostra. Emundatio remissio
peccatorum et emundatio ab iniquitate et maxime et principaliter
fit per oblationem et manducationem corporis et sanguinis ihesu pro peccatis
crucifixi. Quod unicum et solum est oblatum est pro expurgatione
et satisfactione omnium mundi peccatorum intantum ut non sit alibi re
missio peccatorum nisi ibi vel ubi et inquantum preparatur cum perpetuacione

Pro pctis et sanitate nrarum infirmitatum. prout limpide tangitur in verbis forme huius sacramenti vbi dicit. hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. et item hic est calix sanguinis mei qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem pctorum. Non igitur infirmitas humana seu fragilitas ad peccandum vt ex dictis patet vlterius debet allegare tamquam foret impedimentum ad frequenter accedendum ad hoc sacramentum. quod potius debet esse occasio in nobis pungens ad veniendum nos sepe summo bono et omnipotenti. cuius participio nos eciam boni et potentes effici festinemus per sumpcionem huius sacramenti. hoc etiam dominus invitans ad se loquitur. venite ad me omnes qui laboratis et honerati estis et ego reficiam vos. Matth. xj. Et hec dicta sufficiant quo ad excusacionem pro infirmitate pro loco allegate. que non fit ex vera humilitate. sed sepe ex pusillanimitate. fide egra. et negligente voluntate. Vnde signata per Petrum superius pro talibus allegatum est. qui visa virtute christi et miraculo. nesciens quid diceret prorupit dicens Exi a me domine quia homo peccator sum. non enim bene dixisse videtur sed potius affirmacione debebat sicut Simonem leprosum dicere. Mane mecum domine quoniam peccator sum. quia nemo potest facere mundum de immundo conceptum semine nisi tu qui solus es. quemadmodum hoc venisti vt salutem faceres populo tuo a peccatis eorum. Et ideo ne eum commedat vitiis in viso huiusmodi. sed dicit Noli timere ex hoc iam eris homines capiens. ¶ Sequitur visio ad excusacionem eorum qui dicunt se indignos consciam eorum vehementia. ne sibi sapientes dixisse videantur. hij etiam denotantur per hoc quod apostolus Paulus ait Thi. iiij. homines fore multiplices inter christianos. et tales qui sunt dupliciter animo alias per Jacobum apostolum i. c. expressi et notati per claudicantes ad vtramque partem. per Eliam designati iij Re. xviij. et etiam in duplici via ingredientes huiusmodi deveniunt et apocalipsis vj. in similitudine equi pallidi describuntur. hij igitur sunt qui conantur lucem cum tenebris copulare. christum cum belial sociare. et bibere calicem christi et calicem demoniorum. quos si manifestius describere voluero. eos indicabo. scilicet quod sunt homines christiani qui dicunt se deum nosse et amare. et cum hoc sunt amici huius mundi. passionum ihesu christi esse participes cupiunt. et cum hoc pace potiri corporis et societate huius vite. Sepius concipiunt bonum propositum. et promittunt virtutes christi sequi. sed in temptacione recedunt. et semper sunt passionum suarum secutores. in vno deo placere contendunt. et in multis non omittunt offendere eius oculos

maiestatis dei voluntati se obedire velle confitentur, sed tamen hoc
nil eis libet facere nisi illud procedat ex eorum propria volunta
te, in multis suam conscientiam mundam esse defendunt, vno
tamen aliquo vel ex proposito vel ex negligencia omisso, per quod
conscientiam eorum habere peccatum prostituunt suo affectu obligatam
¶ Et quemadmodum primum infirmum dicitur sive, qui retinet et consentit
promptitudinem ad peccandum, sed ad medelam cure non festinat
Sic modo isti homines vulneratam conscientie normam poterunt
quia non tamen habent pronitatem ad peccandum, sed excepto iam aliquo
peccato vel cui peccatum est annexum male afficiuntur, vel minimo
et ordine debito omisso vel postergato, et tamen hoc bene se
stare et in quadam vana gloriantur. ¶ Primum secundum communem regulam
~~cognoscunt se singulares~~ et indignos, ~~sed non horrent istud~~
huiusmodi, et in respectu unius singularis affectus viciosi se in
dicant sordescentes et indignos, sed non horrent istud, nec
diminuitur eius affectum. ¶ Primum timet in omnibus, licet timore
humano conscientie sue infirmitate, iuxta illud Iob ix: Verebar omnia
opera mea sciens quod non parceres delinquenti. Secundum timet secundum
primum, scilicet a facie infirmitatis communis, sed etiam a conscientia vulnera
ta suo affectu vel inordinato aliquam rem singularem obsi
stant. ¶ Primum timor penosus et servilis occupat. Secundo
tamen hec hesitacio et duplicitas distrahit, quod sua studia et vi
ctimas deo offerunt, sed se sibi et suis affectibus obtinent
¶ Petunt et pulsant pro gratia dei cum gemitu que iusticiam et iu
dicium faciant, sed ab illo quod obviat gratie dei non recedunt
¶ De quibus loquitur dominus dicens Luce vi. ¶ Quid autem vocatis
me domine domine, et non facitis que dico. Aut sitis arbor bo
et fructus bonos facite, aut sitis arbor mala et fructus ma
los facite. Math. xii. Huiusmodi sunt bene simplici per certitudinem designati
qui habens languidum in domo sua appropinquavit ad ihesum
et petivit instanter sui pueri sanacionem dicens Math. viii.
¶ Domine puer meus iacet in domo paraliticus etc. Et ihesu
venire volente ad domum eius abhorret tectum ihesum ve
nire ad domum, et excusat se dicens: ¶ Domine non sum di
gnus vt intres sub tectum meum etc. Habebat etenim homo
ille in domo ydola contraria ihesu christo, que nondum relin
quere cogitabat, nec in hoc ipsum deseruisse semper arbitror
quod dominum omnium salvatorem in domum suam venire non optat
qui iam cuius in domo sua omnia nosse et posse perfecte esse
pronitatem fatebatur, tamen dixit: ¶ Dic tantum verbo et sanabitur puer
meus. Sed neque dominus eum pro illa humilitate commendavit
qui dixit domine non sum dignus ut intres sub tectum meum

Sed pro illa magna fide qua dixit. dic tm verbo et sana
bitur puer meus. vtpote verba que dehinc textus hic demo
strant cum dixit Nam et ego homo sum etc Similiter de istis de quibus
sermo est censendum. Hinc siquidem volneratum in domo sue
consciencie. et hoc cognoscunt. ideo excepte cupiunt sanari. quo ob rem
ad xpm properant. vadunt fere quottidie ad missam. orant ieiu
nant. elemosinas dant Sed quia baalim in domo adhuc retinent
i. ad ea que sunt deo contraria et abhominabilia vt dixi est super
amorem et affectus inclinant. ideo quia xpm repellunt ad se
venire in sacramento eukaristie frequenter reformidant. Silentes
predonibus qui cupiunt graciam iudicis obtinere. sed fugiunt ab
eius presencia timentes ne forte suspendantur. Silentes insuper
quibusdam languentibus. qui morbos vt calculum vel mem
bra morbida continent. qui valde cupiunt sanari. vel a mem
bro mortuo abscindi. sed horrescunt medicum. ne eos incidat
vel ne membrum secetur mortuum. dimmine in quorum mortuum
periculum ambigentes. Similiter isti ad consciam antecedenta. cupiunt quidem
graciam et salutem quam efficiat de presente et semper corpus xpi. sed
sumere xpm repellunt dubitant et ab eo se elongant. volentes
per hoc certam mortis periculum euitare. excepto non audent sacrame
tum frequentare. sed excusacio talium nulla est. quia solum est ex timore
simili. et ex affectu et delectacione ad ea que sunt contraria xpo
et xpi voluntate. ad quibus deo appropinquare qui non potest. non
enim potest aliquis ad illum appropinquare. nisi exuat sibi contrarios affe
ctus. scilicet viciosos. et voluntatem propriam. dei verbo se conformando
Hec aut hic paciens apud se cogitans. vbique semper peccatum et
horreat. vbique summo opere custodiat ne deum offendat. et co
tricio corde et spiritu contribulato ad hoc sacramentum accedat. et
iuxta apostolum probet seipsum. et sic de pane illo edat et non aliter
nisi super se indignum ingemiscendo. et ad ymaginem dei et ad
propiciatorium festinando. et sic vtique edat. quia non est aliud sub
celo remedium. scilicet peccatorem iustificans. quam corpus hoc pro peccatis
omnium ymolatum in cruce etc. Nunc vero ordo requirit
vt hij qui mortali peccato impediti communicare renuunt. accipi
ant condignam visionem. videlicet quia excusacio eorum qui pretendunt
excusacio dici non potest. sed magis ad excusandas excusaciones in
peccatis. ad verba malicie declinare et peccatis suis peccatum addere.
quia vtrumque nimirum sit nimis dampnosum peccatorum. et vtrumque per
fidem notitis comperdibus. vnum non vinste catholicam. accedere namque
in mortali peccato perseueranciam ad sacramentum. est reum fore corporis
et sanguinis domini. et iudicium sibi manducare et bibere
Non accedere vero ob amorem iniquitatis. et amplius accipe

Persona adulteri dyabli, q̄ dei sui tremedi et misericordie
et medela sedule porrigere, e diuinu deu suu contemne
et ab eo recede, qd quam malu sit peccatoris quis dubitat, sic
scriptum e Ihere Iere domine omnes qui te dereliquerunt confundantur
recedentes a te in terra scribantur. Et ie ii, vnde scito quam ma
lu est te dereliquisse diuinu deum tuum Cum hec duo peccata
esse in genere et in comu sint diffinita, vzt facere malu
et omittere bonu, dei graciam acceptam contristare, et obla
tam renuere et contempnere, contra deum peccatum facere, et in peccato
obstinatum permanere vtrumqz valde malum homini existit
sed grauius secundum quam primum, qz primum humanum esse videtur
ex infirmitate, qz genus humanum in lege peccati conciter
captiuatur, et per consequens magis voluntarium et magis malum Secundum
vo qz ex scia deliberata consciencia efficitur dyabolicum .i. conforme
dyabolo prout senserunt et ipsum e tale, vt manifeste probat illud
vulgo volantis prouerbium, humanum e peccare sz dyaboli
cum in peccato perseuerare, hec ait merito oris, qui per qm
mortaliter peccat, qz adhuc supbe peccare intendit, ob
vilissimarum rerum et nociuarum a comunicatione sacramenti se
excludit, et quam iniquitatem diligit et per consequens odit animam
suam, ideo ariete sic refugit medicinam, Non enim magis ma
lum esse videtur sz magis bonum male omittere .i. spernere,
quam bonum male accipere, Peccatum vtrumqz quippe e nolenti
bono, et oblato homini per dei graciam infinitam, sz magis
apparet peccatum in primo quam in secundo, quam maior contemptus
dei e dim et eius bonitatem omino refutare et nolle ad
ipsum conuerti, quam accipere et conuerti, hac dehinc propter infirmitatem
male vti Non tamen per hoc volo dicere quod homini mortaliter
peccare proponenti, etiam expediat eucharistiam frequentare,
sz hoc dicendum mihi forte videtur quod si quamuis ideo communicare propter
corporis recreat, qz in affectu peccandi adhuc existit talis
super modum amplius peccat, et addit mala sine melius
quam malum admisit, et illud diligit amplius quam summum
bonum quod penitus relinquit et ab eo recedit, quam ab effectu
peccatum contra deum faciendi, et ideo dixi quod excusacio talium
non excusacio sed verius accusacio est vituperanda//

Ad excusacionem eorum que certo et quinto locis ponuntur
ex dictis iam patet videri. s. qz non sunt excusaciones sz ma
gis accusaciones recedendi ab amico .s. ihesu christo, io
obmitto circa eas laborare, hoc addito quod nulla excusacio
scolaris que contra eiusdem disciplinam existit, neqz vlla cau

occupacio laboris cotidiani corporalis vel licita negociacio
aut sollicitudo rei familiaris. nulla inquam talia que li-
cite a xpiano homine possunt exerceri. legittime impediunt
frequentem xpi ihesu sumpcionem. neque excusacionem possunt facere
racionabilem. xpianum a sua salute abstinendi. Et quod nulla
ex predictis impediat xpianum a frequenti communione huius sacra-
menti. potest ostendi per inductionem. nam si habes et potes
familiam et hospitalitatem multam gubernare. sumpto xpi
corpore. melius poteris gracia dei confortatus. iocunde psallens
et dicens. Providebam dominum in conspectu meo semper quoniam
a dextris est michi ne commovear. Si habes et vales fodere et
arare. et quovis modo pro victu tuo laborare. procul du-
bio melius valebis corpore xpi confortatus. providens atque
presentans. propter hoc letatum est cor meum. exultavit lingua mea
insuper et caro mea requiescet in spe. quoniam non derelinques animam
meam. Si es ducturus uxorem vel iam duxisti vinculo thori
coniugii. melius et dignius efficere valebis dicens. Sacramentum
hoc magnum est. ego autem dico in xpo ihesu et ecclesia. Si iturus
es ad magnam viam. sumpto hoc pane viatico bonum. securus
et in fortitudine cibi illius proficiscaris gaudiose dicens. Notas mihi fe-
cisti vias vite adimplebis me leticia cum vultu tuo
et iter prosperum faciet deus iter salutarium nostrorum. Si ad
bellum properas. vel in prelio tibi incumbit inimicos expugnare
sumpto hoc pane subveniente gracia dei. fortius valebis in
duello. psallens equo animo atque dicens. Parasti in conspectu
meo mensam adversus eos qui tribulant me. Si in docendo
alios. vel turpe in discendo. aut in alia sollicitudine non
modica pro salute aliorum existis occupatus. melius hec omnia
assequi et explere poteris xpo ihesu corporaliter assumpto et presente
et te gracia eius fulciente. psalliens et dicens. Benedicam dominum
in omni tempore quoniam tribuit michi intellectum. et sic in omnibus si qua
sunt similia. Si enim bonum et sanctum est volentem viare laborare
pugnare. panis cibo confortare. et precipue hoc quotidiano sa-
cramento sacramento. igitur quia nos semper viare seu in via licet
ambulare. laborare et pugnare oportet. bonum est nos sepe et fre-
quenter hoc cibo dominico fortitudine repleto pane confortari.
quod irrefragabiliter persuadet. non solum sacra scriptura utputa
ex dictis. sed eciam legem ille theoricus qui dicit tale ad
dictum tali faciat ipsum magis tale etc.
De hiis vero qui in sexto loco ponuntur quoniam nolunt fre-
quentare communionem huius sacramenti. et solum vel maxime
ut maiorem habeant libertatem
vt vivendi mundo et sue carni

non est nunc scire. quod sint iniqui et iniusti, et quod iusti eorum condempnatos reexpectat. tum satis ex dictis supra ut in secundo et 3o loco se excusantibus potest colligi. quod nequam sint et iniusti pectores huiusmodi, ideo remedium fore magis arbitror super huiusmodi quam multi ambulant quos sepe dixi vobis et amplius. et nunc flens dico inimicos crucis xpi. quorum finis est interitus. quorum deus venter est. et gloria in confusione. qui terrena sapiunt

Multi dico sic ambulant. quia timent se sic frequenti susceptione sacramenti. et ex frequenti confessione suorum peccatorum occupare solum ob timorem sue voluntati prave libertatem. et per consequens vivendi dyabolo et peccato. [illegible] multi, ut si bene considerent et sine simulatione indicet, vix vel pauci nimis possent eximi de [illegible] [illegible] quia sicut scriptum est. omnes que sua sunt querunt. id est suam voluntatem. non que ihesu xpi. [illegible] est super tanta et tam nimia peccatorum copia. anglis [illegible] quam nimis dei [illegible] offenderunt. et [illegible] iniquitate sua [illegible] ut nec ipsi bonum voluerunt facere. et alios qui volunt et cupiunt bona operari. non cessant impedire quam ipsimet noluerunt ad solemnitatem venire domini ihesu corporis manducandi pascha nostrum quod ymolatum est xpus celebrandum. et azimis sinceritatis et veritatis epulandum. quam magis eos qui veniunt ad crebram agni paschalis in [illegible] sacrificii comedendum, ab hoc faciendi retrahunt. impediunt et dissuadent. sed et blasphemant tales. et asserunt huiusmodi. eos et faciunt sibi fore scandalosos. Betardos ypocritas et beginas vocitando. et varia nomina blasphemie eisdem insultando. ita quod qui recedit a malo in medio eorum prede pati oportet. sic ergo liquet quod horum excusatores sunt magis accusatores. tum sint pro excusandis excusare

Nunc de excusatione horum est videndum quam in loco septimo eruperunt verba pro se dicentes. quia scilicet si sepe communicarent sacramento dei. essent in plebe notati singulares. et forte aliquos infirmos fratres scandalo vulnerarent. hec tum [illegible] velle tales nosse. quod trepidant timore ubi nullus est timor hoc quod est allegatum pretendentes. et quoniam tales existunt spem non habent succedendi in vita viciosa vel in [illegible] proficiendi. tum quia hominibus placere contendunt. quia scriptum est per prophetam Confusi sunt qui hominibus placent. deus dissipat ossa eorum. tum quia xpo ihesu exhibent se neque frigidos neque calidos sed tepidos et per consequens argumentum iam habent evidens. quod deficiunt a fervore spiritus ihesu. continue per momenta. donec veniet dominus et in hora qua ignorant et dividet eos. partem eorum ponet

cu ypocritis sic scriptu est Apok iiio. Sed qr tepidus incipiam te euomere ex ore meo. tu qr ponit partez suam cu illis qui ad tpus credunt et in tpe temptacionis recedunt. qui intedentes et mittentes iam arcu conuersi sunt in die belli. In nullo namqz huiusmodi volunt uel audent vitam et nomen ihu xpi coram hominibz confiteri. qui timent ne confundantur xpo ihu crucifixo se adiungere coram hominibz per suscepcionem sacramenti. et verecundantur dno deo suo coram hominibz deseruire. De quibz bn et pre scriptu e Joh xii. Multi ex principibz crediderunt in eum. sed propter phariseos non confitebantur. ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis qm gloriam dei. Et hec e summa causa et vna quare hodie tales homines insignes de hoc mundo. non audent et nolunt animose xpo ihu se adiungere aut regi suo celorum publice seruire. et perfecte dicentes. Si illud uel illud tale faterem. mox non essez in societate mea acceptus et reputatus. ymo vt solet dici appellarent me beckardum vel beginam. tu hijs seruire huic mundo. uel sine cam. et hinc se consociant sibi liberi et festini. et quod est deterius qr tales facientes habentur pro bonis prudentis. et tales existentes optimos. et bn stare se arbitrantur. Cui tn scriptu sit Joh v. Quo vos potestis credere qui gloriam ab inuicez recipitis. et gloriam que a solo deo est non queritis. Plane isti tales sunt reprobi circa fidem qui cum deum cognouissent. non sicut deum glorificant. qui ihu xpo crucifixo non libera fronte et hylaritate se offerunt. neqz coram regibz et principibz publice sine timore et rubore verbo et facto confitentur. Omnis qui facit veritatez venit ad lucez vt manifestentur opa eius. quia in deo facta sunt Joh iiio. Sed hec vero quod plurimi moneant dicentes. qr scandalum esset in singulare si laicus quottidie uel aliis sepe eucaristiaz reciperet. prodit ex non modica ignorancia et cecitate. Occulti verbum indecorum vel potius apostolorum. qui primum illum non omiserunt corrigere simone quez fecit de manducacione carnis panis non lotis manibz. Dicebant enim ante xpo. Scis qr pharisei audito hoc verbo scandalisati sunt. Quibz dns deus reddit verbum bonum dans formaz cunctis suis asseclis in puncto tradendi. omnibus frustra et stultis et de bono scandalisantibz. uel contra huiusmodi insulsos correctores. Ait enim. Omnis plantacio quam non plantauit pater meus celestis eradicabitur. sinite ergo illos ceci sunt. et duces cecorum. Et Apok vlt. Qui in sordibz est sordescat adhuc. Pro cuius intellectu e notandum ut exposito. qr sicut dicit dns alet Rom xiiii. est quod premat scandala. quod aliud e scandalum actiuum. aliud vero passiuum. Et communis deriuacionis doctorum. Scandalum actiuum. est scilicet e ptum

Ideo semp vitand(um) quia scandalu(m) activu(m) tunc fit qn ho(mo)
agit malu(m) vel speciem mali vel qd est simile malo vn(de) ...
est infirmos offendi vel inde accipe exemplu(m) peccandi. Scan
dalu(m) passivu(m) e(st) qn ho(mo) facit bonu(m) bn(e) et tn inde aliq(ui)
pp(ter) suaz sinistra(m) opinione(m) offendunt(ur). Et istud aliqn est
evitand(um) vt xpus in solvendo tributu(m) vel didragma. Aliqn
e(st) contempnend(um) vt illud de comestione panu(m) no(n) lotis
manib(us) ab aplis qd contempsit iudeos scandalisatos. Aliud
e(st) pmittend(um) vt xpus in affirmado se esse filiu(m) dei cora(m)
Caypha et in sanacione homi(ni)s in manu arida et alias
vbiq(ue) pro narra(n)da v(er)itate vel v(er)itate inducenda ad publica(m)
vtilit(atem) namq(ue) e(st) vt scandalu(m) in malis oriat(ur) qui in oib(us)
offendunt(ur) etiam in xpo v(er)itate q(uam) v(er)itas vtilis pro electis
et filiis dei omittat(ur). Necesse nam(que) e(st) vt veniant scandala
s(ed) in malis qui in mal(is) et in bonis scandalisant(ur) vz
et ex eo qd bonu(m) e(st) et ex eo qd e(st) malu(m) q(ui)a s(ecundu)m aplm
inquinatis nichil e(st) mu(n)d(um) ad titu(m) p(rim)o. Et Dan(iel) xii impie
agent impii. Et apok vlt(imo) Et qui in sordib(us) e(st) sordescat
adhuc et qui scandalizabat(ur) scandalize(tu)r adhuc. Boni v(er)o
solu(m) scandalisant(ur) ab eo qd e(st) malu(m) et ideo ab eo semp
cavend(um) est. Aliud scandalu(m) e(st) dolend(um) sic xpus doluit
de aplis scandalisatis de sua morte ita et hodie du(m)
infirmi in nob(is) aliq(ui)d bn(e) facientib(us) scandalisant(ur) e(st) dolend(um)
et illud qn(tu)m possibile est e(st) restaurand(um) p(er) informacione(m) infir
moru(m) Sic xpus ostendit in aplis p(ost) resurreccione(m) sua(m). Aliud
e(st) irridend(um) s(cilicet) qn e(st) a mal(is) (et) (con)tra xpianos qui parati sunt
contempne(re) bona semp (et) iudicare sed no(n) emendare. Et
n(ot)a q(uod) tunc xpus scandalu(m) cavit v(er)itatis qn (con)tinebat
statutu(m) cesaris qui fuit d(omin)us vniv(er)sitatis ad quod
tenebat(ur) vniv(er)si comu(ni)t(er). Sed scandalu(m) quod surgebat
ex malo intellectu iudeoru(m) vtpote de observacione sabbti
illud no(n) vitavit s(ed) instruxit (et) correxit dicens ad iudeos
Cuius v(est)r(u)m bos vel asinus in puteu(m) cadit et no(n) (con)tinuo ex
trahit eu(m) die sabbti. Scandalu(m) v(er)o qd venit ex obser
vacionibus quibusda(m) et no(n) fundabat(ur) in sc(ri)ptur(is) nec in racione
sed ex quadam carnali estimacione simpl(icite)r contempsit d(icen)s
Sinite eos q(ui)a ceci sunt et duces ceco(rum). Et tale scandalu(m) de
po(n)itur medio illoru(m) q(ui)a ex eo qd simpl(icite)r in se bonu(m) est
puta frequenti sumpcione corporis xpi qui ceci paciunt(ur) scandalu(m)
vbi prorsus deberent emendari et imitari (et) comendare quia
p(ro)pter sunt omnino contempnendi et fugiendi subaudi in suo scandalo
qn(ia)m nolunt intelligere vt bn(e) agerent etc

¶ Dehinc post hec qui ultimo loco sunt positi s. qui argu-
mentum sumpto ab exemplo de religiosis et monialibus
qui vix vel raro ihesu xpi corpori munditie participant. Sed prius
dicendum est de confessoribus et superioribus. qui ne prelatus spiritus
devotus frequenter xpo ihesu per sumptionem huius sacramenti dummo-
do obsistunt et dissuadent. videtur quod tales dissuasores atque
impeditores populi devoti et frequenti comunione huius sacramenti ex
dicto xpi ihesu similes sunt cum ceci et duces cecorum. et videtur
tales non sunt plantacio patris celestis. omnis autem plantacio quam pater
celestis non plantavit eradicabitur. verba autem domini ihesu non tran-
sibunt inquientis xxi Johannis pasce oves meas
Edent pauperes et saturabuntur laudabunt eum et vivent
corda eorum in seculum seculi. quod hic panis est datus pauperibus pro
mundi vita. Videtur autem tales opinari. quod absentia ab hoc
sacramento a populo devoto dominus ihesus honoretur. cum omnino
oppositum affirmari ex scriptis supradictis. et ratione. ut iam sepius ex
plenibus est deductum. Et ad hoc etiam est istud xpi prophete. vocavi et
renuistis. extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Et
utinam possint per carnem suam. Et de presentia mala quod ad
cenam suam noluerunt invitati venire. Ratione vero sic Magis
honoratur medicus cum vocatur ad sanandum et faber ad fabri-
candum. cum si sponte se ingereret impellatur. hic addito si ex-
pertus est in opere suo. et delectat eum opus suum. Sed sic est
de xpo ihesu ut ex supra deductis etc. Item medicina pro lan-
guidis procurata. tunc maxime honoratur. cum a languidis
sumitur et exoptatur. et panis cum a famelicis comeditur
sic et per contrarium tunc conculcatur. si hec s. abiciuntur. medicina s. a lan-
guido et panis a famelico. hic addito si est unica et irrehabi-
lis medicina huius et panis. Sed sic est de corpore xpi. et frequenti
eius sumptione. vel per oppositum obmissione etc. etc. Item omne
ens tunc magis honoratur. quando ad suum finem ad quem hic
ens tendenciam. et propter quam est productum et primitus institutum venire
promovetur et adiuvatur. sic magis ad ferarum et quelibet res ad
suam perfectionem. sed cibi tamen finalis seu proprius. et in quo principaliter
ordinatur. est cibum comedi. et medicine finis est reparatio ab egro
accipi. Corpus autem ihesu xpi est cibus et medicina data hominibus
ergo quicumque comedit et sumit hoc vel promovet ut sumatur
et comedatur. magis honorat hoc sacramentum. quam qui ab hoc
se vel alios removere non formidat. Preterea contra ex istis quod
qui sepius sumunt hoc sacramentum magis ipsum propter hoc honorat
et veneratur quam ille qui raro ut ex dictis. et per illam maxime
hospitalitatem talem additum tali facit ipsum magnum tale

Modo z ordine v bicuz obsuatis. Simili est, qr confes
sor vel superior, pt kitate sui subditu vel sui confitentez ex
causa rationali suspendere vel retrahe a comunione huius sacra
menti vzt ex decretali de pe. et re. c. ois vtriusqz sexu
homines. Causa aut racionalis propter qm hic fieri pt est. Dum
est in mortali pecto quod dimitte no volt, vel hz libidinez
vel delectacionem in pcco, vel ad peccatum, vel dum e in vo
luntate peccandi, vel dum aliqd crimen enorme comisit p
quo nondum egit pniaz, pt suspendi a comunione pnia sibi
pro eod iniuncta, vt ipa in toto vel in parte completa,
melius ad hoc sacramentum disponat. et ad maiorez deuo
tionez et desiderium vel feruorez ad xpm excitet. Et sic
de alijs supius positis, propter que quis ad comunionem
non e admittendus vt dictum e. Retrahe aut pt confessor si con
sidat in confitente ex frequenti comunione generari fastidium, et mi
norez reuerenciam et deuocionez, hec aut considerare aliter non
pt nisi a confitente p inquisitionez. Si aut in aliquo nullum
illorum repit et hz deuocionem et desiderium, et e in feruenti
amore ad xpm, ita qr sit in continua deuotione z desiderio
nec ex frequencia tanta declinaret in fastidium vel in irreue
renciaz. et maxime dum in se hz illa signa, p que pot
quis coniecturari esse in caritate dei supius posita scz ista pmo
si deuote vba dei audit. Scdo Cum quis se promptum ad bonum
operandum inuenit. 3o Cum quis a pctis abstinendi in fu
turum propositum hz, eo dum de pctis dolet, qr in hijs vera
pnia consistit scdm Greg. talis non dz retrahi, nec suspen
di a comunione huius sacramenti, eciam si talis sic se hns quot
tidie vellet comunicare. non dz retrahi sz magis ad hoc pmoueri
qr non videt cur et quare debet retrahi a comunione. Scdm in
primitiva ecclia fideles quottidie comunicabant, qr erant
feruentes in amore ad xpm. Si igo hodie aliqs essent tales
et hijs in se condicio, cur eciam non debet admitti hoc
ad quottidie comunicandum, et non videtur racio. qr posita eadem
causa ponitur idem effectus. Et hijs pz qr errant isti confessores
qui personas laicas bene dispositas, ad comunicandum quottie
vel sepius non admittunt. ymo pro eo assignantes et di
centes Non e tibi datum vt posses quottidie comunicare, sz
hoc datum e solis sacerdotibus, et hijs solis hoc competit ex of
ficio. quod non est verum. eo qr aliqui persone laice
sunt melius disposite, quam ipi sacerdotes. et sic sacer
doti ex officio non competit celebrare. nisi tunc sit ad hoc
dispositus, sic et persone laice competit comunicare quando ad hoc

Vide delibera bene super hac materia an hoc valet dicere vel non dicere quia pro vtraqz
parte fortes sunt rationes. fortiores tamen sunt opposita via ergo tunc quod infertur
non bene sonat

disposita est, etiam ut dictum est si quottidie esset ad hoc
disposita quottidie pro quantitate. Et confessores tales cum
omne retinentes sunt reges et duces regum et huius suppositorum
de quibus illa sunt intelligenda. De hiis tamen infra ma-
gis dicetur s. in fine tertii dubii infra circa hanc materiam
movendi. Sed sunt de religiosis et monachis qui in
argumento exemplari superadducti sunt, est dicendum. Ta-
les religiosi qui solum per mensem sacramentum Christi manducant
id est raro, quod hoc faciunt non ex indulto superiorum
vel ex statuto eorum, sed compulsi et coacti, sicud mo-
lares sunt, sed in quantum ex compulsione ecclesie veniunt non
autem ex voluntate libera, utputa ex decretali de penitentia et re-
missione utriusque sexus. In illo tamen religiosi a plebeyis
nequaquam sunt imitandi s. in rara sacramenti domini sumptione
quia nimis desperati existunt statibus suis et condicione. Unde
tamen inter cetera dicitur respondendo ad propositum. Prima monachorum sunt quasi
vel sunt optimi vel sunt boni vel sunt pessimi. Si sunt mali
de incipientibus et proficientibus in claustro. De hiis tamen
de presenti non est disputare, quoniam secundum formam et exigentiam
statuum incipiens in claustro est vel debet esse perfectior
iam quam perfectus in seculo, secundum quod ipsum statum professio al-
tatur. Si igitur bonus est in claustro et raro sumit sacramentum
bene stat cum eo quia talis tota die comedit hunc panem scilicet
Christum pleno ore ad modum angelorum, puta spiritualiter mandu-
cans psallendo mente, psallendo et spiritu, orando et spiritu
et virtute, legem audiendo tota die, et manducando, et
sic semel sumpto hoc sacramento non dico in mense sed in anno
vel in vita sua potest satis habere ad ruminandum illud morsel-
lum panis s. corporis Christi, immo ad dies vite sue, ducendo
in terris angelicam vitam et sine modico pari modo tamen cum
angelis panem illum s. Christum ruminando. Sic et Maria Mag-
dalena et Maria Egipciaca legitur semel in vita sua corpus
Christi manducasse, eo quod Christum paulominus sic angeli dei in celo
manducabunt, sed quantum admittitur ad eundem modum man-
ducandi, ipse quoniam gaudeat privilegio concesso, sed istud
per duce in quem ipsum nescit, quia non omnibus hoc est datum, nec
dicitur. Et propter plebeis non expedit tales religiosos imitari ange-
licam in terris ducentes modum manducandi hunc panem imi-
tari, sed secundum exigentiam status hominum debent sepe vel omni
die sua cibaria requirere et optare in mane et mensura
illa qualis est a pinsore data et dico sponsum vinum et carnes

ordinata et donata qui producat fenum iumentis et herbam
servituti hominum. ita parans in dulcedine sua pauperi deus
Si autem sunt mali religiosi vel monachi in claustro, et tunc
vix dicta sunt pessimi in nullo imitandi, neque producendi
in hoc sancto in exemplum. Sunt namque sues et canes qui margaritas
conculcant, et que sancta sunt mordent et lacerant, in nullo
exoptando, quod porca nequaquam querunt vel negociantur mar
garitas, sed siliquas, neque canes appetunt sancta, sed cadaver
fetida, non ergo tales adducendi sunt in exemplum // Sunt tamen et
alii altioris ingenii et magis apparent vigere spiritu sancto
quam primum. qui cum se hortatores ad frequentem communionem so
lent allegare ingentes, video vitam meam minus in
dignam in me esse. imbecillem ad bona, et pronam ad ma
lum, Quapropter non audeo christi corpori me copulare, quia magis
peccarem si frequentando sacramentum prius huiusmodi me
ingererem // Sunt et alii qui cum aiunt differre hanc visitatem
commode ad tempora longiora vel devotiora, et tunc sic spondet
se magis et dignius percipere, et aliis negotia obstantia in
terim exbrigare dicentes Progressus vel illud fecero tunc
dignius sociabor Alii dicunt Ego video me frigidum et ab
omni devotione exsortem, ideo cum tali corde nullo modo ac
cedere audebo ad plenum spiritu sancto sacramentum Aliud
dicat Quia ex frequenti mea sumptione sacramenti profectum
dilectionis in me non sentio, quem tamen alias sequi deberet
Ideo potius me removebo iuxta consilium beati Thome in scrip
to super quartum sententiarum/ Si fervor caritatis notabiliter non sic
crescat et tamen huius reverentia ad sacramentum ex familiari
aritate frequenti eius sumptionis minuatur, elongando se
ab eo saltem ad tempus Primus horum puto satis consimiles esse
per concepcionem illorum qui supra sunt in primo loco positi, qui
infirmitatem et etiam promptitatem ad peccandum in sua ex
cusatione ostendebant Illi tamen in parte differunt ab
istis. quia illi infirmos se esse cognoscunt ad bona et pronos
ad malum, et illud confitentur, sed nondum ob id infelices in hac
mortis corpore se esse dolent, nec arbitrantur se fore miseros
sed neque satagunt ad remedium veluti tunc dandum est sue inf
irmitatis festinare Sed hii de quibus modo fit sermo cognoscunt
suam propriam infirmitatem et confitentur et tamen hoc dolent se esse ta
les, et ob id se et animam suam habent odio, cupiunt quod sue
infirmitati consulere, et propter hoc desiderant frequentare dei hoc
sacramentum sed propter indignitatis conscientiam timore frangitur

et repellit, fit quod in eis exinde quedam beata contencio inter
amorem et timorem tamquam inter discipulos de qua scriptum
est Luce xiii° Contendite intrare per angustam portam. Timor
enim retrahit hominem a sumpcione sacramenti allegans peccata
mortalia et venialia et gravis consciencie ... Item caritas
urget crebrius ad accessum, timor autem repellit. Caritas animum
ad spem relevat et suadet frequentare. Timor mortem in-
natur imminere si semel fortasse indigne accedere presumat.
Caritas pro se allegat multitudinem miseracionum dei
et immensitatem ipsius dignacionis, cuiusque graciarum plenitudinem
hominibus prestitarum in hoc divino sacramento. Timor adducit
peccata perpetrata et in futuro de facili admittenda. Inducit
pro illa opinione cultores philisteos, hos qui pro indigna
contractacione arche honorande fuerunt horrende percussi.
Bethsamitas quoque qui solum pro inspectu ad archam indigne
sunt subito percussi et mortui sunt quinquaginta milia virorum. Pro
eo et quos Oza pro tactu arche dei indigne sunt adeo pla-
catus quod spiritum subito exalavit. Inducit insuper apostolum dicentem: quicumque me-
dicinam(?) ... manducat et bibit indigne etc. i Cor.
xi. Hiis addens pontificem veteris testamenti, cui solum semel
licebat per annum in sancta sanctorum intrare. Exodi xxx. Et Marcum
evangelistam qui pollicem audacter sibi amputavit ne huic
sacramento in sui reputacione indignus frequens ministraret
ut dicit Jeronimus in prologo eiusdem evangelii. Augustinum quoque qui infi-
nitas lacrimas profudit pro sua indignitate cum sacerdocio
fungi et ex consequenti hoc sacramentum quotidie pertractare ab
episcopo imponenti urgeretur. Fortis tamen ut mors dilectio. Facile est
hiis prevalet omnibus. Job xiii° Eciam si occiderit me spe-
rabo in eum. Sic quod ex intimis suis viribus assumptis forciter
committit timorem dicens: quis nos separabit a caritate dei. Ad
Romanos viii°. Habitet siquidem caritas in nobis que est dif-
fusa in cordibus nostris per spiritum sanctum, suum testimonium
intimum et immediatum. De quo apostolus ad Romanos viii°: ha-
~~bitet siquidem caritas in nobis~~ Spiritus est qui reddit testimo-
nium spiritui nostro quod sumus filii dei, et hoc testimonium est
validissimum anime argumentum, non tamen urgens sed quodam
modo suo modo violentans animam ad suum dilectum properare.
Cant. viii° Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera
matris mee ut inveniam te solum foris et deosculer te
et iam nemo me despiciat. Apprehendam te et ducam
in domum matris mee et in cubiculum matris genitricis
mee, ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino

condito et commisso malorum innatorum meorum. Sic quia modis
omnibus quibus in hac vita sibi conceditur hec importuna
dilecto festinet ei quem diligit simus desiderio adu-
nari. Enim non non amicto in tali temptacione in mente fidel-
is quia caritas semper timori preiudicat. Desiderium quoque
licet tenue ad ihesum christum quia torsiones timoris origi-
nales superare valet. Unde dilecto in tali casu inu-
mere se contra timorem multa caritate sauciatum, sic sauciatus est
canticorum secundo. Stipate me malis, fulcite me floribus
quia amore langueo. et plures alie caritates sauciate
sunt superius posite, et ad hoc tonces multiplicate. et exem-
pla adducta sunt, que omnia concludunt pro desiderio
dilectionis ad ihesum christum, puta quod per caritate potius est
manducandus, quam per timore se elongandus. Que autem sepulture
et raciones et exempla per hac conclusione superius adducta
pro repeticione nolo hic habere. Hoc addito, pro huius com-
munitate et prius retractate, ne divinis tribus sic
contremiscit divinum sacramentum, quam corpus christi v-
est remedium efficacissimum contra omnia que per ciorcal
legitur. Io. quia et ad timore utrius est infirmo est ad me-
dicinam accedendum, presertim ad illam que sine non omnia unum
ficat. i. nulli mortem ingerit, et solum sanat / et neminem
vulnerat. Si nondum es infirmus et debilis / hic panis cele-
stis cor hominis confirmabit / si peccata te gravant plurima
per hoc sacrificium salvificum, satisfacies pro eis potius et etiam
quam in alia specie satisfaccionis preparata quamvis sacrificium prin-
cipalis effectus est pro peccatis satisfacere, secundum quod hic forma
comprimit pro hoc sacramento instituta. Si times peccata
in te mortalia occulta i. que iam conscienciam per oblivionem
vel per inadvertenciam effugerunt / Impetra huius sacramenti lu-
men in consciencia retorquere. quia ipsum est lumen per quod
omnia arguuntur. Si peccatorum multitudinem venialium et quibus
tamen a iniuste quotidie si volentes succedentibus tota die
molestaris, quod ego animo attende ad domini ihesum sacramen-
tum / hic eciam aufert omnia peccata venialia peccata et per-
sidium tibi utique adhibet infatigabile presentium vitam ut
nulla possit esse excusacio quicumque infirmum elongantes se ipsum
et fugientes a sua certissima medicina, et a manibus me-
dici sic sanare cupientes, nisi derisio magis medici et a
~~manibus medici sic sanare cupiente~~ et contemptus, aut
simplicis desperacio obstinata, vel sue iniquitate amaro

et s(er)narū tenebrarū Si etem indignū te asseris, s(ed) h(oc) e
dei tm grā, q(uod) ad te indignū accipit ad te ita familia
rit(er) s(u)pingre indignus es et q(ui)s te dignificabit, nisi
qui inhitare te dignat(ur) Quis em̄ pt face mūdū d(e) v
inmūdo conceptū semine, nisi ipe qui solus e(st). Si malivol(us)
et iniq(uu)s es accipe ipm̄ intrepid(us) tīd (con)fitēd bom̄, quo
ipo et p ipm̄ eris bon(us). Crudel es luxuriosus et auari
cia(m) totus vanus, comede ipm̄ tūd accipe. frequētare q(uia)
ipo et p ipm̄ eris mansuetus, castus, modestus, z totus
plenus spūd ei(us) et vitate, qm̄ ipm̄ verbū caro fcm̄ ple
nū grā et vitate, q(ui)ūd h(ab)itat in nob Angustie in bo
no existis, et pron(us) semp ad om̄e maliū, s(ed) h(ec) e(st) grā
dei, cuiusq(ue) (con)mesa bonitas, q(uod) tibi semp et vsq(ue) sie(n)s
bon(us), te sepe cadetez sup pedes statuens, reddet q(uo)q(ue) t(ibi)
habundat(er) bonū pro tuo malo, ita vbi habundat de
lictū suphabūdare facit grām suaz, (con)tē inde mad d
iusticia dei iusticiā comedet, mia q(uo)q(ue) malicia laudet
(con)petue diuiciā (con)mesaz bonitatez, sic sc(ri)ptū e(st) ad Ro v
Cūd adhuc infirmi essem(us) scdm̄ tpr pro impiis mor
tuus e(st), vix em̄ pro iusto q(ui)s morit(ur), nā p bono
q(ui)s audeat mori, Comedat al(iqu)is deu(s) sua caritatē in
nob, vt pro pctis nris resurgam(us), et mortui in pctis
vitaz recipiam(us), alit(er) hic cibus sacratissim(us) ad (con)ferri
nob venie no pt Cōnūd em̄ pt pdesse homi omnino
mortuo, cibū p vita (con)tinuanda (con)paratū (con)cedit ma
ducare, nl prest, qm̄ nisi vita in hoie pexistat, no
sentit, no esurit, neq(ue) sitit, (con)seq(ue)ns cibū sine potū, igr
a grā abid hoies exortes, nullo mo pnt (con)pe appetere
cibū istū, Quod aut istu cibū huiu(s) q(ui)s esurit et sitit
h(oc) signū (est) euidens q(uod) viuit et e(st) sanus Nā de ego
vtiq(ue) vt pctis pctor mortal, qui p vbū ministeriis
a mortuis suscitet(ur), qm̄ appetat et comedat vitaliter
h(oc) sacramentū. sic d(icit) Joh v Amen amē dico vob q(uia) vet
hora z nūc e(st) in qua mortui audient vocez filij dei, et
q(ui) audierint viuet, et ob designacoz h(ui)us dn̄s ihc cū su
scitat hoiez, vz puellam archisinagogi a mortuis, et alios
q(ui)b(us) vitam reddidit, iussit cibū illis ad manducand dari
Et eūtes discipulos in emaus, pmū scdm̄ cor eorp fecit
eos sua collacone arde, Dehic in cenaculo cū eisdez
p fractoz panis eis pbuit se cognoscend, et pco cp(os)t
z eos dicens Ego sto ad hostiū et pulso si q(ui)s me
am vocez audierit, et apperuit ianuāz, intrabo ad illū

et cenabo cu illo et ipse mecu Itē plus dictū est Si quis
audierit vocē meam / et hic po' cenabo cu illo / qr prius
supius dictū est . plus aut da' p verbū vite . et pq p vite
pseqstetis fulcimēto alius vitalis d3 eius mysteriū ad
manducandū / quo manducato gratiā dei cosequit' / que ipm
ad frequentandū hoc sacramētū excitabit / et hec ad illos
duntaxat sunt . qui in ofusio suis infirmitatib3 et cecitate
tate conmoniti / dolent et ingemiscunt se esse tales / s3
ut hoc vereci' hoc sacramētū roborati in spū frequentare
Illa vo' oiā que ad pte3 tangit sup̄ dicta / et multa si
milia nullo mō psuadet nō accedendū sepe ad hoc diui
nū sacramētū hijs illib3 de quib3 sermo pns contexitur
puta illis q' pro modulo suo satagunt digne vocatōe
sua qua vocati sut ambulare / suaq vitā scdm pceptis illis
ordinates / s3 arcet iniquos / et canes a sco et porcos a
margaritis / quadmodū relucet in plaga philisteorū . et
Bethsemitarū et ose subita pcussione / Quod etiā sonat
decretū aplī dicentis Qui aut manducant hunc panem
et bibit calice3 domini indigne / iudiciū sibi manducat z
bit . Et quadmodū pro pctō arche domini . et suscepto sunt
horrenda plaga philisteis et multi intolerabil Beth
samitis / ita tandē sunt habitatoribz cariathiarim salutis mag
sic scriptū e pmi Re vij Et fctm e ex qua die mansit ar
cha domini in cariathiarim multiplicati sut dies . erat ani
iam annus vicesimus / et requieuit oīs israel post dnm / sub
audi postq̄ suscepit in archa maiestate domini / veluti indi
gnatus e dns indignatōe con̄ osam . et pcussit eū sup the
meritate / eo qr indigne tetigit archā diuine maiestatis
Ita bndixit dns obethedom et omē domū eius . p eo qr
suscepit archā domini in domū suā Unde et pter daiud pq
qr vidit pcussionē ose subitā quāuis pmo contristatus est
extimuit dnm in die illa quo ingredie' archa domini ad
me . et noluit ad se ducere archā domini / s3 ad domū o
bethedom bethei / Tū postq̄ nuntiatū regi dauid . qr bndi
xisset dns domui obethedom ppter archā domini / mox
audito hoc dauid dixit / ibo et reducam archā domini cu
bndictōe i. gratie in domū meā / quod et fecit dd cum
gaudio / Et pinde donatus e dauid a dno gracijs z bn
dictōib3 inseparabilib3 / Nā subiungit sn̄ mora / fctm est
aut cū sedisset rex in domo sua . et dominus dedisset ei re
quiē vndique ab vniuersis sūs conmunitus Dixit ad Nathan
pphetam / vides ne qr ego habite3 in domo cedrina / et
archa domini posita sit in medio pellium / Dixit qr Nathan

prophetā ad Regem. Omne quod est in corde tuo vade et fac quia
dominus tecum est. Deinde non sine significatione notabili sequitur
immensa dona ipsi dauid ad nos promissa. quia ibidem addit
promissionem a deo et iuramentum. quod defunctum vetere sim po
net super sedem suam. regnaturum in eternum secundum ordinem mel
chisedech. id est christum. Sit igitur quod est mors mali. est vita boni.
Illud autem quod est de ingressu summi sacerdotis. et de pascha
quod solum semel in anno celebratur. nichil facit ad propositum. puta
ad inducendum timorem frequenter accedenti. quia illa figura
tiua fuit domini ihesu passionis. qui secundum apostolum ad hebreos per passionem
introiuit semel in sancta eterna redemptione inuenta. et quod semel mor
tuus est pro peccatis nostris. Et quod de beato marco eremita et beato au
gustino est adductum pro timore. illa quidem timorem et reuerentiam
probant et docent in accedente ad sacramentum generare. puta ut cum timo
re ac summa reuerentia frequenter accedat. nequaquam repellunt uel ex
cludunt abstinendo. quia beatus augustinus simul cum magno patre fecerunt
quod in se erat. reuerentie et humilitatis. Dehinc dispensacionem
dei et eius miseracionem infinite considerate aduerterunt Nam beatus
augustinus illud sacramentum crebrissime postea obtulit. et deuotis
sime spissime missam domini celebrabat. et alios persuasit et hortatus
est multum ad sepe celebrandum. quinymmo etiam plebeis frequenter
communicandum. in libello suo de ecclesiasticis dogmatibus. et docto
ribus ad ianuarium. Nec aliquem id est apostolus quantumcumque manduc
cat et bibit indigne etc. debet remouere a frequenti communione Nam
et ipse suadet explicius quid accedere debet quis ad hoc sacrame
tum dicens. probet autem seipsum homo etc. et de pane etc. Ubi glosa
dicit. id est examinet et purget seipsum. Debet enim ut digne
accedat examinare conscientiam suam si sit in mortali peccato uel non
Si autem non habet mortale in conscientia. tunc debet purgare se a quoti
dianis. Ubi glosa ibi. probet etc. ut si peccata sint quotidiana
et non sint mortifera. et dimittat contra accessurus ad altare
et dicat dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris. Et sic probando se de peccatis in quibus se
reum inuenit conteratur. et confiteatur. et emendabitur ab eis Unde scrip
tum est per se Iohannes. Si dixerimus quia peccatum non habemus nos
ipsos seducimus et veritas in nobis non est. Si autem confiteamur
peccata nostra fidelis est et iustus est ut remittat nobis peccata nostra
et emundet nos ab omni iniquitate Ex quibus liquet
sequitur. quod homo quantumcumque peccat in vita sua uel peccauit quando
si conteratur et confitetur peccata sua dolens quod offendit deo suo sunt
debet venire ad hoc sacramentum medicamentum sacrum. cui cum gau
dio ministratur est a ministris. Et hoc vult parabola ihesu de filio
prodigo etc. Ex quibus etiam habens quam procrastinantes se corporis
christi ihesu sumere. spondentes et promittentes melius et dignius

se pararet futurum insanum esse arbitror. Omnis quippe fide
digne seipsum digne probat et discutit quod sua peccata omnia
corde et ore non sine dolore confitetur, et Christum Ihesum diligit pro
suis peccatis immolatum et crucifixum et in eo sola gloriatur cum
proposito firmo amplius ~~peccandi~~ cessandi a peccatis. Omnis nempe
talis qui ex fide per dilectionem operatur sua peccata humiliter deplan-
gendo, paratus idem et dignus est quotiens hoc [illegible]
[illegible] venerabile sacramentum apparatum. Ceterum
aliud nullum requiritur ab homine, quam fideliter credere, et ex fide
per dilectionem operari et suam indignitatem confiteri, quia impossibile est
deo placere sine hiis. Impossibile michi esse capacem maiorum
et eius sacramentorum. sic scriptum est ad hebreos. Impossibile est sine
fide placere cuiquam deo et ipsa volo. Ad quem respiciam nisi
super pauperculum et trementem sermones meos. Nulli autem dies
vel tempora, et nulla certa regula, nec nulla determinata vacatio sunt pug-
nanda huic sanctissime actioni, preterquam ea que ab ecclesia dei sollemp-
niter sunt statuta. Ad que ad duo hec suffragantur, puta ad
fidei devocionem et cordis humiliacionem et contricionem. Quam
autem hec duo sunt dei spiritus opera, ideo prolongacio dierum pro
eiusdem sumpcione ab aliquo optatur et obtenditur, quia spondens mul-
ta et glorians in crastinum, et nesciens quid futura pariet dies
semper tenet in diebus, ut pluribus hoc evenit talibus qui retractant
ad istud sacramentum festinare, dignificatorem sui futuram pro-
mittentes. Quod profecto proinde eis accidit, quia continue debi-
litatur ex cordibus a suo cibo quod cor hominis hic confirmare. magis
ac magis abducitur et evanescit in seipsis et ex consequenti a
plus inceptatur, donec finaliter omittat suam medicinam saluta-
rem. sic quod tenent vicem in preceps vel [illegible] imbuti
neque frigidi neque calidi, sed tepidi existentes iuste ab ore dei
evomendum inchoant. Pro istis namque dictum est, quod non est hodie
cras minus aptus erit. Dicit enim Augustinus tractans id panem
nostrum quotidianum etc. accipe quotidie quod quotidie tibi prosit
sic vive quod quotidie merearis accipere. Unde qui non meretur quot-
tidie accipere, non meretur ut videtur accipere semel in anno, nec semel
in septimana vel semel in mense. Unde conformiter de hiis qui propter humili-
tatem exteriorem se abstinent a frequentacione huius sacramenti, et qui
procrastinare accedere permittentes se in futurum melius disponere,
loquitur [illegible] auctor horologii sapientie libro 2o, qui procedit per mo-
dum dyalogi, ubi discipulus querit et sapientia respondet, ubi sic
dicit sapientia: Cum ad venerandi altaris ascendis sacrum dei, tunc cor-
pus et sanguinem fidei oculis respice, sic scilicet ut certissime et
sine hesitacione omni toto corde credas, et ore confitearis quod in
illa hostia sacrata sit dei filius verus ex virgine natus
qui mortuus est et resurrexit iudex vivorum et mortuorum

ut sit demum illorum qui sunt vere mundi non tantum spiritu, non etiam
carne. Et per plurima opera vas sapientie inter natos mulierum non
surrexit, qui ex sola virtute et iustitia operum suorum, tantum regno di-
gno se sufficientem preparare possit, etiam si unus homo haberet va-
lorem omnium angelorum puritatem, et omnium comprehensorum mundiciam
et claritatem omnium quoque viatorum munditiam per vite austeritatem, exclusis
omnibus tamen gratia divina, non fieret satis ydoneus ad perficien-
da tanta misteria. Discipulus. O deus eterne quam terribile est in
meis quoque sibilibus patribus audire. Heu heu domine deus, et si
celi non sunt mundi in conspectu tuo, et in angelis tuis reperisti pra-
vitatem, homines quoque magnorum operum non te merentur ex iustitia
sua recipere. Ve mihi quid erit de nobis, qui in luto peccatorum continue
volutamur, sed et sedimus claudi in limo, sic in corpore nostro
ut in bonis operibus modici fluctuantes in duas partes
claudicamus, quia pacem nec in se devotionis habemus, ut corpore
quando negligentiam nostris perfecimus oportet compungimur. Eternus. Quia nobis
formidine multo est attendendum et timendum, ne forte hoc quod de-
bet cedere ad veniam, cadat ad ruinam. Sapientia. Attende di-
ligenter quia hoc pietatis sacramentum, est in remedium institutum
et ideo quantumcumque homo facit hoc quod potest habilitando se ad gratiam, sufficit.
Nec requirit deus ab homine hoc quod sibi videtur impossibile esse.
Quodcumque igitur suscipiens, facit hoc quod potest, divina pietas supplet.
Et ideo tenentur pariter
ad gratiam hoc, ad quod pervenire sine gratia non potest
potius est attendendum, ex consideratione divine pietatis, quam ex consideratione
propria singularitatis abstinendum, cum utrumque pro loco et tempore
fiat. Nonne egrotus festinat ad medicum, et
reddatur commendabile. Nonne egrotus festinat ad medicum ut
pauper divitis pulsat ad hostium, attende pulsa nihil hesitans.
Medicus est et prestantissimus distributor, largissimus quoque remunerator.
Ipse solo verbo restituit omnia, sua presentia curat omnia
medetur corda, tristitiam depellit et cordis letitiam tribuit.
Quis ergo tam inconsulte audeat dicere, quod hic qui sine spe
aliter infirmus non debeat attendere ad eum, qui languores nostros
nos tulit et infirmitates nostras ipse portavit. Ecce mulier
immunda accessit retro, et tangens eum est sanata. Peccatrix
hoc dum eius osculatur pedes est munda. Chananea dum sequitur
ut destitit, exaudita est, leprosi accedentes mundati sunt. Ce-
ci demoniaci paralitici et ceteri hec monstra dum credunt
et accedunt, salutem consecuntur. Nam virtus de illo exibat et
sanabat omnes. Sed et publicanos et peccatores dum corporaliter
venirent ad ipsum veniam merentur. Quid nunc communicant atque ho-
spitium eorum non spernit, qui non venit vocare iustos sed pecca-
tores in hunc mundum. Solus non dignatus dignum potest, quia sic advenientes
eis fuit in carne in salvationem peccatorum, sic et hec salu-
taris hostia sic fidelibus collata in remedium peccatorum. Nam

et dei sapiencia in vltima cena in institucione huius salutiferi
sacramenti sic dicebat hoc est corpus meum quod pro vobis
tradetur, et hic est calix qui pro vobis effundetur in remissi-
onem peccatorum. Quapropter ad ferculum quod in te est, accede se-
cure. absque trepidacione in fide, et catholice, inhe-
sitans de ipsius pietate / Discipulus / O verbum graciosum et ama-
bile, vt et ego peccator, propter consciencie puritatem, audeam accedere
ad diuinam maiestatem Sed nunc quero obsecro vt dicas michi
vtrum melius sit frequenter accedere vel rarius ad hoc celeste
sacramentum / Sapiencia / Super hac re communem et notam sentenciam
doctoris Augustini accipe summam, qui vtrumque pro loco et tempore
dicit esse commendabile, vt per reuerenciam mensis abstineat
et ex deuocione nichilominus accedat. Quibus vero ex frequenti
accessu reuerencia sacramenti perit et deuocio accrescat, hinc
frequentatio ipsius vtilis erit / Discipulus / Sed quid de hiis qm
qui semper in eodem videntur permanere affectionis consimo
non percipientes se multum ex hoc multum proficere, sed neque de-
ficere notabiliter / adhuc quoque frequenter senciunt se diminui q
dam compassionis, ita vt videatur eis celum desuper ereum esse
et terra videtur esse ferrea, ex ariditate spiritali, et cordis du-
ricia, et licet solitum cursum explicant psalmorum et oracionum / et
semper confessionis lauacro peccata expurget / corde tamen duro
et affectu remanent frigido, et gracie spiritalis gustum aliquo-
modo non percipiunt Sed et illud subinferentes quod satis quidem
flebile, et inflictum est bonarum mencium, que crebrius hoc con-
queruntur, quod videlicet medium in eius percepcione gracia notabilium
more solito se subtrahi videant, ita vt quodam segnicie se
spernere, et clamatem prope se fugere putet, hoc in prorsus sit
videtur inuabile, prorsus et lacrimabile / Sapiencia / cohibis ex tas
aliis modis diuina talis causa ad notam affige conuenien-
ter expertorum extat summa, quibus omnibus pretermissis hoc solum te
neas, vt quandoque per diligentem inquisicionem te eius tamen dedisse
non inuenies, sed quod tuum erat fecisti, si super hoc mentis
diuina permissione diuinam emisit, qui electos suos mille
modis tribulare consueuit, non te res hec frangat, nec te no-
tabiliter huius rei causa a salutari hoc sacramento subtrahas, sci-
ens quod diuina pietas salutem anime sepius secretissime et fide-
lissime operatur, cum solo fidei subsidio eam immittit, nec ali-
qua dulcedine spirituali fulcitur, non minus quam si prosperitate spiri-
tali aut carismatum afflueret, nec tamen in hiis se pure oportet caute
tenere / et ideo medium tales gracie vtilius subtrahimus, vt sub-
tracte auidius repetantur, et recepte tucius conseruentur / et vt sic
cum dilecta humilitatis scola exerceatur / Porro vnum est quod
valde notabile est, et quod debes attendere diligenter, scilicet vbi sic
promissus spiritalis sapor, ac mirus quidam gustus, non est fidei

debitus effectus, neque est presentis temporis, sed est eterne beatitudinis
vt tu dicis in sacramento vel extra, gracias deo age, tu non
dicaris gracias age et paciens sustine sciens quod non est in potestate
tua, sed summi et benignissimi largitoris, qui non prout vis
et quando vis, sed quando sibi placuerit dabit, prout iudicauerit esse
ad suam laudem et tuam vtilitatem. Nondum scis quod est quod summum
illud bonum est tam copiosum et infinitum, vt quanto magis
percipiatur, tanto magis participans quodammodo capacior ipsius ef
ficiatur. Unde et in hoc sacramento sepius contingit quod quanto extra
more inordinato se quis notabiliter subtraxerit, tanto deinde
in diem differendo maiorem indispositionem incurrit. Melius est
ceteris paribus accedere ex amore, quam abstinere ex timore. Melius
est singulis ebdomadibus vel eciam diebus accedere cum hu
militate, et imperfectionis proprie recognitione, quam semel in anno
pre iusticie ex presumptione. Discipulus. Dic queso que sit
hora qua principalissime accedens debeat attendere, et se totum
recolligere, atque ad eius graciam preparare. Sapientia. In hora namque
illius sanctissime susceptionis, et spiritualis manducationis, quasi te
celum quodammodo aperitur, et filius dilecti anime quasi anime dispo
site corporaliter et spiritualiter dimittitur et venit. Ergo et missa a mis
sione prima appellatur. Discipulus. Quid de hiis qui maxime
tuo desiderio te in sacramento recipere concupiscunt, et tu hoc quod
desiderant habere non possunt, videntur cum se hii sacramenti ministerium
statum, et te sumentem respiciunt, et pre desiderio cordis brachia
ad te extendunt, os cum aperiunt, te recipere cupientes, nec est
qui exaudiat, qui te porrigat, et magis esurientem impleat
tua presencia desiderata, tu scis quod videre et non gustare me
tum est afflictiuum amanti anime. Sapientia. Sunt qui me in hac men
sa sacramentaliter recipiunt, et tamen ieiuni recedunt, et sunt quos
hac mensa fraudatur, et tamen de plenitudine eius copiosissime
inebriantur. Nam illi quidem solum sacramentum, isti autem sacramentum
et eius virtutem percipiunt. Hec amatus auctor horologii sapiencie.
Ex quibus patet de modo accedendi et preparandi se ad hoc sacramen
tum. Pro quo adhuc est notandum quod quamuis ad hoc altissimum
sacramentum recipiendum ad preparationem condignam non sufficerent
mille anni si homo viueret, quid ergo faciet miser homo et indignus qui
quotidie cadit et vitam non emendat, quomodo potius accedat
cum quamuis in conspectu dei nec celi munda sunt. Nam et in
angelis est prauitas reperta. Sed tamen homo debitam diligenciam pro
modulo et posse ac optimitate faciat, et sic se ad omnem
disponit, quod scit sibi restare ad debitum faciendum, et si quid
agendum intelliget preteritis esse, nec velit negligere, sufficiat
vt sit dispositus, et humiliatus in conspectu dei, sicut deum sum
eo eciam quod reputet se indignum non obstante, alioquin si
semper oportet expectare certitudinem et omnimodam securitatem

quod homo sit dignus. Exceptis qui ex revelacione se in gracia constitutos
cognoscerent / difficile esset aliquos invenire / immo si quidem et in
comparabiliter magis debet homo sperare de dei misericordia, quam de peccatis
suis diffidere vel timere. Verumptamen faciat quantum possit. Attendat
ergo qui se ab hoc sacramento retrahit propter peccata / quod eum esse potius
quod eos removeret ab eo. Nam si peccator, nonne magis conveniens
est ut dimittat peccata sua et Deum, ut possit eum digne suscipere
quam quod propter peccata que in se habent bonum / mori eligunt / et vitam
veram que est propter admittunt, cum eam et ipsa dato quod michi sumpsit
istud sacramentum institutum, esset dimittenda / Amplius quam pro
assecucione tanti boni, dimitti deberet / Si vero non recedantur
peccatores / sed timent scrupulum consciencie habent / item quod facere debeant / ut
scilicet confiteantur in tali dubio saltem ad cautelam, et doleant
de culpa ad satisfaccionem discreti confessoris / si ipsius copiam
habere poterint se submittant / Si non habent, sint parati quod postquam pos-
sint habere, quam eos dirigere valeat inquirant / Si autem credunt
vel timent se esse indispositos / item habent quid faciant, ut
videlicet quanto studiosius poterint disposicioni laborent. Et si timent
de negligencia committenda / habeant diligenciam et sic gracie dei commit-
tant, et sic in omnibus que eos retrahunt a recepcione mollientur
quid sit agendum. Propter spiritualem statum / vel eorum spiritualis sanctitudinis
consonantem invenient / Per quod patet quod deum quamvis peccator / commode et op-
time sacre communionis vel officio misse intendere / nec aliquod scan-
dalum sibi obsistat / nullam tamen dimittendi potest pretendere
vel fingere / nisi maliciam negligenciam aut desidiam suam / Igitur
nullatenus quis negligat tantum bonum / ymmo quilibet
pro modulo suo ad sacramentum istud tam salutiferum et
omni sanctitate repletum se accuracius disponat / Et si queris
de modo disponendi / Pro isto nota / quod quia alius est status
incipiencium / alius proficiencium et alius perfectorum / non est omnium
disponendi unus modus / Incipiens quippe de novo con-
versus, examinare debet seipsum / an doleat se peccasse / et confes-
sus sit peccata saltem mortalia, vel saltem contritus est in eo paratus
sit confiteri / penitenciam subire / et satisfacere iuxta decretum iudicis
anime / hoc est confessoris sui pro peccatis. Probare debet eciam utrum
habeat bonam voluntatem vitandi peccata et serviendi deo / et an
faciat suam diligenciam de hoc / pro opportunitate loci temporis ac virium
Quidem enim quamvis desiste deficeret, non debet accedere / Deinde pro-
bet an deprimo sint in actu eius peccato / de quo licet
racione doleat / adhuc tamen affectus suus non sit bene purgatus
sed corrupta sit fantasia et memoria delectacionibus, ac commota
cionibus vel sorietatibus pessimis, eciam preter voluntatem, et caro
adhuc nimis vehementer impediat spiritum, et ei non solum
ad devocionem non famulat sed rebellat. Quod qualiter laborat

btus Bnhrd9 sup Cant simone iiio sic inqt Qui recetu ad
huc respsus prilue. ore sacra oscl'is. heri lutus de luto. ho
die vultu glie pntari / q. dicat. istud no congruit // Idem
probet incipiens. si no heat ex culpa vl negligencia deuo
tonis impedimentu. vt pote pollucom corporis. vl magtz
distractom animi. postremo pbet si no sit nimis indispo
situs ad deuocom / etiaz pter culpam 2 negligetia suaz
vt si e grauatus in capite. pssus sompnolentia vl nimiu tedi
osus. Hec enim sunt pro qibz a comuone e abstinedu. qm
no subie nitatis / Naz in natli articulo sufficit se uix plus
despta dispone / etia si hec vltio dica sunt hoies pspeciat
Ex qibz pz q qui no dolet vitat se peccasse et se deu
offendisse / comuone no est dignus / Et q de omnibz pctis
mortalibz de qibz hz mediat confitendi no confitet / sumere
sacramentu corporis xpi no e dignus / Et qmuis aliqs sit de
pctis omnibz confessus / si tn nolit subire pniaz / et satisfacere
pro posse pro eisdz / corpus xpi sumere no e dignus / pco q
hs pnia no e vera si fiat dr pc di v. fiat. Item licz qmuis
heat bonam voluntatez. plangedi pcca et dimittedi ea et
siruendi deo. bonam voluntatez no hz. comuone no e dignus
Naz pnia e pcta pterita deplangere. et plangenda no comit
tere. Item no e cautu comicare ei qui de nouo comisit pctm
et adhuc delectacoibz inordinatis etia cu velle simm
et voluptatibz ex memoria pctoz spedit / scz prius penitens sit
et abstineat donec animus sinus a talibz pollucoibz sit pur
gatus Item indiscrete accedit. q ex culpa sua notabilem
pollucone corporis / vl mentis magnam distractom incurrit hec
de incipiente / Proficiens vo qlis debeat esse omnes
qui frequenter comicare pnt. cum pcedentia no sufficiunt / scz tota vita
sua dz esse pparata ad susceptom tam salutifi ta dulcis
simi sacramenti. pcipue in mortificando vicia. fugiendo
vanitates. et occasiones pctoz. nedu mortaliu / scz etiam
et venialiu. occupacones qz no necias / in qibz pl' ho
amictit assiduam custodiam cordis sui Item dz se exercere in
virtutibz / et se p meditacones contemplacones ad deuocionem extra
here ad inuicem timorez. pfundaz humilitatez / amorez ardentez
feruens desideriu supnorz. inserendo se vulneribz xpi compaci
endo passionibz. et se sic in eius consciencia comedendo In illo de
se vl de suis meritis / scz de dei pietate vehementer confidat. ut
vt constat q hoc ... sacramentu e in memoria passionis do
mini et mortis institutu / in pignus amoris In medium
omnis. et incorporacois. et transformacois in xpm / qibz tanto
magis e dispositus / quanto plenius mundi concupiscencijs. et dele
ctacoibz terrenis moritur / et mori conatur. et comuncando vul
neribz et passionibz xpi / cu sepulto sepelitur / ita vt sumere

desiderat unum esse cum Christo / sibi ipsi mori, ut Christo vivat, in eo quod
dicere possit, vivo iam non ego / vivit vero in me Christus. ¶ Per quod-
cumque igitur exercicium homo ad ista amplius promovetur / sit lectio vel
dictio, psallacio, opus vel spirituale vel temporale, per illud ma-
gis ad communionem disponitur. Ex quo patet error plurimorum qui
affligunt se ieiunant / vigilant orant indiscrete, in tantum quod passiones
obtinent, et ab omni devocione impediuntur / tales multi nonnumquam
corpora multum affligunt, sed non advertunt quod habent aliqua vicia in
se et affectiones carnales vel mutuacionem quas non curant mor-
tificare. Ut pote aliquam malam vel scandalosam consuetudinem
amorem vel timorem / ad homines complacenciam / ad ludos concupiscen-
ciam, ad divicias aut alias consolaciones / et si ad tempus
dimittunt hec, nichilominus tamen illis revertendi [illegible] proponunt, immo
frequenter multum postea quam ante huiusmodi diligunt / et tales magis
valeret detestacio istorum viciorum et accionum / et magis ipsos
ad communionem disponeret / quam modulacio tocius psalterii / vel
decantacio mille psalmorum // Ex hiis que dicta sunt eciam patet
quod non est commendabile ut continuatum sit ab hominibus se abstrahere
ut recuset homines sic in arto positos, in solitudinibus et maniis
qui [illegible] possunt sine suo impedimento expediri / illi potissime
qui pro operibus pietatis [illegible] intendi et magis disponi. ¶ Item pro-
ficienti non sufficit cavere mortalia, sed eciam levia et acciones
ociosas. ¶ Item occupaciones non [illegible] nonnumquam impediunt seriosam
custodiam cordis. ¶ Item id magis disponit ad sumendum sacramentum
per quod quis ad fervorem facilius inflammatur. ¶ Item nullus bene vivit si sibi
ipsi vivit / bene autem vivit, si Christus in eo vivit. ¶ Anima autem perfecta
est / et ad ea ad que tendit perficies apprehendit per vehemens de-
siderium quod habet ad Christum, non potest eius absenciam diu sustinere / et
quia non potest eum revelata facie in gloria contemplari, saltem pro con-
solacione sua vult eo modo quo potest eius faciem presenciam, aspirat
ad amplexus, petit osculum, videre et gustare / experimento cupit
quam suavis est, et quam magna multitudo dulcedinis eius quam abscondit
timentibus se in hoc venerabili et salutifero sacramento / et quia grandis
restat sibi via quam facturus est usque ad montem domini, panem
hunc qui de celo descendit sumit / amorose et devote sumit, ut si
forsitan sero aut media nocte vel in mane tempus resolucionis
sue a corpore advenerit / in fortitudine cibi istius ad videndum
amatorem et creatorem suum facie ad faciem feliciter vadat // Ex hiis
iam dictis potest responderi illis qui ob carenciam actualis devocio-
nis recusant dei sacramentum manducare, ingerentes ex eo quod in me
ipsum frigidum invenio in dileccione Christi, et inanem in omni bona
affeccione sencio / in nullo expedit eo sic sacramentum tremendum
appropinquare // Ex predictis patet quid sit illis respondendum / et precipue ex
dictis Omnadi auctoris libri sapiencie. ¶ Non tales qui se dicunt fri-
gidos et inanes et sine actuali devocione et propterea se elongant a

Perceptione corporis xpi / in hoc quod se recognoscunt indignos et
frigidos / per hoc efficiuntur digni / nisi aliquod actuale peccatum co
gnoscerent in seipsis. Ex quo patet quod hii ex ore suo frivole se
excusare nituntur / Nam quoniam est frigidus et durus / ab ardoribus
sempiternis se elongans / erit in seipso multo amplius frigi
dus sinus indurat(us) / et quod inanem se atque vacuum a devocione
a devocione percipit / removens se a xpo ihesu / et virtute sua
spiritu vanus est omnis homo / adhuc magis vacuus et idcirco re
manebit sinus tenebris obvolutus. Unde de hoc in allegorice
scriptum est / terra autem erat inanis et vacua / et tenebre ferebantur
super faciem abyssi. Genesis primo. In hoc autem sacramento deus noster
ignis consumens est / et ille carbunculus ignitus quem unus de
seraphin forcipe tulit de altari / et incedit mundans la
bia prophete ysa vi / Et ipse verbum caro factum plenum gratia et
veritate. Quamobrem si tales ad eum accedent / sic poterunt ad dominum
ihesum in hoc sacramento loquentes / Domine quo ibimus verba eterne
vite habes. quia super tua eloquia ignita vehementer / Et quamvis
quod frigidus sum et induratus pie ihesu / ecce ad te venio. qui
advenisti in terram ignem mittere. et quid volo nisi quod ardeat
et quod inanem me video et indevotum / ideo ad te festino / de
gratie et veritatis plenitudine. omnes accipiunt gratiam pro gratia
Similiter est preter hoc supra ostensum est. quod ad hoc sacramentum non est
accedendum / nisi cum actuali devocione / vel preita actuali devo
cione. Licet aliqui quosdam habent actualem devocionem / quamvis non sen
ciunt in corde / vel nesciunt separare esse devocionem actualem pro
cto est notandum quod devocio non debet dici potius / spiritus contribulatus
cor contritum et humiliatum. cum spe gratie in venia dei stabilite

aliqui
Similiter devocio nullibi alibi fore est credenda / nisi ut spiritus
ihesu manet et adiuvat infirmitatem nostram / qui et inter
pellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus / Spiritus autem ihesu
in nullo manet nisi ubi est spiritus hominis contribulatus / et cor
contritum et humiliatum. sicut scriptum est ysa lxvi / ad quem autem respi
ciam. nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones
meos. Et talem devocionem sic describam / prout et de quolibet
xpiano semper haberi in hac vita videtur. Et apostolus. Spiritum de
vocionis nolite extinguere. j ad Thessalonicenses v. Et dicit in eodem loco
xiiii / nisi primam exercitii operis sibi prohibitis. Patet igitur quod multi xpi
ani nosse. et facti semetipsum peccatorem. et de hoc contrarium et imma
dei clemencie observari / et id est habere actualem devocionem. et in
quem tempore acceptionis. et secundum ea que paulo ante dicta sunt
et omnes tales xpiani id est perfectus ad sacramenti susceptionem
frequentem / Ex quibus sequitur quod predicti xpiani / sic se ut iam dicti
est sunt excusati / quod dicunt se frigidos et duros vel inanes
a devocione actuali / et super hoc ingemiscunt. talem peccatum
actuale in conscientia remordendo. iam habent actualem devocionem

et p qnq iaz sint ydonei z pati ad xpi corporis accessiu, p'sti qma
iaz ttes gerunt. et deo offerunt spm qtribulatu z cor qtritu et
humiliatu, retinet spez venie in gra dei stabilite. Inpuaine
igr se excusat a frequenti qmione hui sacramenti, se qz elongat a
pstu sue pfectionis. et hui pptea se frigidos et aridos qstitet
qz fuorez deuotois no sentiut in corde .i. amorez pceptibilez
ad xpm ihm, neqz desideriu ecc sensibile ad spualia. et ppn
e ad hoc igni feze sacmentu, et intim cogitacoib, varius et
vanis, et molestis occupati. mlts teptacoib, et papue medi
in qstia fatigat, De qnby ecci xxxiii. Cor tuu sic pturbn
tis fantasias patit, nisi ab altissimo fuit emissa visitaco
ne dederis illis cor tuu, hui hoc q ttez fuorez deuotois nec
tle desideriu ad xpm no sentiut, et sic se duros et frigidos
dicut, eos fruge no d3, Summo p diligetez inqsicoim eis
dudie se tam dedisse no inuenimt vt sup ostesu e ex dicte
amadi qmacoe libz sapie. et p qns nec ppt hoc du se sic
inueniut, a frequentacoe hui sacramenti elongare se deberet
Multis at modis fuor appetitus ad sacramentu hi pt in ce
di uel excitari, uel excitatus qtinuari, De qnby pauca hic mlte
diuisis recollegi Primus igr d p qd fuor deuotois pt excu
tarz e opa mie extendo, Ecci vii pauperi porrige manu
tua, vt pficiat ppiciaco tua, z bndicco tua grad dati in
qspectu ois viuetis, et mortuo no phibeas gram, no desis
ploratiby in qsolacoe, et cu lugetiby ambula, no te pigeat
visitare infirmu, sequr ad pposita euidet Ex hijs eni i dilecoe
firmaberis Ecci inf xxix Elemosina viri qsi sacculus cu ipo
et gram hois qsi pupillam qseruabit, Scdus e d xpo ihu et
eius passioiby meditado hui luc vlt. discipli eutes in
emaus. de ihu nazareno crucifixo sermoz qferentes. cor ardes
accipe meruert Tertius e sternie psallendo. ps Sacrificiu
um laudis honorificabit me. et illic. iter qo ostedam illi sa
lutare dei Et aplus ad Eph v. Inpleamini spu sto loqn
tes vobismetipis in psalmis et ymnis et canticis spua
libus, cantetes et psalletes in cordiby vris dno Quartus e
vigilant orando Ecci xxxv Qui adorat dm in oblacoe
suscipiet. et depcacio illius usqz ad nubes appropinquabit Et
ps Qn dnm cu tribularer clamaui et exaudiuit me Quintus
e verbu dei sollicite ambulando audiendo, ps Ignitu elo
quium tuu vehemet Et Ecci xxxix Sicut in bonis nc des q
relatz et in omni dato ne des tristicia vbi mali, nec ardo
rez refrigerabit ros, sic et verbu melius q datu Et act x
loquete petro verba hec. cecidit sps scus sup omnes qui audiebat
verbu Sextus e suas et pprias miserias. et dei miseracones
memorado ps Ego dixi in excessu meo pieci sum a facie
oculoz tuoz, ido exaudisti voce oronis mee du clamarez ad te

Septimum est nostrorum peccatorum multorum reminiscendo et confitendo pro
Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam domino etc. Vnde certa
bar et scopebam spiritum meum. Et ipsa vox ● Ad hoc respiraciun
nisi ad paupertatem et contricionem. Ex quibus duo utilia videntur nobis
magis intra quam magis super nos in promptu. Et sexta prime quod
alia ceteris paribus nos ad fauorem devocionis et appetitum sa
cramenti commonet. Quorum primum est oro vigilando hanc in
fluere spiritus iam delectat. oret continue in spiritu. et psallat in
mente. et tanto dum magis suam devocionem continuabit. Et per hoc
appetitum ad sacramentum consequitur. Et aliquotiens hic appetitus
moritur. totiens fideliter oret. Et spiritum tuum continuabit. et si non ap
petit similiter oret ut appetat. si non innuit appetit. desideret
ut appetat. sic scriptum est. Concupivit desiderare iustificationes tuas [margin: vndecima]
tuas in omni tempore. Hanc et inde modum et ordo in dei ecclesia
prodit. ut cotidie sacerdos dicat aliquas psalmodias. ut ma
tutinum. et primam. et terciam. et completorium. que omnia reminiscunt
et restituant interim appetitum ad dominicum sacramentum mandu
candum. Qui ad appetit attendat. et manducet. et magis appe
tet. sic scriptum est. Edent me et adhuc esurient. bibent et
adhuc sitient. Qui minus hoc sepe appetit. frequenter attendat. ne
forte ille appetitus extinguatur. et tunc auferetur. sic scriptum
Luce xix. Omni habenti dabitur illi. qui autem non habet et illud
quod videtur habere auferetur. Et prius post peccatum et remisisti
extendi manum meam et non erat qui aspiceret. Secundum horum
est suspiria humiliatio. que fit per reminiscenciam sue infirmitatis et
suorum peccatorum. Non consilium salubrius est cuilibet spiritualiter co
stanciam devocionis cupienti. et continue et semper. et valde
humiliat spiritum suum. quod tunc bonum et prodigi facere potest. si semper
solum secundum suas miserias quibus repletur. consideret primitias
tam tedius sui ex primitate ad melius omni tempore inductivus
sentit se pressum omni tempore cruciatum. Deo suo gratiose temptamenta
diabolorum et mundi vanitatibus impeditum. Super hoc defle
at. et seipsum per hanc in hac incolatum et loco lacrimarum gemi
deplangat. scilicet quod qui dum in hoc mortali tempore peregrinat a domino
dicentibus sibi continue et cotidie infestissimis inimicis. Ubi
est deus tuus. Et hoc est cibus domini. tunc omnia feceris que
precepta sunt vobis. dicite quod servi inutiles sumus. Luce xvii etc.
Ex predictis ergo patet ratio huius. quare ob id hoc civitatem in
sepius frequenter communicando non presenciunt signa adaugeri
neque notabiliter magnum spiritualem profectum merentur.
Ideo quod desistunt a communione corporis Christi crebriori. tunc huius
omnibus assentem. quod timor in eis et reverentia ad corpus
Christi. ob familiaritatem denseque sacramenti sumpcione magis
ac magis minuatur. Non hoc ad dico esse faciendum iuxta formam
beati Thome supius positam. tunc quod concordant omnes alii doctores

Una

catholica | Et eam vix dicta Amabi doctor horolon sapie suppleta
Sed quia supius multa dicta sint de frequentia huius sacramenti
Ideo hic pnt esse tres dubitaciones Prima Utrum frequenter sit
accedendum ad hoc sacramentum | Secunda Si sacerdos omnino cessa
ret a celebracione et comunione utrum peccaret Tercia utrum ma
gis digne expedit accedere frequenter ad sacram communionem
quam semper vel quasi semper cessare ob reverenciam sacramenti
et reputacionem sue indignitatis loquendo de eadem persona
Ad primam respondet alexander de hallis super quartum dicens
quod questio hec scilicet de frequencia accedendi declaranda est
deracione ad fidem et devocionem accedentis · Si enim ex quan
tus huius sacramenti aliquis singulis diebus accedere, consi
devocione et desiderio continuo · et confidencia de assequendo effe
quod valet sibi frequencia Et si quis ex reverencia tanti sacra
menti · ex timore sue indignitatis frequenter desisteret · consi
quod illa reverencia et timore proficeret (non dicimus quod dece
incarnati huius casus · relinquenda est pie credulitati accedentis
Sed augustinus et habetur de con di ii c. Quotidie Consue
tali ubi dicit · Dixerit quispiam non quotidie accipiendum eucharistiam · alius affirmat quotidie accedam accipi
quisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum · ne
sunt · Zacheus et ille centurio · non alter gaudens in domo
sua suscepit dominum Ille dixit Domine non sum dignus ut
intres sub tectum meum · ambo salvatorem honorificantes
quamvis non uno modo · ambo peccatis miseri · ambo misericordiam con
secuti sunt · hec responsio habet duas partes Prima est quod si ex
continua devocione · et desiderio continuo · et confidencia de as
sequendo effectum huius sacramenti aliquis singulis diebus ac
cederet · valet sibi frequencia · et secundum istam partem responsionem
predicte | debent intelligi supius dicta in quibus ostendum
quod utilius esset frequenter accedere ad hoc sacramentum, quam se ab
strahere ab eadem Sed contra hec probatur Et primo sic Veritas
dicitur respondere figure, sed agnus paschalis succedebat in figuram
istius ubi sic habetur in glossa exodi xii. Ergo si agnus pa
schalis non debuit immolari nisi in anno, nec immolacio
vel agnus debet fieri nisi semel in anno Secundo sic videtur
quod hoc sacramentum non sit accipiendum, nisi semel tantum in tota
vita hominis, probatur sic / Sicut baptismus quo significatur passio
domini non accipitur nisi semel · sic nec istud sacramentum quo
passio domini sibi significatur, nisi semel sumi debet Tercio sic
In manducacione spirituali ullum est periculum · in sacramentali est
periculum | nisi homo sit bene paratus · sed vita securior est eli
genda, ergo rarius est communicandum sacramentaliter, et frequenter spiritua
liter et

Sed ista non concludit

Sed ista non concludunt contra predicta. Et ideo ad primum quod obicitur, quod unitas videtur significati etc. Dicendum quod hoc sacramentum figuratum fuit pluribus figuris, que fuerunt differentis frequentatis, et hoc ut significaretur hoc sacramentum differenter esse frequentandum secundum differentiam frequentantium, et conformitatem ad dignitatem constitutionem et personarum. Fuit enim prefiguratum in agno paschali, et in manna, quorum alterum scilicet in anno ymolabatur, reliquum singulis diebus in usum sumebatur. Ad secundum quod obicitur, quod misteria scilicet sunt ab homine in tota vita etc. Dicendum quod non est simile de hoc sacramento et baptismo. Baptismus enim significat passionem domini, prout iam mortui peccato originali, quod contraximus a primis parentibus, et hoc non fuit passio Christi in aliquo nisi semel. Hec autem est racio quare sacramentum baptismi non iteratur neque potest iterari sine contumelia sacramenti. Sed in hoc autem sacramento significatur passio Christi, sicut Christus passus est ut nos reficeret, refectione autem hac frequenter indigemus, et frequenter reficimur sine contumelia sacramenti. Ex hoc patet responsio una ad hoc quod solet queri, quare hoc sacramentum iteratur et sacramentum baptismi non.

Ad 3m dicendum quod et si sit secundum raro accedere quam frequenter, tamen id in frequenter accedere est fructuosius homini preparato, sumendo perfectionem suam et accedenti ad honorem et reverentiam. Ut enim supra tactum est, multo fructuosior est manducatio sacramentalis et spiritualis quam spiritualis solum. Sicut enim plus valet baptismus flaminis et fluminis quam flaminis tantum, sic plus valet spiritualis manducatio cum sacramentali quam spiritualis sola, quia recipit ampliorem materiam devotionis et gratie hic qui utroque modo accipit, quam qui altero modo tantum, quia sic hoc donatur ad dono, tamen ad effectum. Secundo potest responsio fieri, quod si quis ex reverentia tanti sacramenti et ex timore sue indignitatis frequenter desisteret, et sic si ex hoc raro accederet, quod illa reverentia et timor proficeret. Sed contra hoc potest obici 2 de consecratione c. Iterum ambrosius dicat et habetur de consecratione d. ii c. Si quotienscumque vobis, Si quotienscumque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debeo illum semper accipere, qui semper pecco. Item ambrosius pro de hac dicit Iste panis quotidianus est, accipe quotidie quod quotidie tibi proficit etc. Item ex hoc ratio minor 3a dicit Eucharistia si digne sumatur, a malo liberat et confirmat in bono, venalia delet et cavet mortalia. Item innocencius Isti autem effectus humane infirmitati sunt valde necessarii, et quanto frequencius homo assequitur istos, tanto magis proficit et deo appropinquit. Ideo expedit ut homo accedat ad sacram communionem quotidie immo frequencius si liceret. Item homo hoc efficitur dignior quam erat ex primo accessu si digne accedat. Ideo dignius accedit cum secundo accedit quam cum primo accessit. Sed dico si non sit defectus in preparatione ex parte accedentis, ideo cum frequencius accedit et ita efficacius, semper efficacius effectus ipsius sacramenti, et si hoc valde expedit, expedit singulis diebus accedere dum accedat digne pro

posse suo Sz ista no concludut con predictaz secundam partez huius
mo Et ergo ad primum qd obiicitur de verbo ambrosii qd est, debeo
semper accipere q semper pecco Respondetur q hic intelligitur q semper
debeo me parare abilez et dignum ad accipiendum, et hic patet
ex alio verbo ambrosii qd est accipe quottidie qd quottidie tibi
prosit, sic viue vt merearis quottidie accipere hic ambrosius, hic est quot
tidie prepara te habilez ad suscipiendum, et sic viue sic vt digne
possis accipere Ad 2m respondetur, q si aliquis esset contra deuotione
et desiderio, ne ex frequencia tanta declinaret in fastidium uel irre
uerenciaz, expediret vt quottidie accederet, et hac suppositione
predicta, ista 2a ro et sequens scilicet 3a, veritatez probat et ostendunt
Et ex hac eadem suppositione, omnia supius posita quibus ostenditur q fre
quenter et non raro esset accedendum ad hoc sacramentum habent veritatez
et omnia illa de hoc per longum processum posita sunt intelligenda
presupposita hac suppositione Sz tunc vltimus est notandum de frequencia
et de dura assignata a sanctis de accessu ad sacras communionez, dicit
enim augustinus de ecclesiasticis dogmatibus et habetur de con di ii c quot
tidie vbi dicit Quottidie eucaristiam sumere non laudo nec
vitupero, omnibus tamen diebus dominicis communicandum hortor Sz contra hoc
potest sic obici, q communicare corporis xpi vtile valde est digne communicanti
et eciam toti ecclesie, communicans ergo quottidie aut est bonus uel malus
in mortali sz si bonus vtile est ei et toti ecclesie quottidie communicare
Quottidie ergo communicans si bonus sit est laudandus, si malus vitupe
randus Videtur ergo non bene dicere augustinus cum dicit nec laudo nec
vitupero Item quociens homines debent communicare, de hoc enim diuersi
diuersa senciunt, quidam enim volunt quottidie esse communicandum
vnde Anacletus papa de con di ii c peracta, vbi dicitur peracta consecra
cione omnes communicent qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. sic n
et apostoli statuerunt, et sancta Romana eciam tenet Item fabianus
papa de con di ii c Et si non frequencius vbi dicitur Et si non frequencius
saltez ter in anno homines communicent, nisi forte quis maioribus
quibuslibet criminibus impediatur, in paschatez. penthecostes. et natale domini
Item q in cena domini omnes communicent, dicit zacharias papa de con di ii c In
cena domini vbi dicitur In cena domini a quibusdam eucaristie
percepcio negligitur q cum die eadem die ab hominibus fidelibus
exceptis hiis quibus pro grauibus criminibus inhibitum est percipienda
sit, ecclesiasticus vsus demonstrat, cum eciam penitentes eadem die ad
recipienda corporis et sanguinis domini sacramenta reconcilientur
Ex quibus patet, quomodo diuersi diuerse senciunt de hoc quociens
homines debeant communicare Sz pro solucione predictorum est nota
dum Et primo ad primum contra dictum augustini respondetur, q augustinus loquitur
de bonis et potest esse in bonis sacerdotibus quottidie communican
tibus q talis communicans generet fastidium et minorez reuerenciam et deuocionem

et si aliquis hoc senciat. laudabile est quod in aliquo die non
celebret, ut postea augeatur in eo devocio et reverencia. In ali-
quibus vero ipsa frequencia auget et devocionem et reverenciam. et
tunc laudabile est quottidie accipere, Idcirco Augustinus nec laudat
nec vituperat, quia aliquando propter hoc fuit quottidie a bonis
communicari a bonis, Propter malos vero loquitur Augustinus
cum ab ipsis esset hoc vituperabile, Sed tunc ad aliud scilicet illud
Quociens homines dominice communicare. Unde sciendum est secundum distin-
ccionem temporum. In primitiva enim ecclesia consuetum erat omnes bap-
tizati communicare singulis diebus, et non cathecumini, pauci enim
tunc erant fideles, et multi infideles quos distinxit communio, fi-
deles enim erant tunc ferventiores quam nunc sunt, et ideo
pauci quam nunc sunt, et postea sic creverunt populus credencium, sic magis
minus erant ferventes Unde ysaias Multiplicasti gentem non ma-
gnificasti leticiam, et propter hoc minus pauci erant ad communionem
et ideo statutum fuit quod communicaret dominicis diebus tantum. deinde
ter in anno. scilicet die cene. Deinde propter fragilitatem hominum pre-
cipitur communicare semel in anno. ad quod tantum tenetur ut patet ex decre-
tali de pe. et re. c. Omnis utriusque sexus ubi dicitur Omnis utriusque sexus
postquam ad annos discrecionis pervenerit suscipiat ad minus in pa-
scha eukaristie sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio
ob aliquam racionabilem causam ad tempus ab eius percepcione du-
xerit abstinendum, alioquin et vivens ab ingressu ecclesie arceatur
[in] et moriens ecclesiastica careat sepultura. Vel potest eciam intelligi
quod dicit Anacletus de ministris altaris. et hoc vide omne rubrica
illius capitulo peracta consecracione quod est decretum Anacleti ubi
rubrica ... per ecclesiasticis liminibus careant nisi ter quod per consecratores
communicare ceperint Et glosa ibidem super hoc verbo communicet dicit Corpus
et sanguinem ministracione [illegible]. Nam laica ter in anno. id est
[illegible]. vel hoc est antiquum Nam hoc hodie videtur relictum cibi
trio singulis id est quottidie. hec glosa Et glosa super c. Et si non
frequencius dicit, tamen in pascha preceptum esse. et hoc dimittit de
decretalis supra allegata etc. Quod sacerdos dubitatur quis quando dispen-
sacerdos cessaret omnino a consecracione et communione propter reve-
renciam sacramenti utrum peccaret Unde quod hic questionis declaracio
propter hoc ab innocencia quod declarat. quod nec multum debet cessare a sumpcione
a sumpcione corporis Christi. nec summe debet sed magna sunt probacione
et diiudicacione Dicit enim sic In percepcione corporis et sanguinis
communicare Christi. magna est adhibenda discrecio, cavendum est enim ne
si nimium differatur. mortis periculum incurrat. Domino protestante
Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem
non habebitis vitam in vobis. Si vero quis indigne accipit

Iudicium incurrit eternum i. dampnacionis. Apostolo prestante i Cor. xi
Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et
bibit. Et ideo iuxta vocem apostoli probet seipsum homo et sic de pane
illo edat et de calice bibat. De hiis itaque nobis incumbit bene
vivendi necessitas, ne corpus domini indigne sumendo sumamus
iudicium, vel cessando sumere incurramus mortis periculum.
Necesse quippe sumendus est agnus, ut a vastante angelo protega
mur, nec exire possimus de egipto nisi celebrando phase pa
schalem agnum edamus. De hoc concludit Albertus de hac absolucione
dicens ergo quod nec desistendum est omnino ab ymolacione, neque a co
mmunione, neque sine magis sine probacione et diiudicacione ad hoc
accedendum. Ex quo patet quod qui cessaret a sacra communione
et ymolacione ex causa non peccaret, et quod sine causa peccaret si
cessaret a communione et ymolacione. Sed contra istam partem
quia dicit quod qui cessaret a sacra communione et ymolacione sine ce
lebracione peccaret prout obiectum est posset sic. Circa dicit Augustinus libro
de ecclesiasticis dogmatibus, quod de sumpcione huius sacramenti dimittit unum
quemque facere quod pie credit esse faciendum. Dicit enim Faciat unus
quisque quod secundum suam fidem pie credit esse faciendum. Ergo si quis
ex reverencia tanti sacramenti et consideracione sue indignitatis crederet
se esse cessandum a communione, et ob hoc cessaret non peccaret ut videtur.
Item sic videtur quod ex eadem causa posset aliquis cessare a consecratione quia
nullus debet consecrare nisi velit sibi communicare. Item qui cessat a
consecratione et huiusmodi sacramenti sumpcione ob reverenciam sacramenti
domini reverenciam et gloriam dat deo, sed hoc est licitum et meritorium. Ergo etc.
Item multi sancti ut beatus Franciscus, nolebat ad officium sacerdocii
promoveri propter dignitatem et magnitudinem sacramenti, nec ex hoc creden
tur peccasse sed magis meruisse. Ergo subtrahere se ab ymolacione
et communione huius sacramenti propter sacramenti dignitatem et suam indigni
tatem videtur omnino licitum. Hiis non obstantibus dicendum est quod si quis non
ex causa racionabili cessaret a sacra communione et ymolacione cessaret
peccaret quia talis abutitur gracia sibi data, similiter ad ut dicit beatus
Thomas in scripto super quartum tenetur uti gracia sibi data cum fuerit op
tunum. Unde apostolus 2e Cor. vi Exhortamur vos ne in vacuum
graciam dei recipiatis, et dicitur de con. di. i. super c. Sufficit dicit
Peccat sacerdos qui nunquam vult celebrare cum tamen posset quia in vacuum
graciam dei recipit. Et ideo ad primum quod obicitur ibi quod dicit Augustinus
Faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum
Videtur quod Augustinus dicit utrum cotidie sit communicandum vel non
communicandum, quia quidam dicebat cotidie, quidam quod non cot
tidie, et ad hanc dubitatem diffiniendam dixit Augustinus Fa
ciat unusquisque etc. Unde non vult dicere semper esse cessandum
licet credat quis hoc debere fieri ex reverencia sacramenti vel ex qua
alia causa. Ad secundum quod obicitur quod qui cessat ob reverenciam
sacramenti domini veneratur etc. Videtur quod hoc verum est. Sed (?) ille (?)

qui cum reverentia et timore preparatus pro posse consecrat
et communicat, et fortasse plus, quia sic ymolando et communicando
divina recipit beneficia, et divinam recolit maiestatem et miraculum
hec enim ostensa sunt in sacra communione. Unde Hugo super psalmos pre-
occupemus(?) ij dicit. Vere magnus deus et magna una eius, qui nobis
dedit manducare corpus suum, in quo totus passus est, et san-
guinem suum bibere. Ad 2m videtur quod non de ordinato cessare
a susceptione officii tunc sit bene licet, et etiam de cessatione sumente
officium ab officii executione, hec autem cessatio vix umquam licita
nisi ex aliqua causa speciali etc. Contra illam partem in qua ar-
guitur est, quod qui cessaret a sacra communione et ymolatione ex tali
non peccaret, etc. probatur, quia dicit Bernardus Ambrosius grave est quod ad men-
sam tuam mundo corde et manibus innocentibus non venimus, gra-
vius est si dum peccata metuimus etiam sacrificium non reddimus. Sed
non venire mundo corde et manibus innocentibus ita est grave quod est mor-
tale peccatum, ut videtur, igitur et propter metum peccati non reddere sacrifi-
cium est mortale cum sit gravius. Item hoc enim habet statum et of-
ficium docendi, et cessaret omnino a doctrina veritatis peccaret
mortaliter, quia de talibus dicitur Mathei xxv Servum inutilem eicite in
tenebras exteriores, loquitur enim ibi de illo qui abscondit pe-
cuniam domini sui; loquitur autem ibi de illis qui habent statum et of-
ficium docendi veritatem et non faciunt, sicut patet ex glosa. Eadem
ratione ex quo magnum commodum consequitur etiam ex ymola-
tione et celebratione huius sacramenti videtur quod peccaret mortaliter qui
habet officium consecrandi et omnino cessat a consecratione. Ex hoc
aliqui concludunt, quod qui cessaret a sacra communione et ymolatio-
ne non esset sacerdos, et ex consequenti cum faceret peccaret mor-
taliter. Sed ad hoc videtur Alexander de Hales ubi supra dicit
dico sine preiudicio tamen quod hoc non est verum, scilicet verum est de
cessante omnino a sacra communione et ab ymolatione ~~non esset~~
~~sacerdos, et ex consequenti cum faceret, peccaret mortaliter~~ et
hoc quia faceret contra institucionem ecclesie, ut patet ex decretali pda(?)
consignio(?) tamen quod si quis sacerdos non habens curam animarum, nec of-
ficium nec beneficium, propter quod liceret minus celebrare et ob reve-
rentiam sacramenti et timorem sue indignitatis cessaret, ipse, nisi
videretur sibi contemptum et superiorem, quod non peccaret mortaliter. Con-
cordat Bonaventura super quartum quod dicit presbiterum non habentem
curam animarum nec de altari commendatum, licet penitus a consecra-
tione cessare sacramenti, nisi de bono et equo, et addit
officium sacrificandi imponitur non cuilibet ut exequatur, sed pro lo-
co et tempore, ne cum simonia neque pro talento male dispensato
dampnaretur. Et Thomas Argentinensis(?) in scripto super quartum et Richardus
de media villa etiam super quartum dicunt, quod admiratione tenetur in

precipue festis, et sepius in illis in quibus fideles solent
communicare. Unde respondetur quod viri qui semper in anno celebrant
de se, missarum celebrantes. Et ad primum obiectum, scilicet ad dictum Ambrosii
quo dicit quod ignem esse, quod ad mensam tuam immundo corde et malis
moribus non venimus, dicendum primo, quod non vult dicere quod ignem sit
peccatum mortale, sed dicitur ignem quia dampnosum nobis, et hoc quia si attende-
rimus puro corde et malis moribus maiorem haberet efficaciam
in nobis virtus sacramenti, quam nunc habeat, vel forte intelligit
de ignitate penali, ob quam attendens non potest ita elevare se ad
divina, et removere se a carnalibus motibus, sed dicet quod dicendo
ignem esse non reddere sacrificium deo pro peccatis metuimus, vel quod hoc intelli-
gatur de aliquo qui habet officium iniunctum celebrandi. Deo enim ignem
est si deo pro peccatis metuimus, eam sacrificium non reddamus. Unde Ambrosius
licet ergo pro obediencia assistere et pro indulgencia petere, pro officio
ministrare, pro remedio immolare, populo absentare. Hoc Ambrosius, pro
hoc quod dicit licet pro obediencia assistere, vult quod loquitur de illis quibus
iniunctum est officium celebrandi. Ad 2m iam vide, quod Alexander de Hallis quod
obicit quod peccaret mortaliter qui subtraheret se omnino a doctrina etc.
dicendum primo quod hoc non est contrarium. Estimo enim quod si aliquis magne
sive magne litterature transferret se ad vitam solitariam, propter pericu-
la que emergunt in seculo frequenter, et ut melius et quietius
posset deo vacare, et vel ex humilitate simularet se simplicem
et sine noticia litterarum et omnino cessaret a doctrina, non eveniret
periculum animarum vel fidei, non peccaret mortaliter, sic scilicet omnino
frequenter, nec talis indicandus est servus piger, qui abscondit tha-
lentum domini in terra. Et si cessaret quis a doctrina veritatis per
tempus imminente, vel quando eveniret periculum fidei vel aliud
speciale in ecclesia, tunc peccaret. Unde glosa super Mathei xxv: timens
abii et abscondi etc. Non predicavi quod te donante intellexi, in
terra i. in carnali vita subsistens. Sic habemus hic terminum. Unde talis
qui subsistens in vita carnali non multiplicat thalentum
domini, servus piger iudicandus est etc. Ad tertiam dubita-
tionem qua queritur an magis digne expedit attendere frequenter
ad sacram communionem, quod semper vel quasi semper cessare ob reveren-
ciam sacramenti et reputationem sue indignitatis, et loquor
de eadem persona. Respondeo quod per se loquendo magis expedit ali-
cui digne attendere, quod expediat eum cessare. Et ratio est, quia ex fre-
quenti accessu proveniunt commoda, et attendenti et aliis membris
Christi. De cessatione vero nullum commodum provenit eo, quod de cessatione
a bono opere nullum provenit commodum. Sed dicet quod licet nullum
commodum proveniat ex cessatione simpliciter, provenit tamen ex reverencia
per quam cessat, et reputatione sue indignitatis. Contra reverencia
domini est a virtute fidei sine iusticie, reputatio indignitatis
sue est ex humilitate. Constat quod istis meritum sunt acta virtutum
[illegible], sed cessare a comunione vel consecratione nullius virtutis est

ergo ex ipso cessare nullus est fructus cessanti. Item si aliquis talis cessare
teneret sacramentum istud, non contingendo illud neque conficiendo
neque communicando, multo fortius afficeretur maiori reverentia si illud
contingeret sive vellet sive. Item cum aliquis tenetur abstinere frequenter quanto non
magis tenetur eius presentiam. et propter hoc assequeretur effectum sacramenti plus
quidem non assequitur cessando. ergo semper melius est accedere quam cessare
eo quod qui digne accedit assequitur effectum sacramenti, non autem qui cessat.
occasionaliter tamen magis expedit cessare ad tempus quam frequenter acce
dere. Et hoc est quia aliquando contingit quod cessatio est causa maioris devo
tionis et reverentie, et ita quod motus variat reverentie et devotionis prepa
rat ad suscipiendum effectum sacramenti maiorem. Sed effectum utrum
sacramenti quantumcumque tamen cessationis, eo quod cessatio est causa et occasio
preparationis maioris. Dico igitur sine preiudicio quod semper magis
proficit communiter loquendo in accedendo frequenter quam in cessando. Ex quo sump
et ratio multiplex est. Prima et potissima assecutio effectuum
sacramenti. Alia diligens preparatio accedentis, quia quantumcumque sit per
fectus qui intendit accedere preparat se ut digne accedat prout su
stinet humana infirmitas. Alia est confidentia divine bonitatis
quod multum acceptat deus. Unde frequenter timentes hortatur ad
confidentiam dicens: Confide etc. Item unde estimo quod qui aliquando
considerat magnitudinem huius sacramenti et ex hac consideratione movet-
ur motu reverentie et timoris unde cessat. quantumcumque habita eadem consideratione
et confidens de divina bonitate et magis preparatus accedit quod me
ritum tamen de confidentia et preparatione. Est illa reverentia et timore.
Sed contra predicta potest obici. et primo sic. Non acceditur ad deum corporaliter
sed affectibus. Sed per quos affectus maxime appropinquatur deo est humili
tas. ergo in quo est maior humilitas magis deo appropinquat
sed in cessante a communione est maior humilitas quam in accedente
eo quod talis cessat ex humilitate ergo cessans magis appropinquat
deo quam accedens et per consequens melius est cessare quam accedere. Item
intentio ordinata in progressu operis boni duo attendit scilicet
proprium commodum et gloriam dei, et magis gloriam dei quam proprium commodum.
Sed ille qui accedit intendit commodum proprium. qui non accedit maxime
attendit gloriam dei, quia qui accedit considerat efficaciam sacramenti
qui non accedit gloriam dei et reverentiam maiestatis non advertit
sed quia gloriam dei considerat et per consequens magis appropinquat deo quam qui
proprium commodum. ergo qui non accedit magis appropinquat deo quam qui
accedit. ergo etc. Probo. Sed ista non concludunt. Et ergo ad primum
quod obicitur quod humilitas vel motus humilitatis est quo maxime
affectus appropinquat deo. Unde quod et si motus humilitatis [illegible]
valde disponit eum ad hoc quod appropinquet deo, in aliquo magis
disponit eum preparatio precedens eius accessum cum hiis que
tacta sunt. Quod enim videtur quod accedens non solum intendit
commodum proprium sed commodum proximorum. Dicendum quod non intendit solum
commodum sed reputare illam summam utilitatem quam propter nos
passus est dominus in cruce. Sed reputat illam etiam summam

potenciam qua ipius deus et homo sub tantilla specie continetur
Item congruenciam divine sapiencie, qua quod unde oriebatur mors
inde vita resurgeret (sicut Innocentius: per panem angelorum introducitur
homo, quia unde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Deinde est
quippe de illo … dictum: Die comedis morte morieris Gen.
ii; et de isto: Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in eternum
Joh. vi. Hec Innocentius. Ista valde reducunt in gloriam divinam
magis quam ea que premissa sunt ex cessatione. Et ex illis omnibus
que supradicta sunt de frequentia huius sacramenti expresse habetur quod me
lius sit sepius accedere. Et si quis desiderat experiri utrum sit me
lius sepius an tardius corpus Christi sacramentum sumere, dicendum aliquando
quod non possit super hoc omnibus dari regula uniformis, quia varia
sunt hominum merita, diversa operum studia et differentie, desideria et
multiplices species sive operationes. Sicut singulis et diversis statibus
in religione, et sic in egritudinibus una non potest sumi forma
in dandis medicinis corporis, sive propter diversitates complexionum aut
virium, aut loci, aut temporis, aut diete, aut aliarum consideracionum, pro
quibus aut rarius aut sepius, aut in maiori aut in minori quantitate
etiam eadem medicina datur. Et ita est de medicina spirituali que
est corpus Christi intelligendum quibusdam, cum tamen occupati va
riis se prius ad illud suscipiendum expedire. Sicut quidam spiritualibus
tamen intenti, et alii magis et alii minus sunt circumspecti in custo
dia vite sue et morum et conscientie sue puritate. Alii etiam ardentiori
desiderio tenentur ad illud salutare tibi preceptum. Alii quo
dammodo tenentur cum domino accedere, nisi consuetudo urgeret et consuetudo
religionis induceret, vel timor maioris elongationis a deo
repelleret, valde raro accederent ad id deificum sacramentum. Circa
hoc tamen est notabile quod sacramentum eukaristie est sacramentum unionis
et amoris, et in suscipiente requirit fervorem in desiderio
ut semper desideret ampliorem et intimiorem coniunctionem ad
Christum et cum Christo. Et est sacramentum dignationis et amoris, quod spe
cialiter continet sanctum sanctorum, et ideo in suscipiente requirit reverentiam
in suscipiendo. Si ergo homo experimentaliter in se cognoscit quod ex fre
quenti susceptione huius sacramenti fervor caritatis augetur in ipso et
reverentia erga sacramentum, frequenter debet communicare. Si vero reverentia
ad sacramentum minuitur, et fervor non multum augetur, interdum
debet a communione abstinere, ut cum maiori reverentia et desiderio de
vocionis postmodum accedat. Hoc enim sacramentum maxime abhominatur
fastidium. Et de quo … quottidie, et sunt verba beati Augustini
in libro de ecclesiasticis dogmatibus c. 23 dicit: Eukaristie sacramentum quot
tidie accipere nec laudo nec vitupero. Omnibus tamen diebus dominicis
hortor communicandum, et maxime presbiteros, qui nisi essent
prohibiti vel aliter legittime impediti tenentur, ut videtur
ex hoc canone, communicare. Item ex hoc canone ut videtur habetur
quod laicis exceptis sacerdotibus semel in ebdomada sufficit
communicare, nisi specialis causa cogat et raro plus suadeat ut in

in infirmitatibus, et supervenientes singularis solemnitatibus festivitatis
vel ... devotionis et intepati desiderii sitis, pro illius
susceptione que sola sufficit ardorem se amantis refrigerantis, et
quia talis ardoris impetus non nisi a spiritu sancto infunditur, non le-
gibus humane consuetudinis et statute mortalium non arctatur
ymo in quo talis ardor esset continuus, non solum omnibus
diebus dominicis, sed etiam aliis, ymo quotidie communicare posset ut
ostensum est supra. Queritur tamen hic aliquis, dato quod aliquis vir vel
mulier velit omni die dominico communicare, quod tenetur ei plebanus sa-
cramentum ministrare. Et ad hoc sic respondent, quod si sacerdos ...
puta curatus habet aliquem vel aliquam qui vel que velit omni die dominico
communicare, debet se sacerdos informare per se vel per alium quantum est
possibile de vita sic frequenter communicare volentis, et tunc potest
sibi secrete dicere quod accedat vel non, quod non accedat si viderit
aliquid propter quod ad communionem non esset admittendus. Vel
dicendum quia ad hoc certa regula generalis non est data, sed relinquitur prudentie
et circumspectioni sacerdotis, nec hic etiam plene credendum est illos posse
discuti per confessionem, quia male quique confitentur et se fingunt con-
tritos. Nam ut dicit Apostolus quis ... novit ea que sunt
hominis nisi spiritus hominis qui est in ipso. Credo tamen salvo judicio
meliorum, quod si constat sacerdoti visibiliter per evidentia indicia de
bona ac vita per longum convictum in moribus approbatum, non potest
rationabiliter denegare sacerdos persone devote communionem in
octo diebus vel etiam in paucioribus, ymo et quotidie, et
ad hoc sua dispositio potest cognosci etiam ex confessione, quia non
est possibile ut quis sit immemor sue salutis, quod volens accedere
debet ad hoc sacramentum, non bene confiteatur. Et de hoc potest dari genera-
lis regula, quam quis in se cognoscens, potest sepius et frequentius
accedere, et non solum in octo diebus, sed etiam pluries ymo etiam
quotidie. Si enim quis habet in se illa signa per que potest con-
iecturari se quis esse in caritate dei supra posita. Quorum
primum est si devote verba dei audit, secundum cum quis se promptum ad
bonum operandum invenit, tertium cum quis a peccatis abstinendi in futurum pro-
positum habet, quartum cum de peccatis dolet. In hiis enim duo prima con-
sistunt secundum Gregorium, et cum esset in continua devotione et desiderio
nec ex frequentia communionis declinaret in fastidium vel irreveren-
tiam, tunc posset quotidie communicare, ymo expediret sibi ut
quotidie accederet. Si autem ex frequenti vel quotidiana communione
in aliquo generaret fastidium et minoraret reverentia et devotio.
Si hoc aliquis senciat in se, laudabile est ut in aliquo die
non accedat, ut postea in eo augeatur devotio et reverentia. Et si
aliquis ex frequenti communione quis non sentit in se augeri devotionem
sed ... in dominica cordis, hoc ipsum non fingat, dum per
diligentem inquisitionem ipse eius causam addiscere non valet. Sed quod
sine causa fecit si super hoc mecum dominica per missione divina censu

qui electos suos mille modis tribulac(i)o(n)e conspiravit, et q(uo)d i(tem)
hec res no(n) fugiat, no(n) se notabilit(er) h(ui)us rei cu(m) a salute h(uius) sac(ra)-
me(n)ti subtrahat, vt p(atet) ex dictis sup(ra) c(om)mendi auctoris horologii
sapie(n)cie. Quare a(u)t(em) b(ea)tus aug(ustinus) dicat, cotidie eukaristiam sume(re)
no(n) laudo nec vitupero, o(sten)su(m) e(st) sup(ra) cu(m) solutio(n)e p(ri)mi dubii, vbi
declaratu(m) e(st) de frequentia et de causa assignata a s(an)ctis de accessu
ad sacra(m) c(o)mmunione(m). S(ed) de h(oc) q(uo)d dictu(m) e(st) sup(ra), an melius sit se-
pius an tardius sumere sacramentu(m) corporis x(rist)i, q(uo)d sup(er) h(oc) no(n) posset
o(mn)ibus dari regula vniformis, h(ec) e(ni)m (e)st c(aus)a c(on)stitu(ta) ad dispositione(m) ad
accedend(um), q(ui)a no(n) eod(em) mo(do) nec vniformit(er) o(mn)es p(oss)unt se dispone(re)
ad h(oc) sacramentu(m) ex causis suprad(i)ctis, et p(ro)p(ter) illos assignatis ~~et s(ecundu)m tal(em)~~
~~dispositione et presupposita~~, et sup(ra) ostensu(m) (e)st q(uo)d no(n) e(st) o(mn)i(u)m eadem
o(mn)i(u)m modus disponendi se ad h(oc) sacramentu(m), sed s(ecundu)m ta(m) dispositione
et presupposita, an q(uanto) e(st) in eo, sic dignus ad accedend(um) raro vel
sepe vel quottidie. De h(oc) p(otes)t da(ri) regula g(e)n(er)alis de o(mn)ibus
vniformis q(ue) iam posita e(st). Circa sacerdotes a(u)t(em) vt dicunt
aliq(ui) p(otes)t hec forma teneri, vt nec nimis raro, nec semp(er) et
c(on)tinue nullo die p(re)t(er)misso sacram hostiam studeat ymolare.

Nimis e(ni)m quottidie celebrare, aliq(ui)b(us) notare videt(ur) irreverentiam,
cu(m) vix aliq(ui)s ta(m) devotus sit, q(uo)d semp(er) ead(em) devotione fungatur
et cu(m) ta(m) debita reverentia illud faciat, et cordis ardore q(uo)d
aliq(ua)n(do) tepeat vel tepescat co(n)suetudine. Nimis raro celebrare q(uo)q(ue)
vis ex reverentia aliq(ua)n(do) solet fieri et ex humilitate, tu(m) q(uonia)m t(empor)is
pace(m) nutrit, q(ui)a nimis circumspectus est h(om)o tu(m) in o(mn)ib(us) q(uo)d no(n)
diligens videat(ur) in sui custodia, cu(m) no(n) p(ro)ponit ad mensa(m)
x(rist)i accedere, humilitas no(n) e(st) vsq(ue) q(uaque) secura, p(ro)p(ter) q(uam) a se d(omi)n(u)m elo(n)-
gabit, q(ui)a sic no(n) e(st) dignus quottidie sume(re) corpus x(rist)i, ita
nec semel. S(ed) ideo eu(m) recipim(us), no(n) q(uia) digni sim(us), s(ed) vt ille
nos sepe visitare et h(um)iliacionem cordis et corporis n(ost)ri subministrare
mag(is) ac mag(is) digni sim(us) et efficiam(ur). Quo e(ni)m intrante
benedicet deus, sic olim domui obededom benedixit p(ro)p(ter) ar-
cha(m) domini in q(ua) mana s(er)vabat(ur). P(ro)p(ter) q(uo)d d(omi)n(u)s volens eu(m) ita
duce(re) ad b(e)n(e)dictione(m) p(ro) re vi(ta) Et sapie(n)s vir p(ro)posui adduce(re)
haue, sciens q(uo)d c(om)municabit mecu(m) de bonis suis, que s(unt) bo-
ni effectus istius sacramenti. Diversi a(u)t(em) effectib(us) et motivis
diversi ad co(mmun)icandu(m) t(ra)h(unt)ur, vel celebrandu(m). Aliquos trahit amor
dei vt dilectu(m) ad se sepius mittet eu(m) q(uo)d in ip(su)m amplexet(ur).
Aliquos p(ro)p(ri)e infirmitates cruciat, vt eu(m) q(uo)d medicu(m) ad se vocent p(ro)p(ter)
q(uo)d ab o(mn)i infirmitate cure(n)t(ur). Alios delictor(um) suor(um) c(on)sciencia vt
p(er) eu(m) q(uo)d p(ro) hostia placatio(n)is ab o(mn)ib(us) p(e)cc(at)is expiati purgent(ur).
Alios p(re)ssura alicui(us) tribulacio(n)is, vt p(er) eu(m) q(uo)d o(mn)ia p(otes)t de o(mn)i
adversitate liberent(ur) et tuti p(ro)tegant(ur). Aliquos desideriu(m) alicui(us) g(ra)c(i)e
vel beneficii impetrandi p(er) eu(m) q(uo)d p(otes)t vel p(otes)t negare p(er) se intercedere.
Aliquos g(ra)ciar(um) actio p(ro) beneficiis d(omi)ni, cu(m) nichil dignius habet(ur)
reddere deo p(ro) o(mn)ib(us) que illis tribuit, q(ua)m calicem salutaris accipe(re)
i(d est) illu(m). Aliquos laus et honor dei et s(an)ctor(um), cu(m) no(n) habeamus
mag(is) quo possimus d(omi)n(u)m vel s(an)ctos p(ro) sua digno(ne) laudare

quoniam xpm ymolat deo patri. Aliquos tradas et compassio pro
viuorum, et pro salute vivorum et requie defunctorum, vel efficaciam d
interpellas, quia sanguis xpi pro nobis effusus et hic est summum auxi
lium nostrum, cum oramus deum, et illum intercessorem docemus, qui
nos patri reconciliat et semper interpellat pro nobis.

Notandum de illa particula diffinicionis

misse scilicet quod sit sacrificium quod deo per sacerdotem offertur, ex quo
habetur quod sacrificium offerri debet deo scilicet missa per sacerdotem, ad
quam legendam vel cantandam si te sacerdos disponis, ani
mam ad incarnacionem xpi, vel passionem, resurreccionem, ascen
sionem, vel spiritus sancti missionem paracliti te convertas, vel gloriam
dei et sanctorum meditare, aut aliquid talium per quod valeas in
flammari, ex meditacione sancta aliqua spiritualia trahat te ad mis
sam legendam vel cantandam, non consuetudo, non timor, non que
stus, non ostentacio, non ypocrisis vel fictio, non ficta devocio,
sed potius dei timor, amoris augmentum, vivorum et mortu
orum suffragium, fomitis restrictio, aliorum edificacio, virtutum ro
bur, et actio graciarum. Peragens autem divina misteria habeas di
ligenciam in agendo recollectionem, in exprimendo humilitatem, in
gestu devocionem, in accessu et recessu caveas ne signum quod
libet quod significat aliquam vilitatem pretermittas, circa formas con
secracionis corporis et sanguinis xpi non festines, nec nimis pro
longes, distincte verba legas, nichil addas vel minuas.
Confecto corpore et sanguine domini, reverenciam habeas in tangendo
timorem, et amorem in sumendo, et honorem exhibeas in con
servando. Nam turpius eicitur quam non admittitur hospes. Finita mis
sa iterum te recolligas petendo ut deus tibi negligencias in offi
cio commissas indulgeat et te ab omni malo custodiat, dul
cescere tibi panem suum faciat, et ad frequentandum suum misterium
ipse creator admittat. (Sext. ac capituli potius divina pagine aut
sacerdotibus ministret die qualibet vel saltim ter in ebdomada
sacerdoti sic angeli sibi assistere, non obducas velamine, non utaris
excusacione vel allegacione, non loquaris obscure vel implicite
ita quod sacerdos tuus te non intelligat, noli hystorias aut facta
aliorum ubi non est necesse recitare, noli longum tractatum facere, vel
texere causas, generalis confessionis, quia generat tedium confessori, sed que
recolis te fecisse, vel obmisisse a tempore quo nuper tu es confessus
que fecisti aut obmisisti dic breviter, tamen intelligibiliter et pre
tenens pro certo, quod nulla confessio, si non proponas de certo emendare
et cavere ab hiis modis possibilibus. De quibus confiteris. Sed
quia dictum est supra quod ad missam cantandam vel legendam non debet
aliquem trahere questus, ideo hic possunt esse tres dubitaciones.
Prima est hec. Utrum sacerdos possit missam celebrare

pro pecuniis aut aliq̄ officia exequi. **Scd̄a** Posito q̄ aliq̄s
sacerdos obligatus ad cantand̄ vel legend̄ vnam missam
pro speciali, et p̄ea ē obligatus ad aliam missam spe̅alem p̄
mis p̄ vna missa p̄t ab vtroq̄ se obligare a q̄ibus p̄ cele
bratione misse cantande vel legende etiā pecuniā recepit
3a vtrum sacerdos q̄ se obligat ad legend̄ tricesima pro
defunctis ad h̄ vt satisfaciat, ip̄am debeat continuare sine int
ruptione vel an possit satisfacere continuando et complendo
ip̄am per interruptionem **Ad primam** videt̄ dicen̄ q̄
si tenet̄ ex officio ad hanc missam vel ad exequias
vel sil̄e, p̄p̄ h̄ aliq̄d exigere symoniacū est 1 q. m. videtis
Si vero nō tenet̄ et desit ei supplem p̄t licite recipe 1. q. 1 judicium
Nec et opas suas locare p̄t ad diem vel ad annum ne plati
vites suas e vl̄ē. Et concordat hijs alii doctores. Addit dicen̄
Si al̄ h̄t supplem et nō tenet̄ ad h̄ et d̄z cantare gratis et cessare
alias videt̄ facere ex avaricia. Et licet forte h̄ nō esset sy
monia, cum nemo teneat̄ suis stipendiis militare ex q.
q. militare, tn̄ turpe lucrū ē, vel adminus speciem mali habet
et ad h̄ consentit Hostiensis, Glo. tn̄ dicat q̄ turpe lucrū ē si fiat
ex avaricia. Si m̄ supplem recipit nō ē turpe lucrū etiā si diues
sit, et cū h̄ concordat Innoc. Ne plati vices suas in glo. sup
verbo enormes. Et glo. vbi dicit q̄ in omni casu d̄z gratis
cantare vel legere, et q̄d dicit̄ gratis dedi in supplem. Sed contra h̄
p̄t obici q̄ p̄o sic. Nō licet celebranti missam oculum habere
ad temporalia, ergo nō licet celebrare missam p̄ pecunia. 2a
sic arguit̄ q̄z h̄ nō licet predicatori ergo a forciori nec celebranti
Assumpt̄ q̄z dicit luce. Sed querite p̄mum regnum dei, glo. bona eterna
et hec oīa adicient vobis etiā nō querentibus ergo nō licet
predicatori h̄re oculum ad terrena igit̄ etc. Sed p̄o sic, scit̄ q̄ aliquis
posset sibi constituere duos fines s3 eternum et temporalem, q̄z cele
brans missam celebrat eam pro deo, et sic constituit sibi finem
deum, et idem celebrat eandem missam pro pecuniis, et sic
constituit sibi finem temporalem. Et ergo fines duos s. eternum et
temporalem. Sed q̄ h̄ sit falsum s. q̄ aliquis posset sibi constituere fines
duos s. eternum et temporalem p̄z p̄o p̄ bernardum Augq̄ in sermone dn̄i
de monte, qui exponens illud Si oculus tuus simplex fuerit
Dicit nisi cor simplex fuerit, mundum nō erit, sicut h̄ al̄ q̄n
erit, si duobus dominis famulat, ne vna intentione rerum eternarum
purificet aciem suam, s3 eam mortalium rerum obnubilet amore
hō p̄t ergo cor mundum et simplex esse si dimidiat intentio et
constituat̄ duo fines in temporalibus et eternis. Item Augq̄ in eodem
cor nō mundant nisi vna et simplex intentio in eternam
vitam, et sincero et puro amore sapie, ergo manente simplici
tate intentionis nō p̄t constituere duplex finis. Item antiq̄ vi

Nemo pt duobz dnis seruire Dicit Augus / Simplici corde
tm̄ o ppt regnum dei debemus operari bonum ad omēs no at
in hac operatione cum regno dei intēdere temporalium cogitare
non ergo cum regno dei qui ē finis eternus pot constitui fi
nis tempalis Alterum associare alicui summo bono in rōe finis
cum ipm sit summus finis / est puertere ordinem / si ergo hoc fiat
sequetur inde contemptus summi boni / Sed istis non obstanti
bus dicendum ē / q aliquis legē pt missam vel p pecu
nias / eo mō quo dictum est supra Et ad pm obiectorem tn̄
dicit sctus Thomas quotlibeto 2o q xi in responsione principa
li vbi dicit / q habē ocm ad terena cōtingit dupliciter
vno modo sic ad intēdere vel premium / et sic predicator no licet hre
ocm ad terena / qz sic faceret euangm venale Alio mō sicut
ad stipendia pro necessitate sustentacionis vite et sic licet hre
predicatori ocm ad terena / vnde 1 ad Thi v super id Qui bn
presunt presbiteri zc dicit glo augus necessitate ē accipe vt vinget
caritati est pbere / no tm venale ē euangm pt hoc / si enim sic
venditur magnā rem p vili vendunt accipiat ergo sustentacionem
necessitatis a populo / mercedem dispensacionis a deo / vnde et aplus .1. Cor
ix dicit / qui arat in spe dz arare glo stipendiorum tempalium / licet
ergo predicatori de quo ibi loquitur hre ocm ad terena zc hoc pz
responso ad obiectionem pm Ad 2m vnde alexander de hallis super 2o
sic dicens / q constituere duos fines scz tempalem et eternum si ponatur
eternum finis vltimus et tempale sicut tamen ordinatum ad finem Tunc
aliquid sic distinguunt / qz vel actus est spiritualis / aut corporalis
Si spiritualis vt ē predicatio oratio et huiusmodi / no pt referri ad finem
tempalem veluti ad pecuniam / et ex consequenti ad finem eternum s. dm
Vn plas no esset vt aliquis predicaret vel celebraret diuina
isto fine vt acquireret tempalia de quibus sustentaret ad seruicium
dei / Si vero sit actus corporalis / sic ē laborare in vinea / dicunt
q pt referri ad finem tempalem / dum tn referatur p̄ymos ad deum
vt foder in vinea ad pecuniam acquirendam / qua sustentet
in seruicium dei / sed hoc infra dicetur plenius / Si aut e contra fiat
primus ponatur deus / 2 finis vltimus tempale / peruersissimum est
hic enim ē peruersitas in vtendo fruendis / de quo dicit Augus huma
na peruersitas est fruendis vti / hic ē diuina ad finem alium quere
seu referre Et 2m hoc exponitur id / ve ingredienti terram duabus
vijs Glo duabus vijs ingreditur qui qd dei ē operibus terrenis
exhibet / et qd mundi ē cogitacione dei querit / Si vero constitu
untur duo fines coprincipales scz tempale et eternum / accidit p
versitas de qua dicit Augus / hic ē tempalia quibus ē vtendum no refer
re ad eterna / quibus est fruendum / 2m hoc accipitur id Eccli ijo ve
accedenti ad illum duplici corde Et id Ia po Vir duplex a
constans animo ē in omnibus vijs suis Glo duplex ē animo
qui volt gaudere cum seculo et volt gaudere cum deo Ex hijs pot

hri' q no est licitu ire ad eccliaz ppr deu et ppr nūmos
ita vt quis ponat sibi finez deu, et aliu finez nūmos. licz
ire ad eccliaz no e ordinatiu ad habend denarios, n rōne
officiu quas f q3 face' tenet, qz dat ad offitiu diui in
implend, s3 oē pro nūmis e pone tēpale finez spūa
lis et hr ē symoniacu, qz po' ppretiable sib pto. relinqr
go q no pt quis licite ire ad ecclīam vt ponat finem
nūmos s3 pricipar intētu sui et bñ dt Thomas quotlibeto
vm q. 2 in rnsione pricipali, q si qs vadit ad eccliaz ppr
distributōs quas recipit q finez sui opis pricipale, tūc
symoniaz cōmittit, et ita mortaliter peccat Si aut l3 pricipa
lez finez deu in tali actu, hmōi aut distributōs respicit se
cūdario no q finez s3 sic id qd ē neccīu ad sui3 sustetacom
constat q no vedit actu spūalez 2 ita symoniaz no cōmit
tit nec peccat Ex pdictis p3 q no pt quis sibi duos fines
cstitue eq pricipales, licet possēt sibi pone duos fines
ad se ordinabiles Sed con hec pt obici, Et po sic Caritas
no phibet eiusd motu esse gre 2 nē, vbia diligē dm
qz bñficiu qd respicit nā, et diligē dm qz bonū, quod respi
cit gra, go no phibet eiusd actu rfri ad finez nē 2 finez
gre. s3 finis nē semp ē in creatu, finis aut gre ē d creato
re, vtriq go actu et eiusd poterit cstitui duo fines non
referendo vnu ad altiu, Scdo sic Quu ro sit vna potentia ha
bens ptez supiorez et īferiorez, rōne supioris pt moui a deo
rōne aut inferioris que coniūcta e sensualitati in id qd ē nē ncciu
Vtr tu q nec huc finez ponat ordinatu ad illu. Exēplū per
sile pt pbari de xpo. Sed eni volut no mori. vn dixit
pr si pole e trāseat a me calix iste. et hr ptez qua coniūcti
e sensualitati Alter ptem in supiorez volut mori qz dixit Verūtn
tn no sic ego volo s3 sic tu, go pari rōe vis rōnalis pot
sibi duos fines cstitue' Tercio aliquis pt ire ad sctm Jacobū
ex voto facto in caritate, id ex nāli pietate pt ire ad videdū
fratrē suu, go eadē acto pt esse ex caritate 2 ex nāli pietate, s3
caritas refert ad finez eternu, nālis pietas ad finez tpalez
go pnt cstitui duo fines vni9 actois s3 tpalis et etnū ē ze
Quarto sic, aliquis motu pt esse sil nālis et violentus, vt si
lapis impellit deorsu, in quantu pellit violentu e, in quantu
ve inclinat deorsu nālis est, s3 maior ē dist int motu
nālez et violētu, qm̄ int motu ex nāli caritate seu pietate
et ex caritate, go id pt esse motu ex caritate et nāli pietate
igr' ze Sz ista no cocludut con pdicta, Et go ad pmu in
dictu, q motu nē ordinat ad motu gre, gra enī pficit
ē nē, vn in ordine quodā se hnt nā et gra, vt in dilec
tione qd diligit deus, qz beneficiu, ac pea ex tēsa cosideratoe
diligit' qz bonū, s3 forsitan no erit id motu nūo s3 duo motu

ordinati. Sed ad illud qd dr. qz finis nec e in creatura. in
telligendum e qz aliqs finis e nalis in creatura. z alius sic volu
tatis pverse. Voluntas enim pversa ponit finem in creatura
ordinabilem ad finem summum. no est go sile de motu nec
et gre et motu voluntatis in finem tpalem et etnum. Ad 2m
rndetur qz ro no pt ordinate mouere si 2m deliberatoem consti
tuet equaliter finem deum. et id qd e nec neccrium. Nam motus
inferioris partis rois dz ordinari et sequi motum superioris pte
rois. qz alit pvertetur ordo. Ad id qd obicitur de xpo dicendum e
qz no e sile. nam voluntas illa qua voluit no mori fuit
motus rois. Et si dicatur qz oro fuit rois q dixit tns
eat a me calix. Dicendum 2m hylarium in libro de trinitate
qz xps id orat vt conuocatur spiritualitatis. Item qz no fuit
rois vt ro. sz rois vt na. ideo no e sile. nos enim lo
quimur hic de mou rois vt ro. Vtrum possit constituere duos fines
Ad 2m rndetur qz cu ro delibat de fine pietatis nalis. et
de fine caritatis. ad hoc qz sit ordinatus motus et meritorius
necesse e vt finis principalis sit finis caritatis. pt tn bn finis
nalis pietatis. sz visio prius vel finis apud sanctum Jacobum ee
ad accelerationem motus. no tn ex hoc constituentur duplex finis
principalis. Ad vltimum iam pz rnsio. et concedendum e. qz idem
actus pt esse ex na z gra. vt subuenire isti qz indigens e
consortis in na. et subvenire isti qz ad ymaginem dei e. no
tn constituuntur duo fines eque primi. qz finis nec ordinabilis
e ad finem gre zc. // Sed hic oritur dubium. Vtrum interdum pos
sit poni in creatura sic in fine. ita qz sit finis sub fine etiam
Ad hanc rndet Allexander de halis vbi supra dicens. qz aliquid
quiritur qz bonum. aliquid quiritur qz necrium. ppt id qd quiritur qz bonum
quiritur vt finis voluntatis. illud vo qd quiritur vt necrium.
queritur vt adminiculum pvectionis ad finem voluntatis. Dicendum go qz tpa
lia querenda sunt vt necria. no vt bona. et ideo ibi ppe no e con
stituendus finis pt motus meritorios. Interdum enim dr qs tenendum
ad primum finem sum. et hoc e qd dt Augustinus in sermone domini de
monte. Primum querite regnum dei zc. cum dixit primum. qz hoc querendum
e plus no tpe sed dignitate. id regnum z iusticia. tanqz bonum
nrm hoc. s. tpale tanqz nrm necrium. necrium aut ppter id bonum
Item qz tpalia no pnt quia sic bonum nrm. Dicit augustinus in ser
mone dni in monte. assumens id. querite primum regnum dei z
iusticiam eius. et hec omnia apponentur vobis. hic manifestis
sime ondit hec no esse appetenda tanqz bona nra. vt
propter ipa debeamus bn facere sic facimus. sz tn esse necria. Item
Augustinus in eodem. Regnum z iusticia bonum nrm e. z hoc appe
tendum. z ibi finis constituendus. ppter qd oia facimus. sz qz in
hac vita militamus. vnum sine hiis agi no pot. ex regno
relinquitur qz tpalia no possunt poni finis. ordinata simpliciter

dum

intencionis. Item quod queritur sicut necessarium itineri ut baculus vel vehi-
culum, sive viaticum, non queritur sicut finis itineris, si ergo ista tem-
poralia sint querenda solum sicut necessaria itineri ad regnum, non
erunt querenda sicut finis. Item res sunt ordinate sicut superius et
inferius, et res inferiores ad inferiorem finem, superiores ad superio-
rem finem, sed dicit Augustinus in sermone domini in monte, quod totaliter
aliter sit et homo, sublimius ordinatus est in rerum natura quam irraciona-
lia sicuti sunt aves, si ergo appetitus irracionalium fertur ad tempora-
le bonum, appetitus racionalium debet ferri super temporale bonum, ergo in-
ordinatum racionali creature cum temporalia appetere sicut bona sua
ergo in temporalibus non potest ponere finem suum nec constituere intencionem.
Item dicit Augustinus in sermone domini in monte: ipsa cordis intencio-
ne qua facis quod facis, sordidatur appetitu rerum terrenarum et tempora-
lium atque cecatur, ergo intencio ad terrena reflexa sordida est et ceca
restringitur, ergo ex hiis quod finis non potest poni in temporalibus
manente simplicitate intencionis. Sed contra predicta potest obici et
probo sic: primum querite regnum dei et iusticiam eius etc., tunc ergo primum
dicatur respectu secundi, si regnum primo querendum est et eius iusticia, tempora-
lia erunt secundario querenda. Regnum ergo et iusticia debet poni
finis principalis, et temporalia finis secundarius. Secundo sic Augustinus
in sermone domini in monte: querendum est primum regnum dei et
iusticia eius, id est hoc est preponendum ceteris rebus ut propter hoc cetera que-
ramus, si ergo id quod queritur quod finis est, et id propter quod querimus
finis est, sed ultimus, ergo temporalia queruntur sicut finis ad finem
quod est regnum dei. Tercio aliquis laborat in vinea eo fine
ut sustentacionem acquirat, sustentacionem autem ad hoc vult ut serviat
deo quod est iusticie, et per hoc perveniat ad regnum dei, constat
quod hic sunt intenciones et fines ordinati et laudabiles, sed
intencio sustentacionis que est finis laboris temporalis est, tunc ex hoc
quod refertur ultimus ad regnum dei et gloriam, laudabilis est, relin-
quitur ergo quod laudabiliter potest homo constituere intencionem et finem
temporalem, dummodo non sit ultimus. Sed istis non obstantibus
dicendum est prout supra dictum est, scilicet quod non potest constitui finis in tempora-
libus et patet ex hoc quia secundum racionem bonum et finis idem sunt, si
ergo temporalia non possunt esse [illegible] sit bonum, ut patet ex predictis, ergo nec sit
finis. Ad primum, super id: Primum querite regnum dei et iusticiam eius,
dicit glosa interlinearis: non quod post ista sed quia summum quod propter se et ex quo
noster appetitus, ex quo relinquitur quod temporalia non possunt queri sicut
finis ordinati sub fine summo. Et ergo ad primum quod obici-
tur dicitur quod primum dicitur duobus modis, uno ad comparacionem,
ad posterius non intelligitur prius et posterius secundum ordinem que
est finis ad finem, sic dicimus secundum ordinem, quod finis ambu-
lacionis ad ecclesiam est mansio in ecclesia ad finem orandi deum
quo non potest dici quod finis ordinate voluntatis sit temporale

relatu ad regnu dei, sed intelligetur prius et posterius
dignitate ut dicit Aug. 2m quod dicimus quod prius quiritur finis
ut etiam ambulanti ad ecclesiam. Posterius vero vehiculum ut
adminiculum perveniendi ad ecclesiam. Isto modo regnum et iusticia
dei prius queruntur, temporalia vero posterius. Si vero intelligatur per abne
gationem posterius, tunc planus est sensus. Primum quidem regnum dei
et iusticiam eius, id est cum ista non queratis. Ad 2m patet responsio ex
dictis, non enim quicquid queritur, queritur ut finis, immo aliquid queritur
ut adminiculum actionis sine instrumentum, ut cultellus queritur
ad incisionem, et baculus ad itinerationem, isto modo querenda
sunt temporalia. Aliud vero queritur ut finis, ut incisionis finis
est sculptura vel fabricatura, in quem modum et iusticia dei, sic
debet esse voluntate. Ad 2m dicendum quod finis sustentatio, sic
sit labor, non tamen debet esse finis voluntatis, quia sustentatio non
est querenda ut bonum rationalis creature, sed ut necessarium presentis vi
te, et ideo temporalis sustentatio debet esse in usu, non in delectatione affec
tum Aug. quidem regnum dei, et hec omnia apponentur, id est conferentur
tur sine ullo impedimento, si illa querantur, nec autem illa dabun
tur sed apponentur, quia aliud est quod principaliter datur, aliud quod super
additur, quia in intentione eternitas, in usu debet esse temporalitas, et illud
datur, hoc superadditur etc. ¶ Ad secundam dubitacionem quando queritur
posito quod aliquis sacerdos obligatus ad cantandum vel legendum
unam missam pro defunctis specialiter, et postea est obligatus ad aliam missam
specialem pro alio, utrum per unam missam possit ab utroque deobligari
a quibus occasione misse cantande vel legende aliquam pecuniam
recepit. Ad hanc respondet Holgoth super quo, et prius ad formam
quesiti, secundo ad intencionem. De primo sic distinguendo dicit quod non
casus potest, quod sit primo ad unam missam obligatus, et postea ad
aliam. Ponit exemplum sic Si aliquis obligatus ad duas missas per
sufficienter solvere celebrando unam. Sed iste obligatus est solvere
duas missas ergo etc. Probatur, quia si sic eadem ratione si esset obligatus
ad tres, posset sufficienter solvere celebrando unam tantum, et pari
ratione si ad mille etc, quod est omnino inconveniens, quia si sic tunc obli
gatus quo quodammodo ad unam, satisfacere posset per unam missam.
Si tamen ponatur quod obliget duabus personis ad 2o sub hac forma
quod utrique dicat sub hac forma et non aliter, legam tibi unam lec
tionem, tunc casus est mutatus, possum satisfacere per unam, quia
non obligavi me ad duas lectiones sed duabus personis. Sed secundo
non aliam formam sic ponatur quod presbyter sacerdos obliget se ad
celebrandum unam missam principaliter pro anima alicuius et ad celebran
dum unam missam principaliter pro anima alterius, tunc dico quod possit satisfacere
per unam missam pro utraque anima, et videtur mihi quod non. Ad cuius
evidentiam expono quid vocatur missam celebrare pro aliquo

vt videtur mihi quod missam celebrat principaliter pro aliquo, est applicare vel
intendere applicare missam sic anime alicuius quod sit quedam satisfactio pro
anima alicuius apud deum si indigeat anima alicuius. Dico tamen quod celebrare prin
cipaliter pro anima alicuius potest intelligi dupliciter. Vno modo quod intendat quod mis
sa sua valeat illius, et sic intendat quod plus valeat anime
alicuius quam alicuius alterius de religiosis, etc. non dicitur ad vtrumque vocabulum, quod cele
brat principaliter pro aliquo. Alio modo quod applicet missam, sic quod ce
dat anime alicuius in satisfactionem, licet velit quod prosit aliis per mo
dum orationis vel supplicationis. et illo modo dico quod non possit sa
tisfacere pro vnam vtriusque. Non potest quod intendat celebrare equaliter princi
paliter pro vtriusque anima, tunc satisfaciat vtrique. Dico quod sic intendere
pro nouis celebrat principaliter, quia aliud est dicere: iste celebrat
principaliter pro vtroque, et iste principaliter pro vtroque celebrat, quia
primum equipollet isti: Iste celebrat principaliter pro istis. et hoc
est possibile, sed tamen non facit secundum casum et obligationem prius po
situm. Secundum equipollet isti copulatiue: Iste celebrat pro isto
et iste celebrat principaliter pro isto alio, et hoc est impossibile eum
facere pro vnam missam. hec holgoth. Sed henricus de Gandauo
doctor solemnis in quolibeto suo dicit, quod tamen actualis feruor
deuotionis sacerdotis sit finitus, non videtur quod equalem affectionem
talis possit ad plures habere sicut ad paucos vel ad vnum, sicut etiam
non potest [illegible] ad plures sicut ad pau
cos vel ad vnum. Secundum quando missam sigillatim petunt ab vno sacerdo
te, quod dicat missam pro singulis, et tradit quilibet habitum
se missam [illegible], videtur quod sacerdos ad hoc quod petunt se non ob
ligare debet intendens dicere tamen vnam missam pro omnibus
nisi hoc omnibus explicaret, quia non dicitur supponere quod tamen debeat
affici ad plures sicut ad vnum. si hoc non facit, videtur eius volun
tas esse cupida et irrationabilis, et ideo non dicitur bona temporalia re
cipere pro missa dicenda pro talibus pluribus vt sic. quod cum promisit
iam dicere missam tali die pro vna persona non obliget se ad dicendam
eadem die pro alia nisi saltem hoc exprimat, scilicet quod iam debet dicere
pro alia. Sed non est supponendum quod aliquis velit habere missam ab
aliquo sacerdote vt religioso vel alio qui non est deputatus ad di
cendum missas ex necessitate, [illegible] credere solus habere missam. Secus
est de hiis qui volunt habere missas a suis sacerdotibus vel parro
chialibus, vel a suis ecclesiis. De talibus enim supponendum est quod intendunt
missas habere secundum rationabilem vsum et possibilitatem illius ecclesie
vel sui sacerdotis. Vna enim missa sue ecclesie vel sui sacer
dotis parrochialis plus valet dicta pro pluribus aliquibus quam
si singule pro singulis dicerentur. Et hoc declarat sic henricus
de Gandauo vbi supra. Aliquando enim ita sit quod pro pluribus
non possunt rationabiliter plures misse dici, vtpote eius parrochi
am vel canonica plures aliquis ecclesie qui ponunt diem priuatae

sua anniuersaria fieri in sua ecclesia, sic successiue procurat fieri
huiusmodi anniuersaria, que oportet plura simul concurrere, et quia hoc fit rationabiliter
et recta intentione secundum ordinem ecclesie, credo quod tantum vel forte plus
valet talis una missa dicta pro pluribus, quam si singule pro
singulis aliter dicerentur, cum scilicet a sacerdote ecclesie parrochialis huiusmodi
missa pro omnibus, qui sunt illi sacerdoti vel ecclesie specialiter et ma-
gis astricti, tunc enim magis etiam dicunt parrochiales sacerdo-
tes, et etiam ipsi pro quibus est missa dicenda, afficiuntur ad hoc, quod sicut
in vita reficiebantur bonis spiritualibus illius ecclesie, ut etiam ita post
mortem eisdem reficiantur. Et propter hoc etiam de bonis suis
relinquere procurant. Propter quod sacerdos in tali casu facit quod
potest, et rationabile tamen est ex parte utraque. Suppositum est quod defectum
intentionis feruoris actualis si deesset, supplet summus sacerdos quantum
ad effectum sacramenti, et quantum ad efficaciam quam habet virtus
misse. Sic ergo videtur mihi, ut dictum est de ecclesiis pluribus
quorum anniuersaria oportet esse simul una die, nec possunt habere nisi unam
missam. Et de sacerdotibus curatis respectu suorum parrochianorum,
scilicet quod tantum valet una missa pro pluribus sicut singule pro singulis aliter
celebrate. Sed non sic videtur rationabile de sacerdotibus qui
non sunt sic astricti illis pro quibus celebrare oportet, nec etiam
illi ecclesie in qua missa est celebranda pro illis. Et similiter non
sic est de religiosis respectu hominum exterorum, et ideo non debent bo-
na temporalia recipere pro missa dicenda etc. prout supra dictum est, hec Henri-
cus de Gandavo. Ex hiis patet solucio questionis istius quam mo-
net predictus doctor, ponendo talem casum, quod aliquis sacerdos obliget se
ad dicendum missam pro pluribus, qui hoc petunt sigillatim, et a quibus
occasione dicende etiam pecuniam recepit, utrum tamen valeat una
missa pro omnibus quantum valeret pro unoquoque una sola, [illegible] utrum
pro unam solam pro satisfactione, et ex dictis patet quod non, nisi omnino omnes
tales plures quibus sacerdos est obligatus vellent habere unam so-
lam missam. Ut etiam dicit doctor predictus, et in casu ut dictum
est de ecclesiis pluribus, quorum anniuersaria oportet simul fieri una die, et de
sacerdote parrochialis ecclesie respectu suorum parrochianorum, et quod
missa pro multis non tantum valeat unicuique eorum, ac si specialiter
pro uno solo celebraretur, ponendo etiam quod quilibet eorum indigeret.
Patet ex hoc quia valor misse per modum distributionis cedit cuilibet in
partem satisfactionis apud deum secundum equalem porcionem secundum
numerum personarum pro quibus fit, et pro quanto plures sunt tanto
unusquisque minus habebit. Nam valor misse, quamuis possit preue-
nire aliquem ex purgatorio existentem, est finite virtutis. Sic posito sit
quod alicui sufficeret una missa ad satisfaciendum pro omni debito
in quo tenentur quandoque homines obligati ad qualemcumque penam
in purgatorio, et sic [illegible] dicerentur plures misse, quod non videtur
verum. Nec si missa generalis dicta pro ceteris, tantum valet unicuique

quantum si esset dicta specialiter et principaliter pro vno. irracionabiliter ordinaret vel permitteret ecclesia quod vnum celebraretur specialiter pro vno sed semper deberent celebrari pro omnibus existentibus in purgatorio quia omittendo celebrare pro omnibus, et celebrando pro isto, inde accipent isti, et multum deperirent alijs, et sic tota ecclesia erraret, que vbique seruat oppositum. et ideo non videtur racionale, quod missa vna celebrata pro cunctis valeat vnicuique illorum, quantum valeret vni eorum si pro eo specialiter et singulariter celebraretur. et hoc loquendo de valore per modum satisfactionis. Vnde hic est notandum, quod misse ex genere psalterium, et quecumque quecumque oracio in ecclesia facta a communitate pro defunctis simpliciter sibi valet. Vno per modum supplicacionis. et sic tunc per modum ... tis per vnicuique equaliter valet. at si specialiter pro vno fiet. Alio modo per modum satisfactionis. sed vt missa vel alia oracio sit quoddam positum in partem satisfactionis debite deo a defuncto. et non potest valere omnibus equaliter. Et ad hoc ostendendum pono exemplum. Ponamus quod aliquis obligetur regi et quilibet in x. tunc si quis liberet eos per oraciones apud regem. manifestum est quod tantum potest oracio vnicuique quantum si fuisset specialiter pro vno. Sed si liberaret eos per modum satisfactionis, volendo soluere solucionem in parte et offerret regi x. pro satisfactione, est quod magis valebit hec solucio vni de istis x hominibus. quia si fieret singulariter pro vno. quia si fieret pro vno singulariter fieret totaliter liberatus pro suo debito. modo autem non est totaliter liberatus. si soluit regi x pro omnibus. quia non satisfacit pro eo nisi secundum porcionem que sibi ... et sic non reciperet ... de x dimisso ... personas. et sic non reciperet ... pro ... de x ... plus teneba... in x tantum pro ... nisi vnitatem. et ... non plus ... decimam parte debiti sui satisfecisti. Et quia ... ecclesie est vt celebrando missas pro defunctis. non solum impetrare defunctis remissionem pene quam tenetur sustinere. per modum supplicacionis ... oracio pro eis, sed eciam per modum satisfactionis, debitum pro eis soluendo deo, et eorum in ieiunijs et elemosinis et alijs operibus caritatis. Ideo dico quod non tantum valet missa dicta pro pluribus. Sed est non tantum satisfacit pro vnoquoque de multis si sit pro eis. quantum valeret vni de illis si pro eo specialiter fieret. aliud non video. quomodo irracionabile et crudele foret sacerdoti aliquam missam specialiter celebrare pro vno. Aliter si dicitur quod missa solum valet per modum oracionis illis pro quibus fit, tolerabile esset probabile, quod tantum valeret de ... vnicuique quantum si pro vno fieret specialiter, tamen iudicando de deo secundum condiciones ... humane. non videtur visibile, quod deus ... facilius concedet supplicacionem que peteret remissionem ... debitorum. sic supplicacionem ... extensam, que fieret pro vno debitore tantum. que procedit a ... caritate. et ideo finaliter estimo quod missa regulariter loquendo tam per modum oracionis quam per modum satisfactionis plus valet vni si pro eo singulariter fiat. quam si fiat generaliter pro eo et pro alijs. licet per modum oracionis possibile sit si deo placeret, quod equaliter valeret. Sic plus dictum est hec holgoth vbi supra. Ex istis ipse infert vnam conclusionem quod obligatum ad celebrandum vnum annale pro ... principaliter. non potest illas

missas celebrare p v nc pro aliquo alio sine fraude Secun
tm e si sit obligatus ex conventione q debeat celebrare pro q
sic tn q liceat sibi adiungere alios duos vel quatuor vel plures adiunge
tunc in tali casu sacerdos sic conductus pro alios conducere [illegible] q
si pro solo fuisset celebratum Ex istis patet sacerdos parrochialis
qui tenet principaliter celebrare pro parrochianis suis seruit etiam
vivis et defunctis, adiungere aliquos pro eis suum vel equaliter animas sua
Ad hoc respondet holgoth vbi supra dicens videtur q potest
etia q non, q si aliquos pro eis suum addet ad illam multitudinem
iam forte vinginti recipienda de valore cuius misse fo
ret diminuta, et hoc p intentionem et actum sacerdotis adiungentis
aliquos pro eis sum ad alios, sibi qua ratione posset addere unum
posset addere .2. 3 et vel plures, et sic si teneatur celebrare p certis
personis, posset eum principaliter addere 4 tunc 2 celebrare p dictis
quem, et sic defraudaret parrochianos omnibus sicut, q missa
sa celebrata p dictis, non tn valet medietati quantum valet
si specialiter pro illa medietate fiet Ex qua hec patet obiectio, q si
illa sup valet, sequitur q vtilius esset homini manere in parrochia parva
vbi non erant nisi tres vicini, 2 unus sacerdos parrochialis quam in par
rochia vbi erant mille persone, ad vno sacerdote parrochiali
tm, ita q missa dicta p parrochianis, plus valet cuius pares
illis quam si dicit pro illis et pro aliis, Ad hoc respondet holgoth
vbi supra dicens, q ratio non valet de forma, q licet in parrochia
melius esset quantum ad hoc quod est quo ad particularia suffragia sa
cerdotis, habitare in parva parrochia quam in maiori, non tamen
q foret melius simpliciter, si pensata sola eius utilitate que pro
venit parrochiano vnico vel defuncto ex multo vel suffragiis
sacerdotis suiente parrochie, vnde q conclusio sit concedenda non
tn sequitur q melius sit simpliciter, q forte persona magis proficit
et plura bona facit in magna parrochia quam in parva 2e
Ex quo patet sic obiectio, missa generaliter pro omnibus defunc
tis, tn valet quantum specialiter si pro vno dicetur vt de q di v c
Non mediocriter vbi d. oratio vnius valet psalmus vel missa,
dicta pro centum sicut si pro quolibet illorum dicetur, vbi go ex hoc q
illa dicta supius sunt falsa, Et hoc non concludit contra parrochiam bene
de sepultura 2a glo. sup c sicut hoc solent dicere, q p[illegible]
to e q plus prosit specialis oratio quam generalis, 2 q honor videtur
defferi ei pro quo fit, et de hoc dicitur exemplum de claustro pomorum
oblato abbati, quem comedat monachus, licet abbas magis
honoratur, 2 tn de pulchro gaudet, Sic 2m sumore maior honor
e esse christianum etiam catholicum, communis quam aliquis licet equaliter habunt
det Abbas exemplificat de sole q cum personis habentibus lumina
existens sub lumine facit participetur lumen sibi Ro. andree et
q si consideramus valorem orationis, 2 aliorum suffragiorum ex parte
ipse caritate, que vnit meritum etiam, tantum est si fiat pro multis
sicut si pro vno, q caritas non minuitur, sicut affectus distribuitur in multos

ymo potius augetur, non enim caritas est minuta, nec querit que sua
sunt [illegible] caritas / Sed in quantum oratio vel suffragium fit pro
defuncto in quantum ad satisfactionem, tunc maior est satisfactio facta
pro uno quam si fiat pro multis, ex divina enim iusticia dividitur
illud in multos pro quibus fit et remanet minus de quantitate
respondente cuilibet [illegible] mediocriter, quia secundum in
telligi primo secundum incrementum [illegible] vel missa consideratur ex virtute
caritatis, et de hoc ubi in glosa / Et hec idem patet per beatum Thomam dicto
super quartum d. xl. q. [illegible] 20 / Et ratio diversitatis est
quia suffragium in quantum est satisfactorium habet finitam efficaciam
et ideo distributum in multos minus prodest singulis quam si fieret
pro uno, et hoc tollitur exemplum de lumine, id enim quod prodest
pluribus sic [illegible], et ideo similiter non est bonum, licet bonum illud plus esta
ret, in quantum orationis valor consideratur ex virtute caritatis. Sed alia
[illegible] supposita procedunt / Sed si quis tamen suffragia que fiunt
pro uno, prosunt etiam aliis, cum non sunt tamen illi soli / De hoc re
spondet [illegible] in summa de pena que quibus mortuus et s.
et notandum ubi loquitur suffragia, ubi recitat opinionem hugonis
quod soli ei prosunt pro quo fiunt. Et contra quod ecclesia prodest omnibus de
functis, et hanc approbat / Sed alii tenent contrarium quia iusticia
humana imitatur divinam in quantum potest [illegible] vadit. Sed
solutio debiti facta pro uno non prodest alteri / Et in hoc bene
Thomas ubi supra q. 20 dicit quod si consideratur valor suffragij ex vir
tute caritatis, tunc suffragia plus valent ei qui est magis plenus
caritate, etiamsi non fiant specialiter pro eo, et procedit hec consideratio secundum
quandam [illegible] delectationem, secundum quam [illegible] in caritate de bonis
aliquis delectatur post mortem. Sed si valor consideratur ex parte satisfac
tionis secundum interiorem facientem, dicit quod plus valet ei pro quo fiunt
quo ad pene dimissionem / Concludit bene Thomas ubi supra, cre
dibile esse quod si aliquid de specialibus suffragiis supersit, ut quia is
pro quo fiunt non indiget, per divinam misericordiam potius aliis conferetur.

¶ Ad terciam dubitationem qua queritur si sacerdos qui se obligat
ad legendum tricesima pro defunctis ad hoc ut satisfaciat debeat
ipsam continuare sine interruptione, vel an possit satisfacere cum
incipiendo et complendo ipsam post interruptionem / Pro cuius visione
est primo notandum, quod pro officiis mortuorum, alii tertium diem
alii tricesimum, alii septimum, alii quadragesimum observare con
sueverunt. De hoc habetur secundum [illegible] / Et 30 die et septimo
habetur ex glosa [illegible] / super id Gen. ultimo, flevit eum cum Jacob
Egiptus lxx diebus, que dicit / Septenarius enim requiem significat
unde una dies sabbatum i. requies dicitur. Celebrant ergo septimam
diem mortuorum, optantes illos cum deo requiescere a labori
bus presentis vite. Hic ergo dicitur flevit eum Egiptus lxx diebus, quia
est decuplatus septenarius / Et subdit glosa, vel etiam dici quia sic
3a dies mortuorum agitur cum fidelibus, ut etiam qui est triplex
ne requiescat, ita septima dies celebratur, ut alia corporis requi
escat, que [illegible] lasciviente peccat. In septenario sunt
tria et quatuor. Quaternarius pertinet ad animam, que invisibilis [illegible]

et racionalis est. Quaternarius ad corpus, ex quatuor constat elementis
hec glossa, vel propter dici quod 30 dies observantur circa officium mortui, ut
in trinitate dei requiescat quam vivus credidit. Nona ad dies agitur
ut in septima etate que est in sepulcro requiescere mereatur, vel ut septifor
mi gracia quam vivus credidit satietur mortuus. Sed xxx dies
pro officiis mortuorum consumantur ut sicut omne gaudium an
tiquorum patrum quod per septem et modernorum per viii significatur per hunc
numerum impleri. Unde et viii faciunt xv, xv et xv faciunt triginta. De
hiis diebus habetur ex glossa ordinaria Deuteronomii ultimo super illo: Mortuus
est Moyses etc. Et fleverunt eum filii Israel in campestribus Moab
xxx diebus, dicit glossa: hinc videtur orta consuetudo ut fidelibus
mortuis xxx diebus pietatis officia persolvantur, quamvis dies
observantur ut mortuus quiescat in eo qui xl horis requievit in
sepulcro scilicet Christo etc. Secundo est notandum quod illum diem quem communiter
vocant tricesimum, aliqui sacerdotes obligantes se legere pro defuncto
xxxta missas ex consuetudine introduxerunt et vocant tricesimum
et ius consuetudinem sacerdotum, secundum quam vocant diem precium
mota est hec questio. Tercio est notandum quod deviare per certum p
liberatione anime de penis utpote xxx dierum, vel xxx missas que
in xxx diebus compleri possunt, ita quod citius liberari non posset, vel quod ille
completus statim liberari deberet, vel quod tricenarius non posset prodesse
defuncto nisi fieret completa sine interrupcione, reputo esse fictum et
superstitiosum, quia staret quod esset aliqua anima que haberet in se pauca
punibilia, que posset per pauciores dies quam xxx liberari et a
penis absolvi, prout de una infra patebit, que liberata fuit per
tres missas solum. Et staret quod aliqua anima esset que haberet
in se multa punibilia, que a penis non posset liberari per multos
annos, et forte per centum vel mille vel usque ad diem iudicii, cuius
quantitatem pene in essencia solus deus cognoscit, quia ipse deus sicut est
cognitor omnium cordium, ita eciam et intencionem supplicancium. Ut habetur
expresse q. v. [illegible] go, et c. ad quod videmus. Item de quodam le
gitur quod elegit per duo milia annorum esse in purgatorio, et non
per suffragia vivorum que pro eo continue fiebant duobus annis
permansit. Nam sic legitur in libro Barlaam Iozaphat, quem Da
mascenus transtulit de greco in latinum. Quidam iuvenis episcopi
huius cognatus, fretus milicia, Cistercien ordinis, postea ordinem de
serens, factus predo, in obsidione cuiusdam castri telo est sagittatus.
Non sperans mortem evadere, a sociis deportatur, sacerdos vocatur, cui
dum plurima scelera confitetur, ab illo sibi penitenti dei venia dene
gatur. Ait ille: Ex quo mihi divine veniam peccatori et suum regem mihi
denegatis, Eligo mihi duo milia annorum in purgatorio, ut saltem
huius completione consequar meorum peccatorum veniam. Rogo tamen ut penitenciam
meam cognato meo tuo episcopo referatis. Et hinc dicto spiritum ex
piravit. Cum autem sacerdos que gesta fuerant episcopo retulisset, constituit
barones per totam suam diocesim pro eo, et pro fidelibus defunctis missam
per annum continuum quottidie celebrari. Quo finito, dum episcopus missam
pro defunctis personaliter celebraret, apparuit ei defunctus pallidus
et exilis, statum suum voltu et habitu representans. Cuius statum dum ille

diligenciam indagaret. Qui inuenit eum in penis sic, et de penis remo
sed per varias orationes et elemosinas. tamen iste a mille annorum
purgatorium me absoluit, et si adhuc pro te vno anno adunaret
a penis omnibus liberaret. Quod audiens episcopus gratias egit deo. Fi-
nito itaque anno cum missam de more celebraret, apparuit ei in
veris facie serena quamuis veste clarissima dicens ei. libera te in
seruitute deus a cunctis periculis et tormentis, sic me miserum a di-
uturnis cruciatibus liberasti. Et licet legatur ex gestis sanctorum, quod multi
tamen anime per xxx missas a penis sunt solute. Nusquam tamen legitur
quod hoc possit esse verum de omnibus animabus in penis existentibus
et ab eis solum possibilibus per suffragia viuorum. Et eciam quia tale
tempus obseruare circa missas, que pertinent ad cultum diuinum, non pertinet
ad reuerentiam dei, quia sic ponitur spes in modo legendi missas
quod est superstitiosum. prout elicitur ex dictis beati Thome in secunda secunde questio
circa questionem in visione principali. Et quia eciam tale tempus obseruare circa
missas, de se non pertinet ad dei gloriam, neque ad hoc quod mens hominis
feratur in deum, aut quod carnis concupiscentia inmoderata refrenetur, et eciam
fit preter dei et ecclesie constitutionem, et totum hoc reputatur esse superfluum
et superstitiosum in cultu diuino, ut dicit beatus Thomas in secunda secunde questio circa non
conuisione principali. ergo tempus predictum circa xxx est superstitiosum obseruare.
Tercio est notandum, quod xxx misse pro defunctis xxx diebus continuan-
ter succedentibus sine interruptione temporis predicti non bene possunt ab aliquo
continuari. tum propter solemnitates ecclesie constitutas, in quibus sacerdos
aliam missam quam pro defunctis legere debet, utpote missam illius solemnitatis.
tum eciam propter fragilitatem humanam, ex qua sepius sacerdoti veni-
unt plurime indispositiones et impedimenta, propter que inhabilis
efficitur ad celebrandum. Ex hijs post sequitur quod sacerdos obligans se
ad legendum xxx pro defunctis, non debet promittere nec uterque habe-
nt ipsas perficiat sine interruptione, quia aliter promitteret quod bene imple-
re non posset. et tamen promissum implere debet, alioquin fidelitas non
esset in eo, quia secundum beatum Thomam in secunda secunde questio lxxxviij articulo 3o quod dicit
ad fidelitatem hominis pertinet, ut soluat id quod promisit. Et deute-
ronomium quod semel egressum est de labijs tuis, obseruabis et facies sicut
promisisti. Ex quo ulterius sequitur, quod obligans se ad xxx et promit-
tens eam implere sine interruptione eo ipso quod sic promittit peccat
quia promittit id quod non bene implere potest, tum non implendo est periurus uel
ex alijs circumstantiis predictis, et sic per talem promissionem ligat se periculo. tamen nec
alius se inmittere debet, videlicet per beatum Thomam ubi supra articulo 2o. Pro tercio, tamen licet a-
lius se inmittere debet. ... Pro celebratione cum libera-
tione anime illius defuncti, pro qua sacerdos obligatus est ad legendum xxx,
ut tamen debet legere aliam missam quam pro defunctis ut missam solem-
nitatis, reputandum esse bonum, ut illam pro intentionem applicaret illi
defuncto vel satisfactionem, quia secundum Petrum de Tarantasio super 4o
quantum ad virtutem sacramenti, equaliter valet defuncto quecumque
missa, sed quantum ad virtutem orationum plus valet missa pro defunctis
scilicet requiem eternam etc. quamuis tamen expressius potest recompensare maior
deuotio celebrantis, vel sanctus pro quo celebratur. Pro tercio tamen
non tamen satisfaceret sue obligationi, quia obligando se ad xxx

obligat se ad missas pro defunctis vel saltem se ad illas obli-
gare intendebat. Ex premissis sequitur quarto responsio ad questionem scilicet quod sacerdos
qui est obligatus ad legendum xxx pro aliquo defuncto satisfa-
ciendo sic obligationi per ipsarum complementum per interruptionem patet ex 2o et
quarto notabilibus. Verumtamen contra hec videtur esse id quod refert beatus Gregorius
in libro dyalogorum quod quidam episcopus infirmitate pedum que podagra
vocatur laborans, dum ad consilium medicorum glaciem pedibus suis
supponeret, quasdam de ipsa glacie voces lamentabiles audiuit
et admirans ait, adiuro te per deum tremendi iudicii dei ut di-
cas michi quid sis, vel quare vellis quod vocem in hac glacie audiui.
Cui respondit vox dicens: Admirande pater non indiges, quia et ego
quondam homo romanus et episcopus creatus et pro peccatis meis ad hoc tormentum
deputatus sum. Et episcopus humana compassione permotus ait Estne aliquod
remedium per quod posses ab hac penali glacie liberari. Qui respondit
Si xxx missas diebus continuis sine intermissione legeres, scio
quod me ab hoc tormento absolueres. Quo audito episcopus sic conuenit
obligatus confestim abiit, et missas dicere cepit. Cum autem partem missarum
proximam celebraret, factum est tumultum per totam in ciuitate, et venerunt mi-
nistri episcopi clamantes et dicentes nisi statim succurreris ciuitas tua
omnes qui in hac urbe sunt cedibus occidentur. Hiis auditis episcopus mis-
sas interrumpens ad forum currit et pugnam que exorta fuerat
sopiuit. Altera autem die considerans quod bonus quod deuocionem missarum
continuato hesterno impedimento interpellata fuisset, iterum ab ini-
cio cepit, et usque ad xx missarum numerum peruenit. Cumque vicesimam primam
celebraret, tanta inundacio aquarum subito exorta est, ut sui spacio
iterum missarum celebrationem ipsum interrumpere oportet. Iterum autem ab ini-
cio incipiens ad xxix usque missarum peruenit, quia cum ageret ex
improuiso monasterium cum tota ciuitate ardere cepit, cuius ministri
clamauerunt ad episcopum ut vitam suam saluaret. Ipse considerans do-
los hostis antiqui, et quod ignem ecclesiarum fregerit visus fuisset inmobilis
in igne persistit, et recedentibus ab eo cunctis ministris solus ipse missam
perfecit et finiuit, et statim totus ignis quasi quedam nebula euanuit.
Adhuc autem mane cum eo orante et ecce anima que in glacie detina-
nerat ei in splendida veste apparuit et pro sua liberatione gratias
agens repente ab oculis abscessit. Hec beatus Gregorius. Vbi super ex
quibus manifeste habetur quod anima predicti pro liberatione sua tempus
fuit obseruare quod episcopus sciebat vnde ex predictis obseruat et continuando
xxx missas sine interruptione celebrat pro illius die redempcione
que aliter a penis liberari non potuit nisi sic ut predictum est mis-
sas continuando, et tamen non dicitur quod peccasset si dicere quod sic celebrando
animam illam a penis liberat. Ergo videtur quod responsio predicta contra 2o et 4o nota-
bilibus sit falsa. Respondetur quod ex hiis dictis non habetur quod trentena per sa-
cerdotem ad ipsam obligatum cum interruptione satisfaciendo compleri non
posset. Sed quod anima predicta dixit se xxx missis sine intermissione
continuatis posse liberari, hoc ut credendum est illa anima habuit ex reue-
lacione dei vel angeli boni. Sed quod totiens factum est interruptio hec ut est
dicendum factum est propter hoc quod xxx misse non sufficerent pro liberatione sua
simpliciter ergo ille fuerunt duplicate et lecte sunt bis xxx et ad probacionem

vel examen illius capituli, et ostenso statuto eiusdem. Non quod non credens congeste
scriptorum docentium animas postulasse pro se legi xxx^a missas continuatas
sed quod per illas a penis solum deberent. Hoc semper credendum est et intelligendum
quod hoc habemus ex revelatione, quod tot misse sufficiunt pro earum libe-
ratione. Nam hec ymago quod anime defunctorum non solum obtinuit pro se legi
xxx^a missas, sed etiam hec ymago quod una anima pro se postulat legi tan-
tum tres missas, quibus liberata fuit a penis. De qua narrat beatus Gre-
gorius in iiii^o dialogorum ubi dicit quod quidam episcopus pro recreatione infirmitatis
sue termas balneales ingrediens quendam illic personam incogni-
tam sibi ministrantem et balneatoris officium exercentem videt. Quod cum sepe
contingeret fieri, acceptis duabus tortis panum albarum episcopus ad balne-
as ivit, et inde exiens ministro suo panes obtulit dicens: Accipe
de benedictione mea fili, quia nimis michi servivisti. At ille pa-
nes duos miserabiliter indutus: Iste panis sanctus est, ego autem man-
ducare eum non possum. Ego enim quondam presbiter(?)
anima sua hunc tormentorum locum deputatus. Sed si vis mihi gratias rependere
tuis, hunc enim quem panem tribus diebus continue creatori meo of-
feras, et me de hiis penis miseratione tua absolves. Quod cum
episcopus fecisset, et ad balneas reversus fuisset, ministrum non videt
sed de termis exiens ipsum pro foribus stantem albis vestibus indutum
et rosis splendidissimis coronatum videt, et quod ad regna celestia trans-
missum ab ipso audivit. Ecce ista anima postulat solum tribus diebus
offerri pro ea, et sic solum tres missas celebrari, utputa et ut cre-
dendum est hoc habemus ex revelatione, et ergo tot et non plures pro se legi
postulat. Anime enim defunctorum ex se non possunt scire de suffragiis
vivorum, nec quibus iuvantur a vivis, quia nesciunt que aguntur a vivis, utputa
per glosam ordinariam super Iob xiiii^o Nobilitatem nesciunt
hos, et ignobilitatem hos, ubi glosa dicit quod mortui etiam sancti nesci-
unt que aguntur a vivis. Et idem beatus Augustinus in libro de cura pro mortuis
agenda ait: Si tanti patriarche quid erga populum ab eis procreatum
ageretur ignoraverunt, quomodo mortui vivorum rebus et actibus cogno-
scendis adiuvandisque miscentur. Hec beatus Augustinus. Mortui tamen quibus suffra-
giis vivorum indigent, licet per dicta ex se cognoscere non possunt, co-
gnoscunt tamen illa revelatione angeli, ut patet per beatum Augustinum ubi supra
in libro de cura pro mortuis agenda, ubi dicit: anime separate non
possunt scire ex se suffragia que alii faciunt pro eis, sed eis nuntiantur
per angelos. Sancti vero qui suffragio vivorum non indigent ut qui
sunt in patria celesti, ea que aguntur a vivis cognoscunt in verbo et
in clarissimo speculo divine essentie. Mortui etiam qui suffragiis
vivorum indigent, non solum de hiis sciunt ex revelatione angeli
ut dictum est, sed etiam ab eis qui hic moriendo ad eos vadunt
utputa per id quod vel fatendi ubi sic dicitur: confitendum est nescire quidem mor-
tuos que hic aguntur, postea tamen audire ab eis qui hinc ad eos mo-
riendo pergunt, non quidem omnia, sed que sinuntur etiam isti meminisse
et que illos quibus hec indicant oportet audire. Possunt etiam ab an-
gelis qui rebus que hic aguntur presto sunt audire aliquid mortui
quod unicuique illorum audire debere iudicat cui cuncta subiecta sunt.
Sed quod complendo xxx^a missas pro defuncto pro intermissione nec convenit
continuo satisfaciat pro liberatione eius, et penis quod sacerdos obliga-
tus ad legendum tricenarium pro defuncto pro satisfactione ipsius complendo

per interruptionem patet ex uno exemplo de quo habetur de titulo de mi
raculis beate virginis ubi sic dicitur cum unus predo ad ductus esset ad
decollandum petiit sibi sacerdotem adduci ut confiteretur qui cum confessus
fuisset dixit xxx annos esse in purgatorio et rogat sacerdotem
ut in triginta missis pro eo oraret sacerdos autem promisit et decol
latus est Cum vero sacerdos viginti diebus pro eo in qualibet missa
orasset duxit ad petitionem sacerdotis diem pro anno sibi posuit
Apparuit autem idem spoliator sacerdoti quadam nocte gratias agens
et dicens Iam per viginti missas deleti sunt mihi viginti anni
Adhuc autem tamen decem annis debeo in purgatorio manere Quo
audito sacerdos adhuc x missas pro eo dixit cum vero ultimam
complevisset ille apparuit valde pulcher letus et agens sibi grates
et dixit Iam sum liberatus et ingredior in eternam requiem Sed quia
autem iste sacerdos istas triginta missas complet per interruptionem patet ex
hoc quod iste existens in purgatorio dimissionem predicte expresse scire non
potuit si solum scivit ex revelatione angeli ut ex dicto Augustini
in supra allegato ubi dicitur est quod anime separate non possunt scire ex
se suffragia que alii fiunt pro eis si eis innotescant per angelos
et ergo cum ab illis cessat tunc angelus sibi revelat et ad mo
nendum illum sacerdotem ut missas predictas complet deus ex iniam
sua spirituali permisit ut se ostenderet illi sacerdoti Permittit enim deus
sicut habetur ex gestis sanctorum aliquas animas se ostendere vivis et
hoc vel pro illarum animarum celeriori liberatione ut nos scilicet pro eis oremus
vel pro nostra informatione ut scilicet ex demonstratione sue pene vitam no
stram emendemus Ex hiis habetur quod de quo sacerdos obligatur
ad legendum tricesimam pro defuncto tamen tandem complet de tanto me
lius facit pro celeriori liberatione a penis eius illius defuncti pro
quo se obligat tricesimam legere quia de quanto debitum pro aliquo
citius solvitur de tanto celerius a pena pro illo debito inflicta
liberatur ut notum est Nunquam non est sine peccato et sine culpa venit di
latio completionis tricesime vel alterius debiti quod quis implere debet
pro aliquo defuncto quia per celerem impletionem forte defunctus a
purgatorio liberaretur in quo existenti remedium suffragiorum
maxime est necessarium ut dicit beatus Thomas quodlibeto vito questione xiii et sic
ex tarditate impletionis illius tricesime sequitur retardatio remedii
quo forte defunctus indiget Videtur quod ex hac retardatione quilibet
nota est ergo sine peccato et sine culpa venit talis retardatio Secundum
est unum vel aliud sine sua culpa scilicet ex causis supra expressis etc.

Hic notande sunt aliquae dubitationes Prima

utrum liceat sacramentum eucharistie dispensare vel dare illi qui dor
mivit cum propria uxore Secunda utrum liceat dare mulieri patienti
fluxum menstruum vel viro semifluo Tertia utrum mulieres statim post
partum possint intrare ecclesiam et accedere ad sacram communionem Ad
primam dicitur cum Alexandro de Hallis super quarto quod si non co
gnoscat quis propriam uxorem propter solam libidinem adimplendam sed causa de
biti solvendi postulati ab uxore bene licet illud cum reverentia
et timore et primam accedere in diebus statutis ab ecclesia ut
tribus diebus scilicet pascha penthecosten et natali domini Concordat

vel cum illis licitum sit accedere ad sacram communionem

cu hns albertus sup eo q dr. Si alt coniugu deme debi
tu reddere coactus. et no expetere. et hoc frequenter facere. eo q
alt eciam illo tpe no volt abstine. ego crederem conderez
illi qui reddit debitu. et alteru no q extorquet debitu qui
no e extorquend. q constat q eciam illo tpe reddere tenetur
si pbabilit timet de incontinencia alterius. Concordat eciam cu
hns btus thomas in 2a pte summe sue. q lxxx ar vii ar ii
vbi dr. q coitus coniugal si sit sine pcto. puta si sit causa prolis ge
nerande. vl causa reddendi debitu. no alia roe. no impedit su
sceptione sacramenti. nisi sit dcm e de pollucione nocturna qr
accedit sine pcto. s. ppr immundiciam corporalem et mentis distrac
cionem. Unde et glo. go cau iii dr Greg. sno sup medio relinquendi
qm ego cognoscat vxorem sine pcto. no videre cre tunc no de
bet comunicare. sed al pcto cognoscit. cu eam debito s moderato
affectu cognoscit. sine cu reddendo debitu sine plis. xxxiii
q i c i. Et pn hec pbari sic roe. qr hic posito s. q cognosceret
vxorem ppriam no posset accedere ad sacram comunionem eodem die
sequente. sed perplexitas quedam. qr posito q vxor instanter
petat debitu a viro die proxima precedenti natale domini. constat
q tenet soluere. qr vt dt glo. de co di ii sup io verbo abstine
dr a ppria vxore c. ois ho. q exactus reddere dz quolibet tpe. Sz
de con di ii in eodem c. hec. Qui inter catholicos no comunicabit. qm
in istis tribus tpibus. pascha. pentecoste. natal domini no comu
nicant. ergo si dz abstinere a ppria vxore tribus diebus vl ii vt dt
precedentibus aliud cum sacram comunionem. et illa exigit. tunc peccabit
et si eam cognosceret tunc no dz accedere ad sacram comunionem in festo
natal domini. et ita no comunicabit inter catholicos. sic ergo erit
perplexus. Item conuersum potest pt sic obici. Et posset sic. qr de co di ii c.
ois ho dr. Ois ho cum sacram comunionem abstinere dz a ppria vxore
diebus ternis. eo quod cuius a sex xx. Ad hoc tenet allexander quod hic
intelligendum e. quantum in se est. vt no exigat. sed exactus dz red
dere. et si intendit comunicare. Preterea q cam liberorum procreadorum
vxorem suam cognoscendo liceat accedere. videtur sentire Greg.
et habetur Decreti q iiii c. vir cu ppria vbi dr. Sz qui suam v
xorem no cupiditate voluptatis raptus. sed solummodo procreandorum
liberorum gra vtitur. iste pfecto de ingressu ecclesie. seu de su
mendo dominici corporis sanguinis qz misterio. suo iudicio e re
linquendus. qr a no dz phibe accipere qui in igne positus nescit
ardere. Et dt relinquendus suo iudicio. ppter delectacionem inacti
sine opere carnis. que frequenter e tanta. q rapit voluntatem
ad delectacionem. et peruertit penitus ordinatam racionem. Et glo.
sup dco c. s. ois ho dt. q hoc qd ibi dz de abstinendo ab
vxore cum comunionem consilium e no preceptum. vt in c pdcto s. vir
cu ppria. et ibi plane de hac ma. Eo c qr btus Jeronimus dt
et allegat eum magr in q̃to di 32 Cum mulieri vxori debitu
reddit. vacare no pt oroni. nec carnes agni edere. Jo sic

Cpropt pcessionez diei festi no licz redde debitu vxori. quia forte iz nec pp cmunionez tra s ante pz p btm Augu in lio qsto nu nouu et veteris testamenti vbi dt. Tpulino tu vxore aliqn licet cueniere aliqn no. pp pcessiois eni dies et ieiunioz aliqn cueniere no licet qr euda licite absti nendu e. vt facilius ipetrare possit qd postulat. Dt Greg in lio dyalogoz recitat q mlr queda de nocte cogita a vio suo demane veniens ad pcessionez ecclie arrepta e a dyalo. Ad 2m rndet q 2m cnei doctinaz dcm Jeroi no de quolz cuiuge. s solu de hns qi sunt ministri ecclie. sic in ecclia gre cor aliqi sacdotes hnt legitimas vxores. q phibet a sca cmunione .i. a celebracoe misse p illa die q suis vxoribz debitu reddiderunt. Alij at fideles dumo alie sunt ydonei phibed ex hc q debitu cniugale suis cuiugibz reddiderint s potius in hc sunt sue deuocoi et csciencie relinqndi. Ad 3m rndet q aliqi no esse licitu pt intelligi dupr vno qr e con pcibicoem. Alio qr e con dissuasioz et io 2o intel ligendu e dcm Augu et no pmo qd pz ex vbo sequenti ad ssibdit q ect a licite e abstinedu. qd qd pmo dixit no licere talis dissuasiu. pq ea videt dicere licere in qntu licitu disstu cniui con pcibitu. Ad dcm Greg dd e q ex hc no hcet q illud malu euenisset illi mulieri pp hc pasre qr viro suo reddidit debitu. qr d mlr potuit se hre inordinate vl erga illu actu vl erga alios actus. ex qbz inordinacoibz eiusmod vexacio sibi potuit euenire. Sed hic pnt esse due vo dubitacoes. Vna cne e dictu taxacois dierz qbz e ab stinere. Alia v pq suptoem eukie eade die liceat exigere vl redde debitu. Ad pm rndz Alexander de halis vbi sup sic dns. De nu dierz assistare de abstinedo pt dici q 2m diuersitatez voluptate et cnditate recoie. dz esse diuersitas qntu ad nm dierz. qr qnto recto cnnixtionis e impurior et voluptas turpis maior. tanto diuturnior dz esse dilaco cmunionis. Ad 2m rndz Albertus sup qrtu di xxxii ca sicz sic dns. q illo die no e poscend debitu. nec etia reddedu walt cnux multu isstet. Si tn fiat no credo q sit pctm mortale.

Ad scdam dubitacoem pncipalez. Rndz Allexander de hal. vbi sup. mlierez patientez fluxu menstruuz 2 dt et sim pluchio mlti vel in tali casu no licz intrare abstinere ab ingressu ecclie. Vnde Greg in quada epla. Mlr dum csuetudinez pati menstruam phibeda intrare etiaz no dz. qr ei ne supfluitas d culpa reputari no valet. Simlr nec phibed dz a comunione sacramenti. Vnde lc. Si aut se ex nimia reuerencia no psumit lauanda e. s s perceperit no e iu dicanda. Bonaz eni mentiu e ibi culpaz agnoscere vbi culpa no est. Nd pt dici de viro seminifluo. Vnde dz vir scie b. Thos qi dixit. q cu libz iste no sit corpus. s mentis ab. magis d eius supbe ostendacia e dispositio mentis qm corpus. Et io distinguend e. est in immundicia corpali tm. qr hc e pecina sic lep. a ominia

vel est spalis et cito purgabilis. Si quid sit perpetua vel di
uturna, sicut illos, propter hoc quis abstinendum, nec propter immundi
ciam corporis, propter fastidium mentis, sic accidit in leprosis et fluxum
patientibus sanguinis vel seminis. Si autem sit spalis et facile
expurgabilis, sicut si aliquis sit de mente bene dispositus, sumere
non prohibetur, quamvis etiam possit ad tempus laudabiliter abstinere
propter reverentiam tanti sacramenti. Vide Albertum super eum in hec
verba. Sexta pendit in hoc videtur quod mulier prohibenda est
inter cessione propter menstruum, sic dicit Gregorius, eo quod sit indicium
pluralitate et non culpe. Non potius posset sic probari. Ex magister na
le et nulla est imputatio in tantum vel demeriti. Quamvis naturale
Si ergo homo metuitur ex accessu ad corpus Christi, per aliquod naturale quod
est et omnino devitabile, nec est a tali accessu arcendus. Licet ergo illi
qui arguant fideles earum mulierum dicentes eas immundas et
indignas ire ad ecclesiam vel ad sacramentum domini, ad mensam
patiuntur. Si etiam obiciatur sint indigne quia fluunt sanguine
menstruo, sic neque sacerdotes vestri erunt immundi, qui naturaliter
habent et frequenter faciant naturalem egestionem. Non enim unum est ab
hominabilius reliquo, cum eorum quodlibet procedat a natura et non libera
voluntate. Vel item si ideo sint indigne quia infirme et indispo
site, sequitur ratione parum quod quilibet infirmus est indignus, quia est debi
lis et indispositus ad opera communia, sed hoc est falsum etc. Item si
mulieres menstruate sunt indigne accedere ad hoc sacramentum,
hoc igitur erit ex culpa aliqua, quia nihil indignificat ad hoc sacramentum
nisi culpa affectata, sed nulla prorsus culpa est mulieris naturaliter
pati menstrua, igitur neque est indigna, et consimiliter intelligendum est
de viro seminifluo. Item contra predicta potest obici et probari sic. Ex magna
ut habetur Levitici xv. Tales immundi sunt, et quicquid ab illis tangitur
et quicquid contingit illos, sed constat quod nihil immundum est contingere corpus
Christi. Ad hoc dicitur quod ea que ibi dicuntur de huiusmodi patientibus figura
tive intelliguntur, unde immundicia huiusmodi referenda est non ad
figuratum. Contra Levitici xviii. Ad mulierem que patitur etc. ubi glossa
[illegible] et ad hoc supra sufficienter adhibuimus. Licet etiam repe
tit forte ne in superioribus videntur figuratiue accipienda, ubi talia
prohibentur, que remota observatione umbrarum in novo testa
mento custodienda sunt. Hec glossa. Videtur quod id quod de menstruata
est non attenditur figuratiue dictum. Ideo sic videtur quod in novo
testamento custodienda sunt, eo quod maiorem requirit mundi
ciam in celestibus quam divina, quam veteris. Item ista non excluduntur. Et
ergo ad primum quod obicitur, quod tales immundi sunt secundum legem et quicquid con
tingunt etc. Videtur quod ista immundicia legalis erat, nec observanda
est quantum ad literam in novo testamento, sed quantum ad significatum
vere existentes in fluxu peccati non accedere ad sacram communionem, et
hoc significabat illa legalis immundicia. Ad secundum, cum illud contra
videtur quod non videtur figuratiue accipiendum, dicendum quod ibi loquitur
de accessu ad menstruatam per copulam carnalem. Hoc accedere ad
tales sapientes et prudentes semper fuit peccatum et prohibitum et tunc
est prohibitum, tamen magis fuit tunc prohibitum propter detrimentum
illorum, ut ex eorum continentia vitarentur eorum reprobationes ut habetur expresse in glossa
Levitici xx.

Ad terciam dubitacionem Respondetur secundum quod dicit decretalis in loco de purificacione post partum · Si volentes etc. Et infra Si mulieres post prolem emissam actiure gratias intrare ecclesiam voluerint, nulla proinde mole peccati grauantur, nec ecclesiarum est eis aditus denegandus ne pena illis conuertatur in culpam quia si tamen ex veneracione velint aliquamdiu abstinere, deuocionem earum non credimus improbandam. Ex hoc patet quod tales sine peccato possunt intrare ecclesiam ad orandum secundum decretalem, non tamen ad communicandum nisi secundum ordinacionem et consuetudinem ecclesie / Sed contra hoc dicitur vlterius per obiectum quod per esum agni paschalis significatur sacra communio, et per illos qui debent comedere agnum typicum, signantur illi qui debent comedere agnum verum. Sed vbi dicitur qui non debent comedere agnum typicum scilicet xii Exodi, nulla fit mencio de mulieribus huiusmodi, ergo videtur quod non debent secludi a sacra communione. Ad hoc tunc dicitur per allegatam de hali vbi supra, quod lex de illis qui debent comedere agnum paschalem, et qui arcendi erant a communione, non fuit perfecte data cum populus domini egrediebatur de Egipto, sed tunc fuit inchoata, sed postea ea que erant omissa in monte Synai fuit consummata. Tunc enim fuit declaratum quod erant arcendi ab ingressu sanctuarij et a tactu sanctorum, scilicet leuitici xii et xiii et xiiii et xv. Et arcende erant mulieres post partum ab ingressu sanctuarij et sacrorum propter illam immundiciam. Valde enim immunde sunt et magna indiget purgacione post partum / Non propter illam immundiciam penalem induxit lex purgacionem, et taxat tempus immundicie et purgacionis. Sed ab ecclesia indicta est purificacio talibus propter traductionem spiritualis immundicie scilicet originalis. Sed secundum hoc videtur quod purgacio debet indici proli non matribus. Respondeo, vtrisque indicitur, matri indicta est purificacio, quia mater est fons a quo deriuatur ista immundicia proli, quia in ipsam est deriuata. Vnde glossa Augustini super xii leuitici Secundum tangit ut in greditur etc. Cum peperisse puerum et cetera. Hic ostenditur illa propagacio ex Adam de qua dicit Apostolus Romanos v Ex vno in omnes propagacionem, et quia per vnum hominem peccatum intrat in mundum etc. Vnde Christus non virginitatibus conceptus sit etc. Cur non ergo id quod natum est purgari debet seperatum, sed quod peperit · Ad an ad ipsam vnde origo trahebatur relata purgacio est propter fontem sanguinis, non potest tamen sine fetu purgacione fieri, cum de sanguine ortus est, quia ergo partus huiusmodi fit in immundicia magna, qua consummatur deriuacio peccati originalis a parentibus in prolem, que attestatur summe miserie hominis et eius imperfeccionem. Maxime autem hoc sacramentum est maxime perfeccionis et nobilitate et quod maxime congruit decere perfectis vt habetur adhoc in ecclesiastica ierarchia, non debet arcende mulieres talis ad sacram communionem, quousque sit purificata, secundum constitucionem et consuetudinem ecclesie. Ex hoc patet quod pena purificacionis non est ad que quo ad statum post partum communicare etc.

Hic occurrit dubium vtrum choreantes possint arcendi ad sacram communionem. Respondetur quod choreantes quibus innotescunt mala que ex vsu chorearum proueniunt, nec propter industria vel

peccati parere pena est et non culpa, non vtrumque ergo propter hoc arcende sunt mulieres a sacra communione

insulis q̃ exaūd h̃mõi qͥ in ꝯsuetudie
experientia, vel pditatōe in gestibꝫ suis et talibꝫ, se et alios
ꝓuocat ad libidinez, ⁊ incitat ad la
sciuiaz, dū pseuerat in voluntate et ꝓposito h̃mõi exercendi
officiū, nō dn̄t accedē ad sacraz ꝯmōnez, qr dū sibi et
alijs laqꝰs mortal' pc̄ti voluntate ꝑparat, mortalit' peccat
vt eni hēt̃ ꝺtu ⁊ ꝯmi amat piclm̄ ꝑibit in illo Et ꝗ
tales nō dcānt accedē ad sacraz ꝯmōnez, pꝫ ex eo ꝙ sic ꝯstit
di' ꝗꝫ sabbata obsuāda sūt ⁊ in dei cultu expendenda Cho
reantes sabbati expendunt in ꝯtumelia creatoris, alliciendo
et ꝓuocādo assistetes ad luxuriam vbi estis, ⁊ gestu, ergo
peccat ꝯtͣ pceptū domini de obsuatōe sabbati Itez Augꝰ
sup Joh' ɪ', obsuare diez sabbati magis nobis ꝑpi' ꝑ spu
alit' nos obsuare ꝑcipit Iudei similit' suabat diez sab'
ad luxuriaz et hebrietatez, quanto melius femine eoꝝ lana
facerēt, ꝗ̄ in neomenijs saltaret Itez grē' in ezechiel e sodē
et ante dic domīca ꝗ choreas duce Ex hijs verbis videt'
ꝗ choreantes magis peccant in sabb'to tripudiando, ⁊ cantan
do, ꝗ̄ si tenderent camisias, vel aliquo opi tali qd exercere
nō licet in sabbato / Constat ergo ꝗ exercere choreas ē morta
le pc̄tm̄, sꝫ exercentes opꝰ tale nō dn̄t accedē ad sacraz ꝯmōnez
Sꝫ ait mg̃r cogna raro et viuta diuersitat, ꝙ h̃mõi choreatibꝫ
nō audeo diffinire, ꝗ peccet mortal'r, nec etiaz asserere a pc̄to
mortali tū incurat se piclo ꝓuocādo assistetes ad libidinez
et videt' vicium et ꝯsuetudinez choreatium approbare / Estimo
tn̄ ꝗ quātꝫ aliquis excusat a pc̄to mortali simplicitas et
deuotia et puritas intentionis, vt pote illas, que nō intēdūt
nisi ludum, omīo ignorantes aliqd piculm̄ ex tali ludo ali
is puenire / Sꝫ ꝯtͣ hec pt sic obici Corea cantus choreaꝝ
nō ē malū in se, neqꝫ ē malū qr ꝑhibitū, ergo exercentes
choreas eo sūt opatores maloꝝ, ergo ex h̃mõi exercitio nō
sūt indigne beneficio ꝯmōnis / Ad hoc r'ndet' / ꝗ ⁊ si talis
ipse nō ē malū in se, ē tn̄ malū rōe ꝯtingentie, qe sūnt
excitatio ad lasciuiaz, ꝓuocatio ad libidinez, impedimētū
cultus dei ⁊ alia h̃mõi Et ad id qd dr̄ ꝗ nō ē ꝑhibitū dicendū
ꝗ sic ꝯtingenti in pcepto de sabbati obsuatione /

Dubium restat hic vtꝝ fucantes se, a tincs adulte
rinos, siue mortuoꝝ siue viuoꝝ, sibi ornamentū vsur
pantes debeant accedē ad sacraz ꝯmōnez Rndet' ꝗ multe
sūt cause ꝙre tales ꝯuint peccare, ⁊ indignos se faciunt sa
cra ꝯmunione Prima ē ꝯtumelia sūmi artificis, ⁊ opere eiꝫ
impingūt Alia ē dimi vbi infirmatio, vtꝫ ex verbis Cip
riani qe pōt Augꝰ in iiijo libro de doctrina xpiana qui dicit
Si quis pingendi artifex vultū alicꝰ ⁊ speciem, ⁊ corporis
qualitatez aliquo colore signasset, ⁊ signato iā et ꝯsū
mato simulacra, manꝰ alius inferret, vt iā formata iāꝫ pictura
qͣ̄ pictor reformaret, grauis poris artifici iniuria ⁊ iusta indigna
tio videt' tu te existimas impune laturā, tā improbe temeritatis audaciā

dei artificis offensam. ut enim impudiciciam cum hominibus et incesta
fucis lenociniis corrupte violatisque que dei sunt. peior adul
tera detineris. quod ornari te putas. quod putas tergi. impug
natio est ista divini operis. prevaricacio est veritatis. Item tales opus divinum
dei infirmant quantum in se est et contempnunt. Unde Cyprianus et ibidem
refert Augustinus Non sinceritas perseverat et veritas. quando que sin
cera sunt polluuntur. et colore adulterino medicaminum fucis in
mendacium vertuntur. Dominus tuus dicit. Non potes facere capillum
unum album aut nigrum. et tu ad vincendam domini tui vocem. vis
te esse pociorem audaci ornatu et sacrilego contemptu. crines tuos
inficis malo presagio futurorum. capillos iam tibi flameos auspicare
Ex hiis videtur quod huiusmodi ornatus adulterini non sunt liciti. immo
potius quod peccant mortaliter illis utentes. quia huiusmodi peccatum in divi
num est ex verbis predictis. et hec est una causa quare tales huiusmodi peccant
et indignos se efficiunt sacra communione. Alia est causa fictores men
dacium inducentes errorem et etiam cesticiam. Unde Cyprianus. Si desideras
... cur te formosam esse mentiris. ne tue conscientie nec alienum gratis
errores hominum. ecce peccatum in proximum. Alia est causa. iniuria facta in
proximum naturam. et in hoc peccat in se. Unde Cyprianus. licet vilis mulier
non alium. sibi tamen peccat tolerabiliora quemadmodum in adulterio
crimina sunt. ibi enim pudicicia. hic vera adulteratur. Respondeo ergo. quod
sive sint solute sive coniugate. peccant mortaliter huiusmodi utentes
abusionibus. non tamen nego quin permissum sit coniugatas ornare se or
natu honesto vestium propter maritos. dum tamen nil simulate. vel a
dulterine picture et capillature usurpent. Sed contra predicta potest
obici. Et posicio. Prima licitum est mulieribus aliam ornare se colore
ceneo et capite alterius maiori ut viris suis placeant. et etiam
aliis. ut illarum aucta pulcritudine magis laudetur deus. pul
critudo enim creaturarum est magnum incitamentum ad laudem dei. Secundo
licet mulierem aliquam uti vestibus alterius ad ornatum suum. quare
non similiter capillis. multo enim decencior et pulcrior est ornatus vestium quam
capillorum. et magis provocativus ad libidinem etc. Ex hiis videtur
quod tales non debeant prohiberi a sacra communione. Sed ista contra
predicta non concludunt. Et ergo ad primum quod obicitur. quod sic ornando se
faciunt quod placeant maritis etc. Dicendum quod voluntas placendi ma
ritis. sine ipsa placencia. non excusat eas a peccato mortali. quia
modus per quem placent vel placere intendunt. deo non placet. ut
ex dictis patet. neque maritis. Unde Augustinus ad possidonium et habetur
et habetur de con. di. v. c. Fucare pigmentis quo vel
rubicundior vel candidior appareat. adulterina fallacia est. qua
non dubito etiam maritos se nolle decipi. quibus solis permittende
sunt femine ornari secundum veniam. non secundum imperium. Nam ve
rus ornatus maxime christianorum et christianarum. non tantum nullus fucus

c. mendax, verum est autem quedam vestiumque pompa, si bonum mores
sunt. Sed licet pulcritudo creature sit materia laudis divine, non tamen
intuenda est in preiudicium dei, ut ex illa laudet. Ad secundum videt
quod secundum est de usu habitus humane perfectionis, et habitus naturalis
perfectionis, habitum enim naturalem, quod dati sunt a natura, et non hu-
mana perfectione, quod illis aliter quis utitur quod eo modo quo sunt
accomodati a natura, et concessi ab opifice nature, sunt adulterine
usurpatos, que quidem licite non sunt. Nec sic est de habitibus humane
perfectionis, huiusmodi sunt vestes. Habitus naturales inquantum sunt huiusmodi
accomodantur cuidam quadam perfectione, sed ita ipsi quod non illi, ita non
est de illis qui sunt ab arte. Secundum idem alter dicitur, quod si femina polita
vel conjugata morpheam aliquam vel maculam habet, ne defor-
mis appareret in collo vel facie quam peplo velaret, ne de-
formis appareret, aut si fluxum capillorum pateretur, et tuorem vel
gibbum, quod capillis facere solebat, cum pannenlis aut stuppis sup-
pleret, absque intentione corrupta, sed tamen ne maritus eius propter eius
deformitatem scandalizaretur, et exorrens etiam adulterium com-
mitteret seu intraret, tinctura aliquibus uteretur, aut capillis
alienis non mortaliter peccaret. Petrus et Bernardus, Thomas in 2a 2e q. lxix
ar. 2o in solutione argumenti secundi, dicit quod aliud est fingere pulcritudinem
non habitam, et aliud occultare turpitudinem ex aliqua causa provenientem
puta egritudinem vel aliquid huiusmodi, hoc enim est licitum, quia secundum apostolum,
prima ad Corinthios, que putamus ignobiliora esse membra corporis, hiis ho-
norem habundantiorem circumdamus. Et hoc dicit quod Cyprianus et alii
hac abusionem detestantur, intelligitur de illis, que huiusmodi fac-
ciunt non semper est tamen peccatum mortale, sed solum quando fit in lascivia
vel in dei contemptum, in quibus loquitur Cyprianus. Casibus tamen alteratum
de hac supra eo approbat opinionem positionem dicere eam esse me-
liorem et certiorem etc.

Utrum histriones possint accedere ad sacram communionem. Respondetur
quod talis existens in mortali statu non debet accedere, sicut dictum est
supra. Sed si ne sit histrio, sine alio peccato notatus, post conversionem
ad dominum, relictis peccatis illis suis, non debet illi negari, quam sine
beneficium communionis. Petrus de c. dist. 2a c. pro dilectione ubi dicitur de sce-
nicis atque histrionibus ceterisque personis huiusmodi vel apostatis re-
versis vel conversis ad dominum, gratia vel reconciliatio non negetur, super quo
nota, illi qui ludunt in scena. Quid autem sit scena, vide
dist. ii. de pen. c. Maritum ubi dicitur locus umbraculis et cortinis
coopertus vel asseribus, quod olim probabant persone larvate ad
ludos faciendos et gesta repetendos, sicut sepe fiebat dictum actum
comediarum et tragediarum. Et dicitur scena a scenos quod est umbra

ubi enim ludentes proprie dicuntur hystriones i. ludibria sui corporis exerce
tes. Sed contra predicta potest sic obici. Nam de con. di. 2. c. pro dilectione dicit
Cyprianus. Pro dilectione tua consulendum me existimasti frater karissime
quid michi videatur de hystrione et mago illo qui apud vos constitu
tus adhuc in arcius sue dedecore perseverat, et magister et doctor non
erudiendorum sed perdendorum puerorum, id quod male didicit, ceteris quoque
insinuat, an talibus sacra communio cum ceteris christianis debeat dari, quod
vobiscum debeat communicare. Puto nec maiestati divine nec ewan
gelice disciplinae congruere, ut pudor et honor ecclesie tam turpi
et infami contagione fedetur. Ad hoc videtur quod Cyprianus loquitur
de notorio et manifesto infami. cui non est impendenda sacra communio
et ita dicit est de quolibet existenti in mortali crimine. Et hoc sonat verba
sua que sunt. puto non maiestati divine congruere ut pudor et ho
nor ecclesie tam turpi et infami contagione fedetur. infami dicit
quia tales infames sunt. et circa idem videtur dicere glossa ibidem que dicit. scilicet
de notorio et manifesto infami. cui non est impendenda eucharistia et
quando ad eandem glossam dicit et addit, secus in occulto. Sed contra hoc
dicit hylarius supra de con. di. 2. c. Si non. ubi dicit Si non sunt tanta peccata
ut excommunicetur quis non se debet a medicina corporis et sanguinis domini
separare, ergo ut videtur neque hystriones neque alii peccatores debent sub
trahere se a sacra communione, nisi tam enormibus peccatis quod debeant excom
municari, et quia tales hystriones notorii non excommunicantur i. etc. Ad hoc
videtur Allexander de hales super eo dicens quod excommunicatio dicitur uno modo separa
tio a communitate fidelium ut xi q. 3. Illi qui. Alio modo separatio a commu
nione sacramentorum ut xi q. iii. Nullus sacerdos. Tertio modo separatio a
mistico fidelium, separatio dico quantum ad meritum. et hoc ultimo modo sumitur
hic excommunicatio. Et hoc modo aliquis existens in mortali est excommunicatus
unde sic intelligitur verbum hylarii. scilicet Si non sunt tanta peccata ut excommu
cetur quis i. sit separatus a mistico fidelium, mistico dico, sic enim omne
peccatum mortale efficit excommunicatum etc.

Utrum divinatores sortilegi carminatrices debeant attendere
ad sacram communionem. Respondeo quod tales non debent omnino attendere ad
sacram communionem et hoc habetur de con. di. ii. pro dilectione. ubi enim hoc habetur
sic quod magis cum ceteris christianis sacra communio non debet dari. hoc etiam
per hysidorum dicentem viii° libro ethimologiarum. Et sortilegi sunt qui sub
nomine ficte religionis, per quasdam inspectiones quas sanctorum seu
apostolorum vocant sortes, divinationis scientiam profitentur, ad quamcumque
scripturam inspectione futura promittunt. Postea divinatio quocumque
modo fiat, et qualitercumque vocetur, dampnata est ut habetur xxvi q. v. Non
per totum. et de sortilegiis. c. ii. Sorte furta non sunt exquirenda
nec divinatores aliquis in aliquibus rebus quis observare presumat. Et
e. t. sequenti c. Ex tenore. dampnatur inquisitio furti per inspectionem astro
labii. Et ibidem c. Ecclesia. prohibetur ne electio fiat per sortes, et electio facta
per sortes dampnatur. Dicendum est ergo. quod exercentes sortilegia et divinationes
sine artem magicam non sunt in statu salvandorum, sed dum perseverant
in sua malitia non debent attendere ad sacram communionem, ut de mage

hetur de con di ii vt sup dictu est Sortilegi nag et dim. quare
tes aliq sorte mortalit peccat. quod pz p hr qd hetur xxvi q v
c. i. Sortilegi et dim si cessare noluerit excomunicandi sunt Item
ibid Si quis clericus vel monachus vel secularis, diuinatores vel auguria
esse credidit obseruanda. vel sortes quas mentiunt esse sanctorum, qui
bus quibusdam putant votum adorandas i. vocandas. vel hijs q eis crediderit
ab ecclie comunione pellant. Sz con pdicta pt obici primo, quia
sortes exqrere licitum sit, ergo sortilegi non dnt phiberi a sacra comuni
one. Pz q sz ans p multa exempla. quorum vnum est, q dns prece
pit iosue. vt sortibz exqreret que furtum erat de anathemate sicut
Josue vii. Aliud exemplum est de Jona Jone po. Aliud exem
est de mathia Act. i. Et de hijs het xxvi. q. ii. c. i. Scdo sic, quia
Aug sup illud psi In manibus tuis sortes mee dt Sors
non est aliquod mali; sz res in humana dubietate diuinam indicans
voluntatem. Sz ista con pdicta non concludunt. Et ergo ad pm qd
obicit p exa legis veteris etc. Rnde q hec et alia multa pmit
tebant ante psectonem legis euangelie, que post penitus sunt elimi
nata. vt het xxvi q ii c Sors non est Et qd obicit exem
plo mathie Rnde xxvi q ii c Non exemplo vbi dr non ex
emplo mathie. vel q Jonas ppha sorte deprehensus sit. indiffe
renter sortibus est credendum, cum privilegia singulorum ut Jeronimus ait
commune legem omnino facere non possunt Ad scdm. Si qd dicit Aug
q sors non est aliquod mali etc. Rnde q licet sors non est aliquid
mali sua natura, phibita est tamen ea vita Con xxvi q ii c Sors non
est, Dicit In sortibus nil mali inesse monstratur, prohibetur tamen fide
libus, ne sub spe diuinationis. ad antiquos ydolatrie cultus
rediret Sn quibusdam constellationes. et futurorum custodie
tibus, aplus ait, Dies obseruatis. et menses et tpa et annos
Vel vt dicunt quidam, hr intelligit secundum antiqua tpa, quo non
erat phibita. Dicit et quidam. Si esset causa honesta. et sub
esset necessitas. vt si esset contencio de electione aliquorum, et esset pa
ritas vtrobique in omnibus. q exe mathie possent fieri sortes
preuenientibus orationibus et supplicationibus deo directis, et hr videtur
sentire Beda sup actus aplorum. et het xxvi q ii c Non exo
vbi dicit. Si qui necessitate aliqua compulsi deum putant sorti
bus aplorum exo esse consulendum, videant hr ipsos aplos. non nisi
collecto fratrum cetu. et precibus ad deum fusis egisse Videtur tamen
melius vt dt Alexander de hales vbi sup. esse omnino ab huiusmodi
cessandum, causa pposita instante. vel alio quocumque. ex quo hr pa
non reprobat. et in causa pposito. poterit videri p seniorem consiliarios
et ita eligendum. De carminatricibus et de carminatoribus dt Alex
de hales vbi sup credo q carmina et adulatores. sunt eis inhi
benda. Si autem facta inhibitione cessare nollent. peccarent
mortaliter. et essent arcendi a sacra comunione etc.
Vtrum aleatores debeant attendi ad sacram comunionem. Rnde

q nō vtz p canonez di. xxxv c. Epūs vbi scribit Epūs aut
presbr̄ aut dyacon⁹ alee ł ebrietati deseruiens, ł desi
nat ał certe dapnet. Subdyacon⁹ aut ł lector ł cantor
similia faciens, ł desinat ł cōmūione priuet. Glo. et sanctus
Tho. q aleatores tam laici q̄ clici puandi sut sacra cōmūione
Dicit aut aleatores q̄ in ludū alee et taxillorum duxit con
suetudinez. tales enim nō sut in statu saluandorum. Et hoc q
canon dicit deseruiens. quo notat cōsuetudo. deseruiens enim
dr̄ q̄ in e valde seruiens. De enim e augmentatiui. Consuesti vero
in ludo isto, nō cōtingit sine graui pcco. et maxima sut pcca
que cū huiusmodi cōsuetudinem contingunt. que sut desiderium lucri
di. quod e cupiditas. voluntas spoliandi pximū. que sut rapi
na. cōmissio vsure cōmissime. cōcedunt enim vi pro xii. nō solū
in mense nec in septimana. sed cotidie. multiplicatio mendaciorum, p
iuriorum. blasphemiarum. fraus sine dolus. contemptio pximorum
frequens consuetudo ad ludum inspiciendi. scandalum bonorum
contemptus prohibitionis ecclesie. et multa alia mala. ludus
vero alee. dz oīs ludus. q̄ in sortibus sine viribus forme vincit
et oīs talis e phibitus ff. l. i. ne fiat. Sz contra hec pot obici
pō sic. q ludus alee videt esse licitus. quod pptr illud nulla dz phi
beri a sacra cōmūione. kā. ꝑ amr̄ cxl. q dn̄s rerum licet illas
dare. cōmitare. ymo pde. sine pcco in mare. sic legit de
quodam pho. q aurum quod possidebat submisit in mare.
Ergo sic. Dicendum quod nō licet ludere ad aleam nec taxil
los sic ad pilam. et exponere pecuniam suam sorti istius ludi. sic
illic. sed ludere ad pilam e licitum qz nullibi e phibitum. Et
Magis videt ludus illicitus quo ludens dapnificat in corpore
quam quo dapnificat in pecunia. sed ludus licitus e quo lude
tes dampnificant in corpe. sic accidit in ludis hastiludiis et
huiusmodi gimnasiis. multo forcius videt q ludus alee nec taxillorum
sit licitus. quo quis nō ledit in corpe. sed in pecunia solū. Dicendum
e de sorte ludi. Ex hijs videt q exercentes ludum talem puandi
sunt ad sacram cōmūionem. Sz ista nō concludunt et quod ad primum
quod obicit q ludus talis e licitus. qz licet dn̄o facere de re sua.
Dicendum q hīmoi licitum sit quantum ad ius ciuile. nō tamen quantum ad ius
canonis. qz et si liceat dn̄o pde sine destruere res suas. i. et
si nō e puniendus pptr destructionem rerum suarum secundum iudicium iuris
ciuilis. quod semper nō e verum. Et quando sic dapnificat rem suam
licitum. nō tamen licet secundum iudicium iuris canonici. ymo qui sic faceret
peccaret et puniendus esset. Ad secundum quod cōmittit. Ergo nō licet
amittere pecuniam ad ludum alee. sic ad ludum pile. Dicendum
q hoc e pptr mala que solent accidere in exercitio ludi alee et
frequentiae. que ideo ita solent accidere in ludo pile. Contra ludus

ille e prohibitus / no ille / licet eni studiu pyle qui excet pp desideriu lucradi / tn ludo ad pylaz no afficit quis tanto desi deio pp modicitatez lucri / quato afficit in ludo alee Ad 2m quod obiat q magis videt illicitus ludus ille quo quis dapni ficat in corpe etc dicendu q ludus alee no e illicitus qz dapnificat in pecunia tm / sz qz et dapnificat in aia / vtz ex mali quea adiut in huiusmodi ludo etc

Notand quod circa frequentacoem diui

nissimi eukaristie sacramenti multe sunt exorte dubitaciones in pitis / pp qd tales qtones mote sut 2 multa circa ea materia edisserta / quaru tytuli hic ponuntur

Vtru frequenter sit accedendu ad sacramentu eukaristie corpis xpi

Vtru si sacerdos omnio cessaret a consecracoe et comunione peccaret

Vtru magis digne expediat accedere frequenter ad sacram comunioz quasi semp vel qui semp cessare ob reuerentiam sacramenti / et reputacone sue indignitatis / loquendo de eadem persona

V sacerdos possit missam celebrare p peccunys / et alia officia exequi

V posito q aliquis sacerdos obligatus ad celebrand vel legend vnaz missaz specialem / et postea e obligatus ad aliam missam specialem pro qua comiss p vnaz missam pt ab vtraqz deobligare / a quibus occasione misse celebrande vel legenda certa peccunia recepit

V sacerdos qui se obligat ad legend tricesimaz p defunctis / ad hoc vt satisfaciat / ipaz debeat continuare sine interupcone / vel an possit satisfacere continuando et complendo ipaz p interpolata legendo

V liceat sacramentu eukaristie dispensare vel dare illis qui dormierit cum propria vxore vel an illis liceat sit accedere [illegible] ad sacram comunioz

Vtz liceat dare mulieri pacienti fluxum menstrum vel vno seruicio

V mulieres stati post partum sit possint intrare eccam / et accedere ad sacram comunionem

V fucdantes se a crines adulterinos sine enormiorez sed vnioze [illegible] ornamentu consumpates debeant accedere ad sacram comunionez

Vtz histriones possint accedere ad sacram comunioz

Vtz diuinatores sortilegi carminatrices debeant accedere ad sacram comunioz

Vtz aleatores debeant accedere ad sacram comunioz

V thoreatores possint accedere ad sacram comunioz

autem quis perfecti
Iste ortus
et rector
Simeon quod
Iudicem
Emptor
a quod iste
natio

bat